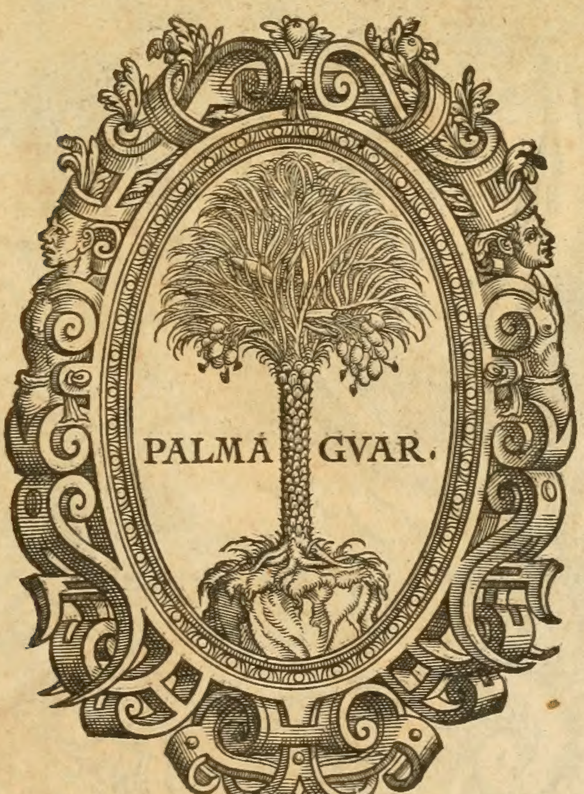
HIEROGLYPHICA, SIVE DE SACRIS AEGYPTIORVM, ALIARVMQVE GENTIVM literis Commentarij IOANNIS PIERII Valeriani Bolzanij Bellunensis,

A CÆLIO AVGVSTINO Curione duobus Libris aucti, & multis imaginibus illustrati.

LECTORI.

Habes in hisce Commentariis non solùm variarum historiarũ, numismatum, veterúmq; inscriptionum explicationem, verumetiam præter Aegyptiaca & alia pleraq; mystica, tum locorum communium ingentem magna cum oblectatione syluam: tum sacrarum literarum, in quibus haud rarò & Christum ipsum, & Apostolos Prophetásq; huiusmodi locutionibus vsos fuisse videmus, exquisitam interpretationem: vt sanè non temerè Pythagoram, Platonem, alióSq; summos viros ad Aegyptios doctrinæ gratia profectos intelligas: quippe cùm hieroglyphicè loqui nihil aliud sit, quàm diuinarum humanarúmq; rerum naturam aperire. Vale, & hoc periucundo iam per Pierium oblato beneficio feliciter fruere.



BASILEAE,
PER THOMAM GVARINVM, M. D. LXXV.



ILLVSTRISSIMO COSMO MEDICI FLORENTINORVM DVCI, HETRVRIÆQVE PRINCIPI, HEROI INCOMPARABILI, IOANNES PIERIVS VALERIANVS S. P. D.

CVm mecum reputo, COSME Princeps Illuſtriſſime, reputo autem ſæpiſsimè, quanta fuerit & genij & ingenij tui felicitas in laudatiſsimæ vitę tuæ negotiorumq́; electionibus, cùm omnes te vnanimi totius patriæ tuæ conſenſu, in tam tenera ætate, ditioni ampliſsimæ præponerẽt, & in hanc celſam honoris ſedem extollerent, tum certè quonam modo tantam rerum molem in hac temporũ perturbatione ferre ac ſuſtinere poſſes, ſanè quàm, pro eo ac debui, ſolicitus eſſe cœpi. Verùm cùm actionis adminiſtrationisq́; tuæ progreſſum, & quam vitæ rationem complexus es, conſidero, gaudio planè maximo ita perfundor ac exulto, vt etiam planè videã te Fortunæ locum illum, ſingulari omnium beneuolentia & ſumma virtutis exiſtimatione non ſolùm tueri potuiſſe, ſed etiam eam virtutis opinionem de te concitauiſſe, vt vel maximis regnis gubernandis te dignum præbueris. Nam qui fructus à bono veroq́; principe ſoleat expectari vel maximus, huiuſce iam non adumbratam imaginem, ſed luculentam expreſſamq́; formam nobis exhibuiſti: atq́; vt inſigne cõmodum ſubditis tuis adferre poſſes, in primis operam dediſti, vt tanquã agrum melioribus ferendis ſegetibus deſtinatũ, lolio zizaniàve, ſic Rempub. tuã labe vitijsq́; contagioſis perpurgares, dum corruptores coërces, externas diuini nominis cõtumelias, blaſphemias, periuria, & id genus extrema ſcelera pro virili, iureq́; tuo prohibes, emẽdas, tollis, ac punis: nihilq́; magis è tua dignitate, nec rẽ Deo (huius enim miniſter & eſt & dicitur bonus quivis Princeps) gratiorem, nec ciuibus tuis ſalubriorẽ exiſtimaſti, quàm ſi ad huiuſcemodi honeſtatis ac pietatis ſcopũ & metã in curriculo tuo gnauiter & ſtrenuè contendas: pro quo etiam labore & indefeſſo ſtudio certò nouiſti tibi diuinitùs immortale præmium eſſe propoſitũ, cùm tã glorioſi conatus & curſus dux & magiſter CHRISTVS prolixè polliceatur illis rerum omniũ feliciſsimos ſucceſſus, qui religionem puriorem ardenter amant, & ornare ſedulò contendunt. Quamobrem Coſme Princeps ornatiſsime, fas mihi ſit quęſo, meo quodam more, & ſingulari quadam erga te gentemq́; veſtram pietate, liberius quædã vſurpare & adferre, quæ ex officio prætermit-

tere non poſſum: teq; exhortari, & admonere, vel iam currentem, vt dici ſolet, incitare potius, vt quem hactenus animũ ad publica iuuanda cõmoda attuliſti, eum nõ depónas, ſed tibi etiam atq; etiam vigilandum, ac pro Repub. conſilio & labore excubandũ exiſtimes: ſtudiaq; omnia, cogitationes & curas in iis rebus ponendas, quibus clauum tanti dominij in maximis fluctibus tenere, et amplas ditiones tuas, in ſummis rerum difficultatibus tueri ac gubernare poſsis. Hoc ipſum facilè totum aſſequêris, ſi Deum verum in CHRISTO verè, vt facis, agnoſcẽs, ſumma fide & obſeruantia colas, ames, venereris, & gloriæ ſanctiſsimi nominis eius, doctrinæ cœleſti, Eccleſiæ tranquillitati amplificandæ conſeruandæq; dies noctesq; ſtudeas: in dominio ad quod es adhibitus, publicam, vt hactenus feciſti, ſalutem quæras, ſubditorum incolumitatẽ cures & tuearis, honeſtam diſciplinam inſtituas, vel iam inſtitutam cõnſerues, florentem ditionem legibus, iuſtitia, concordia ſtabilire pergas. Magnum, inquies, eſt hoc et arduum munus, moleſtiarumq; plenum, & quod non niſi ab iis præſtari poteſt, quibus diuinitùs peculiare donũ conceſſum eſt: mihi autem homini ſatis alto perfruenti otio hæc præſcribere longè facilius, quàm inuenire quenquam qui ad hunc ſcopum propius collimet. Rectè ſanè, ſed quorſum hęc? Vt teipſum, Clariſsime Princeps, reſpicias, teq; eum eſſe firmè credas, in quem Deus Opt. Max. immenſa ſua benignitate, tam ampla cõferre voluit beneficia, vnumq; conſtituere Ducem, ac veluti paſtorẽ, magnis & latè diſsitis populis, vt eos cõmodè prudenterq; regendo paſcendoq;, in hoc tuo principatu idea quædam ſanctæ Reipub. eluceres: ideoq; duos præclaros tibi comites addere voluit, Iuſtitiam et Religionem: quarum altera fortunas, vitam & dignitatẽ ciuium & populorũ conſeruas & contines: altera ad veram ſalutem veramq; felicitatẽ omnes cõuocas, & proprio laudabiliq; exemplo tantũ non adducis. Reſpice igitur COSME Princeps munus tibi aſsignatũ à Deo, talentumq; tam liberaliter tibi impertitũ, ac cœleſte tuum illud nomen non ſine diuino numine ideo tibi obveniſſe, vt (quod olim de Sparta prouerbium iactatum eſt) quam nactus es Hetruriam, eam excolas, & omni virtutũ genere exornes. In primis autẽ, vt decet veræ virtutis amatorem, artes quibus doctrinæ liberales continentur, ſtudio, liberalitate, & officiis tuis cõplectaris: inſunt enim in artibus illis fontes & cauſæ ſapientiæ, virtutum, legum, & honeſtæ diſciplinæ, quę omnia quàm principatui & prouinciis tuis neceſſaria ſint, vnus omnium Principum optimè nouiſti, qui nullis ſumptibus, laboribus nullis peperciſti, vt præſtantiores ingenuarum artium doctores gymnaſiis

mnaſiis præficerentur, iuuentutémq; liberaliter inſtituerent. Et ſi quis tandem inveniatur qui ab egregia aliqua virtute commendationem ducit, hunc tua benevolentia dignum iudicas, ac benignè complecteris, autoritate defendis, foues, & dignis præmiis ornas: vt iam nemo mirari debeat, probos homines & doctiſsimos quoſq; certatim ingenij ſui partus libenter illi cõmendare, cuius vel nominis ſplendore, gratiam & ornamentũ ſcriptis conciliant ſuis. Quã quidem ob rem nec mihi, qui annos permultos in veſtra ſum clientela, cõmittendum putaui, vt, cùm multi eam voluptatem, quã incredibilem ex iſta magna dignitate animis ſuis perciperent, ſcriptis declararent, velléntq; te hunc ſummũ honorẽ ex tuo merito ſplendore diutiſsimè adminiſtrare, ego vnus in tanta omnium lætitia tacerẽ, nec ſcripto teſtificarer commune omniũ noſtrûm gaudium ex eo potiſsimùm natũ eſſe, quòd te vnum in hac durioris temporis propagatione diuinitùs delectum videmus, qui literas literatóſq; viros ſingulari benignitate foues atq; illuſtras, ac adverſus intolerandam inſcitiam & immanem barbariem defendis. Vt igitur huiuſce perceptæ meæ lætitiæ aliquam ſignificationem darem, cõmentarios ſatis multos diuerſorũ amicorũ, quibus id denegare nec potui nec debui, rogatu, de ſacris Aegyptiorum literis hoc tempore in vnum veluti corpus cõſtrictos in tuo nomine apparere volui: in quibus vel deſcribendis vel tractandis magnã operam & ſedulum ſtudium nos poſuiſſe, boni omnes qui noſtra legere dignabuntur, facilè intelligent. Quam verò feliciter id à nobis tentatũ ſit, aliorum iudicium erit: labores certè incredibiles ſuſtinuimus, dum earum rerum explicationem adferre ſtuduimus, quæ naturę obſcuritate varietatéq; involutæ, multíſq; obſtructæ difficultatibus, plurimorũ vel inſigniter eruditorũ hominũ ingenia exercere detineréq; potuerint: vt etiã æquiorem mihi fore Lectorẽ ſperem, vbi viderit me primum in tanta rerum varietate, magnitudine ac difficultate, maximo ſtudio maximáq; animi contentione in hoc argumento elaborare voluiſſe, & honeſto exẽplo multorũ ſtudia excitare. Quanquã hoc loco extiterunt, qui in ipſo operis veſtibulo à tam laborioſo me deterrere ita ſtuduerunt incœpto, vt etiã vel arrogantiæ vel imprudẽtię nota & crimine me verberarint, quòd vnus è multis exiſtimarẽ aliquã abſolutã explicationem me nunc tandẽ huic tam obſcuro argumento adferre, & tam immenſam rerũ abditarũ ſeriem ex Aegyptiorũ ſacerdotũ arcanis eruere poſſe confiderem. Quin potius rei difficultate ob oculos verſata, inexhauſti operis laborem declinãdũ cenſuerũt, præſertim cùm in huiuſmodi enodandis nõ pauci ex

Græcis & Latinis Barbarísq; scriptorib. omne studiũ & operã sine fruge cõsumpserint, quòd opus tale rerum atq; artium omniũ propémodum rationem naturámq; comprehendat. Præterea vetustis earum literarum monumẽtis partim temporum, partim hominũ incuria deperditis, ea dicebant scriptorũ inopia laborandũ esse, vt si ętas, si ingeniũ, si alia pleraq; adessent, vix tamen ad exitũ perducere concederetur tantę molis argumentum, quod idem adeò sit ex hominum memoria sublatum, vel potius abolitum, vt nulli vnquam vsui sit hæc elucubratio futura, cùm præsertim hoc ipso tẽpore nullus quãtũlibet profunda eruditione sit, qui vel obeliscos qui Romę aut alibi adhuc visuntur, vel admirandam illam Bembi mensam intelligat, aut interpretari posit: vanúmq; esse, ingenium in eo pertinacius intendere, quod te nunquã omnino speres assecuturum. His ego responsum volo, me non esse nescium plurima ex his vnà cum Aegyptiorũ regno, doctrina, institutione, ac ferè omni eorum nomine ita esse abolita, vt si vel ipse reuiuiscat Heraiscus, qui fertur olim omnia sacerdotũ eorum monumenta literasq; mysticas vno statim obtutu intellexisse, rerúmq; simul interpretationẽ cõfecisse, iã nunc laboret incassum, si quid tale aggrediatur. Sed esto non posse me, non posse alium quempiam totum hoc sacrũ perlustrare, idcircóne pręclaro & laborioso incœpto desistẽdũ, quòd vni omnia prę-stare negatũ sit? Idcircóne veterũ numismata & statuas artificiosius elaboratas, quas tanto studio perquirimus, tanta diligentia effodimus, tanto sumptu resarcire curamus, quæcunq; fuerint vel nare, vel manu, vel pede, vel alio quopiam membro mutilæ, in fornacalem ignem ad vsum calcis coniiciemus? quomodo enim nobis vel voluptati vel admirationi esse poterunt, si non vndecunq; perfectæ fuerint, quando nihil isti dignum putant, preciosum nihil, nisi quod est absolutissimũ? Agè igitur COSME, si horũ sententiã probas, monumenta aliquot tum vetera tum recentia ex amœnissimis tuis ędibus abiice: statuas illas mira Michaëlis Angeli Bonaroti industria fabrefactas, è Diui Laurentij tẽplo eliminandas cura: nam & illis aliquid deest, & hę extremã artificis desiderant manum: vt de his tantùm loquamur quos in nostræ cõmentationis serie duces libenter suscipimus. Pliniũ habere domi nemo velit: professus enim se naturalis aut mundi historiæ libros editurum, non omnia nouit, non omnia perquisiuit, in orbis descriptione multa prætermisit, montes aliquot non recensuit, flumina pleraque non commemorauit, vrbes tunc celebres non agnouit omnes, quadrupedum, piscium, auium, stirpium, ac aliarum quarundam vim ac proprietatẽ parum

accu-

accuratè propoſuit? Quid Plutarchũ, quid Aelianũ, quid Athenæũ, quid Pauſaniã memorem, cùm horũ nemo omnia, quæ in ſuſcepto argumẽto dici potuiſſent, dixerit? Quid Paulum Iouium, cuius tanta in ſcribenda hiſtoria laus eſt, vt eandem pleriſq; veterũ eripuerit, & cum vel primis parẽ habeat? Huius'ne incomparabilis viri ſcripta reijciemus, quòd in ea temporũ ſerie aliquot annorũ hiſtoria concíſior ſit? Id exiſtimo nemo, niſi prorſus humanarũ rerũ imperitus, approbauerit. Tu certè Coſme Princeps domeſtico idipſum improbas exẽplo, qui quanto potes ſtudio, quicquid reparari poteſt, inſtauras, & quorũ virtutes vel imitaris, vel etiam excellis, eorũ etiam imagines vel opera ſtudioſe perquiris. Sed ne in hoc multus ſim, harum cõmentationum labor nulli rei magis mihi videtur aſsimilandus, quàm illi de quo dixi ſtatuarũ effodiendarum & inſtaurandarũ ſtudio: vt enim illæ vtcũq; mutilæ, gratę eſſe ſolent, ſic noſtra hæc (niſi me inſtituti Operis fallat amor) etſi nõ omnia cõplectẽtur, habitura tamen ſpero aliquid, quo ſeſe humana ingenia oblectare poſsint. Nihil igitur mihi cum illis ſit, qui quòd deſperẽt invicti mẽbra Glyconis, Nodoſa corpus nolint prohibere chiragra. Nouimus humanarum viriũ terminos circũſcriptos, & aliquid eſſe prodire tenus, ſi nõ datur vltra. Quamobrẽ quis tandem iniquiore in eum erit animo qui mortaliũ ingenia, induſtria & laborib. ſuis quocunq; modo vel delectare, vel iuuare conetur? Nam de præſentis argumenti vel oblectatione vel vtilitate, quam earum rerum explicatio & cognitio affert, ſi velim pro dignitate dicere, nullus vnquam exitus reperietur. Quòd ſi vnicuiq; rei nõ exigua nobilitas ex antiquitate comparatur, ſcriptorũ opinio eſt, literas has quibus inde vſi ſunt Aegyptij, tunc primũ excogitatas, cùm veteres illi ante diluuium viri, qui rerum cœleſtium rationem primi mortalium indagaſſe tradũtur, duas diuerſa materia columnas conſtituerunt, lateritiã vnam, alterã lapideam, in quibus totũ de conſummatione mundi arcanũ exſcriberent: ſunt enim qui deſcriptionẽ huiuſmodi, animaliũ cęterarũq; rerum figuris conſtitiſſe aſtruerent, in quibus tamẽ philoſophi, poëtæ, hiſtorici, diuinarum etiam diſciplinarum ſententias deliteſcere viderunt. Conſtantiſsima enim fama celebratum fuit, ſacerdotes illos Aegyptios omnem naturæ obſcuritatem adeò manifeſtè ſibi cognitam profeſſos, vt eandem quaſi per manus traditã, diſciplinã hęreditariã poſsiderent. Hac ipſa pręclara fama cõmotus admirandus ille Pythagoras, Aegyptũ ſibi adeundã luſtrãdãq; putauit, ac ab iiſdẽ ibi ſacerdotibus talia cepit arcanarũ rerum documẽta, vt non ab re de illo paſsim dictum ſit, mente Deos adiit, & quæ natura negauit

visibus humanis, oculis ea pectoris hausit. Tãtaq; huius viri fuit admiratio, vt Crotoniatæ & Metapontini (apud quos etiã de vita decessisse fertur) ex eius domo templum facerẽt, ac veluti numen colerẽt. Quid Plato, vt ingenij doctrinæq; princeps, & philosophorũ Deus & haberetur & vocaretur, nónne id Aegyptiacę peregrinationi debet referre acceptum? Nónne Moses ipse, quem Pharaonis filia adoptauit, regióq; modo peritis Aegyptiorũ adhibitis præceptoribus educauit ac erudiuit, magni sapientisq; nomine honoratus est? Sed ne in cõquirendis multis laborare videar, cum hac hieroglyphica instituendi ratione similitudinem habere comperio diuinas nostrorum literas, ita omnia mystico quodam sensu scripta quæcunq; Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui cœlesti spiritu afflati protulerunt. In noua verò lege nouóq; instrumento cùm Assertor noster ait, Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar, quid aliud sibi voluit, quàm hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud, IESVS in Parabolis loquebatur ad turbas, nõne sermones suos arcano quasi velamine quodam contegebat? Pari modo videmus Apostolos ab vsitato loquendi more recessisse, vt sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicvt merita dignitate, ita & forma quadam discernerentur, ne cœlestium mysteriorũ maiestas passim & indiscretè patesceret, sanctúmq; canibus, & margarita porcis exponerentur. Demetrius certè Phalereus apud Philadelphum Alexandrię regem, plerisq, audiẽtibus affirmauit, nõ licuisse Gręcis Hebraicã historiã attingere: quin illustriũ scriptorũ quosdã eam rẽ tractare ausos, adversa mẽtis valetudine & languore corporis tandiu conflictatos, donec ab incœpto destitissent, tanquã id arcanum profanis esset gentibus manifesta ira numinis interdictum. Ad quod ipsum si nunc multi respicerẽt, modestius aliquando se gererẽt. Vides enim quæ de humana diuinaq; disciplina vetustas illa sub rerum verborumq; quorundam involucris occultauerat, & quòd peritissimi quiq; inter se hoc velvti ænigmatum genere vti consueuerũt. Mihi igitur vitio verti non debet, si omnem operã & studiũ ad harũ rerum explicationẽ contulerim, quas tanto in precio à præstantissimis quibusq; semper habitas nouimus. Angelo Politiano, Petro Crinito, Philippo Beroaldo summæ laudi datum, quòd primi vnum vel alterum ex his locum interpretati sint. Mihi igitur vt idem attentem cur negetur? Et si is non sum, qui cum illis ausim eruditione contendere, (fuerunt enim ex iis quos æquus amauit Iupiter) si quid tamen non intermissus labor, & in evoluendis remotioribus libris perseuerantia valent

lent

lent, non vnũm iam aut alterum locum, ſed ad multa volumina de arcanis huiuſmodi, aliqua poſteritatis gratulatione me cõſcripſiſſe grati, ni fallor, profitebuntur, ac oblectationẽ & vtilitatẽ ab harum rerũ tractatione nõ diſiunxiſſe. Maximas certè cõmoditates & vtilitates conſequemur, ſi ex multis expertibusq; rationis animantibus exempla ſumere voluerimus, & virtutũ quas ſequamur, & vitiorũ quæ fugiamus. Nec deerit occaſio rectè ſentientibus, qui accõmodatè ad religionẽ noſtrã hæc retulerint & expoſuerint. Nec etiam arborum & herbarum cõſideratio nobis ocioſa eſt, cùm B. Paulus, & ante eum Dauid ex rerũ creatarũ cognitione, Dei magnitudinẽ & dignitatẽ intelligi tradant. Quæ cùm ita ſint, quis noſtrûm tam torpeſcenti, ac terrenis fæcibusq; immerſo erit animo, qui ſe nõ innumeris obſtrictũ à Deo beneficiis fateatur, cùm ſe hominẽ creatũ videat, & omnia quę cœlo, aëre, aqua terraq; continentur, hominis cauſa generata eſſe, ſeq; non ſolùm rerum cœleſtium contemplatõrem eſſe, verùm etiam eorum omniũ quæ vniuerſum cõplexu ſuo continet, dominum eſſe conditum? Hæc ſi ita ſuis viribus et animo expenderentur, atq; oculis quotidie cernũtur, mirabilẽ excitarent in nobis erga Deum amorẽ. Verùm iam tempus, vt quæ, cõiunctiſſimis efflagitantibus amicis, cõmentariis ſingulis cõprehenſa ſint, vno velvti obtutu ſpectanda exhibeã: quos quidem cõmentarios, optime Princeps, ad te mitto, vt quibus poſsim officiis meã in te fidem, perpetuamq; obſeruantiã declararẽ, vehemẽter etiam atq; etiam rogans, vt hos ipſos ad te veniẽtes, id eſt, munuſculũ Pierij tui, quo ſe præſtantẽ virtutẽ tuam memoria ſempiterna colere velle declarat, ne aſpernêre, librosq; ipſos vnà cum autore tuendos conſeruandosq; ſuſcipias. A Leone animantiũ omniũ præſtantiſsimo fortiſsimoq; auſpicandum putaui, in quem cùm oculos attentius cõiecissem, ſtatim ardentiſsimus ille animi tui vigor affulſit: quare nemini cõuenientius quàm vni tibi eum etiam peculiariter dedicari poſſe iudicaui: meq; ad id faciendum in primis incitauit, quòd in tua ciuitate, quæ ſemper fuit leonum altrix, magna ſpes afferebatur, vt Leo meus nuper ablactatus, educationis incrementa opiparè eſſet apud te conſecuturus. Multo enim indiget cibo: nec quenquam hodie noui, qui liberalius ac libentius vno te ſit impenſam hanc, quæ tua eſt humanitas, facturus, cùm præſertim largiſsima tibi ſit earum rerum copia, quibus Leo meus paſcendus eſt: mox verò vbi vires indeptus idoneas fuerit, tuorum literatorum ope curaq; ſaginatus, nulla noſtra verecundia theatris exhibitus, ſpectaculo quouis publico feliciſsimis tui nominis auſpiciis emittatur. Vale.

RERVM QVAE SEXAGINTA HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR, CATALOGVS.

Trige-

AVTORES, QVORVM TESTIMONIIS IN HIS COMMENTARIIS VSVS EST PIERIVS.

Absinis Rhetor
Absyrtus
Acron
Aelianus
Aegyptij sacerdotes
Aeneas Platonicus
Aeschylus
Africanus in Georg.
Agriculturæ libri Constant. Imp. inscripti
Albertus Magnus
Alcinous Platonicus
Alexander Aphrod.
D. Ambrosius
Ammianus Marcell.
Anacreon Teius
Apollodorus
Apollonius Rhodius
Apollonij Rhodij interpres
Appianus Alexandrinus
Apuleius
Aratus
Arati interpres
Aristophanes
Aristophanis interp.
Aristides Adrianus
Aristoteles
Arrianus
Artemidorus
Athanasius
Athenæus
D. Augustinus
Auerroës
Ausonius Burdegalensis
Basilius Magnus
Bedas Venerabilis
D. Bernardus
Biblia sacra
Boëtius Seuerinus
Callimachus
Cassiodorus
Catullus
Cebes Thebanus
Censorinus
Charisius Sosipater
D. Chrysostomus
Cicero
Claudianus
Clemens Alexand.
Clemens Pontifex
Cleomedes
Columella
Cornelius Celsus
Cornelius Fronto
Cornelius Tacitus
Demetrius Triclinius
Demetrius Phalereus
Demosthenes
Didymus
Diodorus Siculus
Dionysius Halicar.
Diogenianus
Dion Cocceius historicus
Dion Prusensis Chrysostomus
Dioscorides
Ennius
Erasmus Roterod.
Eucherius
Euripides
Eusebius
Eustathius
Eutropius
Festus Pompeius
Flauius Vopiscus

AVTORVM, QVORVM TESTIMONIIS IN *Hieroglyphicis Pierius vsus est, finis.*

LOCORVM QVORVNDAM SACRAE SCRIPTVRÆ, QVÆ HIC PASſim exponuntur, Index.

66. Im-

INDICIS LOCORVM SAcræ Scripturæ finis.

CAROLI UTENHOUII IUNIORIS GANdaui, ad clarißimos viros, Arnoldum Arlenium Peraxylum, & Michaelem Isingrinium, in Ioannis Pierij Valeriani Hieroglyphicōn Libros quinquagintaocto, Epigramma.

Δεῦτ' ἄγε Πιερίδες, τίς μοι λόγος εἴπατε μοῦσαι,
  Ἄρκιος εὖ μέλπειν ἔσσεται, οἷα μέλη;
Θεῖον ὅπως σφέτερον τέκος ὑψώσημεν ἐπαίνοις
  Πιέριον, χαρίτων φῶς τε κλέος τε τεῶν,
Πιέριον γαίης ὕπατον κράτος Αὐσονικῶν,
  Πιέριον γλώττης ἥλιον Αὐσονίης.
Δεῦτ' ἄγε, Πιερίδων κλέος ἀθανάτων μουσάων
  Κλείετε, Πιερίου Πιερὶς ἔσκε τροφός·
Πιερὶς οὐκ ἐτεὸν τροφὸς ἔσκεν οἱ, ἀλλά γε μήτηρ,
  Ἥ νιν ἔτικτε, πατὴρ Φοῖβος ὁ μάντις ἔην.
Πιερὶς εὐνηθεῖσα γὰρ Ἀπόλλωνι τοκῆϊ
  Γείνατο μιν ζαθέῳ σπέρματ' ἀερόμενον.
Οὐδὲν θαυμαστὸν καί περ πολὺ φέρτατος ἐστὶ
  Πιέριος κᾆν τῷ γράφεμεν, ἠδὲ λαλεῖν.
Οὔτε τόσον Μεγάλου ταῖς χιλιάδεσσιν Ἐράσμου,
  Ἢ ταῖς Βουδαίου χαλκογράφεσι τύποις
Ἄρτι χαρασσομέναις μερόπων τις ἐτέρπετο τόσσον,
  Ἠὲ Μελαγχθονίαις τόσσον ἔχαιρε βίβλοις.
Ὅσσον ἰδὼν, ἐχάρην, τόδε Πιερίοιο πόνημα
  Ἀμφ' ἱεροῖς λογίων γράμμασι Μεμφιτίων.
Ἐνθάδε Νειλιακῶν γνώσῃ μυστήρια λαῶν,
  Ἐνθάδ' ἀπορρήτων εἰκόνας ἱστοριῶν,
Ἐνθάδε μαστεύσειε παλιγγενέων στίχα μύθων,
  Πατρίων Γραικῶν, παντοδαπῶν Λατίων.
Τὸν πάρος ἄγνωστον, πρῶτον νυνὶ ξυνὸν ἔθηκας
  Χαλκογράφων πολλῶν ἔξοχ' Ἰσιγγρίνιε,
Χαλκογράφων ὄντην Βασιλείας ἐν ἄστεϊ ταύτην,
  (Καί περ ἔχει πολλοὺς ἡ Βασίλεια κλυτοὺς)
Μήτε τεῶν δαπάνων ἐς φείδεο, μήτε πόνοιο,
  Εἰς τὸ φάος βίβλους κρείσσονας ὄφρα βάλοις.
Τίνετε Πιερίῳ πρῶτον χάριν, εἶτα καὶ αὐτῷ
  Ἀρλενίῳ πάντῃ κύδεϊ Φλανδρογενῶν·
Ἀρλενίῳ πολλῶν περὶ ὀφρύνη ᾔει παλαιῶν
  Ἠδὲ νέων, Γραικῶν Ῥωμαϊκῶν τε βίβλων·
Ὕστατ' Ἰσιγγρινίῳ περὶ χαλκογράφων ὄχ' ἀρίστῳ,
  Ὃς τάδε λαμπροτάτοις σφοῖς ἐχάραξε τύποις.
Τὸν λάβε θησαυρὸν, τοιαύτην βιβλιοθήκην
  Οὐ Πτολεμαῖος ἄναξ πρίν ποτ' ἔχεσκεν, ἰών.

πρὸς Πιέριον.

Οὖλε καλῶς, τούτοις καὶ ὁμοῖια πλείονα γράφον
  Βιβλία, καὶ σὺ γράφῃ βίβλον ἐπουρανίην,
Ῥεῖά κεν ὥσκεν ἀτὰρ τελέσειας ταῦτά γε, δώσει
  Σοὶ βιότοιο θεὸς τέρμα πολυχρόνιον.

Ἔρρωσθε, καὶ ἑκάστοτε εὐτυχεῖτε.

IO. PIERIVS VALERIANVS AD COSMVM MEDICEM FLORENTINORVM DVCEM, DE IIS QVÆ *per Leonem significantur, ex sacris Aegyptiorum literis.*

A MVLTA quidem sunt, quæ Leone super tam philosophi quàm historici, neq; nō aruspices disseruere: sed neq; veriora, neq; admirāda magis ab eorū vllo, quàm ab Ægyptijs sacerdotibus & obseruata, & posteritati cōmēdata sunt: tot ea scilicet extāt, quæ viri illi totius ausim dicere arcanorum naturæ conscij, super animaliū ingeniis maximè omniū diligenter explorauerunt. Eam verò esse in Leone præstantiam norint omnes, vt vel singula eius membra non eorū tantùm sacerdotū inuētione, sed & gentiū, ætatumq; penè omniū cōsensu, mystici alicuius significati argumentū prębuerint. Tot sunt veterum monumenta, in quibus Leonina facies variis hieroglyphicis expressa nūc magnanimitatem, nunc animi corporisq; vires, nunc Solem & terram, nunc natorum erga parentes obsequiū, nūc animi domitorē significat: aliis mox pictu-B ris amoris petulantiā, oratoriæ partem facultatis, vigilantiam, custodiam, terrificum hominem, dominatorem, Nili incrementū, clementiā, vindictam, & pleraq; alia cōmonstrabat. Nulla tamen naturæ vi admirabilior esse iudicat quam ipsa qua egregiè pollet magnanimitate. Ab ea igitur primùm omniū ordiemur, quam Ægyptij sacerdotes ea de causa per Leonē pictū intelligi volebāt, quòd inter quadrupedes nullū aliud animal præstare magis animo exploratū habuere. Eam præterea Leonis esse imaginem, vt magni & generosi animi simulacrū præ se ferat, vt in Physiognomorū obseruationibus inuenitur. Caput enim magnum habet, pupillas ignitas, faciem obrotūdam, & ad radiorū similitudinem iubas vndecūq; diffusas, quibus colla armosq; vestiat. Id enim Leonum genus animosius esse theatra Romana sæpius ostendere. Atq; hę quidem, quò diffusę magis, vulnerū eò magis cōtemptum indicant. Eos Homerus ἠϋγενείους appellat: de quibus dicitur, leonē nō terreri laruis, neq; à subula excipi. Quare Diogenes cùm apud Xeniadem seruiret, amicis volētibus eum redimere, negauit velle se:
C An nescitis, inquiens, Leones nō iis seruire à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Pari magnanimitate Antigonus Demetrij filius, cùm vrgentibus hostibus olim retrocedere cogeret, negabat se fugere, sed vtilitatē à tergo sitam persequi. Huiusmodi verò faciem horridè iubatam in morem histricis irritatæ aspicias in Antonini nummo, qualesq; illi sunt, quos throno Solis Ægyptij subiecere affinitatē demonstrantes, quam cum ipso Deo iubarū imitatione habere viderētur. Nam degeneres ac perinde pauidiores illi omnino sunt, qui crispiorib. breuioribusq; sunt iubis. Neq; aliud sibi vult diuina lectio, cùm Dei populum sicut catulū Leonis exurgere, & sicut leonem exilire scribit. Quanta enim illa sunt indicia magni animi, cùm quis crucem suā tollit, & Christū sequitur, cùm Principū furias cōtemnit, cùm ferocia sæuaq; verbera aspernatur, cùm cæsus deniq; gladiis bidentis instar nullā neq; murmure, neq; querimonia consternationē ostendit, cùm victo seculi terrore, spretisq; corporis pœnis, igni, bestiis, tortoribusq; traduntur: despiciunt enim & contemnunt omnia quæ sunt

De magnanimitate. Leonis.

Antonini numisma.

in potestate mortaliũ, & imitãtur eum, qui Leo de tribu Iuda nuncupatur: atq; D hic demũ ille ille homo est impauidus, qualem dari sibi Democritus postulabat ad summi boni specimen, qui scilicet animum à terrore liberasset.

ANIMI CORPORISQVE VIRES.



Aiunt verò, Admetũ leonem & aprum iũxisse, ex quo illũ animi corporisq; virtutes copulasse intelligendũ. Per leonem enim animi vim: per aprum, vt suo loco dictum, robur corporis interpretantur. Addũt, eum eodem argumento Apollini atq; Herculi acceptissimũ fuisse, quos media sapientia & ingenitæ cuiusdam virtutis indole sibi cõciliasset. Quinetiam Poëtæ feroces in bello viros θυμολέοντας vocare consueuerunt.

ROBVR.

Est & illud hieroglyphicum, per anteriora leonis robur significare, propterea quòd in eo animali membra illa robustiora sunt: ab E excellenti enim vi quadã vniuscuiusq; rei significata sua Ægyptij desumebant. Expressit robur hoc Lucret. Carus cùm ita scripsit:

Principiò genus acre leonum sæuáq; secla
Tutata est virtus. Neq; alia de causa leonem cœlo adscriptum multi prodidere, nisi q; sol eo tempore quo signũ id permeat, maximè sit validus atq; robustus, moxq; degeneret in posteriora declinãs. Quia verò, vt Pausanias ait, decet bellatorẽ hominem in cõflictu aduersus hostem, omni posthabita mãsuetudine atq; clementia, sæuire, Lacedemonij Martem θυρεταί appellauere: eoq; spectare Homericum illud ait de Achille dictum, λέων δ' ὡς ἄγριος οἶδεν. Cuiusmodi signum in Simandij Ægyptiorũ regis nominatissimi sepulchro spectari solitũ autores tradũt, quem leonis specie figuratũ hostes in fugam vertere vidisses, vt ex eo & animum & robur & vigilantiã regis perspicere liceret. Videre verò est in Neruæ Traiani nummo fortitudinẽ hanc ita figuratã, vt claua leonino insideat capiti. per clauam fortitudinẽ significari dictum in Roboris cõmentario: per caput verò leoninũ animi generositatẽ interpretamur: vtroq; enim opus est, qui Ducis inuicti nomẽ affectet sibi vẽdicare. Quod verò pertinet ad leonis robur, tradunt autores Hyllum Herculis filium, eò quòd viribus præstaret, Leonẽ Cithroniũ cognominatũ: quem cùm Euchemus Arcas interfecisset, Rex à Megarensibus salutatus est, apud quos oraculũ erat, eum sibi adsciscendum, qui leonẽ interfecisset. Quod simile fuit Diocletiani facto, qui tunc ad se rerum summam peruenturã acceperat ab oraculis, cũ primũ aprũ interemisset: ob idq; cùm plurimos cõfecisset apros, queri per iocũ solebat, se quotidie apros interficere, nũquã aũt Imperatorẽ declarari, donec virũ nomine Aprum iugulasset. In nũmo quodam pulcherrimo C. POBLICII Q. F. cernere est fortitudinis simulacrũ, quod leonẽ suffocat claua à pedib. strata, pharetra cũ sagittis anteposita. Hippothoon Poëta robur hoc leoninũ pulcherrimo descripsit senariolo, quã apud Io. Stobęũ invenimus: γῆρας λέοντος κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν: cuiusmodi verba senex ille dicit apud Aristophanẽ, Vespis, ἐγὼ τὸ μὸν νομίζω γῆρας εἶναι κρεῖττον ἢ πολλῶν κοκκίνους νεανιῶν. Leonis senectã maximè florẽte hinnulorũ iuuẽtute meliorẽ esse scribit Hippothoon: & senex ille Aristophanicus senectutẽ suã pubescenti multorũ iuuenum virtu-

Traiani numisma.

C. Poblicij Q. F. numisma.

F

A virtuti gloriabundus anteponit. Cicero verò in Officiis, vim nõ aliter leoni peculiarem esse dicit, quàm vulpeculæ fraudem.

VIGILANTIA CVSTODIAQ.



VErumenimverò per leonis caput Aegyptij sacerdotes vigilantiã atq; custodiam ostendebant. Causam addebant, quòd solum hoc ex animalibus recuruos vngues habentibus, simulatq; natum est, cernit. atq; hinc Plutarchus solare animal leonẽ haberi putat. Sanè illi nomen παρὰ τὸ λάω τὸ θεωρῶ inditũ aiunt etymologiarum indagatores. Somni præterea parcissimi est, oculosq; habet inter dormiendum splendescentes, ac quodammodo patefactos, quod in custodiæ signum recepere: & sanè multi crediderunt leones omnino insomnes esse, quod Manethon Aegyptius in iis B quæ scripsit ad Herodotum tradit. Huiusce rei argumentũ nonnulli obseruaue re, quòd caudam assiduè inter quiescendum motat. Cæterùm incredibile est, vt putat Aristoteles, animal vllum perpetua vti vigilia: sed inde persuasi sunt qui talia se obseruasse profitẽtur, quòd leo magnos habet oculos palpebrasq; perexiguas, vt non oculum possit penitùs obtegere, intuentiq; splendor ille sese offert, qui plurimus emicat ab eius pupilla: quare semper somni expers esse videatur. Quapropter significanter admodum, non tantùm Mycenarum portis, sed etiam reliquorum ædificiorum, præcipuè verò fanorũ valuis, ædiũq; sacrarum vestibulis leones, tanquam diuinorum custodes, vt est passim cernere, statuebantur. Quiq; iis insomniam attribuunt, inde eos Soli dedicatos autumãt, eandem cum leone conditionem habenti, quippe qui patenti igneoq; oculo terram conspectu perpetuo atq; infatigabili tueatur. Cùm verò cõstet, Alexandrũ Magnum præter alia quæ in homine præclara fuerunt, vigilantissimũ etiam fuisse, quod in exemplo à grue sumpto alibi diximus, non miror, etsi aliæ etiam huius rei causæ esse possunt, cum in nummis quibusdã leonino spolio caput indutum spectari, ab cuius altera facie simulacrũ Iouis est sedẽs, læua baculo innixus, dex C tera Aquilam pretendens, literæ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, nẽpe quòd ab Hercule per Caranum primũ Macedoniæ regem duceret genus: nam Hercules Nemei Leonis spolio vbiq; insignis, vel quòd eximię magnitudinis leonẽ spectãte Spartanorũ legato strauit. Quanquã non sum nescius, Philippum regem post Olympię nuptias per quietem sibi visum coniugis aluo insignem infixisse bullam, cuius sculptura leonis imaginem haberet: quod & vxorem grauidã esse, & animosum filium pariturã, coniectores periti respondere. Hinc Alexander in matris honorem leonis spolio maximè gauisus, & eadem de causa cùm somnio monitus Alexandriam in Ægypto ædificasset, eam Leontopolim appellauit: quãuis eius successores Alexandriã à cõditore ipso maluerint vocitari. Quod verò pertinet ad leonis somnũ, Physiologos ait Adamantius hęc de catulo leonis scribere, cum quippe simulac natus est, tribus diebus et tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tanquã tremefacto concussoq; cubilis loco catulum dormientem expergefieri, eoq; trahit dictũ illud à Iacobo in sacra lectione: Catulus leonis Iuda ad prædam fili mi ascendisti, requiescẽs accubuisti vt leo, & quasi leæna, quis suscitabit eum? Atq; etiam illud ex secundo Balaamis responso: Recumbens vt

Portis valuisq; fanorũ cur leonina capita affigantur.

Alexander Magnus in numismate.

Leõtopolis.

leo requiescet, & quasi leæna, quã suscitare quis audebit? quod dubio procul ad Christi sepulturã pertinet. Sedenim intelligere etiam possumus dormisse eum sicut leo, ob splendescentes inter dormiendum oculos, vt scilicet diuinitatem ipsam cum eo nihil quicquã sopitam intelligamus. Quod autem de oculis inter dormiendum splendescentibus à nobis additũ est, ea de causa factum, vt aurem iis velleremus, qui viri alioqui doctrina magni atque pij, in eo tamen lapsi sunt, quòd animam Christi putarũt per tẽpus illud, quo cadauer eius sepulchro conditum fuit, apud inferos passam: quod humana ipsa natura piorum hominum audire reformidat. Animaduerte autem Origenis traductionem Latinam loco hoc, vt ferè passim, valde corruptam esse.

D

TERRIFICVS.

Agamemnonis clypeus.

ATque eo quidem signo quo robur & vigilantiã indicabant, eodem & terrificum hominẽ, qui reliquos aspectu solo consternaret, significabant: cuiusmodi simulachrũ in Agamẽnonis clypeo fuisse, Pausanias testis est, ad formidinem aliis incutiendam. quod quidem scutum in Olympiæ templo per aliquot tempora pependerit, inscriptione etiam adiecta:

E

Οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων Ἀγαμέμνων.

Quod ita reddere possumus:

Terror hic est hominum, quiq; hunc gerit est Agamemnon.

Lysimachi præclarũ factum numismate testatũ.

Est autem Leo eius naturæ, vt etiam si ferum nihil moliatur, intuentes tamen terreat: ea est in oculis eius vis, ea maiestas. Vnde tam Græci quàm Latini Poëtæ terrorem descripturi, comparationem ab huiusmodi animalis ferocia libentissimè desumpsere. Meritò itaq; Chabrias Athenienſiũ dux, vt alij, Philippus Macedo, dicere solebat, formidabiliorẽ esse ceruorũ exercitũ duce leone, quàm leonũ duce ceruo. Atq; tãta porrò vis tantusq; vigor animali alioqui robustissimo ita in oculis consistere tota videtur, vt eorũ vel minima offensione supraquàm credibile sit debilitari videatur, leuissimiq; obiectu amictus pecude ignauior fiat: quod & in theatris sæpius Roma spectauit, & Lysimachi exemplo cõprobatũ est, quem Alex. Magnus in idem claustrũ cum ferociente leone incluserat: ille verò hanc ingressus viã, domita strangulataq; belua, & Regi admirationi fuit, & vitę cõsuluit suæ, meruitq; vt huiusmodi factũ æterna numismatũ memoria prorogaretur. Quin non in oculis tantũ eius terror, verùm etiã in rugitu cõstat: itaq; Pindarus eũ ἐρίβρομον Olympiis, hoc est, latè rugientẽ vocat, Agesidamo, vt in Vulpe diximus. Id verò fit tãta ferarũ omniũ trepidatione, vt, quod Ambrosius cum Basilio testant, animantiũ multa quæ vel eius impetũ per celeritatẽ euaserint, horrenda tamẽ eius indignantis audita voce, veluti vi quadam perculsa atq; attonita cõsternentur, & plerũq; ita deficiant præ metu perdita, vt nullo negocio capiãtur. Quinetiam qui per somniũ imaginatus fuerit habere se leoninũ caput, Onirocritæ volũt eũ in aduersarios terribilẽ fore significari, nõnunq; verò & principatus & dominationes assecuturũ. Ab huiusmodi verò rugitus magnitudine Marcus è quatuor Euãgelistis vnus, leonis imagine, vt est à Daniele præuisus, ita in hodiernũ vsq; diem hieroglyphicè figuratur, quòd ipso statim operis initio vocem in deserto clamantẽ ingẽti ore tonat. Ita Eucherius.

F

Marci Euangelistæ imago hieroglyphica.

DOMINATOR.

SAnè Basilius leonẽ pro dominatore animaliũ rationis expertiũ ponit: obseruatumq; est in ostentis, vt si fortè mulier aliqua leonẽ pariat, fore vt ab externis gentibus vinceretur ea respublica in qua id cõtigisset: quod non in humano

tantùm

A tantùm genere, sed etiam in quocunq; alio diuersæ formæ animanti pollere tantundem comperias apud aruspices. Obseruatum est in Cô insula, cùm ouis de grege Nicippi cuiusdam priuati hominis leonem peperisset, non fuisse huiusce rei euentũ irritum, arrepta inde ab eo dominatione. Hinc illa societas leonina, quæ longè plura sibi assumit quàm relinquat, de qua Aristo. Iur. Cons. Cassium respondisse refert, societatem talem coiri non posse, vt alter lucrum tantùm, alter damnum sentiret: & hanc societatẽ leoninam solitum appellare L. ff. XVII. T. pro Socio. l. XIX. & Dion Chrysostomus sermone περὶ βασιλείας, Homerũ ait sapienter boui æquiparasse Agamemnonem eo versu,

Ἠΰτε βοῦς ἀγέληφι μέγ᾽ ἔξοχος ἔπλετο πάντων.

Minimè verò vel leoni, vel aquilę similem dixit, propterea quòd dominationis ea sunt exempla.

SVMMA CALLIDITAS INGENII.

Nihil verò grauabor antiquã in argumentũ huiusmodi fabulã subiungere, quæ mortalibus vtili admodũ documento futura sit. Diuulgata per orbẽ B erat fama oraculi quod ab Ioue Ammone prodierat, Alexandrũ Macedonẽ breui ad se venturũ, quem filiũ esse confitebatũ suũ: solicitari hinc ad obsequiũ terrę Reges Principemq; vt sibi conciliarent inter se certare muneribus: præcipueq; Ptolemæus Æpypti Rex dei sui filiũ veneraturus magnam pecuniæ vim parat, quantũ scilicet vectigalis vno die ex Nili ostiis & Memphiticæ vrbis portoriis collegisset. Erant verò cuiusq; generis pecuniæ ex rebus omnibus hinc inde collectæ ad aliquot talentorum millia, id totũ sine delectu xenij nomine ad Alexandrum deferri curat. Obtulerunt spontè veterinam operã, mulus, equus, asinus, & camelus, qui pecuniã cum fide conuectandã suscepere. Hi vix biduũ à Memphi progressi facti sunt obuiam leoni, qui & ipse intellecto Herculis cultu, quẽ Macedo suscepisset, dum rebus studet suis, Regẽ salutaturus iter in Macedoniã tẽdebat. Data itaq; & accepta hinc inde salute, cùm destinatũ, vt fit, omnes iter enarrassent, adsciscitũ comes leo quasi custos atq; præsidiũ aduersus latrocinantes affuturus. Hic de pecuniis certior factus, habere dixit se quoq; certam drachmarum summã quas pro cõmeatu ferret: sed esse illas sibi plurimũ incommo- C das, quòd oneribus gestandis nequaquã assuetus esset: rogat itaq; oneris additamentũ leue singulis futurum inter se dispartitũ suscipiant, magni hoc beneficij loco habiturus: obsequuntur illi officiosissimè, ac paucas admodũ illas leonis drachmas inter se diuisas in sacculos quisq; suos admiscẽt, iterq; mox continuãt suũ. Venerãt in pingues Asiæ cãpos, cùm leo armentorũ multitudine cõspecta dies aliquot ibi commorari è re sua fore designauit, simulataq; lassitudine aliquot dierũ quiete sibi opus necesse dixit, quasq; deposuerat pecunias reposcit: illi adapertis cõfestim sacculis, ipsum, quæ sua essent, sibi desumere licere inquiunt. Leo cũ plerasq; alias magno numero drachmas eadẽ nota signatas in vno quoq; sacculo conspexisset, læto magnoq; rugitu ædito: Drachmæ, inquit, meę multas admodũ drachmas singulę peperere, atq; mox quotquot erant suis similes abstulit pro suis. Quid quòd Hannonẽ Carthaginensem præclarũ virũ, cuius meminit Plinius, in exilium actum ferũt, quia leonem ferundis oneribus assuefecerat, argumento inde capto, vt Plutarchus ait ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι ad Traianum, quòd qui leonem cicurare potuisset, ad longè maiora etiam aspiraret.

Fabula elegans.

HOMO QVI VEL SVAM VEL ALIENAM ferocitatem edomuerit.

EOdem ostento mortaliũ triumphis leones iũctos à M. Antonio, atq; id qui

dem ciuili bello generosos spiritus iugum subituros portendere. id quod Cicero Philippicis illi obiicit, dum currū eius leonibus iunctum, imperiosi hominis inuidiā ostentare memorat. Et Epistolis ad Atticū, qui auguriū id formidabat, ait: Tu Antonij leones pertimescas, caue, nihil est illo homine iucundius: & quę sequuntur reliqua. Sanè hominem qui arte, ingenio vel autoritate longè potentiorem se addicat sibi atq; subiiciat, per leonē ab homine domitū intelligimus, quippe quòd feræ alioqui ferocissimæ validissimæq; impetum ferocitatemq; sopire mollireq; potuerit. Hac vtitur cōparatione Nazianzenus, vbi Basilium ait non modò sibi conciliasse prius Eusebium, sed in suam ita sententiam attraxisse, vt eius consiliis & monitis in omnibus parēre videretur. Notum ex historiis quid Megarensibus acciderit, apud quos Cassius leones, quos ædilibus ludis præparauerat, reliquisset. Cùm verò ciuitas per Calenum caperetur, Megarenses ferarū carceres effregerūt, earum vinculis relaxatis, vt irruentibus hostibus obiectæ, negotiū eis tantisper facesserent, dum sibi per morā aliquam consulere possent: sed enim longè aliter euenit, quia leones in ciues ipsos truculenti sæuitia cōuersi, tantā inermium stragem edidere, dum obuios quosq; adoriunt, sternunt, atq; dilacerāt, vt spectaculum id fuerit vel ipsis hostibus perquàm miserabile. Atq; vt huiusmodi multa prætereamus, iam verò Pythagoricum præceptum est, animalia curuunguia (ita mihi liceat γαμψώνυχα interpretari) nutrienda non esse, quippe rapacitatem e ciuitate summouendā. Idem sentit Æschylus, cùm leonis catulum in Republica non alendum esse dicit his verbis:

Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν.
Ἢν δ' ἐκτραφῇ τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.

Catulum leonis alere in vrbe non iuuat,
Magis cauendum ne leonem nutrias,
Quem qui educarit, eius & mores ferat.

Euripides verò nullo eos pacto censet admittendos, Pythagorę pręceptū secutus, in quo sapienter quidem Æschylus hæc super Alcibiade, impotentiores id genus homines non accipiendos: cęterùm si accepti fuerint æquo animo ferendos. At Euripides, vt Aristophanicus clamat Dionysius Ranis, ingenuè magis locutus, siquidem vt apud Homerum habetur,

οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά.

FVROR INDOMITVS.



Immensum itaq; furorem, quo quis impotētius exardescat, significare si collibuisset, leonem effingebāt catulos suos discerpentē, imò exossantem, vt Grecum vocabulum ἐξοστίζοντα interpretemur, non autē ἐκσπίζοντα (vt in vulgatis Hori exemplaribus eodē Capite bis positum nihil significat) quo quidem furore correptum olim Herculem, autores tradunt, eoq; insaniæ prouectum, vt non hospitis tantùm filios enecarit, verùm & in suos ipsius filios vsqueadeò sæuire solitū, vt eos interfecerit: quod nō absimile est à pictura leonis proprios catulos discerpentis. Sanè Theocritus in Megara Herculis fœmina, de furore quem is in liberos exercuerit hæc dicit:

Σχέτλιος ὃς τόξοισιν ἅ οἱ πόρεν αὐτὸς Ἀπόλλων

Ἠέ τινος

A

Ἠέ τινος κηρῶν, ἢ Ἐρινύος αἰνὰ βέλεμνα
Παῖδας ἑοὺς κατέπεφνε, καὶ ἐκ φίλον εἵλετο θυμὸν,
Μαινόμενος κατ' οἶκον ὅδ' ἔμπλεος ἔσκε φόνοιο.
Τοὺς μὲν ἐγὼ δύστηνος ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι βαλλομένους ὑπὸ πατρί.

Infelix qui mißilibus de munere Phœbi
Siue ea Parcarum, vel Erinnyos impia tela,
Gnatis ipse suis furiis agitatus ademit
Charam animam, vt domus ipsa cruore aspersa nataret.
Hos ego confossos manibus cecidisse paternis
Iussa oculis spectare meis, miserable visu.

Poëtæ quoque nostri leonem iracundũ notant, vnde illud apud Horatiũ: Promethea insani leonis vim stomacho apposuisse nostro, cùm de excandescentia loqueretur. Elegãtissimè quoque, neque nõ eruditissimè Lucretius causam furoris istius perquirit, cuius carmina nõ iniucunda quæ repetantur ponere nõ pigeat:

Sed calidi plus est illis quibus acria corda

B

Iracundáque mens facile efferuescit in ira,
Quo genere in primis vis est violenta leonum,
Pectora qui fremitu rumpant plerunque gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.

Superius verò dixerat cùm de varietate animi loqueretur:

Est etiam calor ille animo quem sumit in ira,
Cùm feruescit, & ex oculis micat acrius ardor.

Eius verò indicium excandescentiæ est, cùm caudæ verberibus sese excitare visus fuerit, quod ita Hesiodus tangit in Herculis scuto:

πλευραί τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιόων ποσσὶ γλάφει, οὐδέ τις αὐτὸν
Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν. οὐδὲ μάχεσθαι.

Quem Catullus secutus Galliambico super Atti dixit:

Agè cæde terga cauda, tua verbera pateant
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent.

C

Et quæ ad furoris incitamentũ & indicium sequuntur: nam & corrugare frontem pugnaturus cernitur, quod σκύζειν Græci dixere: & superciliorũ contractionem ἐπισκύνιον vocãt. Index autem pręcipuus est leonini animi cauda, perinde ac equorum aures, eáque propriè in leone dicitur alcea, quòd præcipuum in ea robur constet: vel quòd incitamentum quoddã sit ad assumendas vires animũque commouendum: initio irarum terra flagellatur, increscente verò excandescẽtia terga etiã sua verberant: id ea de causa fieri putat Alexãder Aphrodiseus, quòd eorum anima vehementius moueatur, sitque vltionis admodum appetẽs: cauda verò vtatur veluti homines manu, qua illi se plerũque in excandescentia complodere solent: ita animalia hæc ira cõmota, cùm id quod sese lædit vlcisci nequeũt, eo sibi modo solatium solent excogitare. Est itaque furor leoni familiaris, vnde apud Maronem, Iræque leonum, legitur. & Ouidius: Iram vultus habet, de eisdem ait. quare Poëtæ leonem peculiariter feram dicunt. ita Callimachus:

Θηρὸς ἀερτάζων δέρμα κατωμάδιον,

Quòd verò catulos ab eo exossari pingerent, causa est, quòd medulla leoni vel nulla, vel perexigua est, vt omnium animalium solidis omnino ossibus constare videantur, quasi inde accrescat furor, quòd labor his confringẽdis sit merce-

de minor cùm minimũ id sit quod suctui possit inseruire. Sunt præterea ossa illa dura adeò, vt ex collisis ignis veluti ex silice excutiatur. Hinc animal est maximè febri obnoxiũ. Febrẽ verò nihil aliud esse, quàm superantẽ totius corporis calorem, medicorũ omniũ cõsensu manifestum est. Febri deniq; nomẽ ab igne Græcum πυρετὸς, à feruore Latinũ est: quo morbo leones toto vitæ tempore cruciari feruntur: eaq; de causa Lucretius triste leonum seminium appellauit. Sanè prouerbiũ hinc emanauit, ἐγέλασεν ὁ λέων, quotiens rarũ aliquod hilaritatis exemplum intueamur. Thucydidis id dictũ in Cylonio scelere subnotando, cùm scilicet indoluisset demũ Atheniensis populus Cylonem per factiosissimas factiones quietum Reipub. statum interturbare, & quasi post diuturnam mœstitiam ad hilaritatem demum respexisset, vt impetu in hominem facto, eum vel in inuiolabilis Deæ templum aufugientem persecuti sint pleriq;, distractumq; inde magno totius ciuitatis gaudio trucidarint.

Prouerbiũ.

REMEDIVM IN FEbrem nactus.



EO itaq; incommodo vexantur leones: tametsi vnus Albertus negat esse eos febriculosos: cui in Germania nato, alito atq; educato, vbi totum ferè vitæ spatium consumpsit, vtrum de leone loquenti potior sit adhibenda fides, quàm Ægyptiis inter leones quodãmodo genitis, cumq; ipsis totum vitæ tempus versatis, alij viderint. Ego sanè disciplinas eorum in huiusmodi re secutus, compertum esse inquam, leonem febri correptum vel si ad furorem vsque exæstuet, vnius pastione simiæ liberari. Quapropter Ægyptij sacerdotes si febricitantem hominem, & sibimet auxilia comparantem significare vellent, leonis simiam vescentis hieroglyphicum ponere soliti sunt: tanta enim indignatione simiam fert leo, vt nullum animal auidius perdere desideret. Causa est animalis petulantia, leonem indignissimis modis exagitantis. Nam simulac vel ex arbore aliqua vel ex alio tuto latentiq; loco nacta fuerit occasionem in leonem insiliendi, pro magno habet negotio caudæ sese eius applicare, natibusq; affigere, atque ita quibuscunque potest ludibriis Regi suo illudere: quòd cùm impatienter ferat leo, impotenter admodum in huiusmodi animal efferascit: quæ plenius in Cynocephali commentario discussimus. Sed vt mirari desinamus animal adeò ignobile generosissimo omnium infestum esse, scimus etiam culices in leonum greges petulanter adeò ferocire, vt eos magna interdum clade ad internecionem adigant. Inter enim arundineta Mesopotamiæ leones innumeri iuxta fluminũ ripas et fruteta vagãtur, eo tempore quo hyemis clementia ibi mollissima est, semper innocui: verùm vbi per æstatem cœlum exarserit, regionibus iis æstu candefactis ambustisq; propémodum, ipsi tam vapore sideris quàm multitudine culicum agitantur, quorum densissimis examinibus per eas terras omnia referta sunt, qui quidem ad splendorem oculorum tanquam ad humidiora membra conuolantes eos appetunt, palpebrarũ libramentis mordicus insidentes. Hinc leones cruciati diutius, aut fluminibus, ad quæ remedij causa confugiũt, absorbentur, aut amissis oculis immanius efferascunt, quod ni fieret, omnis ea quę ad Orientẽ latè diffunditur plaga, huiusmodi bestiis oppleretur. Id sibi cõpertum esse

A esse testatur Ammianus Marcellinus Rerum gestarum libro decimo octauo.

SVPER IGNE SOLICITVS.

Atque hoc quidem animal, quod ignem ingenitum, & in ipsis ossibus abstrusum gestat, ignem tamen præcipue formidat, adeò vt nihil ęquè vereatur atque prætentas faces, quibus ad ferociam eius domitandam nihil efficacius: quod & Homerus testatur eo carmine:

καιόμεναί τε δεταί, τάς τε τρεῖ ἐσσύμενός περ.

Ardentésque faces, quas quamuis sæuiat, horret.

Et Pindarus Nemeis: πῦρ δ᾽ παγκρατὲς θρασυμαχᾶν τε λεόντων ὄνυχας ὀξυτάτους ἀκμάν τε δεινοτάτων σχάσαις ὀδόντων. In cuius trepidationis admirationem adducti Ægyptij sacerdotes, hominem super igne formidolosè solicitum, & quasi vesanientem, ostendere si vellent, leonis simulachrū, & faculam pingebant. Id nos vix autoribus credebamus, antequā & Florentiæ, & demū Romæ leones hac potissimū ratione domari cōspiceremus. Simulachrū hoc in marmore cæsum Romę vidi via Leoniana, quæ ad Popularem ædem ducit, erutum frustum ex Augustorū mausoleo. Leo erat humi sessitans capite sublato, & in tergus verso: in trāsuersum adsculpta erat fax pinea cum nuce in summo capulo, tęniáque à face in leonis tergus porrigebatur. Quāuis verò apud autores scriptū repererim, nihil aliud ex hieroglyphico huiusmodi significari, quàm, vti dicebamus, eum qui super igne pauidus esset: si tamen liceat mihi sententiā his meā admiscere, rei istius interpretationem esse dixerim, edomitū furorem. Causam cur ita ignē expauescat leo, Peripatetici eam afferunt, quòd eius animalis vis pręcipua in oculis cōsistat: quíque oculos \[B] siccioris calidiorésque habent, ij maximè omniū ignem auersant. In idem verò significatū adduci possit ilicis folium leonino pedi subiectū: siquidem Magi ferunt leonem iligneo folio calcato torpescere: eandemque vim esse folio scillæ traditum à Zoroastre, non illo inquam antiquo, sed qui post Plutarchum fuit.

RELIGIOSA FORMIDO.



Et ne lōgius à leonina formidine digrediamur, gallū is identidē, et pręcipuè albū, vt Ambros. ait, à quo etiā Pythagoras abstinendum iubet, mirū in modū perhorrescit: quod pro symbolo colendę diuinitatis accipi quidā C prodidere. Siquidē gallus, de quo Lucretius,

Quem nequeunt rabidi contra constare leones

Inque tueri, ita continuo meminere fugai.

diuinū quiddam prę se fert, vti latius in Commētario de volucre ea perscripto disseruimus. Diuinitatē verò omnis terrena potestas reformidat, ac reueret. Leones porrò cùm Deûm matri sint dedicati Terræ, ipsi addicti intelliguntur: et superius bonā leonis partem, quippe quod à iubis est reliquū, terram præ se ferre dicebamus. Sed enim aliā huius formidinis causam adducit Proclus libello de Magia: ait enim, gallū & leonē pręcipuè solaria esse animalia: sed cur gallū leones vereant, nō posse nos à materia, sensúue rationē assignare, sed à superni tantū ordinis cōtemplatione, quia scilicet præsentia visue solaris virtutis magis gallo infusa sit, quàm leoni cōcessa. quod ex eo cōiectare videt, quod exploratū omnibus est, applaudere illum hymnis surgenti Soli, quasíque iubar eius aduocare, eo pręsertim tēpore, quo ex medio Antipodū cœlo digressus ad nos

deflectit. Affirmat etiã solares quosdã angelos in galli effigie nõnunquam appa ruisse, qui cùm in se sine forma sint, nobis tamen, qui sumus in certã effigiẽ infor mati, forma se prçditos ea videndos exhibuêre. Contrà verò Dæmones nõnun quã leonina fronte visos, qui obiecto gallo repentè in auras euanuerint: quare solent etiamnũ diebus his, superstitionis eius studiosi, gallinaceũ pullũ in pelliciendis eis conciliij causa prçmactare. Ad hçc tradunt Grçcorum nonnulli, qui doctrinã Ægyptiorũ sequuntur, animã Cecropis, quẽ in leonem trãsmutatum credebant, immolatis gallis gallinaceis, characteribus quibusdam subscriptis euocari, seq; illam eis ostendere: quod tamen esse ludibrium Æneius Euxitheus affirmat, Dçmonesq; ita nos præstigiis fallere contendit. Quòd verò Dæmones, qui leonina fronte apparuerint, obiecto euanescant gallo, inde procedere dicit Proclus, quòd in eodem ordine constituta, quæ inferiora sunt, superiora semper vereri coguntur. Quemadmodũ modesti pleriq; viri, dum virorũ diuinorũ imagines intuentur, hoc ipso aspectu vereri solent turpe aliquid perpetrare. Lucretius verò ex sectæ suæ prçceptis ait esse gallorum in corpore quædam

Semina, quæ cùm sunt oculis immissa leonum
Pupillas interfodiunt, acrémq; dolorem
Præbent, vt nequeant contrà durare feroces.

Mirum verò, quòd veteres obseruarunt leonem etiã herbã ita nuncupatã, quæ surculis sese circumplicando plurimũ nocet, gallũ ita abhorrere, vt si puella adhuc intacta, menstrua tamẽ, nuda pasis crinibus leguminũ segetem circumeat, gallum in manibus habẽs, exarescat gramen id, prorsusq; deficiat. Id qualecũq; est, à Democrito tamẽ traditũ est, vt asserit Sotion. Sed qui alieniores à superstitione sunt, arcanãq; naturæ vim quandã contẽplant, semina aiũt galli sanguine contingi debere, hæcq; ita sata ab Leone herba nulla postmodum iniuria affici.

INVNDATIO.

INcrementũ verò Nili, quẽ NVM Ægyptiaca lingua nuncupant, quod apud nos significat nouum atq; recens, ostendere cùm vellent, leonis identidẽ hieroglyphicum faciebãt: quippe cùm Sol Herculei terga leonis adit, Nili diluuiũ excitat, duplumq; recentis aquæ Sole in eo signo commorãte sæpius exundat: quæ vis aquç per spatiosam Ægypti planitiem latè diffusa, solũ ea fertilitate grauidum reddit, qua non ipsi tantùm indigenæ sibi alimenta colligunt, sed magnã orbis partem fame leuant. Propter eam verò aquarũ redundantiã, quam Leonis beneficio consequi se quotannis experiuntur, institutum est, & apud gentes omnes vno iam consensu receptum, vt canales, tubiq; & siphones, qui aquam eructãt, per terebrata foramina in leonina capita ad id locis opportunis adsculpi solita aquam immittant, quæ inde ex leoninis rictibus euomi videatur. Quaratione autem capita ea leonum in simis præcipuè constituenda sint, quoq; ordine disponenda, atq; vt ea tãtùm quæ contra columnas fuerint perterebrari debeant ad canalem vsq;, qui cœlestem aquam ex tegulis excipit, reliquis inter hçc solidis, vti quæ cadit vis aquæ per tegulas in canalem ne deiiciatur per intercolumnia, néue transeuntes perfundat, sed ea tantùm quæ sunt contra columnas, ex ore ructus aquarũ emittere debeãt, Vitruuius latè docet. Obseruauerat siquidem is, aquarum redundantiam per leonem apud Ægyptios significari, atque hoc in omnibus antiquorum ædificiis fieri passim viderat. Et vt semel dicam, fontes & aquarum tubi, qui ab aquçductibus quibuscunq; prominebant, leoninis figuris ornabantur: vt qui fons admirabili opere Viterbij antiquam hanc disci-

Leonina capita aquas eructantia.

A disciplinam ostentat. Et vt alia dissimulem, Romæ in Area Lateranensi leones duo sunt nigri lapidis ante æneam M. Aurelij statuam positi, qui dubio procul fontibus inseruiebant. Indicio sunt ora perterebrata in adaperto rictu, & infernè foramina in guttur vsque immissa, & inter pedes pro pectore canaliculus excipiundæ aquæ, dimittundæque intercauatus. Tale aliquid obseruaui in agro Brixiano extra portam Orientalem ad secundum lapidem, ubi iuxta viam, quę tota magnis aquarum riuis atque diuortiis instructa est, leo marmoreus antiquissimi operis, vtris instar inflatus, rictum eodem modo ad aquarum effluuium patefaciebat. Sed neque in iis tantùm quæ ad aquam euomendam pertinent, leonum effigies apponi consueuerunt, verùm etiã propterea quòd leo, cœlestis ille inquam, aperire claudereque videtur aquarum cataractas. Atque in hæc vsque tempora nunquam antiquata est veterum consuetudo, vt ostiorum clausuræ, claues, annulique foribus affixi leoninis rictibus ornentur, quod apud Ægyptios factitari solitum ait Theon in Arati commentariis: quamuis quod ad ostia pertinet, ad eam, qua de superius dictum est, custodiam potius respicere, quàm ad B aquarum fluctus, crediderim. Illud non omittam quod Horus Apollo tradit, in supplicationibus pluuias exposcentibus plerisque in locis leonum ora vino proluì fuisse morem. Sed aduertendum est vulgatos Hori codices hoc loco deprauatos esse.

SEMEL TANTVM ENIXA.

Cvm verò persuasum haberent Ægyptij, leænas semel tantùm in vita pa'rere, id quod cũ Herodoto plerique alij prodidere: mulierẽ itidem quæ vnius tantùm filij mater fuisset, per leænam sculptã significare consuerunt. Est in hanc sententiam Æsopi fabella veteribus scriptoribus approbata. Cùm vulpes leænæ fœcunditatem suam obiiceret in generositatis cõmendationem: illam verò incesseret, quòd & semel in vita, & vnũ tantùm pa'reret: leænam respondisse, se quidem semel & vnum pa'rere, sed cum leonem. Huius raritatis causam plerique reddere commenti sunt, eamque potissimũ adinuenere, quòd catuli in vtero iam vnguibus obortis matricem discindant, edique partum, ea vnguium acie in enixu lacerata: vel quòd vnà cum primo partu locos amittat, quam deliram esse fa C bulam Aristoteles asseuerat, easque vel quinquies vita pa'rere, quod explorauerit in terra Syria, demonstrat. Primũ enim quinque, ac per annos singulos vno subinde pauciores, donec ad vnicum, & mox ad sterilitatem declinauerint, in qua reliquum vitæ spatium degant. Aliàs magna ex parte geminos, quod per longam annorum seriem Florentiæ experimento compertũ est: sed cùm plurimum sex, nonnunquam etiam vnum. Philostratus affirmari ait à rerum peritis, ter eas tota vita pa'rere: primò quidem treis, mox duos, inde vnũ: visam tamen aliquando leænam quæ octo vtero gestarit. Sedenim quam Philosophi rationem raritatis huiusce in pariundo conati sunt inuenire, Basilius Magnus ad prouidentiam Dei refert, cuius imperio factũ sit, vt animalium ea quæ facilè capi possent, longè essent cęteris fœcũdiora: quocirca tam lepores, quàm damę, quàm etiam oues, ferè sæpius & geminos plures que pariunt fœtus, ne genus deficiat feris iis, quæ sanguine gaudent, carniuoræque sunt. At ea quibus pro cibatu cætera sunt, certum est longè minus fœcunda esse: quapropter ait, Leonis vix vnius Leæna mater euadit. quæ quidem raritas pariundi, cùm non alij animalium generi certius contingat, meritò Ægyptij, quod in pluribus accidit obseruantes, semeliparam per Leænæ hieroglyphicum ostendebant.

Aesopi fabella.

CLEMENTIA.

D

PRæter hæc alia quoque, leone super, hieroglyphica inueniuntur, quæ quoniam apud eos non reperi qui literas hieroglyphicas interpretati sunt, sed potius obseruatione inuenta mihi videntur, breuiter attingã. Ex iis clementia est, quæ per leonem & substratũ hominem, ita tamen vt leo sit incolumis, significetur, propterea quòd infestissimè solicitatus ab homine leo, dummodo sit intactus, non vnguibus eum lacerat, nec vlla iniuria afficit, sed quatit solum, atq; vbi ita perterruerit, dimittit: quod ita Ouid. scribit:

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni.

Seueri Pij Aug. nummus. Ad huiusmodi significatum non frustra vidimus in Seueri Pij Aug. nummo simulacrũ mulieris quod leoni exporrecto insidet, manu quidem vna hastam terræ affixam tenens, altera fulmen quasi abiiciens, non autem in iaculandi gestu, cũ inscriptione huiusmodi, INDVLGENTIA AVG. IN CAR. neq; quicquam aliud legi potest.

CASTIGATIO.

PRæter clementiam inesse Leoni castigationis etiam iudicium, ex eo didicimus, quod traditũ ab Eudomo citat Ælianus, leonem, vrsam, & canem eodem cõtubernio à magistro quodam alitos & educatos, sine vlla iniuria aliquãdiu pacatissimè conuixisse, ac si domestica & eiusdem generis animalia fuissent: verùm cùm vrsa quodam impetu percita cõtubernalem canem dilacerasset, cõmotum leonem violati hospitij scelere in vrsam proruisse, eaq; pariter dilacerata meritas pro cane pœnas exegisse.

E

VINDICTA.

LOngè verò diuersum à superiori significato est, quòd vlciscendi studiũ per leonẽ telo confossum pleriq; pingere instituerũt. Vulneratus enim leo obseruatione mira percussorem nouit, & in quantalibet multitudine vnũ appetit, & si detur copia, fœdissimè lacerat & discerpit. Ferunt Iubæ Maurorũ regi præstantis animi iuuenem fuisse comitem, dum per deserta Africæ rerũ suarum componendarũ studio rex cũ exercitu proficisceret, ex itinere verò leonem obuiã factum à iuuene illo ipso sagitta percussum in syluã recesisse: anno verò pòst cùm Iuba rebus ex voto cõpositis eâdem copias traduceret, eundẽ illum leonem obseruato iuuene à quo vulnus acceperat, vnũ illum è tam magno militũ numero violentissimo cursu hostiliter aggressum nulla vi cohiberi potuisse, quin correptum iuuenẽ miserabiliter dilaceraret, nemineq; aliorũ læso vltione ea contentũ *Cambyses.* decessisse. Pythagorici porrò animã Cambysæ regis Ægypti in leone se deprehendisse aiebãt, vnde illi animus imperij cupidissimus fuerit, & maxima quæq; semper appetierit. Cæterùm hæc quoq; potest assignari causa, quod illis temporibus, quibus claruit, neminẽ in vltionẽ eo magis propensum fuisse notũ est, qui nunquã Ægyptios perseq odiis armisq;, & omni vexationis incõmodo affligere destitit, eis semper infensus, donec in omni Ægypto rerũ potitus, sacris omnibus profanatis, populos totius regionis malè tractãdo, defessus potius quàm satiatus est. Facit ad hoc illud, quod visi leonis ostentũ, belli principiũ cõiectores atq; augures tradũt indicare, quod quidẽ eleganti trimetro apud Græcos exprimit.

F

Λέοντας ἰδεῖν δυσμενῶν δηλοῖ μάχας.

Visæ leonum imagines noctu indicant occidionem ab hostibus.

REGIVM AVGVRIVM.

ALioqui regibus augurium dare leones soliti sunt, vt is qui Iuliano Imperatori

A tori Gordiani tumulum cum exercitu prætergresso sese obtulit immanissimo corpore eius aciem inuasurus, à qua multiplici telorum ictu confossus est. Obitus enim regis ex hoc portendebatur, inquit Ammianus. Verùm antea Maximino Cæsari cum Narseo Persarum rege iam cõgressuro, itidem leo & aper ingentes trucidati simul oblati sunt: tamen euenit vt is ea fera admodum gente superata, incolumis & sine damno discesserit. Et Sandrocottus Indus obscuro genere, cùm Alexandri furorem pedum pernicitate declinasset, fessusq; somnũ in sylua captaret, à lambente leone sudorem sibi sensit abstergi: quo pacto inde, præfectis Alexandri oppreßis, Indiæ regnum inuaserit, à Trogo traditur.

Sandrocotti augurium.

ANNVS MENSESQVE.

ET quoniam incidimus in auguria, non ab re fuerit id commemorare, quòd leæna, quæ catulos octo vtero gestabat, à venatoribus in Mesopotamia cæsa exenterataq;, quo tempore Apollonius Tyaneus eà iter faciebat, indicauit eo interpretante annum vnum, & menses octo illum apud Barsanem Babyloniæ moraturum. Interrogantibusq; comitibus, cur non potius annos IX interpre-
B taretur, cùm ex passere & pullis octo à serpente deuoratis apud Homerum annos identidem nouem Calchas intellexisset: Editi iam illi fuerant, respondit Apollonius, hi verò adhuc in vtero nondum fœturam compleuerant, quare mensibus potius quàm annis aßimilantur.

CRAPVLA.

SVnt etiam qui hominem ad satietatem vsq; crapulatũ, per leonem frusta carnium depascentem indicari velint. Animal siquidem hoc cibo incõtinenter admodũ vtitur, multaq; deuorat solida sine vllo dissectu quæcunq; potest: mox à saturitate nihil biduo aut triduo edit. quam scilicet voracitatem Iuuenalis tangit, vbi multa pascendum carne leonem dixit: atq; inde fit vt grauis illi ob cruditatem exhalet anima, quæ teterrimi semper odoris est: quocirca nonnulli grauẽ animam significantes, leonis os hians facere consueuerunt. Huius fœtoris ergò Martialis videtur muliebre pudendum leonem appellasse eo versu:

Quare si pudor est Ligella, noli
Barbam vellere mortuo leoni.

C Taxat enim eam, quæ cùm vetula esset, pilos vellere pertentaret. & alij lupanar olidum dixere. Quanquam non desint, qui loci huius interpretationẽ longius accersitam ad Cenchrenas, quas leones Nicander appellauit, referant: huiusmodi enim serpentes morsu sanguinem exorbent, & genitale semen ex precioßissima sanguinis decoctione fieri Medici consentiunt, vnde dixit Iuuenalis:

Accipiat sanè mercedem sanguinis.

MERETRIX.



SAnè meretrices per leænæ nomen intelligi, multis veterum sententiis & monumentis constat. Tale aliquid habes apud Aristoph. Lysistrate in iuramento fœminarum: Non stabo leæna in Tyrocnesti. Huiusmodi petulantiæ causa Ezechiel Hierosolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius, qui ductus est in Ægyptum. Alium rursus catulum Ioachim, quem in cauea, vt LXX ediderunt, Nabuchodonosor Babylona traduxit, Michaël Byzan-

tius meretrices quasdam ex Megara Sphinges appellatas ait, quòd humano capite mansuetudinem præ se ferrent, cæterum corpore reliquo leonino rapacitatem, & imperium quod in amatores exercent, indicaret. Et Megaricę Sphinges in opprobrium dici solitum de meretricibus, ob impuros scilicet mores Megarensium, quos veterum scriptores omnes damnant. Facit ad hanc rem veteris Poëtæ senariolus admodum venustus:

Ἴσυ λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.

Par est leænæ & fœminæ crudelitas.

Sed & ante vrbem Corinthum Veneris erat templum, iuxtaq; Laidis tumulus, cui leænæ simulacrum appositum videbatur, ariete inter priores pedes apprehenso: quod nimirum petulantiam eam indicabat, qua pręcipuè lasciuiunt arietes, de quibus loco suo diximus.

TACITVRNITAS.

LEænæ verò elinguis simulachrũ ex ære quod Athenienses statuère Iphicratis opus, ex effigie quidẽ leænæ, meretricis nomen, ex linguæ verò defectu taciturnitatẽ eius indicabant. Cùm enim Armodius & Aristogiton de liberanda à tyrannis patria cõsilium iniissent, coniuratioq; delata esset, comprehensam illi leænam scortum eorum vtriq; admodum familiare, ad mortem vsq; tormentis variis excruciarunt: ea tamen constantissimè omnia pertulit, nec quenquam prodidit, supra fœmineam imbecillitatem fortitudinis admirandę memorandũ exemplũ: quam Athenienses vt honoribus honestarent, ne scortum tamen celebrare viderentur, eiusdem nominis animal ob taciturnitatem elingue, erigendũ decreuere. Constantissimũ meretricis huius exemplum citat Tertullianus, quò nostri animosiores fierent, cùm leui adeò de causa repertæ sint vel mulieres quę tam forti animo pro amicorũ salute non solùm tormenta paruifecerint intolerabilia, sed sponte suum ipse cruciatũ auxerint. Nam hæc eadem, vt ille ait, carnifice iam fatigato, postremò linguã suam comestam in faciem tyrãni sæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne cõiuratos cõfiteri posſit, si etiã victa voluisset.

CYZICENI.

Cyzicenorũ pecunia.

SI quis verò incidat in monetam, quæ leonis imaginem ex vna parte habeat, ex altera verò Cybelem deorũ matrem, sciat eam esse Cyzicenorũ pecuniã, quæ celebris admodum est ob id, quòd pulcherrimè scalpti erant. Et quia pro XXVIII drachmis Atticis imputabãtur, quæ summa ducales aureos duos reddit, & aliquantulum plus: vna enim argenti drachma Marcelli Veneti pondus æquat. Atq; hi sunt Cyziceni stateres, qui rem egregiè factam indicabant.

Magorum porrò superstitio, cõsiderata leonis alacritate pernicissimoq; cursu, mustelæ dentem leonino corio adalligatũ, ad pedum tumorem atq; adeò imbecillitatem adhibere cõmenta est, id quod apud Lucianũ Tychiades ridet, orta inter Cleodemũ & Dinomachũ medicos contentione, vno eorum leoninũ, altero ceruinũ corium præferente, vt per incantamenta Eucrati laboranti amuletum aliquod apponerent. Controuersia verò omnis inter eos est, dum ille fomentũ aliquod miserabiliter implorat, vtrum ceruus an leo magis pedibus valeat, atq; eorum vter alacriori feratur cursu. Meritò igitur Virgilianus Æneas, tergum Getuli immane leonis dat Salio, velocitatis præmium, qui primam in stadio coronam meruerat, nisi dolo Nisi fuisset interturbatus.

HERCVLANVS LEO QVID.

QVid verò sibi velit Herculanus leo, magis diuulgatum est, quàm vllo sit opus

A opus cōmento latius declarare. Illud tamen nō omiserim, Herculem illum Ægyptium, qui cum Osiride, vt Antiquitatum scriptores tradunt, Italiam ab amarissimo Gigantum iugo liberauit, per leonem intelligi, neq; quenquam alium. Plures enim Hercules fuisse, & Arrianus & Diodorus historici prodidere: hunc autem omnium primum leonis insignia gestasse, tradunt. Cæterū Heraclitus Ponticus superatū ab Hercule leonem ideo fingi dicit, quia Argiuus ille, de quo Græci plurima scripserunt, Hercules, furorem illum, quo ex atra bili plurimum laborauit, tandem edomuerit. Satis enim exploratum est ex iis quæ antea dicta sunt, animal id per semetipsum immoderatis animis excitari. Sunt tamē qui per Herculem mysticè Solis lumen intelligant: leo verò cùm Soli dicatus sit, manifestū est quid sibi velit Hercules, & leo. Nam & hinc Iubari stellæ nomen, qui Phosphorus est, quòd splendor eius in modum leoninæ iubæ diffunditur.

VIRTVS.

VTcunq; verò leoninum spolium virtutis hieroglyphicum est, eaq; de causa Herculi dicatur, quem pro virtute veteres posuere: ideoq; Diogenes con-
B spicatus quendam eo ornatu sibi gloriose placentem, exclamauit: Ecquid virtutis indumentum vituperas? Sed enim non leonis tantùm, verùm alterius etiam animantis gestare pellem, heroicum fuisse morem, didicimus ex Apollonij commentariis, vbi Poëta scribit:

Δέρμα δ' ὁ μὲν ταύροιο ποδηνεκὲς ἀμφ' ἔχετ' ὤμους.

Et apud Virgilium Euandrus:

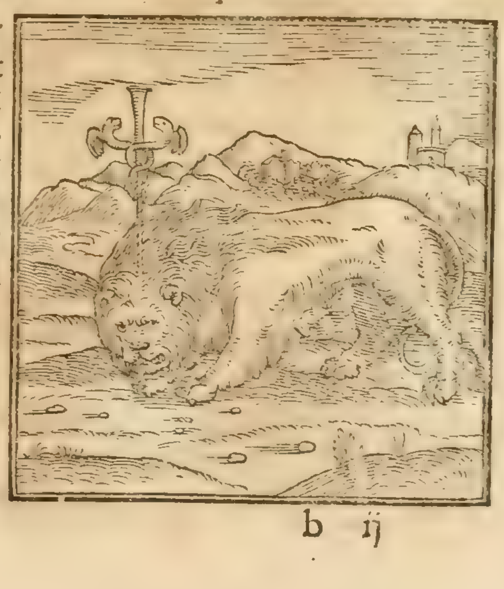
Demissa ab læua Panteræ terga retorquet.

VIRES CEDERE SApientiæ.



IN Antiochi numo videas leonem quendam propémodum humi procumbentem, & superuolantem noctuam, quod nonnulli vespertinum crepusculum indicare arbitrati sunt: quippe cadente Sole, noctem, quam per auem eam intelligi volunt, exurgere. Ego verò per huiusmodi hieroglyphici figmentum significare crediderim, vires cedere sapientiæ.
C Nam per leonem robur, per noctuam Mineruam intelligi, suis locis cōmentaria hæc ostendêre. Eiusdem argumenti esse puto leonem in numo, cuius inscriptio est, ΜΙΛΗΤΩΝ, qui anterioribus pedibus inclinat ad humum, supernè verò caduceus exporrigitur, vt scilicet id ostendat, vires quantumlibet feroces sapientum eloquentiæ cedere. Numum vidi apud Maffeos Romæ. Quòd verò signum Iunonis Argis spectabatur palmite redimitum, subiecto pedibus eius corio leonino, id habebat hieroglyphici, quòd nouercam vtriusque priuigni exuuiis insultantem ostenderet. Callimachi id inuentum tradunt, qui Iunoni vitem induxit. Rem huiusmodi tangit Tertullianus.

VIRES CEDERE ELOquentiæ.



LVNA.

Visebatur in Olympiæ templo Dianæ simulachrum alatum, dextera pantheram, sinistra leonem continens. Per alas volucrem Lunæ cursum interpretemur, quæ septem viginti dierũ spatio totum permeat signiferũ, quem Sol vix annuo temporis spatio perlustrat. Panthera varietates eius indicat, quas vnoquoq; mense XII suis nominibus designatas alibi recensuimus. Leo Solis vim, qua splendorem sibi cõparat, ea tantùm parte lucens, qua eius radiis illustratur.

SOL.



TERRA.



Fieri etiam solita erant apud veteres simulachra quædam radiata, ita tamẽ vt vnius simulachri radij omnes sursum versus tenderent, alterius ad inferiora demitterentur, atq; ea ita cõformata, vectanda leonibus cõmendarentur. Sciendum autem ex Vectij cõmentatione, Solem & Terrã ex eo figmento veteres intellexisse, quippe quos Assyrij ADAD, & ADAGARTIN vocabant: ADAD quidem Solem, qui radiis deorsum inclinatis inferiora viuificat, mulcet, educat, omniũ quippe terra nascentiũ autor: ADAGARTIN verò Terram, quæ cõceptam à solaribus radiis virtutẽ, eandem, quã licet, sursum versus erigit. Ita veluti sponsa viri appetens, vt Platonicũ dictum interim vsurpemus, rerum omnium suarũ stipata fœtu, sese habendã exporrigit. Sed enim ipsa leonis effigies vtrunque referre videtur hieroglyphicum, quippe quæ anterioribus partibus Solem exscribit, posterioribus verò Terram. Quod tamen Adagartin pro tellure positum putat Vectius Bassus in cõmentario Germanici, qui Phænomena scripsit, vbi de Erigone agitur, virginẽ, inquit, dici Cererem arbitrati sunt pleriq;, spicarum quas tenet indicio: alij Adagartin malunt. Sunt qui & Fortunam, quoniam sine capite astris inseritur. Nigidio Figulo placet iustitiam, vel æquitatem, quo nomine etiã Terram ipsam dici alibi comprobauimus, & legiferam vbiq; Cererem apud Poëtas appellari comperias, vt ab iustitiæ nuncupatione, neq; hoc quidem alienum videatur, & cum Tellure iustissima consensum habeat. Hinc apud Maronem prospero terræ subiugandæ omine Æneia puppis: Prima tenet rostro Phrygios subiuncta leones. Veluti etiam homines insidentem leoni nonnunquã videas, quem is

ANIMI DOMITOR.



stimulo

A ſtimulo regat, quod eſſe animi regem omnino videtur ſignificare: neque enim Æneium illud ad ſacra tantùm patria refertur, quæ in Cybeles honorem fieri ſolita: neq; ſolum reſpicit beneficium, quod, vt additum eſt, fuerit

Ida profugis gratiſsima Teucris.

Subiiciuntur verò leones Magnæ Deæ vehiculo, identidemq; trahunt & currum Solis: atq; tam variè à veteribus tradita, ad vnum eundemq; demum intellectum tendunt. Demum hęc duplex in leone natura, qua quidem anterioribus partibus cœleſtia refert, poſterioribus verò terram, quæſtionem illam facilè poteſt ſoluere, qua nonnulli mirantur, cur leonis effigies in diuinis noſtrorum literis modò Chriſto, modò Dæmoni attribuatur: pro Chriſto quippe apud Prophetas non ſemel poſitus, vt ſuprà diximus: pro maligno verò, Petrus epiſtola prima rugientem leonem dixit: & Dauid, Libera à leonibus vnicam meam, clamat. Quibus reſponſum facio, anteriora quæ ſunt leonis, fortitudinis, & regiæ virtutis habere ſignificatum, atq; ita pro Chriſto poni. Nam Ireneus vbi myſterium Dei in rebus ſtrenuè gerendis, in dominando, in regendo vim & autoritatem oſtendi diſputat, leonis imaginem ait id præmonſtraſſe, quæ vni ex quatuor Euangeliſtis fuerit attributa: inferiora autem, partem quippe terream, fugacitatis & inſidiarum: caudam enim ſubter vterum cùm fugit ſubiicit: cauda ferit ex obliquo per inſidias: quæ omnia Dæmonem exſcribunt, quo nihil à bono fugacius, nihil in mortales inſidioſius.

B

CHRISTVS HOMO DEVS.

DEniq; vt etiam aliter philoſophemur, cœleſtis eſt anteriore parte leo, ideo admiranda Chriſti opera veram nobis ante oculos proponũt diuinitatẽ. Nemo enim qui à Deo nõ ſit, ait Nicodemus, opera ea facere poſsit quæ ipſe faciebat. Poſteriore terrã ſapere videtur: ea frigida eſt, inde ad minima quædam, galli quippe cantum, prætentam facem, leuis obiectum amictus, quin ad ſimiã, & ilicis folia, atq; etiam ſcillę, leo timidus eſt, & ad fugam promptiſsimus. Et humanus Chriſtus mortem timet, perpetuæ non ignarus, quæ ſtatim ſubſecutura eſſet, immortalitatis: effugere cruciatum tentat, patremq; orat, vt acerbiſsimus à ſe calix auferatur: & inde ita debilitatus, vt præ trepidatione genibus inſiſtere non poſſet. Quòd ſi vtraq; natura in Chriſto eſt, leo cùm ſit eiuſmodi, rectè in diuinis literis modò Deo, modò mortalibus accommodatur.

C

IVSTITIAE cultus.



EA verò præcipuè de cauſa eorum ſententiam approbarim, qui ferociores quoque animos iuſtitię ſeſe ſubiicere p hieroglyphicũ huiuſmodi arbitrantur: quia nuper in Cauartiano agri Bellunẽſis vico ſuburbano reperti ſunt magno numero numi, ab quorum vna facie mulier corona inſignis longaq; induta palla ſedet, manum ad enſis inuerſi capulum extendens, ita vt apex ipſius capuli volam impleat: literæ circumſcriptæ, IVSTITIA. Ab altera facie, eadem mulieris effigies penè nuda, amictu quidem toto in exporrectam retro dextram appenſo, læua ſupra leonis caput poſtremis pedibus reſidentis iniecta: literæ adſculptæ ſunt, LEONIS HVMILITAS.

NATORVM OBSEQVIVM erga parentes.



LEones autem domitos, & Magnæ Deæ currui succedentes, Lucretius aliter interpretatur, qui velit figmentum id significare, liberos quantumlibet feroces obsequẽtes esse debere parentibus: ait enim,

Adiunxere feras, quòd quamuis effera proles
Officiis debet molliri victa parentum.

AGRICVLTVRA.

VArro tamen in Cybeleio curru duo considerasse videtur, leonem vtiq; terrę symbolũ, vti paulo antè dicebamus: mox quia genus id animalium in longinquis, & à nobis remotissimis regionibus inuenitur, nullã ait esse terræ partem tam remotã quam coli subigiq; nõ oporteat: ita omnes, quę vel hieroglyphica sunt, vel quoquo modo mystica, in suam quisq; artem, vel disciplinã quam profitẽtur, trahũt. Diodorus autem, vti suus est mos, historias sibi confingit ex cõmodo suo, leonesq; ideo Cybeles currum trahere confictũ ait, quòd ab his ea educata fuerit. Vtrũ verò curru vehatur Dea, an sella sedeat, quantum ad significatũ pertinet, parui refert: nam in Faustinæ numo Cybelem Turritam leoninæ sellæ insidentem videas, quæ orbem intra manum & genu tenet: inscriptio, MATRI MAGNÆ.

Faustinæ numus.

MIXTA QVID.

QVod verò pluribus in antiquorũ monumentis, præcipueq; sepulchralib. cernere est, leones aliquod animal apprehẽdisse, quippe vel ouem, vel taurum, vel anguẽ, vel huiusmodi quippiã, ex eo coniicere potes, sepulti animũ aut naturam talem fuisse, cuiusmodi est illud, quod apprehensum fuerit: quippe si ouem, vel agnũ, vt in sepulchro quodã Romæ sub Æsculapij pronao habetur, intelligas hominẽ ferocitate demolita mansuetudinem amplexatum: si taurum, temperantiam: si anguem, prudentiã, vel quid huiusmodi, prout animalis quod detẽtum fuerit significatũ exiget, interpretaberis. Si verò hostiliter captum vel discerptum, eius naturæ hostem malè habitum. Nam in nũmo quodam argenteo Augusti Cæsaris validissimæ formæ leonẽ videas, qui ceruũ superat dentibus in armos affixis: quod fortè referri potest ad Actiacam victoriam, quam is

Augusti Cæsaris numus.

FEROCITATE POSITA assumpta mansuetudo.



ACTIACA VICTORIA.



Apollinis

A Apollinis fauore consecutus est, in qua, vt apud Maronem,

Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.

Pauorem enim ex ceruo loco suo significare diximus.

AMORIS PETVLANTIA.

QVæ sierit hîc aliquis, quid sibi velint leonis anteriora, quæ in Chimæra fuisse traduntur, cuius figuram Homerus ita descripsit:

πρόσϑε λέων, ὄπιϑεν δὲ δράκων, μέσσῃ δὲ χίμαιρα.

Eam autem amoris petulantiam, quæ fuerit à Bellerophonte coërcita, significare clari plerique autores volũt. Huiusmodi enim sunt amoris initia, qui primo statim insultu leonina feritate nos aggredi videtur: dictumque Epicharmi Comici:

Amoris mollitiem, leonis robore domitandam.

Δομιτὴς ἔρως λεοντέᾳ δυνάμει ϑαλερός.

Eoque respexisse videtur Horatius, cùm de iuuene perdito amore capto ait:

Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet chimæra.

B Capra procacitatem atque lasciuiam, cui animosus idem Heros fortiter obstitit. Draco, insultusque, pugnam adeò periculosam. quæ omnia ex peculiaribus commentariis toto hoc Opere suis quæque locis explicantur.

TRES ORATORIÆ PARTES.

NAzianzenus verò, neque nõ interpres Hesiodi, per chimærã treis Rhetoricæ partes intelligũt: Iudicialem quippe per leonẽ, ob terrorẽ quẽ reis incutit: Demonstratiuã per capram, quòd in eo genere dictio plurimũ soleat lasciuire: Deliberatiuam demum per draconem, ob varietatem argumentorũ, longioresque circunductus, & spiras quibus in persuadendo opus est: vnde etiam monstrimater fingitur ab Hesiodo, Echidna nomine, per quam ποικίλον νοῦν καὶ πλυειδῆ, intelligi contendunt, quippe mentem multis & variis præditam disciplinis.

SACRORVM INITIA.

NEque prætereunda est leonis facies illa, quę omnium prima visa est Ezechieli, per quam eius disciplinæ periti aiunt initiãdorum sacrorum admonitionem nobis oblatam. Eam verò in primis visam, quòd à principiũ vita soleat to-

C tius populi consensus legem sibi cõstituere. Ad valuas igitur templorum, sustinendis modò postibus, modò hyperthyris, modò pronais locorũ vbique leones subiiciuntur, vt cum Maronis dicto, vel præcipuo potius summi Dei pręcepto, Deos primùm venerari meminerimus. Et nullam esse gentem tam efferam, neque animum tam indomitũ, qui non posſit religionis cicuratione, beneficioque molliri, atque ita mitescere, vt nullum inde sit onus detrectaturus.

LEONES TARVISINI QVID.

LEones duo pro foribus, vt ferè pasſim insigniora templa habent, Taruisij sunt, qui in pronao cathedralis à dextera draconem alatum vnguibus impactis cõprimit, draco retorto collo leonis pectus admordet: praua quidem cogitatio cor incesſit, fortis verò animus eam actutùm elidit: à læua leo leunculũ apprehensum pectori subiicit suo: generosus quippe animus seipsum vincit.

SPHINGES QVID.

QVas verò sphingas humanicipites, reliquo corpore leonino pro templis prostare locorũ vbique cernere est, sunt qui figmentũ omnino hieroglyphicum interpretentur ea intelligentia, vt humanam naturam præstare cæteris animantibus admoneamur. Nam alibi principatũ ex capite intelligi differuimus.

Leonem autem brutorum omnium principem esse, manifestum, qui humano D subiectus imperio reliqua secum trahit. In diuinis verò literis imperium in bruta omnia homini datum legimus. Sphinga sanè monstrum ex parte dimidia virginis formam præ se tulisse, figmento Græcorum tradit Adamantius. Alij interpretantur, totius terræ dominiũ religioni cedere, cui ferocia quantumlibet animalia sese subiiciant, imperiumq́ suscipiant.

LIBRI PRIMI FINIS.

AD CLARISSIMVM ET REVERENDISSIMVM GVIDONEM ASCANIVM SFORTIAM, CARDINALEM S. FLORAE, DE IIS QVAE PER ELEphantum & Rhinoceronta significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

TERRESTRIVM Animalium hieroglyphica publico spectaculo emissurus, Leonemq́ in primis, quippe eorum dominum, auspiciis inclytissimi Cosmi Medicei Florentinorum Ducis exire procuraui, & quòd studium clarissimæ eius ciuitatis semper fuit Leones publicè alere, & quodam Aegyptiorum more honorificè tueri, & quòd generosa eorum magnanimitas in ipso Duce laudabilibus tot effulget exemplis, vt non alij cuipiam argumentum huiusmodi dedicari deberetur. Sequebatur Elephas, animal quippe quo neq́ vastius, neq́ portentosius natura rerum tulit: sed deformitatem bestiæ tot dotibus, ipsisq́ tam præclaris insigniuit, vt in omni vitæ tenore humanum genus (quod sanctius animal Poetæ canunt) ab eo bruto si non superatum, certè lacessitum esse videatur, aut pari conditione decertare. In eo autẽ excellit Elephas, quòd à se natura suggerente & morum, & virtutum documenta præbeat: quod homines nisi doceantur, vix assequi posse fateantur: sed multa sunt quæ ab eo tanquam à morum idea homines desumere & imitari coacti fuerint. Est enim Elephas ingenita munificentia nobilis, temperantia insignis, æquitate summa conspicuus, præcipuus declinator insaniæ, vaniloquentiæ hostis, pietatis cultor, & ea celebris mansuetudine, vt alienam etiam crudelitatem abhorreat, contra minus validas feras pugnare dedignetur, in iram autem nunquam efferatur, nisi acerbitate iniqua, enormiq́ aliqua iniuria concitatus: deniq́ regalem & ipse animum, ne omnia hîc accumulem, in omnibus referre videatur. Quæ quidem Reuerendissime Domine tibi, non vt te doceam, non enim sus Mineruam, aiunt, sed vt in memoriam redigantur, hoc Commentario enarrabuntur, exempliśq́ citatis cõprobabuntur. Nec ad quenquã ex vestro ordine hic Commentarius mitti potuit vel aptius, vel conuenientius, quàm ad eum qui humanitate, fide, pietate, & multarum virtutum, quæ supra ætatem in te conspiciuntur, commendatione longè clarissimus & esset, & haberetur. Vale.

A SVIS VIRIBVS POLLENS.

VT igitur ab iis ordiamur quæ ſuper Elephanto Ægyptij tradiderunt: hominem, in primis opulentum, ſuis quippe viribus pollentem, aliorū nihil indigum, qui dicere tutò poſsit, in me eſt omnis ſpes mihi, qui ſibi conducentia olfactu quaſi quodam enanciſcatur, per animal hoc, imò per vnam tantùm eius promuſcidem, hieroglyphicè ſignificabant, in eam ſcilicet admirationem adducti, quòd talem, tantamq́ habeat, vt ea vna officiis ferè omnibus illi oppidò ſufficiat: ea vice manus vtatur, vnde etiam nomē: ea bibat, ea cibum ad os admoueat, eam rectori, cuius omnibus imperiis ſe præbet obſequentiſsimū, erigat, offeratq́, ſiue is in ceruicē animalis ſummā ſuſtolli voluerit, ſiue ad terrā deſcendere: quin arbores eadem proſternit, in acie tela de manibus dimicantiū detrahit, equites ab equo deripit, pedites correptos quoquò libuerit proiicit, & quotiens immerſus per aquas ingreditur, ea ipſa ædita in ſublime reflat atq́ reſpirat. Proprio itaq́ & elegāti vocabulo Lucretius hac de cauſa elephantos anguimanos dixit, quòd promuſcidem ipſam inſtar anguis quoquo verſum flectat, reflectat, contrahat, porrigat, lubricet & incuruet. Sunt qui viſos ætate noſtra affirmarint gladiū longitudine B duorum cubitûm ad promuſcidem alligatū geſtantes, atrociſsimas in bello cædes edidiſſe. Sanè quantū ad vires pertinet, nunquā ſe Cato apud Ciceronē ait cum adoleſcens eſſet, vires tauri aut elephanti deſideraſſe: quod dubio procul indicat, inter bruta tauros & elephantos viribus alia omnia antecedere.

REX.

AD hæc Ægyptij regem hominem per elephanti ſimulachrū intelligebant, nō ea tantùm de cauſa, quòd cùm gregatim ſemper ingrediantur, is qui maximus eſt natu gregem ducit, quod in regibus eligendis multarū nationum & gentium mos fuit, vt id muneris ſenioribus demandaretur: hinc apud Hebræos Seniores, apud Athenienſes Palæologi, apud Romanos Senatores rerum habenas moderare ſoliti: verum propterea quòd habet hoc animi regij peculiare, vt genua non flectat adeò notabiliter vt animalia reliqua, calcaneū verò leuiter incuruet. Nam genua non flectere, dubio procul oſtendit ſupplicabundum nō eſſe: flectere verò calcaneum, humanitatem, qua maximè præditus eſt, indicat. Nam apud Philoſophos morū inſtitutores, pes indicium eſt affectus illius qui C humilioribus applicatur. Penes verò quem ſit rerū poteſtas, decet quidem eum humanum eſſe, humaniſq́ rebus commoueri: genua verò flectere non oportere, manifeſtum eſt. Habitus & in oſtentis elephantus regię ſublimitatis ſignum, qui Aureliano, multò ante eius imperium donatus eſt, ſolusq́ tunc omniū priuatus elephanti dominus fuit, vt legere eſt apud Fl. Vopiſcū. Nam & Scandrocotto Indo homini humili genere nato, quē Alexāder Magnus ob linguæ procacitatē interfici iuſſerat, pernici fuga elapſo, cùm mox latronib. cōtractis aduerſus Alexandri Præfectos bellum moliretur, Indiam ab eorū dominatione liberaturus, viſendæ magnitudinis elephātus ferus vltrò ſe obtulit, & velut domita manſuetudine eum in tergū ſuſtulit: quod eum regē futurū portento fuit, nec fefellit euentus. Siquidem oppreſsis Alexandri præfectis, Indiæ ſibi regnum aſſeruit, eaq́ autoritate polluit, vt Seleucus Alexandri ſucceſſor in Perſide cùm Indiam affectaret, regno illi relicto res cum eo cōponere ſatis habuerit. Præterea ſcriptores rerum, aſsiduum cum ſerpentibus certamen gerere tradunt elephantos, ſerpētes inter alia ſignificata loco ſuo diſpoſita, terrarū orbem, prouincias,



CAESAR.



D

& regiones pro vario picturæ gestu significare ostendimus: eas verò qui domitari voluerit, viribus in primis esse præditum oportet, abundare opibus, vt quæ bello necessaria sunt facilè comparet, & cum ipsis prouinciis arma semper exercere. Quapropter, vt mihi videtur, Natura ipsa rerum humanarum cognitionem hoc exemplo descripsit, quippe quæ elephantum suis viribus optimè præmunierit, & quæ regem addeceant adiecerit ornamenta, moresque & virtutes etiam regias vni illi ante omnia bruta, vt paulo infrà docebimus, elargita sit. Quod verò pertinet ad prouinciarũ subiugationem, videre est in C. Cæsaris numo elephãtum promuscide surrecta, aduersus quem serpens quasi concertaturus insurgit: in altero videas serpentẽ ipsius elephanti pedibus obtritũ, in quo inscriptio est, CÆSAR. Potes ex illo, lacessitũ bello, & hoc, confectum intelligere. Neque verò me fugit, elephantũ Maurorum lingua Cæsam appellari solitũ, quod Spartianus in Ælio Vero tradit, primumque Cæsaris cognomine nuncupatum, qui elephantum occiderat. Sed inepta hæc inscriptionis causa mihi videtur: crediderim autem potius ad munificentiã spectare, qua Cæsar elephantos exhibuerit.

C. Cæsaris numus.

E

AFRICA.

Q. C. Mari numus.

QVem verò elephantum in Q. C. MARI numo compereris, ibidibus adiectis hieroglyphicum id Africam prouinciã ab eo domitã, ditionemque Imperij in Ægyptũ vsque propagatã, significare crediderim. Elephanti porrò Pompeij Magni currum subiere Africo triumpho: & in numo argenteo admodum pulchro Scipionis Imp. inscriptio, cuius galea elephantini capitis speciẽ habet, infernè aratrum, antè spica posita est: quæ omnia ad Aphricæ triumphum, & annonam inde largiter aduectam spectant. Inscriptio, Q. METELLVS.

F

Scipionis argenteus numus.

V. LEGIO.

IN militaribus verò signis, elephanti legionis quintæ vexillis adpingebantur, propterea quòd C. Cæsare aduersus Lucium Scipionem ciuili bello decertante, ea legio negotium sibi contra elephantos dari postulauit, reque strenuè gesta reliquæ victoriæ occasionem præbuit.

ORIENS.

SEd Augusto currum ex quatuor elephantis S. P. Q. Romanus in numis decreuit, quòd, vt puto, spoliis Orientis onustus Imperatoriũ inde triumphũ duxerit. Id honoris Tib. Cæsar post adeptum imperium patri deferendum curauit, quod ipsa testatur inscriptio, quæ sic habet: TIB. CÆSAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. PO. XXIIX. DIVO AVGVST S. P. Q. R. Eundem honorẽ Claudius Auiæ Liuiæ Circensi pompa, currũ quippe elephantorũ Augusteo similẽ decernẽdũ curauit. Sed & DIVO AVG. Vespasiano currus ex

D. Vespasiani numus.

A rus ex quatuor elephantis in numo est, cuius latus alterum inscriptionem habet ad reliquos honores tertij consulatus: nam qui sua virtute ad Imperatorij fastigij culmen euectus erat, re in Oriente bene gesta, paribus cum Augusto honoribus honestandus fuit: ita Elephas iunctus, prouinciam patriam subiugatam hieroglyphicè significabit. Est & Philippi Imperatoris numus, in quo elephantus gradiens sub magistro cum inscriptione, ÆTERNITAS AVG.

Philippi Imperatoris numus.

MVNIFICENTIA.

EST autem inter virtutes regias illa, quæ solet ante alias populorum beneuolentiā conciliare, munificentia: hac ostentanda magni principes elephanto plurimū vsi sunt. Hinc videas in Antonini Pij numo elephantem promuscide in semicirculū sursum versus lunata: inscriptio est, MVNIFICENTIA AVG. Atq; itidem in numo L. Septimij Seueri Pertinacis Aug. Imp. VIII. elephas est promuscide in eundem modum curuata, cum eadem ipsa inscriptione, MVNIFICENTIA AVG. S. C. Nanq; hoc eos spectaculis exhibitos ostendit, atq; hinc eorū Imperatorū intelligenda munificentia, qui eos modò in certamen cō misere, modò in saltationem, modò vt funes scanderēt & inambularent, edidere. Quod si ad eorum quoq; animalium liberalitatem trahere volueris, sanè mu B nificos hos & liberales inuenias, siue ij curatoribus suis, siue etiam puellis, quarum amore se captos ostendêre, munera elargiri soliti sunt: quandam enim admirandam eorum in homines beneuolentiam, gratumq; in educatores animū scribit Ælianus, exemplo illius qui pro domino multū diuq; pugnauit, cumq; sagittis interfectum, promuscide sublatum ad præsepe suum asportauit.

Antonini Pij numus, et Seueri Pertinacis.

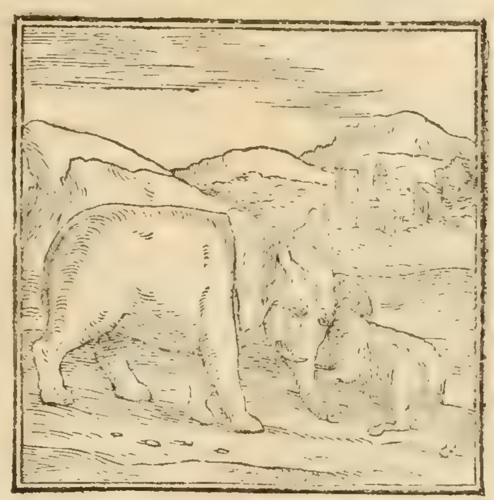
TEMPERANTIA.

SED quid illud, quod etiam in temperantiæ significatum, aut eius qui seruare modum in rebus norit, per elephantū qui cibum caperet exprimebant? Assuetus enim certæ pabuli mensuræ, si quid largius opulentiusq; apposueris, tantum assumit quantū quotidiana cōsuetudine pascere sit institutus. In Syria cùm domi quidam educaretur, magister accepta hordei mensura dimidium singulis diebus interuertebat: cumq; aliquando præsente domino totam illi mensuram apposuisset, simulatq; animaduertit elephantus duplicatam esse pabuli portionem, hordeū id in partes duas promuscide disgregauit, tam æquas, ac si vel modio quis demensus esset, vnaq; magistro portione derelicta, cōsuetam sibi par C tem absumpsit: cuius facti meminit Plutarchus.

ÆQVITAS.

NEQ; quidem exemplum aliud prætereundum, ex quo æquitatis etiā idem hoc animal seruantissimū esse fateamur. Quidā mensuræ quę magistro impendebatur, & lapillos, & puluerem immiscebat, quò de pondere aliquid fraudaret: animaduertit elephas apud illum carnes elixari, accedensq; cinerem è foco in ollam paria facturus iniecit.

DECLINATOR INSANIAE.



EST illud verè regium, insanos & dementes homines euitare. Quapropter Ægyptij hominem tali prudentia præditū, vt nihil sibi cum stultis & fatuis esse vellet, ostendere cùm studerent, elephantum & caprum hie

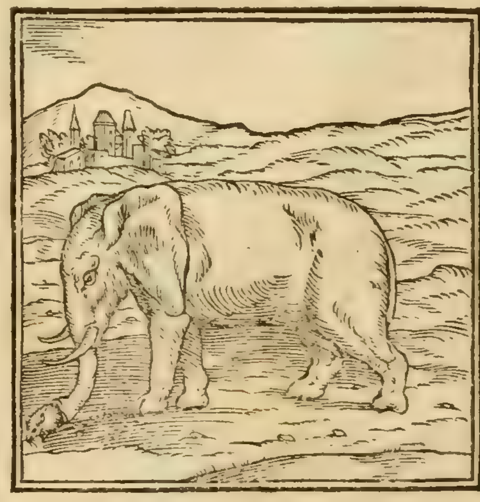
roglyphicè ponere soliti sunt: ac de Capro quidem suo cōmentario quæ vsui ve D nerunt, perscripta sunt. Causam picturæ huius esse dicunt, quòd elephantus inspecto capro quamprimū fugit, tantum est inter eos naturæ morumq́ʒ dissidiū, vt virtus vitium nullo possit pacto tolerare. Facit ad hoc etiam antiquissimum Mosaicæ legis institutum, quo principes vbi deliquerint, sacra facere admonentur ex hirco, cùm alioqui priuati homines capram vel agnum immolarent.

VANILOQVENTIA euitata.



CVm verò vaniloquum genus hominum regi cuipiam despectui habitum, ac sedulò euitatum ostendere curassent, elephantum & porcum adpingebant: Elephas enim porci audito grunnitu, in fugam se proripit euestigiò, nō secus ac generosiores equi præsertim Scythici, asinorū ruditum impotenter admodum exhorrescūt, quod exemplo Darij exploratū est. Nihil porrò quicquā tam cōueniens Regi, quàm dicacitatē vaniloquentiamq́ʒ ab ædibus suis procul summouere, eamq́ʒ inimicam sibi constituere, vt adagio receptum sit, Fidem regiam asseuerando in iis quę omnino credi volumus attestari. De porcis autē, quos pice oblitos, & mox igne flammatos Megarēses in Antipatri elephantos immiserint, eosq́ʒ ita fugarint, in Porci ipsius commentario historia recitata. E

REX VILIVM ASSEctator.



QVia verò cornua animalium nulli maiora, necq́ʒ speciosiora quàm elephanto, hac ipsa etiam de causa regem ostendit: cornua enim, vt in Cerui cōmentario declaratum est, dignitatis & sublimium honorum significatum habent. Hominē igitur Ægyptij ampliori aliqua dignitate tituloq́ʒ honestatū, qui tamen nulla vel maiestatis vel decori ratione habita vilissima quæq́ʒ sectaretur, sordesq́ʒ omnes perscrutaretur, significare si vellēt, hieroglyphicū elephanti qui mures venaretur proponebant, indignus quidem tam vasta mole labor. Eademq́ʒ nota inurendum facinus, quo Domitianum iam Imperatorem stylo muscas perfodientem derisum accepimus: vel patrem eius Vespasianum de lotio vectigal exigentem, quanquam eius lucelli odor ei bonus videretur. Verùm super hac re notum adagium, Mures negligit elephantus. Ac ne quis cauilletur, elephanti dentes insignes esse, non cornua, Pausanias omnino esse cornua contendit, tum aliquorū animalium exemplo, quibus aut in supercilio, aut in naribus cornua nascantur, tum quòd per aliquot annorum periodos corrupta decidāt, & noua suppullulēt, igneq́ʒ molliantur, quod in dentibus haudquaquam fit, & quòd in cranio oriantur. F

Mures negligit elephantus, Adagiū.

METICVLOSVS.

EST & illud regum ferè omnium proprium, vt ipsi ad suam (quod aiunt) vmbram expauescant, ita potentiæ comes additus vniuscuiusq́ʒ rei metus. Elephan-

A phantum autem conſternationis hieroglyphicũ eſſe manifeſtum, ſi præſertim ij ad ſtagna limpidæ aquę, vnde ſeſe tanquam in ſpeculo contemplari queant, deducti pingantur: quam ſpeciem ſupra modum reformidant, aut certè abhorrent, & auerſantur, ea'que de cauſa turbidam omnino bibũt. Atque hinc Indorum populi, apud quos magnus earum belluarũ prouentus eſt, ſi quos fluuios cum his tranare parent, illunes nubilasque noctes obſeruare conſuerunt.

LONGO TEMPORE QVID EFFECTVM.

SVnt qui pullum elephanti pingãt, quippe cui nondum dentes enaſci cœperint, ſi longo quid temporis interuallo factum ſignificare voluerint: hunc enim vtero geſtari Theophraſtus decennium ſcribit: quanquam Ariſtoteles, Ælianus, & alij annos longè pauciores ponant: vtcunque, vulgatum inde dicteriũ, Citius elephantos párere, quotiens tarditatem negotij alicuius inceſſere voluerimus. De iis verò quæ minimè fieri poſſe ſperemus, Ennius dixit, prius locuſta pepererit Lucam bouem. Ita enim prius Romani vocauerũt elephantos, quod à noſtris in Lucania primùm viſi.

B VICTVS PROVISIO.

EST & illud apud Horum celebre hieroglyphicum ſuper elephanto, vt ſi hominem frugi, & de victus ratione ſolicitum indicare vellent, elephantũ pingerent dentes ſuos terra condentem. Eum ſiquidem aiunt ſimulac caducos dentes ſuos intellexerit, ſponté auellere, & terra infodere. Verũ ego crediderim potius vitæ ſuæ proſpicientem, quàm victui legendum, Philippum'que ipſum deceptum aliqua forſitan Ægyptij vocabuli æquiuocatione. Manifeſtũ enim eſt ex receptorum autorum probatione, elephãtos dentes ſuos nonnunquã in venatu alliſos arboribus excutere, ſcientes ſe eorum cauſa peti, vt ita præda derelicta vitæ ipſi ſuæ proſpiciant. Et ne indicio ſint venatoribus, quotiens præ ſenecta deciderint, eos etiam tum humo condunt, vnicuique tamen ſit integrum quam maluerit ſentiam ſequi.

CONCORDIÆ DISCORDIÆQ. EFFECTVS.

HVic verò ſignificato ſubiiciemus illud, quo nonnulli Salluſtij ſententiam, quæ eſt, Concordia paruæ res creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur, nouo cõmento pingere, non tamen infeliciter excogitarũt. In illo Formica in Elephantũ creſcit appoſito caduceo, in hoc Elephantus in Formicã deſinit, aqua & C igni pro rebus maximè contrariis adiectis. Verũ ex huiuſmodi figmento ſi caduceum et aquã et ignẽ ſummoueas, perfectus etiã intellectus ſignificari poteſt, quippe qui minimorũ æquè ac maximorũ cognitionem ſit optimè conſecutus, omniumque vnam quaſi ſcientiã coniunxerit. Sed enim interpretamentũ hoc perinde ac illud arbitrariũ eſſe, nõ inficior. Sed dicet aliquis, Quorſum Elephãtus ad Formicã? Plutarchus porrò de formica multa magnificè locutus, quod animal eſt omnium minimum, ita de maximo non diſsimilia ſe dicturũ profitetur.

STVPOR.

ATque hic qui mentis tot exhibuit experimenta, quo vel Cicerone id aſſerente libro de natura Deorum primo, belluarum nulla prudentior, ſtuporis tamen nota propter vnã vaſtitatẽ nonnullis habitus, vt legere eſt apud Diogenianum, cui Philoſtratus etiam ſubſcribere videtur, dum neque elephanto, neque dentibus eius quicquam eſſe cum lyra dixit, neque quidem cum peritis viris, cuius hæc Amphione verba ſunt, quæ quidem ideo Græcè ponere libuit, quia in impreſsis exemplaribus corrupta leguntur: Ἐλέφας οὐδαμοῦ τῆς λύρας οὔπω οἱ αὐθ[illegible]

εἰδότος οὔτε αὐτῷ τῷ θηρίῳ, οὔθ' ὅτι τοῖς κέρασι αὐτοῦ χρήσονται. quod perinde esset, atque illud quod de asino fert, Nihil illi cũ lyra. Quin & Plautus in hãc sententiã: Meus herus elephanti corio tectus non suo est, neq; plus habet sapientiæ, quàm lapis. In quã sententiã Græci dicunt ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδέν. Et Tertullianus eũ bestiam vocat insulsissimã, etsi quam in diuinis literis præ se ferat imaginem. Eucherius hominem eũ signo huius dicit indicari, qui magna & enormia scelera perpetrarit, citato ad hoc Solomonis loco: Et adducebant ad Solomonẽ simias & elephantos. Et tamen Indici, cùm omniũ sint ferocissimi, adeò vt difficulter cicurari possint, ad instrumẽti musici pulsationem cantilenarumq; modulationes animum intendunt, auresq; ad audiendum arrigunt, atq; hinc ita demulcentur, vt nullo alio cõmento efficacius comprimant ferocitatem. Sanè tria elephantorum genera autores ponunt, palustres, montanos, & campestres. Palustres omnino dementes leuesq; esse, montanos prauos & insidiosos, campestres mansuefieri facilius, & longè dociliores esse: quos nequaquã stupidos existimãt illi qui eos in theatris figurarum notas & mutationes varietatesq; callere, multorũ testimonio compertũ asserunt. Romę illud accidisse proditũ est, cùm eorũ grex & saltationes, & orbiũ lubricationes edoceretur, indociliorẽ fuisse vnũ: qui cùm à magistris increpatus & castigatus esset, noctu visus est ad vmbrã Lunæ institutionis documẽta illa per semetipsum attentare, meditari, & exercere. Verũ hæc nõ ita fortè videantur admiranda, quæ fame magistra discere cogantur: illa potius admiremur, quæ faciũt feri nullis vnquã legibus instituti, probitate, prudentia, & æquitate, nullis ferè animãtibus inferiores.

PIETAS.



QVid q; sponte sua naturæ quadam sublimitate præditi, pietatem colunt, & religionem obseruãt? Noua enim apparente Luna, sponte, vbi iure suo degunt, viuo se flumine purificant: si morbis infestantur, Deorum auxilium implorant, herbas cœlum versus iaciunt, earum internuncio eò preces allegantes: qui quidem gestus excipiendus est ab iis, qui pietatẽ ex elephanto picto exprimere voluerint. Idem humanis proximi sensibus, sermonem patriũ intelligũt, gloriam & honores ambiunt, ignominia notati mortẽ infamæ vitæ præferunt, quã interdũ, alia sibi consciscendæ mortis occasione negata inedia finierunt. Quoties verò in theatris oppressi, amissa fugæ spe vulgi misericordiã supplicarũt, et quadam sese lamentatione complorantes, totũ caueæ consessum in lachrymas concitarunt.

MANSVETVDO.



CVm tamen tanta ipsi sint æquitate mansuetudineq;, vt crudelitatis alienæ ministerio fungi minimè cogi possint, quod irrito olim Bocchi conatu apparuit, cõtra minus validas feras pugnare prorsus negant, cùmq; maioribus non nisi lacessiti: & in grege pecudum ambulantes, occurrentia manu dimo-

uent,

A uent, ne quid obterant imprudentes, tantaq; illi imbecillioris huius gregis reuerentia, vt vel feri ex arietis cõspectu mirificè cicurentur, lenesq; atq; tractabiles fiant. autor Plutarchus Symposiacõn XII. Quid quòd aberrantem hominem in solitudine factum obuiam non modò nõ trucidant, aut alia afficiunt iniuria, sed clementer & placide sese duces præbent, & viam illi commonstrant? Quod verò de sermone dicebamus, quem patrium intelligant, ac etiam certũ eos inter se habere tradit Oppianus, verùm nõ nisi à magistris suis intellectum. Iam illud ætati nostræ claro innotuit experimento, eos magistri sui dicto audientes esse, siue progrediendum, siue regrediendũ sit: quem feriãt, quibus abstineant, quos inuadant, vbi temperandum iræ, ex ipsius magistri sermone cognoscere: vt non immeritò confirmata sit opinio, huiusmodi esse quandã illi belluæ cum genere humano societatẽ, vt M. Tullij dictum ea re super identidem vsurpemus. Cùm igitur elephas iusti & moderati imperij species quodãmodo esse videatur, meritò Regis nomẽ, tum ob virtutes, quas superius in eo recensuimus, tũ ob hanc ipsam mansuetudinem atq; clementiã adeptus est. M. Antonius cognomento B Philosophus, nihil quicquam esse dicebat quod Imperatorem Romanũ magis commendaret gentibus, quàm clemẽtia, eaq; de causa, neq; quidem in rebelles suos sæuitum voluit. Hæc Cæsarem Deorũ adscripsit numero, hæc Augustum consecrauit, hæc Pio cognomentum dedit, hac eadem de causa Senatus Ro. timore eo liberatus, quem ex Maximini Imp. immanitate cõtraxerat, clementissimis Impp. Maximo Balbino et Gordiano statuas cũ elephantis decreuit. Quamuis alia de causa Gordiano tertiò quadrigæ elephantorum decretæ sunt, quippe vt qui Persas vicisset triumpho Persico triumpharet. Sed qualis ea in animali bruto mãsuetudo fuit, quam recitat Plutarchus! Romæ cùm pueri quidam per lasciuiam elephãti promuscidem stylis pupugissent, iratus ille vnum ex illis arripuit, cũ in sublime iaculaturus, sublatoq; ad hoc præ metu puerorum ingenti clamore, socij mori- C turi vicem deplorantium, tanto omnium mœrore elephas intellecto, arreptum puerum humi molliter deposuit, satis habens metu illo puerilem audaciam castigasse.

IRA LACESSITA.



QVamuis verò ita natura mansueti sint, in iras tamen acriter incitãtur, perturbatiq; irritatione aliqua acerbiore immaniter efferascũt (Iustus enim, vt in Diuinis habet literis, cùm irascitur, peior est) eo casu tã hostibus quàm ductoribus suis perniciosi. Quã in eo animali naturã cùm non ignoraret Annibal, eam in vsum suum conuertit: quippe cùm in prælati fluminis transitũ elephãtos compellere non posset, neq; materiæ qua naues cõficeret copiã haberet, ferocissimũ elephantem sub aure vulnerari iussit, percussoremq; transnatato statim flumine procurrere: elephas exasperatus ad persequendum sui doloris autorem, transiuit amnem, & ita reliquis idem audendi exemplum fecit, vt Strategematõn libro primo apud Iulium Frontinum habetur: idq; in traiiciendo Rhodano factum Liuius tradit: quamuis variatam actæ rei memoriam esse fateatur. Sanè Mauri affirmant cor duplex elephanto esse, altero quidem irasci, altero ad lenitatem induci: atq; hoc illud est quod horum vtrunq; munus supra modum

exequitur. Sanè elephas ad hæc vſq; tempora longa ſeculorum ſerie in Italia fabuloſus habitus, neq; hominũ quiſquam adduci poterat tam deformem immanem'q; belluam, qualem quantam'q; in picturis aſpiciebãt, iis dotibus excellere, quibus apud rerum ſcriptores inſignis habebatur. Nam quamuis trecenteſimo abhinc anno Fridericus II. Imp. elephantum ad nos ex Idumæa tranſuexerit, & ſuperiori ætate alter in Italia viſus fuerit, nihil tamen præter corporis vaſtitatem, quod celebratione dignũ cenſeretur, ſuper illis memoriæ proditũ extabat. Cæterùm omnẽ hiſtoriæ antiquæ fidem adimpleuit Hanno elephas, quẽ initio diximus ab Emanuele Luſitaniæ rege, Indiæ'q; triumphatore, Leoni X. Pont. Maximo dono miſſum, ac Romæ vidimus, Reuerendiſsime Domine: tanta ingenij, intelligẽtiæ atq; docilitatis exempla præſtitit ea ætatula: quadrimus enim huc aduectus erat, vt nõ modò quæ à ſcriptoribus tradita fuerant credamus, verùm autores ipſos in hoc animantiũ genus quaſi inuidos, eleuaſſe plurima, quæ longè magnificẽtius illuſtranda fuerant, ſuſpicio ſit. Hinc factũ, vt ad eius ſignificata, & eorũ cauſas recenſendas effuſior acceſſerim, qui priuſquã animal inſpicerem, ne pro anilibus fabulis eorũ bona pars acciperetur, veritus fuiſſem. Illud autem profiteri poſſumus, de reliquis animantibus quæcunq; fidem excedere videantur, ſcriptorum autoritati nos acquieſcere: ſuper elephãto verò quæcũq; admirãda traduntur, nos in Hannone, vel paria, vel veteribus illis longè maiora, oculata fide deprehendiſſe, cuius rei Romã ipſam frequentiſsimũ totius orbis theatrũ teſtem appellamus. Sed minimè loco hoc diſsimulandum, quod ſuper eiuſdem Hannonis ingenio Michaël Syluius, regis ſui ad ſummũ Pontificẽ orator, ſummæ, vt noſti, vir integritatis, fidei'q; ſanctiſsimæ, atq; alij narrauêre, rem'q; multorum teſtimonio comprobauêre.

De elephanto, historia iucunda.

Cùm deſtinaſſet Emanuel Rex eum Romam Pontifici Maximo donũ ire, naui quam inſcenderet iam inſtructa parata'q; ad profectionem, nullo vnquam pacto per aliquot dies fieri potuiſſe, vt Hanno vel duci ſe ad nauim, vel ſi quo modo adductus fuiſſet, eam vellet inſcendere, vſqueadeò auerſabundus profectionem huiuſmodi reformidabat. Cum'q; rex ea re ſuper ſolicitus admodum eſſet, magnis'q; pollicitationibus vnumquenq; inuitaret, qui deducendi aſportandi'q; Hannonis negotium ſuſcepiſſent, neq; quiſquam nomen profiteretur ſuum, inſuſurratũ demum eſt regiis auribus, eius belluæ magiſtri dolo hæc fieri, quippe qui puellæ cuiuſdã amore perditus ægrè ferret ſe in tam longinquas regiones ablegari, proindeq; Hãnoni perſuaſiſſet ne ſe abduci pateretur abuehendum: quippe eum in loca ſterilia, inamœna & barbara, vbi ludibrio contumeliis'q; omnibus tanquã hoſticæ terræ animal afficeretur, neq; victui neq; ornatui eius vel neceſſaria, vel commoda ſuffectura: longum ad hæc iter & incõmodum, & vaſtum maris æquor arandũ, vt ſatius eſſet in qua tunc erat terra quamprimũ contrucidari, quàm per tot viarum difficultates ad ærumnoſiſsimã deniq; vitã peruenire. Rex hac re cognita, magiſtrũ Hannonis ad ſe quamprimũ accerſiri iubet, ſeq; dolos eius cõperiſſe dicit, ageret itaq; vt intra triduũ Hanno in nauim imponeretur, id'q; ni properè fieret, interminatus eſt actutùm ſe hominem extremo ſupplicio affecturũ, vt aliis exemplo eſſet, qui mandatis regiis fucum facere auſi eſſent. Hac regis aſperitate territus elephanti magiſter, cùm nullã in cunctatione ſalutẽ intueretur, diſcipulã belluam aggreditur, docet ſe maleuolorũ quorũdam fraude ſubornatũ, qui & felicitati vtriuſq; inuiderent, & regi optimo malè obtemperantes eſſent: longe autem ſecus rem habere, quàm illi mentiti eſſent. Siquidem nõ ad immania

A nia & efferaloca profecturi erant, ſed ad vrbem orbis terrarum dominã, amœno loco ſitam, vbi rerum deliciarumq́ omniũ quotquot vel auidiſsimi cuiuſq́ cupiditate expeti poſsint, copia fertiliſsima redundaret. Ibi eſſe Principem, cui totus penè terrarũ orbis aſſurgeret: apud quem is in deliciis habendus eſſet, & tanquam Luſciniæ pullus, lautitiarum blanditiarumq́ affluentia nutricandus: proinde bono animo eſſet, ſecumq́ primo quoq́ tempore lætus & alacer nauẽ inſcenderet, affuturos nauigationi Deos, & curſum omnem incredibili felicitate proſecuturos. Ita Hannonem ab eodem magiſtro in aliam ſententiam deductum, vbi ſigna data ſunt, vltrò nauem conſcendiſſe, neq́ vlla vnquam imperia toto itinere detrectaſſe.

DE RHINOCERONTE.

QVi Rhinoceronta in Domitiani numis inſpexêrre, quid id ſignũ ſibi velit, quæritare ſolent. Ego factũ id ad Principis adulationem dixerim, qui animalia huiuſmodi ſpectaculis obtulerit, cuiuſmodi munus illud fuit, quod à Valerio Martiale celebratur:

Rhinoceros in Domitiani numis.

B *Præſtitit exhibitus tota tibi Cæſar arena,*
Quæ non promiſit prælia Rhinoceros.
O quàm terribiles exarſit pronus in iras,
Quantus erat cornu, cui pila Taurus erat.

IRACVNDIA EX TARditate ferocior.



SVnt enim qui lentitudinẽ iraſcendi, ac nullum mox adhibitũ modum excandeſcentiæ, per huius animalis hieroglyphicũ intelligant. Nam in eo conueniunt autores, magna id indigere irritatione: ſed vbi iraſci cœperit, eſſe ferociſsimũ, quod & altero Martialis expreſsit epigrammate:

Sollicitant pauidi dum Rhinoceronta magiſtri,
Seq́ diu magnæ colligit ira feræ.
Deſperabantur promiſſi prælia Martis,
Sed tamen is rediit cognitus antè furor.
C *Nanq́ grauem gemino cornu ſic extulit vrſum,*
Iactat vt impoſitas taurus in aſtra pilas.

REX POTENS IMBECILlioris artificio petitus.



SVnt qui volentes potentẽ aliquem regẽ imbecillioris alicuius artibus vexatũ intelligere, elephantũ pingunt in certamen à Rhinocerõte laceſsitũ. Naſcitur hic ſiquidem natura hoſtis elephanto, longitudine ei penè pari, ſed cruribus multò breuioribus, colore buxeo, vt Plinius. Cornu is ad ſaxa limato ſe pugnæ præparat: in dimicatione aluum maximè petit, quam eſſe molliorem intelligit, eaq́ perfoſſa actutùm ſuperat elephantum.

ROBVSTVS.

SAnè fortem atq́ robuſtũ Diuinæ literæ, vt Eucherius tradit, per Rhinocerontis imaginem accipiunt, illudq́ Iobis ex Hebræo fertur: Nunquid vult rhinoceros ſeruire tibi? Terribilis, ait is, fera rhinoceros, cui gemina in naribus cornua: atq́ ita in Domitiani numis obſeruauimus, in quibus Rhinoceros ſpe-

ctatur nares gemino cornu insignis, qualem celebrat Martialis. Præterea qui nuper allatus est ex India inferiori ad Lusitaniæ regem, cuius imaginẽ ad Leonem X. P. M. transmissam vidimus, vnum quidem in nare cornu habet, alterũ supernè prorumpit, non adeò magnum, sed præualidum esse Lusitani omnes, qui animal viderunt, attestantur. At longè curiosius hoc videndũ: in Diuinis siquidem literis μονοκέρωτα, & ῥινοκέρωτα, Vnicornẽ scilicet & Naricornẽ plerisq; locis confusim acceptum fuisse, nimirũ à nouis & veteribus Theologis, qui cùm historiã ignorarent, duo hæc vnum eundemq; esse crediderũt, ita vbiq; ab aliis vnicornẽ, ab aliis naricornem vno eodemq; loco positũ inuenias. Id quod accidisse puto, quòd, vti diximus, pleriq; horũ idem esse animal arbitrati sunt Rhinoceronta & Monoceronta, cùm alioqui longè diuersa sint, separatimq; à Plinio vtrunq; positum, qui libro octauo. capite post vigesimum primo, Monocerotem asperrimam ait ferã, reliquo corpore equo similem, capite ceruino, pedibus elephanto similis, cauda apro, mugitu graui, vno cornu nigro media frõte cubitorum duûm eminente. Quæ quidem descriptio eum signat, quem vulgus Halicornũ vocat, quem aiunt pudicitiæ ita amantem esse, vt nõ nisi puellæ virginis ope capi possit, quã venatores ibi statuerint sedentem quò animal id potum pabulatúmue se conferre animaduerterint. Accurrere enim vnicornem ad puellam huiuscemodi, inclinatumq; caput in eius gremiũ collocare, altissimoq; mox occupari somno: signoq; venatoribus à puella dato approperare eos, & feram nullo negotio capere, atq; hoc vnius tantũ cornu premio, quod contra venena pollere predicant: ramenta quippe eius efficacissimè sanare, & toris stratis partem eius impositam, si quid veneno vitiatum apponatur, sudorem emittere. Rhinoceronta verò eodẽ libro Plinius capite XX. ponit, qui cornu nõ in fronte habeat, sed in naribus: alterum eum à Dracone hostẽ genitum elephanto, & quæ superius allata sunt de vtriusq; pugna. Sanè alibi in Diuinis literis Rhinoceronta hieroglyphicũ esse fortis & robusti viri, vti superius dictum notat Eucherius citato ex Iobe loco: Nũquid volet Rhinoceros seruire tibi? Et apud Balaam scriptum inuenias, Cuius fortitudo quasi Rhinocerõtis, vt Latinæ plereq; omnes habent interpretationes, quamuis Sanctes vnicornis reddiderit. Igitur si quid ariolandum, cùm Psalmo hoc vigesimo primo comparatio referatur ad animalia robustissima & indomita, diuinumq; auxilium contra eorũ impetum atq; vim imploret, quippe vt Chaldæi & Arabes exposuerũt. Salua me à feroci fortissimo sicut leone, & à rege potẽte, cuius potẽtia sit sicut Naricornis, eãq; pleriq; lectionẽ probent, non dubitarim asserere loco hoc Rhinocerontis legere. Vbi verò Psalmo XXVIII mentio fit amabilioris animalis, dicatur quippe Sarion apud Hebræos, quod Græci reddidêre ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων, Latini verbum verbo reddẽtes, dilectus quemadmodũ filius Vnicornium: vetus etiã traductio Vnicorniũ habeat, nulli dubiũ esse crediderim, quin castior istius loci lectio sit μονοκερώτων. Atq; hæc, mi Domine, sunt quę super Elephanto, qui Rhinoceronta secum traxit, colligere per occupationes licuit. Tu qui ætatẽ omnẽ, horasq; omnes assiduæ lectioni soles impendere, longè illustriora reconditioraq; forsitan inueneris, quæ si ad manus meas peruenire nõ potuerũt indulgendum est mihi: non enim ignarus es quantum mihi Principũ obsequia, negotiorumq; turbationes de studiis literarum subtrahant, crebrisq; me interpellationibus auocent. Quare tu atq; alij, qui vitæ meæ rationem inspicitis, mihi estote æquiores, cùm præsertim admoneat Maro, neminem esse qui possit omnia.

AD ERVDITISSIMVM LAELIVM TAVRELLVM ILLVSTRISS. COSMI DVCIS FLORENTInorum iuri Præfectum, de iis quæ per taurum & bubulum omne genus significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

IN publica peccare commoda videar, doctissime Taurelle, si Tauri mei mugitus nescio quos Serenissimo Duci Cosmo meo, imò tuo, imò proborum omnium patrono, dedicare non erubuerim. Nam quamuis non sim nescius eum studiosorũ commodis applaudere, maiorum suorũ exemplo, qui omnes summã & eam æternam laudem cõparauere, dum scilicet literas & virtutes, & bonos omnes mores in Italia, atqueadeò in ipsa clarissima ciuitate Florentia florere, & in honore esse, omni studio, conatuq́; omni curauere: negotia tamen, quibus iuuenis ornatissimus nunc in tanto rerum Italicarũ motu & perturbatione detinetur, non permittunt, vt importunus accedam, tametsi sapientissimè & magna cum ciuium suorũ commendatione omnia temperet & moderetur, ita vt omnes, curam studiumq́; senile in ætate tam viridi admirentur. Quare Taurello potius amico benignissimo eum alendum curandumq́; dedi, cui cibus is, quo Taurus noster pascitur, sufficit abunde, vt cùm opportunũ fuerit, resq́; ipsa monuerit, suo tempore & loco Taurellus de Tauro, quæ in eo sunt laudabilia, atq́; magnæ etiã admirationis, proferat, & ratiocinetur, Principémq́; ingenio præstantem, quibus dotibus animal polleat, & si dicere licet, quibus virtutibus insignis habeatur, interdum commonefaciat. Nam quæ homines rectè laudabiliterq́; faciũt, cùm illi ad hæc agenda nati sint, & vnusquisq́; ab animo suo, qui ratione pollet, possit exempla desumere, quia tamen dotes hæ ab humana natura demanant, non vsqueadeò sunt in nobis admirandæ: sed quæ fera faciunt animalia, quibus singuli ferè singulis motus sunt impertiti, si vltra naturæ suæ fines proue hantur, eo preciosiora iudicantur, quo magis interdum humanum genus in certamen prouocare comperiuntur: cuiusmodi multa admiranda super Elephanto proximo Commentario ad Reuerendissimum Sfortiam commemorauimus, quibus non inferiora forsitan de tauro vel bouillo omni genere dicturi sumus.

TEMPERANTIA.

ADmirabilem quandam in Tauro continentiam cùm animaduertissent Ægyptij Sacerdotes, temperantia præditum hominem, ab humanarum quippe rerum affectu non alienum, cæterum modestiæ seruantissimum, significare si vellent, Taurum naturæ admodum robustæ ac validæ faciebant: cuiusmodi speciem Philostratus Pasiphaë descripsisse mihi videtur, cùm ductorem illum gregis pugnacem, superbum, exultantem, speciosum cornibus, colore niueo, lato gutture, ceruice crassa, palearibus latè longèq; pendentibus, armis ad aspectum inhorrescentibus effingit: qualem quippe faciem habemus in numo quodam argenteo, cuius inscriptio est, M. L. THORIVS. Causam huius hieroglyphici eam Philosophi tradunt, quòd animal hoc sit calidissimum, atque inguine præcipuè potens, ita vt vno tantùm initu citra motum impleat efficacissimè. quòd si cõtingat vt ab naturali aberrarit loco, vaccam ea in quam occursarit parte, qua præditus est inguinis firmitate, vulnerat, non secus ac si telo eam acuto impetiisset. Vsqueadeò verò semen illi promptuarium est, vt exectum taurum implesse tradat Aristoteles: atque hinc pleriq; veteres scriptores, viri pudẽda Taurum appellauere, vt muliebria βυβάλιον. Animal tamen hoc in libidinem vsqueadeo concitatum & furens non sæpius quàm bis die inscendit, à conceptu vero ipsius vaccę modestus castusq́; nihil vlterius tentat. Huius rei causam in vacca multi ponunt, quæ taurum propter rigorem genitalis nimiamq́; tentiginẽ, veluti ceruæ etiam, neque non testudines faciunt, raro patiatur. Vnde dixerit Horatius de fugitiua puella:

Nondum subacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus.

Sed enim spectandum hoc exemplum continentiæ habere causam in tauro, manifestum est ex eo, quòd spontè taurus à conceptu diuortio quasi facto secubat, ac vt in Epiro maximè videre est, trium plerunq; mensium spatio non apparet, sed errabundus, vt apud Virgilium est, Latus niueum molli fultus hyacintho, Ilice sub nigra pallentes ruminat herbas: &, quod ait Aristoteles, ἀπμαγελεῖ, quod non infeliciter quidam abarmentatur dixere, hoc est, seorsum à vaccarum consortio, grege conuictuq; pascitur. Quod dictum volui, vt vnusquisq; sciret quo gestu taurus pingendus sit in continentiæ significatum. Vt verò ad verbũ ἀπμαγελεῖ, & ex historia prouerbium reuertamur, hæc eò spectant, vt impositum petulantiæ modũ, & probatissimã ex ea pictura continentiã intelligamus: atq; ita fortè accipiendũ illud apud Theocritũ, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν, in syluã abscessit taurus. sed hęc tamẽ, q̃a copiosè & feliciter sunt ab eruditissimis plerisq; viris, præsertim Erasmo Roterodamo, tractata, nos nõ vlterius prosequemur. Neq; verò me latet in Epiro Pyrrhicas boues fuisse mirę magnitudinis, quæ quia Veneris expertes essent, & omnino intactę custodirẽt, ἄταυροι dicebantur: sed hoc illis hominũ cura, nõ natura dabat. Eædem neq; iungebantur, ideoq́; iniuges dictę, quòd intaminatæ pudicitiæ symbolum præ se ferrent. Mineruæ in primis mactabantur, virginitatis, quæ iugum nesciat, indicium. Ex iis autem satis manifestum est, nos in libidinis tẽperãtia dubio procul ab eo genere vinci, quod alioqui procacissimũ, & in riuales pugnacissimũ esse constat. Quare haudquaquã leui de causa cœlestis ille Taurus Veneri dedicatus: neq; Venus temerè à sapiẽtissimis Poëtis aurea vocitata, quæ quidẽ syncerã, castã & purã generandi cupiditatem

A ditatē cœlitùs inſpirat, non laſciuias petulantiores, adulteria turpia, & impudicam humani generis contumeliam, quam voluptatibus dediti mortales, dum appetentius æquo per ſummā incontinentiam conſectantur, cogi ſe vi ſiderum affirmare audent, quò ſuæ velum impudentiæ prętendant, cùm tamen à cœlo nihil non vndecunq; ſanctiſsimū emanare veriſsimè dicat Plato. Sedenim ſi nō ex ciuilis vitæ moribus, ſi non ex diſciplinis, & ſapientum præceptis, ſi non deniqué legum minis ad honeſtatē inſtitui potuimus, agè agè iam à brutis rectam viuendi rationē indipiſcamur, & ingeniū eorum ſecuti, noſtræ opem feramus imbecillitati. Tali autem continentia fuiſſe præditum Druſum, fama canit, qui ſe vxori, quandiu in expeditione Germanica fuit, conſeruauit. Et quod de Tauri ſecubitu dicebamus, Peſcenium quoq; Nigrum ferunt ignarum rei venereæ fuiſſe, niſi quantum procreandis liberis impenderetur. Inuenies huiuſmodi exempla in hiſtoriis etiā recentioribus, vt de Pemone Bellunenſi, quem Vtinenſes ob integritatem, iuſtitiam, ſummamq; prudentiam, Principem ſibi delegere. Neq; ſua in hoc fraudandū laude fœmineum genus, cùm Zenobia illa Aureliani Imp. etiam hoſtis epiſtola cōmendetur, quæ Gallieno remp. negligenter adminiſtrante, imperium ſibi cōparauit. B Eam ferunt cùm ſemel concubuiſſet expectatis menſtruis ſe continere ſolitam, ſi prægnans eſſet: ſin minus, poteſtatem quærendis liberis viro conceſsiſſe. Vulgò tamen apud Seras nefas eſt à conceptu fœminam adiri. Eius continentiæ atq; modeſtię cauſa, qua boues ita, vti oſtenſum eſt, commendantur, Mycerinus Ægypti rex Cleopis filius, filiam quæ ſe ſuſpenderat, quòd ſtupratam ſeſe a patre ferret indigniſsimè, lignea boue auro ſolido ſuperinducto condiderat. Et antiquiſsimis Hebræorū ſacris offerre vitulum, eſt carnis impotentiā peruiciſſe, vt Origenes Leuitico interpretatur. Exempla verò huiuſmodi ea de cauſa nonnunquā interſerimus, quia totus hic noſter labor ad eorū vſum ſuſceptus eſt, qui pictura delectantur, vt præter Ægyptiaca, & alia pleraq; myſtica, hiſtoriam etiā habeant, quam ad id quod elegerint argumentum accommodare poſsint.

Hieroglyphicorum vſus.

M O D E S T I A.

NEq; alia de cauſa crediderim ego mulieres Elienſes, cùm Baccho, quē colebant, preces funderent, orare ſolitas, vt βοέῳ ποδὶ, taurino quippe pede ad ſe veniret, niſi vt ſuam ita modeſtiā oſtentarent: nihil enim minus fœminam decet quàm præcipitantia, vel ardor audaciæ. C Quare Dido Virgiliana cū modeſta inducitur, breuiter, & vultū demiſſa profatur. Figurabant verò Græci Dionyſium tauri ſpecie, quòd eundē, & Oſirim intelligebāt: de cuius probitate atq; iuſtitia, ſummiſq; in humanū genus beneficiis, multa multis in locis hoc cōmentandi genere dicenda ſunt. Porrò Dionyſius apud Argiuos βογενὴς, quaſi bouigenā aut ex bouillo genere dicere vellent, cognominabatur. Quòd verò ſuperius dictū eſt, cœleſtē Taurū pios & honeſtos atq; legitimos amores afflare, nō ſum neſcius, Iulium Maternum iis impudicitiā minari, qui Taurum habuerint in horoſcopo: maluiſſem eum prolificum, aut fœcundum dicere, ne notam eam cœlo inuſsiſſet immeritò. Huius ſanè fertilitatis, & præſentaneæ ſeminis facultatis ergò, inſtitutū aiunt boni ominis cauſa, vt in condendis oppidis ſulco illo primigenio imprimendo, bos mas non caſtratus, & vacca iungerentur, & cùm ſacrificabant circum mœnia, quinto quoq; anno integra animalia mactabant. Sanè Orpheus menſem μονοκέρωτα μόσχον appellat, vnicornē quippe vitulū. Et Euſtathius Ιλιαδ. α. menſem ait bouem dici, vtpote qui ſit generationis effector,

PETVLANTIAE frænum.



D

AD hæc Niliaci illi sacrorum custodes, cùm hominẽ à priori petulantia sibi modestius consulentem significare vellent, non simplici forma taurũ, sed caprifico caput, colla, armosq; redimitum pro istiusmodi virtutis hieroglyphico proponebant. Caprifico enim ea vis est, vt lasciuientium taurorum, & quantumuis ferocientium naturam vsqueadeò cõpescat eorũ collo circundata, vt immobiles propemodũ eos reddat: cuiusmodi taurum ab Hercule compressum domitumq; mystico fabulamẽto Græcia cõfinxit, perinde ac reliqua etiam monstra superata, cessisse virtuti vitium hieroglyphicè significãt: tametsi non sum ignarus, quæ de tauro Herculeo traduntur, referri à plerisque ad Acheloum amnem, cuius fabula quia omnibus est scholis tritissima, mihi nunc fuerit dissimulanda. Origenes Adamantius taurorum immolationem, quæ in diuini numinis tabernaculo fieri iussa est per Hebręorum legem, significare dicit apud nos superbiæ tumorem & insolentiam esse mactandam. De vitulo verò in holocaustum offerendo copiosissimè scribitur ab eodem, Leuitico homilia secunda.

Taurus ab Hercule superatus.

E

OBTVTVS AMATORIVS.

NEq; tamen illud omitti debet, obtutum amatorium, qui modestia seruata fiat, ad Tauri oculos referri solitũ à peritissimis. Vnde illud, βλέπειν ταυρηδὸν, quod tum in Platonis, tum in Xenophontis Cõuiuiis, & Phædone, & alibi, eadem ferè sententia positum animaduertas: tametsi nonnulli rem ad indignationis significatum retraxere, toruumq; tueri interpretantur: quo significato apud Aristophanem super Æschylo dictum, ἔβλεψε γοῦν ταυρηδὸν ἐγκύψας κάτω. Aspexit igitur tauricè ad humum lumina deiectus. Hac enim facie iratus Æschylus inducitur ab Aristophane. Neq; sum nescius toruitatem à taurorũ ferocia dictam, vt etymologiarum autores tradunt, qui toruitatem tauri acerbitatem interpretantur. Huic longè dissimile est βοῶπις, quo quidem oculorũ pulchritudo atq; gratia significatur. In iis tamen quos superius citaui, nimirum de amatorio obtutu intelligitur, in quo modestia primas obtinet, isq; plurimum fieri solet in obliquum, & id toruum est.

F

BONORVM OBSEQVIVM.



ALia porrò picturæ specie, hominem ea modestia præditum, vt facilè eum queas à perperam factis auertere, indicare si vellent, taurum genu dextero illigatum pingebant: hunc enim si dextero alligaueris genu, mansuetũ & vincula consequentẽ inuenies. Hoc cũ Romæ Clementis VII. principatu Græculus quidã effecisset, ducto sæpius ferocissimo tauro per vniuersam vrbem, quẽ tenui admodum funiculo ita religarat à genu, peritissimi Magi nomen apud imperitos assecutus est. Edomitæ aũt ferociç hieroglyphicũ apud

A apud Georg. Anſelmũ vidi, impreſſum numo taurũ, cauda ſurrecta, capite cernuo, anteriore crure læuo genuflexũ, ſub querno ſtipite, à quo laurea pẽdebat: ab altero latere caput leonino ſpolio armatum. Inſcriptio, MILO CROTON.

PROLES MASCVLA, PROLES FOEMINEA.

AEgyptij iidem ſacerdotes, vbi maſculã prolem myſticè deſcribere vellent, taurum ab inſcenſione in dextram ſe partem demittentem figurabant: ſi verò fœmineum fœtum exprimere voluiſſent, eundem in læuam auertentẽ ſe pingebant. Compertum ſiquidem eſt, taurum à conceptu diſcedentem ſi deflexerit in dextram, marem eſſe genitum: ſi ab læua abſceſſerit, fœmineum eſſe fœtũ. Ad hæc Parmenides, fœtũ tunc eſſe patri ſimilem aſſerit, cùm à dextra locorũ parte editur: matri verò, cùm ab læua. Hippocrates tradit ſiniſtro teſte obligato marem generari, dextro verò fœminam: tantiq; eſſe dextrarũ ſiniſtrarũq; partium in maribus fœminisq; cognoſcendis obſeruationem, vt ſi mammarũ prægnantis mulieris dextra flacceſcat, macra'ue repentè fiat, ſi gemellos paritura fuerat, marem abortũ fieri dicant: ſi verò ſiniſtra macreſcat, fœminam deperdi. Quin B & Onirocritæ hæc eadem intelligunt, cùm imaginari dextra parte dentes amiſſos, marium conſanguineorum obitũ ariolantur, ex ſiniſtra verò fœminarũ. In dextra autem parte vteri materni ſæpius moueri mares, in læua verò fœminas cõſtat. Albertus ſibi compertũ ait, mulierem quãdam fœminas tantũ parere ſolitam ea de cauſa, quòd à conceptu ſemper in læuũ latus decũberet: admonitam verò cœpiſſe in dextrã conquieſcere, ac ſolos deinde mares genuiſſe. Neq; verò diſsimulandum quod ad Ægyptiorũ commentũ facit, Septentrioni vim maſculam ineſſe, quod neq; quidem Ariſtoteles diſsimulauit: docet enim is, ſi maſculos plures creari volumus, admiſſuræ tempore dies ſiccos, & halitũ Septẽtrionis eligendũ, & cõtra eum ventũ greges paſcendum: ſin verò fœminas generari velimus, Auſtri captandos flatus, & in eum paſcua dirigenda, quòd vis in eo vento muliebris inſit. Africanus quoque rem hanc tangit in Georg. Ait enim: Si marem velis, Aquilone ſpirante admiſſurã faciendã: ſi fœminã, Auſtro. Sed, enim de lęuis dexterisq; mundi partibus magnũ eſt inter autores diſsidiũ. Vnà enim cum Ægyptiis dexteras mundi partes ſolſtitiales, ſiniſtras brumales intel- C ligit Empedocles: de quo ita Galenus, ἐμπεδοκλῆς δὲ δεξιὰ εἶναι τὰ κατὰ τῶν θερινῶν τροπικῶν, ἀριστερὰ δὲ κατὰ τῶν χειμερινῶν. Neq; deſunt qui primas olim fœminas ad ortũ & meridiẽ terra genitas, mares verò ad Septentrionẽ & occaſum fabulentur. Plato tamen Ariſtotelesq; alia ratione orbem diuidentes, Orientales eſſe dextras, à quibus initiũ motus: læuas autẽ occiduas tradidere, vt idẽ Galenus recitat, πυθαγόρας καὶ πλάτων καὶ ἀριστοτέλης δεξιὰ τοῦ κόσμου ἔφασαν εἶναι τὰ ἑῶα, ἀφ' ὧν ἀρχὴ εἶναι τῆς κινήσεως, ἀριστερὰ τὰ ἑσπέρια. Contrà Varro Latinę linguæ lib. VI. cœlum ait dictũ templũ: eius cœli partes: quatuor conſtitui, ſiniſtram ab Oriente, dexterã ab occaſu, anticam ad meridiẽ, poſticam ad ſeptentrionẽ. Cui Plinius ſubſcribit dicens, errantia ſidera contrarium mundo curſum agere, quippe læuũ ſemper illo in dexterã præcipiti. quãuis Feſtus anticam eam cœli partem, quæ ad meridiem ſole illuſtratur, dexterã vocat, ita enim anticã interpretatur: poſticam verò ad ſeptentrionẽ, ſiniſtrã. Alcinous in Græcorũ monumentis adnotatum ait morem ſacrificãdi ſeruatũ diu, vt circumcurrerent aras, curſum auſpicati ab læuo dextrorſum, Zodiaci quadã imagine, cuius motus ſit mundo diuerſus ad exortum vergens: mox verò ab dexteris læuorſum procurrerent, quo motu cœlum rotari manifeſtum. Contrà Ægyptiorũ poſitionẽ T. Liuius libro ab Vrbe cõdita primo, dexteras ad meri-

dicem partes Augurũ inſtituto, ad ſeptentrionem ſiniſtras ſtatutas ait. Ad hanc ſententiam facit quod Pſalmo apud Hebr. 89 legitur, Aquilonem & dextrum tu creaſti: quod nonnulli Auſtrum interpretantur, alij mare. Cum Hebræis verò conſentiunt & Chaldæi, qui Auſtrum ponunt. Sedenim & Auſter pro mari nõ ineptè accipitur, ſi ſphęra recta ſtatuatur polis ad finitorem inclinatis. Nam Ægyptij, quos Cleomedes, non poſtremi nominis autor, ſecutus eſt, ipſam mũdi totius figurã aliter deſcripſere, vtpote qui Aurorã eſſe caput, Borealia dextera, Auſtralia ſiniſtra conſtituere: maritimisq́ꝫ piſcibus tum ob alias cauſas, quas loco ſuo recenſuimus, tum ob id pręcipuè abſtinebãt, quòd Nilum à ſiniſtra ortum, quippe fœminea fœcundaq́ꝫ parte, in dexteram quippe virilem ſterilemq́ꝫ (ita enim erant eorum cõmenta) illapſum, quippe vbi mare ſit, corrumpi dicerent. Nam de maris ipſius ſterilitate ſuo loco diximus: atqꝫ ita dexteram oram, hoc eſt, maritimam, cõſiderato Ægypti ſitu, perditionis ſymbolum ſtatuebant. Neqꝫ hîc diſsimulandum, quòd apud Eucherium, vbi de Aquilone loquitur, qui pro Dæmone accipiatur, inuenies eum vocari dexterum, & ita ipſum quoque ſibi dexteri nomen adſciſcere. Nam & Hieronymus quartis Hebræorum caſtris Aquilonem dexterum appellari tradit, ſed falſum ait nomẽ cùm de Dæmone eius venti domino intelligatur, qui vndecũqꝫ ſiniſter, ſiniſtra omnia mortalibus oggerat appetenda. Cauſam tamen Eucherius ſuper dexteri nomine aliam ab hac arbitratur, quippe quòd perperàm agere volenti dexter adſit obſecundando, ſuadendo, procliuiter attrahendo. Nam illud palàm eſt, ait, in Sacris literis diabolum geſtare Aquilonis nomẽ, eaq́ꝫ locutione quicquid bonis conantibus aduerſatur accipi: is enim bonorum operum ardorem extinguit, atqꝫ omnia frigefacit: & ob id & infideles & impij, contumaces ſceleratiq́ꝫ homines, eo notanẽ hieroglyphico. Vnde illud: Ab Aquilone pandeẽ omne malum. Et quia flatus vehemens quò frigidior, eò magis ignem in quem inciderit exſuſcitat, dictum, Ab Aquilone exardeſcẽt mala ſuper terrã. Tetigere et Poëtæ noſtri dexteras læuasq́ꝫ cœli partes. Sedenim Maro & Naſo, nullius addicti iurare in verba magiſtri, eas non diſtinxere. Lucanus Ægyptiorum adhæſit factioni, & ſententiam ipſe ſuam declarauit eo loco:

Ignotum vobis Arabes veniſtis in orbem,
Umbras mirati nemorum non ire ſiniſtras.

hoc eſt, in Auſtrales partes non porrigi. In hoc autem id intereſt, vbi quis vniuerſi ſtatuat caput: quo ſuper argumento plura dicere noſtri nõ eſt inſtituti, quare ad ipſas rerum ſignificationes reuertamur.

AVDITVS PROMPTVS.



AVditu enim duo ex quadrupedum genere maximè pollent, Ceruus & Bos: quamvis, vt in Aſino dictum, Ariſtophanis interpres Murem & Aſinum præferat: quod alij viderint. Sedenim Ceruus quamvis acerrimi ſit auditus, tantiſper tamen eo excellit, quandiu arrectas auriculas tenet, quas vbi demiſerit, non ſolùm non præſtat auditu, verumetiã laborat ſurditate. In Tauro aures ad audiendum promptæ ſemper, atqꝫ eo pręſertim tempore, quo fœmina pruritu exagitata mugierit, quo non amplius quàm per ho-

A per horas ad ſummum treis afficitur, eo tempuſculi ſpatio niſi taurus acceſſerit, naturam colligit, neq; antea quàm vigeſimo pòſt die mas à fœmina repetitur, quod rarò tamē accidit, quia taurus quantumlibet longè abfuerit, accepta voce ſtatim accurrit. Eaq; de cauſa Ægyptij ſacerdotes per auriculā tauri pictam, & auditum & obſequij ſedulitatem indicabant. Pari modo iuuenca quoq; tauro ſe morigerā præbet. Sanè Vaccam Ægyptij Veneri dedicarūt, quam cœleſtem vocant: & Iſidis ſuæ frontem cornibus inſignitam oſtentabant, quippe ob obſequium quo ipſa quoq; tauro paret, ſimulac incitari eius ad venerem mugitū audierit. Licet verò ſingulis animantibus voces propriæ ad initum ſint, vt ſuibus, & capris, & ouibus, nulli tamē grauior quàm bubus fœminis. In reliquis porrò animaliū generibus mares grauius ſonant quàm fœminæ: in bubus econtrariò eſt, ait Ariſtoteles: nam boum fœmina grauiorem quàm mas vocem habet.

NEPTVNVS.

AT cùm mugitus pelagi taurino ſit nō abſimilis, & ipſi Neptuno tauros immolabant, & eum ab eodem mugitu μυκυταὶ appellabant: quia idem Deus B à ſacerdotibus nonnunquā ταῦρος nuncupatus eſt. Quos verò tauros Neptuno ſacros eſſe volebant, vndecunq; nigros deligi iuſſerūt, vt ita pelagi colorem exhiberent. Atram enim, nigram obſcurámue maris aquā dicere mos vbiq; eſt: vnde etiam Aquilam ab aquæ colore, quippe fuſco, dictam volunt, deumq; ipſum cærulicomū, & cæruleo indumento veſtitū paſsim invenimus. Ad hæc pectus illi præualidum, armiq; taurorum in morē carnoſiores attribuuntur. Hinc in pulcherrimo Syracuſanorum numo latum conſpicias portū, in cuius medio ea membrorū habitudine taurus procumbit, delphinis circùm colludentibus. Qui verò ludi Taurij nuncupati fuerunt apud Romanos, haudquaquā Neptuno, ſed inferis diis inſtituti erant ad ſedandam peſtilentiam quæ Tarquinio Superbo Rege in mulieres grauidas ſæuiebat: inde ſcilicet ortam, quòd caro taurina populo diuendita fuerat. De Neptuno verò qui ταῦρος, vt apud Heſiodum Scuto Herculis, vocaretur, alij dicunt propter vndarum ſonum, quę, vti dicebamus, boum inſtar mugiāt: alij, quia Neptunus taurina induebat̄ galea: vel quia ita eū Bœotij vocitabant à tauri ſacrificio quod illi erat inſtitutū, de quo Maro:

Syracuſanorum numus.

Ludi Taurij.

Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

C

FLVVII.

QVin & fluuios ipſos cornigeros vel ταυροκράνες, hoc eſt, tauricipetes, & taurituos, vt luculentam apud Græcos locutionem interpretemur, paſsim effingunt. Hinc Tybris Maroni,

Corniger Heſperidum fluuius regnator aquarum,
Et gemina auratus taurino cornua vultu.

Eridanus Vt apud Ouidiū in Metam. Granico nata bicorni, nō vt vulgata habēt exemplaria, Gracili cognata Granico. Sic tauriformis Aufidus Horatio. Nam & taurū à Perilao Phalaridi dono datum, Gelonis fluuij fuiſſe imaginem, apud Pindarū Pythiis legas. Et Timæus taurū eum quamuis ita dicatum, ab Agrigentinis in mare proiectum aſſerit, ne quā tam ſæui tyranni memoria ſupereſſet. Cōpluribusq; demū in locis flumina taurina ſpecie fingi ſolita cōperimus, vt Eurotas aqud Lacedæmonios, Cephiſus apud Argiuos, Aſopus apud Sicyonios et Phliaſios fuere: quem tamen Athenienſes humana facie figurabāt, cornibus tantū à fronte prominentibus: ſiue propter mugitū, quem, vti dictū, ciere flumina taurorum inſtar videntur, & taurorum inſtar atrocia ſunt, vt Fe-

ſtus ait: ſiue quòd cornua fluminibus ab flexuoſis eorũ lapſibus attribuuntur. D

TONITRVS.

QVod verò pertinet ad mugitum, mythologi philoſophi abactas Geryonis boues impulſu Herculis, tonitrus hieroglyphico ſignificato intelligi debere autumant: quæ quidem ſententia eorum eſt, qui Heſiodi philoſophiam interpretantur, ea ſcilicet de cauſa, quòd Poëtę plerunque tonitrus auditos mugire dixerint. Abigi verò ab Hercule dicuntur, quia Solem per Herculem intelligebãt. Solis igitur calor in nubes illapſus, earumque rigore coarctatus, ſimulac defractis nubibus erumpit, mugitus eos ciere conſueuit.

LÆTITIA.

LAtè verò diffuſum eſt hieroglyphicum illud, vt per vituli ſignum lætitia ſignificetur: vnde etiam Vitulari verbum, hoc eſt, lætitiæ ſignum prębere, & exultando, geſtire, apud veteres vitulantes, gaudentes, lætabundosque dici comperias: vt nõ temerè apud coniectores Hebræos legas, laſciuientẽ currentemque taurum per ſomnium imaginari, futuræ lætitiæ ſignum eſſe: addi verò lucri aduentantis ſignificatum, ſi per huiuſmodi quietem paſcentes viſi fuerint. Eius verò laſciuiæ cauſa Pſalmographus clamat circundatum ſe à vitulis multis, & à pinguibus tauris obſeſſum. E

ANNONÆ FELICITAS ET PENVRIA.

QVoniam verò & in ſomnia, & in id bouis ſignificatum incidimus, quo læta nobis omnia proponuntur: qua ratione quóue modo bouillum pecus annonæ feracitatem, atque itidem penuriã ſignificet, ex diuinis noſtrorũ literis hiſtoriam repetere minimè fuerit importunum. Satis enim conſtat, quemadmodum Ioſippus ille ſomniator Iacobis filius, ob inuidiã fuerit à fratribus venundatus, atque in Ægyptũ adductus, vbi longam ſeruierit ſeruitutem, vtque poſtmodum primas apud regem obtinuerit, poſteaquã nocturnam eam imaginẽ, quæ ſeſe Pharaoni altius dormienti obtulerat, interpretatus eſt. Imaginatus enim erat ille ſeptem boues, pulchro, hilari & pingui aſpectu ab ripa Nili ad paludem aberrantes, quas ſeptẽ alię deformi macie paluſtri eo loco emergentes exceptas conficerent: mox verò exiſtimabat ſeptenas ſe ſpicas cernere multa fruge cõſpicuas, & quæ iam ſecari poterant: eas totidem numero ſpicæ ſterilitate inſigni ex proximo occupare videbantur (hoc verò viſum ſecundo loco, quod ex Hetruſca diſciplina in oſtentis expetitur, primo additum, atteſtatum facit, vt etiam in Gedeonis vellere diximus.) Hic iuuenis rerum prudentiſsimus, eximiam quandam ſeptem annorum feracitatem ex eo portendi pollicitus eſt, quam optimę illæ boues cum frugiferis ſpicis inſpectæ denunciarent: quippe quòd ſit animal agrorum cultui pręcipue idoneũ, telluris felicitatem per eas interpretari oportere: cuius lætitiæ cauſa futura eſſet Nili inundatio, vnde viſæ eſſent illæ boues emergere: idque per ſpicas, quę hilari eſſent aſpectu manifeſtius ſignificari, annorum quippe ſeptem lætiſsimũ prouentum: cætera quæ his auerſa apparuiſſent, totidem annorũ famem demonſtrare, quæ vbertatem illam eueſtigiò ſubſecutura eſſet. Eſt nimirũ palus ſterilitatis indicium, ſterilisque paſsim tũ à poëtis, tum ab oratoribus appellatur. Cùm autem interpretationẽ huiuſmodi euentus approbaſſet, Rex Ioſippi conſilio fretus nõ modò famem ab Ægypto depulit, ſed finitimos etiam populos abunde ſaturauit. Aiunt itaque Ægyptij, eius beneficij memores, homini gratiã ita relatã voluiſſe, vt ſimulacrũ Serapidis cũ modio in capite, huius rei monumẽtũ eſſe decreuerint. Sedenim alibi de Serapi. Mirũ autem F

tem

A tem memoratū est, quantū honoris vetustas iis attribuerit, qui humano victui vel industria, vel cura, vel ope priuata consuluissent. Liuius autor est, auratam bouem extra portam Trigeminam Minutio Auguri positam à populo collata stipe, quòd farris preciū intimis nundinis ad assem redegisset. Farre enim victitasse populū Rom. per C C C. annos ab Vrbe cōdita, Verrius Flaccus ꝓdidit.

TERRA FRVGIFERA.



APud Persas barbara cerimonia bos fronte in leoninā faciem conformata, ex antro cornibus arreptus educebatur ad sacrificium: de quo Papinius:

Indignata sequi torquentem cornua mitram.

quippe cùm taurus plurimùm terrenum animal sit, terræ & inferis potestatibus damnatum, Soli tamen ab ea gente dedicatus, vim eam ostendere videbatur, quā Sol in vniuersam terrā exercet. Quòd autem extraheretur B ex antro, delitescere vim eius in terræ visceribus indicabat, quam vt euocarent, & frugum feracitati consulerent, sacrificij genus id instituerunt. de quo etiam in Leone. Neq; quidem alia de causa bouem quādam ab Argo tot luminibus prædito custoditam fabulantur, nisi vt terram ipsam ostenderent noctu ab ipso cœlo tot stellarum luminibus insignito non indiligenter obseruari, donec à Mercurio, quippe à Sole cōficiatur, cuius oriente iubare stellarum lumina pasśim extingui videantur. Quid autem aliud portendere visus est bos ille arator, qui decusso iugo triclinium, in quo cœnabat Vespasianus, irrupit, ac fugatis ministris quasi repentè defessus procidit ad ipsos accumbentis pedes, ceruicemq; summisit, nisi terrarū orbē amarisśimo Vitellianæ dominationis iugo pressum, opem à gente Flauia deposcere, quæ iam rerum esset potitura? Terram itaq; bos eo ostento præ se tulit.

Bouis portentum.

OPIS IMPLORATIO.

HÆc autem opis imploratio per bouem facta, adducit in memoriā alteram C Scytharū more bouillo interueniente corio factam: apud eos enim opis & auxilij imploratio fieri solebat mactato boue, in corio cuius, qui opē sibi afferri ab amicis posceret, reiectis in tergum manibus sesśitabat: qui verò auxilium pollicerentur, dextero pede corium calcabant. profati quantū pręstare possent: quem morem latè scribit Lucianus dialogo de amicitia, cui titulus Toxaris. Et quod ad hoc fertur de Homolottorum sacrificio, qui fœdera sancientes bouem in munitisśimas partes dissecabant, etiamnum durat apud eosdem Scythas, qui oram inter Tanaim & Phasim accolunt, nunc Cercasśios appellatos: eos nōnulli Ziccos esse volunt: hi autem si grauem aliquam iniuriam acceperint, imploraturi amicorum auxilium bouem mactant, pelleq; detracta, & humi distenta, in eaq; sedentes, carnibus bouis in minutisśima frusta diuisis, partē vnicuiq; aduenienti porrigunt: quiq; accipiunt, ita se eo fœdere deuinctos intelligūt, vt se, fortunasq; suas omnes parati sint exponere pro amici, qui viscerationem hanc fecerit, iniuria vindicanda.

FRVGVM OPVLENTIA.

QVi verò boues iuncti in numo Vespasiani iam Imperatoris & Cos. v. habentur, atq; alij similiter iugati in C. Marij C. T. numo, nimirum aratio-

Bos in Vespasiani & C. Marij C. T. numo.

nis partes procuratas, & rei frumentariæ cōmoda declarant: nam & apud coniectores, vti superius dictum, arantes boues imaginari, lætissimam prænunciāt frugem, & opulentam rerum felicitatem. Quin & nomen boui à nutriendo factum, βῶ quippe nutrio: labore enim suo in exercenda terra continuò nos pascit. Hinc Græci βούφορον felicem agriculturam vocant, quibus φόρος agricultura est, & bouis etiam epitheton. D

IVSTITIA.

QVoniam verò ipsa frugū opulentia sæpe sub iustitię vocabulum cadit, eaq; de causa Gentes Legiferam Cererem appellarunt: longè cōuenientius Diuinæ literæ per bouē eos intelligunt, qui iustitiæ iugum trahunt, bonisq; & frugalibus operibus laborē suum intendunt. De quibus Paulus citat illud ex Mose: Non alligabis os boui trituranti. quod mox ita declarat: Nunquid de bubus cura est Deo? an propter nos vtiq; dixit? quia debet in spe qui arat arare, & qui triturat in spe fructus percipiendi. Et Hierosolymitanus Hesychius plerisq; diuinarū literarū locis bouem poni pro homine ait, qui iustitiæ sit operibus intentus: idq; est bouē offerre in sacris: vt ouem, à malis abstinere. Alibi verò Aaron vitulum pro se & pro domo sua tanquam iustus, hircum verò pro peccato iubetur immolare. Sed quod obseruat Hesychius memoria repetendum, Leuitico, Pontificem, hoc est, doctores prohiberi ad Arcam testimonij quocūq; tempore ingredi, ne vtiq; curiosius inquirant, quemadmodum verbum caro factum est: quomodo qui forma Dei erat, in forma Dei factus est: quomodo exinaniuit semetipsum, & in cœlis mansit. Horum enim fides salutem affert, periculum inquisitio. Sed nunc demū indulget vt ingrediatur, cùm pro peccato arietem in holocaustū obtulerit, tunicam linteā induerit, femoralibus linteis pudenda celarit, zona lintea succinctus fuerit, linteā cydarim imposuerit capiti: hoc est, quando Deo conciliatus erit, perpurgatus mentem corpusq; nitidus, castus, iustus, & intellectum diuini muneris gratia, decoreq;, hoc est, sapientia redimitus. E

PECVNIA.

Bouis effigies in numismate Atheniensiū.

ATheniensis autem quò frugali adeò labori gratiam referrent, Bouis effigiem numismatis honestarūt: id autem didrachmū erat, vt nono libro Pollux: vnde prouerbiū, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκε, Per linguam bos inambulat: de iis qui accepta ab aduersariis pecunia, mox præuaricati susceptas causas deseruere, vti fecisse Demosthenes fertur, qui etiam id sibi gloriæ vertit, quòd vt taceret plus accepisset, quàm qui diu orauerat. Hinc apud Homerum & alios tot numero boum precium rebus præstitū inuenias, vt illud Iliad. ἑκατόμβοιοι ἕκαστος, quorum singuli scilicet flocci centum aureis numis æstimabantur. Id enim honoris boui veteres habuerunt, ob multas, quas ex eo consequimur vtilitates, vt in aureorū numum parte vna bouis effigies, in altera principis facies cuderet. Nam quòd pecunia aliquando fuerit ex corio bubulo, eoq; spectare Didûs mercaturam, asseuerare non ausim: tametsi Tib. Donato commentū placet. & Grecorū nonnulli ante Numam scorteas & ostracinas pecunias in vsu fuisse dicunt: quod & Trāquillus literis mandauit, & illud fama tenet, asses ligneos & scorteos ab eodem Numa, qui postea ferrum admixto ære signarit, in cōgiario populo datos, Apud rerum scriptores inuenias sæpe Imperatores exercituum rei pecuniariæ inopia, scortea persoluisse stipendia, mox illatis pecuniis iustū vnicuiq; preciū restitutū. Præclara Venetiis est Michaëlium familia, quæ aureos insculptos clypeis gestat, quod illi honori, vt aiūt, datum: quia bello quod contra Saracenos F

Scortei numi.

pro

A pro Hierosolymis Balduino Rege susceptũ fuerat, duce classis & Venetiarum Dominico Michaële, deficiente stipendiorũ commeatu, qui remigibus et sociis naualibus exolueretur, excogitauerit is coriũ signare minutioribus frustis, idq́ pro stipendio, aliis pro argenteorũ, aliis pro aureorum precio numeratis, imperauit promulgatione solenni, vt pro certi precij denariis à lixis & cauponibus, & cuiusq́ mercis institoribus acciperentur, multa indicta recusantibus: ita occursum exercitus necessitati: cúmq́ domum reuersus esset, publicam fidem persoluturus, conuocatis omnibus qui pecunias scorteas eas haberent, totidem argenteas iis, aliis aureas repræsentauit. Sed numus hic scorteus, qui à Numa distributus, tesseræ potius vicem gessit, quàm pecuniæ: temporarius enim fuit. Numum tamen scorteum D. etiam Hieronymus agnoscit. Nam quod de boue precij nomine pronunciato dicebamus, apud Homerum Hecatomben ἐννεάβοιον institutam legimus, quod interpretes nonnulli nouem boum precio comparatam intelligunt. Erat in Draconis legibus irrogata multa quædam δεκάβοιον. In spectaculis, quæ Deli celebrabantur, præco pronunciare solitus erat tot boues B datum iri: vnde putarunt quidam, bouem Deliorum potius fuisse numũ, quàm Atheniensium. Cæterũ Plutarchus bouis figuram in numis cudere institutum à Theseo tradit, vel ob Taurum Marathonium, quem ipse edomuerit: vel ob Minois ducem, quem singulari certamine deuicit: vel vt hoc honore bobus præstito ciues ad agriculturam alliceret. Sanè vt idem Plutarchus Publicolæ vita, bouis precium centum obolis imputabatur, quamuis Pollux, vt superius dictum, didrachmum tradat: pecudis verò decem. Prius enim quàm numorum vsus esset, pecudibus atq́ iumentis plectebantur sontes. Quare bouis, pecudis, suisq́ etiam signa plerunq́ in numis incisa sunt.

Bouis figuram cur numo insculpserit Theseus.

VOCALIS PRIMA.

SEd vt ad rem nostrã reuertamur, à Phœnicibus etiã est honos habitus boui, qui literarũ, vt fama est, inuentores, primæ vocalis nomine bouẽ appellitabant, cùm animal sit humano vsui maximè necessarium. Quod verò necessarium est, vti dicit Hesiodus, neq́ secundum, neq́ tertium esse debet, sed primum ilicò: prima verò litera est A, quæ suapte natura ex imo barathri, nullius veluti reliquæ instrumenti indiga, vtputa linguæ, dentium aut labiorũ, libera pronun C ciatur, primaq́ in infantibus articulata dignoscit̃. At & terra, cuius symbolum est bos, prima omnium humanæ consuluit infirmitati, prima alimenta subministrauit, prima rerum omnium vsus, vtilitatem, ab ea poscentibus elargita est.

ITALIA.

ROmani porrò tantum honoris boui tribuerunt, vt Italiam ipsam ab olim Italis nuncupatis Bobus appellatam prædicent: quamuis Græcorum figmento Eratosthenisq́ in primis confictũ sit, Italiam ab Italo rege dictam, qui Emorgeti successerit. Non temere tamen Varro boues cæteris pecudibus honore præstare præsertim in Italia, & propter vtilitatem, & propter cognomen existimauit. Neq́ dedignati sunt Romani, quod memorat Plutarchus, Bubulci nomen in familias admittere, perinde ac etiam & Porcios, et Caprarios dici se alij non erubuerunt.

VIsebatur olim in Argiuorum foro taurus à lupo superatus: hieroglyphicum id pugnam indicabat, quæ inter Danaum & Gelanorem de regno fuit. Horum siquidem animaliũ portento, dum comitia procrastinantur, oblato, victoreq́ lupo, omnium suffragia ad Danaum declinarunt, quem vtpote

externum lupum esse dicebant, cùm Gelanor inter eos versatus ciuilia eorum negotia tractasset, ideoq; ciuis. vti bos humanæ consuetudinis consortia non reformidat, haberetur. Argiui itaq; figuram eam rei monumentum esse voluerunt, quod in Lupi cõmentario latius explicauimus. Antiquissimã porrò legẽ fuisse, memoriæ proditũ est, eum qui bouem occidisset, non aliter capite damnari, quàm si ciuem interfecisset. Vnde apud Athenienses Erechtheo imperante, cùm sacro quodã Bouem mactare necesse esset, vt sacrum ritè perageretur, neq; legi fraus fieret, institutum vt Popa, quem illi βουφόνον appellabant, simul ac

CIVIS OPPRESSVS à peregrino.

D



bouem percussisset, relicta ad aram securi, arrepta statim fuga solum verteret, & ex Attica prorsus aufugeret: quod facinus ne impunitum relinqueretur, decretum sit securim ipsam in iudicio ream constituere: ex quo illa iudicandi quotannis consuetudo postmodum inoleuit. Apud Priscos etiam Romanos inuenias capitale fuisse, si quis bouem interemisset.

E

OPVS ET LABOR.

DE opere demũ & labore hieroglyphica passim vulgata sunt, descripta quidem cornua, caputue bouis, maris opus: fœminæ verò, laborem anxietatemq; significare: quamuis in impressis Hori codicibus βοὸς dictio vtroq; lemmate desideratur: scribendum enim est ex vetustis codicibus manuscriptis, βοὸς ἄῤῥενος κέρας: & inferius, βοός δὲ θηλείας κέρας. Distinguũtur verò à cornuum specie mas & fœmina: quippe quòd marium & maiora & tortuosiora sint, fœminarum verò & minora, & vno flexu conspicua, cuiusmodi ferè sunt nouæ Lunę cornua: sed in hoc significato nonnulli sarcula, ligones, &, si Deo placet, rastra etiã ad cornua religarunt. Sunt qui nulla maris fœminæq; differentia, bouillum caput exertum pelle, purgatumq; carne, pro labore & tolerantia proponant.

Hori locus emẽdatus.

FRVCTVS EX LABORIBVS.

ET si fructũ ex laboribus perceptũ indicare velint, caput huiusmodi floribus & corollis redimitũ faciãt, corymbosq; & serta hinc inde à cornibus suspendãt: cuiusmodi fascia molem Æliã ambibat, vt frusta quædã quę adhuc integra operis parte permanserũt, ostendũt: siue id sacrificiorũ videlicet Tauroboli aut quid huiusmodi sit indicium, cùm iuxta vicissim & patina adsculpi soleat, quod pręcipuè in templorũ parietibus, inter triglyphos vbiq; spectamus, eaq; de causa capita illa coronata plurimũ habentur: siue larga laborũ præmia interpretari malimus, vt Romæ in eadẽ Adriani mole patina, munificentiã, bouillo capite labores, siue res fortiter gestas ostentãtibus. Nam post vitæ præclarè actę cursus laboresq; superatos, apotheosis ipsa pręmium Imperatoriis familiis decernebatur: aut ea excitabantur mausolea, vel pyramides, vel columnæ, quę ibi cõditos supra mortales euectos gloria cõmonstrarent. Apud Petrum Melinum Romę vidimus ahenũ bouis caput antiquissimi operis scitè factum & venustè, quod olim fuit ad trabis alicuius simam, aut mutilum, aut coronã, pro fultura accommodatũ, eo omnino gestu factum, vt laborioso nixu sustentasse aliquid videatur: est enim caput gutturi appressum, crispantibusq; palearibus conatus speciẽ osten-

F

A oſtentat, quod dubio procul ad tolerantiæ laboriſq; ſignificatum referendum eſt. Memorabile ſanè veterum Germanorum inſtitutū fuit, vxori ducendæ boues iunctos, frænatū equum, & ſcutū cum framea gladioq; mittere dotis nomine, vt vxor (ait Tacitus) venire ſe laborū periculorumq; ſociam his incipientis matrimonij auſpiciis admoneretur: idem in pace, idem in præliis ſe paſſuram, auſuramq;. Laborem enim iūcti boues, bellum paratus equus, & data arma denunciabant. Apud autores Græcos inuenias bouē, quòd terræ laboribus exercendis ſit deſtinatus, γαῦον appellari. Apud Mathematicos Tauro aſcendente genitos, laborioſos atq; perpetuæ deditos ſeruituti, propterea quòd animal ad iugum præcipuè natū eſt. Qua de cauſa Tyriis Carthaginem ædificare aggreſsis, intermiſſum opus eſt bouillo capite adinuento, alioq; vrbis mœnia tranſlata: videbatur enim oſtentum id nil niſi laborem & anxietatē minitari, donec equi mox adinuento capite, læti alacreſq; belli ſignum excepêre. Horum alterū Virgilius diſsimulauit, qui fabulam ſcribebat, non hiſtoriam, rem tamen agnouiſſe viſus, quòd bello genus intractabile futurum dixit, ſed facilem victu per ſecula

Germanorū olim mos in ducenda vxore.

B gentem, quippe quæ vel iugum acceptura eſſet, vel fræno coërcenda: quamuis non poſtremi nominis interpretes facilem victu interpretari malint ad victum comparandum: qua in ſententia Seruius eſt,

ABSVSDA RES.

ATq; ne à boue & equo longius diſcedamus, eſt illud ex horū alterutro hieroglyphicum, vt cùm abſurdè & imperitè factum quid oſtendere voluerimus, bouem cum clitella, vel equum aratro adiunctū figuremus: quam quidem rem & abſurdam ſanè, & ab cuiuſlibet ingenio vel viribus alienam prouinciam innuere volumus: quod luculenter vno verſu complexus eſt Horatius:

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Quod etiam Quintil. ex Epiſtolis ad Atticum tangit, vbi libro quinto inquit: Non noſtrum onus, bos clitellas. Dixerat enim Cicero quinto ad Atticū libro: Clitellæ boui ſunt impoſitæ, illa'ne, non eſt noſtrum onus, ſed feramus. Sed ad noſtra redeamus.

IVDÆI.

C IN Diuinis literis Iudęi, vt ſæpe dictum, hieroglyphicè per bouem intelliguntur. Nam Hieroſolymitanus Heſychius bouem eum accipit qui mādata tantum legis ſimpliciter obſeruat, vtpote quòd bos ſit laboris ſignum. Eucherius ſignificationem ad omnes trahit, qui vitam laboribus exercent: & Moſaicum illud, Non alligabis os boui trituranti, interpretatur, vt neminem mercede ſua fraudandum intelligat.

APOSTOLI.

APoſtolos quoque per boues accipit, qui ſuſcepto Chriſti iugo vniuerſum terrarum orbem Euangelico vomere perarauerunt. Illud verò, Quaſi bos ductus ad victimam, quod pro vecordia nonnulli dictum accipiunt, de Domino omnino intelligit, qui pro ſalute noſtra eam quaſi ſtultitiā ſuſcepit. Ante fores templi ad abluendas ingredientiū manus lauacrum aheneum boues XII. ſuſtinebant, qui quidem frontibus tantùm extabant, terga & poſteriora occultabant. Per boues eo geſtu hieroglyphycè factos, Gregorius Paſtores Eccleſiarum intelligit, quorū aperta & in propatulo propoſita opera cernimus, ſed quę ipſi clàm faciant ſentia'ntue, Dei iudicium, non noſtrum eſſe debet: id enim ait ſibi velle, quòd eorum lateant poſteriora.

VITIOSVS.

QVod verò pertinet ad vaccã, per hieroglyphicũ eius Diuinæ literæ, vt idẽ tradit Eucherius, hominem vitiis, quæ corporis sunt, plenũ indicant, citato loco ex Psalmo, Inter vaccas populorũ. Sed illud de vaccis fœtis quas Palæstini ad trahendam arcam Domini sine rectore iunxerũt, vitulis earũ intra caulas domi detentis, ita interpretatur: fideles quidem intelligi, qui tamen foris humanis affectibus torqueant, illi alligati à recto tamẽ itinere non declinent, quia arcam Domini portãt, mandata quippe eius menti firmiter insidentia. Et idem alibi ad Valerianũ: Tũc verè Bethsamis tẽdimus, cùm viã rectitudinis gradientes, ad vicina erroris latera, etiãsi affectus pignorũ auocẽt, minimè declinamus.

PODAGROSVS,

SEd quid illud, quo ex bouillo pede podagrosum hominẽ significabãt? Bos enim precipuè vngulis cũ dolore articulorum laborat, quo quãuis non intereat, vngulas tamen interdũ amittit, & pedes vehementer intumescũt: vnde fictum ab Ægyptiis, Tauri cœlestis pedem extra regionẽ suã in Æthiopas exporrigi, quorũ & pedes, & articulos esse tumori egregiè obnoxios, exploratũ est: & in Italiã transgressos, paucissimos inuenias qui nõ articulorũ vitio laborent.

A' LABORIBVS QVIES.

SOlutus porrò bos, & præsepi redditus, partã à laboribus quietem ostendit: quod antiquissimum Ægyptiorum hieroglyphicum Græci adagio prosecuti sunt, βοῦς ἐπὶ φάτνῃ dicentes, cùm exautoratũ hominem, & donatum iam rude, ocioq; & tranquilliori vitæ restitutum significare voluerint, quia scilicet moris est ab laboribus boues ad presepe sistere, atq; illis pabulũ sumministrare. quanquam sunt qui prouerbium ad mollioris vitæ significatum detorqueant, & ingeniũ à labore procliue ad libidinem ex hoc intelligi contendant. Sanè quidem Hebrei coniectores, cessationis & ignauiæ signũ esse dicunt, cùm quis dormientes tauros videre se per somnium visus fuerit. Vtcunq; autem, XII. illi maiores qui regnum à Sabaco Ægyptiorũ rege relictum spontè moderandũ suscepère, vt oneri magis quàm honori tantam regni curã sibi fuisse testarentur, in celebri illa pyramide, quam cõmune collegarũ omniũ sepulchrũ construxère, cõtignationẽ tecti, quæ vno constabat lapide, presepibus adsculptis insigniuère, ad que scilicet tot laboribus exantlatis, tot curis abiectis & ablegatis, requieturi demũ essent. Huic contrariũ est, Bos sub iugo, de iis qui perpetuo labore fatigantur. Quòd verò nos ab Iesu asserti in libertatẽ censemur, id ita intelligendũ, Iudæis impositum fuisse legis iugum tanquam seruis, vt quasi per vinculum ad præceptorum obedientiam traherentur, atq; ita Deo seruire discerent, & assuefierent: precipit enim lex, Non mœchaberis, nõ occides. An verò nos, quia sumus liberi, mœchandi licentia abutemur, & sicariã sine metu faciemus? nequaquã: imò nobis neq; quidẽ concupiscere, neq; vel irasci preceptũ est. Arctiora igitur sunt iugi nostri vincula: at non ita, si rem rectè perpendamus. Nam lex imperatoriè mandat, ne quid perperàm agamus. Assertor noster præcidendas monet vitiorum causas, vt neq; quidem facere quicquam præter ius & fas in animũ inducamus. Hæc enim est vera libertas, cùm nosmetipsi sponte abiicimus vitiorũ iugum, cùm libidinum ergastula confringimus, & è malarum cogitationũ voraginibus emergentes, vinculis omnibus expediti, in synceritatis liberos campos euadimus, abstinemusq; nõ tanquã serui à flagitiis metu flagri, sed tanquã ingenui, piè sanctéq; educati, sponte probi modestiq; filij, & quia patrem diligimus, omni

A omni ſtudio, meditatione conatuq; monitis eius ita obtemperare contẽdimus, vt ne cogitare quidem vllum velimus ſcelus. Boni enim qui ſunt, niſi ſponte bo ni ſint, nullum ex bonitate ſua præmiũ aſſequũtur. Nam & Abraam & Enoch, Noë, & patrum pleriq; alij, ſine legis ſeruitute Deo placuerunt. Lex verò tunc data eſt, cùm ſeruili contumacia non modò Moſi non audire, ſed ipſius etiam Dei, qui videntes eos atq; ſentientes in libertatem ex Ægyptiorum oppreſsione aſſeruerat, mandata detrectare pertinacißimè cœperunt: & quæ plurima in hanc ſententiã diſputat Irenæus. Sed iam ad diuerſorum deorum, quos ſub bouilla imagine ſuperſtitio antiqua coluit, conuertemur.

BVCEPHALI.

PRætereundum autem non eſt, etiamſi κὴ παράδοξον, bouilli capitis notam equis inuſtam, illis ex ſigno dediſſe nomen apud Theſſalos, quippe vt Bucephali appellarentur: ita enim Gens eos vocabat equos ea nota inſignitos, cuiuſmodi fuit nominatißimus ille Bucephalus qui Alexãdro Macedoni tam charus fuit. Falluntur autem qui putant equũ eum à bouillo capite, vel à cornibus quibus B animal id præditum fuiſſe dicitur, ita nuncupatum. Nam quòd equi nonnulli apud Theſſalos Bucephali vocent, oſtendit Ariſtophanes ἀναγύρῳ. Quantæ verò commendationis eſſent equi Theſſalici, vel Delphico probatur oraculo:

Theſſalicus præſtat ſonipes, mulierq; Lacæna.

& quæ proſequitur Strabo.

IVPITER.

NEq; verò Græci tantùm mutatũ in bouem Iouẽ confinxerunt, verumetiam Ægyptij Iouem illum ſuũ, qui & Oſiris, & Pater, & Iuſtus, & Dux, & Rex, & Conſultor in ſacris eorũ literis appellatur, per bouẽ indicabant, eũq; Apim cognominauerunt. Quem quidem tanto proſecuti ſunt cultu, vt ingentia ſuper eo volumina ſcripta fuerint à pleriſq;: eoq; vanitatis progreſſum, vt eum boue alioqui ſterili genitum prædicarent. Bouem nanq; fulgure afflatam fieri grauidam, eoq; conceptu Apim naſci, perſuaſum habuêre: de quo quidem cùm nulla ſit magis decantata fabula, conſultò ego illam præteribo, ſi modò ſigna tantùm, quibus Apis inſignitus eſſet, indicauero. Toto is corpore niger erat, in fronte candorem quadræ præ ſe ferebat, in tergo effigiem aquilæ, antharũ in palato, C duplices in cauda pilos: qui verò multis locis ſculptus viſitur, Lunæ etiam ſpeciem in latere geſtat, vt in palatio quodam Romæ apud D. Marcelli ædem. Atque hic ille eſt Apis quem Hebræi, Moyſe in monte morã trahente, ſibi Deum conflauêre, eam ſecuti conſuetudinem, quàm in Ægypto eſſe conſpexerant.

DIANA.

INuenies etiam Dianam, quam Tauri Scythica gens colunt, Taurionem appellari: Tauris enim eam opitulari putant. Eadem etiam ταυροπόλος dicitur, vt apud Apollodorũ: & à cornuũ figura ταυρωπός: ταυρῷ verò apud Taurios. Cur verò ταυροπόλος vocaret, varia eſt opinio: dicũt enim alij, ὅτι ὡς ταῦρος πέφανται πάντῃ: alij, quia Taurũ à Neptuno in Hippolytum immiſſum œſtro affixo per vniuerſam terram exagitauerit. Alij dicunt Iphigenia cùm è Scythia in Africã aufugiſſet, Deæq; ſimulachrũ dicaſſet, ταυροπόλον Dianam appellatam, propterea quòd è Tauris populis eò allata eſſet. Alij nomen ex hiſtoria ea deſumptum putant, quòd Nicander ait taurum à Diana ſuppoſitum loco Iphigeniæ, cùm eã in Aulide Græci eſſent immolaturi: quamuis Phanodemus vrſam eam fuiſſe dicat, pleriq; verò ceruam. tanta fuit in ea ſuperſtitione varietas, & inconſtãtia.

PALLAS.

QVin & Pallas ταυροπόλα dicta, & apud Andrios ταυροπόλος. Nam cùm Anthropius Taurum Agamemnoni & Menelao dedisset, iussit vt vbi taurus è naui prosiliisset, ibi Mineruæ simulachrum erigerent: ita enim numen conciliari posse, prosperamq́ue illis nauigationem futurã. Accidit autem vt taurus is in Andrum insulam exiliret: memores ergo præcepti reges, statuam erigendam curauere, quæ postea id cognomenti Mineruæ dederit.

BACCHVS.

ET Bacchus, vt superius dictũ, in tauri nuncupationẽ venit, quem ταυροφάγον veteres appellauere, propterea quòd, vt Sophocles autor est, qui Dithyrãbum vicisset, bouem assequebatur præmium, veluti Tragicis olim hircus debebatur. Aristophanes tamẽ nomẽ id in Cratini contumeliam detorquet, quasi ebrium insimularet. Apud Athenæum legere est, Bacchum tauro & pardali esse similem, ob ebriosorum violentiam: vinosam enim esse pardalim, loco suo positũ. Lycophron eum omnino taurum vocat, Poëtæ Draconem Tauri patrem canũt, per illum Iouem, per hunc Bacchum intelligentes. Sed vt ad Apim reuertamur, is in ciuitate Memphi Solis instar excipiebatur, & apud Heliopolim taurus Soli sacer erat, quem Neriton appellabant. Illud verò fabulosum iudico, quod Hermiti oppido tradunt fuisse taurum, qui maculas per singulas diei horas permutaret: de quo Macrobius. Verùm hoc nihil ad hieroglyphica.

BITHONIS ROBVR.

QVi verò taurus humanis humeris gestatus Argis visebatur, Bithonis factum indicabat, qui suo fretus robore, dum Argiui Ioui sacrificarent taurum in humeros sustulisse fertur: summum enim virium experimentũ apud veteres erat tauris robore præstare. Hinc Milo apud Theocritum celebratus, qui taurum pede arreptum ad amicam traxerit. Hinc Busiridis nomen, quòd duos solus boues quaquà vellet traheret. Fuit verò is Ægypti rex, quem Poëtæ crudelitatis in humanum genus atrocissimæ notauerunt. In Seleuci autem numis & taurus & alibi tantùm cornua spectant, quippe quòd is Alexandro sacrificaturo, syluestrem taurum è vinculis elapsum ambabus tenuit. In eius statuis videas nonnunquam cornua superaddita.

PIETAS.

IN antiquis operibus iuuenes duo subiecti iugo, currum trahere conspiciebantur, erant hi Bithon & Cleobes fratres. Hieroglyphicũ id eorum indicabat pietatem, qui matrem currui impositam ad Iunonis templum vexerint. Historiam & Pausanias & alij tradidêre.

VELOCITAS NEGOTIORVM.

DVo verò tauri inter se pugnare per nocturnam imaginem visi, negotiorũ velocitatem præsagire dicuntur, vt Hebraicæ quædam somniorum interpretationes prodiderunt. Astronomi eum furiis agitandum dicũt, cui decimus octauus tauri gradus nascenti affulserit: eaq́ue de causa locum eum tauris duobus sese cornu petentibus signatum veteres voluêre.

DISERTA PROLES.

HEbræi verò iuniores cornupetam taurum per somnium imaginari, indicium esse dicunt disertissimæ prolis suscipiendæ: quò fortè spectat Virgilianum illud, taurum Pollioni pascendum:

Iam cornu petat, & pedibus qui spargat arenam,

A propterea quòd noua ille carmina faciat, qui quidem ſunt ingeniorum fœtus, καὶ πάρεργον & hoc addam (quamuis nõ ſum neſcius, quid Grammatici ſuper locutione quæ noua eſt, diſputent) dici tamen poſſe Virgilium ad Pindaricum illud reſpexiſſe, quod Olympiis habetur Epharmoſto:

αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.

Vinum quippe à vetuſtate commendare congruum eſſe: à nouitate autem poëmata. Flores enim pro recenti re poſitum aiunt interpretes.

OCCVLTVM CONSILIVM.

APud Romanos ſigna militaria, alia vocalia, alia muta dicebantur. Vocalia quæ Imperator tribunis, tribuni mox ordinibus dabant, vt ſcilicet aut noctu, aut in peragendis vigiliis, aut explorationibus obeundis, ac in ipſa quoque interdum acie, cùm tumultu omnia cõfuſa eſſent, ipſi ſe vicisſim noſcitarẽt. Muta variis animalium figuris elaborata prçferebantur, ſed ſuũ quçq; ſignificatum habebant, quippe vt vnum exempli cauſa ponam, Minotauri effigies tunc extollebatur, cùm ſecretò & tacitè rem gerendã admonebantur: oſtendebat enim B hieroglyphicum id, conſilia ducum non minus occulta eſſe debere, quàm fuerit Minotauri ſedes, quippe Labyrinthus. Hinc ille ſapiens videlicet eorum Imperator Q. Cecilius Metellus Macedonicus, percontantibus tribunis quónam exercitum huc illuc agitaret: Si putarem, reſpondit, tunicam meam meorũ eſſe conſiliorum conſciam, eam actutùm abſcinderem, comburerem'q;. Tutiſſimum enim (ait Vegetius) in expeditionibus creditur, facienda neſciri.

VICTORIA.

MActatus autem bos, quales vbiq; locorum conſpiciuntur, victoriæ plurimum, partiq; triumphi ſignum erat, præſertim apud Romanos, vnde Iuuenalis huiuſmodi ſignificato,

Duc in Capitolia magnum, cretatúmq; bouem.

Id verò obſeruatione dignum eſt, quòd Spartiatæ in hoc ſacrificij genere. diuerſam à Romanis rationem ſecuti ſunt. Nam cùm Romani, victoria per hoſtium cædes parta, bouem ſacrificare cõſueſſent: cùm verò ſine pugna & ſanguine rerum potiti eſſent, ouem immolare: hi contra in victoria pacata taurum ſacrificabant: ſi verò pugnando viciſſent, gallum: quandoquidem ampliora, magisq; C homine digna, quæ ratione atq; prudentia, quàm quæ vi atq; corporis tantùm fortitudine confecta eſſent, iudicabant.

LVCAS EVANGELISTA.

ET quoniam multa ſunt quæ de pietatis noſtræ inſtitutis ad hanc faciũt doctrinam, quæ Criſtianorũ cõuentus ſanctionibus ſuis per imagines exprimenda conceſſere, ea nequaquã diſsimulanda ſunt: cuiuſmodi ea eſt quæ per alatũ bouẽ Lucã Euangelij ſcriptorẽ oſtendit: ſiue propter eam ipſam tauri continentiam atq; temperantiã, qua de facta eſt ſuperius mentio, cùm Lucas ipſe caſtiſsimus ab ineunte ætate, vt fertur, fuerit, omnẽq; vitã egerit incorruptus, immaculatus, ſine vxore, ſine liberis, in cœlibatu perſeuerãs, nullũ vnquã veneris vſum nouerit: ſiue propterea, q; per vituli myſticũ vultũ, Chriſtum nobis prædicat immolatũ, quem Dauid ſuper altare prçdicit imponendũ: atq; manſuetudinem, quã præ ſe tulit Deus homo factus, teſtimonio ſuo literarũ monumentis illuſtratam poſteritati commendauit: ſiue quòd à ſacrificiis, vel à ſacerdotio ſumat, vt ait Eucherius, operis exordiũ, ita enim ſcribit: Fuit in diebus Herodis ſacerdos nomine Zacharias: quam interpretationem admittit etiam Irenæus

MANSVETVDO.

QVantum verò pertinet ad animalis istius mansuetudinem, Lucretius poëta ita causas eius reddidit:

At natura boum placido magis aëre viuit,
Nec nimis irai fax vnquam subdita percit,
Fumida suffundens cæcæ caliginis vmbras,
Nec gelidi torpet telis perfixa pauoris,
Inter vtrosque sita est, ceruos, sæuósque leones.

Paulò verò antè, cùm de varietate animi loqueretur, mansuetudinem hanc in aëreis corporibus esse contenderat: & quia causas reddiderat, cur leo indignabundus esset, cur ceruus timidus, non immemor naturam humanam rerum omnium species amplexari, sic subdit:

Sic hominum genus est, quamuis doctrina politos
Constituat pariter quosdam, tamen illa relinquit
Naturæ cuiusque animi vestigia prima,
Nec radicitus euelli mala posse putandum est,
Qua procliuius hic iras decurrat in acres,
Ille metu citius paulò tentetur, at ille
Tertius accipiat quædam clementius æquo:
Inque aliis rebus multum differre necesse est
Naturas hominum varias, moresque sequaces.

Prout verò variis affectibus mouetur homo, ad eius animalis bruti naturam comparatur cui per eam sit assimilis: nam in brutis simplices plurimùm sunt naturæ, vt initio diximus.

FEROCITAS EVITANDA.

QVàm diuersum autem illud est, quòd mansuetudinem ex boue picto significantes, ferocitatẽ itidem & furibundam petulantiã per taurum indicabant, vbi fœni fasciculum cornibus alligassent: recepta sunt hæc iam apud omnes, vnde dixerit Horatius:

Fœnum habet in cornu, longè fuge.

Psalmographus noster eodem vtitur dicterio, dum Psalmo 44. dicit: Cùm nobis aderas inimicos nostros cornupetebamus: κερατιοῦμεν enim habet Græcus codex, proque valida & victrici pugna Theologi commentant. Et VI. Ecclesiastici capite legas: Cauendum ne animos, veluti taurus, extollamus. Quod verò attinet ad fœnũ, id ideo factitari solitũ, ait Plutarchus, vt ferocitatẽ lasciuiámque ex nimia pabuli vbertate resultare admoneremur. Dicteriũ verò celebritatem accepisse à Sicinio quodam, prodit, qui cùm effusissima dicacitate omnes carperet, vni M. Crasso parcere compertus est, curque vni illi parceret, interrogatus, fœnũ eum in cornu gestare respondit. Sanè Romanis mos fuit cornupetarũ boũ cornua fœno circumligare, quò obuiam prodeuntes admonerent ab illo cauendũ. Eo figmẽto Hesiodus populiuoros (liceat ita mihi δημοφάγους Græcũ vocabulum Latinũ facere) nũcupauit, qui quidem diuitiarũ opulentia lasciuientes reliquos impeterent, ac proculcarent. Est & tale aliquid apud Sophoclem, & Solonis ad hoc dictum haudquaquã aspernandum. Sed illud potius afferamus, quod Psalmo XXII. scriptum, Circundederunt me vituli multi, tauri pingues obsederũt me: vbi intepretes per vitulos plebeiã Iudæorũ multitudinem intelligũt, lasciuientem quippe, solutamque iuuentutem omni prorsus regula carentẽ: per tauros

A ros verò Pontifices, Scribas, & Seniores, propter ætatem nimirum, & prærogatiuam, qua cæteris antestabant, pingues appellati: quia multis Dei donis ante alios omnes fruebantur. Nam & alibi Moyses in hanc sententiam futura longè præuidens: Comedit, inquit, Iacob, & impletus est, & recalcitrauit dilectus: pinguedine & carne distetus est & obductus, & dereliquit Deum factorem suum. Eodem modo accipiunt Theologi dictum Psalmo LXVIII. Taurorum congregationem, Pontifices & Scribas, & reliquos Iudæorum Principes intelligendo, qui & temerarij, & cornupetæ essent, Christumq; & Apostolos ferociter incessuri forent. Minimè verò loco hoc prętereundum est, quòd Theologi nostri Iacobis prædiuinationem de Iosippo, Tauri decor eius, transferunt ad Christũ: Taurus quidem ob vtranq; dispositionem, alius ferus vt iudex, alius mansuetus vt assertor, qui generi humano salutẽ dedit, cuius cornua essent crucis extrema. Nam & de parte nauis antenna, dictum inuenimus,

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

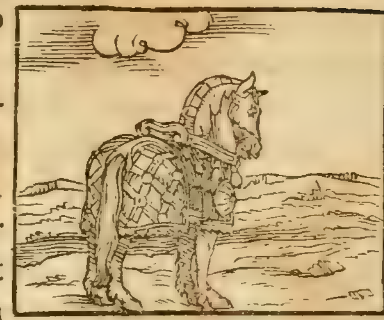
Hac autem virtute crucis, & hoc more cornutus, ait Tertullianus, vniuersas gen-
B tes etiamnũ ventilat, per fidem auferens à terra in cœlum, & tunc ventilabit per iudicium, deiiciens de cœlo in terrã. Vbi etiam de Simeone & Leui loquitur: In concupiscentia sua subneruauerunt taurum, de Christo identidem intelligi volunt, cuius neruos sacerdotes præcipuè, clauis suffigendos curauerunt.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM VICTORIVM, DE IIS QVÆ PER EQVVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORUM literis.

CUPERES Petre Victori, vt ex amicis nonnullis intellexi, qua ratione modoq; hieroglyphica Leonis, Elephanti, & id genus animalium plurimorum explicuisse me accepisti, quæ fuerint Equi quoq; significata apud eosdem Aegyptios tibi describi. Verùm scias pauca ea esse quæ super equo Sacerdotes illi tradiderint: quippe qui animal id vti profanum aspernabantur: neq; enim Sacerdoti licebat equo vehi. Sed enim Græci Latiniq;, neq; non Hebræi, multa super eo scitu dignißima memoriæ prodiderunt, quæ hoc explicabimus Commentario. Præter enim id quod obsequi tibi iucundißimum existimabam, inuitauit me ad huiusmodi lucubrationem animalis ipsius dignitas, vigor, & naturæ eius spectatißima quædam excellentia. Non enim ex eo genere est, quod parui facere debeamus, cùm tot ex equo humano generi commoditates obueniant, siue domesticis, siue publicis sit vsibus adhibendus. Sed frustra hîc equum laudare aggredior, cùm super eo tam multa, tam præclara toto paßim Commentario reperiantur: quæ qualianam sint, hinc iam, vt instituimus, dicere incipiamus.

C

BELLVM.



PRIMVM verò omnium equi hieroglyphicum est, belli signũ esse, clarissimo Virgilij testimonio, dicentis,

Bello armantur equi, bellum hæc armenta minantur.

Et duellicam equorum prolem Lucretius appellat. Idem hoc intellexisse Ægyptios didicimus ex Plutarcho, quod & in Leone tetigimus: Horũ quippe post obitum apparuisse Osiridi, quem multarum rerum vsum edocuerit, præcipuéque quod animal bello vtilius esset sciscitanti, equum ei negotio maximè commodum, responderit. Cumque Osiris Leonem præstare arbitraretur, respondisse Horum: Posse quidem eum auxilio esse, verùm vbi semel fugam arripuisset, irreuocabilem abire, cùm alioqui bellatori necesse esset nonnunquam cedere, nonnunquam ex inclinata iam acie rursum hostes aggredi, proque loco & tempore Fortunæ sese imperiis accõmodare: idcircoque equum omnibus his officiis omnino magis officiosum esse. vnde Xenophon tertio de Græcorum reditu: Vna, ait, equites re præstãt, quòd in fuga certius est illis subsidium. Aristoteles Ethicis, virtutem in equo eam præcipuè laudat, qua sit ad currendum portandumque hominem idoneus, & ad inuadendũ expectãdumque hostem minimè formidolosus. Galenus de Partibus, præualidum ait animal & generosum, cùm ἰσχυρὸν dicit, μή τι ἄθυμον. Hinc illud apud Maronem,

Generosus pullus in aruis.

PVGNACITAS.

VESPAE.



NEque temerè Vespas ἱερογλυφικῶς ex equino cadauere significari tradiderunt Ægyptij: imò non temerè esse dixerunt, quòd ex corrupto eius cadauere vespæ progenerẽtur. Hoc enim tantùm apud Horum super equo reperias, & peruulgatus apud omnes versus fertur:

ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις· ταῦροι δὲ μελισσῶν.

Nam culices ab equi, sed apes ab origine tauri.

Diligentes enim rerum naturalium obseruatores ex bouillo occipitis cerebro apes gigni tradidere: ex asini cerebro crabrones, vti ex equo vespas, atque ex humano cadauere serpentem. Non tamen hìc simpliciter vespæ intelligendum, sed quod per vespam identidem soliti essent significare: per cuius hieroglyphicum pugnacitatem & infestum aduersus hostes ingeniũ ostendebant, de qua inter insecta loco suo disseruimus.

CELERITAS.

AD hæc celeritatis indicium est equus: quodque apud Lucretium Fortis equi vis legit, Marcellus celeris exponit: eoque spectare volunt Virgilianũ illud,

Quidnam egregium si fœmina forti Fidis equo?

vbi Arruns Camillam equi pernicitate fretam, non virtute sua strenuã incusat. Multa verò inuenias apud rerum scriptores super equorum pernicitate, sed id ego tantùm memorabo, quòd Alanis à Probo Imper. deuictis, equus in præda repertus est, qui, vt captiui attestabantur, centum ad diem passuũ millia decurreret, perque octo vel decẽ dies vigore minimè fracto perduraret. Sed enim eam

in mi-

A in militaribus equis fugacitatem imperator ipſe contempſit, repudiatumq́ fugitiuo militi potius quàm forti conuenire iudicauit. Ἱπποθόην Nympham apud Heſiodum inuenias, quod nomen ob velocitatem effictum autumant interpretes: vim quippe aquarum eam intelligentes, qua nauigia curſu celerrimo rapiuntur. Quiq́ Neptuno adpinguntur equi, pernicis eiuſdem curſus indices habentur, qui maritima fit nauigatione. Naues enim equorum curruumq́ vſum affatim ſuggerunt: vnde & equos & currum Neptuno videmus attributos; nam is apud Maronem,

Flectit equos curruq́ volans dat lora ſecundo.

Iam & prouerbiũ à Cicerone vſurpatũ ſuper celeritate, tum equis tum velis, ad Quint. Frat. Sic ego te ſæpe excitante curſu, corrigam tarditatẽ tuam tum equis tum velis. De omni verò conatu adhibito, Officiis: Cum his velis equisq́ decertandum eſt. Aſtronomi vndecimo Virginis gradu equum admouent ad hominis velocitatẽ indicãdã, qui cum eo ſit gradui lucem auſpicatus. Adpingebatur verò Neptuno equus anteriore parte figura ſua, poſteriore verò effigie piſcis, B qui caudã in ſpiram replicaret: quod & veteres ſculpturæ paſsim & pleriq́ Gallieni numi palàm faciũt, in quibus inſcriptio eſt, NEPTVNO CONS. AVG. Nota præterea eſt fabula, in Deorum concilio pro imponendo Athenis nomine, percuſſa à Neptuno petra exiliiſſe ferum. Nam & interpres Pindari rem tangit huiuſmodi. Paſsim verò apud veteres Neptunus Equeſtris dictus. Aiũt inſuper, primo illi equo quem Neptunus protulit Scyphio nomen fuiſſe: adeò ſibi concors in nugis tota Gręcia ſemper fuit, vt nulla ſit tam abſurda fabula, quę aliquo aſſertionis teſtimonio careat. Quodq́ fictum à Poëtis eſt, Saturnum in equum verſum, quem tunc etiam pernicitate inſignem canunt, vti Maro,

Pernix Saturnus & altum   Pelion hinnitu fugiens impleuit equino.

quidam ex Aſtronomis ad aſtri velocitatem figmentum referunt, cùm ampliſſima cœli ſpatia diurno motu velociſsimè tranſcurrat, ſi quanto diſtet interuallo, quamq́ magno circuitu ſupra planetas reliquos feratur conſiderauerimus: quamuis altero motu, quem hi naturalem dicunt, tardiſsimus planetarum omnium videatur. Ab huiuſmodi pernicitate Abacuntis prophetæ dictum, Quia C aſcendes ſuper equos tuos, Theologi de Apoſtolis prędictum volunt, vnde repentina ſalus eſſet omnibus piis prouentura. Et vnius ſanè celeritatis ergò Virgilianus Æneas præmia prima proponit, equum inſignem phaleris, ei qui pedũ curſu primus metam attigerit. Et in numiſmatis, nunc equus currens, nunc ipſe Pegaſus alis adiectis cuſus, ſumma rem alacritate geſtam oſtendit.

SOL.

Aliàs verò alatus equus Soli etiam attribuitur. Nam in Galieni numis alatus equus eſt cum inſcriptione, SOLI CONS. AVG. In numo verò Q. TITI in quo Pegaſus, quaſi nõ ſatis ex eo expreſſa eſſet celeritas, qua in obeundis Reipub. negotiis vſus fuerat, barbato eius capiti ex altero latere cuſo additę alæ, cuiuſmodi ſpecie Mercurius aliquot in veterũ monumentis cõſpicitur inſignitus. Non deſunt verò qui Pegaſum in monetis etiã Corinthiorum fuiſſe tradãt, quę Eubolus, Anchiſe, τὸ παλλάδ᾽ πῶλον appellarit. Porrò Pindarus Bellerophontem eo inuectum Pegaſo, frænũ aureum dono à Pallade per ſomniũ accepiſſe commemorat, vnde poſtea infrænandorum equorum vſus ad poſteros emanarit: eoq́ monumento voluerint Corinthij rei memoriam teſtatam. Maro autem noſter fræna Lapitharum inuentum tradit eo Georgicon loco,

Galieni numiſma.

Fræna Pelethronij Lapithæ, gyrósq; dedere
Impositi dorso, atq; equitem docuere sub armis
Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

HVMANAE VITAE lubricitas.



SVnt & qui Centauros in hoc eodem accipiant significato: quod'q; illi pubetenus humana forma, reliquũ equina fingantur, vitę nostrę terminũ pernici cursu occupari significare putent, propterea quòd mira lapsi lubricitate incauti semper arripimur. Nullus enim tam senex, qui se annum adhuc non speret superaturũ. Sed enim Centauro alibi erit locus suus. D

FAMA.



NOn sum verò nescius, autores esse, qui Pegasum, qualem quippe passim in Hadriani & L. Pap. Cursoris, & aliorum quorundam numis aspicimus, famæ potius quàm celeritatis indicium esse contendant. Nascitur is ex Medusæ cæde: siquidem virtus cùm terrorem amputauerit, famam generat. Terroris & admirationis hieroglyphicum esse Medusæ caput, ostendimus in Serpente, cùm de Domitiani gestamine loqueremur. Fama autem vbi primùm genita per hominum ora incipit volitare, Musarum excitat fontem in Parnasso, quippe quòd illustrium virorum pręclara facinora vatibus scribendi suggerũt argumentum. Quòd verò in Papirio à re ipsa etiam cognomento Cursoris honestato, ex Pegaso alacritatem & festinantiam hominis significari dixeramus, capreæ insuper fugacis spolium & fulmen & sagitta, quæ in eodem spectantur numo, ad nostrum faciunt intellectum. E

PROFVGVS.

SEd quoniam esse video qui Persea quoq; Pegaso inuectũ putent, examinandus est apud Hesiodũ locus, Scuto Herculis, vbi ἱππότα περσεὺς à poëta dictũ: quo loco Commentatores aiunt, animaduertendum ἱππότην profugũ significare: eam'q; esse glossographorum interpretationem. Auus enim Acrisius Persea domo expulit, quem minimè moris est vsquam equitem inducere, sed talaribus à Mercurio acceptis præditum aëra persulcare: de quo sic Ouidius: F

Pennis ligat ille resumptis
Parte ab vtraq; pedes, teló q; accingitur vnco,
Et liquidum motis talaribus aëra findit.

Vnde etiam Catullo pinnipes appellatur. Eodem modo apud Homerum inuenies Hippotã Nestorem, pro profugo, vt vetustiores grammatici interpretantur eo τῆς βοιωτίας loco:

τοῖς δὲ καὶ μετέειπε γερήνιος ἱππότα Νέστωρ.

His inde Gerenius exul Nestor ait. Talem'q; recitant fabulam: Herculem Pylo bellum intulisse, propterea quòd Neleus eum à cæde Iphiti purgare recusasset. Tum etiam propter filiorũ eius insolentiam, qui cùm XII. essent, eo freti numero præclara omnia sibi pollicebantur. Diu verò bellum protractũ, neq; quandiu Periclymenus, vnus ex ipsius Nelei filiis vixit, vrbs vnquã capi potuit: postea verò quàm is mutatus in Apem Herculano currui explorator insedit, summonente prodēteq; Pallade extinctus est ab Hercule: capta itidem euersa'q; Pylos

A los est, vndecimq; Nestoris fratres interempti. Sedenim Nestor prius emissus fuerat ad Gerenios vbi educaretur, qui solus superstes in patriã inde restitutus est, & ab educationis loco Gerenius: ab effugio verò, quo saluatus est, Hippota.

FRÆNATA FEROCITAS.

VVlgatissimum illud est argumentum, hominem feroci inuictoq; animo, imperio tamen & rationi obsequentem, hieroglyphicè per frænatum equum significari. Hinc Panætius apud Cic. Africanum solitum ait dicere, vt equos propter crebras contentiones præliorũ ferocitate exultantes domitoribus tradere soleant, vt his facilioribus vti posint: sic homines secundis rebus effrænatos sibiq; præfidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere. Animal nimirum ferox atq; magnanimũ, quod leges tamen subiit, nec frænum depulit ore, vt ait Horatius, de equo qui hominis opem implorauit, seq; frænari sit passus. Et Maro:

Sed tamen iidem olim curru succedere sueti
Quadrupedes, & fræna iugo concordia ferre.

B In huiusmodi sententiam est Scipionis dictum non incelebre. Quum Romani contra Antiochum iam in Asiam traiecissent, isq; legatos demum de pace misisset ad Scipionem, respondit is: Id prius factum oportuit, non postquam & frænum & sessorem accepisset. Sed illud quoq; animaduertendum est, de Carthaginis portento, quod murorum fundamenta fodientibus oblatum est: quippe vt apud Maronem, caput acris equi, hinc gentem fore bello egregiã præmonstratum. Quod verò subiungit, Facilem victu, nõ de bouillo capite, vt Seruius, sed de ipso eodem equino intelligendũ, cuius ostenti ea sit interpretatio, vt facilem victu per secula gentem, facilem quę tandem vinceretur, exponamus: hoc enim magis ad Virgilianã accedit sententiam, quamuis in Tauri cõmentario Seruianum intellectum illustrare conati sumus. Coniectores verò, vt eò redeam, eos qui se caput equinum, vel caninum, vel asininum habere somniarunt, in seruitutem vel id genus ærumnas dedendos esse suspicantur. Sunt enim tria hæc animalia seruituti mirum in modum obnoxia. Addam & illud eorundem Onirocritarum interpretamentum, quo visum aiunt in somnis equum qui se portet,

C polliceri, vt amica amantis imperio facilè sit subiicienda, morigeraq; in posterũ futura. Nam de pullo indomito pro puella adhuc intacta, Anacreontis carmina paulò inferius loco suo recitabuntur. In Diuinis literis, vbi Elisæus montem auxiliaribus equitibus plenum per adapertos pueri oculos cõspexit, quosq; vates Abachus Domini equos, & equitatus nominat, animas intelligit Adamantius, quæ frænũ disciplinæ sanctioris accipiunt, iugumq; suauitatis, quæ ab ipso Domino proficiscitur, portãt, eiusq; spiritu regi patiuntur. Beatasq; illas appellat, quæ dorsum curuauêre suum, vt dorso verbũ Dei sessorem accipiant: cuius fræna patiantur. & quoquouersum ille impulerit iter arripiant: eius deniq; habenis moderati, nõ ex libidine sua, sed tanti sessoris arbitrio flectantur, cursum ineant, & consistant. Eucherius sanè inueniri ait in Diuinis literis equum pro viro sanctitate prædito poni: eoq; spectare Abachuntis illud alibi dictum, Qui ascẽdes super equos tuos. Sanè Græci Palladi nomen ab equo domito indidẽ tradunt: &, vti suprà diximus, apud Pindarũ legas frænum Corinthi ab ea inuentum, & Pelopi dono datum: & in Ilij captura instar montis equum Græci Palladi dedicarunt. Hoc verò significat, ferocitatem omnem doctrina molliri atq; cicurari, quod ita luculenter Horatius expresit:

Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit:
Si modò culturæ patientem commodet aurem. D

IMPERIVM.

IN augurali verò disciplina, equos imperij significatum sæpe fuisse, comperimus, vt qui apud C. Iulium Cæsarem natus est, humanis propè pedibus, vngulis scilicet in digitorum modum subscisis. Ei enim orbis terræ imperium portendi, Aruspices respondêre, apud quem equus huiusmodi esset editus. Eum itaque Cæsar magna aluit cura, nec patientem sessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro æde Veneris genetricis dedicauit: quamuis prodigia reliqua ita despectui semper habuerit, vt ab incœpto nunquã vllo, prodigiis quãtumlibet aduersis absterritus aut retardatus sit. Sed enim eadem animalis species quæ imperium illi præsagiuerat, eadem inquam & mortem premonstrauit. Siquidem equorum greges, quos in traiiciendo Rubicone consecrauerat, ac vagos sine custode dimiserat, paulò antea quàm occisus esset comperiit pertinacissimè pabulo abstinere, vbertimq; flere. Eo porrò affectu equi pleriq; in dominos sunt, vt eos interemptos lugeant, inquit Plinius, lachrymasq; interdũ desiderio fundant. Vnde non inscitè de Pallante Virgilius: E

Post bellator equus positis insignibus Aethon
It lachrymans, guttisq; humectat grandibus ora.

Ad huius imitationem non minori forsitan affectu alterius equi amorem in dominum Sillius Italicus ita decantat:

Agnouit sonipes, arrectisq; auribus acrem
Hinnitum effundens sternit tellure Vagesum,
Quem tunc captiuo portabat in agmina dorso:
Hinc rapidum glomerans cursum per lubrica pinguis
Stante cruore soli, & mutilata cadauera cæde
Euolat, ac domini consistit in ora iacentis:
Inde inclinatus collum summissus & armos,
De more inflexis præbebat scandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.

Sed vt ad portenta reuertamur, illud memoriæ proditũ est, quemadmodũ Nero asturconẽ, quo maximè delectabatur, posteriore corporis parte in simiæ speciem abiisse per quietẽ videre visus, ac tantùm capite integro hinnitus edere canoros, ostento fuit quòd illa equi ferocitas in simiæ ludibriũ esset abitura. Dedit & Ælio Pertinaci feroci viro, qui post sublatũ Commodũ imperiũ arripuit, inuadendi regni signum equus. Nam ea qua natus est hora, equus pullus in tegulas ascendit, atq; ibi breui temporis spacio cõmoratus, simul & decidit & expirauit. Quod quidẽ huic in Villa Martis genito, & ad bellica negotia nato, futuræ sublimitatis, quamuis breui duraturæ, augurium fuit. F

À LABORIBVS QVIES.

Equi in Neruæ numis.

QVid verò soluti, pascentesq; in Neruæ numis equi sibi velint, cusæ ibidẽ literæ declarant, in hunc scilicet modũ: VEHICVLATIONE ITAL. REMISSA. quod nonnulli referunt ad argumentum illud quod in Boue ad præsepe tractauimus. Sed accipiendum potius de tributo quod Italia omnis in vehiculationes exoluebat, vt & Magistratuum sarcinæ, & exercituum, & alia huiusmodi publica transportarentur: quod tributi genus Nerua vti onerosum nimis Italiæ remiserit vniuersæ: qua de sententia plura dicerem, nisi doctissimus

A mus planè vir Fab. Vigil Spoletanus rem exactißimè pertractasset.

I T A L I A.

SVnt qui putent equos in hoc numo Italiam significare, eóq; adducuntur argumento, quòd in argenteo numo & aliquot æreis obseruatur caput equi frænati cum inscriptione ROMA. Ab eius occipitio sceptrum, in cuius summa parte caput itidē equi videatur: ab altera parte, Roma ipsa galeata, vti mos est. Alij numi sunt cum equinis capitibus ab vtraq; parte singulis, cum inscriptione ROMA. Sedenim cùm equum ipsum multifariam in Latinorum & Græcorum numis obseruauerim, neq; Italiam neque aliam quampiam prouinciam, regionem've, aut ciuitatē significare contenderim, sed aut bellum, aut itinerationem, aut decursionem, vt in Neronianis plerisq;: aut velocitatem, vt in Papirianis: & alia prout locis suis explicantur.

M A V R E T A N I A.

NIsi qui (si videant in Hadriani numo equum à pedite rectum cum inscriptione MAVRETANIA, ita enim scriptū per E secunda syllaba) intelligere velint prouinciam eam in deditionem acceptā, vel quid huiusmodi. Sanè aliquot ex huiusmodi numis vna in parte caput habent Hadriani, ab altera equum, quem mulier duobus armata iaculis ductat: quod nimirum indicat genus id bellandi, quo plurimum vtitur ea prouincia.

M A V R I F E R O C E S.

QVi in posterioribus etiam seculis militares quidam ordines, qui sub equitū magistro militabāt, dimidios rutili coloris equos duos in alba parma sese quodammodo lacessentes, orbe viridi, cuius luteus erat vmbilicus, interposito, præferebant, iiq; MAVRI FEROCES appellabantur. Quòd verò aliqui ex numis Italiam per equum significari crediderint, fortè suspicati sunt ex eo numo qui equum exultantem habet, flore quodam supernè sito: ab cuius altero latere inscriptio est, ROMANOR.

E Q. V I C T O R I A.

CVr verò potius nō putemus numum hunc in rei gestæ monumentum esse cusum? quia bello Punico, quod cum Hannibale gestum est, cœperint aliquando Romani etiam equis superiores esse, cùm prius robur eorum omne in legionibus consisteret: flos enim ille supernè additus, principium atq; spem bonæ frugis indicat. Sanè Virgilius rem tantam haudquaquam reliquit indictam, cùm de Marcelli laudibus ita cecinit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pœnos.

At in Cephaleniorum etiam numis equus signari solitus, cuius rei mentio apud Plutarchum. Apud Smyrnæos Fortunæ simulachrum fuit à Bupalo quodam probo sanè viro factum, in cuius capite pullus equinus insidebat, & Amaltheæ cornu manum implebat, de quo apud Pausaniam Messenicis.

S Y R A C V S A N I.

VTebantur & Syracusani equi nota. Nam Atheniensibus illis qui apud Syracusas capti Niciana clade pro seruis veniēre sub hasta, frons equi charactēre inusta est. In aliquot eorum numis equus & sessor habetur cum inscriptione ΙΕΡΩΝΟΣ, quod nimirum eius in equestri militia, sed præcipuam in certaminibus gloriam ostendit, quem ea de causa tot laudibus Pindarus poëta immortalitati consecrauit. Aliæ quoque Respub. atque alij plerique Princi-

pes equi ſigno vſi ſunt, vt nihil deniq; priuatum videam, quod ad Italiã ſpectet. D

TARENTINI.

QVin etiam in numo, cuius inſcriptio ΤΑΡΑΣ, eques etiam iaculator inſpicitur, ob equeſtrem ſcilicet militiam, quam egregiè Tarentini ſunt exercere ſoliti: vnde apud Græcos, Tarentinos ordines inuenias ex equitibus huiuſmodi conſtitutos: & ταραντινίζειν verbum, eo ſe militiæ genere exercere.

SAGITTARII SENIORES ORIENTALES.

EQui verò duo dimidiati coloris lutei, in cæruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, auerſi proſilientes à centro, quod luteum in medio rubræ peltæ, pro vmbilico appoſitũ erat, ita vt ab ipſa pelta trames coloris eiuſdem ad rubrum vſq; ambitum protenderetur, eius ordinis erat inſigne, qui SAGITTARII SENIORES ORIENTALES appellabantur. Militabant ij ſub magiſtro militum Præſentiali nuncupato.

SECVNDI THEODOSIANI.

LVteus etiam equus erat in imo parmæ ferrugineæ coloratioris, cuius vmbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circuibat. E SECVNDORVM THEODOSIANORVM hic erat clypeus, qui ſub eodem militum magiſtro ſtipendia faciebant. Hi nimirum Theodoſij principatu in militiam adlecti.

CONSTANTIA.

ERat & alia legio, quæ rutilum equum in cærulea parma geſtabat: in medio viridis orbis conſtitutus, cui quadrupes toto inniti pectore videbatur: ea CONSTANTIA nuncupabatur, quæ ſub magiſtro peditum merebat, Conſtantio quippe Principe inſtituta.

IMMODERATVS IMPETVS.

REs ipſa adhortari videtur, vt & hiſtoriæ ſacræ myſterium, quantũ ad equũ pertinet, reuelẽ. Nam pro immoderato & rationis experte impetu equũ poni apud legiſlatorẽ Moſem, ex eo manifeſtũ eſt, quòd non deſignari principem equorũ educatorẽ dicit: quod ita capiundũ eſt ex Philonis ſentẽtia, vt ineptum eum ad principatũ exiſtimemus, qui voluptatibus cupiditatibusq; & nequitiæ deditus ſtare loco neſciat, & fræna ferox ſpumantia mandat. Lex ipſa eſt Deut. F cap. 17. Quiq; rex fuerit cõſtitutus, non multiplicabit ſibi equos, nec reducet populũ in Ægyptũ, equitatus numero ſubleuatus, præſertim cùm Dominus præceperit vobis, vt nequaquã amplius per eandẽ viã reuertamini. Nam qui talia mente cõcipit, effræno illi & feroci equo ſimilis eſt, de quo vulgatũ adagiũ, Secede equinis à pedibus procul, ab equo inquam illo, qui ſemper Ægyptum, hoc eſt, voluptatum & illecebrarum planitiem appetit inſultare, quocirca frænis catenisq; compeſcendus, niſi velimus in perniciem rapi, & noſmetipſos vna cum fortunis dare præcipites. Nã vt optimè ait Euripides, ἀχαλίνων στομάτων ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τὸ τέλος δυστυχία, Infrænis oris exlegisq; dementiæ finis infortunium. Sæpe autem in Diuinis literis equus aberrãtem & vagum hominem indicat, qui ſine ratione vlla feratur: vt, Fallax equus ad ſalutem. &, Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus. Callidum verò Antiſthenis dicterium, cùm Plato vehementer laudaret equũ in pompa quadam equeſtri, hinnitu crebro ferociaq; excelſos ſpiritus præ ſe ferentẽ, is qui hominis iactantiam libenter inceſſebat. Et tu, inquit, videris bonus equus euaſurus. At Themiſtocles, cùm mutatos eius mores ex procaciſsimo in maximè temperantem pleriq; admirarentur,

An

A An non, inquit ille, videtis asperos & indomitos pullos in optimos equos euadere? Non imprudenter itaq; Prudentius elationem animi describens ait:

Forte per effusas inflata superbia turbas
Infræni volitabat equo.

NEQVITIA IN TEMPERANTIAM VERSA.

QVod verò super Ægypti delitijs dictũ, D. Ambrosius ex Apostoli dictatis eo tempore ait Pascha celebrari, quo Israëlitici Ægyptum reliquêre, solennitatem'q; eam, animarum transitum interpretari, à vitiis ad virtutem, à corporis affectibus ad animi constantiam atq; sobrietatem, à malitię nequitiæ'q; fermento, ad veritatem & stabilem synceri propositi firmitatem. Mollitiem quippe in Ægyptiis & alia multa carpit Hadrianus, maximeq; optare videtur, vt melius esset morata ciuitas, Alexandriam notans. Legitur in libris Sibyllinis, MILES ROMANE ÆGYPTVM CAVE. Quod licet de Pompeio Magno dictum interpretati sint multi, soliciti'q; aliquando Romani fuerint, ne Ptolemæum armis in regnum restituerent, hac religione deterriti: alia tamen, ea'q; B longè verior, eius oraculi videtur interpretatio, præceptum scilicet esse illis hoc velamento, vt quibus datum esset imperio populos regere, Ægyptum cauerẽt: quippe delitias & mollitiem, eaq; omnia quæ mox fortissimum id genus hominum, vt primùm lasciuire cœpit, turpiter adeò effœminauit, vt pessum penitus ierit, imperio in eos translato, quos vt omnium despicatissimos expuebant, & omni contumeliarum genere insectabantur. Sed quanto erat ominosior Ægyptus Pop. Romano, successum tanto prosperiorem Ægyptiis ex Romanorum aduentu in regionem eam oracula pollicebantur. Apud Memphim enim in aurea columna literis Ægyptiis scriptum erat, tum demum Ægyptum liberam fore, cùm in eam venissent Romani fasces, eorum'q; prætexta: quod apud Proclũ grammaticum se legisse testatur Pollio. nimirum qui virtutem & rerum disciplinam admittit, vitiis liberatur. Sed enim Romani pace iam terra mari'q; parta, molles Ægyptiorum delitias suscepere: illi, delitiis amotis, pristinam Romanorum virtutem industriam'q; sibi mox vendicauere. Sed alio loco de fascibus dicendum erit. Quod verò facit ad rem, Adamantius ad dictum illud de Iosippo, C Et totius Ægypti principatum obtinet, ita philosophatur: Libidinem quippe calcauit, nequitiam euitauit, omnes'q; corporis voluptates edomuit atq; frænauit. Hoc enim est totum Ægypti principatum gerere. Vide verò Chrysostomũ oratione quam habuit in vigilia Epiphaniæ, de Ægypto multa in hanc sententiam disserentem.

RATIO ET CVPIDITAS.

ESt tale aliquid apud Platonem, Phædro, qui rationem atq; cupiditatem per dexterum & sinistrum bigarum equos intelligendum proponit, improbi'q; ac impuri ora lupatis frangenda ad cruoris vsq; illisum præcipit:

Donec humi sonipes temeraria crura superbus
Imprimat, & tellus clunibus icta tremat,
Mox facili des lora manu, pariterq; feratur
Obsequio parens mannus vterq; tuo.

SVPERBIA. PERTINACIA. CESPITATIO. INSOLENTIA.

NAm & in Mosaico illo quadrupede vitia quatuor deprehendit Philo, quæ vnà cum sessore in mare proiicienda deperdenda'q; sint. Elatum in primis

pedem illum, quem ſuperbiam illi vocauere: quam pes alter comitatur, qui ſecū trahit velocem ad vitæ perniciem procliuitatem, in quam frequēter admodum ceſpitat, cernuusq́; canterij more in foſſam lapſabundus corruit. Ex poſticis pes alter malæ perſeuerantiæ ſubſequentem pertinaciam oſtendit, alter perperam factorum exultationem: quæ omnia effrænum & exultantem Platonis equum mira ſimilitudine deſcribunt. Iocoſè verò Teius Anacreon cùm muliebrem faſtum, arrogantemq́; animum inceſſeret, puellam quandam equino comparauit pullo, in quem nemo adhuc inſcendiſſet, atq; ita aſſultim nullo cohibita fræno temerè vagaretur: cuius ſententiæ verſus hi ſuperfuere:

Πῶλε Θρηκίη, τί δή με
Λοξὸν ὄμμασι βλέπουσα
Νηλέως φεύγεις; δοκέει δὲ
Μηδὸν εἰδέναι σοφόν. ἴσθι
Τοι καλῶς μὲν ἄν τοι τὸν χαλινὸν
Ἐμβάλλοιμι, ἡνίας δ' ἔχων
Στρέφοιμ' ἀμφὶ τέρματα δρόμου.
Νῦν δὲ λειμῶνας τε βόσκεαι,
Κοῦφα τε σκιρτῶσα παίζεις.
Δεξιὸν γὰρ ἱπποπείρην
Οὐχ ἔξεις ἐπεμβάτην.

Quos quidem vtcunq; potui, candore haudquaquam pari Latinos feci:

Pulle Thraicia ecquid, ô, me
Torue luminibus petitum
Impiè fugis? videris
Nil quidem ſapere: at perita
Pulchrè eris tibi ſi lupatos
Illigauero, moxq; habenas
Sumpſero, atq; circumuertero
Metæ in ambitum, atq; finem.
At tu amœna prata paſcis,
Molle ſed laſciuienti
Non erit magiſter vſquam
Seſſor, inſultare qui te
In modum probè inſtruat.

Ad hoc facit lepidiſsima Ode illa Horatiana de indomita vitula:

Nondum ſubacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus:
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuiis grauem
Solantis æſtum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis. Et altera, vbi hæc ſunt ſuper equa:
Quæ velut latis equa trima campis
Ludit exultim, metuitq; tangi
Nuptiarum expers & adhuc proteruo *Cruda marito.*

Quòd verò Anacreon mulierem equini pulli cognomine vocitarit, facit idem Nicander, metaphoram eandem ſcitè proſecutus, vbi de iis agit, quæ contra venenum vtilia ſunt: puellare quippe lac adhiberi commodum. Is enim lac pulli, pro lac puellare, Anacreontio vocabulo poſuit, eo verſu:

Θηλυτέρης πώλοιο γάλα ὅσσον ἄλλο τε νύμφαις.

quod caſtigatius in manuſcriptis codicibus νύμφης legitur. Fœminei quippe pulli lac, &, ſi fieri poſsit, virginis, viridiſsimo ſcilicet ætatis flore vigentis, balſamo (vt vulgata obiter corrigantur exemplaria, in quibus βλαστήμοιο ſcriptum eſt) inſtillandum monuit. Hîc interpretes nō de equini pulli lacte dictum volunt, ſed de muliebri, quod Eraſiſtrati autoritate confirmant, dicentis ἐν τῷ περὶ θανασίμων, vtile eſſe lac muliebre.

Mere-

A

MERETRICIA PROCACITAS.

DIomedis verò filiæ (illius inquam Thracij Regis inſaniſsimi) libidinis furore famoſiſsimæ, equis, quæ aduentantes deuorarent, cōparantur à Poëtis. Vnde ortum prouerbium tradunt autores Græci, διομήδεια ἀνάγκη. Atq; ita interpres Ariſtophanis ἐκκλησιαζούσαις interpretatur: quanquā Euſtathius hoſpites à patre ſolitos interimi, & equis in pabulum apponi tradit, fabulam ſcilicet ſecutus, quam à Poëtis fictam vno omnium conſenſu repererat. Quò verò hæc eo accipi intellectu debere, quē ex clariſsimis autoribus excerpſimus, vnicuiq; magis conſtet, à peritis vſurpatū inuenias hippobinon appellari hominem, qui ſit libidini venereisq; negotiis intemperanter deditus: quod nomen ab equi natura deductum, ignorat nemo. Adde quòd hippopornon ad extremam dicimus cōtumeliam, cùm ſupremam cuiuſpiam nequitiam, & immoderatam laſciuiam exprobramus. In Diuinis quoq; literis dictum in hanc ſententiam, inſanientes quoſdam factos in fœminas, quòd vnuſquiſq; ſuper vxorem proximi ſui hinniebat. Equinam vates ille dedit homini vocem, vt equinam in eo petulantiam ar-

B

gueret. Non enim eſt omnis homo, homo, diceret Adamantius, ſed ea quis nequitia præditus homo equus eſt: vt homo in honore poſitus, nulla tamē prędítus ſapientia, homo iumentū eſt: iumētis enim inſipientibus is perquàm ſimilis habetur. Et generatio viperarum, de qua Dominus, homouipera appellari poteſt. Neq; aliud quippiā hieroglyphicè per duplicē centauri formā intelligi vult Maximus Tyrius, quàm voluptatis vinculum. Quotieſcunq; enim accidit, vt ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent, ardorq; cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, ſeruitióq; addicat ſuo, propter turpitudinum obſequia homo in belluam vertitur. Ridiculè vero facetéq; admodum Ariſtophanes, Xenophantis, ruſticorū morum hominem, & furibundum à Nebulis ſub Centauri ſpecie repræſentari dicit. Ipſumq; Chironis nomen ex ea ſignificatione, quod & deteriorē ſignificat, ioco anſam dedit, cùm Centauros duos inter ſe pugnantes in tabula peſsimè pictos Diogenes conſpexiſſet: interrogauit enim, vter eorum Chiron eſſet, viſus de nomine quærere, cùm ſenſu vter peior eſſet intelligeret. Et quoniā in Diuinis literis, qui turpibus & immundis officiis detinentur,

C

iumenta ſunt, pecoráq; prona & ventri obediētia, fornicatores Hieroſolymitanus Heſychius admiſſarios equos vocat hieroglyphico admodū proprio. Idem Pſal. XXXI. Nolite fieri ſicut equus & mulus: quod ita exponunt interpretes, Nolite amore mulierū furere, ſicut infrænes equi. Notum enim eſt, eos ſuam ad voluptates intemperātiam hinnitu ſubinde prodere, vtpote qui omnino quid bonum, quid malum, quid honeſtum, quid turpe ſit prorſus ignorāt. Sedenim meretriciam hanc petulantiam à tam multis per equinæ imaginis hieroglyphicum indicatam, nemo Virgilio melius & plenius expreſsit, vbi Georg. ita canit:

Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarum,
Et mentem Venus ipſa dedit, quo tempore Glauci
Potniades malis membra abſumpſere quadrigæ:
Illas ducit amor trans Gargara, tránſq; ſonantem
Aſcanium, ſuperant montes, & flumina tranant,
Continuóq;, auidis vbi ſubdita flamma medullis,
Vere magis, quia Vere calor redit oſsibus, illæ
Ore omnes verſæ in Zephyrum ſtant rupibus altis,
Exceptántq; leues auras, & ſæpe ſine vllis

Coniugiis vento grauidæ, mirabile dictu,
Saxa per & scopulos, & depressas conualles
Diffugiunt, non Eure tuos, non solis ad ortus
In Boream, Corumq́; aut vnde nigerrimus Auster
Nascitur, & pluuio contristat sidere cœlum.
Hic demum hippomanes, vero quod nomine dicunt
Pastores, lentum destillat ab inguine virus
Hippomanes, quod sæpe malæ legere nouercæ,
Miscueruntq́; herbas, & non innoxia verba.

D

Sed neq; minor est equorum furor, qui zelotypia etiam ita laborant, vt riuales acerrimè castigent. Visum enim aiunt in Syria, vbi syluestriū equarum armenta vulgò pascuntur, præire ducem, qui, si iunior aliquis libidinis causa equam inscenderit eam initurus, ita indignetur, vt eū nulla interiecta mora persequatur, donec comprehensum verendis mordicùs priuet. In hoc autem animalium genere fœminæ maribus cōtinentiores sunt. Absyrtus enim ait equam vbi se concepisse nouit, marem vlterius nō admittere. Neq; verò loco hoc prætereundū, quod & ad hippomanis vim, & ad immodicam equorū impotentiā, & subitam in venerē concitationē pertinet, venenū illud, quod sæpe malæ, vti dicebamus, legêre nouercæ, à furore, in quem agit equos, appellatū, tanti esse roboris & efficaciæ, vt cùm Phormis quidam Mænalius equos duos à Dionysio Argiuo fabrefactos in Olympia dicasset, abdito in eorum altero, vt Elei arbitrabantur, eo viru, vt alij, in liquatum metallum immixto, cōstiterit allectos ita esse equos ad initum sui, vt non nisi flagellis amoueri potuerint. Historiam ponit Pausanias. Varia autem est antiquorū super hippomane viru sententia. Nam Theocritus Hesiodum secutus, plantam esse videtur existimasse, qui φαρμακεύτρια dicat:

E

Ἱππομανὲς φυτὸν ἐστὶ πὰρ' ἀρκάσι. τῷ δ' ἔπι πᾶσαι
Καὶ πῶλοι μαίνονται ἀν' ὤρεα, καὶ θοαὶ ἵπποι.

id'q; periti, diligentes'q; agnoscunt viri. Alij Theocrito pertinaciter aduersantur, neq; plantam esse hippomanes, neq; tale aliquid in Arcadia nasci asseuerantes: id'q; vnum verissimū autumant, quod de caruncula fici instar in pulli fronte recens editi inhærente traditum est à Theophrasto. Agnoscit tamē & Crateuas plantam, eam'q; fructum habere fici syluestris instar, folium verò fuscum docet, quemadmodū papauer: quin & spinosum esse, id'q; veneficiis amatoriis immixtum mirificè pollere: hinc nonnulli φυτὸν illud Theocritianum pro φῦμα, hoc est, tuberculum, fronti quippe huiusmodi pulli adnatum, interpretantur. Nam & Archilochus φυτὸν pro φῦμα posuit, atq; ita facilè de caruncula posse intelligi. Sed enim quod Theocritus ait id apud Arcadas inueniri, nimirum ad plantam referri debet: non enim dicendū, pullos in Arcadia tantùm editos, hippomanes in fronte gestare, quod omnibus ferè accidit vbicunq; locorū genitis. De plantis verò verissimum est, alias alio loco nasci, vel pollere magis hoc quàm illo loco prouenientes: sed ambiguitas hæc omnis ex locutionis huius quæ est hippomanes, æquiuoco orta est, cùm tria sint vocis huius significata: vnum virus illud, quod equa in libidinem concitata emittere soleat è natura: de quo Maro,

F

Lentum destillat ab inguine virus. id'q; tantus autor, in re seria vero dici nomine hippomanes autumat. Dixerat & Tibullus:

Et quod, vbi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hippomanes cupidæ stillat ab inguine equæ.

A Manifestum enim est ex horum descriptione, hippomanes hîc neq; pro planta, neq; pro caruncula poni. In Arcadia autem esse plantam, etiam furoribus amatoriis damnatam, cur inficiari possit quispiam, non video, antiquis tot autoribus rem ipsam agnoscentibus. Inueniri demum carunculam, instar caricæ, in fronte pulli applicitam, quam mater nisi mordicus decerpserit deuorauerit'q;, ab amore cura'q; educandi filij abalienetur, Theophrasto, Plinio, & aliis id tradentibus. Qua de re idem Maro:

Quæritur & nascentis equi de fronte reuulsus
Et matri præreptus amor,

Causam nullam video cur quispiam aduersetur. Neque audiendi sunt qui nihil aliud hippomanes apud Maronem & Theocritum, addam & Tibullum, significare contendunt scholiis in Dioscoridem, nisi furorẽ grandem, vt eorum verbis vtar, & vbiq; adiectiui nominis modo poni, cùm iam vocem eã triũ esse rerum, quæ quidem & cerni, & manibus attrectari possunt, vocabulũ substantiuum'q; verum indicauerimus. Neq; tamen negamus, ἵππων locutionem plerisq; B nominibus applicatam, magnitudinem proceritatem'q; significare, vt hipposelinon, hippomarathrũ, et multa huiusmodi, quæ superfluum est enumerare: sed hæc non sunt tanti, vt negare possint hippomanes veram esse in Arcadia plantam, cuius figuram neq; non vim amatoriis veneficiis peculiarẽ, Crateuas apud Theocritum descripserit: neq; carunculam auferant, quæ sit omnibus manifesta: neq; destillationem amoueant, quæ Tibulli, Virgilij, Probi, Aristotelis deniq; ipsius autoritate continetur: in eandem enim furoris efficaciam conueniũt virus illud, planta Arcadica, & ficulneus ille tuber à maleficis propinata. Hæc fortè nos morosius prosecuti sumus, quàm suscepti operis ratio postulasset: sed grauissimo viro, ætate nostra præstanti, qui tria hęc de rerum natura tollere conatur, respondendum fuit, si Veneti Poëtæ nostri, si Romani, si Siculi dignitatem in suo cuiusq; genere summorum tueri concedatur.

PROFANVS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes animal hoc alioqui tam generosum, tam vtile, tam domesticum, repudiauere, ac per hieroglyphicum eius profanum intelligi decreuere: cuius rei causam eam fuisse suspicor, quæ maiores etiam nostros in Italia ab eo abstinere tam religiosè iusserit, vt à sacrorum flamine minimè C tangeretur, propterea quòd damnatum inter venena fel habere proditũ est. Alij rem simplicius interpretantes, dicunt inde factũ, ne si longius digrederentur, fraus interdum ex negligentia fieret sacris. Ea enim de causa sacerdotum etiam nostrorũ familiis data ocia, ne profanis occupationibus, aut curis distraherentur, sed in precibus tantùm Deo allegandis occupati essent, & laudes illi septies in die dicerent. Perseuerarit autem in nostra vsq; tempora, vt primores Antistites equo per vrbem vehi, solennibus præsertim diebus, contra morem & decorum haberetur, præterquàm vno maximè omnium festo die, quo nouus Pontifex Maximus ad Lateranum deducitur: tunc enim in albis equis omnes Præsules conuehi moris est.

AVTORITAS.

CVm'q; apud Romanos veteres Dictatoria dignitas admodũ sacrosancta esset, vetusta quadam lege nefas Dictatori erat equitare. Causas alias atq; alias memorat Plutarchus, vita Fabij: siue quòd maiores vires pedestribus inesse copiis arbitrarent̃, propterea'q; oportere Imperatorẽ in phalange perma-

nere, neque locum deserere: siue quòd eius principatus autoritas & magna esset, et quodammodo tyrannica in reliquarum omnium rerum administratione, voluerint tamen in hoc Dictatorem inferiorem populo videri. Fabio tamen Maximo Dictatori designato, post cladem ad Thrasymenum acceptã, primùm equus concessus in tanto rerum discrimine, quò principatus magnitudo ac moles ostenderetur, maiorisq; apud omnes autoritatis haberetur. Est enim equus animal omnino superbum, & equitare magnificum habetur. Vnde Aristippus apud Horatium, cùm Diogenis vilitatem argueret, splendidius multò esse dicit, equus vt me portet, alat Rex. Id verò Diogenes, ac plerique alij, philosopho minus dignum arbitrabantur. Quare Plato cùm in equum aliquando conscendisset, statim desiliit ad terram, se vereri dicens μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, ne equino quopiam fastu contaminaretur. D

FABII CONTATORIS VIRTVTES.

SEd vt ad imagines nostras reuertamur: in lapillo Onyce argumentũ multiplex vidi artificiose admodum scalptum. Equino enim capite est, humana facie in pectus barbata, gruinis pedibus, cauda gallinacei: literæ sunt, FAB. Ex quo quidem figmento virtutes eas facilè coniectes, quibus Fabius Contator insignis fuit. Nam principatum in bello ex equino capite, prudentiam ex humano pectore barbato, prouidentiam & contationem, atque etiã speculationem ex pedibus gruinis, victoriã ex pulli gallinacei cauda interpretamur: quorum omnium causæ in suis quæque Commentariis sunt explicatæ. E

ANIMI DESPONSIO.

NEque forte ingratum fuerit hieroglyphicũ, quo desperatio, aut rei quã quispiam aggressus fuerit, inauspicatus ingressus significetur, vbi quis equum cespitantẽ, aut prioribus prolapsum pedibus adpingeret, cùm ipsa præsertim res & prouerbio & auguriis veterum confirmetur. Nam quod ad prouerbium attinet, quod fertur: Rideo, inquit Galba, canterie, Sisinnius Capito ita interpretatur, qui principio rei alicuius inchoatæ deficiunt animo. Nã cùm Sulpitius Galba in prouinciã exiens, ad portam ipsam canterium suũ animaduertisset cecidisse: Rideo, inquit, canterie te iam lapsum esse, cùm tam longũ iter iturus, vix id sis ingressus. Ex ostentis verò vnũ sufficiat cõmemorasse, quod Flaminio Cõsuli feroci viro Arretij fertur obtigisse, cùm is indignè ferens per mediam iam Italiã vagari Pœnũ, atque obsistente nullo cædibus & incendiis omnia vastantẽ, ad ipsa Romana mœnia oppugnanda proficisci, signa ocyus conuelli iussisset, cùm primùm in equũ insiliit, equus repentè corruit, Consulemq; lapsum super caput effudit: inauspicati nimirũ incœpti signũ, quo paulo pòst ipse cum exercitu concidit, fœdissima ad Thrasymenum clade superatus. F

DIFFICVLTAS.

NEque indecenter inter picturas huiusmodi referetur, equus in fossam prolapsus, aut in voraginẽ aliquam demersus, vbi luti tenacitate pertinacissimè detineatur, neque sese valeat expedire, si negotij alicuius difficultatem, aut incommodum exprimere voluerimus: quippe quòd plurimùm ita est canteriorũ natura, quos oneribus cõportandis addicimus, vt si aliquã in voraginem deciderint, tam ob onus quo grauantur, quàm ob liuidæ paludis cœnũ, in quo recumbant, supra modũ implicentur, vnde ægrè attolli queant. Hinc illud apud Liuiũ a Iubellio Taurea Campano obiectũ, Minimè sis canterius in fossa, cùm longo certamine cũ Claudio Asellio Ro. delassatus se subducere meditaretur:

cuius

A cuius rei nõ apparente ratione, ad dolos conuersus hosti suasit, vt equo dimisso in cauam viam descenderet, vbi secum pedes congressurus esset. Quod cùm Romanus intrepidè, nulla interposita cunctatione, fecisset, Taurea eo iactato dicterio, admisso statim equo profugit: quasi dicere voluerit, nolle se eò demittere, vnde difficillima futura esset emersio.

CERES.

SEd vt nihil quod ad equi imaginem faciat, quantũ industria consequi possũmus, omittamus: fuisse legimus apud Phigalenses simulachrum Cereris in antro consecratum, habitu sedentis in petra, equinis capite comaq;, cæterà muliebri simile, adnexis draconum & ferarum pluriũ imaginibus, quæ circa caput illudebant, palla nigra ad talos demissa, in cuius manu vna delphinus, in altera columba sustineretur. Sedenim quamuis huiusmodi simulachrũ Cereris nonnulli fuisse dicant, ego tamẽ Veneris potius crediderim: nisi dicamus pabulum & opulentiam, quæ per Cererem significatur, incitamentũ esse ad illecebras & petulantiam. Equinum enim caput non esse ab lasciuia alienũ, ex iis quæ paulo B antè diximus, manifestum est. Draconũ spiras amatorios nodos, voluptariasq; implicationes significare, Serpente super indicat commentarium. Delphinum amoris simulachrũ esse, tam ex historia, quàm ex tot Veneris signis, quibus id genus piscis admouetur, alibi comprobauimus. Columbam deniq; referre Venerem, suo capite disputatum est. Acquiescendum tamen Pausaniæ, Cererem eam esse dicenti. Sedenim, vt in Sue disseruimus, eandem esse Cererem & Venerem Ptolemæi Assertoris tempore declaratum est. Cæterum potest huiusmodi picturæ species ipsius etiam rerum naturæ hieroglyphicum esse: Equinum quippe caput ob insitam animali pernicitatem innuere velocissimos cœlestium orbium motus: Columbam tractus aërios, vt suo loco dictum: Mare Delphinum, vt in numis passim: Anguium inuolucra sinuosos omnium toto terrarum orbe lapsus, de quibus apud Platonem Socrates, vt in Serpente testatum fecimus. Feræ reliquæ vitas animantium omnes ostendere videntur. Saxum terræ firmam & stabilem sedem sua se soliditate continentem. Antrum denique ac nigram pallam ea plurima, quæ de rerum causis & originibus minus adhuc C comperta delitescunt, vt in simulachris Isidis caput pedesq; ex nigro lapide, de qua dictum alibi.

QVIBVS DIIS EQVI SACRI.

QVòd verò Marti primùm omnium sacer equus esset, ex eo constat, quòd Decembr. Idibus, illi equus, qui à dextra victor fuisset, immolabatur. Dextera enim masculina censeri diximus in Tauro: & mares animos Marti passim videmus attributos: de quo latius in pudendi virilis interpretatione, neque non in Scarabeo. Sacrificij verò huius causam nonnulli putant, vt Martem hostia, quæ illi plurimum esset accepta conciliarent. Nam & Pausanias ait, Tyndarum raptæ filiæ iniurias vlturum, cum Menelao marito procis aliis in locum vnum conuocatis, immolato prius equo, vt bellum aduersus Troianos susciperent, iuramento adegisse. Neq; desunt qui sacrũ quod Decemb. Idib. fieri solitum dicebamus, Octobri mense factum autument, eaq; de causa equũ eum Octobrem itidem appellatum: fuisseq; non leuem Romæ de capite eius contentionẽ inter Suburranenses & Sacrauienses, vt id scilicet ij in Regiæ pariete, illi ad Turrim Maniliam affigerent. Vtcunq; verò, equus panibus caput redimitum habens, Octobribus Idibus pro frugibus in campo Martio mactabatur.

Ideo verò equum potius quàm bouem immolabant, quia equus animal bello D dicatum, ad frugum potius perniciem, quàm auctum, spectare videbatur. Bos verò ad frugum prouentum & commoditatem natus. Quin etiam autores sunt, equos à Romanis non ideo mactari solitos, vt Martem sibi conciliarent, sed vt supplicium ex eo sumerent, per quem constat Troiam fuisse captam, vnde se oriundos illi profitebantur. Sedenim perfrigida & ieiuna admodum calumnia hæc mihi videtur in Romanum nomen, vt populus tot virtutibus insignis, immeritum animal quotannis ita multarent: quíque grauissimas iniurias hostibus sæpe condonare soliti essent, vni huic immortali in equos odio tam pertinaciter inhærerent. Lacedæmonij verò, vt Festus asserit, equũ ventis in monte Taygeto soliti sunt immolare, eundemq́ue ibidem adolere, vt cinis ventorum flatu per fines quamlatissimè dispargeretur. Cæterùm Pausanias Soli equum in eo monte tradit à Lacedæmoniis mactari solitum Persarum more. Hinc Curioni Xenophon equum donat, quem Soli sacrificet, cùm eam apud Persas esse Solis victimam non ignoraret. Idem autor est apud Sauromatas equos ad sacra, & ad cibos ali: vnde apud Epigrammatarium nostrum. E

Venit ab epoto Sarmata pastus equo.

Sarmatas enim Romani dicunt, quos Græci Sauromatas, vt Plinius quarto. Apud Stephanum diuersi populi, quãvis vtraque gens Scythica. Apud Salentinos Ioui dicatus equus viuus in ignem coniiciebatur: perinde ac Rhodij quotannis quadrigas Soli consecratas in mare iaciebant, quòd vulgatũ est eum tali vehiculo circumuehi mundum. Vti etiam in Illyrico, ea de causa quòd Tridentis ictu terra equũ exciuerit, quatuor equos nono quoque anno marinis fluctibus habendos iaciebant. Apud Philostratũ, Heroicis, legas pullum equinũ coloris albi, & freni sessorisq́ue adhuc ignarum, Soli sacrificandum pro victoria assequenda, idq́ue suasu Palamedis perterrefactis aliquando Græcis, quòd Solis deliquium dum circũsident Troiam inspexissent. Has quasdam veluti phaleras equo libuit addere, quas sumptu nostro comparatas si quis approbaret, iis vteretur: qui verò ornatum alium expetiuerit, vel ex aliis quærat, vel impensa sibi comparet sua.

F

PIERIVS VALERIANVS AD FLORIVM MARESIVM BELLVNENSEM, DE IIS quæ per canem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

QVi verò potius Canem meum sacris quidem Aegyptiorum adytis educatum, sed mea huc aduectum diligentia, dono dare debueram, quàm tibi, mi Flori iucundissime? Quotiescunque enim ea considerabam, quæ sapientissimi illi viri per Canis hieroglyphica significari tradiderunt, dum diuinæ mentis interpretem, dum sacerdotem, dum tutelares Deos eo posito subinnuebant, dum grati animi signum, dum memoriæ & amicitiæ simulachrum, dum vatem, dum philosophum, ac ipsum literarum autorem Mercurium, fidem, obsequium, & pleraque alia per idem animal intelligebant, toties mihi tui, qui alumnus meus es, species offerebatur: cuius studium in disciplinis, integerrimos mores, insignem pietatem, liberrimi beneuolentissimiq́ animi can-

A *mi candorem & syncerítatem, tam longa multorum annorum experientia perspexissem. Sed parum existimabant hac me cogitationis hilaritate perfusum, nisi rem ipsam scriptis etiam mandare studuissem, atque ita longè affluentiori voluptate commemorando perfunderer. Hunc igitur ex omnium animantium grege delectum tibi dedicaui, non vt quæ Canis fuerint significata, docere te mihi consilium esset: sed vt sæpius inter scribendum relegendumq́ obueniret, vnde ego bonitatis tuæ frequentius memor, hac ipsa diuturnius iucunditate perfruerer. Reliquum est, vt ex beneuolentissimo eius ingenio meam erga te beneuolentiam contemplere, perinde ac commendabiles ego mores tuos præclaris, quæ Cani attribuuntur, dotibus æquiparare soleo: quippe qui existimem, speremq́ velut ille ad Heroum, deorumq́ simulachra contemplanda natura ipsa promptissimus inuenitur, tu quoq;, quod non ignauiter facis, Canem vitæ quoddam exemplar tibi sis propositurus. Verùm agè iam ex ipso commentario Canis ipsius ingenium exploremus.*

SACRARVM LITERArum professor.



B IN PRIMIS autem rerum diuinarum professorem per canis effigiem interpretabant, propterea quòd cum, qui sacras literas professurus sit, id omnium plurimùm meditari oportet, vt canis instar assiduè latret: hominum vitia nunquã incessere desistat, animum ferum gerat, nullius profani gratiam ineat, quod et canes faciunt in eos, quos herilis non esse familiæ, vel visu, vel olfactu deprehenderint. Tales apud Hebræos habẽtur Elias, Hieremias, Ezechiel, Osee, ac plerique alij. Talis apud Græcos cumprimis Diogenes, cui nomen à cane vulgò etiam dictatum, & ab eo Cynica familia perpetua vitæ austeritate celebris. Cui quidem haud multum absimilis altera per omnem penè orbem in nostram vsque diem propagata: quanquam ea sanctioribus apud nos institutis, & verioris disciplinæ professione, laudabilioréque profanæ cuiusque rei contemptu, sub eodem duplici panno, & perpetua pedum nuditate conspicua. Non defuerunt enim vnoquoq; tempore, qui luxum & delitias aspernarentur, paruoq; & minimo contenti, cùm vitam ipsi à C vitiis liberam profiterentur impuros omnes reprehensionibus arguerent, castigarentq;. Atq; huc deniq; progredi debet sacerdos optimus, vt dum nullum flagitiosum hominem verbis incastigatum præterit, vel ipsam impudentiæ notam minimè pertimescat.

PROPHETA.

SAnè propter increpandi libertatem Prophetam adsimilauimus cani, eiq; latranti. Huius significati ratio alia apud Horum est, quia scilicet præter reliquorũ animalium morem simulachris Deorum custodiendis canes apponuntur, eaq; ipsi identidem intuendo videntur admirari, nõ secus ac propheta meditationi deditus, omnem cogitationis suæ conatum dirigit in Deum. Sanè fanorum antistites, sacrorumq; & oraculorum interpretes, Liuius Adastro, Prophetas vocat, de quibus ita:

Cùm capita viridi lauro velari imperant
Prophetæ, sancta ita caste qui purant sacra.

Animaduertendum est autem, omnem canis vsum aut à latratu, aut à dentibus

expeti. Ac de mordacitate quidem satis. Quod verò ad latratum facit. nō ignoremus esse os interpres eorum, quæ mens in penetralibus meditatur: sanè Propheta vates itidē est, perq; os ipsa mēs ex imis arcanisq; adytis oracula sua promulgat: frater enim mentis est os, mens verò verborum fons: atq; ita per os excogitata omnia veluti fluenta de fonte profluūt. Sed enim quia parum esset alio rum vitia damnare, deterrere, dilacerare, nisi ad rectā viuendi rationem omnia conuerterentur, ad ipsius inquam diuinitatis contemplationem dirigerentur, cùm Ægyptij sacerdotes animaduertissent canem, vti ex fragmentis Hori dicebamus, præter aliorum animantium morem, ad simulachra Deorum aspectare, firmoq; ea lumine contueri, quasi Propheta idem factitare soleat meditationi tantùm deditus, vnde per arcana Dei penetralia referentur, atq; is hinc futurorum scientiam aucupetur, hieroglyphicum huiusmodi congruenter admodum excogitarunt, qui artē hanc diuinandi, teste Tullio, putātur longinquitate temporum innumerabilibus penè seculis cōsecuti: & ab his acceptum crediderim, quod Thrasybulo cuidam inter Iamidas, ita ab Iamo, cuius meminit Pindarus, appellatos, celeberrimo, statua est in Olympia posita, per cuius humerum dextrum mustela obreperet, & dissectus canis exerto iecinore iuxtà iaceret. Quod vaticinij signum interpretor, cùm nonnulli tradant Thrasybulum à cane vaticinium excogitasse. Nam & mustelæ cor linguæ ieiunæ suppositum, fatidicam mentem excitare ferunt Magi. Pausanias tamen incompertum sibi esse profitetur, quis primus è cane vaticinia desumpserit, tametsi Thrasybulum scripsit solum hoc aruspicinæ genere vsum, eiusq; rei coniecturam ex statua, quam in Olympia illi positam cōmemorauimus, desumi. Vt verò ad Prophetam reuertamur, Gregorius Pont. cùm professores legū sacerdotes appellari dicat, eosdem ait & prophetas nonnunquam appellari consuetum esse, quòd talem animum gerere debeant, qualem superius in Cane descripsimus: id quod à plerisque minimè præstari idem his verbis lamentatur: Sæpe nanq; rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescunt, & iuxta veritatis vocem, nequaquam gregis custodiæ pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiunt, quia lupo veniente fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hos itaque per Prophetam Dominus increpat Esaiam, canes mutos eos appellans, qui latrare nequeant. Ne verò quis in vates & sacerdotes calumniæ ansam ex eo capiat, quod D. Paulus ait, Cauete canes, cauete malos operarios, Ambrosius de marinis eo loco intelligendum ait, quorum omnino munus tantùm est, vt reliquum animantium genus deprædentur. Sed quàm horrenda sunt quæ ad Esaiæ increpationem addidit Ezechiel: Fili hominis speculatorem dedi te domui Israël, & audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me: Si dicente me ad impium, morte morieris, non annunciaueris ei, neq; locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat, ipse in impietate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Quod quidem eo periculosius est, ait Hesychius, quòd ignauia hæc pluribus est nocumēto: sacerdos enim negligens, aut ipse peccans, aut non vindicans in peccatoribus, illicit eos qui rudes sunt, ad similia: ideoq; legislator, Leuitico, peccatum ipsius sacerdotis, peccatum populi appellauit.

Leuit. 4.

CVSTODIA.

ID quod etiam ex Ambrosij sententia ad excubias pro salute dominorū refertur: debereq; nos, ait is, promptuarium tenere verbum, ne quasi mutæ canes commissam

A commissam nobis fidei custodiam, quodam prçuaricationis silentio deseruisse videamur. Hoc eodem significato theologi accipiũt illud ex LXVIII. Psalmo: Lingua canum tuorum hostium intinguetur sanguine: vbi per canes, Christi ædium sacrarũ antistites interpretantur: hi siquidẽ parandi sunt in aduersarios, qui gregibus insidias meditantur, vt oues ab omni hostium iniuria tutæ custodiantur. Quam propemodum sententiam secutus Plato libro de Repub. II, vbi militem ciuitatis custodem informat: Naturam, ait, generosi adolescẽtis qui ad disciplinã huiusmodi educetur, nihil differre à generosi canis ingenio: vtrũque ipsorum sagacem esse oportere, mansuetum erga suos, aduersus autem hostes immitem. Nam ea est generosi canis natura, vt erga familiares & notos sit mitissimus, aduersus verò alienos & ignotos ferocissimus, quos simulac viderit, ægrè ferre se indicat, etiam si nihil quicquam mali sit ab eis perpessus: sufficereque ad inimicitias satis habet, si qui recens venerit, non fuerit è domesticis. Non ab re igitur, qui D. Bernardi viri de pietate Christiana optimè meriti vitã scribũt, matrem eius aiunt prægnantem imaginatam in somniis esse, catulum se candi-

B dum, dorso rutilum, & latrantẽ in vtero gestare: vnde illi à sapiente viro responsum, futuram eam optimi catuli matrem, qui diuinarum ædium custodiam susciperet, latratumque assiduum contra profanos & impios exerceret. Hinc etiam canis comes, & viator angelum comitatur, quem Raphël in libro Prophetico non ociose sibi & Tobiæ filio adiungendum putauit.

DII LARES.



EAdẽ ratione canes apud ethnicos Laribus præsides fuisse dicunt, Deosque ipsos Romani ideo caninis pellibus induerãt, quòd sicuti canes mites mansuetique sunt in domesticos, in alienos verò feri, formidolosique: ita & Lares, quibus totius familiæ cura credita esset, haberentur. Proditũ sanè memoriæ est, Iliados Mineruæ templum in Daulia fuisse, in quo canes alerentur, qui Græcis tantùm aduentantibus se mites, mansuetos ac ludibundos offerrent: in barbaros verò feri, atroces ac indignabundi semper irruerent. Neque desunt hodie

C barbarorum nationes aliquot, quæ canes hostium cadaueribus quoquo modo conquisitis alant, eosque in prælia mox ducant, quibus in hostem immissis, fœdissimæ interdum stragis spectaculo perfruantur. Æsculapij simulachro, quod Epidauri fuit, à Thrasimede Pario Arignoti filio elaboratum, canis adsculptus assistebat, cùm Deus in throno sedens dextera baculum teneret, læuam supra draconis caput porrigeret: cuius meminit Pausanias. Eius argumenti eam ait historiam fuisse, quòd Æsculapius in solitudine Titthei montis expositus ab auo Phlegya, cuius filiam Apollo clàm compresserat, à capella alitus, & à cane custoditus fuerit.

ARBITER GENIVS'VE.

SEd aliam Chrysippus rationem cur Lares caninis tergoribus velarentur attulisse dicitur: quippe quòd ipsi genios prç se ferũt, qui custodię nostrę ideo tanquã arbitri sint delegati, vt improbè factorum dictorumque pœnam à nobis exigant, scleraque & impietatẽ omnem vlciscantur, quotiens humanitate posthabita in brutorũ vitam declinauerimus, quam ipsi genij, nõ secus ac sagacissimi canes, insequantur, & ad merita supplicia pertrahãt. Hoc ipsum Censorinus, multis aliorum opinionibus allatis demùm affirmat, esseque genios ita assiduos

nobis obſeruatores appoſitos, vt ne puncto quidē temporis longius abſcedāt. D
Atq; hi ſunt qui nos nōnunquam impellunt, ſæpe reuocant, prout nunc ſalutaria, nūc perniciosa appetierimus. Sed noſtræ pietatis autor, ne ab aliis hęc quæramus, Genios cuſtodiæ noſtræ appoſitos, & affirmauit, & Dei patris faciem eos quotidie contueri commonuit. Meritò itaq; Laribus (quando iidem & Genij ſunt, nos Angelos dicere maluimus) canis vtpote tutelare animal hieroglyphicè dedicabatur. Sed nō ſine piaculo videor mihi præterire poſſe quod apud veteres ſcriptores legi, Vulcani templum apud Ætnam Siciliæ montem fuiſſe, cuius lucum incolerent canes, qui caſtè pieq; adeuntibus adblandirentur, impuros verò pollutosq; rem quaſi diuinitùs pręſagientes miſerabiliter lacerarēt.

Matth. 18.

VESPILLO.

EX his itaq; factum vt Ægyptij veſpillonem, ſacrorumq; tutelarem, æditumq; libitinarium per canis effigiem indicarent, obſeruato firmo illo immobiliq; obtutu, quo animal id ipſa Deorū hominumq; ſimulachra cuſtodiæ ſuæ credita contemplat. Nam cùm apud Ægyptios cadauera vitro condita, non adipe ſuillo, vt nonnulli ſunt interpretando decepti, in longum tempus aſſeruarentur, erantq; & libitinarij quibus curę erat ea cuſtodire, eò ſpectare crediderim canē apud Maffæos Romæ, in pulcherrimi operis cippo humi iacentem, ſurrecto verò capite inſcriptionem, quæ huiuſmodi eſt, intuentem.

C. IVLIO VRBANO
ET IVLIÆ OPTA- E
TÆ CONTVBERNA-
LI, ET C. IVLIO VR
BANO PECVLIARI
FILIO
POTS.  SVIS

GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ignoro eſſe aliquos, qui huiuſmodi hieroglyphicum, quo ſcilicet canis vel ſimulachrum aliquod vel conditum cadauer intueretur, hominem beneficij accepti memorem ſignificare contendant. Canis porrò illos qui de ſe benemeriti fuerint nunquam obliuioni tradit, cuius rei paulo pòſt mirifica quædam exempla ſubiiciemus.

MEMORIA.

VNde & memoriæ ſimulachrum Canis eſt, quæ ſcilicet circa præterita verſatur: & in prudentiæ tricipitio, id ſibi vult caninum caput, cùm Leoninū, intelligentiam, & pręſentium conſiderationem: lupi verò caput prouidentiam, ac perinde futura indicet, quod alibi diffuſius explicauimus. Socrates quoque tunc per canem iurat in Phædro, cùm illam Lyſiæ orationem memoriæ tradidiſſe firmiter arbitratur. F

FIDES.

IN Phædone verò per canem iurat, cùm putat fidem & obſequium præſtandum iis, qui rerum habenas in ciuitatibus moderantur. Sanè C. Mamilij numus eſt, qui limitibus metandis S. C. præfectus aliquandiu fuit, in quo canis ei videtur allatrare: eo quippe ſignificato, vt fidem præſtandam in primis admoneatur is, qui negotio eiuſmodi præficitur.

C. Mamilij numus.

AMICITIA.

EIus verò fidei ratione habita, hieroglyphicū pro amicitia plerunq; canis ponitur, in qua quidem primū fides expetit ex Ciceronis & omniū ſententia: mox animus, ſi vſu veniat, ad promerendum promptiſsimus. Mirifice verò ſpectatur in canibus illa officioſa adeò dominorū adulatio. At hic mihi temperare ne-

A nequeo, quin amoris & fidei exēpla quædā cōmemorem, quæ in ipsis canibus elucescere plerunq; cōperiuntur. Nā Leutricas puellas treis à Spartanis iuuenibus quibusdā constupratas, mox occisas, & in puteū deiectas indicio canis Scedaso patri peregrè aduenienti, & latratu & cursitatione ad puteum fuisse proditas nunc dissimulabo, alia quædā maioris forsan admirationis repetiturus. Cōfosso enim intestinis bellis ciue Romano, aiunt nō potuisse quempiā caput eius abscindere, vsquequo canē qui dominū custodiebat, proq; eo ferociter pugnabat, ab instantibus interemptū summotūq; vidissent. Ambrosius refert, occiso Antiochiæ milite canem cadaueri comitē adstitisse, qui dum eiulatu mœsto rapti domini desideriū diu testaretur, ingentem hominū coronā ad fidelitatis spectaculum contraxerit, donec eo inspecto qui cædem patrauerat, in cū insilierit, tamq; diu prehensum cōtinuerit, donec re patefacta percussor sit in supplicium raptus. Illud verò pręcipua est admiratione dignū, quod ab Æliano traditū est, Colophoniū quendam vnà cum seruo & cane, mercatum in Ioniam concessisse ad vrbem Theon: cúmq; seruus, qui pecunias ferebat, naturæ satisfacturus aliB quantulū à via deflexisset, loculo humi deposito immemorē abiisse: canē ad eius custodiam perstitisse, donec illi re infecta, quòd pecuniæ nō aderant, rediissent, canemq; in eodem loco apud marsupium offendissent, qui quòd absq; potu, ciboq; diu perseuerauerat, ita reddito deposito expirauerit. Sed quid illud quod apud Plutarchū de Pyrrho fertur? eum aliquando factum obuiam cani, qui cadauer herile custodiebat, vbi triduū absq; cibo permāserat: quod cùm Pyrrhus sepelire iussisset, canem sibi diligenter curandum imperauit: euenit vt haud ita multò pòst Pyrrhus exercitum lustraret, assidebat regi canis, tacitusq; quiescebat, cùm interim interfectores heri nomina daturi præstò fuerunt: exiliit statim canis vbi eos adesse vidit, magnoq; hostes latratu incessens ad Pyrrhum identidē respectabat, vt non illi solùm, verùm omnibus qui aderant facti suspicionē concitarit ingentem. Correpti igitur illi, minimisq; quibusdā indiciis conquisiti, scelus confessi sunt, atq; ita pœnas iussi pēdere. Fuit & alter Pyrrhus ab rege illo, qui tantę fidelitatis canem habuit, vt cùm mortuus, & in rogo positus esset, subsecutus itidē canis in pyram sese coniecerit, & concremari pertinacissimè voluerit. Fuit & Polo histrioni apud Gręcos celeberrimo canis, qui post impositū C rogo dominum in easdem sponte se coniecerit flammas. & alius eodem quo saltator Theodorus sepulchro cōditus fuerat, catellus includi voluit. Iamq; et Eupolidis Poëtæ comici canis Augeas nomine celebratur, qui mortuo sepultoq; domino pręmœrore & ipse cōtabuit, erepti domini desiderio tandē extinctus.

PHILOSOPHIA COMMVNICATA.

HIeroglyphicum & Cerberus argumentum habet: Gręcorum enim nōnulli non incongruè forsan existimarūt, abstractum Herculis opera ex obscuris Erebi penetralibus tricipitem Cerberum, patefactā ab Heroë philosophiā, quæ prius in arcanis delitescebat, indicare. Ea verò vna ceruice contenta, tribus distinguit capitibus, quorū vnum Rationi, Naturæ alterum, tertium Moribus inseruit. Vnde pręter edomita tot mōstra, Herculem ipsum ferūt sagittas in Iunonem iaculatū, & Plutonē etiā telo, vt Homerus inquit, trisulco sauciasse. Philosophus enim vir, dum solerti indagine sublimia quęq; peruestigat, nactus aliquid captu dignum, mente veluti pennato quodam vtitur telo, quo quicquid illud fuerit assequatur. Neque quidem locus vllus est, neq; abscessus tam remotus, tā abditus, tam inaccessus, quò non peruenerit philosophia: terræ siquidem

hęc penetralia perſcrutatur, quod eſt Plutonem ipſum telo impetere, atq; etiam D
ferire: hoc inquam eſt rerum naturã enanciſci: tot in orbe terrarum monſtra domitat, ferinos quippe mores componit, & ciuilibus, honeſtis et vtilibus legibus addicit. Mox vt de Poëta Flaccus etiam,

Pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis & inuidiæ corrector & iræ.

Cœlum demum inſcendit, & inde quicquid rationi obnoxiũ eſſe poteſt aucupatur, cunctaq; proſpectat, & ad amuſsim omnia nũ recta ſint explorat. Herculis ad hęc clauam, qua heros is fuerit in domitandis monſtris vſus, philoſophiã, monſtra verò animi vitia ſignificare interpretatur Floridis Apuleius. Atq; vt ad Cerberum reuertar, ſunt qui rem ſimpliciter accipiant, caninis eũ capitibus effictum à Poëtis, propterea quòd Tartareus is cuſtos habeatur. Hiſtoriam tamen Hecatæus Mileſius ſuper eo tradit, ſerpentem in Tænaro fuiſſe, quem ea de cauſa canem appellarint, quòd morſu eſſet admodum lethifero, hominesq; quos iciſſet, ſtatim interficeret, eumq; ab Hercule deductum ad Euryſthea. Sed hæc ſcriptorum ſemper fuit licentia, vt ex commodo quiſq; ſuo fabulas confin- E
geret. Mihi autem magis arridet figmentum prius poſitum, qui tam præclaros viros, tam eruditè rem ipſam interpretari videam.

ANVBIS.

ADdemus & Anubin Deum per canis effigiem ab eiſdem Ægyptiis figuratum, de quo veteres quidam hiſtorici prodidêre, vnà eum cum Oſiride gigantes ex Italia pepuliſſe. Canino verò capite fuiſſe eum, ex eo commentum, quòd Iſidis & Oſiridis corpora cuſtodierit, quod vti dictum ſuperius, canibus eſt admodum peculiare, eaq; de cauſa canem galeis inſculpi morem eſſe, quod in veterum numis compluſculis obſeruaui.

ORIZON.

SEd enim ſuper Anubi Plutarchus longè eruditius rẽ perſcrutatus, remotiora diſciplinarũ penetralia recludit, ac terminatorem in ſphærã circulum per Anubin in fabulis, per canem inſcriptione ſacra & hieroglyphica ſignificari tradit: quippe qui Nephthyn apud Ægyptios inferius hemiſphæriũ eſſe contendit: Iſin verò ſuperius: lucidum hoc & diurnũ, obſcurum illud & nocturnum: vtriuſq; verò participem Anubin, qui & interdiu & noctu viſu pariter fruat. Eandem enim vim apud Ægyptios Anubis habet, quã apud Græcos Hecate, cui ſupera & inferna dedicarunt. Nam cùm triceps effingeretur Hecate, vnũ omnino caput caninũ, equinum alterum, humana verò figura tertiũ adſculpebatur, quod tamen hiſpida & ruſticana facie ſimulabant: cuius picturæ hieroglyphicæue cauſam in Equo latius enarrauimus. F

DIANA.



SATVRNVS.

SVnt qui per Anubin Saturnũ interpretent, quòd omnia ex ſeſe pariat, atq; ita ſit & luminis, & tenebrarũ particeps: quia materia obſcura eſt, forma verò conſpicua. Qui fabulas de iis, quæ rerũ initio facta fuerint ab Oromaze memorant, cœlo inquiunt & aſtris fabricatis cuſtodem eum adhibitum, atq; hinc canis figmentum excogitatum.

Princeps

A

PRINCEPS.

PRæter ea quæ iam posita sunt de cane significata, sacerdotes iidem Ægyptij si principem aut legislatorem significare vellent, canis hieroglyphicum cum diademate, siue fascia, vel amiculo faciebant, reliqua corporis facie nuda, propterea quòd veluti leuisomna canum, vt cum Lucretio iocer, fido cũ pectore corda in Deorum simulachris diligenter obseruandis detinentur. Sic etiã princeps qui iura sit daturus, Regem qui anteacto tempore claruerit nudum contemplari debet, quidq; sibi velit ea fasciola, examinare: id quod omnium maximè Periclem Atheniensem factitare solitum perhibent. Quotiescunq; enim is magistratũ aliquem inibat, ipsa honoris delati insignia, & vnumquodq; gestamen pro concione alloquebatur, quid ea sibi vellent, qualem virum poscerent percontabatur, séque mox ad personam quam induebat, strenuè decenterq; gerendã adhortabatur, B tanta omnium admiratione, vt non immeritò eum & tonitrus, & fulgura ciere prædicarent, apesq; mel in os eius infantis congessisse faterentur. Quòd verò fascia regiũ sit insigne, ostendimus cõmentario de Gestaminibus reliquis. Atqui Ptoëmphanes populi ex Africæ parte Canis non effigiem, pro principe coluerunt, sed viuum ipsum pro rege sibi delegere, cuius motum obseruabant, ac ex eo quid faciundum, vbi standum, quò progrediendum, religiosissima quadam auguratione intelligebant.



MILES.

ABsq; fascia verò canis, copula tamen religatus, non incongruũ est sacramento addicti militis hieroglyphicum: copula scilicet obedientiæ iuramentum præ se fert: canis verò ipse militis officium, quod præcipuũ est, intentum esse ducis imperio, siue iter arripiendum, siue pugna ineunda sit, siue vbi receptui cani cœptũ ad signa redire: quæ quidem obsequia à canibus obseruari quotidie videmus. Quid verò illud, quòd si inter se canes rixentur, offeraturq; fera æquè illis inuisa, facta statim inter se pace vnanimiter in ferã conuertuntur: cuiusmodi decet milites esse, qui tametsi inter se aliquando dissideant, aduersus tamẽ com- C munes hostes vnanimiter præliantur: cuiusmodi exemplum in L. Syllę legionibus habemus, quæ cùm perniciosa seditione furerent, efferatis Imperator annũciari iussit hostem adesse, & ad arma vocantium clamorẽ tolli, atq; ita discussa seditio est, vniuersis aduersus hostes animũ intendentibus. Et Scorilus, vel vt alij, Cocis, vt alij, Cotio Dacarũ Dux, cùm dissociatũ bellis ciuilibus pop. Ro. intellexisset, neq; tamen fortunã tentandam arbitraretur, metu'ne externo bello pax inter ciues conciliaretur: hortantibus suis, & acriter deposcentibus occasionem arripiendam, duos ille canes in conspectu populariũ cõmisit, iisq; acerrimè inter se pugnantibus, mox lupũ emisit, quẽ protinus canes omissa inter se ira vno statim animo aggressi sunt: eoq; exemplo Dux ipse continuit barbaros ne pugnã incæptarent, temerario impetu Romanis profuturo. At ea quoq; generositas animi requiritur in strenuo milite, ne is, vt super Ænea Virgil. neque auersos dignet sternere morte, nec imbecilles prouocare bellatores, aut armatus inermes, aut vir fœminas, puerósue. Cõperta est hæc eadẽ in canibus animi magnitudo: velut in eis, quos Albaniæ rex Alexãdro Macedoni dono misit: nã cùm ex duobus quos habebat vnũ huic dedisset, exploraturus Alexander ani-

malis vigorē, iussit vrsos, mox apros, & deinde damas emitti: ille verò contemptu immobilis iacebat. Sed enim Alexander segnitie tanti corporis offensus, eū interimi iussit: quod vbi Regi nunciatum, alterum misit, addito, ne in paruas belluas experiri vellet. Imperator itaq; leonem primò, mox'q; elephantum induxit, quos canis statim strauit: cuius insignem pugnam Plinius accuratissimè descripsit XL. octaui libri capite.

D

MENAPII.

MInimè mirum igitur quòd in canone prouinciarum & militum, qui à Constantino vsq; ad Theodosium, Honorium & inferiores plerosq; alios sub Imperatore Romano militabant, clypeus habebatur, in quo luteus canis in alba parma, cuius medium pelta rubra occupabat: hic verò canis infernè positus sub ipsa pelta pedibus sursum versis: erat is eius ordinis insigne, qui MENAPII dicti sub magistro militum per Thracas stipendia faciebant.

TERTIODECIMANI.

CAnem eodem gestu inuersum in altero clypeo vidi, sed qui cærulei coloris esset, parma identidem alba, cuius vmbilicus aureus, quem ruber circulus ambibat, ab altero densioris luti cęruleo ipse quoq; circunscriptus: insigne hoc erat TERTIODECIMANORVM, qui eiusdem militię ordo fuit sub eodem magistro militum.

E

OBSEQVIVM.



ERat & illud hieroglyphicum, quòd Ægyptij sacerdotes obsequium, et ad domini iussa nutúmue regressum significare si vellent, canem conuerso in dorsum capite pingebant. Nullum porrò animal cane magis est dicto parens, quem abeuntem facillimo vociferatu reuoces, etiam si sit iamiam capturus prædam, increpitus intermittat, iussus insequi prouolet, eum denique quotiens erit libitum vltrò citro'q; verteris. Theologi nostri veteres dictum illud ex Ecclesiaste, Melior est canis viuus leone mortuo, ita interpretantur, vt obsequij istiusmodi rationem habuisse videantur: nā per leonem mortuū, ait Eucherius, cacodæmonē intelligunt, de cuius salute nihil vlterius sperandum est: non enim potest ad pœnitentiā redire: per canem autem viuum, aberrantē quidem, & interdum contumacem hominem accipiunt, qui tametsi nonnunquā præuaricator fuerit & ceruicosus, ad obsequium tamen & meliora reduci potest. Et vt ad canis morigerū admodum ingenium reuertamur, libet ex Plutarcho memorabile obsequij facillimæ'q; docilitatis exemplū in animali huiusmodi recitare, id'q; in theatro Marcelli spectatore Vespasiano editū. Mimus eò quidā canem introduxit omnibus ferè saltationibus eruditū, qui cùm ægritudinem postmodum simularet, panem mimus porrigebat, eo detracto pharmacū propinauit, mox is trementi similis cruciari, distorqueri, capitisq; grauedine laborare visus, demū quasi mortuus concidere sesq; exporrigere, permittereq; vt quoquouersum traheretur, huc & illuc abiiceretur, vti fabulæ commentū exigebat. Opportune autē cùm res posceret sensim mouisse se tanquā è profundo aliquo somno concitatum, prosiliisse demum, & signa quædam veluti lætitiæ & exhilarationis edidisse, atq; alia pleraq; magna omnium admiratione collusisse. Hæc autor ille testatur, qui nihil vnquā ineptè moliri deprehensus est. Sed quod pertinet ad obsequium erga dominum, habet hoc canis cōmune cum subus, de quibus comper-

F

A compertum ait Plinius, furto abactos, agnita voce suarij, merso nauigio inclinatione lateris vnius, ad dominum remeasse.

ADVLATOR ET SCVRRA.

SVnt qui adulatorem, blandiloquum, & mordacem simul scurram, per canis hieroglyphicum ostendãt, quorum alter in obsequium plus æquo pronus, & alter quęlibet in quemuis opprobria fingere sæuus. Diogenica hæc est interpretatio, ipsius de se testimonio. Nã is interrogatus ab Alexãdro, ob quæ facta Canis nomen vulgò sortitus esset: Quia, inquit, dantibus blandior, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Quin & coniectores, vt apud Hebręos legi, eum qui per nocturnam quietem imaginatus sit canem videre, obtrectatoribus obiectum fore præsagiunt. Alexander idem dum sibi lusum quærit, sportulam Diogeni ossium plenam dono misit. Accepit eam Cynicus, & superaddidit: Caninus hic quidem cibus, sed donum haudquaquam regium.

Diogenis scomma in Alexãdrũ.

FAMES.

B CAninam quandam famem memorãt, quam Gręci βουλιμίαν appellauere, nos esuritionem dicere possumus: vtcunque Dauides hanc eruditissimè tetigit Psalmo LVIII, vbi canit: Conuertent̃ ad vesperã, & fame conficient̃ vt canes, ciuitates hac illa peruagantes, cùm futuram Iudæorũ mendicitatem pręsagiret: nam et ipsum famis vocabulum frequenter pro mendicitate vsurpatũ inuenias.

DESPICATVS.

IN Sacris literis plurimùm inuenias canem pro re humili, abiecta et cõtemptibili positum. Quem sermonem ne quis Neapolitanorũ tantùm esse putet, de Mephiboseta Ionathæ filio legimus, cùm insperatis à Dauide beneficiis affectus esset, & cõtinuò mensæ Regię sodalitio dignatus, dixisse eum, humilitatem professus suam: Ecquis ego sum seruus tuus, vt respiceres super canem mortuum, cui ego sum similis? Et Dauid ipse cùm Regem suum Saulem se hostiliter insectantem in manibus solum habuisset, chlamydis regiæ oram præcidisse contentus, subsecutus eum clamauit: Quem persequeris Rex Israël? quem persequeris? canem mortuum persequeris.

1. Reg. cap. 24.

FVGA.

C QVòd si fugã notare voluerimus, canem identidem, sed subiecta inter crura cauda figurabimus. Hieroglyphici causam nemo eorũ quos in hoc argumento sequimur, explicauit. Figmentũ ego à re ipsa dubio procul sumptum crediderim, vulgato in hæc tempora prouerbio, vt eum qui animum despondeat, vel ab incepto propter ignauiam perculsus meticulosè desistat, subiicere eum, inter crura caudam obiiciamus. Quotiens enim canes fugam arripiũt, præ metu abacti caudam inter crura subiiciunt. Quod cùm insigniter etiam in lupo obseruatum sit, Maro elegantissimè rem ipsam descripsit, vt suo loco dictum.

CLADIS PRÆSAGIVM.

IN Aruspicina memoriæ proditum est, huiusmodi gestum caudę vtero subiectæ, in victimis quæ adolerentur futurę cladis præsagiũ dedisse, obtorta verò si foret cauda, bellorum difficultatem portendere, vt apud Didymũ legere est.

VICTORIÆ PRÆSAGIVM.

ALiter autem cursu perciti seu prædam insequantur, seu temerè lasciuiant, surrectam, aut exporrectam caudam habere solent, cuiusmodi effigies est in numo. C. Posthumi, in quo cernere est currentem canem, cauda ita vti dice-

C. Posthumi numus.

bamus, sursum versus incuruata: quod quidem in hostiis crematis obseruatum, ex aruspicum disciplina futuræ victoriæ portentum erat. Sedenim in numo eo currentem canē, celeritatem significare coniicimus ex iaculo, quod est infernè situm: vnde rem properanter confectam, victoriámue citò partam, si sequamur Aruspices, id indicabit. D

IMPVRVS AMATOR.

SVnt etiā qui satis impuros amatores exprimant per simulachrū canis, non ea tantùm de causa, quòd κύων, vt Eustathius interpretatur, παρὰ τὸ κύω, quod amare est, deducatur, sed quòd lepores auidiori quodam affectu consectet: quorum significatum inter nequitias improbiores reposuimus. Neq; quidem Ouidius signatè magis Apollinis affectum incomparabilem exprimere potuisset, quàm luculentissima ea quam ponit comparatione, his versibus decantata:

Ut canis in vacuo leporem cùm Gallicus aruo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille salutem:
Alter inhæsuro similis iamiámq; tenere
Sperat, & extenso stringit vestigia rostro: E
Alter in ambiguo est, an sit comprensus, & ipsis
Morsibus eripitur, tangentiáq; ora relinquit.
Sic deus & virgo est, hic spe celer, illa timore:
Qui tamen insequitur pennis adiutus Amoris
Ocyor est, requiémq; negat.

LIENIS VITIA.

HOminem qui aliquo splenis vitio affectus ægrè habeat, quæq; in vniuersum ad lienem attinent, Aegyptij sacerdotes per canis hieroglyphicum significabant. Gracillimum enim ac tenuissimum lienem canis habet: quòd si vel mors, vel rabies eum inuaserit, à splene est: quin etiam illi ipsi qui correptum rabie canem medicare voluerint, morbum contrahunt, ac splenetica plurimùm ea labe affecti pereunt: & qui canem eo morbo laborantem dissecuerit, ea afflatus exhalatione: contagionis vim efficacissimā experitur. Vrina quoq; rabiosi canis quomodocunque calcata nocet, maximè vlcus aliquod habentibus. Quin huius lotio, etiā non rabidi: tam perniciosa vis est, vt si quis in id suum congesserit, ad generationē pigrior torpore lumborum fieri dicatur. Proinde rabido cani contagiosum adeò virus inest, vt omnia rabiant quæ momorderit: excepto homine. Nā quæ illi accidit ex huiusmodi contagie lues, mania est, vt eruditissimi hac ætate viri disputant: nā & Festo rabies propriè morbus caninus est. Quòd verò scribit Aristoteles, canes ipsos interire morbo hoc, & quæ morsa sunt πλὴν ἀνθρώπου, nonnulli clari quidem viri πρὶν legunt, vt celerius quàm homo intereant, exponant. Sedenim vt ea missa faciam, quæ hominibus à rabioso cane morsis accidisse longo pòst tempore Albertus & Auicenna prodidêre, legi apud Plutarchum, rabiem in homine non fuisse cognitā discretámue ab aliis morbis Aristotelis tempestate, neq; inde vsq; ad Asclepiadem cuipiā innotuisse. Cæterùm hæc ipsi viderint clarissimi viri, qui rem enucleandam suscêpere. Illud ego super hoc addam, vniuscuiusq; canis morsum tam perniciosum esse, vt ferant, eum qui semel fuerit à cane læsus, pestilenti contagione gallinarum incubitus, pecorum fœtus, & abortus interuentu suo vitiare, eiusq; introitu alterius vulnera aggrauari. F

Olfactus

A

OLFACTVS.

SEd vt ad Canis significata redeamus, olfactũ Aegyptij sacerdotes per id animal inter alia significabant: nempe eum qui, quod prius latuisset, indagine sua deprehendere, ex huiusmodi hieroglyphico intelligebant. Satis enim constat olfactum esse cani præcipuum, de cuius sagacitate (eam enim præcipuè canibus attribuit Cicero, & à sagire, quod acutè sentire est, deductum asserit) plurima paßim videntur exempla. Dominum enim qui vel diutißimè absuerit agnoscunt olfactu solo, & ignotũ quoq; si repentè veniat. Scrutantur in venatu vestigia atq; persequuntur, contantem ad feram inquisitorem loro retrahentes, etiam si aquam ea transilierit, & abditißimo quouis loco sese occultauerit. Illud sanè quotidianum in canibus præcipuè Gallicis, vt quem prius numum alicui eorum ostenderis, abduciq; mox è conspectu canẽ iusseris, ac sub aliquo tapete vel stragulo numum eũ abdideris, introductus mox canis ac numum inquirere iussus, olfactu solo fretus rem tibi quamprimum deprehendat, latebrásque vbi numus erat absconditus, & latratu & exultatione significet.

B

RISVS.

QVia verò canis circa lienem ea quæ suprà memorauimus patitur, totaq; animalis vita inde pendere videtur, factũ est vt Aegyptij sacerdotes quæ super risu considerarent, per canem identidem explicarent. Rarißimum enim vel difficillimum esse risum iis qui splene laborant, medici tradunt: & ea est canis prærogatiua, vt is à venatoribus maximè expetatur, qui faciem magis, vt vulgò aiunt, melancholicã præ se ferat: signum enim id esse bonitatis aiunt, pernicioresq; & in cursu perseuerantiores, qui tales sunt, esse prædicant. Apud Auicennam legas lienem ea ad se recipere & attrahere, quæ sanguinem benignum, clarum, copiosum & lucidum reddant, quem inde risus & hilaritatis causam autores esse putant, quippe quòd ex ita affecto sanguine spirituum excitetur multitudo, claritasq; animam exhilaret. Sed enim hoc vtcunq; habeat, coniectores etiam, vt apud Artemidorum legere est, ex splene in somnis viso & risum, & voluptates augurãtur: canibus verò cùm lien & tenuis, & vitio maximè obnoxius sit, necesse itidem est eos hoc hilaritatis affectu aut nihil, aut parum moueri. Ab iis verò quæ vel absunt aut supra modum adsunt animali cuipiam Aegyptij significationes suas comminiscebantur. Accidere verò facilè potest, vt alicuius C hominis memoriis natura huiusmodi sit indicanda, vt in M. Crasso, qui ob id Agelastos vocitatus: vt in C. Lælio, & in Socrate, quos eodem semper vultu eademq; fronte fuisse, proditum est.

LEVITAS IN MORIBVS.

VErùm habet suum & risus ipse significatum. Interpres enim Apollonij risum leuitatis signum esse dicit: vnde sapienter Isocrates importunũ risum minimè amandum esse monuerit.

CVLTVS CANIS.

SAnè aliæ quoq; nationes, quanti animal id facerent, multis exemplis testatũ reliquêre. Et Cyrum prædicant, Cyrum illum, inquam, omni laude maiorẽ, à cane nutritũ suorum omnium asseueratione, siue studiosè conficta fabula fuerit, quò venerabilior haberetur. Quippe apud Romanos etiã in magno fuêre cultu, licet à Capitolij proditione eos in crucem rapere sit cœptum. Annuo enim supplicio inter ædem Iuuentutis & Summani, viui in furcas arbore sambucea figebantur, quòd eorum negligentia iactura ea facta videretur. Alioqui ge-

nito manè catulo res diuina hostiarũ vice fieri solita, adeò puros eos ad cibum existimabant, adeóq; numinibus placandis idoneos, fuisséq; olim celebriores epulas catulina apposita, nostrorum scriptorum testimonio satis exploratum, & apud Plautum etiam factam huius rei mentionem inuenias Saturione. D

QVIBVS DIIS CANES SACRI.

QVibus verò Numinibus canes donarentur, dicere non pigeat. Siquidem Romani eos Genetiæ, Græci Proserpinæ mactabant: vulgò verò Lupercalibus, quæ Romani in Panos Lycei venerationem celebrabant, canẽ immolabant, quoniam natura ipsa lupis canes aduersarentur. Aliĳ cœptam hoc in Romuli gratiam factitari tradunt, vti constans fama est eum à lupa nutritum. Sacra tamen hæc primùm ab Euandro instituta nonnulli asserunt, Maroniano præcipuè versu freti, quo

Euander gelida monstrat sub rupe Lupercal
Parrhasio dictum Panos de more Lycei.

Cæterùm apud Argiuos Cyoniæ deæ propter partus facilitatẽ sacri erant. Sed animaduertendum est, plerisq; locis Cyoniæ vocabulum corruptum esse scriptorum negligentia, qui Lyoniã fecere, vel quòd arbitrati sunt à soluendi partum facilitate vocabulum conformatum. Apud Lacedæmonios Marti canis propter audaciam et inuadendi promptitudinẽ offerebatur: eorum enim ephebi inter se certaturi, priusquam certamen inirent, canis catulum illi Deo, vtpote fortissimo, victimam ex cicuribus validissimã offerre se arbitrabantur. Ex aliis Græcis nemo, vt Pausanias ait, præter Colophonios, talibus sunt operati: hi enim catellam nigram Triuiæ sacrificabant. Et Caribus mos fuit canem immolare, vnde καρικὸν θῦμα. Erant & Canaria apud Romanos auspicia, quibus apud Catulariam portam rutilæ canes non procul scilicet à rubro colore sacrificabantur, vti ait Atteius Capito, cùm pro frugibus contra vredines atq; sæuitiam Caniculæ sideris faciebant. De sacrificio huiusmodi Ouid. Fastorum quarto: E

Pro Cane sidereo canis hic imponitur aris,
Et quare fiat nil nisi nomen habet.

Plerique tamen ideo factum dicunt, vt flauescentes fruges ad maturitatem perducerentur. Sidus enim Caniculæ frugibus est admodum inimicũ. Non ignoramus autẽ & Thracas cùm alibi, tum præcipuè in Zerintho Samothraciæ antro nihil ferè libentius immolare, & epulari solitos, quàm canem, memorabili Euripidis nece, qui propter mactatum ab eo canem, vt nonnulli aiunt, ab Archelai canibus interceptus, miserrimè laceratus est. Quamuis aliĳ dicunt Arridei Macedonis, & Crateræ Thessali inuidorum opera, quòd gratia plurimùm polleret apud Regem, canes eas immissas fuisse, corrupto pecunia Lysimacho, earum curatore. F

IMPVDENTIA.



NAm id quoq; canis est significatum, eaq; de causa apud Homerum Helena se canem accusat, quòd abominanda tot malorum causa atque autor fuerit, ita Hectorem allocuta: δᾶερ ἐμεῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης. Apud eundem Agamemnon quoq; accusatus ab Achille κυνὸς ὄμματ' ἔχειν. Nam vt apud Pollucem legimus, canis oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens est, cui si etiam importunitatem adieceris, Homeri eiusdem κυνόμυιαν feceris pro impudentissimo, muscæ scilicet & canis ingenio copulato. Cynomyiam Euthymius syl-

uestris

A vestris muscæ genus agnoscit, quod inter cætera muscarum genera est impudentissimum, de qua Psal. LXXVII. quanquam super hac alibi. Hanc Catullus impudentiam expressit, vbi Acmen codicillos reddere pernegātem canem censet appellandam. Et Mathematici impudentem litigatorem ostensuri, duobus zodiaci locis canino capite hominem statuunt, secundo quippe Arietis gradu, & Capricorni XVII. Sed nos hîc de ea loquimur impudentia, qua quis fretus, pro iustitia vel pietate audeat vnumquenque vel ex potentioribus hominem erroris admonere, vel impuritatis arguere, dummodo spes profectus affulgeat, nec importuna temeritas in vitium prolabatur.

PETVLANTES IVNIORES.

NOn præteribo hic militarem ordinem eorum, qui PETVLANTES IVNIORES appellabantur sub magistro militum per Illyricum: ij enim, vt assumptum nomen hieroglyphica pictura testarentur, canem luteum in rubra parma præferebant, in cuius medio orbis erat coloris lutei, canis supernè pedibus, quoad fieri poterat, exporrectis. Sanè quidem, vt veterum quorundam est B interpretatio, in diuinis literis Romani milites, qui Pilato præsidi adsistebant, canes vocitantur, vti Psal. XXI, Circundederunt me canes multi: quippe qui secundum legem immundi censerentur, atque admodum etiā impudentes essent conspuendo sacrosanctam Domini faciem, caput eius arundine percutiendo, coronam spineam affigendo, & omni opprobrij genere cœli Regem deludendo, vti eius ministerij mortales penè omnes. Eoque Theologi tradunt Domini dictum in Euangelio, Non decere sumptum de filiorum manibus panem dare canibus. Quæ quidem notæ si à canino genere elui possent, nihil ferè inter animalia rationis expertia cane venerabilius haberetur, vt qui non ciuitates modò sibi honori positas habuerint, quod ab Alexandro Magno factum amissa cane Pertha nomine Theopompus ait, verùm etiam longè maiora præconia monumentaque secundum Ægyptios ritus omnino meruisse videantur.

PIERIVS VALERIANVS AD CAELIVM CALCAGNINVM DE IIS QVÆ PER Cynocephalum simiam, & id genus reliqua, significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

IVcundissimum illud hospitium, quod mihi apud te per duas continuas hebdomadas Ferrariæ fuit, effecit vt ea omnia incommoda, quæ perpessus eram, iacturásque omnes, quas in tanta rerum conuersione feceram, inciperem obliuisci. Nam cùm tu me Romana clade perterrefactum, neque non Florentinæ vrbis, atque adeò totius Italiæ turbationes & motus fugientem, ocij tandem cupidum in patriam meme recipere festinantem, iungere iter iussisses, & apud te dies aliquot commorari, inuitatis quotidie viris literatura præstantibus, magnam mœrori meo consolationem adhibuisti, suauissimísque illorum sermonibus ægritudinis totius acerbitatem deliniuisti, præcipuè verò eruditissimo Manardo illo tuo sæpius vocato. Ea demum fuit vtriusque humanitas, vt nunquam apud quempiam aliàs hilarius acceptum me meminerim, ita vterque vestris me lucu-

brationibus certatim oblectare contendebatis: tu, dum remotissima quæque profundissimæ eruditionis arcana, apud autores veteres delitescentia, è tenebris eruebas: ille, dum medicinæ philosophiæq; loca pleraq;, abstrusosq; sensus, & longa annorũ serie ad hunc vsq; diem ignorata, multis ægritudinibus remedia luci dare adnitebatur. Hinc factũ, vt ego à vobis tali refectus cibo, cùm primùm ad Aegyptiaca mea Commentaria datus est reditus, vestræ memor liberalitatis, qui me nullo laborum vestrorum fructu fraudare voluistis, statim cogitarim amicitiam tam honesta de causa olim vobiscum initam, aliquo testimonio comprobare. Atq; ita Cynocephali Aegyptiaci Commentariũ (id enim ob varietatem ipsam præcipuè placuit) nomini tuo nuncupaui. Argumentum quidem, nisi me studiorum meorum ratio fallit, fortè non indignum quod tu tantæ vir eruditionis euoluas, quo in legendo, tametsi nihil tibi lectionum omnium helluoni nouum occurrerit, saltem vt meæ erga te beneuolentiæ signum sit atq; monumentum, opto.

NAM Cynocephali, quem Latinè Canicipitem interpretabimur, hieroglyphica, tum multa sunt, tum eo nullũm apud Ægyptios sanctius animal, neque sacratius fuit. Eadem penè forma est, qua caudata Simia, & propter eam similitudinem ipse quoque Cercopithecus appellatur. Sed enim noster is corporatura maior, validior, efferatiorq; est, facie caninæ similior, vnde & nomen apud Græcos accepit: quamuis multa in hoc genere sunt, quæ humanam potius faciem quàm caninam referunt, facileq; apud nos mira mansuescunt cicuratione. Cynocephalorũ, de quibus hic agimus, lacte & Numidæ & Menismni viuunt, armentis ex eo genere comparatis, maribus præter sobolis causam interemptis: quod ideo dictum volui, ne quis Cynocephalum hunc, de quo dicturi sumus, accipiat, vt multi perperàm, pro genere illo hominum, quod & Megasthenes, & plerique alij prodidêre, capitibus esse caninis, pro voce latratum edere, ferarum pellibus velari, anguibus venatu & aucupio vesci. Nam, vt optimè nosti, agrestes homines huiusmodi Pausanias ab Euphemo quodam ex Caria oriundo visos tradit in insulis Oceani, quo tempestate delatus fuerit, quum in Italiam nauigaret.

L V N A.



CVmprimis autẽ Cynocephalus Lunæ erat hieroglyphicum, propterea quòd animal id pari quodam afficitur consensu cum Lunæ coitu. Nam ipsa eadem hora qua Luna, nullo illuminata candore Soli cõiuncta transit, nobisq; videtur penitus euanuisse, Cynocephalus mas ipse quoq; visu deficere comperitur, neque interim cibum capit, sed humi procumbens ægrè habet, quasi Lunæ raptum ingemiscat. Fœmina verò præter id quod ea quoque luminibus capitur, & cum mari pari afficitur ægritudine, sanguinem insuper egerit è natura. Quapropter alebantur in templis Cynocephali, ob id potissimum, vt Solis & Lunæ coitus exploratissimè deprehenderetur.

Hinc Cornelius tradit Simias tristes Luna caua: nam affectus idem omnino in id genus omne diffunditur, quanquam in Cynocephalis & maior & exploratior est.

Lunæ

A

LVNÆ ORTVS.

ADORATIO.



Apud eosdẽ Ægyptios sacerdotes Cynocephalus stans Lunæ ortum significabat: ad eam speciem addebant, vt manus in cœlũ sublatas haberet, & diadema regium capite gestaret, propterea quòd, vt dicebamus, Cynocephalus valde solicitus est super ortu Lunę, qua caua angore afficiatur prorsusq́ cæcutiat. Simulac igitur ea cœperit illucescere, et ipse visus particeps fieri, quasi Deo agat eo gestu gratias, & sacerdotij ornatu quodã instructus indeptam vtriq́ lucem gratuletur, eo quo diximus hieroglyphico figuratur. Ideo verò stantem pingi voluêre, quòd stare conueniat adoranti: quem morem fuisse etiam apud Romanos, indicat Val. Martialis Epigrãmat.

Multis dum precibus Iouem salutat
B *Stans summos resupinus vsque in vngues Aethon.*

Porrò adorandæ nouæ Lunæ morem, & manus in prece sustollendi, Horatius attigit, ode illa:

Cœlo supinas si tuleris manus,
Nascente Luna rustica Philyre,
Si thure placaris & horna
Fruge Lares auidáq́ porca.

Quinetiã Virgil. statũ & sublatas in cœlũ manus esse adorationis indiciũ ostendit, vbi Anchisen inducit obseruato augurali portento illo, quo flamma caput Ascanij corripuerat, mollesq́ comas tactu innoxia lambere visa fuerat: is nanq́

Oculos ad sidera lætus
Extulit, & cœlo palmas cum voce tetendit.

Et cùm mox in attestationem intonuisset, & delapsa cœlo stella per vmbras facem ducens multa cum luce cucurrisset, signaretq́ vias, tum longo limite sulcus lucem daret, & latè circùm loca

Sulphure fumarent, genitor se tollit in auras,
C *Affaturq́ Deos, & sanctum sidus adorat.*

Status porrò Philoni inconuertibilis mentis indiciũ est, ac sese Deo applicãtis, qui nulla præditus vacillitate, stabilis firmusq́ permanẽs, vt cuncta moueãtur autor est. Videre est in argenteo quodam numo, quẽ bene literatus adolescens Prosper Publicola Sancrutius mihi Romæ videndũ dedit, huius argumenti simulachrum cum inscriptione VOT. PVB. quę suscepta sunt in gratiam IMP. CÆS. TRAIANI HADRIANI AVG. Proditũ autẽ est, stantes Ioui sacrificasse, votaq́ & preces allegasse. Sed cùm Opi rem sacram faciebant, illiq́ supplicabant, votáue concipiebant, sedentes id facere solitos, eo scilicet signo eam esse Terram matrem indicãtes. Sedenim Pythagoras proprio dogmate adoraturos sedere iubet: quamuis Plutarchus vsurpatum à Numa dicit: vt hinc colligamus, vota rata firmaq́ esse debere. Quod verò ad statũ pertinet, magister noster Paulus Apostolus totiens standũ admonet, dum dicit: State ergo, neq́ velitis iterũ summittere vos iugo seruitutis, & illi semper inhærere. Atq́ alibi: State conuersi ad Dominũ. & alibi: Quoniã tunc viuimus, si statis ad Dominũ cõuersi. Et in Gedeonis militia exautorãtur illi qui ad aquã ducti flexêre genua, & in

terram procidere: qui vero stantes accepta in manum aqua eam lambere obseruati sunt, ad pugnam delecti rem fortiter gesserunt. Quinetiam in Niceno Concilio statutum legas, vt die Dominica, & diebus Pentecostes, stantes ad orationem Domino vota reddamus: alia verò ratione ab ipso resurrectionis Dominicæ die vsque ad certos dies, de quibus dicere nostri non est instituti: nam toto anno plures essent colligendi, idque importunum videretur. De sustollendis verò manibus loco suo, in Manuum Commentario plura. D

ÆQVINOCTIA.

AEquinoctium vtrunque Ægyptij sacerdotes ἱερογλυφικῶς scribere si vellent, Cynocephalum sedentem effingebant, causam eam secuti, quòd animal id vtriusque æquinoctij tempore duodecies, per horas quippe diei singulas, ac duabus itidem noctibus eiusmodi, potus excrementa profundit: vnde non absurdè factū, vt sedentem cynocephalum in fontium apicibus statuant, quasi iugem & perennem aquam ex eo sibi conciliari arbitrentur. Ad hæc, in his ipsis temporum cardinibus cynocephalus duodecies, horis quippe singulis quanto potest argutiore vlulatu vociferatur. Etenim horarum obseruandarum ratio clepsydris prius excogitata est, quarū præcipuus vsus in vrbe Achanta trans Nilum fuit, vbi inter alia vas admodum ingens erat, in quod singulis diebus sacerdotes singuli numero trecenti & sexaginta, ad anni scilicet rationē qui apud eos habebatur, subductis intercalaribus quinque, de quibus in Vulture satis dictum, aquam ex Nilo deferebant, quæ suo emissa cauo per eius generis horologium horas indicaret: inuentum est postea tum vocis, tum sonori tympani significatione, more cynocephali eas discernere. Mos autem, vti dictum, erat apud Ægyptios, vt in horologiis aqueis cynocephalum adsculperēt, ex pene cuius fistulato aqua destillaret, ea adhibita diligentia, vt quantū satis esset immitteretur, néue cauum nimis arctum, neque nimis patens esset: hoc nimis celerem effusionem, illo strangulationē sæpius efficiente. Ex iis verò quæ suprà posita sunt datur intelligi, quodnam sit animantium id genus, quod nullo expresso nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, vbi M. Tullius Rhetoricis tēporis finitionem quærit. Ait enim is, Trimegistum, quum in Ægypto esset, sacrum quoddam animal Serapidi dicatum duodecies toto die vrinam facere obseruasse, idque pari semper interposito tempore, vnde ipse diem per duodecim horas dimensum esse coniecerit, exindeque hunc horarum numerum constitutum: quanquam sunt qui velint ex cœli dimensione, quæ secundum musicam rationem in duodecim partes diuisa fertur, horas itidem duodecim adinuentas. Astronomi enim diem & noctem, quotquot alteruter horarū nostrarum fuerit, in horas ipsi suas XII. singulos partiuntur. Aquam porrò maiores nostri, quantum per totum diem sufficeret, exceperunt tenuissimo cauo diffluentem, eaque in duodecim partes diuisa, ex partibus horarum numerum statuerunt. E F

QVIES.

QVantum verò pertinet ad sessum, sessus, vt Iamblichus ad Porphyriū scribit, quietis indicium esse videtur, de quo plura inter arbores differuimus, vbi deum in loto sedentem ab antiquis, idque ex Nasamonum instituto, pingi solitum, & qua causa, declarauimus. In æquinoctiis verò illa vtriusque temporis æquè dimensi paritas, quietis cuiusdam indicium haberi potest, cùm nihil subsultet, quod alterutram partem inquietet, vtraque verò firma stabilisque in æquilibrio conquiescat.

Lite-

LITERAE.



A Literas quoque per cynocephali simulachrũ intelligebant Ægyptij: quia quoddam eorum genus eas callere existimabant, seque illis ob literarum cognitionẽ cognatos esse: simulac enim cynocephalus in templum inductus erat, eorũ ritu educandus colendusque, sacerdos illi albiolum, calamum & sepiam apponebat, exploraturus an ex eo genere esset, quòd in cultum recipi deberet, quippe si quid scribendo cognationem suam approbasset: ea de causa Mercurio sacer erat, qui literarum omnium autor habebatur. Ex quo iam credere possumus, simiam olim latrunculis ludere didicisse, & elephantum literarum Græcarum ductus in puluere scriptitasse: muremque quod pro comperto Albertus ponit, in conuiuiis candela discumbentibus prætenta, daduchi ministeriũ præstitisse. Mira hæc fortasse videantur iis qui sententiã Ana-

Mus in conuiuio.

B xagoræ probant, animalia omnia ab homine rationẽ habere dũtaxat actiuam: passiuam autem, vt ita dicam, & tanquam mentẽ, quamque mentis interpretem dicunt, nunquã habere. Sed enim & Pythagoras & Plato asserere videntur rationis participes animas esse, vel eorũ animantiũ quæ vulgò rationis expertia vocentur, tametsi ratione non vtantur, tum propter incongruã ineptamque corporũ compaginem, tũ verò quòd disserendi facultate careant, vt in simiis & id genus aliis humani cuiuscunque ferè operis imitatricibus est cernere. Quinimò Diogenes his etiã intelligentiæ aërisque participatũ impertit, quæ vt magis minúsue sint humanæ figuræ similia, ita magis minúsue intelligant. E conuersò autem, vt apud Aristotelem & Physiognomos alios habetur, ita mores in humana perpendimus natura, prout effigies, ipsaque corporis species ad brutorũ aliquod refertur, vtpote asinina labia, crassa quippe prominentiaque, tarditatem & stuporem ingenij: caninas maxillas iracundiam simul & fidelitatem: hispidam angustamque frontem, quippe suillam, impuritatem morum, indocilitatemque hominis indicare: atque ita ferè singulis in articulis ingenium nostrum ad brutorum similitudinem explorari. Pari igitur ratione cynocephali, simiarumque genus o-

C mne, quorum bona pars mira quadam similitudine faciem humanam, pedes autem & manus omnino referunt, humano itidem sensui & operationi, artibusque propinquiora sunt, & propemodum intelligere nobiscum pariter iudicantur. Non prætereo hîc, quod ad hanc pertinet similitudinem, quod Galenus in aggressionibus Anatomicis ait, se multas simias & Cynocephalos dissecasse, si humani corporis copia non affuisset, miramque in iis similitudinem cum humano corpore deprehendisse. quare Ennius rectè admodum scribit,

Simia quàm similis brutissima bestia nobis.

Sed esto similitudo hæc ingenij causa. Quid hi super elephanto dicturi sunt, quo quid brutum magis, & ab humana figura diuersius? Ei tamen beluæ esse quandam cum genere humano societatem, M. Tullius Epistolis ex confirmata hominum opinione non negat.

VNDE BRVTORVM CVLTVS apud Aegyptios.

ALi verò colique animalia, quæ rationis expertia dictamus, sunt qui ab Iside tradant institutum, quæ honorem hunc coniugi, eidemque fratri Osiridi. præstan-

præstandum induxerit, magna agrorum parte sacrificulis adiudicata, morémq; D fuisse initio, vt quæ quisq; vellet animalia in hunc vsum aleret, quibus vita functis, tanquã Osiris occubuisset, luctũ instaurabant. Cæterùm postea delectum habitũ, & cynocephalo in primis honorẽ attributũ propter excellentem quandam, vt rerum periti asserunt, animalis istius naturã humano propemodum generi proximã: vt verò profani putant, quippe qui rerum historias ex vulgo mutuantur, factũ aiunt, propterea quòd Osiris huiusmodi satyrorũ genere sit plurimùm delectatus, vti nostro etiã tempore vanissimi pleriq; faciunt. At Romanis etiã id nequitiæ genus in vsu fuit. Quare nebulonem Vedium luxuriæ carpit Cicero, quòd sibi obuiam factus cum duobus essedis & rheda equis iuncta, & lectica, quodq; in essedo haberet cynocephalum, neq; deessent etiam onagri: quare nunquã hominem nequiorem autumat se vidisse. Quin verò & Satyros eos appellatos constat. Magna horum vis in Subsolanis Indorũ mõtibus, quæ Cartadulorũ dicitur regio, humana propemodum effigie, tamq; quadrupedes, quàm rectè currentes, tantæ pernicitatis in cursu, vt propter velocitatẽ non nisi senes aut ægri capiantur. Atq; hinc ridiculũ illud Alexandri Magni militibus E obuenit, qui loco quodam per Indiam facientes iter, Cercopithecos adeò multos insigniq; magnitudine conspicati, qui ad exercitus similitudinẽ quem infernè sub signis progredi obseruabãt, ordines & ipsi seruare videbantur, in eos velut in hostes montium iuga insidentes impetum fecerunt, suiq; erroris admoniti à locorum peritis, non sine rubore arma inhibuerunt.

SACERDOS.



Sed vt ad hieroglyphica redeamus, sacerdotem etiam hieroglyphicè per cynocephalum Ægyptij significabant, propterea quòd aiunt animal id neq; pisce, neq; pane ex piscibus confecto vesci, quali Oritæ plurimũ vtuntur: Indorũ ea gens, qui nullum alium cibum nouere, quàm piscium, quos vnguibus dissectos sole torrent, atq; inde panẽ ex his faciunt, vt Clitarchus memoriæ prodidit. Veluti tres apud Babylonios familiæ olim fuere, quæ nullo alio cibo victitabant, quàm piscibus arefactis & pistillo tusis, ac F demũ in offas coactis, veluti pane: cuiusmodi religio in Christianæ quoq; pietatis collegia quędam emanauit, quæ perpetuã carnium abstinentiã sibi constituerunt, quod tamẽ apud eos honestiori de causa & longè maioribus argumentis institutũ: externi tamẽ sacerdotes & pisce, & huiusmodi etiã pane vescebantur, quo Ægyptij tantùm abstinebant, piscemq; hi demũ omnẽ, vt Cõmentario suo dictum, religiosè admodum abhorrebant: eaq; potissimũ de causa, tanto cynocephalum cultu prosequebantur, in quo suæ religionis timorẽ obseruarent.

CIRCVNCISIO.

Cvmq; circuncisionis ritum Ægyptij suscepissent, animaduertissentq; canicipites hos circuncisos nasci, rati, nõ temerè, sed diuinitùs ei animantiũ generi id obtigisse, maiori eos habuere venerationi, vnam eãdemq; cognationem cum illis omnino profitentes. Circuncidere verò antiquissimum fuisse Ægyptiorum institutum, ab eisq; ritum sumpsisse Iudæos, Diodorus fabulat: quem secuti scriptores quidam alij, proprium hoc, & vetus Ægyptiorum arbitrati sunt, quem morem Colchi, vtpote Ægyptiorum coloni, neq; non Hebręi apud eos

Circuncisionis Aegyptiorũ antiquus mos.

A eos educati poſtea tenuerint. Sed eorum hæc eſt fabula, qui diuinarum literarum hiſtoriam tam longa annorum ſerie apud populos nationesq́ꝫ omnes receptam obſcurare conati ſunt: cui tamen & Strabo & Cornelius Tacitus ſubſcribunt, qui circumcidere genitalia Iudæorum inſtitutum aſſeuerēt. Sed enim qui veterum monumenta ſtudioſius perſcrutantur, Abrahamum norunt ſignum populo ſuo dediſſe circunciſionem, qua ſui ab Ægyptiis diſtinguerentur. Non igitur diceret Irenæus, ad ſimilitudinem cynocephali circuncidebant Ægyptij, ſed ab Hebræis ritum hunc Ægyptiorum natio magna ex parte ſuſcepit, quæ virum illum per annos multos in Ægypto degentem, & de diuinis aſsiduè diſſerentem admirata eſt, pluribus & veteribus & nouis ſcriptoribus id aſſerentibus. Sed fac nihil horum inueniri, validius id mihi argumentum eſt, quod ex hiſtoria deſumitur, mutilandorum genitalium legem antiquis temporibus popularem apud Ægyptios non fuiſſe: cuius rei Pharaonis filiam teſtem appello locupletiſsimam, quæ cùm in ripa profluentis fluuij Moſem comperiſſet, eueſtigiò circunciſum agnouit, & fœtum gentis Hebraicæ nuncupauit. Quòd ſi B circuncidendi mos Ægyptiorum itidem fuiſſet, quínam ex hoc ſigno in cognitionem eam deuenire potuerit? Ex quo illud etiam ſuſpicari licet, non omnium Ægyptiorum inſtitutum fuiſſe mutilationem huiuſmodi, ſed ſacerdotum tantùm, vt à prophanis ſecernerentur: quod apud Hebræos ſemper populariter obſeruatum eſt. Notum illud eſt, Iudæos olim contra Hadrianum mouiſſe bellum, qui ne mutilarentur genitalia vetare voluerit.

CORDIS APERTA SIMPLICITAS.

DE myſterij autē ratione varia traduntur ab autoribus penè omnibus: ſed præcipuè quidē nihil præter obſcœnorū munditiam ea re quæſitū exiſtimant. Alij figurā eam fuiſſe aiunt, ſed quā ne ipſi quidem Hebrei ſatis intellexerint. Nō deſunt qui id inſigne ob eā cauſam gentiináitū putent, quo numeroſa illa progenies cœlitùs Abrahamo promiſſa, à ceteris eſſet gētibus diſcreta. Antiqui omnes Theologi, ex hoc, circuncidendi cordis figurā & typum aſſerunt, quòd ea pars quæ circunciditur, ſimilitudinē quandā habeat cordis: iuſsiſſe verò Deū vt ea nudaretur, quò oſtenderet, aperto & ſimplici corde oportere nos C viuere, vtpote quæ in ea corporis parte quæ omniū ferè gentiū ritu pudoreq́ꝫ velari ſolet, inſtituta ſit: quia ſecretioris illius circunciſionis quæ in corde fieri debet, indiciū fuit. Circunciſi enim ſumus, inquit Apoſtolus, circunciſione non manu facta. Nam & propheta identidē clamat: Circuncidite duritiā cordis veſtri. Declamant ſuper hoc Lactantius, Eucherius, Irenæus, Græci Latiniq́ꝫ omnes. Nā illa, inquiunt, carnis mutilatio in Iudæis, niſi ſignificaret cordis circunciſionē, careret vtiq́ꝫ ratione: quia ſi Deus id vellet tantùm, à principio ſic hominem formaſſet, vt præputiū non haberet. Quæ verò ſuper hac re multa admodum magiſter noſter Paulus ſenſerit, cùm ſint quotidie in piorū manibus, & publicè recitentur, ſuperuacaneū ea repetere iudicaui: idq́ꝫ ſat fuerit monuiſſe, Origenē Adamantiū ſuper hoc legendū epiſtola ad Romanos cap. 2, lib. 2, & alibi paſsim, ita tamē, ne Chryſoſtomū, Baſilium, & ex noſtris neminē prætereamus.

IRACVNDIA.

AD hæc Aegyptij ſacerdotes iracundiā per Cynocephalum indicabant. Eſt enim Cynocephalus ante omnia animalia iracūdus, indignabundusq́ꝫ, de quo id dici poteſt quod de Pane Theocritus,

καὶ οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται. quaſi dicamus,

Semper acerba illi pro naribus aſsidet ira. D

Nam omnino & Panes & Satyros & Sphingas & Simias et Cynocephalos idẽ propemodũ genus, diuerſis tamen inter ſe diſtinctũ ſpeciebus, autores ponũt.

Sphinx. Naſcunt̃ verò Sphinges apud Troglodytas Æthiopes, forma haud ei diſsimili qua pinguntur, fuſco pilo, mammis in pectore geminis, monſtro ſimiles: ſunt etiam paulò pinguiores: naturam habent in cicurationem admodũ procliuem, pluribus exercitiis diſciplinisq; aptam. Albertus quoq; inter ſimiarum genera ſphingem agnoſcit, inſignem duabus in maxilla maculis nigricantibus, cauda coloris itidem ſubnigri & oblonga. Harũ ego vnam Veronæ cùm eſſem, vidi, mammis illis & glabris & candidis à pectore propendentibus: circumducebat eam circulator quidam Gallus, ex ignotis antea inſulis recens aduectã. Oſtentabat idem cuniculos noſtris quadruplo maiores, mira quippe corporis obeſitate diſtẽtos, & quod, niſi quis viderit, credere vix queat, prędítos quaternis ſingulos genitalibus, humanorũ digitorum inſtar & ſimilitudine cohærentibus. *Cuniculi ex ignotis inſulis.* Ipſa verò Sphinx toto erat pectore glabello, facie & auribus humanis propioribus, dorſo hiſpido ſupra modum, fuſco & oblongo admodũ pilo, eoq; denſiſſimo. Rector lęuum brachium quo catenam, cui erat alligata, regebat, ferrea manica obarmatum habebat, dextra baculum gerebat, quem in faciem animalis identidem prætendens, bipedem ſecum ambulare, & loco etiam ſaltare interdum & obgannire faciebat, multamq; hinc à ſpectatoribus ſtipem aucupabat̃. E

ARCANA TEGENDA.

PORrò Sphinges in Ægyptiorum templis hieroglyphicè admonent myſtica dogmata, pręceptaq; & inſtitutiones ſacras, per ęnigmatum nodos à profana procul multitudine inuiolata cuſtodiri debere, & in arcanis tantùm tractari: cuius ergò taciturnitatis effigie huius tabellas & literas ſignare diu delectatus eſt Octauianus Auguſtus, quã poſtea repudiauit, vſus inde, felicis ominis cauſa, Alexandri imagine.

INGENII ACVMEN.

EA verò haſtæ Palladiæ cuſpidi ſubiecta, vt in ea Mineruæ ſtatua, quã Athenis olim erectam ait Plinius, oſtendit nihil tam abditum & reconditum eſſe, quod ingenij acumine exeri & palàm proferri non poſsit: ita quidem Sphinges. At qui Cynocephali vocantur, corpore ſunt deformi, ferum omnino, vti diximus initio, atq; indomitum animal, quod nulla ratione modoq; ſæuit: ſupercilio aſpectuq; ſunt horrido & truci, vt genuinam, qua de ſuprà dicebamus, bilem ex facie poſsis agnoſcere. F

DIVINA IN OCCVLTO.



ADdentur & Sileni Cynocephalo, ſunt enim & hi, vt Pauſanias atteſtatur, ex Satyrorum grege, quos cùm ætatis iam prouectioris eſſe cœperint, Silenos appellare conſuerunt: quorum hieroglyphicũ erat, diuinitatem in re quapiam deliteſcere. Erãt enim Sileni, vt ex Platonici Alcibiadis dicto colligimus, imagunculæ quædam ſectiles, ita concinnatę, vt diduci & explicari poſſent: quæ vbi clauſæ erant, nihil aliud quàm ridiculam & monſtroſam quandam tibicinis ſpeciem oſtentabant: vbi verò aperiebantur, venerabile numen aliquod exerebant. Hinc Alcibiades Sympoſio, Socratem

A cratem Silenis similẽ esse dicit, quòd is longè alius esset interius intuenti, quàm summo habitu videretur. Vnde etiam Σιλωνοὶ ἀλκιβιάδου dici solet, de re quæ prima fronte vilis ac ridicula videatur, interius tamen ac propius contemplanti sit admirabilis.

VRINATOR.

SEd enim ne reliqua Cynocephali significata prætereamus, per simulachrum eius vrinatorem etiam intelligebant: quandoquidem animalia reliqua inter natandum obhorrescere, rugisq́ʒ strigosa fieri perhibentur: vnus Cynocephalus, vt apud Horum est, in quencunqʒ locum tranare perrexerit, nullo vel squalloris vel horroris indicio fertur enatare: cuius quidem natationis facilitas vnà cum literarum peritia, quæ potissimùm in Cynocephalo discernuntur, eam animali cōciliant laudem, quæ doctis & experientibus viris tribuebatur, vt scilicet & literas & natare didicissent: contrà verò in ignauos & nulli negotio idoneos, nulliusq́ʒ disciplinæ aut exercitij participes, Athenienses dicere solebant, μήτε νεῖν, μήτε γράμματα, neqʒ quidem natare, neqʒ literas. cuius prouerbij mentionem facit B in Legibus Plato, atqʒ etiā Aristides in Apologia quadam. Quòd verò hęc liberalia essent studia, apud Tranquillum legimus, Octauianum Augustum nepotes suos & literas & natare, aliaq́ʒ rudimenta per se plerunqʒ docuisse. Iam & de Caligula ad eius ignominiā dictum, quòd admodū docilis ad cætera, natare nescierit. Porrò vrinator non est simpliciter positū, sed eum significat qui profunda quæqʒ peruestiget: vnde locos apud scriptores perdifficiles, Delio natatore indigere dicimus: egregiè enim Delij natandi peritia celebrantur.

ORBIS TERRARVM.

PEr idem animal orbem terrarū ἱερογλυφικῶς Ægyptij significabant. Nam cùm duas & sexaginta primarias terræ habitabilis regiones ponerēt, quas & Hali Amberagel in tractatu vltimo Astrologiæ memorat, obseruarunt magna in id genus animaliū cura adhibita, partes totidem in Cynocephalo moriente quę quotidie singulæ perirent, mox à secundo & sexagesimo die quod reliquū esset corporis interiret. Erat verò apud eos sacerdotes summa religio, vt quicunque singulis diebus intermortuus esset articulus præsecaretur, riteq́ʒ vnguentis mo C re suo obunctus sepeliretur. Quòd verò mos fuerit Ægyptiorū vnguento plurimo cadauera inungendi, durauit etiam apud Christianos diutissimè mos hic: quod ex Tertulliano coniectari possumus, ita dicente: Si Arabiæ queruntur, sciant Sabæi pluris & carioris suas merces Christianis sepeliēdis profligari, quàm Diis fumigandis. Sed vt ad orbis partitionem reuertamur, Deus excelsus, diceret Clemens, penes quem rerum omnium potestas est, in septuaginta & duas partes diuisit totius terræ nationes, eisq́ʒ principes Angelos pręfecit: mox Christus Apostolos totidem, antequam pateretur, per omnem terrarum orbem dimisit, qui Euangelium prędicarent. Astrologi suam quandam secuti commoditatem, sexagenis tantū partibus orbem diuisere: de quibus ita Proclus in Sphæra: Sed nec interualla circulorum in toto orbe à se inuicem stata sunt, verùm pro sphærarū descriptione ad hūc modū dispensari solent. Diuiso in LX partes meridiano quouis circulo, septentrionalis circulus à polo sexagesimarum partium quisqʒ interuallo notatur, Æquator ab vtroqʒ tropico sexagesimis quaternis distat. Reliqua ex Iacobo Zieglero, huius doctrinæ peritissimo, cognoscere poteris, cuius tu eruditionem admiratus, cùm principem is neminē virum in Italia, atqueadeò in ipsa vrbe Roma reperisset, à quo susciperetur, tu ipse mi Cœli ho-

Aegyptiorū mos vngendi cadauera.

minem & probum & literatum, vti Anacharsin Solon, complexus, in contubernium tuum admisisti, & vt doctrinam suam posteritati cõmunicare posset, per ea quæ illi præstas commoda effecisti.

DE SIMIA.

HAERES INVISVS.



IAM verò quædam super Simia conquiramus: qua super id traditur, quòd iidem sacerdotes, vbi hæreditatem in inuisos collatam significare voluissent, hieroglyphicum Simiæ, quæ paruulam ponè Simiolam duceret, facere consueuerunt: cuius argumenti causam eam apud Horum legas, quòd duas ipsa simiolas vno partu perfert. Sed enim earum alteram magis diligit, alteram ita negligit, vt eam etiam odio prosequi videatur. Quam verò curandam suscipit, morosè adeò complectitur, & ante se comprehensam gestat, ostentat omnibus, tractariq; gaudet, gratulationem intelligens, vt magna ex parte fœtum ipsa suum, cui tanto affectu fauere videbatur, attrectando enecet: mox alterum quem negligere cœperat, educare cogatur, in eum omni mox conuersa cura.

HOMO NIHILI AC NEQVAM.

VVlgatissimum verò illud est, & omnium scriptorum ætatumq; testimonio receptum, Simiam pro despicatissimo & maximè nequam homine haberi, vt pro Ctesiphonte Demosthenes, Æschinem tragicam esse simiam dicit, quòd personatus quodammodo verborũ grauitate videretur, cùm alioqui pessimus atq; nequissimus ciuis esset. Et Dion historicus de obtrectatoribus, quos ego, ait, non pluris facio, quàm, vt dicit solet, simias. Apud Cic. epistolis, Simium inuenias pro nihili homine positũ. Quodq; historiis Græcis memoriæ mandatũ est, Simiæ, quam rex Molossorum in delitiis habebat, improbitas minimè prætereunda. Illa enim, cùm Spartiatæ oraculum ab Ioue Dodonæo petiuissent de victoria sciscitantes, legatiq; vas illud in quo inerant sortes collocauissent, vrnã euertit, sortesq; dissipauit. Negant verò historici, vt Cicero de Diuinatione refert, Lacedæmoniis vllum vnquam ostentũ hoc tristius accidisse: nam quę præposita erat oraculo sacerdos, dixisse fertur, De salute Lacedęmoniis esse, non de victoria cogitandum. Neq; verò Plautus ineptè Simiam bestiam, nunc nihili vocat, nunc nequissimam, Milite, ac Pseudolo: & Rudente, pro lenone in somniorum coniectatione ponit, quando lenonibus nihil est scelestius neq; perditius, ingrato dubio procul & inuiso mortalibus genere, quodq; est, vt ipse dicit, Deorum odium atq; hominum.

VITIORVM DISSIMVLATOR.

AD hæc, hominem sua dissimulantẽ vitia, turpitudinemq; domesticã occultantem, notare si vellent Ægyptij, Simiam micturientẽ faciebant: ipsa enim est ea verecundia prædita, vt quotiescunq; lotiũ fecerit, excrementũ illud, quod etiam in fæce reliqua feles faciunt, effossa obruat terra, aut alia quapiam re super ingesta omnino occulat. Sed quoniã impressi codices in damno sunt, quantum ad

A ad Simiæ nomen, quæ sit castior lectio, in Fele, hoc est, in Æluro disputatur.

IMPVDENTIA.

PETVLANTIA.



Mihi quidem longè significantius per Simiã impudentia videtur ostendi posse, quàm huiusmodi verecundia. Ea siquidem partibus iis, quas verecundia occultari iubet, asidua sessione depilatis, natibusq; ita turpiter denudatis, improbum exhibet spectaculum: & eius generis mares, præcipueq; Cercopitheci, natura procaciter excitata, frequenti quantumlibet spectatorum theatro, satis cum impudentia pudendi tractatione lasciuiunt, eorum instar fatuorum quos nunc Ægyptij, vt omnibus ad Nilum locis palàm est, Mauriq; & Turcæ omnes simulac talia perpetrare conspexerint, B magnopere venerantur, summaq; & innocentia & simplicitate præditos arbitrantur, remq; putant admodũ piam se facere, si cumulatam in hos stipem cõtulerint. Sed vtcunq; illa, Pithecusæ insulæ, quod ad hanc facit morũ prauitatem, notę sunt in Tyrrheno mari, quibus nomen inditum à simiis, in quas Candulus & Atlantus, vt apud Harpocrationẽ ex Aschylis Sardiani iambis legit̃, fratres, omniũ ea ætate profligatissimi impostores à Ioue transformati sunt, cùm aduersus eum quoq; fallaciarũ machinas admouissent. De quibus ita Ouid. Fabulis:

Inarimem, Prochytamq; legit, viridiq; locatas
Colle Pithecusas, habitantum nomine dictas,
Quippe Deûm genitor fraudem & periuria quondam
Cercopum exosus, gentisq; admissa dolosæ,
In deforme viros animal mutauit, vt iidem
Dissimiles homini possent similésq; videri.

Sanè quidem petulantiam quis hoc scriptionis genere significaturus, nullo cõmodius animali vtetur, quàm simia: cuius improbitate considerata Plato in Ciuitate sua Thersitem ait, illum omnium qui ad Ilium venêre turpissimum, tan- C tęq; impudentię monstrum, vt Achillem Agamemnoni exprobrare nihil veritus fuerit, seq; heroibus ingerere temerarius assuerit, in simiam cõmutatum esse, imitariq; adhuc hominum facta, nõ re, sed specie ipsa mutata: quod etiam Q. Calaber Paralipomenis tangit. Nam si cùm inter homines ageret, tam perditæ fuit insolẽtiæ, vt ne regibus quidem imperatoribusq; ipsis quicquam parceret, minimè mirum, si, postquam in bruta transiuit, eundem animi tenorem seruat, importunitatemq; omnem aduersus leonem ipsum ferarum omniũ regem exercet. Sanè Lycophron Thersitem ipsum πιθηκόμορφον appellat: & vulgò genus hominum huiusmodi simiis solemus æquiparare. Ac in eam improbitatem ita nos aliquando lusimus sermone ad Leonem X. P. M.

Deniq; sic petulans generoso infensa Leoni
Simia, quæ natibus, caudæq;, & clunibus huius,
Tantum animi est paruis, affixa procacibus ausis,
Hoc tam magnum animal vexátq; agitátq;, nec vllam
Esse moram patitur, musca importunior, apta
Illa feros vitare vngues & dentis acumen,

Lubrica dum fidit saltu, leuibúsq; lacertis,
Déq; suo quærit sibi tot ludibria Rege. D

FEBRIS MEDELA.

RElìquum hìc erat, vt ex eorundem sacerdotum dictatis remedium febris ex Leone simiã vescente significari subiiceremus, sed super hoc satis in Leone.

SVI ADMIRATOR.

QVo sit in prolem suam affectu simia, paulo antè diximus. Hinc autẽ aliud oritur hieroglyphicum. Fuerunt enim qui Suffenos Catullianos per fœtã simiam aptè significari posse contenderent, qui scilicet sine riuali dicta facta'ue sua vnicè amant & venerantur. generosum Pindari dictum, qui genus hoc hominum philautia, hoc est, cæco amore sui perditum irridens, adulatores non aliter viros probos & amicos videri ait insipientibus, quàm simiæ pulchræ pueris iudicantur. Ait enim Pithiis, καλός τοι πίθων παρὰ παισί: bella quidem simiola est pueris. Nam & Horatius adulatorem in obsequium plus æquo pronum, ita ad diuitis nutum mutari scribit, vt credas mimum partes agitare secundas. Simia verò mimum exscribit, quòd vna omnium maximè atq; efficacissimè quæcunque fieri viderit imitatur. De philautia Synesius vir literatissimus, cùm epistolas accuratius à se scriptas aliquando colligeret, vereri se dixit, ne quod simiis accidit, eueniat sibi: illæ enim, ait, cùm natos animalium omnium turpissimos pariant, putant ipsæ tamen eos esse omnium formosissimos. Atq; vtinam, mi Cæli, non idem & ego fallar, qui tantum vigiliarum hieroglyphicis his indagandis impenderim, tantum laborum conscribendis exhauserim, vt quod nunc hominum est ingenium, posteaquàm me studiosorũ animos oblectare existimauero, ludibrio sim. Quid enim, inquient, ad nos literarum Ægyptiarum fabulæ, cùm nunquã satis temporis per ætatem etiam longissimam supersit, vt vel Latina vel Græca discere quis possit? quanto satius fuerat quatuor hos & viginti annos, qui contexendis sex circiter & quinquaginta huius argumenti cõmentariis periêre, vel eloquentiæ, vel traducendis autoribus Græcorum optimis impendisse: aut si frigidus obstabat circum præcordia sanguis, mihi potius latenter instituisse viuere, ne per continuam genij defraudationem corpus affligerem, vnde diuturnas grauissimasq; tot ægritudines cõtraherem, neq; tamen hinc vllam apud potentiorum quenquam gratiam mihi compararem. Vera hæc, nõ inficior, dicturi sunt. Sed quid agerem? Suus cuique attributus est error. Si quid tamen fuerit quod vel tibi, vel tribus amicis aliis non vsquequaq; displicuerit, satis me consecutũ arbitratus, habeant sibi sua regna reges, respondebo, meamq; iudicio triũ circiter amicorum industriã approbari vsqueadeò æstimabo, vt pro laboribus tantis ingentem mihi mercedem cumulatissimè persolutam rationibus meis sim nulla contatione relaturus. Vale, meq; Manardo, more tamen illo tuo, plurimum commenda.

Generosum Pindari dictum.

E

F

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM ACHILLEM BOCCHIVM BONONIENSEM, DE IIS QVAE PER CERVVM SIGNIFICANTVR EX sacris Ægyptiorum literis.

A

SIngularis illa mentis integritas, summáque eruditio tua, Achilles Bocchi nobilissime, nostræque amicitiæ firmitas, perpetuáque constantia iubent, vt quantum in me est, tui memoriam nullo vnquam tempore apud me desituram assiduè celebrem: siue nos coniunxerit olim studiorum similitudo, siue fortunæ quædam paritas, quòd eodem tempore pari militia tibi Bononiæ, mihi Romæ easdem disciplinas profiteri contigerit, eorundemque amicorũ, quos diu coluimus, patrocinio protegi. Nullæ tamen te amandi causæ maiores extiterunt, quàm congressus illi periucundi, perutiles, & in primis mihi salutiferi, cùm tristissimo illo meo, Italiæque totius tempore recens Florentia cum Mediceis meis eiectus, Bononiæ te superiori æstate conueni: in tanta enim rerum mearum omnium iactura facta neminem habui, qui sapientioribus sermonibus mœrorem, miserias calamitatesque meas molliret, alleuarétque magis, quàm amicissimæ officiosissimæque consolationes tuæ: ita te prudenter per totius vetustatis exempla, pérque ea quæ ætate nostra conspexeramus, de humanarum rerum vicissitudinibus disserentem audire plurimum iuuabat. Accedebat huc tua illa verborũ bonitas, mira vultus hilaritas, et festiua semper oratio, qua me ita deliniri sentiebã, vt ad ærumnas meas mitigandas nihil accidere posset vtilius, nihil accõmodatius. Tecum itaque totos illos dies esse, tecum ambulare, tecum sedere nunquam destiti, donec maximã eius, quæ me tum oppresserat, anxietatis partem à ceruicibus meis excussisse mihi visus es, ægritudinísque illius feritatem nõ parum mitigasse. Postea verò quàm acerbitas illa temporum in mitiorem versa est fortunam, elapsus è custodia Pontifex, patriæ Medicei, Romæ nos restituti, mihíque res satis bellè successere, factum est vt me tot iam laborum difficultatúmque nihil omnino pœniteret. Hippolyti enim mei liberalitate sum egere vetitus, liberiúsque mihi otium indultum est. Unde datus est ad literarũ studia reditus, & desertæ diu Musæ repetitæ. In his autem ea prima fuit cura, vt quæ tractasse me olim nosti hieroglyphica, diutius in situ esse minimè permitterem. Accinxi me itaque ad poliendũ eo tunc consilio, vt si niueus doctorũ amicorũ calculus accessisset, modò hoc, modò illud Commentarium emitterẽ. Quod vt cõmodius fieri posset, eruditissimis viris amicis meis libellos singulos singulis inscripsi, vt ipsi nõ magis mea, quàm sua causa, quod corrigendũ existimassent, accuratius emendare quodammodo cogerentur. Ex his Ceruus tibi dedicandus fuit, propterea quòd sermones illi, quos calamitoso meo illo tempore tecum fuisse repetebã, argumentũ id præcipuè habuisse memini, vt tot inuectas multis ab hinc annis in plerosque Principes calamitates, quales & quantas Europa ferè tota vidimus, eorũ delirio deriuatas inde procedere querebamur, quòd id hominum genus amicos synceriores veridicósque propemodũ fastidiret, plurimúmque adulatores subdolósque parasitos vnicè adamaret. Præcipuum verò Cerui esse hieroglyphicũ apud Aegyptios, vt si hanc iudicij captiuitatẽ indicare vellent, Ceruũ fistula illectũ pingerent: vt si quæ huiusmodi tendiculæ pararentur, haberet scitus homo quod sibi proponeret præcipuè fugiendum.

B

C

AB ADVLATORIBVS PESSVNDATVS.

AEGYPTII hominem dolo ab adulatoribus circumuentum ea pictura significabant. Quòd verò Ceruo insitum natura sit pastorali fistula, vel suaui aliquo modulantium concentu demulceri, tantáque hinc affici voluptate, vt immemor sui nullo prorsus negotio capiatur, vel iniecto alicunde telo, quod propter animi abalienationem adesse tunc minimè suspicatur.



eueſtigiò transfodiatur, atque ita fiat adblandientium præda, lætum aliquod ludibrio ſuo cõuiuium exhilaraturus: quemadmodũ cum pernicie ſua ridiculi fiunt, qui lenociniis iſtiuſmodi ſeſe offerunt capiendos: vt rectè mihi Antiſthenes philoſophus dixiſſe videatur, longè ſatius eſſe in coruos, quàm in adulatores incidere. Hæc iam tunc in cõgreſſu illo Bononienſi dicta puto meminiſti, cùm tu, vt ſemper ſoles doctè aliquid declamare, ſubieciſti: Sapientiſsimè quidem Antiſthenes, qui vt iuuentutẽ ſuam (nam ea potiſsimùm ætas huic obnoxia eſt incommodo) ab Archilocheæ vulpis calliditate liberaret, vtili omnibus documento futurus, coruos aiebat non tam hominibus obeſſe, quàm adulatores. Corui ſiquidem corporis tantũ oculos effodiũt, quos ne vtiles quidem non poſtremi nominis philoſophi exiſtimauerũt: alij, vt contemplationis impedimentũ neſcio quod ſponte effoſſos abiecerũt. Adulatores verò, mentis, quæ noſtri diuina pars eſt, oculos eruunt, intellectum ſcilicet atq; iudiciũ, quibus tantùm reliquis pręſtamus animantibus, obtenebrant: quibus ita perditis, euenire neceſſe eſt, vt nihil fiat humanitati reliquũ. Idem etiam dictitabat, Meretrices bona omnia amatoribus ſuis comprecari, præter vnam mentem atq; prudentiam: ita adulatores iis quos affectantur, omnia felicia ominari, pręterquam ſapere, ac ſeipſos noſcere. Addidiſti etiã illud, quod Criſpus Paſsienus dicere ſolebat, nõ eſſe claudendum hoſtium adulationi, ſed aperiendum, veluti ſolet amicæ, quę ſi fores impulit, grata eſt: ſi effregit, gratior: prodeſſe enim in hoc arbitrabatur, vt homo inde qualis eſſe debeat, admoneret. Reſpondi ego: Argutè quidem Paſsienus opinabatur, ſed paucíſsimi quos ardentiſsima virtus vndecũq; munierit, hoc aſſequi potuerunt: reliquis pleriſq; omnibus, ob humanæ naturę imbecillitatem periculum imminet, ne ſi ad hæc aures patefecerint, tanquam vituli inter lupos circumueniantur, vt Cratetis Cynici ſententia declarauit. Contrà verò ſapienter illi vitam inſtituerunt, qui non ad oſtentationem viuunt, non populares aures captant, ſed ſibi rerum ſuarũ conſcij, rationem ipſam, veram viuendi ducem, ſibi propoſuerũt. Quare cùm veritas ſemetipſum noſcere doceat, impediat adulatio: illa virtutis viam, hæc vitiorũ ſemitam collaudet: illa bonis, hæc malis parêre cõpellat, reiiciatur à nobis penitus adulator more philoſophi Timonis, qui Demeam aſſentatorem ligone percuſsit. Nullũ enim animãtium genus aſſentatoribus, ait Plutarchus, pernicioſum magis: nullum quod citius iuuentutem in præcipitium agat: nullum quod facilius fortunas, honores, vitam deniq; ipſam radicitùs euertat. Ideóq; Diogenes interrogatus, quæ beſtia morſum haberet nocentiſsimũ: Si de feris, inquit, interrogas, obtrectator: ſi de cicuribus, adulator. Nam veluti aucupes blandulo quodã ſtridore & mellita vocula ſimplices auiculas aut in viſcum implicant, aut in pedicas iniiciũt: ita pellicit homines adulatio, & mox in omne ſcelus impellit, eoq; impulſum & inuolutum, in vitam demùm calamitoſam trahit, perq; caput & pedes in profundiſsimam ærumnarũ voraginẽ demergit. Rectè itaq; dicere ſolebat Ariſtonymus: Ligna dum ignem nutriunt ab ipſo conſumi: diuitias, dum adulatores alunt, ab eis labefactari. Excepiſti tu: Rectè quidem mi Pieri: nam in memoriam illud mihi reuocaſti,

A uocaſti, quòd & Phauorinus philoſophus Actæonis fabulam à ſuis canibus, quos alebat, deuorati, ad adulatorum trahit euentum, quorum finis & intentio eſt totum abſumere, ſi poſsint, dominũ. Quod cùm ita ſit, Antiſthenes ſiue Diogenes Cynicus cum ligone ſuo ſummo opere commendandi, qui quod in vita pernicioſiſsimum eſſet animaduertentes, vrbaniſsimo dicterio alter, caſtigatione alter, homines ad morum integritatem & prudentiam natos admonere voluerint, ne peſsima paraſitorum contage labefactati, per imprudentiam in tam procliuia vitæ diſcrimina peſſum raperentur, omniumq́ue ignominiæ, contumeliis atque ludibriis expoſiti, eorum quibus ſe ſuaq́ue omnia crediderant, proditione perderentur. Subſecutus ego ſum: At ne Ceruum tantùm muſicæ capi lenocinio perſuaſum habeamus, equos etiam, ferocia alioqui animalia, eadem affici ſuauitate, Perſica ex hiſtoria compertum, magno eorum detrimento, qui bellatores eos effœminatis cantilenis & modulis aſſuefeciſſent. Muræenas quoque & thriſſas piſcium genera euocari concentu & tintinnabulis, exploratum vulgò: quamuis muræenas genituræ tantùm tempore, vtpote quæ ſerpentium ſequi ſibila feruntur, quibus eas admiſceri tradunt. Iam & Otus, cui nomen inter aues ab auribus eſt, tanquam cantaminibus circumuentus modulamine afficitur, humerosq́ue iactare, ſaltitare, & nutare vertice quaſi modulos teneat aſpicitur: ſed nulli horum muſica eſt exitio veluti ceruis, quapropter hinc potius Ægyptij hieroglyphicum ſuum deſumere voluerũt. Sanè quo minus mirum ſit ceruum muſicæ modulos intelligere, apud Ælianum legitur eum Indicæ vocis callere ſonum, ſermonemq́ue percipere, neque alium quempiam ita facilè: quamuis Ptolemæo Philadelpho ceruus fuerit, qui Græcum idioma prorſus intellexerit. At iam ſatis ſuper Cerui muſica euagati, reliqua nunc eius animalis ſignificata ſubiungamus.

B

PRÆCIPITANTIA.

PErcito quempiam ingenio, temereq́ue ac nulla ratione ſeſe mouentem (vt plerunque furores ſunt qui Panici vocantur: quippe cùm nulla vrgente cauſa quis in fugã ſe proripiat, negotiumq́ue, quod præ manibus erat, ſtatim abiiciat, inceptumq́ue deſerat) Ægyptij per ceruum & viperam adpictam intelligebant. C Pugna enim huic cum ſerpente, cuius etiam cauernas inueſtigat, nariumq́ue ſpiritu extrahit renitentem, vt luculenter his verſibus Lucretius:

Naribus alipedes vt cerui ſæpe putantur
Ducere de latebris ſerpentia ſecla ferarum.

Ideo ſingulare abigendis ſerpentibus remediũ, ceruini cornu ſuffitus, vt apud Nicandrum legitur. Idem ipſe tamen tam acer anguium hoſtis, qui tanto eos conatu perquirit, ſimulac ex improuiſo viperam conſpexerit, in pedes ſe repentè proripit, ac fugit, ingenita ſcilicet naturæ diſcordia concitus, quæ illi accidit, vt idem Poëta refert,

Propter diſsimilem naturam diſsimileſq́ue
Texturas inter ſeſe, primaſq́ue figuras,
Multa meant inimica per aures, multa per ipſas
Inſinuant nares infeſta atque aſpera tactu.

Sanè coniectores etiam tradunt, eum qui per nocturnam quietem imaginatus fuerit videre ſe ceruum quempiam inſtantem tergo, longeq́ue ſequentem, futurũ vt qui tale ſomniũ viderit, ea ſit formidaturus, ex quibus nulla ſit offenſio ſubſecutura, ac perinde fruſtrà timeat.

PRAVITAS EDOMITA. D



SIquid verò ad vetera significata addere cõcedatur, cùm vipera sit profligatissimis tota vita sceleribus inquinatissima, alia mariti, alia matris parricidio polluta, venenum'que eius atrocissimũ, quod omnem, vt aiunt, exuperat medicinam, aptè mihi fecisse videbitur, si quis vel regem vel magistrum vel iudicem quempiam in scelera vindicem sese acerrimũ exhibentem, per ceruum & extractam è cauernis viperam, quam mordicùs apprehenderit, figurarit. Eodẽ etiã hieroglyphico virũ intelligemus, q morũ impuritatẽ corrigat, scelera eluat, prauitatẽ emẽdet, & quod idẽ ait Poëta:

Veridicis hominum perpurget pectora dictis,
Et finem statuat cupedinis atq; timoris,
Exponátq; bonum summum, quò tendimus omnes, E
Quale sit, atq; viam commonstret tramite paruo,
Qua possimus ad id recto contendere cursu,
Quídve mali immineat rebus mortalibus olim.

Hoc enim est maleficũ serpentem, qui clàm in insidiis excubat, è latebris extrahere, extractum interficere, interfectum deniq; deuorare.

FVGACITAS.

FVgitiuũ dubio procul hieroglyphicè notare qui vellent, currentem ceruum describebãt. Est verò fugacitas ceruo natura insita. Hinc Lucret. Et fuga ceruis A' patribus datur, & patrius pauor incitat artus. Quã verò pedum alacritatem in Achille fuisse autores tradunt, vt ποδάρκης, καὶ πόδας ὠκὺς passim ab Homero vocitetur, sunt qui autument inde partum, quòd eius infantia sub Chirone fuerit ceruorum medullis plurimùm enutrita. Porrò illum assecutum esse ceruos absq; canibus, & retium insidiis, Pindarus Nemeis canit:

κτείνοντ' ἐλάφους ἄνευ κυνῶν, δολίων θ' ἑρκέων.

Nam de agilitate cerui superfluum est verba facere, cùm scriptis omnium in primis celebretur, præcipuè verò κατ' ἐξοχὴν quandam, Laconũ chorus, Aristophanica Lysistrate, dicat, saltandum pedibus est tanquam ceruus aliquis. Sed quod de Achillis nutrimento & nomine positum est Nazianzenus Achillem dictum ait, quòd sine cibo fuerit educatus: χιλὸς enim cibus & succus est: ille verò crudis tantùm ferarum artubus pasci fuerit assuetus. Sed & quod de Chironis institutione circumfertur, mirum ab Homero nusquam huius rei mẽtionem fieri, cùm tamen Apollonius, & qui post Homerum fuerunt Poëtę pleriq; omnes, educatum Achillem à Chirone tradant. Addam huc Telephum Herculis & Auges filium, quem Alæus Auges pater in Panthium montem exposuerat, à cerua educatum esse, vt apud Lycophronis interpretem habetur, quod & nomen ipsum ostendere videtur: cerui quippe nutricatum significat.

INTERQVIESCENS.

QVamuis autem cursum pernicissimum Ægyptij ex cerui currentis specie intelligi monuissent, quia tamen is requiem inter currendum aliquam facit consistens'q; manet, dum qui sequitur appropinquet, tum fugam item arripit, factum est vt hominem aliquam laboribus suis requiem interponentem signifi-

A ſignificare ſi vellent, currentē quidem ceruū pingerent, ſed retrò ſpectantē, cùm in ſolius tantùm fugacitatis ſignificato caput ſurrectū ſtatuerent, vt cornua per dorſum demiſſa reſiderent. Ideo verò ceruus dum fugit, interquieſcere cogitur, quòd tenui imbecilloq́ eſt inteſtino, quod leuiter etiā percuſſum rumpi poſsit, cute adhuc integra permanente. Deniq; imbecillum adeò animal eſt ceruus, vt tactus ab aſpalatho, ea eſt ſpinæ ſpecies, emoriatur. Verùm hoc & alia de cauſa, & alio etiā poteſt modo pingi, quippe ſi tres pluresve ceruos natātes feceris, capitibus alterius clunibus impoſitis, atq; eorum primum auertentem ſe quaſi ad poſtremū ſe locū recepturū: quo quidem officio mutuo ſe adiuuant, cùm ex Sicilia transfretant in Calabriam per æſtatem, pabuli gratia, idq́ plurimùm iuxta vrbem Rhegium, qui propterea quòd onus capitis ſuper aquas extantis haud facilè ſuſtinēt, inter natandum ſinguli ſuper anterioris lumbos caput imponūt: dux verò cùm defeſſus eſt ad vltimum trāſit locum, atq; ita mox alius atq; alius labore ita cum quiete communicato incolumes tranſeunt. Si cui tamen quod ſuperius poſitum eſt hieroglyphicum magis placuerit, res in medio poſita eſt.

B

FORMIDO.

STuporem præter hæc, formidinemq́ per ceruum & puniceas pennas prætentas ſignificari, omnibus innotuit, tam ex iis qui Animalium hiſtorias cōſcripſere, quàm ex Virgiliano carmine, qui Turnū attonito quodā pauore perculſum ceruo æquiparat puniceæ ſepto formidine pennæ. Libet verò loco hoc de pennis ad ceruorū formidinem excogitatis hiſtoriam enarrare, quæ non tantùm Virgilij carmen explicabit, verùm etiā hieroglyphico huic argumento plurimum afferet claritatis. Narrabat mihi Io. Antonius Pollio Geloum Princeps, Pontificij contubernij mihi ſocius, ſtare adhuc in Sicilia hanc venationis antiquæ rationē, quæ ſic fieri ſoleat. Nobiles vbi renunciatū fuerit ceruorū greges vſquā oberrare, alter alterū inuitantes properè conueniunt, afferuntq́ ſecū ſcorpionem aut arcum ſinguli, & faſciculum virgarum, quæ omnes ferrea cuſpide præpilatæ ſint, quarum caput alterum in ſummo perforatum eſt, funiculo perpetuo per virgas ſingulas ea tranſmiſſo. longitudo earum ad pedes quatuor vel circa. Cum ad locū peruenere vbi ceruos congregatos norunt, latè diffuſi equi-

Venationis antiquæ ratio.

C tes peditesq́ modum agri, quanto ſatis eſt ambitu circumſiſtūt, ſtationemq́ vnuſquiſq; ſuam per interualla certa ſuſcipiunt. Hìc faſcem quiſq; ſuum explicat, primaq́ virga ad finitimi vltimam alligata, reliquas per decempedæ circiter interuallum ſingulas terræ affigit: idem alter, idem alij faciūt, donec ceruos vndecunque concluſere. Virgis ita diſpoſitis pennarum punicearum, quas in hunc vſum magno numero fucatas habent, faſciculos licio ſuſpenſos ad traductum per virgas funiculū hìc & illic alligant, qui aura vel leuiſsima impulſi varia iactatione motentur. Stationarij mox in proxima ſeſe quiſq; abdunt virgulta, ſagittiſq́ intentis expectant taciti. Liciorum hoc ſeptum ingreditur eques tantùm vnus cum odoriſequis canibus, iiſq́ non admodum magnis. Hunc venationis magiſtrum vocant. Is vbi gregem nactus eſt, ſenſim accedit, latratuq́ catulorum tantùm fretus, agmen incipit agitare: illi conferti omnes vnà fugam capeſſunt: at cùm ad licia pennaſq́ illas penſiles peruenere, ſubitò pauefacti vlterius progredi non audent, ſed illarum motum & fulgorem declinantes ad læuā non procul flectunt, & rutilantes faſciculos illos proſpectantes tanquā muro incluſi circumaguntur: ſubſequitur magiſter, nomine quenq; vocans ex ſtationariis, prout vnicuiq; fit proximus, atque huic primum vel ſecundum, illi tertium aut

quintum aut septimum ex libidine sua telo excipiendum destinat, futurum sagittario dedecori & ignominiæ, nisi oblatum à magistro sauciarit, vel si alium quempiam quàm nuncupatum appetierit. Magister ita agmen tandiu circum agit quasi per pomœria progressus, donec ita præda omnis per omniũ vices cõcidat exanimata. Hæ sunt itaq; pennæ illæ, quarum formidine attoniti stupidi've facti cerui, abalienato prorsus animo cõsternantur. Has enim nõ aliter pauent, quàm elephanti colorem album: tauri phœniceum ac rubicundum: tigres tympanorũ sonitum: vrsi leones've mappam, amiculum've in caput iniectum: de quo locis suis. Sed quod ad ceruum pertinet, dant hoc nonnulli animalis stoliditati, ingenitoq; cuidam stupori, qui ei de re qualibet oriatur. Natura omnino sunt hi meticulosi, quia frigidiusculi: philosophi enim animalia eo omnia formidine magis laborare tradunt, quo frigidiora sunt: idq; quotidiano comprobatur experimento. Ceruos verò esse frigidos, lachryma dulcis argumento est, quæ salsuginosa est apris, qui magna pollent caliditate. Hinc fit vt ille fugiat, hic hostem adoriatur, proq; viribus iniuriam vlcisci pertentet. Sed cur non Lucretij Latini philosophi, eaq; de causa mihi sæpius citandi, luculenta super hoc carmina recitemus?

At ventosa magis ceruorum frigida mens est,
Et gelidas citius per viscera concitat auras,
Quæ tremulum faciunt membris existere motum.

Atq; idem superius dixerat:

Est & frigida multa comes formidinis auræ,
Quæ ciet horrorem membris & concitat artus.

Huius rei doctrinam secutus Horatius ait:

Quem tu ceruus vti vallis in altera
Visum parte lupum, graminis immemor
Sublimi fugies mollis anhelitu.

Et Græci ἔλαφον ἄνδρα omnino dixerunt pro maximè formidoloso. Et Cleonymũ taxat Aristophanes timidissimum hominem, quem Nebulæ per figuram cerui referebant. Sedenim quod de animalis frigiditate philosophi disserunt, longè aliter apud Euthymium inueni, vt in subiecto habetur hieroglyphico.

VEHEMENS APPETENTIA.



VEhementissimi enim desiderij signum esse ceruum ad aquæ fontem adspectantẽ, Diuinæ indicãt literæ, dum ita canũt: Quemadmodum sitibunda cerua inhiat ad aquarũ riuos, ita anhelat anima mea ad te Deus. Cerua enim suapte natura ita calida est, aiunt sacri interpretes, vt frigidissimis reptiliũ carnibus mirificè releuetur, ideoq; eas auidius appetit, quibus absumptis naturali illo calore κατὰ τὴν ἀντιπάθειαν magis ac magis concitato, studiosissimè gelida fontium fluenta perquirat.

FORMIDO SVBLATA.

QVòd autem Herculem ceruum enecantem multa artificum opera proponunt, sumptum ex Poëtarum fabulis argumentũ, in quo tamen hieroglyphicus

A phicus delitеſcit intellectus, pauorem è mortalium vita ſublatum ex eo ſignificari tradit Heraclitus, qui pleraque fabularum figmenta in hieroglyphicum hunc modum interpretatus eſt. Sed quantum ad timiditatem pertinet, cùm affectus huiuſmodi in ſeruis præcipuè deprehendatur, vtpote qui ſeorſum ab ingenua liberalitate ſint vel educati vel inſtituti, mos apud Comicos in primis inoleuit, vt fugitiui, quod omnino timidorum eſt, cerui appellarentur. Eius timoris ergò Achilles apud Homerum ignauiam obiicit Agamemnoni, dum ceruino eum corde præditum obiurgat. Pomp. Feſtus ſeruos fugitiuos vnius tantùm literæ mutatione ceruos nuncupari ſolitos tradit. Sedenim vt eo vocitarentur nomine, non ipſa tantùm fugacitas in cauſa fuit, verùm etiã hiſtoria. Aiunt enim Seruium Tullum ædem in Auentino Dianæ ſacraſſe, diemque inſtituiſſe Idibus Auguſti, quo die ipſe cerua natus eſſet: mos verò erat vt Deæ ara ex cornib. fieret, cæſorumque ceruorum capita valuis & parietibus affigerentur, ipſumque Dianæ ſimulachrũ, vt in pleriſque numis habetur, cum ceruo effingeretur, quòd animalia ea in eius eſſe tutela dicerentur. Ab vtriuſque igitur rei ſimilitudine, & ſcurrili B propémodum in regem ioco, ſerui fugitiui cerui cœpti ſunt appellari. Addam id, animalia ea ceruos quaſi geruos dictos, quòd cornua geſtãt vſqueadeò grandia. Nam & Ceres quaſi Geres à gerendis frugibus dicta, vt Etymologici putant. Illud verò ſeruile identidem eſt, quòd onus tam magnum cerui gerunt capite, quoniam ponderum geſtatio ſit ſeruorum propria.

AVDITVS ET SVRDITAS.

SVrrectas auriculas cerui, auditus acris ſignificatum eſſe, oſtẽdit illud, quod ὦσιν ἐτῶσι prouerbium fertur, quod arrectis auribus Maro, & arrigere aures Terentius interpretatur. Contrà verò pro ſurditate eaſdem demiſſas pingere moris eſt, quia tunc cerui acutiſsimè audiunt, cùm ſurrectas aures protendêre: cùm verò eas demiſere, vix proximum excipiunt ſonum. Nam cùm auditus, vt placet Empedocli, fiat illiſi ſpiritus in clauiculatam aurium partem introrſus adnexã, quã tintinnabuli vicem præbere dicit, vtpote celſo loco ſitam, pulſuique obuiam, accidit vt negato per huiuſmodi aurium depreſsionem ingreſſu, ſurditas obueniat neceſſariò. Alia quædam Medici comminiſcuntur, ſed quæ nihil C ad rem noſtram attinent: hoc ſiquidem ſignificatum ex geſtu deſumitur auris, quæ cùm ſurrigitur, patefit: cùm verò demittitur, auditum obturat. Nam & Ariſtoteles ceruos ait, cùm aures demiſerint, facilè capi, quòd inſidias nõ ſenſerint: cùm verò eas intenderint, facilè inſidiarum admoneri.

MVLIEROSVS.

SI qui verò mulieroſum hominem, & multarum concubitum appetentem notare vellent, ceruum exporrecto genitali pingebant. Is ſiquidem cùm turgente iam venere coitum appetit, non in vna tantùm immoratur, ſed mutat, breuique interpoſito tempore aliam atque aliam ſuperegreditur. Aiunt verò ceruorũ coitum non eſſe ſtatarium vt reliquorũ animalium, ſed ceruam ſimulac marem accepit, identidem currere, applicitumque ceruum & rem nihilo ſecius peragentem dorſo vectare, illum duobus tantùm pedibus terræ innixum pertinaciter ſubſequi, nec niſi re peracta deſilire.

LASCIVIÆ POENITENTIA.

ILlud ſpectandæ probitatis exemplum eſt, quòd volentes hominem propter propriam petulantiam, qua lapſus fuerit, pudore affectum ingenuo ſignificare, ceruum in ſcrobe deliteſcentem oſtentabãt. Is enim cùm fœminam implerit,

separatur per se ipse, & propter libidinis graueolētiam solitarius scrobes fodit: D
fœtent vt hirci: facies quoque eorum nigrescit aspergine vt hircorum. Degunt igitur hac destinatione quousque imber accidat, ablutique inde pascua repetunt.

DE REPVLSA pudor.



Alia itidem de causa latitare ceruum cùm obseruassent antiqui, hominem qui vel candidatus turpem esset repulsam passus, vel partam dignitatē amisisset, Vatiniana aliqua affectus ignominia, & propterea tanto perfusum pudore, vt in frequentiora loca prodire nō audeat, ostendere si vellent, ceruum marem sine cornibus inter virgulta frutices've abditum pingere soliti sunt. Cornua enim mares tantum habēt, quibus amissis tandiu præ pudore latent, quoad altera renasci cœperint. Alij dicunt, non præ pudore fieri hoc à ceruo, sed natura duce, quòd se latebrarum præsidio tutari velit, qui se armis priuatum cernat: veluti sepia atramento fuso suæ consulit incolumitati, ne capiatur: & polypus coloris mutatione venatores fallit. Quòd verò plerique historiæ animaliū scriptores fœminas è ceruis sine cornibus esse tradunt, longè diuersum est ab eo quod Olympiis ponit Pindarus, ode quæ Theroni scribitur εἰς θεοξένια. Ita enim ibi: χρυσόκερων ἔλαφον θήλειαν ἄξοντ᾽ αὖ ποτὲ Ταϋγέτα ἀντιθεῖσ᾽ ὀρθωσία ἔγραψεν ἱεράν: quo loco interpres introductum ait à Poëtis cornutam ceruam, cuiusmodi ea fuit quæ Telephum lactauit. Positum hoc idem ab Anacreonte, sed à Zenodoto correctum, ob vulgatam historiā, quòd in eo genere fœminæ cornua non habeant: nam quòd scripserat Anacreon, ἀγανῶς οἷά τε νεβρὸν νεοθηλέα γαλαθηνὸν ὅστ᾽ ἐν ὕλαις κεροέσσης ἀπολειφθεὶς ὑπὸ μητρὸς ἐπτοήθη: pro locutione κεροέσσης, quod cornigeræ significat, Zenodotus is emunctæ naris censor ἐροέσσης reposuit, hoc est, desideratæ vel amabilis. Subiungit interpres, inuentas tamen aliquando, nec incongruū esse aliquas habere cornua, quemadmodum in elephantis, de quibus tradunt Æthiopicos & Libycos tam mares quàm fœminas habere dentes, cùm tamen in India, vt obseruauit Amytianus, huius generis fœminæ sine dentibus esse conspiciantur. E F

ARMORVM APPARATVS SINE CORDE IRRITVS.

EXcogitarunt etiam iuniores hieroglyphica quædā argumenta, quæ passim referre, vtut deposcere locus videbatur, haudquaquam puduit: cuiusmodi hoc est, quo apparatum bellicum frustratorium & inanem esse, nisi præsens ardensque adsit animus, per ceruum magnis insurgentē cornibus significari posuerunt. Naturam enim inquiunt ceruo animali admodū degeneri cornua magnitudinis adeò spectandæ ac asperitatis horrificæ contribuisse, quò argumentum esset, eos qui audacia & fiducia ipsi præditi non essent, frustra vllum armorum apparatum, & instrumenta bellica comparare. Dicere solebat Antisthenes, bona omnia à Dis hostibus optanda, prēter vnā fortitudinem: illa enim quotquot essent, non esse possidentium, sed eorum qui armis præstarent, & viribus pollerent. Nam nisi ad opes & potentiam prēsens acerque animus adiiciatur, facilè vel ipsa infringitur fortitudo. Hinc egregium illud Chabriæ Atheniensium ducis dictum, quod & Philippus vsurpare solitus: formidabiliorem esse ceruorū exercitum Leone duce, quàm Leonum duce ceruo. Tantùm is animorum vigori,

quo

A quo Dux ipſe polleret, tribuebat: idq́; multis ſtratagematū exemplis apud rerum ſcriptores paſsim verum eſſe comperitur. In hanc ſententiam Demades Philippo, qui contra Athenienſes ſuperior euaſerat. adulaturus, ἔγνως ἄν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τὴν τῆς πόλεως δύναμιν, εἰ ἀθηναίων μὲν φίλιππος, μακεδόνων δὲ χάρης ἐστρατήγει. Noſſes, inquit, ô Rex, ciuitatis robur, ſi Athenienſium Philippus, Macedonum verò Chares exercitui præfuiſſet. Chares enim Dux fuerat Athenienſium. Non omittendum hic, quòd Tertullianus noſſe ait ſe Chriſtiani gregis paſtores aliquos in pace leones, in prælio ceruos: quòd quidem vir ad martyrij cruciatus impauidus & paratiſsimus, ad ineptias tollendas feruentiſsimus, neq; animos puſillos, neq; ignauiam quorundam ferre poterat.

A C T Æ O N.

FRiuola verò mihi videtur Anaximenis interpretatio ſuper Actæonis fabula, de qua ſuperius mentionē fecimus, qui cōuerſus ideo dicatur in ceruum, & à canibus ſuis dilaceratus, quòd periculis quæ venādo ſubierat demùm conſideratis, ætate iam ingraueſcente timidior factus, in ceruū transformari ſit viB ſus, cumq́; canes nihilo ſecius aleret, patrimonium conſumpſiſſe, idq́; à canibus laceratum eſſe ſignificare, cùm potius hiſtoria, non fabulæ cuiuſquā figmentū, inuento huic dederit argumentū. Actæonē enim & Cippū cornutos editos, Plinius autor eſt. Quin apud Max. Tyriū legas, apud Corinthios, Bacchiadarū facinus in Actæone Dorico adoleſcente diſcerpendo admiſſum, Bœotio illi aſsimilatū, in quo Actæon à veris eſt canibus laceratus. Quòd verò Homerus ait, Dianā per iuga montiū errantem gaudere telis, & capreis ac fugacibus ceruis delectari, ſunt qui ad Actæonis fabulam conuertāt: ſunt qui vetuſtam philoſophiam ſecuti, ſagittas eas quæ ceruum aſſequunt̄ hieroglyphicè ſolares radios indicare velint, quorū ſcilicet repercuſſu, cornua ipſa pro loci, vbi Luna eſt, conditione, & appareant & obducant̄. Nam & Lucretius tela hæc ita interpretat̄,

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Dianam autem capreis & ceruis tantùm gaudere, Homerus dicit, leonibus autem minimè: nempe quia circa Taygeta aut Erymanthum eam venari dicit, vbi leones non habentur. Elei ſanè Dianā ἐλαφιαῖαν vocant, vt apud Pauſaniam eſt, quamuis aliter alij nomen interpretātur. Videas tamen paſsim Dianæ ſimulaC chro ceruum vtplurimùm in venatum obiici, qualem præcipuè ſpeciem in Hadriani numo cernere eſt, cum inſcriptione, ΑΡΤΕΜΙΣ ΕΦΕΣΙΑ. In aliis quoque eiuſdem Hadriani Dianæ itidem Epheſię ſimulachrū geminis duûm ceruorum inter ſe auerſorum clunibus inſidere conſpicias, atq; aliter in aliis. Et cerua eſt in multis Gallieni numis cum inſcriptione, DIANÆ CONS. AVG. Ea enim ambitione fuit, ingenio vir alioquin impuriſsimo, vt Deos omnes ad ſui cuſtodiam & conſeruationem occupatos eſſe iactaret. Hinc feras ferè omnes quotquot numinibus dicauit antiquitas, numis ſuis eadem inſcriptione cudēdas curauit, quorum vis magna paucis antè annis in agro Bellunenſi reperta eſt. Neq; tamen Dianæ tantùm, verùm etiam Milanioni, & Atalantæ heroibus ceruus dedicabatur, quorum ſimulachra cum hinnulo in Olympia fuiſſe Pauſanias teſtatur. Quòd verò aiunt Iphigeniam cùm iamiam ad aras patris iuſſu mactanda conſtitiſſet in ceruam demutatam, ac ipſius Dianæ numine in Tauricam regionem aſportatam, Nicander in taurum ait, Phærodimus in vrſam: atque ita omnia variant in Græcorū fabulis, à quibus longè diuerſa leguntur apud Lycophronem & eius interpretes.

Hadriani numus.

Gallieni numi.

VIVACITAS.

VIuacitatem ex picto ceruo ſignificari, quod Ægyptiorum commentum eſt, magis exploratum arbitror, quàm vlla ſit opus commentatione perquirere. Datum enim illi eſt à natura, vt quamdiutiſsimè viuat. Verùm cùm id ſacerdotes oſtēdere volebant, cornua maximè ramoſa faciebāt, ſiquidem vnoquoq; anno ramus horū cornibus adiicitur, ſed vt nonnulli obſeruarunt, non vltra ſex annos, ab eo tempore ſimilia reuiuiſcere, neq; ætatem inde diſcerni poſſe, ſed ex dentibus, quos tūc cùm grandęuus eſt, aut paucos, aut nullos habeat. Sedenim experimento compertū eſt, cornua ſeneſcentiū aſperiora quotannis fieri enormioraq́;, pluribusq́; tuberculis & mucronibus horrida, quo magis in ſeniū vergant. Animaduertendū autem in manu ſcriptis Hori codicibus antiquis, πολυχρόνια σημαίνει ſcriptum, non πολυχρόνιον, vt in impreſsis habetur, quod Multa tēpora interpretandum eſſet. Sed parui hoc momenti. Agathoclea Syracuſanorū tyrannum ferunt ceruum venando interfeciſſe, circa cuius collum torquis erat aheneus, ſuperinducta iam pelle tectus, in quo huiuſmodi legebatur inſcriptio, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ. quē Princeps ipſe magna veneratione ſuſceptū Dianæ ſtatim cōſecrauit, diutiſsimeq́; apud Peucetios Italiæ populos in percelebri Dianæ templo, cuius meminit Ariſtoteles, torquis ille conſpicuus fuit. Superare verò eos trecentos annos multi prodidēre, pleriq; plures, pleriq; pauciores: quod quidem vtcunq; habeat, receptiſsimum eſt eos eſſe viuaciſsimos, & viuacitatis elogio paſsim à Latinis Græcisq́; ſcriptoribus appellatos,

VIR VNDECVNQVE perfectus.



SEd iam tempus eſt vt ruminationis ſignificatum exequamur, ſi prius tamen locum apud Plinium expenderimus, vbi de cerui ruminatione loquitur, quem ſylueſtriū tunc ruminare, cùm à nobis aluntur, dicere videtur, quaſi cicuratio ſit ruminationis cauſa. Sedenim, vti reor, vel aliquid deeſt, vel, q̄ adduci non poſſum, Ariſtotelem non expreſsit, qui eo probat argumento ceruos ruminare, quia idem faciunt alti à nobis. Ait enim, ex feris ea tantùm ruminare nouimus, quæ aliquando cum hominibus degunt, vt ceruus, hunc enim ruminare, manifeſtum eſt. Huius verò rei ſignificatum ex Diuinis literis interpretandum, ex quibus animalia quæ ruminant, & vngulas bifidas habent, profana non eſſe didicimus: quod quidem eo velamento ſubinnuit, eum qui ſacris ſit initiaturus, pietatis meditatione, neq; nō doctrina iudicioq́; præſtare oporteret. Bifida ſiquidem vngula diſcernēdi doctrinam, & ſingulorum indicat examinationem, quam per ipſas rerum diſtinctiones aſſequimur, vt rectum ab indirecto, lepram à non lepra diſcernere poſsimus: ruminatio verò, vt ſępe dictū, pietatem & diuinarum rerū meditationem oſtendit: horum qui altero careat, tanquam ineptus reiiciendus. Alterius ſiquidem altera poſcit opem res & cōiurat amicè, diceret Horatius, de quo tamen ſignificato in Porco latius ex Philone. Eoq́; forſitan ſpectat dictū illud ex XXIX. Pſalmo, vt apud Græcos eſt, φωνὴ κυρίου καταρτιζομένου ἐλάφους, Vox Domini quæ ceruos perficit, vt alij, Præparat. Significat verò καταρτίζειν, inſtruere aliquem ad negotiū, quod exequendū ſuſceperit.

Vox

A Vox igitur Domini, quæ ceruos, hoc est, viros non indignos qui admittantur ad sacra, instruit, & ad certam vitæ rationem inducit, ea est, quæ per Prophetarum vaticinia, per Euangelicam institutionem, per Apostolorum prædicationes, per Doctorum optimorum interpretationes nobis innotuit. Adamantius, cuius sententiam Euthymius mihi sequi videtur, eò rem trahit, vt eos viros Dominus ad profectum sapientię ducat, qui serpentes sint assiduè persecuturi (qui sermo merè est hieroglyphicus) hoc est, bellum cum hæreticis, & falsorum dogmatum autoribus gesturi, diabolicꝗ; tentamenta conatusꝗ; eius omnes exuperaturi: quo debellato certamine, triumphabundi mox cantare valeant ex altero supra quadragesimum Psalmo: Quemadmodũ anhelat ceruus ad fontes aquarum, ita sitibundus sit animus meus ad te Deus: sitiuit, inquam, animus meus Deum eum qui fortis est, qui viuit. His verò ceruis montes excelsi peruij, sublimitas quippe cœlestis illucescit, supremæꝗ; doctrinæ fastigium, quod nubes omnes exuperat, quò, simulac mortalium insidiis appetuntur, aut canum latratibus exagitantur, tutò confugiant, & sine perturbatione sospitentur. Vbi verò B in Diuinis ipsis literis, Prouerb. quippe Solomonis legitur, Ceruus amicitię, & gratiarũ pullus fabulentur tecũ, hieroglyphicè quidem, ait Eucherius, ita interpretantur, vt ceruũ amicitiæ accipiendũ putent Christum totius dilectionis & charitatis magistrum: nam & alibi, & præcipuè Cantico, Christus ex cerui imagine describitur: vt eo loco, Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut hinnulo ceruorum. Gratiarum verò pullum quem accipiamus, nisi columbinũ, ac perinde sanctum Spiritum, qui sit omnium gratiarum, quippe vt veteres vocabulum vsurpant, χαρισμάτων distributor? Admonemur ergo per Solomonis præceptionem, vt semper Christi, vel Spiritus sancti solatia requiramus. Sed antequam cornuum ceruinorum genera prætereamus, id obseruandũ, è ceruorum genere qui cornibus latis sunt, Tragelaphos, vt tradit Eucherius, Diuinis literis nũcupari. Animaduerti interdum è summis fraxini arboris ramis nasci quid ad huiusmodi cornuum similitudinem, surculo quippe aliquo detruncato, mox gummi de cortice exudante, qui in eam mox speciem Virgiliani visci more crescat, & vario flexu modò in spiram, modò instar acanthi, flexibus anguineis in- C curuetur: id quicquid sit lignum omnino est, atꝗ; admodum solidum, sed forma lata striisꝗ; multiplicibus loricata.

Columbinus pullus.

FEROCITAS IN TIMIDITATEM VERSA.

SEd quoniam in Tragelaphum incidimus (qui nomẽ id adeptus est à cornibus, quæ propter latitudinem & strias huiusmodi hircinis admodum similia sunt, ramosa tamen, sed non in acutum tendentia) quid de Hippoceruo dicemus, quem nostra vidit ætas, anteriore parte equum, posteriore ceruum, sessoris & ephippij patientem, ingressu tamen incommodo, vtpote qui modò assultu, infesta modò succussatione sessorem conquassaret? Misit hunc dono Fridecus primus Mantuæ Dux Francisco Galliarum Regi, salutis nostræ anno XXXIIII. supra M. D. Quòd si quid huiusmodi pingere voluerimus, non incongruum erit animalis huius hieroglyphicum, ferocem impetu primo hominem significare, qui mox in pauidum euestigiò degeneret, & in fugacitatem elabatur.

DE CORNIBVS.

D

SPECIOSÆ FORTVNÆ INCONSTANTIA.

QVoniam verò Ceruus ad Lunæ similitudinem cornua nunc amittit, nunc reparat (nam & sideri cornua & decidere & succrescere videntur) hieroglyphicũ nonnulli ponunt cerui cornua, si quempiam ab ignobilitate modò ad honores euectum, modò ab honoribus ad ignobilitatem redactum assiduo fortunæ rotatu, varioq́; euentu, significare voluerint. Solis enim animaliũ cornua decidua recidiuaq́; annis omnibus Aristoteles Achaicis Ceruis hoc ait accidere, eosq́;, vt suprà dictũ, præ pudore tandiu latitare, & loca difficilia accessu petere, donec alia renascantur: quamuis castratis aiunt, neque decidere, neque si prius deciderint, renasci. Toto verò opere cornua dignitatis, potentiæ, fortitudinis, autoritatis & imperij indicia esse commonstrantur.

SACROSANCTA DIGNITAS.

E

HInc aliud nascitur hieroglyphicum, vt sacrosancta dignitas ex vnoquoq; cornu significet, quod antiquissima omnis veterũ indicat disciplina. Honoris enim, vti dicebamus, & potentiæ signum tam apud Gentiles, quàm apud Christianæ pietatis cultores, quiq́; eos præcesserũt Hebræos habita cornua. In Diuinis siquidem libris cornu passim pro Regia positũ reperimus, complexaq́; similitudine quadam inter se, cornu, radiũ, & coronã. Inde Moses cornibus insignis effingitur, cuius facies diuini Solis lumine correpta, radiis quibusdam igneis promicare videbatur, adeò vt Israeliticus populus cùm splendorẽ eũ ferre non posset, oculis ad obtutũ cæcutientibus, ab eo, vt velata facie verba faceret studiosissimè cõtenderũt. Eadẽ porrò dictio apud Hebræos, & cornu & coronã denotat. Vnde sæpius apud Latinos in Diuinis literis cornu pro corona positum: passimq́; ex instituto veteri coronæ regiæ radiorũ referunt similitudinem: vt nõ temerè olim institutũ sit eas in Apollineo capite XII. preciosis lapillis cõfici, qui splendore suo promicantes caput vniuersum radiis illustrarẽt. Totidem autem radiis coronas regias constare, tum ex numis veterum, monumentisq́; aliis vel ære fusis vel marmore incisis, tum ex Virgiliano carmine videmus, vbi Latinus fœdera certaminis inter Æneam & Turnum sancturus,

F

Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt
Solis aui specimen.

Significarũt & in portentis cornua dignitatẽ, vt purpurea illa, cum quibus bos albus olim natus, Albino Clodio tũ primum in lucem edito: imperatoriã enim illi dignitatẽ portendisse, persuasum est. Quæ quidẽ ille iam grãdis cùm Tribunus effectus esset, in tẽplo Apollinis Cumani suspẽdit, sortesq́; illis has eduxit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pœnos, Gallúmq; rebellem.

Sed hæc verbosius fortè quàm par erat explicuimus, nulla tuarum occupationum ratione habita, mi Bocchi. Sed nosti cerui cornua esse insigniter ramosa, quęq́; τῶ πασσάλω τρόπον pro cœnaculis ad parietes affingantur, in quorũ scilicet ramos hospites domesticiq́; omnes, annulos, sudaria, pileos, & id genus multa soleant appendere, cùm se vel cœnaturi, vel accubaturi, volũt expeditos: Hinc tot ea fuerunt quæ ceruinis cornibus applicata reperisti. Quæ quidem si tuæ non respon-

A reſpondent expectationi, quid ego veniam à te deprecer, qui maximè omnium vnus noſti occupationes meas? Pro ſumma verò eruditione tua dabis operam, vt Ceruus meus & torquibus aureis, & inſignioribus aliis monilibus adornetur, vnde aliquod in eo ſanctiſsimæ amicitiæ noſtræ monumentum poſteritati relinquatur.

PIERIVS VALERIANVS AD ROMVLVM AMASÆVM, DE IIS QVÆ PER FORmicam & Scarabeum & Echinum ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

QVod maximè omnium animalium duo te, Formica ſcilicet & Scarabeus (quorum vitæ alterum negocioſæ, eius alterum quæ in naturæ Deorúmq; contemplatione verſetur, hieroglyphica ſunt) in admirationem traxerint miniB mè mirum eſt, eruditiſſime Romule, cùm & veteres Philoſophos omnes in certamen commiſerint, vtrum brutum, humanum, an diuinum etiam eorum eſſet ingenium altercantes: & an ea vera ſint, quæ lib. de Nat. Deo. apud Ciceronem legimus, in formica non modo ſenſum, verùm etiam mentem, rationémq; atque memoriam eſſe. Pythagorici enim, vt optimè noſti, animam omnem quæ ſenſibus & memoria ſit prædita, rationis identidem atq; etiam orationis eſſe participem aſſeuerant, neque interioris tantùm, verùm etiam exterioris, qua vniuſcuiuſque generis animalia, quantum neceſſe habeant, inter ſe mutuò loquantur. Minimè verò mirum eſſe, eorum quæ bruta vocamus, verba non diſcerni à nobis, Italis videlicet aut Græcis, cùm barbarorum etiam multorum verba minimè diſcernamus, qui vtrum loquantur an vociferentur, diſtinctè ſatis non ſanè poſſumus intelligere. Quanquam proditum eſt, fuiſſe etiam apud antiquos, qui ſermonem animalium omnium intelligerent, inter quos Melampum & Tireſiam præcipuè memorant, & multorum ſcriptis celebratum Apollonium Tyaneum, quem referunt in amicorum cœtu & audiſſe & intellexiſſe hirundinem aliis nunciare, aſinũ prope vrbem onuſtum tritico cecidiſſe, triticumq; humi diffuſum, Philoſtratus vbi hiſtoriam iſtiuſmodi narrat, paſſerem fuiſſe ſcribit, quem ita loquentem Apollo-C nius intellexit. Vtcunq; verò, calluiſſe eum & auium & brutorum id genus linguas, vno omnes conſenſu tradunt. Sedenim parũ hoc mihi videtur quod, vt alia miſſa faciamus, Formicæ Scarabeíue inter ſe loquantur, cùm alia in his ſpectemus, quæ prudentiam, quæ pietatẽ, quæ legum obſeruantiam, quæ agendarum intelligendarúmq; rerum, quæ vel Philoſophis interdum negocium faceſſere conſuerint, notitiam præ ſe ferant, quòd in multis humanæ vitæ commoditatibus illa ipſa quotacunq; animalia nobis documento fuerint, & viuendi propemodum rationem indicarint. Sed næ ego ineptus, qui ſuper his ad Romulum Amaſæum eruditiſſimum eloquentiſſimúmq; virum diſſeram. Sedenim dabis hoc amicitiæ noſtræ, vt etiam liceat ineptire, déq; iis ſermonem facere, quæ tu decies in anno longè diſertius & eruditius è ſuggeſtu publico docere ſoleas. Noſtram verò hanc diligentiam non eſt vt obſcuram quiſpiam exiſtimet, quòd in tam tenui moremur inſecto, cùm in eo tam magna naturæ miracula deliteſcant: quæ Aegyptii ſacerdotes diligenter contemplati eſſent, hæc per Formicam ſuis hieroglyphicis adſcriptam ſignificari voluerunt.

INVESTIGATIO. D

DIligentissimam in primis inuestigationem, solertiamq; in iis comparandis, quæ ad vsum vitæ facerent, per huius animalis hieroglyphicum ostendebant. Formica siquidem ea quoque deprehendit, quæ quisquam accuratissimè occultauerit, pari cum Sole diligentia, qui quotidie omnia terrarũ opera visitatione sua collustrat: quapropter in Isthmo Soli formica immolari solita.

PROVIDENTIA.

MOx & prouidentiam, quia memor hyemis cibaria comparat & recõdit, & cellas promptuarias facit, semina interim ne nascantur morsu secat, abrosaq; condit, ne rursus in fruges exeant è terra, atq; inutilia inde sibi ad vsum alimenti fiant. Quin etiã si ea imbre madefacta senserit, profert atq; exiccat, idq; eo tantùm tempore, cùm tranquillum atq; serenum cœlum præsenserit. Quamobrem nunquam ex nubibus imbrem effluxisse conspexeris, cùm à formicis expositum est frumentum, quod supra humanæ intelligẽtiæ captum esse negarit nemo, nisi paucissimos cõmemorare velimus ea insignes præsagitura, vti Democritum fuisse memorant, quem tradunt iussisse fratri cœlo admodum sereno, vt quamrapidissimè posset messem omnem sub tecta inferret: atq; effusissimũ paulò pòst diluuium subsecutum. Ad hæc, hanc prudentiam, siue cœlestium cognitionem Formicæ adscribit Ælianus, vt cùm nonum à Lunæ coitu diem inauspicatum norit, nunquam eo die de latebris exeat. Sed vt ad asseruãdæ frugis prouidentiã reuertamur, ea si homini largius, aut pari saltem cum formicis portione concessa esset, Phalaris Agrigentinorum tyrannus loca quædam in Sicilia munitissima, tam paruo negotio minimè cepisset. Is enim simulato cũ oppidanis fœdere, frumenta quæ residuò habere se dicebat, apud eos deposuit: deinde data opera, vt cameræ tectorum, in quibus ea condebãtur, rescissæ pluuiam reciperent, frumentaq; ita computrescerent, illos fiducia additi commeatus proprio tritico abusos, primo æstatis initio aggressus, in inopia compulit ad deditionem. Quod vt exemplo nobis sit, sacræ etiã literæ adhortantur, quæ pigros desidesq; admonent, vt ad Formicã se conferãt, atq; illa prudentiores fieri contendant. Salomon formicam minimum terræ animal, sapientiorem sapientibus asseuerat, propterea quòd sibi præparat in messe cibum. Deus verò, vt arbitratur Adamantius, industriam hanc, vel quasi prouidentię similitudinem Formicis dedit, vt aliis ratione vtentibus perspicuum esset exemplar, vt formicarum opera contemplantes, ad res gerendas ipsi quoq; aggrederẽtur, vsui necessaria compararent, & parta discerent asseruare.

Sapien. 6. *Prouerb. 6.*

E F

LABOR INDEFESSVS.

AD hęc laboris perseuerantiam ex Formica picta significabant: nam ea non interdiu solùm, verùm etiam noctibus laborem exercet. Quanta verò diligentia eandem semper itat viam, neq; vnquã aberrat à loco, in quo quicquã reposuerit: quanto nixu semina, quæ præ põdere gestare nõ possit, pedibus protrudit: quàm officiosè aliæ fessis succedunt, opemq; afferunt: vt meritò sit exemplum nobis magni Formica laboris, quæ argutam longè argutius cicadam eluserit, cùm illi, vt in fabulis est, respondit, Æstate quæ cantaueris hyeme salta. Æneas Platonicus, Theophrasto, vbi disserit Euxitheus, eorum opinionem refellit, qui defunctorum animas aiunt id genus animalium sectari, cuius vitã, dum in hu-

A in humanis essent, imitabantur, ad diligentissimam hanc inuestigationem, solicitosque labores formicam accommodat: quam, si ita esset, Vlysses post obitũ assectari cogeretur, qui nobis ab Homero exemplar datus est, in quo quid virtus & quid patientia posset intueremur, idemque laboriosus omnium Poëtarum celebratione decantatur. Plato autem Phædone tradit, eorum animas qui popularem ciuilemque virtutem absque philosophia, consuetudine exercitationeque freti exercuerint, in formicas abire post obitum. Nam & ea quæ de Myrmidonibus narratur fabula, Theogenes eo quod super Ægina scribit opere, quem scriptorem Pindaricus interpres citat, Æginetas ait olim in subterraneis speluncis habitasse, quamque excauabant terram in cultum arborum egerere solitos, mox fructus congestos introferre, vnde à formicarum similitudine nomen illis Myrmidonum accesserit. Sedenim de Myrmidonibus priscorum fabula est, ne Græci vnquam nugari desinant, Iouem in formicam mutatum Eurymedusam Archelai compressisse, vnde Myrmidon genitus eius gentis caput.

PIETAS.

B Rectè autem & pietatem, quęque mutuò mortales mortalibus officia debent, per formicam expresseris, si commeare eas in formicarium spectes formicæ alterius cadauer inferentes, prodire ex cauo aliquas, factasque obuiam quasi consternatas retrocedere, bis idem terque factitare: alias demum vermiculos ab inferiori loco, vtpote redemptionis pręmia, quibus cadauer redimant, cõuectare: alias verò tẽtare, si quæ dissectæ fuerint, vt partes cõmittant, & cohærere faciãt, impellere etiam, vt quæ nihil intermittant, quò explorent, an per se demùm redire queãt. Quòd si quis, vt Æliano teste Cleanthes inquit, animalia hæc rationis expertia contenderet, sola huius rei contemplatio admiratione errorẽ emendare potest. Quantũ verò pertinet ad victus conuectationẽ. Petrarcha noster maluisset hæc de ape potiùs quàm de formica dici, ne furacitati adeò fauere videremur. Nã & in fabulis est, formicæ quæ nunc sunt, homines aliquando fuisse agrestes, eodem fermè ingenio, quo reliqui ferè omnes rustici dãnantur furaces scilicet & raptores: qui licet in id genus animalia fuerint transmutati, pristinũ tamen conuectandi prædas, & rapto viuendi morem obtinuerũt. Animaduertendus verò locus est Leuitico cap. XXII, Si fractum, si cicatricẽ habẽs: vbi C Septuaginta pro Si fractũ, Si formiculosum reposuere: per quem loquendi modum hieroglyphicũ scilicet, interpretes eum intelligi volunt, qui cogitationem omnem in terrena & secularia negotia conferat, neque pensi habeat quicquam nisi vt cibo potuque saturetur: quandoquidem hæc est formicarum vita, vt quæ ventri apta sint & commoda, vndecunque contrahant congregẽtque, vt notat Hesychius: illudque Solomonis quo de superius, Vade ad formicam ô piger, & vias eius considera: ita intelligit, nempe quia pigrum ignauumque ad negotia prouocabat, nõ vt qualia formica facit, rapto scilicet viuendo, faceret, sed vt laborem, diligentiam, prouidentiamque eius in rectis operibus æmularetur.

INÆQVALITAS.

SVnt qui collegas impares, aut inæqualitatem in moribus, in dignitatibus, in censu, & in omni denique vitæ colore significantes, camelum & formicam pingant, laboriosum vtrunque animal, sed facie, magnitudine, reliquoque ingenio magnopere inter se dissident, vt nullis comparationis terminis circunscribi valeant. Apud Ægyptios fateor hieroglyphicum hoc non haberi, sed vsitatissimi prouerbij citatio, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ne prætereatur monet.

OPVLENTIA.

ILlud exploratum satis, opulentiam per formicas significari non tam apud Ægyptios, quàm etiam apud Aruspices, siue de nostratibus, siue de Indicis intelligamus: quarum hæ quidem victui necessaria oppidò congerunt, Indicæ aurum, & preciosam supellectilem accumulant: vt non immeritò formicaria bona de affluenti diuitiarum copia dicantur, quam augures iis portendi asseuerant, apud quos illæ rem congerẽt: veluti Midæ illi Phrygi, cùm puer esset, dormienti formicæ in os tritici grana congessere, ex quo ditissimum hunc fore ita prædictum est, vt euenit.

MVLTITVDO INFESTA.

ALioqui formicæ infestæ multitudinis signũ apud Aruspices fuere, vt quæ Neroni mortis appropinquantis præsagium attulerunt, qui sibi visus est per somnum pennatarum formicarum multitudine oppleri. Nam & paulò pòst concitata in eum multitudo, mortem accelerare compulit. Ferales etiam fuere Tiberio, quę serpentem ab eo in delitiis habitum adhuc viuentem corrosere: nam aruspices cauendum sibi esse à multitudine responderunt. Sunt qui inauspicatas esse putent ob colorem, qui omnino feralis est: quanquam in Pephno insula Laconiæ formicæ candicant.

INTERITVS.

IN vniuersum autem coniectores ideo formicas indicium esse mortis asseuerant, quòd terræ filiæ sint, & in subterraneis cauis habitent, quò identidem mortuorum cadauera inferuntur.

AVDITORVM FREQVENTIA.

AT solis literarum professoribus lætum est ex Onirocritarum disciplina formicas in aures obambulantes imaginari: siquidem aiunt puerorum multitudinem hinc significari, quæ ad audiendum cumulato numero sit aduentura: vnde Martialis in optatissima Grammatici commoda iocatus ait:

Sic te frequentes audiant capillati.

INANIS GLORIA.

PRobatissimi sapientissimiq́ morum scriptores quidam κενοδοξίαν per formicæ hieroglyphicum expressere. Inanem nostri gloriam dicũt, qua nos ipsos supra modum & meritum æstimamus, taciti q́ nobis applaudimus. Latet enim plurimum hoc vitium in abditis animi recessibus, cogitationisq́ delitiis pascitur & educatur. Formica verò in cauernis sese libenter continet, nec nisi necessitatis causa prodit in propatulum, cùm scilicet aut speculatum, aut prædatum properat, vel congestas opes curat: de quarum solicitudine superius satis dictũ. Habet verò hoc formica cũ cenodoxia simillimũ, quòd laboribus & fructibus insidiatur perinde ac insidiosa pestis: hæc quicquid præclarè egerimus, & quascunq́ adoreas acquisiuerimus, labefactare furtim aggredit̃: illa in opes iam paratas, hæc in virtutes, & partã iam existimationẽ populabunda. Fecimus quid in bello fortiter, fors & corona donati sumus, surrepit hæc clanculum, & folia decerpit singula, dum nostra nos facinora narramus, & gloriosum militem, vt in comœdiarũ fabulis est, imitamur. Prudenter aliquid cauimus, id quicquid est cenodoxia vitiat, & gloriando mutat in imprudentiam. Beneficio aliquem affecimus, destruit illud gloriatio, efficitq́ vt de quo benemeriti fuerimus, maleficio se à nobis affectum putet, operamq́ ita & oleum perdamus. Plurimum tempo-

A temporis in ieiuniis, in vigiliis, in orationibus, in continentia, in animi corporisq́; moderatione, ſine vlla mentis auerſione conſumpſimus, aduenit cenodoxia, quæ fructum omnem, quem per labores tot collegeramus, rapidiſsimè depopuletur. Ingenioſe, doctè & accuratè aliquid conſcripſimus, ſed dum nos ipſi illud efferimus, & aut noſtros non apparere labores ingemiſcimus, aut eorum venditatione moleſta gloriam affectamus, cenodoxia illa, illa inquam ſtatim obſcurat quæ alioquin futura erant illuſtria, proq́; ingenio ſtoliditatem, pro doctrina imperitiam, pro ſtudio negligentiam obiectat. Danda itaq; eſt opera, vt laudabilia quidem faciamus, ex quibus gloria ſponte naſcatur: ſed cùm eã viſi fuerimus acquiſiuiſſe, negligamus potius quàm efflagitemus: ita enim cumulatior, & corollariis etiam aucta vltrò percita ſubſequitur. Siquidem virtus ipſa ſibi precium eſt, nihil indigna laudis, diceret Claudianus: eam tamen vel inuitam honor & commendatio comitatur.

DEPOPVLATIO.

B SEd vt ad Ægyptios reuertamur, agrorum vaſtationem & infrequentia facta loca, quæ populoſa prius fuerant, per formicam & origani faſciculum ſacerdotes illi ſignificabant: per formicam, vti ſuperius declaratum eſt, hieroglyphicum populi, quod paſsim iam habetur: per origanũ, ſolitudinẽ eius intelligentes. Ea ſiquidẽ herba loco apposita quà formicę meant, modico vel ſalis, vel ſulfuris puluiſculo ſimul inſperſo, efficit vt iter deſerant, ſuiſq́; relictis cauernis aliò migrent. Nam & Sotionis in agricultura pręceptum eſt, origanum ſylueſtre frumenti aceruis circunſpargere, ne formicæ grana depopulentur. Sed ſi actutùm eas tollere quis velit, experimento compertũ eſt, facilius ſummoueri poſſe, ſi captas aliquot combuſſeris, & cinerem in cauum inieceris: in agro verò ſi can defactum ferrum in ceſpitem vbi nidificant impegeris. Eſt verò origanũ herba vulgo etiam nota Romæ, & aliis Italiæ locis, Latinè cunila bubula appellatur, quam vtpote præcipuè ſuam Ligures littorales Cornabuliam vocant putri, vt prouerbio fertur, aptiſsimam ſalſamento. Cæterùm cùm permultæ eius ſpecies ab autoribus referantur, eademq́; variis cognomentis appelletur, ſatis fuerit atteſtari cunilam bubulam eſſe, quæ origanon Græcè dicitur, quam à teſtudine, cùm ea viperam ederit, ad incolumitatẽ carpi dicit Ariſtoteles, & ab eo Plutar-
C chus. Apud Plinium legas, contra ſerpentes priuatim quæ cunila bubula appellatur: apud Ariſtotelem, ciconiæ cùm vulnus acceperint (eas enim cum ſerpentibus aſsiduè dimicare cognitum) origanũ plagæ imponunt. Theodorus Gaza vir accuratiſsimus, vbicunq; ſit Origanũ interpretandũ, Cunilam reddit. quorum teſtimonia fuerunt adducenda, quia nonnulli cunilam bubulam eandem & origanũ eſſe, pertinaciter negant. Addam illud, cùm inter tres præcipuas origani ſpecies onites connumeretur, doctiſsimos ætate noſtra viros de hac nõ parum dubitare, eamq́; ſibi incognitã ingenuè profiteri. Noſtri Bellunẽſes ſpeciẽ quandam origani, caule, foliis, & floribus grãdioribus vulgò apud nos prouenientem, Puleliũ aſininũ vocant, vnde putarim onitis vocabulũ, vtpote quod ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui aſinus eſt, cõmodiſsimè deduci poteſt, apud nos ita Latinè interpretatum: ea verò herba nimirũ cunila eſt. Ne verò cuipiã mirũ adeò videatur ineſſe vim eiuſmodi gramini tam vulgari, vt formicas fuget, Ambroſius herbam quandã memorat Gillam appellatã, cuius folia turtur nidis ſuis excluſo fœtu ſuperiacere ſoleat, eoq́; pacto pullos ab luporũ incurſu deprędationeq́; tutari. Lupus enim folium huiuſmodi vſque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium

ita sibi sentit abominabile atque contrarium, vt si quis eo locum vbi ille moretur, D cōfricuerit, exilire cogatur & aufugere. Ælianus primo de naturis Animalium scribit, Noctuas à Ciconiis suo nido procul summoueri, platani eò foliis importatis, quorū contactū noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem illabentes: ciconiasque ita pullorū suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitiis suo loco dictum. Neque verò ciconiæ tantùm, turturésue aut testudines medelā sibi nanciscuntur naturę ductu, verumetiam & canes & sues, & ex animalibus pleraque alia. Canes quidem cùm fellis vitio laborant, gramen illud suū decerpunt. Sues, si cephalalgia crucient, fluuiales cancros inuestigāt. Mustelæ rutam, si quando colubrū comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, non ociosè quæritur à quibusdam: quippe cùm animalia hęc talia neque didicerint ab aliis, neque quidē doceri potuerint, cur ita norint quę suis sint ægritudinibus vtilia: quæ nos aliis disputanda in medio relinquemus, iis iam contenti quæ ad veterum picturas declarandas facere videbuntur.

INCOLVMITAS. E

FElicitermihi quidam videntur excogitasse, vt si hominem grauiore aliquo morbo confectū, minimæ tamen rei cuiuspiam ope incolumitate redditum significare vellent, vrsam lingua in formicas exporrecta hieroglyphicè pingerent: vrsam enim ferūt formicarum esu, quas lingua illexerit, ac mox potu adhibito deglutierit, morbi opem sibi comparare: quod eo præcipuè tempore facit, cùm primùm è specu prodit, vbi ieiuna hyemarit. Nam Aron in primis agreste pascitur (eam dracontij speciem Medici ponunt) cuius acerbitas intestinū inedia concretum laxat: quod si nullam attulerit opem, formicis eo modo deuoratis, incolumitati pristinæ restituitur.

LATEBRÆ.

DE latebris verò in quibus aliquis se contineat, per vespertilionis alam, & formicam indicatis, inter reliqua vespertilionis significata diximus.

DE SCARABEO.

HAC de Formica quidē hęc dicta sufficiant. Quod verò pertinet ad F Scarabeū, Appion ille Grammaticus, quem cymbalum mūdi Tiberius est appellitare solitus, rideri à plerisque visus, quòd curiosa nimiū interpretatione Solis operū similitudinem vermiculo tam exiguo, tā bruto inesse collegerit, ad excusandos gentis suę ritus, quæ pilularem scarabeū magna ex Ægypti parte inter numina coluerit, quē reliqui etiā in fabulis tanta veneratione prosecuti sunt, vt scribere nō dubitarint, quemadmodū scarabeus inexorabilē se vel ad Iouis preces opposuerit, qui multis ab eo verbis contendebat, vt cū aquila rediret in gratiā, coactūque Iouē ipsum alia ratione tantæ ire obuiam inimicitiæ. Cæterū si quæ de scarabeo traduntur vera sunt: vera autē vt credamus esse, nō ipsius Appionis tantùm autoritas, verùm & Aristotelis & Plutarchi, & aliorū scriptorū excellentium consensus efficit. Imò vt nihil hi scripserint, quæ passim nosmetipsi fieri possumus oculata fide perspicere, non verū asseuerare, peruicacis esset ingenij. Tam igitū super operibus eius admiranda cùm sint, tantum abest vt vel Appion, vel Ægyptij alij sacerdotes, qui signatè adeò rem interpretati sunt, ridendi videant, vt merita po-

A tius, hoc est, magna & ingenti laude fraudandum minimè sit eorum inuentum.

MVNDVS.

CVr enim quis Ægyptios sacerdotes irrideat, quòd mundi speciẽ, motusq́; ipsos per scarabeum significare tradiderint, si pilulas illas, in quibus seminium ex sese primùm habuerint, ac in vermiculos primùm, mox in certam effigiem conformati fuerint, ad mundi ipsius imaginem & rationem fieri compertum est? Scarabeus enim certo anni tẽpore bubulum excrementum nactus, materiam eam sibi suscipit elaborandã, quod primo statim Pacis suæ versu mordet Aristophanes, αἶρ᾽ αἶρε μᾶζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ. Quo loco mazã Poëta pro excremento posuit, vtcunq; primùm ex ea pilulas cõficit, vt iam mundi ipsius formã initiò imitetur, mox eas ab exortu occasum versus posticis impellens pedibus, non intermissa rotatione protrudit, ipse interim auersus ortum spectat, quasi de industria id det operã, vt cœli ipsius exemplar intuendo, imaginẽ eius exprimere conetur. Quid verò illud, quòd inter trudendũ à Subsolano in Africũ fertur, quasi astrorũ cursui fieri obuiam contendat, qui quidẽ proprio motu ab Africo
B ad Subsolanũ est? Neq; me præterit, esse qui non bouillum, sed asininum excrementũ ad hoc opus deligi autumant, & ab eo inter volutandum genitale semen fimo superfundi cõminiscantur, vnde materies ipsa concipiat. Addunt etiã, vt historia sit verisimilior, nomen ipsum conuenire, quòd canthon asinus sit, vnde cantharus insectũ id denominetur. Sed hęc varietas ad nos nihil, cùm de pila sermo sit, quã ex fimo scarabeus informet, atq; mox in aquas volutãdo protrudat.

GENERATIO.

PRoximum huic significatũ est, rerum procreationẽ atq; principium, ex eiusdem animalis imagine significare. Siquidẽ ex aquis in lucem prodeunt scarabei, veluti rerũ omnium generationem ab aquis esse Philosophi nõ postremę autoritatis autumant: Homerũ quippe secuti, qui totiens Oceanũ rerum parentem omniũ appellat. Nam ea quis quotidie non tueat̃, scandere aquas in cœlũ, diceret Plinius, easdemq́; cadentes omniũ terra nascentiũ esse causam, fruges inde gigni, arbores fruticesq́; viuere, vitalem etiã herbis animam elargiri, omnes deniq; terræ vires aquarum esse beneficia? Quod verò scarabeos diximus ex aquis primùm lucem auspicari, ex historia cognoscere est, quòd scilicet simul ac
C pilæ illæ ex fimo fabricatæ sunt, scarabeus terrã infodit, vbi eas per dies octo & viginti sepultas occulat, quot itidẽ diebus Luna duodecim Zodiaci signa perambularit: atq; hæc hyeme potissimũ rigente fiunt. Dumq́; ita pilæ terra coopertę confouentur, animantur primũ in vermiculos, inde paulatim in id genus informantur, fimo tamen vti folliculo quodam inclusi: nono autẽ & vigesimo die pater è nido prodit, pilulas egerit, & singulas, vti dicebamus, protrudendo in aquam prouoluit, vtpote qui diem eum Solis & Lunæ coitũ conciliare non ignorat, ac perinde mundi ipsius generationem quandam assimilare, orbe inde Lunæ nouæ oriri incipiente. Pilæ autẽ in aquis mollitæ primùm, atq; haud ita multò pòst adapertæ cũ fuerint, informati iam excluduntur scarabei, & nigrum it campis agmen. Quòd si formica tanto hominum consensu prouidæ titulum consecuta est, quòd in conuectandis asseruandisq́; prædis admodũ sedula esse videatur, quos honores habendos scarabeo excogitabunt mortales, qui nõ humanarũ tantùm rerũ peritos eos, verùm & cœlestium, & diuinarũ propemodum non ignaros intueant̃? Certè non immeritò κανθάρου σοφώτερος prouerbium celebratur, ab iis qui singularem in eo vermiculo sapientiam animaduerterunt.

VNIGENITVS. D

QVòd verò apud Ægyptios legitur, vnigenitũ hieroglyphicè per scarabei figurã significari, non eo tantùm modo accipiendum, quo quempiã vnicum filium vnigenitum appellare consueuimus: sed ea etiam de causa, quòd ab vno tantùm genus agnoscat, imò quòd solus ipse sibimet seminiũ fuerit: singuli enim ex pilulis singulis procreati, nequaquam habẽt ad quod genus referant suum, sed absq; vlla propagine, nulla maris genitura, nullo fœminæ conceptu, vermium spontè nascentium instar in eam speciem prodierunt.

DEVS IN HVMANO CORPORE.

EXigere videtur locus is, vt quò ęquiores Ægyptiis simus, Deum optimum maximũ humano corpore assumpto scarabei similitudinem subiisse, Theologorum dictis ostendamus: neque verò quisquam indignum facinus clamitet, Deum ipsum omni admiratione maiorem, insecto omniũ vilissimo, teterrimo putidissimoq; assimilari, qui legerit apud D. Augustinum Soliloquiis, de admiranda Christi humanitate dictum: Bonus ille scarabeus meus non ea tantùm de causa, quòd vnigenitus, quòd ipsemet sui autor, mortaliũ speciem induerit, sed quod in hac fæce nostra sese volutarit, & ex ipsa nasci homo voluerit. Neq; veritus est probus ille Theologus, pietatis & integritatis columẽ, dum in nitidissimo Dei fulgore cõtemplando, hominisq; ex opposita parte cloacalem quendam putorẽ expendendo, sub turpiculam locutionis quodãmodo stomachosæ nauseam, delicatiori cuipiã habitam iri derisui, qui satis exploratum haberet, Deũ se vermem etiã per Prophetam appellasse: proindeq; eos qui tanti mysterij cognitionẽ assequerentur, ac perinde stercorariã scarabei procreationem ex historia callerent, dictũ vtroq; pollice probaturos. Quod verò ad Psalmographi dictũ pertinet, Ego sum vermis, & non homo, fuere nonnulli qui pro Vermis, Sum scarabeus, traduxere: quasi diceret, Contemptissima res ego sum. Euthymius ita ex Christi persona humiliare sese Dauidem ait, qui alioqui & Propheta erat & Rex, alibiq; se canẽ mortuũ appellare, vt libro Regũ legitur: Qui verò putant dictũ hoc propter humanã Christi generationem, quæ absq; vlla viri coniunctione fuit, id nobis indicare videntur, quòd quemadmodũ vermis è pluuia nascitur desuper in terrã veniente, ita & Christus superno sancti Spiritus in virginem aduentu generatus est, quã ob causam Christus vermis dicitur. reliqua videris apud Adamantiũ Concione in Lucam quartadecima, quam de Domini circuncisione conscripsit. Porrò Augustini ductum eò quoq; deduci potest, quòd Assertor noster ait, Ego sum vermis, & non homo: quia scilicet ex mare & fœmina homo nasci solet, ego verò non ex masculo & fœmina secundũ ritum humanũ, atq; naturam, sed in exemplum vermis natus sum, cuius non est aliunde semen, sed in ipsis in quibus coalescit corporibus sua est origo. Clementis Recognitionum opus circumfertur qualecunq;, non vocabulis tantùm vitiatum, verùm sententiis etiam deprauatũ, in quo quidem multa à malignis ingeniis in institutionis nostræ ludibriũ inculcata sunt. Sed hęc corrigere alterius fuerit censura, illud hoc loco tantùm attingã, quòd circa Sexti finem scriptũ est, Nos vt canthari libenter volueremur in stercore: vbi is qui glossemata quædam adscripsit, non vt Canthari, sed vt Cantherij legendum putat: ratus nimirum Campanum prouerbiũ ad hoc facere, Cantherius in fossa. In epistolis verò bonus ille vir quisquis censor fuerit, sed nõ satis eruditus, audacter Cantherij fecit, cùm Cãthari dubio procul sit legitima lectio, ex hac ipsa quã retulimus historia

Psal. 21.

E

F

A historia naturali desumpta. Sed ne quid quod ad vermem facere succurrat, prætereamus, is prauæ nonnunquã cogitationis inquietudinem hieroglyphicè significat: quod Eucherius ad Esaiæ dictum trahit, Vermis eorũ non morietur.

VIR PATER'VE.

CVm verò ita nascatur scarabeus, vt nullo fœminæ beneficio progignatur, solaq; patris cura, labore & diligentia vitã auspicetur (nõ enim fœmineum est inter eos genus) hinc fit vt Ægyptij sacerdotes PATREM significaturi, scarabei prætulerint imaginem: & vbicunq; maris officium, masculamq; vim exprimi voluerint, non alio magis vterentur hieroglyphico: nã veluti pro matris & fœminei sexus symbolo vulturem pingebant, quòd illa absq; patris ope procrearetur, vti commentario suo disputatum est: ita virum ob similem, quam attulimus, causam, per insectum huiusmodi intelligi voluerunt.

STRENVVS BELLATOR.

ET quoniam bellatorum animi ea maximè ratione commendãtur, si viriles fuerint, virorumq; sit bella gerere, Maronis Homeriq; præcipuè autoritate, illi ipsi sacerdotes masculam virtutem atq; ferociam per scarabeum expressere, cuius imaginem anulis insculptam milites gestasse, tradit Ælianus: de quo plura apud Plutarchum libro de Iside & Osiride. Erat & signum Romanorum militũ scarabeus, quo virilem animum præstare se debere admonerentur, neq; muliebriter quicquam meditari facereue: eaq; de causa dictum ab Horatio,

Tyrtæusq; mares animos in Martia bella
Versibus exacuit.

Contrà verò & Phrygas & ἀχαΐδας, in effœminationis opprobriũ Virgilius & Homerus, vterq; suos appellauit, quòd nihil saperent masculum, sed muliebri torpore ignauiaq; cessarent.

SOL.

CVm verò plures sint scarabeorum species, trium Ægyptij meminere, quarum vna αἰλουρόμορφος appellatur, quæ scilicet felis faciem mira refert similitudine, estq; radiis quibusdam insignita: eaq; de causa solis hieroglyphicum formam hanc esse voluerunt. Aiunt verò Æluron, qui apud Latinos nunc cati nũc felis nomine receptus est, oculorum pupillarumq; vsum cũ Solis cursu ἀντιπαθείᾳ quadam commutare, quippe quæ et noctu, & ingruente matutino tempore vegetiores fiunt, & acutius cernunt, ad ortum vsque iubaris, inde sensim incipiũt hebetari meridiem versus, atq; ita quo magis ad occasum declinat Sol, eo minus obscuriores fieri. Ad hæc scarabeo digituli sunt vnicuiq; triginta, totidẽq; sunt mensis dies quibus Sol ortu continuo gradatim per singula signa cursum peragit suum.

LVNA.

ALtera species bicornis est, ideoq; ταυροειδὴς appellata, tauri quippe insignis facie. Hæc Lunæ subiicit, propterea quòd cœlestem taurũ Ægyptij Lunæ exaltationem cõmentati sunt. Gigni hos ex vermibus, Aristoteles, qui lignis aridis innascunt, asserit. Primũ enim vermes ipsi immobiles fiunt, mox disrupto putamine id scarabeorũ genus exit. Cæterũ Plinius genus hoc, cui tauri cognomen cornicula dedere, terrestre putat: eos idcirco alij terræ pediculos vocãt. Lucanos appellat Nigidius, quibus cornua prælonga bisulcis dentata forcipibus in cacumine cùm libuit ad morsum coeuntibus, quales infantiũ remediis ex ceruice suspendunt: eos in Veneta regione Gramphos, quasi Ceramphos, hoc est

bicornes appellamus. Cornicula ea non tantùm collo suspensa ad quartanas, D
quibus id remedij applicat Plinius, verùm etiam in frigidiuscula lauatione vri-
natoribus ad neruorum stuporem, qui plerunque fit in aquis, amuletum credi-
tur: nam & id incommodi vulgò gramphum vocitamus.

MERCVRIVS.

ERat & sua hieroglyphico Mercurij species dedicata, quippe vnicornis, &
ab reliquis forma admodũ dissimilis. Neque sum nescius, quendam etiã esse
paruum admodum scarabeum frumenta erodentem, qui cantharis appellatur:
oritur is ex erucis fici, piri, & pini: fiunt enim ex his omnibus vermes, cæterũ hę
postmodum more muscarũ coeunt. Ridiculam Metrodorus Scepsius obserua
tionem ponit, nostro etiam tempore haudquaquam abolitã, in frumentis ole-
ribusque ab earum iniuria sospitandis, quod in Cappadocia inuentũ prodit, ob
multitudinem cantharidũ: menstruas quippe mulieres ire per media arua, hor-
tósue, retectis (sit verbo venia) supra clunes vestibus, erucasque ita, ac vermicu-
los scarabeosque, ac noxia alia decidere. Alibi seruatur vt nudis pedibus eant,
capillo cinctuque dissoluto, versu eo pronunciato, φεύγετε κανθαρίδες, λύκος ἄγριος E
ὑμᾶς διώκει: Facessite cantharides, lupus agrestis vos insequitur. Cauendum verò
ne id oriente Sole faciant, sementem enim tunc arescere proditum.

LETHALIS À SOLE FEBRIS.

AD hæc Ægyptij hominem lethali febre extinctũ, quam sub dio solares ra-
dios perpetiendo contraxerit, significare si vellent, scarabeum cæcũ effin-
gebant, oculos quippe vel acu, vel alia leui cuspide transfossum, ita vt exocula-
tus omnino videretur. Aiunt enim solares radios scarabeo inimicos esse, qui-
bus si vehementius impetatur, accidere vt statim obcæcetur: simulac verò cæ-
cus effectus fuerit, breui etiam commori.

VIRTVS ENERVATA DELICIIS.

ATque hic tam egregius bellatorũ ductor, tam alienus à mollitia est, vt cùm
primùm venereas rosas olfecerit, emoriatur: quasi virtutẽ quantumuis ma
sculam illecebris eneruari documento sit: quod quidem vel ab Aristotele tradi-
tum, ansam dat hieroglyphico non insulso: si, puta quis velit Hannibalem durũ
Capuę desidentem, effœminatũ pingere, scutum illi cum scarabei signo tribuat, F
oras verò clypei rosarum sertis ambiat, aut quid huiusmodi. Sunt etiam in ho-
minum genere permulti qui rosarum halitum ferre non possunt, atque in iis pre-
cij quantiuis viri. Nam cùm Romæ essem, vidi Oliuerium Caraffam magnæ ce
lebritatis Cardinalem, qui rosarũ tempore quotannis secedere cogebatur, seque
intra suos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere, custodiis ad ostia dispo
sitis, ne quis aut salutantum, aut amicorũ officij gratia ingredientium rosam in-
ferret. Et in Romana nobilitate insignis vir Petrus Melinus, ingenio, eruditio-
ne, & loco nobilis, rosarum odore plurimùm offendebatur. Atque hęc de scara-
beo, quæ memoria complecti potui succurrerunt: plura omnino scripturus, ni-
si Commentarium, quod eo super olim paraueram Vulturi adiunctum, ex cla-
rissimi viri Alberti Pij Carporum Comitis scrinio surreptum, & à ne-
scio quo bibliotapho, vel fuco potius, in Germaniam
asportatum, adhuc desiderarem.

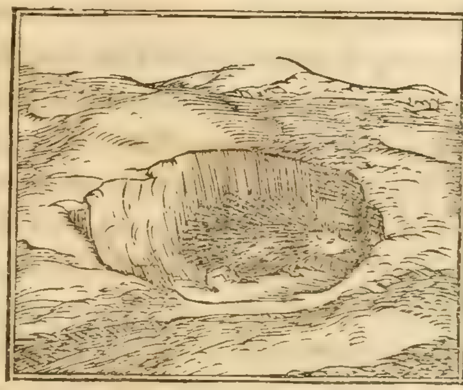
De

A

DE ECHINO TERRESTRI.

Echinum Ægyptij, quod hactenus legerim, literis ſuis nō inſeruēre: multa tamen ſuper eo ſignificata Græci Latiniq; excogitarūt, quæ admiratione ingenij propemodum cum iis quę Formica ſuper & Scarabeo diximus, conferri poſsint: atq; ea quidem ad humanæ vitæ commoda, vtili exemplo futura: cuiuſmodi illud eſt, quod in primis commemoratu dignum exiſtimaui.

OPPORTVNITATIS captator.



HOminem quippe temporum omniū conditioni ſeſe accōmodantem per id animal ſignificari, et quod ait Phocylides, καιρῷ λατρεύοντα. Nouit ſiquidem Echinus (de terreſtri nunc loquor, nam de marino inter piſces alibi agetur) cubilia ſua Aquilonum & Auſtrorum mutatione cōmutare. Duas enim cubilibus feneſtras facit, alterā Notum verſus, Boream verſus alteram: quacq; parte ventum futurū præcognoſcit, feneſtram obturat, alterā recludit: ſin intra tectum alatur, ad parietem diſcedit. Quod Cyzici quidam cùm obſeruaſſet, conſecutus opinionem eſt apud omnes, vt ventos qui ſpiraturi eſſent ex ſe ipſe præcalleret: id quod alij Byzantij eueniſſe tradunt, fortè quòd tunc rerum ſumma apud Byzantinos eſſet. Sed vbicūq; illud acciderit, ſatis nobis eſt id ab Echino fieri, quod documento nobis eſt, præcauere fieri poſsit, ne imminens nos occupet calamitas: ea ſi vicerit, ne aduerſus præualentis fortunæ impetum reluctabundi fruſtra fatigari velimus: flectendam verò viam velis, cùm obniti contrà non detur, quocq; trahit fortuna, iter intendendum. Non enim eſt, vt idem inquit Phocylides, in ventum reflandū. Quin potius tales ſimus, vt quo nos cunque rapit tempeſtas, æquo animo deferamur, atq; vt optimè Virgilius monet, ſi quo Italiam contingere cœlo nequeamus, quia ſcilicet

B

Mutati tranſuerſa fremunt, & veſpere ab atro
Conſurgunt venti, atque in nubem cogitur aër,
Nec nos obniti contrà, nec tendere tantùm
Sufficimus, ſuperat quoniam fortuna, ſequamur,
Quáq; vocat vertamus iter.

C

Atque hoc illud eſſe crediderim, quod in Echino tanti facere videtur Archilochus, dum ſuper animalis huius prudentia ita ſcribit:

πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

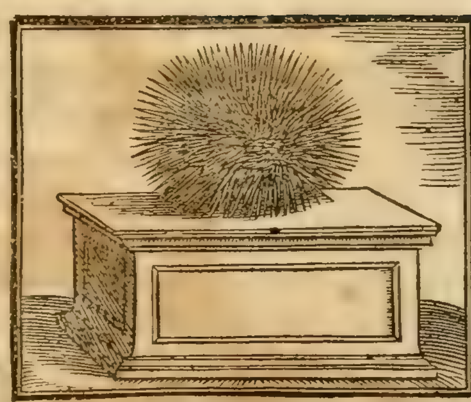
Multa quidem Vulpes, magnum vnum nouit Echinus. Vel vt numero numerum reddamus.

Scit multa Vulpes, vnum Echinus, at magnum.

Sanè Solomon Erinacium inter animalia terræ minima, quę ſapientibus ſapientiora ſunt, nominat, vt Septuaginta edidere. Nam leporem vulgata ponunt.

CONTRA PERICVLA MVNITVS.

ILlud quocq; ſuper Echino ſignificatum ponunt, vt per hieroglyphicum eius hominem ab inſidiis & periculis, ac cuiuſcunq; fortunæ caſibus, tutum oſtentent. Siquidem is ſimulatq; ferarum ſe impetentium odorem latratúmue ſenſe-



D

rit, in orbem ſeſe colligit, roſtro pedibusq; intrinſecus teſtudinis more contractis, tergore omni pilæ inſtar conglobato, ſpinisq; quibus vndecunq; munitus eſt, ad incolumitatem erectis otiatur, contactum ſuum omnibus formidabilem reddens. Ad hæc autem reſpexiſſe videtur Horatius poëta, cùm ſe ita contra fortunæ impetum præparatum ſcribit, vt ſua inuolutus virtute, tutus ab eius iniuria fiat. Ita enim inquit:

Fortuna ſæuo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi nunc alÿ benigna:
Laudo manentem: ſi celeres quatit
Pinnas, reſigno quæ dedit, & mea
Virtute me inuoluo, probámq;
Pauperiem ſine dote quæro.

E

PROCRASTINATIONIS DAMNA.



Atque hoc tam prudẽs alioqui animal in opportunitate captãda, & periculis euitandis ingenio, & natura præmunitus, damni tamen alicuius, ob procraſtinationem ingruentis, hieroglyphicum eſt, ſi illi fœtus adÿciatur ſuus. Id enim malum ex contatione maius effectum oſtendit, propterea quòd aluo ſtimulata quandiu poteſt partũ differt, quo fit vt fœtus magis inoleſcens, maiorem poſtmodum in pariundo dolorem afferat. Duo eius genera omnino ſunt, maritimum & terreſtre, vtrique nomen apud Græcos Echino. Terreſtris de quo iam diximus, omnibus innotuit ſub Erinacÿ nomine. Huius quoq; ſpecies duæ ſunt, Suilla, & Canina, quæ quidẽ rictu & pedibus aut ſuillis aut caninis ſimilibus diſtinguuntur. De Suillis Eucherius: Erinacÿ chœrogrilli nuncupantur magnitudine propè mediocrium cuniculorũ, qui de cauernis petrarum procedentes, gregatimq; in eremo, quæ eſt contra Mare mortuum, pabulantur, qui & Echini dicuntur, ita ſpinoſo defenduntur tegmine, vt nec contingi quidem poſsint. Par huic cum formica ſolertia comparando victu, qui poma aculeis affixa congerat in cauernam: infamis tantùm eſt inuidiæ nota: quod cùm optimè norit ſe propter cutem præcipuè peti, cuius vſus poliendis velleribus inſeruit, ſimulac in periculum ſe adactum videt, vrina ſua emiſſa tergus omne conſpergit, ſibi conſcius id inde putreſcere, aculeosq; ſpontè mox decidere.

F

A PIERIVS VALERIANVS AD FABIVM VIGILEM, SPOLET. DE IIS QVÆ per sacram suem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

PAlæmonem olim aiunt magni nominis Grammaticum, incomparabilem M. Varronis eruditionem admiratum, literarum eum porcum appellasse, tanta sibi interea earum prærogatiua adrogata, vt Virgilium diceret iam tum de se præsagisse, cùm cecinit:

Audiat hæc tantùm vel qui venit ecce Palæmon.

vnum se quippe futurum, qui de scriptoribus iudicaturus esset, cuius ferulæ atq; censuræ omnes veterum & iuniorum lucubrationes subiici deberent: natas secum literas, secum interituras summa vanitate iactaret. Hic est Rhemmius Palæmon patria Vicetinus, cuius monumentum hodie in Sumano monte agro Vicetino imminente cum epitaphio ostenditur, vbi rus ei fuisse verisimile est, cùm aliàs etiam agricolationis & vineti studiosissimũ fuisse, & C. Plinius ostendat: sed ea fuerit ductus gloria. Certè dictum illud hominis de Varrone non à grammatico, qui literarum tyrocinia doceret, non ab insano aut inepto viro quopiam effusum, sed vt diuinitùs potius editum accipimus: nam & olitor sæpe nõ contemnenda protulit. Nos quippe Varronem non ea de causa literarum porcum vel à Palæmone vel ab aliis appellatum asserimus, quòd scripta eius sint vlla in parte lutulenta, vel ex hara producta, sed quia nihil sit Varrone ipso neq; lautius, neque copiosius, neq; magnificentius, qui tam multa, tam varia, tam præclara conscripserit, magnæ studiosis omnibus vtilitati futura, nisi acerbissima temporum clades thesauros eos posteris inuidisset: quare is omnium consensione vir doctissimus, ac omniũ disciplinarũ parens, totius prædicatione vetustatis habitus. Quòd verò doctrina eius porco æquiparata sit, ea est causa, quòd nullum animal à sue, pluribus magísq; variis condimentis aptum, quòd nihil ea carne parabilius, & omnium epularum vsui magis expositum, quinquaginta propè saporibus ex eo, vt veteres obseruarunt, excogitatis, vt non alio ex animali copiosior, neq; lautior humano victui materia suppeditetur: perinde ac multa et varia Varronis scripta argumentum nullum intactum reliquere, splendidissimóq; rerum omnium apparatu vniuscuiusq; animi famem expleuere. Hæc igitur cùm super Varrone ipso meditarer, fortè accidit vt scripta quædam mea recognoscerem, quæ scilicet olim ad ἱερογλυφικῶν interpretationem elucubraueram, eáq; inter amicos diuiderem, mei erga se vel amoris vel obseruantiæ testimonium: prorupit ex his ecce porcus Aegyptius, quem aufugere tentantem cùm postico arreptum pede comprehendissem, cui dono conuenienter hunc mitterem cœpi circunspicere: Varronem quippe aliquem deposcebam: hîc mihi tu Fabi Vigil occurristi mortalium eruditissime, cui meritò hanc condimentorum lautitiem καὶ ποικιλικὴν ὄψου ποικιλίαν, quam de porco memorant, vti Varroni congruam, ita tuæ perquàm similem opulentiæ dedicarem. Nam tu quoq; nullum dicendi genus, argumentum nullum, nullam arcanæ quantumlibet doctrinæ partem intactã reliquisti, quæ de diuinis humanisq; studiis, de rerum natura, de moribus, de ratione dicendi, de quacunq; demum re vel dici, vel excogitari possunt, tuo illo magno ingenio, felicissimaq; memoria complexus es, vt vix alterum ætate nostra conspiciam, quem Varroni illi literatissimo conferre possim. Quare porcum hunc meum tibi deberi meritò iudicaui, cuius immolatione sanctissimum amicitiæ fœdus tam piè semper inter nos cultum & obseruatum, quæ tua est animi synceritas, spero me perpetuò confirmasse.

PERNICIES. D

AEGYPTII sacerdotes vt odium, quo suille genus omne persequebantur, literis suis testatum relinquerent, perniciosum hominem Suis hieroglyphico significari instituerunt. Est enim natura animal admodum vitiosa, pruritu impotens, Luna maximè deficiente: constatq; pariter eorum corpora vitiari, qui lac eius biberint, lepraq; & putida scabie contaminari. Quinetiam frequens suillę carnis esitatio aciem obtundit ingenij. Vnde iocum Diogenes excepit in athletas, de quibus interrogabat quidam, cur icti non sentirent: Quia, respondit ille, suillis ac bubulis carnibus educati sunt: ad animum scilicet vertens quod alter de corpore quæsierat. Huiusmodi enim cibi quamuis corpus obdurent, mentis tamen acumen hebetant. Ad hæc, maleficum est etiam monstrum, quia satis cladem non exiguam infert, damnosamq; facit pauperiem, dum teneriorem segetem non depascit modò, sed & fœdè proculcat, & rostro eruit. Vnde primùm hoc animal Cereri sacrificatum Poëtæ testantur: & fabulæ exortæ sunt de Cromyonia sue Apri Calydonij matre, vno ex Thesei laboribus. Itaq; Salaminij lege statuerunt, vt eorũ suum dentes attererentur, qui segetibus cladem aliquam intulissent, de quo publicè statutum est apud Bellunenses meos. E

SENSVS MAXIMÈ BRVTVS.

PRæcipua verò fuit apud Ægyptios de sue significatio, vt per eius simulachrum intellectu mystico sensum materiæ penitus affixum, atq; illi præcipuè coalitum indicarent: quod licet in animantiũ omnium, nedum in omni brutorum genere conspiciatur: nescio quo pacto tamen longè magis brutũ, in sue plurimùm apparere: vnicuiq; manifestũ est. Hic verò sensus rationi plerunq; sese constituit aduersariũ, non aliter quàm materiæ ratione habita, corpus animæ tã multis in negotiis reluctat̃: de quo pręclara Platonis, Phędonis, sentẽtia, τῷ μὲν θείῳ, καὶ ἀθανάτῳ, καὶ νοητῷ, καὶ μονοειδεῖ, καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ κατὰ τ' αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχήν, τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ, καὶ θνητῷ, καὶ ἀνοήτῳ, καὶ πολυειδεῖ, καὶ διαλυτῷ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. Animam quidem perquam simillimã esse parti ei quæ diuina est, & immortalis, intelligibilis, vniformis, & insolubilis, & eodem semper modo circa eadem habeat: corpus verò identidem simillimũ humanæ, & mortali, & incognito, & multiformi, atq; dissolubili, & quod nunquam circa eadem, eodem habeat modo. Ex argumentis autem huiusmodi, quicquid apud Philosophos altercationis est in explorandis naturæ secretis, emanauit, aliis rationẽ rerum, aliis sensum præferentibus, eam illis incorruptibilem perinde ac animam esse asserentibus, his hunc cogitationi, veluti & ipsos corporis affectus, propinquiorem esse concertantibus. Quare minimè mirum est Ægyptios, & qui disciplinam eorum secuti sunt, in contemplandis iis potissimùm quæ à corporibus disseparata viderentur, occupatos, porcum quippe animal sensui tantùm deditum aspernatos esse: quippe qui corpus identidem suummet, vt in Papyro commonstrauimus, minimi faciebant, eiusq; alendi, curandiq; negocium perexiguum suscipiebant: sensui, quem falli in vnoquoq; animantium facillimè posse suspicabantur, parcissimè fidem adhibebãt: contrà verò Aristoteles, quiq; eum sequuti sunt, sensum ita sunt admirati, vt eum cogitationibus omnibus prætulisse videantur. Sed nostra nos significata prosequamur. F

VANILOQVENTIA.

AEgyptij autem sacerdotes, vt apud Horum est, si vaniloquentiã hieroglyphicè

A phicè significare vellent, & suem & auersum Elephantum sculpere consuerunt, idq; perinde erat, ac si rationem à brutali sensu auersam ostendere voluissent. Nam cùm Elephanti significata Cōmentario suo conscriberemus, cum in omni ferè virtutis numero, si de brutis hoc dicere liceat, rationis propemodū participem inueniebamus. Huic sus opponitur, qui antipathiæ ipsius cogente vi, vsq; adeò est elephanto inuisus, vt ab eo nullo posit concilio tolerari: sed cumprimū auditus fuerit eius grunnitus, fugam elephas arripere cogatur. Nota historia est, quemadmodum Megarenses ab Antipatro afflicti, cùm ad manifestum exitium premerentur, vtereturq; ille elephantorum robore, excogitarint porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in elephantorum gregem immittere: quo facto validissimum Regis conatum negotio minimo irritū reddidere, victoria per ingenium sibi comparata.

VIS ANIMI LABEFACTATA.

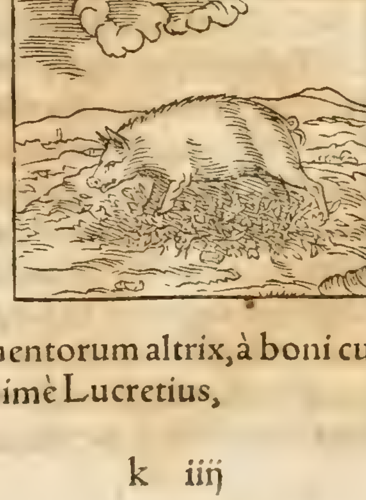
ANimosum alioqui hominem, qui tamen improuisa aliqua specie sit exterritus, per porcum & fugientem leonem exprimere quorundam inuentum B fuit. Aiunt enim Leonem Suis congressum declinare: visumq; aliquando cùm suem aggrederetur, vt setis horrentem aspexit, aufugisse. Sed enim hoc leoni haudquaquam accidit ob naturæ dissidentiam vt elephanto, sed ob horrificam Suis indignati speciem, quam cogatur exhorrescere.

SOPHISTAE.



ET vt, quod initio dicere cœperamus, prosequamur, sacerdotes illi cùm nihil ęquè abhorrerent quàm inanes sophistarū nugas, & cauillosas verborum argutias argumentorumq; decipulas in naturæ viribus indagandis, eiusmodi notæ hominē per suis hieroglyphicū significabant. Eodem intellectu apud Hebræos suillā abstinere præceptū ait Philo, admonitosq; nos ea diuina lege vt sophistas euitaremus, per euitabilem huiusmodi animalis impuritatem: illi enim acutissimis tantùm accuratissimisq; rerum distinctionibus, quod per bifidam animalis vngulam interpretatur, quasi luto inhæsitantes, ita illis adhærescunt, vt inde nunquam auelli posint, sed ad extremam vsq; senectutem ibi- C dem computrescunt: nam & porci nihil illustre, nihil purum, nihil limpidum amant, sed turbida tantùm, spissa & sordida & fæculenta sectantur: inq; his pręcipuam statuunt voluptatem.

A BONIS MORIbus alienus.



PEr porcum itaq; inhęsitantem luto, vel, vt Cratetis intellectum sequar, rosas conculcantē dispergentemq;, à bonis honestisq; moribus alienum hominē indicabant. Nam cùm Diuinæ passim literę rosas & odorata omnia ponant pro vitæ morumq; synceritate, susq; ita rosas aspernetur, vt de iis qui sinistro, prauo maleficoq; sunt ingenio dicatur, aptissimum excogitatū est hieroglyphicum, ὗς διὰ ῥόδων. quo prouerbio Cratetē vsum aiūt opusculo quod γείτονας vocauit. Quin viuere in Arabia suillum genus vllo genere posse negant: quippe cùm ea regio sit odoramentorum altrix, à boni cuiusq; odoris hoste meritò declinatur, & vt luculentissimè Lucretius,

Deniq; amaracinum fugitat sus, & timet omne

Unguentum: nam setigeris subus acre venenum est,
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contrà nobis cœnum teterrima cùm sit
Spucities, eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter toti vt voluantur ibidem.

Eódem spectat quod Assertor noster, Nolite, inquit, margarita vestra ante porcos proiicere: eos qui scelerum tantùm fœtoribus illuuieq́ delectantur, porcos intelligens, putorem quippe omnem tanquam odorem suauissimum expetentes. Nam quod ad lutũ pertinet Ciceronis scomma est, actione in Verrem VI. Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto volutatum totius corporis vestigiis inuenimus?

D I S T I N C T I O.

AD hæc sciendũ, vngulam bifidam in Sacris literis electionis & distinctionis symbolum esse: quod apertius dicunt, cùm oportere sacerdotem monent, vt lepram à non lepra sciat internoscere: scelerum quippe differentias, iustum ab iniusto, & à curuo rectum, Horatius poëta diceret.

C O G I T A T I O.

RVminatio autem, vt in Ceruo dictum, memoriam & cogitationẽ indicat. Vtroq; aũt horũ opus est, si recto & sapienti iudicio esse volumus: præstandum quippe discernendi acumine: vnde aureum illud Pythagoræ præceptum, DE REBVS DIVINIS ABSQVE LVMINE NE LOQVARE. hoc est, dandam esse operã disciplinis, quę veritatis lumen subministrent, si sacra tractare volueris. Sed parũ id profuerit, nisi & memoria, & iudicium, bonæq́ mentis accesserit examinatio. Hinc exploditur sus, qui licet vngula sit fissa, minimè tamen ruminat. Tales ij sunt, quanto hodie numero dij boni, qui licet recti prauiq́; cognitionẽ optimè callere videantur, cœno tamen volutati cùm doctrinã ipsi suam ad rectam viuendi rationem minimè dirigant, optimè, vt Menander ait, periti praua sectantur. Diuinarũ enim literarũ doctrina, vt cum Origene loquamur, non solùm sacramentorũ debet scientiã continere, verùm etiam mores gestaq́; informare discentiũ. Pleriq; alij quoq; dixerunt, ruminare esse deuouere se ad legis meditationem: fissam verò vngulam habere inter mundum & immundum distinguere: hoc quidem literarũ & præceptionum peritiam habere, illud verò meditationẽ esse, & diuinæ prouidentiæ, qua rectè omnia dispensat, in omnibus cogitationẽ, quam veteres Prophetæ eructationem, vt nostri reddunt, appellauere: vt, Eructauit cor meum verbum bonũ: quancunq; enim virtutem à vitio selegerimus imitandam, eam continua repetitione mandere, & in habitũ assuefacere debemus. Seligere verò est diuidere literam à spiritu, & quędam secundũ historiam solam edocere, quædam secundum contemplationem, quædam verò secundũ vtrunq; intelligere. Nam qui præstare hoc idoneus est, ille mundus: qui verò vnius tantùm partis est particeps, immundus. Hæc Hesychius. Neq; dissimulanda est Irenæi meditatio super hoc loco, qui cùm proximè fuerit ad Apostolorum tempora, multa diuinæ illius synceritatis interpretamenta percepit: cuiusmodi hoc posito ex lege: Quæcunq; ex animalibus duplicem vngulam habent & ruminant, munda esse: quæcunq; autem aut neutrum, aut alterum tantùm horum habent, vt immunda segregari. Per mundos is eos intelligit, qui ea quæ de Patre & Filio tradita sunt ab ecclesia, firmiter credunt, & in vtroq; requiescunt, vtpote quæ sit eorũ firmitas quę duplici sunt vngula,

A gula, & insuper Dei traditiones die noctuq; meditantur, cogitationes suas bonis operibus accommodantes, quæ quidem præcipua est ruminantium virtus. Immunda autem, quæ neq; in Deum fidem habent, neq; traditiones eius meditantur, cuiusmodi sunt qui vocantur Ethnici, idololatriæ abominationibusq; dediti, nil syncerum, nil laudabile sapientes. Ex eorum autem numero, qui quidem ruminant, vngulam verò duplicem non habent, Iudæi sunt in primis, quibus quidem mandata Dei plurimùm in ore sunt, sed neq; Patrē & Filium agnoscunt, neque sensum à litera distinguere sunt idonei. Alij demùm duplicem vngulam habent, non tamen ruminant: quo in numero sunt hæretici, qui sacras semper literas euoluunt, argutasq; rerum finitiones peruestigant, & quicquid vel ineptè vel impiè sentiūt, aliquo semper diuinarum Scripturarum dicto corroborare contendunt, ea tamen nesciunt, aut nolunt ad veri sensus examinationem conuertere, ad iustitiam, ad bonos mores dirigere quæ legerunt. Nam bona eorum pars & Patrem & Filium agnoscere, colere, & toto mentis affectu venerari profitentur, quid tamen aut Pater aut Filius statuerit, ne minimùm qui-
B dem meminisse volunt. Et ne longè exempla repetamus, cui nam hominū generi magis in ore est IESVS CHRISTVS, quàm iis qui hodie concordiā vnanimitatemq; totius Christianismi, quam vnam sibi Iesus Christus Dei filius à nobis omnibus deposcit, auersantur, & admittere cane peius & angue vitant? Hinc tot piorum cædes, templorum profanationes, incestus, adulteria promiscua, sacrorum censuum direptiones, conciliandi se Deo contumacia, promissæ diuinitùs expiationis abnegatio, sacrorum ferè omnium irrisio, & omniū quęcunq; dictu factuq; abominanda sunt, profligatissima expeditio. Quod nō nostri modò Prophetæ præuidere, sed Maro ipse, non nostri generis vates, diuinasse videtur, cùm hæc scribit oracula:

Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum,
Vicinæ ruptis incer se legibus vrbes
Arma ferunt, sæuit toto Mars impius orbe:
Vt cùm carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia, & frustra retinacula tendens
C *Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.*

PROFANVS.

MEritò igitur per porci simulachrum Ægyptij profanum intelligebant, Susq; tantæ apud Ægyptios abominationis erat, vt si quis eum vel incuria tetigisset, cum ipsis statim vestibus ad fluuium lotum abiret, subulciq; nullum omnino templum ingrederentur, connubioq; aliorum prohiberentur. Scythæ quoque sues adeò contemnebant, vt ne alere quidem eos in regione sua vellent. Apud Romanos Flamen Dialis porcum tangere sine piaculo non poterat. Quid, quòd religioni, pietatis etiam nostræ fuit pontificibus, ne de sue cognomentum profiterentur? atque ob eam causam institutum vt Romanus Pontifex, quamprimùm designatus est, honestum aliquod sibi nomen assumat, more hoc à Sergio cœpto, cui cùm nomen à rictu porci esset incuria parentis inditum, ne vox ea cederet in religionis ludibriū, Sergium se vocari iussit. Neq; verò sum nescius, ex Ægyptiorum cognatione solos Panselenos suilla in cibum vsos, propterea quòd aiunt Typhona cùm suem insectaretur, ligneum sepulchrum apud Panselenon offendisse, in quo Osiridis cadauer vitro conditum, vti gentis mos eius erat, asseruabatur, atq; eo prouectum odio, quod illi aduer-

ſus Oſirim peculiare fuit, membra eruta diſcerpſiſſe, mox in rei tam nefandæ me D
moriam Panſelenos populos ex ſue conuiuia inſtituiſſe, quaſi liceret iam ſepul-
chro eo tam fœdè profanato, in profligatiſsimũ quodq; præuaricationis & con
tumaciæ genus prorumpere.

NABVCHODONASOR.

INuenies in Diuinis literis Nabuchodonaſora, quẽ ναβοκοδρόσορον geographus Strabo appellat, Suis nomine vocitatũ Pſalmo LXXX. Vaſtauit vineã tuã Domine ſus ſylueſtris: id'q; ea de cauſa, quòd in voluptatũ luto volutaretur, & quia omni ſpurcitiæ genere immundus eſſet. quanquam loco hoc nõnulli Salmanaſarem potius intelligi volunt. Nos autem per ſuem, vti ſuperius ex Heſychio dictũ, eum accipimus, qui quidem habet ſcientiam diuinorũ, ſed ea non rectè vtitur, vtpote quam incongruis polluat facinoribus, vitæ turpi atque immundæ deditus: de quo Petrus, Præſtaret his iuſtitiæ viam non cognouiſſe, quàm ea cognita retrò reuerti, ſancta ſibi tradita diſciplina ignauiter derelicta: quandoquidem his verè accidit prouerbium, Canis ad vomitũ ſuum reuerſus: &, Sus lota in volutabro cœni. Omnes deniq; qui vel immunditię, vel gulę, vel E reliquæ incuriæ ſemetipſos dedunt, porcorum & canum vitam deſumpſiſſe lex intelligit, inquit Irenæus. Quin & idipſum nomen ὗς, opprobrij cuiuſdam indicium: nam vocalem ipſam υ Caius Iulius Romanus vbi de præpoſitionibus diſſerit, ad vituperationis pathos exprimendum idoneam eſſe dicit ex Hermetis ἐν τῷ κηρυκίῳ λόγῳ, teſtimonio: additam poſtea fuiſſe F literam, noſtros'q; Fu dixiſſe. mox Fυfe, hodie paſsim Fy, cùm putoris aliquid perhorreſcimus. Facit ad hoc Pſalmographi teſtimonium, Saturati ſunt porcina: quam lectionem Eucherius ita agnouit, vt hieroglyphicum etiam eius interpretaretur: Iudæos quippe arcanis diuinæ legis prius inſtructos abſtinuiſſe profanis, porcina mox ſua, id eſt, priuatorum dogmatum immunditia, quam eis & Chriſtus obiectat, ſaturatos, dum'q; negant Chriſtum, eandem impietatem, dicit, etiam ad ſuos poſteros tranſmiſiſſe. Gloſſa illa interlinearis vulgò dicta, minimè quidem contemnenda, immunditiem hanc attingit, & pro reliquijs quas reliquerunt paruulis ſuis, addit: Dixerunt enim, Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Animaduerte tamen in Hebraico ſcriptum eſſe Beni, quod filios ſignificat, non porcinã. Sed enim ne à hieroglyphicis noſtris auocemur, argumentum hoc de humanis F hoſtijs à Iudaico populo immolatis, commodiori loco, in ipſo calce operis, vbi multa huiuſmodi repetentur, ſine vllius fortè moleſtia percurremus.

INDOCILITAS.

FVerunt ſanè plerique veterum, qui per hieroglyphicum Suis, indocilitatem intelligi voluere: nam apud Phyſiognomos Suilla frons, breuis quippe & hiſpida, capillis ſurſum verſus erectis, indocilitatis indiciũ eſt manifeſtiſsimum: eſt enim animal maximè brutũ Sus, nullum'q; animalium magis indocile, cùm reliquæ omnes pecudes aliquid habeant, in quibus dum viuunt, vſus, vel induſtria, vel frugalitas proſit: ſuillum autem pecus nihil afferat vtilitatis niſi mortuum tantùm. quanquam Spartanorum inuentum fuerit porcos in pugnam inſtruere, & ad bellandum idoneos reddere: porcorũ enim marium ludicra certamina, perinde ac etiam coturnicum, in eorum Phœbeo pueri faciebant, illis ad hunc morẽ educatis inſtructis'q; magno rei bene gerendæ augurio iis præſumpto, quorum porci viciſſent. Eius tamen indocilitatis ergò Marſias, qui Apollinem in Muſicæ certamen prouocauit, ſuillam fertur caudam poſtmodum habuiſſe,

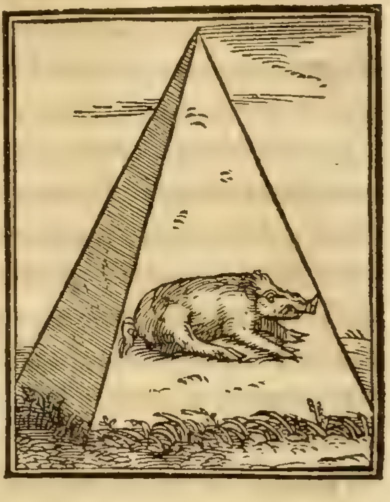
A buisse, quippe quòd temerarius eius conatus turpiter illi ob imperitiã cesserit. Et Philostratus Arcadas rudes appellat, & suibus similes, tum ob alia multa, tum quòd arborũ fructibus vti sues plurimum turgeant, sintq́, vt ait Horatius, fruges consumere nati. Eadem ratione ex hara productũ, non schola, ait M. Tullius in Pisonem, indoctũ & illiteratum significare volens, quod allatum fuerat. Quin & Hippocratis Coi, Medici illius clarissimi filij, ob indocilitatem & incomptos mores à Comicis proscissi, suem sapere ferebantur: non secus ac Varronẽ ipsum, tantæ virum eruditionis, Palæmon Vicentinus grammaticorũ dicacissimus, literarũ porcum vocitabat: ipse enim hunc literatũ quidem, sed sine delectu, intelligi voluit, quòd omnia dum sciri expediret, in fascem coniiceret maiore curiositate, quàm iudicio, nihil satis pensi aut constituti habens, quid, aut quantũ diceret. Quanquã, vt initiò diximus, Palæmonis dictum in Varronis laudem, ob doctrinæ copiã & varietatẽ, qui lautissimus ac suauissimus fuerit animorũ pastus, modestiæ causa proposuerimus intelligendũ. Cessit denique res in prouerbiũ, vt cùm imperitissimũ quenque eruditissimo cuipiam sese conferre viderimus, Sus Mineruam dicamus: quod ita Theocritus expressit, ὗς ὑπ' ἀθηναίαν ἔριν ἤειστ. Et eodem ferè intellectu quo asinus ad lyram, σάλπιγγ☉ ὗς ἤκουε. Subiiciamus & illud, ὗς ἐκώμασεν, de iis qui faciunt quid ineptè admodũ et imperitè: nam illud, Sus Mineruã, Festus Pompeius exponit, cùm is id docet alterum, cuius ipse est inscius. Atque vtinã, mi Fabi, prouerbium in me non retorqueatur, qui de his ad te scribere sim aggressus, & pleraque etiã alia argumenti huiuscemodi commentaria ad aliorũ institutionẽ elucubrarim. quid enim (dicent nasuti plerique viri) sibi vult aulicus vir iste cum Cõmentariis de sacris Ægyptiorum literis? quasi non satis sit ad multarum rerum elegantem declarationẽ Tullius, ad eruditionem Plinius & Plutarchus, ad scientiã Plato vel Aristoteles, totq́ alij Græci atque Latini scriptores, qui nihil intactũ reliquerunt, quibus legendis ætas nulla, quantumuis longa, sufficiat. Sed quid agerem, si quando mihi tẽporis aliquid ab officiis vacuum relinquebatur? luderémne alea? aut latrunculis? aut alio quopiam insaniendi modo? At nunquã ita otiosus fui, vt vllum mihi ludi genus placere potuerit. venaretur, confabularetur, aut quid aliud ciuile faceret, quo ipse sibi non inuisus esset, & nulli molestus viueret, neque nos nugis obtundere cogitaret. Atqui hæc mihi alea cordi semper & pila fuit, hæc venatio, hæc confabulatio mea: inuitum neminem ad lectionem traho, mihi ipse lusi, inuidia nulla sit, si vnusquisque sua nouerit ire via.

STVPIDI TARDIVE.



PAri cũ Arcadibus ratione Bœotios, quòd ventri & gulæ supra modum dediti essent, crassáque hinc Minerua præditi mentis tarditate laborarent, ita cognominatos aiunt autores non ignobiles, Achæus, Eubulus, Mnesimachus, & Alexis: vnde adagium ὗς βοιώτια. Et apud Pindarum & Cratinum constat Bœotios sues aliquando nuncupatos, propterea quòd Hyantes, qui expulsi fuerunt à Cadmo, eam olim regionem incoluerint, sumpta inde cauillandi causa, vt pro Hyantibus, Hyas, hoc est, sues eos populos appellarent. Sed & alij quoque gentem eam voracitati deditam attestantur. Porrò Pindarus Olimpiis, fugere se ait suem Bœotium, probrum scilicet stupidi & stolidi, quod inflictum erat sui generis hominibus.

LVXVRIOSAE delitiæ.



D

PEruetuſtum autem fuit apud hieroglyphicos Ægypti ſacerdotes, delitias, victus luxum, & laſciuiam, ex porci ſimulachro ſignificare. Argumento eſt columna in æde Thebis Ægyptiis olim erecta, in qua plurimæ in Menin regẽ execrationes deſcriptæ erant, qui primus omnium Ægyptios à parſimonia ad luxuriam, à modeſtia ad intemperantiã, à virtute ad effœminationem illexit: quapropter ſimulachrum eius Porcum eſſe voluerunt. Meritò itaq; Rhadamanthus apud Claudianum huiuſmodi genus hominum petulans, ingluuioſum, & vorax, in ſues condendos damnat eo loco:

At qui deſidia ſemper vinóq; grauatus,
Indulgens veneri, voluit torpeſcere luxu,
Hunc ſuis immundæ pingues detrudit in artus.

E

At Xenophon Socratẽ ait in conuiuiis, ad quæ nõ niſi coactus accedebat, temperatè ſemper atq; parcíſsimè cibum cepiſſe, iocoq; dicere ſolitum, Circen multis huiuſmodi appoſitis homines in ſues conuertiſſe: Vlyſſem verò mutari minimè potuiſſe, quòd Mercurij memor eſſet, qui conſilium ei dederat, tum ſuamet parſimonia & abſtinentia vteretur. Tale aliquid apud Muſonium libro de Victu legas. Plotinus quoq; cùm animal hoc maximè voluptariũ agnoſceret, vbi diſſertat de Palingeneſia, in id eos reuerti dicit qui vitam omnem in libidinibus & voluptatibus egerint. Epicurus, qui felicitatem in huiuſmodi vita poſuit, ſcitè notatur ab Horatio, qui ſectatores eius cognomento Porcorum nominauit, Epiſtolis:

Me pinguem & nitidum bene curata cute viſes,
Cùm ridere voles Epicuri de grege porcum.

GANEA.

SAnè quantum ad eius animalis carnem pertinet, delicatam cœnam apud Arcadas Hecatæus, vt apud Athenæum legere eſt, ex maza & ſuilla carne deſcribit. Verrius ait à Suilla veſci carnibus cœptum, quòd animal id nullius eſſet vtilitatis. Nam vt Varro animam illi pro ſale datam aſſerebat ne putreſceret: ait Chryſippus, nihil porrò ſus habet preter eſcam, nullumq; animal pluribus & diuerſioribus condimentis idoneum. vt nõ temerè T. Quintius Romanorũ Imperator (ſunt qui T. Flaminium ponant) dum apud Chalcidenſem hoſpitem diuertiſſet, variaq; ſibi appoſita fercula obſeruaſſet, admiratus fuerit vnde ei ſolſtitiali tempore tam varia & tam multa venatio contigiſſet: Atqui, inquit hoſpes, omnes iſtiuſmodi dapes ex ſue domeſtico fuerunt. Tum (quod addidiſſe non pigeat) promptè Quintius, & acutè: Talis eſt, inquit, ædepol Antiochi exercitus, cataphracti alij, alij velites, alij haſtati aut legionarij phalange compoſiti, verùm omnes Syri ſunt. Porrò nihil, vti ſuprà dicebamus, ea carne parabilius, & omniũ epularũ vſui magis expoſitum: nam quinquaginta propè ſapores ex eo, teſte Plinio, excogitatos ſuprà memorauimus, neq; alio ex animali numeroſiorem ganeæ materiã ſuppeditari. Hinc apud Comicos, lurcones, paraſiti, ganeoneſq; ſerui, ſuillam ſemper ſibi depoſcunt, pernam, glandem, ſumen, callum, penitam offulam, & ſimilia. Et ſeruus ille Plautinus cùm ſe ſolum domi ac ſine arbitro relictum iri ſperaret: Quanta, inquit, pernis peſtis erit, quanta lumbis. Ga

F

lenus

A lenus porrò suillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Auerroës quoque porcinam carnem, ex Auicennæ placitis, cæteris præferendam asseuerat, veluti hominibus natura cognatiorem: et humanum suillumque sanguinem in omnibus exactam habere similitudinem, perinde ac etiam carnis eandem esse rationem, optimi quique medici scriptis prodidêre.

CIBORVM VARIETATE SATVR.

APud aliquos inuenio, hominem ciborũ varietati deditũ per pascentẽ suem significari: facilè enim is vnicuique assuescit cibo, neque suis parcit fœtibus, neque ab humanæ carnis esu refugit: os enim porci vulgus prouerbio appellat quasi rotundum, & quod nullo escæ genere abstineat, omnia voret, omnia auiditate deglutiat, nihil quantumuis putre atque impurum horrescat: ita denique animalia hæc gaudẽt pabuli mutatione, & copia, implenturque carne, & obesiores facti mirificè opimantur ipsa cibi varietate, cuiusmodi mensam Plato Syracusanã vocat, καὶ σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, epistola quadã ad Dionis amicos nominauit. Vnde etiã Horatius inter delitias eas quas Ode prima libri tertij recenset, Siculas etiã dapes ponit, cuiusmodi distentũ ingluuie Dionysiũ minorẽ Aristoteles

B refert Politia, quem nonnunquã ad nonagesimũ vsque diem ebriũ perseuerasse tradunt. Neque absimilem huic Heliogabalum Lampridius incessit, qui nunquam minoris quàm centũ sestertiis cœnarit. Vnde centenarias cœnas Septimius Florens, Apologetico, vituperat, cùm alioqui centenariæ cœnæ à centũ assibus ex ære dictæ sint, vt Grammatici veteres interpretantur. Sed de sestertiis alibi.

SALACITAS ET ÆSTAS.

EST & salacitatis signum ipsa Sus, qua pecude, ait Cicero, nihil genuit natura fœcundius: neque aliam eius improbitatis causam afferunt, quàm & multiplicem & assiduã voracitatem, cùm longè aliter euenire in agrestibus videamus, quippe qui semel, & eodem ferè omnes die, vt Plutarchus ait, æstate scilicet incipiente, fœtum edant: vnde vulgatum est dicterium, non expectandum vlterius pluuiam cùm sus pepererit. Itaque nonnulli suem hanc pro ęstate ponunt, de quo quidem versus vulgatus à Plutarcho recitatur:

Μηκέτι νυκτὸς ὕειν ἤκοι τίκη ἀγριοτέρα σῦς.

C Domesticæ verò & sæpius, & quocunque tempore pariunt, propter eam quam diximus pabulorũ vbertatẽ, quæ geniturę redundantiã plantis etiã, nedum animalibus affatim subministrat. Eandem in homine salacitatis causam tradit Empedocles. Hinc ait etiam Euripides, ἐν πλησμονῇ τοι κύπρις, ἐν πεινῶντι δ' οὔ, vult crapulatum Cypris, haud famelicũ: quod ab Achæo sumptum, qui multò antè dixerat, πεινῶσι γὰρ ἡ κύπρις πικρά, amara Cypris est esurientibus. Nostri dixerunt, Sine Cerere & Baccho friget Venus. Sanè quidem Ægyptij mortuorũ ventres eximere, & in sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atque ita vel expiarent, vel vti de impulsore pœnas sumere viderentur. Huic verò salacitati congruere videtur illud quod χοιροπωλεῖν verbum à porco finxêre, quod corpus prostituere, quæstuique exponere significaret. Apud Aristophanem χοῖρον, id est, porcum, pro muliebri natura positũ inuenies: ac nostri identidem porcum virgineum inguen blando & iocoso vocabulo appellauêre. Iidem subare dicũt nequitiæ verbum, quo Epodis vtitur Horatius ad rem impudicam translatum, quod est perditè impudenterque & brutorum more commisceri.

ANNORVM CERTVS NVMERVS.

IN portentis verò porcellos supra mammarũ numerum editos, tot annorum

esse significatores volunt, quot numero nati sunt: ideoq; porcam eam quæ Lauinij triginta capitum fœtum peperit, portendisse volũt, XXX annos illos exigendos fuisse priusquam Lauinienses oppidum Albam cõderent: parere enim oportet porcas quot mammas habent, vt obseruat Varro: si minus pariant, fructuariam idoneã non esse: si plures, portentũ. Eius autem Suis quę fuerit Æneæ portento, ac porcorũ vestigia, suis adhuc temporibus apparuisse, affirmat Varro. Idem, quòd eorũ simulachra ahena in publico loco statuta erant, & corpus matris à sacerdotibus quasi in salsura fuerit ostentabat. Ita nullo vnquã tempore defuerũt, qui sub diuini cultus velamento, huiusmodi aliquo inuento rudes insipientiũ mentes per superstitionẽ modò hanc, modò illã deludere cogitarint.

LATRO.

NEq; quidem prætereunda Sus est tot antiquis scriptoribus celebrata, quã Cromyoniã nuncupatam, vt prædictũ est, Theseus dicitur sustulisse: cuius rei meminit Plutarchus & Strabo. Sunt qui fabulosè, vt eiusmodi pleraq;, certamen id à Græcis confictum putent: fuisse verò hanc mulierem quę latrociniis regionem omnem infestaret, nonnulli prodidêre. Sunt qui Aprum Psalmo 79. Exterminauit eum aper de sylua, pro cacodæmone intelligant. Sunt qui Vespasianum præmonstratum velint, qui Iudæos bello afflixit. quodq; sequitur, Singularis ferus depastus est eam, Titum hunc esse aiunt eius filium, qui assumpto ad imperium patre, profectoq; Romam solus remansit, Hierosolymamq; oppugnatione consumpsit. & ita Eucherius accipiendum censet.

IMPETVS.

QVid verò illud, quòd omnium poëtarũ consensu, impetus & bellica ferocitas per suem, verùm eum agrestem, indicatur? Ferocem enim bellatorẽ si velint insigniori aliquo vocabulo honestare, Apro eum similem dicũt. Apud Aristophanẽ Lysistrate, mulierũ chorus, si per Deas, inquit, hodie me cõmoueris, soluã ego suem meum. Et eadem comœdia Laconũ chorus minatur se cum Leonida tanquã apros irruturũ. Nam pugnacitas vsqueadeò illi propria est, vt prouocatus à venatore minimè fugiat, sed vltrò pugnã capessat, & in ostentata tela nihil veritus irruat: vnde in prouerbiũ cessit, cùm de audacibus aut nimiũ promptis loquimur, ad nos venire per hastã vt syluestrẽ suem. Romani nostri, vt sæpius animaduerti, venatores eos ignominia notant, qui feruente iam venatione Apro conspecto, illum non illicò prouocauerit: atq; hinc de eo qui sibi rixas contentionesve quæritat, ὗν ὀρίνειν dicitur. Harum rerum causa extremæ Germanorũ gentes Æstyi appellatę, pro armis formas aprorum olim gestare solitę, vnà cum Matris deorũ insigni, qua superstitione etiã inter hostes sese tutos arbitrabantur. Apri porrò vim, & fulmineũ illud robur admirat Oppianus: quandoquidẽ in venatione opressus, tandẽ cùm occubuerit dentes vsqueadeò ignitos præ se ferat, vt setæ de collo adhuc trepidantib. auulsæ, dentibusq; admotæ, quasi prunis ardentibus applicitæ concrispentur, sicq; propius adhærescant cõcrementur. Sanè canes si tũc temporis eius dentes attigerint, attacti cutem perpetuis stigmatibus inuruntur. Tantam hanc tamen belluæ istius ferocitatem & impetũ (vt κατ' παρόδιον hoc dicã) facilè declinari posse docet Democritus, qui eos ab Apris impeti negat qui cãcri vngulas ac pedes alligatos gestarint. Quòd verò aprum hunc vnitestem Homerus dixit, haudquaq; huiusmodi coitus raritatem, vt aliqui putant, indicat, sed historiam ipsam, quam verissimã esse dicit Aristoteles: plerunq; enim inter pascendum eo quo defertur impetu truncis & stipitibus

A pitibus acutis testes atterere, vt vix vnus interdum relinquatur incolumis.

ÆSTAS ET HYEMS.

AEstatem per fœtam suem significari tam ex historia, quàm ex vulgato dicterio docuimus. Nunc cur Aper hyemale tempus hieroglyphica imagine significaret, referendum. Hyemis vtique facies hispida est, aspera & horrida: hispidus, asper & horridus est Aper. Humida, lutosa, pruinosaq; hyems est: humidis, lutosis pruinosisq; locis Aper delectatur, quibus dum fruitur, oblasciuire sibi maximè omnium videtur. Adde quòd hyemali fructu, quippe glande, pascitur. Adonin ab Apro confectum, mythologi prodidêre, quem Venus luget insolabiliter: id quid sibi velit, operæprecium fuerit explicare. Adonin mysteriorũ interpretes solem esse autumãt. Hemisphæria duo statuũt Astronomi, lucis vnũ, tenebrarum alterum. Fines describunt in Zodiaco hemisphærij superioris ab Arietis puncto primo ad Virginem vsq; permeatã, inferioris à Libra ad extremos vsq; Pisces. In superioribus autem his signis maior lucis participatio, in inferioribus longiores tenebræ. Incolit elegans Venus superius hemisphærium, B lutulenta sus inferius. Cùm igitur sol nobis excipi videtur à tenebris, Adonis ipse conficitur: hinc reliquum est vt Venus luctu & mœrore contabescat, quæ luce quam amabat priuata, lugubrẽ quodãmodo pallã induere cogatur. Hinc idẽ apud Ægyptios longè quæsitus Osiris, & Cereris tandẽ inuentus diligẽtia.

VENVS.

DIu verò apud Ptolemæũ cognomento Assertorem disputatũ ferunt à peritissimis viris de Plutone, declaratumq; demũ est eundem esse & Osirim & Plutonẽ. Cererem autem eandem ac Venerem haberi: cui cùm nitor & munditia sit cordi, meritò sibi proponit suem semper abominabilem, animal vti manifestum est, spurcissimũ, quod in Adonis elegantiã vsqueadeò sæuire gestat. Sanè apud Sicyonios, cùm victimarum omnium femora Veneri adoleri solita essent, vnius tantùm Suis ob huius facti memoriã femora nõ adurebantur. Quoniã verò Venerẽ hìc eam ponimus quã Cœlitẽ appellat Plato, quæ pura, nitida, lucis ac splendoris studiosa est, non humilem vulgaremq;, quæ suæ sibi conscia turpitudinis in antro secubat, fornicibus & arborum vmbris septa, minimè ab- C surdũ est quod ex veterib. nõnulli tradidêre, suillũ genus adeò inuisum Veneri, quòd immũdissimi sunt sues ex omni mansueto pecore, vti superius ostensum.

ADONIS.

QVa demum effigie ostentaretur Adonis iste in hyemalis temporis hieroglyphicum, recitare non pigeat. Simulachrum enim eius in Libano monte olim tali habitu visebatur, obnupto scilicet capite, specie tristi, faciem manu læua, dextra amictum sustinente, in quem lachrymæ confluere videbantur: quę omnia speciem hyemis describunt.

CHAOS.

ET quoniã ita sunt mortaliũ ingenia, vt quod ab vno aliquo scriptore sit excogitatum, aut memoriæ mandatũ, nunquã alij desint qui priorũ industriã labefactare conentur, sunt qui tradant Ægyptios non ea de causa suillo generi pepercisse quòd impurum id esse decreuissent, sed venerationis ergò, quòd animal id tenebrarum symbolum haberetur: cumq; illi tenebras longè antiquiores luce prædicarẽt, cuiusmodi quippe erat illud quod dixêre Chaos, inanis, bruta, & stupens materia, formæ expers, ac tenebrarũ omniũ conceptaculum, eaq; de causa porcum tenebrarũ & cæcitatis simulachrũ esse profiterẽtur, quòd oculos

ita ſupernè obumbratos ſupercilij prominentia ſortitus eſt, vt cœlum tot luminibus inſigne, tot lampadibus illuſtre, nunquã intueatur, cernuus verò ſemper humum deſpiciat, terram inquam ipſam, & noctis & totius obſcuritatis parentem vnicè contempletur: congrua admodum viſa eſt ſimilitudo, & vera ſympathia, vt qui tanto cultu tenebras proſequerentur, animal auerſum à luce identidem admirarẽtur: nam ea quoq; de cauſa Crocodilum, vt loco ſuo dictum, pro Deo coluerunt. Porrò Alexander Aphrodiſieus ſuem ait pronum adeò ciboq́; deditũ, vt ſi fortè ſurſum aſpicere cogatur, protinus ſtupore perculſus ſileat ob inſolentiam. Addunt hepar eius imminui caua Luna, atque conſenſum cum ea quendam habere. Lunæ verò ſunt pulla omnia dedicata.

PORCI CVLTVS.

QVinimò adiiciunt, non Ægyptios tantùm id honoris porco habitum voluiſſe, verùm alias etiam gentes porcum inter numina collocaſſe. In Creta enim ſacra erat ſus, quòd creditum ſit animal hoc naſcenti Ioui mammam ſummiſiſſe, puerique vagitum, ne audiretur à quopiam, grunnitu peruiciſſe: licet hoc Amaltheæ capræ aſsignent plurimi, vſqueadeò nullum apud vetuſtatem illam totius imperitam veritatis, tam impudens mendacium erat, quod vanitas eorũ temporum non admitteret, & religioſiſsimè approbaret.

MILITARIS ORDO.

POrcum ſanè Romani inter ſigna militaria nõ ſunt admittere dedignati, quę quintum obtinebant locum, & inſtructæ aciei rationem figuram've quandam, porcinam frontem appellabant.

IOVII.

IN geſtaminibus verò militaribus Romanorum quæſierit fortè aliquis, quid ſibi velit ſus coloris rufi, habitu quodam ſedentis, poſitis quippe clunibus, ac reliquo corpore ſurrecto, quæ ſpectatur in cæruleo clypeo, cuius marginem ruber ambit circulus. Inſigne hoc erat eorum ordinum qui IOVII appellabantur, Diocletiani principatu, & ſub illuſtri viro Magiſtro peditum nuncupato militabant.

HONORIANI.

IN eadem igitur Romana militia præferebatur & albus clypeus, cuius aureus erat vmbilicus à luteo circulo circunſcriptus. Circulo innitebantur dimidiati porci duo coloris praſini, alter alterũ inſpectantes. Inſigne hoc erat eorum militum qui Honoriani vocati ſunt ab Honorio principe inſtituti, hiq́; ſub Magiſtro equitum ſtipendia faciebant.

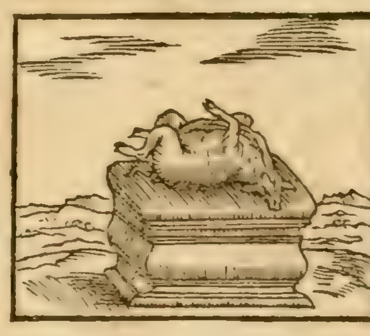
AGRICOLA.

SEd vt ad Ægyptios redeamus, ſunt qui aliam etiam affirmẽt cauſam cur animal hoc Ægyptij voluerint inuiolabile: nempe quòd apud eos porci agricolationis vſum præſtarent, frumentariamq́; rem alicubi ſolis eorum operis adiuuarent. Nam qui, vt Exodus ait, propinquiorem Nilo regionem accolunt, quæ ſatis mollis & irrigua eſt, nullo aratri, raſtri've aut ſarculi vſu freti, ſuillibus tantum veſtigiis terram ſubigunt, exundante ſcilicet Nilo remolleſcit terra, cumq́; redierit in alueum ſementem faciunt, inde porcos abigentes occulunt & terræ mandant, dum illi & rictu terram ſubuertunt, & ſparſa per agrum ſemina pedibus occulcant. Sanè Latini vtiliſsimum ſatis ſulcum porcum appellauere, rarum eum ſcilicet, qui deducitur aquæ deriuandæ gratia, quippe vt aquam frumentis nocere prohibeat. Inde veteres porcare pro prohibere vſurpauerunt,

quamuis

A quamuis Varro elatam terrã inter duos ſulcos ideo porcam vocari dicit, quòd ea ſeges frumentum porricit. Sic cùm diis exta dabant, porricere dicebãt. Quoniam autem mirificè inter ſe congruunt hieroglyphica cum ſacrificiorum ritibus, quòd vtraq; iiſdem cauſis plurimùm inniti videantur (nam vti paulo antè poſitum eſt hieroglyphicum vaniloquentiæ per porcum, quem elephantus auerſetur: in ſacrificiis identidem immolatur porcus ab laborantibus delirio verborum, atq; etiam inſania, & quod terrenis præcipuè ſenſibus addictus applicitusq; eſt, ſponteq; & voluptuoſè admodum inhæſitat luto laſciuiæ, turpitudinumq; ſimulachrum habetur. Idem in ſacrificiis Maiæ, & dis terrenis offertur: & ita demùm in pleriſq; aliis hieroglyphicis, idem conſenſus eſt) non incongruam rem me facturum exiſtimaui, ſi de porcorum immolatione plenius quædam appoſuiſſem: ab eo autem quod delirio ſuper nuper attigeramus, incipiam.

DELIRII PIACVLVM.



IMmolari ſiquidem porcum ab laborantibus inſania verborumq; delirio, multiſcius Plautus indicat B Menæchmis:

Nunc ipſi naturæ Deo mihi reſpondeas
Adoleſcens, quibus hic precijs Porci veneunt,
Sacres, ſynceri: nummum vnum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia:
Nam ego quidem inſanum eſſe te certò ſcio.

In eandem ſententiam Horatius Sermonibus:

Immolet ecquis hic porcum Laribus.

quòd is inſania minimè laborare videretur qui diues, neq; periurus neq; ſordidus haberetur.

SACRIFICIVM.



SEd tam multis porrò myſteriis Porcus ſacrificari ſolitus, vt animaliũ ſoli ſues θῦται ἀπὸ τοῦ θύειν, quod immolare eſt, meruerint appellari: Latinè ſacres, teneri adhuc, & in veteri comœdia ſues myſterici nuncupantur, caq; laudatiſsima erat hoſtia, ſi quis inuen C tus eſſet porcus, qui ſolidas vngulas non diuiſas haberet. Quod ne cui mirum videatur, ſciendum eſt ex Ariſtotele, in Macedonia Æmatheolicas ſues vnguibus eſſe ſolidis.

SACRAMENTVM.

PEr porcum ſanè iurare Agamemnonem apud Homerũ legimus. Et pugiles certamẽ inituros iuxta Horcij Iouis ſtatuam in Elide mactato porco iurare ſolitos, ſine fraude ſeſe comparaſſe, tradit Pauſanias. Quin etiam iudices præfectosq; certaminũ eodem ſacro, & apud eandem ſtatuã iuraſſe tradit. Nulli verò porcum illum per quem illi iuraſſent edere licuiſſe: quare Talthibius Homericus porcũ quem Agamemnon pro iuramento ſtatuerat, arreptũ in mare præcipitem dedit. Addemus & illud, cenſores Romanos cõpleto quinquẽnio luſtrari ſolitos, ſacrificia de ſue, oue, tauro facientes, quæ vnica dictione SOLITAVRILIA vocabantur, vt obiter apud Pædianũ in Diuinationem corrigas, quòd duabus locutionibus diſsitum legitur in vulgatis codicibus, Soli taurilia. Cereri autem porcus, vti dictum, in primis mactabatur, ſiue quòd paſtu ſegetũ & diſsipatione, magnas aruis inferat clades, vt apud Ouidium, *Prima putatur*

Hostia sus meruisse mori, quia semina rostro
Eruerit pando, spémq; interceperit anni. D

siue conciliandæ fœcunditatis gratia, cùm animal sit (vt id identidem repetamus) fœturæ admodum prolificæ. Adhiberi sanè sacrificio Cereali porcam auream & argenteam nuncupatam, ait Atteius Capito, quæ etsi numero hostiarũ non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam. Propudiatus verò porcus dictus est, vt idem asserit Capito, qui sacrificio gentis Claudiæ velut pulpamentum, & exolutio omnis recontractæ religionis est. Sed vt ad fœdus reuertamur, porco etiam cæso sacra fieri solita, quotiens inter populos confecto bello, vel pax fieret, vel fœdera cõfirmarentur. Sed quod Virgilius fœminino genere, Cæsa iungebat fœdera porca, dixerit, Quintilianus quædam, ait, non tam ratione quàm sensu iudicantur: vt illud, Cæsa iungebat fœdera porca. fecit elegans fictio nominis: quòd si fecisset, porco, vile erat. Quod verò Seruius ait falsò dictũ à Virgilio, porca, quòd ad hoc sacrificij genus porcus adhiberetur, Tranquillus vita Claudij, cum Regibus fœdus in foro icit, porca cæsa, inquit: tametsi Liuius quoq; porcum statuit. Sed enim apud Festum inuenies, hæc porcus, in sacrorum Pontificalium libris scriptum esse. Porcam autem dicit Veranius, quæ familię purgandæ causa Cereri itidem solita est immolari, quòd pars quædam eius sacrificij fieret in conspectu eius mortui, cuius funus instituebatur. Extant autem etiam hodie sacrificiorum huiusmodi vestigia Romano solo: nam veteri quodam instituto in defuncti memoriam corbes suillæ carnis atq; etiam bubulæ in frusta concisæ ostiatim circumferunt, singulisq; ædibus frustum carnis vnum impendunt: quiq; lautiorem hanc faciunt viscerationem, panem & vini sextarium adiiciunt. E

NVPTIALIA.

QVinctiam nuptiarum initiis, antiquis regibus porcum mactare mos erat. Et potentiores quiq; viri in Hetruria nuptialibus conuiuiis, nouæ nuptę maritiq; Dis tutelaribus porcum immolabant, quod etiam prisci Latini & Greci in Italia factitabant. Vnde is qui sponsam ducturus cùm omnia apparasset, & spe sponsæ frustratus esset, exclamauit:

ἀπώλεσεν γ' ὗς, καὶ τάλαντον, καὶ γάμος.
Periit quidem sus, & talentum, & nuptiæ. F

Hysteria sanè festa erant quibus sus Veneri mactabatur Argis instituta, cuius rei meminit Callimachus: quanquã apud Sicyonios omne animaliũ genus Veneri, vt alibi diximus, præter vnum suem sacrificari solitum inuenias. Aristoph. Sed veneri porcus non sacrificatur. Causam superius exposuimus.

TERRA IVNO'VE.

MActabatur etiam Maiæ, sed prægnãs, quę omnino terra est, & vt ait Cornelius Labeo, nomen illi à magnitudine inditum: quæ etiam in sacris Magna mater, & Opis vocabatur: cui sceptrum etiam in sinistra manu addebatur, quòd eam Iunonis potentiam habere putabant. Quanquam sunt qui Maiam eandem & Proserpinam interpretantur: ideoq; illi porca fieri, suemq; mori meruisse, quia semina, vti dictum est, pando eruerit rostro. Proserpinam verò esse vim segetum & frugum omnium per hyemem terræ abditam, per mltius verò tempus in superiori apertaq; regione commorantem, mythologi docuere. Maiæ autem porcus sacer erat, quò illi cum alio quopiã nullo quàm cum terra quic-

A ra quicquam cōmune esse manifestius intelligamus, sitq; deniq;, vt Flaccus ait, amica luto sus: victimæ enim numinibus aut per similitudinem, aut per contrarietatem immolabantur: qua in sententia Virgilius dixit,

Et in verubus torrebimus exta colurnis,

in antipharmacum scilicet, vt hostia nocens eo itidem virgulto coquatur, quod vitibus nocet: nam ea de causa præceptum ab eodem fuerat, ne inter vites corylus sereretur. quanq; Festus colurnũ hastile ex corno arbore mauult esse, quàm ex corylo: contrà verò Sosipater Carisius colurnum barbarissimum esse literarum transmutatione dicit, cùm sit Corylus arbor: ita enim apud eum scribitur.

HVMANA HOSTIA.

Reliquum est vt de humanis hostiis loquamur, quando constat porcos id beneficij humano generi contulisse, vt pro nobis in huiusmodi sacrum ipsi succederent. Nam scelera illa mactandorum hominum vbiq; ferè locorum admissa, minimè fabulosum: manifestum siquidem est eiusmodi fuisse sacrificium B Tauricæ Dianæ, quod receptorum autorum fide testatissimum. Neq; quidem Scythæ solùm hæc perpetrauere facinora, quos propter ingenitā barbaris ipsis feritatem id fecisse minimè mirum videtur. Sed & Ægyptij antiquitùs tales Iunoni hostias immolarũt. Romani quoq; ipsi Iouem quem Latialem vocabant, humanis hostiis coluere. Iam Sicinius Dentatus multis certaminibus illustris, primus apud Romanos hoc sacrum Marti fecit. Sedenim alios quoq; fuisse dicit Athanasius, qui postquam à bello victores rediissent, captiuos per centurias diuiderent, deq; singulis vnum desumentes, eum Marti iugularent. Hinc Virgilianus Æneas Pallantis satis manibus facturus,

Sulmone creatos
Quattuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfens:
Viuentes rapit, inferias quos immolet vmbris,
Captiuóq; rogi perfundat sanguine flammas.

Diodorus aheneum Saturni colossum apud Carthaginē fuisse memorat, cuius brachia porrecta in gyrum erant, quicq; ad eum peruenire adolescentes sacrifi- C candi causa cogebantur, in foueam ignis incidebant: hacq; sacrificij crudelitate diutissimè prolem ipsi suam illi mactauerunt Deo, qui & filios suos deuorasse perhibetur: mox cùm aliquādo scelus abhorruissent, seruitia in hūc vsum emere instituerunt. Subsecuta inde pestis est, mox obsidio grauissima, quare illi Saturnum sibi succensere rati, trecentos impuberes ingenuos sacrificarunt: quamuis, vt in Lucernæ hieroglyphicis meminimus, nonnulli ducentos tantum ponunt. Galli etiā morem hunc sacrificandorũ iuuenũ in Saturni cultum D. Augustino teste susceperunt. Phœnices quoq; atq; Cretenses eò & ipsi prouecti sunt insaniæ, vt filiorũ sacrificiis Saturnũ sibi placari arbitrarentur, ne inhumanitatis istius nota vni Heliogabalo inuratur, qui humanas hostias libenter immolauit, lectis ad hoc pueris nobilibus & decoris per omnē Italiā, patrimis & matrimis, vt maior esset vtriq; parenti dolor. Neq; temerè Appion & Iulianus Apostata, & alij Hebræos carpunt, quòd humanis ostiis abusi sint, cùm in ore omnium versetur Iephtæ Galaaditarum principis detestabile facinus, qui contra Ammonitas profecturus vouit, si victor reuerteretur, illum Deo se immolaturum, quicunque primus de suæ domus foribus egressus occurrisset sibi: accidit verò vt re ex voto confecta reuertenti filia sua vnigenita cum tympanis & choris

gratulabunda occurreret prima, qua conspecta scissis sibi vestimentis infelici- D tatem suam & luctuosam filię calamitatem miserabiliter deplorauit: neq; tamen impio abstinuit sacrificio, cùm generosa virgo viriliter instaret, ne pater voti reus fraudaret Deum, duûm tantum mensium implorata mora, qua in montibus virginitatem suam defleret: quo elapso tempore ad patrem magno animo rediit, seq; obtulit sacrificãdam. Sed id impiè Iulianus & Appion, quòd Iudæos omnes in vnum eundemq; ordinem redigunt, atqueadeò Christianorum quoque instituta, detortis præposterè horum exemplis, malignè admodũ insectantur, contumacium & à diuino præcepto præuaricantium moribus innixi, quos neq; nos vnquam imitati sumus, nec ab vllo vnquam pio suscepti: idq; dissimulant illi quod à regio Psalmographo tam acriter improbatur, vbi Psalmo sexto supra centesimum clamat, præuaricatores quosdam à vera pietate abalienatos eò dementiæ prolapsos, vt & filios & filias suas cacodæmonibus mactare non exhorruerint: & vt rem magis exacerbaret, indignationemq; suam exaggeraret, eiusdem statim rei repetitione facta, innoxium ait filiorum suorum sanguinem ab eis effusum, & Cananæorum simulachris oblatum, terra fœdissimè pol- E luta, quæ scelus tantum, & vsqueadeò impium, execrari videretur. Quin & Chrysostomus, oratione cõtra Iudæos tertia obiicit eis, quòd filios & filias suas dæmoniis immolarint. Negat hoc Adamantius contra Iulianum, sed de sacrificio piorum, & Deo ritè facientium loquitur, non esse eos Iudæos intelligens, qui à legitimis Iudæorum sacris recesserunt. Chrysostomus præuaricatores taxat, quia dæmoniis ea faciebant. Et tamen hodie sunt inter Iudæos qui cùm nõ possint Christianæ seueritatis metu homines immolare, qua ratione tamen humano sanguine sacra faciant excogitarunt, eo quippe à thermis, à cucurbitulariis quouis precio promercati: ita eo in vitreum aliquod vas infuso, & ad ardentes carbones admoto exciendis dæmonibus abutuntur, quos appellarint, quoad sanguis ille deferbuerit, ad mandata adsistentibus, & ad omnia quæ iis sciscitati fuerint respondentibus. Sed vt hæc non à Iudæis Domini, sed à malis & rebellibus factitata prætereamus, Porcumq; nostrum iam rude donaturi honesta etiam missione pro meritis ornemus, quid ab eo beneficij consecuti fuerimus confitendum. Siquidem Diophantes Lacedæmonius, qui de sacris Deorum F opus admodum curiosum elucubrauit, porcum ait loco hominis immolari cœptum ab Atheniensibus: nam prius, vti dictum, qui centum homines cecidisset, Marti hominem faciebat. Magna igitur suillo pecori gratia debetur, cuius immolatione vita sit humano generi condonata.

Iudæos etiã hodie humano sanguine sacra facere.

PIERIVS VALERIANVS AD LACTANTIVM PTOLEMÆVM NOB. SENEN. DE IIS QVAE PER GREGALIA QVAEDAM SIGNIficantur ex sacris Ægyptiorum literis.

C Regalium nonnullorum significationes ex Aegyptiorũ adytis erutas, super quibus multa, literatissime Lactanti, apud egregiè probum virũ Hieronymũ Mandolum Picolomineum cœnantes in amœnissimis eius hortis, locuti fueramus, vt in commentarium redigerem suasisti, quòd argumenti raritas lectionem hanc faceret non iniucundam, &, vt addebas, etiam optabilem: quòd super his Græci pauca admodũ dixissent,

A *dixissent, Latini verò pene omnes huiusmodi scientiam propémodum ignorassent, minimè quidem hi atque illi tacituri, vel rem adeò doctam in tenebris & situ computrescere permissuri, hæ si disciplinæ tunc cognitæ fuissent. Quota enim ea portio est, quam vel Tacitus, vel Ammianus, vel Macrobius, & si qui alij talia curarunt, vix primis libatam labiis attigerunt? Suasu igitur incitatus tuo, quæcunque & hîc & illic comperissem, & ex veterum præcipuè numis potius quàm ex libris didicissem, in vsum tantùm asseruabam meum, quòd Principes, quos colimus, huiusmodi antiquitatum cognitione delectari plurimùm animaduerteram, vt scilicet pro re quæ nasci posset, interdum haberem quod super his non ineptè neque imperitè dici videretur: quædam enim omnino huius generis esse mihi persuadebam. Postea verò quàm & tu & Bartholomæus Carolus Picolomineus, neque non Marius Bandinus, sodales tui, tam emunctæ naris viri, quique vnà cœnabãt, egregiè ipsi quoque literati, industriam studiumque hoc qualecunque meum commendare cœpistis, tuque præclara tot, quæ scitu iucunda in veterum numis obseruaras, explicasses, essentque omnes eo in argumento facti attentiores, facile impetrasti, imò, vt verius loquar, perpulisti, ne istiusmodi rei curam, quæ omnium literatorum ingenia videretur oblectatura, desererem.* B *Aiebas enim Latinos hac scilicet in re Græcis inferiores esse, quòd præter Marcum illum Varronem, & nostrum Plinium, vixque alterum ab eo, neglexisse quodammodo visi fuerint eruditionem, quam Græci tam veteres quàm iuniores tanto studio amplexi sint, vt ne leuissima quidem contempserint, & ita res tam publicas quàm priuatas minutissimè perquisierint, easque memoriæ commendare nequaquam erubuerint, vt nihil in protritis, curtisque etiam scrutis præterierint, cuius aliquam non habuerint rationem: hinc magnam antiquitatis tam in verbis quàm rebus cognitionem, ad nostram vsque ætatem peruenisse. Fuisse nostros seueriores, & sublimium tantùm materiarum amatores: accideréque hinc, vt eorum multa quæ ad ritus, ad mores, ad rem domesticam, ad negotij quotidiani vsum faciunt, per nostrorum incuriam incognita nobis sint: per Græcorum verò diligentiam, qui tam Latinorum quàm suorum res perquirentes nostræ obuiam ierint negligentiæ, plurima nouerimus, quorum neminem eorum qui nunc eruditi habentur, pœnitere possit: & quæ plurima in hanc sententiam disseruisti. In hoc igitur studiũ cùm, quantum per occupationes meas licebat, auidius incubuissem, multa conscripsi commentaria, quæ tamen emendare non potui, quòd principum virorum, quibus addictus eram, negotia quæ tractabam, incœptum opus sæpius interrupere cogitationésque meas aliò omnes auertere.* C *Et quia te in primis impulsore factum hoc est, necesse quoque tibi fuerit horum partem recognoscere, polire, castigaréque, ne vel ego tibi frustra paruerim, vel tu vir admodum grauis rem nihili consuluisse videaris. Quæ tibi obuenerunt ea sunt, de quibus sermo tunc noster fuit, cùm vir rarissimus Franciscus Bandinus Archiepiscopus vester numismata in agro suo nuper inuenta magno numero in mensam nostram iussisset effundi, in quorũ bona parte, hirci, oues, arietes signati erant: traxere hæc reliquum gregem, vt vna viderentur caula posse commodè coërceri.*

DE CAPRA.

ESTO igitur prima de Capra consideratio, quoniam ea vago lasciuoque admodũ ingenio prędita, & vorandi auiditate hac illac cursitans, locoque stare nescia, è grege prima omnium prodiit.

AVDIENDI PROMPTITVDO.

HOminem auditu præpollentem Ægyptij hieroglyphicè significare si vellent, Capram ponere soliti sunt, quam per aures perinde atque per nares spiritum & emittere, & vicissim recipere vnà cùm Ægyptiis tam Archelaus quàm Alcmæon autores grauissimi prodidere:

quamuis opinionem hanc maximè reprobat Aristoteles, humanamq; diligentiam id nulla adhuc dissectione deprehendisse, aut sensu aliquo euidentiore conijcere potuisse, firmiter asseuerat: Ægyptiis tamen commentum placet. D

CONSTERNATIO multitudinis.



SVnt qui multitudinem vniuscuiusq; casu cõsternatã obstupefactamq; indicare volentes, capram villo à mento dependente comprehensam pingant. Accidit enim vt si earum vnam ex grege arunco eo apprehenderis, cæteræ stent veluti stupidæ, suos in illam vnam oculos coniicientes. Sunt verò qui loco hoc modò eryngium, modò moly, vel origanum etiã quærant, quem caulem si ouis capella've pascendo auulserit, & in sublimi conspicuum erexerit, grex reliquus abiecta pabuli cura attonitus reddatur, neque prius pabuli memor fiat, quàm caulis ille à pastoribus ab ore pecudis abstractus abiiciatur. Cuius fabulæ autores etiam citant Aristotelem & Plutarchum. Nos hieroglyphicum de apprehensa capræ barba, quam Opilius Aurelius spirillum vocari dicit, aruncum Plinius, ex Naturali historia desumpsimus. E

PRO VITIBVS SACRVM.

QVid autem sibi vellet hieroglyphicũ aheneæ capræ inauratæ, quam Phliasij tanto cultu prosequebantur, vt illi etiã preces allegarent, Pausanias declarat. Quippe cùm manifestum sit, sydus, quã Capram appellant, exortu suo vitibus nocere, id honoris ei habitum voluêre, quòd, ne id accideret, ea potissimũ ratione caueri posse iudicarũt. Animal porrò id cùm sit ex domesticis omnibus damnosissimum, lege in Acropolin Athenis adire prohibitũ, morsu noxio vniuersa germina abrodens, & vt more Iurisconsultorũ, ac prætorij edicti loquar, pauperiem faciens. Alij Baccho Caprum ob hoc mactare maluerunt, vt bestia quæ morsu pestilenti vitibus maximè nocet, immolata, Deum vitibus conciliaret. Nam & Ascolia sacra, de quibus Virgilius: Vnctos saliêre per vtres, ea de causa Baccho sunt instituta, quia vtres ex hircinis caprinisq; pellibus fieri consuerunt. Quoniam verò caper vitem abrodens eam veluti veneficio vitiat: excogitatum est in Bacchi gratiam id in vtres ludibrium, vt scilicet eos flatu tumefactos per humum disponerent, superq; eos saltationibus lasciuirent, vnde lubricitate pellis suopte pingui delibutæ pingues identidem fallerẽtur, præcipitesq; saltatores, sine vllo tamen incommodo, conciderent, effusumq; omnium risum excitarent. Eadem antipathiæ causa dictum à Virgilio autumant: F

Et in verubus torrebimus exta colurnis.

Corylos enim vitibus vicinitate sua nocere, experimẽto compertum est: quamuis Festus colurna hastilia ex corno arbore facta potius, quàm ex Corylo velit. Contrà verò inuentum est ex tam pestilente in vites animali maximam capere vtilitatem, eiusq; beneficio augeri vindemiam: siquidem apud Africanũ legas cornua caprarum numero tria circum arborem cui vitis maritata sit, in terram affigi, acumine deorsum immisso, ore cornuum supra terram paululum extante, vt pluuia velut in vas influere posſit, id factum vberrimæ fertilitatis in vitibus auxilium esse. Nihilo secius, vt idem Africanus autor, non morsus tantùm vitem lædit, verùm pulmo etiam eius contra vini vim arma capit, si assetur, & ebrioso cuipiam in cibum detur: efficit enim vt vapor ille qui temulentiam inducit, retundatur, inaniterq; difflетur & euanescat. Quin etiã hircinus adeps, quo falx

A falx putatoria obuncta fuerit, ne pediculi in vite generetur, prohibet, ab eodem proditum Africano.

HIeroglyphicum erat & Panis signum, ex quo tota mūdi machina intelligebatur: capripes enim erat, humana reliquum effigie. Inferior ea pars terrā hirtam & hispidam ostendebat: humana verò læuitas atq; mollities, tranquillum & defæcatum æthera, mundi ipsius ducem. Huic insuper illa in Nymphas procacitas attributa, & nunquam satiata libido: mundus siquidem assiduè rerum species progenerat, & humore plurimū vtitur, materia quippe generationi in primis & apta & commoda. Quare simulachrum Panos tam syluis & agris, quàm hortis & fontibus & puteis vt tutelaris apponebatur. Commentitiū verò est, quòd Pana nonnulli ita dictū arbitrantur, quia Penelopes & totius turbę procorū filius fuerit, qua in sentētia Theocritiana est apostrophe ad Penelopen, Syringe, θοὸν τέκος ἰθυντῆρα. quem quidem Epimenides ex Ioue & Callistone genitum asserit, poëmatibus: gemellos enim fuisse Pana & Arcada. Sed Aristippus, Arcadico, Iouis & Nymphæ Æneidos prolem agnoscit. Sed qui veterum fabulas speciem quandam esse philosophiæ autumāt, delitescentem in illis doctrinam ita solent explicare, vt Pana ideo dici velint, quòd, vti monueramus, simulachrū eius vniuersi naturam exprimat: forma enim eius rebus quascunq; tuemur accommodata est. Cornua siquidem & Solis & Lunę similitudinem esse perhibent. Nam alibi cùm de Mose loqueremur, radiatā eius faciem pro cornuta à nonnullis acceptam ea de causa docuimus, quòd apud Hebræos radius & cornu sint æquiuoca. Pantheræ pellem, stellarum, vt Probus arbitratur, vt quidam alij, simulachrū esse terræ, quæ mira sit varietate conspicua: inferioris partis villos omnium terra nascentiū imaginem haberi. Fistulam spirantium in orbe toto ventorū imitationem. Caprinam faciem repentinas procellarū turbationes, quæq; toto aëre sunt mutationes, indicare. Iam per femora hirta, syluosa loca: per crurum exilitatem, montiū abrupta figurari. Sunt qui falcem etiam manu prætentā illi attribuunt, quod dubio procul labores, quos operibus mortales impendunt, indicaret. De hirco autem qui Alexandri Macedonis apud Danielem indicium fuerit, alio loco dictum. Hic illud potius ponam quod Eucherius tradit, ex Capræ symbolo iustos intelligi ex Gentibus præcipuè venientes, eoq; spectare Solomonis dictū, Capillatura tua sicut grex caprarum quæ reuelatæ sunt ex Galea: sumpta scilicet inde similitudine, quòd capræ de sublimi cibum petunt, veluti pij quę supernè sunt ad animi cibū inuestigant.

VNIVERSA MVNDI machina.



B

C

L I B I D O.

CAprinum ad hæc genus in Chimęra: capra enim & Chimęra idem: quippe in nequitia Bellerophontis virtute domita, mediū tenet: quod libidinis affectū notat, ea videlicet de causa, quòd huius generis animal in libidinē & procacitatem sit immodicū, hœdosq; petulcos eadem ratione dictos à Virgilio legimus. Deq; Satyris identidem capripedibus eadem omniū consensu feruntur, non posse quidem eos libidine satiari. Minimè verò fabulosum esse de Satyris cōmentum, ostēdit Plinius, qui illos in Subsolanis Indorum montibus inueniri tradit, humana effigie animal pernicissimū, vt propter velocitatem nisi senes aut ægri capi nequeāt. Sed & Pausanias hæc de illis audisse se profitetur, Euphe

mum quendam probatę fidei virum aliquando sibi narrasse, cùm in Hispaniam nauigaret, aduersa tempestate se in exteriorem Oceanum esse delatum, postq; multorum dierum nauigationem, ad insulas quasdam desertas peruenisse, quas homines ferino trucíq; aspectu syluestres inhabitabant, corporibus hirtis, pilorum colore subrufo, caudis equina penè maioribus præditi: qui posteaquam nautas illuc aduectos inspexissent, ocyus omnes ad extremũ littus accurêre, vocem quidem nullam, sed stridorem quendam informem & inarticulatũ emittentes: in fœminas autem quæ naui illa casu vectabantur, eos adeò furiosos inuasisse, vt ægrè ab iniuria etiã cæsi flagris abigi, summouerícq; potuerint. Veritos verò nautas ne quid indignum paterentur, inhibita naui procul in anchoris stetisse: barbaram verò quandam mulierem, quam secum habebãt, in littus exposuisse: in quam omnes postea petulantissimè debacchantes per omnia corporis caua libidinem exercuerint: eásq; Satyrorum insulas à nauigantibus appellari, Euphemus idem asserebat.

D

FEBRIS.

SVnt qui febrem ex Capræ simulachro significẽt, propterea quòd animal id eo semper incõmodo laboret: hinc anima illi semper ardentior, ita vt attacta pastu exurere videatur. Vehementem verò in quocunq; animali calorẽ, febrem esse, tum Aristoteles, tum alij prodidêre. Ea autẽ de causa in eius venditione dominus sanitatem præstare minimè cogitur: tantùm verò sufficere, si eam eo die bibisse comedisseq; profiteatur, Florentinus autor admodum celebris, qui inter multa quæ reliquit literarum monumenta, etiam de re rustica nõ incuriosè conscripsit, ita semper febricitare capras ait, vt si quando deficiat febris, intereat.

E

AVGVSTI GENESIS.

IN numis quibusdam argenteis Capricorni cœlestis signum hieroglyphicè cusum aspicias: indicat id, vt ex Tranquillo didici, Augusti genesim. Nam cùm Theogenes mathematicus ad quem in secessu Apolloniæ vnà cum Agrippa comite accesserat, genituram eius inspexisset, exiliissetq; & adorasset eum, tantam mox fiduciam fati Augustus habuit, vt schema suum vulgauerit, numumq; illũ argenteum nota sideris Capricorni, quo natus est, percusserit. Numum hunc attrectaui, in quo Capricorni signum est in piscem desinens, quòd sphæram intra priores pedes positam euoluere videtur: ab altera parte Augusti caput.

Augusti numus.

F

MERETRIX.

VT verò redeamus ad Capram, ea cùm pestilenti morsu pręcipuè noceat, ingenij meretricij, conuenienti admodũ hieroglyphico, symbolum habetur, ab ore quippe cuius damna tot mortalibus inferũtur: nam veluti germina præcipuè Capra peruestigat, quæ depascitur auidissimè: ita meretrix cupida est in primis adolescentioris ætatis, vtpote quę ob imperitiam magis idonea sit vt facillimè decipiatur. Vnde non illepidè Nicò Attica meretrix αἴξ, id est, Capra cognominata est, quoniam mercatorem adolescentem Thallum, qui in Atticam caricas & mel Hymettium empturus aduenerat, abliguriisset. θαλλὸς autem germen est. quem lusum haud iniucundè Machon ita explicat:

ἐπεκαλεῖτο δ᾽ αἴξ, ὅτι τὸν μέγαν
κατέφαγ᾽. ἐραστὴν ποτὲ θαλλόν. quod nos ita reddidimus:

Nicò olim meretrix fuerat, mox Capra vocata
Est, quòd amatorem eximium cognomine Thallum
Fortiter absumpsit. Neq; aliam ob causam capræ lumbi sacrificiis offerri

A offerri apud Hebræos prohibebãtur: nisi quia necesse erat lumbum esse immaculatum, vel, vt alij, integrũ, vt alij, perfectum. Capra verò cùm pro delinquente ponatur, immaculatos lumbos habere non potest.

NEQVITIÆ FACINOROSITAS.

MEritò itaque viri libidinosi probra & impudica facinora notare si vellent Ægyptij sacerdotes, hircum potius quàm taurum pro hieroglyphico fingere instituerunt. Taurus enim licet inguine sit præcipuè validus, & in re venerea perpetranda promptissimus, non tamen inscendit quoad anniculus fiat: neque quidem iuuenca recentior quàm annicula venerẽ patitur, nisi ostento: hircus verò septima posteaquàm natus est die, vt apud Ælianum, alij septima dixerunt hebdomada, rem veneream aggreditur, improle tamen & infœcundum semen eiiciens, veluti tauri quoque vsque ad bimatũ, licet alioqui non nisi quadrimos eos generationem implere nonnulli contendant. Sedenim hircus celeriùs porrò quàm quoduis aliud animal inscendit, rectéque ab Horatio libidinosus appellatur: cuius fœcũditatis gratia inter Deos insipienti seculo annumeratus aliB quando est, perinde ac Panes ac Satyri. Is quippe apud Ægyptios Mendesio ciuitate multarum & formosarum puellarũ collegio curabatur, sacro inclusus fano, cui selectiores capras non indiligenter educabant. autor Plutarchus. Et Veneris simulachrum, quæ hirco insideret, Pausanias obseruauit, non alia de causa puto, quàm ob huiusmodi petulantiã. Et Mathematici mulierem nudam, quæ hircum humero gestet, vigesimosecundo gradui Virginis adscripsere, ex eo impudicitiam eius significaturi, qui gradu eo oriente natus esset. Huic generi brutorum similis fuit Heliogabalus, qui mulieres nunquã iterauit præter vxorem: ille, vt Alexander Seuerus ait, non solùm bipedum, sed etiam quadrupedũ spurcissimus. Iam verò Sacræ literæ dum hircos hœdosque immolandos monent, nequitiã omnémque libidinem iugulandam indicant, vt interpretatur Adamantius: cuiusmodi etiã interpretamentum habes apud Cyrillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, vt facilè iis accedã, qui opus id adscribunt Adamantio. Hœdi autem ferè passim in Diuinis literis hieroglyphicè pro perditis & nequam hominibus, libidinis & aliorũ scelerum facinoribus inquinatis designantur: idque manifestissimè cognoscitur ex eo, quòd Dominus noster consummaC tionem seculi, vt ait Hesychius, narraturus, ouibus à dextera statutis pollicitus est eis iustorum benedictionem: in hos autem à sinistra segregatos, dira illa omnia, quæ in profligatissimũ quenque decernuntur, comminatus est. Ita verò pro sceleribus hircus ponitur, vt in Diuinis literis statuatur ante aras hircus viuens, sacerdósque vtraque manu super caput eius imposita confiteatur vniuersas populi iniquitates, delicta, admissáque prauè & impotenter, omniáque in eius caput increpans oggerat: mox per hominem certum in inuiam desertámque solitudinem emissum deportari iubeat. Illud etiam addunt ad causam, quòd asperum gerit pilorum indumentum: asperum interpretantur peccato refertum: atque ita mortale genus omne mysticè per hircum accipitur, quia nihil est peccato asperius, diceret Hesychius. Sedenim quod de capro emissario tetigimus, sunt qui eum signum esse velint profugarum legionum quæ à Deo defecerunt, quæque in fœditatem & horrorem damnatæ in omne sæculum, ceciderunt.

DIABOLVS.

ADamantius itaque hircum ait diaboli symbolum esse, vbi ita interpretantur: Cùm verò ad martyrium duceris hircum obtulisti, quia scilicet autorem

peccati diabolum iugulasti. Hinc vulgò receptũ vt malo dæmoni cornua passim attribuantur. Nequitiam porrò per dæmonem intelligi, in humanicipite serpente loco suo declaratũ est. Iam hirsutos apud Esaiam inuenias genera dæmonum: hos nonnulli etiam doctissimorum Incubones vel Satyros, aut quosdam syluestres homines putauerunt. Maximus Tyrius, vbi Midæ fabulam scribit, qui Satyrum per insidias ceperit, à quo omnia fieri aurea impetrasset, Satyrum, inquit, ebriosum dæmonem, infuso in frontem mero captum. D

PETVLANTIA DOMITA.

GRæci autem poëtæ caprum ab Hercule domitum ea de causa finxerunt, quòd is cùm procaci lasciuia homines ipsos antecelleret, domitus à virtute, impositũ petulantiæ modum, extinctosq; libidinis æstus, suppressosq; procacitatis impetus demonstraret. Nam eius nequitiæ vir fuit, vt triginta vna nocte mulieres aliquando feratur iniisse: & vt apud Athenæum, idem septem diebus quinquaginta filiabus Thestij virginitatẽ imminuit. Illud de Proculo, qui Probi tempore tyrannidem inuasit, vel ex epistola sua manifestũ est, qua se nocte vna captiuas decem ex Sarmatia constuprasse gloriatur, seq; inter fortes annumerari affectat, dum mollitiem suam maximè commemorando manifestat. E Quòd verò Iunoni capras immolare primus Hercules instituerit, id ea de causa factum, quòd alterius hostiæ sibi facta copia non fuerit, cùm ei Deæ sacrificare vellet, propterea quòd sibi aduersus Hippocoonta pugnanti aduersata non esset: quæ res tangitur à Pausania libro tertio. At Lacedæmonij Dianæ cognomento Corythaliæ sacrum in agris facientes, non nisi caprarum carnes in obsonium adhibebant, neq; aliud animal præter id in huiusmodi sacris immolari fas erat. Apud Xenophontem legas, Athenienses, quo tempore Persæ cum ingentibus copiis Athenas deleturi in eorum fines inuaserant, Dianæ votum fecisse, tot illi se Capras immolaturos, quot hostes occidissent.

ADVLTERÆ CONIVGIS MARITVS.

NEq; illud inuentũ adeò nouum est, vt nullam sapiat antiquitatẽ, quòd hodie vulgò caprum eum appellamus, qui coniugem habeat adulteram: erat enim & hoc apud veteres hieroglyphicũ: atq; illud insuper adagium ferebatur in spurios, si de patre quispiã quæritaret, vt τῆς μητρὸς ὡς αἴξ, responderent, Matris quippe, vti capra itidem, vtpote qui de patre incertũ ferret, propterea quòd capellis nullum ducem pastores constituunt, vt ait Aristoteles, vel vti suos ouibus arietes, suos bubus tauros, & ita plerisq; aliis. Caprarũ siquidem natura instabilis, lubrica, atq; mobilis admodum est: quare hœdus in caprilibus à matre tantùm dignosci potest. Meritò itaq; vir, de cuius liberis vxor tantùm possit internoscere, hircus appellatur, & ἱερογλυφικῶς per hircum figurabatur. Nam & Catullus in hanc sententiam, Putare cæteros hircos, dixit. Quòd verò sunt non illiterati viri, qui dicterium inde sumptũ putant, quòd hirci suas fœmellas iniri facilè patiuntur, etiã si coràm spectauerint, vt quem notat Iuuenalis cùm dixit, F

Doctus & ad calices vigilanti stertere naso:

aliter traditum ab Æliano legimus, qui sentire hircos riualitatis affectum testatur exemplo Grathis pastoris Calabri, cuius dormiẽtis cerebrũ caper cornibus in eum incitatis eliserit, propterea quòd deprehensus esset ab eo cum capella quam amabat venerea copula misceri, de quo Probus Georgicôn primo: sed vti dictum, copiosius Ælianus. Rusticum enim & imperitum id genus hominum, hac plurimũ nequitia famosum inuenias: vnde iocus apud Theocritum,

ὦ πόλος

A *ὡπόλος ὅκκ' ἐσορῆ τὰς μηκάδας οἷα βατεῦνται,*
τάκεται ὀφθαλμὼς, ὅτι οὐ τράγος αὐτὸς ἔγεντο.
Aepolus inſcendi videat ſiquando capellas,
Liquitur obtutu, quòd non caper ipſe creatus.

Quòd verò vulgò Becchum eiuſmodi notæ hominem appellant, quippe cui coniunx ſit adultera, atque etiamnum animal hoc ita vocitent, antiquiſsimam eſſe dictionem, in Græcorum habetur commentariis. Apud hiſtoricos enim legere eſt, Pſammetichum Ægypti Regem Phrygiorum antiquitatem de qua magna inter Phrygas & Ægyptios contentio fuerat, in Ægyptiacis pueris humano omni conſortio inhibito educatis, eo argumento deprehendiſſe, quòd ex ſuapte natura Bech pronunciarent, quæ vox propriè caprarum & hircorũ eſt, eoq́ue vocabulo Phryges panem appellarent. Roſtrum verò auium pleriſq́ue nũc Italiæ locis, olim verò tota Gallia becchum nuncupabatur: & Beccare paſsim pro mordere decerperéue dicitur. Quaſi verò fuerint primitùs homines à Capris enutriti, naturaq́ue ipſa vocem enunciare docuerit, quæ ad alimoniam magis neceſſaria videretur, id honoris Phrygibus adiudicatum, vt antiquiſsimi B omniũ haberentur. Quaq́ue ratione balantes oues, & latrantes canes appellamus, eadem illi becchos hircos vocauere.

DE ORYGE.

INter minores Ægyptij greges Oryx eſt, quem nonnulli Caprarum adſcribunt generi. Hunc ex omnibus animalibus ſolum auerſo pilo eſſe, autores tradunt.

MATHEMATICVS.

PEr hoc animal pictum aut ſculptum, mathematicum hominem hieroglyphicè intelligebant: ſiquidem Ægyptij, cùm Sothen aſtrum illud ſuũ, quam nos Caniculam appellamus, magno cultu proſequerentur, deq́ue die, quo præcipuè oriretur, ſoliciti admodum eſſent, animaduerterunt Orygem ſideris eius ortum ſentire, atq́ue etiam clamore edito ſignificare, quaſi vel ortum nunciet, vel ſaluere iubeat. Sed enim eo tempore quo aſtrum illud oritur, aiunt capras om- C nes, quotquot Ægyptus habet, conuerſas ad ortum proſpectare, peractamq́ue ita reuolutionem cum fide fieri exploratam: conſentireq́ue in id Mathematicorum ſupputationes. Quinetiam, vt nonnulli alij tradunt, oryx ſtat contrà, contueturq́ue ſtellam, ac veluti numen adeſſe ſentiat, procumbit adorabundus: quare primas illi partes in huiuſmodi ſignificato tribuere, cùm συμπάθεια tam inſignis cum eo ſidere animal moueret, & ea viderent ab eo deprehenſa, quæ longa mortalium ſtudia non niſi multarum ætatum ſucceſſu & obſeruationibus per manus traditis, conſequi potuere, cœli motu præſertim aſsiduè variante, quadãq́ue veluti trepidatione vacillante.

SOBRIETAS.

HAbet & id temperaturę cum Sirio, quòd velut ille ſitim ſemper affert mortalibus (vt Maro dixit) ægris, hic aſsiduam, imò perpetuam ſitim perfert, & ex natura loci potu omnino caret. Quare virum perpetuò ſitientem, imò dixerim ego maximè ſobrium, per huius animalis effigiem ſignificabant: quin & remedia ſitientibus ex eo comparabant, liquore quodam in eius corpore hauſtus ſaluberrimi reperto.

DE OVE.

OVIS nunc persequar significata, verùm ea non tam ab Ægyptiis quàm ab Hebræis & Græcis autoribus desumpta: quibus nonnulla etiam addemus à Romanis accepta: trahet verò secum hæc dictio agnum simul & arietem.

STVLTITIA.



IN primis autem significatum illud super oue comperi, vt ex eius simulachro stultitia significaretur: nam vsurpatione vulgi, ouis cognomento insipientes appellantur, in quos adagium etiam fertur, προβάτου βίον ζῆν. De socordia verò stoliditateque animalis illud in ore omnium, προβάτου ἦθος, instar ouis Latini dicunt, quod more ouium Græci. Et Aristophanes, Vespis, ad huiusmodi stoliditatem respiciens, considere ait ouillum pecus in concilio. Quare Accius in somniis ponit ouilem fœtum in Tarquinium concitatum, tanto verò impetu arietantem, vt Regem solo prosternat: quod Brutum indicabat, quem Tarquinius hebetem æquè ac pecus esse putabat, nomine etiam ex re quæ simulabatur indito, cùm tamen is pectus egregiè sapientia munitum gereret. Sed & Fabius Maximus, quòd ab ineunte ætate aliquanto hebetior videretur, quietemque & taciturnitatem adamaret, neque ad capessendas disciplinas promptitudine aut docilitate vlla præditus esse iudicaretur, magnamque de se torporis & insipientiæ suspicionem apud domesticos concitasset, Ouiculæ cognomento appellatus est. Porrò autem in sacris cùm ouem offerre Deo admonentur, expertes rationis motus insipientesque cogitationes, & quæcunque per imprudentiam peccauimus, corrigere iubemur, vt admonet Cyrillus, sed longè plenius Origenes. Hinc χρυσόμηλον appellauit Diogenes virum quendam indoctum, sed splendidè vestitum. Nam & prouerbium illud, vti superius, Ouiles mores, de iis qui minimùm ingenio valent, dictum inuenias. Diuinæ etiam literæ plerisque locis homines diuinæ institutionis expertes indocilesque, nunc oues, nunc pecora nuncupant, quòd in contemplationis sublimitatem suspicere nequeunt: sed cùm soli sint voluptati dediti, ea imitantur animalia, quæ, vt Græci est nominis etymologia, natura prona atque ventri obedientia finxit. De huiusmodi genere hominum quòd rectè olim instituendum esset, dictum aiunt, Homines & pecora saluabis Domine. Nam quòd Dominus præcipit, eum qui voluntaria dona offert, de bubus vel de ouibus offerre, ex vtroque iumento similem designans hominem, qui nihil acuminis neque ad virtutem, neque ad malitiam haberet, sed traheretur ab alio, vti & boues & oues, quæ animalia sunt insigniter mansueta, eos qui manu trahunt facilè sequentia: ideoque non omnium hæc munera, sed Iudæorum tantùm esse videbantur, propterea quòd illis, tametsi virtutis nihil operarentur, sufficiebat tamen nihil iniquè agere. Atque huc Dauidicum illud citat Hesychius, Homines & iumenta saluos facies Domine. Neque sum nescius, pastores ouium apud Ægyptios ignominiæ cuiusdam nota & penè profanos habitos, quo nomine Appion, vt apud Iosephũ est, Israëliticos populos appellitabat, neque ipsi hoc in historia sacra dissimulant. Sed vt simplicitatem illam viuendi, quæ colligitur

A tur tam ex nostra, quàm ex antiqua gintium penè omnium memoria, prætereamus (certatim enim scriptores omnes primum hoc humanæ vitæ institutũ laudibus omnibus ad cœlum ferunt) est & mystica interpretatio, qua Ægyptij posteriores ij, qui à priscis illis longè desciuerant, non pastores ipsos, sed pastorum significatũ odio prosecuti deprehenduntur. Nam qui corporis incitationibus, eiusq; voluptatibus indulgere sibi permiserit, dubio procul hos, qui recta moueãt, quadã veluti execratione declinabit. Atq; id deniq; erat in causa, vt abolitis iam antiquioribus illis priscorum sacerdotũ institutionibus, qui papyro victitabant, qui castimoniam & synceram animi puritatem amplectebantur, recentiores mox ex otio & opulentia ad delitias & illecebras prolapsi, in quas cursu effusissimo ferebantur, cœperint pastores huiusmodi pariter aspernari & abominationi etiam habere, vtpote qui, vt ait Horatius, nil vellent ab iis audire, nil discere quod ægros leuare posset, fidis offenderentur medicis, amicis irascerentur, si quando eos à funesta veterni suffocatione arcere properarent. Sic & Cainus pastorem fratrem, hominem quippe pietati addictum, ferre non po-
B tuit, cùm ipse terrenis tantùm affectibus emancipatus esset. Sic passim etiam nunc probi modestiq; viri à potentioribus ignominiosè accipiuntur: scelesti, impostores, parasiti, & ambubaiarum collegia in honore sunt. & quæcunq; appetierint commoda consequuntur, atq; ita demum

Potores, bibuli, media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores.

DOCTOR VIRTVTIS.

VT verò ad pastores nostros reuertamur, pastorem ouium Ambrosius interpretari videtur disceptatorem rationis, doctoremq; virtutis, Et vbi scriptum, filios arietum Domino afferendos, principes ecclesiarum exponit Eucherius: & oues intelligit eos, qui simplici, vera, puraq; fide pietatem hanc nostram amplectuntur: de quibus Christus, Oues meæ vocẽ meam audiunt. & ad Petrum: Pasce agnos meos. Quo super exclamat Salomon: Pasce animas pecorum tuorum. de quibus scriptum est, Arietes duos in primitiarum sacrificio ad
C septem agnos immaculatos anniculos, & vitulum vnum de armento adiici debere. Præclara quippe mandata, diceret Hesychius, & virtutes quas sequi, alias velut oues oportet, ad primã illam oblationẽ applicandas. Quòd verò Aaron pontificalibus iam ornamentis instructus arietẽ obtulit in holocaustũ, per arietem Theologi, vt idem Hesychius, Christum intelligunt immolatũ: ille enim ducatum præbere ouibus euntibus in pascua, & ad egressum ingressumq; à caulis & in caulas solet: sicut & Christus dux perfectæ cõuersationis est, à quo videlicet ea sumpsit exordium, atq; ideo intrare per se & exire ouibus præcipiebat.

INNOCENTIA.

ANte alia autẽ tam ouis quàm agnus hieroglyphicum est innocentiæ. Hinc illud apud Cyprianum sapientissimè scriptum libro de Liuore: Meminisse debemus quo vocabulo Christus plebem suam appellet, quo titulo gregem suum nuncupet. Oues nominat, vt innocentia Christiana ouibus æquetur. Agnos vocat, vt agnorum naturam simplicem, simplicitas mentis imitetur.

MANSVETVDO.

ET imbellem, purum, simplicem, ac egregiè mansuetũ hominem, eundemq; immaculatum, ac pectore candidissimo præditum hieroglyphicè significa-

re qui volunt, agnum pingere consuerunt: id enim mansuetissimum eius ingenium exposcere videtur. Nam & ipso vocabulo ἄγνος, puritatem castitatemque significat. Et antiqui sacrificuli auguresque maximam ostiam ouilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, sed ab animo placidiore. Comprobant etiã hoc Sacræ literæ, & nostri Seruatoris insigne, Agnus, ab omni Christianorum antiquitate summa exceptus veneratione: de quo fertur illud à priscis vatibus dictitatum, TANQVAM AGNVS. Nam vt agnum coram tondente obmutuisse, agnum patibulo applicitum, anniuersaria nobis commiseratio & ploratus redintegrat. Et præcursor ille Deo plenus, agnum hunc intento digito cõmonstrauit. Hoc verò picturæ genus cùm synodo sexta iam antiquatum esse percepissem, neque satis mihi faceret Latina traductio, ad Græca me cõtuli exemplaria, in quibus rem ita traditam inueni. Ἔν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος τὸν ἀληθινὸν, ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων ἀμνὸν χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν. Τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένα κατασπαζόμενοι τὴν χάριν προτιμῶμεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον κἂν ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνὸν χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον χαρακτῆρα καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν, δι᾽ αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ θεοῦ λόγου κατανοοῦντες καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας τοῦ τε πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. Id est: In quibusdam venerandarum imaginum picturis agnus digito præcursoris indicatus delineatur, qui receptus est in effigiem doni illius optatissimi, quo genus humanũ Deus Opt. Max. honestauit, cui gratiæ nomen ab excellentia quadam indidimus. Ille enim sub eo velamento verum agnum, ad quem dictata nostrorum veterum respexere, CHRISTVM Deum nostrũ ostentat. Nos verò figuras, & descriptiones veterũ, prout sunt veritatis notæ, præfigurationesque Ecclesiæ concessæ, honorificè atque libenter amplectentes, gratissimum tamen donum illud à Deo nobis liberaliter erogatum preferimus, ipsam rei veritatem, vt quæ illa veterũ dictata iam adimpleuerit, admittentes. Vt igitur quod perfectum atque absolutũ est in picturationibus etiam, quæ omniũ oculis obiiciuntur, describatur, agnũ qui peccata mundi tollit CHRISTVM Deum nostrũ humana posthac effigie, pro antiquo illo agno pingendũ esse decernimus: quippe qui per huiusmodi figuram humilitatem verbi illius quod à Deo processit, intelligamus, memoresque simus eum nostri corporis exuuias suscepisse, ac perinde cruciatibus affectum morte nobis salutifera decessisse, mundumque inde redemptum esse, manu quasi præuia doceamur. Quid verò super his Latinus interpres, quid Doctores afferant, alij viderint. Decr. de consecratione. dist. 3. cap. sextã sanctam Synodũ. Traducere enim mihi religio fuit, cùm illa iam sint ab ecclesia recepta. Quin & ouem pro mansuetudine poni passim videas, præcipuè verò in Euangelica, vti dictũ, disciplina, vbi oues ab hœdis segregandæ prædicuntur. Vitam siquidem illi peragunt intaminatam, qui mansuetudinem amplectũtur: & ab eo qui mitis est, & humilis corde, suscipiunt morũ rationem, paratique sunt tanquam oues ad iugulationem, si sit opus, trahi, vt Dominum imitentur. Sanè ouem Hesychius hominem præ se ferre tradit in Diuinis literis, qui simplex admodũ sit, neminique noceat, & à perperàm factis abstineat: de quo plura alibi. Hœdi verò petulci sunt atque erratici, qui prærupta quæque rupium, & loca præcipitiis exposita consectantur.

OPVLENTIA.

Apud alios historiæ sacræ scriptores, ouis est prouentus etiam & feracitatis

indicium

A indicium, cui Grecę dictionis vox ipsa etiam fauere videtur. Nam vt pleriq; interpretantur, πρόβατον quasi πρόβασις appellatur, quod rerum earum opulentiam significat, quæ ad victum faciunt. Sed vt in ouibus persistamus (latum enim est τοῦ προβάτου vocabulum) vbi Hesiodus ait, μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, interpretes aiunt μήλων ἕνεκα de imperio & opibus debere intelligi, propterea quòd principes olim pastoralem vitam agere soliti sunt. Sanè veteres in tanto oues honore habuêre, vt ex iis tantùm opes fieri existimarent: & pecuniã & peculium inde dicta Iurisconsulti tradunt: ideoq; fictum oues lanam olim auream habuisse. Hinc cùm Hercules ex Africana victoria nihil præter oues abegisset, aurea mala secum asportasse dictus est: μῆλον enim dicitur ouis, & ea locutione pomum vsurpatur. Sunt enim qui scribant in illis hortis, qui Hesperidum fuisse dicuntur, oleastros tantùm progerminari: alij autem cotonea ibi lætissimè prouenire tradunt, eaq; à colore aurea nuncupata. Nam quæ in manu Herculis poma tria statuuntur in antiquissimis ex ære statuis, cotonea sunt: de quorum significationibus loco suo inter arbores disseruimus.

Herculis aurea mala.

B

FELICITAS.

IN Hetrusca disciplina obseruatum inuenio felicitatem ex oue portendi, præsertim si ouis insolito colore fuerit: quod mihi Virgilius optimè tetigisse videtur, vbi, Pollione, dicit:

Ipse sed in pratis Aries iam suaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit vellera succo.

De quo legitur apud Hetruscos: Purpureo aureoue colore ouis si aspersa fuerit, Principi ordinis & generis summa cum felicitate largitatem auget: genus, progeniem propagat in claritate, lætioremq; efficit. Ex quo nata inter greges Atrei aurea agna, principium discordiarum illi ac Thyesti fuit, fratre scilicet inuidia fraternæ felicitatis exulcerato. Vnde illa citantur à Cicerone ex antiqua tragœdia Atreo, de Nat. Deorum III.

Addo huc quod mihi portento cœlestûm pater
Prodigium misit regni stabilimen mei,
Agnum inter pecudes aurea clarum coma.

Aurea enim agnam Thyesti puero natam, & Pausanias & Plato meminêre: animalq; id ex lapide impositũ eius tumulo, eiusdem rei monumentũ, Pausanias idem attestatur. Esto autẽ hoc apud historicos. Sed felicia illa portendi ex euentis comprobatũ, tunc præcipuè, cùm agnus natus esset vellere in fronte purpureo. In villa Antonini cuiusdam plebeij viri, eo die atq; hora, qua Geta, Antoninus inde nuncupatus, Mediolani natus est. Verùm is in cuius ædibus agnus editus fuerat, cùm imperiũ Antonino ex hoc portendi audisset ab aruspice, de se dictũ putans, ne fatum propalaretur, agnum statim occidit: quod omen fuit Getam, qui & Antonius vocabatur, vt subsecutum est, ab Antonino fratre necandum esse, quod apud Ælium Spartianũ, & alios habetur. vsqueadeò autores ea etiam quę nihil attinent, in vsum asciscunt suum. Eædem oues Diadumeno nascenti imperiũ portendêre, cùm in agris patris oues purpureæ duodecim natæ essent, quarum vna tantum varia fuerat. Et Mathematici, quos tamen hic ridet Ambrosius, eum ad eroganda multa idoneũ, atq; itidem ad acquirendum dicunt, qui inuadente in horoscopum Ariete fuerit in lucẽ editus. Nam hoc animal & vellus absq; vllo dolore molestiaue deponit, & à natura facilè rursum eodem vestitur. In eãdem ferè sententiã Ambrosius interpretatur diuinam legem

C

vbi asinã oue mutãdam in sacrificiis instituta Dei iubent. Asina quidem animal laboriosum, ouis verò frugi, & nõ parui prouentus. Fructu igitur mutandũ esse laborẽ, dicit Dominus, id sub hoc verborũ velamẽto subinnuens, quòd vniuscuiusq; laboriosi operis finis ad fructũ respicere debeat. Neq; tamen ignoro esse qui simpliciter intelligi velint prçceptũ hoc, ea de causa, quòd asina sit immũda, ideoq; in ouem, quæ munda est commutandã. Sunt qui hoc verborũ inuolucro dicant, laborẽ & industriam omnẽ affectu simplici commendandam, per ouem simplicitatẽ tantùm, vt etiam superius dictum est, accipientes. Qui verò profundiùs rem exquirere sibi videntur, liberandam aiunt animã ab iis quæ fructum non habẽt, cuiusmodi ea sunt quæ solo sensu percipiunt̃, cùm fructus per ouẽ omnino exprimat̃, per asinã verò sensus ipsi materiæ simpliciter appliciti.

MVLIEBRE OFFICIVM.

QVòd verò nouã nuptam veteres in pelle lanata considere iubebant, vetustum referre morem videtur, quòd id vestimẽti olim vsui fuerit. Sed illud magis verisimile, quòd hoc gestu adductas se ad præstandam lanificij operam marito polliceri videntur. Nam ad hæc vsq; tempora plerisq; Italiæ locis, postero quàm noua nupta mariti domum ingressa est die, illi è geniali thalamo mane prodeunti obuiam propinqui fiunt, colum, fusum & lanam, acum & forficem, rutabulum, peniculum, quodq; cuiq; in promptu fuerit instrumentum, omneq; vas domesticũ offerentes, quò ea muliebris haud ignara officij, se non ad delitias & voluptates, sed ad faciendam lanam, & alia quæ frugi sint curanda venisse reminiscatur.

FOECVNDITAS.

SAnè quidem Iunoni regnorũ & opulentiæ præsidi, partuumq; sospitatrici, oues ambiguæ, hoc est, vt Bebius Macer ait, cum duobus agnis altrinsecus alligatis sacrificabantur à matronis quæ gemellos peperissent. At Sicyonij graues oues dis beneuolis & fortunatis, quas ipsi εὐμενίδας, Athenienses σεμνὰς vocabant, felicitandç rei domesticæ causa immolare consueuerunt. Herculi quoque diuitiarũ & prouẽtus Deo, ouis ramis quatuor imposita pro boue, qui se sacris surripuerat̃, litasse perhibetur: vnde ipse Melon, & Melius appellatus, quod Latinè diceretur Ouilius. In Pomi verò cõmentario plura super hoc narrabũtur.

PECVNIA.

AD hęc, licet Ouidius & alij non imperitè dixerint pecuniã à pecudibus appellatã, quòd peculiũ, vti superius ostensum, olim omne à gregũ numero censebat̃, eaq; de causa Maronianus Corydon diuitias ostẽtaturus suas dixerit.

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ:

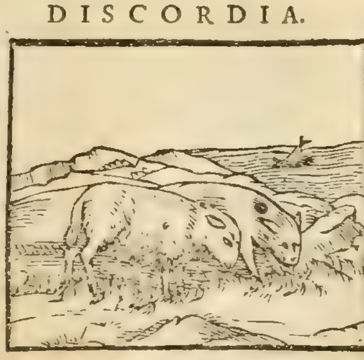
illud tamen satis constat, æs prius nota pecudum signatum à Seruio Romanorum rege: vnde Varro etiam, vt apud Marcellum est, vnum ouem multam dictam ait, cùm citatus neq; respondit, neq; excitatus est. Vnum verò virili genere dixit, siue quòd numum intelligeret, siue ad imitationẽ Homeri. Ab hoc Marcelli loco fragmentum est etiam in antiquissimo, quem Romæ vidi, codice. In commentariis tamen sacrorum Pontificalium crebrò lectum aiunt, hic ouis, & hæc agnus, ac porcus: quæ, inquit Festus, non vt vitia, sed vt antiquam consuetudinem testantia debemus accipere. Ex quibus omnibus liquidò apparet, non ineptè pecudem pro diuitiarum hieroglyphico accipiendam.

PHTHIRIASIS.

SVnt qui hominẽ pediculositate confectum significare si velint, ouillam illi pellem

A pellem inducat, quam lupi caput impactis dentibus dilaceret: siquidem ouium quas lupus occiderit pelles ac vellera, & facta ex his vestis, longè quàm cætera aptiora sunt ad pediculos procreandos. Quod cùm sit, tum ab Aristotele, tum ab aliis receptum, quęsiêre multi causam, illudq; cupedinariorum experimento deprehenderunt, carnes huiusmodi quæ lupinis dentibus laceratæ fuerint, dulciores esse: quod tactum ab Horatio volunt, vbi inter ea quæ iucūdiora delitiis regiis enumerat, hœdum etiam ereptum lupo recenset: quod ego tamen ad frugalitatem potiùs retulerim, vtpote qui eo loco parsimoniam in primis laudet, hisq; tantū carnibus fruatur, quæ aut inemptæ sint, aut, nisi absumant, perirurę. Vel ex eo magis iucundum, quia qui semel amissus erat, sit receptus. Sed vtcūq; illi, sanè dulcedinis huius causam esse dicunt calliditatē, & igneā propè vim, quę sit in anima lupi, vtpote quæ ossa vel durissima in vtero liquefaciat, ariditate permollita: euenireq; inde vt carnes facilius atque celerius putrescant, si morsu fuerint huiusmodi vitiatæ: lanasq; identidem contaminatas, contagionē illam etiam in vestibus pertinaciter perseruare. Cęterū sunt qui iudicent hoc non à co B lore vel putredine prouenire, sed ab asperitate potiùs, &, vt Medicorū vtar vocabulo, vellicatiua quadam vi, quæ carnē scabritię interterat, pruritūq; suscitet, vnde postmodū humanæ cutis humore corrupto, pediculi suboriantur: absurdumq; esse dicūt asserere vim illam à lupi spiritu morsu'ue vsqueadeò in vellera diffundi, quæ totiens abluant, solentur, depurgentur, inungant, defæcentur, ac propemodū excoquantur. Referūt verò venatores, & caupones, animalia quæ ictu vno procubuerint, vno, vt ita dicā, spiritu suffocata, solidiora, minusq; putrefactioni obnoxia reddi. Quare Homerus rerū omniū doctrina insignis, siue coria, siue lora cōmendet, bouis ea dicit esse ἰφικταμένοιο, ictu quippe valido mactati. Itaq; eorum quæ neq; morbo, neq; senecta pereunt, sed iugulatione, coria validiora sunt, neruosioraq;. At quæ pluribus conficiantur plagis, difficulterq; aut contanter exagitata delassataq; perimantur, pręsertimq; si ferro saucientur, facilè putrescere, neq; in alterum diem asseruari posse. Eorum autem quæ tam lenta exanimentur morte, contaminatam vim & in pelles, & in vellera, quin & in vngues penetrare, præcipuè autem si mordentur à feris: vngues etiam ipsos obnigrescere, sanguine, humore, & medullis etiam ipsis præ timore & cruciatu C contaminatis, indiciumq; id tabis esse. Quare minimè mirū si contagio huiusmodi etiam in vellera diffluat, coriaq; tentet, & omnia denique computrescere compellat. Atq; hinc pediculositatis significatum.

DISCORDIA.



Discordiam verò & mores maximè dissimiles Ægyptij Poëtęq; omnes significare cùm volūt hieroglyphicè, lupum & agnum, aut ouem ponunt. Vnde apud Horat. legas,

Lupis & agnis quanta sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est.

Et de maximè inter se discrepantibus Ouidius ait,

Nat lupus inter oues. Aiunt verò eam esse antipathiæ vim, vt plerunq; agni recenter nati, neq; vllius animalis extra caulas effigiem intuiti, audito repentè luporū vlulatu exanimascant, subitarioq; eo perculsi metu mortui concidant. Quinetiā periti rerum prędicant horum animalium inanima etiam in eadem naturę dissensione perseuerare. Ouillas enim fides si aliis ex lupino intestino factis fidibus associentur,

& abſonas & præ metu mutas permanere. Idem de tympanis & ouilla pelle & lupina factis accidere tradit Oppianus: ſimulac enim pulſantur, ouillum mutum eſſe, lupinum ſolum exaudiri.

DE ARIETE.

FEROCITAS.



SEd quantũ in agno manſuetudinis ſuperius agnoſcebamus, tantum in ariete ferocitatis experimur: ſimul enim ac cornua accreuerunt, pugnaciſsimi fiunt, nec ſe tantùm in ſuo genere laceſſunt, incurſantesq́ inuicem arietant, verùm & homines impetunt, in bellumq́ prouocãt. Vnde etiam dicteriũ celebratur, κειὸς ἀσπλγοκόδρως. qua fortè de cauſa Marti cœleſtis Aries dedicatus: & ſi qua Planetis in humano corpore vis, fel à Marte regi dicitᷣ: in eo verò ſedes iracũdiæ, & bilis. Et Adamãtius immolatos apud Hebręos Arietes, apud nos iracundiã iugulari debere, putat intelligendũ.

BELLVM.

SIue igitur pugnacitas hæc in cauſa fuerit, ſiue ſanctius inſtituti homines, cùm aliqua affecti eſſent iniuria, vltionis procurationem non à ſe, vtpote qui ex manſueto & innocuo eſſent genere procreati, proficiſci, ſed ab hoſtiũ improbitate atq; iniuſtitia, indicare teſtatumq́ facere vellent, indicturi cuipiam bellum, arietem per fœcialem præmittebant, quem in hoſtiũ fines immitteret, vel honeſtam ita cauſam ſuam oſtenſuri, quòd nõ niſi prouocati bellum gerere cogerentur, vel, quod alij malunt, vt hoſtilem agrum ſuæ iam prædæ expoſitum indicarent. Vtcunque, Aries, vt ait Heſychius, vexilli noſtri, hoc eſt, Crucis hieroglyphicum eſt, Crux verò redemptionis: Aries ille, inquam, qui pro Iſaache in holocauſtũ oblatus eſt, in virgulto Sabech, vt Septuaginta ediderũt, à cornibus religatus. Sabech verò remiſsio interpretatur, quia crucem, quæ remiſsionis virgultum fuit, præmonſtrabat.

RIVALITAS.



SVnt qui riualitatem hieroglyphicè per arietes duos cornibus ſe inuicẽ laceſſentes ſignificari dicant: quandoquidem in eiuſmodi certationem amoris cauſa ferri eos perhibent: quippe qui offenſionem intelligant ſibi fieri, ſi quas amant oues, ab aliis ſaliri conſpexerint: quod hirci plurimùm negligentes, ſusq́ deq́ ferre ſolent.

VENVS.



IN huiuſmodi verò venerei affectus hieroglyphicum, aries multis eſt veterum monumentis impoſitus. Nam qui ante Corinthi vrbem intra priores pedes leænæ, quæ Laidis tumulo impoſita erat, viſebatur, libidinem nimirum eius meretricis indicabat. Erat & apud Eleos in templo Veneris ſimulachrum eius inſidens arieti, Scopæ, vt Pauſanias ait, opus,

eiq;

A eiq; cognomen erat πανδήμιον, quod arietinæ procacitati videtur conuenire.

VETVLIPETA PROCVS.

NAm quantum ad arietis libidinem attinet, per eum ita in nequitiam concitatum, hominem qui vetularum concubitum affectaretur, nonnulli notandum censuere, quòd is primùm vetustiores fœminas inire consuerit, quarum facta copia nouellas minimè persequatur.

SALVBRITAS.



MErcurium autem aiunt apud Tanagræos cum Ariete humeris insidente solitũ effingi, eumq; χειοφόρον Pausanias ait appellatum. Erat id partæ salubritatis hieroglyphicum: quandoquidem Mercurius expiatione arietis, quem circum vrbem gestauerit, pestilentiã quæ Tanagras inuaserat, sustulisse dicitur: in cuius facti memoriam, die eius festo pulcherrimus quispiam ex Tanagræa iuuentute delectus, arietem humeris impositũ frequẽtissima totius B ciuitatis pompa circum mœnia gestare cõsueuerat.

CVSTODIA.

APud Corinthios verò æneum Mercurij simulachrum visebatur, cui aries assistebat. Causam fuisse Pausanias dicit, quòd Mercurium maximè omnium deorum custodire greges, prouentusq; ex eis augere persuasum sit. Sed enim cùm ita Mercurio facundiæ Deo præsidi aries apponatur, maximũq; humanæ vitæ præsidium sit oratio, vt Comici Græci dicterium est, minimè mirũ, si Isocratis Rhetoris sepulchro aries triginta cubitorum adsculptus fuit, in quo Siren cubitorum septem insideret: nam ea quoq; orationis suauitatem indicabat. Et ferunt astrologi, Mercurium in Ariete collocatum, orationis promptitudinem, & ex tempore dicendi facultatem dare. Sed ne ab Isocratis sepulchro discedamus, propè etiam mensa apposita, quæ Poëtas haberet ac eiusdem præceptores, in quibus & Gorgias astronomicam sphæram inspectabat, & Isocrates ipse omnifariæ doctrinæ hauriendæ cupidus adsistebat.

HAMMON.

C IN Saloninæ numo aries est cũ inscriptione, HAMMONI CONS. AVG. Animal enim hoc in veterum sculpturis frequentissimũ habetur, præcipueq; Hammonem Deum, specie illa sua reciprocicorni, vt Laberij dictum vsurpem, significabat. Hunc vulgus Iouem, Ægyptij Solem esse contendebant cornuaq; radios ostentare: de quibus alibi locupletius. Spectare tamen est in Gallieni numo arietem inscriptione addita, IOVI CON. AVG. Hammonem verò veteres salutis Deum, vti Latini Iouem à iuuando dictum interpretabantur, exq; arietino capite eundem Deum qui omnium saluti prospiceret, ἱερογλυφικῶς intelligebãt. Hecatęus Abderita Ægyptios ait Hammonis voce vsos, cùm se inuicem salute præposita compellarent, allocutoriamq; esse vocẽ, qua boni ominis causa Deum in primis ita venerarentur. Isq; mos in plerisq; nostræ pietatis collegiis obseruatur, vt quicunq; pultauerit, non prius ad colloquium admittatur, quàm ad Virginis Deiparæ salutationem respõderit. Cumq; veterũ mos esset, in mortuorum conditoriis bene defunctis ominari, eos dis manibus cõmendabant: alij columnas quæ sepulchris erigebantur, inscriptionis huiusmodi loco, arietinis capitibus hinc inde adsculptis insignibant, corymbis intermedio propendentibus, qui foliorum & fructuũ varietate lasciuirent. Sed quod ad Ham-

Gallieni numus.

monem attinet, scriptores rerũ paruula quędam cornua in vtroq; tempore cum habuisse ferunt. Qui verò penitiorem doctrinã perscrutati sunt, propriũ id Iouis nomen apud Ægyptios fuisse tradunt. Alij dicunt arieticũ caput ideo Hammonis esse signum, quòd is Ægypti rex, pręclaris admodum rebus à se gestis, in galea vsus sit arietini capitis insigni. Aiunt & cùm Herculi illi vetustissimo ad eum visendi studio profecto se olim ostentaret, arietino capite, quem mactauerat, vertici suo imposito, & pelle ea villosa circundatum, alia pelle amictum heroen admisisse. Et Saporis Regis gestamen celebrat Ammianus aureo capitis arietini figmento elaboratum. Quod & insigne militiæ, & quasi sodalitatis cuiusdam suę, recentissima memoria Carolus fortissimus Burgundionũ Dux, Caroli V. Imperatoris auus adsciuit, aureum Arietis caput singulis pro gestamine imponendo, & Arietini capitis cognomento sodalitatẽ vocando: eã Tortionis aurei vulgò appellarunt, q̃ ea locutio caput arietinũ lingua patria designaret.

D

DECVSSATIO.

SEd vt hæc, quamuis ad vetustatis imaginem vsumq; facta, missa faciamus, appellat nos Aries ille toto cœlo conspicuus, qui rerum temporumq; diuisionem, æquasq; vtrorunq; portiones ostentat, vniformem toto anno diei noctisq; partitionem, auctum & decrementum ęquilibrio semper appensum. Cur verò Aries huic sit dispensationi præfectus, ea affertur causa, quòd proprium illi esse aiunt ab æquinoctio verno super dexterũ latus incubare, veluti Sol quoque ad Septentrionales, quippe dexteras, vt Ægyptij statuunt, mundi regiones deflectit: ab autumnali verò æquinoctio sinistro incubat lateri, veluti etiam Sol in læuam declinare, & australia signa occupare conspicitur. Pari propemodum ratione malorum semina ipsis fructibus inclusa, brumali die spontino motu conuerti in contrarias partes obseruatum, quippe quæ peracto iam omni maturitatis numero, natura opifice, quæ rerum omnium altrix est, retrò cedere, & ad radicem, ad propaginem, ad specierum earundem progenerationem tendere videantur.

E

PRINCIPIVM ANNI.

APud Astronomos Aries pro anni principio capit, & eo notatur hieroglyphico: variaq; est ingeniorum sedulitas istius rei rationem afferre conantium, Hebræis pręsertim nõnullis Libram potius caput asserentibus, quòd par fuerit omnia perfecta, & seminibus fœta, summo ab opifice creari, eò vero tempore fruges omnes maximè maturuisse. Quod verò Aries inde locum occupauerit, ex lege factum ad illius temporis solennitatem celebrandam, quo liberati sunt ex Ægypto. Sed quod aiunt tunc temporis nõnulli, quo mundus est genitus, Arietem cœli mediũ tenuisse, in mundi quippe vertice constitisse, quisnam id potuerit coniectare non video, cùm in sphærica cœli figura neq; vertex, neq; imum, neq; ortus, neq; occasus, qui eodem temporis articulo sint, iidem, eodem momento gentibus omnibus dari potuerit. Nã nisi omnibus ea ratio gentibus inseruiat, admittenda nõ est. Solem verò qui dicat in hoc vel illo signo fuisse, nemo nõ intelligat. Astronomi quidẽ in Ariete volunt, & Virgilij doctrina non paruam his autoritatẽ adiungit, dum ita super verni temporis amœnitate canit:

F

Non alios prima crescentis origine mundi
Illuxisse dies, aliúmue habuisse tenorem
Crediderim: ver illud erat, ver magnus habebat
Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri,

A *Cùm primùm lucem pecudes hausere, virúmq;*
Terrea progenies duris caput extulit aruis,
Immissǽq; feræ syluis, & sidera cœlo,
Nec res hunc teneræ possent perferre laborem,
Si non tanta quies iret, frigúsq; calorémq;
Inter, & exciperet cœli indulgentia terras.

Quòd verò Commentarij huius finem Virgiliani carminis amœnitate condire quæsierim, optime Lactanti, non ineptè me fecisse arbitror, qui te fortè gregalium rusticitate, styloq; modoq; pastorali, virum tam elegantem, offensum & delassatum suspicabar. Tu quicquid id fuerit, vt omnia amicorum soles, boni consule, & Pierium virtuti doctrinæq; tuæ deditissimum, vt facis, ama.

PIERIVS VALERIANVS AD PROSPERVM SANCTACRVTIVM NOBILEM ROMAnum, de iis quæ per Lupum, Hyænam, Lyncem, Vrsum, Pantheram, Tigrim, & Vrum significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

B

NEscio quo tuo fato acciderit, optime lepidissiméq; Prosper, vt qui mortalium es iucundissimus, in truculentissimas omniũ feras incideris. Tibi enim ludis meis Aegyptiacis, quos propediem istic Patauij sum commissurus, ducti sorte obtigere, Lupus, Hyæna, Linx, Vrsus, Panthera, Tigris, & demùm, Vrus, cũ quibus tibi sit, quantum animis viribúsq; valeas, congrediendũ. Has omnes vel captiuas facias vel cicures, vel conficias, vel fortè etiam deuores necesse est, lege ita sodalitia, Cosmogeriis comitiis decernente mandantéq; exceptione, quæcunq; possit excogitari, summota penitùs. Scio, adhæc, firmissimi licet animi iuuenis, totus es commotus, qui à bestiarum venatione pastúq; semper abhorrueris. Nolim tamen putes edictum in te factum, acerbi quicquam, aut æquum iustumue minus continere: quod ea potius de causa decretum est, quia nouæ indomitæq; feræ cicurandæ cùm essent, neminem habuimus quem in huiusmodi negotio tibi præferendum existimaremus. Tanta enim est vultus animiq; alacritas tui, vt facile speremus, simulac in theatrum descenderis, illæq; furorem, feritatem, rabiem, aut sæuitiam quæq; suam in te concitarint, futurum vt tu sola Gelasini tui hilaritate omnes actutùm mansuefacias, & simulac semel arriseris, adblanditúsue fueris, ad pedes tibi omnes euestigiò procubituras. Vidimus enim sæpius homines quauis bellua ferociores, quos tu, vti tuus est mos, dicto aliquo salso, aut liberiore aliqua admonitione tactos castigatósq; contra te irritaras, simulac furore perciti & impotentes irruerent in te minabundi, ad solam vultus tui iucunditatem, veluti aliqua incantatione perculsos substitisse, consternatósq; animi omnem statim indignationem amisisse, sponteq; tibi sese dedere, & quibuscunq; rebus gratificari possent obsequium polliceri. Quare cùm velut Orpheus lyra modulisque, tu sola illa comitate fretus tua, ferocitatem omnium mitiges, furoremq; delinias, agè nulla iam contatione exhibitas à me feras aggredere, victoriã ex illis omnino reportaturus: quia in Aegyptiorum fanis alitæ atq; educatæ, literas mihi videntur didicisse. Proinde facilè erit iuueni literatissimo eas quoquò volueris trahere, & ad omne obsequium paratissimas efficere: id quod iam in Lupo, qui prodiit primus, experiri potes.

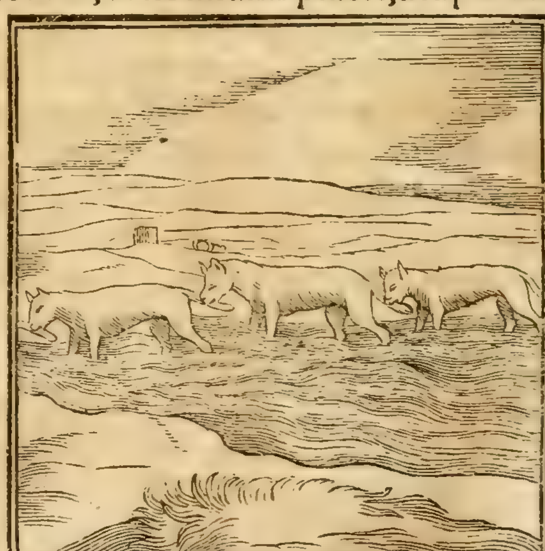
C

DE LVPO.

PERINIQVE mihi facere videntur, qui Ægyptios ſolos de brutorum cultu deriſui habēt, atq; conuitiis & cauillationibus etiam perſequuntur, cùm nationes ferè omnes eadem fuerint ſuperſtitione aliquando contaminatæ, præſertimq; terra Græcia, quę maximè omnium ſapientiā ipſam aluiſſe prædicatur: Romanaq; reſpublica, apud quam cæremoniæ primas ſemper partes obtinuere. Græci enim lupum in honorem Apollinis venerabant̃, in Martis, atqueadeò Romuli Remiq; venerationem Romani. Alias etiam belluas afferre poſſem, quę apud hos & alios, diuinos ſibi honores aſciuere. Sed quoniā de lupo dicere propoſitum eſt, quod ad eum attinet præcipuè proſequemur.

APOLLO.

FVit autem, vti dictum, fera hæc pleriſq; locis Apollinis memoriæ dedicata: eiusq; ſimulachri ea aſſeritur cauſa, quòd oculorū acie potens adeò ſit, vt noctis tenebras euincat, acutiſsimo quippe polleat viſu, intempeſtaq; nocte, etiam ſi Luna ſileat, clariſsimè tamē intueatur, & in prædis inuadendis poſt nocturnā famem antelucanū tempus obſeruet, à Sole aūt totum eſt lucis beneficiū. Vtraque verò de cauſa, & quòd potens lumine eſſet, & quòd ante lucē prodiret ad prędam, Lycopolitana Thebaidos in Ægypto ciuitas hieroglyphicū lupi forma Apollini dedicauit, eiq; in lupi ſpecie ſacra faciebāt, tantoq; apud eos ciues cultu habitus eſt, vt cùm lupum tanquam Deū venerarentur, ſoli ex Ægyptiis ouibus veſcerent̃. Hinc ipſum Solem Homerus λυκηγενέτην vocat, non ea quidem cauſa, quòd in Lycia genitus credatur: nam fabula hæc, vt Heraclides Ponticus aſſeuerat, recens admodum eſt, neq; temporibus Homeri adhuc cuiquam innotuerat: ſed veluti diem ἠριγένειαν, propterea quòd ἦρ, hoc eſt, diluculum generet: ita Solem λυκηγενῆ dixit, quòd matutini ſplēdoris autor ipſe ſit, vel potiùs quòd Lycabanta progeneret, hoc eſt, annum, cui nomen, vt nonnullis placet, à luporum ſimilitudine quadam inditum: illi ſiquidem auctos imbribus fluuios tranaturi, caudas mordicùs inuicem apprehendunt, longoq; ordine ſeriatim aquis immerguntur, tutoq; tranſmeant, id quod Sol ipſe in animalibus Signiferi prætereundis facere videtur, dum continuata quadam ſerie finem vnius, alterius principium facit. Sanè aliquot in ſignis Apollinis lupos adſculptos videas, de quo diximus in Ancilibus. Colebatur & apud Athenienſes in Apollinis gratiam lupus, quiq; fortè animal id interfeciſſet, lege damnationis promulgata parare iubebatur, quę ei funerando forent neceſſaria, vt ita magiſtratus quod ſui iuris eſſet officiū executi viderentur, & religione reſpub. ſolueretur. Eam huiuſce cultus nonnulli cauſam memorant, quòd Latona prægnans per duodecim dies in lupū tranſmutata, Delum ſe contulerit, vbi illi facultas pariundi fuit: quapropter lupæ certa anni dimenſione omnes intra dierum XII. ſpatium pariunt, quod Philoſtephanus tradidit Commentariis, de quo inferius latius.



MARS.

MArti idem dedicatus, siue, vt est in fabulis, propter Romuli Remiq; educatum, quod deridet Festus, qui velit non à ruma, sed à virtutũ magnitudine vtriq; fratrum inditum nomen, quòd ῥώμη, notum apud Græcos vocabulum, fortitudinem significet, vt inde scilicet ij nomẽ adepti sint, veluti ἀπὸ τοῦ ἀλκῆς Alcides: siue propter ipsam voracitatem, quæ in bello crudiuora est: inde in Sacris etiã literis legas, Gladius meus deuorabit carnes. Hinc & Mauorti nomen, vt nõnulli arbitrati sunt, quasi mares vorantẽ dicere voluissent: bellatores enim mares esse debere, & mares dici, alibi ostẽsum. Martios porrò lupos Virgilius, Martiales Horatius vocãt. Et apud Plautũ eos in tutela Martis cognoscit Strabax adolescens, ita profatus: Fuit ędepol Mars meo iratus patri: nam oues illius haud procul absunt à lupis. Gręci sanè Poëtæ λυκόφονας vocant strenuos bellatores: validi enim omnino sunt lupi, & in fallendis hostibus astutissimi. Robur verò eorum plurimùm in armis est, vt apud eundem Plautum.

Quasi lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.

Ob astutiam verò Pindarus aduersus inimicos comparare se vnumquenq; monet λύκοιο δίκαν, more lupi, ad id scilicet respiciens, quòd lupus tortuosis ambagibus vestigia perplexa ponit, modò hac, modò illac procurrens, vt nõ facilè quate parte sit inuasurus, aspicias.

RAPTOR.

BEllicosis verò viris plerisq; omnib. is natura mos insitus vt cõuectare iuuet pręדas, & viuere rapto, id quod etiã inter pręcipua virtutũ suarũ pręconia, magnificè atq; gloriosa admodũ recensere solẽt. Vnde furacẽ & raptorẽ hominem per lupũ ostendi, multi aptũ & congruẽs existimarũt hieroglyphicũ: quod quidem minimè alienũ est à veterũ disciplina, eorum maximè Philosophorum consensu, qui palingenesiã posuere, vt remotiorẽ doctrinã illam, quam ab Ægyptiis acceperãt, nouo cõmento huiusmodi fabularũ inuolucris occultarent. Illi enim hominẽ qui semper promptus & paratus fuisset ad rapinas, post obitum in lupũ abire tradiderũt, vt in Phędone Socrates: quę tamẽ dictata Porphyrius & Iamblichus nõ sunt passi diutius in tenebris latitare: sed quid ea sibi vellẽt, latissimè omnia pandere curæ preciũ habuere. Hos secutus Poëta Claudianus, pręδones ait ab Rhadamantho lupis obiici solitos: ridiculèq;, vt assolet, Aristophanes Simonẽ bonorum publicorũ depeculatorẽ exprimi per lupum à Nebulis iocat̃. Et lupi nomẽ in Diuinis literis, vt obseruarunt Theologi, non secus ac vulpeculæ, semper in mali cuiuspiã significatũ accipit̃. At cacodæmon est interdum lupus, plerunq; tamen raptor, Euãgelio: Intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. Quòd verò Iacob ait, Beniamin lupus rapax, mane capiet prædam, vespere autem reddet: de Pauli conuersione dictum, & Eucherius & alij plerīq; putant.

IMPROBITAS MEretricia.



ET qui meretriciam improbitatẽ per lupæ simulachrum significari contendunt, hieroglyphicũ nimirum id à rapacitate desumptum autumãt. Notum enim, meretrices lupas appellari, & inde Lupanaria dici. Ea de causa Messalina flagitiosum imperatoriæ maiestatis dedecus, Lyciscæ nomen mentiri delectabatur, de qua Satyricus Poëta:

Tunc nuda papillis
Constitit auratis nomen mentita Lyciscæ.

Cicero Miloniana, Clodius ſemper ſecum ſcorta, ſemper lupas ducebat. D

FORMIDATOR INANIUM.



ATque hoc tam bellicoſum, tam noctiuagum animal, minima quadam re, lapidis quippe alicuius audito tantùm ſtrepitu, terreri ſolet. Vnde ſacerdotes Ægyptij, ſi quem vanis rumoribus, & inanis rei formidine conſternatum indicare vellent, hieroglyphicum ex lupo & ſaxi telo aliquo propè aſsito facere conſuerunt: ita enim eſt eorum ingenium, vt qui neque ferrũ euitent, neque fuſtem tremiſcant, lapidem tantùm impendiò perhorreſcant, cuius ictum adeò pernicioſum ſentiunt, vt qua parte tacti fuerint, computreſcant, vermibus quàm ocyſsimè redditis. Quinetiam reperti ſunt qui vel duorum concuſſu lapidum ſtrepitũ cientes, ferociſsimos à ſe lupos abegerint. Nobis pueris narrare ſolebat Laurentius pater, homo minimè vanus aut fabuloſus, cum is ex Noricis Alpibus in Bellunenſem agrum deſcenderet via plurimum ſcrupuloſa, ſibi nocte præuento ad quintum ab vrbe lapidem repentè tres E lupos viſendæ magnitudinis apparuiſſe, quos cùm qua ratione ſummoueret, ſecum agitaret, id ſibi diuinitùs incidiſſe menti, vt deiecto in terram retinaculo, quo per noctem equus ad præſepe religabatur, altero capite manu comprehenſo, id cœperit ponè trahere: quod quidem annulis fibuliſque aliquot ferreis præditum cùm ingentem per viam ſtrepitum cieret, ſaxeoſque ſcrupulos quotquot incurſando offendiſſet excitaret, perterrefacti repentè lupi, quaſi vis magna canum incubuiſſet, præproperè fugam arripuerunt. Non prætermittã ſuper hac lupi trepidatione, hominẽ à lupo præuiſum ſubitò conſternari, & vocem amittere, quod non ex Virgilio tantùm, ſed & ex Platone Politiis habetur: atque ita vice verſa, ſi homo prius lupum viderit, eum eadem pati.

INDEMNIS FVGA.

HOminem in hoſtes illapſum, qui parua admodum iactura facta euaſiſſet, oſtendere ſi conſtituiſſent, lupum extrema cauda glabrum facere conſuerant: is enim agitatus à venatoribus, quaſi conſcius ſibi amatorium virus exiguo eius ineſſe villo, ne captus humanæ omnino ſatisfaciat voluntati, eum abiicit: aiunt enim non idem pollere, niſi viuenti direptum. F

TVTVS RECEPTVS.



EVm verò qui vel prædatum, vel in aciem progreſſus, maiore incumbente vi quàm ſuſtinere ſe poſſe confideret, ſe nulla accepta clade in tutum recepiſſet, indicare ſi vellent, currentem lupum, cauda præcipuè ſub vterum immiſſa reductáque proponebant. Summa enim lupo calliditas in periculis declinandis, primumque illi ſtudium fuga ſibi conſulere, ſéque ſoſpitẽ ſyluis reddere: vnde λύκος πρὸ τῆς βοῆς σωθήσεται, habetur in adagiis. Reducere verò caudam ſub vterum, præcipuum eſt ſignum pauitantis. Quod cùm Maro noſter non ignoraret, ingenium eius deſcripſit his verſibus, quos recitare non pigeat:

Ac velut ille, priuſquam tela inimica ſequantur,
Continuò in montes ſeſe auius abdidit altos
Occiſo paſtore lupus, magnóque iuuenco,

Conſcius

A *Conscius audacis facti, caudámq; remulcens*
Subiecit pauitantem vtero, syluásque petiuit.

ABORTVS.

SAcerdotes iidem Ægyptij si mulierem abortientem indicare vellent, picturam eam instituerant, qua Lupus ab equa calcibus impeteretur, vel aliquo modo calcaretur, propterea quòd persuasum habebatur, ita ea inter se natura dissidere animalia, vt prægnans equa si Lupum tetigisset, statim abortum faceret: neq; hoc effici de tactu solùm, verùm etiam si vestigium tantùm illius pressisset, tantam inesse Lupo veneficij vim, vt omnino abortiret.

AB INFORTVNIIS POTENTIOR.

LOngè verò diuersum illud, quòd hominem ex infortuniis calamitatibusq; beatiorē potentioremq; factū significare si vellent, equū in cuius clunes Lupus morsum infixisset, effingere consuerunt: ferunt enim equos quibus dimicatio cū Lupis fuerit, præstantiores reddi. Eos Græci λυκοσπάδας, nos volsilupos dicere possumus, nō ea quidem de causa quā nonnulli cōmenti sunt, ita eos à frę B natis lupis vtpote animosis & ferocibus appellatos, sed quia multorum experimēto compertū est, pullos qui cum Lupo certarint, euaserintq;, in bonos & velocipedes mox euadere: huiusmodi enim euentus equos & animosiores & perniciores reddit: imò quia & animosi & agiles fuerint effugerūt: factóq; ita in feris periculo solemus eos approbare, idq; omniū consensu receptū. Qui tamen ab iniuria ita ferox euadit, longè ignauior fit naturæ secreto quodam, si, vt Pamphilus lib. Rerū naturalium tradit, Lupi vestigium calcarit: tunc enim ait eū cruribus obtorpescere. Quinetiam tanta est illi cum equo naturæ dissensio, vt eum quantumlibet ferocem & generosum, vel mortuus & terra cōditus absterreat: inuentiq; sunt hodie qui omniuolam principum quorundam impotentiam elusuri, cùm equum haberent insigniorē, quem loci dominus sibi deposcebat, admoniti sunt lupinum intestinū in via, qua producendus erat equus, clanculum sepelire, eáq; mox equus in principis conspectū eductus, simulac intestini odorem sensit, nulla vnquam agitatione, nullisq; stimulis impelli potuit vt eà transiret, atq; ita vel sternacis, vel indomiti, vel renitentis accepta nota, repudiatus à principe, priori domino suo relictus est. Addam & hoc naturæ miraculum: e C quis torminū doloribus cruciatis nullum præsentius esse remedium, quàm intestini lupini cinctus, quem Romæ in vsum huiusmodi asseruari apud plerosq; comperi. Quod verò de consternatione dicebamus, non sunt noua hæc cōmenta, vt terriculamenta infodi soleant, quæ vel hoc vel illud animal insigniter abhorreat. Nā apud veteres quoq; viguit hęc superstitio, vt eo loco, quà iter acturi sunt equi, infossa aliqua his terrorem incutiant, & ab incœpto cursu aliorsum auertant, vel consternati vlterius progredi recusent. Porrò Amphionem Thebanum memorant Pelopi quædam tradidisse, vt ob iter sepelirentur, quibus nō Oenomai modò equi perterrefacti sint, verùm omnes quotquot illac in posterum cursum arripuere: extitisseq; loco nomen Taraxippo, de re inditum.

IMPATIENS FAMIS.

IIdem hominē famis impatientē exprimere si curassent, Lupū vel hiantē ore, vel terrā mordicùs apprehendentē hieroglyphicè figurabant. Lupus enim cū prædæ inhiat, rictu latè diducto currit: alioqui si prędæ copia nō fuerit, peculiare habet esuriens terrā deuorare. Sunt tamen qui non hoc ad saturitatē à Lupo fieri contendant, sed vt iumentū aliquod inuasurus grauior & ponderosior fa-

ctus prædam citius defatiget, cui ſtatim, qui mos eſt illi, ſe dentibus appenderit, D quæ quidem eſt Alberti opinio. Sed quoniam ita in Luporũ ingenium incidimus, non iniucundum relatu fuerit quod apud eundem autorem de lupi cuiuſdam induſtria pro comperto ponitur: hunc ſcilicet cùm animaduertiſſet ſyluestrem quandam ſuem cum numeroſo fœtu ad locum auena ſatum itare pabuli gratia, offendiſſetq́; proſtratum arboris truncũ ramis etiamnum proſtantibus, arrepto in os ligno librarum circiter XL, ſuper truncum efferri ſaltu aſſueuiſſe, ac in ramos repere, mox adueniente cũ prole porca vnum curſu rapido de porcellis arripit, in arborem feſtinanter ſcandit, ibiq́; tutò conſiſtens rapto potitur, & in matris conſpectu fruſtra adgrunnientis & ſæuientis filium depaſcitur.

PROPERANTIA.

CEleriús quid maturatum per lupi catulum ſignificari ſemel tantùm reperi: Lupam enim intra XII. parere dies fabulantur Ægyptij. Sed enim Philoſtephani ſuper hoc verba, vt locum ſuperius tactum ampliemus, quantum mihi videtur, non rectè accepta ſunt, qui libro, cui Commentaria nomen fecit, dicere videtur, XII. eſſe certos anni dies, quibus lupę omnes pariant. Ariſtoteles E ſanè, quòd fœtum XII. tantùm geſtent dies, eſſe inexploratum ſibi profitetur, perinde ac illud etiam quod aiunt eas ſemel tantùm in vita parere.

ANCEPS CONSILII.



VVlgatum autem & adagiis & hieroglyphicis illud eſt, hominem qui Lupum auribus teneat, ſignificare quempiam in eo ſtatu, quo negotium aliquod neq; relinquere, neq; exequi tutò poſsit. Nam res prouerbio confirmata, & fertur in primis, Tiberiiq́; præcipuè vſurpatione dictum repetitum. Et Phormione Terentius, Antiphonem dicere confingit, auribus ſe tenere Lupum, neque quo modo dimitteret eum à ſe inuenire poſſe, neq; qua ratione retineret ſcire. Et cauſa eius ambiguitatis ſpontè ſatis manifeſta eſt, quam hic repetere mihi minimè neceſſarium videtur.

VENEFICIORVM AMVLETVM.

ILlud potius referam, hominem tutum à veneficiis per lupi roſtrum ſignificari, quòd perſuaſum eſt id ſi portis præfixum fuerit, veneficia ei non obeſſe fa- F miliæ, quæ ædes illas inhabitet. Hæc verò veneficiorum commemoratio adducit in memoriam mihi homines in Lupos trãsformari minimè olim fabuloſum habitũ. De Demarcho enim Olympionica, qui demutatus in Lupum, decimo pòſt anno rurſum faciem receperit humanam, apud Pauſaniã legere eſt, et apud Plinium: peculiareq́; id Arcadibus fuiſſe, vt trans paludem quandam prouecti, in lupos abirent, & ſi per nouennium humanas carnes abſtinuiſſent, decimo poſt anno eòdem reuerti, vnde tranſuecti fuerant, ac in homines redire, decem annorum addito ſenio. D. etiam Auguſtinus, Ciuitate Dei, Varronem ait hæc de Arcadibus memoriæ tradidiſſe.

PEREGRINVS.

CIuẽ ex boue, animali quippe domeſtico, nobiſcũ alito atq; educato, ſignificari loco ſuo diximus. Ex lupo aũt peregrinũ intelligi, hiſtoria eadẽ oſtendit. Danaus enim cũ in Argiuos mouiſſet peteretq́; Gelanorẽ expelli, qui tunc Argis imperabat, lupũ & taurũ pugnãtes cõſpicatus, ſe lupi vice ſtatuẽs, qui nã foret pugnæ exitus operiebat. Lupo verò victoria potito, ædẽ Apollini Lycio

vouit

A vouit, atq; ita rerum potitus est, cùm facilè ciuibus persuasum esset deos victorem Danaum per portentum eiusmodi designare, quòd Gelanor inter eos educatus esset, hic verò peregrinus foris aduenisset: itaq; in imperium ascitus expulso Gelanore: eaq; de causa in Argiuo foro Lupi & Tauri inuicem pugnantium effigies ex ære quamdiutissimè permanserunt, quas Pyrrhus Epirotarum rex inspectas exhorruit, domestici admonitus oraculi, tūc instare sibi fatalem diem, cùm Lupum & Taurum pugnantes aspexisset. Quantum verò pertinet ad portentum, eadem sentiunt Pausanias & Plutarchus, Gelanorem per bouem, Danaum per Lupum acceptos: sed in re gesta referenda id diuersi abeunt, quòd Plutarchus Danao portentum oblatum scribit, Pausanias ciuibus animaduersum, ciuiliq; contentione de imperio certatum, dilatisq; in alterum diem comitiis, manè monstrum id accidisse, populiq; iudiciū fuisse vt Danaus in regnum admitteretur, Gelanor profugus solum verteret.

MACEDO.

MAcedonem Herculis comitem, qui sub Osiride militauit, ea de causa per B lupum sculptum intelligi, Diodorus asserit, quòd is lupi gestamine delectaretur. Iam & Romani veteres lupum inter militaria signa statuêre.

SALII.

IN recentiorum verò Impp. Theodosij, Honorij, & quorundam aliorum domestico canone, quo legiones ordinesq; totius eorum militiæ recensentur, Saliorum quoq; habetur insigne, qui eo appellati nomine sub militum Præsentiali nuncupato militabant: parma quippe cuius aureus erat vmbilicus, quem ruber ambibat circulus, hunc alius latior violacei coloris admodum diluti, in summo cuius rosa erat: à medio lupi hinc inde dimidij duo, qui ad florem supernè positum spectabant, mox parma rubro margine claudebatur. Minimè verò mirum, si qui Saliorum sibi nomen adsumpserant, Martis etiam animalia in gestaminibus habere voluerunt.

AVGVRIVM MORTIS.

IN aruspicina sanè inuenias Lupum mortis auspicia fecisse: Maximino enim Imperatori, viro & Thraci & bellicosissimo, exitium portenderunt lupi circiter quingenti simul ingressi vrbem in quam ipse se receperat, cùm in Italiam C aduersus Maximum & Balbinum profectus est. Et coloniā quam C. Gracchus instaurata Carthagine, quā Iunoniam appellauerat, deduxisse fertur, infelicem futuram aruspices dixere, propterea quòd lupi bis metas ibi positas subito incursu subuerterant, infaustum huiusmodi ostentum esse asseuerantes. Et ea Iudæorum clade quam sub Hadriano passi sunt, lupi & hyænæ per vrbes passim irruentes vlulabant.

PESTILENTIA.



APud Philostratum lupus futuræ pestilentiæ signū est, vbi Palamedes, propterea quòd lupi ex Ida frequentes in pueros qui castris ministrabant impetum fecerant, suadet Apollini Lycio sacrificandum, qui feras eas suismet sagittis interficeret, ac simul imminentis pestilentiæ calamitas summoueretur. Apud Sicyonios templum erat olim Apollini Lycio dicatum ea de causa, quòd ferunt aliquando lupos ita eorū gregibus infestos, vt nullum possent ex re pecuaria

fructum percipere: quare consulto Deo responsum acceperunt, ex ligno quodã arido, quod humi iacebat, corticem detrahendum, eumq́; admixtum carnibus feris exponendum: quas cùm illi gustassent, internecione periêre. Sed & apud Trœzenios Dianæ Lyceæ templum fuit ab Hippolyto dicatum, inde, vt Pausanias putat, expulsis lupis.

PROSPERITAS.

FElicioribus verò auspiciis lupa geminos Marte satos educat. Trogo enim commentum placet, ea de causa Romulum & Remum Martis filios dictos, quòd nutricem lupam habuerint, propterea quòd lupa in Martis tutela esset. hinc antiqua Romæ tot extant monumenta, in quibus Romulus & Remus parui atq; lactentes lupinis vberibus inhiant. Eadem in somnis vberibus suis Seuerum alit in imperij futuri præsagium. Neq; prætereundum quòd Geloni Syracusano adhuc puero, & in scholis erudimenta prima discenti, lupus auxilio fuerit, vt imminenti vitæ periculo subduceretur. Nam cùm & præceptor eius & frequentes discipuli in ludo literario essent, visendæ magnitudinis lupus irrupit, Gelonisq́; tabulis morsu arreptis ire foras properabat. Gelon haudquaquam territus, ne tabellis priuaretur, eas manu non segniter tenens lupum sequebatur: postea verò quàm foras processere, gymnasium repentè corruit, magistrumq́; & condiscipulos oppresit, Gelo incolumis euasit.

HYAENA.

ERAM penè Hyænam præteriturus, autorũ offensus perplexitate, tam diuersa super ea tradentiũ, vt parum cognita esse animalia suspicarer: sed quoniam non ei legi addictus sum, vt animaliũ historiam perscribam, sed quę tantùm ad Ægyptiorum cõmenta faciãt perquirã, cuiusmodi ea sint, ex iis quæ collegimus, intelliges.

VICTVS HOSTIS.

HIeroglyphicum Hyænæ præcipuum erat contentionẽ, vt apud Ægyptios sacerdotes reperi, significare. Quòd si victum hostem intelligi voluissent, eum à dextro latere statuebant, quòd aiunt, si ad dexteram conuersa cum venatore pugnam inierit, eam semper esse potiorem. Nam cùm flecti nisi circumactu totius corporis nequeat, spina continua per collum & dorsum totum porrecta, prægresi hominis vestigia occupare conatur: quod si successerit, quasi magica quadam vi, quæ in eius tantùm dextera corporis parte pollet, alienari mente circumuentũ hominẽ, & si equo insideat, decidere, atq; ita omnino victũ interfici.

VICTOR HOSTIS.

SIn victorem hostem significare vellent, animal idem cum venatore ab læua congressum effingebant, quòd diuulgatũ est Hyænã si non ab læua hostem occuparit, nihil ea magica vi pollere, ipsam verò quasi attonitã deficere, ac nullo penè negotio capi. Sed enim quæsierit aliquis, si pingenda sit Hyæna animal orbi nostro incognitum, qua figura sit? Tradunt eam magnitudine & colore lupi præditam, hirsutiorem tamen, acie in vtraq; oris parte perpetua, oculo vario, & colores mutante, nullis gingiuis, dente continuo, equina iuba per collum & dorsum totum setis durioribus inhorrescenti, neq; imaginarium esse animal, vt pleriq; suspicantur, de quo grauissimi tot autores permulta quàm diligentissimè disseruerint, quæ nisi ex visu iis cognita fuissent, haudquaquam puto eos in re vana atq; mendaci vsqueadeò laboraturos.

Mo-

A MORVM INSTABILITAS.

INstabilem verò quempiã, nihil quippe in eodem vitę tenore ac modo, quem sibi proposuisset, perseuerantẽ, sed aliàs quidem probum, fortem, audacemq́ tam animi quàm corporis sui domitorem, aliàs verò improbum, inualidũ, miserumq́, & ad cupiditates omnes impotentẽ, significare si vellent, Hyænam itidem hieroglyphicè proponere consuerunt: huic siquidem animali vtranq; inesse naturam, & alternis annis esse marem, alternis fœminam fieri, Ægyptij præcipuè prodiderunt, & Ægyptios secuti pleriq; alij. Cæterùm Aristoteles cõmentitium hoc esse profitetur, vulgoq́ persuasum eas annua vice sexũ permutare: quia captæ aliquot (perquã raro autem capiunt, prę sertim fœminæ) tenellę adhuc sine genitalibus fuerint. Mares enim impendiò timent libidinis æmulos, & ideo grauidas custodiũt, morsuq; prolem masculam vbi detur occasio castrant. Licet non sum nescius traditum à grauissimis autoribus, habere quid Hyęnam sub cauda positum figura simile genitalis fœminæ, sed sine vllo meatu, sub quo meatus excrementorũ sit: virile verò similiter atq; in lupis & canibus habetur.

B Fœmina etiam præter suũ illud, simile vt mas habet sub cauda sine vllo meatu, à quo excrementorũ meatus est: sub eo genitale verum habet. Id ita esse contendit Aristoteles, qui difficulter vnicuiq; Naturæ miraculo videtur assentiri. Sed miror in hoc tam veteres quàm recentiores autores diuersos ab Aristotele tam constanter ire, quod ab iis temerè fieri haudquaquam adduci possum, cùm prę sertim Ælianus Historiæ huiusmodi scriptor diligentissimus tradat, τὴν ὕαιναν τῆτε μὲν ἄῤῥενα εἰ θεάσαιο, τὴν αὐτὴν εἰς νέωτα ὄψει θήλειαν, εἰ δὲ θήλειαν νῦν, μετὰ ταῦτα ἄῤῥενα. κοινωνοῦσι δ' ἀφροδίτης ἑκατέρας, καὶ γαμοῦσί τε, καὶ γαμοῦνται, ἀνὰ ἔτος παρ' ἀμείβουσαι τὸ γένος. Hyænam siquando quis marem inspexerit, eandem mox fœminam videbit: sin modò fœminam, postea marem aspiciet. Promiscuè verò coitu alterutræ coniungunt, ineuntq; & ineuntur, per annum vnum sexus vicissitudinem alternantes. Qui quidem autor cùm Aristotele longè posterior fuerit, id scriptis credere minimè ausus esset, nisi aut compertum ipse, aut fide dignorum testimonio certum habuisset. Accedit & Tertulliani scriptoris & doctissimi & diligentissimi autoritas, qui ita scribit: Hyænam si obserues, sexus annalis est, marem & fœminam alternat.

ADVERSÆ FORTVNÆ DOMITOR.

C ADuersas verò calamitates & infortunia toto vitæ cursu intrepidę superantem hominem insignire si vellent, Hyænæ corium indutum eum pingere solebant: quippe quòd ex Magorum superstitionibus persuasum est, qui corium id induerit, aut aliquid ex eo secum habuerit, quaqua eum vel per medios hostes penetraturum, neq; futurum quenquam qui illi iniuriã inferre ausit, vsqueadeo hinc eius incolumitati cautũ esse, vt iam credi possit, eos qui linguam Hyænæ sub pede habeant, quod idem Magi perhibent, à canibus minimè tanquam Scipiones alteros latrari.

LARVARVM LACESSITOR.

HÆc ab Ægyptiis sacerdotibus super Hyæna tradita sunt. Vnum addidêre Latini, ac pulcherrimũ quidem hieroglyphicum: vt si hominem laruas, vt ita dicam, incessentem, neq; defunctorũ manes quiescere permittentem, maledicta quippe & accusationes in mortuos ingerentem comminiscentemq́, notare vellent, Hyænã in sepulchretis monumentũ aliquod effodientem faciãt, cùm satis exploratũ sit ab vno hoc animali sepulchra erui inquisitione cadauerũ, q; sit humanæ carnis auidissima. Iulius Capitolinus eas Belbos appellatas ait in vita

Gordiani tertij, decemq́; tunc temporis fuiſſe in vrbe Roma profitetur. Viſa ve- D
rò tunc eſt illa dentis vnius perpetua ſeries, qua prædita eſt Hyæna: id quod ne mirum adeò ſit, in quibuſdam etiam hominibus aliquando ſpectatum. Nam Pruſiæ regis filius vnum tantùm os habuit dentium loco, obq́; id Monodos appellatus. Ita & Pyrrhus rex Epirotarum. Porphyrius eo commentario quod de abſtinendo ab vſu carnium conſcripſit, ab Indis ait Hyænam hanc Crocutam vocitari: ſed Crocutam autores diuerſam ab Hyæna ponunt. Reliquum eſt de antipathia quæ intercedit Hyænæ cum Panthera, dicere, qualeq́; inde factum ſit hieroglyphicum: quocirca & hoc & alia eius ſignificata memorabimus.

DE PANTHERA.

SPECIOSIOR ATQVE VALIDIOR A' DETERIORE SVPERATVS.

QVàm tetrum animal Hyæna ſit, quamq́; aſpectu fœdum, ex iis quæ ſuperius allata ſunt, cōſtare vnicuiq; poteſt. Longè verò diuerſa eſt E Panthera, qua nulla penè fera eſt villorum varietate ſpecioſior, vehementior nulla, nulla impetuoſior: vis tamen occulta quædam HyænæAntherā exuperat. Quare cùm ſacerdotes Ægyptij ſuperatum ab inferioribus vel à deterioribus hominem intelligi vellent, duo tergora, Pantheræ vnum, Hyænæ alterū committebant, aſſuebantq́;: ſiquidem compertum eſt tanta inter ſe repugnantia ea diſſentire, vt ſi ſimul aſſuantur, vel etiam contraria ſuſpendantur, Pantheræ pili decidant, Hyænæ verò nullo detrimento afficiātur: quæ quidem tanto eſſe Pantheris metu dicitur, vt occupatæ ab ea, tanta animū conſternatione deſpondeant, vt ne reſiſtere quidem conent̄. Hinc autem commentum putarim, pilos cuiuſcunq; generis & inutiles, maximè palpebras, auferri medicamento quodam ex Hyænæ corde in cinerem concremato, & cerebro eius illito. Præſtant hoc etiam, quod Hyænæ tergus in Pantheræ pilos efficit, Aquilarum pennæ, quæ admixtas reliquarum alituum pennas deuorant.

IMPROBITAS.

INſatiabilem autem hominem, & omnium appetitorem, per Pantherā ſignificari ea de cauſa fertur, quòd nullum nō animal ea venatur, vnde illi nomen: F nam Panthera Grecum omnino vocabulum agnoſcit Varro, quòd ab omnifaria feritate, adde etiam venatione, deducitur: ſiue quòd omnium penè ferarū coloribus variegata ſpectetur: nam & hæc atq; tigres maximè omnium animalium varietate inſignes perhibentur. Sanè inter pantheras, pardalin fœminā, pardum marem plerique agnoſcunt. Ariſtophanes huius non immemor improbitatis, pardali notam inurit impudentiæ, cùm neq; ignem neq; pardalin æquè impudentes ait atq; fœmina eſt, quippe quæ omnia corripiat atq; conſumat.

DISSIMVLATOR INGENII.

PRæterea hominē Ægyptij ſuorum vitiorū diſsimulatorem, quiq; prauum, quo prẹditus eſſet, ingenium ita occultaret, ne vel à domeſticis deprehendi poſſet, pantherę ſimulachro notabāt. Ferūt enim eius odore mirè ſolicitari quadrupedes, ſed capitis toruitate terreri: quod ipſa docente natura ſatis intelligens, occultato eo, ac odoris tantùm facta copia inuitatas corripit: atq; hæc eſt eius in venando ſolertia. quamuis Plinius animalium nullum odoratum putat, niſi credamus, ait, de pantheris quicquid dictum eſt. Sentiunt tamen cū Ægyptiis

A ptiis Aristoteles & Plutarchus, qui plurima dicunt animalia magno studio pantheram sectari odore eius delectata: quod, nisi Plinius odorem pro suaueolentia capit, nonnihil admirationis afferre potest, cùm ferarum & omnium dubio procul animantiũ odor quotidiana mortalium experientia canibus innotescat. Quin equi odore tantùm Cameli percepto, in fugam auerti perhibentur. Recitata est loco suo historia, quemadmodum Cyrus aduersus numerosissimũ Crœsi equitatum dimicaturus, Camelos contrà instruxerit, quorum odore consternati equi, fugam ruptis ordinibus corripuerint, Crœsi conatum ita frustrati.

EBRIOSITAS.

QVòd autẽ odore vsqueadeò intenso Panthera polleat, eam Philosophi causam arbitrantur, quòd maxima prædita sit caliditate, indéq; odorem illum excitari: cumq; ita cum vino consensum quendam habere videatur, Baccho ea olim fertur dedicata. Sed quoniam sunt qui per eam ebriositatem intelligant, hieroglyphicũ a re ipsa desumptũ ego crediderim: sunt enim Pantherę vini admodum auidæ, & à venatoribus ebriæ plerunq; capiuntur, fontibus quo potatum eunt, suauissimo, peruetéri potentíq; vino medicatis, tanta copia, vt B fonticuli aquula longè superetur: exiliores enim ad hoc fontes dedita opera peruestigant. Interdum ne rem perditum eãt, & simul operam eludant, si latebrarum commoditatem iuxta fontem nacti fuerint, perforatas arundines intra terram modicum defossas in fontem vno immittunt capite, altero in locum vbi delitescunt, adducto, obseruatóq; animalis aduentu, per vtrem ad hoc paratũ statim tubo vinum infundunt, quòd vina veluti vena de fonte prosiliens, meracitate sua magis illectat, remq; celerius maturat, illis plerunq; anteaquàm sitim expleuerint, procidentibus. Vidimus sanè numum antiquissimum ex ęre quod apud Maffæos habetur, in quo Liberi caput iuuenile hedera redimitũ, ab altera verò facie Panthera & Thyrsus pulcherrimo opere cusi sunt. Et in Gallieni plerisque Pantheræ nota est cũ inscriptione LIBERO P. CONS. AVG. Sunt qui Tigrin esse contendant, de qua paulò infrà dicemus.

MORVM VARIETAS.

QVoniam verò Panthera variis est maculis colorata, plerıq; morũ varietatem per eius pellem ostendere instituerunt. Nam & earum genus variè ab C autoribus appellatum, próq; Pantheris Variarum nomen apud Latinos receptum. Quare animaduertendus est apud Pædianũ locus vbi Vercias pro Varias hactenus ferè passim lectum est: de Pantheris enim illic loquitur. Eædem & Africanæ simpliciter vocabantur, quòd in Africa frequens admodum est earum genus: fuitq; vetus senatusconsultum, ne liceret Africanas in Italiam aduehere, Gn. Aufidij tribuni plebis rogatione mox derogatum. Sanè Claudius Cęsar in spectaculis, vt apud Tranquillum est, exhibuit Africanas, conficiente turma equitum Prætorianorum. Quantum verò pertinet ad colorum varietatem, iocosè dictum apud Plautum, Epidico, vbi Thesprio variè se valuisse dicit: cui respondet Epidicus, Caprigenum & Pantherinum genus sibi non placere, in quo quidem non coloris tantùm varietate sensus est, vt interpretum bona pars opinat̃, sed ab ipsius Capræ natura sumptũ, quæ ferè semper febricitat. Quod verò spectat ad Pantheram, varietas morũ non ex vario eius colore tantùm intelligitur, sed quòd & vehemens est, & ad impetus propensa, & pernix, corporéq; ad agitationẽ perquàm idoneo. Vnde per eam in Diuinis literis varij animorum motus indicantur, de qua Hieremias: Nunquid Æthiops pellem suam

immutauit, & suam Pardus varietatem? quod non solùm, inquit Ambrosius, de figura, sed etiam de mobilitate furoris accipitur, eò quòd Indorum populus, & atri homines Æthiopum genus, ad fidei pietatisq; candorem inuitati, tenebrosis terræ cauernis insueti, inquietisq; ac mobilibus mentis atq; animi mutationibus decolorati, boni propositi gratiam tenere non possint, neq; ad emendationem correctionémue vllam remeare, qui ferinam semel induerit immanitatem. Eucherius pro dæmone accipit, qui subdolus & varius sit in humano genere peruertendo.

D

DE TIGRIDE.

APud Ægyptios tigridem non inueni, apud Græcos & Latinos frequentissimè: de qua significata illa præcipuè celebrantur, quæ ad immanitatem, ad sæuitiam, ad vltionem, ad pernicitatem, ad amorem erga filios pertinent: quinetiam apud aliquot gentes diuini cultus particeps iudicata.

SOL.

E

SOlis enim simulachrum esse perhibebatur. Sed Sol & Bacchus idem numen habitum, vt vetus Græcorum habet theologia, eaq; apud Indos in honorem Solis culta. Indi siquidem clunes eius tantùm mensis inferebant, cæteris partibus ob Solis reuerentiā abstinebant. Idq; ea de causa, quòd hoc animal simulac ortum est priores pedes attollere fertur versus exorientem Solem: quem Solis adorandi morem Maro videtur expressisse, cùm XII. Æneidos scripsit:

Illi ad surgentem conuersi lumina Solem
Dant fruges manibus salsas. Ita in veteribus habetur exemplaribus.

FEROCIA emollita.



QVod verò pertinet ad ferociā, per animalis istiusmodi effigiem descriptam, indomitos & efferatos animos indicamus. Et Poëtæ cùm hominis cuiuspiam immanitatē egregiè notare volunt, Hyrcanas illas tigrides his vbera prædicant admouisse. Et quæ Bacchi currui iunguntur, vt plerique autores sunt, indicant moderatum vini vsum ferocientis animi sæuitiā demulcere. Ita Polyphemus apud Homerum, omnem exuperans crudelitatem, Maroneo delinitus vino, Vlyssi mollius adblanditū. Et heroës illi Troiani apud Homerū eundem, qui laudibus arguitur vini vinosus, ferocitatem sæpe, æstuantisq; bile cordis acerbitatem vino deliniere: hominiq; valde irato apud Plautum propinandum edicitur, vt ille vino bilem diluat. Naturæ enim consentaneum, cibo potuq; rigato corpore, ab eo discuti tristitiam. Quare Zeno Cittieus interrogatus, cur, cùm Philosophus esset, & natura seuerus, in conuiuio tamen hilarior videretur: Atqui, inquit ille, Lupinum suapte est natura amarum, dulcescit tamen aqua maceratum. Atq; hoc illud est, quòd Armenias curru subiungere tigres, Bacchi Orgiis institutum.

F

VLTIO.

VLtionem significare qui volunt, tigridem & equum ab ea dilaceratum pingunt. Nota est historia, quemadmodum eius venator, fœtus recens editos obseruat: ad quos, cùm mater pabulatū abierit, auferendos pernicissimo fertur equo, surreptisq; catulis, qui sunt semper numerosi, in cursum fertur quāto potest

A teſt citatiſsimum:reuerſa Tigris vbi nidum vacuum reperit, velociſsimo curſu totam circũluſtrat regio- nem, donec fugientem venatorem deprehenderit, in quem omnem conuertit impetũ:ille ſtatim vnum è catulis proiicit, ſuſcipit hunc tigris mordicùs, & retrouerſa in nidum refert: alacri mox curſu eadem veſtigia repetit, exiguoq́ temporis interuallo vena- torem aggreditur:ille rurſus catulum alterũ abiicit, curſuq́ nunquam intermiſſo nauem verſus prouo- lat. Suſcipitur hic quoq́, & rapidiſsima velocitate reportatur: idq́ & tertiò & interdum quartò fit, donec venator conſcenſa naui vix duobus & nonnunquã vno tantùm catulo ablato aufugiat, equo relicto:in quem illa poſteaquàm fru- ſtra toto littore frendens deſæuit, omnem conuertit vltionis ſæuitiam, totumq́ diſcerpit, et miſerabiles ſocij furti pœnas pendere compellit. Apud Iobem, vt in Hebræo eſſe dicit Eucherius, tigris periit, eò quòd non fuerit prædam aſſecuta,
B de fœminea arrogantia dictum volunt.

VLTIO.



PERNICITAS.

IAm pernicitatis ſignificatum ex iis quæ ſuprà dicta ſunt deſumitur, cùm cita- tiſsimum equum ter & pluries aſſequatur, curſu retrorſum repetito.

AMOR IN FILIOS.

ITa etiam charitas pietasq́, & affectus in filios ſummus, ex eadem hiſtoria cõ- ſideratur: mox & vltionis ſtudium, cùm in relictum equum tanta ferocitate ſæuiat.

MVSICAE HOSTIS.



SVnt qui Muſis auerſum ingeniũ, omnemq́ Mu- ſicæ lepiditatem odio proſequentem, per tigrim & tympanum pingant. Aiunt enim eam ita tympani ſonũ exhorreſcere, vt eo audito mirabiliter inſaniat, eoq́ furoris prouehatur, vt ſemetipſam dentibus im petat, viſceraq́ ipſa ſua fœdè dilaceret atque diſcer-
C pat.

DE LYNCE.

LYncem in luporum genere pleriq́ recenſuerunt, eiq́ Ceruario co gnomentum indidêre. Sunt qui Lynces eſſe quas Græci θῶας vo- cant, arbitrentur. Sed enim θῶες ex hyęna & lupo mixto genere na ſcuntur. Vtcunq́ verò autores varient, Lyncem Plinius animal eſſe peregrinum & in Æthiopia frequens ait: Ceruarios autem lu pos ſeptentrionalibus regionibus frequentiſsimos eſſe conſtat. Sed parum me mouerit eandem ſpeciem pluribus orbis locis inueniri: nam quæ videmus in Ceruario lupo, ea in Lynce identidem reperiuntur, acutiſsimus quippe obtu- tus, macularũ in pelle varietas: vnde apud Maronem, Maculoſæ tegmine Lyn- cis: & quod omnium manifeſtiſsimum eſt ſignum, Lyncurius lapis ex concreta eius animalis vrina.

ACVTISSIMVS OBTVTVS.

NOnnulli igitur cùm lyncem omniũ quadrupedum clariſsimè cernere con- ſideraſſent, hominem qui viſu maximè polleret ſignificaturi, animal id hie-

roglyphicum poſuere. Sanè multi eas affirmant conuexa etiam montium viſu D penetrare. neq; defuere philoſophi, qui fieri poſſe hoc cōmentati ſunt ex imagine quæ certo ab terra ſpatio ſummo in aëre pendeat, quam Lynx, vtpote quę ſit oculo admodum defæcato, intueatur. Cuius rei exemplum experimur deiecto in cauū aliquod vas numo, quem, tametſi longè receſſerimus, ſimulac vas aqua expletum fuerit, intuemur, fundo etiam ipſius vaſis in aquæ ſuperficie ſe oſtentante: quippe rerum earum radiis in aquæ ſummum ſeſe exporrigentibus ea ibi ſpecies redditur, quę aqua inde ſubducta, vaſculi curuitate intercipitur, ac ne videri poſsit præpeditur. Ab hac Lynce, Lynceos oculos appellatos, quibus cernendi vis acutiſsima ſit, plerię; putant. Vnde magnæ vir eruditionis Fran. Petrarcha, pętos illos oculos quos lyricis totiēs laudibus extollit, ceruarios appellauit: ad id ſcilicet alludens, quòd lyncem ætas noſtra lupum ceruarium arbitratur. Aliȷ oculos lynceos à Lynceo Idæ fratre Argonauta dictos autumāt, qui ea quoq; quæ ſub terra condita eſſent ſpectare ferebatur. Poëtæ ſanè pleriq; penetrabilem huius aciem celebrarunt, maximè verò Pindarus, qui Caſtora in quercu abditū, penetrante per lignum acie ab eo inſpectum, atq; ita cōiecto in arbo E rem pilo confoſſum interfectumq́; ſcribit. Fuit & alter Lynceus, qui Carthaginenſium claſſem à Lilybæo Siciliæ promontorio portu Carthaginis exeuntem proſpectare, & numerū cum fide recenſere ſolitus, ſcriptorū teſtimonio fertur. De quo Horatius: Non poſsis oculo quantum contendere Lynceus.

DE VRSO.

SEd iam nos appellat vrſus, non iniucunda fortaſſe, niſi oculi iam defeſsi ſunt, ſpectacula præbiturus.

PROFECTVS CVM ÆTATE.

HOminem originis principio deformem, mox formoſum effectum, ſiue cuius vita ineunte ætate diſſolutior fuerit, nullaq́; ratione moderata, cum ætate tamen modus & diſciplina ſanctior accreuerit, Ægyptiȷ ſacerdotes intelligere cùm vellēt, vrſam fœtam pro hieroglyphico ponere conſuerunt. Compertum ſiquidem eſt, vrſam fœtum edere ſine oculis, ſine F pilis, cruribusq́; propémodum & membris aliis indiſcretum, informem deniq; carnem catto minorem, maiorem mure, de qua vngues tantùm promineant, cætera ſanguis concretus eſſe videatur, quem poſtea pectori femoribus apprimendo fouet eodem incubitu quo volucres oua, paulatimq́; ita cōformat, & lingua ſubinde lambendo perfectum reddit. Vtitur hoc exemplo Ambroſius ad nos cohortandos, ne prolem noſtram, quantum ad animi rationem pertinet, inſtar vrſini partus initiò editam, ita informem coaleſcere patiamur, ſed diſciplinarū linguis lambendo curemus, vt ad humanam, quippe rationis participem effigiem cōformetur. Nam de lingua quæ ſignificet eloquentiam, alio diſſeruimus Commentario.

EX INEDIA MACIES.
MORES OCCVLTI.

ADdunt hominē inedia cōfectū intelligi per vrſam in ſpecu latitantē, & ore pedes lambentem: cuius quidem pigerrima eſt natura, ſolitaria, latebroſa, cōmerciȷ ſocietatisq́; cuiuſlibet euitatrix: quod eſſe mores eos ſignificat, qui ſoleant in imo mentis receſſu deliteſcere: atq; itidem corpus ſimile ſortita eſt, graue,

A uc, compactum, indistinctum, prægelidę feræ, quæ spelæis in primis gaudet, accommodatū: vnde φωλάδου ἀρκτοι dicuntur à Theocrito. Nam, vt Theophrastus & Sostratus aiunt, vrsi primum antra habitationibus commoda ostenderunt: hi siquidem tempore dierum circiter XL, licet longè plures alij ponant, quibus in recessu aliquo delitescunt, priorum pedum suctu viuere, ac nihil edere perhibentur: cui rei documentum habetur captum per id tempus intestino inani esse, atq; ita id conniuere, vt adductum propè cohæreat. Id verò libenter ab eo fieri tradit Ælianus, cùm se præpinguem senserit, ac pleniore corpore grauatū, quò pinguedine cōcocta fiat agilior. Apud Eustathium legas Athenienses aliquando famis vltione multatos indignata Diana, quòd vrsam, quæ in Munychio eius sacello nata esset, interfecissent, vt ita per inediam affligerentur, qui animal inediæ patientissimum sustulissent.

VIRAGO.

MVlierem præstātem animis, non molli, sed virili vigore præditam, plerіq; significare dum volunt, vrsam pingunt, Pantherā alij: sunt enim hæ ex omnibus animalibus maribus ferociores animosioresq;, cùm in cæteris fœminæ B sint omnino molliores. Plutarchus tamen non vrsam, sed Leænam ponit in hoc albo cum Panthera, vbi rationem inesse brutis disputat. Cæterùm in eodem genere fœminas omnes æqua cum maribus fortitudine pollere contendit. Quare Menæchmus etiam apud Plautum, vxorem quam timet Leænam vocat, dum leoninum cauum intelligit ædes, in quibus illa habitabat. Vrsorum autem sæuitia nobilitatæ sunt regiones, Lucania, Vmbria, Britannia. Nam ex Britannia velut ex altero terrarum orbe, longa & periculosa nauigatione, vt tunc videbatur temporis, aduecti vrsi ad populi Ro. spectacula, maximæ fuerunt admirationi.

PVELLARIS ÆTAS.

QVia verò suapte natura vrsæ cohibēt se intra frutices vel spelæa, nisi quantū pabulationis gratia prodire cogūtur, isq; mos plurimū in rectè institutis ciuitatibus obseruat, vt innuptę puellę domi clausę custodiant, non absurdè nōnulli cōmenti sunt puellas vrsæ simulachro referre: nā & hoc quoq; sapit antiquitatē. Siquidem apud Euripidem Hypsipilæ, & apud Aristoph. Lemniis, ac C Lysistrate, puellas apud Athenienses olim vrsas vocari solitas legimus: & apud Pollucē ἀρκτεύειν verbū inuenias, quod latinè sonat in vrsas abire. Id verò erat cū puellæ, anteaq; nuptiarū tēpus appeteret, pudicitiæ causa Dianę consecrabant.

PROVIDENTIA.

NEq; illud dissimulandum, licet ab Ægyptiis minimè traditum, quòd per recedentem in cauum vrsam, nōnulli prouidentiam significari volunt. Vrsa enim, vt apud Ælianum legas, ita prouida est, vt saluti suæ consultura, cùm se in cauum recipit ad peculiarem inediā, ne per vestigia deprehendi possit, tantū illi natura calliditatis indulsit, auersis vestigiis irrepat retro, eo scilicet modo quo traxit Auētinas Cacus in antra boues, atq; ea specie venatores fallat, cùm egressa inde videatur, non autem ingressa.

IRA.

NEq; defuere qui per vrsi simulachrū iram immanē intelligi voluerint, quòd id animal immodicis soleat animis excitari, & in omnem truculentiam efferri: vnde apud Claudianum legas, Rhadamanthum solere vrsis ingerere truculentos. Sanè Mathematici iracundum eum futurum dicentes qui sub primo & vigesimo Tauri gradu nascitur, vrsum ibi statuunt retro spectantem, hoc est,

ad ea quæ facta sunt indignantem. Hinc Martialis lib. VI. D

Rabido nec perditus ore,

Fumantem nasum viui tentaueris vrsi,

Sit placidus licet, & lambat digitósq; manúsq;. Ira enim, vt Theocritus ποτὶ ῥινὶ κάθηται. Quin ab irritatione nomen olim vrsis impositū: Vr enim Hebraica lingua incitationem ad iram significat: & Vr Madianitarū Rex ab Israëlitis occidione cæsus, significat, vt Adamātius interpretatur, affectū huiusmodi ab iis qui Deū sequuntur debere protinus abscindi. Alij nequaq; abscindendum censent, sed veluti subsidio paratum diligenter asseruandū, vt cùm res postularit, aduersus nosmetipsos, pro iis quæ inutiliter turpiter've gesserimus, irascamur. quā solam animi perturbationē etiā Epictetus sapienti cedit. Hæc enim iusta & necessaria iracundia est, vt nostri censent, qua vnusquisq; in iis quibus errauit, aut perperàm gessit, indignatur, & semetipsum incusat. Ex qua quidē indignatione ignis quidā in nobis accenditur, qui velut in agrū sterilē immissus, consumptis excoctisq; voluptatis pessimæ radicibus, bono diuinarū institutionū, semini glebā præparat fœcundiorē. Atq; hic ille ignis est, quē se Assertor noster profitetur in E terrā immissurū, atq; vt succendatur, nō indiligentē operam daturū. Alibi verò indignatio ferociaq; vrsina in Diuinis literis indiciū fuit Hierosolymitani excidij, vt Eucherius interpretatur 4. Reg. Nam cùm Elisæus ascenderet in Bethel, scandenti semitā obuiam facti sunt pueri paruuli de ciuitate egressi, qui illudebant ei dicentes, Ascende Calue, ascende Calue. Quos Elisæus indignitate rei cōmotus, in Dei nomine deuouit, cōtinuoq; vrsi duo de saltu proximo prodierunt, qui ex eis duos & quadraginta pueros lacerauerunt. Id sub figura tunc gestum, Imperatores duos præmōstrabat Vespasianū & Titum Romanorū Principes, qui post duos & quadraginta annos ab ascensu Domini, captis Hierosolymis, tantā Iudæorū desolationem fecere, vt deletū penitùs sit eorum regnum.

IMBECILLVS PRINCEPS.

Ciuitatem imbecillo rectam principe significare qui volunt, vrsi caput pingunt: inualidissimum enim est vrso caput, quod contrà leoni fortissimum. Aiuntq; vrsos aluearia nō mellis pabuli've vllius gratia incessere, apesq; irritare, sed salutis ergò, vt scilicet apum aculeis ora vulnerati, sanguineq; ita emisso, F grauedini qua plurimùm laborāt, remediū cōparent. Venatores nostri aiunt, si maior aliqua vis, quam superare desperet, vrso incubuerit, eum sibi cōscium imbecillitatis, qua caput eius laborat, si fugiēs ad præruptam aliquam rupem peruenerit, manus supra caput tollere, iisq; pectinatim firmiter cōplicatis, reliquo conglobato corpore præcipitem se dare, atq; ita capturam euadere.

DE VRO.

Non innotuit Ægyptiis Vrus bos Germanica, sed ante feras alias egregiè syluestris.

CAPTIVITATIS IMPATIENS.

Per quem, eum qui sibi mortem consciscat, ne in manus hostiū concidat, nonnulli congruenter hieroglyphicum proposuerunt. Est enim vrus eiusmodi, qui propter ferocitatem vel nunquā, vel difficulter capi potest. quòd si eò inciderit vnde desperet posse euadere, semetipsum præ ira suffocat, vsqueadeò se genitū ad libertatem putat, qua deniq; nihil vnicuiq; animantium generi optabilius esse videatur.

A PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM CVRSIVM ROM. CIVEM, DE IIS QVÆ PER ASINVM, MVLVM ET CAMELVM significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

NE fortè cõmentitia ea putes, Petre cursi lepidißime, quæ multa adeò nudiustertius Cytorio in iugo tuo, vbi bona pars Academiæ cœnabamus, à veteribus tam Aegyptiis, quàm Græcis, atq; etiã Latinis, super Asini significationibus tradita cõmemoraueram, curæ precium fore duxi, quantum solicitudine præstare potui, primo quoq; tempore pleniori obsequio tibi satisfacere. Videbaris enim illa, quod facilè animaduerti, attentioribus admodum auribus haurire, & auidiusculè, vt ita dicam, deglutire, sed vix adduci poteras scriptores illos veteres in Asino perscrutando fuisse adeò curiosos: & quoniã vmbra etiam eius in vanißimi negocij prouerbium cesserat, reliquum etiam corpus paruipendendũ existimabas. Collegi igitur tam ea, quæ tum memoriter dißeruerã, quàm B *quæ aliàs sparsim à me fuerant ea re super adnotata, eorum citatis testimoniis, qui talia memoriæ prodidere, vbi tantùm res deposcere videbatur: nam minùs omnia tunc ex tempore dicere aggreßo succurrebant. Quare tunc non pauca prætermißa sunt, quæ recitata longè maiori tibi admirationi futura fuerant: quæ quidẽ nunc, qualitercunq; à me conscripta sint, benignè accipias velim. Et si minùs tibi lucubratio ipsa satisfecerit, vt quæ nimium properata non ita omnia complecti potuerit, voluntatem tamen aimumq; meum existimes, quantũ in me fuit, tibi amico tam veteri, tam probo, satis plurimùm facere studuiße: non enim recens mea erga doctrinam & ingenium tuum beneuolentia, firmaq; atq; constans amicitia, quæ ab ipso primùm die, quo Romã diu patria cariturus applicui, cœpta, mirificũ in dies accepit incrementũ: acceßit & tam vnanime concorsq; contubernium, conuictúsq; per annos aliquot iucundißimus. Ita ego pluribus atq; iis non leuibus de causis tibi semper coniunctißimus, scripta cogitationesq; meas communicare tecum maximè conueniens existimaui: quòd optimi integerrimiq; amici, qualis es tu, vt meliores euadamus in causa sunt, si quid admoneant: vel, vt alacriores ad lucubrandum accedamus efficiunt, si probent. Sed enim quid oneris gerat Asinus inspiciamus.*

C

IGNARVS HOMINVM'QVE LOCORVM'QVE.



CVMPRIMIS autem rerum omnium ignarum per asellicipitem hominem ab Ægyptijs sacerdotibus significari, & Horus & plerique alij prodidere: eam'que imperitiam in eo præcipuè notari volebant, quæ plurimùm ex solitaria accidit educatione, quippe cùm quis tanquã Aglaus alter, intra priuatos parietes semper altus & educatus, pedem è domo, vel è patria nunquam tulisset foras, oportere scilicet hunc parum experientem esse, & officiorum hospitalium inscium. Israël itaque diu apud Ægyptios educatus & hieroglyphicõn optimè peritus, cùm Isacharem filium suum asinum appellas- Gen. 49.

ſet, intra terminos eum occubiturũ dixit. Non enim longius peregrinari ſolent D
aſini, vt equi, & muli, ſed intra prouinciam, in qua nati ſunt, plurimum cõtineri.
Addidere etiam prouerbiũ in imperitos, Aſinus ad lyram: quod nõ admodum
abſimile eſt ab Horatiano illo, vt qui narraret aſello fabellam ſurdo, hoc eſt, ob-
ſtupefacto, quiq; nullum ex ea re ſenſum perciperet. Ideoq; Cicero in Piſonem:
Quid nunc te aſine literas doceam? nõ opus eſt verbis, ſed fuſtibus. Adeò enim
ſubiecti addictiq; fuſtibus ſunt aſini, vt vulgus paſsim verbera plagaſq; flagris
inflictas, Aſiniatas vocitet. Hanc ſanè mentis tarditatẽ Scipio apud Numantiã
ita C. Metello exprobrauit, vt diceret, ſi quintũ páreret mater eius, aſinum fuiſſe
parituram. Quin & Iunius Baſſus homo dicaciſsimus, vulgò aſinus appellatus
ob ſtuporẽ ridiculoſq; mores. Ob huiuſmodi ludibriũ, & ignauię cõtemptum,
qui pilæ ludo victus eſſet aſinus appellabatur: qui verò viciſſet, rex. quẽ morem
tangit Plato, Thæteto, & lib. 9. Pollux. Ad hoc reſpexit etiam Horatius, cùm
epiſtola ad Mecœnatem ſcribit: At pueri ludentes, Rex eris aiunt, ſi rectè facies.
Contrà verò quod ad peregrinationẽ attinet, Vlyxem, quem Homerus ea præ-
cipuè de cauſa ſapientem effectum putat, quòd is E

πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.

quiq;, vt ait Horatius, Quid virtus & quid ſapientia poſsit, vtile nobis propoſi
tum eſt exemplar: nomen ipſum inquam Vlyxem etymologicè quidam haud-
quaquã ignobiles ſcriptores interpretantur ὅλον ξενόν, omniũ quippe hoſpitem:
nam Æoles, quod alij verterũt ὀδυσσεὺς, λ litera quam amant incolumem retinue-
runt, eoſq; Latini ſecuti ſunt, Vlyxem enunciantes. Neque tamen ſum neſcius,
Icariũ eius patrem aliam nominis afferre cauſam, Odyſſea, quæ nihil quicq; eſt
nunc ad cõmemorandum neceſſaria. Aſinus porrò in fabulis pro imperitiſsima
perſona ponitur, & in argumento fatuitatis atq; dementiæ ſemper habetur: in
quem demum, vti Plotinus innuere videtur, ille redit, qui ſenſus expers, bruta-
lem & ſtolidam vitam vixerit. Quocirca Vlyxes apud Gryllium Plutarcheum,
cùm bruta reliqua ratione aliqua vti fateatur, Aſinũ tantũ ac pecudem ab omni
rationis vſu ſemotos reperit. Neque quidem inficiatur Gryllus, ſed plures inter
homines eiuſmodi ingenio præditos confidenter aſſeuerat. Huius non imme-
mor ſtoliditatis Ouidius, Midam, quòd ſententia ſua ruſticam Panos cantilenã F
diuinæ Apollinis modulationi præferendam iudicauerit, ea pœna multatum à
Deo finxit, vt quæ iudicio peccauerant humanæ aures, in aſini auriculas demu-
tarentur. Interpres tamẽ Ariſtophanis, Pluto, vt hæc quoq; repetamus, tres me-
morat cauſas cur Midas aſininis auribus fuiſſe prædicetur: ſiue quòd acutiſsimi
eſſet auditus, cuiuſmodi ſunt Aſini, quos præter mures, cæteris animantibus au
ditu præſtare tradunt: ita enim interpres ille, quiſquis is eſt, ſcribit: ὁ γὰρ ὄνος μᾶλ-
λον τῶν ἄλλων ζώων ἀκούει πλὴν μύος. Hinc Apuleianus aſinus de ſe ait: Recreabar quòd
auribus grandiſsimis præditus cuncta longulè etiam diſsita ſentiebã: ſiue quòd
Phrygiæ pagum incoleret, cui nomen ὄνου ὦτα, Auriculę aſininæ: ſiue quòd explo
ratoribus accuratiſsimè ſit vſus, delatoribuſq; plurimùm delectaretur: vnde il-
lud de principibus fertur, Regum aures innumeræ.

PETVLANTIA.

IMmodicam verò petulantium luxuriam per animal hoc in diuinis literis no-
tari indicio eſt quod celeber ille Propheta ait: Quorum carnes ſunt, vt carnes
aſinorum. Et Plato dum antiquorum figmenta ſequitur, ne ſacratioris illius do-
ctrinæ, quam apud Ægyptios perceperat, arcana propalaret, hæc non incurioſè

tracta-

A tractauit, ac de alijs quidem animalibus pasſim multa, de aſino verò hoc præcipuè dixit diſputante apud Phædonem Socrate: Homines qui fœdis cõcupiſcentijs manus dediſſent, ventrìq; dediti per inertiam atq; laſciuiam ingloriam inutilemq; egiſſent vitam, neque quicquam penſi pudoris've habuiſſent, in aſinos poſt obitum deijci.

IMPVDENTIA.

SVnt enim qui per Aſinum impudentiam ea de cauſa ſignificari velint, quòd aſinus ſua tantùm commoda deſtinatiſsimo quodam animo proſequatur, & modò ſuę morem gerat voluntati, nihil penſi habeat, caſtigationes contemnat, verbera etiam nihili faciat. Id in aſino vitium ita notat Xenophon, vt de ſe v. de Græcorum reditu dicat: Eo inquam tempore, ſi quem iniuriæ vllo genere laceſſiui, non poſſum non confiteri, vel aſinis me, qui eſſe dicuntur omnium quadrupedum inuerecundiſsimi, inuerecundiorem fuiſſe. Quòd verò Ioſippus cor aſini & canis impudentiam obijcit Appioni, hac eadem ſententia in vno ſtoliditatem & imperitiam, in altero maledicentiam inceſsit.

B 55 POPVLVS IVDAICVS.

ET populus Iudaicus, vtpote qui ſublimioris doctrinæ, quæ in diuinis corũ literis deliteſcit, intellectũ minimè percipiũt, ſimplicitatemq; ſcriptorũ tantùm proſequuntur, ob huiuſmodi ſtuporẽ & imperitiam aſinæ aſsimilatur, quã Chriſtus poſthabuerit inſcẽſo eius pullo, qui factus eſt ea doctrina dignus, quã ille nos docuit. Aſina enim illa, vt Græci theologi deprehendêre, populi prioris ſymbolum fuit, quæ ſcripti onus pertulerit: eſt enim animal ad onera tantùm & labores genitũ, vt Eucherius dicit: ſuper quam Apoſtoli veſtimenta ſua iniecere, hoc eſt, veterem hominem exuere. Pullus verò, de quo Zacharias, Ecce Rex tuus veniet tibi iuſtus, & ſaluator ipſe pauper, ſedens ſuper pullũ aſinæ, propter priſtinã imperitiã, iuniorem indicabat populũ, aſinæ quidem filium, vt Euangeliſtæ cum pleriſq; alijs reddidere: nõnulli filiũ ſubiugalis poſuere, animalis quippe quod operibus & officijs ſeruilibus omnibus ſubijcitur: pleriq; Gentiliũ nationem appellarunt, quæ Chriſtum inſidentem tulit, promiſſamq; à prophetis & lege ſalutẽ minimè deſpexit: Agnouit enim Aſinus præſepe Domini ſui. Hoc C porrò citato loco Eucherius, per aſellũ, ait, quem inſedit Dominus, ſimplicitas fidelium exprimitur, plebs ſcilicet quæ Dei notitiam non habebat, quam Chriſtus regẽdo & præſidendo, ad Hieruſalem, hoc eſt, ad pacis cõſpectũ addũcit.

Cap. 9.

A' DEO ET SACRIS alienus.



ASinum porrò Ægyptij adeò impurũ exiſtimabant, vt animal etiam dæmoniacũ arbitrarentur, propter quandam cum eo ſimilitudinem. Quò verò oſtenderent eum admoueri ſacris minimè debere, hominem cum ſeceſpita poſitis in terram genibus effingebant, cum enſe ad mactationem parato, ſed manibus poſt terga religatum: inde aſinum apponebant, euentum rei nimirum fore irritum indicantes. Oderant autẽ id animal Ægyptij, non propter imperitiam & ineptias tantùm, & contumelioſam eius naturam, verùm propter colorem etiam ex albo nigróq; confucatum, quem à Deorum ſacrificijs alienum abo

minabantur. Erat verò apud eos mos, vt asinum ludibrijs omnibus incesseret, D luto cespitibusq; passim impetitum, contis etiam stimularent, quaq; se locus offerret opportunus, præcipitem agerent. Vnde prouerbium in contemptibiles despicatissimosq; homines emanarit, Asinus Ægyptius. Apud Hyberboreos tamen institutas dicit Pindarus κλειτὰς ὄνων ἑκατόμβας, illi enim Apollini asinos mactabant. Nam vt apud Callimachum legere est,

Asinus Aegyptius.

τέρπουσι λιπαραὶ φοῖβον ὀνοσφαγίαι,

Exhilarant pingues Phœbum epulæ ex asino.

Citat Apollodorũ etiam Clemens Stromatis, de huiusmodi sacrificio. Gaudere verò Apollinem vitæ arbitrum eorũ iugulatione dicunt, propter assultus, quos indicio viuacitatis in cæde faciunt, difficulterq; occidi soleãt magnis quantumlibet ictibus percussi. Quantum verò pertinet ad impuritatem, apud alios vni Priapo sacer habebatur, ob verendi scilicet enormitatem, qua supra modũ præditi sunt asini, atq; inde sunt ad generandũ admodum segnes: cõpertumq; est omnes alios ea genitalis productione cõspicuos, ad generationẽ ineptos esse, quod in emissione per eam longitudinem semẽ transmeans & hebetetur, & frigidius E fiat. Neq; verò nostro tantùm tempore viri huiusmodi asinorum instar habentur, sed olim etiam, vt gratissimus ille Imperatori Commodo, qui de pene vltra animaliũ modũ prominente Onos appellatus est, eaq; de causa ditatus, & Herculis sacerdotio præpositus. Tacebo Heliogabali emissarios, in huiusmodi genus monstrorum conquisitionẽ: tacebo nostrorum etiam temporũ opprobria.

EGREGIVM PRINCIPIVM CITO DESTITVTVM.

NEq; absurdum est significatum illud, quod ex vulgi prouerbio desumptũ est, cùm præclarè venusteq; aliquid inchoatum citò deseritur, currentem asinum pingere. In ore enim omnium est, asini succussationem parum admodũ procedere. Sanè legas apud Ælianum, asinos eos præcipuè qui sunt in Mauritania citatissimo gradu cursum inchoare, paruoq; confecto itinere citò deficere, vnde necesse sit eos ad equos alligatos resti attrahere. Hinc Trigæus Aristophanicus suum illum scarabeum asinum appellat: monens scilicet ne cursu nimium pernici viam auspicetur, sed paulatim & sensim volet, vt labori sufficere F possit, quod longè secius accidit in Indicis, qui quidem, vt idem Ælianus autor est, cùm iter arripiunt, tardius incedunt, paulatimq; progrediendo feruntur incitatiùs, rapidissimeq; gradiuntur.

STOLIDITATIS LVDIBRIVM.

TOt autem ea sunt quæ de asinorum stoliditate traduntur, vt subinde sit ad eam redeundum: quam si apertius Ægyptij describere voluissent, animal omnium maximè docile deligebãt, simiarum quippe gregem, inter quas asinum vel saltare, vel tibijs canere, vel etiam disceptare fingebant, rem quidem tam dictu quàm spectatu ridiculam, sed quæ in secessu pondus habeat.

INDOCILITAS.

ALiter frænatum asinum in huiusmodi significatum proponebant, quippe quòd animal sit minus idoneum ad discendum. Vnde etiam Mathematici eum qui ortu suo sextumdecimum Leonis gradum sortitus sit, indocilem futurum præsagientes, frænatum asinum tunc oriri fingũt: irritam eo modo institutionem futuram indicãtes. Est apud Platonem Legum III, iuxta finem prouerbium, Ab asino excuti, de ijs qui grauia & magna vel difficilia professi, ab incœpto tur-

A pto turpiter desistunt. Sed enim miror vnde Grammaticus quidã adductus sit, vt Platonis prouerbium hoc ita sit interpretatus, vt de iis dictum voluerit, qui relictis voluptatibus & inquinamẽtis quibuslibet voluptificis & belluinis (hæc enim eius verba sunt) ad meliorẽ mentem regrediuntur. cui quid aliud respondeam, quàm vt ipsius Platonis verba subiiciam? τίνος δὴ καὶ τοῦθ' ἡμῖν αὖ χάριν ἐλέχθη, δεῖν φαίνεται ἔμοιγε, οἷόν περ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. Cuius verò rei gratia hęc dixerimus, mihi ostendendũ est, oratioq́; ipsa tanquã equus hinc atq; inde coërcenda, ne effrænum veluti os nacta, ipsoq́; dicendi impetu prouecta, vti prouerbium est, ab asino quopiam excidat. Sed cùm is & hîc & alibi sæpe cadat ab asino, in luto hominem hæsitare permittamus, neq; tollere rursum fractum crure planum procuremus. Id verò eo magis indignè ferendũ, quòd testimonium sibi accersit ex Euangelica lectione quã suprà citauimus, vbi Seruator noster asinæ pullum obequitat: neq; intelligit longè aliud esse, inuectari asello in vrbem Hierosolymã, aliud ab asino excuti, vel mente alienari: nam & iocus ex locutionis

B enunciatæ ambiguo resultat, cùm ἀπ' ὄνου, etiam ἀπὸ νοῦ sonare videatur.

IRRISIO.



VT verò reliqua prosequamur, est & irrisionis indicium asinus, propterea quòd rictu labiisq; latè diductis, dentibusq; deformiter denudatis irridere videatur. Quin & qui aliquem deludunt, appressa ad aures manu asininas auriculas imitãtur: vnde Persianum illud in huiusmodi derisionem, Auriculas asini quis non habet? Sanè Diogenes cùm ei quidam diceret, Multi te derident: Et illos, inquit, fortasis asini. Altero subijciente, Sed illi non curant asinos: At neq; ego illos, inquit.

SOPHISTARVM NVGÆ.

SIlentio præterire non possum, Sophistas nostros, cum asino illo suo tam fœdo, tam spurco, tam abominabili, quem ita in delicijs habẽt, vt sine asino nihil meditentur, nihil moliantur, nihil aggrediant. Nulla vnquã tam grauis, neq;

C tam seria res in consultatione ponitur, vt nõ ipsi asino super agendum censeant: sed enim iis optimè res cum asino, qui περὶ ὄνου σκιᾶς, disciplinã omnem suam ostentant, ac omnium ignari, quodq; peius est, indociles, de re nihili semper altercantur. Ad horum porrò similitudinem Democritus Iudæos ponit, qui in ordinarijs, vt inscriptio est, historijs, eos tradit aureum asini caput adorare consuesse, singulisq; septennij spatijs alienigenam semper hominem insidijs exceptum in cõuentibus suis membratim discerpsisse: quod & Plutarchus Cheronæus Symposiacis quęstionibus, & Cornelius Tacitus historijs memoriæ prodidere: quã vti manifestisimam calumniam, ab Appione olim excogitatã, & Iosephus constantisimè refellit, & Adamantius contra Celsum acriter redarguit. Nostra tamen tempora Symeonẽ puerulũ Tridenti videre, quem blandicijs illectũ, & in synagogam perductũ, Iudæi socialiter eo sacrificij genere trucidarunt, stylis per vniuersum corpus infixis, vnde sanguinis quisq; guttam viuis artubus exhaurirent. Testis ara facti, quæ quotannis ibidem à pijs inuisitur.

ADVLATORVM ILLECEBRÆ.

ERat verò illud ad bonos mores excogitatum hieroglyphicum, quòd veluti maiores nostri seruos ebrios, lingua pedibusq; titubãtes in liberorũ cõspe-

ctum ad vitij ludibriũ, producebant, quò ipsi diligentius cauerent, ne in huiusmodi turpitudinẽ inciderent: ita sacerdotes Ægyptij asinum inter flores & vnguenta statuebant, quorum nihil ad sensum eius pertineret, ex hoc scilicet perniciem, quæ potentioribus præcipuè assentatorum machinis insidiatur, indicantes, cùm inde risui & ludibriis omnium exponantur, qui enormes adulatorum assentationes aucupantur. Plerique enim magni alioqui viri à Musis & Gratiis alienissimi, omnique turpitudinis genere spurcissimi, coràm tamen & dignitatis, & eruditionis, & temperantiæ non solùm commendari patiuntur, verùm etiam, nisi facias, indignantur. D

I G N A V I A.

APud multos asini significatum est ignauia, quæ quidem cùm sit omnibus nota, superfluum est eam latius explicare. Ex hac tamen nota Palæstini asini excipiendi sunt, qui equos ipsos pernicitate prouocare dicũtur, traditum ab Adamantio. Et apud Euphratem Xenophon primo de Cyri minoris exped. inuentos ait asinos, qui equos cursu facilè superarent. Nam cùm ad eos equites proximè accessissent, cursum illi arripiebant: cumque longiùs profecti essent interim restitabant, atque ita sæpius iterata fuga equites fallebant. Et Saracoras legi asinos non ad onera comportanda, sed ad gerendum bellum adornare. Apud Pollucem sanè legas per ὄνον inter alia significata inferiorem dici molam, ita à tarditate cessatione've quæ asino propria est, appellatam. Et populos quosdã memorat Xenophon, qui nõ alia victitãt industria vel arte, quàm fodiendis λίθοις ὄνοις, hoc est, lapidibus iis, qui ad onos fabricandos idonei sunt. Et in sacris nostrorũ literis, vbi vulgata interpretatio habet, opus esse vt mola asinaria suspendatur, ὄνῳ tantùm apud Græcos legitur. Denique ne rem tam apertã multis inferciamus ambagibus, Catullus id ipsum intelligit cum super Æmylio quodam impurissimo dicit, Et non pistrino traditur, atque asino? Ne legamus, atque asinus, hoc est, perinde ac asinus, vt erudituli quidam putant: ne've interpretemur lectionem, Atque asino, ad concitandum scilicet circa molam asinum, vt nonnulli ex cõmentatoribus exponũt. Sed vt ad asininam ignauiam reuertamur, hanc intelligebat Antisthenes, cùm Atheniensium iudiciũ in creandis magistratibus notaturus, suadebat eis, vt asinos ad agriculturam deligerent: quos cùm illi negarent idoneos ad arationem: Atqui, inquit ille, non satis vobis est Magistratum elegisse, siue aptus, siue ineptus vir ille sit ad gerendum? E F

E R E M I T A.

SEd quoniam de onagro facta est superius mentio, minimè prætereundũ est quòd Diuinæ literæ per onagrum eremitas intelligunt, qui à popularibus turbis secedentes, in solitudinariis & ab hominum vestigio semotis locis vitam degunt, vni Deo tantũ dediti, quod tradit Eucherius: de quibus dixerit Iobes, Quis dimittet onagrum liberum? sed quia sequitur, Et vincula eius quis soluit? de Iudæis quidam dictum volunt, quorum præcepta vinculis comparantur.

MVLIER MALÈ MORIGERA.

SVnt qui mulierem conceptum euitantem, aut virum admittere nolentem, per asinã, & fustem inhærentem tergo, designent: ea enim semen à coitu reiicit, nisi interpelletur, quamobrem statim post coitum necesse est eam verberari agitarique, & ignauiam qua prædita est solitudine castigari. Quinetiam mares ipsos fustibus salire cogũt: vnde vulgò mos est viros minimè officiosos, Asinos appel-

A appellare. Quid verò illud, quòd huiusmodi pertinacia demortui etiam spoliis inhęrescit? vngulæ siquidem asininæ viuentem partum enecant, mirificéque maturant: quare Medici abortibus euocandis, nec aliter eas in suffitũ adhibere consuerunt.



PRÆGNANTIÆ DISSIMVLATRIX.

MVlierem ad hæc prægnantiã occultantem notare cùm volunt, parientem asinam pingunt. Obseruatum enim est, id eam impendiò cauere, ne vel in conspectu hominum, vel in luce pariat: quare ducenda est in tenebras, cùm excludendi tempus aduenerit.

SOLSTITIVM VEL TEMPVS ANNVVM.

B PVllus verò Asinæ nunc solstitium, nunc tempus annuum indicat, quòd eo tempore plurimum & pariant, & admittantur, vt eorum seminis frigiditas cœli calore adiuuetur, & frigoris impatiens animal eo nascatur tempore, quod eius imbecillitati sit idoneum: annum enim integrum omnino gestant.

VIR FRVGI, VXOR prodiga.



MInimè prætereundum est illud, quod insignium pictorum & sculptorum etiam opere nobilitatum est, vt cùm virum in re cumulanda solicitum, neque assiduos quantumlibet labores declinantem, vxorem verò prodigam, & ad omnia perdenda dissipandáque intentam hieroglyphicè significare vellent, hominem sparti funiculũ torquẽtem, illam verò Aselli effigie assidẽtem à tergo, & opus quantumcunque fieret abrodentẽ effingebant. Sunt qui Polygnoti opus id fuisse dicant: meminêre verò & Pausanias & Plinius, ac mox Romę C tum in Capitolio, tum in Vaticanis hortis insculptum marmore obseruatũ. Hinc quid sibi velit Propertianus versus, admonemur:

Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternúmque tuam pascat aselle famem.

Illud πάρεργον addam quod Pausanias ponit asellam, nõ asellum marem in pictura spectatam, quæ funem abroderet. Plutarchus commentariis περὶ τῆς εὐθυμίας, apud inferos argumentum pictum ait, sed Asinum non nominat.

PATERFAM. PARCVS: FAMILIA PRODIGA.

DIodorus asinorum imaginem istiusmodi apud Ægyptios ostentari tradit, asinũ quippe vnum longioris funis nodos cõplicare, ac alios à tergo clanculum dissoluere, vno porrò eodemque argumento cum superiori, quod nonnulli Ionicum figmentum putant, cęterùm pictorum & sculptorum ingenio variatum. Alterũ tamen hoc patremfamiliâs frugi, familiam verò prodigam & perditam ostendit: nimirum enim nodum plicare, significat congerere, accumulare, rẽ facere: dissoluere verò, destruere, disperdere, atque prodigere. Sanè apud Pliniũ,

vbi opera Ariſtolai Pauſiæ filij recenſentur, inter alia eſt piger qui appellatur Ocnos, ſpartum torquens, quod aſellus abrodit: quanquam hoc eo ſignificato accipi poteſt, vt ignauorum opera excipi à pernicie intelligamus.

BONVM OMEN.

QVòd verò ſimulachrum & aſini & aſinarij æneum eſt ab Auguſto dicatū, vtriuſq; nomen in cauſa fuit, quòd ab his ipſe victoriæ præſagium cepit, cùm apud Actium ei in aciem deſcendenti facti obuiam eſſent, agaſoniq; nomē Eutycho eſſe, beſtiæ verò Niconi intellexiſſet: quid enim non bene ominaretur victoriæ nomen bonæ fortunæ iunctum? Sed habuit augurium hoc aliquid quod mouere poſſet, cùm tam ſpecioſa eſſent nomina: quid autem in illo fuerit, mirum eſt, quòd C. Mario apud Fanniam Minturnis cuſtodiæ credito, aſinus qui ruditu quodam ingenti vociferatus fuerat, in domum eius à fonte curſu rapido profectus, ſperandæ ſalutis maritimo itinere augurium dedit. Iam & in augurali ſi quis ægrotet, vidiſſe aſinum qui à lapſu ſe ſuſtulerit, indicat eum conualiturum, in ominibus dicente quopiam, Viden' vt aſinus ſeſe erexerit? decumbentem indicat ſurrecturum.

VINITOR.

NE tamen animalis iſtius ſtuporem, ſegnitiem & ruditatem vſquequaq; deludamus, grati animi opus fecerimus, ſi qua nos parte iuuerit, expoſuerimus, & illi pro merito gratias habuerimus. Siquidem vineas colere nō alio nos doctore didiciſſe nonnulli tradunt, quàm aſino, quando his putandarū vitium & autor & præmonſtrator fuerit. Nam abroſo ab eo vitis palmite, vindemiam inde feraciorem proueniſſe obſeruatum eſt: idq; ſumma ſecuti diligentia mortales, lætiorem ſibi quotannis prouentum compararunt. Eius rei monumentum Naupliæ ſpectabatur, vbi lapideus aſinus grata poſteritatis memoria dedicatus fuerat. Huc illud addam, quòd is neq; mortuus quidem officium facere deſiſtit: ſiquidem Vadimonius compertum ait, caluariam eius in hortorum medio depoſitam, ad loci fertilitatem facere.

OCHVS REX.

OChum autem Perſarum regem ἱερογλυφικῶς per aſini ſimulachrum in primis Ægyptij notauere, qui cum maxima intercedebant odia, vt fieri ſolet inter eos qui de imperio, deq; libertate dimicāt. Hic eſt Ochus ille auaritia in primis famoſus, adeò vt vrbem eandem intrare nunq; voluerit, ne aureos, qui ſinguli ſingulis mulieribus ex lege Cyri debebantur, erogaret. Vnum miror, apud Tertullianū Cyrum eundem & Ochum dici: hunc inquam Ægyptij ſceleratū pollutumq; aſinum cognomento vocitabant: in quos ille, vt Dinon ſcripſit, hæc eſt retorquere ſolitus, Aſinus profectò veſtrū deuouebit bouē, Apinq; ita poſtmodum mactauit, aſiniq; eos imaginem auream cōpulit adorare, quo nihil illi vnquā ignominioſius accepêre. Falſum verò illud eſt, & ab omni veritate alienū, quod Cornelius Tacitus tradit de aſinino capite, quo de ſuperius, à Iudęis loco numinis habito, in quo impudentiſsimè mētitur, & ea de cauſa mendaciorū loquaciſsimus à Tertulliano appellatur: ac perinde vanus eſt in Iudæorū origine repetenda, dum eos modò Creta, modò Libya oriundos ſcribit, modò Æthiopum prolem comminiſcitur: & in omnibus quæ de Moſe loquitur, deliria mera ponit. Ægyptiorū autē exemplo, Cliſthenes cùm infeſtiſsimo Sicyonios odio proſequeretur, eorum tribus in ridicula cognomenta cōmutauit, eas tum ὑάτας, tum ὀνεάτας, tum χοιρεάτας appellando, Suarios quippe, Aſinios, & Porcarios.

Labor

A LABOR INDEFESSVS ATQVE SERVILIS.

RECeptum & illud est, seruilem laborem per asinum clitella instratum significare: cuius rei causa magis vulgo nota est, quàm verbis explicari necesse sit, quippe quòd animal indefessi sit laboris, vni'que & perpetuę onerum vectationi, vexationibusque aliis damnatũ esse videat. Porrò legas Ecclesiastico: Cibus, virga & onus asino, vt panis & disciplina & opus seruo. Asini etiã cutis post obitum, ne quid eius vnquã requiescat, foraminibus dilacerata, assiduæ cribrorum inseruiat agitationi. Quod porrò laboris significatũ etiam ad somnia progreditur: si qs enim, vt alibi diximus, asini se aures habere imaginatus fuerit per quietem, ingruere homini seruitutẽ & ærumnas, coniectores autumant. Ita etiam si quis asininum se caput habere somniauerit. Sed quod ad hanc sententiam facit, nequeo illud dissimulare, quod iocose factũ est à Ptolemæo, qui Heraclidis Lycij de laboris laudibus lucubrationem festiuiter illusit. Nam cùm is librũ cui titulum fecerat πόνυ ἐγκώμιον, Regi sibi obuiam facto, quidque præ manibus haberet interroganti, obtulisset, Rex accepto libro, π primum tituli elementũ statim abrasit, atque ita pro laboris laudatione, asini commendationẽ legendum ostendit,
B quippe ὄνυ ἐγκώμιον, labores scilicet illos, quot tot ille laudibus in cœlum extulerat, ad asinum potius quàm ad hominem spectare. Ita enim deliciosum ac molle potentiorum genus ingenuis etiã laboribus, industriæ'que generosæ, laudabilibus'que vigiliis illudunt, cùm fruges consumere nati, tantillum hoc etiam gloriæ, quod per genij fraudationẽ quęrimus, iniquissimè inuident. Sed illud in Ptolemæi scomma facetè Lucianus Menippo, decretũ recitat apud inferos ex Caluarij dicto, vt diuitum animę quę rursus in vitã remittendæ essent, in asinos demigrarent, donec in tali rerum statu, ad multa annorũ millia asini ex huiusmodi asinis renati onera ferrent, atque insuper à pauperibus agitarentur. Meministi autẽ, doctissime Cursi, argumentũ hoc sermoni nostro ansam præbuisse, cùm in medio conuiuio in magnorũ quorundam hominum insolentiam acriter excandesceres, qui ocio & lasciuia diffluentes, & omni nequitiæ genere contaminati, literatos viros omnes laborũ causa asinos appellauerãt: fuerint, aiebas, qui stupidos, qui profanos, qui ridiculos, qui animalia maximè omniũ bruta asinos existimarint: lõgè diuersum illud est, quòd apud Hebręos, præcipuè Cabalisticos,
C asinus est sapientię symbolũ, cuius quippe ideam constituunt SAPHIROTH, eam afferentes rationem, quòd eũ qui sapientię sit operam daturus, victu admodum tenui, & eo plurimùm plebeio contentũ esse oporteat, cuiusmodi parsimonia præditum esse asinũ ignorat nemo: ad hęc, penuriam, laborem, plagas, & famem patientissimè tolerare, neque ad vllam excandescere contumeliã, vndecũque illata fuerit: animo esse paruum, inopem atque simplicem, vt qui nullum inter carduos & lactucã discrimẽ habeat: corde sit minime vafro, minimè cupiditatibus contaminato: bile ita careat, vt cum omni animantiũ genere pacem sibi perpetuam constituerit: nec vllum sit onus quod detrectet, quod nõ obsequiosè suscipiat, & si sit opus, pro boue terrã proscindat, plaustrum trahat, præcipuè verò machinæ maximè omniũ necessariæ pistrino æternũ seruiat, ligna, poma, olera, frugũ genus omne comportet, sit denique totius humanæ cõmoditatis assiduus & infatigabilis minister, vt etiã, quod aiunt, mysteria portare compellatur. Meritò itaque Ammonius Alexandrinus magno Origene & Porphyrio discipulis, clarus, asinũ his condiscipulum fertur adhibuisse. Neque verecũdatus Cleanthes appellatione huiusmodi, confidentissimè respondit, Asinus quidem sum, sed

qui portare poſſum ſarcinam Zenonis. Valebit igitur Ariſtoteles, qui opere de Moribus non quẽcunq; fortẽ eſſe exiſtimat, qui quamcunq; toleret vel ignominiam vel calamitatẽ vel incommodum, virtutẽq; vllam negat in patientia ſitam eſſe, homo mollis & delicatus, qui tamen liquidò perſpiciebat, ſi fortitudo partem haberet in patientia, futurum dubio procul vt Aſinus animaliũ fortiſsimus haberetur. Hęc atq; alia multa in Aſini commendationem declamaſti. Atq; ego acerbiorem tuã iram illam hoc ſermone cõmitigauerã, qui labores quidẽ agnoſceremus, omnẽ verò ignauiã ad eos haud grauatè relegaremus, qui cautũ lege veteri ſciremus, vtilitatis quæ ex frugi adeò animali percipitur ratione habita, vt honore cum hominibus pari dignaretur. Nam cùm primogenita ſacrificari præceptum ſit, homo tantũ atq; aſinus excepti, vt ille ſcilicet certo precio redimatẽ, hoc oue, animali iumentorũ omniũ precioſiſsimo innocentiſsimóq; cõmutari poſsit. Sed ne vllũ officioſiſsimę ſeruitutis genus huic brutorũ generi deſit, noſtris etiã morbis nos leuare, ac eos ad ſe recipere perferréq;, naturæ ipſius vi quadam occulta, minimè detrectarũt. Nam vt Apuleius libro de re Ruſtica ait, ſi quis à ſcorpio ictus ſuper aſinum aſſederit ad caudam conuerſus, tranſibit in aſinam dolor, & is pro percuſſo torquebitur. Addit & Democritus fabellam ſuam, qui ait, percuſſum à ſcorpio ſi ſtatim ad aſinum quempiam accedens in aurem eius dixerit, Scorpius me percuſsit, non doliturũ amplius, dolore ſcilicet in aſinum tranſeunte, qui mox pedendo emoritur, vt Zoroaſtres addit. Facetiores quidam, morbos ſuos phratoribus, quos ex itinere caſu obuiam habuerint, commendare ſolent, ſíq; illi addixerint, tranſire ad eos incommodum, donatorem liberari. Sed præſtat id potius, quamuis καὶ πάρεργον, referre, quòd hic morborum tranſitus in rebus etiã inanimis inuenitur. Nam apud Quintilios pręceptis de re ruſtica legimus, ſi lactens adhuc infans febre vexetur, cucumeres paris longitudinis duos dormienti, hinc vnum, inde alterum admouendos, vt cutẽ contingãt, feruorem omnem in cucumeres tranſire, infantem incolumem fieri. Sed iam tempus eſt vt Aſinorum ſuccuſſatione delaſſati, in mulum inſcendamus.

DE MVLO.

Quoniam verò progenerat aſinus mulum, par eſt vt mulum aſino ſubiiciamus, mox à laborũ ſocietate camelũ mulo ſubiungamus.

NOTHVS.

Ab eo verò incipiã ſignificato quod vulgo magis protritũ eſt. Spurium enim hominẽ cognomento muli nemo non appellat: atq; olim ea de cauſa mulos Lunæ vehiculo adhibuerunt: quia veluti mulus non ſuo genere, ſed alieno creatur, ſic ea Solis, nõ ſua fulgore lucet. quod & Catullus noſter agnoſcit, vbi, Siue notho es lumine Luna, dicit. Nam quòd alij factum hoc ob ſterilitatis ſimilitudinem dicunt, quòd ſcilicet Luna perinde ſterilis ſit atq; mulus, dicere nõ auſim, qui acceperim à Cabaliſticis, Planetarũ, ſtellarum, atque adeò cœli totius vires, rerum omnium formas in vnum lunare corpus, tanquã in matricem infundere, eaḿq; poſtmodũ parturientiũ in morem vi ſua ſpecies nouatusq; omnes cõformare, factasq; et adultas omniũ oculis oſtentare. Quòd ſi res ita ſe habeat, ea ſit'ne ſterilis appellãda, viderint alij. Nothũ verò, qui ſine patre ſit, hominẽ nuncupare, non tam ſeculi noſtri mos eſt, quàm remotioris etiã ætatis, ob adulterinũ, qui nulli non innotuit, conceptũ. Cyrus tamen legitimo quãuis matrimonio generatus, mulus eſt dictus, propterea quòd

gene-

A generosiore matre natus esset, Astyagis quippe Regis filia, cùm pater Medorũ imperio subiectus esset: de quo versus feruntur huiusmodi ab oraculo editi, quibus fuga Lydis indicitur simulac mulus Medorum inuaserit regnum:

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς μήδοισι γένηται,
καὶ τότε λυδὲ πελάωρε πολυψηφῖδα παρ' ἕρμον
φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Quamuis alij per mulum bellicas tempestates intelligunt, propterea quòd plurimus sit belli tempore mulorum vsus. Ferunt verò Medum asinum primum equæ vim intulisse, eaq́ inde grauida facta, mortales id seminij parare didicisse.

ALIENVS AB AMORE.

SVnt præterea qui hominẽ alienũ ab amore, mulæ simulachro notari velint, propterea quòd ea sit tantæ contra amorẽ efficaciæ, vt puluerẽ in quo se mula volutauerit, corpori insperſum, mitigare amoris ardorem tradant Magi. Sed quanti bone Deus est ἡ συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια τῆς φύσεως, concordia scilicet repugnantiaq́ rerum, in hoc quoq; animalium genere superstitiosa magorum sedulitate B deprehensa! Nam quæ ipsa adeò sterilia sunt, diuersissimi tamen generis fœcunditati conferunt: siquidem setas aiunt ex cauda mulæ, si iunctis euellantur, inter se colligatas in coitu, mulieres cogere vt etiam inuitæ concipiant.

STERILITAS.

SEd præcipuum apud Ægyptios est mulæ significatum, sterilitatem indicare: cuius partum prodigiosum esse ad expiationem vsq;, veteres credidêre. Eas verò ad progenerandum ineptas ob id autores tradũt, quòd animalia quæcunque tertij sunt generis, diuersis quippe generibus prognata, non gignant. Quas verò Theophrastus in Cappadocia & Syria vulgò parere existimauit, Aristoteles diuersum ponit genus, quos hinnos appellãt: fert hos præcipuè terra Syria supra Phœnicẽ, qui similitudine quadam nomen mularum acceperunt, cùm genus omnino diuersum sit. Coeũt hæc animalia, & mutua inter se ratione progenerant. Alcmæon in mularum genere mares ideo steriles esse dicit, quòd tenuem admodum genituram habeant, ac perinde frigidiusculam: fœminas verò propter locos minimè adapertiles, quod & Horus noster et Empedocles tradidere: breues enim illi sunt, pumilesq́ & restricti, veneriq́ auerse coaliti, vt neC que genitura recta in illos labi, neq; si illabatur percipi possit, id quod in dissectionibus Diocles optimè se obseruasse confirmat. Eandem porrò sterilitatem per mulum exprimunt & Diuinæ literæ. Nã Psalmo XXXI. mulo fieri similes prohibemur, propterea quòd animal id intellectu careat, perinde ac equus etiã. Hoc insuper sterile est animal, quippe nulla virtutis semina concipit, nec fructũ vllum producit, atq; hoc partim malè affectæ naturæ causa, qua præditum est, partim propter inertiã, qua fit ad aliquid agiliter agendum ignauissimum. Non prætermittam loco hoc, Eleum agrũ ita equorũ generositati consecratũ esse, vt mulorũ genus non ferat: intra regionem etiam si admittatur asinus & rem peragat, equam non concipere. quod plurimum admiratur Pausanias. Vtcunq; verò hæc habeant, nemo ignorat sterilitatem, quæ mularum propria est, fuisse causam cur partus huiusmodi in annalibus aliquando obseruati, habiti sint ostenti loco: bonũ verò an malum portenderent, in ambiguo esse facit euentorũ varietas. Siquidẽ C. Valerio, & M. Herennio Coss. cùm mula in Apulia peperisset, totũ annũ domi forisq́ tranquillũ fuisse cõperimus, sinistra tamẽ quędã obnunciata. Sed quod omniũ perniciosissimum Rom. Reip. fuit, inter Cæsarẽ & Pom

peium exorta bella mulæ partu edito, L. Paulo, M. Marcello Coss. multi prodi D
derunt. Cumq́ alia Romę ad XII. portas peperisset M. Lepido, Munatio Plan
co Coss. subsequutę sunt nonnullæ sociorum direptiones, dum bella per Bru-
tum & Cassium in prouinciis gererentur. At nihil quicquã tale euenit L. Sci-
pione, C. Lælio Coss. cùm identidem mula Reate peperisset.

MATRONARVM IMPVDICITIA.

INuenio & apud quosdam matronarum notam in partubus, ex mulæ parien-
tis prodigio significari, quòd earum pilenta mulis iunctis trahi solita sint, vt
numis aliquot spectare licet.

INEXPECTATI EVENTVS.

ALiis magna rerum molimina mularum partus ostendêre, in iis præsertim
rebus, quæ præter spem & expectationem omnium accidêre: vt Dario Ba-
bylonem elusa totiens opera oppugnanti, quam tunc demũ cepit, vt vulgatissi-
ma est historia, cùm ex peruulgato per hostes ipsos omine, mula Zopyri, cuius
consilio, opera, ingenio & fide vsus est in eo negocio peragendo, fœtum edidis-
set. Simile & illud fuit, quod Galbam ad res nouas animosiùs tentandas confir- E
mauit, apud quem mula pepererat. Nã Zopyrus inde animũ sumpserat, quòd
Babylonios conuiciabũdos è propugnaculis audierat inclamare, Darium non
antè vrbe potiturum quàm mula peperisset, euentumq́ rei apud se cõpererat.
Galba aui sui omen exceperat, qui aruspicibus rerum summã puero promitten
tibus responderat, cùm mula pepererit. Habet enim mula regiũ nescio quid etiã
in Diuinis literis: vt Regũ III. Dauid, Ponite filium meum Solomonẽ in mu-
lam meam: dicens meam, ostendit quòd & ipse in mulam sedebat. Nobis verò,
mi Petre, quid sperandum, quidu'e timendum est, qui mulæ fœtum domi nuper
inspeximus? Anno enim hoc salutis nostræ duodeuigesimo supra millesimũ &
quingentesimum, Leonis X. sexto, quarto Non. Aprilis, qui dies de Assertoris
nostri nece publico luctu nefastus fuit, apud amplissimũ dominum meũ Iulium
Card. Medicen, hora lucis tertia, mulæ, vti nosti, partus editus. Quòd si quis, vt
Galbę, portendi huic aliquando summam rerum amplitudinem dixerit, vt eue-
niat non erit hoc præter expectationem & spem hominum, qui vulgò illi talia
ominantur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumq́ peritia,
omnia sibi pollicentur. Id vnũ precibus à Deo deposcendum, ne, quod factum F
est Pauli & Marcelli consulatu, Iulij Pompeiiq́ discordiæ, in magnã vrbis per-
niciem suscitentur: ne, quod Lepidi Planciq́ consulatu accidit, intestina bella
miserabiles sociorum direptiones inuehant: ne præter expectatum, magnum
aliquod & inexcogitabile malum oboriatur, maximarumq́ in Italia vrbium ca
pturas, populationes, incendia, vastitatem inducat, cùm præsertim tam dira ea
sint, quæ sidera, quæ fatidici vates, vetusta etiam de nostris temporibus oracu-
la, nocturnæ diurnæq́ sæpius exauditæ voces, breui futura minitantur: quibus
consentire videtur præsaga mali tacita quædam in mortalium omnium cordi-
bus trepidatio. Sed enim nos interim Deo freti, quicquid euenturum est forti
animo tolerandum nobis proponamus, incœptumq́ laborum ingenuorũ iter,
dum licet, alacriter peragamus. Sed illud non omiserim, mulas non sui generis
tantùm animalia parere aliquando visas, verùm etiam equos, vt anno circiter
MCCCCLXII, in Arenate Brutiorum agro mula equum peperit pilo flauo,
crinibus rutilis, oculis rufis: quem pòst Loisius Arenas apud Brutios longè
princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem misit.

VOLV-

A

VOLVPTARIA VENVS.

STerilitatis demùm, quam ſuperius poſuimus, ergò, qui laſciuum hominem, venere quippe non ad prolem, ſed ad voluptatem tantùm atque ſpurcitiem vtentem ſignificaſſent, vel mulum qui equam ſaliret, vel mulam ſurrecta cauda prurientem pingere conſuerunt. Huic enim generi, quamuis ad progenerãdum inepto, genitalia tamen ad voluptatem natura conceſsit. Quod illis dictum velim, qui animalia rationis expertia, nullo neq; voluptatis, neq; iraſcentiæ, neque cupiditatis ſenſu affici contendunt, moueriq́; ad huiuſmodi incitationes naturæ quodam impulſu, vt vel ſe ſoſpitent, vel ſpecies propagentur. Neq; quidem dicendum aſſerunt, leonem audentem animoſumq́; eſſe, neq; quidem ceruum pauidum, ſed quodammodo pauidũ, illumq́; quodammodo animoſum: perinde ac ſi dicerent, animalia hæc neq; cernere, neq; audire, ſed quodammodo cernere, audireq́; quodãmodo: neq; vociferari, ſed quodammodo vociferari: atq; vt ſemel dicam, ea non omnino viuere, ſed quodammodo viuere. *

MVTVA OFFICIA.

B EO verò modo quo prouerbiis argumentum datum, hieroglyphica ſæpius excogitata, & huiuſmodi picturationum ſpecies adinuentæ, vt, ſi quis mulos duos mutuò ſe ſcabentes pinxerit, mutuam operam ſignificari coniiciemus, ex eo quòd huiuſmodi vtimur adagio, id ipſum innuentes, cùm ſcilicet dicimus, Mutuò muli ſcabunt. Quamuis ſunt qui prouerbium hoc non niſi ad improbos & imperitos ſeſe inuicem efferentes ſpectare putent. Scripſit verò M. Varro librũ eo titulo, cuius teſtimonium citat Nonius. Rectè verò accommodari poterit pictura hæc ad id quod Horatius ridet Epiſtolis:

> *Frater erat Romæ Conſulti Rhetor, vt alter*
> *Alterius ſermone meros audiret honores,*
> *Gracchus vt hic illi foret, hic vt Mutius illi.*

Et de Poëtis paulò pòſt:

> *Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?*
> *Quis, niſi Callimachus? ſi plus depoſcere viſus,*
> *Fit Mimnermus, & optiuo cognomine creſcit,*

C

DE CAMELO.

IPſa quidem munerum laborumq́;, vti dicebamus, ſocietas, quæ Camelo cum aſinis & mulis coniuncta eſt, exigere videt̃, vt ad eundem gregem reuocentur. Quoniã verò cùm Porci ſignificata recenſeremus, incidimus in Camelum, quem profanum perinde ac ſuem deprehenderamus, inde videtur exordiendũ, vt qua de cauſa veteres id exiſtimarint, explicemus. Porcũ enim ideo profanum oſtenderamus, quia non ruminaret, vngula tamen eſſet bifida: alterum hoc longè diuerſum animal, profanum & ipſum tamen, propterea quòd vngula ſit ſolida, tametſi ruminat.

IMPERITVS DISCEPTATOR.

VNde fit vt per Camelum myſtico ſenſu illi notentur, qui diſtinguendi ſeligendiq́; ratione minimè præditi ſunt, qui ſcilicet ſacra profanis, humana diuinis nullo diſcrimine cõmiſcent, ruminantes vtiq; veluti & Cameli faciunt, argumentorũ ſcilicet formas aliquot concipientes, ſententiã modò hanc, modò illam animo agitantes. Sed enim ſolipedes qui ſunt, hoc eſt, imperiti, neq; rerum



D

neq; verborũ diſcrimina diſcernentes, ita omnia con fundunt, vt curuum à directo nequeãt internoſcere. Quocirca nõ immeritò apud Chriſtianę pietatis proceres lege admodum ſeuera cautum eſt, ne quis literarũ imperitus, acutiſsimo quamuis ingenio polleat, de diuinis quicquam diſſerere confidentiùs audeat. Neq; porrò ad Theologicã ſpeculationem dabatur acceſſus, niſi de diſceptatoriis & naturalibus diſciplinis exactiſsima fuiſſet quæſtio prætentata. Verùm omnia iamiam

In peius ruere, ac retrò ſublapſa referri.

vſqueadeò quæ friuola ſunt, nulliusq; momenti, ſtudioſiùs cõſectamur: quæ verò pondus habent, quæ locupletem veræ diſciplinæ redundantiam ex toto, vt aiunt, calatho elargiri poſſunt, vix attingimus. Iurè igitur eos reprehẽdit Aſſertor noſter, qui culicem liquant, Camelum verò tanquam potabilem deglutiũt. Culicem enim liquãt, hoc eſt, minutiſsimè mandunt illi, qui minima tantùm in lege perueſtigant, quibus ſtudioſiùs inſiſtant, vbi omnes ingenij vires intendant: Camelum verò, hoc eſt, peruerſorum actuum tortuoſitatẽ, aut quæ alioqui magni ſunt momenti, deglutiunt, hoc eſt, paruipendunt, nullo quippe manſu, ruminationeúe deuorãt: quaſi nihil ad rem pertineat, ſacra habere ludibrio, & ſceleratiſsimis quibuſq; facinoribus inquinari. Cæterùm cùm plurima ſint ſuper Camelo adnotatu digna, miror Ægyptios tam parcè eius vſos hieroglyphico, cùm præſertim animal eſſet illis admodũ familiare. Sedenim illi dubio procul, vt etiam in equo fecerunt, à ſacris alienum animal ſedulò auerſabantur.

E

CRVRA FEMORA'QVE CONCIDVA.

NAm vix illud ab eis proditum conſtat, vt hominem cui inter gradiendum femora incuruari viderẽtur, eaq; de cauſa ſegnius ingrederetur, per Cameli ſimulachrũ exprimerent, propterea quòd, vt ipſi aſſerũt, ſolus ex animalibus femora etiam incuruet, vnde illi cameli cognomentum, aſpera in lenem litera commutata, quaſi Camerus antea diceretur, παρὰ τὸ κάμπτω, quod incuruo ſignificat, & τὸ μηρὸν, femur. Camelus enim, vt præter Ægyptios autor eſt Herodotus, quatuor in poſterioribus cruribus femora gerit, & genua totidem, id quod omnino negat Ariſtoteles, genua ſingula in ſingulis cruribus eſſe contendens, totidemq; artuum flexus: vt verò plures eſſe videantur, euenire propter alui interuallum, latamq; femorum diuaricationem. Vtcunq; verò Philoſophi de re diſputent, Ægyptij per huiuſmodi picturam, hominem qui ſub pondere deficere quodammodo videretur, greſſuq; admodũ vacillanti progrederetur, innuebant. Huiuſmodi mihi fuiſſe videtur Claudius Cæſar, quem ingredientem deſtituebant poplites minùs firmi.

F

FORTIS.

ESt tamen in Camelo mirus dorſi vigor, & onerum gerendorum robur indefeſſum, vt fame etiam ac ſiti pertinaciſsimè tolerata, in plures ſub onere perſeuerent dies. Vnde Mathematici figuram eius XVII. Leonis, Libræ XVI. Scorpionis XX. gradibus intulerint, fortem & validum virum eum pollicentes, qui vno horum gradu ſupra Finitorem emergente, natus eſſet.

OPVLENTVS.

QVoniam verò ſunt qui Aſſertoris noſtri ſententiam in opulentos dictam, faciliùs ſcilicet Camelum per acus foramẽ intrare, quàm diuitẽ in Regnum

Dei,

A Dei,ita accipiant, vt nõ de Camelo animali sit intelligendum, sed de grandiori quodam restium genere: sciendum ex Origenis sententia,de animali potiùs accipiendum:eaq́ de causa diuitem Camelo comparatũ,quòd Camelus omnium animantium,si formam spectes,tortuosissimum sit,vt(veluti superiùs dictum) ea de causa plura femora,pluraq́ genua habere videatur:ita plura diuitũ negotia,plures q́ atq; variæ sunt auocationes,cupiditatesq́,quibus implicari eos,distrahi rapiq́ necesse est. Angustius verò acus foramen,arctiorem arguit viam quæ ducit ad vitã,vt idem ait Adamantius. Deniq; Camelus ruminat quidem, sed solida est vngula:veluti pleriq; diuitum cogitant quidem agnoscuntq́ quid agendum,sed propter peccandi facilitatem occasionemq́ sępius oblatam, cùm cruribus sint infirmiorib.iisq́ perplexis,lõgè procliuius in libidines & reliqua vitia dilabunt. Nam,vt prima ad Timoth. epistola Paulus ait,radix est omniũ malorũ cupiditas, raroq́ diuitiæ nisi cũ iniustitia congerunt:tali,inquit Eucherius,administratione res ista capit,tali custode seruatur,adeò quędã societas est penè etiã nominis duabus his rebus,vitiis et diuitiis:vnde olim nos ita lusimus:

B *De vitijs quòd diuitiæ cumulentur apertum est,*
Nomen idem vitijs diuitijsq; datum.

Operæprecium verò mihi videtur hoc loco,quod superiùs dissimulauimus,interpretationem Eucherij piam admodum subtexere dicti illius,Liquantes culicem,Camelum autem deglutientes.Culex,inquit ille,susurrando vulnerat,Camelus autem spontè se ad suscipienda onera inclinat. Liquauerunt ergo Iudæi culicem,cùm vnà omnium succlamatione seditiosum latronẽ dimitti petierunt: Camelum cutem glutierunt,cùm eum qui ad suscipienda nostrę mortalitatis onera spontè descenderat,vt extingueretur clamando peruicerunt.

ZELOTYPIA.

SVnt qui per Camelũ zelotypiã significẽt, propterea quòd animalia reliqua tempore quo rei venereæ cupidine,vel rabie potius incitata gestiunt,in suũ tantũ genus襲 ferociunt ac sæuiunt: camelus autẽ in hominem etiã,atq; in vnumquodq; aliud animal efferascit,et vsqueadeò sibi timet ab omnib. vt solitudines petat,& id temporis ab omniũ cõsortio disseparatus, solam fœminã affectetur.

REVERENTIA IN MATRES.

C ILlud etiam tam ad eruditionẽ, quàm ad bonos mores plurimum facit, quòd nonnulli per Camelum reuerentiã in matres significari tradunt: is enim nunquam matrem superuenit suam: quinetiam si quis cogat,ipse non patitur. Iam cùm aliquando admissarius non haberetur,curator pullum matri opertæ admisit, qui dum coiret delapso operimento agnouit matrem, & quamuis coitum absoluerit, memor tamen commissi sceleris,paulò post vbi data est occasio,camelariũ morsu defixo interemit, quæ quidem pientissima modestia cùm sit camelis admodum familiaris, inde factum facilè crediderim, quòd olim nupturæ camelis virginibus supplicabant. Quę verò de Cameli erga matrem reuerentia diximus,ex Aristotele sumpta sunt,quę Auicennæ etiam assensu confirmantur. Simile quoddam aduersus matrem accidit equo cuidam regis Scytharum, qui vt facinũs expiaret,semetipsum præcipitem ex editissimo loco dedit,atq; ita animam efflauit.Cęterùm non ita faciunt equi omnes. Quin Aristoteles tunc perfectum esse armentum dicit, cùm parentes suã ineunt prolem, quod par crimen est cum eo, qui matrem tentat: ad quod Ouidiana Myrrha respexisse videtur, cùm dixit,Fit equo sua filia coniux.

TRACTABILITAS.



EST & illud inter hieroglyphica reponendũ, quod per Camelum à puerulo rectum, mãsuetudinem maximè tractabilem aptè significarunt. Siquidẽ mansueti adeò sunt Cameli, atq; bilis tam expertes, vt vasta illa moles minimi cuiusq; puerulí arbitrio gubernetur. Contrà verò equus, cùm generoso sit animo ac prçferoci, magna aduersus Camelum afficitur antipathia, neq; aspectum odorémue eius ferre potest. Notum est, quod superius attigimus, quid egerit Cyrus aduersus validum Lydorum equitatum, cui suas copias impares suspicabatur: ingentem enim is camelorum gregem ante pedites in acie prima statuit, factóq; Lydorum equitum impetu, simulac equi camelorũ odorem hausere, subitò consternati non solùm insidentes præcipitauerũt, sed peditum quoq; ordines protriuerunt: atq; ita pars illa, cui Crœsus plurimum fidebat, elusa.

CIBI POTVSQVE abstinentia.



LOnga autem ieiunia, & diuturnæ sitis tolerantiã per idem animal significari, ex eo manifestũ est, quòd nullum animal tanta insigne magnitudine, tam exigua cibi paucitate nutritur, neq; dies plures sitim tolerat, cùm satis cõstet in duodecimum vsq; diem camelos sine potu perdurare, vnde à Poëtis sitientes appellantur. Habes iã Petre Cur, Asini, Muli, atq; Cameli laboriosorum animalium significata, quãtum memoria complecti potui: reliqua tu, si argumentum placuerit, & doctrina & iudicio tuo supplere poteris.

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. ANTONIVM EGREGIVM NEPOTEM, DE IIS quæ per Leporem, Vulpem, & alia minoris generis quædam animalia significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

IUcundissimus frater tuus Vendrandus, quem præter cognationẽ, ob summum ingenium & bonarum literarũ studium vnicè diligo, proximis hisce diebus, vt nosti, Roma in patriam se contulerat, paucissimósq; dies hîc moratus, de digressu cœpit illicò cogitare: conatus sum iuuenem dies aliquot detinere, ille tamen cùm omnino Venetias sibi quamprimùm redeundum repeteret, non hîc temporis conditione, non loci amœnitate, & tranquilla anni temperie remoraturus, vt in officio esset Illustrissimo Cardinali Mediceo Mecœnati nostro, qui eum satis ægrè dimisisset, eius fidissimo & æquè gratissimo seruitio tantisper cariturus, exolui properantem, ac ne eum vlterius morari pergerem, suasi etiam vt magis properaret, qui patroni ingenium à teneris nouerim, quem aluerim, quem formauerim, quem, si licet, ornauerim, mox coluerim, & colam semper vita hos dum reget artus, ob summã animi præstantiã, & optimam vtriusq; linguæ cognitionem, bonarúmq; artium

A *artium & disciplinarum omnium studium, vt verè oculus summi Antistitum ordinis censeatur, tum ob singularia & assidua propensiore animo in me meosq́ officia, & amplissimam eius munificentiæ largitionem, quibus iugiter suos fouet, amplexatur. Quoniam verò paucis abhinc diebus caueam nonnullarum auium, tum cicurum, tum syluestrium & externorum, Nicolao Cordato Iurisconsulto nostro dono dederam, æquum visum fuit per fratrē, qui te ex itinere conuenturus fuerat, aliquid & ad te mittere: opportunèq́ Lepusculum alueram, educaueramq́ ablactatum à paruulo: neque non vulpeculam, & ipsam cicurem: nec nostri generis felem, sed Aegyptiacam, diuersumq́ à nostris murem, eum autem ob nouitatem Ponticis fortè ipsis minimè posthabendum: fibrum etiam ex Pannonia, mustelamq́ & talpam ex Italia: quos in vnam omnes inclusos caueam ad te perferendos eidem Vendrando commendaui. Quæ dona si quam tibi voluptatem attulerint, gaudebo: sin veró tu tam seuerus es, vt nullis neq́ nugis, neq́ delitiis moueare, de constantia & supercilio tuo tibi gratulatus, lætabor tamen identidem meæ erga te beneuolentiæ signum, qualecunq́ sit, pro loco & tempore aliquod exhibuisse.*

B DE LEPORE.

PRÆCIPVA sunt leporis significata, vigilantia, auditus, effœminatio, pauor, venustas, fœcunditas, solitudo, conatusq́ summus: quorum causæ quantum per otium licebit, nostra hac commentatione commemorabuntur.

VIGILANTIA.



AEgyptij sanè sacerdotes per Leporis hieroglyphicum vigilantiam in primis intelligebant. Causam ponit Horus, quòd lepus oculos inter dormiendum patefactos ostentet, vnde etiam in adagium cesserit, Leporinus somnus, quotiens vigilantiam eius qui dormitare videatur, intelligendam proponimus, cùm tamen perspicacissimis oculis omnia quę vsu veniant, in agendis rebus perlustrare non cesset. Xenophon ad hęc scribit, leporem palpebris clausis vigilare, adapertis dormire: vt non temerè forsitan nonnulli leporem ἀπὸ τοῦ λάειν, quod C aspicere est, dictum existimarint.

AVDITVS.

PLutarchus verò totius antiquitatis indagator curiosissimus, disciplinarūq́ omnium quantūuis abditarum explorator accuratissimus, à quo longè plura quàm ab alio quopiam ad materiam hanc facientia decerpi possunt, ex leporino simulachro auditū hieroglyphicōs intelligi apud Ægyptios affirmat. Lepus enim aures proportione reliqui corporis maximas omniū animaliū habet, auritiq́ ideo ob excellentiam vocantur à Poëtis. Quin & ipsa locutio λαγὼς, vt nonnulli ex Grecis interpretant̄, ab auriū magnitudine cōformata est: siquidem οὖας, vt scis, auris apud Dores: quæ tamē locutio iam apud omnes recepta est: & λα particula ampliationis est, augetq́ significatū, vt perauritus Latinè sonet.

EFFOEMINATIO.

EST præterea lepus eneruatæ cuiusdam effœminationis signum, huiusmodi hieroglyphico iam passim inuulgato: idq́ tum propter pilorum mollitiem, quam Heliogabalus in lasciuioribus delitiis vnà cum perdicum plumulis subalaribus habuit, quāq́ lepidissimus adnotat Catullus in fœdæ mollitudinis scor

to:tum etiam propter pulpamenti vim, de quo Liuij Andronici dicterium peruulgatũ, quod Terentius, vt Flauius Vopiscus attestatur, ab eo mutuatus est, Tute lepus es, & pulpamentum quæris: à Græcis verò Liuius acceperat, ita dicentibus, δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ. Addũt ad causas eximiam etiam timiditatem, qua maximè laborãt, quod aut mollium hominum, aut muliercularũ proprium est. Lepus itaq; in Diuinis literis impurus est, qui quidẽ licet ruminet, vngulam tamen bifidam non habet, sed pedes diuaricationibus pluribus, iisdemq; admodum infirmis disſitos. Quoniã verò delicatæ admodũ est imbecillitatis, Iudaicum significat populũ, ait Hesychius, de quo Solomon, Lepusculus plebs inualida, posuit in petra cubile sibi. Timidus etiã est lepus, qui cubile habet in corde formidolosi Iudæi, quod ita notat vox Diuina, Væ cordibus trepidis, & manibus remissis. Lasciuia in lepore plùs quàm delicata, quem gentes, vt suo loco dictum, Veneri dedicarunt. Eadem in Iudęis improbitas, Esaiæ testimonio, dicentis: Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij? Sed de lasciuia gentis huius atq; procacitate, multa passim testimonia suis loco & tẽpore dicentur.

Prouerb. 30.

TREPIDATIO.

QVòd verò formidinis & trepidi pauoris hieroglyphicũ lepus habeatur, facit id supremè timidum eius ingeniũ, cui pauor supra vnum quodq; aliud animal peculiaris, à quo, vti Pollux ait, etiam πτὼξ appellatur: πτώσσειν enim formidare est. Vnde Demosthenes in Æschinem inuectus, ait, λαγῶ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ αἰεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν: Lepori similem viuis vitã, pauitans & tremens, impendentia semper flagra prospectans. Hinc Cornificij poëtæ dictum memoratur ciuili bello, qui milites suos sępe fugientes, galeatos lepores in opprobriũ appellitabat. Apud Hebræos Saphan occultationem, vt ita dicam, significat: & locutio ea per ש scripta lepusculum significat, quod insitam huic animali pauitationem, si dicere concedatur, notet, qui scilicet in cubilibus libentissimè delitescat. Atq; hinc factum vt leporis occursum augures ominosum, improsperũ & inauspicatum dixerint, quod quidem nõ nostri tantum temporis vulgus credit, sed veteribus etiam persuasum fuisse, testatur senariolus,

φανεὶς ὁ λαγὼς δυστυχεῖς ποιεῖ τρίβους.
Inauspicatum dat iter oblatus lepus.

Archidamus autem Zeuxidami Spartiata, quamuis alij Lysandrũ ponunt, Corinthiorum vrbem aggressus cùm leporem ex loco muris vicino excitatum animaduertisset, omine in hostes conuerso, futurũ ait ad milites vt hostes facilè caperentur: eius quippe casu vsus ad incendendos eorum animos, & taxandã hostium ignauiam, quòd vrbs ea minimè bellicosa videretur, quã tuti adeò lepores inhabitarent. Pari propemodum euentu Arnulpho rege, qui Berengario auxilium tulerat, Romam oppugnante, excitus è latebris clamore tumultuq; militum, lepus vrbẽ versus cursum arripuit: hunc milites toto temerè agmine concito insequi cùm cœpissent, cursuq; & clamoribus acrius deterrerẽt, Romani qui pro propugnaculis stabãt, vrbẽ eo impetu peti veriti, cui se longè impares propter defendentium inopiam arbitrabantur, pari consensu desertis mœnibus ad terram se summisere. Barbari occasione freti, sellis equorũ & veterinorũ ad mœnia in cumulum aggestis, per eas nullo reluctante in mœnia euasere, leoninãq; vrbem (primaria nunc Romanæ vrbis est regio hæc) nullo negotio ceperunt.

VENVSTAS.

EST & venustatis symbolum lepus, Veneriq; fœcunditatis ergò charissimus omnium

A omnium existimatur, cui non sine religione sacer est, & inter eius delitias adnumeratur. Operæprecium verò est apud Philostratũ in picturis videre leporem hunc sub arbore mâlo inter Amores otiantem, quę decidentia terræ poma depascentem, multaq́ semesa prætereuntem, & modò hæc, modò illa cõmordentem vbi illi deprehenderũt, ibi tũ alius complosis manibus, clamore alius, alius chlamyde ventilata iactataq́ perterrefaciunt: superuolitant alij feram vociferatione illam excitantes, & modò huc modò illuc cursu percitam agitant: pedestres alij vestigia consectantur, alius tanquã aliquid iaculaturus impetũ in eam facit, alioq́ auertit: alius lepusculi cruribus insidias molit: ille vbi in vlnas iamiã apprehensus est, mollissima pilorum lubricitate fretus, minimo se negotio expedit, sublimiq́ sublatus saltu capturam euadit. Risu itaq́ Amores diffluũt, collabẽtesq́ prę lasciuia, et nimia cachinnorũ agitatione, alius in latus, alius supinus, resupinus alius, per herbas passim strati prouoluuntur. Sagittam verò nemo vnus intorquet, sed viuum capere contendunt, gratissimam Veneri matri victimam oblaturi. Atq́ ita lepus præcipuè Veneri debetur. Accedit huc & Valerij

B Martialis testimonium, qui persuasum mortalibus ait, ex leporinę carnis esu formosiores venustioresq́ fieri homines, salso & mordaci eius Epigrãmatis ioco:

Si quando leporem mittis mihi Gellia, mandas
Formosus septem Marce diebus eris:
Si non derides, si verum Gellia mandas,
Edisti nunquam Gellia tu leporem.

Et quod super Alexandro Seuero dictitatum est, quem & formosum & humanum & cultum & venustum & affabilem ex assidua lepusculorum esitatione factum asserebant. Vnde versus illi circunferebantur ex Epigrammate:

Venatus facit & lepus comesus,
De quo continuum capit lepôrem.

Tum Plinius vbi ex Catonis sententia scribit, leporis assumpto cibo fieri somniosos, vel fieri, vti nõnulli legũt somnos, aut quod magis placet, formosos: statim enim subiungit, tum vulgò etiam persuasum conciliari ex eo corpori gratiã. Sed quod ad somniosos pertinet, Medici dicunt leporinam carnem melancholiam alere, & sensus spiritales obstupefacere, quia crassum generat sanguinẽ, vt

C libello de Victus ratione Psellus ait: nam caro ea subfrigida omnino est, & humoris plurimum habet, quæq́ eiusmodi sunt escæ, somnos nimirum ciere comperiuntur. Prætereo de industria quod impuri faciunt amatores, ope leporis amorem sibi conciliantes, quod etiam libenter est à Philostrato dissimulatum, quando spurcissimum id genus hominum perniciosum est, neq́ dignum vt à quopiam redametur, cùm in amore conciliando candor synceritasq́ mẽtis, non magicæ violentiæ conquirendæ sint.

FOECVNDITAS.

Nimirum verò fœcunditatis hieroglyphicũ est lepus, animal vt pote rei venereæ deditissimũ. Nam fœmina dum interim quæ peperit lactat, identidem superfœtat, neq́ vllũ vnquã parturiendi facit interuallũ. Mas verò præter id quod more marium progenerat, fœtũ ipse quoq́ concipit & excludit, pariq́ cùm fœmina modo educat. De quo scribit Archelaus, benignã fuisse naturam, quæ innocua & esculentis tantùm nata animalia, fœcunda fecerit, quibus etiam vtrãq́ vim tradiderit, ac masculo fœminas esse omnes, ac sine mare ęquè gignere voluerit. Aristoteles tamen hoc omnino pernegat, maremq́ in iis & fœminã

ſeparatim agnoſcit: quia verò fœmina ſępenumero marem ſuperueniat, factum D
vt rerum ignari mutuo eos impleri coitu crediderint. Cęterùm Archelao Philo
ſtratus, Plutarchus, & pleriq; alij ſubſcripſere, qui cum longo poſt Ariſtotelem
tempore fuerint, neq; quid ille tradidiſſet ignorauerint, haudquaquã credibile
eſt eos rem de qua tam perſpecta eſſet apud omnes obſeruatio, temerè auſos aſ-
ſeuerare. Nam Philoſtratus ferre quidem omnes in vtero partũ ait, fœminas ta
men nõ niſi ad conceptum idoneas agnoſcit. Democritus huiuſmodi ſexus mu
tationem per varias vices fieri dubio procul affirmat, quod alij viderint.

SOLITVDINARIVS.

NOn imperitè nonnulli hominem ſolitudinarium & reliquorum contuber-
nia declinantem, per leporem in cauum ſe proripientẽ deſcripſere: nunquã
enim duos pluréſue in eodem cubili verſari comperias, ſed qui maximè vicini
ſunt, vnius vel circa iugeris interuallo ſecubant, cumq; ſe recipiunt cubitum, ne
deprehendi poſsint, multũ prius hac & illac diſcurrunt, veſtigiaq; variis amba-
gibus obturbant, poſtremò magno ſublati ſaltu in cauum quieturi proſiliunt,
autor Plutarchus. Sanè Salomon Parabolis, lepuſculum ſapientibus ſapientio- E
rem dicit, qui cùm optimè ſuam intelligat imbecillitatẽ, ad cauernoſas lapidum
latebras confugiat, infirmitatemq; ita ſuam tueatur.

CONTENTIO laudis.



PVlcherrimũ verò mihi commentũ illud inter hie
roglyphicas literas videtur, quo veteres Ægyptij
contentionis illius ſtudium, quã ęmulationẽ appella
mus, ab Heſiodo maximo opere commendatã, cùm
iurgioſam & inuidam illam alterã vituperet, per exa-
nimatum leporem & canem ſeſe cohibentẽ effinge-
bant: cuius picturę cauſam Plutarchus idem pulcher
rimè deliniauit, canes dicens qui lepores inſequãtur,
ſi cõtigerit vt eos vi necẽt, diſcerpere & ſanguine ſeſe
proluere inquinareq; mirificè gaudẽt: quòd ſi animũ
lepus deſponderit, neq; vllum iam effugio locũ ſupereſſe viderit, quod plerũq;
accidit, quantumcunq; ſpiritum habet in intentiſsimo conſumit curſu, vt ita de-
ficiat exanimeturq;: tunc compertũ eſt canes ſimulac ita exanimẽ conſpexerint,
omnino nõ attingere, ſed conſiſtere ſibiq; temperare, motare caudas, argumen- F
tumq; manifeſtũ omnino prębere, ſe non carnium, ſed victorię tantũ gratia de-
certaſſe: atq; hoc ſæpiſsimè & paſsim euenire vnà venatorũ omniũ aſſeueratio-
ne confirmatur. Quod verò de leporis curſu dicebamus, id in memoriam addu
cit quòd reprehenditur à Quintiliano M. Varro, qui dixerit ſe à præceptore au
diuiſſe leporẽ quaſi leuipedem dici. Sed enim apud Varronẽ legas leporẽ Græ-
cum eſſe vocabulũ, Siculoſq; quondam è Gręcis λέποριν dicere, cùm tamen non
neget facilè euenire potuiſſe, vt cùm à Roma Siculi ſint orti, quod in veteribus
annalibus habebatur, hinc vocabulũ illuc tulerint, eodem apud nos relicto no-
mine. Quoniam verò controuerſia nunc magna eſt, vtrum daſypus & lepus v-
num idemq; ſit animal, an diuerſa, loco Plutarchi ſuperius citato manifeſtè ſcri-
ptum, Canes qui daſypodas inſequãtur. Mox de eodem animali: Quòd ſi λαγὼς
animum deſponderit. Vterq; autem omnino hirtipes: id ſibi vult δασύπους. Iam &
antiquum dictum oſtendimus, δασύπους κρεῶν, quẽ Liuius Andronicus Lepus ver
tit. Plinius tamen daſypũ diſtinguit à lepore, vt eo loco: Pili acutè exeũt daſypo-
di in buccis intus, & in pedibus, quæ vtraq; Trogus & in lepore deprehẽdit. Et
alibi:

A alibi: Coagulum inutile leporis, hœdi laudatum, præcipuum tamen dasypodis. Alibi: Lepus omniū prædæ nascēs, solus præter dasypodem superfœtat. Alibi: Superfœtāt & dasypus & lepus tantùm. Alibi: Dasypodes omni mense pariunt & superfœtant, veluti lepores: qui quidem loci, vt cōgruant, Delio indigent natatore, ita confusa omnia. Sed enim quæ Plinius de pilis loco primo posuit, mera sunt Aristotelis verba. Sunt autem ex peritis qui dasypodem Plinio positum pro cuniculo arbitrātur, quem nusquam nominat Aristoteles. Sanè Varro tria ponit leporum genera: vnum Italicum, primis pedibus humilibus, posterioribus altis, superiore parte pulla, ventre albo, auribus longis. Secundum genus Gallicum, idq; plurimùm candidum, quales passim Alpes etiam Noricæ progignunt. tertium quos Hispania producit, similes nostratibus ex parte quadam: hos cuniculos vocant. Si quis autem vnum atq; idem animal esse contenderit ex Plutarcho aut aliis, idq; liquidò docuerit, gratiæ illi meritò debebuntur.

HISPANIA.

VLtimū autem genus hoc, omnino Hispaniæ est hieroglyphicū, vt cernere B est in quibusdam Hadriani numis. Et Catullus ab hoc animalium genere Hispaniam insigniuit, vbi dixit epigrāmatibus: Cuniculosæ Celtiberiæ fili. Leporem verò et currum Rheginorū fuisse monetam, apud Pollucem legas. Nam Anaxilas Rheginus cùm Olympia vicisset, Rheginorum numis & leporem & currū impressit, de quo etiā Aristoteles lib. Rhetoricorū tertio. Aiunt verò lepores in Sicilia olim non fuisse, importatos verò per hunc Anaxilā, hanc illi memoriam cōparasse: aduectionē enim ex curru significari, nisi quis victoriā malit.

TERIVNGI MILITES.

OBserues autem alicubi lepores duos dimidios coloris lutei in punicea parma, cuius mediū rubra occupat columella, supra quam pila lutea, facie insignis humana, coloris identidē lutei sustinet. Gestamen id erat ordinis TERIVNGORVM sub magistro militum præsentiali merentium.

VALENTIANENSES.

IN eadē veteri militia lutea erat parma viridi circulo circūscripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrū vsq; porrigebat: inde duæ lunulæ coloris eiusdem sese in aduersum incuruabant, inferiori parte columellę C applicitæ, superiore aliquantulū dissidētes: à medio verò columnę lepores duo dimidij, colore & ipsi puniceo, sed densiore, in diuersa prosiliebant. Insigne hoc erat, vt vetusta indicāt monumēta, VALENTIANENSIVM, à Valente Principe delectorū, qui sub illustri viro magistro militum per Thracas militabant.

DE VVLPE.

VVlpem lepori subiungere non incongruū videtur: quare eius quoque significata suscipiam explicanda, quanquam apud Ægyptios super ea nihil aut minimum quid traditum reperias. Tota verò vulpes Græcorum & Latinorum est.

CALLIDITAS DOLOSA.

PEr eam vtiq; vafrum, callidum astutumq; hominem, ac dolis omnibus instructum significari tradunt, de qua Horatius:

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Huic dolos à natura datos Lucretius attestat. Et apud Varronē insignis adeò est animalis huius calliditas, vt vulpinari inde verbū confictū fuerit, quòd ἀλω-

πεκίζειν dixere Græci, cùm astute doloséque fieri aliquid, exprimere significantius volucrint: atque etiam pro decipere ἀλωπεκίζω: hanc αἴθωνα Pindarus Olympiis Agesidamo nuncupat, idque διάπυρον, quippe promptitudinem, & sagacitatẽ morum significare ait Demetrius Triclinius eius interpres. Verba Pindari sunt: τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ' αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ' ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος. hoc est, Neque callida vulpes, neque latè rugientes leones quem à natura acceperint morem immutarint. Vulpem sanè Siculi ob versutiam facillimamque in deludẽdis canibus motationem, dolique promptitudinem, Cinædum appellauere. Denique hæc, vbi quid vafrè scitè dictum factúmue fuerit, in Æsopijs fabulis principatum obtinet, veluti Dauus in Comœdiis: atque apud Philostratum fabularum choream circa Æsopum lasciuientem ductat: & vulpibus apud Claudianũ Rhadamanthi sententia fallacium hominum animæ immittuntur. Assertor noster super Herode loquens, Dicite, ait, huic vulpi: subdolam nimirum & vafram eius astutiam notans: de qua Plutarchus Moralibus ait, Pardum vulpem olim contemnere solitum, quòd ipse tot colorum lepóre pellem variegatam haberet: cui vulpes respondit, in animo sibi esse eam colorum varietatem, quam ille haberet in tergore. Ideo autem vulpem senem laqueo capi non posse dictitatũ. Et vt semel dicam, vel à Prophetis, vt ait Adamantius, nec vulpis nec lupi nomen vnquam fuit ad bonum aliquod vsurpatum. Quod verò in Diuinis literis legitur, Partes vulpium erunt, tradentur, indicat, in manus dolosorum & fallacium versutorumque hominum, diceret Euthymius, cuiusmodi ferũtur esse Palæstini, à quibus Saul vnà cum exercitu in insidias tractus, occidione occisus est. Quamuis Adamantius dici de iis interpretatur, qui extremo iudicio dæmonibus malis addicentur. Sunt enim hæ vulpes illæ quę vineas Domini corrumpũt, vt apud Theocritum puerulo fœcundam vitem custodienti vulpes duæ insidiantũ, quarum vna maturescentes vuas populatur, altera panarium properat exhaurire. Et quod ad Theocritianum hoc facit, Aristophanes Equitibus, milites vulpibus assimilauit, quòd racemos esitent per agros, dissipatisque vitibus non exiguam, quaqua incubuerint pauperiem faciant.

MALA COGITATIO.

ILlæ verò (vt ad sacra redeamus) quæ Canticorum cantico sponsi iussu capi iubentur, quia noua teneraque vitium germina corrodunt, prauę cogitationes sunt, & intelligentia peruersa, quę à genio malo suggeritur. Nouellas porrò vulpes occupari iubet, priùs scilicet quàm adolescant & altius insideant, fiantque aduersus rectè viuendi rationem pugnaciores. Dum enim mala cogitatio in initiis est, de corde facilè potest exturbari: quæ si frequenter iteretur, diutiusque insuescat permanere, quodam quasi vsucapionis iure, animã facillimè ad consensum adducit: confirmato autem intra cor consensu, procliuis inde est ad peccandum effectus. Hinc illa Nasonis admonitio:

Opprime dum noua sunt subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit vuas,
Et validas segetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus vmbras,
Quo posita est primùm tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,

Nunc

A *Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.* Itaq;
Principiis obſta, ſerò medicina paratur,
Cùm mala per longas conualuere moras.

MAGNVS CONATVS CVM DOLO.

SI quid autem omni conatu, omniq́; arte doloq́; factũ, hieroglyphicè veteres oſtendere voluiſſent, leoninæ pelli vulpinam aſſuebant, quarum altera vires, altera fraudes indicaret, id quod, vt inquit Plutarchus, adagij loco ſæpe vſurpatum eſt à Lyſandro. Dicere nanq; ſolebat is, Leonis ſpolio vulpeculæ pellem aſſuendam: quippe vbi per vires ſufficere nõ poſſes, & aſtum & dolos adiiciendos. Omnem enim is ingenij vim ad hoſtes dolo fraudeq́; decipiendos conuerterat. Quam ſententiam ſecutus Maro, Dolus an virtus quis in hoſte requirat? ait. Dixerat verò longè prius Pindarus in hãc ſententiam, τόλμα γὰρ ἐοικὼς θυμὸν ἐριβρεμεθᾶν θηρῶν λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ' ἀλώπηξ. Leonibus vaſtùm rugientibus audacia animum miniſtrat ad inuadendum, conſilium verò vulpes.

RATIOCINATIO.

B AD hęc nonnulli adiungunt, hominẽ diſcurſu mentis & ratiocinatione vtentem, per vulpem ſignificari, quæ aurem ad terram apprimat: ea enim paludoſam aliquam regionem peragratura, ſi de ſoli firmitate dubitauerit, aure admota terræ contatur, an ſtrepitum ſentiat exploratura: quem vbi percepit, non eſſe ſoli firmitudinem coniectat, ſed infirmũ et voraginoſum locum, ideóq; non progreditur: nullo verò audito ſonitu, omni ſemota contatione ire pergit audacter. Videtur autem inde vti ratiocinatione, vt obſeruat Plutarchus, perinde ac ſi quod ſtrepit moueri cognoſcat, quod mouetur infirmum eſſe, quòd verò infirmum inacceſsibile. Tradit idem autor, Thracas in paludibus explorandis huiuſmodi vulpium indagine plurimùm vti, quas in obſequium aſſuetas alunt, & ad huiuſmodi negotia præmittunt.

MVNIMENTVM.

QVòd ſi munimentum ab inſidiis alibi per platani folium à ciconia geſtatũ, nidoq́; illatum ſuo, & per rutæ ramuſculum ad alam gallinæ ſummiſſum ſignificari diximus, non erit incongruum idem hoc hieroglyphicum per vulpem quæ ſcillam geſtet exprimere: illa enim ſcillã latebris apponit ſuis, vt à luporum
C iniuria tuta ſit. Nam lupum conuelli aiunt ſcillæ contactu.

DE FIBRO.

FIbri ſignificata dicturus, id primùm ambigi video, nunquid is caſtor ſit, quo de apud Horũ mentionem factam inuenimus. Nam qui caſtoris ingeniũ, mores & faciem deſcribunt, eadem ipſa pingunt, quæ veteres noſtri de fibro retulere: eundemq́; & fibrum & lytram Varro ponit, fibroſq́; eos appellari quaſi fimbrios dicas, ab extremis fluminum oris in quibus maximè verſantur. Succidunt enim arborum radices per fluuiorum margines, vbi cubilia ſibi parant. Vnde Plautus: Sic me ſubes quotidie quaſi fiber ſalicem. Sunt qui extremas fluminum oras lytras olim dictas autument, & antiquos fibrum pro extremo poſuiſſe. Vnde in ſagulis fimbriæ, & in iecinore extremum fibra, hinc Fiber dictus. Sunt tamen qui lytram diuerſam à fibro velint, & fibrum à caſtore, caſtoremq́; à lytra aliud eſſe animal contendãt. Sedenim treis eiuſdem generis ſpecies obſeruarunt Scythę,

ruſticum, nobilem, & regem, quos à villorum mollitie & colore, neq; non magnitudine, diſtinxere, delicatiſsimum omnino lutram appellantes. Accolere verò omnes fluuiorum ripas, foramina diuerſa facere, mutare domicilia pridie quàm flumen creſcat, in conuectandis in cauum pomis, miræ eſſe ſolertiæ. Horum porrò teſtes caſtorea nuncupari, vimq; maximam eſſe iis qui naſcuntur in Ponto, in aliis regionibus non æquè pollere.

PETVLANTIÆ SVPPLICIVM.

PEr animal hoc Ægyptij ſacerdotes eum qui pœna ſit affectus ob nequitiã, qua fuerit in muliere aliqua petulans, ſignificabant. Proditum enim eſt, fibrum in venatione deprehenſum ſuos ſibi teſtes abſcindere, atq; eos proiicere, gnarum ſe eorum præcipuè aſſequendorum cauſa peti. Nam & adulteri eadem affici pœna ſolent, vt deprehenſi prçſectis teſtibus dimittantur. Omnibus verò animalibus natura duce oſtenſum, vt & commoda ſua norint, & nocentia contrariaq; ſciant declinare. Hinc illud epiſtola Saporis regis ad Conſtantium Imperatorem, cui ſuadere conabatur, vt bona Aſiatici regni dimiſſa parte, quieti et incolumitati ſuæ conſuleret, hoc beſtias factitare dicens, quæ cùm aduertãt cur maximo opere capiantur, illud propria ſponte amittant, vt viuere deinde poſſint impauidæ. Amputari tamen hos ab eo animali cùm capitur, negat Seſtius diligentiſsimus medicinç, quinimò paruos eſſe ſubſtrictosq; & adhærentes ſpinæ, nec adimi ſine vita animalis poſſe: adulterari autẽ renibus eiuſdem, qui ſunt grandes, cùm veri teſtes exigui admodum reperiantur, ammoniaci coloris circundati liquore, veluti mellis ceroſi, odoris grauis, guſtu amaro & acri, vt ſternutamenta olfactu moueant. Vtcunq; verò, ſiue ſponte ſiue vi teſtes auferantur, cùm ſatis conſtet eos ea præcipuè de cauſa conquiri, non ineptè datus hieroglyphico locus, vt per id animal, id ſupplicij genus oſtenderet, quo mœchorum laſciuia puniri conſueuit, atq; ita malè tractari.

ATRI FESTI'QVE DIES.

SVnt qui atros feſtosq; dies per fibros ita diſtinguant, vt cùm feſtum ſignificari velint, anteriora eius pingãt, propterea quòd populi pleriq; qui noſtræ pietatis ritu viuunt, à Ponto & à Septentrione in Pannoniã vſq; porrecti, anterioribus membris pro carne veſcuntur, poſterioribus piſcis loco: caudam verò eius animalis, quæ præpinguis prægrandisq; eſt, ſalitam plurimùm conditamq; pro tarico piſculento habent, eaq; ieiuniorũ tempore, quo nobis ex conſtitutione Pontificia carnibus interdictum eſt, menſis inferunt: eiuſmodi enim dies pleræq; nationes atros vocant, quibus carne veſci ex lege noſtra non licet. Ea verò illi ratione ſe tuentur, quòd poſteriores fibri partes aquis ſemper innatantes, piſcem dicant, & eſſe arbitrentur, quia ſcilicet animal id tam aquaticum eſt quàm terreſtre, cùm in extremo riparum ſemper degat: partẽ quæ caput verſus tendit, terræ dedicarunt, & carnem eſſe voluerunt.

DE TALPA.

QVONIAM verò Talpa nõnihil habet ſimilitudinis cũ fibro, quòd ipſa quoq; in terræ cauis habitat, vt de ea poſt fibrum dicamus, admonemur.

CÆCI-

A CÆCITAS.

VVlgatiſsimum eſt talpam pro cæcitate poni, vulgatiúſque prouerbium, τυφλότερος ἀσπάλακος, propterea quòd animal perpetuæ cæcitatis tenebris damnatum eſt, lucemq́ ita habeat aduerſariam, vt ſimulac ad diurnam claritatem educta fuerit, emoriatur. Atq; hoc illud eſt quod Academicis quæſtionib. ait Cicero, Quid talpam? num deſiderare lumen putas? Nihil ea prorſus videt, neq; quidem oculos habet, vt veteres tradidere: vt verò obſeruarunt alij, habet vtique partes eaſdem omnes quibus oculi integri conſtant, nigricantem quippe illum orbiculum & quod intra eum continetur, quam pupillam vocant, atq; etiam portionis albidæ ambitionem, ſed non tam liquidò quàm oculi conſpecti & eminentes. Nec in partem exteriorem apparere hæc poſſunt, propter cutis, quę craſsiuſcula circùm obducta eſt, corpulentiam, vtpotè cùm natura inter generandum lædatur, atq; ita opus inchoatum relinquatur. Vtcunq;, apud Heſychium talpa huiuſcemodi cæcitatis ergò hieroglyphicum eſt & ignorantiæ, cùm oculus ſua pollens vi, cognitionis & intelligentię ſignum habeatur. Eucherius hæreticos per talpam in diuinis literis accipit, vtpote qui, licet aliquid cernere videantur, ipſum liquidæ veritatis lumen minimè diſcernunt. B

AVDITVS È LONGINQVO.

NEque verò deſunt qui auditum ex quantumuis remoto loco per talpam ſignificari tradant: liquidius ſiquidem audiunt talpæ obrutæ terra, tam denſo atque ſurdo naturæ elemento. Quin etiam exploratoribus mos eſt caput in ſcrobem aliquã ſummittere, cùm procul aduentantes turmas, vel equitatum præſentire voluerint.

PRÆSAGIVM.

FVerunt & qui per hoc animal præſagium intelligi aſſeuerarent. Explorarunt ſiquidem Magi, vt Proclus tradit, cor talpę ad præſagium mirificè conferre. Nam, vt Porphyrius etiam atteſtatur, veteres illi diuinatores ſimulac talparum corda deglutiſſent, accipiebant ſubinde præſentem animam Dei ritu vaticinantem, quod ſimilitudinem quandam habet cum auditu illo promptiſsimo: ſiquidem quæ præſagimus minimè cernentes, ſentire videmur tamen. Fuiſſe verò talpam in cultu apud imperitam rerum vetuſtatem, didicimus ex Eſaia, vbi dicit: Simulachra quæ fecerat ſibi, vt adoraret talpam & veſpertiliones. C

DE MVSTELA.

IDem verò vaticinium Muſtelam huc accerſit, quòd perſuaſum ſit quandam eius diſciplinæ vim in ea conſiſtere.

ARVSPEX.

ARuſpicem enim, vel eum qui quo quo modo futura prædiceret, per eius imaginem ſignificari dixerunt: eaq́ ob idipſum Thraſybuli ſimulachro, quod in Olympia dicatum erat, adſculpta fuit, vt meminit Pauſanias: illi enim præter diſſectum canem, qui iecinoribus patefactis adiacebat, muſtela quoq; dexterum humerum obrepebat, ſingula diuinationis hieroglyphica.



INFORTVNIVM.

PEr eandem pictã, infortuniũ etiam intelligebant: animal enim inauſpicatũ infauſtumq́ eſſe perhibetur iis, quorũ habitet do-

mos: insidiatur siquidem domesticis animalibus, præsertimq; auibus tam altilibus quàm nidum sub tecto facientibus, casq; ad internecionem vsque persequitur. Occursus eius plerisq; religiosus habetur. Alij etiam in negotiis obeundis vel nomen ipsum horrescunt, vtpote contrarium efficaciæ. D

VIRAGO.

HOrus Ægyptiacus autor ait, per animal hoc mulierem virilia facinora pertentantem ostendi, propterea quòd osseo sit genitali prædita. Impedior autem verecundia, ne significatum hoc apertius explicem, quàmq; inter sese mulieres turpitudinem, absq; viris exercere nonnunquam deprehensæ sint. Id potius ponam, singulare stranguriæ remedium esse genitale id, si rasum tritumq; detur, vt Aristoteles de hist. Animaliũ testatur. Nam & Strophilus scribit, mustelæ genitale esse solidum instar ossis, cuius ramenta si in potu dentur, singulare remedium sit vrinæ stillicidio. Eam à Thebanis coli scribit Ælianus, quòd Ælcmenæ Herculi pariundo laboranti opem tulerit haud contemnendam.

DE MVRE. E

MVrem associari sibi deposcit mustelæ nomen, cùm præsertim in omni familiari supellectile corrumpenda, non minorem mus iniuriam & detrimentum afferre soleat quàm mustela.

DETRIMENTVM.

PRæcipuum enim eius est significatũ, vt hieroglyphicum detrimenti sit atq; perditionis: is siquidem, vt apud Ciceronẽ est, dies ac noctes aliquid semper rodit, ac omnia quę rodit inquinat & inutilia reddit. Quare in ostentis quoq;, si mures aliquid corrosissent, perniciosa portendi aiebant iis, quorum instrumentum aut opus esset, quod ita corruptum erat: veluti ante Marsicum bellũ, quòd clypeos Lanuuij abrosi essent, maximum id portentum aruspices dixerunt, & corũ quæ subsecuta sunt incommodorum indicium. Iam & Carboni imperatori mures exitium abrosis fasciis, quibus in calceatu vtebatᷣ, portendêre. Sed salsè risit hæc Cato, cùm eum quidam consuleret, quid ostenti esset, quòd sorices noctu caligas abrosissent: respondit enim is, non esse ostentũ si sorices caligas abrodant, sed si caligæ sorices ipsos abrosissent. Sedenim Cicero quãuis id & ipse ridere videatur, cùm iam respub. titubare cœpisset, Platonis politiam corrosam turpiter à muribus apud se deprehendit. Et si parua licet conferre cum magnis, nos quoq; portenta hæc tetigêre. Nam quamprimum Romã applicui, sedemq; ibi fixi, ne miserrimas incensæ, deuastatæ, ac penè dirutæ patriæ calamitates fœdissimasq; clades ante oculos in dies mihi atrociores spectando fieri sentirem, mihi accidit, vt pulcherrimũ Horatij opusculum, quod in delitiis habebam, mures à liciis, quibus conglutinatus erat, protinus abroderẽt, omnibusq; paginis ita discissis inutilem codicem efficerent: mox & Pindarum aggressi, eum quoque ab eadem parte qua plicatus conglutinatusq; erat, inquinarũt: quod ostenti loco fuisse, euentus postea comprobauit, non esse Romæ locũ Musis, & amœnioribus his disciplinis, Iulio II. thesauros omnes ad mutuas Christianorũ ferè omnium cædes effundente: idq; magna & studiorum meorum & diuturni temporis iactura compertum habui, donec vicesimo pòst anno, ex quo huc migraueram, Hippolyti Medicei discipuli mei liberalitate atq; beneficentia fui tãdem subleuatus, vsu rerum ad vitæ necessitatem, quod satis esse duxi, suffecturo. F

OPTIO

A

OPTIO.

EOdem vtebantur hieroglyphico sacerdotes Ægyptij, si optionem atq; iudícium significare voluissent. Mus quippe plures diuersosq; panes aut poma nactus, purissimum optimumq; ex omnibus quo vescatur deligit. Quapropter in panificiis emundis, optionem ex huiusmodi murium indicio facere solitũ est multis. Idem in fructibus aliis, præsertimq; melopepónibus, summa nepotũ curiositate obseruari videmus, cũ eos meliores esse constet, quos mures cœperint abrodere. Plinius vbi de Ponticis muribus loquitur, mirari videtur quónã modo autores intellexerint eorum palatum in gustu sagacissimum esse.

IMBECILLITAS.

SVnt qui per murem exanimatum, imbecillitatem intelligi posse tradant: is siquidem minimo quoq; incõmodo exanimascit, plerunq; verò spontè moritur effluentibus intestinis: hinc κατὰ μυὸς ὄλεθρον dici solet, qua similitudine Menander vsus est, vt citat Ælianus lib. 2, cap. 10, cùm valetudinarius quispiã ipsa fuerit naturæ imbecillitate consumptus. Muribus enim in vniuersum vita breuis-

B sima: vnde musculus apud Horatium alteri ait, Viue memor quàm sis æui breuis. Sunt qui putent soricẽ ea de causa dictum, quia σορὸν apud Græcos putridum significet, quod huic qua de loquimur imbecillitati congrueret. Sed enim multò magis placet eorum sententia, qui quemadmodum suem ἐκ ὑὸς à nobis factum constat, ita ἐκ ὕρακος soricem deductum asseuerant. Nicander sanè ὕρακας mures appellauit Ætolûm lingua, apud quos ὗς, hoc est, sus, ὗραξ dicitur. Murem verò, quòd rostrum habeat suilli perquàm simile, Suis etiam cognomento dicunt, quod interpres Nicandri obseruauit. Sus verò sorexq; tanta concordia naturæ consentiũt, vt quod Magi tradunt, si quis muris iecur in ficu porco vorandum dederit, animal id eum qui dederit, nullo edito grũnitu vltrò deinceps adsectetur quoquò ierit: quod ego Patauij factum memini nònnullorũ iuuenum astu, qui ganeæ potius quàm disciplinis dediti erant, non sine totius viciniæ querelis, quæ sibi porcos incertis autoribus abduci lamentabatur.

AMATORIÆ DELICIÆ.

LOngè verò diuersum illud, quòd illecebras amatorias petulcioresq; lasciuias per album murem significare, non Ægyptiorum modò commentũ, ve-

C rùm & Græcorum fuit. Nam de muris salacitate multa sunt à plerisq; prodita: sed præcipuè mihi videtur Plautus rem expressisse, vbi Phronesium Dinarcho suadere conatur, vt multiuolus sit in re venerea: sic enim ait: Sed tamen cogitato mus pusillus quàm sit sapiens bestia, ætatem qui vni cubili nunquã committit suam, qua si vnum obsideatur, aliunde profugium quærit. Moris verò fuisse muris nomine amatoribus adblandiri, ex Epigrammatarij versu noscitur:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Ob notissimam verò muris salacitatem, mulierem quandam portentosæ libidinis, qualem nostri Messalinam fuisse memorant, ab Epicrate Myoniam, quasi nos murinam dicamus, appellatam ait Ælianus.

INTAMINATA MVNDITIA.

QVem verò intelligat Ælianus & Philemon per album murem, nemo ex nostris, quod hactenus legerim, explicauit: si tamen ad Pliniũ & alios probatissimos autores aspexeris, eum esse coniicies, quem Armenium vocamus, villi pelliũmq; mollitie delicatum, Francisci Petrarchę versibus pro castitatis hieroglyphico nobilitatũ, vtpote qui delicatioris cuiusdã munditiæ exemplar haud-

quaquam ignobile eſſet, cui ſcilicet ſpurcitia tantæ ſit abominationi, vt limo ante oſtium caui illitò, capi potius à venatoribus, quàm eo fœdari patiatur: quod cùm ſanctioris ſit amoris proprium, intemeratæ caſtitatis ſymbolum, quæ diuina tantùm flamma ſuccendatur, à peritiſsimis rerum ponitur. D

ARGIVI.

INuenitur & in numis muris ſignum: eam verò Argiuorum præcipuè monetam fuiſſe, Plutarchus ait, apud quos fuiſſet moris, vt numum imagine muris inſignitum cuderent.

DE FELE.

SI pro Æluro felem reddidero, ſatis ſcio paratos emiſſarios eſſe qui me dẽtibus inuadãt. Sedenim quę Plinius de fele refert, dum quęrit quo ſilentio, quamq; leuibus veſtigijs auibus obrepant feles, quamq; occulto ſpeculatu in muſculos inſiliãt, tum ea quę ab Aniano poëta memorant̃ apud Gellium, quę ab Ægyptijs eo ſuper ſunt memorię prodita, cuius oculi ad vices Lunæ, aut ampliores fiũt, aut minores domeſtico huic animali, quod Albertus modò cattũ, modò murilegũ appellat, cõgruere manifeſtũ eſt. Sunt & qui muſionẽ vocẽt. Felẽ aũt alij, quę vulgò felina, alij qui Martes appellat̃, eſſe volũt, eoq; & Varronis & Columellæ autoritatẽ trahũt. Nam quæ illi vnà cum Nicandro de venatu auium clandeſtino nocturnoq; tradunt, martẽ id facere ſatis exploratũ eſt. Sed quoniã de harum nomine plerique certant, ne temerè vni magis quàm alteri faueamus, æluri vocabulum interim vſurpabimus, de quo in antiquo Feſti Pompeij codice hæc adinueni: Eſt ælurus animal leoni cùm procreat̃ perſimile, olim ſylueſtre: maximè muribus aduerſatur, ſalax, oculi cuius acie flammea, ad imitationem lunæ creſcunt & decreſcunt. Nam veluti Luna pro ſolaris luminis participatione faciẽ quotidie variat, ita ælurus pari cum luna conditione afficitur, nunc aucta, nunc imminuta pupilla, prout Lunę orbis nunc ſe plenũ, nunc dimidiatũ, nunc cauũ, nunc tuberoſum oſtentat. Licinius Vmbrei in Nerea: Murũ ſtrages ælurorum oculi vt minuti Lunam ariolantur. Quibus quidem verbis neſcio an explicatius cattus noſter domeſticus à quopiã deſcribi poſsit. Sed quoniã de æluro ſatis conſtat, de Latina locutione nondũ per hos liquet, quamuis totiens Cicero felẽ & canẽ inter Ægypti numina ſocialiter enumeret, dubio procul cattũ intelligens. Æluri ipſius, ſi catti nomen ita abhorrent, ſignificata referamus. E F

IMPLORATIO.

VEteres cùm hominem in manus hoſtiũ illapſum, qui miſerabiliter auxilium imploret, indicare vellent, ſoricem pingebãt ab æluro comprehenſum: exauditur enim ſtatim miſerabilis eiulatus, & vox veluti auxilium implorãtis, vbi mus in dentes incidit eiuſmodi: vnde prouerbiũ, Sorex Hecaten. Cauſam Simnius Capito ſic interpretatur, quòd is qui in manus hoſtium incidit, illorum ducem implorat. Eſt verò ęluros, vt Verrius ait, ſub tutela Hecates. Apud mythologos inuenias Iouem ludicro certamine Apollinem cum Hecate tenella adhuc ætate commiſiſſe, argumento propoſito, vt ipſi quoq; certatim animalia conformarent atq; producerent, terręq; theatrum implere procurarent: tum Apollinẽ ſtatim hominẽ protuliſſe, aduerſus quem Hecate Simiam oppoſuerit à ſe factã: exceptam riſu rem Apollo leone terribili producto interturbauit. At Hecate ludo etiam indignata vinci, ælurum genuit. Maiore hinc Apollo effuſus riſu, mu-

rem

A rem in Hecates ludibrium protulit:illa magis indignata cùm vi non posset vincere,ad artes cōuersa,simiam in leonem,ęlurum in murem acriter incitauit.Leo diu à simia natibus eius affixa,tota est arena ad furorem vsq; exagitatus:mus au fugiens ad Apollinis pedes procubuit, atq; ita seruatus. Vlturus autem leonis iniuriam Deus, vim medicam in simiæ sanguinem immisit, qua leo febre correptus sanaret,atq; ita factum vt leo semper simiæ pastum appetierit:æluri autem genitale semen ita reddidit igneum,vt eius generis fœmina,de re omni animantium generi voluptuosa,et angi & cruciari ad miserabilem vsq; vociferationem compellatur. Alij rem tametsi manifestè fabulosam,ita gestam memorāt:Solem & Lunam initiò rerum in certamen deuenisse, vt terram animalibus replerent, cura eiusmodi illis à summo opifice demandata: statimq; leonē ea,qua insignis est, specie à Sole conformatum: Lunam verò æmulatione concitam cùm Deos omnes in nouæ belluæ admiratione detentos animaduertisset, neq; opus id æquaturā se confideret, æluron protulisse, animal quippe leoni perquam simile, sed & animis & specie tanto inferioribus, quanto luna ipsa Sole deterior est.

B Oborto interim inter Deos risu, indignatum Solem eam fuisse Lunę temeritatem,vt secum ausa esset contendere, murem euestigiò procreasse, vt æluri contentionē eluderet: tum Lunam maioribus ingenii viribus conuocatis,quantacunq; potuit arte conatuq;, quantoq; maximè studio proficere potuit, simiam progenuisse:id quoq; animal cùm ridiculum adeò apparuisset, elususq; omniū cachinnatione Lunę conatus fuisset,adeò id indignè Luna tulit,vt sempiternas inter simiam & leonem, neq; non inter æluron & murem,cōmiserit inimicitias.

LVNA.

Apud Ægyptios sanè æluri præcipuum hieroglyphicum erat,vt ex eius imagine Luna intelligeretur, in cuius cultum magna æluron veneratione prosequebantur. Satisq; constat eum qui animal eiusmodi vel incuria occidisset, populari tumultu variis suppliciis malè tractari, & enecari solitum: cuiusmodi superstitionis exempla in Romanum ciuem edita sunt Ptolemæi illius tempore,qui à Romanis in societatem & amicitiam receptus est. Porrò nullum apud Ægyptios Iside numen maius,neq; venerabilius fuit.Isis verò quāuis & Astrocyona è cœlestibus signis addictum habeat, in primis tamen accipitur pro Lu-

C na.Quicquid verò cum Luna consensum aliquem haberet,id apud eos honori habebatur. Ex quo verò Soli Luna maximè dicitur aduersa,æluros lunare animal sympathiæ vi animalia Soli notabiliter subiecta genuino quodā odio prosequitur,vtputa soricem,qui totus est Solis,adeò vt etiam,vti dictum superius, illi Smynthei cognomentum indiderit.

ORTVS ET OBITVS RERVM.

QVid verò sibi vellet æluros ille in summo Sistri apice, sub quo forma illa orbicularis,cui quatuor veluti tintinnabula mobilia æquis inter se interuallis applicata erant, ex Plutarcho declaratum est:significabat enim hæc species,omnia quę generationi corruptioniq; obnoxia sunt,lunari globo subiici,infra quē omnia mouentur & alternant, quippe quæ sint ex quatuor illis principiis, quæ elementa placuit appellari,cōflata,igne quippe,terra,aqua,& aëre. Cur verò animal hoc Lunę simulachrū excogitassent,ea affertur causa,quòd tum variū est colore & astu,tum noctu magis quàm interdiu exercitio deditum.Est præterea fœcundæ admodum salacitatis temperaturæq;,cum Luna perquā simile. Nam vnū primò parere fertur, inde duos, inde tris,inde quatuor, atq; ita vicissim ad

ſeptimum vſq; peruenire, ibiq́; ſiſtere, ita vt toto vitæ curſu octo & viginti natos edat, quot itidem luces in Luna dinumerantur in Zodiaci tranſcurſu peragendo. Ad hæc eius facies à ſeptimo quoq; die, in aliam ſpeciẽ abit. Verùm quę de animali traduntur, fabuloſa forſan aliquando deprehendi poſſunt, illud minimè confictum quod de pupillis eius fertur, quæ non tantùm ad Solis curſum quotidie cõmutentur, verumetiam ab incremento decrementoq́; lunaris globi quotidie varient, quod tum in aliis, tum in iis quos Syrianos vocamus liquidò apparet. Nam qui æluron deſcribunt, & variis eum maculis inſignem memorant, eam ſibi ſpeciem videntur propoſuiſſe.

MVLIEBRIS SALACITAS.

QVòd verò ſalaciſsimam fœminam per æluri fœminæ ſimulachrum nonnulli ſignificari dixerint, non ea tantùm cauſa fuit, quòd plurimum Lunæ fœcunditatem, quæ humoris ab ea manantis beneficio tota terra mariq́; luxuriat, admirarentur, quàm etiam quòd ipſius animalis ingenium ita affectũ animaduerterant: fœminæ enim in eo genere natura admodum libidinoſæ ſunt & ſalaces, tametſi initium vix pati poſſunt, in quo propter ignitam genituræ vim plurimum, vti dictum eſt, cruciantur: mares tamen ad coitum ipſæ frequenter alliciunt, inuitant, cogunt, puniunt etiam, niſi pareant. Vnde vulgò nũc homines qui operam nequitiæ dant incontinẽtiùs, & pudore proſtituto laſciuiunt, Cattorum commercia frequentare dictitamus.

DISSIMVLATOR TVRPITVDINIS.

VItiorum diſsimulatorem per micturientẽ ſimiam ſuo loco ſignificari diximus, quoniam ita in Hori codicibus impreſsis inueneramus: poſtea verò quàm & manu ſcriptos codices & antiquos nacti ſumus, non πίθηκον eo loco, ſed αἴλουρον inuenimus, quod quidẽ vero propius viſum eſt, cùm eo omnes ingenio catti ſint, vt quanto poſſunt ſtudio ventris excrementa, vel attracto, ſi copia ſit, puluere ſepeliant, vel alia re quapiam omnino occulant. Ægyptij ſanè cùm in propatulo ac viis ipſis cibum caperent, cattorum tamen exemplo ventrem domi exonerare, atq; id quidem clanculum, aſſuêrant. Munditiem hanc Hebræi quoque iubentur obſeruare, vt Deut. 23. Locum habebis extra caſtra ad quem egrediaris ad requiſita naturę gerens paxillum in Balthco, cumq́; ſederis fodies per circuitũ, & geſta humo cooperies quo releuatus es. Qui mos & apud Perſas tantæ fuit religionis, vt qui alio quopiam inſpiciente non modò quicquam non euomerent, ſed ne lotium quidem emitterent: quiq́; palàm id facere aggreſſus eſſet, facinoroſa notabatur ignominia. Quid verò quòd ad hanc vſq; diem aiunt Alexandriæ vrbe Ægypti, totius orbis emporio frequentiſsimo celebrata, indigenas expuentem quempiam non aliter abhorrere, quàm apud nos ludibrio & reprehenſioni ſit obnoxius, qui palàm ventris crepitum emiſerit?

AVGVSTEI.

ET quoniam noſtra omnis dictio ad ſculpturas picturasq́; & geſtamina contendit, minimè diſsimulanda ſunt legionum àtq; ordinum inſignia, quæ ſe pro re obtulerint: nam pleriq; hominum cùm in huiuſmodi ſigna picturáſue incidunt, quid ea ſibi velint, anxiè admodum percontari ſolent. Ab Ægyptiis enim ea primordia ſumpſerunt, vel haudquaquã diſsimilia ſunt ab eorũ inuentis. Cattus igitur in huiuſmodi geſtaminibus inſigne fuit, vt vetuſtæ indicãt inſcriptiones, eius ordinis qui AVGVSTEI vocabantur: hi ſub magiſtro peditũ ſtipendia faciebãt. Erat verò cattus is praſini coloris in alba parma, quam ruber circu-

A circulus ambibat, latè marginem circumplexus: gestus eius vt currentis, reflexo in dorsum capite.

FELICES SENIORES.

ALibi dimidius cattus rubri coloris in parma punicea dilutiore spectabat, qui à margine rubro surrectus, pedibus ad lusum compositis, adblãdiri videbatur. Insigne hoc erat, quãtũ ex vetustis ipsius reliquiis colligere potuimus, FELICIVM SENIORVM, qui sub eodem magistro peditum militabant.

ALPINI.

SVb eodem Duce signũ etiam militare fuit, in quo cattus coloris punicei diluti recta facie progrediens habebatur in parma viridi, cuius marginem albus circulus ambibat. Gestamen hoc erat militum qui ALPINI vocabantur.

Sed iam Io. Antoni charissime, nolim otium tuum curiositate aliqua mea interturbare, dum morosa & leui forsan dictione studiorum tuorum cursum intercipio. Hæc igitur pro qualicunq; munusculo ita ex improuiso comparato satis fuerint: de reliquis, si argumentum minimè displicuerit, aliàs plura coràm B conferemus.

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISS. CARD. BERNARDINVM MAFFEVM, DE IIS quæ per Serpentem in genere significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

IVcundissima illa amicitiæ suauitas tuæ, meúsq; erga te cultus, & peruetus admodum obseruantia, quæ Romæ primùm, vel à primis laudatissimæ adolescentiæ tuæ annis instituta, mox Patauij, quò ad ingenij cultum capessendum concesseras, clarissimarum virtutum tuarum, ingenijq; sanctissimi cognitione aucta est, & tuo in omnibus rebus meis patrocinio confirmata, efficiunt vt nullo vnquam tempore, neque longissimo quantumuis loco remotus, immemor tui esse possim. Quare licet aliquot abhinc annis te non viderim, núncq; maximè longè absis, & in Cardinalatus splendorem assumptus, necessè est te magnis omnino negotiis & occupationibus detineri, tam mihi ta C *men oculis inhærescis, ac si te coràm continuò conspicerẽ. Hinc factum est, vt cùm domi aliquantulum otij nactus lucubrationes illas, quas tantopere videre concupiscis, recognoscerem, eásque in libellos vnamquamq; suos dirigerem, earum partem ad te mittere cogitarim: id opportunè nec ne fecerim non sat scio: at certè amanter & ex officio à me factum hoc certò scio, vt scilicet haberes istic, in ista qua fulges amplitudine, si tibi tantulum horæ vel à publicis curis, vel à tuis sanctioribus studiis vacuum relinqueretur, quod cũ Pierio tuo loquerere, qui te semper vnicè sanctéq; coluit ac obseruauit. Neq; tamen tanquam summæ eruditionis tuæ nescius, arbitratus sum noui me quicquam allaturum tibi: verùm quia nullum vnquam abs te sermonem vberiorem, dum vnà fuimus, haurire me solitum meminerim, quàm de literis & disciplinis, id dedi operam, vt de literis & disciplinis noster hic per libellum, quem ad te misi, congressus esset. Erit verò sermo de iis quæ per serpentis imaginem apud veteres significabantur, quibus & Aegyptij sacerdotes, & pleriq; alij, pro literis vsi sunt: quæ quamuis fortè haud incognita sint tibi, decies tamen repetita placere semper poterunt, quæ de doctrina semel placuere: quare te ad rem recognoscendam, vbi primùm per otium licuerit, spero non inuito animo accessurum.*

ANGVIS atque adeò reptilium aliquot significata dicturus, cùm pro varia eorum pictura, diuersisq; speciebus varia identidem significata sint, curę precium esse existimaui genus eiusmodi priùs tractare, cuius effigies excogitata est auspicacior augustiorq;, magno apud veteres in cultu habita: cęrulea quippe facie, colore nitido, squamis pellucentibus, capite minimè formidoloso, à quo nostræ erit dictionis initium. Cum his Basiliscum enumerant, tametsi eius animalis violentiam mortales reliqui longè aliter interpretantur. Post Basiliscum aspis est, ac mox vipera, à quibus Ægyptij multa hieroglyphicōn argumenta desumpsere, & diuinæ nostrorum literæ horum sæpe mentionem faciūt, sed Dana illum religiosè præferunt, qui opem omnibus præsentaneam polliceatur: quare quænam sint ea quæ hinc significentur, dicere iam incipiamus.

D

MVNDI MACHINA.

MVndum vniuersum Ægyptij sacerdotes scribere volentes, anguē qui caudam propriam depasceretur, eumq; variis insignem maculis pingebant: de quo Claudianus:

E

Perpetuúmq; virens squamis, caudámq; reducto
Ore vorans tacito relegens exordia lapsu.

Quod dubio procul significat omnia, quæ diuina prouidentia in mundo generantur, ab eodem cùm solui cœperint, siue paulatim imminui atq; deficere, in sese recipi, fieriq; illud propemodum, quod apud quosdā Æthiopiæ populos assiduo est in vsu, qui cùm nullo alio nutriātur cibo quàm piscium, humana deinceps cadauera piscibus obiectant, victū quem ab eis acceperāt ex seipsis rependentes. Hęc verò cauda ab suo animali corrosa, receptæ autoritatis assumptum illud significat, quod vno omnium consensu fertur, decrementum vniuscuiuspiam rei alterius incrementū esse. Aiunt verò Phœnicū hoc fuisse hieroglyphicum, per draconem in orbem redactū, caudamq; suam deuorantē, id exprimere, vt appareat mundum ex seipso ali, & in se reuolui. Nam cùm æterna sint elementa, neq; corruptione neq; variatione per se vlla immutentur, corruptioni tamen ac variationi subiecta videntur, ea parte qua specierum informationi admiscentur, vi tamen ipsa incolumi permanente: quippe veluti ex literis nihil separatim significantibus apud Chalcographos siue impressores librarios dicere malimus, nomina componuntur quæ aliquid copulata significāt: mox vtilitate ipsa, impresso notatoq; libro, quātum vsui venerit recepta, nomina ipsa dictionesq; omnes corrumpunt, solutæ literæ incolumitati pristinę generiq; suo restituunt, & in alterius formæ vsum asseruantur: ita corpora quæ Græci συγκεχυμένα, iuniores Philosophi confusa, hoc est, in vnum conflata dicunt, cùm aduenerit exitus, diminuiq; cœperint, sigillatim in eadem ipsa resoluuntur elementa, aliarum itidem specierum compositioni obnoxia, ac semper exposita: quod ex nostris optimè Pacuuius intellexit, ad hoc luculentissimis his versibus alludens:

F

Quicquid est hoc, omnia animat, format, alit,
Auget, creat, sepelit, recipitq; in sese omnia,
Omniúmq; idem est pater, indidémq; eadem
Quæ erunt deintegro, atque eòdem occidunt.

Eòdem respexit Lucretius cùm dixit:

Deniq; iam ruere hoc circum superáq; quod omne
Continet amplexu terrai procreat ex se

Omnia

A *Omniaq́, quod quidam memorant, recipitq́, perempta,*
Totum natiuum mortali corpore constat:
Nam quodcunq́, alias ex se res auget alitq́,
Diminui debet, recreari cùm recipit res.

Sed ne multa adeò cōgererent Ægyptij sacerdotes, néve longis discere volētes ambagibus implicarēt, cùm omnem illi naturæ obscuritatē manifestè adeò sibi cognitam profiterentur, & quasi per manus proditam hæreditariā disciplinam possiderent, vno contenti hieroglyphico, mūdi conditionē omnem expressam esse voluerunt. Serpens igitur caudam depascitur suam, vt generū immortalitatem, qua rerum naturā Deus insigniuit, ostētet: vt principium ad finem directū esse, finemq́ue ad principium reflecti doceat. Nam vt hoc apertius explicetur, ex plantis fructus, velut ex principio finis: ex fructibus verò semen, in quo planta ipsa delitescit, atque ita principium ex fine. Sic nihil denique viuum intra mundum perit, sed eorum quæ nobis interire videntur, solæ mutantur species: de quibus Virgilius, nec morti esse locum dixit. Idem per atomos suos Democritus intel- B lexit, quamuis vocabulum nonnulli contendunt impropriè esse dictum: indiuidua tamen corpora ea esse voluit, quæ disiuncta cùm fuerint, neque legātur, neque internecionē recipiāt, nec sectionibus diuidantur, sed omne per æuū infinitā in se retineant soliditatem. Hoc illud idem figmentū est, quòd Saturnū, quem pro tempore figurāt, aiunt filios deuorare solitū, Iouem verò interceptū, lapide suppositio, quem Saturnus deglutierit. Terrestria porrò huic varietati cōmutationiq́ue rerū plurimùm obnoxia esse, per huiusmodi figmentū indicabāt: animā verò, quæ per Iouē, vt Plotinus interpretatꝰ, fingitur, immortalem esse. Sane Hesiodus posteaque prolē à Saturno & Rhea susceptā enumerauit, illud statim adiecit:

Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούνατ᾽ ἵκοιτο.

Atq́, hos deglutit Saturnus, vt ille vel ille
Diuino ex vtero genua ad materna veniret.

Quod ita accipiunt interpretes: Nascūtur è terra rerum species, & in terrā mox recidunt: nam Rhea defluxus est, & corruptio mundi. Quęcunque igitur tempus C protulit, eadem tempus absumit: vnde sacris quibusdam apud nos dicitur, puluerem esse hominem, & mox in puluerem reuersurum.

Non omittenda verò sunt quę de figura anguis, Mundū ipsum mira similitudine referētis, veteres Philosophi quasi ludētes cōscripsere, ipsam rerū speciē vniuersam nō temerè oculis omniū subijcientes. Siquidē pro corpore quod habet, grauissimū est animal, perinde ac terra, quæ ponderib. librata suis ob grauitatē insitā in centrū vndecunque cecidit. Præterea verò toto distentus humi corpore, per terrā repit, vnde etiā genus id nomē accipit, modò serpēs, modò reptile nuncupatū. Sed quoniā huiusmodi terrę hieroglyphicū loco suo copiosius tractabitur, ne nunc stylo vniuersi speciē percurrenti morā aliquā interponā, omittetur. Est præterea lubricissimū, quemadmodū aqua, atq; inter serpēdū pandos ac repādos vndarū flexus imitatꝰ: & apud fabularū scriptores draco euripus erat, qui Hesperidū hortis in insula positis tutelaris effingebatꝰ: & amnes quosdā spiras circū terrarū orbē replicare instar anguiū Socrates ait, Phædone. Quinetiā Hesiodus Echidnā ait dimidia sui parte Nymphā, dimidio altero immanē anguē: pro qua interpretes vapores accipiūt exhalantes à mari, neq; nō omnē humoris vim. Nympha verò est ob id, quòd subministrat nutrimētū. Serpēs propterea,

quòd flumina tortuosis ambagib. ferunt, perinde ac serpentiũ, vti dicebamus, D corpora sinuosis plurimũ flexibus obrepũt. Sed quod facit ad Nymphã, quę loci omnino genius est, occulta quippe vis illa quæ graminibus & plantis vitã fouet, auctũq; subministrat, ignarus nõ sum quosdã alios draconẽ hortorũ custodem pro radicibus arborũ accepisse, quòd tortuosę sint vti serpentes, & in terrã adactæ, perinde ac anguiũ genus in terræ viscerib. plurimùm delitescit: ita verò draconis speciẽ hanc pomis operã præstare vt asseruent: radicibus enim aut cæsis, aut exiccatis, poma etiam auferri necesse est. Aeriũ verò spiritũ, de quo latius in Basilisci significationib. dicet̃ inferius, per sibila, quæ vel ad audiẽtiũ horrorẽ nõnulli eorum excitare solent, intelligimus. Squamæ verò, stellarũ mundũ ambientiũ varietatẽ, quicq; ignes in supremo micãt orbe hieroglyphicè significant: nam et hinuleę pellis varietatẽ, quã Pan gestare fert̃, stellas ex maculis imitari ait Probus. Eandẽ Libero patri attributã, idẽ significare tradit Eusebius lib. de pręparat. Euang. primo, vbi Osirim, Siriũ, Liberũ, Solẽ, & Phaneta, ex Homeri, Eumolpi et Orphei versibus eundẽ esse disserit: de quo loco suo plura erũt inferius repetenda. Est & alia super hoc cõsideratio, q; anguis hyberno situ membrana E corpori, præcipuè aũt oculis, obducta obcæcatur, verno verò tempore fœniculum pastus, id Græcè μάραθρον est, eiusq; succo oculos inungens, impedimentũ illud exuit, & acutissimo quo pollet visui restituit̃, senectutẽq; ita singulis deponit annis, nudusq; propémodũ vernat, & glabro corpore iuuenis, vt Maro ait,

Lubrica sublato conuoluit pectore terga.

Leberida verò, membranã scilicet quã deponit, ita exuit, vt à capite orsus ad caudam replicet, interiore parte in exteriorẽ, exteriore in interiorẽ versa, cute intus altera subnascente. At mundus quoq; (de inferiori hoc mundo loquimur) hyemali tempore pruinoso, quodã nõ modò obcæcatus, sed vndecunq; obductus situ, annuo peracto spatio, Zephyris flare incipientibus, squalorẽ abijcit, quęq; rerum semina intus fuerãt superioris defectu caloris obstrusa occultataq;, extrà aperiunt̃ excluduntur q;, ac senectute deposita per vices iterũ iuuenescũt. Quin etiã quæcunq; de anguis renouatione traduntur, cũ hac ipsa mundi nostri renouatione cõsensum habẽt: ferunt enim colubrũ cùm exuere incipit, ab oculis primùm detrahi, ita vt obcæcari videatur, tum caput exuitur, glabrũq; hoc omnino antè quàm reliquũ corpus, apparet. Arbores quoq; oculos primùm exerũt, F gemmas alij vocant, germen alij: sed inoculatio inde, insitionis genus: mox exsinuant flores, paulatimq; fructuum fœtus aperiunt. Neq; vere tantùm exuit anguis, verumetiam autumno, & pro locorũ temporumq; conditione: æstate etiã, Aristotele hoc asserente, licet id abneget Plinius. Atqui mundum etiam nõ vere tantùm hæc facere, sed æstate autumnoq; omni, tot species, tãtosq; ortus, variosq; nouatus aperire, pro regionum situ ac rerum natura, conspicimus.

IVVENTVTI REDDITVS.

SVnt verò qui per anguẽ & leberida hieroglyphicòs hominẽ ostendãt iuuentuti redditum, si vel de morbo, aut alia aliqua lue aut calamitate, squallorem atq; maciem deposuerit, sitq; demùm habitior atq; validior factus. Libet verò fabellã super huiusmodi renouatione, ex Nicandro & eius interpretibus recitare. Mortales enim aiunt impetrasse olim à dijs multis precibus, vt perpetuo iuuentutis munere donarentur, atq; ita nunquã in posterũ senio cõtabescerẽt, sed quandiu vnicuiq; viuere permissũ esset, integris viribus & florenti semper ætate vegeti perseuerarẽt. Hanc igit̃ simulac benignitate Iouis accepisset, imperitos

adeò

A adeò rerum fuisse, vt eam asino vectandam commendarint: hunc verò siti confectum ad fontem quendam peruenisse, in quo serpens loci custos statiuam habebat custodiam, cumq; inde bibere tentasset, à serpente prohibitũ, neq; alia conditione bibẽdi facultatem illi factam, quàm vt id omne quod vehebat onus angui mercedis nomine concessisset: ex eo inde tempore omnes angues senectute singulis annis abiecta iuuenescere, homines verò senio confectos emarcescere, ac stoliditatis pœnas luere, quòd iuuentutem tanto expeditam studio negligenter custodissent. Hinc illa Tibulli querimonia:

Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas,
Cur nos angusta conditione sumus?

Sed quoniam in fabularum figmentis varij admodum Græci sunt, easq; vnusquisq; suo ex commodo, & vt adlibuerit comminiscitur, ferunt alij Promethea cùm cœlestem ignem furatus esset, eumq; mortalibus communicasset, nullam illos accepti muneris gratiam Prometheo retulisse: quod cùm Iupiter approbasset, pharmacum hominibus quo senectutem amolirẽtur, elargitus est, quod do-
B num asino vectãdum illi destinarint, atq; illa mox subsecuta, de asini imprudentia, de serpentis astutia, de commutatione, quæ superius enarrata sunt. Meminit huius fabulę Sophócles, κωφοῖς. Quoniam verò asinus ille & sitim eò contulerat, factum est vt ex pacto serpens eam quoq; sibi vendicaret, hinc supra modum illos siticulositate pleriq; eorum pertentare solent, quos momorderint: de quo tamen plura loco suo dicuntur, vbi Dipsadis significata recensemus.

TEMPVS.

ERat autem aliud hieroglyphicum serpentis, caudam suam sub guttur attractam occultantis, eaq; species in Saturni dextera manu statuebatur, quem pro annuo circuitu, pro tempore, pro ætate, pro immortalitate poni ex multorum scriptis accepimus. De anno apertissimè Maro:

Atq; in se sua per vestigia voluitur annus.

Quòd verò serpens temporis signũ esset, causam Cyrillus hanc subijcit, quòd in longitudinẽ porrigit, et multis cõplicatur spiris, quę sunt multę dierũ annorũq; series, taciteq; proserpit, nullo edito strepitu: vnde Poëta non incelebris dixit,

C *Labitur occultè fallitq; volubilis ætas.*

Verùm ea quoq; causa esse potest suppressę caudæ, quòd tempus aut à præterito, aut à præsenti, aut à futuro consideratur, quæ omnia incerta nobis omnino sunt: præteritũ siquidẽ intueri minimè possumus, & cùm principio careat, neq; mente quidem concipitur: futurum longè minùs, quia nondum est, & finis eius prorsus incognita, qua de Horatius tertio Carminum:

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus.

Pręsens verò cùm sit instabile, velocissimeq; trãscurrat, vix percipi potest: veluti si digitũ in defluentẽ aquã intingamus, discernere nõ possumus vtrũ in pręterita, an in futura, an in præsenti: quia pręterita iam elapsa, futura nondũ adhęsit, pręsens pũcto ipso statim elabit: quę cùm omnia cognitioni nostrę subducant, Ægyptij forsitan pro hieroglyphico huiusmodi caudã ita reduci occultariq; voluerunt.

CALAMITAS.

HAbet & vocabulũ ipsum, Temporis, hieroglyphicã omnino significationem, vt hoc obiter attingamus, & à perniciosa Saturni vi nõ admodũ alienam. Nam Poëtæ tempus edax rerũ esse dicũt. Neq; Latini tantùm, verùm etiã

Syri & Hebræi dictionẽ Tempus, pro calamitoso rerũ statu ponere cõsueuerũt. D
Nã, Et erit tempus eorũ in seculũ, primo & octogesimo psalmo legas, & huiusmodi passim multa. Quòd verò hîc in seculũ legit̃, interpretes de calamitatibus dictũ volunt, quæ post neglectũ Christum perpetuò erant Iudæos oppressuræ.

MVNDI MOLES.

SVnt qui aliam etiam picturam simulachrum' ve mundi fuisse dicant, vt scilicet intra circulum æreum serpentis effigiem accipitrino capite insignem circunducerent ad ⊖ propémodum literæ similitudinem: ære quippe ignem referente, circulo magnitudinem & formam orbis indicante, serpente bonũ dæmonem, cuius merito ac beneficio omnia alantur, vigeant, ac perennent. Sed nõ elementalem hunc orbem tantũ ex hieroglyphico huiusmodi colligimus, verum etiam & cœlum ipsum, quod sub Iani figmento fabularũ inuolucris occultatur: Ianum enim ab eundo dictum, peritiores asserunt. Mundus itaq; initiũ ex se faciens, cùm in se reuertat̃, figuræ ipsius, quæ posita est, rationẽ ostendere videtur.

ANNVS.

CÆterùm quia Ianus vbiq; anni dominus decantatur, quẽ à circuitu vocatũ E dicebamus, eundem'q; ac Apollinẽ intelligũt, veluti Dianã Ianam olim appellatã affirmant, quos vtriusq; anni arbitros esse testat̃ antiquitas, præcipuè verò Vergil. cùm dicit, *Vos ô clarissima mundi Lumina, labentẽ cœlo quæ ducitis annũ, Liber & alma Ceres.* Nam & Lucretius serpere solem dixit vt annum struat:

Annua Sol in quo contundit tempora serpens. Quòd verò Maro Liberum & Cererem huc inculcarit, doctissimè factum, vtpote qui apud Orpheum legerat,

ἥλιον, ὃν Διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν.

& apud Euripidem & Aristotelẽ eundẽ Solem & Bacchũ esse, de quo nos apertius alibi. Dionysiũ eundẽ & Bacchũ & Liberũ & Solẽ, aut igneã solis vim, non ex Orpheo tantũ, sed & Euripide, Aristotele & Eusebio Macrobio'q; citatis indicauimus, vbi apud eundem Virgiliũ ex antiquis codicibus legendũ ostendimus, Qui ducitis annũ, scilicet Liber & alma Ceres: licet, quæ lumina, idem sit.

ÆOLVS.

IPsa autem macularũ varietas, & anni significatũ in serpente detectũ, id in memoriã adducit, quòd Æolum eiusdẽ varietatis gratia vetustas tempestatibus F præpositũ effinxit, per quem annũ ipsum intelligebant, eaq; de causa Hippotæ filium dixère, quòd celeri cursu tempus elabatur. Equis enim hoc à natura tributum, vt nascantur ad cursum, quod loco suo disputatũ est. Habere verò Æolũ filios XII ait Homerus, mares sex, fœminas totidẽ. Mẽses ij sunt, ait Phurnutus, quorũ qui fœcũdi fruges omniũ vsui reponũt, fœminæ dicant̃: qui verò steriles sunt, mares habeant̃. Apud alios lõgè secus inuenio, ex religione quippe veterũ mẽses singulos ita dis singulis adscriptos, vt Ianuario Iuno præficiat̃, Februario Neptunus, Martio Minerua, Aprili Venus, Maio Apollo, Iunio Mercurius, Iulio Iupiter, Augusto Ceres, Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Nouembri Diana, Vesta Decembri. Apud celeberrimũ Cardinalem Hippolytũ Medicem cippum Romæ vidi marmoreũ obrotundũ, in quo duodecim hæc numina pulcherrimo opere circũsculpta sunt: qui quidẽ cippus indicans Augusti Octauiani mensam illam, qua de Suetonius mentionẽ facit, cõsuesse eum & sodales amiciores ad duodenariũ vsq; numerũ deorũ habitu cœnitare, & δωδεκαθέων cõuiuiũ celebrare, ad eius certè rei argumentũ mirificè conformatus est: nã & figura quę pro Apolline sculpta est, Augusti ipsius faciem totã refert & exscribit, quod & in ple-

A in plerisq; alijs eius Dei statuis factum obseruauimus. Sed nos ad anguẽ nostrũ reuertamur, quo super animaduerti, plerosq; figurã eius in orbem circunducti, & caudã nunc occultantis, nũc admordentis, nunc depascẽtis, cõfundere: quod ita distinguendũ est. Quæcunq; de mundi anniq; varietate reciprocationeq; dicta sunt, ea per caudæ morsum intelligunt. Sedenim cùm æternitatẽ, siue vt nõnulli malunt, æuũ seculum've significabant, serpentẽ pingebãt cauda tantũ sub corpus, ita vt delitesceret, reducta: sic enim circuitus ille perpetuus intelligebat.

BASILISCVS.

ANguis aũt huius species ea erat, quem VRAEON Ægyptij, Basiliscũ Græci vocãt. Animal id duodecim nõ amplius digitorũ magnitudine, vt autores nostri prodidere, candida in capite macula, & quodam diademate, vnde regiũ illi nomẽ, insigni: siue Basiliscus ea de causa dictus fuerit, quòd eius aspectũ reliqua serpentiũ genera vereantur. Hic sanè flexu haudquaq; multiplici corpus impellit, quod reliquæ faciũt serpentes, sed celsus & erectus à medio incedit, quę omnia cũ Nicãdri versibus his optimè quadrãt:

B Τεκμαίρευ δ' ὀλίγον μὲν, ἀτὰρ προφερέστατον ἄλλων
Ἑρπυστῶν βασιλῆα, τὸ μὲν δέμας ὀξυκάρηνος,
Ξανθὸς ἰδεῖν, τρία δῶρα φέρων μῆκός τε, καὶ ἰθὺν
Οὐκ ἄρα δὴ κείνου σπαραχθέα κνώδαλα γαίης
Ἰυγὴν μιμνοῦσιν ὅτ' ἐς νομὸν ἢ καὶ ὕλην.



Surrectum verò pectus in animali huiusmodi, in obeliscis & alijs Ægyptiorum monumẽtis animaduertas, præcipuè verò in numo quodam qui Fabatio cusus est, in cuius altera facie caput est cum spolio capreæ, ab occipitio vasculum in modij formulam, quale etiam in Antonini Aug. & aliorum quorundam numis cernere est, nusquã verò frequentiùs, quàm in Ægyptica Bembi tabula ex ære, vbi Basilisci huius forma sæpe conspicitur, capite aliàs accipitrino, aliàs humano, aliàs vt hìc figurauimus. Quod verò Albertus de ouo galli gallinacei fimo obruto tradit, quodq; inde Basiliscus enascatur, sitq; figura eius omnino gallo similis, cauda C tamen serpentina, fabulosum iudicant peritiores.

ÆTERNITAS.

SEdenim cur Ægyptij per hoc potiùs colubri genus, quàm per aliud quodquam seculũ æternitatémue significarent, causa erat, quòd inter serpentiũ genera hoc vnũ interfici vi non potest, si Horo Niliaco hieroglyphicω̃n nõnullorum autori fides adhibenda est: quinimò tanta huic vni vis est, vt animalia reliqua solo sibilo fuget, quo audito ferũt omnes auium cantus coërceri, fruticesq; & herbas nõ vllo morsu, sed olfactu aspectúve solo enecari. Archelaus tradit, vt apud Ælianũ habetur, veterinum olim iumentũ in Africæ solitudine quadam defecisse, ad cuius cadauer serpentes plurimę ventitarint vt eius viscera depascerentur, interim Basilisci audito sibilo omnes profugisse, aut in sabulũ sese abdidisse: progressum verò Basiliscũ, per otiũ sine cuiusquã tumultu quantũ appetierat esitasse, cumq; satur iam abiret, iterũ edidisse sibilũ, quod indiciũ fecerat serpentibus alijs ad escam tutũ patere reditũ, atq; ita eas oblatã prædam repetijsse.

CALVMNIIS AFFLICTVS.

HÆc igitur Basilisci vis quæ sine morsu perniciosa sit, argumentũ hierogly-

phici dedit Ægyptijs sacerdotibus, vt si hominem à calumniatoribus malè acce D ptum, & mortiferis delationibus afflictatum significare vellent, Basiliscum apponerent: nō enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quàm faciat Basiliscus: clàm siquidem illi principum auribus insusurrāt, nullo palàm morsu infixo, quò diluendi ansa præripiatur: atq; ita pleriq; falsò delati, extrema quęq; pertulere. Sed ne talem ac tantam Basilisco vim inesse quispiam admiretur, Thebiorum natio pestifera adeò fuit, vt vel solus oris eorū halitus exceptus, interimendi vim habuerit, illorumq; præsentiā nō animalibus tantùm, verumetiam satis noxiam fuisse: de quibus hæc & alia secundo Symposiorum Didymus.

OCVLI DIVVM.



IN ea tamen religione Basiliscus habitus apud Ægyptios, vt ex auro dedicaretur. Caput autem illi accipitrinum faciebāt, oculosq; eo artificio concinnabant, vt & claudi & aperiri possent. Hunc simulatq; oculis adapertis pferebāt, vniuersa Ægyptus lætitia atq; hilaritate perfundebatur, perinde ac si deorum oculi eos aspicerent, opemq; pręsentem omnibus polliceretur: in luce igitur & in propatulo omnes esse, & risui & iocis atq; conuiuijs dare operam. Quòd si clausis eum oculis extulissent, ibi tum omnia mœrore luctuq; confundi, auersos & iratos esse deos existimari, abdere se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabiliq; deploratiōe pro se quenq; niti, vt deorum indignationem quacunq; possent ratione mitigarent. Non fuit horū ignarus Philon: & Epies quidam diuinorum interpres apud Ægyptios nominatissimus, rem memoriæ prodidit. Figura autem hæc ita habetur in Bembæa tabula. Vt verò hæc magis innotescant, Iouem Ægyptij, autore Plutarcho, spiritum esse dicunt: spiritus nulli animalium vehementior quàm Basilisco, ideoq; nulli magis diuinitatis symbolum quadrat. E

SPIRITVS. F

PORrò anguis apud eos hieroglyphicum est spiritus illius qui per vniuersam mundi molem difflatur. Anaxagoras quoq; quatuor elementis constitutis, quæ per anguem significari statim initiò diximus, rectorē adiungit, siue spiritū, siue Deum, siue mentē, vt Probus interpretatur, per quem hæc quatuor regantur: quod Virgilius etiam nullius ignarus disciplinæ affirmat dicens:

Principio cœlum ac terras camposq; liquentes,
Lucentémq; globum Lunæ, Titaniaq; astra
Spiritus intus alit, totámq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Quem enim Anaxagoras νοῦν, is spiritum & mentem dixit. M. Tullius Platonis sententiam, quæ in libro de Anima est, secutus, principiò terram ait sitā in media mundi parte, circunfusam esse hac animabili spirabiliq; natura, cui nomen aër.

ÆOLIPILÆ.

NOn imperitè igitur qui Æolipilas cauant, solent illis in cōuexo draconē su perinducere, ex cuius ore circa mediū sito spiritalis illa fistula promineat, quæ ventū proflet. Sunt verò pilæ huiusmodi æreæ, cauæq;, in quas per angustissimum

A stißimum punctum humore instillato, vbi ad ignem admotæ concalescere cœperint & efferuescere, spiritum vehementem admodum efflãt: humor siquidem caloris vi rarefactus, magnam aëris copiam generat, cuius cùm minimè capax sit ea concauitas, vehementi eo impetu cogitur erumpere: cui si tantillum argenti viui infundatur, ex discordia quam materia hæc habet cum calore, inquietata magis aqua vehementius expirabit.

SVCCESSVS VOTI.

TAntam verò affinitatis cũ Dis existimationẽ Basiliscus assecutus est, vt ausi olim sint mortales sanguinem eius difficillimè conquisitum curiosius asseruare, Saturni eum sanguinẽ appellantes: quem si penes se haberent, existimabãt & successus petitionũ à Potestatibus, & à Dijs etiam precũ, morborũ remedia, beneficiorumq; munera largius impetrari. Astrologi quoq; Basilisco tantũ tribuunt, vt stellam in corde Leonis sitam, Basiliscũ appellent, quam Chaldæi rerũ cœlestium reginam & dominam existimarunt, quod in Arati commentarijs tradit Theon, vbi de leone agitur, neq; dißimulat Nicephorus in Astrolabij structura. Quanquã in vniuersum inesse anguibus vim magicam ad gratiã sibi comparandam, Magi tradidêre, quibus persuasum est primum vniuscuiusq; Draconis spondylum mulcere aditus Potestatem, principumq; gratiam conciliare.

SACERDOTIVM SACROSANCTVM.

QVi verò serpens sacerdotum insigne oblongo obuolutus pileo gestabat, monumẽto erat, vt si quis cõtra Reges (penes enim sacerdotes Ægyptiorum erat imperiũ) auderet insurgere, sciret se in venenatos morsus incursurum.

ORIS VIS.

HAc autem de causa oris vim describere si voluissent, colubri signum protulissent: nã coluber nullis alijs corporis partibus validior quàm ore ipso. Celebratum est illud ad horrorem incutiendum, δῆγμα ἀσπίδος, cùm virulentum & immedicabile vulnus aliquod intelligi volumus. Aspidũ ictui vel nullũ, vel rarum admodum remedium inueniri, tradit Ælianus: compertumq; est plerunq; ictu læsos huiusmodi, vix horis quatuor superfuisse. Et Moses cantico venenũ aspidum ait insanabile. Eustathius, eam morsu lethiferũ somnũ superinducere: Plinius, ea percussos torpore & somno necari tradit: eaq; de causa somniculosa dicitur à Sisenna. Color aspidis plurimũ niger, quibusdã & cineritius: quãdoq; etiã aspis fulua deprehẽsa est, quã ego in agro Bellunẽsi vidisse olim reminiscor.

FVROR IMPLACABILIS.

IMplacabilem furorem Diuinæ literę per serpentem voluminib. implicatũ, & qui linguis micet ore trisulcis (ita enim describitur irritatus) expressere. Psal. LVIII legas: Furor eorũ serpentini furoris instar, & sicut aspis, & quæ sequuntur. Incomparabilis porrò est in angue furor, qui simulac se lęsum sensit, ita vesanè furit, vt nunquam absistat donec venenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, vt ait Euthymius. Et quoniã feritate, vti dictum, reliquas colubras aspides antecedũt, posito genere ad istius accedit speciem quæ maximè sit intractabilis.

CONTVMACIA.

INde aliud desumitur hieroglyphicum: sunt enim qui cõtumacem hominem, nulli quippe legum imperio, vel magistratuum edicto, potentiorúmve iussis parêre destinatum, per aspidem aurem obturantem aptè significari tradant: ea siquidem vbi se excantationibus accersiri senserit, statim vna in terram aure defossa, alterã cauda obturat, ne carminũ vocem exaudiat, atq; ita Magorũ conatũ

eludit. Verã autem esse serpentium excantationẽ, manifestissimè cõstat Psalmo L V I I, vbi Dauid ita canit: Furor eorũ par est anguiũ furori, sicut Aspidis surdę, & obturantis aures suas, quæ vocẽ ritè quantũlibet excantantiũ non exaudiat. D

DE VIPERA.

VXOR INIMICA MARITO.

AD hæc vipera suo quodam ingenio prædita, extra ordinem sua habet hieroglyphica, quorum illud præcipuum, quòd mulierem quæ virum oderit suum, cui mortẽ etiam intentet, neq; nisi coitus tantùm gratia blandiatur, per pictam viperam sacerdotes illi intelligebant: ea siquidẽ, vt apud Horum est, cùm mari copulatur, caput eius ori insertat suo, atq; in concubitus cõflictu nimia voluptatis vi superata, capite maris mordicùs amputato, maritum extinguit. Id cùm Plinius, Nicander, Galenus, tum pleriq; alij autores grauissimi tradunt, miror Albertum vnum è nostris conatũ eos redarguere, qui dicant viperam in coitu mariti caput amputare. Sed missa faciam quæ Galenus & alij scripsere in hanc sententiã, Nicandri verò carmina tam pulchra minimè prætermittenda fuerint: E

Μὴ σύγ' ἐνὶ τριόδοισι τύχοις, ὅτε δῆγμα πεφυζὼς
Πορκνὸς ἔχις θύησι τυπὲν φολόεντος ἐχίδνης,
Ἡνίκα θορνυμένου ἔχιος θολερῷ κυνόδοντι
Θουρὰς ἄμυξ ἐμφῦσα κάρην ἀπέκοψεν ὁμεύνου,
Οἱ δὲ πατρὸς λώβην μετεκίαθον αὐτίκα τυτθοί,
Τεινόμενοι ἐχίηες ἐπεὶ διὰ μητρὸς ἀραιὴν
Γαστέρ' ἀναβρώσαντες ἀμήτορες ἐξεγένοντο.
Οἴη γὰρ βαρύθει ἀποκύματι τοὶ δὲ καθ' ὕλην
Ὠοτόκοι ὄφιες λεπυρὴν θάλπουσι γενέθλην.

Quæ sic Latinè traduci possent.

Dij meliora velint, ne tunc incautus apertis
In triuiis, cùm fortè acres mas luridus atræ
Coniugij euasit dentes, & fulminis ictum,
Vipereo occurras generi, námq; illa in apertas
Excipiens semen fauces, caput inde mariti
Complexu in dulci abscindit: mox damna parentis F
Extincti fera progenies vlciscitur, aluo
Materna abrosa, & catuli sine matre oriuntur:
Sola etenim hæc animam fœtum, reliquæ oua colubræ
Per syluam excluduntq; fouentq; in cortice prolem.

Neq; me præterit, esse qui alia quædam serpentiũ genera animal párere tradant, qua super historia multum diúq; annis proximè elapsis decertatum est inter literatos viros, lite adhuc sub iudice destituta, cùm etiam fuerint ætate nostra, qui has quas putamus viperas vtriusq; sexus electas viuarijs inclusere, easq; aliorũ instar animalium coniungi, concipere, párere, educareq; fœtus suos experimento compererint, nullo parentum desiderato. Quòd si quis in hoc negotio plura deposcat, ab editis iam eorum libris desumendum fuerit. Sanè alia etiam est viperæ generatio: siquidem Aristoteles, vt apud interpretem Theocriti legitur, lacertam exiccatam ait in viperam mutari.

FILII CONSPIRANTES IN MATREM.

VT verò reliqua prosequamur, filios aduersus matrem conspirantes, Ægyptij sacerdotes per eiusdẽ viperæ hieroglyphicũ notabãt. Quòd si quis hominum

A minum tantũ ſceleris admiſiſſet, articulatim cum acutis calamis cæſum iubebãt viuum ſuper ſpinarum aceruos comburi, meritò maximũ omnium ſcelus iudicantes ei mortem inferre, à quo vitam quis accepiſſet. Hac verò de cauſa dicunt viperas in parricidæ culeum includi ſolitas: nam Simia, quam Iuuenalis innoxiã appellauit, filios, vt in Cynocephalo diximus, ſuos necare ipſa ſolet. Canis verò & Gallus non alia de cauſa creditur cum his idem ſubire ſuppliciũ, niſi quia & ipſi impiè facere videntur, quòd & ſorores & matres ipſas ſaliant. Sed quod ad parricidium attinet, non id tantùm animantium genus eo ſcelere cõtaminatur, verumetiã phalangia, vt & polypos & fluuiales equos taceam, eadem prorſus impietate notata ſunt: hæc enim fœtu numeroſo, quippe ſupra triginta interdũ, edita, matrem quamprimùm orta fuerint interimunt, nonnunquã & patrem, eo viperis immaniora, quo illæ naſcendi neceſsitate, hæc iam nata, nulla cogente cauſa, nullo inuitante commodo, ſponte ſe parricidio polluunt. Non prętereo quòd Theophraſtus negat viperarum vterum à catulis ſuis exedi: namq; autor ille ſummæ inter Græcos diligentiæ, aliam in his maternæ mortis cauſam com-B miniſcitur, diſrumpi quidem ſponte vterũ, vtpote qui anguſtus adeò ſit, vt tam numeroſæ prolis multitudinem & incrementum capere non poſsit. Idem marinis acubus euenire, quas admodum tenues prolis multitudo diſrumpi cogat. Quòd verò Dominus Phariſæos viperarum ſobolem vocat, ad Dauidicum illud ſpectare dicit Irenæus, Alienati ſunt peccatores ab vtero, ira eis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis, ſiue quia venenum ſemper ſub lingua promptiſsimum habebãt, ſiue quia erga patrem ingrati abdicatiq; ſunt, nullam hæreditatis partem aſſecuti, ſiue ob perplexas vias, quas à recto itinere declinantes occupabãt, per ambages & deuia progredientes.

Parricidæ ſupplicium.

Pſal. 57.

ABORTVS.

PRæter hæc ſunt è iunioribus, qui abortiuum incommodũ per viperam mulieris pedi ſuppoſitam ſignificare commenti ſint, quod apud veteres nuſquã memini me legere. Figmenti tamen huius cauſam minùs explodendam apud Plinium olfeciſſe videor: ſiquidem is traditum ait à veteribus, mulierem prægnantem ſi viperã ſiue ſtudio, ſiue incuria tranſcenderit, abortum facere, vſque-C adeò viperæ venenum vel afflatu ſolo in humani generis perniciem graſſatur, fitq; ita ſerpens ea humanorum partuum faſcinatrix, quòd illi ritè párere non liceat: vt minùs iam miremur venenum illud quo Scythæ ſagittas ſuas inficere cõſuerunt irremediabili ſcelere, non alijs libentius rebus confici ſolitum quàm viperina ſanie, & humano admixto ſanguine.

VVLNVS AMATORIVM.

QVæ verò de morſu viperæ ponũtur à Platone Sympoſio, eius ſcilicet ictu tactos aperire nolle quid patiantur niſi ijs qui ſimiliter ægrotant, myſticè, vti ſuus eſt mos, poſita ſunt. Sed cur Platoni veritatis diſcipulo innitamur, cùm liceat homini Chriſtiano Platonis ipſius præceptores, Prophetas quippe & ſapientes alios legere, qui de mundo, & ijs quæ ſupra mundum ſunt, accuratiſsimè diſſeruere, cœleſtisq; numinis afflatu cognita, mortaliũ ingenijs cognoſcenda ꝓpoſuere, perq; eos ad eam, quæ vera & ſola eſt, ſapientiã peruenire? In hoc autem ſerpente, ſacratioribus interim interpretationibus omiſsis, noſtræ nobis imbecillitatis conſcij, humaniora quædam proſequemur, quę ſi non ad diuinorum intelligentiã, ad mores certè, & vitæ noſtræ conditionẽ facere videbuntur, eamq; ingrediemur viam, quam admirandus Philon primus omnium videtur

aperuisse. Dicemus igitur viperinum hunc morsum spectare nimirum ad illud D amatoriæ mollitudinis hieroglyphicum, quod apud nos in Diuinis literis per serpentem qui Adamum decepit, probatissimorũ autorum opinione designatur: in illo enim, vt hi tradiderunt, voluptatis, nequitiæ, mollitieiq; fomes delitescit. Picturata siquidem cutis, vt cum ipso Philone & alijs super hoc latius philosophemur, varias delicatasq; rerum omnium illecebras præ se ferre videtur. Et mortale genus nulla re magis afficitur, quàm rerum varietate. cuius rei experimentũ est in pictura, in fictili fabrilíq; arte qualibet, aliqua ratiõe digesta. Quin & natura ipsa varietate ad lasciuiam vsq; delectari videtur. Plantarum enim diuersicolores flores, varia germina, speciosi fructus, & alia atq; alia forma, hisq; atq; illis coloribus intincti, ac multiformes animalium facies, visum oblectant, quibus si supra modum delectemur, in eorum admirationem nimium illecti, inhæsitare videmur luto, proniq; in faciem procũbere, totoq; ventre serpere: terreno enim vescimur cibo, posthabito cœlesti: nam vt optimè ait Horatius,

Insani sapiens nomen ferat æquus iniqui,
Vltrà quàm satis est, virtutem si petat ipsam. E

Illo prius aptè proposito subsequitur:

Quid censes munera terræ,
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?

Ad hæc comessationes & ebrietates, gulæ ministræ, non minùs quàm mordax serpens miseros artus animæ depascuntur. Reptatus autem nihil aliud significat, quàm animum qui attolli nequeat in sublime, semperq; deiectus ad sola terræ commoda prorepat. Spiræ cõglobataq; volumina mille, quibus assiduè decipimur, laqueos intento veluti digito demonstrant. Latebris gaudet coluber, latebris & voluptas impura, quæ veluti in scrobibus & hiatibus, in humanis quippe sensibus occultatur. Hinc apud Græcos Mycheæ Veneris sacra, quæ in specubus & abditissimis penetralibus celebrantur: μυχὸς enim secessus est. Et scitè Lysitetes Plautinus adolescẽs Trinummo, amorem lasciuum latebricolarum hominum corruptorem vocat: super hoc Tertullianus ita declamat: Abscondat itaq; se serpens quantum potest, totamq; prudentiam in latebrarũ ambagibus torqueat, altè habitet, in cæca detrudatur, per anfractus seriem suam euoluat, F tortuosè procedat, nec semel totus lucifuga bestia: hæc ille. Venenosa verò sibila veluti surrepentis ipsius mali blandimenta quædã sunt: nam boni specie decipimur. Ad hæc futurum dicit Deus, vt homo serpentis caput obseruet, ille hominis calcem aggrediatur: malorum illud affectuum principiũ contagionemq; mentis ex multiplicis voluptatis vsu indicat, cùm eius præcipua vis nostræ insideat cogitationi. Per calcem verò animę pedem intelligimus, quę illa est portio despicatissima, qua materiæ vti solo innitimur, altrix inquã, & cibaria potestas, libidinis irritamẽtum, & voluptariæ totius lasciuiæ magistra. Est hæc, inquam, Philonis sententia, cui D. Ambrosius è nostris libenter accedit, & ex serpentis specie figuram delectationis intelligi asseuerat Hexaëmero, & ad Sabinum epistola. Nam & Origenes reptile venenatum in nobis esse dicit, cùm mulierẽ aspeximus ad concupiscendũ eam, atq; vt in ea penetralia & sacra adyta subeamus, vnde subliminiora quædã ad puriorẽ aërem patefactis hiulcæ terræ foribus proferamus. Nónne idẽ Origenes de immaculato Virginis vtero, & ortus vitæq; eius integritate perpetua loquens, eam ait neq; serpentis persuasione deceptam, neq; venenosis eius flatibus infectam? Cyprianus de serpẽte eodem contra Nouatianum

A uatianum: Plus metuendus est, inquit, & cauendus inimicus cùm latenter obrepit, cùm per pacis imaginem fallens occultis accessibus serpit, vnde & nomen serpentis accepit: ea eius est semper astutia, ea est circumueniendi hominis cæca & latebrosa fallacia: sic à principio statim mundi fefellit, & verbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decepit.

DE SYRTIBVS ANGVIPEDIBVS.

FAbulam Libycã ponit Dion Chrysostomus oratione quinta, ab istiusce modi commento non admodum alienam. Esse quidem in Libya ferarum genus ex promiscuo bestiarum plurium, & diuersorum generum coitu progenitum: id autem immane admodum sæuumq; & ferocissimum circa Syrtes plurimùm versari: cibi gratia tum feras reliquas venatu, tum humanum pastum conquirere quàm auidissimè. Eius verò monstri naturam faciemq; forma esse huiusmodi conspicuam: corpus quidem muliebre: idq; admodũ formosum, lasciuè tumentes papillæ, totumq; pectus ac ceruix pulcherrima, colore cutis nitidissimo: mira ab eius oculis prosiliebat hilaritas, quæ intuẽtem quemlibet in amorem pro-B cliuiter alliceret: reliquum autem corporis horridum, & squamarum scabritie asperum & intractabile: infernè demum in longum anguem desinebat, cuius caput in extrema parte positum acre admodum esset & mordacissimum: alis non esse præditum, sed sphyngis instar factum, neq; tamen eloqui, vt illæ faciunt, sed draconum in morem sibilum tantùm ædere acutissimum. Feras has tota Libya plurimas, atq; omnium quæ quot & qualibuscunq; pedibus ingrediantur velocissimas, vt nemo esset tam alacer, qui earum insultus effugisse gloriari posset. Animalia itaq; reliqua quotquot nactæ fuerint, pernicitate sua fretæ ac robore, per vim assequuntur & opprimunt, sed vnum hominem dolo tantùm blanditijsq; adoriuntur, & superant, vtpote quæ pectoribus tam amabilibus ostentatis, spectatores vti pręstigijs implicant, fallacissimosq; amoris laqueos intentãt conciliandis cõgressibus admodum idoneæ: in hos quippe cùm inciderint, nullum cient tumultum, nihil hostile minantur, immotæ verò manent oculis interim ad terram magna cum modestia deiectis, instar speciosæ lepidæq; fœminæ ad colloquij congressum inuitant, lenocinijsq; omnibus alliciunt: simulac verò C quis, vt voluptuosorum hominum imprudentia est, cominus accesserit, extemplò eum arripiunt, iniectis quas aduncis vnguibus præditas habent manibus, tandiu priùs occultatis, quoad prædæ capiundæ oblata sit occasio: insurgit extemplò serpẽs à tergo aggressus, apprehensumq; lethali morsu transfigit, venenoq; immisso necat euestigiò, mox cadauer miserabile serpens & feræ ipsæ lætantes vnà socialiter depascuntur. Ad hæc addit, Herculem Libycum iter eà facientem in eas incidisse, quas vbi primùm è longinquo prospexisset, cursum arripuerit pernicissimum: illæ autem cùm diu nec ignauiter subsecutæ, prędam tamen eam nancisci minimè potuissent, indignatione succensæ omnem in se crudelitatem conuertêre, ora pectoraq; vnaquæq; sua fœdissimè dilacerata discerpentes. Ita monitos esse nos debere, vt more Herculis, improbitatem atq; lasciuiam tantummodo fugiendo superemus. Quod quidem figmentum ex aurea illa Ecclesiastici sententia mihi desumptum videtur, Peccatum tanquam colubrũ fugiendum: paratum id enim esse vnumquenq; ad se accedentem haud grauatè suscipere.

FAVNVS ANGVIS.

HVic perquàm simile est quod apud antiquiores Gręcos super Hecate pro-

ditum, eam alij Semelem vocāt, quæ tandiu Fauni patris nequitiæ reſtitit & obluctata eſt, etiam virga myrtea verberata, & vino oppreſſa, donec ille in anguē transformatus, filiam ſpiris vndiq; colligatam improbitati ſuæ parere compulerit. Cuius fabulæ apud veteres indicia fuerint, ab Hecates templo lōgè ſummota myrtus: vitis ſupra caput ſigni eius extenſa: vinumq;, quod proprio nuncupare nomine non licebat, ſub lactis vocabulo inferri ſolitum, quiq; ibidem paſsim obrepunt innoxij ſerpentes: quæ quidem fabula facilè oſtendit eandem diuinarum humanarumq; rerum diſciplinam vniuerſo mortalium generi diuinitùs in vſu habitam, ſed ab alijs nullo verborum aut rerum inuolucro, ab alijs ſenſu myſtico, ab alijs per ſymbola, ab alijs per ſimilitudines, per fabulas ab alijs memoriæ ſcriptorum diligentia commendatam, aut à patribus acceptam, poſteris per manus proditam: laceſsit enim aſsiduè humanum genus, quod & Apoſtolus Paulus apud Deum queritur, Faunus pater naturæ ſtimulis importunus, id eſt, originis ipſius compages coagmentatioq;, & modò myrto, hoc eſt, imaginatione Veneris, modò vino, hoc eſt, lætitia & hilaritate, modò ſpiris ingētibus, hoc eſt, multiplici voluptatis ipſius varietate ſuggeſta, nos oppugnat, perq; eam demùm exuperat. Atq; hęc illa patris domus, cuius obliuiſci nos debere, admonet Propheta.

D

E

SENSVS A' VOLVPTATE, MENS A' SENSV DECEPTA.

MVlieris porrò figura apud Diuinarum literarum interpretes pro ſenſu accipitur, viri verò pro mēte: vnde quidam Adam terrenam mentem interpretati ſunt. Hic igitur ſiue Faunus, ſiue, vt noſtri rectiùs, ſerpens, accingit ſe primùm ad expugnandam mentem, ſubuertendumq; intellectum. Hic ſua virtute opibusq; fretus, hoſtem repellit acerrimè, vti Adamū decet. Quid ille vafer & malignus? Eam adoritur, ſenſus ipſius obiectat commoda, delicias proponit omnes, voluptatū explicat illecebras, quarū guſtu vel minimo expugnatur Euæ imbecillitas: illa incautum opprimit Adamum, mendaciumq; cōmenta, lenocinio ſuo atq; blanditijs eum cogit aberrare. Athanaſius ſanè cùm puritatem animi, quæ in Adamo primitùs fuit, in ſpiritualium rerum cōtemplatione tantùm occupato, metaphoricè Paradiſum à Moſe nominatū oſtendiſſet, ibidem adiecit quo pacto ſenſus mentem à ſpiritalium rerum meditatione ſerpentis conſilio ad corporis voluptates auerterit abſtraxeritq;. Diuus Auguſtinus in 48 Pſalmū, Singulis, inquit, noſtrûm ineſt mulier hęc: quippe caro noſtra, Eua eſt, quæ ſeducit virū, id eſt, rationem: per quam carnem labitur homo, quem lapſum calcanei nomine quod à ſerpente fuerit impetitum, Prophetę appellauerunt. Hinc Menander Samarita occaſionem ſumpſit ſceleſti pernicioſiq; dogmatis, qui nuptias & generandi ſtudium à viperinæ naturæ ſatana mentiebatur emanaſſe.

F

SENSVS QVINQVE.

IN Euangelica lectione virgines quinq; fatuæ totidemq; prudentes cum lampadibus producuntur, quæ, vt Ambroſius putat, ſenſus quinq; in ſapiētibus ſuo lumine lucidos, eoſdemq; in inſipientibus erroris tenebris obfuſcatos indicarent. Quare videndum an Fulgentius rectè ex Apollophanis Epico, vt ipſe dicit, carmine commentus ſit Saturnum ſatum νοῦν appellari, quòd νοῦς Græcè ſenſus dicatur, quem pro mente & intellectu poni paſsim inuenimus: niſi ea de cauſa vocabulum vſurpemus, quòd per ſenſum, vt Ariſtotelici, ad rerum cognitionem deuenimus: à νοέω enim νοῦς. Quod tamen alicubi νόος ſignificatum vſurparit

pro

A pro ſenſu, id in Aonibus Valentinianis habetur: nam is Ariſtotelem ſecutus, λόγον à Nꙋ emiſſum prædicabat, rationem quippe à ſenſu proficiſci, de quo Irenæus lib.11, cap.39, & 40. nam hæc nũc noſtri non ſunt negotij. Duo verò ſunt, ſi credimus Ariſtoteli, quæ noſtri ad vnamquanque rem motus cauſa ſunt: vel ipſa ſcilicet cogitatio, ſi nunc intellectum vereamur appellare, vel ſenſus, rerum enim aut vtilium, aut commodarum, aut quas quoquo modo bonas exiſtimamus, imaginatio, vel ab ipſa cogitatione procedit, quia tales fore exiſtimamus, vel ab eo quod ſenſu experti ſumus. Ipſa igitur vel cogitatio vel ſenſus, imaginationem creat, imaginatio ſtatim excitat appetitionem, appetitio affectum, affectus motum, vt ad aſſecutionem perueniatur. Noſtri igitur primi parẽtes duo, intellectus & ſenſus. Intellectum verò hic accipio cogitationem quæ certo ſit curſu peracta. Senſus vbi intellectui paret, perpetua vtitur tranquillitate, ipſoque deliciarum paradiſo perfruitur: vbi verò intellectus ſeſe ſenſui manciparit, tota aberrat via, & à priore illa amœnitate quieteque ad labores, & inuiſas rerum omnium turbas eiicitur.

B

MALVS DÆMON.

QVòd verò malum dæmonem per viperinam figuram indicamus, multorum conſenſus accedit. Nam & apud D. Hieronymum draco inter diaboli cognomenta numeratur: & diabolus locutione Mali ſæpe ponitur, vt in prece quotidiana diceret Cyprianus, Sed libera nos à malo: quod tamen ipſe, libera nos à maligno, protulit. Sed præcipuè Eccleſiaſtici X. eo loco, Si momorderit ſerpens in ſilentio: ſi quem, ait is, ſerpens diabolus occultè momorderit, & nullo conſcio, eum peccati veneno infecerit, & quæ ſuper pœnitentia ſequuntur. Et cauſam addidere nonnulli linguæ motationem, quæ tam multiplex appareat, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur. Nam qui eius miniſter eſt, aliud porrò lingua loquitur, aliud corde meditatur: his Dominus ait, Generatio viperarum, quomodo poteſtis bona loqui, cùm ſitis mali? Et in diuinis literis alibi factum ſilentium in cœlo legas, dum committeret bellum draco cum Michaële archangelo: alibi contritũ ab Aſſertore noſtro caput draconis in Iordane fluuio, atque ita nos ab eius dominatione liberatos: & huiuſmodi pleraque alia. Nam & Pythones genus dæmonum eſt, & Pytho ſerpens apud gentiles

C effingitur, quem Apollo ſagittis confecerit: quod quid ſibi velit, alibi diximus. De Pythonibus habemus in geſtis Pauli, qui vnum ex his exire iuſſerit è muliere, quam is occupauerat, propterea quòd clamitabat illa, & Paulũ & eius comites eſſe ſeruos ſummi Dei, qui viam ſalutis annunciarẽt. Id verò dolebat Paulus, inquit Origenes, quòd indignum iudicaret ſermoni ſuo à Pythonis ſpiritu teſtimonium exhiberi. Et Regum primo Saul mulierem, quæ Pythonem habeat, ſibi ſiſti mandat, vt per incantationes, Samuelis animam euocaret. Sũt qui dicant (vt hoc κατ' πάρεργον admoneamus) Samuelis non animam, ſed imaginem Pythoniſſæ oggeſtam: ſunt qui Dei permiſſu veram animam aſſerant, vt ex calamitatis, quæ Sauli totiens prædicta fuerat, aſſeueratione, acrius cruciaretur: alioquin vt Deut. XVIII, maximè eũ abominatur Deus qui Pythones conſulat.

DELECTATIO.

QVantum verò pertinet ad delectationem, audimus Deum Opt. Max. ita illum execrantem deuouentemque, vt ſuper pectus ſuum, & vtero incumbens ſuo, ſit ſemper inceſſurus ſerpens: quod, vt diximus, Philoni, Ambroſio,

Athanasio & aliis subscribẽtibus, de terrenis delectationibus intelligitur: quare in id quoq; deuouit serpentẽ Deus, vt terra perpetuò vesceretur. Ac ne Menippeam fabulam ab aliis recitatam seriis his admisceam, adagiũ illud ex ea tantùm attingam, quod de Lamia fertur, quæ libidinis appetitu percita, Menippi admodum iuuenis sanguinẽ deglutire cupiebat, ab Apollonio Tyaneo, vt memorat Philostratus, dictum, ὄφιν θάλπεις, καὶ σὲ ὄφις, anguem concupiscis, teq; anguis: quòd is scilicet mulieres appeteret, & ab eisdem identidem expeteretur. Quid Plato? nónne Mosaicam secutus historiam ait Phædro, dæmonem aliquem in ipso statim principio rebus humanis voluptatem immiscuisse, veluti oblectamentum aliquod non inconcinnum, adulatori grauissimæ bestiæ maximæq; calamitati, natura inseruerit?

LIBIDINIS ANTIDOTVM.

Animaduertendum verò est naturam ostendisse nobis, ieiuni hominis sputo serpentem necari posse: ex quo tacitè submonuit, Venereas voluptates libidinisq; ardorem, ieiunio identidem extingui: nam hæc sine Cerere & Baccho, vt ait ille, omnino frigent. Et Matth. 9. adolescẽs ab impuro oppressus dæmone, nõ nisi oratione & ieiunio curari potest, vt Assertor noster admonuit. Et quoniam sunt quibus commentitiũ hoc videtur, asserit id Galenus περὶ κράσεως tertio, asserunt idem Alexander Aphrodiseus, autor minimè contemptibilis, & Plinius, & pleriq; alij rerum naturalium scriptores, qui rem ita tradunt: Si saliua ieiuni hominis in os vel vulnus Scorpionis, vel serpentis, vel alterius venenati animalis inciderit, & ad interiora penetrauerit, exitialem eis esse. quod & Lucretius his versibus tangit:

Est itaq; vt serpens, hominis quæ tacta saliuis
Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa.

Causam Philosophi perscrutant̃, aiuntq; fieri hoc ob magnã inter vtrunq; animal contrarietatẽ: serpens siquidem frigida & sicca est corporatura, homo autẽ calida & humida: hinc alterũ alterius visu tactuq; exhorrescere, humanoq; sputo tactum anguem æquè fugere, ac si feruentem in aquam incidisset, id si penetrarit in fauces, etiam extingui. Quòd verò aiunt pollere ad hoc ieiunioris hominis saliuam, sciendum & ab ieiuno quoq; morsum esse pestilentem.

PETVLANTIÆ FINIS.

Neq; absimile est à sacris inuentis, quod de Chimæra dicitur, cuius extrema pars in draconem desierit. Amorem enim lasciuum per figmentum illud significari tradunt autores optimi: cuius finis quínam alius esse potest, nisi voluptuosa procacitas? quæ tamẽ vt ex voto facta transactaq; omnia sint, venenum demum interneciua animi exulceratione relinquit, quæ latius in Leone, vbi de Chimæra agitur, sunt explicata, vbi & quid super hoc Hesiodi interpretes afferunt, addidimus. Talis dubio procul serpens incautam Eurydicen afflixisse fingitur à Poëtis.

VOLVPTAS MATVRÈ EXTINCTA.

Herculem verò, quem vetustas illa pro virtutum omnium tam animi quàm corporis idea proposuit, angues etiamnum in cunabulis elisisse canunt: quippe eum innuentes, qui ad magna præclaraq; negotia sit natus, debere vel à teneris vnguiculis extinguere voluptates. Meritò igitur insigne facinus hoc vtili omnibus exemplo futurum, tot in marmoribus sculptum videas, atque in numis

A numis etiam: cuiusmodi ille est, cuius altera facies inscriptionem habet ΚΡΟΘΩΝΙ. Literæ verò reliquæ in numo, quem attrectauimus, detritæ sunt. Quòd si qui figuram huiusmodi autumant institutam, vt fortitudinem, incolumitatem, ac membrorum robur, quo Crotoniatæ vulgò præditi ferebantur, Herculi commendarent, non laboro: quippe qui non ignorem bonæ valetudinis laudem scriptorum omnium consensu Crotoniatis attributam, adeò vt in vno certamine Olympico septem viri, qui reliquos virtute præcesserant, pariter Crotoniatæ omnes sint reperti: quod latius apud Strabonē libro Geographiæ sexto. Vnde etiam dictum illud emanarit, κρότωνος ὑγιέστερον. De'q; optima valetudine Plautus ait, pugilicè, atque athleticè: nam membra fortia vegeta'q; magis omnino ea sunt, quæ minùs sese voluptatibus & nequitiæ dediderunt. Sed vt ad anguem reuertamur, ne adeò mirum sit eum voluptatis & libidinis habere significatum, legimus apud Plutarchum eos puellarum amasios aliquando deprehensos esse, omnia'q; amoris & nequitiæ signa præbuisse: veluti is qui Ætoliæ cuiusdam amore captus, noctu eam adire suetus, puellæ corpori circunfusus, hac atq; illac illabens, illam nunquam neq; vltrò neq; inuitus lædebat, B opportune'q; sub diluculum recedebat: quod cùm ij quibus puella curæ fuerat intellexissent, eam aliò migrare compulerunt: serpens per triduum et quatriduum non adesse, sed diligenter accurate'q; circuire, illam quæritans: quam vbi mox inuenit, casu illi obuiam factus, non vti solitus erat mitis & blandus, sed asper & horridus in eam insiliit, manibus'q; primùm spira ad corpus adstrictis, caudæ residuo femora flagellabat, leuem quidem iram præ se ferens, quæ licet indulgentia aliqua permixta esset, castigationem tamen apertè demonstraret.

ARAXA.

NEq; quidem dissimulandum, quòd Scythæ huius salacitatis ergò, quæ per serpentem symbolicè fingitur, Araxam famosæ libidinis fœminam, cuius Diodorus tertio meminit, semiuiperam figurabant: humana quippe forma vmbilico tenus, reliqua viperina. Ferunt hanc cum Hercule copulatam filios treis genuisse, Agathyrsum, Gelonum, & Scytham iuniorem, qui totidem gentium mox autores fuisse perhibentur.

CONTINENTIA.

C IN sacris Hebræorum literis Dana serpentem æreum Moseos admonitu factum legas, qui aduersantem voluptatibus virtutem præ se ferebat, homine'q; à pestifero quouis veneno sospitem reddebat: ea est continētia, atq; constantia, atque ideo ex ære, hoc est, fortiori perenniori'q; materia conformatur: æs enim valde solidum est, neque vlli obnoxium rubigini: quare nexas ære trabes apud Virgilium legas ad perennitatem catenarum: & monumentum ære perennius apud Horatium eodem sensu. Idem & viuentiū salubritati aduersus putrescentia efficacissimo est remedio. Acuti quoq; mucrones ærei cadaueribus infixi, ea ne putrescant, vel vt diutissimè saltem asseruentur, efficiunt.

CALLIDITAS.

SEd neq; calliditas prætereunda est, quæ per serpentis imaginem indicatur. Et Moses prudentissimum inter bruta serpentem dixit. Animal præterea motu varium est, atq; ad subsidium defensionem'q; præcipuè paratum, quod'q; hostem vlcisci probè possit & norit. Draconi verò similis est virtus indagatrix, quæ diligenter omnia perscrutetur, rimetur'q; studiosissimè: ideo'q; ab acuto visu nomen illi factum. Et quoniam in primis voluptatem ex eo significari dixi-

mus, vt quod instat agamus, ea demum vera voluptas est, quæ ex intellectu de- D
purgato, & sano sensu perfectissima redditur, vnde absolutum oritur iudicium, quo freti possumus nosmetipsos prudenter tueri, atque sapienter conseruare. Quod igitur vitæ periculum amatoriæ morsiunculæ, & voluptatum vulnera, intortiq; deliciarum laquei intentare videbuntur, id omne temperantia depellat, longeq; summoueat: illa enim vna incontinentiæ opponitur aduersaria: equum hęc, vtpote ferocientis improbitatis & vitiosæ cupidinis simulachrum, mordeat, atq; ita vitio prostrato, sessorem in virtutis æqua planitie sanum incolumemq; sistat.

PIERIVS VALERIANVS AD ACHILLEM MAFFÆVM PATRITIVM ROM. DE SERpente in aliquot signis militaribus, deq; caduceo ad rem ipsam, ex sacris Ægyptiorum literis.

E

CVI verò opusculum hoc alterũ de quibusdam serpentis significationibus, in signis præcipuè militaribus, deq; caduceo, nuncupem potiùs, quàm tibi, Clariss. Achilles? qui præter absolutam Legum peritiam, totius etiam es antiquitatis non incuriosus affectator: cuiq; hæc domi nascuntur tam patris tui viri elegantißimi cura, quàm accuratißima aui illius tui clarißimi diligentia, qui cùm à secretis Pauli Veneti II. P. M. esset, quantulumcunq; otij publicis à negotiis surripere poterat, totum id rerum harum cognitioni studióq; tradebat: méque fateor à vobis mutuò accepisse plurima in toto hoc negotio meo, quæ tibi reddere, post rem arbitrio meo digestam, iustum æquumq; existimaui. Accipies igitur à me redhibitionis, sed liberæ & ingenuæ nomine, multarum rerum expressa significata, quarum figuræ imaginésq; apud vos laudabili cura custodiuntur: illúdq; præcipuè familiaribus nobilium domorum insignibus argumentum, contra iuniorum quorundam eruditorum opinionem scriptum ostendisti, quod ex ipsa vetustate desumptum, & apertißimè comprobatum perlegisti. Subieci, me quoque sentire tecum, & in hoc comprobando non parum allaborasse Imperatorum veterum atqueadeò militum insignia, & in parmulis & in signis more nostro picta fuisse multa enumeraui, præsertim eorum qui serpentem protulissent: nam circa caduceum solicitus plurimùm esse videbaris: & quæ de principatus hieroglyphicis multa disserui. Iußisti mox vt ea omnia conscriberem, quòd per otium ea recognoscere constituisses. Quamprimùm igitur mihi quoque per otium licuit, quod optare te tantoperè contenderas, efficere procuraui, idq; quamlibentißimè, qui quantum in lucris ponerem nõ ignorabam: simúlq; mihi stimulus addebatur ad studia hæc veluti postliminiò reuisenda, quæ in multarum occupationum quasi concursu, diutius fuerant intermissa. Tuæ præterea humanitatis opera, multa in melius resarciri posse videbam, vt ita minimè fortè peritura esse lucubratio mea, quæ talem tantúmq; sibi argumenti huius non lectorem modò, verùm etiam adiutorem comparasset: censuram enim doctrinámq; tuam spero mihi plurimùm profuturam. F

IMPE-

A

IMPERATOR.

PRIMVM igitur hieroglyphicum in hoc genere illud erit, quod ad rerum summam pertinet. Sacerdotes enim Ægyptij si vellent Imperatorem, aut potentissimum quempiam Regem per institutas ab eis imagines indicare, anguem, vt apud Niliacum Horum est, in spiram collectum faciebant, palatij cuiusdam specie in voluminum medio statuta: siquidem domus regia in imperij totius centro sita esse debet, vt omniũ ęquè commodis consulatur. Nam Plato Legum quinto, Reip. suæ vrbem iubet in medio regionis, quoad fieri potest, poni. Et Geneseos 23, cùm dicendum esset, Erat autem Ephron longè princeps Hethęorum: scriptum inuenias ad huius instar hieroglyphici, Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios. Hinc rerum scriptores memoriæ non temere prodiderũt, Antoninum Pium in vrbe semper sedisse, vt ita medius nuncios vndiq; citiùs accipere posset: ideoq; ne lõgiùs abesset, nullas vnquam expeditiones obiuit, prædia sua tantùm in Campania nonnunquã visere contentus: quãuis esse scio qui B factum hoc ab eo dicant, quòd grauem esse prouincialibus comitatum Principis etiam nimis parci existimaret. Diodorus autem licet alia quoq; serpentis significata commemoret, quin tamen & imperium ex eiusdem animantis pictura intelligi posſit, nequaquam inficiatur. Quidam hominem regni potitum hieroglyphicè ita describunt, vt eum manu serpentem comprimere indicẽt, cuiusmodi simulachrum est in numo Aurelij Cæs. Aug. Pij filij, in quo sigillum est, serpentem à medio manu tenens, admouentem caput dexteræ cibum porrigenti.

Numus Aurelij Cæsaris.

OSCVS.

MAnethon Ægyptius autor, quisquis ille fuit, ait Oscum, qui Tyrrhenis imperauit, insigne serpentis habuisse: Oscosq;, ait Seruius, populos dici vbi plurimũ serpentes abundant, in Campania quippe: nam Oscum hunc aiunt coloniã eò transmisisse, Hetruscis tũc Italiæ ferè totius rerũ potientibus: vrbemq; in ea regione longè principem, ab accipitris augurio, quẽ Hetrusca lingua Capim appellabant, nominasse, vt scriptores quidam vetustiores memorię prodiderunt: licet tempore succedente creditũ sit, eam ita à campestribus locis nuncupatam. Poëtæ verò Hecatæum secuti, eosdemq; Hecatęus, Capyn Troianũ virum C urbis autorẽ fuisse tradunt, & ab eo nomen. Sed hæc vtcunq; fidem faciant (in nulla enim re magis autores diuersi abeunt, quàm in vrbium originibus repetendis, dum Græci sibi omnia adscribũt, Latini sua posſidere contendunt, nationes pleræq; aliæ non ignobiles esse volunt) satis constat Oscum, Ægyptiorũ principum more, serpentis insigne gestasse, & Oscos eius colonos inde nuncupatos. Oscus dubio procul Hetruscum nomen est, & apud eos ad hæc vsq; tempora viperę Oscorzones appellant̃, si modò vipera serpẽs ille sit, qui tota Venetia vulgò Marassus dicit̃. Et sacrę apud nos literę serpẽtẽ principis elogio nominarũt, dũ ait Assertor noster, fore vt huiusmodi princeps foras eiiciatur, cùm de diabolo loqueret̃, qui per serpentem multis in locis vtriusq; institutionis nostrę figuratur. Hanc interpretationẽ D. Ambrosius è nostris nequaquam aspernat̃.

IVNO DOMINA.

ET indicandi dominij causa, in Iunonis quoq; dextera serpẽtis caput statuebatur, in lęua verò lapideum sceptrum, cùm Iuno ipsa dominij pręses apud gentes haberetur, incederetq; vt ipsa de se apud Virgiliũ dicit, Diuûm regina, Iouisq; & soror & coniunx.

IVNO CONSERVATRIX.

NAm in Iuliæ Mameæ Aug. numo ſimulachrum eſt, ſinus fluentes collectũ, læua haſtæ adnixa, dextera anguem in ſpiras conuolutum porrigente: vbi anguis omnino imperium, haſta defenſionem indicat: quod vt coniiciam facit inſcriptio, quæ in hunc modum legitur, IVNO CONSERVATRIX.

Iuliæ Mameæ numus.

ORBIS DOMINIVM.

SErpentes quoq; leonibus, qui Opis deæ ſimulachro apponebantur, adiuncti, terrarum orbem vel orbis ipſius dominium ſignificabant. Argutum verò dictum apud Græcos contra potentiores ciuili quadam libertate iactari ſolitum, ὄφις, ἐὰν μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται: Anguis, niſi anguem comedat, non fiet draco. Nam inter ſerpentum genera, Dracones iĵ vocantur qui corpore ſunt immaniore, vaſtioreq; magnitudine, tametſi pro quocunq; angui plerunq; nomen autores vſurpant. Quem igitur Imperatorem ſtatuas, eo adagio aiebant illi, ei neceſſe eſſe Reges & Principes multos deglutire, vt ita Rex regum fieret, & dominantium dominus.

IMPP. DVO.

IN Græcorum etiam numis dominium per ſerpentũ effigiem ſignificari obſeruauimus: nam in numo quodam videas ſerpentes duos ad ſemicirculi curuaturam inuicem ſpectantes, caudis introrſum incuruatis, cuius inſcriptio dominiũ penes duos eſſe demõſtrabat: ita enim habebat, ΔΥΝΑΡΧ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Β. Quod ita apertiùs exprimitur, δυναρχία ἐξ ὑπάτων δύο.

PROVINCIÆ PRINCEPS.

QVòd ſi regem Ægyptiĵ prouinciæ tãtùm alicui iura legesq; dantem pingere voluiſſent, dimidiatum, vt apud Horum eſt, anguem figurabant, per animal quidem Regem, per ſegmentum verò, quòd non vniuerſo imperaret orbi, ſubindicantes: omnipotentem ſiquidem ex integro dracone intelligi, ſuperius oſtenſum eſt. Sanè anguis ille qui Tarquiniĵ Superbi animum perculit, anxiũq; reddidit, cùm à columna lignea repentè elapſus omnes vertiſſet in fugam, tota rei miraculo curia conſternata, nimirum ſignificabat nouum & inexpectatum principem, eundemq; iuuenem L. Brutum, de columna lignea, hoc eſt, de ſtupore, quem diu ſimulauerat, proditurum. Lapis enim & caudex, pro ſtupido & alienatæ mentis homine, apud Comicos ponitur.

REX OPTIMVS.

SI verò Regem optimum ſignificare procuraſſent (κάλλιστον enim, non autem κάκιστον, in emendatis Hori codicibus habetur) anguem vtiq; in orbem collectum effingebant, cauda mordicùs apprehenſa, ſed regis nomen in ſpiræ medio deſcribebant. Quin etiam certam anguis ſpeciem μεισὶ cognominatã, huic ſignificato adhibebant. Cur verò anguem fingerent ſibi caudam admordentem, autores quos ſequimur nuſquam tradunt: ſed ſi ariolari licet, indicabat, omnia vſque ad minima vltimaq; curæ eſſe regi, qui bonitatis nomen ſit adepturus, cùm ea præcipuè de cauſa Sardanapalus & plerique aliĵ infames habiti ſint, quòd ſimulac ad principatum peruenere, omni abiecta cura ſibimet tãtùm vacare, ſeq; vnos curare inſtituerunt.

REX TVTELARIS.

QVòd ſi Regem Ægyptiĵ ſuum vel alium quempiam in obeliſcis aut monumentis aliis curam populi ſui geſsiſſe regiam atteſtarentur, eumq; tutelarem

A rem fuisse commonerent, anguem vigilem, vertice quippe surrecto, claroque pectore sculpebant, cuiusmodi species adhuc plerisque locis inspicitur: hic verò pro regio nomine CVSTOS inscribebatur, vtpote quòd æquè vigilabundum esse deceat Regem, cui gentium regnique tutela sit curæ credita. quare apud Homerũ Somnus Nestoris personam indutus, his verbis compellat Agamemnonem:

οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

Quam sententiam ita reddamus:

Non decet ignauum tota producere somnum
Nocte virum, sub consilio, sub numine cuius
Tot populi degunt, cui rerum cura fidésque
Credita summarum. Quod P. Scipio, vir alioqui rebus tot præclarè gestis omni laude maior, cùm minimè præstaret, somnolẽtię taxatione malè apud Romanum populum audiebat. autor Plutarchus libro ad Traianum Imper. de ciuili institutione. Sanè verò dracones à visu, quem acutissimum habent, nomen apud Græcos habuere. Palladi autem eadem de causa dedicatur, quia B nomen id παρὰ τὸ πάντα ἀθρεῖν, καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum nonnulli tradunt: prudentiamque hinc interpretantur, quæ omnia perspiciat, & ante omnes intelligat. Carpit Horatius quendam, qui in amicorum vitiis tam acutè cerneret quàm aquila, aut serpens Epidaurius, puto prouerbium secutus, ὄφεως ὄμμα. Neque temere Aristophanes finxit angues duos Pluti oculos in Æsculapij lambere, cuius rei beneficio ille ex cæco cernere cœpisset.

HEROS.

QVòd autem Heroibus in vniuersum draco sacer habeatur, ea de causa Plutarchus, Agide, factum putat, quòd ex medulla hominis serpens gigni soleat: quod non ignorauit Virgilius cùm ad Anchisæ tumulum hæc accidisse memorauit:

Adytis cùm lubricus anguis ab imis,
Septem ingens gyros septena volumina traxit.
Amplexus placide tumulum, lapsúsque per aras:
Cæruleæ cui terga notæ, maculosus & auro
C *Squammam incendebat fulgor, ceu nubibus arcus*
Mille trahit varios aduerso sole colores.
Obstupuit visu Aeneas, ille agmine longo
Tandem inter pateras & leuia pocula serpens,
Libauitque dapes, rursúsque innoxius imo
Successit tumulo, & depasta altaria liquit.

Quod quidem non temere fictum à Poëta, sed ex historia desumptum. Atheniensibus enim contra Medos apud Salamina naualem pugnam inituris, serpens draco in naui dicitur apparuisse, secundissimo rerum, quæ prosperè subsecutæ sunt, prodigio: cuius rei monumentum in Salamine templum fuit Cychreo, vt apud Pausaniam est, dicatum, quòd Apollo responderit serpentem illum Cychreum heroëm fuisse, qui auxilium allaturus aduenisset.

EPAMINONDAS.

EPaminondas autem Imp. ille clarissimus, qui ad Mantineã tam fortiter occubuit, draconis gestamine insignis fuit. Eo verò loco vbi pręliũ cõmissum est, columnã erexit antiquitas cum clypeo draconem in eius memoriã sculptum

ostentante. Quod Pausanias ideo factum arbitratur, quòd is ex Spartiatarũ cognatione, quæ Thebis erat antiquissima, progenitus diceretur, quorum id gentile esset insigne, quippe quòd à seminio anguineorum dentium, quos Cadmus seuerit, oriundi essent: Spartanosq́ ipsos in Laconia inde originẽ duxisse nonnulli credidere, quos olim ὀφιοδέρους nuncupatos alia de causa historici tradiderunt: cùm enim annonæ caritate laborarent, compulsi sunt serpentes, quorum vis magna in Laconia multiplicauerat, in humani cibi vsum conuertere. Sed quoniam de clypeis & gestaminibus militum atq; cohortium multa dicturi sumus, quia id præcipuè contendebas, vt aduersus eruditorũ quorundam sententiam veterum exempla tibi suggererentur, quò non esse nouum institutum familias variis gestaminibus tum colorum, tum dissectionum, atq; etiam insculptarum in illis animantium, figurarum, plantarum, instrumentiue alicuius adiectione discerni, comprobare posses: priusquam ad horũ explicationem aggrediar, alia quædam ad principatum & nominis claritatem per anguem commonstrata dicere necessarium est. Sed priùs aliqua de ostentis.

AMPLITVDO NOMINIS.

IN ostentis enim summam nominis amplitudinem portendere anguis fertur, non iis tantùm quæ ad imperium aut alium quemcunq; principatum attinẽt, sed ad ea quoq; quæ vel ingenio vel arte celebritatem sibi aliquam comparauere: vt in histrione Roscio, artis suæ gloriam præmonstrauit: cùm enim puerum anguis dormientem noctu complicasset, pater ad aruspices detulit, qui responderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore.

DOMINIVM.

AVreliano verò, quamuis modicis parentibus ortus esset, summum tamen imperium anguis portendisse fertur, cùm eius pueri peluim plerunq; cinxisset, neq; vnquam occidi potuisset: postremò matrem eius, quæ templi Solis sacerdos erat, & aruspicinæ non ignara cùm hoc vidisset, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. Pari præsagio Seuero imperium præmonstratum est, cui dormienti, vt Spartianus ait, in stabulo, serpens caput cinxit, & sine noxa, expergefactis ac acclamantibus familiaribus, abiit. Quin & Maximini iunioris, quem pater secum Imperatorem appellauit, caput dormientis serpens circundedit, futuræ dignitatis argumento. Quid autem somnia? nonne ipsa quoque vel in conceptu vel in partu quotiens draconem obtulissent, eiusdem amplitudinis prænuncia fuerũt? Mamæa Alexandri Seueri mater, pridie quàm puerum eum pareret, somniauit se dracunculum enixam edidisse. Nam & Alexandro Macedoni draco dominij claritatem præsagiuit, qui matri Olympiæ congressus in somnis. Hoc idem de Pomponia Africani Scipionis matre traditum est, & ipsi draco circunfusus nihil attulit nocumẽti. Dedit & Augusto Imperij præsagiũ ostento simili. Nam cùm Actia mater eius ad solenne Apollinis sacrum media nocte venisset, positaq́ in templo lectica, dum cæteræ quoq; matronæ dormirent, obdormisset, visus est draco repentè ad eam irrepere, pauloq́ pòst digressus: illa verò expergefacta quasi à concubitu mariti se purificauit, & statim in corpore eius extitit macula veluti picti draconis, quæ nunquam eximi potuit, adeò vt publicis inde balneis perpetuò abstinuerit. Sed enim facile fuit ostenta quæ principibus viris aut nobilitate aut opibus claris accidissent, ad futuram eorum amplitudinem accommodare, quid de seruis dicemus infima fortuna genitis? Spartacus venalis cùm Romam delatus esset, deprehensus est

A est dum quiesceret, habere sub capite dracone in spira complicatu: quem Thracia itidem mulier conspicata vaticinandi peritissima, signum esse dixit magnæ cuiusdam & formidabilis potentiæ, quæ tamen infaustum esset exitum habitura. Idem serpens vbi defectus casu aliquo fuerit, imperij adesse finem identidem ostēdit. Nam Tiberius Cæsar serpentē draconem in deliciis habere solitus, eicq; manu sua cibū ministrare: quem cùm is corrosum à formicis reperisset, monitus est cauendam sibi esse vim multitudinis: formicas enim populi significatum habere, nō fabula tantùm Pelei Thessaliæ Regis, verùm et portenta & prodigiosa somnia declarant. Nam & Nero pauló antè quàm extingueretur, visus est sibi per somnium pennatarum formicarum multitudine oppleri. Sedenim de formica loco suo plura. Quod ad serpentem pertinet, idem Nero qui serpentis spolium à matre pro amuleto commendatum, brachio alligatum aliquādiu gestauerat, inde memoriæ maternæ tædio abiecerat, tūc id perquisiuit incassum, cùm omnia contra se fremere comperisset, maternæ erga se pietatis serò memor.

ASIA.

B ANtea verò quàm militaria signa promouecam, scrupulus ille mihi videtur eximendus, quòd nonnulli per serpentes tris, Asiam prouinciam significari putant, non secus ac ibes Ægyptum, elephanti Africam, cuniculus Hispaniā, equus Italiam, quæ sigillatim suo quæcq; Commentario declarata sunt. Id ea de causa suspicari videntur, quòd numi plericq; argentei conspiciuntur, quorum inscriptio est, CÆSAR IMP. VII. ab altero latere angues tris, quorum duo pectoribus hinc inde sinuosè surrectis attolluntur, tertius iacens capite caudam vnius, cauda verò caudam itidem alterius implicat. Hos inter Victoria surrigitur calathisco insistens, quippe ad ipsius terræ Asiaticæ feracissimam vbertatem significandam. Inscriptio verò est, ASIA RECEPTA. Sedenim ego angues eos tris indicare crediderim, Imperium Romanum tris iam orbis partes occupasse: Europā enim diu possederant, Africam pauló antè subiugarant, nūc Asia recepta, & ad reliquas applicata, tertiam quocq; partē adepti videbantur.

PRÆFECTVS MILITVM.

QVod verò pertinet ad insignia militum, numus est Cæsaris Dict. III. in quo Victoriæ caput est, alatū quippe, & capillis in nodum collectis, ab al- *Cæsaris numus.*
C tera cuius facie Roma gradiens, stola ad pedes demissa, capite, vti mos, galeato, ancile sinistra gestans, læua trophæum, quod humero inhæret, sustentans: à latere verò serpēs Draco prorepit capite surrecto, magnis voluminibus terga trahens, cuius inscriptio est, C. CLO. VI. PRÆF. M. Caius Clodius VI. præfectus militum. In sacris literis legas, draconum capita in aquis à Deo contrita, quod Psalmo quarto supra LXX. habetur: quod milites, centuriones & duces eos significat, qui fuerant à Pharaone immissi, vt Israëliticum populum persequerentur: ij aquarum mox inundatione suffocati sunt, atcq; ita contriti. quodq; mox sequitur phrasi longè insigniori, Tu confregisti caput Draconis, Pharaonem ipsum intelligit. Qui mysticum sequūtur sensum, hæc ad Christum referunt, qui dæmonis vim omnem sustulerit.

COHORTES.

QVin & cohortiū erant insignia, perq; singulas earum, vt Flauius Vegetius scribit, ferebant ad præliū à Draconariis, quo nomine κατ' ἐξοχὴν signiferos omnes appellitabant. Quo verò pacto gestarentur, videre est apud Ammianū Marcellinū, vbi pompam describit quam Constantius Imp. vrbem ingrediens

duxit: erant enim, vt is inquit, & dracones hastarum aureis gemmatisque summi- tatibus illigati, hiatu vasto perflabiles, et ideo velut ira perciti sibilantes, caudarumque volumina relinquentes in ventum. De iis Claudianus. D

Mansuescunt varij vento cessante dracones.

Erat verò signum draconis purpureum, vt idem Ammianus attestatur. Atqui non in signis tantùm serpentes militibus vsu fuêre, sed viui etiã pugnatorib. sociis auxiliũ non contemptibile præstitêre. Legimus enim Annibalem mõstrasse Antiocho nauali prælio pugnaturo, vt in hostiũ classem vascula iacularentur viperis plena, quarum metu perterriti hostes à dimicatione & nauticis ministeriis impedirẽtur. Idem cùm Prusias iam cedente classe sua fecisset, victor euasit. Antiquæ verò illius militiæ vestigia quædam habentur apud vos Maffæos Romę in Canone quodã circa Theodosij tẽpora et aliquanto etiã prius cõfecto, in quo militũ omnes ordines recensent, gestaminaque ipsa suis etiã coloribus picta conspiciuntur, quę quisque manipulus turmaque, ex quadrupedib. vel alitibus, vel ex colorũ varietate signa sibi desumpsissent: ex quib. quæ facerẽt ad anguẽ, quo niam id operis ordo sibi deposcere videbat, subiicere nõ importunũ iudicaui. E

SENIORES MENAPES.

EX his enim seniores Menapes dicti, anguem luteum pro insigni habebant in parma viridi, cuius marginem rubor limbus ambibat. Vmbilicus argenteus erat, circa quem luteus circunducebatur circulus. Hic autem serpens terga infernè habebat, caput & caudam sursum versus inflectebat.

CORTONACENSES.

QVi verò coloris albi draconem præferebant in rubra parma, cuius vmbilicus erat argenteus, in margine verò circuli duo, quorum interior prasinus, albus exterior, ij Cortonacenses appellabantur, & cum superioribus vtrique sub Magistro peditum stipendia faciebant.

THAIPSALI.

NAm qui sub equitum Magistro militabant Thaipsali, nisi codex in damno est, & Thessali fortè castior lectio sit, nuncupati, cæruleũ gestabant anguẽ, terga læuam versus porrigentem, in dexteram verò caput & caudam incuruantem: qui gestus in Cortonacensibus diuersus erat. Horum verò parma alba, vmbilicus identidem argenteus, circum quem ruber ducebatur circulus. Inter caput & caudam colubri, violaceus erat orbiculus. F

PRÆCEPTI FABRICÆ.

INter gestamina verò Fabricæ præfectorum, quæ sex numero erant, dimidiatus serpens luteus in horum vno conspiciebatur, parma cærulea, aureus vmbilicus, margo ruber, intra quem à lęua parte onyx paruus cum Æthiopis sigillo. Sequebantur ij virum illustrem, Magistrum officiorum appellatum.

SAGVNNENSES.

SEd angues duo in huiusmodi militũ gestaminibus colore rubro, siue, vti ex Ammiano diximus, purpureo, ad similitudinem X. Gręcæ literæ in trãsuersum siti, in cærulea parma, cuius marginem ruber limbus circundaret, eorum erat insigne qui sub Magistro peditum merentes, Sagunnenses appellabantur.

BIANENSES.

HVmanicipitis autem serpentis effigies in cærulea parma ipse quoque vnicolor, spiris duabus circa vmbilicum aureum datis, capite eo humano superarrecto, & in auersum respiciente, cauda aliquantulũ infernè summissa propen-

den-

A denteq́; , gestabatur à militibus qui sub Magistro militum per Illyricum merebant, Bianenses nuncupati.

HONORIANI IVNIORES.

ERat inter hos quoq; mutilati serpentis insigne, cuiusmodi eorum habebatur qui Honoriani iuniores vocabantur. Serpentis id frustum luteũ, totam ferè parmam circumplexum. Inter caput & segmentum quadra erat & ipsa lutea, angulis in os & in cęsuram versis, in qua tessella conspiciebatur purpurei coloris. Intra anguem parma omnis rubra, extra tergũ circulus albus ducebatur, vmbilicus erat argenteus. Erant ij sub illustri viro equitum Magistro.

MARCOMANI.

SVb eodem præfecto merebant & Marcomani, qui dimidium ipsi quoq; serpentem præferebant coloris identidẽ lutei in alba parma, cuius aureus erat vmbilicus. Inter segmentum & caput lutea etiam lunula cernebatur adpicta.

CVRATII IVNIORES.

COntrà verò in nigra parma luteus erat serpens eodem circunductus modo, & ipse curtus, orbiculo quodam cæruleo inter caput & incisionem col B locato: vmbilicus ad angulos rectos decussatus, partes duas aduersis angulis oppositas albas, duas cæruleas habebat. Gestabãt hoc Curatij iuniores sub eodem Magistro equitum militantes.

MAVRIALITES.

AT dimidij duo seq; inuicem inspectantes albi coloris in parma viridi, quã margo ruber ambibat, eorũ erat gestamen qui sub eodem Magistro equitum Maurialites appellabãtur. Huius quoq; parmæ vmbilicus decussatus erat tranuersis lineis, cuius duæ oppositæ partes albæ, aduersæ cæruleæ.

FABRICÆ.

PRæter sex illa insignia, quorum superius mentionem fecimus, præfectus Fabricę septem alios ordines ducebat totidem gestaminibus insignes, in quorum vno serpens luteus dimidia sui parte conspicuus, capite truncóq; parte cæsa in lęuam versis: parma cærulea. Inter serpentis caput atq; segmentum orbiculus erat luteus: vmbilicus quoq; in obliquum decussatus, partim aureus, partim argenteus erat.

C DEFENSORES.

DVos verò angues in caducei speciem implicatos, capitibus ad osculũ coëuntibus, in parma cærulea, quam ruber ambitus latè circuibat iuxta marginem, illi gestare soliti sunt qui Defensores vocabãtur. Horum præfectus erat illustris vir militum Præsentialis nuncupatus.

SEXTA PARTHICA.

INteger etiam caduceus, hoc est, totis expresis anguibus, iisq; vnà cũ baculo, luteis, in parma cærulea, cuius marginem purpureus circulus ambibat, insigne erat legionis eius quæ Sexta Parthica vocabatur. Militabat sub Magistro militum per Orientem.

ANGLEVARII.

SVb militum autem Præsentiali Angleuarij erant, quorum insigne fuit caduceus ruber, in baculi cuius summitate pila erat, vnde angues prorumpebãt, & ad osculum iuxta parmę medium adflectebantur. Parma erat sapphirei coloris, at dilutioris, quam purpureus ambitus circuibat.

CORNVTI.

D

AT sub Magistro militū præsentiali (alia hæc erat præfectura) Cornuti merebant, quorum gestamen erat parma tota lutea, sed nigro circulo aliquantulum interiùs circūducto, in medio cuius angues rubri duo, non è baculo, sed velut è cippo quodam identidem rubro emissi ad osculum incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore perpictum luteo, duabus in medio nigris lineis à dextera ad læuam in parallelum dissecantibus, in superiore cuius parte T. centurionis signum notatum erat: de quo alibi diximus.

FALCONARII.

IN eadem Magistri militum Præsentialis militia gestamen erat in parma tota purpurea angues duo cærulei, colore tamen dilutiore, binæ vtriq; aures acutæ, longéq; surrectæ. Hi non baculo, sed lato cuidam pedamento committebantur (liceat ita columellam appellare, quæ sustinebat angues) vnde mox in superiorem caducei partem curuabantur. fulcrum illud lato spatio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. medium huius spatij vmbilicus aureus occupabat: qui id præferebant, milites Falconarij nuncupabantur.

E

VINDICES.

IIs proximi erant & ordine & præfectura vocati Vindices, qui cæruleas Mori instar colubras in caducei morē flexas pro insigni habebant in parma tota lutea, vbi angues pedamēto cōmittebāt appliciti coalitiq;. aureus erat vmbilicus.

SAGITTARII NERVI.

DVcebat & Magister peditum ordines aliquot caduceis insignes, ex quibus præcipuè erant sagittarij Nerui, qui dimidio vtebantur caduceo, quorum scilicet parma coloris erat prasini, rubro circunducto limbo. Parmæ medium occupabat orbis luteus, in quo angues purpureæ rubro coalitæ fulcimento, ad osculum in circuli se formam incuruabant.

BATAVI.

HOrum socij erant qui cæruleos gestabant angues in caducei morē flexos, in parma tota rubra: anguium verò pedamentum album erat veluti squamis acutis quatuor altera super alteram scandentibus, quarum apices infernè summittebantur. Bataui autem erat eorum nomen.

MARCOMANI IVNIORES.

F

IIs additi erant Marcomani iuniores, & qui ipsi caducei formam præferebant: albas quippe angues in clypeo rubro, cuius margo albo circumplectebatur circulo, qui fundamentum ad angues vsq; coloris eiusdem proferebat.

MARCOMANI SENIORES.

NEc quidem hinc aberāt seniores Marcomani, qui hunc eundē secuti præfectū, prasinas habebāt caducei colubras in alba parma, quā luteus ambibat circulus: rubra verò erat sedes pro fulcro supposita, cui applicitæ erāt colubræ.

ATECOTTI IVNIORES.

ORdinibus his adnumerabantur illi quoq;, quorū gestamen erant angues ex caduceo luteę, cum rubro pedamēto in cærulea parma dilutiore, quam margo ruber ambibat: intra ambitum anguium figura cordis erat coloris purpurei. Hi verò Atecotti iuniores appellabantur.

EXCVLTATORES.

VNus etiamnum ordo caduceatus eundem Magistrū peditum sequebatur, quibus nomen erat excultatoribus. Gestabant ij caduceū ex luteis anguibus

A bus auritis, quorum terga crispis acutioribus inhorrescebant. Alba erat parma, quam margo ruber amplectebatur.

BRACHIATI.

QVi verò sub Magistro equitũ caducei gestamen vsurpabant, albas prçferebant colubras cum pedamento identidem albo in parma prasina, quam ruber ambibat limbus, hiq́ꝫ Brachiati vocabantur. Reliqua verò insignia, quæ innumera penè sunt, per commentaria cæterorũ animalium, vt loco quæq́ꝫ congruebant singula disposita sunt, partim in arma & signa reliqua militaria congesta. Nunc quia res nobis cum angue est, & in caduceũ incidimus, satis habituri sumus si reliqua caducei significata Commentario hoc explicuerimus.

DE CADVCEO.

CAducei species tota prorsus Ægyptiaca est, quã Mercurio prçcipuè veteres consecrarunt, draconibus duobus, mare scilicet & fœmina, parte media voluminis sui inuicem in nodum, quem Herculis vocant, obligatis, quorum primæ partes reflexæ in circulum pressis B osculis ambitum circuli iungunt, caudæ verò ad Caducei capulum reuocãtur, ornanturq́ꝫ alis ex eadem capuli parte nascentibus.

GENESIS.

ARgumentũ huius hieroglyphici cõmenti ad geniturã hominis, quæ genesis appellat̃, Ægyptij protendunt, deos præsides homini nascenti quatuor esse memorantes, δαίμονα, τύχην, ἔρωτα, καὶ ἀνάγκην. Ac priores duos Solem & Lunam intelligũt, quòd Sol autor spiritus, caloris & luminis, humanæ vitæ genitor & custos est, ideóq; nascẽtis dçmon credit̃. Luna τύχη, quia corporũ præses est, quç fortuitorũ varietate iactantur. Amor osculo significat̃, Necessitas nodo: pinnæ mentis velocitatẽ indicant, qua pernicius nihil. Inuolucrũ verò draconũ, iter vtriusq́ꝫ flexuosum ostendit. quæ omnia & pleraq́ꝫ alia Macrobius diligẽter examinauit, à quo, quç diffusius quis exponi quæsierit, petendũ. Occultam sanè rerum originẽ per serpentis effigiem Valentiniani cõmonstrabãt, positionẽ intestinorum nostrorũ per quæ esca infertur, in exemplũ adducentes, quç serpentinæ spiræ instar in vtero delitescens, occultatæ in nobis genitricis substãtiæ specimen habeat.

MINÆ PAX'QVE.

C SVnt autores haudquaquã aspernãdi, qui serpentes illos mutuis nexibus implicitos, minas & pacẽ simul ostentare putẽt, cuiusmodi simulachrũ Gephyrei armato exercitui prçtulisse ferunt̃, cũ Eumolpus Athenienses profligauit: illi enim Caduceũ prçtendẽtes, & pacẽ quietis, & minas insultantib. offerre visi.

TERRA.

INterpretationẽ eam quæ Caduceũ ad geneseos significatũ trahit, Ægypticã esse nõ negarim, sed alia quadã ratione à Macrobiano cõmento seciore. Siquidem Ægyptij, cum maximè omniũ humanũ genus ex cœno genitũ profiterentur, colubros terræ filios esse nõ ignari, prout etiã in ostentis aliquot accipiunt̃, fingentes colubros ita mutuo cõplexu ad osculũ tendere, omnẽ indicant humanitatem, si salua esse velit, oportere in eiusmodi cõcordiã cõuenire. Caduceatores itaq́ꝫ serpentes eo complexu coniunctos prçferũt, vt eos qui aliis iniuriã facere moliuntur, humanitatis admoneant. Quòd verò terræ signum sit anguis, plerisq́ꝫ historiarũ locis, sed eo præcipuè reperias, vbi Crœsus aduersus Cyrum bellũ suscepit: eo enim tempore vis colubrorũ ingens in suburbanis Sardium locis repentè coorta est, quos equi in pascua dimissi passim deuorarunt: respon

derunt diuinationum periti, futurum vt externæ gentes indigenas consumerẽt: D
indigenam enim esse colubrum, terræq; filium: equum verò & aduenam & bellicosum hostem, de quo suo satis dictum Commentario.

CONCORDIA.

VErùm si quid in longa huiusmodi rerũ indagine ariolari licet, putarim ego picturationẽ hanc in pacis & cõcordię significatum inde sumptã, quòd serpentis effigies plerisq; locis pro bello & odio, funestaq; alia quauis clade poni solita est: osculũ aũt, & pacis & cõcordiæ signũ esse, negarit nemo. Quin & sacræ pietatis nostrę literę pacis osculũ identidẽ attestanť. Virga, vt loco suo latius ostenditur, tum disciplinã, tum eloquentiæ vim indicat. Si quis igiť pietate grauis, & eloquentia potens, altercãtes aggressus, nullam bello salutẽ esse docuerit, dubiũ bellorũ omniũ euentũ dixerit, funesta perniciosaq; demũ esse bella cõmonstrarit, & quęcũq; alia ad huiusmodi rẽ pro loco, tẽpore, personisq; facientia excogitare et eloqui potuerit, perfacilè is discordes animos in cõcordiã trahet, duosq; angues, hoc est, odia mutua doctrinę suę virga in vnũ obligabit, quibus ad osculum coëuntibus, cõuenire animos & ad concordiã cõuersos esse, meridiana luce clarius apparebit. Neq; me fugit, esse ouorũ genus in magna Galliarũ fama, E
quod anguineũ appellãt Druidæ, quòd ex numero suorũ ouorum faciant angues, cõuoluentes ea, & saliuis fauciũ corporumq; spumis cõglomerantes, vt tãdem fiat ex multis vnũ, siue angues ea sint oua spiris ita conglobati, artificiq; complexu adstricti: saliuarumq; profluentiũ humore cõcreto crusta superinducať. Vtcunq;, id sanè constat, ouum hoc quodcũq; sit, ad victorias litium, ac ad cõciliandos sibi Regũ aditus mirè laudari, perinde ac etiã pinguem anguis in pelle dorcadum (ne draconũ, vt in corruptis Plinij codicibus habetur, dicamus) neruis ceruinis alligatũ in lacerto, conferre ad iudiciorum victoriã perhibeť, cuiusmodi rebus magica superstitio mortaliũ plurimos eludit. Quòd si hoc credibile videatur, Philostrato etiã, præter innumeras quas cõfinxit fabulas, fides adhibenda est, qui Gygis annulum habuisse lapidem scribit, qui montanis Indiæ locis cristatorum quorundam draconũ capitibus insit. De quo quidem annulo multa Plato libro de Iusto, & ab eo Tullius Officiis, quòd is qui eũ gestaret, pala in volam conuersa, à nemine spectaretur quandiu pars illa palam attingeret.

PAX. F

PLerisq; sanè locis videre est anguiũ huiusmodi globos in vnã quasi massam adstrictos, de iugorũ verticibus ad ima peruolui. Et in Æthiopia aiunt tantam anguiũ vim conuenire, conuoluiq; in gyrum inuicẽ, vt mõtis speciẽ procul aspicientibus reddãt: cuiusmodi quidẽ cõplexus anguiũ, & frugifera eorũ concordia, causa, vt Plinius inquit, videť esse, quare exterę gẽtes caduceum in pacis argumentũ circundata effigie anguiũ fecerint: neq; enim cristatos esse in caduceo mos est. Ad hęc numismata tot caduceis insignita, pacis inscriptionẽ præferunt, vt in nũmo Cęs. Vesp. Aug. P. M. TR. P. COS. VIII. sigillum est cũ caduceo, et ramo oliuę, inscriptione adiecta, PAX AVGVST. Vidimus et numũ aureũ Bononiæ apud Achillinos, in quo simulachrũ alatũ est cũ caduceo & serpente quodã à pedibus abeũte, cuius inscriptio est, PACI AVGVSTÆ. Illius sanè serpentis abitus ablegatũ aliò bellũ ostẽdit. Aliæ in hoc numo literæ sunt, TI. CLAVD. CÆS. AVG. P. M. TR. P. Nã in altero ex ære eiusdẽ Ti. Claudij numo alatũ sigillũ est, dextera vestimentũ à pectore ad faciẽ tollẽs, lęua caduceũ exporrigit, pedibus serpentẽ sinuosum calcat, quod bello oppresso pacem condonatam omnino significat.

FELI-

A

FELICITAS.

CAduceo verò si cornu copiæ adiiciatur, felicitatis indiciũ est, quod in eiusdem Vespasiani & aliorum numis obseruauimus. Nam & Hadriani numus est eodẽ significato atq; inscriptione, quæ in Traiani habetur, quippe FELICITAS AVGVST. Vidimus etiã in Antonini Pij numo caduceũ, & oliuæ ramũ fructibus & foliis onustũ, cuius est inscriptio, FELICITAS AVG. In Seueri verò Macrini Augusti numo, non oliuæ, sed hasta in læua est manu: caduceus dextera prætendit: inscriptio, FELICITAS TEMPORVM. S. C. Hastam autem intra alia significata humanæ etiã ætatis indiciũ esse alibi ostendimus, ac perinde temporis. In Iuliæ Mameæ numo dea læuo cubito columellæ assurgẽtis capitulo innititᷣ, dextera caduceũ tenet: inscriptio, FELICITAS PVBLICA. S. C. Columna enim habet nescio quid in significato quod ad publicũ pertineat, de qua loco suo plura. Ex his dubio procul cõstat, quid sibi velit caduceus ille, qui situs est in medio cornuum duorum in numo Drusi: quid'q; solus ille in numo cuius inscriptio est, M. PLETORI CEST. EX S. C.

Hadriani Traianiq; Iupp. numi. Antonini Pij. Seueri Macrini.

Iuliæ Mameæ.

Drusi.

B

ELOQVENTIA.

SEd qui serpentem pro astu poni docti sumus ex Aristotele dicẽte, animalia quędam esse astuta per se, sicuti sunt serpentes: magis verò ex lectione sacra, quæ prudentiam huic in primis animali tribuit: ea etiam de causa angues caduceo complicari putamus, quòd ostendere voluerint, & calliditatem & prudentiam necessarias eloquentiæ, quæ per virgam significatur, quippe quæ regat dictis animos. Neq; desunt qui virgam auream in Mercurij manibus, à qua Deus ipse χρυσόῤῥαπις appellatur, dignitatis & excellentiæ, quæ illum ornant qui & scitè & opportunè norit orationem contexere, signum esse contendunt.

SAPIENTIA.



VIrga verò Palladi totius sapientiæ deæ, ab Homero passim accõmodatur. Vlysis quoq; socij vno virgæ capite, falsa quippe persuasione ac insipiẽtia, in brutorũ species transformantur: altero virgæ capite, vera quippe disciplina ac rerum peritia, in humanam restituuntur effigiẽ. Reliqua verò taceo, quæ Moses vbiq; virgæ fretus munere scribitur effecisse: nam alibi super hoc suus erit locus. Quam verò nunc tractamus, ea est diuina virgula, de qua M. Tullius in calce primi libri Officiorũ ait: Quòd si omnia nobis, quæ ad victũ cultum'q; pertinent, quasi virgula diuina, vt aiunt, suppeditarentur. Atque hanc dicendi formam apud alios etiam autores inuenies, qui ex hoc effusissimam eam Dei Opt. Max munificentiam intelligunt, quæ omnia secundat, fortunat atq; felicitat.

C

VERA DISCIPLINA.

EVndem hunc scipionem nostri sic figurant, vt ad omnium ferè templorum facies iuxta limina, colosseæ magnitudinis figuram humanã pingant, quæ Christum puerulum in humeros sustulerit: quod, vt mea fert opinio, nam historia omnino apocrypha est, ea de causa fit, vt si Christum gestare humeris,

hoc est, veram sapientiam enancisci volumus, dandam esse operam impensissimam disciplinæ admoneamur, robori cuius innixi, rapidos quorumcunque amnium cursus profunditatemque ac torrentiū impetus facilè superemus. Et quod Iacob ait, In virga nostra Iordanem pertrāseamus: sanè Iordanis vel quoduis aliud flumē, fluxos animi motus, & voluptariæ mollitudinis affectus indicat: virga disciplinā, sine qua non esse progrediendū Greco monemur adagio, qua qui firmiter innituntur, nullis perturbationum occursibus deturbantur, nullis vndarum quantumlibet inturgentium fluctibus immerguntur: pedibus verò per ima vel ipsius pelagi demersis vix crure genu'ue tenus alluimur: capita autem, vt ait ille, cōdimus intra sidera, Deum'que ipsum sustinere humeris videmur, ac veri demum euadimus χριστοφόροι, in quos vbi sagittæ fuerint immissæ, eadem in iaculatores suos spontè retorquentur, vt in vulgata habetur historia. Quid enim in vniuersa literarum peritia facilius, quàm eorum calumnias repellere, ac suismet, vnumquenque iaculis conficere, qui sanctissima nostræ pietatis instituta vel incessere vel conuellere aggrediatur, quæ certo Dei sit præsidio firmata, ac magni verique numinis munimento quàmvalidissimo roborata?

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM MARIVM MAFFÆVM ROM. PATRITIVM, de iis quæ per Æsculapium, Gorgonas, Hydras, & id genus alia significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

TIBI verò, elegantissime Mari, tertium de serpentium significationibus commentarium dedicandum iudicaui, vt vniuersa hæc materia quæ à vobis honoratissimis fratribus magna sui parte profecta est, ad vos identidem rediret, laudastique ea quæ ad Reuerendiss. Cardinalem, quæque ad Achillem fratres tuos miseram, significastique libellos illos pro humanitate tua libenter à te lectos, in illis tamen desiderasse quædam alia, vt opus absolutū vndecunque videretur, præter Aesculapium, fabulosa scilicet illa, Gorgonas, Hydras, & id genus alia: tum quædam venenatorum genera, Dipsadem, Scorpium, Salamandram, quòd in illis quoque inesse debere hieroglyphica augurareris: proinde curasti vt hæc mihi nomine tuo per Florū nostrū significarentur, ne contētus iis esse vellem, quæ duobus illis Commentariis collegissem. Respondi, dilectissime Mari, agere me gratias incomparabili humanitati tuæ, quòd ita me admonueris: mearumque nugarū qualescunque essent curam suscipere dignareris: sed quòd in prioribus illis non omnia sim complexus, minimè per negligentiam esse factum scias: imò quia veritus sum vos fratres viros tam præstantes, magnis & innumeris Christianæ Reipub. negotiis oppressos, dictione mea tam leui diutius occupare, summumque fuisse breuitatis studium, ne in publica peccarem cōmoda, si tempora eorum longo morari sermone voluissem. Quoniā verò ita te cupere declarasti, vt illa ad argumentum hoc adderentur, dedi operam vt ea quoque colligerem: quæ cùm longè plura essent quàm pro corollario subiici possent, eadem impeditus verecundia, ne nimia nugarum congerie importunus fierem, longè tolerabilius esse iudicaui, si residua hæc in vnū, idque iustum adstruerem commentariū, ac veluti serpens linguis micat ore trisulcis, tribus itidem libellis loqueretur. Nam si alituum pleraque, quadrupedum multa, humani tantū corporis aliquot, multa de plantis, de piscibus & aliis rebus non admodum pauca, cur nō & tria de tanta serpentium varietate conscribi possent? Sed enim hoc tertium nulli conuenientius dedicari debuit quàm tibi, qui autor impulsórque fueris vt ea conquirerentur, egóque importuni notam perbellè declinauero, cùm tu ipse crabrones in te sponte tua concitaris. Vale.

ÆSCV-

A

AESCVLAPIVS.

ANGVIS significatum apud Romanos, perinde ac apud Græcos & Ægyptios, sanctum semper fuit, per quem nimirum ipsum salubritatis Deum Æsculapium intelligebant, quod numismata, quod marmora, quod Græcæ Latinæq; omnes historiæ testantur, plurimæq; passim statuæ, per quarũ crura & genua serpens flexuosis voluminibus implicatur, locorum vbiq; Romæ, ac in toto terrarum orbe conspiciuntur. Inesse quidem angui remedia multa, experimento compertum est, neq; vllum esse aiunt apud Medicos volumen, quod anguium in ægritudinibus beneficia non latissimè demonstret: vt minùs miremur serpentis effigiem ex ære in contum surrectam à Mose, in quam populus oculos intendens, ab incommodis, quæ se in itinere tam longo oggerere potuissent, diuino aspirante præsidio liberarentur: de quo loco suo plura diximus. Quinetiam, vt ad remedia reuertamur, inuentum est ab Antonio Musa Augusti medico, in vlceribus insanabilibus viperas edendas dare, miraq; ita celeritate persanare. Et B quamuis perniciosa multa sint ex anguibus exempla, non ita tamen alienum à ratione est eorum genus, si modò quæ bruta honestè atq; prudenter facere videntur, ratione ea fieri concedamus, vt non aliquando magna & amicitiæ & fidei documenta præstiterint, & eam iustitiæ partem exercuerint, quæ in homine raro admodum inuenta perhibetur.

HOSPITALITATIS IVRA.

SCribit Plutarchus, aspidem ab Ægyptiaco viro quodam patriæ religionis superstitione tam familiariter alitam, vt ad mensam asiduè ventitaret: quæ cùm catulos enixa esset, quorũ vnus hospitis filiũ enecauit, regressa parẽs, intellecto facinore, filiũ & ipsa suũ morte multauit, ac voluntariũ exiliũ sibi in perpetuum delegit. Apud Philostratũ legere est, Aiaci Locrensi dracone mansuetum in deliciis fuisse, cui cibũ de mensa cõmuni ministrabat, quemq; perinde ac canẽ secum comitem adducebat: addit, cum quinq; cubitorũ magnitudinẽ explesse. Neq; illud prętermittendum, quantũ ad salutis significatũ pertinet, publicatum esse, Neronẽ à percussoribus, quos in eũ Mesalina immiserat, serpentis ope seruatum, cùm è puluino, vbi ipse quiescebat, se proferens, eos absterruisset, siue ea C fabula fuerit, siue serpentis exuuiæ, quas ex voluntate matris dextero brachio adalligatas aliquandiu gestauit, ac tædio tandẽ maternæ memoriæ abiecit, rursusq; vti alio Cõmentario diximus, extremis suis rebus frustra requisiuit, quippe qui speraret aduersus infortunia, quæ vndiq; iam pertimescebat, amuletum id sibi profuturum.

SERVATOR.

QVinetiã ferunt Heleos aduersus Arcadas dimicaturos, serpentis ope victoriam consecutos, oblato sibi puero, dum in aciem descenderent, quem nudum ante omnes ordines statuerunt, Arcadibusq; irruentibus puer is in draconem mutari visus, cuius horrenda specie perturbati Arcades, disruptis ordinibus fugam turpiter arripuêre: in cuius rei monumentũ Helei sacello ibi erecto vbi condi serpens visus fuerat, Sosipolin inde Deum religiosissimè coluerunt.

SALVS.

MEritò verò salutis significatũ serpens sibi vindicasse videtur, à quo, vt initiò dicebamus, multa in humanum genus remedia procedunt. Apud Lactantium legas ictui viperino præsens admodum esse remediũ viperam ipsam exustã & in cinerem redactam. Citat hanc artis medicæ peritiam Adamantius,

vbi homilia XVII. super Numeros, sacrificiorum dæmonicorum virus per sacrificia, quę olim Deo offerebantur, depelli dicit, veluti serpentium venena medicamentis nihilominus ex serpentibus confectis depelluntur, vt perhibent. Apud Cebetem obserues, viperæ dēte semel tactum quempiā, nulla deinceps venena formidare. Tradunt alij, qui viperæ iecur conditum semel hauserit, nullius inde serpentis ictum pertimescere debere. Quid verò illud quod à Dioscoride traditum est, homines qui viperis conditis in cibum vti cōsuerint, longiora vitæ spatia producere, & ad summā senectutem incolumes peruenire? Isigonus Cirnos memorat Indorum genus, qui centenis quadragenis annis viuant, quia viperinis carnibus alantur: ad hæc, neq; capiti neq; vestibus eorum, noxia corpori inesse animalia. eamq; causam videtur Tertullianus afferre, cur tanta sit ceruo viuacitas, quippe quòd ipse ætatis suæ arbiter serpēte pastus, veneno augescit in iuuentutem: vel, veneno languido exit in iuuentutem, vt vulgata habent exemplaria. Et Nazianzenus, vbi Basilij rudimenta cōmendans, philosophiam & politiores alias literas à Christiano homine minimè contemnēdas esse disserit, viperam in exemplum adducit, ex carne cuius singulare remediū grauioribus morbis excogitatū est: id ad hāc vsq; diem à maximè fera perniciosaq; bestia κατ' ἐξοχὴν Theriacum vocamus. Sunt qui tradant viperas in Arabia, vbi balsamū colligitur, innoxias ictu, quòd venenū balsami leniatur succo, quo illæ dicuntur ali. Addam & illud, tametsi τὸ παράφρον, quod apud Theophrastū legas, viperarū morsibus tibicinem qui moduletur adhibitū, efficacitatē habere medicinæ. Quæ quidem cōmemorare libuit, vt non immeritò numismata tot cusa existimemus, quæ serpentem habent cū inscriptione salutis; veluti ille est in spiram collectus cuius inscriptio, SALVS ANTONINI AVG. In alio eiusdem numo serpens est tractu sinuoso, tortiliq; obrepens virgæ, quā signum ibidem adiectū dextera humi applicat. Atq; in alio Dea ipsa læua virgam gerit, dextera poculū angui porrigit: inscriptio, SALVS AVG. COS. III. In aliis ipse sella sedens paterā porrigit angui suo de loculo exeunti, caputq; pateræ admouenti: inscriptio, SALVS AVG. In numo verò M. Aurelij Seueri Alex. sedenti simulachro pateraq; porrigenti assurgit anguis, cum inscriptione, SALVS PVBLICA. Sed ne singula cōmemorem, quæ quidem sunt innumera, Cōmodi, Crispinæ, & aliorū, per angues deniq; omnes salutem intellexere. Quòd autem ferunt Æsculapium sub anguis specie Romani legati nauem spontè ingressum, cùm ipsi Epidaurū aduersus pestilentiam opem imploraturi adnauigassent, scribunt Græci tale aliquid sibi etiam obtigisse, cùm ipse idem Deus draconis effigie à Nicagora Echetimi vxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus est. Neq; desunt qui super Æsculapio comminiscantur historiam: educatū quippe draconem ab eo, in Pelei montis loco, qui Pelethronius à florū vbertate nuncupatur: Throna enim flores vocant lingua Thessala: Addunt anguem eū fuisse nigrum, vtero subuiridi, figura pulchra, triplici dentium ordine, fronte & supercilio admodum pingui, cui præ pinguedine toruli veluti quidam sub mentum reducti, barbæ speciem reddebant, quæ lurido fellis colore intincta videretur. Ictus eius innocuus, illi quem sorices infigunt perquàm similis, etiam cùm vehementer lædere conabatur. Genus hoc serpentum assiduè cum aquila bellum gerere aiunt, sæpeq; in eius nidum prorepere, ouaq; depasci, ac illi semper insidias struere, cùm præsertim ad prædam abuolarit, quasi Iouem vlcisci velit, qui dominum suum fulmine sustulisset. Horū autem conflictum operæpreciū est apud Nican-

Numismata plurima cū serpentibus quare cusa.

A Nicandrũ legere. Sed vt apud Pausaniã est, dracones qui Æsculapio adpingebantur, colore erant subflauo, quales in Epidauria tellure tantùm inueniri tradit. Cùm verò Æsculapius Apollinis, hoc est, salubritatis filius fingatur, ideo nonnulli dixere, serpentis eum insignia gestare, quòd homines cùm in ægritudinibus, vt Homerus inquit, neq; non Hesiodus, citò senescant, salubritate adueniente iterum iuuenescere videãtur. Spectatur hoc idem in sole, dum ab hyemali senecta ad vernam sese proripit iuuentutem.

PRVDENTIA.

QVòd si medicinę rationẽ habeamus, serpens hic prudentiã indicare videbitur: nam & Assertoris nostri dictũ est, nos esse debere prudentes, admonentis, sicuti sunt serpentes. Ideo ex Valentinianis quidam sophiam illam suam serpentem factam dicunt, quapropter & contrariam extitisse factori Adę, & rerum cognitionem hominibus infudisse, eaq; de causa serpentem omniũ sapientiorem habitum: de quo latius apud Irenæum. Nam cùm prudentia non pręsentia tantùm examinet, verùm & lapsa & futura meditetur, & tanquam è specula B prospectet, medicum exscribere videtur, quem oportet, inquit Hippocrates, pensitare diligenter,

Ος τ᾽ ᾔδει τά τ᾽ ἐόντα, τά τ᾽ ἐσσόμενα, πρό θ᾽ ἐόντα.

Quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

quod quidem hieroglyphicè per tricipitium in Apollinis etiã simulachro factũ inuenies, cuius pedibus ingentis vastitatis serpens triceps subiiciebatur. Capita ea, canis vnum, lupi alterum, tertium leonis; de quo alibi disseruimus, & prudentiæ signum id esse demonstrauimus.

PERNICIES.

VIsebatur a[illegible] in Delphis apud oraculum serpens, qui singulari certamine videretu[illegible]ollinem prouocare. obseruatum à Plutarcho. pernicies enim saluti semper aduersatur. Inter agalmata Pontificia, quæ Romæ in Pulchræ speculæ recessu, ob veterum quippe artificũ admirationem, visuntur, Iulius II. admirandæ illud vetustæ artis & ingenij signum restituit, Apollinem ἑκατηβελέτην, vbi vipera serpit ab imo laurini trunci, cui dextero innititur femore. Non temerè illa facta, sed tum hæc quæ modò retulimus, tum Pythonis, hoc est, ægri- C tudinarij veneni cædem indicat, quem Apollo, vt Ouidius,

Mille quidem fodit telis & pluribus hydrum.

Statuæ verò huius facies osq; ipsum Octauiani Augusti videtur esse, eiusq; iunioris lineamenta quæ spectantur in numis, repræsentat. Sunt autem Pythones & dęmonum genus, cui, vt scribit Adamantius, dracones aliiq; serpentes ministrare perhibentur. Sed de iis alio commentario plura disseruimus.

GIGANTES.

DIodorus quoq; per serpentem voluminibus implicatum, malum interpretatur, pręcipueq; Gigantum genus qui terrarum orbem olim oppressere. Et Cõmodus Imperator, vti legere est apud Lampridiũ, homines obtortis pedibus, vtpote draconteis, Gigantas appellare solitus, eosq; sagittis ex libidine configere. Et statuas giganteas penè omnes obtortis cruribus videas, vt anguipedes illos Terræ filios ostentent: nam & Naso anguineos habuisse pedes ait Gigantes, qui centum quisq; brachiis cœlum capere conati sunt, eo versu:

Cùm centum quisq; parabat
Iniicere anguipedum captiuo brachia cælo. Et Ætna Maro:

His natura sua est aluo tenus, ima per orbes
Squammeus intortos sinuat vestigia serpens. D

HORRIFICVM.

QVas verò colubras Eumenidũ crinibus obuolutas aiunt, ab Æschylo poëta tragico primùm excogitatũ Pausanias attestatur, cùm antea nihil neq; in his, neq; in alio quopiam ex infernis deis quicquã esse horrificũ existimaretur. Manifestissimũ est enim totum hoc terroris argumento confictũ, loca tamẽ ea terribilia esse ex Assertore nostro totiens audimus, vbi sit fletus & stridor dentium, & quæ passim sacræ literæ de gehenna ponũt. Vt verò ad anguium terrificum hieroglyphicũ reuertamur, nõ temere Tib. Gracchus timuisse videt, cum in spatiosa galea, qua in bellis vti consueuerat, angues offendit oua peperisse, fœtusq; iam formatos, paulò antequã multitudine Quiritũ oppressus interficeret.

VASTITAS.

IAm draconem, quem mali significatum habere dicũt, Crocodili nõnulli speciem esse putant, fortasse quia vastiore pingeretur corpore: nam alicubi mirificè crescũt. Maximus enim Tyrius tradit, apud Indos Alexandri tẽpore draconem fuisse quinq; iugerum magnitudine, cui boues & oues in cibum Indi ministrarent. Alij omne serpentum genus indifferenter accipiunt, cuiusmodi monstrum Annibal à tergo subsequi prospexisse fertur, belluam quippe vastã & immanem circumplicatam serpentibus, quæ quacunq; incederet, omnia arbusta, virgulta & tecta peruertebat, quod vastitatem Italię portendere diuinitùs intellexit. Neq; temere Faustina visa sibi in somnis serpentes părere, sed ex his vnum ferociorẽ, cùm Antoninum & Commodũ in vtero gestaret: quod vita deinde Cõmodi voluptuosa simul ac perniciosa, re ipsa comprobauit, non hominẽ, sed immanem hydrum ad humani generis internecionem emissum. Argiphontem Pausanias dictum ait Mercurium, quia ὀφιοκτόνος fuerit, serpentem quippe sustulerit, quem nonnulli ἄργην vocãt, vel quasi ἀργὴς, ἀπὸ τοῦ φονεύειν, quòd cęde abstineat: pacis enim Deus est Mercurius. quãuis Leutychidas Lacedæmonius Aristone patre nobilis, neq; sua obscurus virtute, portenta hæc atq; alia eludere consuerit: nam cùm propinquioris portæ claui Draco circumuolutus esset, monstrũq; id esse vates denunciaret: Minimè mihi quidem videtur, inquit, sed si clauis draconi circumuoluta esset, monstrum esse asseuerarem. E F

VOLVMEN.

ALibi cur dracones Cereri vectandæ adhiberent, explicuimus: sed quoniã nihil pretereundum existimaui, quod in significationũ argumentum apud scriptores veteres comperissem, addendum quoq; fuit, scripta lucubrationesq; in anguium nomen deuenire: siquidẽ Zezes Hesiodi interpres, dracones quibus vecta Ceres Proserpinam quęritabat, significare ait volumina quę Triptolemus de agricultura conscripsit, eoq; loco δήμητρα, Terram matrem interpretatur: consuesse enim Dores γ in δ vertere, ita quæ γῆ μήτηρ, δήμητρα mox dicta.

TROPHONIVS.

SImulachra quædã iuxta Ercynam fluuium in specu quodam fuisse memorat Pausanias, quæ dicata erant cum sceptris, circa quę dracones obuoluti complicabantur, quæ nonnulli antiquarũ rerum ignari, Æsculapij & Hygiæ simulachra existimabãt, cùm tamẽ & Ercynę & Trophonij essent hieroglyphica, qui bus etiam antiquitas dracones consecrauit, siue ob oraculorum prudentiam, siue ob rei quę in promptu erat similitudinẽ, quòd oracula Trophoniana subterraneo

A raneo in ſpecu reddi ſolita, in ſpecu aũt & ſubterraneis cauernis angues libẽtiſsi mè latitare, ignorat nemo. De Trophonio pleni ſũt doctorũ ętatis noſtræ libri.

BOREAS,

BOream quoq; ventum aiunt hieroglyphicè viperinis caudis, pedum loco, pręditũ figurari: qua quidem ſpecie inſignis cum Orithyiæ raptu in Olympia viſebatur in donario à Cypſelidis dicato.

DE SCORPIO.

INTER ſerpentia Scorpius non habet locũ, ſed quia venenoſum eſt animal, hîc minimè prætereundus fuit: ſuper eo tamen partem eam tractare prius inſtituimus, quæ cum crocodilo negotium habet.

HOSTIVM CÆDES MVTVA.

HOſtes enim duos pari conditione inter ſe dimicantes, viciſsim'q; in damna mutua concurrẽtes, oſtendere ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Scorpium & B Crocodilum pingebant: nam ij genuino quodam inter ſe odio flagrantes, ſimul atq; alter alterum inſpexerit, in mutua funera ſpontè rapiuntur, ambo'q; eadem dimicatione perimuntur. Quia verò & terreſtris & marinus Scorpius inuenitur, de marino hîc dubio procul intelligendũ. Quòd ſi rem eueſtigio peractam indicare voluiſſent, crocodilum ſcorpio ſubiectũ pingere mos erat: ictus enim ſcorpij quamprimùm interimit crocodilum: ſin diſtractam diutiùs pugnã, diffi culter'q; in necem deuentum oſtenderent, ſuperatum à crocodilo ſcorpium faciebant: is enim motu ſegnis longè diutius laborat antequam hoſtem aſſequatur, & interficere poſsit.

DOLI FALLACIÆ'QVE.

TErreſtris verò ſcorpius doli atq; fallacię ſignũ habetur in primis: eſt'q; apud Sophoclem, Captiuis, prouerbium in hanc ſententiam, ἐν παντὶ γάρ τι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ, quippe ſub omni lapide ſcorpiũ inſidiari. Sic & Theriacis Nicander:

σκορπίος ἀπὸ ἰδνῆς ὀλίγῳ ὑπὸ λᾶϊ λοχήσας.

Scorpius inſidias parua ſub caute tetendit.

Apuleius acerbitatem morum per ſcorpium notat, vbi illa: Noſti quendã bar- C barum noſtræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem præ morũ acritudine vulgus appellat. De inſidiis verò quæ poſt aliquam felicitatẽ ſubſecutę fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: Quæ virum, vt ſcorpius, vltima ſui parte percuſsit. Quin & mathematici, vel Ambroſio teſte, percuſſorẽ, & ad inuadendum ex inſidiis promptum eum futurum dicunt, quem Scorpius naſcentẽ exceperit.

INNOCVA PRAVITAS.

IS in aquã merſus ſi figuretur, innocuam ſignificat prauitatẽ: quandoquidem & ipſe & ſerpentes alij qui præualent in ſicco, ſi præcipitentur in aquã, vt Cyprianus ait, prȩualere nõ poſſunt, innoxii'q; efficiuntur. Diuinæ verò literæ per ſcorpium indicãt & diabolum & eius ſectatores, de quibus Euang. Dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes et ſcorpiones. De ſerpente autem, quod ad hanc rem facit, ſatis ſuper'q; ſuperius dictum eſt.

LIBIDO.

AD hęc libidinẽ & nequitiã ſcorpius pictus oſtendit, ei'q; ex humani corporis partibus pudenda ſunt dedicata. Ei ſigno Mars dominat, adulteriorum ſemper infamia notatus. Et milites omnes mulieroſos ait Ariſtot. Et ſupra fini-

torē prodeunte Scorpio ortos, Mathematici laſciuos eſſe dicunt, quare huc fortè ſpectat illud diui Hieronymi dictum de virgine ad Auitum: Cauendū, ne arcuato vulnere ſcorpij vulneretur. Cœleſtem verò Scorpium, ob aculeū, qui eſt inſtar teli, ſunt qui velint humani generis perditionē ſignificari, cùm Libra Veneri dicata, inter Scorpij chelas poſita, matrimonij concordiam oſtendat. D

TERRA.

AB eiſdem Mathematicis deſumptum crediderim id Scorpij ſignificatum, vt pro terra nonnunquam figuretur: aiunt ſiquidem illi necem à terreſtribus animalibus iis obuenturam, quibus Mars in Scorpio certo quodam loco repertus fuerit. Ad hæc numus quidam eſt, in quo quadrigę ſunt cum Victoria & his literis, Q. EL. IVLI BVRSIO. ab cuius altera facie caput eſt cum laurea & alis, ab occipitio cuius fuſcina eſt & Scorpius, quod victoriam terra mariq; partam ſignificare videatur.

AFFRICA.

VTrum verò doli fallaciæq; Pœnorum, quæ tot bellis vniuerſo terrarum orbi per tot annos innotuêre, an corporum color fuſcus, an quid aliud argumentum dederit, vt Scorpius Africæ terræ ſymbolum haberet, diu multi quæſuêre. Id ſanè conſtat, in Hadriani quibuſdam numis Scorpium non aliter Africam ſignificare, quàm cuniculus Hiſpaniam, equus Italiam oſtentet. In quā ſententiam vt adducar, facit ingens atq; adeò pernicioſa Scorpionum multitudo, quam ea regio gignit, aduerſus quos Strabo ait remedia ab indigenis excogitata, cùm dormitum eunt pedes allio, atq; etiam lectos ipſos illinere. Animaduertendū verò, ſi Scorpiū pingere cōtingat, ne quis Nicandri verſu decipiatur, vbi autor ille dicit, à cuſpide nouē compagibus ſpondylos contineri: τοιῷ δ' ἐνὶ κέντρῳ σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι ὑπὲρ τείρεος σκοπιῆς. Ἐννεάδεσμοι non eſt ibi ſimpliciter pro nouem nodis poſitum, vt Antigonus & Demetrius arbitrati ſunt, ſed pro multis, ait interpres: ſeptē enim tantū cōpages habere caudā ſcorpij, manifeſtū eſt: ſæpe verò nouem pro multitudinis numero ponitur. Quin etiā Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit, de eo qui duos tantùm aculeos haberet: quæ quidem opinio eſt Apollodori. Et de nobis numero ſeptē, vnicuiq; cernere volenti facilè cōſtabit. E

DE SALAMANDRA. F

SAlamandra quoq; inter malefica venenoſaq; animalia recenſetur: quare illam quoque quanta poterimus dexteritate tractabimus. Eſt hæc crocodilo terreſtri facie perquàm ſimilis, licet non ſit ſtellione maior, maioris quippe lacertæ magnitudine, quales ego in Bellunenſis agri ſaltibus Caſtalioneo ſeceſſu meo magnis imbribus excitatas aſpexi: & in fontis mei cuiuſdam aquæductu, quem macerie atq; ceſpitibus ſtruxeram ſeptimo pòſt anno cùm eū reficerem, multas inueni ipſum fluentis aquæ marginem accolentes, paruo inter ſe diſtantes interuallo, ea ipſa figura coloribuſq; præditas, qua pingitur ab autoribus.

AB IGNE CIRCVMFVSO NON OFFENSVS.

HOminem vndiq; ignibus impetitum, ſiue cladibus iis quę per ignem ſignificātur, obiectū, minimè tamen vlla ex iis parte læſum ſignificare ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Salamandram pingere conſuerunt: ea ſiquidem per ardentes carbones inambulans, nullo ab his afficitur nocumento: tantùs enim illi rigor

gor

A gor, vt ignem tactu extinguat, non alio modo, quàm glacies.

CONSTANTIA.

NAzianzenus pro constantia Salamandram ponit, dum animal id in igni medio, qui omnia domat, non solùm lætari dicit ac viuere, sed eum omnino etiam extinguere. Ita se cum Basilio, Athenis in igne perfidiæ Deum verum colendo incolumes versatos gloriatur, quin etiã eum professione sua atq; constantia suppressisse.

AMATOR.

SVnt qui per huiusmodi speciem, per Salamãdram quippe in igne positam, amatorem ostentent, quòd amorẽ ex igne significari apud omnes vulgatũ sit, vt in Facibus latiùs à nobis dictum, & ardere se amantes omnes profiteantur: cumq; ita vitam in ęstu trahant, erudité se fecisse putant, si figuram huiusmodi ardoris sui simulachrũ prætulerint. Sed enim hoc haudquaquam mihi probatur: quia si Salamandra ignem rigore extinguit suo, ea vtiq; non ęstuat, quod in primis amator sentire se clamat, vtpote qui vel intimis medullis exuratur, vel B lentis penitus ignibus maceretur: hunc vrat amor, hunc vrat proteruitas, cùm feruidus sit puer Veneris, Cupidoq; semper ardẽtes acuat sagittas, Ardeat Atrides medio in triumpho virgine rapta, & quæ plurima in hunc modum Poëtæ scribere consueuerunt: vti etiam apud Maronem, Cæco carpitur igni Dido, agnoscitq; eadem veteris vestigia flammæ: vritur infelix, ardet amans, traxitq; per ossa furorem, ac totam incensa per vrbem debacchatur. Mitto quòd fabulantur alij, Salamandram igne pasci, atq; ideo amantẽ referre, quòd ille sit huic veluti cibus, quo se oblectet assiduè.

AMORIS NVTRIMENTVM.

SIgnificãtius enim hoc exprimi potuisset, si bestiola illa posita esset paulò musca grandi maior, quæ in medio nata igne, per ignem salit atq; inambulat, id quod in Cypro insula videri autores tradunt ęrariis fornacibus, vbi chalcites lapis ingestus diebus cõpluribus crematur: de qua quidem illud spectãdum maximè, quòd quamprimùm longiore paulò volatu à flammis abscesserit, emoritur. Hanc alij Pyralin, alij Pyraustam vocãt. Zenodotus in eius cognomine videtur hallucinari, cui de lãpade id attribuit, quod minutulo cuidã papilionum C generi inesse videmus, æstiuis tẽporibus, vespertino crepusculo statim incipiente, quã Apuleius nouo, vti suus est mos, vocabulo Flammidem appellat, multi Nitedulam, certè Græci Lampyridem vocitarunt. Verùm hæc qua de loquimur Cypria, longè alia est. Quòd verò dictum est Salamandram inambulatione sua ignem extinguere, autores grauissimi sunt qui cõtrà vnà cum Sextio sentiunt, ignemq; ab ea lædi omnino negant, idq; Plinianis adhuc temporibus Romæ incompertum erat, neq; adhuc aliquis se vidisse testabatur: nos verò eã non modò ardentes prunas non extinguere, verùm etiam euestigiò emori experimento comperimus, animali eo à Bernardino Pollano nobili Taruisino, hospite tunc meo, ab eodem fonte meo allato in domum. Alij verò qui rem vt exploratam & ipsi scribunt, causam etiã inuestigarunt cur id efficiat Salamandra: animal enim sine squamis & cute esse, corpus habere frigidum, & maximè humidum, quo singula quæcunq; contigerit humectet multò magis, quàm limaces faciant: humoremq; illum à corpore tam longè diffluentem, vim eam habere, vt ignem extinguat quem attigerit: λιπόδερμον ea de causa Nicander eam appellat, siue quòd cute careat, quæ εἶνος dicit, siue quòd à cute humor ille largius emanet.

HIRPI.

D

NE verò adeò alienum à fide videatur, Salamandrã & aliquod aliud animal posse per medium ignem incolume transire, scimus familias quasdam in agro Faliscorum fuisse, qui super ambustam igni struem ambulantes non adurerentur, Hirpos illos vocauêre, & ob id perpetuò S. C. militiæ omniumq; aliorũ munerum vacationem habuisse. Sed enim ætate nostra vidimus Romæ Benedictum quendam Teutonicum arte speculorum fabrum, qui non temere profitebatur se per flammas medias incessurum citra vllum vel capilli vnius detrimentum, quem & plurimũ, & Teutonico ritu valde promissum habebat. Vidi ego hominem manus in liquefactũ plumbum immittere, idq; ex candenti patella in volam accipere, ęquè ac si argentum viuum aut tepida fuisset aqua, introductus olim ad hoc spectaculum ab amplissimo viro Bernardo Vibienio, qui mox magni nominis sacerdos Cardinalis fuit, in cubiculum Ioannis Medicei tunc Cardinalis, in conspectu cuius hæc fiebant, cùm ego tanti prꝍsulis manũ osculaturus accessissem, quadriennio antè quàm is ad summum Pontificatum ascendisset. Quòd verò aiebat Benedictus hoc se arte magistra facere, quippe qui vnguento quodam partes eas oblineret, quas ab igne saluas vellet, id in memoriã adducit quod Varro ait, Hirpinos eos, de quibus paulò antè dicebamus, solitos medicamento quodam pedum plantas tingere, atq; ita per ignem ambulantes multa, vt Virgilius, premere vestigia pruna. Inueni verò, quod ad hanc rem facit, apud Andream Græcæ nationis medicum, cui multum interpretes Nicandri tribuunt, hoc de Salamandra traditũ, vt si quis eius sanguine vel manus vel vestem obunxerit, quod oblitum fuerit, ab igne nihil quicquam lædi: quamuis Plinius hoc non facilè credat. Eiusmodi medicamini admiscẽt alij albumen oui. At iam minus admiremur quod in quadrigarij annalibus legitur, oblitam alumine materiam succendi non posse, idq; esse verum, Sylla in Archelaum bellante comprobatum. Sanè laricem inter arbores neq; flammam emittere, neq; nisi longa et vehementi exustione in carbones abire manifestũ est, quod in fornacibus exploratũ, reliquis lignis admixtũ longo temporis interuallo cõsumi. Hoc & Cæsari in expugnatione castelli cuiusdam, quod Larignũ nomine dixerunt, quia larice præmunitum fuit circa Alpes, non citra summã admirationẽ cognitum. Lino verò, quod nonnulli Carpasium appellant, de quo Pausanias, ardere id perpetuò ante Mineruæ illius simulachrum, quod cœlo, vt fama fuit, delapsum, in Acropoli visebatũ, Patauij ego pro ellychniis in lucernis aliquãdo vsus sum: materia enim integra & incolumi perdurãte, tãdiu ardet, quãdiu oleo intinctum fuerit. Nascitur id inter venas aluminis, ac veluti densior quædam cartilago interspergitur, cuiusmodi sunt granatorum malorum intersepimenta.

E

F

CORRVPTOR OMNIVM.

SEd vt ad Salamandrã redeamus, nunquid eorũ quoq; nobis arriserit significatum, qui damnosum hominem, omnes quibuscũ versetur, aliqua pernicie aut iniuria labefactãtem, & quacunq; incesserit calamitatis aliquid inuehentem, per Salamandram ostendi voluerunt: quippe cui sit perniciosa adeò vis, vt arboris quam irrepserit poma omnia inficiat veneno, & eos qui ederint, necet frigida vi nihil aconito distans, ait Plinius, atq; his quædam magis exitialia, quę apud autorem ipsum latè recensentur. Illud sanè admiratione dignum quod traditur ab Æliano, sues Salamandra impunè vesci, verũ vbi quis eius suis, qui Salamandrã deuorarit, carnẽ ederit, prꝍsentaneo eo veneno correptum interimi.

A

DE DIPSADE.

A Frigidissimo animali ad ardentissimũ accedere, ad historiæ nõnunq̃ venustatem pertinet: quare incõmodis recitatis, quæ de Salamandræ gelu procedunt, iam quæ de Dipsadis ardore proueniãt, memorabimus. Animal id reptiliũ perniciosissimũ, corpore modico, ac viperino perquã simili, sed ad ictũ violentissimo: de quo ita Nicander, Theriacis, vbi

> Ναὶ μὴν διψάδος εἶδος ὁμώσεται, ἂν γὰρ ἐχίδνῃ
> Παυροτέρῃ θανάτου δὲ θοώτερος ἵξεται αἶσα
> οἷσιν ἐνισκήψῃ βλοσυρὸν δάκος.
>
> *Dipsadis hanc speciem iuret quis, ni minor insit*
> *Vipereo generi vis mortis, at ocior ijs qui*
> *Affixi fuerint truculenti fulmine dentis.*

Figurã eius Sostratus à reliquis colubris ita distinguit, vt eam dicat habere caudam duabus lineis nigricantibus distinctam, corpore reliquo albicante.

SITICVLOSITAS.

B CErnere olim erat in littore quod è regione maioris Sirtis inter Libyã & Ægyptũ porrigitur, columnã quandam in qua vir moribundus cælatus erat, cuius pedes serpens impactis dentibus affligebat, spirisq́ volubiliter implicabat. Erant & mulieres aliquot, quarum aliæ aquatum ibant, aliæ aquam decumbenti propinabãt: adiacebant passim & struthiorum oua hinc inde strata temerè. Quæ quidem species tota prorsus hieroglyphica hominẽ significabat bibacissimum, vel ardentissima confectum siti, vt Lucianus interpretatur: id quod etiam ad totius illius regionis naturam indicandam accõmodari potest, nam ea siti laborat in primis. Serpẽs verò ille circa pedem obuolutus & mordicùs inhærẽs, Dipsas erat. Veneno verò hæc est plurimo & immedicabili, quosq́ momorderit, vsqueadeò inflãmat, vt propemodum exardescere videantur, ac igne veluti circumfuso concremari. Supremè verò sitiunt, quoq́ magis potant, eò potandi auidiores fiunt, vt sitis ea nulla aquarũ vi sedari posse videatur, verùm eo magis sæuire quo magis alluitur & irrigatur, perinde ac si quis ignem oleo superfuso extinguere conaretur. Hinc non infacetè nomen confinxit Ouidius, cùm le-
C nam quandam temulentam, Dipsadem appellauit:

> *Est quædam nomine Dipsas anus,*
> *Ex re nomen habet, nigri non illa parentem*
> *Memnonis in roseis sobria vidit equis.*

Neq́ fortè importunum fuerit, Epigramma quod olim in Framarianum facetissimum æuo nostro scurrã lusimus, Ouidiano lusui subijcere. Id est huiusmodi:

> *Narrabat quidam vim Dipsados exitialem,*
> *Perpetuam infundat quæ pede fixa sitim,*
> *Nempe sitim, tria quam nequeant extinguere Nili*
> *Ostia, vel magnis stagna perhausta cadis,*
> *Interiore loco Libyæ, Garamantas ad ipsos,*
> *Quà fouet arenti Struthius oua solo,*
> *Quippe vbi quis misera spaciatus fortè per arua,*
> *In pede fulminei vulnera dentis habet.*
> *Ritè duæ dextra famulæ, totidémq; sinistra*
> *Hæc gerit, hæc pleno vase propinat aquas,*
> *Illa propinatis alias superingerit, illa*

Nec mora, nec requies, pocula mille parat.
Frammarianus ad hæc, hanc ô mihi quærite amici,
Figat vt illa meos officiosa pedes. D

Sapienter itaq; vt reliqua, Moses Deuteronomio inter maximè perniciosa animalium genera Dipsadem posuit, vbi terrificã illam describit solitudinẽ, in qua erat serpens flatu adurens, quippe Basiliscus, & scorpio animal insidiosissimum omnium: mox adiecit, & Dipsas: quod vt atrocius redderet, subiecit, & nullæ omnino aquæ, quæ scilicet opem essent aliquam allaturæ. Eadem de causa Apollonius poëta terram aridam Dipsadem vocat. Admiratur autem Aphrodisieus, cur illi quos animal hoc momorderit, sitim illam intolerabilem Theriaca epota sedent, cùm genus id medicaminis ex siccis & calidis rebus conficiatur: neq; adduci potest id alia ratione fieri, nisi mutuo consensu quodam, viperarum, quæ admiscẽtur, carnes antipathiam habere aduersus quodvis animal venenosum.

APPETENTIA.

NEq; verò sitis ipsa simpliciter passim intelligenda, sed nõnunquam pro effrænata rei cuiuspiam appetentia capitur: nam & sitibundum pro maximè cupidum autores ponunt: & sitim Onirocritæ nihil aliud præ se ferre autumãt, quàm auidissimam cupiditatem. Ipsa porrò sitis hieroglyphicè sæpe ponitur in Diuinis literis, vt Ambrosius super hydropico in domo Pharisæi curato disseruit: nam sitire impium dicit, dum huius mundi bona concupiscit. Iam & sitire aurum, in huiusmodi significationem passim inuenias, non aliter quàm & auri sacra fames, Poëta dixit. Delitescit autem, vt ad Dipsadem reuertamur, anguis id genus in insidijs inter Struthiorũ oua, quæ Garamantes non ad cibum tantùm perquirunt, verumetiam ad vasculorum & poculorum vsum, quippe qui propter solum arenidum & exustum argilla carent, qua nos vasa nostra fictilia conformamus. Quin etiam eiusmodi ouis, quæ aliquanto grandiora fuerint, dissectis, elegantissimos sibi pileos faciunt, ex ouis singulis binos, quibus capita obtegant, eoq; gestamine plurimùm delectantur. E

DE MEDVSA.

MEdusa quoq;, figmentum licet fabulosum, aliqua subministrauit hieroglyphica. F

TERROR.

ILla enim horrificis anguiũ hiatibus tremenda, terroris significatũ habuit. Præfectum verò caput id à Perseo, terrorẽ summotũ ab eo patria procul indicat virtute duce, quæ per falcatũ ensem & interpositũ speculũ effingitur.

PRVDENTIA.

IN historijs Theogneti antiquitatũ scriptoris (nam alium poëtam Comicum memorat Athenæus) Medusa legitur ex tribus Phorci filijs magis astu pollens, quæ regnum à patre derelictum in magnã auxerit opulentiã, atq; eius prudentiæ causa serpentinũ caput illi confictũ à poëtis. Cæterùm Apollonius Rhodius ἐν τῇ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσει, omnia quę morsu lædũt genita dicit ex guttis eius sanguinis qui ab obtruncato Gorgonis capite destillauit, quamuis Acusilaus nata hæc ex Typhonis sanguine asseueret. At Nicander Hesiodi testimonio τιτάνων ἀφ' αἵματος, quippe Titanum à sanguine nata hæc mauult, quod tamen apud Hesiodum, in ijs quæ extant operibus, nõ inuenitur. quare nõnulli scribunt Hesiodum à Nicandro falsò citatũ, qui poëtarũ morem & licentiã non examinãt, cùm etiã Oratorib. in declamãdi genere tã nomina quàm historias pro cõmodo suo commu-

A commutare, atque etiam præter fas quædã in vsum suum extorquere cõcedatur.

STVPOR ET ADMIRATIO.

QVam verò Medusam Domitianus Imperator pro pectore est gestare solitus, vt in pulcherrimo eius sigillo spectauimus, omnino stuporem quem de se omnibus in negocijs quæcunque tractaret concitatum volebat, significasse tradunt: quamuis nonnulli non alia causa factum putant, nisi vt patris gestamẽ vsurparet: nam in pulcherrimo Vespasiani signo apud Melinos Romæ, Gorgonem huic pro pectore adpositam aspexi. Alij factum à Domitiano in honorem Mineruæ volunt, quòd numi id sibi colendum præcipuè susceperat: nam clypeus huiusmodi serpentum horrore præmunitus, in primis Palladi dedicatus erat. Eam Eustathius ideo Glaucopin appellatã censeri scribit, quòd ex Poëtis nonnulli dracones Glaucopas vocitarint, quamuis & à formidoloso aspectu dici posse non inficiatur, quòd leones illi qui præcipuè Regij nuncupantur, quosque loco suo inter alia significata symbolum terroris esse ostendimus, glauci à colore nominentur.

Domitiani sigillum.

Vespasiani signum.

B

PRVDENTIA.

NEque tamen desunt qui Gorgonis caput pro Mineruæ pectore statutũ, prudentiæ, vti id superius, signum esse contendant, quæ locum habeat in pectore, qua qui præditi sunt, facilè alios confundere, vel imperitiæ redarguere, saxeosque quodammodo reddere, vbi adlibuerit, posśint. Apud Poëtas tamen Pallas Medusæ caput ad incitandum, vel ad terrorem incutiendum prætendit, vt tradit Ouidius loquente Perseo:

Nunc quoque vt attonitos formidine terreat hostes,
Pectore in aduerso, quos fecit, sustinet angues.

Idque præcipuè cernere est in scuto Herculis apud Hesiodum: quamuis non sum nescius, esse multos qui opus id Hesiodi illius celeberrimi, quippe vt Naso, Seruantis pecudes vallibus Ascra tuis, esse negent, alios qui ad CCL tantùm carmina Hesiodi, reliqua subiuncta ab Aristophane grammatico contendãt. Sanè Megacles Atheniensis legitimum agnoscit opus, sed Hesiodo succenset, quòd Vulcanũ finxerit matris inimicis arma fabricasse. Apollonius Rhodius & Stesichorus Hesiodi omnino esse volunt: ait igitur,

C

ἐν γάρ σφιν μέσσῳ ἦκε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη
αἰγίδ' ἀνασείουσα. Quem Statius ita secutus est:

Sectæ prætendens colla Medusæ
Ceu stimulis accendit equum.

DE HYDRA.

ERam me iam de his anguium voluminibus explicaturus, cùm maiori me obuolutum negocio conspexi: supererat enim Hydra, quæ me vltimo loco aggressa moraretur: quare ope Herculis implorata, ipsam quoque ita confecimus.

SOPHISTÆ.

HYdræ significatum, cuius vno præciso anguineo capite, alia atque alia euestigiò repullularent, multi alijs atque alijs modis interpretati sunt: nos ea contenti esse possumus expositione quã Plato, Euthydemo, posuit, vbi per eam perinde ac per cancrum sophisticas ait nugas significari. Hydram Pausanias vno tantùm capite præditam scribit: sed enim Pisander Camireus multa illi capita

tribuit. Alcæus ἐννεακέφαλον eam vocat, πεντηκοντακέφαλον Simonides, quem Maro D
noster sequitur, vbi dicit:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Sed enim hi numero vsi sunt multitudinẽ significante, more poëtico: numerus enim nouenarius, neq; non quinquagenarius, ex ijs sunt qui multa significant: vt illud apud eundem Maronem, Quinquaginta intus famulæ, pro plurimę. Ita ἐννεάγηρα κορώνη in Arati carmine, pro multæ viuacitatis, quod superius in cauda Scorpij tetigimus, & in Digiti cõmentario, vbi de numeris agitur, latius explicuimus: vbi passim numeri illi recensentur, qui tam apud Græcos quàm apud Latinos pro multitudine vsurpantur.

INVIDIA.

NOnnulli ex peritioribus inuidiam per Hydræ speciem significari tradunt, ideoq; in nullo alio monstro domitãdo Herculem magis laborasse, quam, vt Horatius ait, supremo tandem fine domari comperit. Ea verò palustris fingitur, & è sordido cœno pullulare, quòd non nisi in abiecto viliq; animo reperiatur: qua de causa Ouidius inuidiam in imis vallibus latitare cõfinxit: ita reliqua E quæ super ea conscribit, ad hydræ significatũ omnia quadrare comperies. Nam & Erichthoniũ, quem alij pedes anguineos habuisse, alij serpentem illi ad custodiam datum scribunt, inuidiam significare nonnulli arbitrati sunt: ea enim post res præclarè gestas suboriri solet, & in cordis penetralibus occultari, virulento ad custodiam adiecto spiritu. Atq; hoc illud odium est, quod Diodorus ex serpente picto significari tradit.

EDOMITVM A' VIRTVTE VITIVM.

HAbet & pietas nostra heroas suos, quorũ è numero fortissimũ illum cœlo intulit, qui fatalem draconem ex vrbi subiecto lacu quotidie prosilientem, nunc longo voluminum tractu spatiosa per arua latè proserpentem, nunc spiris implicatũ collectumq; in insidijs per frutices & florulenta gramina latitantem, horrenda interdum letiferaq; die noctuq; sibila dispergentẽ, immani venenosarum fauciũ hiatu letum omnibus intentantẽ, nulloq; non die mortaliũ aliquẽ deuorare solitũ, interfecerit. Nõ temerè hæc literarũ monumẽtis tradita, tametsi rem vti gestam Concilia maiorũ nostrorũ actis inferendam vetuerũt. Videtur F enim hæc picturæ species vnũquenq; admonere virtutis, cuius telo fretus illecebras amatorias, quę dubio procul per serpentẽ exprimi cõsuerũt, fœdasq; voluptates ex lacu, hoc est, ex infirma fluxaq; mollitie mẽtis emergentes, sinuosis voluminibus, hoc est, varijs delectamẽtorũ laqueis manusq; pedesq; hominũ implicantes, arctissimisq; vinculorũ nexibus obstringentes, nullo timore perculsus summouere contendat, simulq; odiũ & æstuãtia indignati cordis incitamenta, vnde rixæ, cõtumeliæ, calũniæ, pessimæq; persuasiones ortæ, magna semper rerũ humanarũ pernicie, vti sibila teterq; halitus per cogitatus aurescq; nostras illabẽtes extinguere aggrediat̃: malos deniq; affectus, prauosq; mores omnes, q grassatoris veluti quodam insultu animũ incautũ adoriunt̃, cuius puritatẽ, quæ per virgunculã intelligit̃, virulenta cõtagione turpiter labefactãt: letaliq; morsu in pedes affixo, vniuersum corpus cõtactu vitiãt, proserpẽteq; in dies magis pestilenti morbo fœdissimè interficiũt, firmo cõstantiq; ꝓposito perdomitet, animumq; incolumitati nitoriq; suo assertũ restituat patri. Operæpreciũ est videre, quẽadmodũ virgunculã puellã expositã adapertis faucib. rictuq; latè diducto, in parentũ ac totius vrbis conspectu iamiã inuadere tẽtaret ingluuiosus draco,

vtq;

A vtque tam præstans animi iuuenis intrepidè eum aggressus, vibrato pilo, ferróque per os medium adacto, pertransitáque ceruice terga illa immania transfoderit, attollentemque interim iras & cærula colla tumefactum, harena moribundum strauerit, frustráque volumina illa terrifica quatientem replicantemque, pluribus tandem ictibus ad saxum alliso capite cōfecerit, atque ita verè fortitudinis coronam, & deorum illatus numero consecrationem etiam fuerit assecutus.

PIERIVS VALERIANVS AEGIDIO VITERBIENSI, CARD. S. P. D.

IMPIE me facturum existimo, nisi studiorū meorum, qualiacunque esse possunt, rationem omnem ad te deferam, quem humanissimum semper eorundem moderatorem habui. Nam durissimis etiā temporibus, cùm ea omnia deessent quæ vniuscuiusque ingeniū ad labores inuitare solent, rebusque sæpius desperatis nō Romam tantùm, verùm etiam ipsa literarum studia deserere solicitarer, cùm B præsertim essem non semel in officij societatem à Bannisio, qui de Maximiliano suo tam multa, tam honorificè prædicabat, inuitatus, vna tamen autoritas tua in causa fuit, cur non vsqueadeò animū despondere: tu enim nunc hortando, nunc monendo, nunc opem auxiliumque tuum pollicendo, bono me semper animo esse iussisti. Neque per te stetit, dummodo æquiora fuissent tempora, quin aliquod studijs meis otium aliquando compararetur: quo vno ego grauitatis & beneuolentiæ tuæ præsidio sustentatus, angusta illa omnia ea constantia pertuli, quam in tot annos firmissimam perdurare, amici dubio procul omnes admirabantur. Quem verò non confirmassent frequentissimæ illæ adhortationes tuæ, cùm tanta me charitate cōplecterere? cùm me non priuatim modò, sed publicè etiam commendares? Poteró ne ego vnquam dememinisse præclarissimæ illius concionis tuæ, quam frequentissimo totius'ne Vrbis, an orbis dicam, consessu, tantæ vir autoritatis habuisti, vbi cùm è re nata quædam ætatis nostræ lumina laudibus in cœlum extulisses, quæ tua de me quoque specula, quæ prædicatio fuerit, Roma (scimus quanta huic nomini vis) tunc nouit vniuersa: in quo licet illa pietati erga te meæ permiseris, non quòd merita postularent mea, id tamen de me iudicium testimoniumque tuum multarum inde vigiliarum incitamentum C fuit. Hinc factum vt lucubrationes aliquot alias, tum in primis Aegyptiaca illa commentaria de rerum significationibus, tot annorum vigilias, tot dierum atque noctium sudores, tot in reconditissimis rebus eruendis lucíque dandis conatus, in eam demum speciem informarim, vt conspici nullo iam meo, quamuis maximè verecundi, rubore posse confidam. Quod verò in huiusmodi negotio absoluendo reliquum est, cùm vniuersum opus insignire nunc speciosis literatorum hominū nominibus constituerim, argumentáque ipsa partiri, ne vno continenter libro complexa, odiosum ob rerum multitudinem volumen efficiant, amicos mihi quosdam designaui, quorum hortatu modò hoc, modò illud à me conscriptum esset (nosti hoc πλεοναρχίας:) id enim maximè commodum visum est quod ambitioni prætexerem, amicorum scilicet impulsu me tam multa elaborasse: quando hodie id plurimùm vitio verti video, quòd laboriosa quis aut difficilia aggredi ausus sit, quòd honestam industriam turpi otio prætulerit. Inter hos autem eorum in primis rationem mihi habendam proposui, qui mihi talia meditanti suffragati sunt: cumque tu omnium maximè non modò album adieceris calculum, sed autor penè fueris ne inchoatum hoc opus olim abijceretur, mihi præcipuè delectus es, cuius nomini lucubrationum huiusmodi partem nuncuparem. Quòd si meum hoc institutum non aspernatus fueris, fac ex te sciam, quod præcipuè animal tibi velis inscribi. Putes verò inuitatum te ad Coritianas cœnas, in quibus discumbent tecum Bembus, Sadoletus, Sanazarius, & plerique alij, quos à te summo

opere diligi, & à quibus te plurimi fieri non ignoro: vbi tamen id tantùm honoris extra ordinem tibi habendum sit, vt eius animalis, quod tibi apponi iusseris, ferculum accipias. Obsecro verò te pro summo meo erga te cultu & incomparabili obseruantia, ne aliter huc descendere dedigneris, quàm vocatus olim ad Elegiacam Amorum meorum cœnam conferre te non erubuisti, & meam hanc qualemcunq; grati animi declarationem eo vultu suscipias, quo me ad exhibēdum huiusmodi munus totiens accendere consuesti.

D

AEGIDIVS CARDINALIS PIERIO VALERIANO SVO.

S. P. D.

QVantùm me cōmouerint literæ tuæ, suauißime mortalium Pieri, vt sine incredibili voluptate cogitare, ita verbis satis assequi nunquā possem. Nam tametsi antiqua illa amicitia nostra, omnia quæ ab amicißimo expectari possunt, ab humanißimo isto ingenio tuo mihi expectanda esse pollicebatur, nō erat tamen vt vnquā aut præcipuè hoc tempore, diuinis illis tuis lucubrationibus, tot huius ætatis luminibus, posse me hominem admodum tenuem & obscurū inseri, sperare auderem. Sed vt nihil infelicius quàm in mala ingenia incidere, ita nihil felicius, quàm in bona. Mentis enim istius bonitas fecit, vt nec huius temporis absentia diuturna obfuerit, nec mea superiorum temporum negligentia, ne culpam fortè aptius dixerim & peccatum. Dicis enim, cùm laborares rebus parum secundis, minùs arridente fortuna, persæpe te à me fuisse in bonā spem erectū, & ad melius sperandū confirmatū. Dispeream si quid vnquam occurrit mihi in vniuersa vita, vnde plus angar, erubescā, doleam, quàm quòd solis verbis isto tunc officio functus sum, cuius ego rei cùm recordor (recordor aūt frequentißimè) non modò facti, aut infecti potius me pœnitet, verumetiam mei supra quàm cogitare quis posset, & piget & pudet. Quòd verè & boni consulueris, & bene merentißimus istis clarißimisq; viris annumerari me statueris, facis, vt cùm iurè illi quidem hæc à te recipiant, vnus ego, cui nullo ista iure tribuantur, grauißimo obstringar ære alieno, quo quidem non sum in cōtrahendo promptior, quàm futurus sim, si vnquā dabitur, in soluendo. Animal mihi peculiare est cœnis ineptum Ciconia, vbiq; non obscurū exemplum pietatis: nō ab Aristotele & sensilium studiosis modò memoriæ proditum, verùm à Theologia arcana Hebræorum tum culta, tum diuinis honoribus venerata. In arcanis enim eum habet locum ea auis, vt nihil poßit aut reperiri sacratius, aut diuinius excogitari. Poteris, si videbitur, auem vt in hominibus pascendis ineptā, ita in alendis parentibus laudatā cōmendare. Quòd si id minùs ad rem quam tibi proposuisti, facit, dici posset, quādo Ciconiā ad dapes ferre nō est, columbā similem afferri licere. Sed iam sus nō vlterius Mineruā. Ego nō ad Corytianas cœnas, vbi quādoq; quasi digladiatū pugna plusquā Centaurea, sed velut in arcanū Corytium specum, qui, vt Pomponij verbis vtar, mirificus & pulcher, ac paulò pòst totus augustus & verè sacer, habitariq; à Dijs & dignus et creditus. Nam si datores ἐάων Dij, quis neget antrū Musæ tuæ à dijs inhabitari, qui eodem tempore Aegypti gloriā instauras, quo Turca euertit? simulq; illa sensit inde malum dæmonem militiā delentem, tyrannide prementē, signa, statuas, marmora, & quicquid antiqui splendoris erat, diripientem. Hinc te Dijs comitibus nō cæmenta, nō saxa, nō vanas pyramides, sed sapientiæ veteris, sed diuinæ eruditionis, sed arcanarum sacrarumq; literarum sepulta monumēta reponere, ignota mortalibus arcana instaurare, lucē canæ doctrinæ, quam à Græcis abesse audiuit Solon, post tot secula ab inferis reuocare. O' felicem Aegyptum: longè quidem illa felicior à te facta est cùm cecidit, quàm cùm staret: illa enim humi sita à Selym Turcarum principe occupari potuit, hæc vt sapiens Ciconia altum in cœlo nidum struens, in æuum tuta viuet sempiternū. Vale. Romæ, M. D. XXV. VII. Id. Aprilis.

E

F

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD AEGIDIVM VITERBIEN. CARD. DE IIS QVAE PER CICONIAM, MEROPEM, CVCVPHAM, IBIN ET GRVEM *significantur, ex sacris Aegyptiorum literis.*

A

ECCE tibi, Præstantissime vir, Ciconia illa tua pietaticultrix, Sacerdoti omnium pientissimo dedicata, quam tu scilicet non reliquis tantùm volucribus, verùm & vniuerso animantium generi solitus es anteponere: quippe quòd adeò peculiaris & ingenita sit illi pietas, vt & ipsum humanum genus, in huiusmodi capienda adorea, longo post se interuallo reliquisse videatur. Hinc non in Ægyptiacis tantùm hieroglyphicis sculpta, verùm etiam in Romanorum principum numis summo cultu cusa reperitur.

PIETAS.

B

VIdere enim est eam passim in Hadriani numis, inscriptione etiam adiecta, PIETAS AVGVSTA. Significabat hæc hominem erga parentes pium, & veræ charitatis officijs insignem, quippe quæ parentes nunquam deserat, senectutem eorum curans, non modò senescentium, sed quotiescunque opus est vt alantur opera liberorum. Alites enim hæ nec patrem neque matrem errare huc illuc cibi causa patiuntur, sed operam dant vt in cubili maneant, & eorum labore pascantur, quos ipsi genuerũt, educaruntque. Vnde pientissimũ illud ἀντιπελαργεῖν, vsurpatum in adagijs. Et antiquissima lex Pelargica, honore nominis his auibus habito, de parentibus, vt ita dicamus, renutricandis. Sed quas nos, rogo, mortalium aut naturæ ipsius leges curiosius vestigemus, cùm in sacris literis, post tria illa de diuino cultu præcepta in Decalogo cõtenta, primum rerum humanarum decretum à summo Deo sit, Parentes venerari? quæ doctrina apud Hebræos primùm popularibus literis mandata est, vt omnibus esset in promptu fugiendorũ expetendorumque notitia. Identidem verò nos admonent diuinæ literæ, vt si diuturniore vita frui cupimus, & patrem, & matrem cum primis honore prosequamur. Vnde senariolus ille dictitatus in scholis,

C

ἱκανῶς βιώσεις γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς,
Diu viues, senectam si parentum nutrias.

Quam sententiam Homerus ita sibi surripuit: οὐδὲ τοκεῦσι
θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών.
Et quoniam charis nunquam genitoribus æquum
Reddidit officium, immatura est morte peremptus.

Cæterùm Athenienses eos tantùm filios huic legi addictos voluerunt, qui vel disciplinis, vel honestis artibus fuissent à parentibus instituti: qui verò negligenter educati essent, nihil eos parentibus debere. In hanc sententiam Boëtius historiam recitat minimè contemnendam, libro de Institutione scholastica, de eo qui malè à patre institutus, cùm post multa & enormia scelera per patris indulgentiam perpetrata traheretur ad crucẽ, accersito ad se patre, quasi pietatis officio, veniã actæ per flagitia vitæ petiturus, dum osculũ se ferre simulat, ei nasum dentibus amputauit, memorabili nimirum omnibus exemplo futurus, educationem esse, quæ vniuscuiusque vitã instituat, & siue boni, siue mali euaserimus, vni illi acceptum ferre nos debere. Neque obijciat quis, ingenium vnicuique suum in vtero matris ipsius attributum, cùm vel in brutis animalibus Lycurgus, con-

cione super liberorum institutione, rationeque legum ferendarum habita, ostenderit ex duobus catulis, quos ab eiusdem matris vberibus subductos, in syluis alterum, in culina alterum educandos curauerat, vbi aliquantulū adoleuissent, in media concione simul emissos, ad patinam hunc in medio positam, ad leporē illum, qui statim emissus erat, insequendum accurrisse. Atque hoc illud est quod apud Horatium legimus:

Venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in syluis catulus.

At quanto magis honorandum est ingenium Ciconiæ, eo magis damnandum est humanum genus, cùm satis olim celebres ciuitates eò impietatis ferantur irrupisse, vt senes quicunque sexagesimum ætatis annum excessissent, de ponte in subiectum profluentem deijcerentur: aut si fabula est, tam perdito fuisse quenquam ingenio, qui rem vsqueadeò abominandā cōmentari sit ausus. Vtcunque, fabula inde ansam cepit, quòd aliquando senes eius ætatis Romæ in Senatum ad ferenda suffragia non admitterentur. In Comitia verò per pontem, qui colliculos duos iungeret, transitus erat: qui verò prohiberētur eò accedere, Depontani appellabantur. Sed vt manifestas fabulas, bona Festi & Erasmi venia omittamus, alij lege longè iniquiore sanxerunt, ea ætate senes mortis inter se certamen inire, vt inutilis, quod illi censebant, ætas facesseret, victusque necessaria & iuuenibus & adultis viris largius suppeterent: quod moris in Iulide Co insulæ vrbe Menander fuisse notat, vt apud Stephanum legitur. Menandri verò versus qui superant, ita legi debent:

καλὸν τὸ κήων νόμιμόν ἐστι Φανία,
ὁ δυνάμενος ζῆν καλῶς, οὐ ζῇ κακῶς.
Lex pulchra Ceæ ciuitatis Phania,
Cui læta non est vita, ne tristis fiet,
Ferro iubentur præsecare incommoda.

Vltimum hoc, quę legis sanctio est, apud Stephanum non habetur, sed ex historia omnino subiungendum.

IMPIETATI PRAELATA pietas.



IN piscium Cōmentario cum Hippopotami significata recenseremus, memorabile illud Ægyptiorum documētum recitauimus, quo illi sceptra regia in summa parte Ciconiæ capitibus insignita faciebant, fluuialis equi vngulis in imum appensis: ex eo innuere volentes, amplexandam, colendam, suspiciendamque esse pietatem, gratumque animum ingrato præferendum: impietatem verò, cuius hieroglyphicum est Hippopotamus, pessundandam. Amphibium enim animal hoc patrem solet de matris coitu, quem affectat, malè multare. Id sceptri in ahenea Bēbi tabula ita habetur.

DE MEROPE.

SVnt qui Meropem etiam in hoc statuent significato, cui pietatē eandem in parentes Aristoteles attribuerit. Eam Ælianus omnino in Ciconiarum genere posuit, esseque in parentes ea nutricandi pietate, vt eorum senium haudquaquā opperiatur, quibus pientissimā educandi cu-

A di curã impendat, sed quamprimum volare cœperit, spontè animum ad necessaria parentibus subministranda conuertat: quapropter eam auium iustissimam appellauit. Figuram eius apud Simeonem quendam Antiochenum, qui multa de animalium vi medica cõscripsit, ita traditam inueni. Meropi animali volatili pectus esse accipitrinum, ventrem albicare, tergum & apicem auro similem, genas candidas, rostrum magnum, indeq; nomen cõsecutam, quòd procliuis admodum sit ad contrahendam cum humano genere amicitiam. Homines enim μέροπας appellare præcipuè Homericum est. Sunt qui gangrenam eam vocent. Id verò insigne est in eius ingenio, vt paritura huc & illuc transmigret identidẽ, vt ita fallat, neq; facilè partus eius deprehendi possit. Verũ enimuero diuersum hoc Merops habet à Ciconia, quòd cunabula in terra facit, corporis grauitate sublime petere prohibita: in specu itaq; nidificat, sex pedum defossa altitudine, quod & de Cassita fabulosè perhibetur. At Ciconia nidum in altissimarũ abietum verticibus ponere comperitur, quamuis quònam è loco venirẽt, quòve se referrent Plinianis adhuc temporibus incompertum erat. Sed quantum ad regium illud sceptrum pertinet, Plutarchus hoc de grue sentire videtur, opusculo cui titulus, Quæ'nam sint prudentiora animalia, terrestria an aquatica. Gruem enim facit fluuiali equo oppositam, ea qua de superius causa dictum est.

B

DE CVCVPHA.

PHilippus ille, qui fragmenta quædã ex hieroglyphico literarũ Ægyptiarum interprete, cui Horapollinem nomen faciunt, satis curiosè collegit, & Græco sermone scripta posteritati commendauit, Cucupham quandam nominat in huiusmodi pietatis significatũ. Nomen mihi, vt ingenuè fatear, nondum cognitum vocabuli nouitate, siue potius ea Cicuma sit, quę & ipsa parentũ curã suscipit, & à Latinis inter Ciconiarum genera recensetur. Sed enim in his facilè sum ijs, qui certiora compererint, acquieturus.

GRATVS ANIMVS.



SEd vtcunq;, gratum animum is per eius alitis hieroglyphicũ significari dicit apud Ægyptios, propterea quòd vnum hoc animal (ita enim illic habetur) ante alia omnia genitoribus senio confectis eodem modo gratiã rependit, quo ales ipsa fuerit educata: in eodem enim loco vbi fuerit à parẽtibus enutrita, eis nidum parat, pennas vellicat inutiles, eoq; cibum importat (τρόφας enim in manu scriptis codicibus antiquis, non τρύφας, legitur) idq; quoad resumptis pennis ipsi sibi sufficere queant. Atque hæc est, quam ait in sacris sceptris prerogatiuam habere. Apud Suidam in Reciconiãdi prouerbio, vt nouo vocabulo verbi Grçci proprietatem explicemus, nimirũ legere est, in eiusmodi sceptris πέλαργον adsculpi, quæ dubio procul Ciconia est. Atq; ego animaduerti quibusdam in numis huiusmodi sceptri speciem Ciconiæ capite insignem esse.

C

VERNVM TEMPVS.

HAbetur & tepidi temporis hieroglyphicũ Ciconia, quippe quæ adueniente hyeme in tepidiores regiones transmigrat, verno verò tempore nos inuisit: quare Petronius eam felici cõpositione exulyemen vocauit. Hinc in æstatis pictura Ciconiam nonnulli addidere, quando cõstat eam ex erraticis auibus æstatis aduenam esse.

MVNIMENTVM AB insidiis.



INuenio & munimẽtum ab insidijs atq; veneficijs per Ciconiã platani folium gestantem significari: ea siquidẽ huiusmodi folio nidis imposito, editis ouis ea ab noctuarũ iniuria defendit. Compertũ enim est, si noctua ea contigerit, fascinari: incubationem quippe omnem, ac si oua essent subuentanea, irritã fieri, quod obseruauit Ælianus. Nouit verò Ciconia amuletum id, vt eò nõ accedat noctua, vbi platani folium fuerit. Quid enim cõmune esse potest aliti letali cum arbore geniali? Vel eam inesse folio vim dicemus, vt ab eiusmodi fascinatione valeat oua liberare. D

MEDICINA.

QVòd si Ciconiam ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico eo medicinam sibi comparatam indicabit: nam eius herbæ pastione Ciconiæ stomachi fastidium leuant. E

VIGILIÆ SPECVLATIONES'QVE.

IN augurali disciplina Ciconiæ vigiliarum custodũm'q; vrbium signa perhibentur, propterea quòd ædiũ fastigia & acroteria plurimùm inhabitãt. Hinc augurium Attilæ dederunt, futurũ vt Aquileiam, quam per triennium obsederat, multis'q; oppugnationibus attriuerat, expugnaturus esset: visę siquidem Ciconiæ vno impetu ex vrbe migrare, fœtus'q; suos sublatos rostris per rura foras asportare. vnde ille vrbem euestigiò perituram præsagiuit, ostenso'q; militibus augurio, expugnatione perquamproperè parata, voti compos euasit. Et, si parua ponere cum magnis licet, Patauij sub Ezelini dura dominatione, cùm iniecta esset Iordano Bonzio viro strenuo tyrannicidij concepti calumnia, ob quam is damnatus est, domus'q; eius disiecta, & à fundamentis euersa, obseruatum est paucis antè diebus Ciconiam, quæ in summa illarũ ædium turri nidum struxerat, paulatim nidum ipsum auellere cœpisse, mox'q; eum in Manfredi Cuticelli turrim transtulisse, ibi'q; oua posuisse: quod casu factum credere difficillimũ est. F

MILITARIS DISCIPLINA.



EST & militiæ hieroglyphicũ Ciconia, in ea siquidem frequenter illud agitatur, qua quis ratione locum ponendis castris præcipiat: vel si maior ingruat vis, quo pacto motis castris hostẽ fallat. Compertum verò est huius generis alites magno numero certo cõgregari loco, ex omni'q; prouincia omnes in vnũ cogi, vt nulla sui generis relinquatur cui liberũ sequi fuerit, id'q; prædicta veluti die: & siue discedant, siue adueniant, etiam obseruãtes fallunt, quòd nocturnis vtrunq; temporibus aggrediuntur. Quid quòd & concilia inter se in cõcionis morem agitare eas obseruatum est? vt in Come Pithonis patentibus Asiæ campis congregatæ inter se cõmurmurant, tam'q; seuerè disciplinam

A nam hanc exercent, vt eam quæ nouissimè aduenerit, lacerent, atque ita cæteris negligentiæ castigatę admonitis, castra subito volatu mouent, & vnanimi profectione commeant.

HOSTIS PROFLIGATVS.

PRimùm verò illud optimi est imperatoris munus, vt hostes longè à patrijs sedibus summoueat. Serpentem loco suo belli & ingruentis calamitatis esse signum, multis ostendimus argumentis: atqui nullum animal contra serpentes acrius, neq; assiduè magis dimicat, quàm Ciconia: quare honos illi serpentium exitio habitus, capitaleq́; fuit plerisq; gentibus, si quis Ciconiam occidisset, pœna eadem legibus statuta, quæ homicidis: quod Thessalos religiosè admodum obseruasse, tradit Plinius, & pleriq; alij. Et apud Stephanum de vrbibus legas, Θετταλία ἐν ταύτῃ οὐκ ἔξεστι πελαργοὺς κτείνειν, τοὺς γὰρ τῆς χώρας ὄφεις ἀναιροῦσιν. Id quod notatum volui, ne quis παλαργοὺς legeret, vt in vulgatis habetur exemplaribus. Vnde fortè factum, vt dum illi vtili hac de causa parcitur, prohibitum sit eam mensis inferre, non aliter quàm bouem olim occidere atq; ciuem, eidem subijciebatur suppli-B cio. Sed veluti neq; boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinā & ipsæ raptæ: in quo tamen hoc illi accessit honoris, vt cùm delicati alij cibi plurimum ab hoc vel illo ganeone priuatim conquisiti laudatiq; fuerint, vna Ciconia edicto Prætorio epulis inferri meruerit: de quo Flaccus in Gallonij gulam, qui acipenserem tantùm approbabat, ita scripsit:

Quid tum Rhombos minus æquora alebant,
Tutus erat Rhombus, tutóq; Ciconia nido,
Donec vos autor docuit Prætorius.

Nam Ruffus quidam vir Prætorius, vt apud Porphyrionem legimus, quidam Asellum dicunt, instituit vt Ciconiarum pulli manderentur: isq; mox repulsam in Prætura passus, huiusmodi scazonte proscissus est:

Ciconiarum Ruffus iste conditor, Hic & duobus elegantior Plancis,
Suffragiorum puncta non tulit septem:
Ciconiarum populus vltus est mortem.

C Cornelius Nepos, qui principatu Augusti obijt, cùm scriberet de saginādis alitibus, turdosq; paulò antè cœptos saginari monuisset, addidit, Ciconias magis placere quàm Grues, quamuis longè secus humanum mox palatum iudicauit: nam grues inter primas, Iouij etiam nostri iudicio, commendantur.

IRRISIO.

PRætereundus nō est Persianus locus, per quem Ciconiam illusionis & sugillationis signum haberi dicimus, vbi dicit:

O Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinsit.

Ad id scilicet respiciēs, quòd petulciores homines cùm quempiam ludibrijs incessere aggrediuntur, soleāt digitis in vnum adstrictis exporrectisq;, quasi ciconiani rostri speciem reddentes, identidem pinsando abeuntes eludere, qui mos in principum aulis frequentissimus.

DEVS.

ADdemus & illud, posse etiam hieroglyphico Dei Ciconiam ea ratione figurari, quòd his alitibus non inesse linguam obseruatū, ideóq; earum vocem murmurationi potius esse similem quàm clangori. Nam & Crocodilum ea de causa Dei simulachrum Ægyptij statuebāt, de quo suo dictum Commentario:

elinguis enim omnino est crocodilus: idq́ue tam significat Deum tacito omnia silentio perficere, quàm non debere nos super eo loqui, quem nulla queat humani vis ingenij satis admirari.

ANIMVS DIVINIS INTENTVS.

NEque verò minori obseruatione dignum illud, quòd purum animum, supra terrenas fæces elatum, & diuinarum tantùm rerum meditationi deditum, per Ciconiã hieroglyphicè significãt sacræ etiã nostrorũ literæ. Fastigia enim apicesq́ue rerum semper quæritat Ciconia: quiq́ue Hebraicã sequuntur lectionẽ apud Psalmographum, quod vulgò legitur, Herodij domus dux est eorũ, ij reddunt, Ciconiæ domiciliũ abies præbeat: vel, Ciconia nidum suum ponit in abiete, arbore scilicet supra reliquas verticem attollente. Quod quidem ex Hebræorum disciplinis memini te, Pater amplissime, pro concionibus declamitare, nidos scilicet eius alitis in excelsissimis abietibus positos ostendentem, multa super ea ex vndecimo Leuitici capite, octauo apud Hieremiã, quinto apud Zachariã, & tertio supra centesimum Psalmo memorantem, præcipuè verò XXXIX Iobis locum declarantem, qui non intellectus longè alienum habeat sensum, quàm pleriq́ue interpretes opinati sunt. Quædam enim ibi enumerantur animantes, præcipuè autem aues, in quibus multa, in primisq́ue manifesta atque clarissima apparet prouidentia, inter quas Hasida ista tua est, quam nostram esse Ciconiam (id enim rectè memini) contendebas, de qua dictum ab Iobe: Num illa relinquit humi oua sua, vt quæ puluis excalfaciat, pes opprimat, fera calcet? Quem locũ interpres tuus enarrans, ait nequaquã ita esse, sed Hasidam auem vt clementissimam, ita & prudentissimã, eminentissimis in speculis arboribusq́ue, montiúmve aut ædificiorum apicibus nidificare, humo humilibus've locis minimè credere animalium accessum, omnesq́ue fortunæ casus inaccessæ altitudinis altissimo consilio cauere: quamuis Latinus interpres, oua eam humi relinquere tradiderit. Velle verò theologos, quos enumerabas, multa inesse Ciconiæ diuina lumina, omnium supremum, quo maximè dando clemens appareat Deus. Nasci præterea plerasq́ue, imò innumerabiles animas tantæ lucis fastigio ineptas, raras admodum aptas, propterea quòd corpore mortali obtectæ sunt, cuius si quando obliuiscantur, gradum illum eminentissimũ, vt astrum proprium, semper ante oculos habituræ sunt, ita vt nidum illum antiquum agnoscant, quæq́ue inferiora illo sunt, contemnant & aspernentur.

VOLVPTATVM ET MALORUM affectuum dissipatio.



HAbet & hoc Ciconia commune cum superis, quòd, vti dicebamus, bellum illi assiduè cum serpentibus est: quod quidem animantium genus ita prorsus terrestre est, vt humi repat, humi semper vel adhærescat, vel in abditissimas se terræ latebras occultet. Ita animus qui mortalium delicias auersetur, terrenosq́ue affectus humi propémodum obuolutos longè summoueat, & penitus amoliatur, per hieroglyphicum huius alitis, quæ serpentem dilaceret, aptè significabitur. Serpentem verò inter alia significata petulciorum voluptatũ, molliumq́ue illecebrarum symbolum esse, plerisq́ue locis toto hoc Opere declaratum est, suo verò Commentario plenissimè.

ANI-

A

ANIMVS AD HVMILIA DEIECTVS.

AD hunc itaq; modum Ciconiæ nidulantur: ſed ſi ſuper ea vnquam mentio ſit, quòd humi oua deponat, alterius ſignificati gratia confictum, quaſi rem ab ingenio ſuo alieniſsimam aggrediatur: eritq; Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicũ, animus ad humilia deiectus. Aliqua eſt omnino anima talis, atq; vtinam non innumerabiles huiuſmodi reperirentur, quæ, licet totæ in res diuinas vergant, totæ aſſurgant, totæ humanas res cõtemnant, totæ diuinis aſpirẽt, quadam tamen vulgarium animarum labe contagioneq; fit, vt cum aliis mortalibus verſentur, eorumq; curas inaniſsimas in neceſſariis parandis, in periculis vitandis, in familia, domo, agris, honoribus, aliiſq; id genus ſexcẽtis procurandis imitẽt. Atq; ita auis cœli gratia nata, dum ad humana ſerpit, humi oua collocare dicta ſit, & à ſanctiſsimis naturæ ſuæ inſtitutis aberrare. Memini verò et illud diſputaſſe te, Latinorum aliquot per Haſsidam Caſsitam interpretatos, fabuloſeq; Gelliũ fabulam cõmentum de nidificatione in agris & in ſegetibus: ſed cum apologũ, non hiſtoriam ſcripſiſſe: dicebaſq; Latinos noſtros, vnà cum B Græcis, quippe qui ſint ad diuinos ſonos ſoli barbari, cùm ſacris literis careant, aſpirationem grauem in C literã mutare ſolitos, et pro filio Noa, Ham, ſcriptitare Cham: pro Ahab, Achab: pro Ohozia, Ochozia. Et Blondũ in aſportãdo diui Marci corpore ſuum tergis operto, exclamatum ſcribere, Cancir Cancir, ab iis qui Alexandriæ cuſtodes erant, cùm Hazir Arabum lingua enunciaſſent, quæ vox ſuem ſonat: eſſe verò Arabum linguam Hebræorum linguæ non abſimilem, & hos & illos æquè ſuillam abominari, manifeſtum eſt. Qui quidem errorà quodam noſtri temporis nouo interprete, omnibus diuinarũ inſtitutionum ex hiſtoriæ tam veteris quàm nouæ libris, ſupraquã dici poſsit auctus eſt. Sed hæc alij viderint. Nos quæ ad alitis ſignificata ſpectare videbant, quæq; ad rem ipſam attinerent, ita vt vides, qua potuimus cura collegimus,

Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis,
Effluxiſſe meo forte putes animo.

Hæc demum eſt illa Ciconia quam per literas apponi tibi iuſſeras, Pater ſapientiſsime, inſipida illa quidem futura, niſi aromatibus ex Arabia illa tua petitis, largeq; ſuperfuſis, commendationem aliquam acquiſierit. Sed iam reliqua huius C generis aggrediamur.

DE IBI.

DE Ibi nunc dicere conſentaneum eſt, quæ quidem omnino eſt Ciconiæ ſpecies, excelſa ea quidem, rigidis cruribus, procero roſtro, multò tamen alia quàm noſtra. Atq; eædem in Ægypto duplici genere diſtinguunt: ſunt enim aliæ candidæ, aliæ nigræ. Candidæ apud Peluſiũ tantùm non ſunt, cùm in reliqua tota Ægypto habeant: ideo verò cãdidæ appellatæ, quia capite ſunt & collo penè candido, reliquo tamen corpore nigricante. Nigræ contrà apud Peluſium tantùm, in cætera Ægypto nullæ. Sunt verò hæ nigræ totæ cruribus gruinis, roſtro maxima ex parte adunco. Sed quæ candidæ dicuntur, pedibus ſunt humanis propè ſimilibus, & graciliori capite.

ÆGYPTVS.

QVæ quidem geminæ ſpecies in Ægypto tantùm repertę, argumentum dedêre, vt Ibes geminæ pro Ægypto ipſa figurarentur, vtpote quæ ei tantùm

regioni familiares & proprię essent. Eas in huiusmodi significatū passim in obeliscis videas. In numis verò Q. C. Mari, obseruauimus Ibes Elephanto adhibito, earū quippe regionū hieroglyphica, quas ipsi ditioni Romanæ subiecissent, aut in quibus æternæ memoriæ aliquid dignū effecissent. Sunt verò aues hæ ita Ægypti propriæ, vt extra eam regionē viuere nō possint, asportatęq; ocyssimè moriantur. Est & alia ratio cur Ægyptū hieroglyphicè significarent Ibes: nempe cùm ea regio Delton, à Δ Grecæ literę figura nuncuparetur, eam cum Ibibus similitudinem habet, quòd alites hæ literam eam incessu pedum, interstitio ad æquales trianguli lineas diducto, figurare videantur: idemq; rostrū patefactum signat: ποιεῖ γὰρ τῇ τῶν ποδῶν ἀναστάσει πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον τρίγωνον. D

COR.

QVoniā verò Ibis Mercurio in primis dedicata erat, qui totius cordis & sermocinationis dominus habebatur, ales ea cordis hieroglyphicū proponebatur: nam et alibi cor in thùribulo positū, Aegypti habere significatum ostēdimus. Verùm alia ibi ratio. Quod verò ad Ibin pertinet, auis ea simulac nata est, si perpendatur, duas æquè drachmas ponderat, Plutarcho referente, quod vtique pōdus est par cordi nuper nati pueruli: τὴν γὰρ ἶβιν φασὶν ἐκκολαφθεῖσαν εὐθὺς ἕλκειν δύο δραχμὰς, ὅσον ἄρτι παιδίου γεγονότος καρδίαν. Medici verò causam aliam adducunt, quia scilicet suapte natura Ibes cordi mirificè conferant, de quo apud eos locupletius. Sed enim super hoc in Accipitre plura. E

SALVBRITAS.



EAdem, quia medicamenti genus quod in maximo ad salubritatem vsu est, cōmonstrauit, rostri aduncitate per eam partē se proluens, qua reddi ciborum onera maximè salubre, & in primis necessarium est: eo illa gestu figurata, salubritatis apud Aegyptios hieroglyphycū fuit. Eo autem præsentaneo remedio cùm vulgò vterentur Agyptij, euenit, vt postquam eius vtilitas vniuerso terrarum orbi communicata est, dictitatum sit, in Aegypto omnes esse Medicos: quod ab Homero sumptum multi postea vsurparunt. Accessit huc ciborū abstinentia, succorum herbarumq; non incuriosa cognitio, de quibus licet alij multa, plurima tamen Aegyptij deprehendère: institutumq; apud eos, vt singulorū morborum singuli essent Medici, vnde Medicorum illic coaluerit multitudo. Alij eam afferunt causam, cur Ibes salutis simulachrum essent, quòd ex Arabia in Aegyptum volent alatæ serpentes, quibuscum Ibes certamen ineunt, Ægyptiosq; ab earū iniuria defendunt. Earum verò serpentium alæ minimè pennatę perhibentur, sed vespertilionū alis perquàm similes, glabra subtiliq; membrana quadā insignes. Nota est historia, quemadmodū Moses florente iam ætate, vt Iosephus memoriæ prodidit, Ægyptiorū copiis aduersus Æthiopas hostes infestissimos profecturis, dux à Pharaone, ita oraculo præmonente, electus: quia is per loca magna vi serpentū occupata ducturus erat, vim Ibidum ingentem papyraceis instrumentis in arcarum speciem contextis incluserit, F



rit,

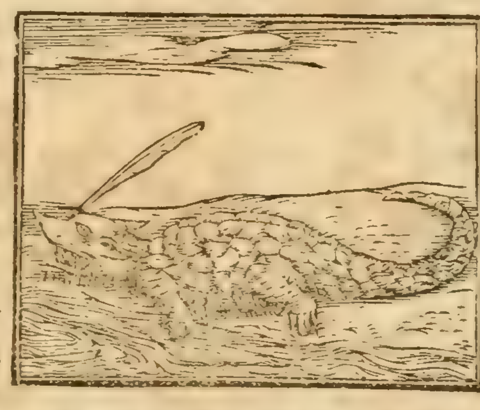
A rit, incolumemq́; ita exercitũ earum alitum ope prẹſidioq́; ad hoſtes traduxerit.

MALVM EX BONIS INItiis ſubſecutum.



PErniciem aliquam ex inſtitutis optimis ſanoq́; conſilio ſubſecutam Ægyptij ſignificare ſi voluiſſent, Ibin & Baſiliſcum facere conſueuerunt: ſiquidem ex Ibidis ouo Baſiliſcum naſci, pleriq́; veterum tradiderunt. Cauſamq́; inſuper eam philoſophi afferunt, quòd auis ea multiuora ſit, & ſerpentum venenatorumq́; genus omne abliguriat, quorũ virulenta putredine oua ipſa prẹdita, animal id perniciosum efficiant. Ægyptij ſanè cùm Ibin alioquin egregiè colant, oua tamen eius, ne quid tale progeneretur, inuenta frangunt.

INEFFICACIA voti.



DEſidem ac adeò eneruatum hominẽ, vt nulla in re ſibi ſufficere poſsit, fruſtraq́; B omnia tentet & aggrediatur, neque vllius rei compos per ſummam ignauiam euadat, hieroglyphicè ſignificare ſi vellent, Crocodilum Ibidis pennam in capite geſtantẽ effingebãt: compertum enim eſt animal id ad rapinam & impetum alioqui promptiſsimũ, ſi penna Ibidis demulceatur, ita obtorpeſcere ac debilitari, vt immobilis reddatur, omnem priſtinæ rapacitatis violentiam obliuiſcatur, tanquam aliqua faſcinatione ſit repentè demutatus. Quinetiam ſerpentum genus omne reddi immobile penna huiuſmodi ipſis iniecta, ex Democrito tradit Florentinus libro de re ruſtica.

VOCALIS PRIMA.

ERat & Ibis auis primæ literæ ſymbolum: ſiquidem Plutarchus ait Mercurium, qui primus literas Aegyptiis cõmunicauit, Ibim primam eſſe literam voluiſſe. Sed enim ipſa quoq́; literarum elementa non apud Ægyptios tantùm, C ſed etiam apud Græcos Romanosq́; hieroglyphicũ aliquid habuere: vt, A indicium erat abſolutionis, C condemnationis, N verò & L, comperendinationis, per quam non liquere ſignificabãt. Vniuerſi enim iudices, vt Pedianus ait, in ciſtam tabellas ſimul coniiciebant ſuas, ſingularibus literis ſignatas. Interdum etiam ſententiã ſuã cur quis damnaret, aut cur abſolueret, perſcribere conſuerãt.

DE DAGNIDE.

INter Ægypti aues celebris eſt Dagnis, ab infeſta mordacitate ita nuncupata: δάκνω enim mordeo eſt.

EBRIETAS.

PEr eam ſupra coronam aliquã ſtatutã, ebrietas ſignificabatur: eas enim volucres Ægyptij in ſympoſiis, quibus redimiti eſſent coronis aduincire ſoliti ſunt, vt aſsiduè morſiunculis vellicando cantitandoq́;, potantes dormire non permitterent.

DE GRVE.

D

GRuum ſignificata in poſtremis minimè habēda ſunt, quibus multa cum humana diligentia, rectè'q́; regendæ familiæ ratione, communia ſunt.

CVSTODIA.



SEd illud in primis referam, quo exercitus ducem ab hoſtium inſidiis ſe cuſtodientem ſignificabant. Proponebant quippe Gruem vigilem, hoc eſt, lapillum pede ſuſtinentem: illę enim excubias ordine ſuo tota nocte diſponunt, lapillum'q́; ideo prenſant, vt laſſatis ſomno decidens indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes. Philippus ille, qui breuiſsima Hori Apollinis lemmata in Græcam linguam traduxit, loco hoc γρηγορεῖσαι κατ' ὀρδίνους Romano vocabulo tunc à Græcia cum imperio recepto, vſus eſt. Harum alitum vigilantiam imitatus Alexander Macedo, ſi quando peruigilandum eſſet, ne ſomni violentia opprimeretur, vas aheneum propè thorum adſiſtebat, ſupra quod brachiū exporrigebat, pilam, vt Ammianus Marcellinus ait, argenteam manu complexus, quæ ſi quando ipſe ſomno vinceretur, elapſa, ſonoro ſtrepitu ſomnum abrumperet. Sedenim idem autor Iulianū Cęſarem abſq́; pila, vel inſtrumento alio, quotiens & quantum voluiſſet, euigilaſſe profitetur.

E

DEMOCRATIA.



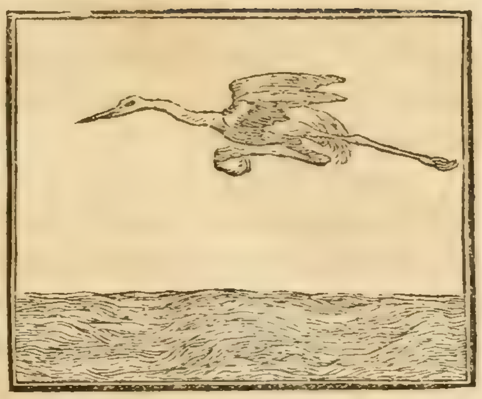
EX eo verò collegio quod Grues celebrant inter ſe nonnulli dicunt democratiā hieroglyphicè ſignificari: cum pluribus enim cōſultandū, ſi quid rectè feciſſe voluerimus, & felicē rebus noſtris ſucceſſum optauerimus. Æſymnio Megarenſi honeſtiſsimo loco nato, dum ſuper hoc conſulta poſceret, reſpondiſſe Apollinem Delphicum ait Pauſanias, referret ad multos, ſi gerere quid feliciter vellet: plurimorum enim ſententiis auditis, facilè eſt quod optimum ſit diſcernere. Ea de cauſa Megarenſes, ne vllam interpretandi oraculi occaſionem amitterent, vel quidpiam quod intelligi potuerit præterirent, comitia ad heroum ſepulchra habere deinceps decreuere: nam plures eſſe mortuos manifeſtum. Sanè quidem apud noſtros conſenſus vnio'q́; partium in eandem ſententiam aut rem, Latino vocabulo formā ab ipſis Gruibus videtur accepiſſe, vt inde CONGRVERE, pro conuenire dicamus.

F

PRVDENTIA.

SI aūt volantem Gruem cum lapillo pinxiſſent, hieroglyphicū id prudentiā ſignificare dicebāt. Ex probatiſsimis enim autoribus didicimus, Grues, dū in ſublime volant, lapillū ideo geſtare, vt lapſu illius explorēt, ſupra terrā' ne an mare

A mare volitent, quod intelligunt ex sono, ac proinde cõsidendũ ne, an vlterius procedendum sit. Maximus Tyrius causam aliam memorat lapilli assumendi. Nam quoniã in volatu fluitare vidẽt instar nauis, quam agitẽt impellantq; vndę, suæ sibi consciæ imbecillitatis, anteaquàm volatui se credant, lapillum rostro suscipere, quo vnaquæq; earum veluti firmamento vacillaturi volatus vtatur, eamq; habeat salutis suæ custodiam. Atque hoc est



quod apud Solinũ legas, Grues harenam deuorare sublatisq; lapillis ad moderatam grauitatem saburrari. Quarum prudentiam cùm Deucalion nõ ignoraret, eum à diluuij clade seruatum aiunt Gruum beneficio: hunc enim Pausanias ait ad superuolantium Gruum clangorem enatasse, atq; ideo montem, in quem demum euasisset, Geranium, in harum alitum honorem, appellasse.

B SVBLIMIVM RERVM INDAGATOR.

QVòd si absq; lapillo volantem Gruem figurassent, hominem sublimiũ indagatorem, & eorum quæ terra procul, & à materia remota sunt studiosum, significari volebant. Ipsa enim præpes altissimè volat, vt longè lateq; speculet. Quòd si subsidere nubes infrà despexerit, nunquã ad terram se demittit, vsqueadeò tempestates & ventorũ procellarumq; motus summo studio declinat, vtpote quæ sit quietis amantissima. Si verò acciderit vt in tempestate aliqua deprensa sit, confestim ad terrã se cõfert, atq; humi potius quiescit. Quòd si quam in alitem Plotinus hominẽ transmutari dixerit, qui absq; sapientia sublimia tractauerit improbiùs, cùm nullam ille speciẽ ponat sublimis huius volatus, nempe Gruem ipsam ex Plotini sententia commodè pinxerimus.

PERSEVERANTISSIMI MORES.

PVlcherrimum & illud est, quòd alij excogitarunt, hominem qui cum ætate mores minimè cõmutauerit, sed eodem semper ingenio perseuerauerit, per Gruis pennas indicare. Reliquarum enim auium pennæ per ætates ferè omnes mutantur, nigrescereq; in senecta perspiciuntur, sed Gruum eodem semper colore perseuerant.

C

ORDINIS OBSERVATOR.

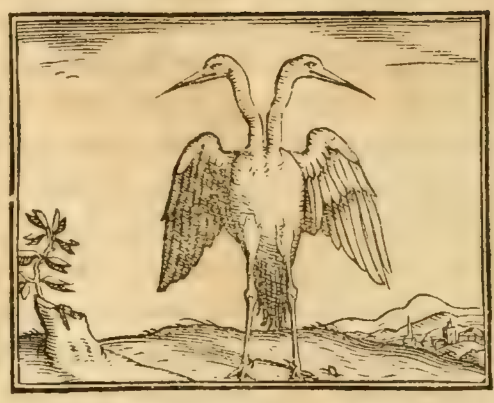
QVinetiam in moribus eadem propositi constantia cõsideratur, cùm Grues in volatu ordinem pertinacissimè seruent. Quare Palamedes apud Philostratũ Vlysi obiicienti literas, non ab eo, sed à Gruibus inuentas: respondet is, Grues quidem, quod ad literas attineat, nihil adinuenisse, verùm ad ordinem, quem nunquam Vlysses seruare didicisset, earum curam referri. Vlyssem enim aiunt quotiens in bello aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Æneę obuiam fieret, ordinem deserere solitum, & ad imbecilliora declinasse.

LABORIS TOLERANTIA.

INdefatigatum verò laboribus hominem significãtes, alas vel pedes Gruum in manibus eius statuebant: ferunt siquidem non lassescere vllo labore, qui neruos ex alis aut cruribus Gruis habeat.

FERACITAS.

IN ostentis Grus biceps feracitatis indiciũ est. Appion enim tradit, Oenæo in Menide rerũ domino bicipitem Gruem apparuisse, vberrimãq; eo anno an-



nonam in Ægypto fuisse. Ad hæc, auem sub alio Rege conspectã quatuor capitibus insignem, lætissimumq́ꝫ frugum omnium prouentum subsecutum.

VER ET HYEMS.

SVnt qui per venientem Gruem, tempus vernum, per abeuntem, hyemem significari tradant: quandoquidem ea ales omnino est veris & hyemis nuncius, modò veniens, modò recedens, propterea quòd calorem & frigus peregregiè præsentiat. Itaqꝫ cùm frigus ingruit, altè sublata vastum quid inclamat: cùm verò clementius est nacta cœlum, per interualla vocem emittit, & taciturna propémodum allabitur. atqꝫ ita vel ex accessu, vel recessu, & ex earum voce, nunc veris, nunc hyemis admonemur.

D

DE MILVIO.

E

NE verò picturæ desint, ex quibus temporum qualitates indicentur, cùm æstatem cicada, autumnalem vindemiam epops, brumale tempus alcyone, ver cuculus, luscinia, & aliquot aliæ, aduolat huc Miluius, in huiusmodi ipse quoqꝫ hieroglyphicorũ caueã includendus.

VERNVM TEMPVS.

ERat enim Miluius ipse quoqꝫ verni tẽporis hieroglyphicũ, propterea quòd ales ea verno primùm tempore incipit apparere, certissimumq́ꝫ sit eius nuncium. Vnde etiam prouerbiũ emanarit, Miluiis procumbere: quia scilicet pauperum sit mos, hyeme iam desæuiente, qua malè semper afficiuntur, aduentantibus Miluiis procumbere eo genuum cultu, quo Reges coli solent, vt apud Suidam legas. Aristophanes ait, eo apparente contrariũ autumno tempus ingruere, adesseq́ꝫ tondendi opportunitatem. Nomen autem illi ἰκτῖνῳ apud Græcos ab aduentu, quòd tanto scilicet desiderio expectatus accedat. Hanc autem loci temporisq́ꝫ cognitionem sacræ etiam nostræ literæ per Miluium ostendunt, in quibus habetur: Miluius in cœlo non ignorat tempus suum: Turdus & hirundo & ciconia, tempus ipsę quoqꝫ aduentus sui obseruauêre, populus autẽ meus iudicium Domini non cognouit.

F

LOCVPLES.

SVnt qui locupletem hominem, latisq́ꝫ agrorum possessionibus ditissimum, per Miluij volantis hieroglyphicũ significari tradant: siquidem is dum prędam enanciscitur, spatiosissima aeris interualla vno oberrat impetu, quasi latifundia descripturus. In huiusmodi significatum Iuuenalis Satyra nona:

Tot Miluis intra tua pascua lassis.

Et Persius prius dixerat:

Diues arat Curibus quantum non Miluus oberret.

RAPACITAS.

SEd enim Philosophi antiquiores illi q doctrinã ab Ægyptiis magna ex parte mutuati sunt, deq́ꝫ hominum moribus per palingenesiæ figmenta disseruere, cuiusmodi est Plato, quiq́ꝫ eum secuti sunt Plotinus & Harpocratiõ, Boethus & Numenius, rapacitatem per alitem huiusmodi intelligi tradidere, hominesq́ꝫ

A neſq; eos qui auaritiæ ſtuduiſſent, promptiq; ſemper ac parati ad imbecilliorũ expilationes, & rapinas, & violentas tyrannides fuiſſent, in Miluios ac lupos conuerti, vt Socrates, Phædone, diſputat, abireq; omnia in ea genera opinati ſunt, quorum in vita moribus ſimiles fuiſſent. In diuinis quoq; literis Miluus pro graſſatore prædonéue ponitur, Pſalmo, vbi ſecundum Hebræos haberi ait Eucherius, Milui abies domus eſt. Ariſtophanes ad hãc alludens rapacitatem, ἰκτῖνα dixit παντόφθαλμον ἅρπαγα τρέφων, aliturus omnituum ac rapacem Miluũ. Admiratur Plinius rapaciſsimam & famelicam ſemper auem, nihil rapere vnquam ex funerum ferculis, quæ veteres erant ad ſepulchra afferre ſoliti: perſuaſi ſcilicet defunctorum animas eundem tenere ſenſum, & iiſdem affici voluptatibus, quæ vnicuiq;, dum viueret, placuiſſent. Addunt & aram Olympiæ, quam alites huiuſmodi nunquã infeſtarint. Idem ſacri ſunt apud Britannos, non enim Miluium iis occidere licebat.

NAVIGATIO.

SVnt qui nauigationem, ſunt qui gubernandi rationẽ ex Miluij volantis hie
B roglyphico ſignificari tradant, propterea quòd multorum ſit opinio, ait Plinius, didiciſſe homines ex Miluiis temonem nauibus immittere, quippe cùm obſeruaſſent Miluium cauda modò hac, modò illac flexa, vice claui volatus ſui curſum dirigere, natura ſcilicet in liquido cœlo monſtrãte, quod opus facto eſſet in humido profundo.

AD CORNELIVM MVSAEVM PRAESVLEM, BITONTINVM, DE IIS QVÆ per Vulturem ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis.

INterrogaſti me, Præſul honoratiſsime, quænã illa ſit Vultur mea, quam libris editis Germani quidam ex Horo Niliaco à me Latinam factam diuulgarunt. Sed enim ſcias me olim Romæ dediſſe eam videndã clariſsimo Alberto Pio Carporum principi eruditiſsimo, verùm ex eius ſcrinio, vnà cum aliquot aliis huius notæ ſcriptis à neſcio quo laborum alienorum ſuppreſſore ablatam, & in Germaniam aſportatam. Cuius
C *facti indicium eſt, quòd docti quidam viri, cùm opuſculum id legiſſent, Hori eſſe arbitrati, ſcriptis prodidere, Horum Apollinem de ſacris Aegyptiorũ literis à Io. Petro Valeriano Latinum factum. Ioannis autem Petri mihi eſt peculiare nomen (cur enim id inficiar?) priuſquam M. Ant. Sabellicus præceptor meus id Venetiis in Pierium immutaſſet. Sed Horus Apollo à me non eſt conuerſus, frequenter verò in ſcriptis huiuſmodi citatus: argumenti enim huius alios etiam autores eoſq; multos habui. Vtcunq; ea deperdita lucubratione, alteram reparaui: ablati enim illius reliquiis archetypi toto pluteo diſsipatis, hanc priori illi non abſimilem informaui, quam tibi dono darem, qui aliquid ex hoc meo argumento lecturum te libenter ſignificaſti, quod quidem ſummæ tuæ erga me humanitati potiùs, quàm vlli ſtudiorum meorum meritò attribuerim, & tamen in iis aliquid eſt, vnde huiuſce generis lucubrationes tibi fortè minimè diſplicituras mihi confingam: ſiquidem ego libentiſsimè, hinc occaſione qualibet arrepta, vt hac parte videre poteris, ad noſtræ pietatis doctrinam, diuinarumq; literarum interpretes me conferre ſoleo. Ex iis verò tam multa excerpſi, vt profiteri valeam, autorem alium neminem meo huic argumento, quod multis iam commentariis auctum eſt, plura ſuppeditaſſe. Neq; enim ego vnquam impurum nonnullorum ingenium approbaui, qui dum politiores haberi volunt, ſacras*

nostrorum literas, vtpote squallorem, quod vnum obiiciunt, quendam præ se ferentes, attingere pertimescunt: sed enim in ea semper sententia fui, nullam esse lectionẽ quæ plus afferre possit eruditionis, quàm sanctorum hominum, qui diuina tractant, institutiones. Nam si artium ferè omnium liberalium finis deniq; est, vt veram edocti rationem, bene honestéq; viuere adlaboremus, fateor me, quantulumcunq; hoc studiorum genere assequi licuit, non plura, neq; admirabiliora ex quibusuis disciplinarum quarumcunq; magistris exhausisse, quàm ex mysteriorum, quæ ad pietatem nostram faciunt, interpretibus, siue rerum naturam, siue morum synceritatem, siue quæ ad veritatem, & Dei Opt. Max. cognitionem pertinent, inspexerimus. Sed ego imprudens, qui hæc tibi commemorem, qui tandiu, tam diligenter, tam assiduè in omnium doctrinarum lectione versatus es, quiq; alios hæc per doctissimas conciones tuas, tam doctè, tam eleganter, tam copiosè doceas potiùs, quàm à quoquam doceri possis. Idcirco his omissis, ad rem ipsam, quam, qualiscunq; sit, recognoscere cupis, accedamus.

DE VVLTVRE.

EVOLVCRVM genere nullam omnino Vulture magis admirandam inuenias, siue peculiares in eius vita, & ab omni vulgo semotos mores, siue conceptum, partum, educationemq; alitis, siue excellentes quasdam ingenij dotes, siue significata varia per eam in picturis, in portentis, in dicteriis posita consideres. Neq; illa quidem plebi obuia & vnicuiq; exposita, sed magnis regibus atque diis accommodata, ipsis etiam philosophis, ac peritissimis theologis explorata: per huius nanq; simulachrum hieroglyphicúmue, annum, matrẽ, siue, vt apud Ammianum est, naturæ vocabulum, mundum, intuitum aut speculationem, terminum, hæredi petam, stragem, præsagituram, miserationem, iustitiam, liuorem, Pallada, Iunonem, & quædam alia, veteres significabant.

ANNVS.

QVoniam verò ex ea præcipuum erat anni significatum, qua ratione sit id receptum, operæpretium fuerit explicare. Vultur, vt apud Ægyptios habetur, trecentos eos quinq; & sexaginta dies, quibus annuũ conficitur tempus, ordine mirifico dipartitur. Nam cùm annum Ægyptij per tris tantùm qualitates metirentur, ver quippe, æstatem, & hyemem, quæ singula tempora centum viginti diebus constare voluerũt, ac vti Theopompus ait, hyemẽ Saturnũ, æstatem Venerẽ, ver verò Proserpinã appellabant: quinq; insuper dies addiderant, quos intercalares vocitabant: Vultur verò ad eiusmodi partitionẽ anni accommodata, cumprimùm concitata fuerit ad conceptũ, qui fit à vento, quinq; continuos dies sine cibo & potu consumit in eiusmodi initu, natura in ventum adaperta: mox centum & viginti dies prægnans manet, totidemq; diebus pullos educat: reliquos CXX dies immunis est, suarumq; tantùm rerum satagit, neq; prægnationi, neque educationi intenta. Summotis itaq; intercalaribus, ad antiquiorem illam rationem trahere possumus supputationem illam Xenophontis libro qui περὶ πόρων inscribitur, vbi sex mancipiorum millia, si singuli singulis diebus obolũ lucrifaciãt, vnoquoq; anno hos sexaginta talenta vectigalis allaturos: sic enim CCCLX dies in vnius anni tempus videtur enumerasse. Sed ne quid, quod vel vtile vel delectabile esse posit, prætereamus, super horũ quinq; dierum, qui anno superant, argumento fabella fertur, quemadmodũ Rhea cum Saturno clanculum rem habuerit, idq; vbi Sol explorasset, imprecationibus deuouerit

A uouerit, ne'ue mense, ne'ue anno pa'reret. Mercurium verò deę amore captũ hoc inisse consilium, vt opem laboranti ferret: Lucinam quippe deam talorum ludo illectam detinuisse, atq; ita ab sexagesimo quoq; die lucem vnam interuertisse, donec dies sibi quinq; cõparasset, quos anno vertente certis illis temporibus elapsis, immunes, liberos, exemptosq;, cùm nusquã nomina dedissent, ad anni supplementum accõmodaret: factumq; ita est, vt per huiusmodi dies Rheæ facultas pariundi fuerit. Hos intercalares Aegyptij habent, Deorũq; suorum adscribunt genethliaco. Ferunt verò die primo Osirim, rerum dominũ futurum, editum: secundo Aruerin, quem Apollona, & seniorem Horum nonnulli vocant: tertio Typhona, verùm hunc intempestiuè, neque proprio meatu egressum, sed ex disrupto latere: quarto Isim: quinto Nephthen, quam nõnulli finem, vel potiùs interitũ, alij Venerem, alij Victoriã appellarũt. Satis hęc ad intercalares dies quinq;. Quid verò sibi de diis quinq; commentum velit apud Plutarchum quærere licebit. Neq; verò hic numerũ illum CCCLXV. cœlorũ, cuius principem Abraxan Basilidis deliramenta constituerunt, curiosiùs prosequar, B ne rem tam seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciã. Illud addam, quantũ ad anni rationẽ pertinet, quod Vmbricio teste Plinius scribit, Vulturẽ oua XIII. pàrere: quod ad instar totidẽ Lunæ coitionũ accipio, quę per vniuersum annũ potissimum obseruantur. Porrò annus etiam apud Persas in dies CCCLXV. describebatur: eaq; de causa igni illi suo, quem sacrũ & ęternũ vocabant, totidẽ sacerdotes iuuenes instituerãt, qui canentes, ignem quaqua gestarẽt, sequerent.

ANNORVM CENTENA.

ANnum itaq; per Vulturem apud Aegyptios significari non leui de causa, manifestum est. Ab hoc aliud sequitur hieroglyphicum, vt per eandem alitem vel senio confectam, vel demortuam, centũ annos intelligamus: eam enim augures magna semper religione sunt obseruare soliti, ac per singulas vultures annorũ centena totidem portendi tradiderũt: duodecimq; illas quas Romulus obseruauit, imperiũ Romanũ ad MCC. annos duraturũ ostẽdisse: quod obseruatũ à Vectio tradit Varro: exceptum mox à Censorino, qui circiter millesimo ab vrbe cõdita anno claruit: quod ita postmodũ euenisse, fœda ac miserabili totius Italię clade, quodq; acerbius est, totius literaturæ interitu, satis cõstat. Nam C quo tẽpore capta est vrbs Roma, et in ciues omnes occidione aut misera captiuitate sæuitũ à Genserico, qui dolo à seruis impositis eã occupauit, anni circiter MCCVIII, ab ea cõdita numerant, vt Paulus Diaconus in iis quæ addidit Eutropio, neq; non Orosius recensent, peneq; tunc periit Romanũ nomen. quare Vectij quadrat intepretatio, tametsi hanc Romani imperij ruinã nonnulli properãtius annis aliquot accipiunt. Sub Athalarico tamẽ (ita in numis nomẽ eius inscribit, non Halaricus) qui Vrbẽ quatuor & XL. annis antea inuaserat, Impe ratore Romano incolumi, non extinctũ, sed valde attritũ Imperiũ est. Neq; sum nescius, Imperij speciẽ quæ ab Augusto inceperat, in Augustulo finitã, qui metu Odoacris, qui totã Italiam sibi armorũ vi subdiderat, perterrefactus, purpuram Imperatoriam sponte abiecit, maiestatemq; illam deposuit, barbaro tyranno tota rerũ concessa potestate, quod fuit anno ab Vrbe condita circiter MCC XXIX, à C. Cæsare DXVII, à salute nostra CCCCLXXV. Sanè dignitas hęc apud nostros, occidentales scilicet, ad CCCXXX annos non resumpsit purpuram, quam omniũ primus Carolus Magnus ab interitu propemodum vẽdicauit. Eò verò tunc miseriæ redacta est Rom. maiestas, vt Odoacer ipse de

Roma Odoacria vocanda cogitarit, quò nominis etiã Romani memoria abo- D
leretur: factumq; omnino fuisset, nisi qui meliùs aut piè magis sentiebãt, persua-
sissent Regi, maiorem illi apud omnes gloriã futuram, Romam domitã, quàm
Odoacriam instauratam. Neq; verò prætereundum est, in nostrarũ etiam mi-
seriarum memoriã, quod rerum scriptores prodidere, Octauiano etiam primo
Consulatu augurium captanti duodecim se Vultures, vt Romulo, ostendisse:
atq; iam ex eo tempore, anno quippe vitæ XX, ad monarchiam aspirabat, quæ
longa annorum serie ad nos vsq; permanauit, si non imperij viribus, saltem titu
lo tenus, & licet aliquando interrupta, in eundem tamen titulum postmodũ re-
stituta, prout temporum vicissitudines permisere. Quorum quidẽ temporum
historias si perpenderimus, ad annos circiter MCC. ab Augusto, inueniemus
Pontificũ totiusq; Senatus decretis magnũ id Imperij nomen abolitum, perq;
annos multos adulterinã fuisse Imperatoris nuncupationem. Quanquã ne tam
venerabili titulo defraudaremur, aliquot pòst annis, sanctissimo Gregorij V.
Pont. Max. decreto, noua quadam ratione ansa præbita est, vt ea maiestas per
Electores certos conseruaretur, cuiusmodi suffragiorũ ratione post Othonem, E
Othonis secundi filium, primus omniũ Henricus Imperator declaratus. Quo-
rum electio ita aliquando despicatui habita, vt Othocarus Bohemiæ Rex voca
tus ab iis ad Imperium capessendum, vltro contempserit, qui pluris Bohemiæ
Regem esse existimaret, quàm Romę Imperatorem: atq; illi tandem ad Rodol-
phum Habsburgi Comitem, qui Magister curiæ Othocari erat, deuenere. Sed
ne longiùs ab instituto nostro recedamus, qualiacunq; hæc fuerint, illud inter
hæc obseruatione dignum mihi videtur, ter iam hanc annorum MCC. suppu
tationem, tribus in maximis imperiis, æquo propèmodum temporis sui curri-
culo, insignes admodum rerum mutationes adduxisse. Primam à Romulo ad
Gensericum, siue quis ad Odoacrem maluerit, secundam ab Octauiano Augu-
sto ad Fridericos, tertiam Constantinopolitanã à Fl. Constantino ad Constan-
tinum eum, qui oppressus ab Othomano Turcarũ duce, vitam & imperium fi-
niuit, qui etiam eiusdem nominis matrem habuit cum imperij conditore. Nam
inter duos hos Byzantij principes anni mille centum supra vnum & nonaginta
decurrerãt. Neq; obstat quod à Valente mathematico inspecto vrbis horosco-
po prædictum sit, imperiũ id ad annos DCXCVI. duraturũ, quia post eam an- F
norum summam qualescunq; fuerint Principes siue viri siue fœminę, à Maximi
tamẽ Constantini institutis pendêre videbãtur. Sub Turca verò longè alia im-
perij forma, longè aliæ leges, longè alij ritus superinducti. Itaq; cur annorũ cen-
tena per singulas Vultures significarentur, inde sumptũ, quòd eas ad centũ vsq;
annos viuere cõpertũ est apud antiquiores, quibus astipulatur Ambrosius. Nũc reliqua huius imaginis hieroglyphica aggrediamur.

MATER SIVE NATURÆ genius.



CVm ergo in genere Vulturum mas nusquam inueniatur, omnes autem fœminę sint, vtpote quæ ex vẽto concipiãt, manifestũ est cur Ægyptij sacerdotes per eam alitẽ vropygio surrecto, atq; ad Aquilonem verso, matrem aut naturam ipsam intelligerent: mater siquidem fœmineũ est animal. Vultur enim, vti dictũ, tempore cõceptus appetente, quod

per

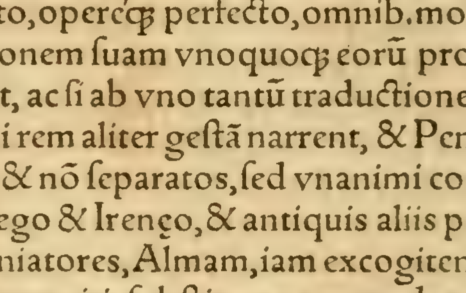
A per quinq; dies illos quos suprà memorauimus, producitur, natura in Aquilonem, vt Ægyptij tradunt, in Eurũ, vt Plutarchus, exporrecta adapertáq; ab eodem initur, non secus ac plantæ Zephyris genialibus iniri traduntur. Sed enim hic dissimulare non possum nonnullorum imprudentiam, qui Horum Apollinem citant nouo verbo ὀργύζω, conficto, vltimóq; Hori capite appellato verba etiam infarciunt, ὅταν ὀργύζῃ πρὸς σύλληψιν ἡ γὺψ, cùm in codicibus manu scriptis, iisq; plerisq; quos euolui, non ὀργύζῃ, sed ὀργάζῃ scriptum reperiatur: vti etiam aliquanto pòst de ceuente vacca, cap. πῶς ἀκελώ. ἐπεὶ δ' αὖ γυνὴ θήλεια ὀργῶσα πρὸς σύλληψιν ᾖ, ὀργᾷ δ' οὐ πλέον ἢ ἐφ' ὥρας τρεῖς. Quæ porrò de Vulture apud Horum habentur, vndecimo in impressis capite sunt, non vltimo: Perdurat verò Vultur quinq; eos dies pertinacissimo ieiunio macerata, tale est eius in concipienda prole studium atq; cupiditas. Neq; quidem negarim alia etiam esse volucrum genera (ὀρνέων enim, non γυπῶν, in castigatis Hori codicibus legitur) quæ vel inter se, si mas non adsit, fœminæ, æquè saliant, & mutua libidinis imaginatione cõcipiant, vel vt nonnulli arbitrati sunt, ipso puluere in naturam vi pruritus attracto, cuiusmodi sunt co-

B lumbæ, gallinæ, perdices, anseres, & vulpanseres, quarum tamen oua irrita, minimèq; prolifica sunt, ad cibi tantùm vsum facientia, minora reliquis, ac minùs iucundi saporis, cæterùm magis humida. Tertullianus: Et gallina, ait, sortita est de suo párere, sed Vultures fœminas tantùm párere aiunt. Oua huiusmodi, quia vt pleriq; omnes asserũt, ex vento generantur, & zephyria, & hypenemia, quasi subuentanea dicere velint, appellantur. Eos verò nõ audiendos dicit Aristoteles, qui dicunt, vere tantùm hæc fieri, incubatione derelicta, cùm & iuuencæ expertes adhuc coitus ea pariant. Cæterùm idem autor, qui subuentanea omnia infœcunda esse vult, in quodam auiũ genere existere simile piscibus, spontina oua ad fœcunditatem progenerantibus, nõ inficiatur, quod nimirũ de Vulturibus in primis fertur. Eas porrò autor is quoq; volare versus Austrũ, atq; ita ab Aquilone iniri prægnantesq; fieri tradit, perq; tres annos párere: quod etiã apud agricultores Constantini legimus. Apud Hesiodũ οἰωνοὶ interpretes aiunt: Vultures, quarũ oua subuentanea sunt, absq; maris copula, neq; alia earum generatio reperitur. Neq; desunt interpretes etymologici, qui dicant οἰωνὸς quasi οἰωὸς, quòd οἷον ὠὸν sibi sit, quippe qui sine maris auxilio ex vento concipiat. In cu-

C ius quidem fœcunditatis commendationẽ illud addere nõ incongruũ est, quòd non intra suum tantùm genus ea felicitas cõtinetur, sed proficua quadam vi ad aliorum etiam beneficium celebratur. Penna siquidem vulturina subiecta pedibus, adiuuat parturientes. Id verò quod de Vulturum huiusmodi conceptu fertur, ne quis fabulosum putet, inter quadrupedes etiam equas aliquot ex vento cõcipere, Probus ex comperto refert, quod & D. Augustinus, diuinarũ humanarúmq; rerũ peritissimus, affirmat: & velocissimos ex eo genere iugales apud Homerum comperies haudquaquã fabulosè dictum. Basilius Magnus ex hoc omnibus animaduersum cupit, vt cùm nostrum arcanum nonnullos homines irridere conspexerimus, quasi fines naturę cancellosq; egrediatur, quòd fieri nõ posse contendant, vt virgo pariat, virginitate ipsius integra, illæsa atq; intemerata persistente: cõtemplari debere nos, Deum exempla pleraq; iam inde ab initio præmisisse, ex ipsáq; natura rerum semina quędam conspersisse, vnde posset vnusquisq;, vbi quod alta iam mente conceperat, effecisset, talibus mirabilibus fidem adhibere, atq; ita iis occurrere voluisse, quorũ stupori ne dicã, an peruersitati, nihil quicquã aliud persuadere queas, quàm quod vel manibus attingũt,

vel oculis aſſequuntur. Hinc ait Ambroſius, neminē ſubuentaneo Vulturis au- D
dito conceptu, rerum naturalium ſcriptoribus refragari: cùm verò virginem di-
uino afflatam numine peperiſſe audierint, riſum inceptare. Tangit hoc idem A-
damantius, vbi Celſo reſpondet, duplex Almę ſignificatum ex Hebręorū inter-
pretatione obiectanti. Sed enim de intacta virgine, non autem de adoleſcentula
(quod Theodotion Epheſius & Aquila Ponticus intelligendū fruſtra conant
perſuadere) prophetatū eſt priuſquàm in Babylona fieret populi trāſmigratio,
hoc eſt, anteaquā Medi & Perſę principatū inuaderent. Reddita autē ſunt hęc
in ſermonē Gręcū ab ipſis Iudęis multùm ante tempora aduentus Domini no-
ſtri, vt nulla relinquat ſuſpicio, inquit Irenęus, ne fortè morē nobis gerentes Iu-
dæi, hęc ita ſint interpretati, qui quidem ſi cognouiſſent nos futuros, & his teſti
moniis vſuros quę ſunt ex eorū ſcriptis, nunq̃ & hęc & monumēta prophetarū
reliqua comburere dubitaſſent. Venerunt igitur in Latinorū manus Græco ſer
mone translati Hebręorū libri multò antequā Romani Iudæos in poteſtatem
redegiſſent, Macedonibus quippe adhuc Aſiā poſsidentibus. Ptolemęus enim
Lagi cupiens bibliothecā, quā Alexandriæ ſtruxerat, illuſtrib. ſcriptorū omniū E
monumentis implere, ab Hieroſolymitanis petiit fieri ſibi copiā vt eorū libri in
Gręcū ſermonē transferrentur. Illi, qui tūc Macedonibus parebant, Septuagin-
ta viros ex primoribus, & vtriuſq; linguæ cognitione præſtantibus, ad Ptole-
męū miſerūt: qui veritus ne, ſi inuicē cōſultarent, veritatē abſconderēt, eos om-
nes in ſingula contubernia ſeparauit, iuſsitq; vt vnuſquiſq; pro ſe librū eundem
transferret, eoq; in libris ſingulis ordine ſeruato, opereq; perfecto, omnib. mox
conuocatis, & per libros ſingulos interpretationem ſuam vnoquoq; eorū pro-
ferente, ita omniū ſententiā eandē eſſe conſtitit, ac ſi ab vno tantū traductiones
omnes emanaſſent. Neq; tamē ignoro eſſe qui rem aliter geſtā narrent, & Pen-
tateuchū tātùm à LXX. traductū contendant, & nō ſeparatos, ſed vnanimi con
cordia ſententiā vnoquoq; ſuā proferēte. Sed ego & Irenęo, & antiquis aliis po
tiorem adhibeo fidem. Quare nō eſt vt calumniatores, Almam, iam excogitent
loco virginis legitimi nominis, & à tot eruditis agniti, ſubſtituere contendant.
Plurimùm verò (vt ad Vulturem redeamus) indignatur Adamantius, pleroſq;
adhibere fidem hiſtoricis philoſophiſq; hęc de Vulture & aliis aliquot animan
tibus, quæ ſine maris coniūctione concipiunt, indubitatò tradentibus, & Deū F
negāt qui hæc in aliquot aliis animalibus facit, poſſe etiam in hominibus idem,
vbi adhibuerit, facere. Et Græcorum pleriq; credunt homines primùm ex limo
ꝓcreatos: nos nō credemus ex dimidia humanæ ſubſtātiæ parte, iuſſu Dei, imò
eo de ſe ita ſtatuēte, fieri potuiſſe, vt IESVS ex eo filius naſcerēt? Eſto igit Vul-
tur documēto nobis, ne myſteriū illud ſacroſanctū, vnde vera ſalus, veraq; felici
tas nobis obtigit, fabuloſum fuiſſe vel minimū
quidē ſuſpicari vnquā in animū inducamus.

MISERATIO.



AD hęc Ægyptij ſacerdotes miſerationem
per Vulturem femora ſua roſtro proſcin
dentē exprimebāt: illa enim centum & viginti
diebus, quib. in filiorū educatione detinetur,
nunquā ad prędā longius prouolat, vni illi cu
ræ intenta, ne pullos deſerat, deq; propinquo
tantùm quæ fuerint in promptu conuenatur.
Quòd niſi aliud quicquam ſuggeratur occur-

rátue

A ratue, quod filiis in alimentũ paret, ipſa ſuis femoribus roſtro vellicatis ſanguinem ciet, quem filiis exugendũ prębeat: tanta curat charitate, ne illi victus egeſtate deficiãt. Sanè verò factum hinc crediderim, vt maiores noſtri, cum incomparabilem prorſus Aſſertoris noſtri miſeratione͂, qui pro ſalute noſtra ſanguinem ſuum profundere non dubitauit, alitem hanc, non autem Pelecanem, in ſacroſanctæ crucis apicem, ea femorum vellicatione ſpectandam popularium omnium oculis erexerint. Nã quamuis omnino per Pelecanem incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio ſignificetur, nuſquã tame͂ apud antiquiſsimos rerum ſcriptores, qui ſaxũ hoc euoluerunt, legimus auem aliã, quàm Vulturem, femorũ ſuorũ vellicatu pullos ſuos paſcere conſueſſe. Phœnicem tamen & ipſum vellicare femora, ſed, vt ſuo loco diſputatur, non vt eo filios alat, quos nullos habet, ſed vt ex eo fuſo vermiculus ille oriatur, qui mox exeat in Phœnicem. Alia verò ratione mortem oppetere Pelecane͂, vt filios ſoſpitet ſuos, Ægyptij tradiderunt: de quo quid illi tradiderint, ſuo diſſeruimus Commentario.

IVSTITIA.

B HErodotus Vulture͂ ab Hercule pro iuſtitiæ ſymbolo habitam tradit, quòd ea iuſtiſsima omnium auium, quę volatilibus veſcantur, iudicetur: eaq; de cauſa ſemper apud eum magnæ æſtimationis fuiſſe, lætariq; ſolitum cùm inter res agendas Vulturem aſpexiſſet. Vultur enim nihil quod viuit attingit, nec animatum quicquã interficit, quod accipiter & aquilæ faciunt: cadaueribus verò contenta, nullius vnquã auis paſtione pollui viſa eſt, vt Ægyptij obſeruauère. Eade͂ fructus nunquã lædit, nec vlla in re animali cuiquã manſueto nocet. Quare mirũ videtur quod traditũ eſt à Dionyſio, aquilarũ pullos, quorũ nidus erat in Palma quę Tarquinij Superbi regiæ incũbebat, dum parentes abſunt incurſu ſubitò à Vulturibus diſcerptos. Sed id videtur ea pręcipuè de cauſa diri prodigij loco habitũ, quòd cędes ea ab animãtis genere profecta ſit, quæ in animatum animal ſæuire minimè cõſuerit. Vtcunq;, nõ immeritò innocentes Vultures ait Hermodorus Ponticus apud Plutarchũ: nam & ab iis quæ maximè nocere ſoleant animantibus, mortale genus liberãt: ex volucribus enim in auxilio contra ſerpentes primam aiunt eſſe Vulturem: corq; eius alitis habente͂, tutum eſſe non ſolùm à ſerpentum impetu, ſed etiam à ferarũ & latronũ periculis: & vt C aliquid omnino dicant, à regum etiam indignationibus incolumem euadere.

DESIGNATIO.

ALia quędam ex Vulture hieroglyphica cõmenti ſunt Ægyptij ſacerdotes, ex iis quæ ab ea plurimùm fieri obſeruarũt. Nam ſcopum, ſiue locum quò quis tendere deſignarit, per eam alitem altè volante͂ expreſſere, propterea quòd Vulturem ſupra reliqua omnia animãtia acutiſsimo viſu præditam aſſerebant: atque oriente Sole occaſum verſus aſpicientem, decedente verò ad orientem ſpatioſiſsimis quantumlibet interuallis eſculentum, quod vſui ſuo competit, proſpectum enanciſci, vnoq; ad id volatu quaſi ſagittam ad ſcopum ferri. Quin etiam, vt D. Hieronymus atteſtatur, trãſmarina cadauera ſentiunt. Sunt autem qui viſui, ſunt qui odoratui, quo ſagaciſsimè pollent, rem adſcribant: ſed vtcunque hoc ab ingeniis hominum diſputetur, illud ſatis conſtat, Ægyptios intuitum ea loci deſignatione, in remotiſsimas quantumlibet partes, per Vulturis hieroglyphicum ſignificaſſe.

TERMINVS.

QVinetiam circumſcriptũ terminũ per eiuſdem alitis picturã intelligi vole-

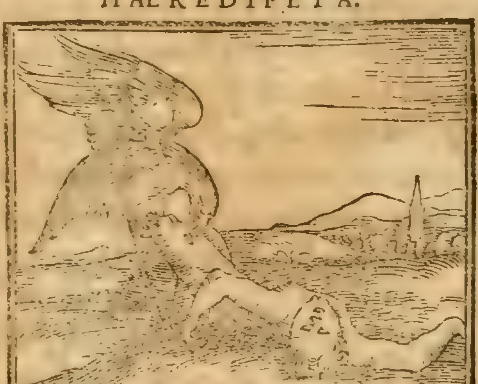
bant, propterea quòd, si conflictus vsquam futurus est, locum ipsa præscribit, D
vbi acies concursuræ sunt, & pugnam inituræ, quo septem antè diebus, vt Ægyptij tradunt, vt alij, triduo tantùm præuolant. Hinc illud apud Plautum, Truculento, de cœnipeta Dynarchus ait: Iam quasi Vulturij triduo prius prædiuinãt quo die esuri sint.



PRÆSAGITVRA.

AB hac verò præsagiendi vi, quòd tot ante dies vbi strages futura sit præsentiũt, iidem sacerdotes Ægyptij præsagituram ex Vulturis simulachro significabãt: iidẽq; asserunt, consuesse priscos Reges belli tempore exploratores dimittere, qui obseruarẽt in quãnam exercitus partem Vultures imminerent, inde cõmonefacti stragem ibi futuram, vbi earũ alitum grex frequentior incubuisset. Quæ quidem huiusmodi alitis prouidentia redigit in memoriam mihi, quòd Hermes astronomus eum qui Vulturis cœlestis afflatũ ab horoscopo sortitus fuerit, sapientẽ & prouidũ in negotiis obeundis futurũ asserit, imperiumq; suum, nam & Regem fore pollicetur, valido numimine, animoq;, consilio & prouidentia optimè valiturũ. Quòd si priuatę vitę fuerit, pecuniosum omnino futurũ, multos eius auspiciis bene res gesturos, magnasq; diuitias comparaturos. Præter hæc etiam asserunt, futurũ eum militum ductorẽ, cui Vultur volans in horoscopo feliciter affulserit, eundemq; magnis semper negotiis deditum, honoratissima quæq; modò in hãc orbis partem, modò in illam appetiturũ, quo nomẽ in longinquas regiones extẽdat, populosq;, ciuitates & regna extera ditioni suę subiiciat, cui libenter omnes, tanquam Indi Augusto, inseruiant, & studiis omnibus obsequantur. E

HAEREDIPETA.



IVniores hęredipetã, mortuorũ quippe bona captantem, per Vulturem significari tradunt: vnde mordax apud Senecã dictum: Si Vultur es, cadauer expecta. Huc etiam allusit Martialis epigrammatarius:

Cuius Vulturis hoc erit cadauer?

In primis verò diuinæ literæ neq; aquilã, neq; Vulturem mensis inferri volunt. Hic Adamantius illos in iis nominari putat, qui alienis mortibus incumbũt, qui arte fraudéue testamenta subiiciunt, velut mortuorũ cadaueribus inhiantes, propterea quòd his auibus semper mortuorũ, ait, corporum cibus est, & ex cadaueribus nutriuntur & viuunt. Ea verò de causa profanæ sunt in diuinis literis, vt ait Hierosolymitanus Hesychius, quòd per eas homines intelliguntur, qui rixis & bellis gaudent, vt cadaueribus, visceribus quippe miserorum & atro sanguine depascantur, cùm minimè oporteat hominem contemplationi deditum, aliorum casibus pasci & enutriri. F

FVNVS.

SVnt, qui Marti Vulturẽ dedicatã asserãt, quòd diuerso ab aliis ingenio prędita omnem viuentiũ consuetudinẽ abhorreat, studiũq; omne suũ circa huiusmodi cædes intẽdat, atq; demũ funesta omnia hieroglyphicè significet. Sanè cùm natura omnia in sese recipiat, sitq; decidentiũ omniũ receptaculũ, Vulturq;

vti

A vti sępe dictum, naturam excribat, non mirum si quæ sponte cadauera nanciscatur, tam pro naturæ quàm funeris signo accepta est, à veteribus. Olim autem apud Iberos Vultures erant pro sepulchro, sicut apud Hyrcanos Canes, ob id dicti sepulchrales. De Iberis ita Sillius XIII.

Tellure, vt perhibent, is mos antiquus Ibera,
Exanima obscœnus consumit corpora Vultur.

De his Virgilius dixit: Alitibus linquere feris. De his Homerus, οἰωνοῖσί τε πᾶσι. De his Octauianus Philippensi prælio cuidam suppliciter sepulturam precanti respondit, Iam istam in volucrum potestate fore.

PEREGRINVS.

SVnt qui peregrinũ hominem & ignotũ omnibus, hieroglyphicè per Vulturem aptè significari dicant, propterea quòd multæ Vultures exercitum sequentes repentè apparere soleant, volatu semper ob raritatem prodigioso, & tamẽ vnde, cõstet nemini: quapropter eos ex diuerso orbe nobis incognito aduolare plerique putant, argumento, quòd nemo, vt Herodotus Brysonis rhetoris pater asserebat, nidum Vulturis vidisset. B Illæ sanè in excelsissimis & inaccessis rupibus nidificãt: & quanquam difficulter nidum aut pullos eius alitis videris, aliquando tamen visos tradit Aristoteles.

CONCVPISCENTIA.

QVòd verò Poëtæ fingunt eam Tityi iecur abrodentem,

Per tota nouem cui iugera corpus, vt apud Maronem legere est,
Porrigitur, rostróque immanis Vultur obunco
Immortale iecur tundens, fœcundáque pœnis
Viscera, rimatúrque epulis, habitátque sub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis.

ab Ægyptiacis cõmentis haudquaquã dissimile est. Anima enim, vt Philosophi Poëtæque veteres cõmentantur, in portionẽ rationis participem vnam, & rationis expertem alterã dispertitur. Sedenim quæ rationi adglutinata est portio, supra sensum & sensibilia sublata, quanto potest luctamine, tanquã Vulcani congressum effugiat Pallas, semetipsam sibi asserere meditatur, quæ verò aliena est C à ratione brutis proxima, temerè omnia vel appetit, vel concitat. Appetentis autem vim totam in hepate Philosophi plerique constituunt. Quare quòd concubitus illegitimos Tityus appetierit, iecur ab alite rodi fingitur, siue ea Vultur, siue, vt alij quidã, aquila sit, quæ illud abrodat. Vtcunque, noctu ait Hesiodus tantum accrescere, quantum die fuerat absumptũ, propterea quòd mentis agitatio noctu præcipuè vigescit, cogitationesque & consilia noctu vndique suggeruntur. Sedenim quia dictũ est superius, Vulturẽ odoratu sagacissimo ad putredinem deferri, cogitationis inquiunt nonnulli principiũ, motusque omnis à corde proficiscit̃, qui quidẽ est voluntatis fons: vt ex Homero & Poëtis aliis tam Græcis quàm Latinis accepimus. A' corde igit̃ est quòd malè habet iecur: itaque Tityus ratione hac à Vulture laceratur. Sedenim Triclinius apud Pindarum viscera Tityi à serpentibus discerpi depascique dicit, quæ quidem est Poetarũ licẽtia nõ in his fabulis tantùm, verùm etiã in historiis, ex cõmodo suo quæcunque voluerint variare.

LIVOR.

NOnnulli liuorem ex hieroglyphico hoc interpretantur, eoque spectare Tityanam Vulturem in appendicibus Virgilij,

Quæ semper lacerat, comestque mentem,

Viuit pectore sub dolente vulnus,
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus, sobolésue clara Phœbi.

In quam sententiam alitis huius figmentum Petronius Arbiter, Nicagoras, & Aristoxenes accepere.

DIVINA PROVIDENTIA.

QVòd deniq; Vulturem nonnulli Promothei etiam cordi abrodendo applicant, Ægyptiacæ eruditioni longè accõmodatius est: Vulturẽ enim in mundi modum considerant. Cui picturæ illa etiam applicatur causa, quòd mundus celeri quadam volubilitate versetur, & cadauerum nascentiũ occidentiúmq; perennitate pascatur: cúmq; in corde sapientiæ sedem veterũ pleriq; posuerint, alitis huius cor depascentis hieroglyphicum, ali sustentaríq; mundum diuinæ sapientiæ prouidentia, quæ nec ipsa finiri nouit, nec mũdus cessare ab eius alimentis vel tantillum queat, manifestissimo significat argumento.

CONSVMMATIO.

NEq; illud parui momenti mysterium est, quòd cùm perfectũ quid in rerum natura Ægyptij sacerdotes indicare vellent, Vulturem & scarabeũ ponere consuerunt, vtpote qui ex duobus his simulachris Palladem & Vulcanum, vt ipsi aiebant, intelligerent. Comprehendebant autem picturã hanc vno tantùm argumento, ex quo masculo fœmineum, vt ita dicam, sexum significari profitebantur. Ita tamen imagines disponebant, vt si Vulcanũ significare vellẽt, scarabeum primò inceptarent, mox in Vulturem desinerent: sin Mineruam intelligi vellent, à Vulture principium sumentes, in scarabeum desinebant. Ceterùm quia primo statim obtutu noua hæc fortè videbuntur, ea latiùs explicabimus pro eorum institutione, qui nondum rerum naturalium sacris initiati sunt.

PALLAS ET IVNO.

ILlud autem in primis non ignorari velim, cœlo in superius & inferius hemisphærium diuiso, Ægyptios quod supra finitorẽ est Palladi consecrasse, quod verò infra ab oculis semper nostris summotum, Iunoni dedicasse. Et quoniam cœlum ipsum muliebri genere Vraniam, non οὐρανὸν, quod præcipuè etiam apud Arabes erat, vocitabant, vtpote quæ Solis, Lunæ, stellarúmq; omniũ mater haberetur & Vulturem, vt sæpe dictum, omnino fœminam intelligerent, vtrunq; itidem hemisphæriũ, quo cœlum constat vniuersum, per Vulturis hieroglyphicum exprimebant, atq; ita tam Pallada quàm Iunonem, simulachro Vulturis significabant. Quinetiã vnicuiq; muliebri signo alitem hãc pro gestamine addidere, atq; ita demum vnamquanq; Deam vnius figuratione Vulturis intelligebant. Vt verò ad Vulcanum & Pallada reuertamur, mundum in vniuersum Ægyptij ex mare atq; fœmina constare profitebantur, solos verò deorũ Vulcanum & Pallada masculo fœminas asserebant, cùm tamen, vti castigatiores Hori codices habẽt, supra Vulcani caput scarabeũ, supra verò Mineruę, Vulturem statuere soliti essent. Atqui mundũ ex scarabeo, qui tantùm mas est, ab eisdẽ intelligi, suo ostendimus commẽtario: ex Vulture autẽ Pallada significari, quæ supremũ est hemisphæriũ, ac muliebri sexu perhibetur, vt paulò antè dicebamus: atq; ita fieri vt Palladis & Vulcani opera, quicquid in rerũ natura cernere est, formã cõsequatur, & ad absolutã speciem redigat. Nam Pallas ingenio capacissimo freta, nihil nõ concipit, nihil nõ parturit: Vulcanus verò eo quo pollet artificio optimè peritus, ignis sui accedẽte beneficio, omnia quæ fuerint dissoluenda li-

A da liquat, contrà verò alia cogit in duritiem, firmoq; concretu peruincit. Atque hoc illud est quod Maximus Tyrius principium artis Vulcanum ab Homero dictum autumat: nam & quem ignem Prometheus furatus dicitur, Hesiodiani interpretes vitam variis artibus implicatam exponunt. Neq; seciùs in iis quę ad sapientiam spectant, de quo pòst latiùs dicemus, operatur.

ARS ET INGENIVM.

EA verò de causa cōmenti sunt Ægyptij Vulturem adiūgere Scarabeo, qua itidem fabulæ Pallada Vulcano matrimonio collocatā fingunt. Vsurpatū aūt à veteribus maximè, quod in Orphicis etiam hymnis obseruatur, duas has vires in eadem substantia meditari, quarū altera cōtemplatur, quod munus est Palladis: altera præest corpori, quod ad Vulcanū spectat, easq; cognominibus maris & fœminæ nuncupare. Sed enim alij omniū hanc cœlestiū animorū prærogatiuā esse dicunt, vt vtrunq; obeāt munus, concipiendi quidem per cōtemplationē, quæ à superiori potestate eorū infundit̄ intelligentiæ: simulq; agendi in inferiorū corporum cura, quę sibi credita regant, instruantq; qua ratione per B afflatū datur, atq; etiā è periculis eximant, & sospite valetudine tueantur. Vnde etiam Empedocles cùm se Deum iam effectum asseueraret, puerum & puellam esse se dictitabat, cuius hæc circumferuntur carmina, quæ rem attestantur:

Χαίρετ' ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητὸς
Ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ γενόμην κούρη τε κορός τε.
Immortalis ego, haudquaquam mortalis habendus,
Sumq;, valete omnes, puer ecce, puellaq; factus:

Atqui etiam si rem vlterius scrutari voluerimus, hominē, de quo apud Philosophos consideratio, vtriusq; sexus esse cōperimus: vnde quantū pertinet ad intellectum, nullū discrimē Socrates inter marem & fœminā discernebat, eandemq; virtutem atq; docilitatem in vtroq; deprehēdebat: cœlestemq; illum nos etiam talē agnoscimus, cuius appellatione & angeli ipsi, & sæpe mali dæmones intelliguntur: cui nuncupationi nostrę etiā Sacræ literæ adstipulantur, frequentissimūq; hoc apud Prophetas de bonis angelis, ac de malo etiā dæmone, qui nihil natura differt ab illis. In Euangelio scriptū est: Inimicus homo hæc fecit. Deniq; apud antiquos, quamuis duos hos tantū Ægyptij masculo fœminas ducerēt, in C deos omnes vtriusq; sexus testimonia reperias. Quin etiā minimè cōmentitium est, vtriusq; naturæ homines inueniri, qui partē inter se vtranq; peragant, cuiusmodi sunt populi supra Nasamonas, confinesq; illis Maclias, Calliphanis testimonio satis cogniti, ac in reliqua etiā Europa deprehēsi, ne apud solos Lunēses hermaphroditū existimet annalium cōmentator Fenestella: seueraq; admodum lege cautū, vt quem mauelint sexū eligāt, altero si abutant̄, capitali supplicio puniēdi. Qui verò hermaphroditi ex marmore facti passim reperiunt̄, facie quippe muliebri, māmisq; notabiliter tumētibus, aluo coxendicibusq; grandiorib. viriliq; natura procacius excitata, ad superiorē intellectū referri debent. Huius imaginis simulachrū pulcherrimū Romæ apud Petrum melinū vidi. Sed vt ad deos, de quibus agebamus, reuertamur, Ægyptij tum alia pleraq;, tum pręcipuè liberorū procreationem, sententia à Græcorū fabulis aliena, inuentū esse aiunt Palladis & Vulcani. Atqui Scarabeus natos ex materia putida conformat, humiq; fouendam condit. Vultur ex halitu superioris aëris prolem suscipit: iuncta hæc hominē efficiunt, in cuius dispositam materiā animus immittitur cœlitùs, dum scilicet embryon in matris vtero coalescit. Porrò quòd Vultur et matris &

Palladis ſymbolum eſt apud Ægyptios, id in memoriã adducit, quod in diuinis literis mater ſępe hieroglyphicè pro ſapientia ponitur, vt apud Solomonẽ Prouerbiis: Fili mi audi doctrinam patris, id eſt, Dei, & non diſcedas à lege matris tuæ, id eſt, ſapientiæ. Quòd verò natã ex Iouis capite Pallada cõfinxere, ſciendũ eam pro intellectu Iouis accipi, in eiusq; prouidentia conſiſtere: quapropter in Mineruæ gratiam antiqua ſuperſtitione Sapientiæ templa, eaq; potiſsimùm in arcibus, dedicabantur. De capite autem veteres præcipuũ animæ regimẽ emanare iudicarũt, quod & alij poſtea multis experimẽtis cognitũ prodidere. Præterea veluti caput ſuperior pars humani corporis eſt, ita æther, in quo regimen rerum, & totius prouidentiæ cauſa, vertexq; deorum, vt apud Euripidem eſt:

Lucidus hic terræ qui circumfunditur æther.

Nullo pręterea matris beneficio genita Minerua, quo magis cum ſcarabeo ſine compare genito, cõmercium inire poſsit. Virtutis ſiquidẽ generatio diuerſa eſt ab eiuſmodi rebus, quæ parium cõcubitu fiunt. Hinc Iouem nõnulli aiunt cõſilium (ita enim βουλὼ exponendũ) deglutiſſe, & mox Palladem edidiſſe: quippe qui conſultor & ſapiens ſit habendus, nõ alia quàm cõſilij via ad prudentiã deuenire poteſt. Alij fabulam aliter cõtexuere, dum Iouis caput à Vulcano cõminutum aiunt, ſitq; ita de patrio vertice nata dea. Ignis ſiquidẽ quo in operibus ad demonſtrandã naturæ puritatẽ vtimur, humanæ eſt inſtrumentũ induſtrię. Ignis occulta omnia dat luci: quod verò quis exquirit, ſi fuerit inuentum, id is & parere, & tanquã fœtum edere videtur. Sanè vetuſtas (id enim ſępe repetendũ) Mineruã omniũ operum inuentricem ſapientiſsimã ponit: & omnia apud nos per Filiũ facta ſunt. Orta illa ex Iouis capite confingit. Vera Minerua, ſine qua factũ eſt nihil, noſter quippe Ehieh, hoc eſt, artifex, quod nomen ſecundo loco literę ſacræ ponunt, nutu conſilioq; intimo ſummi Dei, nõ inferiorum operum more, ſed ex Dei capite emanauit. De hoc, Prouerbiis: Et Ehieh ſecundum ſe artifex, & Ehieh deliciæ quotidianæ. Noſtri: Cum eo eram cuncta componens, et delectabar per ſingulos dies. Ita ſemper diuina dubio procul diſpẽſatione apud nationes omnes aliquis ſemper veritatis fulgor illuxit. Nam ignis quẽ Hebræi, vt Reuchlin obſeruauit, Eſth vocant, vnum eſt ex primoribus Dei nominibus. Ab eo nomine Græci ἑστίαν, Romani Veſtam fecere, de qua Ouidius:

Nec tu aliud Veſtam quàm puram intellige flammam.

Quare triplex illa diuinorũ nominum obſeruatio, quæ ad omniũ ferè gentium, quę diſciplinis vſæ ſunt, vſum faciunt, diligẽter animaduertẽda, ita enim habẽt:

Hebræi	Hu	Ehieh	Eſth.
Græci	ζεὺς	ἀεὶ ὢν	ἀφροδίτη.
Latini	Iupiter	Minerua	Venus.
Theologi	Idem	Ens	Ignis.
Antiqui	Nox	Cœlum	Æther.

Deniq; Deus, inquit Apoſtolus, qui dixit in tenebris lucem ſplendeſcere, ipſe illuxit in cordibus noſtris, ad illuminationem notitiæ claritatis Dei, in perſona IESV Chriſti.

IGNIS DVPLEX.

CVm itaq; Pallas translucidus & purus ignis intelligatur, ne Græcorum figmenta huiuſmodi pręteream us, meritò Vulcani nuptias auerſatũ, vt in virginitatis ſuę puritate perſiſtat: neq; quidẽ ea coniugem aſpernatũ, ſed ab eo cõtingi cõtaminariúe minimè patitur: ſiquidem is, quo vtimur, ignis, qui materię adhæreſcit, aere tamen cõmiſtus, Vulcanus eſt. Affectat is nuptias Palladis, quantòq;

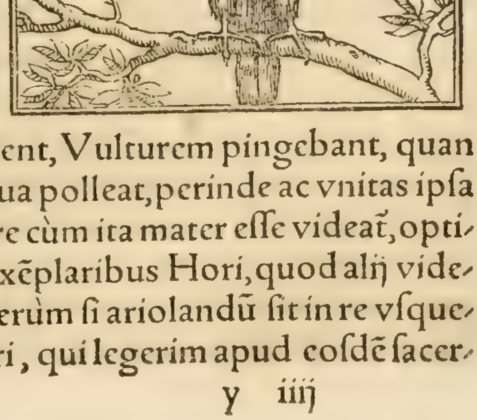
A totoq; conatu poteſt ſurſum verſus erigit, ac niſi perpetuis materiæ vinculis præpeditus quodammodo in ergaſtulis detineretur, nimirũ ſponſæ thalamũ aſcenderet. Iouis hic & Iunonis filius effingitur, Homero id aſſerente: quorundam verò commento, Iunonis tantùm, vt apud Heſiodum:

ἥρη δ' ἥφαιστον κλυτὸν οὐ φιλότητι μιγεῖσα Γείνατο.

Illuſtrem Iuno nulli coniuncta marito Vulcanum genuit, propterea quòd denſiori applicitus materiæ, atq; vti pauimẽto adglutinatus, ne ad ſublimia ſuſtolli poſsit, coërceat. Inferiora aũt hæc Iunoni adiudicata eſſe tunc oſtendimus, cùm infernũ hemiſphæriũ eam ſortitam eſſe cõmemorauimus. Quare Varro dicere ſolebat, Vulcanũ intelligi de vehementiore, vtpote fabrili fornacaliq; igne, Veſtam verò de domeſtico. Vtcũq; autem, flamma nihil aliud eſt quàm aër craſsiuſculus incẽſus: inferior verò aër hic Iuno, ſic ea Vulcanũ generat. Claudus idem perhibetur, ſiue quòd ob denſum materiæ meatũ, conſenſum habet cum iis quę vmbrã reddunt: vmbræ verò pleręq; omnes obliquæ ſunt, neq; ſine ſolido corpore eſſe queũt, inde etiam conficta claudicitate, quòd progredi nequeat abſq; B aliquo quaſi ligneo baculo: ſiue quia ſuperioris mucronis motum diuerſum & inęqualem ab inferiori, vbi depaſcitur, efficit, qui cùm ſit omnino tardior, claudicare Deum ideo dixere. Verùm apud Homerum vtroq; pede claudicat, quia ſcilicet nunc in dexterã, nunc in læuã agitatur, dum aërem perrumpere contendit, cuius denſitas, ne aſcendat ad Palladem, obſiſtere videatur: inde cùm ſit corpori adalligatus, dum ſe vinculis liberare nititur, modò hunc, modò illũ pedem tentat è compedibus extrahere, vnde motari quoquouerſum, & vndequaq; diſtorqueri cogitur, atq; ita ſpeciẽ hominis vtroq; pede claudicãtis exhibet. Proiectus ab Ioue de cœlo in terram fertur Vulcanus idem, nempe quia, vt nonnulli tradunt, qui primi ignis vſum adinuenere, in ardentem materiã aliquã fulmine tactam incidêre, atq; ita mox vtilitate cognita, ad ignaria deuentũ: quam inter varias opiniones, vnde ignis datus mortalibus, primã ita Lucretius ponit:

Illud in his rebus, tacitus ne fortè requiras,
Fulmen detulit in terras mortalibus ignem
Primitùs, inde omnis flammarum diditur ardor.

DRACHMAE DVAE, ſiue cor.



HIs igitur notis Ægyptij tam in myſteriis C ſuis edocendis, quàm in naturæ ſecretis aperiendis, & ciuilium morum pręceptis proponendis vtebãtur. Sed & in reliquis diſciplinis ab eodẽ ſcriptionis genere non recedebãt: vt ſi de mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas oſtendere voluiſſent, Vulturẽ, ait Horus, ponebãt. Cauſam nonnulli cõmenti ſunt, quia vnitas apud Ægyptios duarum drachmarũ inſtar æſtimatur. Vnitas verò vnà cum binario, totius eſt numeri generatio. Meritò itaq; ſi drachmas duas indicare vellent, Vulturem pingebant, quandoquidem & matris & generationis prerogatiua polleat, perinde ac vnitas ipſa vnà cũ binario, numeros omnes generãt. Quare cùm ita mater eſſe videat̃, optimè Vulturi cõpetit. Vtcũq;, curta ſunt hęc in exẽplaribus Hori, quod alij viderint, ſi caſtigatiora in exẽplaria inciderint. Cęterùm ſi ariolandũ ſit in re vſqueadeò perplexa, putarim ego cor hinc ſignificari, qui legerim apud eoſdẽ ſacer-

dotes, vel qui doctrinam eorum interpretati sunt, infantium anniculorum cor duabus drachmis ponderari, augeri autē per annos singulos drachmis itidem duabus ad annos vsq; qnquaginta: inde per annos alios eodē decrescere Æquilibrio, quo ad id vsq; tempus auctū fuerit, hominē'q; tūc deficere cùm ad drachmas iam duas cor ipsum redactū fuerit: ita vitā humanā centum annis plurimū circunscribi, nisi aut negligenter, aut intemperanter acta, ipsa sibimet, vti turdela, incōmoda cōpararit, seq; parte aliqua fraudauerit: nam cor affectū iniuria, & trāquillitate sua defraudatū, pro molestiarū portione properantius efflaccescit & deficit. Quæ quidē cùm admodū insignia sint apud Ægyptios, nō vno erunt loco repetenda. Id autem annorū spatium cùm vulturinæ cōgruat vitæ, sitq; vitæ omnis vis in corde sita, facilè vnicuiq; cōstare puto, cur drachmę duę ex Vulturis simulachro significentur. Sanè verò siue numus hic fuerit duabus drachmis imputatus, qui vulturis imagine signaretur, siue alia fuerit eius nota, illud manifestū est, didrachmam apud veteres numi pondus fuisse, quem suo nomine Siclum Hebræi vocabant, qui quidē XX. obolis imputabatur: frequentissimus'q; est huius locutionis vsus in diuinis literis, vt alij siclum, alij didrachmam ponant. Nam Leuitici cap. VII, supra vigesimū, vbi legislator precium ponit quo se redimere posit is, qui honorem animę suæ Deo vouerit, legas, à quinto anno ad vigesimum qui se Deo vouerit, siclis viginti posse redimi, Septuaginta interpretes, viginti didrachmis reddidere. Ita illud preciū masculi à vigesimo anno vsq; ad sexagesimū, quinquaginta sicli argenti ad mensum sanctuarij, idem Septuaginta transtulerūt, quinquaginta didrachmæ. & multa passim huiusmodi. Adeò verò illis arridebat didrachmę vocabulū, vt si drachma vna esset enunciandū, didrachmæ dimidiū potius, quàm drachmā vnā, aut sicli dimidiū ponerent: cuius facti rationem, & cur hoc pondus sanctum appellaretur, legas apud Hierosolymitanum Hesychium, libro eius septimo in Leuiticum cap. XXVII. Atq; vt huius monetæ pondus ad temporis nostri vsum deducamus, sciendum obolum eius precij esse qui Romæ nūc literis aliquot immutatis Baliocus, quasi obolicus dicere velint, appellatur. Drachma verò pondus est eius numi, qui Romæ Iulius hodie vocatur. Venetiis Marcellus argenteus eiusdem ferè ponderis est: vti etiā Ferrariæ atq; Mantuæ vulgò Buxoloti nomine. Aureus quoque numus drachmæ ferè pondus æquat: atq; ita siclus argenti vel didrachma, vno Mocenico Veneto imputatur, qui proximè accedit ad Iulios duos: non enim hæc ad vnguem explanari possunt, propter locorum varietatem: quia Iulij monetæ Romanæ precium, extra Romanæ Pontificiæ'ue ditionis loca, minoris quàm Romæ æstimatur: contrà Mocenicus moneta Veneta, extra Venetorum ditionem preciosior est quàm apud ipsos, vel eorum socios. Aurei quoque tam precio variant, quàm varij sunt qui eos cudunt domini. Sed ponderis in eodem genere parua admodum differentia. Atq; hęc sunt, eruditissime Præsul, quæ doctrinam Ægyptiorum secutus super Vulture conscripseram: nescio an plura in eo archetypo fuerint, quem surreptum initio conquestus sum, puto tamen hæc ad huiusmodi mysterij cognitionem factura satis. Multa verò de industria præterij, veritus ne nimia prolixitas delicatioribus fastidio esset: & otij, quod mihi exiguum concedebatur, habenda ratio fuit, cùm multa alia, ac penè innumera sint in huius generis commentaria, si per otium licuerit, redigenda, vt amicis argumentū hoc, vix vlli hactenus attentatum, deposcentibus, quantum pro tenuitate mea præstare potero, satisfaciam.

A AD CLARISS. ABB. D. PAVLVM IVSTINIANVM PIERIVS VALERIANVS, de iis quæ per Aquilam significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Summum ingenij tui acumen, suauißimi mores, incöparabilis benignitas & eximia in amicos omnes liberalitas effecerunt, Paule Iustiniane vir rarißime, vt Aquilam tibi ex auiario meo Aegyptiaco dedicare cogitauerim, quippe quòd tu alitis huius plerasq;, vt ita dicam, virtutes, aut excellentis naturæ dotes, præ te ferre mihi compertus es. Sed potior nimirũ causa fuit, quòd Iustinianæ familiæ gestamen est Aquila aurea, quia scilicet progeniem hanc ex Iustiniani Imp. sanguine deduci omnibus est exploratißimum, celeberrimi illius inquã Imperatoris, qui Byzantij præcipuè claruit, & vniuerso præfuit Orienti: illi siquidem Aquilam in signis auream præferebant, qui Orienti præerant: qui verò Occidenti, quod in hanc vsq; diem cõtinuatur, fuscam, bicipitẽ autem vtranq;, sed vno tantũ corpore conspicuam: quod hieroglyphicum erat, administrationem atq; potentiam in duos diuisas, B vnius tamen esse consilij atq; voluntatis. Ex ea vos progenie progreßi, in Venetamq; nobilitatem cooptati, regias virtutes inesse vobis per ætates singulas testatißimũ effecistis, Fabiorumq; Romanorum exemplo bello Hierosolymitano pro Christiana pietate cõtra barbaros fortiter dimicantes, in acie ad vnum cæsi, mox vno tantùm, qui Venetiis superérat, vitamq; cælibem Deo vouerat, rogatione Senatus ad maritalem copulam compulso, reparata familia, ex qua breui pòst tempore tot illustrium Senatorum effulsere lumina, Marcus Iustinianus, summæ vir probitatis: Beatus ille Laurentius, sacra literatura scriptisq; nobilis, sanctitate vitæ insignis, & primus Venetiarum Patriarcha: Leonardus Diui Marci procurator, Græcis Latinisq; literis ornatus: adde Bernardos, Vrsatos, procuratores ipsos quoq;, & honoratißimis legationibus functos, vltimum hunc insuper vigilantißimũ claßis Venetæ imperatorem: ætate verò nostra Sebastianum & Antonium literis & disciplinis eximios, qui legationibus ipsi etiam ad summos quosq; principes felicißimè administratis, patriæ charißimi, gentis huius splendorem offuscari minimè permiserunt. Tuam autem hæreditariam illam à maioribus tuis acceptam probitatem, & à te studiosißimè cultam appellarem, quam Venetiæ prædicant, admirata est Patauium, Gallia nouit vniuersa, & vbiubi literarum studia florent, omnes gestiunt celebrare: sed de re omnibus C manifesta, ne actum agam, néue modestiam offendam tuam, qui mauis probus esse, quàm videri, longior non ero. De te verò quid sentiam, quid reliqui summis laudibus efferant, non tibi, sed seculis spero me aliquando in propatulo positurum. Nunc ad Aquilam aggrediamur.

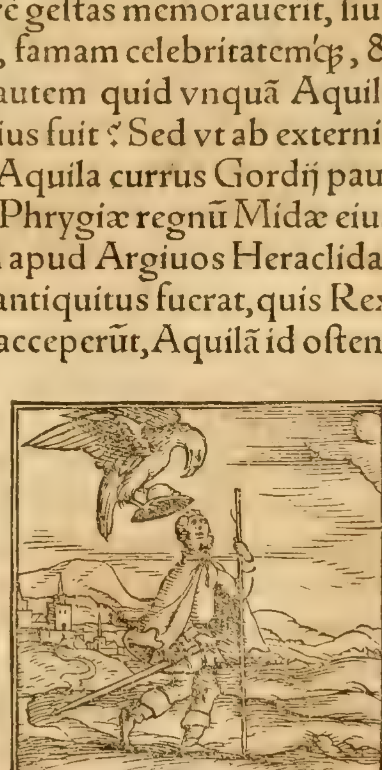
DE AQVILA.

AQVILA, vt hinc exordiar, non temerè cognomento Romana meruit appellari, cùm nulla ferè fuerit in vniuerso terrarum orbe pars, quà daretur acceßus, quam auspicatisſimo ductu Romanæ non subiecerit autoritati. Quamuis non sum nescius, Persas multò ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti similem sacrasse. Huic autem vni aliti, ætatum & aruspicum omnium consensu, id honoris datum, vt magnarum rerum prosperi semper euentus significatione, auspicia faceret, Buteonem, Sanqualin, Immusculum ac Vulturium longè anteiret, reliquarum verò volucrum ostenta, quæcunque oblata essent interuẽtu suo aboleret, neq; per aërios tractus omnes, vlli cederet, quàm fulmi-

ni. Cùm verò auſpicia portẽtaqꝫ omnia ferè ſimiles quaſdam habeant ſignifica-tiones cum Ægyptiorum hieroglyphicis, & manifeſta inter ſe germanitate con ſentiant, non ab re fuerit in aquila primùm auguria, mox hieroglyphica percur-rere, vt hoc honoris ei tribuatur cuius eſt in auguriis prærogatiua.

RERVM PROSPERITAS.

PRæcipuum itaqꝫ eius ſignificatum eſt, vt oblatam diuinitùs proſperitatem oſtendat: quod iam inde initium ſumpſit, quòd Anacreon autor antiquiſsi-mus ſcribit, Iouem aduerſus Titanas profecturũ, ſacrificium Cœlo feciſſe, Aqui læqꝫ volatũ proſpero ei auſpicio victoriã portendiſſe: quæ cùm ſubſecuta eſſet, inſigne bellicum aureum inde Aquilam geſtaſſe. In huiuſmodi autem auguriis id veteres obſeruabant, vt quo geſtu Aquilã ſpectaſſent, magni dicerent inter-eſſe. Nam ſi volantem conſpexiſſent, fauſtiſsimum & citra puluerem augurium putabant, vti Arexion Parrhaſius indicauit Xenophonti expeditionem in Bi-thynos agitanti. Sin verò ſedentem animaduertiſſent, magnum omnino eſſe au gurium, prȩclaræqꝫ rei alicuius indicium, in qua tamen peragenda laboris plu-rimũ eſſet adeundum, propterea quòd ſedentẽ Aquilam aues reliquæ infeſtare conſueſſent: cuiuſmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatum eſt, cùm Epheſo ad Cyrum iter arriperet: dexterȩ enim Aquilæ, quæ ſedebat, obuiam fa ctus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandȩ, vt poſtmodũ pro-bauit euentus, omen accepit. Nimirum autem illud in Aquila præcipua admi-ratione dignum eſt, quòd vna omnium animantium idem apud gentes natio-neſqꝫ omnes ſemper indicarit, cùm plæraqꝫ alia ita vel populorum vel gentium certarum propria fuerint, vt quanto huic vel illi feliciora portenderent, infauſta aliis & ærumnoſa magis minitarentur, quȩ locis quęqꝫ ſuis toto opere cõmon-ſtrantur. Verùm Aquila cui non ſemper proſpera felixqꝫ fuit? Quæ bella vn-quam hominum memoria depugnata ſunt, in quibus illa fuerit otioſa, ſiue quis Aſſyriorum, ſiue Medorum, ſiue Perſarum hiſtorias percurrat, ſiue Græcorum, atque adeò Macedonum monumenta, reſqꝫ præclarè geſtas memorauerit, ſiue Romanorum, qui mox omnium excepêre gloriam, famam celebritatemqꝫ, & ſublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid vnquã Aquila frequentius? quid honoratius? quid vnquam ſacratius fuit? Sed vt ab externis ordiamur, quanta illud admiratione dignum, quòd Aquila currus Gordij pau-peris alioqui viri iugo per totum diem inſedit, vnde Phrygiæ regnũ Midæ eius filio præmonſtratum. Vel illud potiùs, quod cùm apud Argiuos Heraclida-rum familia defeciſſet, ex qua Regẽ eligere mos illis antiquitus fuerat, quis Rex creari deberet per oraculum ſciſcitantes, reſponſum acceperũt, Aquilã id oſten-ſuram: paucisqꝫ admodum pòſt diebus, Aquila ſu-pernè delapſa ſuper Ægonis domo cõſedit, atqꝫ ita omnium conſenſu Aegon Rex creatus. Hieroni quoqꝫ Siculo admodum adoleſcenti, priuatæ fortu-næ hominĩ, Aquila, quæ primo bello quod iniit, in eius clypeo reſedit, Regemqꝫ eum aliquando futu-rum indicauit. Vulgatiſsima ea ſunt quȩ de Tarqui-nio Priſco memorantur, cui Romam migranti A-quila pileum ex itinere abſtulit, futuri, vt Tanaquil vxor interpretata eſt, principatus augurio. Quin & Diadumeno Macrini filio in agro ambulãti, aqui



la pi-

A la pileũ abstulit, quẽ in capite cuiusdã regiæ statuę deposuit, id honoris aruspici bus adolescenti pollicentibus. Et quoniã in nostra deuenimus, C. Marius cùm nidũ Aquilæ cum septẽ pullis puer adhuc in agro reperisset, cũq; gremio susce- ptum ad patrẽ detulisset, is admiratione motus, consultis aruspicibus, septies pe nes filiũ rei summã futuram accepit, quòd in tot, quos gessit, consulatibus appa ruit, quos eo numero primus omniũ assecutus est. Quãuis Plutarchus, Roma- narum quodãmodo hostis historiarũ, rem ideo fabulosam existimat, quòd au- tores tradant Aquilã nõ vltra duos párere, tametsi Musęus dixerit ab ea tris ex- cludi, vnum ali, duos abdicari. Cui respõderi potest, id ostẽto fecisse fidẽ, quod & patri admirationẽ incusserat, præter morẽ septem genitos: illi enim portẽtosi partus Varroni nostro sunt, qui longè morẽ excedunt, vti porca quę triginta ca pitum fœtus enixa, Æneæ auguriũ dedit. Cęterũ, quod ad numerũ facit huius- modi, Albino etiã septima postquã natus est hora, cõuiuio quod eius celebrita- ti deputabatur, cùm ei fierẽt nomina, septẽ Aquilę paruulæ de nidis allatę sunt, & quasi ad locũ circa cunas pueri cõstitutæ: quod omẽ pater eo procliuius ad-
B misit, ꝙ rarissimũ est in illis regionibus vbi Hadrumentũ, huius natale solum, in Africa, videre Aquilas. In huiusmodi ostentũ accepit Octauianus, quòd si- bi ad quartũ lapidem Campanæ viæ in nemore prandenti, Aquila ex improui- so panẽ de manu rapuerit, cùmq; altissimè volasset, rursus ex improuiso leniter delapsa reddiderit. Eadẽ nunquã antea Rhodi cõspecta, ante paucos dies ꝗ̃ Ti- berius inde reuocaretur, felici admodũ auspicio in culmine domus eius assede- rat. Et Claudij, qui diu inter ludibria aulæ fuerat, sub Caio demum fratris filio consulatũ adepti, quãprimum cum fascibus ingressus est forũ, pręteruolãs aqui la dexteriore cõsedit humero, indicio futuri apud eum Imperij manifesto. Acie aũt Bebryacensi, priusquã cõcursum esset à militibus, Aquilæ duæ in conspectu omniũ conflixere, victaq; altera tertia subuenit à solis ortu, quæ victricẽ abegit. Ita duob. inter se decertantibus Imperatoribus, Vespasianus, qui Orienti pręe- rat, rerũ potitus est. Quin & maximo, qui turbulentissimis Reip. temporibus Imperator electus est à Senatu, vt Maximini obuiã iret crudelitati, quamuis hu- millimo genere nato, patre quippe plebeio homine, arte ferrario, vt alij dicunt carpentario, auspiciũ imperij dederat Aquila, cùm eo nato carnẽ bubulã & qui
C dem multã in eius cellã proiecisset, quæ angusto patebat impluuio: eam deniq; cùm iaceret, nec quisquã auderet attingere religionis timore, iterũ sustulit, & in proximũ sacellum, quod erat Iouis Præstitis, detulit. Eadem ostento huiusmo- di infantẽ adhuc Aurelianũ vinctum fasciola sine vlla noxa de cunis sustulit, & in aram quæ iuxta sacellum fortè sine ignibus erat, deposuit. Verùm hæc teme- re fortè accidere potuerunt, cùm nulla non die ignobilissimis etiã viris Aquilæ sese ostentent, & his etiam admirabiliora nonnunquam faciant, quorum tamen nemo vllam assequitur celebritatem. Ostenta in illis obseruata, quòd eorum qui ad aliquã rerum amplitudinem euehuntur, dicta factaq; omnia quantum- libet leuia repetuntur, & oraculorum instar in acta referuntur. Sed demus hoc contentiosis. Illud puto non negabunt, alicuius esse momenti, quòd Aquilæ ge rendis rebus tam sæpe se duces exhibuerint, & quasi diuinitùs missæ, vel quid agendum ostenderint, vel quò res euasuræ essent præmonuerint. Cùm natus esset Alexander Macedo, Aquilæ duæ tota ea die præpetes supra culmẽ domus insederunt, omen duplicis Imperij, Europæ Asiæq; præ se ferentes. Ea autẽ quę à classe in continentem progressa, ibiq; firmata, augurio fuit, Persas terra, non

mari debellandos esse, Alexandri ipsius interpretatione, secus quàm Parmeno D sentiret. Et difficillimo eo prælio, quod cum Darianis apud Arbellã cõmissum est, quo nullum vnquã acrius inter eos fuit, Aquila paululum supra caput Alexandri placidè volitare visa, nec armorum sonitu, nec gemitu clamoréue vllo morientiũ territa, diuq; circa equum ipsius regis pendenti magis quàm volanti similis apparuit, præsagio, vel indicatione potiùs, quò res euasura esset, manifestissima. Augurium huiusmodi legas apud Tacitum Fabio Valenti oblatum. Cùm is exercitum in bellum ageret, ipso profectionis die Aquilam leni meatu, prout agmen incedebat, veluti ducem viæ prouolasse, longum'q; per spatiũ, nullo gaudentium militum clamore, augurium accipientiũ, & alitem saluere iubentium, terrefactã, ita iter continuasse, vt haud dubiè magnę & prosperę rei omen acciperetur. Eiusmodi auspicij lætitia Vitellio fuit, copias aduersus Othonem præmittenti: siquidem à parte dextera repentè Aquila aduolauit, lustratis'q; signis, ingressos viam sensim antecessit. Et memorabili ea pugna, qua Locrorum XV. millia tantùm, ducenta & viginti millia Crotonensium profligarũt, qua pugnabãt parte Locri, Aquila ab acie nunquã recessisse fertur, eos'q; tãdiu quoad E vincerent circumuolasse. Quid, quæ Deiotaro Regi auguriũ dedit, ex itinere diuertendum? cui ille obsecuturus cùm esset, conclaue mox illud, vbi Rex mansurus erat, si ire perrexisset, proxima nocte corruit. Eadem Mario reditum cum summa gloria triumphabũdum pollicita est, cùm anguem arreptum vnguibus dilacerasset, et in aquas abiecisset, & occasum inde versus abuolasset: quæ Cicero luculentissimis carminibus in Mario decantauit.

IMPERATORIA MAIESTAS.

OMnibus igitur nationibus et gentibus Aquilam in ostẽtis Imperij magnitudinem portendisse multis exemplis apparuit. Cæterùm cùm multæ sint Aquilarum species, eam Ægyptij sacerdotes in regio hoc significato deligebãt, quæ à nigricanti colore fulua potest appellari: huic enim Rex deorum Iupiter, regnũ, vt Horatius ait, permisit in aues vagas: in ea regiæ virtutes omnes elucescunt, quippe quæ viribus omniũ præstantissima, vna fœtus suos alit atq; educat, vna pernix, concinna, polita, apta, intrepida, strenua, liberalis, minimè inuida, minimè petulans, verùm quadam etiã modestia prędita: ea non clangit, non lippit, nõ murmurat, sed regios deniq; mores, regiam prorsus maiestatem in o- F mnibus imitatur. Quinetiã inuenias homines eo naso præditos, cuiusmodi Aquilæ rostrũ est, pro regiis ęstimari solitos, quod Plato tradit, & Plutarchus receptũ asseruit: Persęq; hominũ id genus mirum in modũ cõmendabant: eiusmodiq; fuisse Cyrum, historiarum autores tradunt, atq; ea se specie factũ gloriari solitum. Sed quoniam rostri τὸ γρυπὸν, illud est quod isti regium existimant, animaduertendũ duplex esse τοῦ γρυποῦ genus: vnum, cui à fronte statim nasus insurgit, id impudentis animi signum ponit Aristoteles, similitudinem'q; eam ad coruum propius accedere: alterum, cui nasi curuatura separatur à fronte, circaq; medium intumescit, & in vnci speciem exit. Hoc esse magnanimitatis indiciũ, & ad Aquilam referri, Philosophus idem tradit. Meritò itaq; Pyrrhus quoq; multis à se rebus magnificè præclare'q; gestis, Aquilę cognomento plurimũ gaudebat: quanquã ea erat modestia, vt non omnem sibi rerum gestarum gloriã vsurparet, sed bonam eius partem in milites transferret. Nam cùm aliquando rebus bene gestis domũ rediisset, illum'q; milites Aquilam appellitarent: Per vos, inquit, Aquila sum, qui vestris armis veluti pennis subleuor. Vidimus eius numum,

A mum, in quo Aquila cũ fulmine sub pedibus iacente, & ramis duobus quernis in coronã flexis, cum inscriptione Dorica, ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ. ab altera parte caput est, quod alij Iouis, alij Pyrrhi ipsius esse dicunt: nam inscriptio Epirotarum videtur ad Regem spectare. Querna verò corona, quæ apud Romanos hieroglyphicum eius est qui ciuem seruarit, in hoc numo glandes Chaonias & oracula Iouis Dodonæi significare potest. Apud Pindarum legas Aquilam ita volucrũ reginam ab Ioue declaratam, veluti Delphinũ piscium, vtriusq; pernicitate genus omne suum exuperante. Hinc idem ait, Aquilã in sceptro Iouis præfigi solitam. Necq; verò mirum, Pindarum vbicq; honoris tantum Aquilæ tribuisse, cùm Aquilæ apud Thebanos nõ aliter inter numina colerentur, quàm Cynocephali, Crocodili, & alia quædam bruta apud Ægyptios in cultu fuere, &, vt sumus passim totis his Commentarijs ostensuri, pro dijs habita.

APOTHEOSIS.



CVm igitur Imperatorem atq; regem Aquila describeret, eorũ etiã iustis dedicabatur, qui filijs superstitibus decedebant: eos enim in-B ter diuos referre mos erat: cuiusmodi morẽ Herodianus in Seuerianis iustis latissimè prosequitur, ex quibus Aquila, simulac ignis pyræ subiectus esset, ex intimo suggestus tabernaculo emittebatur, quæ Principis animam in cœlum referre videret. eamq; in numismatis videre est, nonnunquam cum spolijs, nonnunquam cum fastigio: sic enim suggestum illum, in quo cadauera principum cremabantur, Cicero videtur appellasse, cuius formam apud Herodianum legimus, & in plerisq; numis conspicimus. Vsqueadeò verò sunt Imperatoribus Aquilę dedicatæ, vt ne in extremo quidem vitæ eos deseruerint, deq; cœlo, quibuscunq; modis possent signa dederint, si qua posset ad salutem via præmuniri. Nam eidem Imperatori Seuero signa mortis attulerunt Aquilæ quatuor, à quibus sibi visus est per no-C cturnam imaginem in cœlum rapi. Et Octauianum Augustum, cùm lustrum in Campo Martio magna populi frequẽtia conderet, Aquila sæpius circumuolauit, transgressaq; in vicinam ædem, super nomen Agrippæ ad primam literã sedit: vnde aruspices interpretati sunt, eum paulo pòst moriturum: quod haud ita multò pòst euentus cõprobauit. Videre autem est in numo, cuius inscriptio est DIVI AVGVSTI PATRIS, Aquilã igni subiecto, quod ego ad iusta eius retulerim, quamuis nonnulli sacrũ esse putant, propterea quòd Imperatoria, quæ Greci Hecatomben appellant, ex centũ leonibus & centũ Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, & à Græcis etiã, quod tradit Iulius Capitolinus in vita Maximi & Balbini. Sed nihil hoc ad Augustum, de quo nihil tale memoriæ proditũ. In numo cuius inscriptio est, DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila est pilæ insidens, quasi eum supra cœli cõuexa sublatũ esse velit innuere: nã altera inscriptio est, CONSECRATIO. Atq; hæc in diui M. Antonini Pij numis multipliciter habetur, nonnunquã cum fulmine, nonnuncq; etiã Antoninum ipsum inter alas gestans, nonnuncq; verò cubicularem lectulũ in cœlũ tollens, cum inscriptione, CONSECRATIO. Qui Bellunensi in agro reperiunt argẽtei, ex vno latere pulcherrimũ ipsius Antonini caput habent cũ inscriptio-

ne, DIVVS ANTONINVS, ex altero Aquilam aræ rotundi ambitus insiden D tem: Inscriptio, CONSECRATIO. Verùm etiã in Vespasiani numo Aquila est quæ pilam gestat, atq; in eiusdem alis tabernaculum corymbis & sertis redimitum. In Hadriani numis aliquot, Imperator ipse sceptrum ab Aquila recipere videtur, quasi illi ab Ioue delatũ esset Imperium, quod & inscriptio declarat, PROVIDENTIA DEORVM. In numo diuæ Sabinæ Augustæ Aquila est cũ fulmine, & inscriptione, CONSECRATIO. quamuis in fœminarum iustis Pauo, non Aquila, est adhiberi solita, de quo in Pauonis commentario.

Vespasiani. *Hadriani.* *Sabinæ Augustæ.*

REX PIVS ET MISERICORS.

SEd iam nos appellant Aquilæ virtutes, illaq; in primis, quòd pium & misericordem Regem, qui scilicet victum & necessaria inopibus eroget, ostendere qui volunt, Aquilam eam proferunt, quam à vigore, quo egregiè prędita est, Ossifragã appellant: ea enim pullos, quos sub aquila, vel montana ciconia, inuida illa inquam & famelica, quã Græci γυπαιετὸν, nostri aliquot vulturinam Aquilam nuncupant, nido eijcit, parentis adhuc operam desiderantes, cùm volandi facultatem nondum adepti fuerint, ad se recipit, atq; educat, benigneq; tuetur, E dum quantum satis sit adoleuerint.

BENIGNITAS.

QVę quidẽ mansuetudo fecit, vt iuniores (nã apud Ægyptios cõmentũ huiusmodi nõ inueni) si benignitatẽ cõmodissimo hieroglyphico explicare vellẽt, Aquilã cum alia quauis alite ex eadẽ olla cibũ capientẽ fingerent. Sed qm̃ in Aquilæ benignitatẽ incidimus, missum illud facere nõ possum, quod admiratione dignũ apud Plutarchũ legi, vt si cui argumentũ placuerit, totius historiæ scenã sibi pingendam curet. Cùm pestis olim Lacedæmona exhauriret, oracula monuerũt mali vim cessaturã, si quotannis nobilẽ aliquã virginẽ immolassent. Obsecuti Lacedæmonij, oraculi fidẽ approbauerũt. Fortè verò euenit vt Helenæ sors obtigerit, quę cùm mactanda duceretur, Aquila deuolãs sacrificuli gladium abripuit, & ad armenta delatum super iuuencã demisit: cuius prodigij argumento παρθενοθυσία, id genus sacrificij sublatũ est, quod memoriæ prodidit Aristodemus. Idẽ olim euenisse Romæ in Valeria Luperca, & eadẽ de causa, tradit Aristides Italicarũ rerum volumine decimonono, quem idem Plutarchus citat. F

RELATA GRATIA.



CRates verò Pergamenus, quod & Stesichorus Poëta poëmate prosecutus est, historiã ab eiusmodi beneficentia nõ absimilẽ recitat. Nam cùm decẽ & sex messores quendã è socijs aquatũ misissent, reperit is apud fontẽ serpentẽ, qui cõplexus Aquilam arctissimis eam spiris implicitã suffocabat. Ille vt falce messoria armatus erat, audacter progressus, ferro serpẽtem dissecuit, Aquilã liberã abire permisit: cumq; hausta in vrnam aqua redijsset, socijs singulis poculũ ministrauit: mox cùm & ipse quoq; bibere vellet, præstò adfuit Aquila, quæ poculum ab ore dispulit eiectũ procul: dumq; messor factum miratur, & Aquilã, quam probè nouerat, increpat, eamq; apud socios ingrati animi ream agere meditatur, videt

A det eos & hîc & illic concidentes vitam exhalare, vnde ſimul & aquam, quã illi biberant, veneno infectam, & ſe periculo ſubductum intellexit, beneficiumq́; in volucrem optimè collocatum, manifeſtiſsimè cognouit.

CONVICIORVM CONTEMPTOR.

QVantum verò illud eſt, & verè regium, quòd Aquila eſt cõuiciorum contemptrix? Vnde nõnulli cõmenti ſunt Aquilã figurare ſtatu immobili cõfidentem, nulla pennarũ aſperitate terribilem, neq; hiatu roſtri minacem: iuxta hanc cornicem ſummittere, eo geſtu, vt & laceſſere, & conuicia facere videatur, ſi conuiciorum contemptorem hieroglyphicè referre voluerint. Cornicẽ enim aiunt ſolere Aquilã laceſſere, & in certamẽ quodammodo prouocare: illã verò non plus cornicis conuicia & importunitatem facere, quàm elephas culicem.

PATERNA DIFFICVLTAS.

SEdenim ab his diuerſa ponere videntur Ægyptij ſacerdotes, qui moroſum patrem, & difficilem admodũ in filios, per eius generis Aquilã cui Pygargo nomen ab albicanti cauda eſt, ſignificari voluerint, ſiue hęc γνπαιετὸς ſit, de qua ſu
B perius: ea enim maximè omnium animalium pullos faſtidit ſuos: vt non immeritò Plotinus eos qui ſine ratione modoq́; ciuitates atq; imperia gubernãda regendaq́; ſuſceperint, poſt obitũ per παλιγγενεσίαν Aquilas fieri dixerit. Damnat & Baſilius in hoc ingenium Aquilę, & in educãda prole ſua iniquiſsimã appellat.

SOLITVDO REGNI.

QVòd verò per Aquilam regni ſolitudinẽ intelligimus, ſunt qui factũ ea ratione defendant, quòd regium eſſe dicant, vnum è filijs heredem inſtituere, vni rerum habenas commendare, quandoquidem, vt ait Ouidius,

Non bene cum ſocijs regna Venusq; manent.

Et apud rerum ſcriptores quotidie legimus, potentiſsimas vrbes euerſas, clariſſima deleta regna, illuſtres familias extinctas, & in populos omnia malorũ genera debacchari cœpta, ſimulac poteſtas regia pluribus fuerit cõmunicata. Quinetiam Iſocrates, quamuis de regimine multa quoquo verſum diſputet, & nunc huic, nunc illi rationi fauere, pro loco quem tractandum ſumpſerit, videatur, æquabiliorem tamẽ ciuibus monarchiam oſtendit, propterea quòd illa ambitio-
C nes, omnium popularium diſſenſionum ſemen, extinguat: quod cùm Ariſtoteles quoq; mirum in modum approbaret, Homeri ſententiã ſecutus, quòd diſputationibus ſuis pondus adderet & autoritatem, verſum eius citauit:

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, Εἷς βασιλεύς.

Multos eſſe duces haudquaquam proderit: eſto
Rex vnus, princeps vnus, qui publica tractet.

Non indecenter igitur Aquila, vt vulgato per Ariſtotelem Muſæi verſu fertur,

Tris parit, atq; duos nido eijcit, educat vnum.

Sed, vti ſuperius oſtendimus, ſpecierũ diuerſitas in eo genere efficit, vt contraria ſuper alitis natura autores ſcribere videantur. Vtcunq; verò, educationis huiuſmodi ratione habita, per Aquilæ pullum ſolitudinem interpretabantur.

PERNICIOSA POTENTIA.

QVinetiã ijdem ſacerdotes Ægyptij potentiã cuiuſpiã, quæ ſocijs & amicis omnibus pernicioſa eſſet, per Aquilæ pennas ſignificabãt. Huiuſmodi ſiquidẽ ea vis eſt, vt aliarũ auiũ plumas, ſi cõmiſceantur, interterere, & quodãmodo deuorare videant: quod & in tergoribus pantherę atq; hyænę identidẽ fieri cõpertũ eſt. Pantherinũ quippe tergus hyænæ cedere ſuo loco diximus. Eandẽ

inter iuglandē & quercū antipathiā esse, scribit Plinius, tanto quidē naturę dissi D dio, vt si quercus iuxta nucē iuglandē sata sit, prorsus emoriat. Est & illud huic miraculo perq; simile, quod de cardamo fert. Olus id apud Persas vsitatissimū, cuius natura est humorē omnē terrę ad se ita attrahere, vt reliquæ circūpullulantes herbę cogant exarescere: de quo prouerbiū est apud Aristophanē. Id alio vocabulo Scaphon vocāt, Iberis est Dioscoridi, Ægyptijs Semeth, Nasturtiū Romanis. Causam verò super Aquilæ pennis Philosophi cōmentātur, q cùm auis ipsa sit omnib. alijs infensa, deriuet vis ipsa animalis in res quoq; eius inanimes, per sympathiæ contagionem. Alij pestiferā malcolentiæ vim quandā inesse aliti deprehendêre, propter quā tacta ab ea facilè cōputrescāt: indicio esse reliquias eius hesternas neq; ab ea ipsa, neq; ab alio quopiā animaliū repeti. Permeare verò cōtagionē eam etiā in pennas, quę alienas iuxta se positas adurere propémodum pro cōperto tradunt. Ita eius qui rerū summa potiat maiestas, fulgore suo reliquos obscurat, & veluti micātissimum Solis iubar, vbi exortū fuerit, lucē omnibus stellis intercipit. Obijciunt alij hoc in multorū principū tyrannidē & rapacitatē, quibus nō sine rerū tuarū iactura possis adhęrescere. Quomodocunq; E aūt quispiā acceperit, natura hoc cōparatū, vt debiliora à validiorib. absumant.

ERVDITVS IMPVRVS.

IN Diuinis literis, quę rem hanc austerius tractāt, Aquila, gryphus, haliętus & miluius rapacitatē significāt, & à sacris vt immunda reijciunt: per quas alites, vt signat Hesychius, intelligimus eos, qui sublimia quidē perscrutari videantur, cœli quippe motus & rationē, stellarū situm atq; naturā, quæq; superioribus in elementis igne & aëre fiunt varietates, cōtemplationi vigilijsq; non sua tantùm causa, sed aliorū etiā institutionibus dediti, vita tamē & impuri sint & malefici, dum vel insidias alijs intendūt, vel sordida quæq; côuenantur, suarū ita rerū satagentes, vt ad cōmoditates suas omnia cōtrahāt, inexplebiliq; auaritia æstuantes, nō suis tantū fruantur, sed imbecilliorū quoq; bona diripiāt, qualē Hieronymus notat lib. de Viuendi forma ad Rusticū monachum, super eremita quodā, qui publicas priuatasq; eleemosynas in suum & suorū tantū vsum verterat. Ita enim scribit: Vidimus & planximus Crœsi opes vnius morte deprehensas, vrbisq; stipes quasi in vsum pauperum congregatas, stirpi & posteris derelictas. F

MALVS DÆMON.

NOn imperitè igit Aquila diuo Gregorio malignus est spiritus animarū raptor. Vt verò ea quæ de perniciosa dominatione dicta sunt, quę omnia ad mūdi huius principē accōmodari possunt, iam prætereamus, habet & hoc proprium Aquila quòd pisces ab alto aëre cōspicata, eos pręcipiti cursu delapsa rapit. Pisces verò animarum hieroglyphicum esse, dictum Commentario suo.

PRINCEPS SIBI TANTVM STVDENS.

ADiungunt ad hæc Ægyptij sacerdotes, Regem rerū tantū suarū satagentē, neq; aliorum incōmoda calamitatésve miserantem, per quā proposuissent Aquilā ostendi, eam quippe in astruendo nido solicitā: illa siquidē in solis excelsis, arduis & præcipitibus locis nidulatur, & omnino longè sublimius volat, q volatilia reliqua. Hinc fit vt ab aliarū auiū consortio atq; consuetudine sese abducere videatur, qui quidē plerisq; Regibus mos est, qualem in Hadriano sexto Pont. Max. viro Batauo vidimus, qui humanā omnem consuetudinē ita auersabatur, vt nō nisi propria vel vtilitate vel necessitate cogente, sui vidēdi copiam faceret. Quòd si, quod rarò admodū vidisses, spatiatum in subiectos Pontificio palatio

A palatio campos obequitaret, nullis accitis comitib. nullo, vt Pontificũ mos est, æris tinnuli signo dato, iter arripiebat: simulac principes, antistitesq; & cohors reliqua ex officio assecuti essẽt, equũ ipse, nullius salutationẽ moratus, citatiore gressu perurgebat, conspectumq; omnem hominũ, tanq; nihil ad se eorum ingeniũ pertineret, effugere properabat, seq; in intimas palatij latebras occultabat.

PRÆ FAME MORIENS.

QVòd si hominẽ eo mortis genere periturũ, quod Homero Platoniq; omnium est miserrimũ, ijdem significare voluissent, hieroglyphicũ habebant Aquilæ, cuius rostrũ esset enormiter incuruatũ: senescentibus enim Aquilis rostrum supernũ accrescit adeò, incuruaturq; subinde magis ac magis, vt nulla demùm aperiendi data copia, inedia plerunq; deficiat & extinguatᷓ. Hinc illa in bibaces, Aquilę senectus, exprobratio: quippe quæ amissa edẽdi facultate, humorem assiduè sorbillare cogitur, vitamq; aliquandiu pertenui ea ope protrahere. Ac, ne vsquam desint Grecorum fabulæ, commenti illi sunt fuisse olim hominẽ, qui hospitem affecisset iniuria, proindeq; deorum ira in Aquilam cõmutatum, B inq; sceleris pœnam eo affectum malo, vt fame consumeretur.

IVVENTVS RENOVATA.

ADdunt alia quædã iuniores, vt illud ex Psalmo interpretentur, Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua: quod nescio cur nõnulli legunt, Reuocabitur, cùm Græcè sit ἀνακαινισθήσεται. Diuus Hieronymus Aquilã ait, vbi cõsenuerit, pennis supra modũ grauari, ideoq; fontem ab ea quæri, cuius aspergine pennas egerat, quibus leuata calorẽ intra se colligit, sanatq; tum primùm oculos, mox ab immersatione in iuuentam redire. Eucherius Aquilas ait vi nimiæ senectæ implumes fieri, & nido relatas à pullis suis vicissim ministrãtibus pasci, donec deterso senij veterno, cũ pennis volandi etiã vsum recipiãt. D. Augustinus Aquilam ait senio grauatã rostri immodicè crescentis aduncitate eò redigi, quod paulo antè dicebamus, vt nec os aperire, nec cibum vllo pacto capere possit: impulsam itaq; naturę vi collidere rostrum ad petrã, cuius attritu excussa ea parte quę redundabat, ad cibũ redire, atq; ita ex eo senio reparari, vt omnino iuuenescere videatur. Nostri petrã loco hoc Christum intelligũt: proq; rostro obunco, praC uitatis peruersitatisq; opera, q; Physiognomici eius figuræ nasum, vti superius dictum, iracundię & rapacitatis indiciũ esse volunt: huiusmodiq; homines auaros plurimũ alieni appetẽtes, & vltionis studiosos inueniri. Vitia verò hæc nõ alia excuti ratione, quàm per Christi disciplinã queũt, atq; ita pro iuuentutis renouatione animi depurationẽ intelligunt. Corpus enim nostrũ ab adolescentia pergit in seniũ, verũ anima sapientis, pij probatiq; viri, à senecta in adolescentia trãsmittitᷓ, atq; ita homo hic exterior flaccescit, & deficit indies, interior verò eo magis vigescit ac renouatur, quo diutius in iusti honestiq; meditatione exercitioq; vitã degit. Tale aliquid apud Platonẽ inuenias, dicente Socrate: Tunc sanæ mentis oculus acutè cernere incipit, cùm corporis oculus incipit hebescere.

APOSTOLI.

QVod verò legitur Euangelio Matthæi, Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilę cõgregabunᷓ: per cadauer Adamantius Dominicę passionis mysteriũ interpretatur, per Aquilas Apostolos, de quibus etiã dixerit Esaias: Assumẽt pennas sicut Aquilę, & current, & nõ lassabunᷓ, & ibunᷓ, & nõ esurient: siue vt alibi legitur, Currẽt & nõ laborabũt, iter faciẽt, & non lassabunᷓ. Huic interpretationi adstipulatur etiã Eucherius, qui loco hoc Euãgelico pro Aquilis sanctas ani-

mas accipi tradit: & Salomonicũ illud, Via Aquilæ in cœlum, de Christi ascen- D
su intelligi debere cõtendit. Quòd si ad eruditionem hanc profana etiam adiun
gere liceat, Antipatri memorabile fertur epigramma, siue illud Speusippi fuerit,
in Platonis sepulchrum, quem vt diuinũ antiquitas vniuersa venerata est, cuius
ille animam ad sepulchrum è cœlo allapsam in Aquilæ speciem agnoscit:

Αἰετὲ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφου, ἢ τίνος, εἰπὲ
Ἀστερόεντα θεῶν οἶκον ἀποσκοπέεις;
Ψυχῆς εἰμὶ Πλάτωνος, ἀποπταμένης εἰς Ὄλυμπον
Εἰκὼν, σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς Ἀτθὶς ἔχει.

Cur Aquila ad tumulum hunc volitas dic: nuncquid ab astris
Hîc habitare Deum fortè aliquem intuita es?
Imò anima extincti sum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, sed corpus terrigenum Attica habet.

INGENIVM VELOX.

PIndarus & aliis plerisq; locis, tum præcipuè Nemeis, ingenii promptitudinẽ
& velocitatem per Aquilam ostendit, sumpta ab eo cõparatione, q; prędam E
etiam valde procul distantem mira pernicitate nanciscatur, visuq; ita polleat, vt
profundissima quæq; prospectet: quæ omnia ingeniorum acumini sunt accom
modata. Idem cùm Bacchilidis & æmulorũ suorũ gloriã eleuat, coruos illos, se
vnũ Aquilam iactat, q; promptissimo ingenio nihil non concipiat quantumli-
bet arduũ, & à terra mariq; remotũ, mox & styli velocitate quæcunq; cõceperit
assequatur. Ad huiusmodi rerum amplitudinem alludere mihi videtur Aristo-
phanes, Auibus, cùm Atheniensibus aut adulaturus, aut eorum spes inanes elu
surus ait, αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι. Nimirum enim oraculum acceperant Atheniẽses,
fore vt tãto vrbes reliquas post se interuallo relinquerẽt, quãto Aquila reliquas
aues volatu superat. Et Sosithei dictum illud celebre super vi eius impetuosa:

Εἷς μυρίους ὄρνιθας αἰετὸς σοβεῖ·
Una Aquila innumeras exagitabit aues.

NILVS.

ATque Aquila hac quidem de causa Nili fluminis hieroglyphicum in sacris
Ægyptiorum literis habita: quoniã enim Nilum perniciter currere, tantaq; F
profunditate insurgere obseruatum est primùm Promethei tempore, eam enim
fuisse Aquilam nonnulli tradunt, quæ Promethei cor discerperet, quippe cùm
causas incrementi peruestigare non posset, ab Hercule demùm Aquilam cohi-
bitam, qui fluminis impetum partim aggeribus, partim fossarum deriuio coër-
cuerit, Prometheaq; omnes exundationis causas edocuerit. Inter autem vetusta
Nili cognomenta AQVILÆ nomen inuenias, quod nomen à colore nonnulli
dictum putant, vtpote qui, vt Maro ait, viridem Ægyptum nigra fœcundat ha-
rena: & æquora ab eo colorari Catullus inquit, nomẽq; illi à limo, quem trahit,
factum aiunt Etymologici, nam mare in longa inficit spacia, eaq; de causa Melas
olim, & mox Melon appellatus Ennio, Ausonio, & aliis: idq; etymon in nomi-
ne à nigrore Festus & Seruius agnouere.

ALTA COGITATIO.

NOn defuere tamen qui Aquilam huiusmodi Promethei cor adrodentẽ, ad
mores trahere conarentur, ac profundæ cogitationis principem significa-
re contenderent. Sed ne diutius in Prometheo hæsitemus, quæ nostri super A-
quila senserint, potius aperiamus.

DIVVS

A DIVVS IOANNES.

SAnè homines cùm ſolam auium omniũ Aquilam eſſe diuinam autument, & antiquitas eam Ioui tela geſtare crediderit, inde perſuaſi ſunt, quòd eam omnium maximè oculo valere conſpexerant, longiſsimoq; interuallo minutiſsima quæq; diſcernere, Homeri ad hoc accedente teſtimonio, ita dicentis:

Ὥστ' αἰετὸς ὃν ῥά τε φασὶν
ὀξύτατον δέρκεσθαι ὑπουρανίων πετεηνῶν.

Vt Iouis ales,
Cuius acutam aciem perhibent præſtare volucres
Ante alias, quotquot cœlo ſpatiantur aperto.

Et hymno Mercurij, vbi Apollo de Mercurij occultatione loquitur, qui ita latitaret, ait, vt neq; ipſum vel Aquila, quæ tam acutè videt, inſpexiſſet. Hinc Theologi noſtri D. Ioannem Euangelij ſcriptorem per Aquilę hieroglyphicũ à diuinis illis vatibus præmonſtratũ deprehendêre. Sanè Aquilam (vt nomen etiam interpretemur) ab acutè videndo dictam nonnulli ex veteribus aſſerunt, vtpote qui Aquilam quaſi aculam ab acumine dictam velint: quamuis, vt paulo antè dicebamus, alij ab aquilo colore vocem ducant: eſt enim aquilus color fuſcus & ſubniger, ab aqua denominatus. Vtcunq; autẽ, acutiſsimi viſus Aquila eſt Ioannes, qui oculi acie in altiſsimæ diuinitatis receſſum directa, præ omnibus maximè ſuperioris naturæ ſecreta reuelauit: cuius facies Ezechieli viſa ſupremum ex quatuor locum obtinere: qui ad abolendam Abionitarum hæreſim, quæ Chriſtum hominem tantùm, non Deum etiã aſſeuerabat, ad altiſsima remotiſsimaq; rerum principia præpetibus euolauit pennis, deq; penitiſsimo diuinitatis nido nitidiſsimas ac maximè pellucidas illas gemmas ſurripuit, quæ poſtmodum intuentium oculis quantumlibet conniuentibus hallucinantibusq; micantiſsimi luminis claritatem attulere. Illic enim erat lux vera, quæ ſola lumen mortalibus elargitur. Hic ille deprehendit humanarum diuinarumq; rerum omnium λόγους initio fuiſſe, atq; penes Deum, ipſum deniq; Deum, ipſam eſſe rationem, quæ apud nos ſub Verbi nomine recepta eſt: vt reliqua miſſa faciam, tam multis diuinæ ſapientiæ luminibus illuſtrata. Hęc eſt deniq; illa Aquilę volitantis effigies, diceret Irenæus, quam ſacri præuidere vates, quæ Ioannis noſtri beneficio, ſpiritus in Eccleſia aduolitantis gratiam manifeſtat. Nam hic altè exorſus principium, quod à patre eſt, effigiem Verbi, quæ refertur in filio, & præclarã eius generationem enarrat, tanta cum fiducia rem tam arduã aggreſſus, vt Aquilæ ſymbolo meritò figuretur: Ioannes inquam ille altiloquus, ꝙ Aquilæ referatur hieroglyphico, ipſa ſuſceptæ lucubrationis materia ſublimis, ait Eucherius, & ab ipſo rerum principio repetita, in cauſa fuit. Proinde cùm volatu ſublimi in ipſam Dei omnipotentis aulam elatus ſit, & oculorum aciem viſu præpollens in admirandæ diuinitatis faciem infixerit, doctrinam nullo antea mortaliũ ingenio conceptam ab alto detulit, cuius initium, In principio erat Verbum.

B

C

STATVTA FIRMITER SEDES.

HOc quoq; ſacerdotũ Ægyptiorum hieroglyphicum fuit, per Aquilam, quę ſaxum geſtaret, hominem ſignificare, qui firmam ſtabilemq; in ciuitate, loco ve aliquo, ſedem ſibi poſuiſſet: illa enim ſimulac nidum ſibi comparauit, quò poſsit firma & inconcuſſa rem ſuam procurare, lapidem quempiam exquirit, quem in nido pro libramento collocet: neq; aliã huius rei cauſam ſacerdotes illi tradidere, ſatis habentes constructi nidi firmitatem per huiuſmodi argumen-

tum indicasse. Nam & firmandis nauibus, priusquam anchoræ vsus repertus es- D
set, id opis saxa contulêre, id quod Apollonius Argonautas fecisse scribit: vt mi
nimè mirum sit, saxum, etiam in Aquilæ nido positū, inseruire stabilitati. Cæte-
rùm lapidem hunc eum esse credere possumus, qui ἀετίτης appellatur, Aquilinū
Latini dicunt, ad multa remedia vtilem: adq; id præcipuè, quòd partum contra
omnes abortuum insidias custodit. Idem muliebribus feminibus adalligatus,
quotidiano experimento mirificè prodesse, pariundiq; facilitatem inducere cō-
peritur. Eo incenso morbum Herculanū, hoc est, furorem qui plerunq; ex atra
bili accidit, qua potissimū Herculem laborasse tradunt, explorari putant. Inædi
ficari nido asserunt autores nostri, nihil igne deperdere, prægnantem esse, alio
velut in vtero sonante. Sed vim illam medicam non nisi in nido direptis polle-
re, magorum tradit superstitio: neq; tamen in omnium generum nidis inueniri,
sed in Melęnaëti tantùm, Pygargi, Morphni, siue vt Homerus, Percni, atq; Gne
sij. Duas verò Aëtitis species agnoscit Zoroastres: vnum densum & solidum,
alterum rarum & inanem: inesseq; solido vim illam perficiendi fœtum, & vsque
ad partus debita tempora continendi. Occurrebant hîc multa super lapide si- E
gnificata, quandoquidem ex eo ab Aquila in nidum collocato, rerū stabilimen-
tum Ægyptij significare commenti fuerant: eaq; firmitas ad Capitolij immobi-
le saxum referenda videbatur: quæq; veteres passim de cultu lapidis sanxissent:
vtq; vel nomen ipsum magni instar numinis aliquando habitum: quæq; hîc pie
tas nostra de petra sentiret: sed quoniam nobis cum Aquila res erat, quę lapidis
essent, in commentario quod est super ædificiorum partibus, transferre, ibiq;
commodius de argumento huiusmodi differere cōstituimus, cùm multa adhuc
ad Aquilam pertinentia superessent.

TERRARVM DOMINATIO.

ET vt longo circumuecti circuitu rursus ad imperij significatū reuertamur,
nostræ etiam sacræ literę per Aquilam terrarū dominationem intellexerūt,
vbi apud Ezechielem legimus, Aquilam visendæ magnitudinis, quę latè passis
alis, immaniq; membrorū ductu, oppleta plumis, varietate insignis, vnguibus
ferox & minabunda, prępeti volatu ad Libanum applicuerit, Cedriq; inde me-
dullam, tenellosq; surculos euulserit, tota altiorū frondiū summitate decerpta, F
adhæc succisis etiamnū vitium seminibus, quæ omnia Babylona translata sunt,
ibiq; sata. Neq; huic absimilem alteram adiecêre, quæ vitium earū palmites de-
prædaretur. Per priorem illam nostri aiunt Nabuchodonosora Babyloniæ Re
gem interpretari: per alteram hanc Ægypti tyrannum, quorum prior Hierosoly
mam cepit, & populū cum Rege ipso Sedechia principibusq; alijs in captiuita-
tem abduxit: alter verò, cùm bellum aduersus Assyrios mouisset, Israëliticū po-
pulum seruitutis affectum tædio ad se traduxit. In vtroq; Rege Aquilæ hiero-
glyphicum proponitur, sed longè latior interpretatio est in ea quæ Nabucho-
donosora describit. Alæ siquidem diffusæ, numerosos indicant exercitus, quos
ille secum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnita-
tem. Plumæ nihil aliud sibi volunt quàm diuitias, quibus locupletissimus esset.
Varietas plumarū, rerum ab eo gestarum gloriam indicat. Armorū horrorem,
vngues. Libanus Iudeæ claritatem atq; celsitudinem longa annorum serie con-
spicuam, vnde ille medullam Cedri auulserit, quippe nobilitatem extirparit, &
summas quasq; frondes decerpserit, hoc est, ne tenerrimæ quidem Regum pro-
li, ætati scilicet infirmæ, pepercerit. Sed enim totam oraculi ænigmatici seriem
inter-

A interpretatur Adamantius in eundem Ezechielem homilia vndecima.

AQVILARVM INSIGNIA QVÆDAM.

QVòd verò initio dicebamus Iustinianam familiam aurea insignem Aquila, alios huc trahit ex antiquis, quorum claritas gestaminibus huiusmodi innotuerit. Sed illud priùs dicam, quod dissimulandum in huiusmodi narratione minimè videatur.

TERRARVM VMBILICVS.

APud Delphos scilicet duas fuisse Aquilas ex auro, quod monumentū erat terrarum vmbilicū apud eos esse, quem Iupiter ea ratione explorauerit, vt Aquilas duas, vnam ab Oriente, alteram ab Occidēte dimiserit, quæ pernici volatu in aduersum allapsæ, supra Pythona factæ obuiā sunt: quo loco designato, declaratū est ibi terræ habitabilis medium esse, isq; honos geminis Aquilis habitus, vt in templo ibidem excitato, aureæ constituerentur. Atq; hinc illud innotescit, quod in Maronianis appendicibus legitur:

Pallas Cecropias tuetur arces,
B *Delphos Pythius orbis vmbilicum.*

Ab Apolline autem ad Respub. & milites transire ipso narrationis ordine inuitamur: ad eorum igitur insignia quædam ostendenda calamum conuertemus: gentilem enim scutorum vsum, variasq; in eis imagines, aut picturas, quæ familiarum indicant stemmata, cognationesq;, tametsi viri haudquaquam contemnendi, esse hæc recentioris ætatis inuenta existimarint, nos antiquissimi moris esse, & hìc & alibi toto Opere disseruimus.

LACEDÆMONII.

NAnq; Aquila, quæ draconem arreptum gestet, Lacedæmoniorum rempublicam ostendit: huiusmodi enim signo literas illi publicè obsignabant. Tradit hoc Iosephus, vbi literas Lacedæmoniorum recitat Arij eorum Regis ad Hebræos Onia Pontifice datas, quarum sentētia ea erat, vt profiterentur Lacedæmonij se per Abrahamum Iudæorum esse cōsanguineos, proinde gentem ipsam hortabantur, vt quæ Lacedæmoniorum essent pro veteri necessitudine communia ducerent. Epistolam eam Iosephus ait complicatam figura quadrangula fuisse, eoq; obsignatam argumento, quod suprà posuimus. Quòd verò designarit epistolam fuisse quadrangulam, alios atq; alios indicat complicandarū epistolarū modos apud hos vel illos extitisse: alij enim paginis, alij tabellis, voluminibus alij in vmbilicos complicatis scribere consuerunt.

C

CLEARCHVS.

CLearcho autem Heracliensium Tyranno, qui Iouis se filium dixit, in publicum prodeunti aurea Aquila velut argumentum generis præferebatur.

HERCVLIANI IVNIORES.

EIusmodi coloris Aquila, quippe lutea, trunco insidens in parma luti sapphirei, cuius marginē eodem colore, sed admodū dilutiore, circulus ambibat, Herculianorū iuniorū erat, qui sub Magistro militū Præsentiali militabāt, quod in antiquis quibusdam eius militiæ cōmentarijs inueni apud Maffæos Romæ.

HERCVLIANI SENIORES.

SEniores verò Herculiani cæruleā Aquilam alis vtrinq; passis habuêre in rubra parma, cuius latus ambitus in margine lutei coloris erat, quē nigra linea circunducta in partes duas æquidistātes dissecabat. Erant verò Iouiniani, siue, vt apud Vegetium est, Iouiani, atq; Herculiani, Illyricæ legiones duæ, quæ sena

millia militū habebant, quos Diocletianus, qui se Ioue̅ Latinè vocitabat, & Maximianus, qui pro Hercule se gerebat, cùm ad Imperium peruenissent, pro merito virtutis ita nominibus à se inditis, appellandos censuere, eosq; cunctis legionibus prætulerunt. Tela verò illis erant plumbatæ, quos Manobarbulos vocabāt, eosq; portabāt scutis insertos, ijsq; opportunè iactis, hostes equosq; priusquàm nō modo ad manū, sed ad ictum missiliū peruenirent, graui admodū percussione cōsauciabant, Imperatoresq; illi horū opera bella plurima cōfecerunt.

IOVINIANI IVNIORES ET SENIORES.

IOuinianorum autem qui Iuniores vocabātur, insigne erat Aquilæ apotheosis, redimiculo supra caput imposito. Ales ipsa natiui coloris in parma lutea, quæ rubro primùm circulo claudebatur, inde altero sapphirei coloris toto margine complectebatur. E' pectore autem Aquilæ aureus extabat vmbilicus. Seniores verò purpuream gestabant Aquilam in parma cærulea, duoq; erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

QVARTODECIMANI.

CÆrulei coloris aliquanto diluti Aquilam gestabant Quartodecimani, qui sub Magistro militum per Thracas militabant. Ea verò ales in alba parma insidebat orbi cęruleo densioris luti, intra quem circulus ruber erat, à cuius medio aureus extabat vmbilicus. Verùm hæc satis fuerit attigisse, ne opusculum vniuersum insignibus & gestaminibus farciamus. Hæc atq; alia pleraq; huiusmodi scriptores rerum memoriæ prodiderunt, quæ si prosequi velim, nullus vnquam futurus sit modus: quare manum de tabula, sitq; iam super Aquila satis superq; declamatum.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNEN. AD CLARIS. ACTIVM SYNCERVM, DE IIS QVÆ PER PHOENICEM, PELECANVM, ET QVASDAM alias aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

TIBI verò SYNCERE ACTI carißime, Phœnicem & Pelecanū, quiq; in ipsam historiæ seriem quibusdā veluti laqueis detenti sese inuicem implicuerunt, sociatiq; in hunc locum aptißimè conuenerunt, Noctuam, Cornicem & Passerem, dedicare cōsilium fuit. Ac Phœnicem quidem ea de causa, quòd veluti ille admirabili quadā insignis pulchritudine, visu rarißimus post longißima temporis interualla conspicitur, ita Latinæ linguæ nitor, & eloquentiæ cultus ornatúsq; per tria fermè Phœnicis secula desiderati, ætate demum nostra, beneficio, opera, & labore plurimū tuo suscitati, spectādos sese theatris iam omnibus exhibuere. Pelecanum ob eā, qua præcipuè commendaris, in amicos omnes charitatem atq; beneficentiā, vt nemo vnus hodie magis amico amicus, quàm Syncerus Actius esse prædicetur. Noctuā, quæ tuarum indicium sit lucubrationū, quas Minerua haudquaquā inuita elegātißimas elaborasti. Cornicem ob diuturnitatem, quæ scriptis debetur tuis, non modo vno plus seculo, sed perpetuò summa omnium commēdatione victuris. Passerem ob orationis tuæ Veneres Cupidinésq;, qua nihil suauius neq; iucundius excogitari potest. Sed enim quæ multa atq; præclara de ingenij tui sublimitate dici possent, ea cōsultò prætereo, quia tu lōgè maior es quàm mea te capere poßit cōmendatio: quis enim Soli lume̅ affer re, nisi fatuus quispiā, aggrediatur? Igitur cùm tuo ipse sis splēdore clarus, principatū hūc in literaturæ

A *raturæ candore tuum suo se præsidio tuentem missum faciemus, quodq; nostrum est institutum, ad animalium quæ interpretanda suscepimus, significationes conuertemur: quæ quidem quales & cuiusmodi sint, quamuis tu eas tum ex Græcis Latinisq; scriptoribus non ignoras, tum ex admirabili illa venerabilis antiquitatis tabula ænea, quam simul apud Bembum inspeximus, potes edoceri, quæ omnem Aegyptiorũ historiam antiquiorẽ, argento atq; auro delineatam ostentat. Quid tamen & nos super his compererimus, ex ipso Phœnice indicare iam incipiemus.*

INSTAVRATIO.



AEGYPTII sanè sacerdotes, cùm longa quid annorum serie intermissum, & iam antiquatum esset, quippe ludi, sacra, ceremoniæ, supplicationes, mores, ritúsve aliqui, triumphorum splendores, vel quid huiusB modi, euenissetq; postmodũ vt eadem instaurari contigisset, Phœnicem in huius rei significatum sculpere consuerunt. Vnicum eum plerique omnes autores tradunt orientales habitare solitudines, ab omni hominum commercio visuq; separatum. Nomen illi Plinius inditum ait à phœnice arbore, quæ palma Romanis est, ob id, quòd ex Syagrorum genere vna quæ in Chora est intermoritur, ac ex seipsa renascitur. Phœnix quoq; noster vbi moriendi tempus ipsemet aduentare præsensit, post annos, quos viuere perhibetur, circiter quingentos, in Ægyptum fertur, vbi ad humum demissus (ita enim Ægyptij rem memoriæ prodiderunt) rostro semetipsum vellicat, acceptoq; ex eo vellicatu vulnere cruorem emittit, ex quo primùm ceu vermiculus nascitur, mox pullus fit alter, forma priori similis, qui quamprimum pennas indeptus est, confert se vnà cum patre in Heliopolin, quę in Ægypto est, vbi primum Phœnicem ortum ait Athenæus, quò simulac venerit, oriente mox Sole moritur, nouo pullo in regna sua transmigrante. Vnde minimè mirum est, duos aliquando PhœC nices simul visos proditum ab historijs. Alij scribunt defunctum parentem à Phœnice pullo in eandem Soli dicatam vrbem gestari Smyrnea sphæra reconditum, quod nõ inficiatur Adamantius: sed enim cuius textoris manu obrotunda illa cistula contexatur, maximè velim edoceri. Ouidius hoc prius dixerat XV. Metamorph. vnam esse alitem quę sese ipsa reparet atq; reseminet: nam vbi vitæ suæ secula compleuit, structo in palmæ alicuius vertice, ex casia, nardo, cinnamo & myrrha nido, se superimponit, finitq; in odoribus æuum: inde Phœnicem alterũ renasci de patris corpore, qui cùm satis virium per ætatem indeptus fuerit, vt oneri ferundo sufficiat, nidum è ramis auellat, suaq; incunabula & sepulchrum patris in Heliopolin deferat, atq; vt ipse dicit, reponat ante ipsius Solis fores: res quippe ingeniosissimo quouis Poëta digna. Horus nihil amplius ait, quàm ab Ægyptijs sacerdotibus alterum defunctum illum summo cultu suscipi, cui mystæ iusta ea ritè redderent, quæcunque in reliquis alijs sacris animalibus facere mos erat. Quæ verò de nido eius Manilius senator togatorum, vt aiunt, diligentissimus, tradidit, quæq; inde nouis adiectis ad fabulam commentis posteri licentiosius ampliarunt, cùm maximis ille nobilis doctrinis, doctore, quod asserit Plinius, nullo fuerit, hi verò nullo veterum autorum

teſtimonio fabulentur, quæ ſit adhibenda fides, aliorum fuerit iudicium. Obiji-ciet aliquis Lactantium, ſummũ, non inficior, virum: ſed is, vt etiã Ouidius, poëma ſcribit, non hiſtoriam. Ego ſanè ſuper Phœnice atq; Pelecane, de quo paulo pòſt, ſuperq; nõnullis alijs, maiorem his adhibeo fidem, qui eadẽ in regione locisq; vbi animalia hæc reperiuntur, & geniti & educati ſunt, ac ea perinde cõſpicere aliquando potuerunt, quàm ijs qui auditu tantùm eorũ naturas excepere. D

Quamuis verò de moriẽdi modo, deq; funerandi ratione ſuper Phœnice ſcriptores diuerſi abeant, in eam tamen omnes concordiam deueniunt atq; conſenſum, vt Phœnicẽ nouũ ex præmortui corpore fieri nequaquã inficientur: eſſeq; hoc pleniſsimũ atq; firmiſsimum futuræ reſurrectionis ſpecimen, Tertullianus aſſeuerat, quippe qui de Phœnice loquens ait: Ille ſemetipſum libeñter funerãs renouat, natali fine decedens, atq; ſuccedens iterum Phœnix: vbi iam nemo, iterum ipſe, qui nõ iam alius idem. Quid expreſsius in hanc ſcilicet reſurrectionis cauſam? aut cui alij rei tale documẽtum? (de reſurrectione quippe loquitur.) Addit & hęc etiã ſcriptis ſuis: Et florebis, inquit Deus, velut Phœnix: id eſt, de morte, de funere, vti credas de ignibus quoq; ſubſtantiã corporis exigi poſſe. Proſequitur mox rationes ſuas. Multis paſſeribus anteſtare nos Dominus pronunciauit: ſi nõ & Phœnicibus, nihil magnũ. Inde ſubijcit ironiam: Sed homines ſemel interibunt, auibus Arabię de reſurrectione ſecuris. Ita ille paſsim acerrimus Chriſtiani nominis propugnator, labentem hanc aciem reſtituere cõtendit, cui veluti ſacræ innixus anchoræ, vxorẽ quoq; vna eius cõmemoratione ad vidualis pudicitiæ obſeruationem adhortatur. Probè enim vxor, inquit, quæ maritũ in pace præmiſit, pro anima eius orat, & refrigeriũ interim poſtulat ei, & in prima reſurrectione conſortium, offertq; annuis diebus dormitionis eius: & quæ plurima omnium lectione digna proſequitur. E

ABSENTIA DIVTVRNA.

VTcunq; autem de morte Phœnicis traditũ ſit, Ægyptij ſacerdotes tam diuturnæ migrationis ergò, eum qui peregrè profectus diutiſsimè domo procul abfuiſſet, per hanc alitem ſignificabant: propter viuacitatem autem, animam hìc diuturno tempore verſatã. Nam animi patriam nõ eſſe corpus, ſed nos hìc, quandiu viuimus, peregrinari, non Ægyptij tantùm, ſed Græcorum Latinorumq; autores præſtantiſsimi, noſtraq; in primis pietas, paſsim admonuere. F

SOL.



CVm verò Phœnix vnicus omnino eſſe perhibeatur, & pulchritudine volatilium genus omne longo poſt ſe relinquat interuallo, quippe qui ſit aureo circa colla fulgore rubicundus, cætero corpore purpureo cæruleam caudam roſeis pennis diſtinguentibus, criſtis faciẽ caputq; plumeo apice, vt Plinius diceret, honeſtatus, ſimulachrũ Solis ab Ægyptijs ferebatur, cui, quòd ſolus ſit, à raritate nomen: quo quidẽ nihil admirabile magis intuemur, dum lumen ille ſuum longè lateq; per ima etiam penetralia exiguo quouis aditu veluti ſuprema quadã inundatione diffundit, eaq; de cauſa Polys cognominabatur: id enim eſt apud Philippũ Ægyptij vocabuli ſignificatũ voce Græcanica inductum, à multarũ ſcilicet dotum opulentia magnitudineve, quia omnia ſibi collata latiſsimè ſuperat & excellit.

PRÆ-

A

PRÆSTARE.

AEgyptij deniq; cùm Sole magis quàm reliqui homines gaudeant, eiusq; beneficio perfruantur, quo maximè feruet tempore, prouincijs reliquis quantumlibet remotis & in Septentrionẽ declinantibus grauis, Ægyptijs solis est cõmodus, Nilo tunc scilicet exundante. Cùm verò per Phœnicẽ Solem intelligerent, per eundem exundationem identidem significabant. Neq; tamen simplex erat apud eos exundationis vocabulũ, sed id PRÆSTARE ET EXCELLERE etiam indicabat: atq; vti cuiusquam esset in aliqua vel ingenij, vel corporis, vel opum dote claritas, ita eum exundare dicebãt. Nos quoq; rarissimos doctrina virtuteq; viros, qui longè reliquos antecellũt, Phœnices appellare cõsueuimus. Opposito verò modo multitudo, pro vilitate ponitur: vt, vnus è multis, apud Pliniũ Epistolis, ex vulgaribus quippe & ignobilibus hominib. Et apud Ciceronem, multi sępe codẽ sensu. In sacris literis Psal. LXX. Quasi prodigium factus sum multis, hoc est, imprudentibus, insipientibus & ignobilibus.

B

DE PELECANO.

EX eadem solitudine Pelecanus occurrit, quã Latini Plateam, vt putat Gaza, vocauere. Nam sunt qui Plataleam eam apud Plinium vocandam existiment, voce hac ex Ciceronis de Natura Deorũ lib. secundo desumpta. Idem nomen apud Hebręos Quat, à nonnullis Pelecas, ab alijs onocrotalus interpretatur. Pelecanũ sanè auem paruam esse, quæ solitudine delectetur, Eucherius scribit. Esse tamẽ aliud Pelecanorum genus in Nilo, non inficiatur, passimq; in stagnis & lacustribus locis habitare, penè cygnis simile, nisi quòd paulò maiores sunt. Atq; hi forsan onocrotali, quos Veneti syllabis aliquot ademptis crotos vocant. Deuorãt hi cõchas auidissimè, multitudinemq; laxo admodum ingestã gutturi euomũt, atq; ita mox quod aptum cibo quasi coctum absumunt, crustas negligũt. De q; genere hoc dubio procul quæ dicturi sumus hieroglyphica desumuntur.

INSIPIENTIA.



C

INsipientem hominẽ, quippe qui nullam rerũ rationẽ examinet, per Pelecani hieroglyphicum significari tradunt Ægyptij, propterea quòd auis ea cùm possit in editioribus locis nidificare, veluti prudentiora faciunt volatilia, quæ ita se à multorum iniuria subducũt, ea satis cum imprudentia spatiosas areas perquirat, in quibus terra defossa oua ibi edita deponat: quod simulac animaduersum est à pastoribus, vel ab ijs qui id genus alites aucupãtur, vbi primùm pulli exclusi sunt, eò properant, & vel aridis boum excrementis, vel alio quopiam fomite locum sepiũt, mox ignem inijciunt: (ἐμβάλλουσι enim in manu scriptis codicibus, non περιβάλλουσι) Pelecanus autẽ quamprimùm conspexit fumum, ocyus aduolat, & longè maiore imprudentia quàm nidificauerat, ignem alarum quassatione quærit extinguere, cæterùm ignis ventilatione agitatus, vehementius incenditur: perstat illa nihilo secius flammas alis verberare, rata se opem ita filijs allaturam: sed enim contrà accidit quàm sperarat, quia pennis omnibus ita exustis, euolandi facultate priuatur, at-

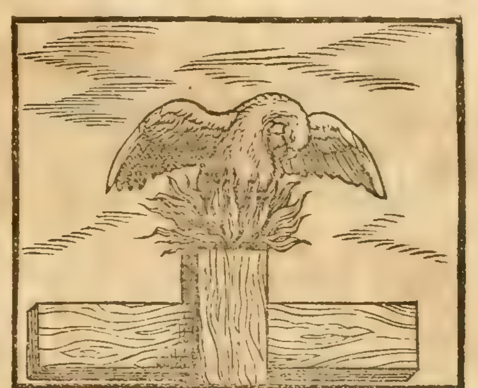
que ita minimo negotio capitur. Animaduerte verò in antiquis Hori codicibus D
esse, ὑφ' οὗ κατακαιόμενος τὰ ἑαυτοῦ πτερὰ, non vt in vulgatis, κατακαιόμενα. Hinc Ægyptij
reliqui, qui sacris initiati non erant, alite hac nulla religione vescebantur: pieta-
tem autem in filios huiusmodi, vitio dabant insipientię. Dicebant enim Peleca-
num non consulto, vti Vulpanseres faciunt, ad id certamen ferri, sed per impru-
dentiam, & mentis alienationem quandam (ἀνοίας enim, nō εὐνοίας, in manu scri-
ptis Hori codicibus habetur) quare tanquam auem inauspicatò genitam ac ma
lè feriatam contemnebant, nullo eam honore prosequentes. Hebræi nomen id
huius alitis, quo de superius mentio facta est, punctis ijs præsignant, quæ profa
nam eam, & à mensis reiectam indicant. Sanè Leuitico Pelecanũ, quem Septua-
ginta interpretes cum ibide, porphyrione, cygno, herodio, & charadrio nomi-
nant, ideo cum his omnibus profanũ decreuere, quòd longiguttures sunt, si no
uum licet proferre vocabulum: quæ autem alites sunt huiusmodi, cibum nõ ex
aëre, aut ex arboribus aucupantur, sed vel à terra, vel ex mari, fluminibus've aut
stagnis: vt ibis serpentes venatur, porphyrion vermes, pelecanus & cygnus pi-
sces: ex earum figura hominem scilicet intelligentes, qui cibo posthabito cœle- E
sti, terreno pascatur, aut marino, hoc est, mentem ad inferiora deijciat, diuinoq;
neglecto cultu, humana quæq;, atq; ea & sordida & parum vtilia perquirat. Sor
didi enim vermes, sordida reptilia. Pisces verò parum conferunt ad nutrimen-
tum, de quibus loco suo disputabimus.

PIETAS ET AMOR IN FILIOS.

SAcerdotes tamen Ægyptij alitem hanc cum primis sacrã venerabantur, eiq;
parcendum existimabãt, & honoris causa nullo pacto vt mensis inferretur,
æquum arbitrabãtur, cùm factum id, quòd pro filiorum salute neci se tam atro-
ci dederet, non imperitiæ stupori've aut imprudentiæ imputarent, sed incom-
parabili paterni affectus charitati, supremæq; miserationi, qua erga filios maxi-
mè omnium afficiatur. Fallere enim venatores, eosq; transuersos seducere, non
sine spe fugæ, quod vulpanser agit, parui omnino momenti est. Femora etiam,
quod vultur facere perhibetur, vellicare, vt excusso sanguine filij pascantur ali-
quandiu, non magni admodum est cruciatus. Sed enim in adeò penetrabiles fu
rentis ignis ardores inijcere se, eaq; perseuerantia tam cruciabili tormento tor- F
reri, suprà quàm excogitari possit admirandum. Quod'nam enim animal tam
fatuum, tam stupefacto sensu inueniemus, quod ad vnius prunæ tactum non
euestigiò resiliat? quod adeò robustum atq; impauidum, vt accensam non expa
uescat flammam? Animosi atq; imperterriti ante omnia animantia leones: illi ta
men tam feroces, tam indomiti, tanto animi corporisq; vigore præditi, conster
nantur statim ad vnius prætentæ faculæ conspectum, præq; timore propemo-
dùm exanimascunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat vehementiam,
audacter accedit, ardorem in membra singula intolerabili cruciatu penetrãtem
sentit, neq; loco dimouetur: exuritur penè tota, neq; tantillum quidem conster-
natur, patientissimaq; constantia vigens, saluti filiorũ intenta potius, quàm
suæ mortis genere omnium atrocissimo conficitur: tanta in eo charitas, tantus
amor, tanta vis pietatis elucescit: & quispiam audebit eam stuporis insimulare,
& malè feriatam auem appellare? Subit ad hanc sententiam Arsinoës recorda-
tio, quæ à Ptolemæo fratre insidijs & fraude decepta, cùm percussores in duos
filios impuberes immissos à fratre cõspicata esset, complexa eos ad se fugientes,
ea parte qua vulnera filijs intendebantur diu corpus suum cædẽdum opposuit,
multisq;

multisq́ ita vulneribus saucia, eorum tamen saluti consulere non potuit, illi enim in matris gremio inter oscula ipsa truculentissimè trucidati sunt. Quòd si Pelecanum simili casu sese morti obijcientem, insipientem appellauerimus, longè quidem insipientiorem Arsinoem dicemus, quæ ita pro filijs trucidari pateretur, cùm præsertim ipsa non ad mortem, non ad vincula, sed ad nuptias & regni successionem à Ptolemæo deposceretur. Sed tantum abest vt vel Arsinoe, vel Pelecanus sint imprudentiæ damnandi, vt omnium cõsensu merita, hoc est, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minimè fraudandi esse iudicentur.

MISERATIO.



SEd enim nostri quoq; cum Ægyptijs sacerdotibus in hoc pingendi genere consentientes, Pelecanũ pro miseratione ponunt, & Assertoris nostri hieroglyphicũ in summa cruce statuũt, qui nos sospitaturus, atrocissima torqueri morte voluerit. Agnoscit & Eucherius Pelecanum pro Christi symbolo. quamuis Hieronymus tradit eam pullos suos rostri percussu interficere, pœnitentem mox factum, nido in ipso per triduum lugere, postremò seipsam grauiter vulnerare, & sanguinẽ suũ super filios effundere, quo illi perfusi reuiuiscant: quod alij viderint. Sed quòd eam alitem, vt etiam alijs plerisq; persuasum est, rostro pectus dissecantẽ pingunt, vt ita fuso sanguine filios alat suos, ab Ægyptiorum historia valde alienũ est: illi enim vulturem tantùm, vti suo diximus Commentario, id facere tradiderunt, neq; non, vt paulo antè dicebamus, Phœnicem: sed hunc non pietate adductum, vti vultur, sed fato ita coactum suæ consulere posteritati. Sunt & mutua filiorum officia, qui parentibus vicem reddunt, & escã famescentibus subministrant, verùm ijs quæ à parentibus in eos proficiscuntur, haudquaquã paria. Quòd verò Celsus persuasum facere nititur, eos humanũ genus superare pietate, Adamantius hæc ab ijs geri natura tantùm duce profitetur.

SOLITVDO.

NOstræ autem sacræ literæ per hieroglyphicum Pelecani, solitudinem interpretantur, cuius factum se esse similem Dauides canit, quia scilicet errabundus tunc per solitaria diffugiebat loca, qui Saulis Regis indignationẽ euitaret: quod vt apertius explicaret, nycticoracis etiã similitudinem adiecit, qui quidẽ non luce, sed tenebris in comparandis vitæ suæ necessarijs plurimùm fruitur.

DE VVLPANSERE.

SEd ne longius ab hac in filios charitate discedamus, insigne illud quoque exemplũ incõparabilis amoris est, quòd à Vulpansere præstatur.

FILIVS.

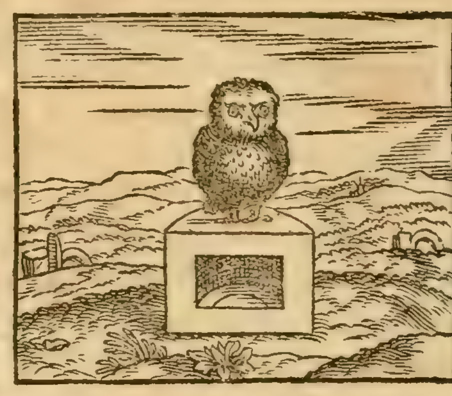
FIlium, vt inquit Horus, vt alij, affectum in filios, scribere si vellent Ægyptij sacerdotes, Vulpanseris hieroglyphicum faciebant. Ales hæc ex anserum genere, qua lautiores epulas non norat olim Britannia, tanto filios amore prosequitur, vt si vnquam accidat, vt cum filijs in venatores incidat, simulatq; conspecti sunt illi, pater & mater sponte accurrunt, seq́; ipsos venatoribus dedunt,

vt ita eos à filijs aliorsum auertant: διασώσῃ enim, non διασωθῇ, in antiquis manu scri- D
ptis codicibus habetur. Cuius pietatis ergò visum est Ægyptijs animal huius-
modi magna prosequi veneratione. In ijsdem enim manu scriptis exemplarib.
est, αἰγυπτίοις ἔδοξε σεβάζειν τὸ ζῶον, non autem συμβάλλειν, vt habetur in impressis. Por-
rò Britanni, qui, vti dicebamus, Vulpanserem in delicijs habebãt, nostrum an-
serem religiosum opinabantur, eoq; abstinebant. Nam cùm de moribus eorum
Cæsar loqueretur, eòs dixit anserum cibo non vesci, perinde ac etiam neq; gal-
lina, neq; lepore. Verùm istud, olim.

DE NOCTVA.

RElicuum est vt & Noctuæ, & aliarum auium quas promisi significata
prosequamur, quæ cùm nostrates sint, Latinis & Græcis plurimùm in-
notuere, quare de his longè certiora sumus allaturi.

MINERVA.



PRimarium Noctuæ significatum est, vt Mi-
neruæ per hieroglyphicũ eius intelligatur, E
de qua ipsa Glaucopidis etiam cognomentum
sumpsit, siue propter cæsium oculi colorem,
quo qui præditi sunt, præstantioris & acutio-
ris ingenij feruntur esse, siue propter lucubran-
di contemplandiq; munus, quòd animi vis no-
cturni potissimùm temporis silentio vegeta-
tur. Qua de causa dracones etiam, Gorgoneum
quippe caput, ægidi adsculpebantur. Acutissi-
mum enim esse draconi visum, ex eo potissimũ
apparet, quòd ab intuendo illi nomen, vt in Serpentis commentario copiosius.
Addunt alij tertiam quandam causam, quia nusquam Noctuarum vis maior
quàm Athenis, vbi dea ipsa præcipuè colebatur, vnde prouerbium illud ema-
narit, γλαῦκας Athenas ferre, siue id ob Noctuarum copiam, siue ob numorum
multitudinem, qui Noctuæ signum habebant. Acerbè verò Demosthenes in
huiusmodi Noctuæ cultum lusit, cùm è carcere populi Atheniensis elapsus fu- F
geret: nam ad Palladis arcem subinde respectans, sublatis manibus: O' Pallas,
inquit, vrbium domina, cur tribus infaustissimis bestijs delectaris, Noctua, dra
cone, & populo? ex vna fortè cæcitatem, ex dracone liuorem animorum, ex po
pulo instabilitatem & inconstantiam intelligens.

SAPIENTIA.

SAnè verò cùm Minerua consilij prudẽtiæq; Dea diceretur, aliquot in osten-
tis Noctua sapientiæ signum fuit: vt quę in Hieronis priuati adhuc hominis
hasta consedisse conspecta est primo bello quod inijt: nam aruspices hinc eum
cautum in consilio futurum prædixêre, id quod sapientissimum totius eius vitę
regimen comprobauit.

VANÆ SAPIENTIÆ STVDIVM.

SEd quantum pertinet ad doctrinæ studium lucubrationesq; ipsas, interpre-
tationem eiusmodi non respuit Basilius, sed eos intelligi vult, qui vanæ sa-
pientiæ studijs incumbũt. Nam vt illius aspectus noctu quidem valet, Sole au-
tem illucescente nõ mediocriter obfuscatur, ita istorum hominũ mens acutissi-
ma quidem ad inanium rerum cognitionem esse videtur, hebetissima verò ca-
ligineq;

A ligine'q; oppleta ad veram lucem hallucinatur, neq; liquidò quicquã intueri potest. In hanc ferè sententiam Hierosolymitanus Hesychius Noctuã comedi prohibitum ait, quia lucis beneficio nocte polleat, interdiu cæcutiat, ex quo illi debeant intelligi, qui legis contemplatione & scientia plurimùm gloriantur, Euangelicam autem claritatem ferre non possunt.

NOCTVARVM NVMISMATA QVÆDAM.

IN numis aliquot videas Palladis ipsius simulachrum cum ingenti vmbone, dextera ad oram vmbonis adiecta, virga à pectore ad solum applicata, cui videtur inniti: nam virga, vt in caduceo disputatum, disciplinã ostendit. Sub vmbone noctua est: inscriptio, ΒΡΕΤΤΙΩΝ. Ab altero latere caput galeatum, cum Pegaso in plano galeæ. Sunt verò Brettij, quos nos Bruttios vocamus, vt Hermolao Byzantio, qui Stephanum deflorauit, placet, à Bretto Tyrrhenorũ ciuitate, quam Brettus Herculis filius condidisse fertur: quin & regio ipsa Brettia nuncupata, neq; non & Lingua. Aristophanes, μέλαινα δεινὴ γλῶσσα βρεττία παρῆν. Antiochus autem Italiam vocatam olim Bruttiam dicit, mox Oenotriam. Alibi ve B rò videre est in numis caput Palladis galeatum, ab cuius altera parte noctua est prostrato innitens carchesio, iuxtaq; quadrigæ cum Victoria, laurea circunducta cum baccis. Huiusmodi autem numos argenteos magno numero cõperies. Literæ in nonnullis quæ legi posint, Α Θ Ε. à tergo caput ipsius Palladis galeatæ. varij'q; admodum sunt hi Noctuarum numi.

VICTORIA.

POrrò Noctua Atheniensibus indicium victoriæ fuit, cuius etiam volatus in adagium cessit, γλαῦξ ἵπτατο, cùm profligatos hostes, & subsecutam victoriam innuerẽt. Id verò sibi proponebant, propterea quòd auis hæc, vti dictum, Mineruæ sacra crederetur, quæ quidem dicta est etiam malè consulta Atheniensium fortunare. Atq; hac de causa Demosthenes oratione περὶ παραπρεσβείας, Solonis versus citat:

> ἡμετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν διὸς οὔ ποτ᾽ ὀλεῖται,
> αἶσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.
> τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
> παλλὰς ἀθηναίη, χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.

C Nostra quidem ciuitas nunquam fato Iouis neq; Deorum immortalium arbitrio peritura est. Talis illi contigit custos, magnanima scilicet potentissimo patre genita Pallas Athenęa, quę manus supra caput eius habet. In adagijs autem, rebus quibuscunq; feliciter & ex animi sententia succedentibus, dici consueuit vsitatissimum apud eos illud, Noctua volat.

PECVNIÆ.

APud eosdem Noctuæ cesserunt in pecuniarum nomen: hinc apud Plutarchum in vita Lysandri à Gylippi seruo dictũ, multas sub domini sui tegulis Noctuas cubitare. Gylippus enim cùm ex ingenti pecunia, quam Lacedæmonem asportare iussus erat, partem interuertisset, eam sub ædium suarum tegulis occultauerat: cumq; seruorum testimonia contra dominos non admitterentur ex lege, & irritum facerent iudicium, callidè admodum ille commentus est rem aperire sub eo verborum inuolucro, vt indicio pecuniarum facto, neq; ille accusasse dominum videretur, neq; ius vllum violasse, Atheniensis tamen reipub. commodo consuluisse. Alibi Noctuas Laurioticas pro pecunijs appellatas inuenias, non, vt nõnulli putant, à circunducta in numis laurea, quę admodũ con

ſpicua eſt, ſed à Laurio Atticæ regione auriuenifera. Obſerues tamen in huiuſ- D
modi numis non modò laureas circa Noctuas, ſed eas laureo etiam ramo inſi-
dentes cudi, eius dubio procul hieroglyphico victoriæ, qua de ſuperius memi-
nimus. In aliquot procumbentem leonem ſuperuolat, cum inſcriptione, ΑΝ-
ΤΙΟΧΟΥ, quod nimirum hoſtis ferocitatem Athenienſium prudentiæ ſuccu
buiſſe ſignificat. Sunt aliquot numi in quibus Noctua cum Iouis facie cuſa eſt,
eos diobolares fuiſſe tradũt: quibus verò Noctuæ duæ impreſſæ ſunt, quatuor
obolis expendebantur.

MORS.

APud Ægyptios verò Noctua mortis erat hieroglyphicũ, vulgatiſsimo iam
etiam apud nos & Oratorum & Poëtarum teſtimonio, Noctuam letale ali
quid, aut inauſpicatiſsimum infortunium afferre. Cauſam huiuſmodi ſignifica-
tionis duplicem inuenio: vnam, quòd cùm cornix vitæ longioris ſymbolum ha
beatur, compertum eſt Noctuam quadam naturæ diſcordia, eius nidis magis
quàm aliarum auium inſidiari, repere eam clanculum, noctis tenebris fretam, &
vel pullos, vel oua cornicis inuadere atq; deperdere. Nam & in manu ſcriptis E
Hori codicibus legas, ἄφνω γὰρ ἐπέρχεται τοῖς νεοττοῖς τῶν κορωνῶν. quę vltima locutio in im
preſsis exemplaribus deſideratur. Altera conſideratio eſt, quòd mors furtim ir-
repit, & nox pro morte ponitur, vt illud:

In æternam clauduntur lumina noctem. & alibi:

Sed nox atra caput triſti circumuolat vmbra.

& ſimilia paſsim. Eucherius lumẽ in Diuinis literis pro die, iuſticia, fide, proſpe-
riſq; cunctis poni autumat: contrà tenebras pro nocte, iniquitate, infidelitate,
aduerſiſq; omnibus, ac perinde pro errore, & ignorationis cæcitate, atq; etiam
mortis acerbitate. Deniq; diuinæ literæ mortem ſæpe pro vniuerſa calamitatũ
ſtrue ponũt: ſicuti etiam viuificare, pro liberare à periculis & ærumnis: ita enim
interpretes exponunt illud Pſal. LXXI, Et conuerſus viuificaſti me. Demum
Noctua noctis domina perhibetur, vnde illi apud Latinos nomen. Quòd ve-
rò nocturno cantu ſuo infortunium ſemper aliquod minitetur, Pyrrhi tantùm
Epirotarum Regis exemplum ponam, qui cùm Argos expugnatũ duceret, in-
feliciſsimæ atq; ignominioſiſsimæ mortis ſignũ accepiſſe fertur à Noctua, quæ F
haſtæ illius ex itinere inſediſſet. Nam cùm is detracto inſigni à galea, ne interno-
ſceretur, in Argiuos oppidanos cædem inceptaſſet, aniculæ cuiuſdã filius cum
haſta leuiter vulnerauit. At cùm Pyrrhus impetum in percuſſorem feciſſet, Ar-
giui mater, quæ ſupernè ſpectabat, periculum intuita, tegulam ambabus mani-
bus arreptam ſuper regis galeam effudit: quo ictu cùm exanimatus concidiſſet,
Zopyrus quidam, qui ſub Antigono militabat, Rege cognito accurrit, detra-
ctaq; galea ferrũ gutturi admouit, ſed toruis Pyrrhi oculis attonitus, os & men-
tum eius pro iugulo recidit. Hoc igitur mortis ſignum illud eſſe crediderim,
quod ab lictore ferebatur ad damnatũ publico iudicio, præſertim apud Æthio-
pas, à quibus Ægyptios aiunt multa rituum id genus mutuatos: nam pios eos
ante omnes extitiſſe, familiaritates eorum cõmerciaq; cum dijs, & inuicem agi-
tata conuiuia, de quibus & Homerus & alij ſcripſerunt, facilè indicant ita fuiſſe
tunc hominibus perſuaſum. Eo verò ſigno viſo reus ſpontè ſibi mortem conſci
ſcebat, magno & ſibi & patriæ dedecori futurus, niſi feciſſet: adeò illi Regem
ſuum vt numen venerabantur, vulgòq; adorabant. Atqui ferunt quendam per
hæc morti deſtinatum, cùm de fuga cœpiſſet agitare, priuſquàm periculo ſe
abſtra-

A abstraheret, zona à matre strangulatum: adeò persuasum fuit genti, non licere mortem magistratuum pronunciatione decretam, exilio vel subterfugio quopiam alio cõmutare: vt iam seuera Lacænarum exempla in desertores filios edita mirari desinamus. Quamuis verò Regem illi suum tanto cultu & obedientia prosequerentur, supra Regem tamen, qui Meroëm incolebant, Memphitici sacerdotes erant, quibus memoriæ proditum ius olim fuisse mortis Regi per internuncium imperandæ, alteriusq; in demortui locum, cùm libitum esset, constituendi. Sed nos ad hieroglyphica, quæ tractanda suscepimus, reuertamur.

MVTVA HOSTIVM DETRIMENTA.

SI verò hostes duos capitali odio detrimenta & insidias alterũ alteri sempiternis indignationibus molientes, manusq; mutuarum cædium sanguine commaculantes, notare vellent Ægyptij sacerdotes, Noctuam & cornicem proponere consuerunt, quarum vsqueadeò immortales sunt inimicitiæ, vt & hæc & illa in mutua semper damna odium exerceant: cornix enim interdiu oua Noctuę rapit, absumitq;, sibi conscia Noctuam interdiu cęcutire. At Noctua contrà, vti B dicebamus, noctu in oua cornicis inuadit, quę subfuretur ac edat: sicq; altera interdiu, altera noctu potentior. Quinetiam, quod ad earum inter se temperaturã nullo modo congruentem, facit, sunt qui exploratũ se habere dicant, confusum vtriusq; sanguinem coire non posse.

ABSTEMIVS.

LOngè salubrius est significatum illud, quo hominem sibi ab ebrietate cauentem significare volentes, Noctuam oua sua desugentem effingebant: quandò memorant oua Noctuæ ea vi pollere, vt si per triduum ebriosis in vino dentur, tædium eius adducãt, & abstemios homines reddãt: quod etiam apud Philostratum assertum comperij, qui abstemium scribit ita reddi puerum, vt donec vixerit vini odio teneatur, si priusquam vllum vini gustum nouerit, Noctuina oua leuiter cocta, illi sorbillanda propinentur: vini enim odium inde suboriri, quia temperatior hic fiat naturalis calor.

PATROCINIVM FRVSTRA IMPLORATVM.

ADdit his Horus, vt si hominem ad alicuius misericordiam, patrocinij vel salutis causa euentu irrito confugientem significare vellent, passerem & C Noctuam soliti essent figurare: siquidem ille, vel alia quæpiam auicula, vbi aucupis infestas artes declinare studuerit, ad Noctuam confugiat, cuius patrocinio speret se periculum euitare posse: sed enim ibidem intercipiuntur, vbi sibi perfugiũ adesse proposuerant.

TYRANNVS.



HVius quodammodo generis est Nycticorax, quæ tyrannidem significat, ob occultationem scilicet consiliorũ, quæ dissimulare potentiores pro magno habent negotio. Huic significato Callimachus ansam dedit, qui tyrannos loqui veluti σκῶπας ait: σκῶπες verò αἱ νυκτικόρακες dictæ, quasi σκίοπες, quòd scilicet eorum sermones nocturni plurimi sint, & in arcanis habeantur, vti Nycticoraces noctu plurimũ obstrepunt. Et quoniam ales hæc mihi inter lucubrandũ obstrepuit, minimè prætereunda fuit, vt omen eius eluderemus.

HYPOCRITA.

EAm diuinæ literæ inferri mensis non permittunt, quoddam hominum genus hieroglyphicè innuentes, qui palàm strepitum nullum, tumultum nullum, insidias nullas mouent, sed hypocritæ tristes, omnem mansuetudinis, modestiæ, benignitatisq; colorem præ se ferunt, clàm verò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria consectantur: latet enim interdiu Nycticorax, noctu verò prodit ad infausta negotia, deq; culminibus ædium letalia quæq; meditatur, & inuisum quiescentibus tumultum excitat inauspicatissima.

CHRISTI HVMILITAS.

EAdem verò causa, qua Christi humilitatem agnoscimus in humana forma suscipienda, quem scilicet modò vermem, modò scarabeum, modò quid huiusmodi aliud in diuinis literis appellatum comperimus, Nycticoracem quoq; nuncupatū Theologi veteres obseruauere, & ipsum inquam, & vnumquenq; ex ijs qui eum tempore hallucinationis sectabātur, nempe quòd tam Christus, quàm Christiani, despectui ludibrioq; fuerint apud Gentes. vnde Paulus: Nos Christum prędicamus crucifixum, Gentibus quidem stultitiam, Iudæis scandalum. Eoq; spectare aiunt Psalmi dictum: Factus sum sicut Nycticorax in domicilio: de quo apud Eucherium. Sunt qui Noctuam & Nycticoracem eandem alitem putent, & qui hanc bubonem esse contendant: neque tamen desunt, qui Orientalem esse auem autument, nostris parum cognitam, apud quos nominis tantùm interpretatio manifesta sit, nocturnus quippe coruus.

DE CORNICE.

COrnicem ea potissimū de causa noctuæ subiunximus, vt qui summā ex vtraq; discordiā intelligi ostenderamus, ex altera tantùm, quippe Cornice, concordiā significari comprobemus, si tamen cur Martem & Venerem per Cornices duas Ægyptij significarent, ostendi prius curauerimus. Ex alitis huius fœtu duo tantùm oua oriri compertū est, inde autem & marem & fœminā pariter excludi. Quòd si, quod rarò accidit, geminos vel mares, vel vtranq; fœminā gigni contigerit, cœlibem vtrunq; vitam agere: coniugatorū verò si alterum moriatur, marem cum nulla vnquam alia Cornice copulari: neq; etiam semel viduata fœmina, marem vnquam amplius querit vsquedum viuit, sed, vt apud Maronē est, sola in sicca secum spatiatur arena. Vnde fit ex Ægyptiorum disciplina, vt in Cornicem vnam tantùm incidentes, inauspicatum esse mortales putent: quod Ælianus etiam tradit, viduato scilicet animali obuiam facti, ac perinde cœlibem solitariamq;, hoc est, tristem, ac necessarijs destitutam adminiculis, vitam degendam esse. Hinc etiam Zezes apud Hesiodum, vbi poëta vxorem auspicatò ducendam monet, si, ait interpres is, Cornices duas obseruaueris. Sunt qui auem hanc inauspicatæ omnino putent garrulitatis, à quibusdam autem impendiò laudatur.

MARITALIS COPVLA.

ET eodem quidem argumento, ijsdemq; Cornicibus geminis, congressum maritalis copulæ legitimū indicabant, quòd aiunt eas ita inuicem copulari, quemadmodū homines naturali more coniunguntur. Hinc illud, quòd ore eas coire vulgus arbitratur. Præterea omnia quæ coruinam speciem habent, rarò coire solent, identidemq; sacrū matrimonij fœdus nulla labefactari petulantia,

vel

A vel improbioris lasciuiæ nequitia debet, vti multos legimus non nisi liberorum quærendorum causa coniungi solitos, à conceptu sibi temperasse: qui quidem modus & tenor sobriè ac honestè seruatus in causa fuit, vt per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum.

CONCORDIA.

CÆterùm quia in nullo vnquam vitæ colore ac statu concordia magis expetitur quàm in maritali cõmercio, Cornix hinc ipsa concordiæ symbolũ habetur: ideoq́ vulgò Græci, vt Hori interpres Philippus obseruauit, nuptialibus festis ἐκκορεκορώνη clamitare cõsuerant, cùm tamen ignorarent, ex instituto veteri Cornicem in nuptijs omine auspicatissimo nominari solitũ. Animaduertendum autem in Græcanica illa succlamatione aliquid desiderari, videndumq́ apud Æschylum, Danaidibus, ita scribi, ζῶ κόρας τε, καὶ κόραις, καὶ τῷ βίῳ ἐκκορεῖ, pro κόρας κορώνας. Nonnulli verò dicunt hortandi modo enunciãdum, ἐκκορεῖ κόρας κορώνας, quod nescio quid esse volebant, quod cantillatum verecundiã ijs, qui liberis operam dabant, auferret: quæ si quis vberius sibi declarari cupiat, ad cõmentaria B Pindari se conferat, Pythijs, ode tertia. Sed vt ad cõcordiæ hieroglyphicum reuertamur, alitis huius simulachrum sæpe vidimus in Faustinę Augustæ numis, cum inscriptione, CONCORDIA. Eoq́ nimirum Iuuenalis respexit, cùm veterem concordiam dixit nido increpitare. quamuis superiore ætate fuerunt, qui ciconiam ad hoc signari arbitrati sunt: sedenim quam in numis cõspeximus, nihil habet quod ad ciconiæ effigiem referri posit.

CORONA VRBS.

COrnix verò in manu Palladis, cuius simulachrum aheneum sub dio Coronæ visebatur, ciuitatis ipsius & nomen, & nominis causam significabat. ait enim Pausanias, Coronem ciuitatem ideo eo nomine nuncupatam fuisse, quòd in fundamentis, dum vrbs ea in Peloponneso cõderetur, ahenea Cornix inuenta fuerit: ea verò κορώνη Græcè nimirum est.

GARRVLITAS.

SEd esto, fuerit Cornicis simulachrum in manu Palladis in clara admodũ Peloponnesi ciuitate, longè secus Athenis, vbi Cornices ad arcem Palladis nõ C aduolabant, de quo Lucretij sunt carmina in hunc modum:

Est & Athenæis in montibus, arcis in ipso
Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almæ,
Quò nunquam pennis appellunt corpora raucæ
Cornices, non cùm fumant altaria donis.
Vsqueadeò fugitant, non iras Palladis acres
Peruigili causa Graiûm vt cecinere poëtæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa suapte.

Ex Græcorum igitur ipsorum sententia, abiecta repulsaq́ Cornix à Pallade est, vtpote quæ meditationum peruigilio infesta sit, & mentis agitationem interpellet obturbetq́ garrulitate sua, cuius est hieroglyphicum. Inde autem & Cornicari verbum, quo vtitur Persius:

Nescio quid tecum graue cornicaris inepte.

Id Græcè κρώζειν, de garrientibus.

TABELLARII FIDES.

SEdenim ea quæ ad Crocodilorũ vrbem supra sepulchrũ quoddam Cornix in columna sublata erat, fidelem operam in tabellario munere præstitã indi-

cabat: huiusmodi enim honos & sepulchri & columnæ habitus est olim Cornici à Marrhe Ægyptiorum rege, quòd munus id diligenter obiuisset, quô volandum, aut vbi sistẽdum, summa docilitate perdocta. Sepulchrum id visebatur ad paludem Myridis appellatum. D

PROSPERITAS VITÆ.

IVstum vitæ spatium ab homine feliciter decursum Ægyptij sacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebãt, cùm Cornicem vita functum figurassent. Viuere enim Cornices multos dicuntur in annos: & Lucretius Cornicum secla vetusta dixit. Compertum verò est ex alitis huius viuacitate, carnes etiam eius in cibum sumptas, nõ tantùm ad diuturniorẽ vitam conferre, verumetiam in longissimis morbis, & carnes esse, & nidum contritum illinere vtilissimum. Quòd autem tradiderunt Ægyptij centũ eas annos superare, animaduertendum est, annos de quibus sacerdotes illi mentionem faciũt, quadriennes esse singulos, ratione à Sotheos ortu supputata, quatenus scilicet superãtibus vnoquoq; anno solari horis sex, integer demũ dies vnus, qui apud nos intercalaris habetur, apud illos integrum & perfectũ annum absoluit. Quare qui annos eas E ferè quingentos viuere dixerunt, haud ita multùm diuersi abeunt ab Ægyptijs. Neq; me preterit, Aristotelem arbitratũ, nullum animal homine diutius viuere præter Elephãtum: quod si ad huius ætatis spatia referamus, breuissima admodum erit viuaciorũ animalium vita. Cæterùm Ægyptiorum traditioni subscribunt pleriq; autores minimè contemnendi: acceptissimumq́; illud apud omnes dictum, Cornice viuacior: vt non temerè mihi videatur Hesiodus scripsisse,

> ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
> ἀνδρῶν ἡβώντων.

Et reliqua de animalium ætatibus ex grauissimis autoribus exploratissima. Quem secutus Plutarchus eo opusculo, quo bruta etiã ratione vti differit, ὧν ἑκάστης φησὶ ἂν ἀποθάνῃ ἄῤῥην, οὐκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ ἐννέα χηρεύσει γενεὰς ἀνθρώπων: quarum vniuscuiusq; vir si occubuerit, nõ breue temporis spatium, sed nouem hominum ætates vidua permaneat. Theon tamẽ in Arati carmine ἐννεάγηρα κορώνη, non pro nouem ætatibus, sed pro multis accipiendum censet, esseq́; tantundem ac si πολύγηρα κορώνη dixisset: eam enim esse nouenarij numeri vim, vt pro multitudine accipiatur: de quo etiam in caudam scorpij disputatũ à nobis est super Nicandri versu. Quinq; itidem ætates hominũ Cornicem viuere legas apud Aristophanem. Psalmographus autem intra octoginta annos plurimũ ætatem hominis conclusit, quæ summa in Cornice esset quadringentorũ annorum. Atqui receptũ est apud nostros ex diuinis Hebræorũ literis, aliquos noningentos circiter annos peruixisse, qui vt etiã ad veterẽ Ægyptiorũ rationem supputentur, quadrimestribus annis ad calculum reductis, vt nõnulli accipiunt, erunt omnino anni rationis nostræ multò plures, quàm nunc viuitur. Sed vt sacra missa faciamus, quorum fides à Theologis absq; cõtrouersia est accipiẽda, nónne Seras adhuc populos supra CCC annos viuere prædicant? Quare si fides rerum scriptoribus adhibeatur, nihil hîc diuersum ab alijs allatũ ab Aristotele fatendum erit, si modò is nullũ animal homine diutius viuere professus est. Sed fuerit varia annorum ratio pro locorum & gentium institutis, dummodo vno autorum omnium consensu Cornix viuacissima reperiatur. F

IVVENILIS SAGACITAS SENILI EXPERIENTIAE PRAEPOSITA.

ILlud ad hanc materiam facit, quod huius viuacitatis ergò prouerbiũ factum

aiunt,

A aiunt, Cornici oculos configere, quo Cicero, Macrobius, & D. etiam Hieronymus vſi ſunt, volentes antiquitati vel ſublatam, vel diminutam autoritatem nouo iuniorum inuento commonſtrare. Porrò Ciceronianum illud pro L. Murena, Inuentus eſt ſcriba quidam Gn. Flauius, qui Cornicum oculos confixerit, eò ſpectat, vt aduenisse eum rationem oſtendat, qua legum ſacrorumq́; interpretibus autoritatem & exiſtimationem imminueret, cùm eo præcipuè nomine colerentur à rudi populo, quòd faſti diebus penè ſingulis ab eis petendi eſſent, vt ex eius arcani peritia cognitioneq́; creſcerent, ſuamq́; illam ſcientiam magis ac magis populo venditarent: is verò cùm ſingulis diebus ediſcendos faſtos populo publicaſſet, re iam diuulgata peruicit, vt in minori deinceps precio ſacrorum interpretes haberentur, atq; ita conſilia eorum de tuenda exiſtimatione prorſus euertit, Cornicumq́; demum oculos confixit, fama per magnam inuidiam ſibi comparata. Quod verò ad mentis prauitatem pertinet, ibi Propertius tangit, vbi de lenæ cuiuſdam ingenio & ſagacitate diſſerit, pluribusq́; eius vaframentis & impoſturis enarratis, vt vno omnia verbo claudat, ait:

B *Poſſet & attentos aſtu cæcare maritos,*
Cornicum immeritas eruit vngue genas.



Sumptum ex hiſtoria, quòd Areopagitæ puerum damnauerunt, propterea quòd is Cornicum oculos ſtudioſius erueret, pernicioſiſsimæ mentis id ſignũ eſſe iudicantes, quæ multis malo futura eſſet, ſi adoleuiſſet.

INQVIETVDO.

HOrus hominem in aſsiduo motu mentisq́; agitatione ita verſatũ, vt neq; dum cibum capit interquieſcat, per Cornicis pullos ſignificari tradit. At rectius per Cornicem & duos illos pullos ſuos dixerimus: hæc enim volans, volãtes identidem pullos aliquandiu paſcit. Nihil verò magis negotioſum hominem indicat, quàm & rerum ſatagere, & nihilo ſecius interim aliquid eſitare.

C

HYEMS.

APud Heſiodum Cornix eſt hyemis ſymbolum, vt eius interpres eo verſu tradit:

μήτοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. quòd ita Maro tranſtulit:

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.

Apertius Euphorion: ὑετὸν μαντις ὅτε κρώζειε κορώνη.

DE PASSERE.

LOngè diuerſum à cornice Paſſeris eſt ingenium, ac perinde vitæ breuitas anguſtiſsima: Paſſerũ enim mares anno diutius durare nõ poſſe, cõpertũ eſt: cuius rei cauſa ſalacitas incõtinentiſsima, quæ tot hominũ etiam ante diem effœtos exhauſtosq́; viribus tradit ſenectuti.

ANNVVM VITÆ TEMPVS.

SEdenim & Ægyptij, & aliæ quoq; nationes, tempus annuũ per Paſſeris hieroglyphicũ intellexere. Nam & Calchas in artificioſo augurandi genere ce-

leberrimus, ex Passerũ numero, quot serpens deuorasset, belli Troiani tempus D auguratus est, qui pro Passeribus annos, pro angue tẽpus intelligeret, vt in Serpente Saturnum significari ex huius animalis gestamine demonstratum. Solum enim Tempus edax rerũ, tuq; inuidiosa vetustas Omnia destruitis. Quare iam taceat Epicurus, neq; amplius portenta derideat, neq; vlterius asseueret Passerem nihil simile habere cum annis, cùm & Græcorum disciplinæ, & hæc Ægyptiorum oracula testatissimum relinquant, tempus annuum ex figura Passeris non temerè ab Homero & alijs positum.

PROLIFICA SALACITAS.

IIdem Ægyptij sacerdotes si prolificum hominem & petulantiæ intemperantius deditum significare vellent, Passerem pingebãt πυῤῥὸν, fuluum quippe & æris instar rubicundum, nõ autem pyrgetem, quod nonnulli turricolam interpretati sunt, cùm exemplaria Hori manu scripta πυῤῥὸν legendum indicent. Passer enim titillatione immodica & seminis vbertate concitatus, vel septies vna hora fœminam salit, nunquam egens genituræ. Eiusmodi porrò salacitatis obseruatio effecit, vt ad languescentem venerem excitandam Passeres in cibo, vel E eorum oua Medici propinarent: ideoq; eos Veneris currum trahere mythologi confinxerunt. Iam & Thersicles ait Passerum esitationem rem veneream plurimùm adiuuare.

SIRENES.

QVin & Sirenas quæ suauitate cantus & mollibus quibusdam illecebris illectos homines apud se ad mortem vsq; feruntur detinuisse, Passeris effigiem à pectore suprà, fœmineam verò infrà habuisse tradunt quædam Græcorum fabulæ, vt in Suidæ Collectaneis habetur: quamuis alij, aues eas fœminea tantùm facie fuisse prodiderint. Has verò Veneris illicium significare vsitatissimò hieroglyphico, negat nemo.

PETVLANTIA PERNICIOSA.

ADdunt & perniciem, quæ subsequitur ex nequitia, per Sirenis imaginẽ significari: eoq; trahunt nautas illos apud Homerũ cantilenis illectos, exitij sibi causam comparasse. Sapientissimumq; ideo Vlyssem fingunt, quòd sociorũ auribus cera oblitis, pereundi periculũ sustulerit, sibiq; cauerit, ne illi quicquã, F quod imperaret, aut nutu significaret, facerẽt, ad målum se vinculis alligari passus, neq; prius dissolui, quàm in tuta superato periculo euasissent.

ELOQVENTIA.

SApientiores tamen, Sirenas pro hieroglyphico eloquẽtię, felicissimaq; persuadendi vi posuerunt: vnde dictum illud de Catone Grammatico:

Cato Grammaticus Latina Siren.

Et Apollonius Tyaneus apud Philostratum, in Apollinis templo suspensas etiam aureas Sirenum illecebras memorat, in huiusmodi significatum. Atq; vt ad Passerem reuertamur, diuinæ etiam literæ alitis huius hieroglyphicũ nonnunquam pro anima ponũt, quæ voluptatibus & sensui dedita facilè seducatur, nequitiæq; laqueis identidem irretiatur. Vnde Psalmographus ille fatidicus plurimùm exultat, animam suam ereptam esse, veluti Passer, de venantiũ laqueis. Et Psal. 82. Inuenit sibi Passer domum: qui scilicet prius erat erraticus & vagabundus, modò his, modò illis illecebris auocatus. At vbi sacras cœpit ædes frequentare incolereq;, domum est sibi visus inuenisse.

A IO. PIERIVS VALERIANVS AD IACOBVM SADOLETVM VIRVM PRÆSTANTISS. de iis quæ per Accipitrem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

Commentaria de sacris Aegyptiorũ literis, quæ aliquot abhinc annis inter varias occupationes, quæ studiorum meorum cursum sæpius interrupere, conscripseram, prout ab amicis, modò hoc, modò illo poscebantur, ita sua singulis distribuere consueui: tota enim hæc lucubratio ad eorum fuit obsequium accommodata. Inter hæc tamen cùm Accipitrem pleriq; à me extorquere contenderent, impetrare minimè potuerunt, quòd eum, honoratissime Pater, præcipuum mei erga te cultus & obseruantiæ argumentum esse constitueram. Memor enim tuorum erga me meritorum, neque non humanitatis ac beneficentiæ, qua me totiens duro meo tempore liberalissimè prosecutus es, id semper in animum induxi meum, vt quando nullam tot beneficijs gratiam referre possem, quantum saltem tibi deberem, apud omnes ingenuè profiterer. Accipitri B *itaque meo id præcipuè mandaui, vt quaqua iter arriperet, quáq; expatiaretur, si modò probante Deo volatum auspicatus esset, Sadoleti merita locorum vbique meo nomine prædicaret: neque tamen magni se effecisse aliquid arbitraretur, si doctrinam hominis in vnoquoque disciplinarum genere absolutissimam, si summum ingenium, si beatissimam eiusdem eloquentiam attestaretur (non enim nostra hæc indigent prædicatione, quæ sua se vi per vniuersum iam terrarum orbem immortali cum laude diuulgarunt, noménq; nullo vnquam tempore intermoriturum sibi ipsa peperere) sed ijs quædam admirabiliora patefaceret, nulli quippe parem in eruditione tanta humanitatem, nulli in tam varijs aulæ nostræ conflictibus castiores mores, nulli manus ad promerendum promptiores, nulli ad amicorum quorumcunq; res iuuandas officia præsentiora. Natos è literatis hominibus plerosque sibi, natos alios patriæ, domesticísve suis, alios ita huic vel illi, vt per factiones etiam reliquos insectentur: Sadoletum vnum ad totius humani generis commoditatem huic seculo ab immortali Deo datum. Hæc secum allaturus est Accipiter noster, quem pro testimonio opera ipsa tua omnibus cognitissima subsequentur, neq; non omnium, quotquot ætate nostra viri probi sunt, succlamatio consensu mirifico repetita.* C *Sed enim tu, qui vt literatissimus es, ita etiam humanissimus, cùm hæc leges, puta te Pygmæorum agmen intueri, quod dormienti Herculi negocium facessere conetur, armáq; eius omnia sibi asserere meditetur, qui tametsi nihil proficere videantur, de ridiculo tamen conatu delectabile possunt spectaculum exhibere. Interim quid Accipiter ex Aegypto attulerit, explicare incipiam.*

DE ACCIPITRE.

ACCIPITRIS quidem significata multa & admodũ varia sunt, cùm ex eo victoria, celeritas, aër, sacerdotium, Sol, Deus, Animus, Mars & Venus, & pleraque alia hieroglyphico schemate ostendantur, quorum causas sigillatim explicare nostri fuerit instituti.

SOL.

PRæstantissima autem omnium apud Ægyptios consideratio super Accipitre fuit, vt Soli cum æquipararent, solarisq; vigoris symbolum hieroglyphicumq; inter volucres omnes cõstituerent, propterea quòd animal esset geni

B

turæ, vt compererant, fœcundiſsimæ, eaq́; de cauſa in eo genere τριόρχην recenſebant, quē Latini Butionem appellarunt, ſiue quòd re ipſa tris habeat teſtes, ſiue quòd duos tantæ ſalacitati ſufficere nō poſſe crediderint. Ea nūcupatione Agathoclem Siciliæ tyrannum à Timæo hiſtoriarū ſcriptore notatū obſeruauimus, quem tota pueritia κοινὸν πόρνον fuiſſe tradit, nec minus petulanter reliquum ętatis tempus in nequitia peregiſſe. Cæterū Accipiter præter id quòd egregiè eſt prolifica vi pręditus, id etiam commune habet cum Sole, quòd & viuacisſimus eſſe perhibetur, & iubaris ipſius radios firmiter intuetur. Vnde etiam fit vt Medici ad oculorū morbos Accipitrinæ herbæ vtantur beneficio. Qui quidem rerum conſenſus etiam tranſit ad metalla: ſiquidem ferūt oſſa ex eius tibiis admota auro, ita id attrahere, quemadmodū Magnes ferrum ſibi cogit adhæreſcere: nimirum enim Chymici aurum ſolare metallum ponunt. Porrò autem Accipitrem Apollinis nuncium dici, legas apud Adamantiū. Plutarchus, qui eundem Oſirim & Solem interpretatur, omnino propter eximiā videndi facultatē hoc aſſertum putat. Habet & aliam cum Sole ſimilitudinē Accipiter, quòd, vt perhibēt, triceſimo quoq; die ſoleat fœminæ conſortium appetere, vti Sol eo circiter temporis interuallo ſuperato, Lunæ coniungitur. Ea verò fuit mortaliū religio, Medicinæ inuentum Apollini adſcribentiū, vt in deſperatis à clinica medicina morbis, cuiuſmodi quartanæ ſunt, in quibus parum illa, aut nihil pollet, perſuaſum ſit, vel puluerē, in quo ſe volutauerit Accipiter, lino rutilo in linteolo adalligari decumbentis collo, remedio, vt aiunt, efficacisſimo.

DEVS.



SEd cur ego diſsimulē quod ab Euſebio refertur ſuper alitis huius præſtantia, vt inquit ille, à Zoroaſtre traditū, Deū accipitris habere caput? quippe qui inter omnia ea quæ labem nullā aut corruptionē ſentiant, primus ingenitus, neq; interiturus vnquam, partium expers, ſibiq́; ipſe ſimillimus, bonorum omnium auriga atq; autor, rerum pater omniū optimus ac prudentiſsimus, ſacrum iuſtitiæ lumen, abſolutiſsima naturæ perfectio, eiuſq; inuentor, & ſapientia: quas dotes cum Soli plerique attribuant, quanto magis eius autori ſummo conueniunt, qui tabernaculum ſuum in eo, vti apud ſcriptores diuinos legitur, collocauit.

SVBLIMITAS.

MOtum ad hæc philoſophantis cuiuſpiā, qui rectà feratur in ſublime, nulla prauę rationis fallacia perplexitatéve labefactatus, ſed quicquid hic cōſpexerit, ſtatim ſurrigat ad Deum, iidem ipſi ſacerdotes oſtendere ſi vellent, Accipitrem ſurſum verſus aëra captantem pingere conſueruntut. Cætera enim volatilia ſi curſum arripuerint in ſublime, obliquo ferri tractu, curuatiſq; ſpatijs agi coguntur, neq; rectà curſum poſſunt intendere. Solus autem Accipiter ſublimipeta recto meatu volat.

HVMILITAS.

COntrà verò ſi à ſublimium conſideratione ſeſe ad hæc inferiora demiſerit, quaſq; ibi ideas cōſpexerat in cētro hoc recognoſcat, neq; ab recto quicq; aberrarit itinere, volētes indicare, Accipitrē idētidē ſeſe ad terrā dimittentē faciebāt: nam volucres reliquę veluti ſurſum verſus volaturæ, per circuitus aſcēdūt: ita

A ita cùm descendunt, transuerso tortuosoq́ volatu id facere cogunt. Verùm Accipiter vti sursum versus efferendus rectà fertur: ita si supernè delapsus ad terram humipeta fiat, recto ad nos tramite defertur.

ANIMVS.

CVm itaq; potiores volandi partes Accipitri datę sint, animusq́; sit Platoni alatus, sint volatilia etiam in Paradisum deliciarum, quippe in animã ad hominem adducta, quod varios ipsius cogitatus ostendit, nõ immeritò Accipiter tam ob hoc, quàm etiam ob ea quæ superius dicta sunt, animi simulachrũ habetur Apud Ægyptios: hicq; duo quos ponunt motus, totidem in animo affectus indicant, qui tunc Accipiter sublimipeta est, cùm cogitationem in Deum & in cœlestia surrigit: humipeta verò, cùm se ad ea quæ terræ beneficia sunt, examinanda applicauerit. Accipitrem igitur sursum versus tendentem si quis pingat, animum qui ad diuina sustollatur intelligemus, quem si ad inferna delabentem effinxerit, philosophum præcipuè Peripateticũ, cuius scilicet omnis contemplatio circa materiam versatur, delineatum intuebimur. In vniuersum autẽ, vt Hesychius ait, volatilia in sacris literis homines ostendunt qui contemplationi vacant, terrenis se negociis haudquaquã immiscentes: quòd si necesse fuerit ab ea se deiicere, statim reuolant in sublime. Nam et Eucherius sanctum virum hieroglyphicè poni tradit per Accipitrem in Diuinis literis, siue ea de causa quam superius attigimus, siue quia volucris hæc præcipuè, mutata veteri penna, insigniter renouatur. Ita vir qui se Deo dedicat, inueterata prioris vitæ studia proiiciens, simplicem bene viuendi regulam assumit, ad quam omnem vitæ suæ rationem dirigat: eoq́; spectare Iobis dictum, Nunquid in sapientia tua plumescit Accipiter?

B

MARS ET VENVS.

ERat & illud apud sacerdotes Ægyptios memorabile commentum, quòd Martem & Venerem per duos vtriusq; sexus Accipitres intelligebãt, quorum marem Marti, fœminam Veneri dedicabant. Causam figmenti eam memorant, quòd reliqua fœminei sexus animalia maribus concubitum assiduum deposcentibus minimè morigera sint, quod vna præstat Accipiter: trigesies enim vno die requisita, quantumlibet secesserit, appellata à mare iterum atq; iterũ obsequitur. Fœminas verò maribus morigeras, siue, vt in aliquot Hori codicibus habetur, in Venerem procliuiter pronas, elogio Veneris Ægyptij honestabãt: difficiles autem rusticas & morosas, ab huiusmodi cognomento repellebant. Alia itẽ causa est cur Martis vocabulo Accipiter accipiatur, quia scilicet ex traditione quadam astronomica sanguinem à Marte regi nouerant, cuius Accipiter est egregiè sitibundus, est autem animal omnino violentum, imperiosum, cędis cruorisq́; auidum, hinc apud Platonem, Phœdone, legas eorum animas qui dominationem per violentiam & iniuriam & rapinas exercuerint, post obitum in Accipitres & miluios abire.

C

RAPINA.

HVnc quoq; sacræ literę, Leuitico, mensis inferri prohibẽt, propterea quòd rapax alioquin animal, ad impietatis quidem disciplinam, vt diceret Hesychius, cicuratur, & imperata facere assuescit: vsus tamen eius ad simplicium auium exitium expetitur. Hi sunt, qui sacerdotalem huius vel illius familiæ vitam professi, meliora secuti videbantur, vt nihil iam his ad hominis verè Christiani tranquillitatem abesse videretur, principum tamen aulas affectantes, ad

rapacitatem, ad priſtinos reuerſi mores, & ſuis & aliorum libidinibus inſeruien- D tes, diuina profanaq́ꝫ omnia commiſcent: hinc hæreſum fauor, atq́ꝫ fomentum: hinc bellorum adhortationes, impulſionesq́ꝫ: hinc bonorum preſſuræ vexationesq́ꝫ, populorum cædes, vrbium incendia, regnorum euerſiones, terrarumq́ꝫ deſolationes oboriunt. Sic olim Baſilius, ſic Athanaſius, ſic Chryſoſtomus, ſic magno numero alij malè habiti: ſic nunc armorum ſonitum totus ferè Chriſtianus orbis exciuit, quæ tragœdia quã ſit habitura cataſtrophen, nemo cõiectare poteſt, calamitatẽ tamen in Chriſtianũ nomen facilè omnes præſagire poſſunt.

FILIORVM ABDICATIO.

SImile quid aquilæ in Accipitre accidere tradũt Ægyptij, cùm ſcilicet tria pariat, vnum tantùm ouum ſeligere, fouere, ac alere, reliqua verò duo confringere. Quapropter iidem ipſi ſacerdotes, ſi quem filios domo exactos ablegantẽ exprimere voluiſſent, Accipitrem fœtam vel incubantem pingere ſoliti erant: ita tamen rem accipiebant, vt qui abdicaret, vel à ſe reiiceret, propter egeſtatem & inopiam id facere cogeretur. Nam eadem in Accipitre cauſa fertur, cùm in aquila non indigentia, ſed faſtidium in cauſa ſit, vt vnum tantùm alat. Ferunt au- E tem incubationis tempore vngues Accipitri decidere, quorum adminiculo deſtituta, fit vt vix ad alimenta, quæ vni ſufficiant conquirenda, idonea ſit: quare, ne qui reliquus eſt vnus pereat, omne in eum ſtudium & diligentiam impendi.

VITA VITALIS.

SEd illud interim obliuiſci nolim, alitem hanc indicium eſſe vitalis vitæ, ſiue id propter ſanguinem, cuius eſt auidiſſimus, ſiue propter Solis imaginẽ, quã excribit, ſiue, quod receptum erat apud Aegyptios, circa centeſimum ætatis annum, vti ſupra dictum eſt Vulturis Commentario, hominem ex defectu cordis deficere, vt Plinius etiam atteſtatur: nam, vt Varro tradit, hominis anniculi cor, quod ſæpe in his Commentariis repetendum erit, duarum eſt drachmarũ, atq́ꝫ ita ſingulis annis vſq́ꝫ ad quinquageſimum, accedunt binæ, conſtatq́ꝫ hominis quinquagenarij cor centum drachmis: ab eo tempore, annis ſingulis totidem imminuitur drachmis, quot excreuerat: creditũq́ꝫ inde, ex defectu humani cordis non vltra centeſimum annum poſſe homines viuere: cuiuſmodi vitæ terminum in homine ſtatuiſſe videtur etiã Dioſcorides (Aſtrologũ illum Dioſcori- F dem intelligo, ex cuius dictatis ea excerpſit Varro) ille enim hac ipſa ratione cõpertum ſe habere ſcripſit Alexandriæ inter libitinarios, quorũ ibi cura mortuos exenteratos & aromatibus delibutos diutiſsimè conſeruare hominem plus centum annis viuere nõ poſſe: eaq́ꝫ de cauſa Empedocles, quem in hoc Ariſtoteles ſecutus eſt, ante omnia cor iudicauit increſcere, quòd hominis vitã maximè contineat. Quãuis Hippon, Democritus, Anaxagoras, Diogenes, atq́ꝫ alij nõnulli aliter, quorũ bona pars cerebro principatum formationis attribuunt. Quod tamen pertinet ad annorum centena, Mathematici & diuinæ noſtrorum literæ viginti inſuper addũt, neq́ꝫ amplius cuiquã eſſe conceſſum aſſerũt, atq́ꝫ hoc terrarum orbe iam mortalibus expleto, & vitæ noſtræ decreto quaſi quodam diuinitùs promulgato. Illud etiam adiiciunt, Moſem ſolum, Dei (vt Iudæorũ libri loquuntur) familiarẽ, centũ vigintiquinq́ꝫ annos vixiſſe, qui cùm quereret quòd iuuenis interierit, reſponſum ei ferunt à numine, neminem plus eſſe victurũ. hęc Pollio. Plurimùm verò octoginta & vnũ à natura & à ſyderibus cõceſſum aiũt, quod vitæ ſpacium his potiſsimũ cõdonatur, qui & corpore & animo valeant, vt Platoni, Dionyſio, Heracleotæ, Diogeni Cynico, Eratoſtheni & Xenocrati

A Platonico liberaliter concessum. Qui verò centesimum attigerint, Carneades, à quo tertia Academia est, quæ dicit Noua, necq; non Cleanthes & Xenophanes Colophonius, Democritus Abderita, Isocrates rhetor, & Gorgias Leontinus, cum aliis plerisq; memorantur.

ÆGRITVDINE CONFLICTATVS.

QVòd autem dictum est imminui cor in seniū vergentibus, sunt qui cor dentibus ambesum pro homine ponāt qui ægritudinibus afflictetur. Nam Homerus frequenter admodum iis & exedi & consumi cor ait, qui vehemētiori aliqua animi ægritudine conflictātur, quòd ipse vnà cum Hesiodo facilè homines in anxietatibus & ærumnis in seniū ire pessum asseuerat, fatalemq; necq; non naturalem ætatem ita vitio vel imprudentia nostra comminui. Pythagoras quocq; volens nos admonere, vnicuiq; vitæ suæ curā minimè negligendam esse, crudité simul ac sapienter imperauit, μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, hoc est, adhibendā esse diligentiam, ne nosmetipsos ægritudinibus subiicere contendamus: quæ potissimùm in causa plerisq; sunt, vt dono diuûm concessus vitæ cursus interrumpatur.

B ANIMA.

QVoniam verò Latini sermonis autores, animum quo sapimus, animā qua viuimus esse dicunt, nos eorū secuti distinctionē, cùm superius de iis quę ad animū pertinent ex proposito argumento disseruerimus, nunc quę ad animā faciant exequemur: quanquā differentiā eam nō vsquequaq; receptā video, vnde necesse sit interdum, vel in eodem vtrunq; significato ponere, vel alterutrū vsurpare. Animam igitur quæ nostræ sit vitæ fundamentū & sedes, Ægyptij sacerdotes per Accipitrē intelligi voluêre, quandoquidē BAIETH apud eos is est, qui apud Grecos ἱέραξ, apud nos Accipiter: Ægyptiaca verò elemēta illa si per syllabas diuidantur, BAI per se animam, ETH verò cor significat. Vtebant enim illi libenter ex huiusmodi compositione vocibus, ex quibus ipsa rei natura, vel originatio, vel aliqua vis appareret: quod & apud Hebræos frequentissimum est, vt vnà cum locutione ipsa, res etiam qualis, cuiusmodiue sit, intelligatur: vt quo vocabulo cœlum nominant, constare id ex aqua & aëre doceant: cùm Adā dicunt, & crassam qua compacti sumus terræ materiam, & insitā simul mentem C ostendunt: mentem enim terræ applicitam, id nominis significare tradit Philo. Sed iam quid cōmercij anima cum ipso corde habeat, videamus. Ægyptiorum opinio fuit, cor esse animę receptaculum: quasi igitur nominis coagmentatio significetur, & inesse animam cordi constet, per Accipitris ipsius picturā animæ reminiscebantur. Necq; quidem Ægyptij tantùm, verùm & Stoici animā in corde potissimū statuerunt: sentiendi enim vires omnes ad sensum, quem ex re ipsa cōmunem vocamus, vti flumina ad mare, confluunt: hic autē, si Aristotelē sequimur, in corde est. Necq; absurdè dixerimus, ab eo mari quinq; corporis sensus, visum, auditū, gustatum, odoratū, tactū, quasi quinq; maria mediterranea, diffusos intrare corporis continentē, quæ manifesta Platonis in Theæteto sententia fuit. Quòd verò super animo paulò antè dicebamus eum Accipitri comparatū, imò alitē ipsam pictam congruū huius esse symbolum, redigit in memoriā mihi Zoroastris dictum: alatū quippe esse animū, quod apud Platonē latissimè disseritur, decidentibusq; alis precipitē eum in corpus ferri, illisq; mox succrescentibus ad superos reuolare. Sed percontantib. eum discipulis, quo pacto alis bene plumantib. animos volucres sortiri possent: Irrigetis, inquit, alas aquis vitę. Iterum sciscitantibus, vnde has aquas peterent, sic per parabolā, qui erat hominis

mos, respondit: Quatuor amnibus Paradisus Dei alluitur & irrigat, indidē vobis salutares aquas hauriatis. Quæsierit verò aliquis, qui'nam hi fluuij sint, vt si Accipitrē mersare suū ibi velit, eos nanciscat. D. Ambrosius flumina Zoroastris quatuor, virtutes totidē, in quas diuidit sapiētia, prudentiā quippe, temperantiā, fortitudinē, & iustitiā intelligit: fontemq; esse sapientiam, ex quo flumina hęc quantacūq; sunt deriuent: nam in Diuinis literis fons passim accipitur pro sapientia, ad quē accedere sitiētes admonemur, de quo plura in Cœlo aquis irriguo. Vbi verò Plato in alarum, quas animę tribuit, mentionem incidit, per alas naturalem eā intelligentiā capit, quę, vt inquit Alcinous, est intellectio quędam in anima quæ corpori sit applicita, non ea quę animo à corpore soluto cōuenit: ea igitur, cùm labem à corpore contraxit, nunquā sese tollere humo poterit, nisi fluminibus, quæ posita sunt, infectum eluerit scelus. Quoniā verò sunt qui duram metaphorā contendant, Gangem, Nilum, Tigrin, & Euphratē, ea enim iis amnibus nomina faciunt, pro quatuor illis virtutibus poni, quæ omnē in hominum vita principatū obtinēt, minimè fuerit importunū hæc latius interpretari. D

PRVDENTIA.

E

EX amnibus his Gangem primum enumerant, qui pro prudentia ponatur. Trahit hic ramenta auri, carbunculum, prasinū lapillū, quem alio nomine Smaragdum vocamus. Aurum pro inuentis prudentiū sæpius accipimus: vnde diuinū numen per Prophetam ait, Odi illius aurū et argentū: de quo quidem alio loco cōmodius. Deuoluit & splendidū carbunculum, in quo scilicet animę nostræ viuit igniculus, qui si tempore suscitetur, neq; apta fomenta deficiāt, micantissimū ignis fulgorē totis sit ędibus exhibiturus, vt in anima corpori insita, pennarū radices actæ altius inhærescāt, quæ si prorūpere semel cœperint, breui sint omnē corporis molem per sublimē aëra libraturæ. Per Smaragdū verò virorem intelligas: porrò autē quæ virent, viuacitatē præ se ferunt. Ostendit prętera viror, pręteriti seminis vitam. Aurū fulgore suo pręsentiū rerū precia proponit. Carbunculus excitato lumine, quid futurum sit, quidu'e aduentet, aperit. quæ tria sunt prudētiæ munera. Ganges ad hęc Phison est Hebręis vocabulum significare tradunt oris mutationē, siue dicere velimus, sermonis varietatē: non enim Ganges vnam tantùm gentem circuit, sed, vt aiūt, omnem terrarū orbem ambit, & vt nōnulli opinati sunt, vel mysticè rem intelligentes confinxere, in Libyam vsq; prolabit: manifestè enim accipiendū, mythologū nō ad historiā, sed ad mysticū aquarū sensum animū adiecisse. Atqui prudentię munus est prodesse quāplurimis, neq; vllam tam remotā, tam efferā gentē pretermittere, quā beneficio non demereat: ideoq; in omnem terrā exiuit sonus eorū qui nos piè sanctèq; instituerunt. F

TEMPERANTIA.

GAngi mox Nilum adiungunt, per quē temperantiā intelligi volunt. Alluit Nilus planitiem Ægypti: Ægyptus in Diuinis literis voluptatem & deliciarū illecebras significat, vt de ferociente equo, suo dictum Cōmentario, qui latos Ægypti campos gaudet insultare. Lex igitur Israeliticis data est, in Ægypti captiuitate detentis, hoc est, nequitię ac effœminationibus impurissimè deditis, vt ex Ægypto quamocyssimè recederent, succinctiq; lumbos agnum ederent, quod est temperantię signū: castos enim oportet, & viuo ablutos flumine, sacra Deo ferre, supremiq; numinis Pascha celebrare. Gæon hic amnis Hebræis est, à quo terram etiam Æthiopicam perlui dicunt, nempe vt despicatissimum corpus abluat, & libidinis ardorem extinguat. Æthiopia enim, vt nonnulli diuina-

rum

A rum literarum interpretes exponũt, abiecta, vilis, & despicata sonat, cuiusmodi nostrum est corpus Æthiopiæ perquàm simile, quod scelerum infectæ maculæ deturpant, & adusq; nigri coloris ferrugine inficiunt.

FORTITVDO.

TErtius amnis Tigris est, qui fluuiorum omniũ velocissimus perhibetur, nomenq; illi tam animali omniũ rapacissimo, quàm fluuio velocissimo, à sagitta est, Armeniorũ lingua: qua enim parte ex Armenia in Mesopotamiã labitur, ibi propter rapidissimã velocitatem Tigres sagitta dicitur. Per hunc fortitudinem interpretantur, quòd fortitudo cursu quodam pernici concita, obstantia quæquæ demoliri atq; prosternere videatur, nullisq; obicibus oppositisq; molibus aut obstaculis impediri, quin quò ferri destinarit, eò victrix prorumpat.

IVSTITIA.

QVartus est Euphrates, per quem fœcunditatem & fructuum exuberantiàm intelligi volunt, ac perinde iustitię symbolum esse. Ex nulla siquidem virtute opimiores lętioresq; fructus colligi feruntur, quàm ex ęquitate. Hinc Ceres, B quod sępe diximus, legifera Poëtis, eademq; Astrea. Hinc tellus ipsa iustissima, ac ipsius iustitiæ simulachrũ perhibet. Putãt ver[illegible]ieriq; Euphratẽ ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν appellatũ, quòd nulla res magis quam æquitas [illegible] iustitia, humanũ genus lætitia perfundat, & hilaritate repleat affluentius. Ex his igitur manifestum est, quibus aquis implumis Accipiter noster lustrari posit, atque identidem ita plumescere easq; alas emittere, vt non supra nubes tantùm, quod faciũt grues, sese attollere, verùm super omnes cœlorum orbes efferri valeat, pariq; cum Aquila honore acceptus, in ipsius Iouis gremium audeat volitare.

SANGVIS.

HAbet præterea similitudinem Accipiter cum anima, vt aquã omnino non bibat, sed solo sanguinis suctu sitim leuet, quo vno & anima ipsa nutriri quodamodo videtur. Ideo veteri illo instituto, libaminibus quæ pro anima parabantur, sanguis apponebatur. Et Deut. XII, sanguinẽ hostiarũ pro anima esse monet Moses, idcircoq; non debere nos animam comedere cum carnibus. Passim verò Leuitico monemur, sanguinem nõ esse comedendum, quia vniuscuiusq; carnis anima sit in sanguine. Sed pręcipuè cap. XVII. interminat Deus C exitium cuilibet, tam ex domo progenieq; Israelis, quàm etiam hospitibus & peregrinis, qui apud eos diuertissent habitaréntue, si sanguine vesci ausi fuerint. quem ea de causa datum eis asseuerat, vt super altari per eum animas suas expiarent, essetq; ita sanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod residuum esset, terra operiretur. Quòd verò dictum, vniuscuiusq; animã in sanguine eius esse, nequaquã intelligendum est, substantiã animæ esse sanguinem, ait Hesychius, sed quòd societatem cum carne per sanguinem habeat. Vnde quidam sanguinem animæ vehiculum appellarunt: emissus enim vbi frigere cœperit, à carne dissoluitur, auolatq; anima. Eaq; de causa Ægyptij, si sanguinẽ significare voluissent, Accipitris imaginem faciebãt. Multorũ sanè opinio fuit, animam esse sanguinem, siue, vt Empedocles arbitrabatur, in sanguine. Hinc illud apud poëtas: Purpureã vomit ille animã. Et: Vitam cum sanguine fudit. & alia huiusmodi. Et apud Ouidiũ, Pythagorico monitu exturbare quorumcũq; animaliũ cognatas nobis animas nefanda cæde ideo prohibemur, ne sanguine sanguis alatur. & in hanc sententiam tum apud Græcos, tum apud Latinos plurima. Quamuis alio significato accipi purpuream animam, alio de Piscibus cõ-

mentario docuimus, vbi agitur de purpura vno ictu collidenda, si sanguinē ad tinctum comparare voluerimus. Sed quantū ad eos pertinet qui sanguinē animę cōmiscent, ego non ita fuerim impius vt non profitear, de brutorum animis hoc tantùm intelligi, de quibus cap. IX Geneseos scriptum est, Anima illius in sanguine est, cùm in homine tantùm ex animalibus, anima per se vitalis sit, suaq; se contineat immortalitate. Et quamuis Salomon pro concione tertia, vnū eundemq; interitū hominis & iumentorū, & æquā vtrorunq; conditionem, ex impiorum opinione posuerit, ex sua tamen sententia, puluerem ad terram reuerti, spiritum ad eum qui dederat, asseuerat. Basilius ad hęc, vbi concione octaua die quinto locum exponit, Educat terra animā viuentem, brutorū tantùm animam esse sanguinem disputat. Alit verò sanguinem coactum in carnem suapte natura verti: carnem autem corruptā in terrā redire, vnicuiq; manifestū: itaq; iumentorū animā terreā quandam esse naturā. Eos verò valere iubet, quos nihil quicquam pudet animas suas, & equorū, & canum, in eadem specie collocare: quiq; seipsos etiam, & mulieres, & frutices, & æquoreos pisces olim fuisse reminiscantur, idq; asserere nō erubescant: quos quidem pisces fuisse nemo sanæ mentis dixerit: quo verò tempore ist[illegible] literarū monumentis mandauere, expertes magis rationis quàm pisces fuisse, quisquis mente iudicioq; polleat, dubio procul asseuerarit. Illud verò cōmercij cordi est cum sanguine, vt ex Philosophorum obseruatione compertū sit, cor iis omnibus esse, quibus & sanguis: id quod etiā de iecinore proditur. Neq; tamen infirma est eorum opinio, qui nōnihil sanguinis ab iecinore procedere iudicarunt. Sedenim potior eorū, qui sanguinis principatum cordi dedicarunt, à quo, tanquam à fonte perenni, in venarū cōceptacula diffundatur: nusquā enim nisi in corde sanguinem concrescere, ex Medicorum & Aristotelis traditione didicimus, in quo quidem primū oritur, etiam antequam totum corpus informetur, quæ idem latius libro de Animalibus tertio pertractat. Ac ne interim nos plura de anima, de corde, de sanguine disseramus, ea consultò pręteribimus quæ dici possent, si quid cordi, quid iecinori, quid arteriis, quid venis inseruiat, & vnde triplex animæ potestas originem & fundamentum cōsequatur, repetere voluissemus: sedenim hæc ita breuiter tacta sufficere visa sunt pro redditione causę, cur talia sacerdotes Ægyptij pingere cōmenti essent. Illud addam, sanguinem religiosissimo Hebręorū ritu in summo cultu semper habitū, quem ex alite qualibet effusum simulac ostēderint, insperso puluere sepelire pro magno negotio habēt, quòd persuasum illis ex Prophetarū dictatis, sanguinem ad contractæ labis abolitionem, & animorū depuratione facere: sed nō intelligūt, mysteriū id ad preciosissimū CHRISTI sanguinē spectare, cuius aspergine maculæ omnes nostræ, cùm expiari voluerimus, abluuntur.

VICTORIA GLORIA'VE.

DEniq; propter eas dotes, quas huic aliti natura supra volatiliū aliorum conditionem elargita est, factū vt in vniuersum Accipiter esset excellentię hieroglyphicum, præcipueq; victoriā significaret: nam reliquas omnino volucres volatu antecellit. Neq; frustra Theoclymenus apud Homerū, obseruato Accipitris auspicio, Telemachū bene sperare iubet, eiusq; genus in Ithaca supra reliquorū omniū gloriā potens, celebre & illustre futurū pollicetur. Ea sanè Accipitris pręrogatiua est, vt agilitatis in volando principatū obtineat, ab eoq; desumantur pręclara illa alarum insignia, quæcunq; in huiusmodi deueniant glorię significatum. Hinc Victoriæ hieroglyphicum passim in numis & monumentis

aliis

A aliis alatum, quia victoriæ partæ fama ſeſe ſtatim humo tollit, amplexaq́; gloriã per ſummũ æthera latè volat, perq́; immenſos terrarũ tractus expatiatur, offenſiones impedimentaq́; omnia agilitate ſua declinans. Hinc ipſi numi Victoriati dicti, quibus Druſus in Tribunatu plebis octauam partem æris argento miſcuit. Hinc Muſis coronæ ex pennis quas ex Sirenum alis euulſere, poſtquã eas in certamen impulſu Iunonis cõgreſſas facilè ſuperauerãt, vt Euſtathius & Pauſanias meminere: quamuis alij Sirenas indignatas ſpõtè alas depoſuiſſe dicant, reiq́; monumentum eſſe Apteram ciuitatem, ea de cauſa cognominatã. Vtcunq́; verò, ad id Homerũ alluſiſſe ait Euſtathius, cùm ἔπεα πτερόεντα protulit: quem Horatius noſter ſecutus, volare verba dixit. Et noſtri per pennas columbæ deargentatas in Pſalmo, ſermones Dei interpretãtur, vt ait Adamãtius, quod merũ eſt hieroglyphicũ. Philoſophi ad diſſectionem aëris, quæ verborum tanquã alarum illapſu fiunt, id referendũ autumãt. Sed enim de Muſis alibi locus erit ſuus.

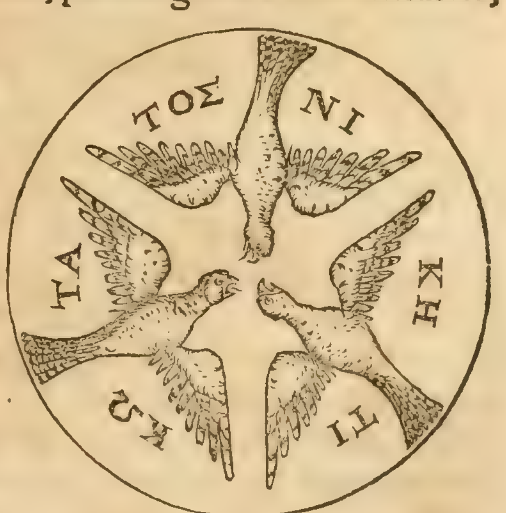
VICTORIA PERPETVA.

B QVamuis autem & in Olympia, & vulgò eſſet alatum Victoriæ ſimulachrũ, apud Athenienſes tamen exarmatum alis cernebatur, vt & Pauſanias & Heliodorus Periergeta meminere: Mineruæq́; id fuiſſe ſignũ dedicatũ, in cuius dextera manu malum Punicum eſſet, in læua galea, de quo ita Harpocration: λυκοῦργος ἐν τῷ περὶ ἱερέιας, ὅτι νίκης ἀθλοῦς ξόανον ἄπτερον, ἔχον ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ῥοιὰν, ἐν τε τῇ εὐωνύμῳ κράτος ἐτιμᾶτο. Id ea de cauſa factũ Pauſanias tradit, ne Victoria diſcederet Athenis, ac aliò quopiam abuolaret. Ita numen apud ſe perpetuò detineri poſſe arbitrati ſunt Athenienſes, dum alarum omen, veluti quoddam inſtabilitatis ſignũ, reformidabant. Nam quæ Amori alæ attribuuntur, ad frequentiſsimas in eo rerũ viciſsitudines referuntur, vt Propertius de eo qui figuram eius pinxerat libro II.

Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtráq; non vllis permanet aura locis.

Alæ autem à Cyro viſæ, quę Darij humeris inhęrentes, vna Aſiam, altera Europam inumbrabant, nimirum victorię ſignum portendêre. Solitus verò eſt Darius, qui ſibi totius orbis victorias proponebat, pallam geſtare auro diſtinctã,

C quã aurei Accipitres tres, velut roſtris inter ſe concurrerent, adornabãt, literis ΝΙΚΗ ΤΙΚΩΤΑΤΟΣ, inter alas & ſingulorum caudas diſpoſitis. Et Antiochus magnarũ ſibi conſcius expeditionum, quia multa ſtrenuè fecerat, gentes plurimas debellauerat, vrbes innumeras ſubegerat, longa victoriarũ continuatione illuſtris, Accipitris cognomine vocari geſtiebat. Septem autem Accipitres qui Vulturẽ inſectabantur, victorię eius ſignum hieroglyphicè conſtituti fuere, quam viri ſeptem in Smerdis Magi exitium cõiurati, aſſecuti ſunt, votiq́; compotes facti, patriam ab illegitimo Rege liberauerunt. Ille ſiquidem regnum ſibi nullis natalibus comparauerat, veluti vultur non ex legitimo conceptu, ſed ſine patre generatur ex



vento. Eſt & illud victoriæ ſignificatum hieroglyphicum, quod in antiqua columna Viterbij ſpectatur, duos ſcilicet Accipitres ex diuerſo aduolantes, per quos, vt nonnulli tradunt, Herculis ab Alpibus, et Oſiridis à Brunduſio motus in Gigantes, neq; non victoria deſcribitur. Neq; verò ea ſolùm de cauſa, quòd Accipiter volatu præſtet, quodq́; alæ victoriæ attribuũtur, ales ea victoriç ſymbolum eſt, verùm ob id etiã quòd eius pugna tam artificioſa eſt, eoq; aſtu patratur, vt neceſſe ſit hoſtem qui cum congreſſus fuerit, omnino vinci. Nam ſi cum fortiori res agatur, tum ſeſe in aëre reſupinat, vngues ſurſum verſus intendens dimicat, alas verò caudamq́; inferius expandit, quibus vice ſoli fungatur. Vnde fit vt cùm aduerſarius voti cõpos fieri minimè poſsit, vel re infecta abire cogatur, vel omnino ſuperetur. Quæ quidem ſolers dimicatio cùm ſit etiam noctuarum propria, quæ maiore circundante multitudine reſupinæ pedibus repugnant, collectæq; in altum roſtro & vnguibus totę teguntur, Accipiter ſimulac pugnam animaduerterit, aduolat noctuis opem allaturus, atq; ita quodam naturæ conſenſu eis auxiliatur. Nam & noctua apud Athenienſes victoriæ hieroglyphicum fuit, de qua ſuo loco, quæ ad rem ſpectant, diximus.

Sed minimè ἐκ παρέργως puto ponere quod in quodam Canone Imperialium militiarum apud Maffæos Romæ vidi, militarẽ ordinem fuiſſe qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea geſtabant. Erant hi, qui Sagittarij Venatores nuncupabantur, qui ſub Magiſtro peditum ſtipendia faciebant. Sed & alius ordo LAVNI nuncupati, inſigne idem Accipitris lutei in parma identidem lutea geſtabant, & ſub eodem Magiſtro peditum merebant, eo tamen diſcrimine, quod ſagittariorum Accipiter caput in alam læuam vertebat, Launorum in dexteram. Iam de DIVITENSIBVS, Gallicana legione, quorum inſigne erat cæruleus Accipiter, colore tamen dilutiore, vnà cum tauro, in ipſius Tauri commentario dictum.

CELERITAS.

Diodorus per Accipitrem volantem, per quem alij victoriam interpretantur, celeritatẽ ipſe ſignificari tradit, propterea quòd in volatu ſit omnium volucrum velociſsima: vultq; ſignificatum ad res domeſticas transferri, quæ citò fiant. Leges & pterophoros apud Plutarchum, Othonis vita, qua locutione tabellarios intelligendum, quorum inſignia forent ſurrectæ pennæ, ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis:

Anxia præcipiti veniſſet epiſtola penna.

AER.

Accipiter ad hæc paſsis alis figuratus, elementum aëris indicat apud Ægyptios ſacerdotes. Atque adeò alæ pennatorũ ſingulæ aërem ſignificant, vtpote ſolum auibus propriũ, perinde ac aqua piſcibus, terra aliis atq; aliis ſolum eſt. Animaduertẽdum verò, locum de pennis alis'ue corruptũ eſſe in impreſsis Hori codicibus, legiq; debere vt in manu ſcriptis exemplaribus antiquis, πτερὸν τὸν ἀέρα. Inde quędã deſiderari, quæ ad aliud pertinent ſignificatũ. Sunt qui ventos ex ea ſpecie ſignificari tradant. Ventus autem nihil aliud eſt, quàm incitatus & fluẽs aër. Triclinius apud Pindarũ Pelopis ἵππους ὑποπτέρους, velociſsimos exponit. Sunt qui cœleſtiũ corporũ ortum hinc interpretentur. Nam quæ ſidera ſuper horizontem attolluntur, volucriũ in morem ſurgere, & per immenſum inane ferri videntur. Pennata verò apud Mercuriũ talaria, nimirũ Homericũ illud innuũt, quòd verba ipſe volucria nuncupauit. Eadem ratione Irin et aëripedem

& pro-

A & procellipedem vocant, quæ deorũ sit internuncia, vt apud Maronẽ legimus:

Irin de cœlo misit Saturnia Iuno.

ANIMVS.

SEdenim cùm etiam animi signũ sit Accipiter, facilè identidem celeritatis indicium esse potest, cùm animi celeritas omnem exuperet velocitatẽ. Sedenim siue victoriã, siue hanc quam alij ponunt alacritatem, ex Accipitre significari dixerimus, tantundem esse videtur.

SACERDOTIVM.

NEq; quidem tabellarij tãtùm alas gestare iussi, verùm etiam sacerdotes Ægyptij capita habuerunt alis insignia: quod quidem gestamen ideo susceperunt, quòd Accipitri ex eo honorem habitum voluerunt, quem dictitabant librum olim puniceis literis perscriptum, Thebas ad sacerdotes detulisse, in quo quidem libro, qui cultus, quiq; honos diis deberetur, quaq; ratione sacra plurima procuranda essent, notatum erat. Hinc eos sacerdotes à Poëtis nostris Cristatos appellari comperias, vt apud Martialem:

B *Linigeri fugiunt calui cristatáq; turba,*
Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.

Habes honoratissime vir Accipitris hieroglyphica, lectionẽ non quidem tuo sublimi ingenio dignam, neq; multiplici eruditioni tuæ necessariam, sed cultus & obseruantiæ in te meæ pignus. Neq; enim is ego sum qui putem te ex dedicatione hac mea vel minimum crescere, sed si illi locus apud te in angulo aliquo concedatur, sciam me laudis plurimum comparaturum. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNENSIS AD ILLVSTRISS. HEROInam Victoriam Daualam Piscariæ principem, de ijs quæ per Columbam, Turturem, & Hirundinem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

C *MAgni omnino ponderis est Pindari Lyricorum principis dictum illud, alio quamuis numero, in hanc certè sententiam:*

Carmine res viuunt, carmina rebus egent. Nam scriptor quantumlibet elegans & eximius, si vana & inania mandare literis aggrediatur, puta purpura simiam vestiat, nihil aliud assequatur, nisi vt omnibus sit derisui atq; ludibrio. Si verò facta inclyta præclaráq; ab inepto imperitóque scriptore celebrentur, neglecta statim turpiter exolescent. Hæc dum mecum reputo, honoratissima VICTORIA, tuámque erga desideratissimum coniugem pietatem considero, illiúsque res præclarè gestas Musarum tuarum elegantia decorari conspicio, fortunatissimum Principem appello, qui cùm tot ante annos è vita migrarit, per te quotidie reuiuiscat, clarioŕq; & illustrior euadat. Te autem non minus beatam, quæ materiam susceperis tam insignem, tam celebrari dignam, quæ immortalem gloriam tam illi sit quàm tibi sine dubio paritura: ideóque vestræ plurimum gratulor felicitati. An non ille egregiè felix, qui virtutibus omnibus heroicis ornatissimus, rebus tot tantísq; sapientissimè procuratis, gloriosissiméq; confectis, post opima illa spolia tam præclara ad Ticinum parta, quasi splendidius nihil in posterum expectare posset, è vita migrans, vxorem te reliquerit tam piam, tam pudicam, tam doctam, tali præstantem ingenio, eáq; facundia & arte scribendi præditam? vt quantum ille rerum gestarum splen-

dore illustris est, tantum tu scribendo, & vnum illum celebrando, clarissima passim habearis: in ambiguóque posueris, vtrum ille res illas prudentius feliciúsve fecerit, an tu ea doctius & elegantius victuræ memoriæ commendaris. Magnificentius dicat forte aliquis Artemisiā fecisse, quæ marito celebrationis tantæ sepulchrum struxerit, vt inter septem orbis miracula nomen habere meruerit. At tu quotidie tuo Mausolea facis, quotidie nouas statuas ponis, quotidie columnas erigis, non quas temporis iniuria demoliatur aut perdat, sed quæ in animis hominum sitæ, nulla vnquam fortunæ temeritate labefactari possint, nulla vetustatis edacitate consumi. Quem referent Musæ viuet, meritò Poetæ clamant, & è classe tua vnus, isque summus, fabricas has eludens, exegisse se monumentum ære perennius, regalique situ pyramidum altius, gloriatur. Vincis igitur Victoria Artemisiam, quæ marito nullo non die monumentum aliquod excitas non ex marmoribus aut cæmentis, quæ aliquando fatiscere putrescereque necesse sit, sed ex politissimis poematibus, quæ donec erit hominum memoria, summa cum vtriusque laude perdurabunt. Euadnem opponet alius, in qua vulgus maiorem quendam affectū charitatémque decantat, quòd flammis iniecta mariti arserit. Imò superstitio maior ea fuit, ac perinde execrabilior, vtpote quæ vtrique acciderit perniciosa: sibi, quòd se ausu temerario tam atrociter dono vitæ priuauerit, iisque affligi pœnis voluerit, quas superi mortem sibi consciscentibus statuere: marito autem, quòd manes eius non ea tantùm morte tam miserabili mœstos reddiderit, sed vt de suppliciis etiam eiusdem, si quis apud manes sensus, æternùm cruciaretur, effecerit. Altera huic non absimilis, P. Cornelia Annia, clara satis fœmina, quæ ne in desolata orbitate superuiueret, viuam se vltrò in arcam cum viro defuncto damnauit. Sed enim furor hic, profectò furor, non amor fuit: cuius vecordiæ testimonium vt transiret ad posteros, testamento etiam cauit, vt sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto, ea rosis exornaretur. Sed facessant exempla hæc à pietate institutisque nostris alienissima. Longè gloriosius proferet se forsitan Alceste Admeti Regis coniux laudatissima, quæ mori ipsa pro mariti vita, quem fata sub hac conditione damnauerant, elegit: cuius mutuæ inter coniuges charitatis exempla, apud Romanos pleraque sunt memoriæ commendata. Tu non minori in coniugem tuum affectu succensa, mortem ideo non affectasti, quòd viuendo, viuum nobis maritum ingenij tui clarissimi opera repræsentas, & quod admirabilius est, immortalem facis. Quinetiam dum viuis, eum, quamuis apud superos incomparabili fruatur beatitudine, tuæ tamen pietatis officiis, sensu nescio quo, rerúmque nostrarum, quæcunque illum tangit, cura, iucundiorem hilarioremque efficis, ac beatiorem. Cùm itaque insignioribus viduis, quæ anteacta ætate claruerunt, anteferenda sis, cogitaui ego ex hieroglyphicis lucubrationibus meis Columbam & Turturem tibi dedicare, vt commentariū hoc sanctissimæ viduitatis exemplar, non tibi, quæ testimoniis his non eges, sed mihi iucunditatis illius, quam ex virtutum tuarū contemplatione percipio, monumentū sit, atque conseruatio. Tu quid fusci coloris Columba apud Aegyptios, quid Turtur sacris eorum literis significaret, & quæ veluti in comitatū accedunt, si adlibuerit, leges. Ego me satis animo fecisse videor, si quam antiquissimi sacerdotes illi viduitatem quibusdam rerum imaginibus occultabant, nostro tempore per te prodire in lucem, & omnibus innotescere contigerit.

DE CO-

A

DE COLVMBA.

PERSEVERANTIS CONTINENTIÆ VIDVA.

QVAMVIS multa essent apud Ægyptios & nationes alias Columbæ significata, illud tamen in primis continentissimis illis sacerdotibus admiratione dignum habebatur, quòd cùm animal alioqui procacissimę salacitatis esset, lasciuiæq́ue notam apud omnes ferè gentes contraxisset, incomparabile tamẽ exemplum continentiæ, summamq́ue pudicitiam in ea deprehendebant, quòd marito fidem seruaret inuiolatam. Quare mulierem quæ vidua perstaret significare illi cùm instituissent, Columbam nigram pingere commenti sunt. Pudicitia siquidem Columbis prima, & neutri nota adulteria: coniugij fidem non violant, communemq́ue seruant domum, quam nisi cœlebs aut vidua non relinquit, & quandiu marito priori viduata est, alij non copulatur. Si verò iussa sit à domino transire

B ad secundas nuptias, fidem eandem seruat secundo, qua se priori obstrinxerat, vt Propertius:

Exemplo iunctæ tibi sint in amore Columbæ,
Masculus & totum fœmina coniugium.

Idcirco Tertullianus in sua illa Monogamia hanc in exemplum trahit, nos ad simplicitatem eius prouocatos ea de causa differens, quòd ea auis non innocua tantùm sit, verùm etiã pudica, quam vnã vnus masculus nouit. Nigram autem illam Aegyptij faciebant, id scilicet indicantes, quòd ad secundas nuptias non transisset, sed atrata viri prioris desiderium præ se ferret: in luctu enim pullo vti colore, multarum gentium mos est: quamuis apud Romanos in Imperatorũ funeribus vestibus albis, vt Plutarchus & Herodianus asserũt, vtebantur. Venetos autẽ Padanosq́ue omnes atratis vti vestibus, quòd Phaëthontis casum adhuc lugent, fabulosus idem Plutarchus ait: siue, quia niger color firmitatis & perseuerantiæ signum. Colores enim alij ex vno in alium transeunt, obscuriorisq́ue corporis admistione densiores fiunt: sed vbi ad nigrorem peruentũ est, ibi consistitur. Aiunt verò nonnulli, non omnium hanc Columbarum naturam esse,

C vt pudicitiam ita custodiant suam, at earum tantùm quas Gręci φασσας vocant, paruis gallinaceis haud multò minores, quas ferunt trigesimum sæpius & quadragesimum etiam vitæ annum excedere. Cœlibatum verò quem alterutro eorum extincto coniux alter fideliter seruat, & coruis & cornicibus & graculis cõmunem esse perhibent. Columbarum autem oblationem in sacris Theologi ita accipiunt, vt coniugij tam firmi ratione habita, nos quoq́ue mentem stabili firmitate perseueraturam Deo, vti vero coniugi, sociemus.

CORRECTIO.

SEd & ille Columbarum pullos, aut par turturũ obtulisse dicitur apud Adamantium, qui aliquem absterruerit à vitiis & sceleribus, hortandoq́ue monendoq́ue ad animæ simplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiã Cyprianus, qui emissam ab Noë Columbam lapsorum imaginem præ se ferre commentatur. Sed his iam aliquantulum insistamus, cùm nequaquam diuinæ literæ sint ab hoc argumento dissimiles, in quibus Columbam multipliciter figurari comperimus, ac perinde significata etiã variari. Sed hîc series exigit vt prius de fusca loquamur, de aurea atq́ue argẽtea suo mox loco dicturi. Nam quæ ad Noam oleæ

virentis ramum ore geſtat, fuſca ponitur à Prophetis, eſſeq; indicium perhibetur mentis, quæ à perperàm factis iam abſtineat, ſeq; quieti dedat, hoc eſt, tranquillitati, quæ non niſi inde purgato à vitiis animo locum habet. Sub veſperam hæc reuertitur, deficiente quippe luce, quod tantundem eſt, ac ſi momentaneæ, aut breui temporis curriculo duraturæ felicitatis diceremus. Sub veſperam, in quã, aduolat, ne occupetur à nocte, quippe ne intercipiat̃ à morte, priuſquàm infectũ eluerit ſcelus, atq; ita perpetui carceris ſupplicio afficiatur. Promiſſam enim eſſe veniam ei, qui paratus ſit in poſterum bene, piè & honeſtè viuere, & à quibus emerſerit vitiis & voraginibus abhorrere, alio loco indicat vropygium auri fulgore illitum: de quo tamen apertius diſputatur inferius. De olea quoq;, quæ ſit miſericordiæ ſignum, ſuo loco dictum.

ILLECEBRÆ AMATORIÆ.

QVòd verò ſacerdotes Ægyptij per volucris huius ſimulachrũ illecebras amatorias ſignificarent, duabus vtriuſq; ſexus Columbis ſeſe inuicẽ exoſculantibus adpictis, ea de cauſa factum, quòd illæ non prius ad Veneris copulam, quàm ad oſculationem deueniunt. Hinc legas apud Senecam Mœcenatis dictum illud, Columbatim labra inſerens labris. Extant & Gallieni Imp. carmina ſatis luculenta, quibus laſciuiam huiuſmodi per amatorium etiam murmur ab eis exprimi declarat eo in epithalamio quod ipſe luſit, cùm fratrum ſuorum filios iungeret:

Ite, ait, *ô pueri, pariter ſudate medullis*

Omnibus inter vos, non murmura veſtra Columbæ, Brachia non hederæ, non vincant oſcula conchæ. Ea autem de cauſa, quòd oſculorum blanditias Columbæ norunt, dedicatas eas Veneri, Græcorum plerique tradidere. Cæterùm Athenæus ob id factum putat, quòd in Cypro Columbæ primùm repertæ indeq; ad gentes alias tranſmiſſæ. Veneri enim ſacrã eſſe Cyprum, omnes norũt. Propter verò ſalacitatem eam quæ notiſsima eſt in Columbis, Albertus non ineptè nomen iis inditum ideo putat, quòd lumbos colãt: in venerem quippe ſe vltrò incitent, ingenita nequitia ſtimulatæ, cuius ſedẽ in lumbis eſſe, alibi diſſeruimus. Apollodorus quoq; in iis quę de Dis conſcripſit, columbam Veneri ſacram laſciuiæ ergò dicit, nomenq; illi Græcè περιστερὰν, παρὰ τὸ περισσῶς ἐρᾶν, quòd ſupra modum amori det operam, arbitratur. Sanè Siculi olim perſuaſum habuere Venerem ab Erycis monte digreſſam, per dies nouem ſtato ſingulis annis tempore ſeceſſum colere, interimq; nullas toto eo tractu Columbas apparere, abire enim illas Deæ ſuæ comites, no‑‑am verò poſt diem aduentare vnam reditus prænunciam, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox vno turmatim agmine reuerti, atque hinc gaudio exultantes Venerem adeſſe profitebantur, diemq; eum hilarem, cantibus & iocis feſtiuum atq; iucundum celebrabant.

CHARITAS.

SAnè quòd mutuis ſeſe oſculis Columbæ ſuauient̃, anſam dedit vt charitatẽ, amoris quippe pij virtutem, hieroglyphicè per Columbam nonnulli interpretentur. Et Apoſtolum citat Origenes, qui de charitate locutus Columbam protulerit. Eruditiſsimus etiã Cyprianus tã vitæ ſanctitate quàm facundia clarus, in iis quæ aduerſus Nouatianum pro vnitate cõcordiaq; piorũ omniũ ſcripſit: Idcirco, ait, & in Columba venit ſpiritus ſanctus: ſimplex animal & lętũ, nõ felle amarum, nõ morſibus ſæuum, non vnguium laceratione violentum, cuius

inge-

A ingenium est hospitia humana diligere, vnius domus consortiū nosse, cùm generant simul filios educare (ita enim legendum est, non edere) cùm commeant volatibus inuicem cohærere, communi conuersatione vitam suam degere, oris osculo concordiā pacis agnoscere, circa omnia demum humanitatis omnē implere legem. Noti sunt humanissimi Gallorū omnium mores, qui passim oscula tanto studio colunt, vt honori sibi ducant, quòd adueniens hospes vxorem, sorores, filias etiamnum virgines osculo adhibito salutauerit, & in amplexū acceperit, & in gremiū sibi assidere iusserit. Nam & apud Romanos olim licebat obuias quasq; mulieres excipere osculo: quod ideo Cato institutū tradit, vt explorarent an mulieres temetum olerent: capitale enim erat Romanis fœminis gustare vinum: ideóq; ferunt fœminam quæ sub Romulo vinum biberat, à marito impunè occisam. Apud Lacedæmonios oscula non concessa modò, sed etiā instituti Ludi, propositáq; præmia iis, qui seniores lepidius suauiarent. Nisæorum id inuentum, & à Megarensibus etiam in honorem Dioclis obseruatum. Nam & illæ Romanorū exosculationes, vt fœmineo generi honos haberetur, B sancitæ sunt, vt apud Plutarchū legitur libro de claris Mulieribus: nempe quòd Aboriginibus in Tyberim inuectis, Roma quædā nomine inter mulieres quas secum adduxerant nobilis, autor fuit vt classis absumeretur incendio, vnde coacti sint ibi sedem figere: quod cùm illis feliciter successisset, eius generis præmia mulieribus detulerunt, quæ auspicatissimi facti memoriam prorogarent. Ad hæc Nomadum asperrima rusticitas incessitur, quorum tanta fuit seueritas, vt ne filios quidem suos oscularentur. In Diuinis nostræ pietatis monumentis ipsum Assertorem nostrum legimus charitatem, vt ita dicam, frigidam in Simone hospite, quòd osculo non fuerit ab eo exceptus, exprobrasse. Et sacris Pontificiis Romæ ritu solenni per mutuas exosculationes pacis augurīū celebratur:

Ipse etenim casta dum operatur mente sacerdos,
Oscula dat, quæ dent ille vel ille aliis.

AER.

CRedidere nonnulli Columbam ab Assyriis coli in Semiramidis gratiā: sed autores Græci, in Rheæ potius memoriam, vtpote qui asserant, aerem & C aquam potiores esse partes, in quibus ostentet se natura rerū, paríq; ratione abstinere eos à piscibus. Cùm verò volatile vnumquodq; animal sit aeris indiciū, Columbam præcipuè nuncupatione hac hieroglyphicóve veteres honestarūt, quòd domesticis alitibus nulla neq; lōgius domo neq; diutius abuolet, tecti tamen lariúmq; memor summa fide reuertatur, & mansuetissima nobiscum consuetudine diuersetur. Obiectabunt hirundinem alij, quæ trans mare etiam migret, ad sibi domesticam tamen sedem redeat: sed illæ nunquam cicurantur, neque vlla nobiscum consuetudine sociantur: siue ea potius fuerit huius honoris causa, quòd illi tanta sit cū aere familiaritas, vt ibi tutius quàm humi versari videatur, tantáq; sit eius volatus facilitas, vt Maro dicat,

Radit iter liquidum, celeres neq; commouet alas.

pernicissimus enim est eius volatus. Vnde Hesychius Columbam neq; nō turturem hieroglyphica ponit hominis qui mente sublimia quæq; facillimè penetret, & cōtemplationi sit egregiè deditus. Meritò itaq; Syri qui aërē vsqueadeò colunt, tanta religione Columbæ pepercere, quod ita tangit Tibullus:

Quid referam vt volitet crebras intacta per vrbes

Alba Palæstino sancta Columba Syro? D

In numo sanè Cibyratico Columba cusa, hanc loci religionem mihi videtur indicare. De vrbe hac Horatius:

Ne Cibyratica, ne Bithinna negotia perdas.

In Cilicia ea est, quãuis & alia sit minoris Phrygiç. In numo autem inscriptio est ΚΥΒΙΡΑ. Signũ, Columba volans. Fuit & puella Phthia nomine, quam Iupiter fertur adamasse, eiusq́ formã in Columbç speciem cõmutasse, traditũ ab Æliano. Sed hoc nihil facit ad Ægyptiaca. Quod verò de Semirami dicebamus, addemus & illud ab ea deriuatũ, vt Persæ matrum filiarumq́ suarũ coniugia non abhorreant, vtpote quæ filium ad stupri vsq; consuetudinem adamasse fertur.

IMPIVS INGRATVSQVE.

QVin hæc inusta est Columbarum generi nota, quòd eorum mas iam validior factus, patrẽ rostro impetit, & à matris consortio tentat abigere, eiusq́ cõiugij locum occupare. Quapropter Ægyptij sacerdotes impium ingratumq́ hominẽ, ac in eos qui de se bene meriti fuerint, perduellem significare si vellent, Columbũ, inquit Horus, aut pullũ eius qui matrẽ solicitaret, facere consuerunt. E

CASTITAS.

SEd esto lasciuũ animal columbinũ genus, contrà palumbes parcissimi coitus sunt, ideoq́ quòd parcant lumbis, Albertus existimat appellatos. Nam & qui frequentiori vsu eos in cibum sumptitare consuerint, in venerem hebetiores redduntur: quare non inscitè illud de alitibus huiusmodi dictum:

Inguina Torquati tardant, hebetantq́ palumbes:
Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax.

SEMIRAMIA PROCACITAS.

QVoniam verò, vti dictum, fama est Semiramin sub effigie Colũbæ ab Assyrijs coli, Gnidius scribit eam à Columbis enutritam: & in Columbam inde conuersam, qua specie colebatur apud Assyrios: id quod de petulca eius improbitate intelligendum est, tametsi quos Diodorus citat, eam & modestam, & nota admodum integritate præditam fuisse prædicant: neq; eam ignobiliter natam inficiantur, vtpote quæ circa stagnum quoddam in parte Syriæ in crepidinem aquis prominentem proiecta, aliquãdiu fuerit ab aquatilibus volucribus, quæ apricatum eò se recipiebant, miro propemodum studio educata, quippe quæ non solùm alimenta congererẽt iacenti, sed perinde eam fouẽdo, ac implumes pullos ab omni aëris iniuria protegerẽt, quoad pastores creberrimo volucrum cõcursu, insolitaq́ trepidatione moti, ex proximis insulis eò conuenientes iacentem extulerunt, alitamq́ apud se diligenter Menoni, Regis Nini familiari, in vxorem cõcessere. Sed enim de famosa eius fœminç procacitate Scaurobates Indorum Rex apud historicos ita in eam inuehitur, vt pastorale scortũ, vt Assyrij Regis concubinã fuisse proclamet, vt nullum egerit diem in castris sine adulterio, raroq́ vllus ad eam adulter bis admissus fuerit. Satis verò cõstat tam immoderatç libidinis fuisse, vt equum abominabili probro turpitudineq́ adamauerit, autore Iuba. Eam sanè ob libidinis feruorẽ Euphorion θιμβρώ, hoc est, ardentem appellauit, epitheto admodum proprio, perinde ac Callimachus Venerem eo versu θιμβρῆς κύπριδος ἁρμονίην, id est, ardentem Cypridis harmoniam. Hanc Hieremias quoq; Columbæ notauit elogio, cùm Babylonios Hebræorum excidio venturos vaticinaretur: Fugite, inquiens, ab occursu gladij, quem Columba vibrabit: per Columbam Babylonis cõditricem & eius populi autorem

F

A rem innuens. Quòd autem vates hic fatidicus eam gladio inſignẽ inducit, de feroci & impigro eius ingenio multa rerum ſcriptores tradidere: ſed illud præcipuè facinus memorandum, quòd Nino Bactrianos obſidente, Menon hanc, vxorem quippe ſuam, accerſiuit: quę vbi primùm in caſtra venit, mulier acri ingenio Bactrianæ arcis ſitum contemplata, confeſtim viro rationem oſtendit loci modico negotio occupandi. Erat arx ab vna parte præceps, atq; in profundam vallem inſigniter abrupta, quã hoſtes velut inacceſſam, nullo pręſidio cuſtodiebant. Huc audax mulier cum paucis, quos ſibi ad id facinus delegerat, per loca ab hoſtium oculis maximè auerſa, atq; eadem aſpera & confragoſa, pręter ſpem omnium obrepſit: vnde cùm ſeſe veluti cœlo delapſa hoſtibus (quorum oculos Aſſyrius, dum negotium conficeretur, ſubita oppugnatione ab omni ſenſu eorum quæ fierent longè auerterat) ex improuiſo obtuliſſet, Bactriani omni ſpe retinendæ vlterius vrbis abiecta, alij aliò præcipiti fuga dilapſi, vrbem in regis arbitrio reliquere.

REGIVM AVSPICIVM.

B ADnumerantur verò Columbæ inter eas alites, quæ Regibus auſpicia faciant. Hinc Maroniano Æneæ, Columbæ geminæ à matre in auſpiciũ miſſæ. Et Cæſari originem inde trahenti proſpero fuerunt oſtento, cùm palmam eam nidis frequentare cœpiſſent, quam ipſe caſtris locum capiens, inter ſyluas quas cædebat repertam, conſeruari vt omen victoriæ iuſſerat: ea enim de cauſa mirum & inuſitatum videbatur, quòd id auium genus duram & aſperam frondem ſtudioſe ſoleat euitare. Et eadem die qua natus eſt Diadumenus Macrini filius, Aquila ei palumbum regium paruulum attulit, & in cunis poſuit dormienti, receſsitq; ſine noxa: quod dubio procul eũ ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quinetiam aruſpices dixerunt Alexandrum Seuerum futurum Imperatorem, conſulti quid haberet auſpicij, quòd anicula quædam, quo die natus eſt, matri eius huius generis aues obtulerit. Apud Hebræos legas, prædiuitum ac potentiorum hominum morem fuiſſe, Columbarum alas gypſo illitas in ſummæ felicitatis ſignũ ſummis tectis affigere. Hoc Euthymius.

À SE MINIMÈ IRACVNDVS.

QVod verò debilis defectu in Columba paulò antè dicebamus, Ægyptij C ſacerdotes hominem natura ipſa nequaquã iracundũ, qui tamen aliorum peruerſitate commoueri poſſet, oſtendere cùm volebant, Columbam pingebãt vropygio ſurrecto, propterea quòd eam, vti dictũ, vel non habere bilem, vel ſi habeat, in vropygio eſſe tradunt autores veteres. Vnde Græci cùm manſuetudinem exprimere vellent, ἠμέρα πελειάς, hoc eſt, quieta Columba dicere conſueuerant: & πρᾳότερος περιστερᾶς, eodem ſignificato. Quæ cùm porrò ſit gregaliũ omniũ manſuetiſsima, iudicata eſt à Moſe puriſsima, vt inquit Philo, veluti ex ſolitarijs ſola turtur delecta, quæ in eo auium genere, tali omnes antecellit ingenio. Neque temerè Dauides abuolandi deſiderio ſuccenſus, vt ſeſe periculis eximeret, pennas ſibi dari cupit, vt inſtar Columbæ volare poſsit. Pſalmo LV Columbam ponit, non Aquilam, non Accipitrem, longè fortiores impetuoſioresq; alites, nempe quia eadem prædita eſt manſuetudine, tractabilitateq; & ſimplicitate, qua Rex ipſe inſigniter pollebat. Puritatis huius meminere etiam autores Græci: quin & oſculorum, propter quæ ſit Veneri dedicata: & quòd ea de cauſa Dis adoleretur, quòd fel in interioribus haudquaquam habeat.

TREPIDATIO.

ILlud autem vulgatiſsimũ eſt hieroglyphicum, Columbam pro trepidatione ponere: nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem ſignificat: à τρέω enim deducitur, quod trepidare eſt. Et poëtæ tam Greci quàm Latini paſsim in pauidis hanc vſurpant comparationem: vt Homerus,

αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ᾽ ὁμοῖαι.

Hæ pauidis greſſu ſimiles abiere columbis.

Quam ſimilitudinem Maro ita tranſtulit:

Præcipites atra ceu tempeſtate columbæ.

Etymologici enim τρήρων paronymon, non epitheton Columbæ ponunt.

SALVBRITAS.

CÆterùm quãuis aliqua det impietatis exempla, nihilo ſecius inter animalia maximè pura recenſetur, propterea quòd perſuaſum eſt eã carere bile, vti dictum: morboſaq; & peſtilenti quantumlibet tempeſtate ſæuiente, qui non alia quàm earum carne veſcatur, contagio eiuſmodi non contaminari. Quare ſi peſtis vnquam debacchari cœpiſſet, nihil aliud in obſonium Regibus comparabatur, quàm ex Columba: quamuis Diodorus vitulum alioqui & anſerẽ ſimplicem tãtùm, eorũ regum cibũ fuiſſe contendit. Sanè Florentinus lib. de re Ruſtica pullos columbarum neceſſarios eſſe dicit ijs, qui vires à morbo recolligũt.

MEDICINA PETITA A' DIS.

CVm verò aliquẽ, medicina ab aliquo Deorũ pręmonſtrata, à morbo cõualuiſſe oſtendere voluiſſent, Columbã, vel vt ſcribũt alij, Palumbem (nam hęc etiam in auguriis aliquando confundũtur) lauri ramuſculum roſtro geſtantem exprimebãt. Ales enim ea quotiens ægrotare cœperit, lauri folio decerpto ſibi ipſa medetur. Neq; verò palumbes tãtùm, ſed & graculæ merulæq; & perdices lauri folio annuũ faſtidiũ purgãt. Coruus quoq; occiſo chamæleonte, qui etiã victori nocet, lauro infeſtum virus extinguit. Vnde dicterium frequentiſsimum eſt apud Græcos, ſcipionem laureum geſtare, de ijs qui in aliquas inſidias lapſi, vitæ periculum feliciter euaſerint. Medicinã autem multifariam ab oraculis petere antiquorum mos fuit, & ſuis quoq; temporibus petitã memorat Plinius: ille enim quotiens grauiori aliquo morbo correpti eſſent, ſoliti erãt in triuijs aut ſacris locis deponi, operientes vel oracula, vel ſomnia, quibus quid ad ſanitatem faceret, edocerentur. Præterea non contemnenda fuit veterũ opinio, quam Homerus ſequitur, morbos ad deorum immortalium iram referri, meritoq; ab eiſdem opem poſcere neceſſariũ eſſe. Philon medicus pharmaca quædã ſummæ efficaciæ, quæ ipſemet cõcinnare ſolitus erat, θεῶν χεῖρας appellabat, quòd nõ aliter ad ſalubritatem conferrẽt, quàm ſi dij ipſi manus ſuas ad curationẽ appoſuiſſent. Et Aſtrologi quoſdam homines à geneſi eo fato naſci prædicant, vt votorum potius ope, quàm medicinis, ab ægritudinibus & morbis liberentur. Notum eſt Alexandri Macedonis exemplum, cuius milites pleriq;, & cum his Ptolemæus, cui poſtea Ægypti regnum obtigit, ſagittis veneno intinctis ad Sami regnum, vel, vt alij ſcribunt, in Muſicanis, cùm vulnerati eſſent, neque remedium vllum ad ſalutem inueniretur, draconem in ſomniis, qui herbã quandam ore geſtaret, oblatum Regi, qui remedium ſibi ex illa imagine commonſtratum ratus, exquiſita inuentaq; herba ea vulneribus adhibita, vel, vt nõnulli tradũt, potionibus inſtillata, cunctos ſanauerit. Solitum enim eſſe Deum Opt. Max. hac etiam ratione mortalium rebus ferre opem, & vt à dęmonibus quoq; ferretur

tur permittere, vt noſtra nunc miſſa faciamus, ex multis veterum memoriis & poëtarum teſtimoniis confirmatur. Nam quod pertinet ad Æſculapium, quem ægritudinum cauſa conſulebant, in agro Bellunenſi Læbactiorum vico memoria eſt huiuſmodi:

ASCLEP
IO. P. XE-
LIVS PO-
LIO MO-
NITVS PO-
SVIT.

Et Pannoniam è Norico à Bellunenſi territorio proficiſcẽtibus, Albæ Iuliæ monumentum offertur in hunc modum:

I. O. M. STAT.
C. VALERIVS
VALERIANVS
EX VISV P.

Multaqꝫ huiuſmodi paſsim reperiuntur. Quod verò traditũ eſt à Poëtis, Homerus, qui ſomniũ ab Ioue eſſe ait, Agamemnonem excitari facit ad præliandũ, ſomno ab Ioue miſſo: Nauſicaam à Pallade, vt in agrũ progrediatur, quò ſuſciperet Vlyſſem. & multa paſsim eodẽ modo. Virgilius quoqꝫ hanc ipſam rẽ latiſsimè & hic & illic proſecutus, nuſquam tamen plenius, quàm vbi de Latino loquitur:

At rex ſolicitus monſtris oracula Fauni
Fatidici genitoris adit, lucosq; ſub alta
Conſulit Albunea, nemorum quæ maxima ſacro
Fonte ſonat, ſæuamq; exhalat opaca Mephitim.
Hinc Italæ gentes, omnisq; Oenotria tellus
In dubijs reſponſa ferunt, huc dona ſacerdos
Contulit, & cæſarum ouium ſub nocte ſilenti
Pellibus incubuit ſtratis, ſomnosq; petiuit.
Multa modis ſimulachra videt volitantia miris,
Et varias audit voces, fruiturq; deorum
Colloquio, atq; imis Acheronta affatur auernis.
Hic & tum pater ipſe petens reſponſa Latinus,
Centum lanigeras mactabat ritè bidentes,
Atq; harum effultus tergo, ſtratiſq; iacebat
Velleribus, ſubita ex alto vox reddita luco eſt.

ANIMORVM FVTVRA FELICITAS.

SEd quoniam incidimus in oracula, nuſquã ego plura notis hieroglyphicis ſimilia comperio, quàm in diuinis noſtrorũ literis: ita omnia ſenſu myſtico conſcripta quæcunqꝫ Moſes, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui diuino afflati ſpiritu protulere. Talis eſt argentea Columba illa, cui aurum in dorſo, poſteriorem partem verſus inductum. Significat quidem hoc, vt Theologi noſtri interpretantur, inſtare à tergo aurum perpetuæ felicitatis. Nam quam quis quietem in humanis aſſequatur quæ præ manibus ſit, & ante oculos ſita, eã per argentũ, quo anteriores Columbæ iſtius partes bracteatæ ſunt, accipiunt. Longè autem precioſiorem illam, quæ ſubſecutura eſt poſt obitum, per aurum à tergo illitum, intelligunt, ſi modò, vti ſuperius monuimus, ante noctis tempus ad arcam cum oleæ ſurculo reuertamur. Nam & apud aruſpices profanos, feliciora tempora ſubſecutura indicatũ eſt, ex aureo gibbo, quẽ ſibi acceſsiſſe in tergus Domitianus Imp. paulò antè quàm interficeretur, per nocturnã imaginẽ viſus erat ſe videre. Eucherius Columbã illam argento illitã, cuius poſteriora in ſpecie ſplen-

dentis auri radiabant, significasse ait, prima quæque in diuinis literis argento fulgere, occultiorem verò sensum longè preciosiorē veluti aurum rutilare: longaque admodum disceptatione rectè procuratum ostēdit, vt illa sermonum, qui de diuinis haberentur, castitas intemeranda à promiscuis cunctorū oculis, in abdito seposita, suo quasi quodam velamine pudicitiæ cōtegeretur cœlestibus obumbrata mysterijs, sicut secreto ipsa suo diuinitas operiebatur. Nam quid aliud sibi vult, Aperiā in parabolis os meū, & in ænigmate antiqua loquar, quàm hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud: Iesus in parabolis loquebatur ad turbas: nisi, sermones suos mystico sensu conuelabat? Ita Prophetæ, ita Apostoli ab vsitato loquendi more recesserunt, facilia in promptu habētes, magna in recessu cōtinentes. Quod ea de causa congruum fuit, vt sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicut merito, ita & specie discernerentur, ne illa cœlestium arcanorū dignitas passim & indiscretè pateseeret, sanctumque canibus, & margarita porcis exponerentur. Ita cōsecrata vasa templi, inuoluta promiscuus populus ferret, nec tamē conspicerentur. Addam & illud, quod ab eodem Eucherio traditum in ijs quę de formula spiritalis intelligentię scripsit, Posteriora in diuinis incarnationē (admisere enim vocabulum Theologi) filij Dei, quæ subsecutura esset, indicare: eoque spectare quę per angelum Moysi dicta sunt, Posteriora mea videbis, faciem autem meam videre non poteris, quia scilicet Patrem nouit nemo nisi filius, et cui voluerit filius reuelare. Atque hæc quidem de Columbæ hieroglyphicis Theologi veteres tradidere: & argenteā eam, purissimo scilicet candore spectabilem fuisse dicunt, quę supra caput astiterit Assertori nostro, dum sanctissimæ illi aspergini in Iordano tinctus initiaretur. Columbæ autem oculos habere, vt Canticorū cantico, ea intelligitur anima, vt tradit Adamantius, quę diuinas literas non in superficie primoribusque, vt aiunt, labris, sed ad intimū vsque sensum exquirit. Duabus hæc dum sedet, alis tegitur: ijsdem nixa fertur in sublime. Volamus, cùm philosophica quadam morte separati à corpore, rapimur ad diuina: sedemus, cùm in amicorū cōuentu atque cōsortio, de sobrietate, de temperantia, de modestia sermones varios cōmiscemus: cuiusmodi illi sunt qui nos quotidie monēt, vt cum Columba pro cantu gemitum edamus, cùm scilicet quę perperàm à nobis facta sunt expendimus: id procuremus, vt veluti Columba felle careamus, hoc est, iracundię amaritudinem à nobis amoueamus, vt Columba osculis inhiemus, quippe pacem ipsam vndecunque perquiramus: vt columbæ gregatim volitemus, piorū scilicet cōuentus candida simplicitate prędítos frequētemus: vt Columba ex rapto viuere abhorreamus, nempe nulli esse iniurij, nulli detrahere, neminem offendere caueamus: vt Columba, cùm cibum sumimus, meliora grana secernamus, dicta quidem præceptaque ad institutionē & bonos mores facietia, à turpibus seligentes, ea gustare properemus: vt Columba cadaueribus vesci abominemur, affectus scilicet qui corpori sunt insiti, qui sensibus adblandiunt, auersemur: vt Columba in petræ foraminibus nidulemur. Petram Christū diuinæ lectionis Magistri interpretantur, in cuius vulneribus & plagis nidum nostrū imponere debeamus, vt Columbæ iuxta riuos & fluenta resideamus, vt vmbra accipitris inspecta, si fortè impetū in nos fecerit, possimus eū commodius & expeditius declinare. Fluenta, riuos, aquam cœlitùs stillantē pro disciplina poni, alibi dictum: hinc igitur lectionibus incumbendū admonemur, vt à mali dęmonis fraudibus ita nos facilius subducamus. Vt Columba geminos pullos enutrianmus. Columbam

A lumbam amorem superius significare dictum. Geminos igitur amores educemus, vnum quo Deum piè colamus, alterũ quo mortales alios ardenti quadam charitate prosequamur: quæ quidem si præstiterimus, nihil nobis ad bene beateq; viuendum est in posterum defuturum.

DE TVRTVRE.

PArum Ægyptijs cognita Turtur fuit, nisi plura super ea tradiderunt, quàm legatur apud Horum. Sed enim minimè verisimile est, sacerdotes eos in vniuersa rerum natura toto vitæ tempore versatos, non longè plura ac penè innumera intellexisse, quàm ea paucissima, quæ, vt Plautus diceret, frustillatim hîc & illic conspiciuntur. Sed quoniam doctrina hæc prorsus extincta est, satis nobis fuerit, si quando corpus ipsum ab inferis reuocare non possumus, aliquam tamen rei vmbram ob oculos exhibere, siue ab Ægyptijs, siue ab Hebræis, siue à Græ-B cis aut Latinis ea tradita reperiantur.

CONTINENTISSIMA VIDVITAS.

PLerique igitur continentissimam viduitatem exprimere cùm volunt, Turturem in aliquo ramo insidentem pingunt: ea enim coniuge vita functo, ita se ab aliarum volucrum consortio separat, tantiq; mœroris exempla exhibet, vt nunquam inde societatem inire cum alio quopiam patiatur, sed quod reliquum est vitæ, absque coniuge in perpetuo cœlibatu degat, sola volet, neq; in frondescenti ramo vnquam insideat, eaq; omnia faciat, quæ ad luctum spectare, & ad viduitatis ac solitudinis mœrorem exprimendum aptissima vel in homine videantur. Eiusdem est etiam mas continentiæ, qui nulli amplius fœminæ copulatur, sed in eodem comparis desiderio perseuerat. quinetiam dum viui sunt, mas nullam aliam adit, quàm eam vnam, qua cum semel coniunctus fuerit, & identidem fœmina suum ipsa marem vnum tantùm agnoscit. Quod quidem ex eo maiorem affert admirationem, quòd nullus adhuc hominum, neque quidem ipse Paulus, ausus est legem viduitatis præscribere: & tamen vna inueniatur auicula, quæ nos sponte in continentię moribus antecellat. Audiant, inquit C Basilius, mulieres ipsæ, vt animalia rationis expertia v[illegible]duitatis honestatem indecoro iterati connubij anteponant, si hæc auicula, recordatione consortis, coniugium alterius abnuit, sua contenta solitudine.

PVDICITIA.

APud Hebræos ipsos omnino reperias Turturũ par pudicitiam significare: siquidem, vt apud eundem Basiliũ habetur, in circuncisione par Turturum aut duos pullos columbarũ offerre mos erat, quod indicium esset pudicitiæ, ac vitæ cõtinentis exemplũ. Origenes porrò, siue ea Cyrilli fuerint, quæ in eãdem prorsus sententiam plerisq; locis & huic & illi inscripta reperiuntur, tunc offerre nos Deo muneri par Turturum inquit, cùm mentem nostram Dei verbo velut vero coniugi sociauerimus, sicut hoc genus auium vnũ atq; illud idem castum seruare coniugiũ dicitur. Addit alibi, Apostolos, cùm de castitate sermonem habent, eam per Turturem, quam memorauerint, intelligi. Diuinæ siquidẽ literæ per Turturem vnamquãq; animam castitate prędítam intelligunt, de qua Psalmo LXXXII dictum volunt, Inuenisse eam nidum, vbi poneret pullos suos, hoc est, Ecclesiam, piorum scilicet cœtum, vbi virtutum genus omne appareret.

Turturis enim pulli pro virtutibus accipiuntur. Alibi diximus pudicitiã à Romanis velata facie pingi sculpiq́ꝫ solitam, & apud alios testudini æquiparatam, quòd pudicarum est sese domi continere, & frequentia loca omnia declinare. Atqui Turtur in secretioribus & remotis à multitudine locis vitam transigit, aut deserta montium deligens, aut secreta syluarum à frequentiore auium aliarum cœtu sequestrata. D

PROVIDENTIA.

OBlatio verò Turturis & columbæ in sacris literis significat, vt Hesychius exponit, hominem contemplationi deditum, qui munus offerat suum in scientia & mansuetudine spiritali: hîc enim opus est prudentia, vt nõ excedat legis consideratio circa res vanas occupata. Turturem quidem ponit, quia cognitionem atque prudentiam habet rerum, quas sibi necessarias fore viderit, ita vt eius exemplo exprobraretur populus Iudæorum, Hieremia dicente: Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autẽ meus non cognouit iudicium Domini. Columba autem munda est & simplex, præsentiæ sancti spiritus index, quales esse oportet eos, qui diuinarũ literarum contemplationi sese dedicarũt: quam quidem simplicitatẽ IESVS Assertor noster Apostolis ita cõmendauit, vt eos simplices esse debere sicut columba identidẽ admoneret, & beatos mũdo corde plurimũ affirmaret. Ideoq́ꝫ Ezechias cùm neq́ꝫ altũ sapere vellet, neq́ꝫ maiora se quęrere paratus esset, Meditabor, inquit, vt columba. E

SALTATIO.

APud Philippum illum qui sacerdotum Ægyptiorum lemmata quædã Grecè scripta posteritati tradidit, saltatorẽ hominem & tibiis deditũ, per Turturem significari comperio, neq́ꝫ quicquam aliud: nam eã omnino tibiis mirum in modum affici compertũ est, quarum etiam audita modulatione, dare eã motus incompositos, & saltationem imitari dicunt: quinetiam eo cantu in insidias allici atq́ꝫ capi. Ad huiusmodi saltationem addemus, quòd Theocritus Idyllio cui Συρακούσιαι titulus est, loquaciores quasdam fœminas Turtures vocat: illę enim non ore tantùm garrulitatem ostentant, verùm etiam caudæ motu, qua propemodum obstrepere videntur.

INTELLECTVS ÆTHEREVS.

AT in diuinis literis Turtur intelligentiã, quæ à diuino spiritu est, significat, ait Eucherius, eo Cantici Canticorũ loco: Vox Turturis audita est in terra nostra: neq́ꝫ inficiatur idem de columba dici. Sed spiritum sanctum ex columba tunc intelligi vult, quando, quæ de sacris literis disputatio commentatioq́ꝫ profertur, ea manifesta est & adaperta: tunc verò ex Turture, cùm res altis obscurisq́ꝫ mysteriis agitatur. F

DE HIRVNDINE.

ET quoniam Hirundo, quam Hieremias dicit turturi comitem itineris additam, in manus incidit, eaq́ꝫ non minus garrula quàm turtur notetur à Theocrito, naturæ puritatem quandam secuti, significata eius superioribus duobus, priusquam abuolet, excipiemus, quæ sunt huiusmodi.

ÆQVALITAS.

AEgyptij per Hirundinẽ in primis, quæ filijs suis cibum subministraret, hominem intelligebant qui liberis ęquas hęreditatis portiones distribueret.

Neq́ꝫ

A Neq; nō principem, qui se ciuibus æquaret suis, neq; vllo vellet ornatu vel apparatu magis quàm reliqui, sumptuosiore accipi. Hirundo siquidem mira filios alit ęquitate, singulis cibum parem impartiens, ea adhibita diligentia, ne qui semel acceperit, bis accipiat, atq; ita, vt par sit omnium sportula, procuret. Æqualitatis istiusmodi adeò studiosus fuit Hadrianus Imp. vt in victu familiari Homericum illud obseruari voluerit, ne quis δαιτὸς ἐΐσης indigeret: quoq; obsonatoribus nullum relinqueret peccandi locum, sępe fercula de mensis aliorum etiam infimorum apponi sibi iubebat. Nihil enim ad conciliandos sibi populorū animos æquè principibus prodest, quàm æqualitatis ostentatio. Nam cùm potentia suapte natura odiosa sit, per moderationem maximè omniū euadit amabilis.

INSTITVTIO.

SVnt qui calathum cum pullis hirundineis in aliquot veterum monumentis obseruatum, hieroglyphicum institutionis esse contendant, argumentúmq; eiusmodi ad Osiridis & Cereris beneficia in mortales collata, referant, quòd scilicet ab iis & viuendi leges, & agri colendi præcepta receperimus, & ęquo cum B reliquis iure vitam degere didicerimus. Legifera enim Ceres est Poëtis, de qua plura alibi. Et apud Diodorum in sacris Ægyptiorum literis, Osiris Iupiter, iustus, pater, dux, & consultor omnium habetur: quæ siue ad institutionem, siue ad æquitatem accommodes, omnia quadrabunt.

ARCHITECTVRA.

STudiosum ædificationis hominē, quiq; ampla ædificia, vel etiā oppida condiderit, per Hirundinem, quæ nidum astruat, intelligi nonnulli volunt: ab Hirundinibus enim aggeres fluminibus opponere, muros construere, domos cæmentitias ædificare didicisse nos, qui de architectura scripserūt autores optimi tradidere. Operæprecium verò est spectare alitis artem & ingenium. Cùm nidum luto construit, stramento roborat ad lutariæ paleationis normam: ac si quando euenerit vt luti copia non suppeditetur, ipsa se totam aqua madefacit, mox volutat in puluere omnibus pennis, lutum ita contrahens, ne omnino illi materia desit ad fabricandum. Manifestum autē industriæ huius argumentum in Heracleotico Ægypti ostio præstant vsqueadeò tenellæ auiculæ, molem continuatione nidorum ita vagāti Nilo inexpugnabilem opponentes stadij vnius C spatio, vt id humano opere perfici vix posse credatur: vnde mortalium primi, qui casulas ædificare cœperunt, exemplar non tantùm ad ædes, verùm etiam ad aggeres & munitiones construendas acceperunt.

PATRIMONIVM.

HÆreditarium patrimoniū ex asse filiis relictum, per nidum hirundineum apud sacerdotes Ægyptios significare tradit Horus, hieroglyphico inde desumpto, quòd ab auiū nulla nidus tanto labore, tanto studio, tam diuturnus, & posteris quoq; vsui futurus ædificetur: nam si parentes intereant, eam adeūt hæreditatem filij, vel eam artem à parentibus edocti, vnde sibi necessaria cōparare posśint, norunt. Agnoscit hoc Basilius, vbi ait: Nemo paupertatē deploret suam, neq; is de sua vita desperet, actumq; iam esse de ipsa putet, cui nihil est de patrimonio relictū: non enim desunt artes & industriæ, quibus si nos exercere voluerimus, neq; Hirundinibus deteriores esse, vitā cōmodè agere valeamus. Huius verò hieroglyphici argumentū ex eo desumptū scribit Horus, quòd, vti superius dictum, Hirundo vsqueadeò filiorum cōmodis studet, vt vel peritura, dum aqua perfusa, & puluere volutata capturæ periculum adit euidentisśimū,

nihilo secius sedem filiis paratura opus perficere conatur. D

IMPLORATIO AVXILII.

INuenias apud Xenophontem (quisquis ille fuerit) eo libello qui titulo de equiuocis circumfertur, per aues has in nido ore patente pictas, populos auxilium implorantes hieroglyphicè significari: nidus enim patriam, os verò adapertum clamorem & implorationem ostendit. Hinc illud Ezechiæ cantico: Sicut pullus hirundinis, sic clamabo. Vnde admodum eruditè Plautus Hirundines obiicit in somniũ Demonæ, quas Simia solicitabat, qui sit filium statim penes lares suos in phano Veneris opem implorantẽ inuenturus: illa enim Hirundinum more quodammodo transfretauerat, & ad consuetas sibi sedes, domum quidem paternam, delata erat.

AMICVS INVTILIS.

APud aliquos Hirundinem pro amico poni tum inutili, tum ingrato & perdifficili, comperias, quippe qui moribus nostris, & familiaris vitæ rationi difficulter assuescat. Hirundo siquidẽ nostro magis quàm vlla alia volucris contubernio freta, diu nobiscũ versata, nostra omniũ maximè familiaris atque domestica, nullã tamen nobis vtilitatẽ affert, nunquã mansuescit cicuratur've. Proinde verno, hoc est, tranquillo aduentante tempore, nos inuisit, & quasi in officio futura præstò est: hyeme verò, hoc est, turbido cœlo instante, aduersaque fortuna ingruente profugit: qua similitudine vtitur ad infidam amicitiã notandam, autor Rhetoricorum ad Herennium. Eaque de causa Pythagoras eas à tectis ablegauit, id scilicet innuere volens, huiusmodi notæ homines euitandos, ac nullo pacto consuetudinem & amicitiã cum illis ineundam esse. Id quod & Plutarchus Symposiacôn octaua decade latius explicauit, quæ ne tam multa congeramus, breuitatis causa præterimus. E

VERNVM TEMPVS.

ILlud verò nulli nõ innotuit, Hirundines plures cõuolantes à mari verni temporis indiciũ esse, cùm vulgatum sit adagium, Vnam tantũ Hirundinem ver nõ facere. Accedit huc Ciceronianũ scomma in C. Verrẽ, vbi dicit: Satísne vobis magnam pecuniã Venerius homo, qui è chelidonis sinu in prouinciã profectus est, Veneris nomine quæsisse videtur? Alludit, inquit Asconius, ad nomẽ, quod Hirundo, quam chelidona Græci vocant, Veris, id est, temporis verni sit amica: illa enim adulto semper vere prȩstò est, totamque apud nos æstatem agit. Atque hoc illud est quod Horatius ait, Cum Zephyris & hirundine prima. Et apud Aristophanẽ, Equitibus, παῦδόν οὐχ ὁρᾶθ', ὥρα, νέα χελιδών. apud Athenæum legas Rhodiis prȩcipuum fuisse morem sub tempus vernũ Hirundinẽ inuitare, idque χελιδονίζειν dicebant. Apud Aristophanem Hirũdo chlænã vendere, theristrum emere suadet: præteriisse quippe hyemem admonuit, adesse verò æstatẽ. F

GARRVLITAS.

CÆterùm D. Hieronymus et Cyrillus cum Aristotele cõsentientes, per prȩceptum illud Pythagoricum, ὁμωροφίους χελιδόνας μὴ ἔχειν, abstinendum à cõmercio garrulorum & susurronum intelligunt: quam quidem sententiam corroborat Alexandri historia, quem cùm quiescentem Hirundo quædam magno garritu supra Regis caput importunè volitans interturbaret, Aristander Thelmiseus pro domesticis accipiendum, qui Alexãdro insidias pararẽt, interpretatus est, quas tamẽ facilè deprehenderet, idque garritum indicare: quod euentus postmodum comprobauit, Alexandri Aeropi, quem ex amicorũ numero Thessalis

equitibus

A equitibus præfecerat, consilio patefacto. Sanè κωτίλη ἡ χελιδὼν Hesiodo, propter garrulitatem, vnde poëta is κωτίλουσα formauit: κωτίλλειν enim garrire est: eoq́ue cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur. Et Aristophanes, Ranis, musæa hirundinũ vocat nugationem nihili, & quæ folijs leuior sit. Sunt qui super hoc D. Hieronymum impugnent, sed ij fabulose potius, rhetoricéque lasciuiunt, quàm quicquã sani afferant, præter ea quæ desumunt ex Plutarcho. Nos ex Nicostrato garrulitatem hanc notatam his iambis afferemus:

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν,
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.

Loqui si indesinenter, multaq́ue & velociter,
Prudentiam indicaret, vtique hirundines
Fortasse quàm nos sapere dicantur magis.

LVCTVS ET QVERIMONIA.

B ALij Pythagoricum idem symbolum interpretantes referũt ad tragœdiam, quasi triste omen, lugubreq́ue argumentum secum afferat Hirundo, quæ, vt apud Ioannẽ Grãmaticũ in Hesiodi Cõmentarijs legimus, cùm prius Philomela Pandionis esset, nũc Hirundo auis Τηρεύς, φησὶ, με ἐβιάζετο: Tereus, inquit, mihi vim intulit. Nam quod nonnulli tradiderunt Philomelã in lusciniã abijsse, idem autor Procnæ, nõ Philomelæ id obtigisse dicit: καὶ πρόκνη ἀηδὼν γεγονυῖα τὸν ἴτυν ὀδύρεται: Et Procne in lusciniam commutata Ityn deplorat. Idem apud Ouidium habemus:

Sola virum non vlta prius mœstißima mater,
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.

Ita & Horatius Flaccus de Procne loquens, quamuis nõ expresso nomine, lusciniæ tamen similem dicit:

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix auis & Cecropiæ domus
Aeternum opprobrium, quòd malè barbaras
Regum est vlta libidines. Et Catullus eodem modo:
C *Qualia sub densis ramorum concinit vmbris*
Daulias absumpti fata gemens Ityli.

Sentit idem doctissimus Probus in Bucolicis. Sed hinc alia oboritur quæstio, quoniam super eadem hirundine dixerit Hesiodus,

Τὸν δὲ μετ' ὀρθρογόη Πανδιονὶς ὦρτο χελιδών:

Quem manè gemens Pandionis excit hirundo.

ὀρθρογόη exponunt interpretes, clamosa, non autem diluculò flens, cùm Hirundo tota calamitet die, non autem manè tantùm aut vesperi, veluti facit luscinia. Sed hîc quoque quantum pertinet ad cantus querimoniã & fletum, quæstionem mouet Proclus, Platonis nixus testimonio, nullã alitem dicens dolore affectã canere: quare quod Hesiodus de Hirundine ὀρθρογόη scripsit, is ὀρθροβόη legendum censet, quæ scilicet matutinò clamet. Atqui nullo etiam teste scimus auem nullam afflictam canere. Sedenim haudquaquã leuiter, sed ex arte Poëta dixit Hirundinis loquacitatẽ lamentationẽ esse, fabulæ ratione habita, quæ de Pandionis filia fertur, cuius lamentationẽ paulo antè ex Io. Grammatico retulimus. Sed quonam modo Proclus lugere negat Hirundinẽ, cùm eam Pãdionis filiã agnoscat? quóve modo ὀρθροβόη scribendũ contendit, cùm nõ matutinò tantùm, sed toto vocife-

D

retur die, diluculo verò haudquaquam magis? Sed vt ad Platonis sententiam conuertamur, ille nimirum de auibus, quatenus aues sunt, afflictas eas nõ canere dixit: qui verò flebili quid Pandionis filijs attribuũt, ad eam, quæ de ijs fabula vulgata est, respiciunt. Verùm operæprecium est fabulam, quemadmodum apud Sophoclem digesta est, poëmate de Tereo, subtexere. Pandiona quidem, ait is, Atheniensem filias habuisse Procnen & Philomelam, quarum Procnen Tereo Thraci in matrimonium collocarit, qui Ityn ex ea filium suscepit. Aliquo verò pòst tempore accidit vt Tereus Athenas repetierit, Philomelã ad Procnen vxorem deducturus in Thraciã, quam in Aulide Bœotię deflorauit, linguamq́ eius abscidit, ne quid ad sororem deferre posset. Cùm verò hæc in Thraciam appulisset, historiã vt acta fuerat, acu pingit, remq́ ita omnem manifestat. Procne re cognita Ityn filium discerpit, patriq́ Tereo epulãdum apponit. Hic verò vbi se filium absumpsisse cognouit, eas erat districto iam gladio interfecturus, quas Dei miserti, vt aiunt, in aues transmutarũt, & Procne quidem luscinia facta, Ityn absumptum lamentatur, Philomela Hirundo, Tereus mihi vim intulit, assiduè clamat. Ille verò in epopem mutatus, πȢ πȢ gemens dicere videtur. Hæ cùm filiũ meum discerpsissent, eum mihi in epulas apposuerunt. Quare Proclus veniam antiquissimo poëtę dare potest, qui sorores infelicissimas, etiam aues factas, sortem quanq; suam, quasi permanente præteritæ calamitatis memoria, ita lamentari confinxerit.

PEREGRINATIO.

IN coniecturis alioqui, habere se Hirundinis caput imaginari, peregrinationẽ significat: id enim earum auium præcipuè proprium, vtpote quæ neq; quidẽ apud parentes degere soleãt. Hinc Hirundo quæ in Pyrrhi tabernaculo nidum posuit, rerũ quæ peregrè instituerat, irritum euentũ ostendit. Indicauit id ipsum Cyro, quæ in tectis eius nidificauit. Quamuis Dionysio priori arcem relinquenti, cùm ibi nidularentur, reditum portendêre.

RESIPISCENTIA.

SVnt qui resipiscentiam per Hirundinem acu transfossam oculos indicent: ea siquidem si vulneratis oculis obcæcata fuerit, oculos tamen & lucem recuperare fertur. Cuius rei causam commentantur, imperfectionem quandã qua prędita sit, natura quippe nondum vires omnes subministrante: in pullis enim tantùm hoc euenire, quare si punctu læsi eorum oculi fuerint, superesse vigorẽ adhuc luminis, quem natura ipsa subministrat. Lumen autem pro sapientia & cognitione poni, perinde ac pro imperitia & insipientia tenebras, vnicuiq; manifestum crediderim. Tertullianus addit, vti eam ad hoc chelidoniæ suæ beneficio, cuius scilicet herbæ succo pullorum oculos oblinat, atq; ita visum restituat. Ne tamen nullus sit nobis ex Hirundine vsus, Cecinnam Volaterranum equestris ordinis virum, legimus comprehensas Hirundines in vrbe, secum in expeditionibus afferre solitum, quas postmodum victoriæ nuncias amicis mittebat in eundem nidum remeantes illito victoriæ colore. Vt minus iam illud admiremur, quod à Fab. Pictore traditum aiunt, cùm obsideretur præsidium Romanũ à Iugurthinis, Hirundinem ablatam à pullis ad se mox cum epistola redijsse, vt lino ad pedes eius alligato, nobis significaret quoto die adueniente auxilio, eruptio fieri deberet.

PIERIVS VALERIANVS AD ANGELVM COLOTIVM BASSVM, DE IIS QVÆ PER OLOREM, LVSCINIAM, PSITTACVM, ET ALIAS ALIQVOT aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

A *Optimè quidem, doctissime Coloti, vt totius es antiquitatis studiosissimus, bonarumq; disciplinarũ egregiè peritus, mecũ sæpe de nõ cõtemnendis veterũ scriptorum inuentis, quocunq; scripta fuerint argumẽto, disseruisti, etiam si nõ vsquequaq; eorum enitescat eloquentia: quæq; ex diuturna & varia tam Græcorum quàm Latinorũ lectione, & eorũ etiã qui remotiora quædã literis mandauere, de prodigijs, de somnijs, de sacrificijs, deq; multis antiquorũ ritibus & institutis collegeras, mecum cõmunicasti, quæ licet ex vsu iam recesserint, delectãt tamen, & veterum scripta reddunt ad intelligẽdum faciliora. Præcipuè verò ea mihi placuere, quæ de ponderibus & mensuris comperisti, quæ paucissimi hactenus perspexere, licet idem saxum voluere pleriq; ætate nostra conati* B *sint. Hæc, inquam, mecum ingenuè conferre, meaq; vicissim qualiacunq; esse auscultare dignatus es. Quia verò videbas cogitationes meas ad materiam hodie, dicere possumus, intactam, vel parcissimè à nonnullis traditam, intentas esse, ad Aegyptiorum scilicet hieroglyphica studiosius anhelare, longamq; istiusmodi rei seriem iam instructam, non tamen absolutam, quam tamen quanta poteram festinatione vrgebam, vt quod angustia temporis inuidebat, industria & vigilantia suppleret, subinnuere visus es mihi, cupere te quamplurimum, quæ super Olore cõscripsissem inspicere: nimirum enim quod senio tuo tam iucundo, tam facili, tam vrbano atq; festiuo cõueniebat, poposcisti. Quare ego tuo huiusmodi studio delectationeq; perspecta, nihil contatus Olorem ad te misi: poëticam quippe alitem optimo Poëtæ cantatricem in senectute sua, suauissimã seni lepidissimo, qui ætatem iam grãdiorem pari cum Cygnis harmonia traducit, Sophocleamq; secutus diligentiam, Musas cursu nunquam intermisso prosequi perseuerat. Subsecutæ autem sunt Olorem aliæ quoq; eiusdem ingenij volucres, Luscinia, Psittacus: quinetiam nonnullæ earũ æmulæ, sed præ raucitate sua mimæ illarum potius quàm cantatrices, Pica, Larus, Miluius, Gryphus, & Coruus demum. His omnibus necesse est caueam pares vnicuiq; suam, quia tua indigent saginatione: quæ quidem tibi haudquaquam grauis futura est, viro eorum, quibus alites* C *meæ pasci queãt, opulentissimo. Sed vt iocari desinamus, tu vale, & quantulumcunq; id est quod exhibere potuimus, boni, vti solitus es, consulito. quod enim ab amicissimo profectum est, id & ames, & charum habeas necesse est.*

SENEX MVSICVS.

AEGYPTII sacerdotes senem Musicæ studiosum per hieroglyphicam Cygni effigiem significare consueuerunt, quippe quem omnes eo suauius modulari ferunt, quo magis in senium vergit. Musicæ verò illi symbolo (vt hoc obiter interpretemur) compositissimos mores intelligebant, veluti in senibus mores ipsos com politiores, & sibi maximè consonos esse par est: de ijs loquor, qui Colotio similes, sanctius instituti, vitam integerrimam, & à turpitudinibus alienam peregêre. Socrates porrò apud Platonem, Cygnos tum magis dulciusq; canere affirmat, cùm se breui præsentiunt morituros, quasi lætantes Deo gratias agere videantur, quòd ad eum, cuius ministri sunt, migrationem parent. Addit, homines quosdam, cùm ipsi mortem expauescant, Cygnos quoque falso criminari, cantusq; huiusmodi dicere doloris argumentum esse, quem ex aduentan-

te morte conceperint: sed enim haudquaquam animaduertunt, in omni volatilium genere nullam esse auem, quæ vel in esuritione, vel in rigore, aut alio quopiam incommodo, quo se affectam sentiat, emoduletur, cantillet've, non lusciniam quidem ipsam, non hirundinem, nõ epopem: quarum cantum, & luctum & querimoniam esse fabulantur. Sibi verò videri neq; quidem aues has, neque Cygnos præ dolore canere, sed quia Phœbo sacræ sunt, eaq; lætitia concitatæ, forsan & diuinatione præditæ, alterius vitæ bona præsagiunt. Hinc M. Tullius Tusculanis quæstionibus Cygnos ait non sine causa Apollini dedicatos esse, sed quòd ab eo diuinationem habere videantur, quia præuidentes quid in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriantur. Omnino autem quod de morte narratur, falsis aliquot experimentis compertum est: tametsi Lucretius poëta peruulgatam tangit opinionem, cùm eos nece detortos, ac anxiè cruciatos, liquidam lugubri voce querelam attollere ait ex vallibus Heliconis. In quo illud etiam animaduertendum, ad hoc & Horatium & alios respexisse, cùm poëtas Cygni symbolo nuncuparunt.

D

E

POETA.

NAm veluti Cygni senio confecti argutioribus, ob gutturis exilitatem, organis effectis suauiorem simul & vocaliorem emittũt vocem, ita etiam boni poëtæ, quo per ætatem magis profecerunt, scribere itidem solent & elegantius & sapientius. Sic Oedipus Coloneus ea conscriptus ætate, qua propter senium autor desipere videbatur, à filio etiamnum rei familiaris malè curatę actus insaniæ reus, omnium quæ antea conscripserat operum cultissimum iudicatum est. Et Isocrates (vt Oratores etiam huc admittamus, nam & id dicendi genus musicum est, & certis constat numeris) Panathenaicam orationem, omnium quas antea scripsisset luculentissimam, post octogesimũ vitæ annum elucubrauit. Sic Pontanus & Vraniam & Meteorica, Syncerus Actius poëmata pleraq;, Aurelius Augurellus Chrysopœiam, & alij pleriq; ætate nostra bene literati viri eo suauius cygneum hoc melos emodulati sunt, quo magis visi consenescere. Sic tu Musas assectaris, quæ salis & lepôris plurimum præ se ferunt: deniq; omnia quæ ad eruditionem spectant, non ignauiter peruestigas. An verò Platonem dissimulare poterimus, quem annum circiter octogesimum agentem scribendo vita functum aiunt? Vt fabulosum minimè videatur, quòd Socratem perhibent per quietem existimasse nouellum se Cygni pullum inter genua tenere, qui plumis repentè sumptis euolauerit in sublime, ætheraq; omnem suauissimo clangore cõpleuerit: postridieq; Platonem ab Aristone patre ei commendatum in institutionem: visoq; statim puero dixisse Socratem ferunt, eam esse auiculam, cuius imago nocte proxima sibi per somnum fuerat obuersata.

F

MVNICIPIBVS INiurius suis.



SEd, vt etiam attingamus poëtarum fabulas, Cygnum aiunt hominem municipibus suis iniurium hieroglyphicè significare. Siquidem Olores in volucrum genere id habent peculiare, vt alter alterum depascatur, atq; inter se morsus conuertant, vnde illum crediderim Pindaro inhospitalem appellatum: id quod nescio qua æmulatione præstãtiæ, in poëtis præcipuè,

&

A & nunc esse, & fuisse semper, exploratissimum est. Nam vt ipsi aiunt,

Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Adde quòd Melistus Euboicus auem hanc ita conuicijs plenam esse dicit, vt ea clamante, reliquæ aues quæ præstò sunt conticescere cogantur.

ANIMI CANDOR.



SEd fuerint hæc improborum exempla, cùm ego bene literatos viros eo benigniores candidioresq; semper expertus sim, quo magis & ingenio & eruditione pollerent. Pontanum aiunt omnium ingenia fouisse, de nullo vnquã etiam cum familiarissimis obloqui solitum. M. Antonium Sabellicũ, quem ego per quinquennium audiui, tanto candore præditum agnoui, vt quia nulli vnquam detraheret, neminem carperet, neq; manifestos quidem hostes incesseret, quos professionis initio, molestissimos B inuidia homini comparauerat, & quòd omnes alba, quod aiunt, linea notaret, non emuncti satis iudicij plerunque retulerit notam. Talem fuisse Romæ Pomponium Lætum aiunt, qui licet à multis iniuria lacesseretur, nunquã tamen ipse maledicendo calumnias propulsare curauerit. Talis apud nos Nicolaus Leonicus, talis tu, talis Iacobus Sadoletus, cuius nomen ætate nostra in Modestiæ appellationẽ abijt. Sunt itaq; Cygni, qui verè literati sunt, qui benigni, qui nulla syncerum animum macula labefactarunt. Nimirum enim candoris est indicium Cygnus, quem omnes insignem memorant albedinis epitheto, ne λευκότητα albitudinem, vt Plautus, dicam. Ita apud Ouidium:

Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et, candidior Cygnis, apud Virgilium. Theocritus ea de causa θήλω κύκνον dixit, quòd fœmineus color plurimùm à cãdore cõmendari soleat. Albos autem esse à natiuitate Cygnos, ait Hellanicus.

GLORIÆ CALCAR.

C IIdem verò poëtæ hoc commune cum Cygnis habent, quòd gloriæ studio trahuntur, fauorisq; & laudationis omnino sunt auidiusculi,

Nec petitur sacris nisi tantùm fama poëtis.

Cygni quoq; tunc suauius canũt, cùm Fauonius eos ad cantum visus fuerit inuitare: ζεφυρῷ γὰρ χρήσονται πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐλαφρῷ τε ὠδίῳ, ait Philostratus, Phaethonte. Sed longè venustius & plenius id recenset, vbi palustria & aquatica loca verbis pingere conatur. Ælianus quoq; non canere eos ait, nisi flante Zephyro.

M V S I C A.



QVod quidem ideo repetẽdum duxi, quia si quis Musicã ipsam aptissimè describere voluerit, nõ aliam libentius speciem imitabitur quàm quæ in hunc modum ab eo autore oculis subijcit. Ex Oloribus verò qui vocaliores sunt, in ripæ margine, circulo quodam facto, sidunt, vbi argutum nescio quid certandi studio videntur emodulari. Cantilenæ verò signum videas puerulum alatum, qui ventus Zephyrus est, is enim cantũ Oloribus inspirat, & elargitur. Pingitur verò is delicatus, mollis, cuiusmodi est au-

ra eius, quam libenter adeò captamus. Olorum verò plumæ identidem afflatu D eo surriguntur, quippe quæ repercussu venti commouentur.

APOLLO FIDICEN.

APud Card. Hippolytum Medicen alumnum meum, signum ex marmore pulcherrimè ductum habemus, qui nimirum Apollo Fidicen est: læuam enim manum admouet ad lyræ iugum: ea Cygni dorso sustinetur: Cygnus ipse collo suauiter reflexo, rostroq; ad chordas verso, parē cum lyra videtur harmoniam emodulari. Dextera dei dextro innititur genu, eaq; plectrū continet: adiacet ibidem humi pharetra, vtpote signum, deum ipsum non semper arcum tendere, sed aliquando tacentem Musam cithara suscitare. Et hæc quoq; faciunt ad Musicæ significatum.

ORPHEVS.

SAnè Plato Ægyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, cùm felicem illam ciuitatem conderet, illic fermè ait Orpheum Calliopes filium, cùm à mulieribus fœdè discerptus excessisset è vita, homine, quod erat, derelicto, in Cygnum E emigrasse mutata specie, vt qui insignis Musicus fuerat, Musicam itidem perseuerātius exerceret. Hinc locum mutuatus est Horatius noster, cùm in Cygnum abire se scribit ad Mecænatem:

Iamiam residunt cruribus asperæ
Pelles, & album mutor in alitem
Supernè, nascunturq; leues
Per digitos humerosq; plumæ.

Et cùm piscium silentio vocalissimam opponeret harmoniam, ita de lyra canit:

O mutis quoq; piscibus
Donatura Cygni, si libeat, sonum.

Platoni ea super Orpheo scribenti adsentitur Æneas philosophus, qui quidem vbi ex Chaldæorum, Ægyptiorum & Græcorum opinione defunctorum animas euocari posse docet, Orphea Cygni specie euocandū ait. Quòd si quis Homerum euocare voluerit, oportere eum Lusciniæ formam indutum apparere: F de qua paulo pòst.

NAVIGATIO SECVNDA.

CVm verò Cygni & aquis & Fauonio plurimùm gaudeant, in ὀρνιθογονίᾳ solis nautis, veluti aquila tempestati, columbæ Regibus dedicantur. Hinc illud apud Virgilium:

Ni frustra augurium vani docuere parentes,
Aspice bissenos lætantes agmine Cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur.
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:
Haud aliter puppésq; tuæ, pubésq; tuorum,
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.

A

DE LVSCINIA.

VEluti post Orphea, ex antiquorū traditione, meritò succedit Homerus, ita post cygnū Luscinia locum tenet, quando, vt paulo antè dicebamus, Cygnus Orphei, Luscinia Homeri simulachrum est.

MVSICA.

NOn immeritò autem Musicam, atq; omnibus eam numeris absolutam, per alitis huius hieroglyphicum significari tradiderūt, siue multiplicem vocis varietatem, siue delectabilem suauitatem, siue pertinacem in ea cōtinuationem admiremur, vt vna deniq; perfecta Musicæ scientia sonum moduletur, quem nunc continuo spiritu in longū trahat, nunc inflexo variet, nunc conciso distinguat, intorto copulet, promittat, reuocet, & ex inopinato infuscet. Quid cùm secum ipsa murmurat, quàm plena, quàm grauis, quàm acuta, quàm crebra, quàm extenta modulatio? atq; vbi visum est, vt sonus ipse vibrans, vt summus, vt medius, vt imus exauditur? omniaq; tam paruulis in faucibus, quæ tot exquisitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. quibus Musicæ leporibus enar-B randis cum Luscinia Plinius ipse contendere videtur. Vt iam Luscinias taceamus Græco & Latino sermone dociles Druso & Britānico Claudij filijs fuisse. Huic autem aui tam genuina, tam voluptaria est modulatio, vt, si Aristoteli credendū est, obseruatū sit eam pullos erudire. quòd si procul à matribus alantur, non ita suauiter, neq; ita peritè canant. id quod tamen nō mercedis neq; gloriæ spe faciunt, quæ duo mortalibus ad augendam industriam calcaria potissimum adhibētur, sed vnius delectationis gratia qua sese oblectat. Quòd si qua vnquā auis fuit, ex cuius cantilenis homines Musicam excogitauerint, vt Chamæleon Ponticus arbitratur, nimirū Luscinia est, quam habuisse magistrā neminem pudere debeat, dummodo vim in hac re alitis non ignauiter assequatur.

GERMINATIO.

GErminationis tempus nonnulli per Lusciniam indicant, propterea quòd auis ea cùm primùm sylua frondibus incipit opacare, diebus ac noctibus quindecim assiduè canat, lætitiam testata, quam ex verni temporis aduētu persentit. ab eo verò tempore canit quidem, sed non assiduè.

C

LVCVBRATIONES.

QVare factū, vt qui eam vernis mensibus per totā ferè noctem dulci eo modulamine delectari obseruarunt, vigilantiā ex eius hieroglyphico, nocturnasq; lucubrationes significari dixerint. Nam nisi literarū studijs summa inesset delectatio, mirificusq; cōcentus, pro vniuscuiusq; ingenij captu, haud facilè reperias qui laboriosis vigilijs temerè velit insenescere, atq; assidua mentis agitatione consumi. Cui quidem sententię fauet, quod Hesiodus ea similitudine quā de Luscinia ab accipitre in altum rapta, miserabiliterq; cōquerente, posuit. Per Lusciniam, vt interpretes addunt, Poëtam causa modulationis intelligit, semetipsum scilicet, qui fuerat à iudicibus vexatus: per accipitrem verò iudices, ob rapacitatem, qui Persæ fratris largitionibus corrupti iniquè iudicauerant.

DE PSITTACO.

PSittacum apud Ægyptios, de quibus aliquid habuerim, nō inueni: sed autores, nationesq; reliquæ, auem in humani sermonis imitatione omnium maximè admirabilem, indictam minimè reliquêre.

ELOQVENTIA.



PEr eius enim effigiem eloquētem hominem, qualem se negat Tullius reperisse, significabant, cùm nullum ex animalibus rationis expertibus articulatius humanas explicet voces: id quod ideo præstat, quòd linguam habeat latiorem carnosioremq́ꝫ, & humanæ propémodum similem: nam quæ angustam habent, literas proferre non possunt. Atqꝫ hanc verisimile est inter eas, quas Psaphon Libycus enutriuit & instituit, principatū obtinuisse: ille enim cùm alioquin vir esset perditissimus, & omni scelerum obscœnitate contaminatus, viam excogitauit, quā nō modò se purgaret infamia, sed diuinos etiam honores post mortem assequeretur. Aues enim magno numero in seductū penetrale clausit, quas cicuratas, nemine conscio, docuit canere, μέγας θεὸς ψάφων, magnus deus Psaphon: mandauitq́ꝫ moriens, vt penetrale illud nulla interposita mora disiectis fenestris patefieret, atqꝫ ita prouolantibus per vrbem totam, totumq́ꝫ agrum auibus, & magnus deus Psaphon, vbiqꝫ Græcè concinentibus, factum vt sit creditus deus, & templa sacraq́ꝫ illi fuerint instituta.

DE PICA.

EST & Picæ docilitas ad humana verba, sed quoniā nō ita liquidè nec concinnè loquitur vt psittacus, et quadam omnino raucitate sermonem obfuscat, præfractoq́ꝫ sono syllabas enunciat, estqꝫ memoria minimè tenaci, vt nisi quæ didicit frequentius replicari audierit, facilè obliuiscatur, ideo non meruit, vt Psittacus, eloquentiæ titulum sibi vendicare.

GARRVLITAS.

SEd pro garrulæ potius loquacitatis hieroglyphico posita est, quod & in rudis plebeculæ ore quotidie versatur, garrulos Picæ cognomento vocitātis: ea enim & loquacitate plurima, & assidua vocum mutatione insignis est, vtpote quæ diebus ferè singulis diuersam emittit vocem. Cuius quidem garrulitatis ergò Baccho dedicatur, vt Plutarchus affirmat: dicacitate enim plurimùm ebrij valent, & arcanum demens detegit ebrietas, atqꝫ vt apud Horatium est,

Fœcundi calices quem non fecere disertum?

Sed enim super hoc plurima apud Platonem in Legibus, vbi nullum tormentū, ad veritatem eliciendam, vino efficacius adhiberi posse disserit. Mira sunt quæ de Pica Plutarchus refert, quæ alioquin loquacissima, auditis Romæ buccinatoribus obstupefacta siluerit euestigiò, tantoq́ꝫ ita silentio dies aliquot meditata, repentè quasi expergefacta omnem eum buccinarū sonum, harmoniā & numeros summa omnium admiratione reddiderit. In portentis quoqꝫ Pica sermonis significationem habet, vt ea quæ Ezelino in Feltrinos mouenti facta obuiā, & in eius humeros delapsa, indicium fuit, populum cui plurimum in loquendo studium, ad eius autoritatem se nullo negotio collaturum: pauloq́ꝫ pòst, anteaquàm mœnibus appropinquaret, affuerunt ab ea vrbe legati, qui se duci dederent, pacataq́ꝫ ad eius arbitrium omnia nunciarent. Nonnulli verò scribunt huiusmodi Picam militari signo insedisse, quam manu captam, & in augurij omen acceptam, Tyrannus ipse expeditionibus omnibus seriò circuntulerit.

SIMVLATIO.

EST & mendacij siue simulationis hieroglyphicū Pica, vtpote quæ anterio-

re

A ræ parte candida ſit, poſteriore autem nigricet, amicum ſcilicet purum atq; ſyncerum affatu primo ſimulet, mox vel decipiat, vel eludat. De his Pythagoræ dictum aiunt, τῶν μελανούρων μὴ γεύεσθαι, minimè guſtandum ex ijs, quibus eſt nigra cauda: non admittendos in amicitiam homines ſimulatores & diſsimulatores hypocritas. Quod verò facit ad mendacium, Tryphon Grammaticus ait, τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μελαίνεται, mendacium quippe in extrema parte nigreſcere.

DE LARO.

ET quoniam à Muſicis elegantibusq; volucribus in clamoſas incidimus & importunas, Larum quoq; neſcio quid obſtrepentem audiamus.

EXPECTATIONEM FRVSTRATVS.

HOminem, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen ignauiter ſit fruſtratus, oſtendere ſi vellent, Larum figurabant: illa ſiquidem clamore arguto admodum cùm parturit vociferatur, partusq́; edit plumoſos vtiq; ac ap-
B primè pennatos, cæterùm carne admodum exigua. Sunt qui hāc auem eandem cum Ceppho eſſe putent, prouerbio decepti quod circumfertur, λάρος κέπφος. Sedenim diuerſam eſſe Larum alitem à ceppho, inde mihi ſuſpicio eſt, quòd Laro longè aliud eſt ingenium quàm ceppho ſit: cepphus enim ad cibum tenuia quæq; ſectatur, vt etiam marina ſit ſpuma contentus: Larus verò inter voraciſsimas numeratur, omniuorumq́; animal eſſe fertur, vnde ſit à veteribus Herculi dicatus, quem helluonem maximum fuiſſe prædicant. Neq; temerè Ariſtophanes, Ranis, Cleonem rempub. omnem deuorantem, Laron vocarit. Præterea Heſychius Hieroſolymitanus, Larum ait eſſe auem quæ tam in mari quàm in terra verſetur, & vtriuſq; partis cibo, quem plurimum & vndecunq; perquiſitū deuoret, enutriatur: perq; eam piorum menſis Leuitico prohibitā, eos à Theologis accipi, qui circumciſionem ſimul venerabantur, & baptiſmū minus aſpernabantur, de quo Paulus, ipſo diuinarum inſtitutionum primordio, reſtitit in faciem Petro, licet ipſe Timotheum, vtpote vno ex parentibus Iudæo genitum, circuncidiſſet. Eos demum homines alitis huius hieroglyphico indicari poſſe
C manifeſtum, qui vitam ſuæ libidinis arbitrio degendā inſtituêre, modò Iudæorum rigorem in diuinis literis æſtimantes, modò in ijs tantùm quæ ad voluptatem ſuam faciūt, excuſſo legis iugo, omnia ſibi licentius permittentes, Chriſtianumq́; dogma in eo tantùm ſectantes, quòd de ſummi Dei clemētia, plus quàm audere debeant, ſibi pollicentur, mox perfractis vtriuſq; agonis carceribus, effuſiſsimo curſu in Mahumetiam, aut ſi quid hoc perditius, libertatem, & vitiorum omnium campum effunduntur. Quod verò ad Lari vocabulum pertinet, cùm adoleſcens adhuc eſſem, Luciani opuſculum De ijs qui mercede conducti aliena quadra degunt, vt ea ferebat ętas, Latinum feci. In eo locus eſt, ἰδὼν χειρὶ τῇ ἄγρᾳ, εἵλκεις, καὶ καθάπερ ὁ λάρος ὅλον παραχανὼν τὸ δέλεαρ. Illud, καθάπερ ὁ λάρος, veluti gauia feceram, ſecutus Gazam, qui Laron gauiam reddit ex Eucherio, qui vbi de Laro mentio eſt in Pentateucho, eam gauiam eſſe dicit. Et ita reliqui, vulgatis Luciani codicibus in quibus λάρος habetur, decepti, modò gauiam, modò mergum traduxere. Ita & ego, cùm alia non extaret lectio, quam pre manibus habebam, profitebar: ſed poſteaquàm Romæ in vetuſtum Palatinæ bibliothecę codicem incidi, reperi loco hoc, καθάπερ λάβραξ, lectione longè caſtiore ſcriptum eſſe. Piſcis hic eſt edaciſsimus, quem lupum Latini vocant. De piſce autem & hami eſca eo

Luciani loco agitur, non de alitibus. Sed vt ad Larum nostrũ reuertamur, versus Homeri est, ὡς ε΄ τῆς ὀδυσσείας, D

Σεύατ᾽ ἔπειτ᾽ ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.

vbi Mercurij ornatus omnis scribitur: quem locũ Maro Æneid. quarto totum sibi desumpsit. Vbi verò de mutatione in hanc alitem agendũ est, ita eloquitur:

Hinc toto præceps se corpore in vndas
Misit, aui similis quæ circum littora, circum
Piscosos scopulos humilis volat, æquora iuxta.

Hîc Seruius: Incongruum, inquit, heroo credidit carmini, si mergum diceret, vt alibi ciconiam per periphrasin posuit:

Candida venit auis longis inuisa colubris.

DE CEPPHO.

SEd quoniam & Cepphus ipse suam habet significationem, quem is in hieroglyphicis locum teneat, videamus.

FATVVS.

E

CEpphus vbiq; hieroglyphicũ est fatuitatis & stuporis, quo animal id egregiè laborat. Ferunt siquidẽ eum spuma marina victitare, cuius rei nõ ignari piscatores, spumas è littore collectas eminus proiectant, ita volucres ad escam allectantes, mox cominus, inde etiam manu porrigentes, facillimo eas negotio capiunt. Theodorus hanc Fulicam interpretari videtur, ea, vt arbitror, ratione adductus, quòd Arati carmina quædam Virgilius ad verbum ferè Georgicis expresserit, atq; vbi ille κέπφον, hic fulicam posuerit. Arati carmina ita habent:

Καί ποτε καὶ κέπφοι, ὁπότ᾽ εὔδιοι ποτέωνται,
Ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰλεῦδα φέρονται.
πολλάκι δ᾽ ἀγριάδες νῆσσαι, ἢ εἰν ἁλὶ δῖναι
αἴθυιαι χερσαῖα τινάσσωνται πτερύγεσσιν. Virgilius ita reddidit:

Cùm medio celeres volitant ex æquore mergi,
Clamoremq; ferunt ad littora, cumq; marinæ
In sicco ludunt fulicæ.

Quòd verò vnà iungãtur λάρος κέπφος in adagijs, geminatum esse opprobrium dixerim, vt lapis caudex apud Terentium, & quod ad mergum & fulicam nostros facit, scortatores nebulones, & alia huiusmodi apud Horatium. F

DE GRYPHE.

EXigere videtur rerum series, vt qui ab olore Phœbea alite exorsi sumus, Gryphes identidem Apollineos subiungamus, tametsi quid hi sibi vellẽt, nunquã compererim apud Ægyptiorũ hieroglyphicorũ interpretes. Ægyptiũ tamen esse cõmentum Bembæa ostendit tabula, in qua Gryphes multis varijsq; formis cælati, & ea etiam quam fabulantur effigie conspiciuntur, passimq; in terra Græcia, & Italia vniuersa, quàq; Romanũ olim imperium extendebatur, in mysticæ huius philosophiæ vsum figurati.

APOLLO.

HI siquidem auritũ animalis genus, qui capita habent aquilæ, cætera leonis, vt plerique tradidere, & vt in ahenea Bembi mensa cernitur, cum alis ingentis admodum magnitudinis, Apollinem indicabant, veteresq; eos Apollineo currui succedere finxerunt, Grypheneumq; Phœbum hac de causa vocitatum à nonnul-

A nonnullis manifestum est, quod ita tangit Claudianus:

At si Phœbus adest, & frænis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorsit ab axe.

Et in Gallieni numis Gryphes cusos inspicias, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG. Duo verò animalia in suo quæq; genere reliquis imperantia complectuntur, veluti Sol reliquis in cœlo micantibus ignibus imperitare, & luminis sui magnitudine vbertateq; reliquos omnes alere & illustrare videtur: meritò itaq; sacris profanisq; rebus omnibus, aris, sepulchris, vrnis, tẽplis, publicis priuatisq; ædibus custodes passim adhibiti. Sunt tamen qui Gryphis figuram non, vt vulgò creditur, leonina in inferioribus specie esse dicant, sed equis haud absimilem, verùm quæ capita cum incuruis rostris aquilarũ more, sed ea aurita habeant: ita enim ab Aristæo Proconesio memoriæ super his proditum tradit Pausanias.

NASONES.

Inuenies aliquando Nasones, id enim nomen à nasi magnitudine est, Gryphos nuncupatos, quo quidem cognomento Syrię Rex Gryphus Cleopatrę B filius appellatus est: fuit enim is visenda nasi magnitudine præditus. Sed quid ego vlterius de Gryphis commentari pergam, cùm rerum scriptores dubitent, an huius imaginis animal inueniatur? Capite enim nono supra quadragesimũ libri decimi Plinius sententiam attestatus suam ait: Pegasos equino capite volucres, & Gryphas auritos aduncitate rostri, illos in Scythia, hos in Æthiopia, fabulosos reor. Idem tamẽ quarto libri XXXIII cap. apud Scythas ait aurũ à formicis aut Gryphibus erutum. Sed hoc ait ex vulgatæ historiæ opinione. Nam illud Virgilianũ, Iungentur iam Gryphes equis, nihil aliud sibi vult, quàm euenturum vt ea quę minimè fieri possunt, protinus fiant: aëria quippe animalia cum terrestribus eidem iugo summittantur, quod natura minimè patitur. Sed, bone Deus, quorsum Hydra multiceps? quorsum triceps Geryon? quorsum tribus compacta feris Chimæra? quorsum Sphinges, & monstra alia? nisi vt partium complexum ostendant, veluti ex verbo & diuersis nominibus oratio constituitur. Quare qui simplicium significationes rectè perceperit, facilè ad mixtorum C interpretationem accedet, quæ cùm tibi, mi Coloti, cognitissima esse non ignorem, superuacuum duxi plura super his inculcare.

DE CORVO.

Finem eram his nugis facturus, qui mihi videbar plus nimio tibi obstrepuisse, cumq; coronidem ducere pararem, visus mihi sum crocitantem audire Coruum, quasi se quoq; Phœbeam alitem vẽditaret, & in harum consortium admitti se quoq; postularet. Non ineptum iudicaui, qui orsus essem à candidissima, desinerem in nigerrimã, à vocalissima in raucissimam, quòd sciebã antipathiam istiusmodi in naturæ rebus cõsiderandis suã habere voluptatẽ. Tu igitur necesse est summittas auriculas, & quicquid crocitauerit, & quicquid contra aliarum auium morem fecerit, boni consulas.

FILIORVM EXHÆREDATOR.

Corui autem figura hieroglyphicũ erat hominis qui liberos suos exhæredaret, abdicaret've, aut domo quoquo eijceret modo: aiunt enim eum pullos suos, simulac volãdi potestatem assecuti fuerint, nido expellere, mox & regione



tota interdicere, quòd vsqueadeò sit amans solitudinis. Faciunt hoc & subaquilæ, quarũ greges vsquã difficulter inuenias. Autores nostri, qui rerum naturalium historiam conquirunt, magna ex parte scribunt, Coruum pullos quidem parere, sed eos non alere, mœstitia scilicet affectũ, quòd eos, simulac exclusi sunt, pennis candicãtibus præditos aspiciat; ac perinde vix à se genitos arbitretur. Vtcunq; pro maximè laborantibus inopia, Psalmographus ait: Et pullis Coruorũ inuocantibus eum alimenta subministrat Deus. Cùm enim ita fuerint tanquam adulterini, à parentibus destituti, vel rore cœlitùs destillante, vel minutissimis quibusdam animalibus, quę nidos eos circumuolant, nutriuntur, in supremę benignitatis summæq; prouidentię diuini numinis argumentũ. Eucherius hinc filios fideles doctrina cœlesti imbutos, ex infidelibus tamen parentibus genitos, indicari ex veterum Theologorum traditione commonuit.

IMBRES.

IN augurijs Coruus, perinde ac cornix, de qua dictum alibi, imbrium significationem habet. quare Nicander ita de Coruo: κόραξ τ' ὀμβρήεντα κρώζων, vbi ait interpres, ὅτι χειμῶνα δηλοῦσι οἱ κόρακες ὥσπερ φύλακες ὑετοῦ ἀρχομένοιο διὸς πολὺ σῆμ' ἰάχοντος. Quẽ Virgilius secutus, de pluuiæ portentis ait:

Et è pastu decedens agmine magno
Coruorum increpuit densis exercitus alis.

DISCORDIA MIlitaris.



LOngè autem diuerso à cornice significato Coruus accipitur, quippe cùm ea, vt suo loco dictum, sit concordiæ signũ, vt pleraq; poëtarum elogia indicio sunt. Corui contrà futurã quandoq; inter collegas discordiã ostenderũt, aquilam, quæ Augusti tentorio supersederat, duo numero insectantes, à qua & afflicti, & ad terram deiecti sunt, cùm is ad Bononiã Triumvirorũ copias traduxisset, Philippo rerum exitum, qualis inde subsecutus est, præsagiẽte. Fuerunt & Alexandro Babylona iter intendenti, infausti ominis signum, Corui sublimi volatu se mutuò incessentes, quorum afflicti quidam, ac penè discerpti, in illius conspectu ad terram decidêre.

EMANSOR.

ET quoniam in milites incidimus, est cur apud eos aliquantulum immoremur. Emansorem ex Coruo figurato significari, tam diuinæ quàm profanæ literæ docuerũt: quippe eum qui officiũ suum deserat, veluti miles ignauus, qui ad constitutũ diem adesse iussus domi desederit. Secundo Fastorum habemus, Phœbum, cùm Ioui sacrum facere instituisset, Coruum qui aquam de viuo fonte afferret, præmisisse: qui cùm insedisset fico quæ acerbos adhuc fructus habebat, tandiu moratus est, quoad maturi fierent: inde pastus anguem corripit, quẽ ad Apollinem defert, eum aduersariũ causatus morã iniecisse, ne aquam haurire potuerit: quem Phœbus cùm mẽdacij redarguisset, Coruum inde damnauit, vt quandiu ficus lacteus esset, aquam de nullo fonte biberet. Atqui multis antè

A seculis Coruus in Diuinis literis contumaciæ huiusmodi nota inustus est: præmissus ille siquidẽ ab Noë ipsa ex arca, vt pacatæ'ne res essent exploraret, circa sordes desinentis diluuij desedit: quod quidẽ, vt Hierosolymitanus Hesychius philosophatur, signũ fuit futuros homines, qui admissi ad sacra, sublimisq; sciẽtiæ mysterijs initiati, animo postmodũ inconstãti, qui sub fuscarum pennarum veste delitescebat, præclara incœpta ignauiter frustraturi essent, institutionis probę sanctæq; cõsortia derelinquẽtes: vt inter Domini discipulos Iscariotis filius Iudas tã turpiter quàm flagitiose defecit à Dño. Sanè Cyprianus ad Nouatianũ, Coruum hũc emissum a Noë, neq; reuersum, q ad cadauerũ pastum se cõuerterit, hæreticos indicare ait, qui secedentes ab Ecclesia, ad meliora, ad membra quippe sua redire minimè curãt, sed cum immundo grege perpetuis sordib. volutant. Has volucres Abraham frumenta depascentes abegisse dicitur, vnde nomen meruit Abactoris, nimirum indicaturus futurũ, vt is Assertoris liberatorisq; nomen assequeretur, qui prauorũ hominũ collegia summoueret, qui impios tolleret, qui de sacris literis, quæ animorũ pastus sunt, malè sentiẽtes oppri B meret. Ita Samson, vt Hieron. quintis supra vigesimis castris Hebręorũ ait, à fructibus suis aues abegit, vulpes quæ vineas exterminabãt in vincula cõpegit, interfectoq; leone illo rugiente, in eius mox cadaueris ore fauum mellis inuenit.

IGNOMINIOSA REPVLSA.

PEr hominem Coruis obiectũ destinatum've, aut quid aliud ita expositũ, id hieroglyphico manifesto intelligimus, quod ignominiose repulsum fuerit, è conspectuq; summotũ. Et quoniã dæmone malo nihil magis abominabile, nihil contẽptius neq; abiectius, Eucherius monet eum ipsum in diuinis literis per Coruũ intelligi, eo apud Solomonẽ loco: Effodiant eum Corui de torrẽte. atq; hinc prouerbiũ apud Græcos Comicos vsitatissimũ, ἐς κόρακας. Sed eruditè atq; copiose alij de prouerbio. In ijsdẽ diuinis literis Psal. XXVI. legitur apud Græcos, μὴ ἀποσκορακίσῃς με, quod nonnulli ad huiusmodi prouerbiũ trahunt, verbumq; ἀποσκορακίζομαι, Suidæ agnitum dicunt, eo ipso Dauidico citato versu: & ignominiosæ repulsę mentione facta, Latini simpliciter, ne repellas me, reddidere. Sed enim Euthymius innuit posse id verbi ex metaphora scoriæ desumi: nam scoria C spurcitia illa est, in omni metallo, quę tanquam fæx, nulli vtilis operi, proijcitur: indeq; fieri ἀποσκορακίζειν, contemnere: & nomen ἀποσκορακισμός, contemptus.

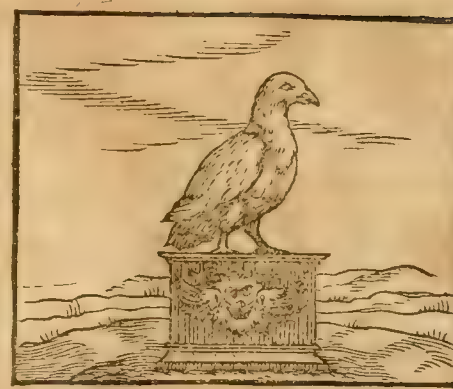
RHETOR.



SVmuntur etiã hieroglyphica de celebris alicuius viri nomine, veluti à Corace rhetore, qui post Hieronis obitũ primus Rhetoricã Syracusis docuit: propter cuius celebritatẽ Metellus Diodorũ rhetorem, quo magistro vsus fuerat, iam defunctũ honoraturus, Coruũ lapideũ eius sepulchro imposuit, quasi antiquissimo illi Coraci similẽ indicare vellet. Cæterùm Cicero rem salse detorsit cauillatus in Metellum, rectè eum fecisse, propterea quòd discipulum non dicere, sed volare docuisset, inconstantiam scilicet Metelli, qua malè audiebat, eo scommate perstringens.

APOLLO.

QVòd verò Coruus hieroglyphicũ Apollinis haberetur, nõnulli ea de causa factũ existimant, qua caper Baccho, Sileno asinus datur, & eadẽ ratione



D

in antipharmacum alijs alia. Inauſpicatiſsimũ, aiunt, animal, auſpicatiſsimo oraculorum autori meruit immolari. Sedenim aliud eſt, hoſtia hac vel illa deo cuipiam facere, aliud ſpecie ſua deum ipſum explicare: nam hoc modo dicimus animalium figuras eſſe huius vel illius hieroglyphica, quorum figura poſita deus ſtatim ſuus intelligatur. Igitur alij dicunt, propterea quòd medijs æſtiui temporis feruoribus, Solis beneficio fretus, pullos excludat ſuos, quod præter aliorum animalium naturam Coruo datum, peculiare aliquid ſibi cum Sole intercedere ſignificat. Inde legere eſt apud Petronium:

Si contra rerum naturæ munera notæ,
Coruus maturis frugibus oua refert.

Sedenim cùm Porphyrius dicat libro De abſtinẽtia carnium, colorem nigrum Soli dedicatũ, quòd eius calore humana etiam corpora fuſciora nigrioraq́; reddantur, ſitq́; Coruus inter aues maximè niger, manifeſta eſt cauſa cur is Apollini ſacer habeatur. Porrò Brachmanę colorem atrum in primis venerantur, propter Solem omnia denigrantem. Iam & Salomon rem egregiè nigram oſtenſurus Canticorum cantico, Crines, ait, eius vt abietes, nigri ſicut Corui. Auem autem eam Apollini prius familiarem fuiſſe, neq; non inſigni candore præditam, Apollinis mox indignatione, quòd ad ſe dilectę Coronidis crimen detuliſſet, in eam nigritiam demutatum fabularũ ſcriptores Heſiodum ſecuti meminère. Sed Artemo Pindarum cõmendat, qui, Pythijs, diſsimulata quę de Coruo fertur hiſtoria, Apollinem ipſum ſcripſerit per ſe Iſchios & Coronidis furtum deprehendiſſe. Anaximãder in Horoſcopicis libris Apollini ſacrum ideo Coruum facit, q̃ ſolus inter omnes aues vocum ſignificationes, quas accuratè admodũ augures obſeruarint, habeat. Addam & illud, nigrorem ita Coruo ingenitum eſſe, vt ad intinguendũ capillum, nihil eius ouo dicatur efficacius: & niſi inter tinguendum ore oleũ cõtineatur, dentes quoq; ita nigros effici, vt mox vix poſsint elui.

E

SITIS.

F



CORuum ſuperius ſiti damnatũ ab Apolline dicebamus, ideoq́; hieroglyphicũ eſſe incõmodi eiuſmodi, eaq́; de cauſa Nicandrũ ſcripſiſſe, frequentiores eius alitis crocitatus venturæ pluuiæ indiciũ eſſe. Sedenim Corui natura ipſa ſiticuloſi ſunt per ſexagenos pręcipuè æſtatis dies, quibus ventris profluuio laborant, vltroq́; potu abſtinent, vt incõmodo illi obuiam eant, aluumq́; ſiſtant. Quare ſi cõſilium eius animalis penſitemus, ſobrietatem conuenientius quàm ſitim hanc vocitabimus.

IMPOSTVRA.

NOn poſſum loco hoc diſsimulare, quàm aptè quiſpiã impoſtorẽ p Coruũ ore ſaxũ tenentẽ, & vrnã appoſitã, ſignificarit. In Libya ſiquidem ſiticuloſa admodũ regione, viri aquã, quã de remotis admodũ fontibus aut fluuijs attulerint, in fictilia vaſa ad hoc cõparata diſtribuũt, quæ alioquin ventre ſunt admodum capaci, ore tantũ patẽt quantũ ſatis eſt ad gallinaceũ ouũ recipiendũ, eaq́; minus

A minus obturata, ad captandum nocturni aëris beneficium, per summa domorũ tecta disponunt. Corui rem intelligentes, non data alterius aquæ copia eò conuolant, immissisq́; in vrnas capitibus humorem sorbillant, qui simulac deficere cœperit, lapillos conquirunt (quod Plutarchus se vidisse affirmat) quos afferentes in aquam subinde deijciunt, atq; ita surgente in dies humore, siti consulant suæ. Idem scribit de cane, qui lapillos in amphoram olearíam conijciebat, donec oleo redundante lambere arbitrio posset suo. Dicet aliquis, philosophũ hinc aut geometram significari potius, quàm sycophantam: quia rerum plenitudinem, mutuamq́; corporum inter se repugnantiam atq; cessionem cognoscãt, natura ipsa docente, & coruus & canis, & qui maiora etiam de intellectu suo miracula profitẽtur: in hoc autem probè norunt necesse futurum, vt in corporum conflictu alterum alteri cedat, eam quippe intelligant rationem, qua coronæ illius sacoma deprehenderit Archimedes, quam Hieron Syracusanorum rex faciundam locauerat, de quo latè apud Vitruuium. Ego verò ipsa edoctus re, impostorem potius ostendi ex huiusmodi hieroglyphico dixerim. Fuit siquidem B mihi Romæ famulus natione Gallus, patria, vt ipse aiebat, Virdunensis, Rolandinus ille, quem probè noueras Coloti facetulum, & morionem non sanè illepidum, & cumprimis officij memorem sui, cuius opera vtebar plurimum in scribendo. Allatus ad me Venetijs fuerat vini Cretici cadus generosi admodũ atq; suauissimi: iussi, vti mos est talia non credere famulis, diligentius asseruari, amicis aduenientibus potius quàm mihi vsui futurum: interdum tamen vnciatim minimum quid hauriebatur: intermonebat subinde famulus, nectar (sic enim ipse vinum id appellitabat) facilè, si parcere ita pergerem, in massam obdurari posse, atq; etiam lapidescere. Putabã ego de firmitate dici, quam vinum in dies veterascens acquirebat, atq;, Bene sanè, respondebã. Quid autem? venit æstas, visumq́; est cadum, ne conciperet æstum, loco dimouere: cumq́; in commodiorem cuppam transferre vellem, vix duobus inde sextarijs effusis, nihil amplius effluebat, ipso tamen pondere permanente. Quid sit miror, operculum supernè tollo, introspicio, rem immisso intrò digito peruestigo: atq; ecce ibi vim glareæ ingentem quanta nux iuglandis est magnitudine, ad summum vsq; cadum ag- C gestam, quam non in cuppam, sed in vimineam corbem transfundere necesse fuit. Ita astutulus ille veterator quotidie aliquid subducebat, & ne tubulus, qui paulò infra cadi medium immissus erat, aliquando rem proderet, ad exhausti vini modum lapillos eos, amoto supernè operculo, qua liquor infundi solet, immitebat, oppletoq́; ita calculis cado, vt nullum amplius infarcire posset, satis iam colluctatus, non expectato vt res propalàm fieret, domo emigrauerat. Atq; hæc certò mihi videtur, quæ verissimè dici possit impostura, tot per tris continuos menses lapillis subducti liquoris loco fraudulenter impositis. Sed agnosco, mi Coloti, Parioniam loquacitatem, quam tamẽ ita auribus tuis familiarem scio, vt post tot auium clangores eam imitari non erubuerim, tua quippe fretus beneuolentia, quę dictionem meam longius protraxit, quàm tuæ postularent occupationes: itaq; omnia boni consules, & vt tuus est mos, næuo etiam in amici articulo delectaberis.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD NICOLAVM CORDATVM NEPOTEM IVRISCONS. DE IIS QVAE PER PAVONEM, GALLVM, GALLINAMQVE, Gallinaginem, anserem, perdicem & coturnicem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

PErquirēti mihi, cui magis cogitationes meas, quas de Pauone, Gallo, Gallinaq;, Gallinagine, Ansere non nostri generis Perdice & Coturnice ex sacris Aegyptiorū literis in hasce nostras misissem, dono darem, Cordatissime Nepos, ex meis te potissimùm delegi, cui hæc familiariora gustu ex clientū nostratiū, & præcipuè externorum muneribus, qui his vel quotidie ædes tuas frequentāt, & veluti superpondia ad te deferunt pro tuis responsis in personarum & fortunarū suarum tutelā, vt grauioribus illis veræ (ni fallor) philosophiæ studijs delassatus, te ad harū lectionē quandoq; transferas, moxq; tibi & amicis tuis lautiores mensas pares, exhibeas, qui his opimè saturati, ex earū indicijs seu significationibus te referente secunda veluti cœna animū pariter pascant & oblectet, conferantq; quantum hæ his salsamentis sapidiores epulæ, & quotiens ad huiusmodi discubuerint, & palato & animo simul faciāt satis: quas etiā Petrulo nostro propinabis, quem iam videre videor discumbentem, & supra ætatem maiora satis audentem, cui Dij tutelam fortunent. Reliquum est, vt & tu de tuarum reliquijs mihi cōmunices: sin minus (quando plures non flagitem quàm præstare possis) præscriptis verbis tecum experiar. Vale.

IVNO.



IVNONI Pauo præcipuè dedicatus erat, deamq; ipsam nonnulli solo Pauonis hieroglyphico intelligebant. In Iuliæ Piæ Felicis numo signum Iunonis est cum hasta, & patera Pauone iuxtà apposito, cum inscriptione, IVNONEM, casu quarto, quod lecturarum est. In Faustinæ verò numis idolum identidem est cum lancea & patera, à cuius pedibus Pauo inscriptio est, IVNONI LVCINÆ. Iunonis autem auem esse hanc, eiusq; currui succedere nonnulli ideo cōfingunt, quòd Iuno dubio procul opulentiam significat: ea verò cùm exponitur spectanda, omnium in se oculos contrahit. Verùm ideo Pauones Iunoni consecratos putat Athenæus, quòd huiusmodi aues in Samo insula prius repertæ fuerint, indeq; ad gētes alias delatæ: sacra enim apud veteres fuit Iunoni Samos, & in Samiorum pecunia impressus Pauo, vt idem Athenæus autor est. Spectabatur & Mycenis Pauo pulchritudinis admirandę, in æde Iunonis, quam Hadrianus dedicauerat.

DIVITIARVM TVRPITVDO.

CÆterùm plerunq; diuitiarum finis in turpitudine consistit, talesq; sunt Pauonis pedes: quare Theophrastus super hoc sapienter dixit, τ' ἄλλα πόδευ γνῶθι, cùm admonere vellet, in speciosa rerum ostentatione etiam alia circumspiciēda perscrutandaq; esse, quasi multa turpia & fœda visu dictuq;, sub tam formosa specie delitescant. quod Theophrasti dictum ita Horatius expresit:

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Huius-

A Huiusmodi sunt apud Lucianum tragœdiarum libri, cocco, purpura, auro, argento've foris amplificè decorati, intrò verò simulac inspexeris, nihil lætabile, nihil deliciosum deprehendas, sed adulteria infanda, incestus, sacrilegia, turpissimas cædes, & omne scelerum & impietatis genus: ὑψαυχεῖ enim, vt antiquus Phocylides ait, ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ δὲ ὕβριας αἴξει: Diuitiæ elatũ faciunt, scelera impia adaugent. Argumentum autem huiusmodi ἱεϱογλυφικῶς exprimere qui voluerit, aptè Pauonem cauda passa, vnoq́; elato pede ostentatoq́; figurabit.

DIVITIAE VICISSITVDINARIAE.

AST hominem qui modò diuitijs affluerct, modò rerum inopia premeretur, varioq́; euentu fortunæ volubilitatem iacturis & donis experiretur, significare qui vellent, pro hieroglyphico Pauonis tantùm caudam facere consueuerunt: caudam is siquidem singulis annis cum primis arborum frondibus amittit, cumq́; earundem germine recipit. Ab elaboratarum autem diuitiarũ similitudine factum crediderim, vt Homerũ Platonici dixerint in Pauonem abijsse, qui tantam rerum varietatem poëticis coloribus ornatam explicuerit.

B NOX.

NOctem verò significantes, Pauonem surrecta in orbem cauda figurabant. Nam cùm Pauonem Argum interpretarentur, tot luminibus insignitum, neq; aliud quidpiã per Argũ quàm cœlũ nocturno tempore, si detur dicere, oculatissimum intelligerent, atq; illi nomen à splendore atq; velocitate inditũ profiterentur, vtrunq; enim ἀργὸς significat, neq; alio tempore micantissimi stellarũ radij coruscarẽt splendescerẽtq́; quàm nocturno, datus est fictioni locus, vt per oculatã eius alitis caudã nox ipsa sensu mystico hieroglyphicoq́; significaretur.

DIES.

QVòd si diem innuere voluissent, eandem ipsam volucrem demissa cauda pinxissent, quasi tunc nox stellas occulere videatur, cùm dies ipse cœperit aduentare, tamq́; diu latitent stellæ, quandiu Sol supra terram est.

GLORIOSVS.

VErùm eadem species quæ noctem significabat, hominem etiam gloriæ plenum exprimebat. Pauo enim preciosam eam caudæ supellectilem tum plu C rimùm ostentat, cùm plurimos ad se spectandum aduenisse conspexerit: quòd si nullum admirari, adesse've cognouerit, eam recondit veluti indignatus. Hinc Ouidius, Laudata Pauone superbior, de valde sibi placente dixit. Quoniã verò fœminarũ est proprium, qualibet in re sibi applausum quęrere, gloriosasq́; esse, inter Pauonem & fœminam mirus quidam naturę consensus est: vt minimè mirum sit virginem in Leucadia vsqueadeò adamatam à Pauone, quem ipsa aluerat, vt ea defuncta ipsa etiam commori voluerit.

PRODIGVS.

NOn ineptè autem nõnulli, perdito luxu prodigos, Pauonis imagine describunt, in quibus quidem cauda miræ conspicitur pulchritudinis: verùm ea neq; ad volatum, neq; ad motum vtilis, cùm plerisq; alijs omnibus volatilibus cauda vel ad volatum dirigendum loco temonis cuiusdam attributa sit, aut etiã vt motum iuuet, vicemq́; remorũ subministret, Pauoni verò ea tam ampla, tam sui prodiga, ad solam colorum ostentationem data.

CONCORDIA.

IN numo DOMITIÆ AVGVSTÆ IMP. DOMIT. altera facie Pauonis effigies cũ inscriptione, CONCORDIA AVGVST. Hæc ea Domitia est,

quem Domitianus Augustam salutauit, posteaquã ex ea filium susceperat, mox eam repudiauit, repudiatã ob instabilitatem ingenij cœpit iterum deperire, iterum'q; eam duxit, quasi populi precibus coactus. atq; huc spectare crediderim Concordiæ, quæ scilicet maximè omniũ in connubijs expetitur, inscriptionem. Pronuba enim Iuno, cuius Pauo, vel ex Pauone imperium, cui fuerat restituta: siue quòd cùm se Domitianus Iouem appellitari pateretur, vxorem etiam Iunonis honore voluerit decorari.

FOEMINARVM CONsecratio.



SEdenim in Faustinæ numo, quem argenteum vidi, Pauo habetur cum inscriptione, CONSECRATIO. In numo etiam cuius inscriptio hęc, DIVA PAVLINA, caput grandioris natu mulieris ab occipitio velatæ, à tergo Pauo, qui eandem effigiem insidentem dorso inter alas sustollit, eadem quę in superiori est inscriptio, quippe CONSECRATIO. obseruatũ enim est in fœminarum cõsecrationibus, Pauonem, auem quippe Iunoniam, è fastigio emitti, prout in marium apotheosi aquila Iouis ales emittebatur: quamuis in Diuæ Sabinæ Augustæ numo aquila non Pauo sit. Videmus etiamnum Faustinæ Piæ numum, in quo aquila imaguncula cum radio gestat, cuius inscriptio est eadem, CONSECRATIO. Sed minimè mirum Faustinæ aquilam ritu virorum datam, quæ viro ipsa dederit imperium, quod etiã iure suo plerisq; in rebus administrabat, non sine Marci Antonini coniugis viri vndecunque probatissimi nota, cui cum amici suaderent, principis sui ignominia offensi, repudiandam esse Faustinam, si nollet eam occidere, quę vt fama erat Cõmodum ex adulterio cõcepisset, & apud Caietam conditiones sibi & nauticas & gladiatorias elegisset: Atqui, respondit ille, fieri hoc minimè potest, nisi dotem etiam reddiderimus: dos autem erat Imperium, quod ille à socero, volente Hadriano, adoptatus acceperat. In numo tamen cuius inscriptio est, DIVÆ MAXIMINÆ, cum muliebri capite, quod Lunæ insidet cornibus sursum versis, ab altera facie solus Pauo est, cauda in rotã passa: inscriptio, CONSECRATIO. Horum numorum vis magna, dum hęc scribebam, eruta est in agro Bellunensi, vico Plauterio, cum ingenti Gallienorum copia. Ad huius similitudinem factus & numus ille quem Romę apud Colotium, alterum'q; apud Georgium Anselmum Parmæ vidi, in quo scilicet Pauo est cauda in rotam effusa, à cuius pedibus hinc inde S. C. notæ singulæ conspiciuntur: circumcirca, CONSECRATIO. ab altera facie muliebre caput occipitio velato: literæ, DIVÆ MARINIANÆ. Inferiorum ea Augustorũ aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate conijcimus: nam quo tempore, non reperi.

DE GALLINA.

GAllinæ significata, quę Pauoni subtexere visum est, in hũc modũ habẽt.

TRIBAS.

MVlierem tribadem, vel quæ maris officium aggredi nõ erubescat, vel etiã quæ viro dominari affectet, per Gallinã quę cristam erexerit, caudam'q; sustulerit, cui'q; etiã parua quædam calcaria promineant, intelligi veteres tradiderunt: ea siquidẽ vbi marẽ, quod nõnullæ faciũt, pugnãdo vicerit, cucurire incipit, & exemplo mariũ tentat coitu superuenire, Gallinas'q; reliquas perinde ac si

A si rem peragere possit, solicitat, & saliendo defatigat, cristã caudamq́; erigit, atq; ea incedit specie, vt non facile inde sit, vtrum mas an fœmina sit, internoscere.

DIVINARVM FLAGELLATOR.

VIrum verò qui opulentissimas diuitias prodegerit, &, vt apud Horatiũ est, res maternas atq; paternas fortiter absumpserit, significare qui volũt, Gallinam aureos numos depascentem pingunt: de qua miraculum id proditur, vt si auro liquescenti Gallinarũ membra misceantur, illud in carnes eas consumi deprehendatur: atq; ita fit vt Gallina sit auri venenũ. Tradit hoc Aristoteles, atque eum secutus Plinius. Coniectores tamen autumant eum, qui per somnium Gallinarum gregem ad se venientem, & domũ ingredientem inspexerit, & diuitijs & honoribus auctum iri. quinetiam addunt, si Gallinæ ita per quietem visæ, pusillæ admodum apparuerint, lucelli identidem tenuitatem præsagiri.

PERDITIO RERVM.



QVi fabulas delectabili philosophãdi genere cõmenti sunt, Sirenas confinxere, quæ blanditijs amatorijs & voluptuosa nequitia homines ad se traB herent, illecebrisq́; irretirẽt, apud quas mollitudinis omnifariæ luto inhæsitantes fœdè computrescerent. Harũ pedes Gallinaceos fuisse tradũt, intellectu à superiore non dissimili. Scribũt enim huiusmodi fabularũ interpretes, significari ex hoc hominem libidinibus deditũ, fortunas suas perseueranti studio dispergere, inutiliterq́; prodigere, cuiusmodi esse Gallinarum morem, cùm pleno aceruo pascũtur, aspicimus.

FOECVNDITAS.

SVnt qui ratione habita quotidiani fœtus, & geminorum aliquãdo pullorũ, qui ouo ex vnico excluduntur: ouorũ etiam, quæ nonnullæ gemina singulis diebus edunt, cuius generis Gallinas Pataui vidimus, tertio etiam nonnunquã addito, verùm eo abortiuo, sola quippe cartilagine cõspicuo, fœcunditatem per Gallinã & ouum significari velint. Sanè de Gallinarũ fœcũditate Albertus multa. Illud mihi satis fuerit adnotasse, q apud Macedones Gallinã repertam aiunt, C quæ oua duodeuiginti semel ediderit, & in cubitu binos pullos ex ouis singulis excluserit. Sed à mirifica omnino alitis fœcunditate factũ, vt Theologi veteres Gallinã pro piorum cõuentu poni tradiderint, ideoq́; dictum in Euangelio ait Hesychius: Sicut Gallina congregat pullos suos sub alis.

SALVBRITAS.

QVę verò Gallina apud veteres Æsculapio est immolari solita, salubritatis indiciũ erat, ꝓpterea q id sacrificij genus ideo ferũt institutũ, q earũ caro leuissimę sit digestionis, ac perinde languentib. cõmoda. Huius rei locupletissimũ testimoniũ apud Angelũ Colotiũ deprehẽdimus: magnã quippe pedũ Gallinaceorũ copiã proximis dieb. defossã iuxta cippũ, in quo Romę Æsculapij statua erecta erat, loco qui hodie Viuariũ appellat: quis enim tanto numero pedes eiusmodi eò congessisset, nisi sacrificiorũ reliquias ibidẽ relinquere mos fuisset?

SECVRITAS.

ATqui veluti per lauri surculum in ore columbæ, & per platani folium in ciconiæ nido securitatem significari prodidimus, cur non etiam per Gallinã, ad alam cuius rutæ ramusculus applicitus sit, securitatẽ eodem modo pingi, hieroglyphicũq; sapere fateamur? Siquidẽ Africanus in ijs, quæ de re agraria Con-

stantinus Cæsar colligi mandauit, ait Gallinas à fele tutas fore, si rutæ syluestris D ramusculus sub eius alam applicetur. Quin Democritus etiam tradit, eo præsidio munitas, neq; à vulpibus, neq; ab infesto quopiam alio animali contingi.

DE GALLO.

GAllinacei Galli significata quædã dissimulare nostræ fuerit verecundiæ, vtpote quæ vix saluo verborũ pudore scribi queant. Id tantũ dicamus, Gallũ alitem, eiusdem nominis gentem interpretari. Scimus Gallinaceũ aliquando gentem ipsam Gallicam prodigio Vitellij demonstrasse, cui Viennæ pro tribunali iura reddenti, Gallinaceus supra humerũ ac deinde capiti superastitit, quod ipsum venturũ in alicuius Gallicani hominis potestatem portendit, vt Tranquillus etiam interpretatur. Is mox ab Antonio, primo aduersariarũ partium duce, oppressus est, cui Tolosę nato cognomen in pueritia Beccho fuit: ea verò voce Gallinacei rostrũ & olim appellabãt, & nunc vniuscuiusq; alitis nuncupant: quam locutionem à Scythis omnium antiquissimis emanasse alibi diximus, quòd illi cibum Bech dicunt vocabulo genuino. Et E orto Galliarum aduersus Neronem tumultu, Romæ passim columnis adscriptum est, GALLI TE CANTANDO EXCITARVNT, aptè scilicet ad eiusdem nominis gentem nuncupatione deflexa.

TI. IMP. NEQVITIA.



QVantum verò ad alitis petulantiã pertinet, crediderim ego pullum illum Gallinaceũ, qui exclusus est in manu Liuiæ, Tiberium adhuc in vtero gestantis, cùm ipsa exploratura, an esset marem paritura, ouũ incubanti gallinæ subduxisset, idq; nunc sua, nunc ministrarũ manu adeò vsq; fouisset, vt pullus excluderetur, nõ tantùm sexum in Tiberio portendisse, quàm salacitatem et procacitatem eam, qua ille mox famosissimus fuit.

PVRITAS ANIMI.

SEd quanto sanctius fuerit hieroglyphica illa referre, per quæ animi diuinitatem ex Galli simulachro apud veteres intelligi solitam comprobemus? Py- F thagoræ præceptum est, Gallum nutrire: quod nihil aliud sibi vult, nisi vt diuinam animi nostri partem, diuinarũ rerum cognitione, quasi cibo solido, & cœlesti propémodum ambrosia pascamus. Quare Socrates moriens cùm animi sui diuinitatem, maioris mundi diuinitati speraret se copulaturũ, Gallum Æsculapio, id est, animorum Medico, iam extra omne morbi discrimen positus, debere se dixit: cùm enim de corpore migrandum intelligeret, conualuisse prorsus arbitrabatur. Vt verò interpretãtur alij, ea de causa dictum hoc à Socrate, quòd letali eo sumpto pharmaco, sanitatis beneficium iam sentiret, cùm exiret à corpore, à quo omnes animi morbi scatere pullulareq; sentiuntur. Lactantius Firmianus Septimius Florens Apologetico, neq; non illi omnes qui cum Aristotele Platonis verba, non sensa, cauillis incessunt, hoc dissimularunt, in quo summæ sapientiæ veritas delitescebat. Sed vt animi Medicum cum his dissimulemus, non desunt Platonis interpretes, qui Galli huiusmodi sacrificium eò trahunt, vt animas in cœlum migrantes Phœbo pæana canere comminiscantur.

APOL-

A APOLLO.

INter ea quę Apollini dicata sunt, quippe arietem, crocodilum, scarabeum, accipitrem, leonem, Gallus etiam à Chæremone Stoico & à Porphyrio recensetur. Insitum autem est Gallis, inquit Proclus, numen Apollinis aduocare, & veluti proprijs canticis assurgēti applaudere: & vt lib. de Diuinatione ait Cicero, animal hoc admodum canorum est sponte sua, nos verò sacris hymnis canimus gallicinio Luciferum venturæ lucis prænunciū excitari, obductum caligine cœlum aperiri, dari copiam vt patefacta iam via, errores ambagesq; omnes declinemus, canente Gallo valetudinarijs aliquam salutis, aut saltem alleuationis spem affulgere, meticulosos trepidatione liberari, & multa quæ per insidias parabantur dissipari: quæ omnia aduenientis lucis beneficia sunt. Neq; verò Soli tantū, verùm etiam Lunæ dicatum cum esse Pythagoras aiebat. Pausanias vbi statuas eorum qui cum Hectore singulari certamine congredi, cōiectis in vrnam sortibus, minimè recusassent, ab eo ꝓuocati, ab Achiuis in Olympia dicatas ait. Idomenei clypeum Gallo gallinaceo insignitū fuisse tradit, propterea quòd is à Minoë & Pasiphaë duceret originē, quæ Solis filia fuerit, cui Gallum dedicari con-B stat, quia ortum eius præsentiat, & cantu indicet mortalibus.

EXCVBIAE.



QVia verò Gallus à prima medię noctis inclinatione explaudentibus, vt Lucretius ait, alis

Auroram clara consuetus voce vocare,

matutino crepusculo, matutinis astris Deum itidem laudantibus quotidie cōmodulatur, excubiarum & vigiliarum signum apud antiquos fuit, eaq; de causa Mercurio dicatus ferebatur. Ac vt nostra quoque attingamus, eo multò ante lucem canente aberrans resipiscit Petrus, & vt Ambrosius ait, expergefactus facti culpam incessit sui, amaroq; fletu crimen rebellionis expurgat, ne mirum adeò sit quòd datam aliti huic intelligentiam apud Iobem legimus.

PROPHETÆ DOCTORES'VE.

C SVnt qui super hoc Iobis dicto intelligi velint Prophetas, & sacræ disciplinæ doctores hieroglyphicè per Gallū accipi, propterea quòd illi inter vitæ pręsentis tenebras venturā lucem quasi cantando prenunciarunt: vnde illud in eorum ore frequentius, Nox præcessit, dies autem appropinquat. Est & illud congruum doctoris munus, vt quibus, quid, quando, & quomodo sit quidpiā indicandum, inserendumq; animis, debeat veluti diuinitùs cognouisse: nō enim, inquit Eucherius, vna eademq; cunctis exhortatio cōuenit, quia nec cunctos par morum qualitas deuincit atq; cōstringit. Itaq; Gallus certa per interualla modò hos, modò illos excitat, & antelucanū tēpus discrimine veluti quodā dipartit.

PVGNACITAS.

IN Eleorū arce Pallados simulachrū ex auro & ebore, Phidiæ opus, erat cum Gallo in galea surrecto, quod pugnacitatis hieroglyphicum esse Pausanias arbitratur, cùm tamen nō inficietur Gallum Mineruæ cognomento Operatrici sacrum esse. Sanè Sybaritę, gens ad omnes mollitudinis numeros nata, Gallum in vrbe esse prohibuerunt, ne nocturni somni quietē interpellaret: ideoq; & fabriles oēs artes ablegauerāt, vt memorię prodidit Athenęus, ne quid esset, quod voluptates suas interturbaret. Quod autem pertinet ad pugnacitatē, Nicander

Alexipharmacis, αἰχμήτῃσι νεοσσοῖς inquit, pugnacib. quippe pullis Gallinaceis ex- D ponit interpres, qui vt inter se dimicēt assiduè nati videantur, cùm presertim pugnam semel cœptā identidem repetant, nescij cedere: vnde Græcū illud adagiū, ἀλεκτρυόνος ᾠδὴν πηδῶν, insultat Gallus, de redintegrantib. certamen: & Martis pullum cum vocat Aristophanes Auibus. Non est illud dissimulandum, quod licet sint animalia ad pugnam nata, inuentū tamen est incitari eos ad pugnacitatem allio in cibum dato, quod Græci σκοροδίζειν dicunt. Quod verò ait Salomon, Gallus ambulans inter gallinas lætus, Eucherius imperij esse dicit significationem. Quòd si in numum incideris Gallinaceorū conflictu signatum, scias eum fuisse Dardanorum pecuniā, Polluce teste: nam illi magnum pugnacitatis decus sibi antiquitùs vsurpauere. Hinc honoratum semper apud Maronem Dardaniæ nomen, cùm secus Phryges ferè semper velut imbelles notarentur. Iam & Chrysippus Gallorum æmulatione nobis adijci stimulos ad fortitudinē, atque inde quodammodo calcaria subijci scribit, libro de iustitia. Themistocles quoque Gallorū exēplo, in quos acriter pugnantes inciderat, exercitū confirmauit, cùm ostenderet eos nō pro patria, neque pro penatibus, neque pro maiorū sepulchris, vxoribus ve E aut liberis id incōmodi aggressos, sed ea tantùm de causa, ne vincerentur, nolle alterū alteri cedere. Omnium verò pugnacissimos Gallos habuisse fertur Rhodos insula, neque quidem adhuc ibi degenerauit ea volucrū huiusmodi ferocitas, & visenda proceritas, vt in quibusdā, inde Romam allatis, ipsi conspeximus. A Galli verò pugnacitate factum vt gemma Alectoria, quā in Galli ventriculo inueniri tradunt, victoriā dicatur eam gestantibus cōparare, qua Milo Crotoniates vsus, inuictus in certaminibus fuerit: de quo Plinius lib. XXVII. cap. X.

PERSÆ MILITES.

Persarum porrò milites Galli nuncupabantur à Caribus, ob conos, quibus galeas ornatas habebant: eaque de causa Artoxerxes hominē è Caria, qui Cyrum iaculo vulnerasse creditus est, eo honestauit præmio, vt Gallum aureum in lancea præfixū ante aciem ferret. autor Plutarchus. Sed enim Athenæus Gallos in Perside primùm ortos ait, vnde fortasse cognomentū id Persæ potuerint habuisse. Aristophanes, vt suus est mos omnibus illudere, Gallum ait olim Persis imperasse, vnde adhuc cristatos in cassidibus. Quæ verò simulachra tria totidē F Gallis adblandientia spectātur in Antonini Pij Augusti numo, crediderim ego ad mansuetissimum eius ingenium spectare, vt qui pugnacitatem commitigare procuraret, qui omnem belli ferociam quāto potuit studio emolliuerit, vtpote qui mallet vnū ciuem seruare, quàm mille hostes occidere, solusque omniū Principum sine ciuili sanguine, & hostili etiam, quantum ad se pertineret, vixerit.

SVESANI.

Suesanorum pecunia.

Vnus autē Gallus toto surrectus corpore, cum phosphoro à tergo stella addita, vt inscriptio indicat, Suesanorum pecunia fuit.

VICTORIA.

In augurali verò disciplina Gallus est victorię signū, propterea quòd auis illa victa silere soleat, canere si vicisset. Hinc Lacedęmonij, vt apud Plutarchū est, cùm hostem viribus profligassent, Gallum immolabant: qui bouem tunc sacrificare soliti essent, cùm sine cæde victoria obtigisset. Ferūt Socratē Iphicrati duci animos adiecisse, cùm Gallinaceos corā Callia pennis & rostro dimicantes ei præmōstrasset: quod & Themistocles, vti diximus, ad suos animandos fecerat. Quod verò de cantu dicebamus, refert Tullius historiā ex Callisthene Leuctri-

cæ

A ea calamitatis tempore, quæ Lacedæmonios propemodũ oppresit, cùm apud Thebaidem Trophonio res diuina fieret, Gallos gallinaceos in eo loco sic assiduè canere cœpisse, vt nihil intermitterent: tum augures dixisse, Thebanorum esse victoriam. Pergami omnibus annis spectaculum Gallorum edi solitum scribit Plinius: idq; Athenis etiã institutũ à Themistocle superatis Persis, ait Ælianus: quanquam ea & ludicro fieri apud Lucianum & Herodianum legas.

VINEARVM INCOLUMITAS.



METhona ciuitas est in Trœzeniorum agro, cuius incolæ Gallum pro vinearum incolumitate mactare soliti sunt, vt Africi venti, qui eas plurimum infestat, incursionem vel auerterẽt, vel saltem emollirent: cùm enim flare institerunt, vitium oculos exurunt, spemq; vindemiæ fallunt. Moniti igitur ab aruspicibus, sacri genus hoc instituêre, vt viri duo Gallum vnum, & eum album, manu vterq; sua apprehenderẽt, & in diuersa abeuntes trahẽdo discerperent, partemq; vterq; suam manu præferentes B vineta loci omnia perlustrarent, donec ita omnibus expiatis in eundem cõuenirent locum vbi Gallum dissecuissent, ibiq; partibus vtriusq; humi defossis, nullum eius anni incommodum se passuros persuasum habebant: iuuitq; sors, vt quandiu sacrum id celebrauere, res illis ex voto succederet. Quid verò sit in causa, cur tanta vigeat in Gallo vis,

Ut nequeant rabidi contrà constare Leones,
Inq; tueri, ita continuò meminere fugai:

nempe cùm vtrunque animal solare sit, ex magorum obseruatione inesse maiorem solaris virtutis vim Gallo quàm Leoni, idcirco Leonem potentiori cedere, satis superq; in Leonis commentario disputatum à nobis, Procliq; super hoc opinio recitata.

IMPIETAS.

NEq; prætereundũ est illud, quòd ex imagine Gallinacei impietas ipsa hieroglyphicè figuratur: is enim matrẽ salit, vt hippopotamus, & patrem etiã immaniter incesit: eaq; de causa sapientissimi legumlatores Gallũ vnà cum vipera & cane in parricidæ culeum includendum censuerunt, vt qui eiusdem criminis rei sunt, eodem supplicio simul afficerentur, & pœnas pares luerent. Notum C illud apud Aristophanem, quòd Philippides, qui patrem verberauerat, exemplo Galli factum tuetur suum: patrem enim ille malè multat.

DE GALLINAGINE.

ATtrahit ad se nominis similitudo, vt Gallinaginem huic adnumeremus gregi, quamuis super ea nihil Ægyptij.

BENEVOLVS.

SVnt qui beneuolum hominem per Ascolopaca, quam Gallinaginem Latini vocant, pictam intelligãt, quòd auium nullam maiore erga hominem studio affici compertum sit. Magnitudo volucri quanta Gallinæ est, rostrum longum, attagenæ color.

DE

DE ANSERE.

SEd vt ad chortales redeamus, de Anſere dicendum, de qua tamen nulla apud Horum mentio: quãvis libellus ille qui ſupereſt, valde curtus ſit.

CVSTODIA.

SVnt qui per anſerem pictum, cuſtodiam interpretentur, idq; ex Romana potius hiſtoria deſumptum, quàm ab Ægyptijs traditum. Neq; tamen ab huiuſmodi ſignificato phyſica abeſt ratio, quippe qui naturæ admodum pauidę cùm ſit, peruigili cura, vt acutiſsimus eſt ad ea ſentienda quæ latent, facilè excitatur, & minimo quoq; ſtrepitu expergiſcitur, vt ita olim Vrbem ipſam, ſedem ac domicilium Imperij, defenderit ac conſeruarit, vnde illi honores apud Romanos inſtituti: quanquam Heliogabalus totius humani ordinis inuerſor, omniumq; bonorum morum illuſor, eos ita ſit vltus, vt canes iecinoribus anſerum paſcendos inſtituerit. Illud verò iuniorum commentum eſt, per anſerem alligatum ad anchoram, firmam cuſtodiam intelligere. Anchora porrò firmitudinis indiciũ eſt, vt loco ſuo dictum.

SILENTIVM OPportunum.



NEq; hoc ab Ægyptijs obſeruatum, vt ſilentium in tempore ſeruatũ, per Anſerem qui lapillum roſtro apprenderit, ſignificetur. Auis enim hæc quæ clamore grauiter obſtrepenti ferè ſemper clangit, vt etiam inter paſcendum ſilere nequeat, exemplo eſt humano generi taciturnitatis etiam, vbi res exigit, obſeruandæ, quippe quæ ſalutem ſuã alto interdum ſilentio tueri ſoleat. Illæ ſiquidem, vt Ammianus autor eſt, ab orientali calore inualeſcente, in occiduam plagam tranſmeare conſueuerunt, cumq; Taurum montem aquilis abundantem penetrare cœperint, fortiſſimarum volucrum vim pertimeſcentes, roſtra ſua lapillis occludũt, ne vlla vel extrema neceſsitate clangor elici poſsit: ijſdeq; collibus agiliore volatu tranſcurſis, tutum iam iter nactæ, calculos proijciunt. Neq; me præterit, eruditiſsimum virum de diſciplinis omnibus & politioribus etiam literis optimè meritũ, hæc quæ Ammianus de Anſeribus ſcribit, gruum eſſe aſſeuerare, quod alij viderint. Res hæc mihi ſuggerit in memoriam non imprudens Ariſtotelis cõſilium, quod Calliſtheni ſectatori & propinquo ſuo dedit, cùm eum ad Regem Alexandrum mitteret: admonuit enim hominem, vt quamrariſsimè, & id iucundè, apud eum loqueretur, qui vitę poteſtatem & necis in acie linguæ geſtaret.

IMPROBITAS.



ALioquin Anſer in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs, improbitatem quandam præ ſe ferre videtur. Hinc Homerus in ſomnij præſagitione, procos per anſeres innuit: eiusq; inauſpicata garrulitas & à Virgilio, & à Propertio quibuſdam vitio data eſt. Auerſum enim adeò eſt à poëticis ſtudijs Anſeris ingenium, vt Phœbeam arborem laurum, quam ſibi exitialem, ſi eius folia veſcatur, intelligit, pertinaciſsimè fugiat. Nam cùm natura ſit admodum calidus, liquidis & frigidis delectatur cibis, lauationesq; amat, & ea declinat quæ perniciem afferre poſsint. Laurum verò igneam

A igneam eſſe ſuo loco diximus. Non diſsimulabo, quod ad procos attinet, inuenta aliquando in Anſeribus amoris erga homines exempla, vt proditum de eo qui puerum Amphilochum Olenium genere deperierit, quod & Clearchus & Theophraſtus teſtatũ reliquêre. Et Glaucen Ptolemæi Regis cithariſtriam memorat Plinius, quam Anſer, & eodem tempore Aries etiam adamarint. Alius Lacydi Philoſopho comes perpetuò dicitur adhæſiſſe, vt nuſquam ab eo, nõ in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digrederetur.

DETRIMENTVM.

EST & detrimenti hieroglyphicum Anſer paſcens, propterea quòd quacunq; ille oletum ſuum ſparſerit, adurere omnia ſoleat: neq; quicquam magis vel ſatis vel pratis officere, quàm ſi eò pabulatum Anſeres immittãtur. Quinetiam eorũ ſtercus, ſi muria diſſoluatur, & oleribus inſpergatur, omnia vitiabit. Tum Anſer ille poetarum perditiſsimus, qui inter olores ſatis cum impudentia ſtrepere notatur à Marone, à Cicerone quoq; carpitur, quòd illi Falernum fundum Antonius dono dediſſet: quòd niſi & improbus & perditorum morum fuiſſet, B cõiectura eſt Antonium id minimè facturum. eòq; ſpectat Ciceronianum illud in Antonium, Anſeres de Falerno depellendi ſunt.

ACCVSATOR INANIS.

ET ne longius ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sex. Roſcio, Anſerem inuenias pro eo accuſatore poſitum, qui obſtrepat tãtùm, noceat tamen nihil, cùm canis non tantùm allatret, ſed etiam mordeat. Eius verba ſunt non importunè repetenda. Anſeribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio, vt ſignificent, ſi fures venerint: at fures internoſcere non poſſunt, ſignificant tamen ſi qui noctu in Capitolium venerint: & quia id eſt ſuſpicioſum, tametſi beſtiæ ſunt, in eam partẽ potius peccant, quæ eſt cautior. Quòd ſi luce quoq; canes latrent cùm Deos ſalutatum aliqui venerint, opinor his crura ſuffringantur, quòd acres ſint etiam tum, cùm ſuſpicio nulla ſit. Simillima eſt accuſatorum ratio: alij veſtrûm Anſeres ſunt, qui tantummodo clamant, & nocere non poſſunt: alij canes, qui & latrant & nocere poſſunt.

SVOS TANTVM CVRANS.

NEq; illud diſsimulabimus, quòd hominem qui ſuæ tantùm familiæ curam C ſuſcipiat, aut rerum tantùm ſuarum ſatagat, quid rei gerant alij ſecurus, ac minimè curioſus, per Anſerem ouis incubantem apto admodum hieroglyphico indicare poſſumus. Anſerẽ ſiquidem, vt Quintilij, qui de agricultura quam diligentiſsimè ſcripſerunt, tradidere, aliena oua in ſuo etiã genere fouere nequaquam ſolent: quare curatores eorũ, dum oua pariũt, certis characteribus vniuſcuiuſq; fœtum ſignare debent, atq; ita vnicuiq; ſua ad nouem ſupponere.

DE PERDICE.

DIſsimulanda fuerat & Perdix, ne pudendum ſuper ea ſignificatum propalàm proponeremus: ſed quoniam ſuſcepti operis ordo nos compellat, nihil eſt ſupprimendum quod inter hieroglyphica à veteribus adnumeratum inuenerim. Habere verò poteſt Perdix cum chortalibus locum, quòd ea quoq; domi alitur, ſaginatur, & cicuratur. Sed enim vitia ideo ponuntur, vt reprehendi poſsint, quodq; abominabile videatur, mortales audientes ipſi abſterreantur.

AMOR TVRPISSIMVS.

IMpudicißimum hominem, tamq; efferata nequitia perditum, vt in cõsanguineis quoq; nullo pudore sit petulans, significare si vellẽt Ægyptij sacerdotes, Perdices duas pingere sunt soliti: ipsæ enim coniuge viduatę, sese inuicem abutuntur. Mares quippe, vt cernere est ex ijs qui domi aluntur, inter se tumultuãt, clamitant, pugnamq; de coitu cõferunt, quos cœlibes vocant: qui autem victus in pugna fuerit, sequitur victoris venerem, neq; aliud pugnæ præmium, nisi victum à victore pollui. Verùm hoc nõ fieri semper, sed certo anni tẽpore, obseruatum ait Aristoteles. Illud ferè semper, vt cùm primùm pullus exire cœperit, à mare subigatur. ne tibi mirũ adeò videatur, quòd Marcellus Perdicẽ ex auibus virili genere appellandũ dicat, Varronis autoritate nisus. Romani sanè pro huiusmodi notæ puero, pullum dicere soliti sunt: vnde Q. Fabiũ, cui Eburno propter candorem cognomen fuit, pullum Iouis appellarũt, quòd natis eius fulmine icta fuerit, quasi eam Iupiter appetisset, cùm potius interpretari debuerint, et eum, & eius amatores omnes igne perdendos esse. Apud Ausoniũ quoq; Marcum quendã impudicißimũ sellem pullariã dictum reperias. In fabulis fertur à quibusdam, Perdicẽ venatorem matris amore deflagrasse: vt eadẽ improbitas sit filiorum in matres, quæ in eo alitum genere parentis est in filios. Sunt qui figmento historiam, sunt qui philosophicum sensum applicent, sed ipsa volucris impudica procacitas, argumentũ fabulæ proculdubio suppeditauit. Quare mihi non deliciarum tantùm causa videtur Heliogabulus Perdicum plumulis in stratis, in puluinaribus, ac etiam accubitis paßim vsus, quantum naturæ similitudine, cùm portentosus ille, vir'ne dicam an brutũ potius, nullum nequitiæ genus intactum reliquerit, pudore prorsus omni perdito atq; profligato.

IMMODERATA NEQVITIA.

SEd vt semel dicam, nihil ad eneruatißimam libidinem & impotentißimam salacitatem exprimendam Perdice commodius, quæ plerunq; de coitu tanta efferatur rabie, tantaq; æstuat libidinis intemperantia, vt mas oua interdum frangat, ne cubando detineantur fœminæ, quocirca illæ, vt fœtus sospitẽt suos, oua modò huc, modò illuc, quò mares fallant, transferre coguntur.

PRAECOX PROFECTVS.



POtest & celer profectus ex Perdicis pullo, verùm eo oui adhuc corticis parte aliqua vestito, significari. Perdix siquidem moræ velut impatiens, minimè expectat vt ouum incubatione ad tempus aperiatur, sed occupatis spatijs spontè erumpit, pertusoq; ouo vbi primùm caput exeruit, pedesq; protulit, reliquo adhuc adhærescente cortice, procurrit, sibiq; cibum enanciscitur.

REDITVS IN VIAM.

ABerrantem hominẽ aliquandiu, falsaq; ductum opinione, sed viæ demum redditum & recta sentientẽ ostendere qui volunt, Perdices duas grandiores faciũt, pullis aliquot inter vtranq; pictis. Si enim eueniat vt Perdix oua sua fracta comperit, tanto incubationis studio afficitur, vt aliena surripiat, nidoq; insoueat suo: verũ illud euenit quod D D. Hieronymus & Ambrosius ex Hieremia tradunt, vt cùm pullos eduxerit, illos amittat: hi siquidem audita illius voce quæ oua

pepere-

A pepererat, naturæ vegetatione perculsi, hac veluti nutrice deserta, ad eã se conferunt, quæ oua illa vnde exclusi essent, ediderat. Clamasse, inquit vates, Perdicem, pullosq́; quos minimè pepererat, congregasse, familiamq́; ita suam imprudenter auxisse, interimq́; pullis ad matris vocem procurrentibus, derelictã hanc insipientiæ suæ demum admoneri. Nostri tamen Theologi historiam hanc aliter interpretati sunt: alij enim per Perdicem malum dæmonẽ accipiunt, qui Dei fœtus in prauitatis nido adulterina educatione sibi sperat enutrire. Per oua spem, quam de subigendis eis, & sub imperio suo detinendis concipit: per eam verò auem quæ vera mater est, quæ oua illa ediderit, piorum conuentum interpretantur, ad quem, vti legitimam & naturalem matrem, simulac vocem eius audierimus, deserta falsa, procurrimus. Adamantius per Perdicẽ aliena oua confouentem, intelligit hæreticos, genus quippe hominum Perdicis instar malignũ, fraudulentum, callidum, quodq́; decipiendis venatoribus multũ insumit operæ: vbi tamẽ veræ matris, sanctioris quippe institutionis, vox audita fuerit, eos deseri, atq; ita pœnas suæ insipientiæ luere.

B

REI FAMILIARIS CONCORDIA.

NEq; tamen aues hæ ita semper in libidinem efferascunt, vt nõ interdum ardor ille deferueat, & vnanimi concordia mas & fœmina rem familiarẽ curent, quippe bina ouorum faciant receptacula, in quorum altero mas, in altero fœmina incubet, oua inter sese partiti, excludatq; vterq; sua, atque educet. quod quidem ansam dedit, vt rei familiaris concordiam in cõsortibus, per duas Perdices incubãtes exprimere pleriq; voluerint. cui rei aduersari videtur, quod superius de perdita earum incontinentia dictum, vbi marem oua frãgere indicatum libidinis impatientia, ne fœminæ incubatione detineantur. Sed id nõ semper, sed interdum accidere positum.

ASTVTIA IN EVITANDIS PERICVLIS VAFERRIMA.

QVinctiam vaferrimum in periculis euitandis hominem, astuq; maximè pollentem significantes, Perdicem & venatorem pingũt: quę quo pacto sectantem eludat, & Aristoteles, & ab eo Plutarchus, accuratissima narratione perscripserunt, quę scilicet pullos adhuc inuolucres supinos prosterni, seq; stramentis

C & paleis obtegi, aduentante venatore, ad sibili significationem assuefaciat: ipsa verò ante aucupis pedes prouolãs, sui spem capiũdi faciat, mox abuolet, ac subinde redeat, donec ita illudẽs abducat eum à pullis procul, repetitoq; mox sibilo, vt Aristophanis interpres ait, abuolandũ iam admoneat. Eoq; spectare crediderim prouerbium, πέρδικος σκέλος, & πέρδικος ποῦς. Interpretes claudum quendam Perdicem nomine apud Aristophanẽ inueniunt, & ab eo adagiũ in claudicantium aliorum ludibrium emanasse. Sed esto aliquid in significato claudicationis, natura tamen Perdicis efficit, vt ad dolos & vafritiẽ spectare prouerbiũ opinemur, cùm scilicet subdolo quempiam ingenio hac progressurum speras, ille tamen e uestigiò illac se proripit, atq; ita vacillatione spectantiũ spem eludit, vt iter eius, aut rerum progressus euentumq; nunquam certa posis coniectura deprehendere. Nam qui versus apud Athenæum citatur, ἔγχει πιεῖν μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος, ad huiusmodi pedum inconstantiã, titubationemq; eam quæ oritur ex nimio potu, facere videtur: pedes enim tentat vinũ luctator dolosus, vt apud Comicum est. Nullũ autẽ inter aues animal Perdice dolosius neq; astutius: vnde illud Aristophanicũ, ἐκπερδικίσαι, quippe Perdicis more periculũ euadere: ait enim

eius interpres, αἱ γοῦν λαμβανόντων κάρφη τοῖς ποσὶ ὑπτίους ἑαυτοὺς ῥίπτουσιν, καὶ οὕτως ἐπικαλύπτουσι καὶ ἐκκλίνουσι. Stramenta enim pedibus contrahentes, ſupinas ſe proſternunt, atque ita occultantur, & periculum declinant. Atq; hæc latius apud Plutarchum, libro quo diſputat, vtra prudentiora ſint animalia, terreſtria'ne an marina. D

CONTVMELIOSVS.

ADdunt & contumelioſum hominem per alitem hãc ſignificari, quòd in ſuo genere maximè hæ tumultuari, diſsidere, & altercari viciſsim aſsiduè conſueuerint. Sunt verò Perdices aliæ nobiles, aliæ ruſticæ. Nobiles longè grãdiores ſunt, ſyluasq; & ſaltus plurimùm incolunt: ruſticæ arua et ſegetes peruagantur. Grandiores illæ ſunt etiam picturatiores, & pleriſq; Italiæ locis nomen retinent incolume. Romę tamen Starnas vocant, de quibus fortè Plinius dixerit: Miſit Hiſpania externas aues. Ruſticæ longè minores, fuſciore pluma, & quodammodo cineritia. Idem vtriſq; ingenium, ſed doloſiores, pugnacioresq; ruſticæ, quas nunc Italia à ſono vocis Qualeas ferè vbiq; vocat.

ASTVTIA PRAVA.

HIeroglyphicum etiam ſapit Gręcorum mythologorum fabula, qua fingũt Dædali nepotem ob inuenta artis ſuæ arma quędam admodum vtilia, per inuidiam ab Athenarum arce ſumma præcipitem datum, qui terra vix tacta mutatus ſit in Perdicem. Cuius figmenti talis fertur interpretatio: Impuri homines cùm à ſapientiæ arce deciderint, à rectis honeſtisq; ſtudijs alieni facti, tametſi aſtutia freti aliqua ſuis in rebus excellere videantur, hisq; tractandis ſuper alios attolli, ſordidis tamen & improbis negotiationibus impliciti, ſublime nihil ſapiunt, ſed humi volitantes, dolisq; & fraudibus omnibus freti, rem quocunque modo facere tantùm ſtudent, libidinum & cupiditatum ſuarum laqueis & retibus impliciti obuolutiq;, eo Perdice deteriores, quòd illis vaferrima eſt ars ad elabendum, capturamq; declinandum, quod Græci dicunt ἐκποδικίζειν: hi neque capti fugam moliuntur, neq; ſi euadere poſsint, ſtudium adhibent vllum, vt ſalui fiant. Aſtutiæ huiuſmodi cauſa factum puto, vt Eucherius cacodæmonem ex Perdicis imagine ſignificari dixerit, eo loco: Clamauit Perdix, congregauit quæ non peperit. E

F

DE COTVRNICE.

IN Coturnice multa ſunt quæ cum perdice conueniunt: pugnacitas quippe eadem, quo in ludo illa præcipuè celebratur, quam omnium victricem mirata eſt Alexandria, vrbe quippe tota in alitis huius prę conijs occupata. Hãc Erotes Ægypti procurator moroſitate neſcio qua impotens, in ludibriũ emit, atq; aſſam deuorauit, quo facto iuſſus eſt ab Octauiano Auguſto malo nauis affigi. Eſt & par improbitas naturæ, neq; odioſa minus, eo verò magis deteſtanda, quòd ad hãc impietas inſuper accedit & deorum contemptus, religionisq; odium, & quantum illa ferocire poteſt execratio.

IMPVRITAS.

PEr eius enim hieroglyphicum ſacerdotes Ægyptij impuritatem indicabãt. vbi vulgati codicis Gręci mẽdũ animaduertas, in quo oryx quadrupes animal pro Coturnice poſitũ, et ita traductũ: neq; enim hic quicquã de oryge apud Horum, apud quem in vetuſtis codicibus manu ſcriptis ὄρτυγα, non ὄρυγα, legas. Et eodem cap. vulgati etiam codices habent τοῦτο μόνον τῶν πτηνῶν, quod ſatis manifeſtum facit, de aue, non de quadrupede hæc dici. Ea verò de cauſa impura Co-

turnix



A turnix habebatur, quòd quotiescunque Luna oritur, inauspicatos clangores excitat aduersus eã, non quæ Deum saluere iubeat, aut laudatione prosequatur, vt Solem gallinacei, sed manifestissima det indignationis aduersus eã signa, quod apud ipsos magnę dabatur impietati, cum summo Lunam cultu prosequerentur. Ante omnia autem terram fodicat (ita intelligẽdum, τοῖς γοῦν ἐμπροσθίοις χὼ τοῖς σκέλεσι ἀνορύσσων τὴν γῆν) pupillasque sibi identidem conscribillat, vtpote quæ indignè ferat Lunam apparere, quam neque quidẽ intueri patitur, atque eadem facit in ipsius Solis tam diuini astri exortu: qui mos nonnullis Æthiopum nationibus in Solis ortu, quem velut hostem maxime reformidant, & ne spectent, in loca palustria fugientes, vbi non alia fruticum aut syluarum copia fuerit, ibi delitescunt, Deum omni execratione prosequentes. Antiqui verò reges (nanque non nisi sapientes eligi solitos tum temporis, satis constat) cognita Coturnicis natura, quę

B verũ horoscopi signaret emersum, animalis istius opera tanquã gnomone quodam vtebantur: nõ ociose in id intenti, certũ exortus ipsius punctum deprehendebant. Quapropter sacerdotes solum hoc animal ex volatilibus quæ ciborum vsum præbent, nullo tamen mactationis honore illi habito, comedebant, vtpote quòd contentionem quandam (desideratur enim ἀντιδικίαν vulgatis in codicibus) præ se ferre videretur aduersus præcipuum Deum suum.

PERDITISSIMA MALIGNITAS.

EAdem auis in solis, vbi libenter habitat, locis, si quem limpidulæ aquæ fontem adinuenerit, simulac biberit, aquam reliquã rostro pedibusque corrumpere, lutosamque reddere, puluere etiã in eam ingesto, nititur, ne cuipiã alteri animali ad potũ appetatur: quę quidem maligna, improba inuidaque Coturnicis natura Ægyptijs argumentum dedit, vt malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. Eiusmodi verò morum impuritatem eodem modo damnat Ezechiel quarto supra trigesimum capite, dicens: Et cùm purissimam aquam bi

C beretis, reliquam pedibus vestris turbabatis. Sed enim Ægyptios non tam maligni in alios mouere mores, quos in turbãda Coturnix aqua profiteatur, quàm ipsa aduersus Lunam impietas, et ingrati animi significatio, cùm tot à Luna sint animãtibus omnibus beneficia, de qua generatio, & alimenta rerum, quotquot & hominum & brutorum vsui necessariæ sunt. Nam quantum ad turbationem aquæ pertinet, animalia quædam sunt, quæ turbulentam & crassam suauius bibunt, vt Cameli, qui ne ex fluuio quidem prius hauriũt, quàm pede protrita terra aquã spissiorem effecerint. Neque aliter potu gaudent Elephanti quoque, sed ij ne imaginis suæ toruitate terreãtur, turbidam bibunt. Verè autem Coturnix Alcibiadis magistra fuit, qui dato Pericli consilio de ratione potius non reddenda, trãquillam ciuium suorum quietem perturbaturus esset. Nam cùm iam primas in republica partes occupasset admodum adolescens, forteque sententiã in Senatu de re seria diceret, ex eius sinu Coturnix euolauit: quæ tamen totius Senatus cursitatione capta, Alcibiadi, non sine venatoris ambitione, fortè etiam præmio, reddita est. Quantum verò pertinet ad alitis huius esitationem (vt hoc pro corollario subijciamus) non defuere Medici qui eas à mensis summouerẽt, tum quia veneni semen illis gratissimus cibus, cum propter comitialem mor-

bum, quem, vt Plinius tradit, solę animalium sentiunt præter hominem, eaq́ꝫ de causa veratrum appetere feruntur. Aristoteles tamen hominem tantùm comitiali morbo tentari ex omnium animantium genere asseuerat, Problematis. Sed enim Plutarchus capellas quoqꝫ comitialem sentire profitetur. Quod verò de veratro dicebamus, ita apud Lucretium legas: D

Præterea nobis veratrum est acre venenum,
At capris adipes, & coturnicibus auget.

Et Ouidius ad venenum spectans:

Ecce coturnices inter sua prandia viuunt,
Forsitan & fiunt inde frequenter anus.

Nam vt in Serpente dictum, excogitatum est in morbis desperatissimis viperas edendas dare, vnde nõ modò salus, sed vitæ etiam subsecuta sit longitudo. Cur verò Phœnices Coturnicẽ Herculi sacrificarent, causa est, quòd in fabulis eũ ab hac alite seruatum aiunt: hunc enim Iouis & Astreæ filium in Libyam profectũ, à Typhone occisum esse autumãt, Iolaumq́ꝫ Coturnicem eius naribus admouisse, cuius odore fuerit in vitam restitutus: & ne mendacio locuples abesset testis, E vulgatum est etiam dicterium, ὄρτυξ ἔσωσεν ἡρακλῆ τὸν καρτερόν, Fortem Coturnix sospitauit Herculem. Alij eum dicũt eius alitis esu à comitiali morbo, quo insigniter laborauit, liberatũ esse: quo si tentantur & Coturnices, facilè fieri potuit vt sympathiæ vi aliqua, tacitáve atqꝫ incognita naturæ potentia, vel nidore viuæ, vt nonnulli ponunt, alitis vstulatæ, uel esu potius, morbi genus id fugaretur, atqꝫ ita Hercules vitæ redditus fuisse videretur, quod est vero similius. Sed ne, Vir clarissime, te magnis & assiduis Reipublicæ negocijs detentum vlterius demorer, mira hæc minimè videntur esse, quia variis medicina modis prodest, noxia modò per similitudinẽ cognationemq́ꝫ naturæ deducendo, modò per dissensionem cõtrariamq́ꝫ vim expellendo, modò sensim abrodendo, modò per dissolutionem mitigando, alijs atqꝫ alijs inuentis, quæ salutaria quis nouit, adhibendo, vt tam contraria quàm cõsentanea pro morbi qualitate prodesse comperiãtur.

PIERIVS VALERIANVS AD THOMAM MILIARIVM BELLVNEN. DE IIS QVÆ PER Struthiocamelum & minutiores aliquot aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis. F

Ontenderam superioribus diebus ab Leonardo patre tuo, ne te assiduitate tam pertinaci, tandiu literarum studijs insenescere permitteret: id enim è re tua fore, & ad salutem tuam facere plurimum arbitrabar, si feruor ille adolescentiæ tuæ aliqua ocij interpositione cohiberetur: proinde aliquid comminisceretur, quo tu Venetijs apud nos per geniales hos dies, quibus vindemia celebratur, aliquam laboribus tuis quietem interponere cogereris, vt aliquando nobiscum amœniori cuipiam tete concederes hilaritati, paulò pòst ad lucubrationes tuas alacrior rediturus. Non enim animus sine fultura corporis sustineri potest. Neque mihi satis placet, quòd Platonem illum tuum aiunt sponte atque ex animi sententia Academiæ locum minimè salubrem delegisse, vbi philosophantium apud se corpora macerarentur, debilioráq; fierent: siue mea hæc semper fuit imbecillitas, & ad hanc vsque ætatem natura sponte valetudinaria: siue persuasum habeam incommoda corporis studiorum profectui plurimùm officere. Quantam enim

A *enim ego hinc iacturam fecerim, sum mihimet ipse conscius. Et quantum cœli huius patrij benignitas mihi contulerit, ipsa iam minus cadauerosa facies, quam attuleram Roma, facilè poterit indicare: è tristi quippe quodam senio in prosperã, nitidam firmámq; virilitatem transmutata. Sanè hinc ad vigiliarum perseuerantiam, & legendi scribendiq; labores tolerandos longè alacriorem factum me sentio. Tu quod magis probes, quidq; tibi magis conferre soleat, ipse videris, dummodo valetudinis atq; firmitatis ratio in primis habeatur. Fecit autem ille, vt omnibus in rebus festiuissimus est, quod depoposceram: tu verò respondisti, venturum te libenter, si modò per dies hos, quos in patria consumpturus esses, vellem ego tecum quotidie vel venatione, vel aucupio exerceri. Accepi conditionem, quantum ad aucupia pertinet: ac ne me imparatum deprehenderes, néve vlla nos tempestas, aut casus, ne minus res cum auibus esse posset, interturbaret, auiarium varijs alituum generibus instructum comparaui, idq; totum tibi, ludóq; tuo destinaui. Tu cùm veneris, quid facturus sis vide, simulac conuiuium ex eis instruere constitueris, vtrum simplices has carnes, sine vlla peregrinæ iucunditatis aspergine, sine Apitiano vllo artificio sis appositurus: an, quia nonnullæ forsitan fatuæ, & sine succo videbuntur, hìc condimenta illa aromataria Venetijs allata sis adhibiturus, ea verò quàm suauia, quàm odorata, quàm preciosa. Pro-* B *pera igitur, vt quando per Aegyptum aucupia nostra sumus exercituri, apud Cleopatram facias nos cœnitare. Ego enim macellum depeculabor, & patinarum struices apparabo, tu corollaria & secundas mensas addere collatitio illo, vti consueueramus, more non grauaberis.*

DE STRVTHIOCAMELO.

FACILE quidem meminisse potes, optime Thoma, quo die Carolus V. Imp. à Clemente VII. P. M. Bononiæ coronam accepit, sacrificij genus quoddam à Germano milite media platea procuratum: interfuisti enim rei gestæ, cùm bouem mactauerunt, cuius vterum exenteratum, varijs alituũ generibus, aliorumq; esculentorum farciminibus compleuere, lætum hilaremq; diem ex his omnibus vnà tostis celebraturi. Ita nos nunc facturi videmur, qui Struthiocamelum, visendæ magnitudinis alitem, minutioribus plerisq; auiculis in eius aluum ingestis confarciuimus. In collatitijs verò nostris cœnis illis, quas post relictam Romam patriæ redditus, teq; sodali iucundissimo reperto proposueramus, singula tãtùm C singulis ciborum genera per sortem educebantur. Nosti multa eius multiplicitatis esculenta à conuiuis excogitata, vt legi fraus fieret sumptuariæ, quæ inter nos sancita fuerat: res enim variè sub vno vel farinaceo integumento, vel omasi cuticula delitescebant, sed non id ganeæ, verùm hilaritatis causa. Quare cùm hæc fieri soleant in ludum, nos quoque ludum boni ominis causa prosecuti, ingenti illi minores alias aues ingessimus. Maxima ea omnino auium, si modò auis appellanda est, cui plumæ tantùm sunt, non tamen volatus: cui crura pedesq; atq; vngulæ non forma tantùm, verumetiã magnitudine propemodum bubuli. Sed hæc alij disputabunt, nos plumatum alatumq; animal in volucrum ordinem interim admittemus.

IVSTITIA.

HVius sanè pennæ, quoniam præter aliarum auium morem ęquales omnes inter se sunt, iustitiam & æqualitatem erga omnes significant, vt apud Horum habetur. Plurimus verò earum vsus ad conos bellicos, & galeas adornandas, tam apud veteres, quàm apud nostros: cuiusmodi illæ sunt quę in eo numo habentur cuius inscriptio, TI. CÆSAR DIVI AVG. F. AVG. P. M.

TR. POT. XXIIII. Ibi enim pinnæ huiuſmodi in quodam ſerto ſitæ ſunt D ſupra frontem ſigilli, cui ſubiecta eſt inſcriptio, IVSTITIA. Numũ Bononiæ vidi apud Io. Achillinum. Ibidem apud Alexandrum Calcinium ſolum Iuſtitiæ caput in numo eſt, cum eodem pinnarum æqualium geſtamine, iiſdem literis, quippe, IVSTITIA. Sed enim vt ad alitem reuertamur, quoniam Struthiocameli ſtolidi adeò ſunt, vt cùm colla fruticibus occultauerint, latere ſeſe exiſtiment, ſuccurrit Carneadis diſceptatio, qui Iuſtitiam nihil aliud eſſe quàm meram inſaniam profitebatur.

PINNÆ IN MOENIBVS.

AD eiuſdem ſpeciei ſimilitudinem murorum ſumma fabricari ſolita, cauſam dedere vt pinnę vocarentur, ab iis, vt Varro ait, quas inſigniti milites habere in galeis ſolent, & in gladiatoribus Samnites. Hinc intelliges de armatura Samnitium, quæ alibi apud Varronem & Plinium legeris.

ELEMENTORVM concordia.



SAnè ſi quis Ægyptiorũ more elementorum concordiam indicare voluerit, nõ imperitè picturam eam proponet, quam ipſe rerum opifex per animalia id præ ſe ferentia, cõſiderandã propoſuit, lutram ſcilicet, vel eius loco marinũ vitulum, Struthiocamelum, & hominem, vno vinculo religatos. Lutra ſiquidẽ, & vitulus marinus, media ſunt animalia inter terreſtria & aquatica, vinculumq́ illud oſtendunt, quo terrę applicitæ ſunt aquæ, ſuisq́ coërcentur finibus: E quia diuina prouidentia cùm arenã terminum maris poſuiſſet, leges etiã impoſuit aquis, ne fines tranſgrederẽtur ſuos. Struthiocamelus autem ambiguus eſt inter terreſtria & aëria: verè enim volucris non eſt, quæ nequaquam à terra, vt volucris, attolli poteſt: pennæ autem alæq́ illi ob id tantùm à natura datæ, vt curſum adiuuent. Crura verò, vti dictũ, bouilla propemodum, vngulasq́ biſulcas habet. Denique inter elementa omnia, & cœlũ ipſum, homo intermedius eſt conſtitutus. Ita per huiuſmodi picturam tota ipſa rerum machina deſcribitur.

MVLTIVOLVS.

F

DIuinæ literæ Struthiocamelum pro multiuolo homine, & certi nihil ſibi adſciſcente ponunt, videlicet qui ſacrę adſcriptus militiæ, profanis tamen negotiis implicetur, iisq́ tantùm tractandis occupetur. Nam quòd alatum eſt, contemplationem refert & exſcribit: ſed propter vaſti corporis magnitudinem tollere ſe humo nequit, alis tamẽ, vti dicebamus, ad curſum vtitur. Quòd pedes bouillos habet, terræq́ ſemper adhæreſcit, quę terræ ſunt ſignificata ſuſcipit: ita enim videtur Heſychius interpretari. Quod verò ad animalis huius ingreſſum attinet, tametſi volare nequit, perniciſsimè tamen currit. Struthiocamelos, ait Xenophon, quos apud Euphratem Cyri milites offenderunt, à nemine capi potuiſſe: tam longè enim modò pedum pernicitate, modò alarũ quaſi velificatione procurrebant, vt ſtatim equites deſperata præda inſequi deſiſterent.

HÆRETICVS.

QVod verò ſuperius diximus ex Heſychio, Eucherius quoque per animal huiuſmodi hæreticum hominem ſignificari tradit, qui habere quaſi videtur ſapientiæ pennas, volare tamen non poteſt.

HYPO-

A HYPOCRITA.

EVcherius idem ait de hypocritis dictum ab Esaia: Erit cubile draconum, & pascua Struthionū. Parit siquidem oua Struthio, verùm, vt alibi diximus, neq; illa incubatu fouet, neque pullos nutrit. Ita hypocrita, quamuis rectè alios admoneat, & rectè faciendi viam addoceat, nullos tamen filios per vllum bene actæ victæ exemplum generat. Hinc Iobes clamat: Struthio in terra relinquit oua sua, & obliuiscitur quòd pes ea sit conculcaturus.

INSIPIENTIA.

AD hæc, vti paulò antè dicebamus, genuina illa animalis stoliditas effecit, vt imago Struthionis caput intra frutices abscondentis, insipientię hieroglyphicum haberetur, vt pote qui cùm auium sit grandissima, ita vt altitudinem equitis equo insidentis excedat, si tamen colla tantùm frutice occultauerit, latére se totam existimet, cùm reliqua magna admodum corporis moles in aperto relinquatur. Ita dum in capite secura est, diceret Tertullianus, nuda, qua maior est, tota cum capite capitur. Diodorus tamen id à Struthiocamelo non ex stu- B pore fieri contendit, sed quia sit sibi conscius habere se caput admodum debile, occultare id quamprimùm studeat.

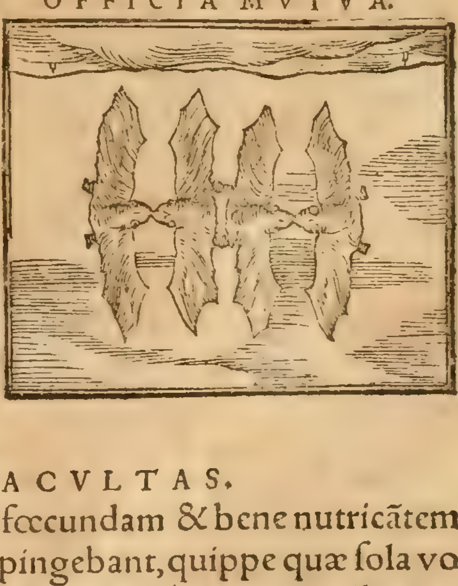
DE VESPERTILIONE.

MOnstrosa quoq; est Vespertilionis effigies, multaq; in se mystica continet hieroglyphica.

AB EXILI FORTVNA IN ALTVM EVECTVS.

PRæcipuūq; illud apud Ægyptios fuit, vt per animal huiusmodi significarēt hominem qui debilibus & exiguis viribus siue nobilitatis, siue fortunę, siue etiā ingenij præditus, ita tamen repentè emerserit, vt non se tantùm humo sustulisse, sed subito volatu elatus in sublime ferri videatur: cuiusmodi exemplorum plena Roma semper fuit. Vespertilio siquidem licet pennas non habeat, sola tamen membranula fretus volat, ita vt difficulter distinguas, sit'ne auis, an mus. Quare apud mythologos argutè vafréque duas eludit mustelas, dum se alteri auem, alteri se murem venditat, atq; ita capitis periculum euadit.

OFFICIA MVTVA.



C MIrum verò illud inter hoc tam brutum genus, quòd tanta se humanitate complectuntur, vt nulla conuenientius specie figuráve officia mutua describas quàm per Vespertiliones alterum ab altero catenatim dependentes. Habet enim id genus mutuā inter se quandam beneuolentiam, sæpéq; veluti catena quadam contexta, si qua vlli vis inferatur, mutuò sibi cohærent, imbecillitati suæ opem sibi inuicem afferentes, visæq; sunt alia ab alia alarum hamis vnius ad alterum porrectis pendētes, longum veluti funem produxisse.

NVTRICATIONIS FACVLTAS.

MVlierem ijdem sacerdotes lactis vbertate fœcundam & bene nutricātem significare si vellent, eandem ipsam alitem pingebant, quippe quæ sola volucrum & dentes & mamillas humanis similes habet, lactéq; nutrit pullos, v-

beribus mulierum in modum admotis. Nam Ægyptij ab ijs quæ in vnoquoq; genere reliquorũ naturam aut mores excederent, ſignificationũ ſuarũ argumenta deſumebant. Quod verò ad mammas pertinet, Græci hanc alendi felicitatem indicaturi Dianæ ſimulachrũ mãmoſum effingebãt, cuiuſmodi illud fuit quod Epheſi tandiu tanto cõcurſu viſitatum, eamq; Latini ea de cauſa multimammiã appellarũt, cuius exempli multa hodie Romæ vetuſta ſigna conſpiciuntur. Minimè verò prætereundũ eſt, hoc loco in impreſſis exemplaribus Hori perperàm legi, γυναῖκα θηλάζουσαν καὶ καλῶς ἀνατρέφουσαν βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, τρυγόνα ζωγραφοῦσι, cũ ex manu ſcriptis codicibus antiquis & hiſtoria ipſa legendũ ſit, βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, νυκτερίδα πάλιν ἔχουσαν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ζωγραφοῦσι: hoc eſt, Volentes pingere, Veſpertilionem identidem dentibus & mammis præditã pingunt. Inde ſequitur pro redditione cauſæ, αὕτη γὰρ μόνη τῶν ἄλλων πτηνῶν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ἔχει, ſiquidẽ ſola ea ex omni volucrum genere, & dentes ſimul & mammas habet. Quorſum enim dentes & mammæ ad turturem alitem minimè monſtroſam?

L V C I F V G A.

QVòd ſi hominem latebris & occulto ſeceſſu gaudentem, vel qui rei cuiuſpiam metu perculſus in apertum minimè prodire audeat, ſignificare vellẽt, formicam & Veſpertilionis alam adpingere conſuerunt. Aiunt ſiquidem eam eſſe inter Veſpertilionem & formicas naturæ diſcordiam, vt ſi ala tantùm Veſpertilionis formicarum cauo admota fuerit, nulla earum foras progrediatur.

M O R A.

QVin etiam ſunt qui tradãt credi ſolitum, formicam eò nunquam exire quò Veſpertilio vel ſemel acceſſerit: atq; ideo formicã ſub Veſpertilionis ala poſitam, & moræ & tarditatis aut impedimenti ſignificatum habere. Tranſit & ad columbas huiuſmodi ſympathia, quia vt Florentinus libro de re Ruſtica ait, colũbæ ſtationẽ minimè deſerunt, ſi Veſpertilionis caput ſupra turrim poſueris.

I N S C I T I A.

COgnitionem alibi per lumen ſignificari diximus, vnde etiam dare luci, pro declarare & edocere, ſæpe legimus: contrà verò inſcitiã per tenebras intelligimus, vnde hallucinari pro decipi per ignorantiam. Quoniam verò Veſpertilionis ea natura eſt vt tenebris gaudeat, neq; lucem ferre poſsit, diuinæ literæ dum Veſpertilionem à ſacris ſummouent, ἱερογλυφικῶς eum intelligunt virum, in quo nullum diſciplinarum, aut veræ inſtitutionis lumen effulgeat, explodi debere. Alioqui apud Eucherium Veſpertiliones in diuinis literis idolorum monſtra ſunt. Propheta: Vt adoretis talpas & Veſpertiliones. Sunt etiam cogitationes immundæ, quas improbi dæmones ingerunt, vt idem ſentit.

S E C V R I T A S.

NEq; deſunt qui ſecuritatem indicaturi, Veſpertilionem inuerſo capite pingãt: is enim circumlatus domui viuus, & ſuper feneſtrã vel in hyperthyro, aut ipſis in valuis inuerſo capite affixus, maleficiorum amulerũ creditur, Plinio etiã id tradente, quod ad hæc vſq; tempora pleriſq; locis factitari videmus. Contrà verò, ſi quis eam amoliri arcereq; ab ædibus velit ſuis, platani folia ſuſpẽdat. Africanus enim in his quæ de agricultura conſcripſit, Veſpertilionem eò non ingredi tradit, vbi arboris huiuſmodi folia ſuſpenſa cõſpexerit. Pro corollario addam, occidi eas hedera ſuffumigata. Nam eas qui ſuſtuliſſe ſe profiteri ſigno aliquo velit hieroglyphico, Veſpertilionem faciet hederæ folio inſidentẽ. Nam Alcithoë Leucothoëq; ſorores apud Ouidiũ, ſpreuiſſe Bacchi ſacra finguntur, eaq;

A eaq́; de causa in Vespertiliones mutatæ, vnde suffitum hederæ ita exhorrent, vt eo etiam necentur.

IMPVRÆ MENTIS HOMO.

HEsychius ait eam hieroglyphicum esse hominis, qui serò & parcè fidei documenta susceperit, inq́; illis mente nõ satis firma versetur, sed in ambiguo omnia reponat, neq́; sciat de terra sua exire, sed in quibus genitus est latebris libentissimè delitescat: Christianus demum sit, sed parum fidelis: serò enim Vespertilio prodit, sub ipsum quippe crepusculum vespertinũ, atq́; vbi tribus aut quatuor spatiolis volatũ exercuerit, à noctis tenebris occupatur: neq́; longè fertur, sed supra circũq́; tecta semper volitat, cùm Abrahamo Dominus peregrinationem indixerit, terra in qua alitus erat, quamq́; inhabitabat, derelicta, pristinam scilicet imbecillitatem & crassam originem nobis posthabendam admonens, perinde ac etiã separari nos à parentibus, & sequi Dominũ doctrina moneat Euangelica. Vespertilio demũ vtrũ ales an musculus sit, extat in ambiguo, cùm, vti paulò ante diximus, ipsemet in fabulis persuadeat gallo se esse murem, B catto verò alitem. Volat quidem, non tamen pennis, sed membranulis innixus: neq́; pluma, sed pilo, atq́; eo quidem murino, vestitur. Ita homines plerique volatu qualicunque prædici, baptismatis tantùm tinctum assecuti, apud catholicos Christum fatentur Petrum Ecclesiæ specificè præposuisse, apud hæreticos impudenter delirant atq́; preuaricantur: apud Iudæos Christum rident, apud Mahumetanos tam Iudęos quàm Christianos incessunt, impurissimũ hominũ genus, non modò Vespertilionibus perquàm simile, sed cui meritò ἀπὸ τοῦ μαρείνεσθαι nomen inditum sit, abominabile id quidem, & omnibus abhorrendum.

DE OTIDE.

Οτίδας Gręci dicunt, quas aues Tardas Hispania, damnatas in cibis, propterea quòd ossibus eius effractis teter odor ex medulla ad tædiũ vsq́; extemplò sequitur. Sed enim Xenophon earum carnem ait multò suauissimam. De tarditate idem tradit, & faciles captu asserit, quod nihilo quàm perdices longius prouolent, celerrimeq́; fatigentur. Ægyptij sacerdotes hanc quoque C hieroglyphicis adnumerarunt.

IMBECILLVS FORtiori assurgens.



QVippe si hominem imbecillum, qui ferociori potentioriq́; assurgeret, ac in rebus gerendis sententijsq́; dicundis primas illi partes cederet, significare si vellent, aut ita faciendum admonere, Otidem auem, & equum adpingebant: illa siquidem simulac equũ aliquem in conspectu habuerit, nihil quicquam contata, illum quadam veluti venerationis ostentatione excipit, circumq́; volitando & subsequendo deducendoq́;, officium facere quodammodo videtur.

NIL ALTVM SAPIENS.

CVm verò Otis omnino auis sit, animi est identidem signũ: alatus enim animus passim apud Platonem. Sed hæc animũ indicat ignauũ ac stupidum, quippe quæ tarda est, corpulẽtiaq́; adeò grauis, vt vix sese terra attollat: ita ter-

reni etiam affectus,quo quispiam detineatur,indiciũ est,quippe qui nihil subli- me sapiat aut meditetur. D

CONTVMAX.

AT si quis contumacem aliquem & monitoribus asperum,ab omniq; bono opere alienum,hieroglyphico referre voluerit, aptè Otidem & canem pinget:nulla enim auis canem exhorrescit præter Otidem,quæ suæ sibi conscia tarditatis,simulac canem conspexerit,aut latrantem audierit,statim arrepta fuga se condit in latebras.Per canem autẽ suo cõmentario sacerdotem præcipuè significari diximus in templis concionantem, de diuinis,de pietate, reliquisq; bonis moribus differentem cõtra impios scilicet & improbos oblatrantẽ.Eum igitur qui subfugit & sacerdotes, ingenio plurimùm cõtumaci esse consentaneum est.

DE ALCEDONE.

ALcedonem,quod hactenus viderim,Ægyptij non posuerunt:ea verò apud Italos sua habet significata.

TRANQVILLITAS. E

QVorum vulgatũ illud est, per Alcedonis nidum rerũ quarumlibet tranquillitatẽ indicari:mare siquidem per dies circiter quatuordecim, quibus auiculæ illę nidificant in littoribus incubantq;,mira pacari serenitate compertum est.Est verò nidus ille miro artificio ex pisciculorum osiculis & spinulis contextus, ad gladij cuiuslibet ictum incolumis,figura cucurbitæ,præter vnum perexiguum cauum,qua ingrediendi & exeundi sit parentibus aditus, cæterà conclusis.

IVSTITIVM.

TRansit & ad res ciuiles figurę huiusmodi significatũ:nam hę ad maris varietates accõmodantur, est enim iustitij monumentũ:ideoq; à Plauto dictum, Alcedones esse iuxta forum. Ad suspensas enim fori procellas,fluctuationesq; & turbines, hoc aptissimè refertur. Nam & Horatius mersari se ait,si quando res agere adlibuerit, ciuilibus vndis. Ita dies Alcyoniæ dicuntur, quibus fora conticescunt. Sunt verò dies Alcyoniæ, vt luculentissimo carmine Simonides tradidit,septem ante brumam,dum scilicet incubat: & septem à bruma,posteaquam pulli exclusi fuerint: quibus quidem diebus ea tranquillitas non semper nostris locis,in Adriatico quippe sinu,contingit,neq; etiam Tyrrhena ora,at in Siculo mari ferè semper.Fit verò bruma,vt Hesiodi interpretes scripsere,mense Ianuario,quem in honorem Bacchi Lenæum ipsi vocant: & eo mense à Latinis Brumalia celebrari dicũt,quòd Bromus Bacchus appelletur.Sedenim Traiani tẽporibus,quod de ætate sua Plinius profitetur, ad VIII.calend.Ianuarias fuit, quo die natus est nostræ salutis Assertor.Accidit autem bruma, tresq; cardines reliqui,in octaua singulorũ, Capricorni, Arietis, Cancri & Libræ,quæ diuturnitate temporis ob minutorũ aliquot neglectã intercalationẽ, minimè nunc respondere cõperias:nam octaua Capricorni,circa vigesimã est nunc Decembris diem.Sedenim hæc perpendere Astronomorum diligentiæ dimittamus. F

CONSVETVDINIS RARÆ HOMO.

ALcedonem præterea pingebant quotiescunq; vellent hominem rarò prodeuntem, & minimo temporis momento cum hominibus versatum significare. Alcedonem siquidem videre est omniũ rarissimè:ferè enim circa Vergiliarum occultationem,brumamq; ipsam apparet, & vbi primùm per portũ non plus

A plus quàm nauem circumuolauerit, statim abit, vt nusquã præterea conspiciat: de quo apud Stesichorũ latius. Causam huius nidulationis hybernę quærit Albertus, eam esse suspicatus, quòd auicula ea rara adeò sit textura, vt æstate propter nimiam corporis ariditatem progenerare nequeat, hyeme verò obturatis præ frigore poris, humidioreque effecto corpore, fiat ad conceptũ idonea. Nõ dissimularim hoc loco quod Antigonus ait, Alcedones vbi senescunt, Cerulos vocari. Verùm Aristoteles discernit inter se diuersas, Alcedonẽ, Cerulũ, & Cornicem. Sunt qui harũ marẽ Cerulũ vocent, idque verũ esse tradũt interpretes Theocriti.

DE CVRVCA.

Svnt pleraque de quibus Ægyptij parum, alij multum locuti sunt, quæ tamen quoniam Ægyptiacis commentis non dissimilia sunt, in Struthiocamelum hunc infarcienda videntur, atque in his Curuca, & Cuculus.

ALIENI FILII PRO SVIS EDVCATI.

De quibus vulgatissimum apud omnes scomma, hominem per eam significari, qui filios adulterinos pro suis pascat. Cuculus enim Curucæ absumptis ouis, in eius nido sua potissimũ oua ponit, vtpote qui se ignauũ minimeque idoneum agnoscat, qui possit pullis necessaria comparare. Suæ igitur sibi conscius imbecillitatis, eam init rationem ad prolis suæ tutelam, quippe qui omniũ auicularũ iniurijs sit expositus, vereaturque ne si nidum struat, minimo inde negocio depellatur, idcirco ad alienas cõfugere opes pergit. Curuca itaque oua illa fouet & excludit, atque educat pro suis. Aristoteles, si modò legitimum est id opusculum, De mirabilibus auscultationibus, accidere hoc in Helice tradit: addit & in palumbium aut turturum nidis oua ea deponi.

DE CVCVLO.

MINIMA QVAQVE DE RE TIMIDVS.

Cuculus quia timiditate maximè omniũ auium excedit, adeò vt à minimis quibusque auiculis conuellatur, easque præ metu fugitet, cõmenti nonnulli sunt, hominem minima quæque expauescentem, per alitis huiusmodi picturam significari. Vnde conuicia illa, siue quempiam adulteræ vxoris maritum dicere volumus, siue ignauum, siue stupidum, aut nullo animo præditum hominem notare, Cuculum appellamus, vt apud Horatium Sermonibus:

Tum Prænestinus salso multumque fluenti
Expressa arbusto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus cui sæpe viator
Cessisset, magna compellens voce Cucullum.

Solent, inquit Porphyrio, leuia rustici circa viam arbusta vindemiantes à viatoribus Cuculi appellari: tum illi prouocati, tantã verborum amaritudinem in eos effundunt, vt viatores illis cedant, contenti eos Cuculos iterum atque iterum appellasse. Ego cùm Octobri mense Roma Neapolim proficiscerer, in eiusmodi iocos incidi, per continuũ diem conuicijs huiusmodi delectatus. Quare cum Acrone dicere possumus, hoc autem ipsa re nouimus, quemadmodũ viatores quos in itinere vindemiatores per agros cõspexerint, cõuicijs agitare gaudeãt, illique ita respondere, vt Cuculum eum appellent quasi pigrum, ignauum scilicet ac nihili hominem. Sed hoc parum est, & quod à Porphyrione dicitur, subfrigidum: hodie siquidem res agitur calumnijs etiam vehementioribus: viatores

enim eos nunc Pulterones, nunc Cornutos, nunc aliis atque aliis conuiciis incessunt: illi contrà, siue ciuis, siue magistratus, siue rex ipse occentare cœperit, omne opprobrii genus regerunt, tegendisque retectis turpissima quæque minitantur, præsertim si celsissimis, quæ frequentes tota regione sunt arboribus insederint: quamuis id impunè toto agro Campano Neapolitanoque, tempore vindemiæ licet, ne quid Liberi libertati detrahatur. Atque hoc illud est quod Flaccus ait, Durus vindemiator & inuictus, cui sæpe viator cessisset. Quoniã verò species Cuculi certo anni tempore non multum differt ab accipitre, locus fabulæ datus, quã in Arati vita Plutarchus refert. Ipsa enim inducitur minores auiculas percontari, quare fugerent se conspecta, quæ nullam præ se ferat ferocitatem: quoniam, responderunt, suspicamur te aliquando futuram accipitrem.

TRANSMVTATVS.

POssumus igitur hominẽ qui vel mores, vel effigiem ita commutarit, vt alius penè videatur, per eandem hanc auem significare. Ea enim figurã immutare creditur, & in aliud transire genus, cùm inter accipitres omnino numeretur, licet vnguibus sit haudquaquam aduncis, neque capite accipitri similis, sed colore tantùm, rostro quoque magnitudineque columbino potius quàm accipitrino.

PVLICVM DEFECTVS.

ALii porrò quoniam Ægyptios animaduerterant de pulicum defectu describendo solicitos fuisse, quippe origanum in eo significato proposuerãt, addidere ipsi Cuculum & humanũ vestigium, qua specie pulicum exterminationem indicarent. Ferunt enim, quo quis loco primùm audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac vestigium id defodiatur, nõ gigni pulices vbicunque puluis eo vestigio compressus, sparsus fuerit. Hæc obseruarunt Magi. Pulicum verò nuncupatione, humiles sordidæque curæ sunt intelligendę, quibus impliciti vitam agimus anxiam & inquietam. Multa enim, licet ea pingere aut sculpere insanientis vanique sit ingenii, ob exiguitatẽ, quæ minus repræsentari potest, vsu tamen loquendi frequenter vsurpantur.

IVNO.

PAusanias vbi opera ea recenset quæ Mycenis spectatu digna viderentur, in sceptro, quod in Iunonis manu erat, Cuculũ insedisse dicit, eaque de causa signum ita fieri solitum quod Iunonis desiderio Iupiter aliquãdo in eam auiculam se cõuerterit: tam inania illi de diis suis cõminiscebantur. Quinetiã locum Coccygiũ appellatũ autores celebrant, in quo Iupiter in Cuculũ sit mutatus. Apud interpretes Theocriti ita leges, Iouẽ Iunonis cõgressum appetiisse, rẽ tamen occultare voluisse: mutatũ itaque in Cuculũ, abiisse in montẽ qui tũc Thronax, postea verò Coccyx appellatus est, eoque & Iunonẽ concessisse, quæ simulac assedit, Iupiter in eius auis effigie ad eã aduolauit, seque in eius genua proiecit: repulit hunc Iuno excusso peplo, at ille statim mutata facie acceptus ab ea est. Hinc apud Argiuos Iunonis simulachrũ in throno collocari, in manu verò sceptrum poni, supra quod Cuculus. O' lepidos & otiosos deos, qui puerilibus his næniis delectarentur: sed longè magis ineptos, qui talia scriptis mandare non erubuerunt.

NVPTIÆ.

CVm verò vincula iugalia curæ sint Iunoni, putarim ego boni ominis causa Cuculum deæ dedicari solitũ: boni est enim augurii Cuculus, nostrique solent ex eius cantu ducendæ vxoris tempus percontari. Caro autem eius si in cibum autumnali tempore veniat, cæteros sapores exuperat.

A

VERNVM TEMPVS.

EST & verni temporis signum Cuculus, id quod vel imperitæ innotuit plebeculæ. Porrò nuncium eum veris ponit Hesiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι·

Ut cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Tunc enim exulare hominem dicit, quia verum eo nuncio veris aduentum intelligant. Pistotherus apud Aristophanem, Auibus, vbi Cuculum Ægyptijs imperasse dicit, tam eos ait quàm Phœnices ad cantum huius auiculę, tanquam ad imperium triticum & hordeum demetere solitos: tempestiuior enim apud eos messis, quàm in Græcia & in Italia sit.

DE CAPRICIPITE.

AGELASTOS.

HOminem qui nulla iucundiore consuetudine posset ad risum allici, quòd eius expers esset, veluti Socrates fuisse fertur, ostendere si vellent, Capricipitem auem pingebant, quam liene omnino carere tra- B dunt: in liene verò sedes est risus, veluti amoris in iecinore, libidinis in lumbis, iracundiæ in felle. Eaq́ue de causa dictum, columbam summam significare mansuetudinem, quòd bile careat.

DE VPVPA.

FERACITATIS PRÆCOGNITIO.

VPupam Ægyptij cùm pinxissent, præcognitã vindemiæ feracitatem, siue lætum ac plenum vindemiæ prouentum indicabant, lætitiam scilicet aliquam affuturam, vt in Vite latius explicatur. Quia si ante vindemiæ tempus valde clangere audita fuerit, nimirum vini redundantiam prænunciare creditur.

EBRIETATIS REMEDIVM.

HOminem verò ebrietate laborantẽ, ac sibi remediũ cõminiscentem, significare cùm vellent, Vpupã & Capillũ Veneris herbam pingebant: Vpupa siquidẽ vuis vescitur immodicè, ita vt plerũq; inde ebria fiat, ac simulac se tẽtari C sensit, Capillo Veneris decerpto efficacissimè sibi medicatur. Herbã hãc ἀδίαντον Græci vocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc est, eo quòd minimè marcescat, neq; quidem si aqua perfundatur, immergatúrve, neq; bruma putrescit, vt herbę reliquæ. Summouent autem Vpupam diuinæ literæ, quam piorũ mensis inferri nolunt, querulam quippe volucrem, lugubrẽ atq; luctuosam, quæ nihil vnquã nisi mœstum & triste meditatur. Vnde per alitis huius hieroglyphicum, hominẽ vitijs deditum intelligunt Theologi, propterea quòd nemo magis querulus, magisq́; mœstus assiduè est, q̃ vnusquisq; vir improbus atq; flagitiosus: solicitat hũc admissorũ scelerũ cõscientia, vel inquietũ exercet admittendorũ cupiditas & impotẽtia. Nam si tumore superbiæ turgescat, quæ illi vnquã hilaritas arridebit? Fastu cruciatur assiduè, neque vllos tantos putat honores, qui quod affectat explere possint. Repulsam passus est, infelicissimũ se mortaliũ putat. Auarus est, si iactura quantulacunq; fiat, vicem deplorat suam: si prædam cui inhiabat elapsam videt, miserè cruciatur. Quid iracundus? an non statim vt incensus est pœnas vitij dat sui? Vnde Salomon ei luctum mandat, cui iræ, cui rixæ, cui sine causa manus sanguinariæ. Quid inuidus? nónne suimet carnifex indefessus? Quid libidinosus? mentita est amica, æstuat immensum; expleuit cupiditatem suam, lan-

guet & erubescit. Quid vorax? distentus est, ægrè habet: famescit, extorquetur. D
Quid ebriosus? arct guttur, pulmo inflammatur: potauit, mẽte capitur, titubat,
semianimis deficit: atq; vt semel cum Flacco dicam,

An'ne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,

quàm eius animus qui sit improbitati, facinoribusq; addictus flagitiosis? Contrà verò probus modestusq; vir, ruat cœlum, nulla re commouebitur, gaudebit semper, æquanimis erit semper, gaudẽtem hilaremq; scit à Deo vocari, exultantem sacris admoueri. Repulsam patitur, modestè fert: iactura afficitur, paruo cõtentus est: denunciantur inimicitiæ, pacem meditatur: solicitatur à maligno, resistit audacter, lætumq; tunc triumphũ agere sibi videtur, cùm semetipsum edomuerit. Cibum & potum ita moderatè sumit, vt neq; mentem offuscet, neq; debilitet corpus: nullaq; demum animi tranquillitas, nulla lætitia, hilaritas nulla huic comparari potest, quæ in rectè factorum cõscientia requiescit, cùm se pium cogitet, cùm se vitam puriter egisse reminiscitur.

DE FLORO.

LOngè diuersum ab Otide est ingenium Flori: nam quantum illa venerationis in equũ ostendit, tantum hæc exercet odij & ignominiæ. E

FEROX A MANSVETO superatus.



FErocem hominem ab humiliore mansuetioreq; superatũ, per Florum auiculã, quam ἄνθον Græci vocãt, significabant. Palustris auis ea est, coloris pulchri, oculorum acie nõ satis valens, quæ cum equo semper pabuli gratia dimicat: herba enim vterq; pascitur. Illa vocem eius interdum imitatur, insiliensq; aduersus equũ, dorsum occupat, quãq; maximo potest morsu colla armosq; vellicat, hisq; auxilijs freta eum plerunq; fugat.

DE SALO.

QVando verò in has incidimus inimicitias, non dissimiles ab his recensebimus, quæ inter Salum & asinum habentur ingentes. F

INIVRIARVM VLTIO.

AEgythum Ægyptij, quem Latini Salum vocãt, asini vlcera rostro excauantem pingunt, si hominem illatas filijs iniurias vlciscentẽ significare volunt. Nidulatur hæc plurimùm in spinis, acciditq; vt asinus pruritu vlcerum excitatus, scabendi causa se conferat ad spineta, atq; ita atterat vlcera, nidosq; dissipet: quod quidem illa adeò pauet, vt cùm etiam vocem rudẽtis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram: itaq; Salus ob eam iniuriam in Asinum inuolat, vlceraq; eius rostro impetit, affixaq; pertinacius quanto maximo potest conatu excauat. Deniq; atrox vsqueadeo odium inter eos esse autumant, vt si vtriusq; sanguinem commiscueris, sponte se vterq; subducat ac separetur, antipathia, ne coeat, pertinacissimè repugnante.

NECESSITVDINIS AVERSATOR.

SI verò Florum vnà cum Salo pingerent, hominem qui alterius necessitudinẽ pertinaciter auersaretur, significabant: quare aues illæ aut auersæ inuicem, aut capitibus saltem obtortis in diuersa, pingendę sunt. Commenti causa ea est, quòd implacabiles inter vtranq; inimicitiæ intercedunt, neq; vllo pacto fieri potest

A teſt vt harum quoq; ſanguis exhauſtus cõmiſceatur: confuſum enim non aliter alter hinc, alter inde cõtrahitur, quàm oleum ab aqua ſubducitur, vſqueadeò natura ipſa diſsident. Quare tibi tria ſunt obſeruanda eiuſdem generis exempla, quorum natura inter ſe minimè congruat, ſitq; pertinaciſsimæ diſcordiæ, Salus & Florus, Salus & Aſinus, &, de quibus ſuo loco dictum, Cornix atq; Noctua. Nanq; vt nihil eſt appetentius, nihil rapacius ſimilium ſui, quàm natura, ita etiã diſsimilium nihil auerſum magis, ac magis abominabile.

DE ARDEA.

EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS.

HOminem ita libidinis vſu confectum exhauſtúmq; vt propemodum exanguis ſit effectus, oſtendere qui vellent, Ardeolã illam pelam pingebant, quæ Græcè ἐρωδιὸς dicitur: ea de coitu ita angitur, vt ſanguinẽ ex oculis emittat, remq; ſummo cum dolore peragat, clamore vaſto atq; admodum inſuaui difficultatem atteſtante. Nomen illi apud Græcos inditum aiunt, ὅτι ἔαρ ἰδίει: nam ἔαρ quandoq; ſanguinẽ ſignificat. In collectaneis Sudæ B Grãmatici dictã volunt παρὰ τὸ ἐν ἕλεσι διατρίβειν, quòd in paludoſis & humidis locis verſetur, quaſi helodium dicas. Sunt qui eas inter grues recenſeãt: ſunt qui ſimilem grui dicant: & diuinarũ literarum interpretes de aue hac, vbi vulgata Pſalmorum editio habet, Herodij domus dux eſt eorum, varia tradiderunt.

TEMPESTAS.

SEd enim D. Auguſtinus, qui herodium fulicam arbitratur, tempeſtatis eam impendentis ſignum autumat. Sedenim apud Maronem Ardea & fulica diuerſæ ſunt volucres, tametſi vtraq; ſit indicium tempeſtatis: ait enim,

Cumq; marinæ In ſicco ludunt fulicæ, notasq; paludes
Deſerit, atq; altam ſupra volat Ardea nubem:

Sed ſuper hac ſatis eſt à nobis in Ciconiæ commentario diſputatum.

DE CINNAMO.

AROMATARIVS.

HOminem ex aromatum mercimonijs diteſcentem ſignificantes, Cinnamum auem pingunt. Auis ea in Arabia verſatur, quæ ſurculos cin C nami congerit, ex quibus nidum ſibi conficiat, quocirca indigenæ plumbatis eum ſagittis decutiunt, mercis gratia: neque aliud mihi ſuper ea compertum eſt.

DE VELIA.

STVDIOSVS OTII.

STudioſum otij & commodorum hominem indicare qui volunt, Veliam auem pingunt: ea enim in vmbra & aura æſtatem agit, hyemem in apricis: nam & potentes, cùm in eos qui otio literario dediti ſunt, cauillantur, genus hominum ignauum appellant, quod, vt apud Iuuenalem eſt, tecto gaudet & vmbra.

DE ASIONE.

IGNOBILITAS.

IGnobilem hominem, atq;, vti dici ſolet, Terræ filiũ, notare ſi vellent, Aſionem illum pingebãt, qui diuerſus à perenni eſt, corpore pingui & minimè vocali. Nihil enim habetur exploratum de generatione eius, cuiuſmodi, qualisq; ſit: cæterùm Fauonijs tantùm flantibus

eum apparere cõstat, veluti etiã plerique homines ignobiles, potentiorũ tantùm D fauore aliquo, tali quippe adspirante Fauonio, nullis alioqui natalibus, nulla probitate, nulla virtute, nulla muniti disciplina, ad clarissimas interdum dignitates euehuntur, omnibus, vnde hi prodierunt, admirantibus. Noctuarum hoc est genus maximũ, quibus pluma aurium modò surrigitur, vnde & nomen illi: otus enim Græcis est, de qua quidem apud Athenæum plura comperies.

M I M V S.

PEr hanc auem plerique mimum atque parasitum exprimunt: non enim à mimica multum distat ars parasitandi, quam ita describit Horatius:

Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Ut puerum credas sæuo dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.

Est enim hæc auis omnium maximè imitatrix, & vt Plinius ait, parasita, & quodam genere saltatrix. E

C O R N V T I.

HÆc in clypeo atque insigni militum Romanorum, qui recentiori tempore, paulo antè quàm declinaret Imperium, sub Magistro peditum merebant, ordinis eius signum fuit qui CORNVTI appellabantur: eratque ales prasini coloris in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior & ipse luteus, & circa marginem extremus ruber.

D E I Y N G E.

IYnx inter lingua nobiles enumeratur, pro quo nomine Lyncẽ complusculis in locis apud Pliniũ corruptè scriptũ offendes, indice etiã illo tam copioso, eodem errore perplexè notato, quippe qui volucre animal quadrupedibus adnumerarint, Lyncem eam, quę nostra hęc Iynx est, arbitrati. Fringillã hanc vulgo dicunt, vt Gaza putat. Græci plerique Romani sermonis non vocem, sed significationem secuti, σεισοπυγίδα, Latini à caudæ cõtinuo motu, motacillam dici tradidere, Torquillam alij, à torque quo collum F insignita est: alij turbinem, alij aliter nominarunt: sed nos Pliniani codicis macula iam eluta, ad significata nostra reuertamur.

D I C A C I T A S.

PEr eam pictam nõnulli dicacem hominem intelligunt, propter insignem linguæ longitudinem: linguam enim habet serpentibus similem, quam in longum mensura quatuor digitorum exporrigit, rursumque contrahit intra rostrum non complicatã, sed terreni lumbrici more collectam, & in sese reductam. Communis autem sermo verbosos garrulosque homines ab instrumento ipso linguaces appellare solet. Sed ad linguam id etiã addemus, quòd pedes habet Iynx binis vtrinque digitis insignes: illi tamen hæc de Lynce dicta credidere.

I N C A N T A T I O.

PAssim verò pręcipuum ales hæc fuit incantationũ signum, propterea quòd ei amatoriũ quid natura inesse persuasum est. Quinetiam quæcunque ad rem amatoriam veneficia, pharmaca, incantationesque comparantur, vno vocabulo Iyngas Gręci vocauere. Hinc apud Theocritũ intercalare illud, Pharmaceutria:

ἴυγξ ἕλκε τυ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Scri-

A Scribit Pindarus Venerē Iynga cœlitùs attulisse, quam Iasoni daret: carmenq́; docuisse, quibus Medeam in amorem alliceret.

VEHEMENS CVPIDITAS.

IDem Pindarus hieroglyphicè locutus ἴυγγι δ' ἕλκομαι ἦτορ dixit, vehementē cupiditatem significare volens, vt eius interpretes exponūt. Iynx enim, vt interpretantur illi, vis illa dicitur, quæ cogitationē nostrā ad cupiditatē & amorē trahit. Tradunt nōnulli Pithûs eam filiā fuisse, propter persuadēdi vim: maxima enim persuadendi vis inest amori, nihilq́; tā incredibile dici potest, quod amanti non persuadeas. Vnde rectè Ouidius: Credula res amor est. Addunt, eam amatorijs veneficijs incitasse Iouem in amorem Iûs. Sedenim Callimachus Echûs filiā dicit, & Iouem (tanta eorum temporum vanitas fuit, ne imperitia dicam) ab ea veneficijs coactum, vt secum rem haberet: vtcunq;, mox ab irata Iunone in eiusmodi auiculam transmutatam, veneficijsq́; amatorijs construendis damnatam.

DE CAPRIMVLGO.

PERNICIOSA CONSVETVDO.

B PErniciosæ consuetudinis hominem indicaturus quispiā, Caprimulgum auē pingat: ea enim inter capras familiariter versatur, appetitq́; earum vbera sugere quod cùm fecerit, vber extinguitur: capra, vt aiunt, excæcatur.

DE TVRDO.

SVIS ARTIBVS ELVSVS.

HOminem qui technis & cōmentis, consilijs've aut artibus proprijs elusus malè perierit, &, vti dicitur, in laqueos quos tetenderat, inciderit, ostendere qui volunt, Turdum viscatæ implicitum virgulæ pingunt: quandoquidem, vt inquit Plautus, ipsa sibi auis mortem cacat: viscum enim nō prouenit, ait Plinius, nisi maturatum in ventre ac redditum per auium aluum, maximè palumbium & Turdorum. Apud Irenæum legas quid huic rei simile, de ijs qui in eligendo sibi malo sunt procliuiores & aduersa mox quæ in se ipsi contrahunt, Deo imputant, cùm nihil aliud sit, indurare cor Pharaonis, & Excæcare oculos populi, apud Deum, quàm gratiam suam quæ se lar-
C gè volentibus infundit, à prauè & iniquè agentibus auertere. Nam simulac quis Deum dereliquit, quæ bona sunt aspernatus, amissa spiritus gratia, omnibus inde afficitur incōmodis, viam rectam non videt, & contumacem se opponit ad admonitiones, nullo poliet animę sensu, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum. Ita dicimus eum à Deo excæcari, & obdurari, quemadmodū Solem occidentem recessu à nobis noctem facere, cùm alioqui nihil à Deo nisi bonum emanet, quemadmodum à Sole semper lumen & calor.

SVRDITAS.

ALioqui Turdus surditatis indicium est, cùm omnium auium eo plurimùm incommodo laborare Turdum, manifestum habeatur. Accedit huc & prouerbium κίχλης κωφότερ☉, de loquacibus, qui loquentes alios pati nequeant.

DE ERYTHACO.

SOLITVDINARIVS.

SOlitudinarium hominem qui significant, Erythacum auem pingunt, quæ quidem ita secessu ac solitudine gaudeat, vt rarò duas vel in eodem saltu reperire posfis. Eam Theodorus modò Syluiam, modò Rubeculam appellat, alterum à syluarum desertis,

alterum à ruboris indicio, quod ex Græca dictione colligitur. D

DE CINCLO.

PAVPERRIMVS.

INueniebam extremæ paupertatis hominem per Cinclum auem pictam significari. Causam Ælianus affatim explicauit, qui Cinclũ auẽ esse dicit imbecillam, inualidamq́; adeò, vt nidum sibi ipsa parare nõ possit, alienisq́; ideo nidis ouifœtare. Est & apud Sudam aliqua de Cinclo mentio, cui nomen à caudæ motatione sit σεισοπυγὶς ea nimirum lynx est, de qua nunc agebamus. Hanc sanè vulgus plerisq; locis, Græcum vocabulum exprimendo, Codaquassulam dicit. Interpretes Theocriti hoc ipsum agnoscũt, & κιγκλίζειν lumbos motare dicunt, quod Latini fluctuante lumbo reddidere.

CINGANI.

CVm itaq; Cinclus inops adeò sit, neq; certo vsquã lare vtatur, nõnulli errones illos qui nunc totum terrarũ orbem mendicabundi cum chiromãticis vxoribus & liberis peragrant, nusquã certas domos habentes, quos vulgo Cinganos vocamus, Cinclos ab auis huius similitudine appellatos arbitrantur. E

ADVENA.

QVanquã in vniuersum omne genus auiũ apud aruspices pro peregrinis, aduenis & cõuenis accipitur, vt ostenti eius declaratione patuit quod Alexandro oblatum est, dum condendæ vrbis Alexandrinæ in Ægypto modulum ab architectis deposcebat, forteq; euenisset vt neq; gypsus, neq; alba terra vspiã inueniretur, quo situm & magnitudinem cupido Regi describerẽt, architecti ad farinæ opem se contulerunt, eaq; disseminata quaqua vrbis mœnia ducenda erant, accidit vt aues ad eam depascendã auidius aduolarent, quo quidem ostento territus est Alexãder: sed aruspices respondere, prospera vrbi ex hoc portendi, quòd futura esset omnium & nutrix & alumna, soliq; vbertatem esset alienis quoq; gentibus largissimè communicatura.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM PETRVM MELINVM ROM. SENATVS CANCELLARIVM, DE IIS QVAE PER APEM, ET ID GENVS cætera significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. F

VOlatilium significationes, quas in aliquot digessimus cõmentaria, legisse te scribis, Petre Meline Romanorum ingeniorum præsens decus & ornamentum: in quibus & Apem habere voluisses, quæ, quòd mellifica est, ad domus tuæ gentile nomen cognationem quandã habere videatur. Proinde si quam, vt superiori anno fecisti, ædium tuarũ partem picturis ornare pares, habiturũ te speras tui generis argumentũ, quo literatorũ oculos possis non inaniter oblectare. Feci non inuitus, quod tibi fore gratum intellexerã. Sed quod à melle te maiorũ tuorũ nuncupatione vocari putas, dixerim ego te id nominis à morũ potius tuorũ suauitate cõparasse, siue id summa humanitas meretur tua, siue affabilitas iucundissima, cuius lepôre omnes ad te trahis tibiq; deuincis, vt de te verè dici possit, fauum mellis in ore tuo sedem posuisse: siue perlegãs ille scribendi tenor tuus, vbi solutã orationem aut carmen facis, amœnissima quadã dulcedine legentem afficiunt, euenit vt vndecunq; merum mel & sis, & habearis. Ac plenus rimarum sum, neq; me cohibere possum quin epigram-

A *epigramma illud cœnis nostris sodalitijs olim decantatum erumpat. Quid enim prohibet apud ingenium Poëticæ studiosissimum, aliquando poëtam agere?*

Romulei certant lepido certamine vates,
Nominis ecqua viget congrua causa tui.
Nam qui ex te norunt manare poëtica mella,
Mellinum à merito nomen id esse volunt.
Atq; alij malunt correpta parte Melinum
Dicere, Pegaseum quòd melos ore canis.
Sis quodcunq; velis, nullo discrimine amandus,
Seu mihi Mellinus, siue Melinus eris:
Omnia congruerint, tanta dulcedine carmen
Pangis, & oranti spargis ab ore melos.

Id quod eò tibi gloriosius accidit, quòd horũ infelicitas temporum pauca admodũ nunc ostendunt ingenia, quæ bonarum artium amore eruditionis've felicitate capiantur: eoq; alieniores pleriq; à doctrinæ studijs euadunt, quo sunt magis natalium splendore aliquo illustrati. Tu verò cùm ex B *ea sis domo ortus, in qua summi pleriq; viri gentiles tui, & veteri & recenti etiam memoria ad patriæ ornamentum geniti, insignia rerum à se gestarum monumenta reliquerunt, Cardinalia decora, primos in Vrbe honores, titulosq; foris arma pro salute patriæ victricia, diuitias honestissimis artibus comparatas, nihil rerũ harum amplitudine contentus, à teipso splendorem excitare quæsiuisti, vt clarissima ea familia dignus euaderes, patreq; in primis tuo senatore semper optimo, apud quem tanta educatus es sanctitate. Accessere mox bonæ artes, & egregiæ disciplinæ, Latinæq; & Græcæ literæ, quas eo conatu successuq; assecutus es, vt paucissimi omnino sint inter Romanam hanc nobilitatem, qui parem tecũ gradum hodie conferre possint. Sed quoniam non de literis tantùm, sed de totius vitæ tuæ integritate, atq; animi magnitudine, si quis de te loqui cœperit, sermo faciendus esset, parentumq; tuorũ benignitas omnis explicãda, qui me omnibus humanitatis officijs prosecuti, quam in filios exercere par est, beneuolentiam, charitatem, & studium in me omne præstiterunt, his in commodius tempus dilatis, quod nunc agendum instat, Apem ipsam, quam tibi meritò deberi iudicauimus, exhibendam curauimus. Ecce verò tibi eam, in cuius comitatũ, ne Fucus etiam, helluo ille satis impudens, & molestissimi Culex & Ve-* C *spa sese intruderent, repellere nunquã potui: ac ne vllus & molestiæ & importunitati finis esset, Musca etiã, Cicada & Araneus se his admiscuere. Tu quidem strenuè nimirum & ex prudentia tua feceris, si, ne ab eorũ aliquo lædare, caueris. Verùm agè quid Apes sibi velint videamus.*

POPVLVS REGI SVO OBSEQVENS.

POPVLVM Ægyptij sacerdotes obsequentissimũ Regi suo significare si vellent, Apem faciebãt illam vtiq; breuem, variã, & in rotunditatem cõpactilem, quæ sola ex animalibus Regem more hominum habet, quem vniuersum Apum agmen cõsectatur, æquè atq; homines Regi obtemperãtes. Rex verò vel aculeo caret, vel ad offensionem minimè exerit: quæ quidem præcipua est in Rege virtus, qui in obeundis vitæ officijs, nõ magis iustitiæ aculeum, quàm dulcem mellis clementiam ostentare debeat. Ac de populo quidem agnoscit hoc idem Plotinus libro De suo cuiusq; genio, qui ciuilem hominem, popularibus vtiq; studijs deditũ, sed qui perfectã virtutem consequi minimè potuerit, ab obitu in Apem regenerari fabulatur: qui verò ciuilem virtutem ad amussim assecutus fuerit, eundem iterum hominem fieri contendit, & ad eadem munera rediturum.

R E X.

D

MErito itaq; Regem, qui populos vnanimi beneuolentia sibi deuinxerit, ostendere qui vellent, examen Apum proponere cõsuerunt: siquidem is foras non procedit, nisi migraturo examine: cumq; procedit, totum examen circa eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur reliquo tempore. Cùm populus in labore est, ipse, inquit Plinius, opera intus circuit similis exhortanti, solus immunis: circa eum satellites quidam lictoresq; assidua custodientes autoritate. Cùm processere, se quæq; proximã illi cupit esse, & in officio conspici gaudet. Vbicunq; consedit, ibi cunctarum castra sunt. Missam facio miram earũ circa Regem obedientiã, vt fessum humeris subleuant, validius fatigatum ex toto portãt, multaq; huiusmodi, in quibus enarrandis tanta vtitur suauitate Plinius, vt eas ipsas Apes in eius ore mellificare dicas, vnde lepor ille tam dulcis eloquẽtiæ demanarit. Adamantius ait, Apes hæc nullo animi cõceptu facere, vt plerique contendunt, sed naturæ ipsius diuinæ beneficio, quæ vel bruta eousq; prouexerit, vt plerisq; in rebus ratione præditos imitentur. Nos verò vult admonitos, vt vbi Apum mores cognouerimus, ducibus parere non recusemus, negotiaq; E ad Reipublicæ ciuitatumq; salutem opportuna alacri animo suscipiamus. Non enim amat id genus hominum Adamantius, qui sub pietatis specie suam obtegunt ignauiam, suoq; tantùm otio & commodis consulentes, negotia subfugitant, & veluti genus humanum oderint, humanas etiam consuetudines auersantur. Adeò verò est Apes, vt Musonius obseruat, conuersationis & vitæ sociæ amatrix, vt si sola relinquatur, desiderio tabescat & moriatur: quod ad popularis hominis naturam & similitudinem referri potest. Atq; huc spectat Plutarchi illud super exilio dictum, nos quasi formicæ, vel Apes, si ex vna vel cauerna vel alueario exciderimus, hospites externiq; esse videmur. Hoc ipsum examinis significatum in aruspicina etiã reperitur, cuiusmodi signum Dionysio, paulo antè quàm regnare cœpit oblatum est, qui cùm equũ è voraginibus, in quas demersus erat, nulla prorsus cõtẽtione extrahere potuisset, discesserat, vt Philistus ait, ægrè ferens: cùm aũt aliquantulum progressus esset, subitò exaudiuit hinnitum, ad quem conuersus equum alacrem lætus aspexit, cuius in iuba examen Apum consederat imperij quod occupauit indiciũ. Nam equum subiugationi frenoq; F aptum esse, suo diximus commentario.

R E G N V M.



AC ne ab Sicilia tam subitò discedamus, Hieroni quoq; iam iussu patris exposito, propterea quòd ex ancilla natus esset, ne nobilitati paternæ dedecori foret, tamen ita humanæ opis indigenti Apes in os mella congessere: quo ostento pater ab aruspicibus admonitus, filium recolligendum duxit, moribus & disciplinis ijs erudiendum curauit, per quas postmodum ad præmonstratam Regni maiestatem facile peruenit. Ita verò nomini regio fauorabiles sunt Apes, vt in causa fuerint, ne Onesili Regis Cyprij caput, quod in ludibrium Amathusij supra portam vrbis suspenderant, insepultum diutius maneret: in id enim iam exanimatum, examen Apum mella contulerunt, fauisq; referserunt. Hinc loci incolæ oraculi super hoc requisiti responso moniti, caput honorificè sepelierunt, Onesiloq; quotannis, vt Heroi, sacra instituerunt.

GRATA

A

GRATA ELOQVENTIA.

ADdunt nonnulli, suauem eloquentiam per hieroglyphicū Apis significari. Quanquam Diogenes suæ morem gesturus mordacitati, orationem blandam, vtpote ad fallendum vel ad gratiam paratā, mellitum laqueum vocitabat. Irridebat is Platonem perlibenter, cui paruulo in cunis dormienti Apes in labellis consedissent: ex quo responsum est, singulari illum suauitate orationis futurum. Ita præuisa eloquentia est in infante per Apem. Et huiusmodi tale D. Ambrosio è nostris contigisse, memoriæ proditum est. Idem & Pindaro poëtæ accidisse Pausanias tradit, cùm is puer adhuc Thebis digressus æstiuo tēpore Thespias proficisceretur, calore exuperante aliquantulū à via declinauit, & sub vmbra nonnihil acquieuit, cui in somnum soluto Apes in os mel congessere. Et ita demum quemcunq; veteres ab eloquētiæ suauitate cōmendarent, eum ab Apibus nutritum dictitabant. Sic & Theocritus Comatā beatissimū ait, cui huiusmodi nutricatio contigisset. Apud Hesiodum, Theogonia, Musæ amicorū linguis rorem instillant. in castigatis enim exēplaribus, non ἀοιδὴν, sed ἐέρσην legitur:

B τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην·

vbi interpretes ἐέρσην δρόσον interpretantur, ac perinde mel intelligi debere, inde verò eloquentiæ suauitatem. Sanè Pindarus amabile mel Isthmijs posuit, ἐν δ' ἐρατεινῷ μέλιτι, pro felici successu, quem Iupiter propinat: vbi commentatores gaudium intelligi volunt, quod ex commendatione & laudibus percipitur, si præsertim illę ab eloquenti & erudito viro optimè prædicentur: qua quidem voce, teste Themistocle, nulla suauior exaudiri potest.

POETICÆ AMOENITAS.

OMnium autem consensu receptum est, per Apis hieroglyphicū poëticam intelligere amœnitatem, vt apud Horatiū: Fidis enim manare poëtica mella: & vt ait doctissimus vndecunq; Varro, Apes causa Musarum esse dicuntur volucres: quòd si quando displicatæ sunt, cymbalis & plausibus & numeris reducuntur in vnum locum. Pindarus hymnorū suauitatem & elegantiā, per mel candido lacte cōmixtum intelligendum dedit, vbi Nemeis dicit: ἐγὼ τόδε τοι πέμπω μεμιγμένον μέλι λευκῷ σὺν γάλακτι. Lac ponit Pindarus, quod à natura est, ac perinde genium & venam indicat. Mel verò, propterea quòd magno Apum labore cōficitur, artem & diligentiam significat. Hinc clamat Horatius:

C

Vos ô Quintilius sanguis carmen reprendite, quod non
Multa dies & multa litura coërcuit, & quod
Perfectum decies non castigauit ad vnguem.

Et ipse de se, quantum pertinet ad laborem & diligētiam, quam scribundis versibus adhiberet, ait:

Ego Apis Matinæ more modoq;.

Non enim temerè vsqueadeò assurgit Pindaro tam honorificè, cuius hymnum agnoscat & vena diuite copiosum, & magno studio & arte simul elaboratum. Quin & suam fert super hoc loco sententiam:

Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæsitum est. Ego quid studium, sine diuite vena,
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

FVTVRI SECVLI BEATITVDO.

QVęsierit hîc sanè aliquis, cur polliceatur Dominus ducturum se populum

ſuum in terram lacte ac melle fluentem: paſsim enim hieroglyphicum aliquid ſa D pit diuinarum literarum ſermo. Igitur Theologi noſtri, referente Heſychio, hoc ad futuri ſeculi delicias beatitudinemq́ transferunt, quòd ex cibis, quibus hîc vtimur, nihil his ſuauius neq; dulcius inuenitur: tum quia ſine labore comparantur, & nulla indigent præparatione. Nam bona illa abſq; vlla ſolicitudine, ſine dolore, ſtudio nullo, apparatu nullo, conditurę nullius egentia, tanquã effuſo copiæ cornu ſuggeruntur.

DVLCIVM APPETITVS.

APes autem quia dulcia tantùm guſtant, ſi paſcentes pingantur, hominẽ hieroglyphicè ſignificãt qui dulcibus tantùm rebus delectetur, dulciaq́; omni cura ſtudioq́; perquirat. Horatius cùm dulcedinẽ & ſuauitatem, quodq́; maximè placeret, exprimere vellet, Si iuuat, & melli eſt, inquit. Plutarchus libello De coniugalibus præceptis, Mulier, ait, quæ viri primo congreſſu territa coniugalem inde copulam ſubfugitat, ſimilis eſt ijs qui Apicularum aculeis patienter ſe offerunt, mella ipſa reformidãt. Ad eandem reſpiciens iucunditatem Catullus, ſuum illum Paſſerem, Lesbiæ ſuæ delicias, cùm maximè lepidum indicare velit, E mellitũ fuiſſe dicit. Deniq; Virgilianus Damœtas cùm Pollionis amicis optat mella fluere, nihil aliud ſibi vult, niſi vt copioſiſsima rerum omniũ, quę ſuauiſsimæ iudicẽtur, vbertate diteſcãt. Egregiè verò Pindaricũ eſt, mel pro ſuaui, tranquillo, & maximè expetẽdo amabiliq́; bono ponere: quare de Olympijs victoribus ait, ὁ νικῶν δὲ λοιπὸν ἀμφὶ βίοτον ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν: quod exponunt interpretes, victores vitæ reliquũ agere in terra melliflua, hoc eſt, tranquilla deinceps ſuauiq́; perfrui quiete. Idem cùm κόρον ἔχει καὶ μέλι dixit, mel etiam ſatietatem habet, nihil aliud voluit exprimere, niſi ſupremam quandam ſuauitatem atque dulcedinem ineſſe melli, quę tametſi ſupremè delectabilis eſt, ſatietatem tamen afferat: quam ſententiam παραδειγματικῶς protulit. Paulò ſecius Horatius ſenſum eundem attigit, vbi dixit, Dulcia ſe in bilem vertũt: quod tamen ex phyſica diſciplina eſt ab eo ſumptum: aiunt enim medici, cibaria dulcia confeſtim in bilem abire.

DIVTVRNÆ VALETVDINIS PROSPERITAS.

INuenio vitæ proſperitatẽ ac inoffenſam valetudinem in lõga æui ſpatia productam, per hieroglyphicũ Apum in fœcundo oleæ ramo conſidentiũ ſignifi F cari: id quod mihi Democriti reſponſum in memoriã adducit, qui olim interrogatus, qua ratione quis longiorem vitã aſſequi poſſet: Interiora, reſpondit, melle irriganda, exteriora verò oleo perungenda: quod hieroglyphicè acceptum oſtendit, animũ quantacunq; fieri poteſt ſuauitate permulcendũ, hilaritateq́; vndecunq; captandã, omni prorſus amaritudine atq; acerbitate procul ablegata, neq; quicquã quod exulceret, intromittendũ: corpus verò exercitio conſolidandum, quod quidem in otio torpeſcere neceſſe ſit. Nam vt cõmentario ſuo dictũ, oleum inter alia ſignificata, exercitiũ quoq; denotat. Sed enim Ariſtoxenus Pythagoricos plurimũ melle vſos tradit. Neq; tantũ calidi panis ſuffitu Democritus vitã dies aliquot in amicorũ obſequiũ produxiſſe fertur, verũ & vapore mellis naribus admoto. Omnino aũt ferunt, quibus mellis vſus frequentior fuerit, vitã diutius producere. Contrà verò qui cibis acidis delectẽt, breuioris eſſe vitę. Sanè Cyrnios populos, qui ſcilicet Corſicã inſulã incolebãt, longęuos vixiſſe tradit Athenæus, q; aſsiduè mellis vterent cibo. Nam & Diophanes, qui de re ruſtica libros conſcripſit, longæuos euadere dicit qui mellis eſitatione delectati fuerint. Præſtat verò in ſenecta ipſa plurimùm pane & melle paſci: neq; enim ſolùm

A lùm, vt is asserit, viuacitatẽ adiuuat, sed & sensus omnes sanos & integros custodit. Quãvis, quod ad Athenæũ spectat, nostri mel Corsicũ dicãt habere aliquid in se, quod amaritudinẽ sapiat: vnde dixerit Ouidius de nefasta & exitiali cera:

Ite hinc difficiles funebria ligna tabellæ,
Tuq; negaturis cera referta notis,
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ,
Melle sub infami Corsica misit Apis. Et,
Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos, Maro prius dixerat.

Insaniosum mel apud Macronas memorat Xenophon, quod qui copiosius edissent, & vomere & excernere cogebant, neq; quidem omnino stare poterãt.

MERETRIX.

SEd quoniã trahente rerum fluxu impegimus in mellis vitia, minimè dissimulandum quòd quadragesimis Hebrçorũ castris Hieronymus putat Ionathã cõtra detestationẽ patris gustasse mel intellectu mystico, quod scilicet destillat à labijs mulieris meretricis, & sorte deprehẽsum, vix populi precib. liberatũ. Porrò mel nõ offert in sacrificijs Dei: & cera quę dulcia cõtinet, nõ lucebat in tabernaculo, sed oleũ purissimũ, quod de oliuarũ exprimit amaritudine. Quòd verò sit verisimilis Hieronymi cõiectura super Ionatha, Aristoteles tũ milites plerosque omnes mulierosos esse, tũ scriptores rerũ, qui recẽsent Hebrçorũ mores, gẽtem eam esse ponũt salacissimã. Sed Ionathã pro innocentia sua dicentẽ mihi videor audire: Cur igit ego conquestus palàm sum, satis imprudenter fecisse patrem meũ qui populũ tam longę addixerit esuritioni, vt vel modico cibo, quem sors obtulisset, suorum vires vetuerit instaurari? Quorsum vlla hîc impudicitia? Nam quomodo ego, qui à sole exoriente hostes vno tãtũ comitatus famulo, cũ per inaccessas crepidines ad eos irrepsissem, quotquot obuiam habui aggressus cecidi, & in fugã verti, et mox accitis meis, ad vesperã vsq; perseuerãtissima occidione persecutus sum, quo pacto deliciis & genio vacare potuissem, q pro summo Dei nostri honore, populiq; totius incolumitate, ad extremã vsq; delassationem cõfectus erã? quare illa obsecro adulterina, cõficta, subdititia, nequaq; à tã probo, tã pio, tã acri veritatis propugnaculo, tã immeritò de me vnquã cogitata credideritis.

EXOTICÆ DISCIPLINÆ.

C VT verò nos mellis damna prosequamur, id etiã addemus, quòd Hierosolymitanus Hesychius nõ Poeticã tantùm, verùm omnẽ Gentiũ doctrinã per mellis Apúmue hieroglyphicum significari tradit, quòd in suauitate verborum & eloquij dulcedine tota consistit, rerũ autẽ inanis est. Eòq; trahũt Solomonis illud ex Prouerbijs: Nõ respicies ad mulierẽ meretricẽ: fauus enim destillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouissima aũt illius amara quasi absinthiũ. Quo minus miremur, si qui longo pòst tempore successit, Plato quoq; Musas sui temporis meretriculas appellauit. Præceptũ verò, vti paulò antè dicebamus, diuinis literis, ne quicquam mellis in sacrificium Domino adoleatur, sed in munus primitiæ eius offerri possint. Præcipit enim ex parte, illius sapientiæ primitias offerri, non autem plenius ea vti, quippe vt fides nostra non in sapientia hominum consistere videatur, sed in virtute Dei, vt Paulus in priore ad Corinth. epist. Ea verò de causa mel, vt ait Eucherius, in sacrificijs offerri prohibebatur, quia resoluti blandimẽtis deliciarum, aut dulcedine voluptatum, non possunt mysteriorum Dei esse participes. Hinc pascha Domini comedi cũ amaritudine iubetur, quia sit semper austera districtio veritatis.

DE VITÆ DVLCEDINE AMARITIES.

ATtingemus ea quoq;, quæ complexu rerum possint in orationem absolutam coalescere: vt si quis amaritudinem aliquam, aut infortunium, quod anteactæ vitæ suauissimum ocium & tranquillitatem exasperet, per huius generis hieroglyphica explicare voluerit, nō alia congruentius pictura signóve vtetur, quàm figurato mellis fauo, de summo cuius absinthiū pullulet, herba nimirum amarissima: quod quidem Lucretianum illud sapere videtur, quod in nostræ vitæ conditione frequenter occurrit:

Medio de fonte lepôrum
Surgit amari aliquid, quod in ipsis faucibus angat.

POPVLARIS FVGA.

COmmenti sunt nonnulli popularē fugam per examē Apum & subiectū fumum indicare: quandoquidem Apes nulla re magis consternantur, in fugamq; vertuntur, quàm fumo supposito. Atq; hac similitudine vtitur Apollonius Argonautis, in describenda Bebryciorum fuga, simulatq; interemptum Amycum conspexere.

OBORTVS IN MOEstitia lepos.



SEd longè suauius illud est, quod per Apes ex cadauerosi leonis ore prodeūtes innuitur. Pingi potest hoc, vbi quis aut à detractoribus malè habitus, insigniorē fuerit existimationem assecutus, aut inimicorū contumelijs affectus clarior euaserit, aut ex illatis iniurijs creuerit. Mordacissimus est enim leo, violentus, & ferox. Apes verò in eius faucibus mellificantes, prospera & suauia quæ subsequuntur indicant. Verùm historia vetus ansam huic hieroglyphico subministrauit: quippe Samson Dauidanus tribulis cùm in ferocissimi leonis occursum illapsus esset, vltrò belluam adortus eam strangulauit, peremptamq; ex publica via in syluam proximā pertraxit, eámq; ibi in abscondito reliquit. Paucis verò pòst diebus proiectæ belluæ cadauer inuisurus eò redijt, vbi mira res oculis obiecta est: nam frequens Apum examen in tabidis eius faucibus fauos fabricare occœperant. Vnde illi postea quæstionis argumentum fuit, quā Palæstinæ iuuentuti dissoluendam proposuit, Qui fieri posset, vt truculenta immanisq; res, eademq; voracissima, suauissimum ex ore cibum erogaret. Cuius quidem quæstionis historiā solius vxoris silentio crediderat, eius fidem & taciturnitatem exploraturus. Hinc illa mox medio conuiuio, ob rem ab vxore proditā, exclamatio Samsonis plena acerbitatis exaudita, Nihil esse fœmina fallacius.

PROPHETARVN ORACVLA.

MInimè verò prætereunda sunt etiam alia, quæ sacris nostrorum literis traduntur: Quàm dulcia faucibus nostris eloquia tua super mel & fauum ori meo. Et alibi: Iudicia Dei dulciora super mel & fauum. Omnis enim prophetia suaues cœlestis doctrinæ fauos, & dulcia diuini eloquij mella cōponit. Et Debbora libro Iudicū prophetię particeps facta, Apis interpretatur, vt ait Adamantius. Et omnes deniq; Prophetæ sub Apis nomine comprehundunt, eorūq; faui ea sunt oracula quæ literis mandauere. Atq; hoc est bonū illud mel, quod comesse iubemur. Quicūq; enim oracula ea diuina meditatione cōplectit, scriptis vatū nostrorū sermonib. alitur & recreat, is mandatum illud diuinū exequitur,

quo

A quo prçceptũ est, Comede mel fili: bonũq; id esse reipsa protinus experit. Quod autẽ de Assertore nostro prædictũ est, mel comedet: mel hic Adamãtius nostra de virtute colloquia significare profitetur. Quotiescunq; enim de abstinendo à voluptatibus, de domitanda nequitia, de iustitia, de prudentia ex animo disserimus, sermonis istiusmodi suauitatẽ libentissimè pascit Deus, hosq; liquores assiduè sitibundus inquirit: cui si nequitiæ, si pusillanimitatis, si scelerũ & stultitiæ amarulẽta pocula propinauerimus, gustũ vt offensus refugit, & vt fel odiosum auersatur.

CONCORDIA.

ET quia moris erat infãtes à lauacro susceptos lactis & mellis gustu primùm imbuere, nõnulli hoc ad cõcordię significationẽ factũ autumant, Tertulliano ita dicente: Inde suscepti lactis & mellis concordiã prçgustamus. D. etiã Hieronymus aduersus Luciferarios de hac ipsa re in hũc modũ: Nam & multa alia quæ per traditionem in Ecclesiis obseruantur, autoritatẽ sibi scriptæ legis vsurparunt, vt in lauacro ter caput mergitare, deinde egressos lactis & mellis prçgustare concordiã. Id tametsi faciunt iam adulti, quandã tamẽ infantiæ significationem B præ se ferunt. Fuit verò aliquibus mos, vt loco mellis, vinũ cum lacte propinaretur. Nam apud Occidentis populos diu obseruatũ est, vt tinctis sacro lauacro ad eiusmodi innocentiæ, quæ prçcipua est in parua ea ætatula similitudinem quandam, vinum & lac tribueretur. Eoq; Tertullianus Esaiæ dictum trahit: Venite, emite absq; argento, & absq; commutatione, vinum & lac.

CASTITAS.

INcorruptã ad hæc virginitatem, & castum animi propositũ, per Apem significari id argumento est, quòd ipsæ homines à coitu olidos acriter oderunt, & vt Plutarchus Coniugalibus prçceptis ait, Apes eos malè accipiunt, qui recentes à muliebri copula superueniant: sed mulieres quæ Veneri operam dederint, acrius inuadunt, quiq; vel vinum potum, vel vnguenta oleãt. Nam & Maro eas ignorare venerem his versibus attestatur:

Illum adeò placuisse Apibus mirabere morem,
Quòd nec concubitu indulgent, nec corpora segnes
In venerem soluunt, aut fœtus nixibus edunt,
C *Verùm ipsæ folijs natos, & suauibus herbis*
Ore legũt. Hinc Pythijs ait Pindarus, σὲ δ' ἐν τούτῳ λόγῳ χρησμὸς ὀρθᾶσι μελίσσας. quo loco interpres subijcit: Propriè quidẽ Apes sacras Cereris ministras appellauit, impropriè verò omnes alias, propter animalis puritatem. Nam & alibi sacris eã Apibus delectari dicit. Alij Nymphas sacrificiorũ prçsides appellari tradiderũt. In diuinis quoq; literis Apẽ virginitatis imaginẽ esse dicit Eucherius, nulla tamen causa reddita, quia scilicet eam satis ex Marone cognitã arbitrarẽt.

ADVLATOR.

VErùm aliud ex Ape hieroglyphicum idem ponit Eucherius, nempe simulachrum eã esse adulatoris, vtpote quæ mel in ore habeat, in occulto caudæ spiculum: atq; ita homines qui lingua blandiuntur, latenter verò feriunt, significare: loquendo enim mellis dulcedinẽ proponũt, re verò ipsa vulnus inferunt.

VLTIO.

NEq; defuerunt veteres Theologi, qui Apem vltionis & iracundiæ signum in diuinis literis esse dicerent, citatis ex Propheta locis: Et Apis quæ est in Assur. Et: Circundederunt me sicut Apes.

ARTIFICIVM.

D

NAm illud quod Solomō ait, Vade ad Apem, & disce ab ea quàm laboriosa sit operatrix, vnicuiq; manifestum est artificij sedulitatisq; illam esse hieroglyphicum, Virgilio presertim naturã eius tam luculenter explicante, vt versus eos & decies & centies memoria repetisse neminem vnum pœnitere posit:

Nanq; aliæ victu inuigilant, & fœdere pacto
Exercentur agris: pars intra septa domorum
Narcissi lachrymam, & lentum de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suspendunt ceras: aliæ spem gentis adultos
Educunt fœtus, aliæ purissima mella
Stipant, & liquido distendunt nectare cellas.
Sunt quibus ad portas cécidit custodia sorti,
Inq; vicem speculantur aquas & nubila cœli,
Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto,
Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent.
Feruet opus, redoléntq; thymo fragrantia mella.

E

Democritus tamen dicacitate (vt idem identidem repetã) libertateq; illa fretus sua, diligentiam hanc & assiduam in re facienda curã improbaturus, parcos aiebat Apibus esse similes, quæ vti semper victuræ laborarent. In quam sentẽtiam Virgilianum illud potius detorquerem:

Sic vos non vobis mellificatis Apes.

SOLSTITIVM.

EST & solstitij æstiui hieroglyphicum Apes, quòd suo ad labores egressu, vt apud Aristotelem habetur, solstitiũ id denunciat, eo quippe tempore, quasi ferias quasdam celebrent quiescentes. Sed iam tempus est, vt & nos quoq; tandem aliquando quiescamus ab intenta adeò Apum harũ inquisitione, si modò vnum, quod haudquaquã prætereundum est, subiunxerimus, quod ab Mnasea Pataræo de Apibus scriptum tradunt: eas humanum genus ab esu carnium ad arborum fructus & hortensia olim auocasse, condimento scilicet subministrato, per quod vniuscuiusq; cibi, subacidi etiam & amari, sapor commendaretur: cuius etiam inuentionis huiusmodi recitat historiam. Peloponnesi, ait ille, Melissa quędam cùm fauum Apum inuenisset, prima omniũ gustauit, mox & aqua dilutum bibit, remq; alijs indicauit, animaliaq; ipsa de se Melissas appellari, & ab hominibus summa cura & diligentia curari obseruariq; mandauit.

F

DE CVLICE.

DE suauitate dulcedineq; hactenus locuti, melissæ tẽperamentũ secuti, quod ipsa non insulse, oppositis iuxta se simulq; positis, excogitauit, de acore iam dicere aggrediemur, cuius hieroglyphicũ est culex.

ACORIS AVIDVS.

EA verò de causa cœptũ est proposito Culice hominẽ acidis illectũ indicare, quòd Culices obseruassent nõ admodum cupidè appetere dulcia, sed acida quamauidissimè. Leuia hęc fortè videantᷓ, si quis simpliciter acceperit. Sedenim veluti per mel omnẽ rerũ iucunditatẽ intelligebamus, ita per acorẽ quicquid est amœnitati contrariũ, nobis fuerit proponendũ. Esse enim homines qui iucunditatem omnẽ auersentur, verissimũ est: & ne longius exempla quæramus, erat

mihi

A mihi nepos natura adeò tristi, vt si quem hilarius ridentem audiuisset, vltro stomacheretur & excandesceret, in reliquis vitę muneribus quantivis precij, & bonus & prudens. Erat & alter ita risui hilaritatiq; deditus, vt ad obnũciatas quorumcunq; hominum calamitates risu diffluerет: quinetiã ad patris & matris incõmoda vel ærumnas, etiam suas effusissimè cachinnaretur. Præterea qui principum vitas scribunt, hæc etiam quamvis humilia consectantur: vt, indifferentem in victu Iulium Cęsarem, & qui conditum oleum pro viridi appositum minimè fuerit aspernatus: aut Octauianum Augustum minimi fuisse cibi, atq; ferè vulgaris, secundario pane, pisciculis minutis, caseo bubulo manu presso delectatũ, atq; alios huiusmodi alijs. Quod verò ad rem, quæ præ manibus est, pertinet, Tacitum Augustum Vopiscus tradit amariores cibos appetiuisse: quare minimè mirum, si Virgiliani carminis dulcedine, & Ciceronianæ orationis suauitate, ad insectationem vsq; offensus est.

ANIMI AFFLICTIO.

SEdenim cadit & in sacra nõnulla ciborũ amaritudo, vbi iubet Deus azymis B vesci amarulentis, in quæ scilicet πικρία sit immixta: quippe animam affligendam, nullamq; illi corporis dulcedinẽ per certos dies indulgendam. Festũ enim illud nihil remissum, nihil voluptuosum, nihil luxuriosum, nihil lautum sibi deposcit, sed sola animi afflictatione, & amaritudine, atq; humilitate celebratũ. Huiusmodi est propitiationis dies: cùm enim afflicta fuerit anima, & humiliata in conspectu Domini, tunc ei condonat errata repropitiatus Deus.

DIALECTICA.

ESt genus Culicum minutũ admodum in volatiliũ insectorum genere, quod animal in aëre suspensum, oculi visum inter volitandum fallit, nisi aciem intenderis validissimã: corpus tamen cùm insederit, acutissimo maximèq; tenui stimulo terebrat: ita quẽ volitantẽ cernere nequiueras, læsus stimulantẽ sentias. Puto eum esse, quem Eucherius in Culicũ genere aculeis permolestum ait in diuinis literis, cyniphem appellatum: cuiusmodi atrocitatis illud est, quã Serapiacam vulgò Romæ vocant. Per hoc animal Ægyptiorum plagis adnumeratum, dialecticam artem intelligi putat Adamantius, quæ minutis & subtilibus verborum stimulis animos terebrat, & tanta calliditate circumvenit, vt deceptus nec C videat, nec intelligat vnde decipiatur. Ab hoc autem pungendi munere Hieronymus quoq; doctrinæ Aristotelicæ spineta attribuit, contra Heluidium.

DE COSSIS.

AGMEN.

INgruentem quidem Culicum multitudinem Ægyptij significare si vellent, Cossos vermiculos si non pingebant, certè loquendo nominabant. Hieroglyphicè enim modò loquimur, modò scribimus. Idq; ea de causa, quòd ex huiusmodi vermiculis Culices generantur. Sed ex Culicũ multitudine infestũ aliquod agmen intelligebant. Vti enim Culices quaquà feruntur sunt incolis omnibus molestissimi, ita exercitus quantumlibet amicus quaquà iter fecerit, & molestus & damnosus est. Quod si vllo vnquã tempore experimento compertũ fuit, infelicissima hac ætate nostra per tot continuos annos magna cum totius Italiæ clade perspeximus. Longè enim grauiora damna nunc ab armatis amicis inferuntur, quàm olim ab hostibus, qui vi rerũ potiti essent: cuius mali causa est militum improbitas, summam disciplinæ militaris gloriam in sola rapacitate reponentium.

DE FVCO.

D

ADiungendus fuerat api Fucus, vtpote qui non digrediatur ab aluearijs, quibus semper insidiatur: sed quoniã dulcedinis antitheton ad culicem traxit, nunc ad Fucum conuertemur.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex alienis laboribus vtilitatẽ, delicias, gloriam sibi comparantem significare si vellent, Fucũ pingebant. Sunt hi grandissimi inter Apes. Sedenim Fucos furesque apud nostros cõfundi video. Plinius Fures inter illas grandissimos esse dicit. Aristoteles fures maiores quidẽ Apibus, sed minores Fucis agnoscit. Vtcunque, mellificandi nullam Fucus habet curam, sed otiosus intus desidet, vel cùm exit effert sese fusim in sublime, gyrosque volitat cum eiusdem generis animalibus, qui exercitũ quasi faciunt, quod vbi satis iam fecerint, quasi se velut in campo exercuerint, redeunt domum, & epulis perfruuntur labore partis alieno. Contra illos Apes acerrimè dimicant, & vt Virgilius ait,

Ignauum fucos genus à præsepibus arcent.

E

DE VESPA.

APud Horum legas Vespã ex corrupto crocodili sanguine, vel ex eius cadauere procreari. Nostri ex equino eam cadauere nasci volunt.

PERNICIES SVMMOTA.

VTcunque, Vespa cùm apud Ægyptios corruptũ ostenderet crocodilum, eadem ratione perniciem summotam extinctamque significabat, quando, vti suo commentario dictum est ex Diodoro, Crocodilus & mala & ærumnosa mortalibus illata commonstrat.

PVGNACITAS.



CÆterùm philosophi vetustiores pugnacitatẽ per hanc innuere videbãtur. Nam & equus, ex cuius corrupto sanguine Vespa oritur, belli est indicium, vt suo cõmentario probatũ. Et quod ad hanc facit pugnacitatem, Demosthenes, vt apud Stobęũ περὶ διογένους [illegible], Antisthenẽ ait aliquando à Diogene correptũ, vt qui exili admodũ voce homines castigaret, respondisse: Vespas itidem sonum haud magnum alis excitare, aculeum tamen acerrimũ habere. Quare apud Æneã philosophũ Platonicum, Euxitheus dum Theophrasti dicta diluit, Si quę ille opinabatur vera essent, Vespæ, inquit, item Hector colligabitur: ambo enim caput varia galea redimiti sunt, ac perinde pugnacissimi. De galea ad id alludit quòd Homerus Hectora subinde κορυθαίολον vocat. Et mulierum chorus apud Aristophanem, Lysistrate, quieturũ se dicit, nisi accesserit aliquis, qui tanquam Vesparum examen fodicare se, vel irritare aggrediatur. Atque hæc omnia nostra sunt. Sapientiæ enim XII. habemus: Misisti antecessores exercitus tui Vespas, vt illos paulatim exterminarent. Importunũ fortè cuipiã videatur, si κατὰ παρέργους remediũ subiecero contra hanc Vesparũ pugnacitatem: sedenim quod vtile vel cõmodum plerisque futurum est, nunquã ego iudicauerim importunũ. Bellicoso mollis opponitur. Malua oleris genus, à mollitie, vt pleriqu tradũt, dicta, Vespis aduersatur, pręcipuè syluestris: cuius succo, vt Demageron & Pexamus scribunt,

F

A bunt, qui sese illeuerit, à Vespis non impetitur, neq; pungitur. Quinctiam si quis punctus iam fuerit, eius herbæ succo, aut cõtusis et impositis folijs sanatur: apertissimo nobis documento, vt cùm res nobis cum furioso fuerit, lenitatẽ amplectamur, quoq; acerbioribus ille verbis excanduerit, nos mitioribus responsis ignẽ extinguere procuremus, illius dicti memores, μέγιστον ἐστὶν ὀργῆς φάρμακον λόγος.

IMPERFECTI MORES CIVILES.

PLato, Phædone, eos qui popularem ciuilemq; virtutem, quam temperantiã aut iustitiam nuncupant, exercuissent, non eam quidem ex doctrina philosophorum, atq; ex eorũ sententia descriptam, sed ex consuetudine quadam exercitationeq; ad aliorum exemplum acquisitam, post obitum in Vesparũ, apúmve, aut formicarum genus migrare contendit: his enim omnino aliquid natura dedit, quod ciuilis gubernationis similitudinem quandam prę se ferat: nam & ipsę collegia celebrant, tribusq; & centurias distinguunt, habitationesq; sibi construunt magnificentissimas, in quibus cellę fauorum in morem sexangulæ omnes. Sed Apum texta metarũ quasdam propemodum formas imitantur. Vespa B rum castra potius sunt, & Mausolea, orbiculari ambitu, tabulatis super altera alteris aggestis. Huiusmodi fabrica mirificè cõstructa, cùm Belluni essem, ad me allata est ex cuiusdam syluæ solitudine. Septem sunt concamerationũ orbes, alter super alterũ duorum digitorũ interuallo impositi, pilarum columellarumq; interstitio distincti, vt vnicuiq; commodum sit spacium ad eundum & redeundum ad domos suas. Diameter orbium ad quintum vsq; duodecim circiter digitorũ: à quinto reliqui fastigiatim coarctantur, vt vltimus ad quinos senósve digitos porrigatur. Maior orbis, primum quidem tabulatum, antiquæ arboris ramo appensus erat, crusta supernè ad omnes ventorum & pluuiarum iniurias contemnendas solidata munitaq;. Infrà hexagonales cellæ cõfertissimæ: ita reliqua tabulata eadem crusta cellisq; eisdẽ fabrefacta, suisq; columellis singula sustentata. E superioribus verò stationibus bestiolę omnes abuolauerãt: medias concamerationes innumerabilis multitudo compleuerat, folliculo quodam tenuissimo, pro tegumento vniuscuiusq; loculi superinducto, quorũ aliquot cùm sustulissem, animaduerti Vespas capitibus in imum adactis, domos eas omnes compleuisse. Quę verò in inferioribus erant tabulatis, tanquã embrya videban C tur vermiculorũ instar imperfecta: ipsa quoq; eo tegumento, tãquam hybernæ cochleæ, sed admodũ tenui præmunita, in benigniorem verni temporis horam asseruabantur: quæ tamen omnes, siquidem grauis hyems fuit, ibidem extinctæ sunt, neq; tamen computruit quicquam, & tot iam annos eadem forma statuq; spectantur. Expectabam quidem veris temperiem, vt quid acturæ essent exploratum haberem, sed nihil vlterius processit. Fabrica apud me remansit, non sine magna omnium, qui eam conspiciunt, admiratione, tantum artis & ingenij, tantumq; in construendo ædificio tam operoso, perseuerantiæ bestiolis his inesse obstupescentiũ. Sed quoniam in aculeata hæc incidimus, libet obiter Plinij locum perpendere, vbi lib. XI. cap. octauo supra vigesimũ, Aculeus, inquit, in ore vt asilo, siue tabanum dici placet. Vereor ne illud, SIVE TABANVM DICI PLACET, adulterinum sit & subdititium, vt pleraq; adhuc alia apud autorem eundem addita, quæ nisi peritorum hominũ diligentia vetentur, indiligentię illi nomen inurant. Asilus enim diuersus à tabano est, Græcè οἶστρος, vel Marone interprete, *Cui nomen Asilo Romanum est, œstrum Graij dixere vocantes.*

Tabanus verò musca est lenta, cineritia, quæ Græcè μύωψ dicitur. Rarus præte-

rea est asilus, tabanus numerosissimus. Asilū, inquit Aristoteles, latiusculis quibusdam bestiolis, quæ in fluuiis supernatant, enasci: quamobrem magna asilorum copia circa aquas, vbi id genus bestiolarū est: tabanos verò ex ligno. Item Sostratus de animalibus quarto, œstrum è fluuiali materia nasci tradit, μύωπα verò ex lignis. Idem Aristoteles alibi sanguinea dicit animalia tabanos & asilos, & passim demùm de singulis separatim meminit.

PERTVRBATOR.

PEruulgatum verò illud est, vt per hieroglyphicū asili significetur is qui aliorum otia perturbat, quietisq́ rebus tumultum aut molestiam affert: est enim is, vt Maro cecinit,

> *Asper, acerba sonans, quo tota exterrita syluis*
> *Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther*
> *Concussus, syluæq́ & sicci ripa Tanagri.*
> *Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras*
> *Inachiæ Iuno pestem meditata iuuencæ.*

Maronianus autem versus de asilo Romana voce dicto nimirum, ostendit verba illa apud Tranquillū ab Othone Galbæ manibus deturbato, identidem obmurmurata in damno esse, si, vt vulgata habēt exemplaria, legamus, τί γάρ μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς. quare castior omnino lectio substituenda. Nam illud quoq́ quod magna eruditione viri commenti sunt de longis tibiis, adhuc non liquet.

DE MVSCA.

INstat demùm, nobisq́ negotium facessit importunissima bestiola, quæ licet ab omnibus solita sit abigi, pertinacia tamen sua peruicit, vt de se multi multa scribere cogerentur: nos ea tantùm quæ ad hieroglyphica faciunt, memorabimus.

IMPORTVNITAS AC IMPVDENTIA.

IMportunitatem sanè atque impudentiam Ægyptii sacerdotes notare si vellent, Muscam haud indecenter faciebant: eā enim vt sæpius & assiduè expellas & à te summouere contendas, tanta tamen impudentia prædita est, vt identidem redire, & infestare te minimè vereatur, nullam tuorum commodorum rationem habeat, siue loquare, siue dormias, siue bibas, siue cibum capias, siue legas, scribas, parata semper adstat, vt in faciem insiliat tuam, infesta, importuna, incommoda, nulli rei nisi fastidio de se concitando idonea. Hinc apud Ciceronem secundo de Oratore, ridiculè dictum de molestissimo iuuene, Abige Muscas puer. Hinc Platonicus vir Æneas summæ philosophus integritatis, dum Euxitheum introducit Theophrasti commenta deludentem, qui dictitabat animas relicto humano corpore id genus bruta sectari, eisque inhærere, quorum opera visæ fuerint imitari, vt Hyperbolum quendam impudentiæ notaret, inquit: Musca item Hyperbolum trahet, quippe par fuit vtriusque impudentia.

PERTINACIA.

EA tamen improbitas pertinacissima, qua nunquā rebus quietem esse sinit, tanti fuit, vt inter prælia deorum, grauissimasq́ res poëtarū principem Homerum illexerit ad eius pertinaciæ perseuerantiā memoriæ demandandam, hieroglyphicumq́ proponendū, quo ferox hostis insultat hosti, neq́ moram neq́

requiem

A requiem dat vllam, donec vulnus inflixerit, & audaciæ confidentissimæ munus executus fuerit. Ita enim apud eum legitur:

> Καὶ οἱ μύης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν,
> Ἥτε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο ἰσχανάᾳ δακέειν.

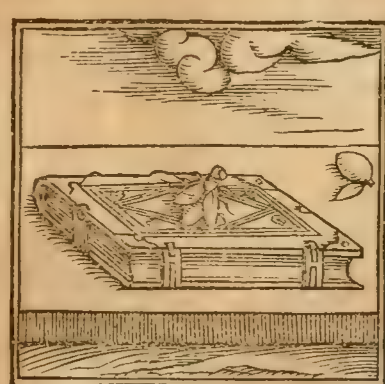
Vnde etiam Hebræis Beelzebub dæmonis nomen, quem aliorum longè principem prędicant, cuius Musca est hieroglyphicum, quod D. Hieronymus agnoscit: nunquam enim cessat ille humanũ genus modis omnibus infestare, & modò hos, modò illos ad perniciem laqueos tẽdere, ac omnes, quibus nos perdat, vias intentare. Obseruauerat etiam Eucherius, Muscam in diuinis literis modò pro cacodęmone, modò pro impuro atq; malefico homine, modò pro idololatriæ spurcitia poni, eo Solomonis citato loco: Muscæ morituræ exterminant olei suauitatem: hoc est, adeò malignum est Muscarũ genus, ac perinde Beelzebub, vt vel si moriendũ sit, dũ aliqua noceat, quippe vel bonos alicuius mores corrumpat, vel virtutẽ aliquã infringat, se quoq; simul perdi pro nihilo habeat.

RES GESTA COMINVS.

B MVsca etiam aliquando in Laconũ clypeis insigne fuit: quam cùm quidam non omnino vera maiorem in parma figurasset, obijcienti quòd latitandi causa id fecisset: Imò, respondit, signum est, me tam proximè ad hostes accedere, vt Musca ab eis internosci possit.

INDOCILITAS.

QVinetiã indocilitatis hieroglyphicũ est Musca: nullum siquidem omnium animantium minus docile existimatur, neq; minoris intellectus. In qua sententia est Plutarchus Symposiacôn octaua decade, duo tantũ domestica animalia esse dicens, quę nunquam humano conuictu mansuescant, neq; tactum admittãt, neq; consuetudinem, neq; vllius rei aut disciplinæ cõmunionem, quippe hirundinem & Muscam, quam semper & indocilem, & feram permanere, vti omnibus patet, asseuerat. Videre etiam est in hominibus, eos egregiè temerarios & impudentes esse, omniaq; audere, qui nulla elegãtiori doctrina præditi sunt: contrà alios quo peritiores fuerint,



C eo modestiores verecundioresq; esse. Hinc apud Horatium hominẽ notari videas, qui cùm Athenis per annos aliquot libris insenuisset, Romam reuersus statua taciturnior ingrederetur, quippe id cõtra vulgus sentiens: nam sensus ille ex imperiti vulgi opinione desumptus, cùm nimirũ intelligat Horatius, probum doctumq; virum, esse malle eruditũ, quàm videri, popularemq; aurã illam protinus aspernari. Deniq; verum illud est quod Plinius Nepos ait Epistolis, recta ingenia debilitari verecundia, peruersa cõfirmari audacia. atq; ita quo quis imperitior, eo impudentior atq; iactantior euadit, quod Grȩco etiam axiomate confirmatur, ἀμαθία μὲν θάρσος, λογισμὸς δ' ὄκνον φέρει: Imperitia quidem audaciã, eruditum verò rerũ examen timiditatem affert. Meritò itaq; viro forti odiosa Musca, & sapienti temeritas. Ideoq; Hercules eas suo de sacello abegisse dicit, Myodem quem vocabant earum deum imprecatus. In Olympiæ sacro fortium carmine, tauro, deo eidem, vt aiunt, immolato, nubes earum toto eo agro abire cogebatur. Hunc superius Beelzebuben diximus ex Hieronymo.

CYNICI.

IN sacris nostrorum literis habetur Cynomyiæ mentio nõ cõtemnenda, quippe inter Ægypti flagella enumerata. Muscam eam caninã pleriq; dicunt, adiecta scilicet ad importunitatem canis etiam impudentia. Cynicorũ sectam animali huic persimilem dicit Adamãtius, qui ad reliquas improbitatis suæ deceptiones, voluptatem etiam et libidinem inter bona summa commemorabant. Nam quòd molesti essent contra ciuiles omnes mores, omnia deridendo, multorũ est testimonio manifestũ. quòd verò & impudentes, vel vnius Diogenis improbũ facinus indicat, qui vel medio in foro spectante populo, hominem, vt ipse iactabat, plantare non erubescebat. Ita pleriq; hodie, dum leuia quædam publicè reprehendunt, grauissima quæq; ipsi sibi permittunt. Apud Eucherium locus animaduertendus est de Cynomyia, quæ nõ Musca canina, vt quidam putant, Psalmo sit accipienda, sed Musca potius omnimoda. quod si admittatur, non per y Græcam literam scribi debet prima syllaba, sed per œ diphthongũ: atq; ita dicendum esset pro Cœnomyia, Muscarum genus omne.

D

DE EPHEMERO.

E

APud Cimmeriũ Bosphorũ Hypani fluuio veluti folliculos acinis maiores ferẽte, gignitur Ephemerus, animal quadrupes volatile, quod nos Diarium appellare possumus.

VNIVS DIEI VITA.

PEr hieroglyphicum eius infantem aliquem, qui nõ vltra vnius diei spatium vitam produxerit, nonnulli significandum censent. Id enim animalis genus vt eruperit è folliculo, in pomeridianũ vsq; diei tempus viuit, & volat, mox descendente sole macrescit & languet, deinde occidente moritur, vita nõ vltra diẽ vnum prorogata. Eiusdem imbecillitatis est papilio, in grandissimæ muscę speciem, colore albido, qui ex folliculo bombycis intra suam araneam cõditi transformatiq; erumpit, candidoq; exceptus velo, oua haud ita multò pòst papauerum seminibus paulò maiora, edit plura numero, mox intra paucissimarum horarum spatium ab ouis editis emoritur: ex quo formari posset hieroglyphicum, quod indicaret, re bene gesta vitam exhalatam, vt Epaminondam Thebanũ, & Leonidam Spartanum fecisse legimus. Ac ne quis commentitiũ ac fabulosum censeat quod super Ephemero autores tradunt, vt bombycem prætereamus, quem tota iam Italia domi vnusquisq; contueri potest, in Britanniis fluuius est, vel, vt nonnulli tradunt, euripus potius, qui totam fermè insulam diuidit: vtrinque in ripæ marginibus arbores sunt, quæ folliculos ad oui anserini magnitudinem ferunt: hi certo anni tempore in subiectam aquam decidentes, simulac molliti fuerint, aperiuntur, deq; singulis singulæ exclusæ aues abuolant, pipionibus paulò minores, candore insigni, alisq; adeò plumatis, vt altè statim auferantur, neq; quò migrent vlli adhuc compertum aiunt.

F

DE CICADA.

VT verò bestiolis his finẽ imponamus, admonet Cicada, quę cõtinuati soni raucitate molesta, nos omnino videtur edocere, vt eius exemplo tædio esse caueamus, tam multa congerentes. Eius igitur hieroglyphica prosecuti, aues iam & volatilia reliqua valere iubebimus.

INITIATVS SACRIS.

AEgyptii sacerdotes hominem sacris initiatũ, & mysticæ disciplinæ peritiam assecu-

A assecutum, per cicadam significabant, in eam scilicet admirationem adducti, quòd animal tam exiguum, nullo oris cōmodo, non faucibus, non lingua prędi tum, tam argutè caneret tamen, tamq; altum insonaret. Esse huius instar doctri- nam mysticam, & suas præsertim literas, quæ nullo syllabarum complexu, nulla partium orationis textura constructæ, sed sola animalis cuiuspiā, vel alterius rei repræsentatione, absolutæ significationis orationem facere videantur, quę sese longè diuerso ab aliis literis modo legendam exhibeat. Putabant verò Ægyptii Cicadam, vt apud Horum legere est, per aculeum emodulari, quòd motu suo stridorem cieret veluti plectrū quo citharæ pulsantur: ore quippe caret Cicada, eademq; cæca est, prolixum tamen quiddam, compactum indiuisumq; gerit, si- mile ei quod linguæ speciem refert in iis, quibus aculeus in ore est, eoq; ipso ro- rem haurit, quod vnum illi & peculiare est alimentum. Vnde apud Maronem:

Dum cytiso pascentur apes, dum rore cicadæ.

Cęterùm de sono diuersa est aliorum sententia, quippe qui attritus sit interioris spiritus. Quinetiam experimēto compertum est, Cicadam non canere per oris B aculeum, sed colliso, attrito agitatoq; frequenter cauo vtero, quod pueri digito- rum stimulatione non semel explorauimus.

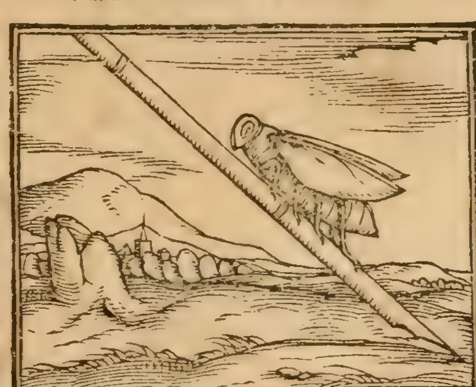
DICACITATIS CASTIGATIO.

CVm verò sonus ipsius animalis argutus quidam stridor potius sit, quàm cantus vllus, & strepitu aures offendat, natum inde prouerbiū, Cicadę vte rum ne scabito, quotiens reprimenda est cuiuspiam dicacitas aut petulātia, vt si pergat dicere quod vult, scurriliq; aut maledico morsu impatientiorē aliquem tetigerit, ipse postea repercussus, quæ nollet audiens erubescat. Et quod in hanc sententiam ait Hesiodus:

Εἰ δὲ κακόν τ' εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.

Et huiusmodi apud Sophoclem, Euripidem & Plutarchū plura. Proclus Dia- dochus putat Cicadę cantum ex alarum, qualescunq; sunt, attritu prouenire: ait enim, ὁ τέττιξ ᾄδει ὑπὸ ταῖς πτέρυξι τρίβων ἑαυτόν, καὶ ἦχον ἐκπέμπων: Cicada canit alarum freta ministerio, semetipsam applodens, & strepitum ita ciens. Quod & Hesiodus agnoscit, πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων.

VANA GARRVLITAS.



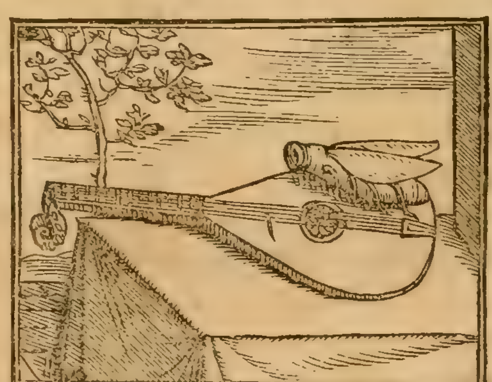
CVr autem nonnulli vanā & inanem gar- C rulitatem per Cicadam significari dixe- rint, ex Aristotele, quem non intellexerunt, desumptum crediderim, qui Platonis ideas à materia disseparatas, prioribus analyticis τερε- τίσματα esse dixerit, quippe vt nonnulli aiunt interpretes, nihil nisi inanem cantilenæ cuius- dam garrulitatem præ se ferentes. Quem Ci- cadarum cantum vt importunū & impuden- tem, ita Demetrius philosophus notat, cùm à Domitiano pulsus Italia cum Apollonio quereretur: Cicadis, inquit, impunè licet obstrepere, nobis ne quidem mutire fas est. Apud Aristophanem, νεφέλαις, quę iustus sermo commendauerat, iniustus ait Cicadarū plena esse. Sed enim quantū ad Aristotelis τερετίσματα pertinet, piè magis fecerimus, si dixerimus discipulum longè honestius, quàm alii putent, de præceptore suo loqui, sanctiusq; sentire super ideis, quàm interpretes, nostri præsertim temporis opinentur: quippe cùm Aristoteles de iis tractaret quæ fa-

cerent ad demonstratione͂ per ea quæ ipse constituit artis elementa, nõ obiicien- D
das huc ait ideas Platonis, quia τερετίσματα sunt, hoc est, mysticum quiddam sa-
piunt, atq; ideo nihil ad demonstrationem qua de nos hic agimus, conferũt: in-
genij illud, atq; animi supra sensum elati negotiũ est, hoc quod præ manibus est
nobis, vni applicitum est sensui. Vocabulum enim τερετίσματα, inter alia significa
ta mysteriũ etiam significat: & superius Cicadam mystici hominis hieroglyphi-
cum Ægyptijs esse commonstrauimus. Sanè verò Propertius in garrulitatis
significatum acanthidem lenam vocat, à sermonis tædio & loquacitate, auriũq;
offensione: nam acanthias Cicadæ epitheton est, quin & Cicadæ species Hesy-
chio. Aiunt porrò, ex eo animaliũ genere fœminas semper taciturnas esse, quod
nonnulli ad frigiditatem referunt, qua sint egregiè præditæ.

NOBILITAS GENERIS.

ILlud minimè prætereundum, Cicadam apud Athenienses generis nobilita-
tem significasse, quod apud Thucydidem in liminari pagina comperies, qui
τεττιγοφόρους, hoc est, Cicadigeros eos appellat, quòd apud Atheniẽses institutum
erat, cicadas ex auro capitis ornamento gestare, quæ indigenas & ingenuos ab E
aduenis & seruis distinguerent. Causam nonnulli cõminiscuntur, quòd Cicadę
maximè omniũ animalium indigenæ videantur: in ea siquidem regione qua ge
nitę, viuunt moriunturq;, cùm reliqua ferè omnia animalia aliquò migrẽt, neq;
sedem vllam firmam habere perseuerẽt. In vnaquaq; verò ciuitate & municipio
eos nobiliores dicimus, quorũ maiores pluribus antè annis in patria sua clarue
rint: obiectatumq; ideo Ciceroni totiens in opprobrium, quòd vir nouus esset,
quia plurimùm odiosa solet esse nouorum hominum ambitio, cùm Rempub.
in quam recèns adsciti fuerint, administrare contendunt.

MVSICA.



QVamvis autem alij aliter Cicadarum can-
tum acceperint, plures illi fuere qui Mu-
sicen hinc intelligi censuerint: ideoq; Cicada
in citharœdi statua citharæ insidens, hiero-
glyphicũ dedicabatur: quem morem Strabo
latius interpretatur: quanquã nusquã desunt
Græcorũ fabulę, Eunomi citharœdi statuam
celebrantium cum cithara, cui Cicada inside-
ret, propterea quòd is cum Aristone Rhegi-
no, Pithijs, musico certamine destitutus est, F
chorda vna fracta: verùm aiunt Cicadam ad-
fuisse superuolantem, quæ suppleuerit vocis
illius vicem. Et apud Theocritum pastor, qui Thyrsin commendare vult à car-
minis suauitate, melius eum canere quàm Cicadas, rustica & pastorali simplici-
tate dixit. De q; hac Plotinus mihi videt̃ intellexisse potissimùm, cùm homines
musicis modulis affectos ac delinitos, in animalia musica renasci differit. Quin
& fabella recitatur à Platone, fuisse olim quosdam musicos homines qui cantu
adeò allicerentur, vt præ modulatione cibumq; potumq; negligerent, eoq; de-
mum macilentiæ redactos, vt in Cicadas abierint, qui famem adhuc nullo alio
cibo quàm cantu leuent. Videre verò est homines eos qui sermocinationibus
& loquacitati prolixius æquo dediti sunt, corpore esse maiori ex parte gracilio-
ri: corpora enim extenuari sermone nimio, philosophi profitentur, quorum è
numero Lucretius noster ita philosophatur:

A *Nec te fallat item quid corporis auferat, & quid*
Detrahat ex hominum neruis ac viribus ipsis
Perpetuus sermo, nigrai noctis ad vmbram
Auroræ productus ab exoriente nitore,
Præsertim si cum summo est clamore profusus.

Sed satis iam obstrepere cum Cicada visi sumus, quare sit iam nugandi modus.

DE ARANEO.

IMportunũ fortè videatur insectis his, atq; iisdem volatilibus, Araneum aggregare: sed traxit me bestiolæ leuitas propémodũ volatilis, vt inter hæc locum ei constituerem. Preterea, veluti nullus est illi angulus imperuius, haudquaquã vlla erit inuidia, si huius quoque commentarij angulum occuparit.

INANE OPVS.

EX carmine quidem Catulliano, per Araneum inane opus, nulliúsq; precij B aut momenti rem significari didicimus, vbi de se ipse iocatus ait:

Nam tui Catulli Plenus sacculus est aranearum.

Quod sibi desumpsit Lucianus in Pseudologista: εὐρῶτος καὶ ἀραχνίων μεστὰ, carie & araneis oppleta. Verùm & ex historię sacræ scriptoribus, significatũ idem Præsulibus nostris nõ improbatũ accipimus. Eo siquidẽ tẽpore atq; hora, qua Gregorius Patriarcha Constantinopolitanus, & Macarius, & Pyrrhus & socij, qui vnam in Domino nostro IESV Christo naturã & voluntatem asserebant, centum & quinquaginta Præsulum sententia damnati sunt, plurimæ Araneorũ telæ, maxima omnium admiratione, in medium populum cecidere: ex quo significatũ est, eas hereticorũ sordes Aranearum instar inanes fuisse, eóq; conuentu solenniq; iudicio disiectas esse. Nonagesimo sanè psalmo de infirmitate huiusmodi legas: Anni nostri quasi Aranea reputantur: nam ea magna cura & ingenti labore contexitur, ob tenuitatem verò minimo quolibet occursu dissipatur. Alio psalmo: Tabescere fecisti velut araneam animam meam, super eadem imbecillitate humana dictũ volunt. Et earum telæ, vt Eucherius, concupiscentiæ nostræ C opera sunt, quæ nulla densantur soliditate, venti cuiuslibet humani iniuriæ exposita. Apud alios ita interpretatum inuenias: Exile admodum animal est Aranea, & anima flagellis & amaritudine conscientię perculsa macerataq;, attenuari videtur: cõtrà cùm genio dat operam, pinguescere dicitur, & opiparè saginari. Sunt qui ex Hebraico non Araneam, sed tineam hîc ponant.

PLVVIA.

ALioqui tela huiusmodi futuræ indicium est pluuiæ, quòd animal id sereno texere quodammodo vereatur, non ignarum serenitatibus tenuem magis ac perflatibus obnoxium esse aërem, quibus ambobus opera sua dissipari contingit: nubilum verò, vtpote crassiorem glutinosioremq;, eius operis tenuitati commodiorem experitur.

LEGVM INÆQVALITAS.

VVlgus verò non ineptè per Aranearum telas & retia, apto admodum hieroglyphico legum notat inæqualitatem, propterea quòd veluti muscæ & volatilia alia pusilla, si in eas inciderint, capiuntur & pereunt, fortiora verò animalia perrupto texto facilè quoquò libuerit elabuntur: ita leges imbecillam & tenuem plebeculam cohibent atq; castigãt, potentioribus verò nihil aduersan-

tur, qui eas ex arbitrio tollunt, ſcindunt, abrogant, & refigunt. At non ita Antiochus tertius, qui ciuitatibus ſibi ſubditis ſcripſerat, vt ſi quid vnquam per literas mandaſſet quod legibus aduerſaretur, ne curarent, tanquam illud eſſet ſe neſciente ſcriptum. D

DIALECTICA.

PEr Araneas Ariſton Chius Dialecticorum ſermones intelligebat, quæ quidem artificioſe admodum elaboratæ eſſent, nulli verò inſeruirent vſui. Eandem idem diſciplinã cœno in vijs iacenti aſsimilabat, nulli quippe vtilitati eſſe, ingredientibus autẽ & impedimento & moleſtiæ. Idem eos qui diſciplinæ huic operam curioſius darent, ijs qui cancros largè veſcerentur ſimiles eſſe dictitabat, exigui enim cibi cauſa circa magnum teſtarũ cumulum occupari. Dialecticam verò omnem Zeno Philoſophus iuſtis quidem mẽſuris comparabat, quibus tamen eius artis periti non triticum aut vtile quidpiam metirentur, ſed paleas, aut quiſquilias alias id genus.

DE TIPPVLA. E

VErùm ecce tibi Tippulam, mihi nihil tale cogitanti, neq; ſentienti, ex improuiſo huç irrupiſſe: quare quid ea quoq; ſibi velit, videamus, etiamſi nihil ab Ægyptijs, quod meminerim, ſuper ea traditum habeatur.

LEVITAS.

SVnt qui ſummã leuitatem, vtputa quam Maro de Camilla canit, per Tippulam aptè ſignificari poſſe dicant. Beſtiolæ quippe genus id ſex pedibus præditum, ſed tantæ leuitatis, vt ſuper aquam currens non deſideat. Hinc Plautus: Neq; Tippula leuius eſt pondus, quàm fides lenonia.

PIERIVS VALERIANVS AD NOBILISS. MAXIME'QVE REVERENDVM IOANNEM GRIMANVM PATRIARCHAM AQVILEGIENSEM, DE IIS QVAE PER Delphinum & Polypum ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis. F

LVſtricis diebus, qui proximè præterierunt, cùm Pientißime Præſul purificationis ergò puluinaria ſeptem te ſecuti inuiſiſſemus, eſſentq; vnà tecũ eruditißimi viri Angelus Colotius, Baptiſta Caſalius, Pinpinelus, Antonius Maroſticanus, & Petrus Aleander, quibus candidius nil terra tulit, quorum cõmendatione tuam ego amicitiã recèns indeptus eram, multaq; inter equitandũ de ambitioſißimo monimentorũ ſtudio, quod veteribus illis adeò placuiſſet, vltro citroq; dicerentur: ſuggerebant enim argumentũ tot diſiectorũ paßim ædificiorũ moles tam immanes, quæ tota geſtatione noſtra occurrebant: magnamq; dicendi materiã ſumminiſtrabat arcana illa pingendi cælandiq; ratio, quæ apud eos fuiſſet, qui mutam quandã orationem per rerũ imagines mente concipiendam, non vllo vocis ſono, literarum've complexu enunciandã excogitaſſent, autoribus dubio procul Aegypti ſacerdotibus, quos vniuerſæ mox nationes, vbivbi vlla rerũ diſciplina vigeat, tacito conſenſu cunctis in operibus imitari ſtuduiſſent. Sub hoc ſermone Quirinalẽ prætervecti, ad Altæ ſemitæ latus deflexeramus, in hortos tuos, vbi antiquißimi operis templum olim fuit, in quo ruinis obruto ſigna etiamnum pleraq; vetuſtißima ſub ruderibus ſubterranei eius templi reperta à vobis fuerant, ad quæ ſpectanda magna ingenuorum multitudo confluebat. inter ea

A *autem opera præcipuum erat Veneris simulachrum, quæ Cupidinem manu regebat, ipse verò Delphinum cauda apprehensum surrigebat, ille Polypum iuxta Cupidinis pedes hærentem solo mordicùs apprenderat. Hîc tu, qui veterum operibus adeò delectaris, quærebas, quid id sibi vellet argumentum. Neq; aberant ex loci curatoribus, qui visitantium opiniones exceperant innumeras, plurimùm verò qui rem temerè factam arbitrabantur, animaliáq; illa ad ornatum tantùm apposita putarent: vel si quod in ea re consilium fuisset, certè non vllum aliud, nisi vt statuæ penè nudæ aliquo firmarentur fulcimento, facile lapsuræ nisi adminiculis huiusmodi veluti adglutinatæ præsepitæq; sustentarētur, neq; alterius cuiuspiam rei significationem præ se ferre: nisi fortè quis diceret, Venerem mari ortam, maternisq; pecoribus Cupidinem adblandiri. Tuq;, mi Domine, ad me conuersus, quid super hoc mihi videretur postulasti. Ego autem argumentum id omne ad Aegyptiorum traxi disciplinam: tuq; Vir amplissime libenter auscultare me visus es, meamq; dictionem amici reliqui non improbarunt. Proinde rogasti me, vt quæ super Delphino & Polypo huiusmodi disseruissem, ea scriptis explicata tibi darem, velle te per otium rem diligentius examinare. Feci quod petieras, idq; libenter admodum, quòd magnopere gaudebam datam*
B *mihi occasionem, qua possem tibi tam studioso, tam pio, tam planè probo Principi in ea re morem gerere, in qua per dies aliquot industriam ego meam, quantulacunq; esse poterat, exercuissem. Misi igitur ad te pisces eos duos quos poposceras, atq; ea simul omnia, quæ illis capiundis in verriculo deprensa sunt. Nam multa Delphinus dum mare cauda verrit in sagenam immisit: & Polypus cirris, & quibus exasperantur cotyledonibus fretus, plurima secum attraxit, nullo discrimine congesta. Ea vtiliáne essent, an inutilia, nolui meum esse iudicium, sed ipsum rete pro vt eductum erat, cum tota præda protinus afferendum ad te curaui. Tuum erit quæ vsui fore videbuntur, verriculo in siccum attracto, seligere: quæ minus ad rem faciēt, eijcere. Sed antea quàm ad complexum figurarum, quas explicaturi sumus, aggrediamur, necessarium esse visum altervtrius simplicia significata percurrere, vt habita singulorum cognitione, faciliùs coagmentationem ipsam conficere possimus.*

DE DELPHINO.

INCOLVMITAS.

INCIPIENTES igitur à Delphino, id in primis referre libet quod totiens in humani generis beneficium cessit, quippe plerisque mortalium extremo vitæ periculo laborantibus, ab animali
C hoc spontè auxilium allatum. Neque enim temerè frænatus Delphinus pictus, incolumitatis indicium fuit, quod dubio procul ob multos ab vndis eius opera seruatos factum opinamur. In Neptuni siquidē templo, quod apud Isthmon erat, visebatur Palæmon puer super Delphine & auro & ebore confectus, quem Herodes Atheniensis dicauerat. Nam & Palæmoni nautæ pro incolumi nauigatione vota faciunt. Idem enim & Melicerta & Portunus est, cui, vt apud Virgilium habetur, seruati votum soluunt in littore nautæ, vt Glauco, & Panopeæ.

TARAS.

QVod verò signum in argēteo numo Delphino vehitur, TARAS is est, vt etiam indicat inscriptio, de quo Aristoteles meminit Tarentinorum politia, apud quos numisma numum dicit appellari, in qua Taras Herculis Delphino vectus. quanquam apud Asiaticos quoq; puerum Delphino insidentem fuisse in numis, tradit Strabo. Sed Phalantum Lacedæmonem memorat Pausanias, qui Tarentum coloniam duxit, priusquàm Italiam attingeret naufragium in Crisæo mari fecisse, cui Delphinus opem tulerit, sublatumq; dorso in littus incolumem exposuerit. Stesichorus historiam huic similem Crithei testimo-

nio recenset, Telemachũ Vlysis filium cùm adhuc puer in alto maris littore lu- D sitaret, in subiectas aquas corruisse, mox Delphinorum beneficio receptum, qui puerum surrexerint, & exposuerint, idcirco patrem Delphinorum insigne postmodum studiosius adamasse, eamq; sculpturam & in ense & scutis habuisse, & in annulo vsum pro sigillo. Quare apud Lycophronem eum δελφινόσημον appellari comperias: quod ea etiam de causa fortè dictum existimes, quòd Philostratus eum subsimum fuisse dicit. Delphini verò & simo admodum rostro sunt, vnde animal repandirostrum, Pacuuio. Et Simonis nomine gaudent appellari, quasi vocem intelligant. Vt verò interim omittamus Arionem Delphini opera & vectatione, de latronum nautarum manibus liberatũ: cuius rei testimoniũ diutissimè in Tænaro habitum donarium, ex ære Delphinus cum insidente Arione: quod argumentum in numis etiam cusum vidi, eum quippe nudum Delphino vectum, dextera victoriã prætendere, læua lyram sustinere. Prætereamusq; Hesiodi poëtæ per errorem in templo Nemeæi Iouis ab incolis trucidati cadauer, quod in mare fuerat à percussoribus abiectum, à Delphino inter Locridem & Eubœam expositum. Et Melicertæ corpus, quod in Isthmo Delphinus expo- E suerat, inuentum à Sysipho. Virginem quandam Lesbiam vetusti autores tradidere cum amatore suo demersos in aquam, Delphinorum auxilio incolumes euasisse. Veteres deniq; Delphinum tanta veneratione prosequebãtur, vt eum neq; venarentur, neq; vllo pacto lædere fas iudicarent: quæ quidem religio in ætatem vsq; nostram propagata est, cùm multos reperias qui Delphinum vel interficere, vel vesci ea de causa scelus putent, quòd quædam illi sint cum humano genere commercia, promptuariumq; sit nauigantibus auxilium.

BACCHVS.

QVòd verò Delphinũ Baccho adpingunt, nõ solùm ad fabulã spectat, sed etiam ad historiã, quòd vinum marina aqua mixtum facilius cõseruatur, vt Columella scribit se ab agricola patruo didicisse. Et Dionysius hac de causa ad mare fugisse fingitur, quod apud Atheneum habemus. Cur verò aqua maris adeò vino conferat, rationem & Plinius & Dioscorides & alij tradidere.

APOLLO DELPHICVS.

ATqui non Neptuno & Baccho solùm, verùm etiam Apollini Delphines F dedicantur, multasq; eius aras apud Græcos Delphinis insculptas fuisse, Plutarchus attestatur. Ad hæc nõnulli addunt, Apollinem Delphini specie adnasse ad Delphos, apud quos præcipuè colitur: quanquam & Delphi antea fuerant Neptuno sacri, vti Calauria Trœzeniorum insula Apollini, quæ loca mox dij ipsi inuicem permutarint, vt apud Pausaniam est. De Calauria tamen nescio quid diuersum tradit Stephanus, cuius opus De gentibus, Hermolaus Byzantius in compẽdium redegit. Quantum verò pertinet ad Apollinem in Delphinum transmutatum, Creticum commẽtum aiunt: illi enim Apollinem totius salutis autorem celebrabant, neq; quenquam vllum euadere infortunium arbitrabantur, nisi Apollinis ope sospitaretur. ad quod fortè tacitè respexit Horatius, Sermonibus, vbi se garruli cuiusdam importunitatem, qui hominem necabat, euasisse gauisus ait, Sic me seruauit Apollo: quamvis de foro loquatur, quò nugator ille in ius tractus fuerat: ibi enim erat Apollinis templum. Cretes denique ab vnoquoq; malo liberationem Apollini ferebant acceptam. Nam & quòd fabulæ fabulantur homines in Delphinos transmutatos, ea de causa confictum aiunt, quòd Delphinis ducibus nautæ seruati fuerint.

PERI-

A PERICVLORVM FVGA.

APud nostros etiam vulgò Delphini sunt tuti receptus indicia, quippe qui quotiens futuram tempestatem præsentiunt, in portus accurrere, deq; vndis exilire cernuntur, quasi velint reliquos inuitare, vt in stationes properè se recipiant, neq; nauigia alto credant. D. etiam Thomas Delphinum ait futuræ tempestatis prognosticũ esse minimè cõtemnendũ, vbi visus fuerit in maris superficie frequentius se vibrare, aut plures quodammodo lasciuire inter se colludentes. Causam philosophi deprehendêre, quòd hyemali procella ingruente, cõsurgunt exhalationes ab imo mari, quæ hyemis fomenta suggerunt, calorq; tunc in Delphinis excitatur: caloris verò cùm propria sit agitatio, euenit vt idem animal sæpius emergat, seq; frequentius ostentet. Vnde illud apud Pliniũ, Delphinos tranquillo mari lasciuientes, flatum ex qua veniunt parte præsagire.

IMPERIVM MARIS.

ITa verò Delphinus maris regem significat, vt pro aqua mariq; ipso passim in numis excudatur. Præcipuè autem Sunij Neptunus sub Delphinis imagine B colebatur. Neptuno verò aquarũ domino nullo non in signo eius adsculpebatur. Pulcherrimus extat numus, cuius inscriptio est, NERO CLAVDIVS CÆSAR AVG. GER. P. M. TRI. P. IMP. PP. vbi Neptunũ ipsum videas in portu sedentem, id enim quietis indiciũ: dextera temonem terræ adprimentẽ, quod signum nauigationis est in portum fossilem: læua verò Delphinũ amplectentem, quod maris blanditias & tranquillitatem ostendit, iramq; & cõmotionem fluctuũ omnem ibi demolitã. Ibidem celeberrima illius ædificij forma est, cum inscriptione, POR. OST. In qua quidem portus illius effigie naues diuersi generis minutissima figura elaboratas, nõ sine magna artificis cõmendatione conspicias. Atq; vt hinc hieroglyphicum, quo de agitur, interpretari aggrediamur, epigramma Græcum extat, cur Cupidinis signum vna manu Delphinum, altera flores contineat, in hunc modum interpretatione facta:

Οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος,
Τῇ γὰρ μὲν γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχει·

Non temerè quippe illum vna manu Delphinum, altera flores cõtinere, vtpote C qui sit hinc terræ dominus, inde maris. Est & in numo M. Agrippæ L. F. COS. III. Neptuno reduci signum S. C. cusum, in quo Neptunus læua tridenti altè innititur, dextera verò Delphinũ exporrigit. In Q. Nasidij numo nauis est cum stella & velo pleno, ab altera parte caput, tridente ab occipitio posito: infrà Delphinus est: inscriptio, NEPTVNI. quod tutam Q. Nasidij nauigationem Neptuni beneficio peractam indicat. Tam igitur ex ijs quæ dicta sunt, Delphinum ante omnia maritima Neptuno sacrum intelleximus, quàm reliquarum etiam aquarum symbolum, ex celebri Corinthiorũ signo, apud quos fons fuit, in quo Neptunus æneus situs erat, sub cuius pedibus Delphinus aquam effundebat. Sed enim cùm hæc multa sint, hæc de Neptuno dicta sufficiant, si modò id addidero, quòd per Neptunum vice versa, vnusquisq; etiam piscis accipitur, vt apud Neuium: Coquus edit Neptunum, Venerem, Cererem: hoc est, pisces, olera, panem. vbi aduertendum Venerem hortis præfici.

VELOCITAS.

ESt & illud præcipuum ex Delphino significatum, vt sit velocitatis indiciũ, aut mirificæ agilitatis. Constat enim vnicuiq; maris accolæ, quanta se velocitate Delphini iaculẽtur, quæ cùm refertur, incredibilis habetur ijs qui nõ spe-

ctarint. Est autem dubio procul velocissimũ omnium animalium tum aquatiliũ D tum terrestrium, quippe qui malos etiam nauigiorum maiorũ superfiliant, perinde ac sagitta pernices, vt apud Aristotelem habetur, ἁπάντων δοκεῖ εἶναι ζώων τάχιστον καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων, καὶ ὑφάλλονται πλοίων μεγάλων ἱστούς. De agilitate verò, qua maximè præditus est, prouerbium emanauit, Delphinum nare doces, si quis imperitus peritissimũ instituere aggrediatur: perinde ac illud, Sus Mineruã: quod eruditissime Præsul, in me forsitan nõ immeritò retorseris, q̃ de ijs ad te scribere cœptarim, quæ tu longè me plenius & melius alios docere possis. Nam & illud nosti, Nemeis, Milesiam saltu pernicissimũ Delphino assimilatum à Pindaro.

CITA NAVIGATIO.

IN nauigatione autem cùm celeritas in primis expetatur, non incongruè Delphinus est nauigandi signum, siue quòd ipsi naues obuiã factas comitantur, & quodam gratulationis affectu choreas circumducãt. Ab ea verò sulcandi maris facilitate qua Tyrrheni plurimùm olim claruere, qui piraticã exercentes vniuerso ferè orbi terrori erant, Delphinorum cognomentum in Græcorum fabulis adepti sunt, cùm presertim Pelasgi, referente Myrsilo, Crotone occupata Tyrrhenam etiam regionem inuasissent, in qua diutius cohabitantes nauticam didicere. Habiti verò inter piratas etiam Pelasgi, vnde nationibus reliquis inuidiæ plenum erat eorũ nomen, id'q; apud Maronẽ semper ad contumeliam ponitur. E

MATVRITAS.

PEruulgatum verò illud est, quod maturè agendum significat, si Delphinus anchoræ vel alligetur, vel, vt veteres fecerunt, obuoluatur, vno contationẽ, altero celeritatem significante, quæ simul iuncta, inuicem'q; temperata, maturitatem faciunt, & quod Horatius ait, & properare loco & cessare indicãt: id Græci σπεῦδε βραδέως enunciarunt. Sunt qui hieroglyphici huius inuentum Augusto tribuant, quòd & adagium & signum huiusmodi solitus sit identidem repetere. Habetur ea species, qua Delphinus anchoræ se circumuoluit, in Titi Vespasiani numis. Sed fortè non displiceat in huiusmodi significatũ trahere, quod in numo quodam æreo apud Maffæos inspexi Romæ, bouem humana facie personatum, supra quem Delphinus imminet: per hunc enim celeritatem, per bouem tarditatem intelligimus, quæ illius animalis propria est. Actionem verò ex humana facie colligimus, quòd hominum proprium in primis sit res gerere. quanquam de boue laruato alibi. F

AMOR IN SIMPLICIOREM ÆTATEM.

INuenio etiã ex Delphini simulachro amorem in simpliciorem ætatem significari, quem puerilis ætatis amasium non vno exploratum est exemplo, qualia ab vtroq; Plinio referuntur: vt non immeritò tot in numis Delphinum cernere sit ab alato Cupidine frænatum. Et Veneris statuas plerasq; vidimus, quibus adsculptus est Cupido, qui vel Delphino insideat, vel alio quoquo modo regat eum apprehensum.

GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ea pro fabulis habenda quæ recitat Pausanias, qui grati animi signũ in hoc animali se vidisse in Poroselene Ioniæ vrbe testatur: inclamatus enim à puero, properare ad eũ solebat, subiecto'q; dorso ei, si adlibuisset, ad vecturam sese accommodabat, propterea quòd ab eo redemptus piscatorũ manus euaserat, curato etiam vulnere quod illi fecerant. Ab Egeside proditum ait Plinius, in Ialyso Rhodiorum vrbe Hermiam puerum Delphino longa consuetudine

A tudine vectari solitũ per fluctus, sed subita mox procella superueniente demer-
sum. Idemq; Naupacti etiam accidisse, à Theophrasto est literarum monumen-
tis datus. Admiratur Plutarchus tantam animalis istius humanitatẽ, siquidem
non educatione, veluti canes & equi, non vlla alia necessitate, velut elephanti
pantheræq; & leones ab hominibus liberati, sed genuino quodã affectu spontè
sint humani generis amatores: idcoq; crocodilorum hostes infensissimi, pro-
pterea quòd crocodilus humano semper generi insidiatur, atq; ita ipsa naturæ
repugnantia inimicitias generat.

NEQVITIA.

PHysiognomici sanè lasciuos & petulantes eos in primis iudicãt, qui simum,
vt Delphini, nasum habeant: propterea'q; Socrati nequitia, quam ex ipsa fa-
cie præ se ferret, vitio data est, quod ita se natura affectum inficias non iuit: cæte-
rùm se naturam cõtinentia domuisse: id quod etiam Plato in Symposij fine mul
tis argumentis testatum facere est aggressus.

ADVLATORVM INFIDELITAS.

B NOn prætereibo hîc, quod Socion philosophus ait Delphinum adulatorem
esse, qui ciborũ reliquijs, quæ à nauigãtibus affatim in mare proijciuntur,
allecti comiterq; accepti saturatiq;, natãtes quandiu affatim vnda subest ac sup-
petit officiose comitantur, in siccum verò littus nunquam excedunt. Sic adula-
tores, quandiu tranquillitas affulget, permanent, amicos in hoc vitæ cursu dum
plana faciliaq; & prospera omnia sunt, adeunt, deducunt, colunt: cùm verò scru
pea difficilia'q; acciderint, statim abscedunt: de quibus Horatius noster:

At vulgus infidum & meretrix retro
Periura cedit, diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici
Ferre iugum pariter dolosi.

GIBBEROSI.

VVlgò verò vsurpatum, vt gibberosos Delphini cognomento notemus. Et
antiquissimus autor Pacuuius, animalia hæc incuruiceruicũ pecus appella
uit. Sed & gibba suum habet significatũ, vtpote quę futurorum indicium sit, vt
apud Tranquillum aruspices Domitiani gibbam per somniũ sibi accessisse vi-
sam interpretati sunt. Et quoniam pars est prudentiæ, futura præuidere, gibbe-
C rosos aiunt omnes astutos esse, multa'q; pollere sagacitate.

IMPVRI AMORIS SATIETAS.

MAximè verò mihi natura ipsa per Delphinũ philosophari videtur, quem
terra procul, adeò violentum, pernicem atq; agilem esse iusserit, eundem
autem simulatq; terram attigerit, vix in arenam exceptũ confestim emori: vnde
dixerit Horatius de re maximè absurda, contraria, & sibi valde repugnanti, Pin
git Delphinum in syluis. Ita impatiens est animal hoc terreni soli. Adagiũ verò
est in eos qui magnum aliquid polliciti, minimũ præstiterint, δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία.
Quæ quidem eò spectãt, vt cùm amorem ex Delphino significari ostẽderimus,
eatenus amorem omnia virtutis experimenta pręstare admoneamur, quatenus
terra procul in alto sese exercet, & in sublime sæpius sese cœlum versus, marinæ
vndæ purificatione expiatus, ac sereni tantùm aëris affectator eiaculatur. Terra
autem & animalia terræ addicta, vti serpentes, sues, & alia quædam, voluptariæ
mollitudinis indicia sunt, tum ipsam rei venereæ spurcitiam innuũt, quò simul-
atq; Delphinis accesserit, statim expirat. Huiusmodi enim est impuri amoris cõ
ditio, vt cùm quis id, quod longo temporis interuallo appetierit studiosiusq;
ambiuerit, assecutus est, in amando deinceps flaccescere ac refrigerari videatur,

plerunq; etiam vel fastidio, vel odio succedente, tam alienus ab amata re fiat, vt D nihil magis auersetur. Hinc illæ deceptorum querelæ:

Cui mea virginitas auibus libata sinistris?

Hinc apud Maronem exclamat Dido:

Te propter Libycæ gentes Nomadumq; tyranni
Odere, infensi Tyrij, te propter eundem
Extinctus pudor, & qua sola sydera adibam
Fama prior: cui me moribundam deseris hospes?

Quare Lysias apud Platonem, amantes ait, cumprimū libidinem expleuerint, collati beneficij pœnitere: id quod in eo accidit amore, qui turpitudini sit emancipatus. In eo verò quem neq; Plato, neq; alius quispiam pro dignitate satis vnquam laudauit, longè aliter euenire manifestum est.

DE POLYPO.

ENumeratis quæ apud autores, quos legere licuit, habentur, Delphini significationibus, ad Polypum res ipsa, quæ præ manibus est tra- E ducit, vt demùm quid sibi velit Delphinus qui Polypum mordicùs apprehenderit, conijcere valeamus.

REI FAMILIARIS ACCVMVLATOR.

AEgyptij sacerdotes hominē qui rem familiarem ex quibuscunq; rebus, vtilibus simul ac invtilibus, nullo discrimine, nulliusq; rei ratione habita, congereret augeretq;, significare si vellent, Polypū pingere soliti sunt. Ille enim cùm prodigè admodū multa deuoret, prudens tamē rei familiaris omnia temerè colligit & conuenatur, & in cubili suo recondit, selectisq; vtilibus atq; cōsumptis, invtilia mox, quippe testas, & cancrorum crustas, & putamina conchularum, & spinas pisciculorum abigit. Eos Ælianus vehementes ait esse ad vorandū quæcunq; oblata fuerint, esseq; adeò impotentes, vt ne pastu quidē mutuo abstinere deprehendantur, quiq; in retibus minores inclusi fuerint, maiorum escam esse.

OMNIVM ABLIGVRITOR.

QVin etiā eum qui aliena abligurierit, & sua mox absumat, notare cùm vellent, Polypum flagella curtum & detruncatum effingebāt. Asserunt enim F autores Ægyptij, Polypum ita famis impatientē esse, vt si alius cibus non suggeratur quem deuoret, proprijs flagellis vesci. Vnde dixerit Alcæus ἔδω δ᾽ ἐμαυτὸν ὡς πολύπους, (quem versum citat Athenæus) Ipsum me comedo vt Polypus. Hesiodus quoq; ἐν ἔργοις cū Ægyptijs sentiens de Polypo ait: ὅτ᾽ ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει, quiq; suo exossis pede vescitur. Præterea Oppianus Halieuticis: ἀλλ᾽ οὐχ ὑλαφυρῶσιν, ἀνιζόμενοι θαλάμῃσι πήξαντες δαινύωνται ἑοὺς πόδας ἠύτε σάρκας ἀλλοτρίας. Idipsum Ælianus asserit, venatione deficiēte suis eum vesci cirris, alijs mox pro ijs qui absumpti fuerint succrescentibus. Heledonem autem πλεονασμῷ τοῦ λ, ἀπὸ ἑαυτὴν ἔδειν, quòd semetipsam edat, appellatam, Polypi speciem etymologici Grammatici contendunt. Nam & Pherecratem summæ autoritatis virum, hæc eadem de Polypo sensisse tradunt. Quin & Carneadem id ipsum agnouisse manifestum, cùm dialecticam Polypi similē esse dictitaret, qui præ fame suamet flagella pasceretur. Eos verò aucta iam doctrina peritiores factos, in suasmet opiniones mox grassari, easq; destruere: quæ quidem curiosius à me cōquirenda fuerunt, quia Plinius Aristotelem secutus id fieri negat: quiq; reperti sint corrosa habere brachia, id eis à murænis vel congris euenisse asserit, cum quibus assiduum certamen habent. Plu-

tarchus

A tarchus tametsi in Aristotelis sententiã super hoc nonnunquam illabatur, cum Ægyptijs tamen hoc idem tradit, qui tam præstantiũ autorũ scripta arguere mendacij vereatur: quasi verò non & alia sint animalia, quæ suamet membra in cibum absumãt, cùm cercopithecos videamus totas interdũ sibimet caudas abrodere: quare cautio est, ne qui animalibus huiuscemodi delectãtur, carnes eos attingere permittãt, quia simulatque carnibus assueti fuerint, eius facti auidiores, morsus in semetipsos vltrò cõuertunt. Id ego cùm hæc scriberẽ, apud Mediceos proceres domi fieri à quodã efferatioris naturę cynocephalo quotidie conspiciebam.

VICTORIA VTI NESCIVS.

HOminem victoria potitum, vti tamen victoria nescientem, intelligere cùm vellent, sacerdotes ijdem congrum & subiectum Polypum pingebant. Qua specie potuisset Annibal figurari, cùm strage ea Romanorum ad Cannas edita, Romam oppugnatum ire neglexisset. Aiunt verò, quotiens Polypi cum congris certamen ineunt, à congris facilè superari: cæterùm nullam esse congris facultatem vt Polypos depascere valeant, quòd ij læuore atque lubricitate corpo B ris, qua sunt egregiè præditi, morsus hostium effugiant, & mutilatis tantùm aliquando flagellis elabantur.

TYRANNVS.

QVòd si hominem Ægyptij municipij sui longè principem, sed tyrãnica in ciues dominatione vtentem, notare vellent, Polypum & locustam adpingebant: locustæ siquidẽ dominationẽ videntur in Polypos exercere, primasque inter eos obtinere partis, vt apud Horum legitur. Cęterùm Aristoteles priores Polypo tribuit, tantoque eum terrori formidinique esse scribit, vt si locusta Polypũ in ijsdem retibus esse senserit, præ metu exanimetur quamprimùm extincta. Habet hæc Gammari fluuialis similitudinem, longè tamẽ maior atque vastior est, & albicantior, cùm Gammari subnigricent: quanquam & nigricantes admodum locustas in Ligustico mari esse cõspexi. Pedes huic vtroque ex latere quini, ijs adnumeratis qui in forcipem exeunt denticulatum: octoni verò Gammaris. Sed est suus de locusta locus in crustaceorum commentario.

MORIBVS ALIORVM ACCOMMODATVS.

C PEruulgatũ verò illud est, vt homo qui se varijs hominum moribus accõmodet, sitque omnium, vt Latini dicunt, horarum, per Polypum saxis adhærentem exprimatur, quę maximè omniũ colorẽ mutare constat, ijsque similẽ reddere quibus appropinquauerit saxis. Huic autem similes esse homines dicimus, qui pro loco & tempore viuendi rationẽ aucupantur, seque eorũ, apud quos degunt, voluntati atque sententijs in omne obsequium proni dedunt, omni posthabita ingenuitate. Causam demutationis istiusmodi multi reddere conati sunt, eamque alij voluntariam, alij naturalem, alij coactam tradidere. Voluntariam, quòd id astu quodam faciat. Naturalem, quòd translucidum sit eius corpus. Necessariã, quòd præ metu ita transmutetur, vt homo etiam pro varia cordis concitatione hoc vel illo colore genas perfunditur. Voluntariã sanè reprehendit D. Ambrosius, propterea quòd Polypus dolo malo hoc faciat, vt incautos ad se pisces trahat, eosque deuoret. Theophrastus id in genuinã quandã animalis ignauiã reijcit, quòd vbi consternatus sit, tumultu aliquo colorem mutet, vt hominẽ facere dicebamus: vnde prouerbium illud emanarit, τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, mutatur color ignaui. Formidolosi enim omnino sunt Polypi, propterea quòd admodum frigidi, eaque cumprimis demutationis causa perhibetur: id quod apertius Phocy-

lides damnat. quòd si ea sit mutationis causa, reprehensioni omnino obnoxius D videatur. Sed enim plerique veterũ ingenium huiusmodi vsqueadeò approbauerunt, vt etiam proponerent ad imitãdum, ea de causa potissimùm Vlyssem esse habitum sapientem asseuerantes, quòd versuto esset ingenio præditus: vnde ei apud Homerum πολυτρόπῳ cognomentum. Et suauidicus ita suadet Pindarus:

Ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα νόον προσφέρων πάσαις πολίεσσιν ὁμίλει.

quam sententiam ita ex commodo transtulimus:

Agè agè colore Polypi Mentem apparatus optimè In vrbe qua velis mane.

Suadet hoc ipsum Theognis, cuius sententia eadem cum Pindarica:

Mentem habeas quam multicolor dum cautibus hæret Polypus.

Est enim vbi Theognidianus versus ita legitur:

Πουλύποδος νόον ἴσχε πολυπλόκου ὃς ποτὶ πέτρῃ
τῇ προσομιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Sed enim improbat hoc Basilius Magnus, adulatoremque vocat Polypum libro De gentilium lectione, quòd veluti ille colorem ad subiecti soli speciem demutat, ita parasitus ad audientium voluptatem sententiã studeat variare. Sed quod Pindarus & Theognis tradunt, eò spectat, vt studium omne in calliditate dexte E ritateque viuendi reponamus, vt simulare, neque non dissimulare, pro loco, pro re, pro tempore, quod obfuturum videatur, apud eos quibus adhæsimus, euitare sciamus: quod si virtute incolumi fiat, neque animi integritatem flagellauerimus, euenire omnino necesse est vt faciliorẽ & minus inuidiosam vitam peragamus. Libet verò demutationis istius causas altius repetere, atque ipsam rei naturam, quantũ ad hoc pertinet, oculis scribendo subijcere, tam probabilia mihi videntur, quæ super hoc veteres ex Empedoclis opinione tradiderunt. Porositates quippe exhalabiles inesse rebus omnibus, quas vel cernere, vel attrectare liceat: neque enim animalibus, neque plantis, neque terræ & mari tantum, verùm etiam lapidibus manifestè insunt spiramenta quamplurima: quinetiam in ære & ferro: omnia enim spontè vitiantur, cùm aliquid exhalet assiduè, parique ratione difflatur, atque interteratur: per porositates enim exiliunt & excluduntur particulæ illæ interclusæ, quæ ad elementi sui purissimi simplicitatem redire festinãt, fæxque corpori adhærescit, quæ rubigo est in ijs quę rubigini sunt obnoxia, putredo in ijs quę putrefieri apta sunt, atque hinc omnia tendunt ad interniciem. Eam poro F sitatum exhalationumque naturã nonnulli arbitrio suo ἐμπλοκὰς dixere, πληγὰς alij, alij verò ὤσεις τινὰς, καὶ περιμελύσεις. Maximè verò maritimis in petris, quę salsuginosa maris aspergine alluuntur refrigeranturque, par est partes has, & meatus huiusmodi deprehendi, cùm hæ tenuissimo quodam halitu corrumpantur: licet id in solidioribus oculata fide minimè possis explorare, propter materię densitatem, & pororum cõstipationem. Cæterùm si Polypi carnem intueare, sine vlla prorsus contatione porosissimam, & transmeatibus aptissimam iudicabis: exossis enim ea est, vt Hesiodi dictum vsurpem, & mira quadã raritate perspicua. Cùm itaque pauore aliquo perturbatur, tota ferè vi sensibili sese colligente, quemadmodum in homine gelidus in formidine circa cor sanguis coit, corpus reliquũ per se quidem satis translucidum, tum maximè rarefit, & transmeabilis apparet: vnde veluti vitrum nitidum, colorem quemvis, albo excepto, propter aliquam omnino crassitiem, quæ suppositum inumbrat corpus, facillimè contrahere potest, atque ita transmutari.

A

DE CHAMAELEONTE.

INuitat rei similitudo, priusquàm reliqua Polypi significata recenseamus, loco hoc de Chamæleonte, deq; Taranda dicere, quorum alter colores corporis vti Polypus, pro corporis cui adhæserit, ratione, mutat: alter vicinarum rerum colores nullo attactu, sed sola tantùm attrahit exhalatione.

VERSIPELLIS.

PEr Chamæleonta versipellem hominē significari volunt: sed quod nonnunquam polypo virtuti datur, in Chamæleonte vitiosum semper autumāt, q; mutationem huiusmodi non nisi in timore faciat: quanquā in eo & diuerso vitę tempore colores mutari tradit Aristoteles. Sanè Chamæleon paucas in corde tantùm sanguinis habet guttas: quæq; sanguine sunt exiguo animalia, omnia frigidiora sunt: quæ frigida, identidem & timida. Vtcunq; verò accipiatur Chamæleontis natura, siue id ingenita vigoris debilitate faciat, siue quòd corpus, vti apud Leonem X. P. M. Romæ vidimus, vitreum propémodum atq; translu-B cidum habeat, vno omnium consensu versipellis, puta Vlysses quispiā, aut Lysander, aut Alcibiades, per Chamæleontem figurari potest. Hunc, vt Tertullianus ait, pellicula ambit, corpori nullus inest succus, pectus vix à terra suspendit, gradum magis demonstrat, quàm explicat, ieiunus semper & indefectus, oscitans vescitur, follicans ruminat, de vento cibus. Hoc soli Chamæleonti datum, quod vulgò dictum est, de corio suo ludere. Quod verò apud Plinium legitur de portentosa eius magnitudine, quæ par sit crocodilo, viderint alij; nam quem nos apud Leonem X. vidimus, vix palmum excedebat.

DE TARANDA.

SEdenim si Taranda innotuisset Ægyptijs, inde potius quàm ex Polypo aut chamæleonte versutiæ huiusmodi significatum desumpsissent. Fera ea est apud Sarmatas inuictu rara, captuq; difficilis, de qua Aristoteles philosophus eo libello, quem de admirāda historia conscripsit, hæc memoriæ prodidit, vt ex Nicolao Leonico, dum is Patauij Aristo-C telem ipsum nobis ea qua scripsit lingua interpretaretur, audiui: illam quippe apud Gelonos Scythię populos reperiri, bouis magnitudine, capite ceruino, admirandæ admodum & singularis naturæ, siquidem ad omnem locorum & fruticum apparentias, setarū colores, quibus totum corpus hirtum conuestitumq; habet, illicò permutare. Quòd si super hoc philosophari liceat animali nondum nobis viso, dixerim ego, quemadmodum in polypo τὸ διάφανον, quo corpus eius translucidum est, & in chamęleonte etiam transmeabile dicebamus, ita setas Tarandæ pari modo perspicuas esse, vt facilè coloris cuiuslibet aura in eas transiliat, diffluentesq; ad se ita colores repræsentet.

MENTIS ATTONITÆ CONSTERNATIO.

HOminem ad hæc, vt ad polypum reuertamur subito aliquo pauore ita consternatum attonitumq;, vt neq; periculum neq; damnum quod vrgeat sentire videatur, per polypum significare mos erat: siquidem is ita meticulosus est, quod Athenæus attestatur, vt vel strepitu audito, vel piscatore viso, minimè cedat, aut fuga sibi consulat, vt reliqui faciunt pisces, sed aut saxis quæ in promptu fuerint sese applicat, aut captantis manum apprehendit, cruribus've se alligat; neq; alia ferè est eorum captura.

POESIS.

ADdunt & hoc hieroglyphicũ inueniri, vt si sacerdotes iidem Ægyptij poësin exoticam significare vellent (nam de sua sanctius sentiebant) polypi caput figurarent, quod quidem esculentis appositum suauissimi saporis, ganeæq; iucundissimum esse perhibetur, cęterùm horrenda prodigiosaq; somnia parere deprehensum est. Quocirca si quis futura de insomnijs consulturus esset, ab esu Polypi abstinere præmonebat, perinde ac etiã ne fabas ederet. Persimilem autẽ huic esse poëticen dictitabãt, quę fabulas amatoriasq; illecebras sectaretur, ipso quidẽ dicẽdi lepore delectabiles, sed bonis morib. & honestiori disciplinę maximè perniciosas: cuiusmodi genus meretriculas appellauit Plato, & ab inculpabili ciuitate sua iussit exulare. Nolim tamen in hoc albo diuinã illam poni, quę sanctiorib. est moribus accõmodata, quã nõnihil habere diuinitatis nõ inficiat Aristoteles, quã cœlitùs afflari cõfirmat Plato, quæ apud omnes gentes nationesq; omnes in summo semper cultu habita, ipso etiã sanctitatis nomine celebratur.

DISCESSIO SVBITA.

AEgyptij ad hæc, si quem ita pertinaci animo amantem, vt amata relinquere minimè posse videatur, subito tamẽ euentu aliquo abalienatum significare si vellent, Polypum & pulicariam herbam adpingebant. Polypi enim ita escis adhærescunt, vt auelli inde non possint, & quancunq; rem apprehẽderint, tam firmiter tenent, vt adglutinati videantur: quod ab Homero sumptum Ouidius ita luculenter expressit, Metamorph. quarto:

Vtq; sub æquoribus deprensum polypus hostem
Continet, ex omni demissis parte flagellis.

Eos enim potius detrunces, q; possis vllo conatu petris, aut quicquid apprehẽderint, auellere: & vt Nazianzenus ait, si quis eum de cubilibus trahere per vim velit, aut è petris aliquid euellet, aut certè è carne ipsius petris affixũ aliquid relinquat. Admota tamen cunila herba resilire protinus dicunt, q; odorẽ eius ferre nõ possint. Quæ verò sit cunila siue pulicaria, quamq; varijs nominib. ab autoribus appelletur, suo cõmentario inter sagminea significata disseruimus. Aiũt & aquã dulcẽ superinfusam eadem pollere vi, quòd natura ipsa Polypus dulcia omnia auersetur, & omni gaudeat amaritudine, eaq; de causa non inueniri Polypos in Ponto, quia mare id multis aquarum dulcium corriuijs supra aliorũ marium saporem dulcescere quodammodo videatur. Alij mare id à Polypo vitari putant, quia sit animal ob imbecillitatem suam frigoris impatiens: mare verò illud ad Boreã quippe vergens, assiduis penè frigoribus obnoxiũ esse, manifestũ.

AMORIS FIRMITAS.

VT verò demum ad eam Veneris statuã deueniamus, quæ causa fuit vt tam multa super Delphino & Polypo conquireremus, superfluum quidem est super Delphino dubitare, cur Cupidini adijciatur, cũ amoris in eo signa tot deprehenderimus. Quod aũt pertinet ad Polypum, erant qui amoris firmitatẽ ex Polypo ita delphini morsu detento intelligendum cõtenderent, id quod ex ipsa sese applicandi pertinacia, qua insignis est Polypus, conijciebant. Ego verò tris argumenti huius interpretationes excogitaui. Vel enim pauorem & ignauiam, quę vitia Theophrastus in Polypo præcipua deprehendit, deuoranda esse amatori homini dicendum, Delphini in eorum locum promptitudine atq; agilitate adsumpta: quandoquidẽ, vt ait Ouidius, Ingenij est experientis amor: atq; vbi multa in hanc sententiam disputauit, concludit demum, vt

A *Qui non vult fieri desidiosus, amet.*

Vel, quoniam diligentissimus est rerum cumulator Polypus, intelligi posse arbitror, facultates omni quantumlibet cura & diligentia cōgestas, citò, vbi amore capti fuerimus, prodigi, invtiliterque dissipari. Quàm extemplo enim, ait Lysiteles Plautinus, sæuis sagittis percussus est, illicò res foras labitur, liquitur, & quæ sequuntur. Vel qui Delphinum amoris indicium esse ostendimus, Polypū versutię, dicere possemus, admoneri nos eo signo versutiam amanti cumprimis apprehendendam, &, quod fieri solere Plato dicit, in amatæ rei mores transmigrandum, vti quippe Polypus in colorum mutationibus, prout vnicuique rei adhæserit, facit. Sed enim ea potius de causa Veneri Polypum adsculpi existimandum, quòd inter pisces sit omniū salacissimus, adeoque libidini deditus, vt nimio veneris vsu omnibus defectus viribus debilitetur, neque iam ad cibum sibi conquirendum idoneus effectus, minimo negocio ab alijs capiatur, & à paruulis quibusque pisciculis cancellis & cancris exedatur, obseruatum ab Æliano. Quinetiam aiunt eos ob huiusmodi nequitiam non amplius anno viuere, id quod eadem de causa passeribus etiam accidere tradit Aristoteles. Quin & Polypos etiam fœminas, propter crebros partus, ocyssimè deficere. Quanquam aliquando repertus sit Polypus acetacei generis magnitudinem excreuisse, qualem illum Græci prædicant, qui Puteolis per subterraneum cauum ingressus noctu apothecam salsamentorum plenam depopulabatur: eius enim amaritudinis auidissimos eos esse paulo antè ostendimus, donec re demum patefacta, vix à magno hominum numero confectus est.

B

HYEMALE SOLSTITIVM.

ADdemus & illud, in manu scriptis Hori codicibus legi, δύο πολυπόδων συνηργομένοι καὶ βεβηκότων δρόμον ἡλίου τὸν ἐν ταῖς χειμερίαις τροπαῖς σημαίνουσι· quod est, duos Polypos vinculis coërcitos, & progredientes tamē, cursum Solis quem in brumali conuersione peragit, significare. Quanquā impressorum codicum lectio, quæ est δύο πόδων, nequaquam displicet: sed si progressum exprimere volueris, videndum est, si pedes illigatos pinxeris, qua id ratione tuearis. At de hyemali conuersione sermo est, quæ, vt in sphæræ consideratione manifestè licet inspicere, progressum Solis omnino contatiorem ostendere videtur, in vltimis enim Sagittarij & primis Capricorni gradibus Sol ad horizontem vix loco dimoueri, aut quamlentissimè diurnos parallelos conficere videtur. Ad cuius rei tarditatem accedit & eorundem parallelorum ijsdem fermè diebus repetitio, dum conuersio peragitur vt stare loco potius Sol, quàm quoquam motu suo progredi videatur. Quare siue pedes, siue Polypos colligatos accipere malueris, non sum admodum laboraturus: mihi satis fuerit, & codicum super hoc varietatem, & ipsam rei quæ significatur, historiam declarasse. Tu verò, quanquā cogitationes has nostras sublimi illa doctrina tua longè inferiores intelligas, pro summa tamen humanitate, qua præcipuè commendaris, despicere haudquaquam velis. Nihil enim in rerum natura temerè à Deo factum, quique Deo, vt tu facis, propinquius adhærescunt, nihil quicquam aspernari debent, quod eodem, vnde originem traxerit, periodo quodam suo redire animaduerterint.

C

PIERIVS VALERIANVS AD AMPLISS. PATREM LIVIVM PODOCATHARVM CYPRI ARCHIEPISCOPVM, DE IIS QVAE PER TESTVDINEM, COCHLEAM, Cancrum & id genus testacea significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. D

PRoximis hisce diebus, Amplissime pater, cùm mihi agalmatũ tuorũ supellectilem aperires, antiquissimiq; operis, ex ære, auro, argẽto ducta, & marmore cælata signa, numismatáq; plurima veterũ illa ingeniorũ atq; artiũ monumenta minimè cõtemnẽda delectabili spectaculo mihi proposuisses, habere te opera hæc in delicijs ea plurimùm de causa dicebas, quòd à summæ claritatis viro Ludouico Podocatharo Cardinali Capitaquensi patruo tuo cõparata cõgestáq; fuissent. Quẽ virũ generosis natalibus insignẽ, Medicina celebrẽ, Philosophia clarũ, vitæ integritate laudatissimũ, virtutes ipsæ in omni vitæ colore eximiæ, ad amplitudinẽ eã extulerũt. Proinde quidvis esset apud te quod illius memoriã renouaret, siue vestis, siue vas, siue libri, siue quæ tam multa extãt doctrinæ eius cõmentaria, tanquã sacra omnia à te custodiri, & in honore etiam haberi: dignũ quidẽ eius hominis institutũ, qui optima quæq; sibi ad imitandum proposuerit. Quæ quidem cùm tibi acciderent iucundissima, eo quoq; non parum delectari videbaris, quòd ego multa in veterũ monumentis illis, & mystica & in doctrinæ alicuius recessu delitescentia inter spectandũ explicabam, interpretabarq; cuiusmodi illud fuisse memini, quid sibi vellet Testudo Veneris subiecta pedi quid altera ex ære cuprò ve Damasceni operis in vsum, vt coniectura erat, bullæ facta, cauda quippe replicata, qua lorum aut licium transmitti posset, atq; ita gestari: quid in numis aliquot Testudo alia. Quæ tibi cùm exposuissem, postulasti ea tibi scripto credita exhiberi, quod quidem libentissimè feci, cùm id semper studuerim, vt quacunq; possem ratione meum erga te animum aperire, id sedulò facerẽ, quod incomparabilis probitas tuáq;, benignissimáq; comitas, & egregia quædam mentis tuæ synceritas exigere videbantur. Accedebant & beneficia in me promptissima vultus alacritate collata, & quòd literatos omnes quacunq; posses occasione demereri, semper appetijsti. Sed quoniam parum me tibi præstitisse videbar, si Testudinis tantùm significata conscripsissem, addidi ad eam quædam alia ex eodem testaceorum genere, quæ nõ minoris mihi visa sunt eruditionis, quàm quæ Testudine super efferebantur. Multa enim hieroglyphica Aegyptij sacerdotes ex Cancro, Locusta, Pinnis, & huiusmodi alijs desumpsere: quæ omnia quantum memoriæ succurrerunt, vno commentario enarrata conscriptáq; tibi dedicaui. Tu quotiens ea in agalmatis illis tuis vel cusa vel sculpta incisáq; videris, aut mensis illata cõspexeris, Pierij tui memineris velim, qui te summo cultu, summáq; semper est obseruantia prosecutus. E F

DE TESTVDINE.

TESTVDO igitur inter crustacea primum occupabit locum, quoniã ipsa narrationis istius argumentum præbuit, & pictura eius in hoc symbolorum genere est admodum speciosa.

IN POTENTIORIS DITIONEM REDACTVS.

HOminem in potentioris cuiusquam potestatem adeò redactum, vt nullum iam speret effugium, ostendere qui volunt, Testudinem solari percussam radio, ac supernatantem in aquæ summo pingunt: ipsa enim vehementioribus Solis radijs impetita ita exsiccatur, vt in gurgitẽ deferri nequeat, idq; præcipuè mari Indico, vbi & multæ & magnæ sunt, & Solis vis acrior: vnde fit vt vel facillimè capiatur, vel cùm in prædam mergi non posit, inedia extinguatur.

FOR-

A

FORTVNARVM CONTEMPTVS.

FVerunt ætate noſtra ingenia perelegantia, quæ cùm varijs fortunæ ictibus impeterentur, quos cõtra mira aduiterentur alacritate, fortunæ aduerſę contemptos impetus per hominem naufragũ in Teſtudinis huiuſmodi agitatæ fluctibus tergus inſilientem effingerent, ſolari addito radio, cuius beneficio ne abſorberentur accideret.

VIRGINVM CVSTODIA.

CVr verò Phidias cùm Veneris ſimulachrum Eleis ex auro & ebore conficeret, teſtudinẽ altero eius pede preſſam apposuerit, multi quæſiuere, præſertim cùm Pauſanias rei ſignificatum alijs relinquat interpretandum. Sed enim illud potiſsimùm ex interpretatione prudentem fertur Phidiã innuere voluiſſe, virgines cuſtodiendas eſſe, coniugatas verò domus curam gerere, ac taciturnas eſſe debere: vtranq; enim id primum omnium decere, quod Plutarchus in Coniugalibus pręceptis exponit, qui oportere ait mulieres à Luna diuerſas eſſe, quę cùm iam à Sole abſceſsit, lucida claraq; cernitur: eadem cùm Soli succeſsit, euaneſcit: contrà verò debet vxor modeſta præſente tantum viro à cæteris conſpici, eodem verò abſente domi agitare ac ſeſe occulere. Nam & Salomon ſeptimo cap. Sapientiæ, inter reliqua meretriciæ procacitatis ſigna id etiam notat, quòd domi ſe cohibere non poſſit, ſed publica loca, fora, plateasq; celebret. Et Paulus ad Timotheum viduas damnat adoleſcentiores, quæ ocioſæ diſcunt alienas domos perambulare. Conſueſſe verò mulieres teſtudineas ſecum imagines geſtare, quas Veneri dedicarent, ex eo manifeſtum, quòd Theſſalæ matronæ Laida meretricem illam inclytam ligneis teſtudinibus zelotypia concitatæ interemerunt in templo Veneris, magno populi conuentu: ob quod facinus erexere poſtea templum Veneris profanatæ, quæ nefandam cædem in templo admiſerãt, vt confeſsione ſceleris veniã petentes deam ſibi placarent. Et id geſtaminis fuiſſe teſtudinem tuã facilè crediderim, cùm ita concinnata ſit, vt licio ſuſpendi poſſit. Apud Ægyptios autem tanta erat pudoris cura, vt mulieribus interdictum eſſet calceorum vſu, quò prodire palàm verecundarentur, ac veluti teſtudines intra ſua ſe tecta cohiberẽt. Hinc Antiſthenes anſam nactus eludendi Athenienſium vanitatem, ſe nunquã ſolo in quo nati eſſent exceſsiſſe gloriantium: Commune hoc, inquit, habetis cum teſtudine & cochlea.

B C

MVNIMENTVM.

ALij per teſtudinis corticem munimentum intellexere, quòd ita eam natura munierit, vt cõtra tela poſsit ipſa, per ſe ſufficere, & iniurias propulſare. Hic itaq; receptus, & ad omnes incurſus oppoſitum propugnaculum, anſam dedit adagio, vt quotiens aliquid valde tutum velimus innuere, in primisq; ſecurum eſſe, dicamus, ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυιῶν, quantũ muſcarũ ſolicita eſt teſtudo. Cuius omnis felicitatem ſecuta Cæſariana familia, domeſticũ eum morem habuit, vt paruuli domus eius in teſtudineos alueos excepti lauarentur. Quapropter Ceionius Poſthumius nato iam Albino filio, cùm ingentem teſtudinem à piſcatore muneri accepiſſet, vir literatus iam inde magnam ſpem cõcepit de futura filij nobilitate: curari itaq; teſtudinem iuſsit, & infantuli miniſterijs dicari. Exemplaria Hori quæ impreſſa circunferuntur, in huiuſmodi ſignificatũ ὄρτυγος ὀστέον habent, interpretesq; coturnicis os reddidere. Sed in manu ſcriptis codicibus ὄρυγος legi, quod facit ad hãc ſententiã: teſtudines enim orygas appellatas, παρὰ τὸ ὀρύττειν, quod fodere eſt, vel excauare, apud Vitruuiũ legas: à quarũ ſimilitudine bellica etiam

machina ad fodiendos excauandosq; muros cõparata, testudinis nomẽ habet: D nam & Horus significati istiusmodi causam redditurus ait, διὸ τι δυσπαθὲς ἐστι τὸ τῶ ζώου ὀστέον, ꝓpterea ꝙ os animalis huiusmodi difficulter admodũ frangi dissolui've po test: quod in munimẽti significato q̃d sibi velit coturnicis os, haudquaq; video.

MORS DIFFICILIS.

HOminem letalibus vulneribus quantumvis altè acceptis difficillimè morientem, per testudinis abscissum caput aptè pinxeris: quandoquidem tanta inest eius carni viuacitas, vt earum caput, præsertimq; marinarum, auulsum busto conniuentes aliquandiu oculos ostentet, connitentq; ad admotam manum: quinetiam si ad os eam admoueas, mordere etiam adnitatur.

SEGNITIES.

ALiàs pigrum segnemq; hominem, aut rei cuiuspiam tarditatem atq; contationem significare qui vellent, Testudinem gradientẽ pingere consuerunt, quam Pacuuius feliciter tardigradam appellauit: lento enim adeò gradu mouetur, vt in prouerbiũ emanarit in segnes & pigros. Hinc Plautinus Ægio, Testudineum hunc tibi grandibo gradum, inquit, si fustem sumpsero. Et apud Am- E mianum lepidissimum distichon legas de Testudinis tarditate:

> Θᾶττον ἔην λευκοὺς κόρακας, πτηνάς τε χελώνας
> εὑρεῖν, ἢ δόκιμον ῥήτορα καππαδόκην.
> *Promptius esse albos coruos, volucresq; chelonas,*
> *Quàm quenquam esse probum rhetora Cappadocem.*

Quinetiam asserunt animal hoc contagiosa adeò pollere segnitie, vt si pes eius dexter inferatur nauigio, id ire tardius credatur: quod obseruarunt magi.

MORDACITAS.

SVnt qui mordacissimum hominem atq; egregiè maledicum, per testudineũ caput exertis dentibus intelligi velint: nam Testudo ore omnino est omniũ robustissimo, quippe quæ quicquid dentibus apprehenderit, vel lapidem etiã, perfringit ac deuorat.

PELOPONNESII.

IN Peloponnensium numis Testudo cudebatur, vnde, vt legere est apud Pollucem, dicteriũ illud emanarit, τὰν ἀρετὰν καὶ τὰν σοφίαν νικῶντι χελῶναι· quod in adolescentiæ nostræ præludijs nescio quibus ita transtulimus: F

> *Quando chelonis vincitur sapientia,*
> *Atq; ipsa virtus, Atticum vt prouerbium est.*

Vnde obolum Eupolis καὶ μιχέλωνον dixit. Ad id verò quod Peloponnesiaca erat moneta, lepidè T. Quintius cùm Achæi expeditionem aduersus Zacynthios meditarentur, eos admonuit, vt cauerent ne more Testudinũ caput extra Peloponnesum proferentes, in periculum aliquod inciderent.

DE CANCRO.

TEstudo in numis obseruata, alterius numi reminisci facit, in quo Paguri forma cusa est, quare hinc ad eius generis significata transimus.

COEI.

CAncer in numis, compactile scilicet genus id quod corpore est obrotundiore, cuiusmodi pleriq; cœleste signum figurãt in Zodiaco, Chiorum indicat rempub. Tradunt id & Pollux, & alij: sed enim nisi quispiam autor esset, numus argenteus id satis indicaret, in quo Pagurus is est cum inscriptione supernè ΚΩΙΩΝ, infernè ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ.

A

SPEI FRVSTRATOR.

PLerique hominem à pulchris incœptis desistentem, & spem omniũ ignauiter frustrantem, intelligi cùm vellent, Gammarum nostrum fluuialem pingere soliti sunt, manu ad os eius iniecta: nam is, cùm à te capi facillimè posse putes, retrouersum velocissimo sese cursu eiaculatur: vnde vulgò etiam in aliqua re falsis, quam se nactos arbitrarentur, Gammarorũ venationem obiicimus. Hęc verò recessus obliquatio adeò Cancris propria est, vt Aristoph. Pace, dixerit,

οὔποτε νικήσεις τὸν καρκῖνον ὀρθὰ βαδίζειν: *Rectum iter vt carpat cancer non viceris vnquam.*

Atque fortè non deerit qui dicterio huiusmodi mihi sæpe negotium facessant, si vnum aut alterum nostri huius argumenti interpretamẽtum meo probabilius, quod facilè poterit euenire, compererint. Neque mihi profuerit, rem Latinis ingeniis hactenus intactã, excogitasse, primumque in lucem efferre: me scilicet omnia non vidisse clamitent, eorum quę ex paucis didicerint obliti, cùm tamen omnia ea quæ ad hoc negotium accõmodari possunt, non vna hominum vita, sed neque multa etiam secula sint indagini suffectura.

B

INCONSTANTIA.

SCitè admodum Ioannes ille cognomento Scholasticus, scalarum anacephalæosi, hominẽ qui modò risui indulgeat, modò luctui, modò austeritati atque temperantiæ se reddat, modò deliciis diffluat, & voluptatibus implicetur, Cancro æquiparauit, nunc antè, nunc retrò, nunc in transuersum gradienti, miraque vitã suam inconstãtia traducẽti: virque is sapiẽtissimus, de ingenii eiusmodi profectu nihil sibi quicque pollicetur, quod ad vllam sit vnquã frugem peruenturũ.

SOPHISTA.

EIusdem subterfugii causa sophistã significare qui volunt, Cancrum pingũt: eos enim huic animali persimiles Plato dicit, Euthydemo, quos vbi validiori aliqua ratione deuictos comprehensosque putes, tunc retro fugaci cursu elapsi per diuerticula atque subterfugia, maiorẽ priore tibi laborem intentant, si vilem ac inanem prorsus curam eos consectandi susceperis. Sed enim non in sophistas tantùm, sed in ipsam etiam Dialecticã obortũ est à Cancro cauillum. Nam Ariston philosophus vt eam eluderet, dicere solebat, eos qui Dialecticã enixiori conatu sectarentur, iis assimilari qui Cancris vescerentur: cibi enim admodum exigui gratia, circa ossa tam multa numero, tantum laboris insumi.

C

SOPHISTARVM OPPRESSIO.

SPecies demum illa picturę, qua Hercules tot immaniũ monstrorũ domitor, in opprimendo etiam cancello laborasse porticibus penè omnibus ostentatur, nihil aliud sibi vult, vt veteres interpretantur, quàm sophisticas eas nugas huius obtritas disciplina. Fabulose verò iocatur Plato, cùm Herculem aduersus Cancrum desudasse dicit. Quòd verò Cancer sit inter sydera collocatus, nonnulli ea de causa confictum volunt, quia conuersione regressuque tam peculiari eo in animali animaduerso, per eius imaginem ostendere voluerint Solis cursum, qui cùm eò progressus fuerit, retrorsum auferri, ac tantundem aufugere videatur. Veluti Caper opposita ratione confictus, quia Sol ab eo signo, toto poli nostri tractu, altiora petere cõtendat: caper enim dum pascitur, accliuiora editioraque loca perquirit. Huiusmodi verò cõmentum nõ ex orbis totius cõditione, sed ex cœli nostri situ sphæraque ipsa ad arcticum obliquata excogitatum est: nam ad æquinoctialem circulum appropinquantibus Cancer deprimi videretur, æquinoctii signa attolli: ad id tamẽ faceret, quòd Solis progressus & regres-

ſus omnino à Capricorno ad Cancrum, mox à Cancro ad Capricornum, ſecto D duobus locis æquinoctiali conſideratur.

ARCANA REVELATA.

SI quid verò abditum & arcanum luci proditum ac reuelatum oſtēdere quis vellet, pagurum & eius generis piſces, qui latebris gaudent, face appoſita figurabāt: conſtat enim eos nocturno tempore, admoto lumine, de penitiſsimis etiam cauernis euocari. Ea verò de cauſa Cancri ad nocturni luminis ſplendorē accurrunt, quòd id omne genus teſtacea noctu plurimùm paſci ſolent: compertumq́; eſt plenilunio ea magis pingueſcere, propterea quòd liceat his tota tunc nocte pabulari, copioſioribusq́; tunc eſcis enutriri, vnde pinguiores fiant, vt ij exiſtimāt qui plenilunio nullam ineſſe vim cœlitùs hæc in cruſtaceis efficiendi, remq́; ita ad cōmodiorem naturæ rationem deducunt: quamvis vnà cum Baſilio Magno, magna philoſophorum pars ſentiat.

INQVILINVS.

INquilinum autem hominem oſtendere qui vellent, cancellum illum qui vulgo Gammaruſius dicitur, pingebant: is enim ſemper eſt concharum hoſpes, E perq́; vacuas cōchulas modò has, modò illas, provt excreſcit, mutat domicilia, atq; ita ſemper ædes alienas inhabitat.

MAGNA INCOEPTA IRRITA.

RIdiculum fortè illud videatur, quòd commenti ſunt nonnulli elephantum cum Gammari cauda pingere, ſi magna incœpta fruſtra & inaniter ceſsiſſe notare vellent, non ſecus ac illud Horatianum eſt, ex montium fœtura murem ridiculum enaſci. Sed enim cùm res ipſa det ridendi materiam, non ineptè mihi videntur excogitaſſe huiuſmodi ſpeciem, quę non tam ſignificato, quàm pictura ipſa riſum poſſet excitare.

DE PINNA.

QVæ Pinnæ cōmercia cum cancellis habent, depoſcere videntur vt eas cancro ſubiungamus. Nam vt Theophraſtus ait, vita fortaſſe conchis ſeruari non poſſet, niſi ope cancri. Pinnæ aūt in concharū genere ſunt. F

ALIENÆ OPIS INDIGVS.

VIrum qui ſe atq; ſua negligēter curet, neq; ſine alterius ope conſilio've poſſit conſulere rebus ſuis, oſtendere ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Pinnam & cancellum paruum pingere cōſuerunt: nam is in Pinna conditus in vtriuſq; ſatagit vſum: cōchula enim præ fame patefacta, piſciculi veluti ad eſcam alliciuntur, quos vbi cancellus inhærentes animaduerterit, Pinnæ ſtatim labra morſu vellicat, illa eo ſigno admonita concham occludit, atq; ita eſculentis potitur: eo verò cuſtode priuata, breui, vt Ariſtoteles aſſerit, tempore deficit. Hoc idem habemus apud Ciceronē, cuius verba repetere non fuerit importunū. Pinna duabus grandibus patula conchis cum parua ſquilla ſocietatē coit cōparandi cibi: itaq; cùm piſciculi parui in concham innatauerint, tum admonitu ſquillæ Pinna morſu comprimit conchas, ſic diſsimilibus beſtiolis cōmuniter cibus quæritur. Cancellum verò huiuſmodi tum à venatione, tum à cuſtodia, Græci pinnotherē & pinnophylaca nuncupauerunt. Eſt hæc ſquilla parua admodum, quam nonnulli paraſitum piſcem vocāt, vtpote qui ſit dapis affectator: colore albido eſt, corpore perpuſillo, cauda ferè ſemper ſubter vterum, vbi coactus fuerit, incuruata.

A AB INEVNTE ÆTATE LIBIDINOSVS.

EVm verò qui ab ineunte ætate cœperit in petulantiam lasciuire, & munera Veneris exercere, per Pinnam fœtus ostentantem suos intelligebant: conchulæ enim huiusmodi in concha genitæ, antequam excludãtur, inter se quamprimùm coire dicuntur, vt non immeritò concha ipsa sit Veneri dedicata, atque eam ex concha genitam veteres fabulentur. Concha itidem Cyprum deuectam canunt, quod nonnulli ad salacitatem referunt, quæ concitetur ex earum cibo: non secus enim ac ostrea, libidinosa esse perhibentur.

DE OSTREIS.

ILla enim Hellespontiaco ludibrio, ne deo dicam, ita dedicantur, vti concha Veneri, putarim ob earũ copiam, quæ Lampsaceno littore, totoq; Hellesponto ingens est: vnde Ityphallico veteris Poëtæ ipsi Priapo dicto, ita legitur:

Nam te præcipuè in tuis vrbibus colit ora
B *Hellespontia, cæteris ostreosior oris.*

qui versus apud Terentianum reperiuntur.

HVMANVM GENVS.

PEr ea verò picta sculptáve humanum genus significari, philosophorum antiquissimi tradiderunt. Hinc diuinus Plato humanum genus ostreorũ simile esse dixit: nulla enim potuit similitudine nostræ imbecillitatis naturam significantius explicare, cùm ostrea indiciũ esse dixit animi in corporis carcerem & tenebras coniecti: ita enim Deus corpori animam adglutinauit, vt necessarium sit hominem corporis affectibus tangi vel inuitum. Quid verò aliud illa vel diuinę vel stellaris essentiæ scintilla hìc patitur, nisi quòd dum corpori adhæræscit, & vinculis se coërceri sentit, & in quodam obscuritatis carcere detineri? vnde fit vt suæ plerunq; immemor originis, modò sensui se, modò appetentiæ subijciat, & alieni facta iuris, cum materia, cui adglutinata est, rapiatur in præceps. Piscatore igitur Petro opus est, qui nos aut scopulis auulsos, aut de imo maris fundo erutos, Assertori nostro littora reuisenti, pœnitẽtiæ prunis assos in escam apponat, vt ita absumpti in ipsius diuinitatis amplexu, ad sublimioris vitæ consortia C transeamus. Quòd verò testam ostrea pro pelle habent, quæ sine corũ interitu auferri non potest, eorum sunt hieroglyphicũ, qui nec squamas ignorantiæ deponere possunt diuinis admonitionibus quantumlibet instituti, nec cultrũ spiritus suscipere patiuntur, qui quidem, vt Hierosolymitanus Hesychius ait, etsi in mari baptismatis inueniantur, etsi in fluminibus pœnitentiæ, abominabiles tamen sunt: cum'q; vitam sortiti sint in sacri lauacri tinctura, vocationem tamẽ regenerationem'q; corruperunt, dum neq; pinnulas neq; squamas induere procurarunt, sublimem videlicet vitam, cognitionem'q; diuinorũ, quę cœlestis est, sed obcæcato corde in ignorantiæ voraginibus detinentur, & propterea in his qui squamas habent nequaquam adnumerantur. Quare Paulus fornicatorem, auarum, idolis seruientem, maledicum, ebriosum, detractorem, legum bonorum'q; morum corruptorem, à fratrum commercio submouet: ostrea enim hæc sunt, & id genus reliqua, quæ sine squamis & pinnulis esse deprehenduntur.

DE LOCVSTA.

LOcusta quid iuncta polypo significaret, eo loco declaratum, vbi polypi significata recensuimus. Quid verò ipsa per se significet, nunc dicendũ.

SEDITIOSVS.

D

POpularis ſeditionis ſtudioſum hominem ſignificare qui volunt, Locuſtas duas marinas ſeſe inuicē incurſantes pingunt: videre enim eſt ſæpe vniuerſas, tanquā gregis collegium celebrare, dimicare interim inter ſe cornibus arietum modo, ac mutua flagellatione inuicem ſæuire: & genuinum eſt ciuibus, inquit Pindarus, inuicem inuidere.

TEMPERANTIA.

QVoniam verò incidimus in Locuſtā, nominis adducti ſimilitudine, quid per terreſtrem etiam ſignificaretur, explicabimus. Ophiomachum, quem alij ſtellionem interpretantur, nos terreſtrem Locuſtam eſſe comperimus. Per hanc Ægyptij modeſtiam, temperantiam, atque continentiam intelligebant, quippe quæ nequitiæ virtutes oppoſitæ ſunt: ea ſiquidem ſerpētem oppugnat, voluptatem quippe terræ prorepentem allidit. Ipſa autem crura habet, quæ corpuſculum altè tollant humo, à terraq; interim eorum innixu reſiliat, & feratur in ſublime, colliſoq; ſerpentis capite intellectui proximior fiat, qui quidem terrenis obrepere neſcius, ab ijs diſiungi abalienariq; aſsiduè meditetur. Non diſsimulabo hîc ſacræ lectionis locum, de Præcurſoris victu, quem conſtans fama eſt Locuſtis veſci ſolitum, ἤσθιε δ' ἀκρίδας ὁ πρόδρομος, καὶ μέλι ἄγριον. Sunt qui ab Locuſtarum campeſtrium intelle[illegible]u abhorreāt, cauliculoſq; herbarum neſcio quos quòd eodem illi nomine nuncupentur, pro animali comminiſcuntur, quibus noſter ille veritatis præcurſor veſceretur. Atqui Diodorus, & alij autores grauiſsimi, populos in Æthiopia quoſdam agnoſcunt, qui non alio quoquam cibo vtantur quàm Locuſtis, ob id Acridophagos appellatos. In India quoque gentem quibus Mandrorum nomen Clytarchus & Megaſthenes dederunt, Locuſtis ali Agatharchides & alij prodiderunt, trecentoſq; eorū vicos annumerant. Eſt autem hæc viridis, & prioribus pedibus longiſsima, ijsq; admodum gracilibus, quos motat aſsiduè. Manifeſtiſsimè verò in hoc præcurſoris cibo Locuſtam animal agnoſcit Adamātius, dum vndecima in Lucam homilia dicit: Non habuit domeſticum mel, & humana diligentia percolatum, ſed ſylueſtre, minus quippe iucūndi ſaporis, vtpote qui eo ad vitæ tantùm vſum & neceſsitatem, nō ad delicias vteretur, ex alitibus verò non grande præpingue've vllum, quo ſe liberius inuitare poſſet: non aëriuolam, quæ cibum præberet delicatiorem: ſed exiguum admodū volucre, quod vix à terra eſurgeret, ſaltitaretq; potius quàm volaret. Quid plura quæritamus, conſtanter aſſeritur, Locuſtas eius fuiſſe cibū, paruulum animal, & illi ſatis mundum.

E

F

FAMES.

SVnt qui per huiuſmodi Locuſtam, famem intelligant, propterea quòd magnam ſatis inferunt calamitatem, cùm agminatim innumerabili aliquando multitudine congregatæ ſegetes inuaſerint, magna clade radices abrodentes, quare diuinatrix apud Theocritū dicitur. Cùm enim apparuerit, famis eſt prænuncia. Multa Locuſtę huius ſignificata ponit Eucherius, ſed quoniam nullam ſuper illis cauſam adducit, in quo nos præcipuè verſamur, ea prætermittēda iudicaui: vnum illud tantùm tangam, quòd per cōparationem reſurrectionis Dominicæ ſimilitudo quædam ſit, cùm aſſultum Philo dicat per Locuſtam ſignificari: nullum enim è terreſtribus animal tanta ſe pernicitate proripit in ſaltum, ſi corpuſculi rationem habeamus. Sed hæc alij viderint.

A

PEDES.

INuenies in diuinis literis aliud Locustæ huius hieroglyphicum, vt apud Salomonem, Ecclesiaste, pro pedibus poni, eò quòd animal id pedum longitudine pro corporis modulo omnia excedit animantia. Scriptum igitur: Florebit amygdalum, & impinguabitur Locusta: hoc est, superuenient cani, & pedum accedet tumor, podagra scilicet, quæ plurimùm ætatem grandiorem infestat, quod nos à sexto supra quinquagesimum quatuor iam annis non sine cruciabili dolore acerbissimaq; studiorum iactura cogimur experiri, hæreditate hac ab auunculo relicta, & vnà cum accepto ab eo sacerdotio miserabiliter alita. Alibi tamen Salomonis verba ex Hebraico codice diligentius examinauimus, quòd super his varia est multorum interpretatio.

DE COCHLEA.

ADdetur his Cochlea, inter esculenta piscium vice pauperibus accepta, quæ tamen olim altilis effecta, illataq; mensis, Romanas delicias auxit.

B

TERRENIS ADDICTVS.

PEr eam diuinæ lectionis interpretes ferè omnes animum terrenis affectibus mancipatum intelligunt, inde similitudine libenter sumpta, si quem sensui deditum, vt voluptatibus brutorum instar inhæsitantem ostendere voluerunt. Hesiodus eam felici compositione φερέοικον appellauit, quam domipartam dicere possemus, quòd ita sit domui suæ applicita, vt eam secum assiduè portet.

DE SEPIA.

SEpiam quidem inter crustacea recensere minimè congruum videbatur: quia tamen dorsum osseo illo integumento instar clypei munitum habet, huc ipsa etiam transferetur.

PVLCHRA INCOEPTA TVRPITER CEDENTIA.

ID verò præcipuũ super Sepia significatum apud Ægyptios sacerdotes erat, vt per eam significarent hominem, qui multa, pulchra & magna pollicitus, daturus omnino speciosa virtutis exempla videbatur, & per summam inde ignominiam fœdè lapsus, omnium fefellerit expectationem: ea enim cùm spectandã se venatoribus præbuerit, simulatq; in se aciem instrui conspexerit, & classicum cani, atramentum in aquas euomit, quibus infectis, demptaq; ita venatoribus congrediendi copia, elabitur. Quòd si inter fugiendum acciderit vt aperto iterum campo deprehendatur, statim in effusam atramenti nubem se recipit, atq; ita sæpius ac identidem frustratur venatoris spem, nulla sui facta copia, vt deprehendi possit, idq; non in congressu tantùm facit, sed plerunq; etiam ludendi studio quodam, atq; etiam insidiandi. Effundunt verò suum id atramentum & polypus & lolligo, quam vulgò piscem atramentarium vocant: verùm ij non nisi metu perculsi: Sepia verò non modò cùm metuit, verùm, vti dicebamus, animi interdum gratia. Ei verò atramẽto tanta vis inest fuliginis, vt si in lucernam addatur, summotis reliquis luminibus, adstantes omnes fœdo liuore coloratos ostentet, vt Æthiopes videantur.

C

THETIS, ET SIMVLATIONVM INVOLVCRIS OBTECTVS.

HViusmodi verò occultationis causa confictum à Græcis crediderim, Thetim in Sepiam cõmutari solitã, dum vel eluderet, vel seriò fugitaret Pelea il-

lam inſequentē. Nam & promontorio cuidam in Iolco Sepiadi nomen inditū, D vbi factum hoc perhibent. Ita deniq; hominem qui multis ſimulationum inuolucris tegeretur, eſſetq; occultæ multiplicisq; naturæ, per pictā Sepiā notabant.

MENDACIVM.

ALij mendaciū ex hoc figmento intelligi volunt, propterea quòd, vt Grāmaticus Tryphō ait, ἐν τοῖς ἐχάτοις μορίοις μελαίνεται καὶ ἀμαυροῦται: in extremis quippe partibus nigreſcit, & obſcuratur. Callidi enim impoſtores, mendaciorumq; confictores, ſolent ſemper aliqua præijcere, quæ vera, clara & aperta videantur, quibus inſpectādis dum oculi ſunt intentiores, aſtutè mox mendacij nubem offundunt. Quoniā verò atramentū id, quo ſeſe occulit effuſo, in cauda eſt, ea de cauſa Melanuros appellatur. Atq; hoc Pythagoram intellexiſſe volunt cùm præcipit, μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, de ijs quæ nigra ſunt cauda guſtandū non eſſe. In hanc verò ſententiam præclarè Cicero ad Q. fratrem: Multis enim ſimulationū inuolucris tegitur, & quaſi velis quibuſdam obtenditur vniuſcuiuſq; natura: frons, oculi, vultus perſæpe mentiuntur, oratio verò ſæpiſsimè.

IMPROBITAS. E

QVod tamen ſymbolū Plutarchus libro De liberis educandis ita interpretatur, vt ſuboſtendere dicat, cōmercium cum improbis nō habendū, eos ſcilicet qui à virtute ad turpitudinem ſe recipiant, fugiendos. Nam & apud Romanos, nigrū vel atrum pro moribus infamibus & pernicioſis accipitur. Hinc illud diuulgatū: Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto. Porrò dies atri, qui ſunt infauſti, inauſpicati, lugubres, & infelices appellantur: quāvis noſtri vulgò dies atros intelligant, qui ieiunijs deſtinati ſunt, quibus quidem & corpus macerandum, & à carnium delicijs præcipitur abſtinendum.

LITERÆ.

AEgyptij ſanè cùm literas ſignificare vellent, iuncum, cribrum, & Sepiam ponebant, de quibus ſigillatim diſputare alterius loci eſt: nam eorum omniū, quæ literas & diſciplinas indicarent, certum conſcripſimus cōmentariū. Quod verò ad Sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni ſolita ſit, ac perinde literas ſcripturamq; ipſam ſignificet, nō apud Ægyptios tantùm habetur, verùm & apud noſtros, vti Perſianum illud oſtendit: F

Tum queritur, craſſus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infuſa vaneſcat ſepia lympha.

Atramentum ſanè Græci σηπιότικος appellant. Tholos verò eſt Ariſtoteli, qui Sepiæ ineſt. Heſychius ex eo vocabulo turbamentum interpretatur: id enim τεταραγμένοις oſtendit.

VIRI AMOR IN MVLIEREM INFIDAM.

SVnt qui amorem coniugalem in viro firmum, in fœmina lubricum, ſignificare ſi velint, Sepiam tridente confoſſam pro iſtiuſmodi rei hieroglyphico faciant, propterea quòd in eo genere ſi fœmina percuſſa fuerit, accurrit mas opem allaturus, fœminæq; quacunq; poteſt ope auxiliari contendit: quòd ſi mas ictus fuerit, fœmina ſui tantùm ſolicita, quamprimùm fuga ſibi ſalutem quærit.

TEMPESTAS.

SVnt & tempeſtatis argumentum Sepiæ: nam pictæ ita vt in aquæ ſummum exiliant, magnas procellas paulo pòſt erupturas indicāt. Cauſam reddit Plutarchus: quia cùm mollia omnia frigus impendiò caueant, hæc vna præcipuè cùm ſit ea carnis nuditate mollitieq;, neq; teſta, neq; pelle, neq; ſquamis munita,

A sed vnum tantùm tegumentum osseum in dorso sortita, tempestatem facillimè præsentit: igitur veluti frigus euasura, neque non agitationes, quæ in imo mari fiunt, exilire, & incõmodum illud videntur euitare. Quare polypus etiam pari propémodum mollitie præditus, ad terram properat, seq; petris alligat, ventorum iamiam aduentantium portentum.

DE PVRPVRA.

IN hunc gregem veniet & Purpura, suis & ipsa significationibus insignis: de animali quidem, non de colore, qui loco alio tractandus est, præsens erit examinatio.

MALEDICVS.

MAledicum hominem probos improbosq; æquè carpẽtem significare qui volunt, Purpuram exerta pingunt lingua, quæ quidem illi tam acuta & valida est, vt ea & conchulas, & quascunq; sui generis testas perforare possit: quæ cùm ita sint omniuoræ, frequens illud in edaces dictum emanauit, Purpura voracior: de quo apud Athenæum plura comperies. B

DE GVLA MVLTATVS.

ATq; inde fortè prouerbium, quòd Purpuræ plurimùm per linguã escas inquirentem capiuntur. Et qui hominem qui de ganea pœnas dederit, significare volunt, conchylium huiusmodi nassæ per linguam applicitum pingunt, siquidem eius captura in hunc sæpius efficitur modum: paruæ densæq; admodũ nassæ strombus piscis includitur, hunc auidissimè captat Purpura, quẽ simulac illuc occlusum olfecerit, inserta per nassæ iuncos lingua eum assequi contendit, dumq; ille volutatione luctatur, ea magis ac magis linguã protendit: accidit verò vt in eo conatu tumefiat, vt nulla eam extrahendi copia relinquatur, atq; ita detenta per linguã captiua fiat. Verùm hoc picturæ genus in huiusmodi significatum aliter etiam figuratur: conchulam quippe pingunt, quæ Purpuræ linguã morsu comprehenderit. Piscatores siquidem cùm Purpurã norint concharum pastionem auidius appetere, has in nassas magno numero cõiectas in mare demittunt, oblongo fune ad nassas alligato: sentiunt optatã escam Purpuræ, porrectisq; intra nassarũ iuncos linguis, eas infestãt: at illæ aculeo extimulatæ incolumitati suæ consulturæ contrahunt sese, corticibusq; clausis morsu perquàm acri linguã infestam comprimunt, pertinacissimeq; detentã haudquaquã amittunt, atq; ita pendentes sua captæ auiditate Purpuræ tolluntur. C

VNO EXANIMATVS ICTV.

HOminem verò interemptum ictu ostendere qui volunt, Purpurã saxo elisam pingunt: siquidem infectores aiunt, quas Purpuras in artis suæ vsum parant, saxo vno ictu collidendas, vnde subitarius ille sanguis ad tinctum optimus emanat: q; si ictu fefellerit, neq; Purpura statim exanimata fuerit, frustra repeti, quia prę dolore sanguis in vniuersum corpus diffusus euanescat. Hinc aiũt Homerũ totiẽs de ijs qui valido aliquo vulnere perempti fuerint, Purpurea eos morte sublatos dicere: quem imitatus Maro, nunc Purpureã vomit ille animã, nunc quid huiusmodi sæpe protulerit. quamvis ad sanguinẽ, in quo anima sedẽ habeat, Seruius hoc referri putat, de quo satis in Accipitris cõmentario dictũ.

SECESSVS.

SVnt qui secessum per Purpuram ostendant, propterea quòd Purpura non nisi in imo reperiatur pelago: vnde verbum apud Apollonium Argonauti-

côn primo, πορφύρευκεν, quod purpurascere dicere possumus, vbi profundum esse D interpres exponit, ea quam memorauimus Purpurę natura repetita. Hinc mare purpureum, pro profundum, poëtæ sæpius posuere.

DE ECHINO.

MArinus huc Echinus obuoluitur, lenticulari propemodũ figura, cochleari crusta, scabritie varia, crebris lineamẽtis rectilineis, quatenus in sphærica figura fieri potest, picturata, ijsdem quibus terrestris armatus spinis, verùm ijs micãtioribus, & nunc cocco, nunc purpura, nunc puniceo colore splendescentibus: qua parte rostrum à medio ventre exerit, reductior, à tergo gibbosior. atq; is est de quo Martialis ait,

Cortice deposito mollis echinus erit.

DIFFICILIS ATQVE MOROSVS.

ATque vt ad eius significata iam aggrediamur, hominem qui cum difficulter, vel nulla vnquam ratione consuetudinem inire possis, ex hieroglyphico eius commonstrabant, quippe quem quaqua tractare volueris, asperitate re- E nitentiáq; horridum experiare. atq; itidem ex hoc asperitatem eam, quam Horatius damnat, agrestem, inconcinnam, atq; grauem, per hoc animal notabant: nam & nomen illi παρὰ τὸ ἔχειν κατ᾽ ἀντίφρασιν pleriq; impositum asseuerant, quia scilicet haberi non possit propter spinas, quasi Latinè velis intractabilem dicere. quamuis sunt qui de nomine id sentiant, vt echinum dictum velint ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἑαυτὸν ἀφανῶν τῶν σαρκῶν ἔσωθεν, quòd scilicet ita sese cohibeat, vt nulla carnium appareant vestigia neq; signa.

IVDICIORVM SEVERITAS.

ERant autem apud veteres vasa Echini nomine nuncupata, quæ scilicet animalis istius imaginem referebant, quorum in iudicijs vsus erat. Sanè iudices, de quibus Pollux meminit vbi de diætetis & dicastis agit, Echinum aheneũ aut opere fictili factum habere consueuerunt, in quem testium dicta scriptáq; iudicia conijcerentur: ex quo significabatur, nõ licere cuipiam impunè illis manus admouere, neq; inuertere, aut immutare quicquam, sine graui supplicio.

NAVIGATIO TVTA. F

SVnt etiam qui per Echinum tutam nauigationem intelligant: ille siquidem imminente tempestate, quam non secus ac terrestris ventos præsentit, attractis lapillis sese munit, arenáq; nauium instar saburrat, ne vi fluctuum vlla versari iactari've possit: id enim maximè cauet ne aculeis exarmet. Basilius Magnus audisse se profitetur à quodam rerum maritimarũ peritissimo, qui diceret, habere se pro comperto, Echinum cùm ventorũ perturbationem sæuitiamq; maris præsensisset, calculum correptum haud exiguum subijsse, seq; sub ipso tanquam anchora stabiliuisse. Sanè quidem nautæ simulac eos id factitare conspiciunt, futuram hoc indicio ventorũ agitationem tempestatemq; præsagiunt, nauigiáq; cõtinuò pluribus anchoris infrenant. Admiratur Ambrosius Hexaëmero, quo ingenio is ista collegerit, quo doctore perceperit, quis ei fuerit auguriorum interpres. Falli sæpe homines aëre perturbato, quòd plerunq; res sine tempestate succedat: non falli Echinũ, & homini rationis participi documento esse. Vnde animali tam exiguo tanta scientia, vt non modò quod futurum est infortunium antè præuideat, verumetiã qua ratione impendenti periculo sit obuiã eundum, nõ verbis, nõ sophismatis, non ambagibus oratorijs, sed re ipsa commonstret.

A

MACILENTIA.

AD hæc macilentiſsimum hominem per idem animal intelligebant, cui quidem ſit hoc peculiare, vt nullam intus carnem contineat, foris & ſpinulas, & cruſtam, vti dictum, cochleariam tantum habeat: inueniuntur in eo tamen nigra quædam vice carnis, quæ vtcunque ſint, à ganeonibus tamen expetuntur. Quod verò ad macilentiam facit, eum ad annum integrum aiunt abſtinere cibo. Non relinquã intactum quod apud Euſtathium legi, interna ventris Echinũm appellata: vnde Callimachus,

ὄντε μάλιστα βοῶν τρώγουσιν ἐχίνους.

De boue quem cupidè magis aſſectantur echinum.

Id'q; ea de cauſa, quòd intra ſe cibũ contineat, quod præcipuũ eſt vẽtris munus.

INSTAVRATIO.

EXercitum, aut quid huiuſmodi ex diſsipatis reliquijs inſtauratum, ſi quis pingendo ſignificare voluerit, non imperitè Echini marini dilaniationem quandã figurabit: ille enim in fruſta diſcerptus, ſi proijciatur in mare, confluentibus ſponte in vnum partibus iterum committitur, & efficaciſsimè ſolideſcit.

B

DE CONCHYLIO.

COnchylium quoq; aliquid habet quod ἱερογλυφικῶς accipi poteſt, tametſi animal ipſum huc nõ admittat, ſed quos generat vniones.

LACHRYMÆ.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putẽt, quòd ſcilicet eam maximè comptam eſſe deceat, & delicijs omnibus affluentem. Gemmæ tamen aliquot ſua quædam habent ſignificata, veluti vniones, quos lachrymarum ſymbolum eſſe plerią; prodidere, ſumptum ſcilicet à coniectoribus, qui lachrymarum profluuium per viſas in ſomnis margaritas oſtendi tradunt: nam & apud Sudam legas, μαργαρῖται δηλοῦσι δακρύων ῥόον.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM VIRVM MATTHÆVM MACINGVM VENEtum, de ijs quæ per Crocodilum & aliquot Amphibia ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

C

POterit, & meritò quidem, eruditiſsime Macinge, aliquis qui non æquo fortè erga nos animo fuerit, vtrunq; noſtrûm ad Chriſtianæ pietatis vindices deferre, qui ſanctiſsimum amicitiæ tam mutuæ tam antiquæ numen tanto ſub ſilentio, Aegyptiorum quodammodo ſecuti religionem, coluerimus. Aegyptiaca enim prorſus eſt hæc ſuperſtitio, Deum ſub ſilentio colere. Sed enim qui de pietate aliter quàm Euangelia doceant, & ſacri canones imperent, vel ſentit, vel ſibi ſequendum credendúmve propoſuerit, is dubio procul impietatis crimine condemnandus, acriterq; puniendus eſt. Manifeſtum autem eſt, Aegyptios olim Crocodilum adoraſſe, quod nos non modò abhorremus, ſed & Poëtæ veteres, qui mores hominum facilè tolerãt, modò ſatyricè deridẽt, dum eorum aliquis dicit eos portenta colere, modò vt rem magis exacerbent, addunt, Crocodilum adorant. Cauſam tamen eam Aegyptij allegare ſoliti ſunt, quòd Crocodilus ſilentij ſit hieroglyphicum, quandoquidem animal id lingua careat, & ita ſilentij ſignificatum præ ſe ferat: quod

vterque nostrûm per tot annos nimium superstitiose coluimus. Ne igitur cauillandi cuipiam ansam demus, existimaui silentio huic nuncium remittendum, atque ita in viam redeundum, id quod vt tu quoque facias adhortor. Misi itaque ad te sequestrem Crocodilum ipsum, qui quoniam Aegyptiacè loquitur, quippe per rerum figuras & signa, causam omnem tibi liquidius explicabit. Quoniam verò Crocodilus hic ab intima vsque Aegypto istuc Venetias traducendus fuit, exenterare eum oportuit, & accuratißimè salire: loco verò fæcis exemptæ, infarciuimus in vterum eius eadem diligentia fluuialem Equum, Phocam, Murænam, Anguillam, & Aegyptiacam quandam ranam. Animalia inquam hæc vtcunque adduci potuerint, ad te misi, ruptóq; ita silentio me piorum consortio aggregaui. Tu si qua in iis quæ ad rem tuam faciant inueneris, arbitrio vtaris tuo: reliqua quæ nullius apud te momenti videbuntur, ἐς κόρακας, vt dicitur, proiicias licet.

DE CROCODILO.

QVONIAM à poëtis nostris, atque etiam à plerisque aliis Ægypto ea est obiecta infamia, quòd & monstra colerent, & Crocodilum præcipuè adorarent, cur hoc animal inter reliqua apud ipsam nationem sacra, locũ haberet, differendum: ita fiet vt quid imperiti colerent, quid sapientes intelligerent, manifestum fiat, atque inde minus eorum succenseamus philosophiæ.

DEVS.

COlebant siquidem Ægyptii Deum sub Crocodili, quod non inficiamur, imagine, propterea quòd solus inter animalia elinguis esse deprehensus est, quod diuinitatis munus esse perhibent. Nam & in Pythagoræ symbolis habetur, linguam in primis esse coërcendam, vt Deum imitemur. Proximè accedit ad hanc sententiam sapiens ille neq; illiteratus vir qui opusculum de moribus, carminibus scriptum edidit, dum eum Deo proximum esse ait, qui vbi ratio postulat, tacere norit. Deus enim sub alto profundoq; silentio mortalium facta omnia diligenter examinat, omniumq; merita inspicit, proq; re, loco & tempore singula moderatur. Quod verò de diis silentium apud eos esset, vel Harpocrates indicarit, cuius effigiem presso obsignatoq; ore ideo dedicarũt, quòd cæremonias ritusq; suos qua ratione instituti essent, in vulgus propalari nolebãt, atq; ita sacra inuolui silentio procurabãt. Quin & Mercuriũ illum suum, quem Nilo prognatum patre prædicabant, tanto silentii cultu prosequebantur, vt ne nominare quidem eum fas arbitrabantur. Nam quem Θώθ appellabant, qui Platoni Theu, Propertio nostro Theutates est, alium fuisse dicunt, qui scilicet Argum interfecit, quiq; leges illis atq; literas tradidit, à quo & Septembrem mensem eo nomine vocitarunt. Et Cabalistæ Dei ministros aiunt propitios nobis fieri, vel si tantùm nominis eorum meminerimus, aut eorum notas præ oculis habuerimus, signatásve gestauerimus, etiam si ore nunquam enunciemus: præcipueq; TETRAGRAMMATON diuinitùs datum nomen ineffabile, nostræ cum Deo reconciliationis signum, propterea quòd literarum, quibus notatur, satis est reminisci. Meritò itaq; Helias sacerdotes Baalis ridet III Regum XVIII, dum eos adhortatur maiore vti voce, quòd eorũ Deus in diuersorio forsan esset, aut in itinere, aut certè obdormisceret, ita fieri posse vt excitaretur. Sed quid nos tot gentiliũ fabulas euoluimus, cùm sacræ institutionis nostræ literæ in templis quotidie canant: Te decet silentium Deus in Sion.

Æquum

A Æquum eſt quippe vt tacito verecundoq; ſilentio trepidationem quam ex tantæ maieſtatis conſideratione concepimus, profiteamur. Et: Sileat omnis terra Deo. In quam ſententiam Petrus apud Clementem: Quæ ſummo ſunt ſilentio honoranda. Deus enim, vt Cyprianus ait, nō vocis, ſed cordis auditor eſt. Nam & Anna Samuelis mater, quę typum Eccleſiæ præ ſe tulit, ante conceptum cùm ſterilitatem deploraret, Dominum non clamoſa petitione, ſed tacitè & modeſtè intra ipſas pectoris latebras precabatur. Loquebatur quidem ea prece occulta, ſed manifeſta fide: loquebatur non voce, ſed corde, quia ſic ſciebat Deum audire: ideoq; quod petebat efficaciter impetrauit, quia fideliter poſtulauit. Et publicanus quem Dominus probat, nō erectis impudenter ad cœlum oculis, neque ſublatis indecenter manibus, pectus ſuum tundens, & peccata ſua conteſtans, diuinæ miſericordiæ auxilium implorabat. Habet inſuper Crocodilus eam cum Deo ſimilitudinem, quòd eius ſolius oculi pellicula tenui translucidaq; à fronte demiſſa obteguntur, atq; ita cernat, cùm alijs ita minus cernere videatur. Ita oculū Dei perluſtrare, intueriq; omnia, res ipſa indicat, cùm nos eum B nequaquā cernere, aut noſtratia hæc explorare, plurimùm opinemur. Sed quantum pertinet ad ſermonem, noſtra in primis eſt pietas defendenda, apud quos totiens legitur, HÆC DICIT DOMINVS, cùm ſimplex ſit Dei ſubſtantia, neq; membris vllis neq; cōpagibus compoſita: non igitur os neq; linguam habet Deus qui loqui poſsit. Id verò ſic accipiendum, vt tunc Deus loqui videatur, cùm aliquid inſpirat in ſanctorū fatidicorumq; vatum corda, vel etiam vocis ſonum afflatu ſuo facit ad eorum aures pervenire. Nam ſi vox humana aër ictus dicitur, poteſt & vox Dei dici aër ictus vel vi, vel voluntate diuina. Itaque illuminata mens per Dei ſpiritum formatur in verba, vnde locutus Deus homini dicatur, quoniam humana fragilitas aliter audire de Deo non poteſt. Præterea, vti Adamantius inquit, veteres Deo ſermonē attribuêre: quia cùm norint homines hoc miniſterio voluntatē alterius alteri innoteſcere, agnoſcant ea quę ſibi per Prophetas deferuntur, diuinæ indicia eſſe voluntatis. Mortales enim haudquaquam intelligerent in hac vel illa re Dei contineri voluntatem, niſi ea locutus diceretur, cùm eorum ſenſus nequaquam percipere poſsit, voluntatem cuiuſpiam per ſilentium inter homines indicare poſſe.

C

ORTVS.

ORtum ad hæc pingere ſi voluiſſent, geminos Crocodili oculos faciebant, quos habet inſtar ſuis, verùm ex toto feri corpore prominentes, & emiſsitios. Atq; ita pars ea, quæ lucis conceptaculum tā inſigniter extet, exortui videtur aſsimilari. Eſt tamē & alia ratio iſtius ſignificati, quòd animal hoc ſuapte vi, nullo parentum incubitu fomentóve, formam & lucem acquirit, veluti Sol per ſemetipſum exoritur. Crocodili enim tā fluuiales quàm terreſtres cùm in ſicco partum ediderint, oua ſua terræ cōmittunt gremio, quibus tamen ſemper aſsident, dum catuli animentur, & excludantur. Locum verò eligunt, ad quem ſummo auctu eo anno egreſſurus ſit Nilus, quaſi diuinatione quadā oua transferentes. In numis verò aliquot ſimulachrū Orientis radiato fingitur capite, dextera in altum ſublata, eaq; paſſa, quod in Gallieni pleriſq; numis habetur, inſcriptione addita, ORIENS AVG. quam quidem manum patefactam, & radios ipſos, Mare non vno loco videtur explicaſſe:

Vbi primos craſtinus ortus
Extulerit Titan, radijsq; retexerit orbem.

OCCASVS. D

QVòd si occasum identidem pingere procurassent, Crocodilum humi toto profusum corpore deliniabant, quippe quadam incubantis specie, sponte enim ad ima quæque ferri gaudent, immersiq; fluuijs humi libenter obrepunt, soloq; adhærescunt, delphinorum & aliorum hostium metu, quòd norũt quàm molli tenuiq; cute in ventre sint. Dies prætereà maxima ex parte agunt in terra, noctes in aqua, teporis vtrunque ratione: noctu enim tepidiorem aquam experiuntur. Ita Solem imitari videntur, qui nobis emergere matutino tempore, vespertino immergi videtur. Ad hęc Crocodilo visus in aqua hebes, extrà acerrimus: ita illi præcipuè accidit, Solis occasu obscura omnia, exortu clara atque perspicua redduntur.

TENEBRÆ FVNESTVM'VE.

TEnebras autem (quo vocabulo tam funus, atratumq; pomparũ apparatũ, quàm mortem ipsam, quæ lumina claudit decedentiũ, intelligebant) significare cùm adlibuisset, Crocodili caudam faciebant: is enim simulac animal aliquod ceperit, caudę opera vtitur ad exanimandum, ea enim captiuum vincit, ac E mox plectendo conficit. Vis siquidem omnis, ac omne Crocodili robur, in cauda situm. Id verò commodè figurabitur, si abditus in specu sola exporrecta cauda pictus fuerit: nam & illi proprium est spelæa subire, in quibus quatuor interdum menses hyemis inedia pertinaci delitescit, vnde fortè tenebrarũ deductum est significatum. Sed enim hęc etiam ad eam facere opinionẽ possunt, quòd ideo Crocodilum colerent, quia hinc etiã diuina quædam specularentur. Nam quòd Dei ipsius & caput & substantia imperscrutabilia sint, cum Crocodilo faciunt in specu latitante: quare Seraphim faciem atq; pedes Dei velare ad arcã Domini dicuntur, quòd diuinæ maiestatis principium atq; finem verbis nemo valeat explicare, neq; picturatione vlla declarare: definire verò nulla prorsus circumscriptione quispiam aggrediatur. Quam verò de Deo cognitionẽ profitemur, eam ex operibus perpendimus, quod à posterioribus diceret Aristoteles. Quare Gentes admonebat IESVS Deus noster, Si nolitis mihi credere, credite operibus quæ ego facio. Ita igitur sapientes illi Crocodilum imaginati sunt in specu, cauda tantũ exerta, absconditũ. Nam Psalmo etiam XVII dicitur Deus posuisse tenebras latibulum suum, vt planè significetur, obscura multis & incognita esse, quæ de Deo pijs tantùm innotuerunt, vtpote quæ Deus ipse occulat in tenebris: & vt Origenes Adamantius ait, manifestũ est rarò admodum pervenisse ad homines Dei cognitionem, idq; paucissimis contigisse, siue quòd ob mentis hebetudinem ad eius micantissimæ lucis radios cæcutimus: siue quòd inquinata mens eius non recipit puritatem: siue quòd humanum hoc corpus adeò fæculentum animum etiam obturat, ne posit spiritum eius admittere: siue quòd intellectus nostri virtus sit adeò imbecilla, vt immensitatem eam nulla capere posit coniectura. Nam & de Moyse legimus, eũ vbi Deus esset caliginem subijsse, Deiq; iudicia prophetæ abyssum vocare consuerunt. Quin & IESVS ipse, Nemo, inquit, cognouit filiũ nisi Pater, nec Patrem nisi filius, & cui filius reuelauit. & in hanc sententiam passim à nostris plurima. Eaq; de causa Ioannes filium lucem ponit, quia is & seipsum illuminat, & Patrem in conspicuo ponit, qui adhuc latêret in tenebris, nisi per filij manifestationem innotesceret. Nobis verò nisi lux illa orta esset, adhuc in vmbrosa mortis regione sederemus, diceret Esaias. Vnde aũt, nisi diuino dispẽsante spiritu, imaginatus est Orpheus dicere,

A Nox quæ lucem emittis? Quod & Psalmographus: Emitte lucem tuam & veritatem tuã. Tabernacula enim Dei tenebrę & latibulum, vti diuinæ literę passim memorãt. Sed plura super hoc dicturi sumus in Ignis commentario, vbi Faces.

PERNICIES.

IN vniuersum autem per id animal sculptũ, malum, damnúmve aut pernicies aliis illata, si Diodoro credimus, apud Ægyptios significabat, omninóque inexplebilis rapacitatis hieroglyphicum habebatur: animal enim est multæ rapinæ, vnguibus ad discerpendum promptissimis, morsu aspero tetróque, vt quod dentibus lacerat, nunquam sanetur. Impunè verò inter eos enatat, qui se adipe eius feri perunxerit. Quod factitasse Firmum Ægypti tyrannum, qui oppressus est ab Aureliano, testimonio Aurelij Festiui, Vopiscus tradit.

SALACITAS.

ERat & salacitatis indicium, vt ipsi dicunt Ægyptij, propterea quòd abundanti fœtura prolifici sunt Crocodili, libidinísque vsqueadeò contagiosæ, vt è dextera eorum maxilla dentes lacerto dextero alligati, nequitiam credãtur stimulare. B Terrestris porrò Crocodili, quem Scincum, vt alij, Scingum appellant, rostrum & pedes in albo vino poti, lasciuiæ cupiditates accendere apud magiæ scriptores legas, & huiusmodi quædam apud Dioscoridem & Plinium.

FVROR.

FVrorem ad hæc Ægyptij, & quæ inde calamitas aut clades accepta esset, per Crocodilũ semetipsum verberantẽ indicabãt, propterea quòd is irrita prædæ cuiuspiã spe frustratus, in semetipsum furit, supra modum indignabundus.

LATROCINIVM.

NEgotiorum impedimenta, insidiásque & latrocinia, quę cõtra viatores exercentur, per idem animal etiam ostentabant. Et Typhonem, quem βιβχιῶνα dicunt, in Crocodilum abiisse asseuerabant, tametsi nonnulli Typhonis comitem ponant. Crocodilus autem assiduè negotiatoribus insidiatur, quo genere latrocinij Typhonem infamem tradunt. Quapropter cùm illi honores omnino decreti essent, ex mansuetis animalibus asinum illi nutriebant: ex feris verò Crocodilum & fluuialem equum. Institutum enim erat apud eos, quibusdam Dis, ne nocerent tantùm, sacra facere: atque ita quo magis illos sibi conciliarent, animalia C eiusdem ingenij, quo illos fuisse persuasum habebant, colere consueuerant. In Apollinis verò ciuitate, quò iniurias à Typhone Osiridi illatas vlciscerentur, de Crocodilo vesci lege singuli tenebantur. Certo igitur die conuenari solebãt, & quotquot caperent, interfectos eos ante templum, rei à se bene gestæ monumentum testimoniúmque prosternebant.

HELLVO.

IIdem sacerdotes helluonem significantes Crocodilum hianti ore pingebant: is enim cibo satur, quem immodicè sumit, somno sopitus in littore se prosternit esculento semper ore, ad quem auiculæ trochili, quæ senatores & reguli dicuntur, pabuli se gratia conferunt, inuolãtésque dentes depurgant, atque ita magis & magis ad patentiorem hiatum scabendi dulcedine prouocant: quod ichneumon perpetuus eius hostis si quando fuerit conspicatus, saltu se in guttur eius immittit, intróque progressus donec feri cor morsu lancinet, moribundam mox feram derelinquens abit incolumis. Alij crapulam ideo significari per Crocodilum tradunt, propterea quòd is meatu careat, per quem ciborum excrementa deiici soleant: quare eadem mox digesta & indigesta per os reiectare necesse

habet, quæ mox aues aduolantes depascantur, perinde ac qui præter satietatem nimio farciuntur cibo, cùm digerere ipsi non possunt, euomere cogunt. Qui verò cultui habiti à sacerdotibus nutriebant, tanta erant mansuetudine, vt nō modò vocem accersentiū agnoscerent, & attrectari paterent, verùm etiā fauces adapertas porrigerent, dentesq́ manib. depurgari, abstergiq́ linteo permitterēt. D

AB IGNOBILI GENERE AD CLARITATEM EVECTVS.

Commenti sunt nōnulli, hominem qui nulla sanguinis claritate, minimisq́ principijs ad amplissimas celeberrimasq́ dignitates, ad opes, ad honores euectus esset, per Crocodilum & ouum eius pingere. Illud enim de Crocodilo fertur, nullum animal à tam paruis initijs in tantam excrescere magnitudinem. Ouum enim nō multò maius edit quàm anseris, & fœtus inde exclusus pro portione est, attamen ad cubita vsq́ quindecim, vel etiam sexdecim crescendo porrigitur. Sunt qui eos tandiu augeri asserant, quandiu viuunt. Facit ad hoc Æsopia fabella non illepida de Crocodilo, generis nobilitatem, & sua & antiquorū præclara facinora apud vulpem extollente: cui argutè illa responderit, ex cute vetus eius ac diuturnum exercitium, vel eo tacente, prodi. E

INVICTVS.

Addunt nonnulli, lacessitum iniurijs hominem, neq́ tamen succumbentem aut victū, per Crocodili tergus significari, propterea quòd id supernè corticosum adeò sit, vt contra omnem ictum, inuictum habeatur. De vigore verò eius elanguescente, si quis eum penna ibidis demulceat mitigetq́, in Ibidis commentario dictum est loco suo. Apud Horū inuenias vespam superuolitantem Crocodilo indiciū esse, vel ipsius animalis sanguinem corruptū, vel Crocodilum mortuum: vespa enim ex putrefactis oritur cadaueribus. Verùm id quoq́ mysticè, cùm mala ea quæ per Crocodilum significantur, indicare vellent facta iam mitiora vel omnino sublata: aliter frigida & inanis ea esset interpretatio.

ÆGYPTVS.

Crocodilus catena religatus ad palmam, in æreis plerisq́ numis habet, cum inscriptione, COL. ÆG. Colonia Ægyptus. Ab altera facie duo sunt humana capita, quorum alterum ad Orientem spectat nauali corona insigne: literę supernè sunt, IMP. vbi nimirum per Crocodilum ipsa significatur Ægyptus. Quòd verò sit religatus ad palmam, Augusti omnino victoriā ostendit, quam etiam in obelisco campi Martij notari iussit, Ægypto in ditionem redacta. Duo illa capita, Augusti vnum alterum Agrippæ esse crediderim, de quo Virgilius: Tempora nauali fulgent rostrata corona. In alio Augusti numo argenteo Crocodilus est, supra quem scriptū, ÆGYPTO. infrà CAPTA. ab altera facie Augusti caput, cū circunductis literis, CÆSAR DIVI F. COS. VI. Et pictor Nealces, cuius meminit Plinius, cùm prelium nauale Ægyptiorum et Persarum pinxisset, quod in Nilo, cuius aqua est mari similis, factum volebat intelligi, hieroglyphico apertissimo hoc declarauit, quod arte non poterat: asellū enim in littore bibentem κατὰ πάρεργον pinxit, & Crocodilum insidiantem. Est & numus L. ÆL. AVREL. COMMOD. vbi Commodus ipse sub Herculis imagine pede dextero Crocodilum calcat, læua clauem sustentat, dextera Ægypto sistrum pretendenti spicas porrigit. Inscriptio rem declarat, INDVLGENTIÆ AVG. Atq́ hæc de Crocodilo dicta sufficiant. F

A

DE FLVVIALI EQVO.

PLurimum verò secum affert impietatis improbus ingratusq; Hippopotami animus, qui nulla genitorem reuerentia prosequitur, & alienis bonis diripiendis natura promptissimus existit.

IMPIETAS.

MEritò enim Ægyptij sacerdotes cùm impium, cùm ingratū, cùm iniustum quempiam notare vellent, Hippopotamū proponebant. Admonituri verò mortales omnes vitia ea omnino esse declinanda, totaq; animi fortitudine supprimenda, duas eius animalis vngulas deorsum inuersas facere consuerunt: siquidem is ab ineunte statim adolescentia patri incipit infestus esse, tentatq; si possit eum decertando superare, quem sæpe in pugnam prouocat: quòd si acciderit vt victor euadat, matris coitum affectat, vita patri cōdonata: sin victus aut cohibitus à patre fuerit, neq; tam scelerati voti compos fieri potuerit, perdurante tamen prauitate tātisper conatum differt, donec adolescat, factusq; iam robu-
B stior atq; validior, deteriorem ætate factum patrem inuadit, fœdissimeq; necatum petulantissimè dilaniat. Inuersas igitur vngulas eas ideo statuebant, vt qui rem spectarēt, quid illæ sibi vellent cōmonefacti, propensiores fierēt ad pietatē.

PIETAS IMPIETATI præferenda



ID quod tantæ apud eos curæ fuit, vt principū sceptra, & huiusmodi pleraq; insignia, atq; gestamina & monumenta, armaq; aliquot quorum quotidianus esset vsus, ita insignirent, vt in summa potiore parte ciconiam præfigerent ex ære, vel ex auro argentóve factā, infernè verò vngulam Hippopotami subijcerent, quòd impietati præferendam esse pietatem indicaret. Species verò vngularum ijs est, quales bubus, licet dorsum, iuba, & hinnitus equi sit, vnde illi nomen. Inest præterea talus bisulcorum modo, dentes vt aprorum exerti, leuiter tamen: rostrum resimum, apri cauda etiam, magnitudo & interiora asini, tergoris crassitudo tanta, vt ex eo ve-
C nabula fiant, & scuta galeæq; impenetrabiles, nisi humore madeant, munire possit.

IMPROBITAS EDOMITA.

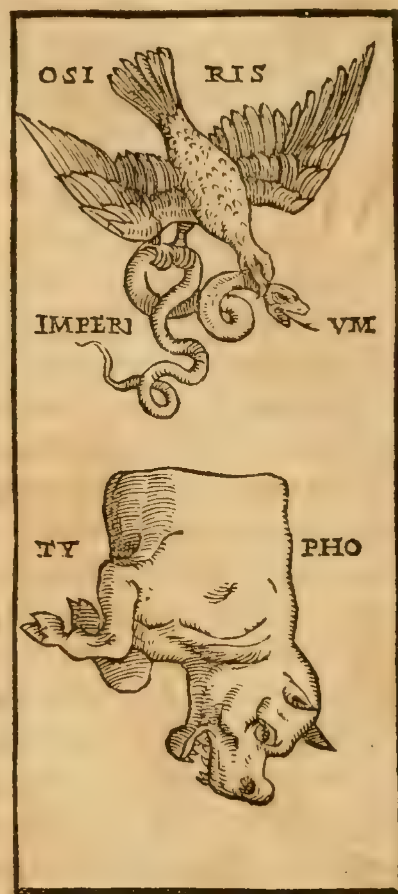
CElebratissima verò est species illa, quæ visebatur olim Hermopoli, ea scilicet pictura, vt Hippopotamus esset, supra quē sculptus erat accipiter cū serpente dimicans. Cuius argumenti significatū id esse tradunt Ægyptiarum literarum periti, vt Typhonem ab Osiride vi domitū, cùm de principatu certamen conseruissent, intelligendum autument: per fluuialem equū Typhonem ab Osiride vi domitum, per anguem principatum interpretantes: atq; ita improbitatem potiores sibi partes asserere conantem, virtuti demùm cedere subinnuant. Eadem de causa cùm sacra faceret eo die, quo Isidis aduētus è Phœnicia celebratur, fluuialem equū religatum libis incessere per ludibriū consuerant. Non dissimularim hic Aureoli tyranni tumulū ad pontē Aureolum Insubriæ superesse, à Claudio Cæsare sex elegorum versuum epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus sit incisus, quem serpens cauda mordicus apprehensa complectitur. Id puto significare, tyrannidem tādem temporis spa-

Huius symboli iconem vides proxima pagina.

tio domitam. De Aureolo enim qui Gallieni tẽpore cum plerisque aliis tyrannidem arripuit, plura legas apud Trebellium Pollionem, & Iulium Capitolinum. Epigramma tumulo inscriptum à Claudio Imp. ita fertur:

Κλαύδιος Αὐρεόλῳ μετὰ δήϊον Ἄρεα καῖσαρ
Τὰ κτέρεα θνητῶν ὡς θέμις ἐνδίδοθ'.
Τῷ γοῦν καὶ ζωῶ, ἀλλ' οὐκ ἐθέλησε φόνημα
Πᾶσας ὠδηρήτοις τοῦ στρατοῦ ἀντιβίους.
Κεῖνος δ' οἰκτίρμων καὶ σώματος ἔσχατ' ὀπίζων
Αὐρεόλου, γέφυραν εἵσατο τήνδε τάφῳ.

VIRTVTI CEDIT improbitas.



HORÆ.

HOras etiam Ægyptii sacerdotes per fluuialem equum significare soliti sunt: qua verò de causa id facerent, neque Horus scripsit, neq; nos apud quempiam traditum inuenimus: si quid tamen ariolari liceat, dixerim ego, quia depascit segetes, destinatione, vt ferunt, antè determinatas in diem: non enim vti boues & pecora reliqua, hac illac errabundi modò hîc modò illic aliquid carpunt, sed tãquam messores ad opus certum conducti, suam vnoquoque die partem pabulantur. Horæ verò nomen plerunq; pro tempore cuiuscunq; maturitatis accipitur, cuius apud Græcos apertissimum est significatum. Cùm verò ita pabulatũ prodit, ea vtitur astutia, vt velut ex agro ferentibus vestigiis progrediatur auersus, ne quæ reuertenti insidiæ comparentur. Vel ea fortè de causa horas indicare dictus, quòd diem & noctem duplici natura dimetitur: siquidem interdiu in imis aquis latet, noctu in terram egreditur. Apud Ægyptios autem nox cũ die pari propemodum horarum numero assiduè dispescitur.

DE PHOCA.

PHoca fluuiali addetur equo, cui similiter vita in aqua & in terra communis: eam nos vitulum marinum à specie tergoris instar boum villosi nuncupamus.

SOMNICVLOSVS.

SVperfluum verò esse videtur rationem afferre, cur somniculosus homo per simulachrũ eius exprimeretur, cùm de profundo eius somno diuturnaq; veternositate tam multa passim à Græcis Latinisq; autoribus memoriæ prodita reperiantur, quo scilicet pacto sternunt se somno diuerso in littore Phocæ.

INFORTVNII MAGNI TVTELA.

ID potius referam, quòd hominem ita res suas procurantem, & aduersus pericula auxilia disponentem, vt à quocunq; vel maximo infortunio tutus habeatur, significare qui volunt, eum Phocæ corium indutum pingunt. Vitulum siquidem marinum ex aquatilibus fulmine non ici obseruatũ est, tantaq; mortalium id persuasione receptum, vt vulgò cingula ex eiusmodi corio comparentur, quæ infortuniorum istiusmodi amuletum esse creduntur. Veteres autem cala-

A calamitates à potentioribus illatas, fulminum iactibus æquiparare ſoliti ſunt. Et fulminare dicuntur Reges, cùm quid in alicuius perditionem moliuntur. Sic, Cæſar ad altum fulminat Euphratem, apud Maronem legas: apud Ouidium verò, ſe totiens Auguſti fulmine petitum.

VRINATOR.

VRinatorem etiam hominem per animal huiuſmodi ſignificare mos fuit, quando in ſicco genitum nullum hoc magis vndis ex diſciplina ſoleat aſſuefieri. Pariunt enim in continenti Phocæ, pauloq; pòſt catulos educunt, vt mari aſſueſcant, & eveſtigiò reducunt, idq; ſæpius factitant, vſquequò paulatim ita conſueſcant maris contubernium non aſpernari.

DE MVRAENA.

MVræna quoq; in ſiccum exit, & terreſtrium commercio delectatur. Quid verò hinc ſignificetur, videamus.

ALIENIGENARVM PROCVS.

B PEr hanc pictam Ægyptij ſacerdotes hominem alienigenarũ concubitum appetentem, externiſve matrimonio copulatũ intelligebãt: ſiquidem hæc, vt Licinius Macer tradit, fœminei tantùm ſexus eſt, ideòq; de mari egreſſa ſerpentibus copulatur, atq; inde concipit: ob id ſibilo à piſcatoribus tanquã ſerpentibus euocari & capi. Ariſtoteles tamen, vtpote qui Murum marem agnoſcit, vti ſuus in pleriſq; huiuſmodi mos eſt, hoc negat, tametſi in terram prodire, atq; ibi ſæpe capi, non inficiatur. quãvis Andreas Phyſicus, qui Nicandro gloſſemata quædam ſubiecit, totum id mendacium eſſe profitetur, & neq; Murænas in continentem prodire, neq; viperis per littora cõmiſceri contendit. Attamen cum Ægyptijs Archelaus id aſſerit pro cõperto, neq; diſsimulat Nicander, qui piſcatores ait, quamprimùm Murænas in continentem exire conſpexerint, metu perculſos in mare ſtatim ſe demergere, quò ſe ab viperarum ictu tueantur. Hoc idem D. Ambroſius, Hexaëmero, Baſilium Magnum ſecutus affirmat.

MORES CONIVGIS FERENDI.

A Viperis enim ait ſibilo Murænas euocari, idq; perinde ac ſi hieroglyphicũ eſſet interpretatur, id ſcilicet ex hoc innui, vt mulieres admoneantur, ferendos eſſe mariti mores, ſi licet fallax vir, aſper, inconditus, temulentus, lubricus, multaq; in hanc ſententiam.

C

ADVLTERIVM.

BAſilius ex hoc congreſſu anguis & Murænæ adulterium interpretari videtur: admonet enim eos qui nuptijs inſidiantur alienis, diſcant, cuinam feræ, cui reptili ſint ſimiles, cùm naturæ quoddam adulterium viperę Murænæq; cõiunctio videatur. atq; huc potius reſpicit Ægyptiorum hieroglyphicum. Quare minimè mirum ſi Craſſus, vir ſatis impurus, Murænam miræ docilitatis exanimatam luctu proſecutus eſt, qui vxores tris abſque luctu ſepelierat, quod illi à Domitio obiectatum legimus.

SÆVITIA OCCVLTA.

NEq; incongruum erit hieroglyphicũ, ſi occultam quandam ſæuitiam ſignificaturi, ſanguinariam quippe crudelitatẽ in molli alioqui atq; effœminato homine, per irritatã Murænam expreſſerimus, immani Romanorũ procerum exemplo, qui ſeruitia olim Murænis exponebant excarnificanda, cùm ea alioqui beſtia exedentula ſit, vt diceret Tertullianus, atq; etiã exanguis, & excornis.

DE ANGVILLA.

INuitare videtur similitudo quædam, vt Anguillã murænæ subiungamus, nõ quòd hęc inter amphibia sit, sed quòd erratica, quadãq; cognatione murænam attingat, quippe cùm hæc fluuialis, illa marítima sit anguilla. Nam quæ in mari reperiuntur anguillæ, à fluminibus omnes inferuntur, suntq; ibi omnes peregrinæ: in alienã tamen adscitæ patriam, alienos etiam mores imitantur, & labem magna ex parte eluunt, quam ex terrena fæce secum attulerunt. Eius verò significata rara admodum apud Ægyptios fuerunt. Nostri multa hieroglyphicis Ægyptiorum similia, quæ per eius imaginem intelligenda essent, excogitarunt.

SIBI SOLI NATVS.

VNum enim id tantùm super Anguillæ nota traditum ab Ægyptijs inueni, vt hominem omnes alios auersantem, & seorsum ab aliorum consortio sibi viuentem, per simulachrum eius significarent, propterea quòd eam nũquam cum vllo alio piscium versari, neq; quidem coniugali inter se vsu misceri deprehendissent. Sunt qui velint eas spontè in luto humescenteq; humo provenire. Sunt qui eas scopulis se atterere dicant, ea strigmenta viuescere, neq; aliam earum esse generationem. Basilius Anguillas non alio vllo modo, nisi ex fęculenta materia limoq; procreari tradit, quarum neq; ouum, neq; vllum alium ad successionem modum constare compertum est. Aristoteles porrò neq; marem neque fœminam in illis esse testatur, neq; prolem ex se aliquam creare posse, cùm neq; ouum, neq; semen sortitæ sint. Ouum in nulla vnquã Anguilla visum, neque fœtum in vtero deprehensum, vt in ijs quæ animal gignunt: capillamentis tamen & lumbricis quædã similia in ventriculo reperiri, non tamen ea vnquam animascere, neque eo loco gigni aut immorari, quæ sint in fœtum euasura, quia non secus ac cibus concoquerentur. Quòd verò alij dicant meliores esse fœminas, quas à capitis forma secernunt, quippe repandiore his, maribus verò oblongiore, atque ita eas quæ à cæteris discreparent, fœminas appellarint, philosophus idem non maris aut fœminæ, sed generis differentiam agnoscit.

MEMORIA POST OBITVM EXTINCTA.

COmmenti sunt alij hominem, de quo nulla post obitum memoria superfit, per Anguillam mortuam significari: illa siquidem mortua nõ superfluitat, nec sursum fertur, vt maxima ex parte pisces cæteri faciunt, sed pessum in profundum rapta, in eodem quo genita est limo cõputrescit. Id ea de causa fit, quòd ventre sunt admodum exiguo, atq; ideo minus inanes. Totũ verò corpus cum ferè solidum sit, neq; ferè quicquam aëris admittat, & caro ipsa glutinosa admodum, nec quid peruium relinquat, fit vt simulatq; expirarint suomet pondere grauatæ pessum ferantur.

PROFANVS.

IN diuinis Hebræorum literis eædem profanæ sensu mystico dicuntur: neque enim squamosæ sunt, quiq; huiusmodi sunt pisces, in aquæ profundũ immersari, & in cœno libenter volutari conspiciuntur. Ad horũ similitudinem, animi qui terrena tantùm sapiunt, idonei non sunt vt ad sacra proponantur.

IMPATIENS ALIENI COELI.

AD hæc, hominem in alieno cœlo difficulter habentẽ intelligentes, Anguillam in hydrijs duabus pingebant, capite scilcet in vnam, cauda in alteram demer-

A demersis. Anguilla siquidem nullam vehementem tolerat mutationē, & si æstate de lacu in piscinam transferatur, viuere nequit, etiamsi frigida aqua fuerit.

FVGIENTIA SINE SPE SEQVI.

HOminem insuper qui fugitiuam rem aliquam nulla consequendi spe sectaretur, indicare si vellent, Anguillam pingebant, quam manus à cauda prehenderet: tanta enim est lubricitate prædita, vt de prensantium manibus elabatur quamfacillimè, difficulterq; cōtineri posit. Subterfugij istiusmodi similitudinē sibi desumpsit Athanasius, vbi epistola ad Ægypti episcopos dicit: Tametsi elabi millies tanquam Anguillæ conentur.

SPES CERTA RE SVPER AMBIGVA.

QVòd si certam esse spem de ambiguà re quapiã ostendere voluissent, obuolutam eam ficulneo folio pinxissent, quòd scabritie sua prensanti sit adminiculo nequaquam irrito. Vnde prouerbium, τῷ θρίῳ τὴν ἐγχέλυν.

PER DISCORDIAS CIVIVM LOCVPLETATVS.

B HOminem verò ex ciuilibus seditionibus & tumultuosis discordijs crescentem, req; auctum significātes, eum in Anguillarum venatione occupatum effingebant. Aqua siquidem quieta limpidaq;, earum captura nulla propemodum, magna verò si perturbetur. Quare piscatores tempestates obseruant, lacuúmve aut fluminum turbationes, vnde aqua limosa fiat, magnas inde capturas paruo negotio consequentes. Rem tradit Aristoteles & plerìq; alij, tum Aristophanes, Equitibus, historiam luculenter admodum explicat, Allantopola dicente: Eadem quidem tu fecisti, quę venatores Anguillarū faciunt. Sed cur non Aristophanem ipsum sua lingua loquentem audiamus?

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν·
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς·

Fecisti vt is qui captat anguillas facit,
Quieta cùm sunt stagna venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac subuerterit,
C *Captura magna est. Tu quoq;, vbi perturbaueris*
Hinc ciuitatem & inde, plurimum capis.

Quam sententiam Cicero sibi desumpsit, oratione in Catilinam secunda: Honores quos quieta Republica desperant, turbata consequi se posse arbitrantur.

DE RANA.

RAna verò ita in hoc album admittenda est, vt hieroglyphica tota videatur: nam anteaquàm facta sit, in huiusmodi materiam dare incipit argumentum.

IMPERFECTVS.

MVlta esse in humanis operibus imperfecta, indignè, vt mihi videtur, plurimi conqueruntur. Quis enim vndecunq; perfectum opus vllum pręstare posit, si mortalium nemo omnibus absolutus numeris reperitur? Quin ipsa rerum natura multa nobis ostendit, quæ inchoata reliquerit: neq; tamen ob hoc eius quisquam indiligentiam reprehendat: id quod spectare est in Rana præcipuè, per cuius effigiem non immeritò sacerdotes Ægyptij rei cuiuspiam imper-

fectionem intelligebant. Videre siquidem est plerunque huius generis animalia in limo, vbi procreantur, altera parte Ranam, altera verò terram ipsam indistinctam, viuentique portiunculæ applicitam. Sæpe enim flumine, aut lacuna, lamáve aliqua, vel sponte, vel deriuatione aliqua decedente animal id imperfectum destituitur, quod tum primùm informari cœperat & coalescere. Omnibus his fidem Nili facit inundatio, quæ rerum istiusmodi miracula omnia prorsus excedit: eo quippe deturgente, musculi & varij generis animalia reperiũtur, inchoato opere aquæ terræque in parte corporis viuente, nouissima effigie etiamnum terrena. In Ranis verò qualibet maturitate genitis, natura semper imperfecta: quod in ipsa præcipuè lingua exploratum est, quam applicitam & cohærentem habent, cùm tenax sit earum materia, neque distincta satis compositione. prima verò cohæret, intima absoluta à gutture, vnde genus illud vlulatus intra aquas reddũt, quàm ὀλολύγονα φωνὼ vocant, quæ vti Plutarchus ait, amatoria & coniugalis est.

INVERECVNDVS.

IIdem ipsi sacerdotes si hominem inuerecundum notare voluissent, Ranã describebant: ferunt enim eam sanguinem nõ nisi in oculis habere: qui verò subsanguineos habent oculos, ex Aristotelis & Adamantij physiognomici sententia, inuerecundi audacesque sunt: iracundiam, vbi sicci: vbi humidi, ebriositatem: subrubescentes si latè pateant, intemperantis oris hominem, mulierosum, stolidum, & aleonem indicant. In grandioribus rubor, neque libidini neque gulæ modum poni vllum ostendit. Quòd si glauci sanguineique fuerint, hinc calliditatem, inde vesaniæ proximiorem audaciam coarguent. Quia verò canes plurimùm oculos sanguine suffusos habẽt, hinc apud Homerum Achilles caninos oculos ob impudentiam obijcit Agamemnoni: de quo satis in Cane.

CVRIOSITAS.

PArit impudentia curiositatem, vnde alterum elicitur hieroglyphicũ. Nam hominem in alienis negotijs explorandis plus æquo solicitum, quique dicta factaque singulorum assiduè percontetur, & impudenter arcanorũ omnium spectator esse concupiscat, per Ranam identidem significabant: oculi enim animali huic prominentes sunt & emissitij, vt facilè spectandi contuendique omnia curiositatem præ se ferant. Et qui homines eiusmodi sunt oculis præditi, dolosi, stolidi, ineptique simul & importuni plurimùm reperiuntur. Hoc tamẽ significatum in Rana nõ ab oculorum specie tantũ, verùm ab occultiore doctrina quadam desumptum videri potest. Tradunt enim Magi, Ranæ oculos cum lusciniæ carnibus in ceruino loro alligatos, præstare vigilantiam somnolentia fugata. Vnde spectandi promptitudo nõ indecenter excogitata. Sanè vulgatum id tum apud Græcos tum apud Latinos, inesse oculis pudorem, quibus tamen nisi modus imponatur, procliuiter eosdem in oppositũ huic virtuti vitium prolabi. Alioqui Rana tanta prędita est verecundia, tamque pudoris ingenui studiosa, vt in propatulo nunquam admisceatur: sed enim cùm in aqua coire nequeat, noctu exeunt, atque ita noctem quàm longa est complexu mutuo cohærent.

LONGO POST TEMPORE PROGREDIENS.

APud Horum legas, hominem qui diuturniori tempore pedes æger sese mouere nequiuerit, si tamen aliquando ingrediendi beneficium consecutus, per Ranã posticos tantùm pedes habentem significare: ea enim posteaquàm nata & informata est, sine pedibus aliquandiu viuit, adolescensque posticos primùm pedes profert.

SOPHI-

A

SOPHISTA.

EST & in sacris nostrorum literis mystica de Ranis Aegyptiacis mentio perquàm frequens, quæ iugiter in Aegypto pluerint. Sophistarũ nugas, & dialecticorum garrulitatem, per eas doctores quidam intelligunt, siue ob nullius significantię vocem tam argutã, tamq́; pertinacem, siue quòd in luto voluptuosa sit earum habitatio: quorum vtrunq; Sophistis attribuitur. Ab excellentia autem Sophistam Aegyptium vno doctorum omnium consensu dicere mos est, quod ad Protea nonnulli referunt, qui se omnia in rerum miracula transformaret. Sunt qui Ranæ hieroglyphico hæreticos notent, qui, vt Eucherius ait, in cœno vilissimorum sensuum commorantes, vana tantùm garrulitate oblatrare non desinunt. Aeneas vir Platonicus, Theophrasto, Ranę vtitur exemplo, dum Cleonta garrulitate nobilem taxat: Necessariũ, si vera sit opinio Theophrasti, quòd animæ post obitum brutis applicarentur, quorum vitam viuere visi fuerint, vt Ranæ & Cleo vnà semper futuri essent. A' vocis autem asperitate Ranæ nomen apud Græcos βατράχῳ, quasi βοάτραχον dicas, quod apud interpretes B Theocritianos Thalisijs inuenias. βοάτραχον verò, si nobis dicere liceat, asperisonum possumus interpretari. Vnde de maximè dissimilibus dicitur, Rana cum grillo: id enim locustarum genus valde musicum, & ob acutum molliter stridorem, conciliando somno à delicatis hominibus expetitur.

DÆMONES.

QVinetiam in diuinis literis Ranæ simulachra sunt cacodæmonum, quod libro Apocalypseos luculentè scriptum est: Et vidi de ore draconis spiritus tres immundos in Ranarum similitudinem.

POETÆ.

ADamantius tamen aspera quadam seueritate commotus, per Pharaonicæ plagæ Ranas mystico sensu poëtarũ carmina significari putat, quòd inani quadam & inflata modulatione, cuiusmodi est Ranarum sonus, siue ille cantus sit, mortale genus omne in fabularum ineptias illexerit. Nulli enim rei animal id idoneũ aut vtile, inquit ille, cõperitur, nisi quòd improbis & importunis clamoribus ad negociosorũ atq; ociosorũ simul fastidium vsq; obstrepat. Miror verò tantæ eruditionis virum hæc de poëtis sensisse, cùm præsertim vbiq; sit interio- C ris, vt ipse dicere solet, literæ speculator: neq; animaduerterit, dũ poëtas carpit, Moysi, Hieremiæ, Esaiæ, & plerisq; omnibus Prophetis alijs se conuitia facere, qui vaticinia illa de diuinis humanisq́; rebus cuncta luculentis carminũ numeris cõscripta elaborataq; libris demandauêre. Quòd si quos reprobare volebat, diceret saltem quæ carmina, quippe Ithyphallicáne, an Fescenina, an titrochaica Bacchi, quos Poëtas intelligeret, ne ob huius vel illius impuritatẽ sanctissimum hoc omnibus nomen profanaret, ipsumq́; totius mundi conditorem Deũ, qui apud Gręciæ totius Christianos poëtę nomine sanctè colit, incessere videretur. Nam quẽ nos factorẽ cœli & terræ dicimus, Græci dicunt ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.

SILENTIVM.

COntrà verò, vt vnde discessimus reuertamur, inuenias silentiũ significari etiã per Rubetam ranam illam grandissimã, quæ geminis veluti cornibus insignita est, propterea quòd obseruarũt magi, si ea in multitudinẽ vociferationib. obstrepentẽ inferatur, silentiũ fieri. Eoq́; spectare nonnulli putant Ranam illam Mecœnatis celebratissimã, qua is literas & tabellas obsignare solitus erat, vtpote qui ea quę literis crederet, silentio inoluenda esse cõmoneret. Sedenim

cùm Rana, non rubeta, in omnium ſermone, ego eò potius rem ſpectare dixerim, quaſi Mecœnas id in Auguſti gratiam factitarit, de quo etiamnum infantulo illud fertur, quòd in auito ſuburbano obſtrepentes fortè Ranas ſilere iuſſerit: cui quidem commento adeò fauit vetuſtas illa, vt ex eo negentur ibi Ranæ coaxare, quaſi etiam adhuc tanti Principis imperio obſequantur. Voluiſſe igitur Mecœnatem hieroglyphico eo ſchemate taciturnitatem polliceri, in ijs quæ Auguſtus eius fidei credidiſſet, non ſecus ac Ranæ ipſæ moroſa adeò garrulitate inſignes, illi adhuc infantulo paruere. Nam Sextus Aurelius & Eutropius ſcribunt Mecœnatem præcipuum amicorum Auguſto fuiſſe, ob taciturnitatem, quam tamen in eo nonnunquam deſideratam ab Auguſto Tranquillus ait. De Ranis id fertur, quòd in frigidiores coniectæ fontes obmuteſcant, tranſlatæ in tepidiorem paludem vocales fiant.

RVSTICITAS.

QVæ verò Rana in paruulo numo quodã Romæ apud Maffæos habetur, cùm ab altera numi illius facie Dianę pharetratæ ſimulachrũ dubio procul inſpiciamus, facilè in eam coniecturã ferimur, vt fabulam eam commõſtret, qua ruſtici & maligni homines aduerſus eius matrẽ Latonã vſi ſunt, atq; ideo diuæ illius imprecationibus omnes in Ranas cõmutati. Vel cùm dea ſit humoris domina, animal illi maximè omnium aquaticum dedicetur: nam & adagium eſt, aquam Ranæ, cùm quid cuiquam quod maximè placeat, & voluptati ſit, donatur. Sunt verò Ranæ conuitiatrices, & agreſtem illam aſperitatem egregiè præ ſe ferunt, tamq; olim importunæ, vt inito cum muribus fœdere, Abderitarũ regionem incolis inde expulſis deſolarint: in quorum ingentem multitudinẽ quæ cladem huiuſmodi fugiebat, Caſſander Antipatri cùm incidiſſet, eos in ſocios recepit, agrumq; illis in Macedoniæ finibus aſsignauit.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD PAVLVM IOVIVM NVCERINORVM EPISCOpum, de ijs quæ per aliquot piſcium genera ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis.

ERam omnino commentariũ hoc de piſciculorum aliquot ſignificationibus, Paule Ioui doctiſſime deſerturus, quòd multa in eo piſcium genera continebantur, ex quibus neminẽ ætate noſtra frugem vllam colligere poſſe ſuſpicabar: ita quæ fuerãt olim piſcium nomina, vulgo hodie deſiderantur. Metuebam verò labores in horum ſignificationibus meos minimè gratos ideo futuros, quia in nonnullis non ſatis mihi conſtabat, qua ratione vel exemplo poſſent eorum imagines deſcribi, quarum bona pars eſſet mortalibus ignota. Naturas quidẽ & ſignificata prout apud veteres autores inueneram, facile poterã explicare: ſed quorundam nomina tam Græca quàm Latina, non videbar ita poſſe reddere, vt in foro cetario quis poſſet huius vel illius piſcis ſpeciem deprehendere. Quòd ſi ea de cauſa hieroglyphica hæc conſcripta ſunt, vt eorum quis vti poſſet imaginibus, irritus hic plerunq; futurus conatus videbatur, quoniam hoc præſtare me poſſe minimè confidebã. Videbam ad hæc multos qui prouinciam hanc ſuſcepiſſent, in tam multis hallucinari fallíq;, eamq; cõtrouerſiam de pleriſque piſcibus tot ab hinc annis agitatam, eruditorum penè omnium defatigatis ingenijs, adhuc ſub iudice pendére, neque liquere prorſus, per varias nõ incurioſorum hominum opinio-

A *opiniones, eorũ multa quæ vel quotidie in mensam apponuntur, quo fuerint apud Latinos aut Græcos nomine nuncupata. Postea verò quàm eam te suscepisse prouinciam intellexi, vt multa piscium genera, quo nomine apud veteres vocarentur, edoceres, in eã sum erectus spem, vt & tu, qua insignis es doctrina, solicitudine atq; diligentia, neq; non alij in tãta ætatis nostræ eruditione, quanta non aliàs vnquã millesimo ab hinc anno floruit, facilè consequamini, vt vniuscuiusq; piscis nomen ex vulgo redimere possimus, & obliteratam penè huiusce rei scientiam per vos restitutam intueamur. Quare quod perdere destinaueram commentarium adseruaui, te vno fretus, qui bonã eorum partem tam accuratè cœperis indicare, idq; tibi dedicandum duxi, vt si quid in eo esset, quo quis vti vellet, te potiùs quàm me piscium magistrum agnosceret, & qua quisq; pictura faciendus esset edoceretur, atq; ita laboris huius particeps fieres, dum piscem ego interiorem, tu exteriorem condîre procurares. Sed iam, si quid ab historiarum, quas tanto cum lepôre, tanta cum fide scribis, occupationibus ocij tibi superest, nassam hanc nostram inspiciamus.*

DE TORPEDINE.

B MAXIMAM omnibus admirationem in primis afferre videtur magica propemodum vis in Torpedine considerata: sed nos ea super quid Ægyptij senserint, enarremus.

MVLTORVM ASSERTOR.

EVm qui multos seruasset, Ægyptij sacerdotes per Torpedinem pictam significari instituerant, siue quòd opem ferat pisciculis natandi et emergendi adhuc imperitis, eos ad se recipiens, quod præcipuè obseruatũ est in fœtu proprio, quem & emittit, & intra se recipit: visaq; interdum Torpedo est grandis, quæ fœtus intra se octoginta haberet: siue, vt ipsi Ægyptij tradidere, quòd vnà cum piscibus alijs in verriculo deprehensa, omnes plerunq; sospitet, cùm ne vis quidem hominum innumera posit verriculum educere, manibus & pedibus penitus obtorpescentibus: quia venenum quod effundit, per retia dilapsum in funes omnes quantumvis longos ad manus vsq; piscantium irrepit, & vniuersum mox occupat corpus. Quin autores sunt qui pro comperto tradãt, Torpedinem hamo captam malum illud suum in lineam transmittere, inde per arundinem, moxq; in piscatoris brachium diffundi, quo protinus obstupefacto, venatio in irritum cedat. C Si quando tamen piscibus alijs obuolutæ contrahuntur è mari, torporem experti sunt multi quamprimùm piscem virga tangere voluerint. quare in Anconitano mari maximè cauent ne rete in altum iaciant, piscatoribus ea incommoda sæpe subeuntibus. Quæ quidem vis torporem infundendi, cùm non in appropinquantium tantùm corpora, cominúsve eam attingentium, verùm è longinquo, vel si hasta, vel arundine tentetur, lacertos quantumlibet validos cogat obtorpescere, pedes ad cursum velocissimos alliget, & obstupefaciat, argumentum dedit vt hominem ignauia egregiè præditum, per hieroglyphicũ eius indicari commodissimè posse pleriq; dicerent. quodq; magis mirum est, pisces etiã quos attigerit, eodem torpore afficit: idq; non in pisces tantùm, sed in vnũquodq; animal præstare affirmat Plato, ita de Torpedine in Menone loquens: καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. Vehemens enim virus illud insuperabili frigore præditum, vbi duriorem aliquam materiam nactum fuerit, quippe vel vimen, vel funẽ, illi pertinacius & copiosius adhærescit, circumfusumq; aëra facilius contaminat, atq; ita perrepit, non secus ac flamma ipsa per incensum filum vehementius transmeat, quàm si cum torre iactetur. Sic

& aqua fluuialis capite vno in eam declinato sensim ascendit, & totum denique madefacit. quod tamen in crassiori elemento sensim atque contanter fit, in aerio quamocyssimè fieri contingit. D

DE REMORA.

ADmirabilis est & Echeneis, qua nōnulli, vt indicat Aristoteles, vtuntur ad iudiciorum causas & amatoria venesicia, & quę non vt testudinis pes nauigijs importatus tarditatem nauigationis inferre dicitur, sed naues ipsas attactu solo sistere, ac veluti anchora infrænare: vnde moræ alicuius iniectæ nascitur hieroglyphicum.

IMPEDIMENTVM.

NAm ea de causa impedimentum & obiectam tardationem per eam significari prodiderūt, quòd pisciculus is non maioris ferè quàm pedalis magnitudinis, limacis magnæ similis, nauigia stare cogat, nullo suo labore, non retinendo, neque alio modo quàm adhærendo: infrà enim carinæ applicitus pinnis, quas etiam tenues admodum habet, in transuersum dilatatis, tanti roboris est, vt ruant venti licet, diceret Plinius, & sæuiant procellæ, imperet furori, ac vires tantas compescat, quosque non vlla interdum vincula, non anchoræ pondere irreuocabili factæ præstare queant, quantumlibet magnos ipse paruulus adeò infrænet impetus, & mundi rabiem domet. Echeneidi nomen à tenendis nauibus inditum: vnde etiam epigrammatarij quidam veteres anchoram Echeneida vocitarunt, Latini Remoram dixerunt. Huius habita impedimenti ratione Plautus ait: Nam quid illæ me tam diutius remorantur remeligenes? eo enim nomine Remoram appellat. Locum citat Festus ex Patina, Comœdia. E

SALVS.



MVtianus muricem appellat, qui nauem à Periandro Cnidum missam cum mandatis, vt pueri nobiles castrarentur, tandiu in medio mari retardarit, donec principē sceleris pœnituisset, ac alia quæ decretum abrogarent mandata præuenissent: remque eo probari testimonio, quòd eius piscis conchulæ Veneri Cnidiæ dicatę, facti memoriam diutissimè propagarint. F

PARIVNDI FACILITAS.

SVnt qui ex pisciculo hoc pariundi facilitatem significari dicant, quòd exemptus aquis, saleque duratus, in eum vsum asseruetur, vt grauidis alligatus partus facilitate iuuet, vnde ὠδινολύοντα, quasi ὠδῖνορ λύοντα eum appellauere Græci. Non ab re verò me facturum existimo, si calumniam obiectam Plinio, quòd Aristotelem arguerit imperitiæ, sustulero, simulque præstantes hos autores, quos librariorum imperitia cōmisit, conciliauero. Locus est apud Plinium de Remora: Pedes eum habere arbitratur Aristoteles, ita posita pinnarum similitudine. Sed enim apud Aristotelem, vnde locus hic de historia animalium lib. 2. cap. 14. desumptus est, non ita habetur: quin eorum is errorē arguit, qui pedes eum habere prodiderunt, quibus omnino caret:

sed

A ſed quoniam pinnas habet pedibus ſimiles, hinc fit vt pedibus inſtare videatur. Sed cur non ipſa Ariſtotelis verba ponamus: ἔστι δ' ἰχθύδιόν τι τῶν πετραίων ὃ καλοῦσί τινες ἐχενηΐδα. Paulo autem infrà: ἔνιοι δ' αὐτοί φασιν ἔχειν πόδας, οὐκ ἔχον, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ τὰς πτέρυγας ὁμοίας ἔχειν ποσί. Sed quoniam impium propemodũ eſſet credere Plinium Ariſtotelis verba ad verbum penè transferentem, quod præ omnium oculis erat, inficiatum eſſe, aut autorem immeritò vellicaſſe, crediderim ego dictionem Ariſtotelis ſubdititiam & adulterinam eſſe, fuiſſe tamen in alicuius codicis margine notatam à quopiam, qui Pliniana verba Ariſtotelisq́ eadem agnoſcebat, vt ita lectores admoneret, Plinium ex Ariſtotele illa decerpſiſſe: poſtea verò librariorum imperitia intertextam eam locutionem, vt pleraq́ id genus alia toto opere deprehenduntur. Legamus igitur cum Ariſtotele Plinium conciliantes: Pedes eum habere nonnulli arbitrantur, cùm minimè habeat, ſed ita videri propter pinnas, quæ ſunt pedibus ſimiles. cui ſententiæ meæ, ſpero, vnumquenque peritum virum procliuiter acceſſurum.

B DE ANTHIA.

Plutarchus eo libello quo diſſerit, vtrum aquatica an terreſtria animalia magis prudentia præſtent, quem piſcem Homerus ἱερὸν, id eſt, ſacrum appellauit, Anthíam eſſe videtur opinari. Euſtathius tamen ἱερὸν, magnum interpretatur, vt ἱερὸν μένος, & ἱερὰν ἀντιλῆψαι, cui Athenæus etiam accedit. Alij ἄφετον καὶ ἱερώμενον, hoc eſt, emeritum exponunt, veluti ſacrum bouem dicimus, qui ſit à iugo in poſterum dimiſſus. Cæterùm Homerus eo verſu qui legitur, Ιλιάδ. π.

ὡς ὅτε τὶς φὼς
Πέτρῃ ἔπι προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν
Ἐκ πόντοιο θύραζε λίνῳ καὶ οἴνοπι χαλκῷ·

In procurrente vti quiſquam
Caute ſedens ſalſo ſacrum de gurgite piſcem
Extrahit æratis hamis, linóq́ prehenſum:

ſacrum ideo piſcem appellaſſe videtur, quòd maritima omnia fuerint antiquitùs ſacra, & piſcari religioſum eſſet: veluti Vlyſsis ſocij nõ niſi magna fame coacti ad piſcationem confugiunt: ita enim Homerus:

C

Ἀλλ' ὅτε δὴ νηὸς γ' ἐξέφθιτο ἤια πάντα
Καὶ δὴ ἄγρην ἐφέπεσκον ἀλητεύοντες ἀνάγκῃ
Ιχθῦς ὄρνιθάς τε φίλας, ὅ,τι χεῖρας ἵκοιτο
Γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός·

Sed poſtquam in ratibus penus eſt exhauſta, marino
Quærere venatu victum coguntur iniquum,
Piſcéſq́, volucréſq́, manus quò intendere poſſent
Incuruis captant hamis, vis nanq́ adigebat
Imperioſa famis.

Huc & Theocritum citant Berenice, Leucum piſcem appellaſſe ſacrum. Eratoſthenes putat Chryſophryn potius ſacrum appellari, & hoc aiunt ſentire Galatea Callimachum. Theocritianus piſcator aureum, quem cepiſſe ſomniauerat, piſcem Neptuno chariſsimum eſſe religioſiſsimè veretur. Sed multi Elopem, nonnulli Pompilum dicunt. Et Delphinum etiã ſacrum volunt. Plinius Planos omnes ſacros exiſtimari autumat. Vtcunq́ tamen autores alijs atq́ alijs faucant, bona eorum pars in Anthiam conſentiunt, rarum inuentu piſcem, frequentiorem tamen circa Pamphiliam, de

quo habita raritatis ratione dixerit Martialis Epigrammatarius: D

Ad palatinas acipensera mittite mensas,
Ambrosias ornent munera rara dapes.

Quem sanè inter selectiores cibos ponit M. Tullius Tusculanis, neq; non libro De finibus bonorum & malorum. Neq; sum nescius, qui reperitur in Arethusa fonte, alium forma esse, & alia de causa sacrum. Cur verò tam multa super Anthia quæsierimus, ea fuit causa, quòd hieroglyphicum eius significatum posituri, noluimus quempiam à nobis contendere, piscis eius formam & nomen nostro seculo cognitas, cùm omnis anteacti temporis curiositas in re pervestiganda defessa, nihil adhuc certi protulerit.

SECVRITAS PERICVLIS LIBERA.

ID autem nostri fuerit instituti, dicere quemadmodum per Anthiæ piscis figuram securitas à periculorũ omnium timore libera proponitur. Hieroglyphici causam afferũt, quòd quo is in loco sit, nullam ibi belluam reperiri cõfessum est: eum siquidem non aliter vitant bellue, quàm suem Elephanti, gallũ leones: quo iam indicio securi spongiatores vrinantur. Quod verò diximus Planos omnes E Plinio sacros esse, certissimã ait ille securitatem vidisse Planos pisces, quia nunquam sint vbi maleficæ bestiæ, qua de causa vrinantes sacros eos appellant.

SECVRITAS OTIOSA.

QVoniam verò perdifficile est certam piscis huiusmodi formam adinuenire, cùm ætate nostra vel ignotus mutato nomine inter alios obrepat, vel indignatus alios sibi præferri sponte solum verterit, neq; maria nostra inuisere amplius dignetur, non ab re me facturum existimaui, si quandoquidem in securitatis hieroglyphicum incidimus, neq; satis de pisce constat, alias quasdam eius species, quæ vsui cuipiam fortè futuræ sint, ex numis veterum substituissem. In numo enim Neronis dea est sella sedens, dextera manu ad aurem appressa, sinistra trophæum in virgula tenens, crure sinistro, quàm longum est, exporrecto, cuius inscriptio est, SECVRITAS. Et quantum pertinet ad dexteram eo modo sitam, Plinius Epistola quadam ad Romanum ait: Nihil quod in dexteram aurem fiducia mei dormias. Quod verò ad exporrectum crus pertinet, Lucianus libello De ijs qui salario conducti degunt: Vt illud quod in votis omnium est, extensis pedibus tandem accubare possis. Tale quiddam apud Aristophanem, Pluto. In altero Neronis eiusdem dea sedens, ara antè posita, radium læua F tenet, dextera caput ab occipitio sustentat. de quo gestu Terentius: Faciam in vtram vis aurem ociosus vt dormias. Basilius & Menander id de ocioso dici volunt, turpíq; qui sit desidiæ deditus. Inscriptio verò numi, SECVRITAS, vt in superiori. In numo verò Imp. M. Iul. Philippi Aug. dea sedet, dextera'q; sagittam tenet, lęuam supra caput tollit innixã sellæ. Hieroglyphici inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo Antonini Pij Aug. Brit. dea sedens cum radio in læua, dextera capiti & sellæ innititur. Inscriptio, SECVRITATI PERPETVÆ. In numo Lucillæ Augustæ nutrix est sedens, tribus infantibus appositis, quorum vnus lactens in gremio est, duo ante pedes vnà colludunt: inscriptio, SECVRITAS. In numo, circa quem literæ, IMP. M. OTHO CÆSAR AVG. TR. P. à læua dea stans, quæ lęua scipionem tenet, dextera aquilam: literæ, SECVRITAS P. R. Sed enim partim hæc in Sellæ commentario, atque vbi de Aquila saxum gestante disseruimus, neque non in Anchora, repetuntur.

DE

A

DE CEPHALO.

IEIVNVS.

SVNT qui ieiunum hominem ostendere volentes, Cephalum ex mugilum genere translittoranum pingant: is enim non nisi mucore vescitur suo, quamobrem ipse semper ieiunus: atque hinc illa intestini ganeæ adeò expetita suauitas. κεστρεὺς à Græcis appellatur, à nonnullis Plotes. Atque insuper adagium circunfertur, κεστρεὺς κεστρεύει, de ieiunis. Tantíq; stuporis is esse fertur, vt in metu occultato capite, delitescere corpus reliquum arbitretur: eóq; nonnulli non illepidè prouerbium trahunt.

VITANDI PERICVLI SOLERTIA.

PEr eundem Cestrea qui modò stuporem præ se ferebat, vitandi periculi solertiam significari comperio: siquidem is, vt luculentissimè scripsit Oppianus, cùm se retibus circumventum senserit, in sublime sese alacri iaculatur saltu, totóq; virium conatu in summam vndam affectat emicare, ac plerunq; accidit vt subera transiliat, quibus retia suspenduntur, atque ita capturam euadat.

B

Secus tamen accidit in stagnis Venetis: noctu enim eos potissimum capiunt, incensa igne fornacula, quam in cymbulæ prora statuunt. Eam duæ, vel interdum plures cymbæ à dextera læuáq; adhærentes, leui tacitóq; lapsu comitantur. Cephali tum siue metu perculsi, vibrantibus in aquarum ima radijs, siue candicanti eo splendore allecti (nam cura est vt illustris admodum flamma succendatur) pernici saltu delphinorum in morem extra vndas sese quà flamma micat eiaculantur, atq; ita spontè in paratas ad id cymbas décidunt, captura ingenti ad satietatem plerunq; exuperante, spectaculo autem maximè delectabili.

DE SCARO.

PRVDENS CAPTIVITATIS DECLINATOR.

AT magna est prudentia Scarus, per quem callidum captiuitatis declinatorem significari tradunt. Is enim, inquit Ouidius eo volumine quod Halieuticon inscribitur, quod opus olim à Nigidio elucubratum aiunt, si nassis inclusus fuerit, non fronte erumpit, nec infestis

C

viminibus caput inserit, sed auersus caudæ ictibus crebris fores laxat, atq; ita retrorsum erumpit. Apud Ælianū legas, eum simulac caudam extra nassam protulerit, à socijs mordicùs apprensa cauda foras extrahi: si verò protulerit caput, adesse qui cauda sua porrecta ansam effugiendi præbeat.

INGLVVIOSVS.

HOminem voracem & ingluuiosum, lamia quippe laborantem, ait Horus, per Scarum pictum intelligebant, tum quia solus in genere ruminat, quàm etiam, quia obuios quosq; pisciculos depascitur. Aristoteles quoq; solum hunc inter pisces quadrupedum ritu ruminare creditum autumat, diuersáq; omnino ab alijs specie ventris esse, cuius intestinum simplex etiã se replicat, & in vnum continuúmq; resoluitur. Assimilatur is Auratis specie squamarum, sed colore atq; sapore præstat, vt qui Sapphiri gemmæ radiolos imitetur, tãtæ apud veteres existimationis, vt Ennius eum Iouis cerebrum appellarit. Eum autem ideo ruminare aiunt, quòd dentes neque serratos, neq; vtrinq; consertos habeat, sed altera tantùm oris parte planos. Nam & animalia reliqua quæ ruminant, parte

altera dentium carent: provisumq; à natura, vt quod malè mansum est, ea repetitione conteratur, atq; ita confici possit. D

DE MVLLO.

DIANA LVCINA.

ET Diana illa syluicultrix marino culta simulachro est: nam ea per Mullum piscem, quæ Græcis omnino Trigla est, exprimebatur, alienissimo, vt multis videt, hieroglyphico. Causam ponit Eustathius, quòd piscis huiusmodi ter, vt poëta Cilix ait, anno pariat. Dianam verò leuandis partibus inuocari, Lucinæ nomen indicat: ea siquidem, vt apud Catullum, Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis. Meritò itaque cui sit ter anno soluendi partus facultas data, Dianæ gratum, & cumprimis familiare animal existimatur. Nam quòd tria sint virginis ora Dianæ, quid sibi velit, alibi declaratum. Athenæus Triglam Dianæ dicari propter venationem putat: illæ enim marinos lepores hominibus letales, perinde ac terrestres hos venatici canes insectantur, neq; ab eorum viru mali quicquam patiuntur vel ob impediendæ Veneris vim, quam ferunt inesse vino in quo suffocata fuerit, quod Therpsicles apud Athenæum ait epotum viro Veneris vsum adimere, mulieri concipiendi facultatem inuidere. E

DE SARGO.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex aliorum laboribus sibi fructum & gloriam vsurpantem, & alienam, vt ita dicam, messem demetentem, significare qui volunt, Sargum & mullum pingũt: sequitur enim Sargi reliquias mullus, atq; vbi ille luto excitato abierit, fodere enim potest, mullus descendit, & pascitur. Nascitur Sargus in Ægyptio mari ferè: vnde Lucilius,

Quem præclarus Elops, quem Aegypto Sargus mouebit.

Sed enim Brundusinum maximè commendat Ennius. F

DE PASTINACA.

PARRICIDÆ SVPPLICIVM.

CVm qui parricidij pœnas dederit, significare si vellent Ægyptij, piscatorium hamum Pastinacã piscem attrahentem pingebant: ea siquidem venatu detenta, spinam quam in cauda gestat, in raptorem eiaculatur, ictu maximè letali, nisi coagulo leporis vel hœdi vel agni drachmæ pondere ex vino succurratur, quod & huiusmodi, & aliorum marinorum ictibus præsentaneo est remedio. Hoc verò κὶ παρόδγοις dictum ea de causa opportunum fuerit, quòd cuiuscunq; incommodi remedia, passa sunt, vt vulgus ait, palma vbique proferenda. Est verò Pastinaca, quem Græci τρυγόνα vocant. Eam aculeo vim inesse tradit Ælianus, vt si quis eo frondentem arborem pupugerit, haud ita multò pòst folia omnia decidant, arborq; veluti magnis solis ardoribus exiccata prorsus exarescat.

DE

A

DE NEBRIADE.

VORACITAS INSATIABILIS.

HOminem cibum immodicè ſumptum euomentem, ac nihilo ſecius inſatiabiliter mox crapulantem ſignificaturi, marinam muſtelam pingebant, quæ Nebrias eſt nonnullis: ea enim ore, vt Ægyptius interpres Horus ait, parit, innatansq; mox quæ pepererat conuenatur, atque depaſcitur. Sepias itidem ac lolligines ore párere ſunt qui velint: id redarguit Ariſtoteles, partus foueri ore dicens, & emitti, proptereaq; putari eas ore párere.

DE FVCA.

REI DOMESTICÆ STVDIOSVS.

DOmeſticæ rei ſtudioſum hominem qui ſignificarent, Fucam piſciculum, his ſimilem quas vulgò Tincas appellamus, ſed colore ſubuiridi, pingebant: ea enim ſola ex marinis piſcibus nidum ſibi conſtruit, B & in ſtragula parit.

DE RAIA.

CAPTATOR.

CAptatorem hominem notare ſi vellent, Raiam pingebant: geſtat enim illa ante oculos ſuos gemina fila, in capilli ſpeciem, extrema quorum rotundis quibuſdam præpilantur quaſi eſcæ cauſa additis: his ea, vbi locis arenoſis aut fæculentis obturbato ſolo ſe abſconderit, piſcatur, attollens fila illa ſibi præpendentia. Dum enim piſciculi occurrunt, & capita machinamenti penſilis pulſant, ipſa ſenſim fila ſubducens eos allicit, donec ad os admoueat, atque ita repentè corripiat. Sepia quoque hoc eodem vtitur machinamento, in cancris alliciendis, quorum auidiſsima eſt.

DE SCOLOPENDRA.

ANIMVS A' VITIIS DEPVRGATVS.

C HOminem qui animum ſuum à vitijs affectibuſve cruciabilibus depurget, quæq; ſe lædant, eximat & expellat, ſignificare ſi vellent, Scolopendram effigiabant: eam nonnulli Centipedam vocant. Ea autem vbi hamo deprehenſa fuerit, quamlongiſsimè poteſt ſeſe exporrigens, hami lineam abrodit, quo deuorato, interiora ſua foras euomit, donec hamum eijciat, dein recipit intrò ac valet ea qua prius ſalubritate.

DE PHOLI.

PARTO FRVENS.

HOminem ijs quæ ſudore proprio compararit fruentem indicaturi, Pholim piſcem pingebant. Ea enim mucorem quem ipſa emittit ad altam craſsitiem ſibi obducit, vt tota viſco delibuta videatur, ita vt in eo quaſi cubili conquieſcat, vnde illi nomen: φωλεύειν enim nidificare eſt. Videndum verò, an hæc ſit Auſoniana Tinca ita paſsim hodie nuncupata, quam natura ipſa videtur in vulgi pauperiſq; plebeculæ ſolatium protuliſſe.

DE SQVATINA.

FABER LIGNARIVS.

ET Squatina meruit inter huiusmodi significata recenseri, per quam fabrum lignarium intelligi volebant. Est enim piscis tam asperæ, scabræq; ac validæ cutis, vt ebur eâ, neq; non ligna quantumlibet dura, poliantur. Nam ex mari fabriles quoq; vsus veniunt, vt omittamus fabrilia instrumenta omnia in huius piscis capite deprehensa. Quin & serram conficere didicimus ex huius piscis osse ita crebrò mucronato, qualis longa annorum serie suspensa fuit tholo ante D D. Petri & Pauli conditorium, priusquã à Iulio II. illa venerandæ antiquitatis monumenta solo æquarentur, iactis mox tam ingentis machinæ fundamentis, quam neq; nati natorum, nec qui nascentur ab ipsis, vllo vnquam tempore conspecturi sunt.

DE CLVPEA.

LVNARE CORPVS.

IN Arari Galliæ fluuio piscis est quem vocant Clupeam, Veneti Chieppam, Romani Lacciam. Sed quantum Romæ carnis & mollitudine & bonitate præstat, tantũ apud Venetos vilior, plebeiusq; habetur, vt qui in eiusmodi stagnis minimè pinguescat, spinarum verò multitudine atq; densitate fastidio sit. Sed vtcunq; apud nos sit, in eo Galliæ fluuio ita Lunæ naturam imitatur, vt ea crescente candescat, decrescente verò nigrescat. Accidit verò ei, vt cùm corpus nimium auctum fuerit, spinæ quoque, quæ per vniuersam carnem continuatis quibusdam ordinibus porriguntur, & ipsæ quoq; adcrescant, adeóq; extendantur, vt animal id interimãt, quod in mirabilibus Italicis tradit Heliodorus. Qui quidem piscis si Ægyptijs innotuisset, nimirum Lunæ eum hieroglyphicum posuissent. Aiunt etiam in eius capite lapidem grano salis similem, qui faciat ad quartanas.

DE APVA.

ESt pisciculorum genus quod ex sola pluuia procreatur, Apuam Latini vocant, aspiratione Græci vocabuli repudiata: ἀφύην enim illi παρὰ τὸ ὕειν eam dicunt. Ligustica Tyrrhenaq; omnis ora, cum plurimùm p literam in ch vertat, vulgò Anchuam vocitat, n etiam litera ad incitatiorem primæ syllabæ sonum adiecta. Sunt qui has in halecularum genere connumerent.

FESTINANTIA.

ERat is pisciculus festinantiæ signum: nam vbi vel minimum concaluerit, coctus est: vnde adagium, Ad ignem Apua, cùm quid celerrimè factum, vel ipso temporis momento significamus, de quo in Augusto apud Tranquillum. Et prouerbio dictum ἴδε πῦρ ἀφύα, quasi satis sit ad eius cocturam spectasse tãtùm ignem. Hanc Veneri sacram ait Athenæus, quam Stilpon philosophus Megarensis Neptuno cùm immolasset, promeruit vt ea ciuitas magno Apuarum prouentu fuerit à Deo locupletata.

A

DE HIRVDINE.

HIrudo quoq; aquatile animal, cuius plurimus in medendo vſus ſignificata quædam habet hieroglyphica.

SANGVINARIVS.

CRudeliſsimum ſiquidem hominem, & humani cruoris auidiſsimum, per eam ſignificari notius eſt, quàm adnotare oporteat. Et Cimæta apud Theocritũ, Pharmaceutria, quam poëta tranſtulit ex Euphorionis Mimis, non aliter ab amore ſibi ſanguinem exuctum lamentatur, quàm ſi limoſa Hirudo corpori ſuo applicita fuiſſet:

Αἰαῖ ἔρως ἀνιαρὲ τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
Ἐμφὺς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας·
Heu crudelis amor noſtro ſaturate cruore,
Summæ affixa cuti velut hunc ſuxiſſet hirudo.

INSATIABILITAS.

B VErùm ea etiam inſatiabilitatis eſt ſignum, quandoquidem ad ſuctum admota non prius ab opere deſiſtit, quàm tota ſit ſupra modum ſanguine tumefacta; quod ita expreſsit Horatius:

Non miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo.

DE LEPORE MARINO.

MINIMA DE CAVSA EXANIMATVS: vel, DAMNA MVTVA.

QVi marinum Leporem pingunt humano tactum digito, mihi videntur ſignificare voluiſſe, vel hominem minima de cauſa exanimatum: quandoquidem ferunt eum qui non modò digito, verùm etiam virga Leporem marinum attigerit, quamprimùm eum exanimaſcere, & niſi promptuarium ſit remedium, etiam mori. Vel mutua damna ex eadem pictura libet interpretari: nam hieroglyphicum hoc apud veteres non inueni: quia humanus attactus Lepori etiam eſt exitialis, in Indico præſertim mari, vt à Licinio Macro traditum ait Plinius. Ita nuſquam non mollis Lepus. Nam & per ruricolam, mollitiem quandam effœminatam intelligi ſuo loco diximus inter quadrupedes, tum ob timiditatem, tum ob pulpamenti copiam, quorum vtrunque fœminarum proprium, cùm audacia virilis omnino ſit. Caro enim pars fœminea C dicitur. Neq; poſtremi nominis philoſophi ſunt, qui oſſa à mare, carnem à fœmina procreari velint, & ad embryi coagmentationem vtriuſq; concurrere genituram. Facit præterea ad effœminationis ſignificatũ, quòd Hippon Philoſophus ex ſeminibus tenuibus magis fœminas, ex denſioribus mares fieri contendit: quod tamen eorum diſſertationi relinquimus, qui naturæ ſecreta altiùs rimantur. Nam cùm ſint qui totam hanc fabricam ex mare conſtare dictitent, neque fœminam præter fomentum quicquam aliud conferre de ſuo, Anaxagoras tamen, Parmenides, Empedocles & Epicurus aliquid etiam ex parte matris ad generationem accedere aſſeruerunt, præcipuè verò Alcmæon: ſed vt Cenſorinus ait, is non definitè ſe ſcire confeſſus eſt, ratus neminem poſſe perſpicere.

SPONGIA.

SEd cur Spongiam prætereamus, quæ & ipsa inter aquatica enumeratur animalia, vtpote quæ refugiat ad tactum, seq́ꝫ in angustum colligat? Vtcunq́ꝫ verò, sua hæc habet hieroglyphica.

BIBACISSIMVS.

VVlgatissimum enim est, naturæ bibacioris hominem per Spongiam significari, ea quæ omnibus in promptu est causa, attactu solo tantum humoris exugendi. Quo accedit festiuum vulgi dicterium in Vespasianum iactari solitum, quod dictitabat eum procuratoribus pro Spongijs vti, quòd quasi siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Credebatur enim procuratorem rapacissimum quenq́ꝫ ad ampliora officia ex industria promouere, quò locupletiores mox condemnaret, atq́ꝫ ita ille eorũ rapto frueretur. Quòd verò scriptores hic siccos pro pauperes ponunt, cum Horatiana facit elocutione: vt Epistolis,

Sin prodesse tuis paulóq́ꝫ benignius ipsum
Te tractare voles, accedes siccus ad vnctum.

quippe, vt palàm est, pauper ad locupletem.

ABOLITVS.

AB Augusti tempore receptum est, vt pro abolitione Spongia capiatur, ex quo ille Aiacem suum, quam tragœdiã penitùs aboleuerat, in Spongiam incubuisse respondit, ad ensem alludens, in quem Aiax sponte sua incubuerat.

MOLLITIES.

ALij mollitiem etiã per Spongiam significari voluerunt: de quo Plutarchus opusculo eo, quo docet, qua ratione internoscere adulatorẽ ab amico possimus, Comici, cuius non ponit nomen, dictum citat: αἲ μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον τὸ πρόσωπον, Nisi corpus spongia mollius reddidero, de verberibus loquens, quibus eum cædendum interminabatur.

DE GLANI.

SErùm agè inter minutos hos proceriorem vnum aut alterum inferamus, vt ita pisciculorum, qui præmissi sunt, sordes emendentur.

PATERNA DILIGENTIA IN FILIIS EDVCANDIS.

PAternam in filijs educandis diligentiam, eamq́ꝫ accuratissimam exprimere si vellent, piscẽ Glanim pingere instituerãt. Oua enim is quæ fœmina destituerit, perseueranti custodia tutatur ad quadragesimũ & quinquagesimũ vsq́ꝫ diem: ab ijs deniq́ꝫ non abscedit, donec ita coalescat soboles, vt ab reliquorum piscium iniuria se tueri valeat. Tantumq́ꝫ eius affectum esse ferunt, vt dum oua deserere minimè patitur, à piscatoribus ea trahentibus in vada facillimè capiatur, tam ardenti animo, tamq́ꝫ pertinaci studio apud illa permanere contendit. Hæc Ælianus, qui Glanim etiam Siluri speciem similitudinemq́ꝫ habere dicit.

DE SILVRO.

ESt verò Silurus, vt veteres omnes autores tradũt, bestia malefica, quæ, vt inquit Plinius, & homines & equos deuoret. Sed & Glanim Pausanias ait hominum esse deuoratorem. Nequaquam verò Sturio esse potest neq́ꝫ Glanis, neq́ꝫ Silurus, cùm minimè fera esse possit Sturionis natura, tam molli delicatoq́ꝫ ore prædita, quæ siue ex porculetis in eam euadat magnitudinem

A nem, siue alterum sit genus, ἀπὸ τοῦ ὑὸς pisci nomen ὕκα apud Athenæum, atq; is inter grandiores. Idem verò autor, & Porcos, & Siluros inter Nili pisces enumerat. Et Hispania omnis Sturionem Sulium vocat, literis trāspositis, quasi velint Suilum dicere, hoc est, Hycam. Sunt quidem in Danubio Siluri celebres, sed nō minus hyca, qua de re aliquid dicit Hermolaus: sed hæc alij viderint.

DE THVNNO.

DE Thunno, cuius vsus tam recentis, quàm sale durati, frequentissimus per vniuersum terrarū orbem est, cùm nullo nō in littore capiatur, nihil aliud inueni quod hieroglyphicis inseri posset, nisi vel strabonem, vel limis oculis prospectantem, ex eo significari.

LIMI OCVLI.

LÆuo enim ille oculo plus cernit, vtroq; hebete: quare Byzantij frequentissima est eorum captura quo tempore transfretant, quia micantissimi lapidis, qui ab imo freti lucet, fulgore perculsi, in sinum qui ab læua est, numerosissimo diffugiunt cœtu. B Apud Æschylum legas, sinistrum oculum intorquere Thynni more. Sed hoc pertinet ad prouerbia.

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME REVERENDVM COSMAM GERIVM, DE IIS QVÆ PER PISCEM IN VNIVERSVM SIGNIFICANTVR, DE'QVE MARI mox copiose, ex sacris Ægyptiorum literis.

SVperiori anno cùm te & amicos alios Patauij philosophantes inuisissem, deq; vestris & nostris studiis (si modo mea in vllo studiorum genere censeri possunt) multa contulissemus, quibus explicandus scripta ego nescio quæ mea vobis legenda proposuissem, animaduerti Cosma studiosissime, pro tuo erga me amore, magna te affectum lætitia, quòd eum quem sciebas per longa temporum interualla multis & inuisis occupationibus à literarum studijs auocatum, audentem tamen inspiceres de literis aliquid reminisci, proindeq; veluti Entellum aliquem, cui iam gelidus tardante senecta sanguis hebesceret, in certamen accenderes & excitares, orare discedentē me cœpisti, vt istiusmodi generis scripta sæpius ad te legenda transmitterem. C *Ego tamen etsi te nostris nihil indigere existimabam, quem vniuscuiusq; doctrinæ præceptis & institutis abundare oportere persuasum habebam, qui apud eruditissimum Romulum Amasæum tota educatus adolescentia, nunc Bonamicum, Lampridium, & alios istic habeas, à quibus veluti ab oraculo, tuis omnibus satisfieri cogitationibus potest, neq; me quicquam tam reconditum, tam rarum de Musarum arcanis afferre posse, quòd illis & tibi, qui eos audis, non longè sit exploratius, quàm ego per interrupta totiens literarum studia potuerim obseruare, constitui tamen aliquid ad te mittere, quod meæ in te obseruantiæ signum & monumentum esset, idq; præcipuè delegi, quod si non doctrina, certè ipsa rerum varietate delectare posset. Nam cùm piscium quasdam species ex hieroglyphicis decerptas, & tui & mei amici quidam accepissent, supererat adhuc de piscibus in vniuersum, quid veteres illi sacerdotes Aegyptij sensissent, dicere. Id commentarium adhuc à nemine occupatum veluti τῆ λύχνῳ τῆς ὑὸς apud me diligentius asseruabatur, quod tibi dedicandum existimaui. Tu quicquid id fuerit, pro tua comitate hilariter suscipias velim. Videbis verò hîc quantæ fuerit abominationis apud Aegyptios Piscis, quem nos tanto mox honore prosecuti sumus, quantum inter mortales super eo sit vniuscuiusq; ferè nationis iudicio variatum. Sed ne tam longa morer epistola, rem ipsam hinc auspicabimur.*

PROPHANVM.

D

PROPHANVM in primis atque abominabile per piscem apud Ægyptios sacerdotes significari proditum, quem & pollutum aiebant, & à mensis suis amouebant, in eo scilicet piscium genus damnantes, quòd hi plurimùm alter alteri grassatur cibi causa: praeterea quòd nullius sit nutrimenti, tanquam facilè computrescat, vt cùm minimè asseruari possit, prouerbium in sordidos emanarit, Piscis repositus. & apud Plautum dicterium vulgatum, Piscis nequam nisi recens. Quinetiã constat Æthiopas illos qui sola piscium alimonia victitarũt, breuioris omnino vitæ quàm nos esse. Denique vt in Phædone est, apud Platonẽ, nihil nasci in mari Ioue dignum existimabãt. Sanè Zoroaster vnà cum Magis, inter animalia quæ bonis malisque genijs obnoxia sint, discrimen posuere, vt bonis dedicata opinentur, veluti canes, & volatilia, & testudines terrestres: malis verò, aquatica omnia: eumque beatum putant euasurum qui plura enecet.

DVÆ MORTALIVM CONDITIONES.

E

ILlud ad hanc vsque diem à Iudæis magna religione seruari manifestum, vt ex Mosaicæ legis præcepto piscem non attingant, nisi qui pinnatus sit, & squamosus: lubricos verò læuesque omnes auersentur: id quod ita interpretatur Adamantius, vt per aquas, mare vitę huius intelligat, in cuius fluctibus mortales assiduè volutamur: in hoc mari nostro pisces qui pinnulis iuuantur, & squamis muniuntur, ad superiora facilè sustolluntur, & aëri huic viciniores fiunt, veluti qui libertatem spiritus quærant. Talis est ergo sanctioris vitæ vir quisque, qui intra retia fidei conclusus, bonus piscis ab Assertore nostro nominatur, & in vas conseruationis immittitur. Squamosi verò quorsum? per hos intelligit idem autor homines qui parati sint vetera indumenta deponere, nouumque hominem inducere, & vt Gregorius Nazianzenus diceret, ἐγκαινίζειν. Latini Græcam secuti locutionem, encæniare dixerunt, vt ita omni mentis duritia deposita, animum Deo tractabiliorem offeramus. Qui verò neque pinnas neque squamas habent, ij in imis semper versantur vadis, & in cœno plurimùm volutantur, veluti sunt anguillæ, rhombi, & huiusmodi reliqua, quæ nequeunt ad aquæ summitatem ascendere, ad superiora quippe peruenire: atque ij sunt qui luto, hoc est, turpitudini & vitijs inhæsitantes, ad vitales auras superioremque spiritum attolli nequeunt: adeò carne turgidi, & vndecunque oppleti confertique sunt, vt neque deponere facilè quicquam possint, neque se attollere, aut ab ea cui affixi sunt fæce subleuare, hoc ita terrestrium affectu grauati, vt nullam cœlestium curam suscipiant, crapulæ tantùm, libidinibus, cupiditatibusque suis implicati: quibus quidem voraginibus hausti, simulatque ceciderint, nihil quicquam conantur emergere, sed ita recumbentes, in eodem quo hæserint luto volutari delectantur. Eodem inuoluuntur cœno philosophi qui naturæ tantùm principijs insistunt, ad naturæ verò ipsius autorem, cuius spiritus super aquas fertur, nunquam attolluntur. Eodem implicantur Iurisconsulti, qui leges non iustitiæ studio, sed lucri tantùm cupiditate profitentur. Eodem volutantur sacerdotes, qui cæremonias ore tenus prosequuntur, quid verò per cæremonias intelligi fieri've debeat, aspernantur. Quin etiam Oratores, neque non Poëtæ qui facundiæ tantùm vbertatem, affluentissimosque verborum fluctus, ingentemque vocum strepitum, canorasque nugas admirantur, quæ verò ad integræ vitæ institutionem faciunt, nihili pendunt, vnà cum superioribus in imo huiusmodi fundo, quippe vbi liuidissima

F

maximeque

A maximéq; eſt profunda vorago, ſupini detinentur. Atque hoc eſt illud profanum, quod vetus illa pietas tantopere auerſabatur. Gentes tamen aliquas inuenies (vt alienigenarum quoq; inſtituta conquiramus) quibus piſces ſacrificare mos fuerit, veluti Bœotij faciebant, qui ſelectiores quaſdam anguillas ex eo genere quæ Capaides appellantur, præcipuæ commendationis in Eubœa, dis immolare conſuerant. Paſsim verò piſcatores Neptuno Thunnum, qui maximus eſſet, ſacrificabant ſpe capturæ. Et Phaſelitæ Lyciæ populi ſalſamenta Cylabræ cuidam heroi offerebant, eius conditurae piſces ita puros arbitrati, vt deos etiã alios piſciculis huiuſmodi ſale conditis placari opinarẽtur. Sunt verò qui apud eos id ea de cauſa inſtitutum ſcribant, quia regio illa ab origine prima ſalſamentis ex piſce factis empta fuerit.

PVRIFICATIO.

QVòd verò Ægyptij mare profanum arbitrabantur, alij longè ſecus exiſtimarunt. Nam M. Tullius vbi rationes de parricidæ pœna commemorat, oratione pro Sex. Roſcio Amerino, ea potiſsimùm de cauſa inſui reos culeo di- B cit, ne cùm in flumen abiecti delati eſſent in mare, ipſum polluerent, quo cætera, quæ violata ſunt, expiari putantur. Ad hæc Proclus tradit, ſulfur & maris aquã ad purificationem adhiberi. Et Euripides Platonem ſecutus in Ægyptum, cùm morbo quodam implicitus, ſacerdotũ ſuaſu mari ſe expiaſſet, incolumitati redditus eſt: eáq; de cauſa verſum hunc ille iſtius rei memor ſuis poëmatibus inſeruit, θάλασσα κλύζει πάντα τ᾽ ἀνθρώπων κακά. Ariſtophanes quoq; tale aliquid attigit, cùm dixit: πρῶτους μὲν αὐτοὺς ὧδε θαλάσσαις ἤγομεν, ἔπειτ᾽ ἐλοῦμεν. Neq; ritum ignorauit huiuſmodi Catullus, vbi ita canit:

Ecquid ſcis quantum ſuſcipiat ſceleris?
Suſcipit ô Gelli quantum non vltima Thetis,
Nec genitor Nympharum abluat Oceanus.

Neq; temerè Clemens inducit Petrum, antequam cibum ſumeret Tripoli lauiſſe in mari, alibíq; libenter eum in eodem lauare. Et apud Homerũ Telemachus Palladi ſupplicaturus, in æquore manus lauit; quę quidem purificatio omnium gentium conſenſu de mari ſumpta, baptiſmum ab omnibus præuiſum nationi- C bus indicat, quæ ſola vera eſt purificatio. Diuinæ enim literæ per mare vnitatis numero baptiſmum intelligũt, vt Theologi docuerunt. Nam & Michæas propheta mare baptiſmum appellaſſe viſus, cùm dixit: Tu peccata noſtra in profundum mare demerges. Mare verò lauacrum huiuſmodi ea de cauſa nuncupatur, vt ſentit Euthymius, quòd animarum ſordes, quæ illic eluuntur, recipit, & quia purgat: omnia autem quantumlibet lutulenta flumina inuehutur in mare, latéq; ab eo admittuntur, ſed tamen nihil intra ſe continet ſordidi, fæceſq; omnes ad littora, ſed eas perpurgatas, continua reijcit alluuione.

DAMNVM ET VTILITAS.

AIunt verò qui ſacerdotum Ægyptiorum cõmenta curioſius ſectantur, Tritonem ideo biformem pingi ſolitum, ſuperiori quidem parte hominem, inferiori verò piſcem, vt ex humore nos & vtilitatem & damnum conſequi moneremur, cùm illi ex humana natura bonũ atq; proficuum, ex piſce non niſi perniciem interpretarẽtur. Sed enim de Tritone alibi. Quamvis autem apud Ægyptios perniciem piſcis ſignificaret, in oſtentis tamen boni ominis habitus eſt nonnunquam: vt qui Auguſto pridie quàm Sicilienſem pugnam claſſe committeret, in littore deambulanti exilijt è mari, & ad pedes procubuit, quaſi nuncius

Neptuni, amicitiam eius sibi cōciliantis: tanta fuit eorum hominum in quos co- D lebant deos vanitas & impudentia.

SILENTIVM.

SVnt verò qui Pythagoræ præceptū, quo edixit ipse, ἰχθύων μὴ γεύσασθαι, propter ἐχεμυθίαν quā religiose adeò præcipere cōsuerat, factū putent: piscium enim taciturnitate nihil est quietius, prouerbio inde desumpto, Pisce taciturnior: quapropter visi fuerint pisces Pythagoræ quodammodo contubernales. Et Lucianus Alcyone, ἄφωνα γοῦν δὴ πάγκαθ' ὕδατος διαιτώμενα: muta, quæ aquā incolunt. Ita Lucretius mutas eos natātes appellauit. Ex piscibus autem, vno excepto boca, cui à boando, id est vocem emittēdo nomen inditum, reliqui omnes dubio procul taciturni sunt. Et quamvis, vt apud Ælianum est, quidam, vt lacerta, chromis, aper, grunnire videantur, sibilare chalcis, & cuculum imitari coccyx, tenuia tamen ita sunt ea vocis indicia, vt inter vocales recenseri minimè mereantur. Nisi verum illud est quod Pausanias Arcadiæ fluuiū memorat, in quo pisces nascantur quos Pœcilias vocant, qui turdorum auium voces edant, quodq; similes in Aorno fluuio Philostephanus Cyrenæus memorat, quosq; vocales in Clitore E fluuio ponit Mnaseas Patrensis. Taciturnitatis verò huiusmodi quæ sit in piscibus, ita Flaccus meminit:

O mutis quoq; piscibus Donatura cygni si libeat sonum.

Quàm apposite autem & Claudianus silentiū hoc piscibus attribuit, dum Rhadamanthum ait loquacissimos viros, & qui ausi sunt arcana prodere, in pisces indui apud inferos iubere his versibus:

Qui iusto plus esse loquax, arcanáq; sueuit
Prodere, piscosas fertur victurus in vndas,
Ut nimiam pensent æterna silentia vocem.

Atqui Piscibus orientibus genitos, dicacissimos futuros ait Manilius quarto:

Néve sit vt primos animo præcedere pisces,
Garrulitas odiosa datur linguæq; venenum,
Verba maligna nouas mussantis semper ad aures,
Crimina per populum populi fert ore bilingui.

Sed vt ad Pythagoram redeamus, Plutarchus, Sylla, eum ait vesci solitū ijs quæ F dis immolata fuissent: cùm verò piscium nullus ad sacrificiū idoneus haberetur, ea quam pſitebatur religione ab eis abstinendū censuisse. Sed quantū pertinet ad sacrificiū, non cōstare id multis docuimus exēplis. Idē Pythagoras mare Saturni lachrymas esse dictitabat, quasi vellet ex hoc eius impuritatem innuere.

HVMANÆ VITÆ CONDITIO.

AEgyptij sacerdotes igitur, vti propositum est, mare perniciem vocabant, ea præsertim de causa, quòd cùm totius alimenti sui beneficia ex Nilo consequerentur, corrumpi eum simulac mari commiscebatur animaduertebant: atq; ita mare dicebant quod in humano genere vitale est vitiare. Vt verò scripturæ hieroglyphicę speciem aliquam oculis subijciamus, in Sai pro vestibulo templi, quod Palladi dedicatum erat huiusmodi visebatur argumentum: Infans, senex, accipiter inde, mox piscis, postremoq; omnium fluuialis equus: quod humanæ fragilitatis conditionem indicat à pueritia vergentis in senium, ac iterum repuerascentis: accipiter verò Deum, ac perinde amorem, quodq; in nobis diuinū est, ac vitā ipsam vitalem ostendebat. Piscis, odium simul atq; mortē, propter mare, quod exitium atq; perniciem appellitabant. Equus verò fluuialis impudentem violen-

A violentiam notabat, vt qui nec patri quidem parcat suo, verùm eũ interficit, vt matris ipse connubio potiatur. atq; ita propemodum concors ea discordia, quæ corporum temperaturam constituit, cùm dissidere penitùs cœperit, atq; vnum in alterum violentius grassari, mors inde sequatur necesse est. Fluuialis enim equus ideo pro dissidio ponitur, q; in duobus cõtrarijs elementis viuit, aqua & terra: noctu enim egressus aquis segetes depascit: & binis est vngulis præditus, vti boues: de quarũ quidẽ vngularũ distinctione in Sue satis ex diuinis literis disputatũ.



A *Nascimur*
B *Senescimus*
C *Viuimus*
D *Morimur*
E *Naturæ dißidio.*

ODIVM.

ODium itaq; per piscem interpretabãtur, maritimaq; demum omnia tanta religione & horrore prosequebantur, vt ne nautas quidem alloquerentur, rati vel ex eorum sermone se contaminari: ita eos arbitrabantur à communi omnium aliorum victu & moribus dissentire, cùm ex mari, quod Homerus nullius frugis esse dicit, victum hi tamẽ & necessaria sibi compararent, quæ Theon grammaticus apud Plutarchũ disputat Symposiacis: cumq; elementum id ab humana natura non solùm alienissimum, verùm etiam illi inimicissimum asseuerarẽt, nullum cum ijs commercium habere voluerũt, quod vel in mari gigneretur aleretúrve, aut id inhabitaret. Neq; tamen ignarus sum Plutarchũ de mari præclarè sentire, vt eorundem Conuiuiorum habetur decade quarta: sed nos hoc loco Ægyptiorum dictata, quę interpretanda desumpsimus, in primis cõmemoranda censemus. Nam illi cùm tam pertinaciter mare abominarentur, mosq; esset in sacrificijs sal adhibere, ne marino vterentur, id ex Hammonis fonte deposcebant: af C ferebatur enim inde sal è palma contextis cistulis, quod purum arbitrabantur, quia ex ipso fonte, non ex mari proueniebat, cuiusmodi salis vis magna in Noricis Rhæticisq; iugis atq; conuallibus circa fontium margines concretum vulgò reperitur, neq; alterius ferè tota Germania salis habetur vsus.

DIVINORVM AB HVMANIS SEPARATIO.

FVerunt è veteribus, qui segregationes aquarũ ab aquis, apud Mosen, ita interpretati sunt, vt animos quosdam spiritu suo vegetos expertesq; corporis assererent significari per aquas, quæ supra cœlos in firmamento longè alijs prestantiores cõsedissent: infrà verò, in ipsis quidem terrenis locis deteriores malignosq; morã traxisse, atq; etiamnũ trahere: idcircoq; dicũt, eas aquas quę supra cœlos collocatæ sunt, Deum laudare: per aquas autem eas quæ sub cœlis sunt collocatæ genios interpretantur, quantum spiritu naturaq; sua conari possunt, improbissimos, ab ea nimirum altitudine, quæ ad probitatem secundum naturam accommodatur, in ipsum imum prauitatis fundum, vitijq; sentinam deturbatos. Eas verò aquas vt turbulentas, vt seditiosas, vt affectuum perturbationumq; procellis & turbinibus fluctuantes exæstuantesq;, maria nõ iniuria nuncupatas fuisse, propter mutationis facilitatem, & momentorum voluntatis ele-

ctionisq́; motuũ instabilitatem. quam quidem interpretationẽ vt altè nimis re- D
petitam, & paucissimorum ingeniorum intellectui peruiã, Basilius haudquaq́; magnifacere videtur. Ægyptijs tamen argumentũ placuisse, indicium est, quòd cœlũ rore pluuiũ venerabantur, quòd humor huiusmodi à probis illis naturis defluere videretur, quæ propter mentis puritatem dignæ essent, quæ decentem accõmodatamq́; Deo creatori laudem redderẽt, disciplinamq́; illã cœlestem in inferiora sparsim diffundere proseminareq́; viderent. Minimè igitur mirũ est si mare sacerdotes illi vsqueadò abominabile existimabant, q̃ cœlestis roris puritatem cõtaminaret, & amaritudine sua dulcedinem eam omnem peracerbã redderet, eiusq́; indignationis ergò tantum in maritima omnia odium, vt etiã insulares vti profanos auersarentur. Et mox receptum apud scriptores, insulares omnes malos esse, Lerios autem pessimos: quod in Siculos haudquaquã meritò nõnulli detorsere, perinde ac in Leriorum locum Chios alij quidã substituerũt, nulla carminis habita ratione. Nam, vt hoc obiter explicemus, epigrãma est vetustum admodum, quod in vulgus prodijt, vulgatis in exemplaribus:

καὶ τόδε Δημοδόκου· Χῖοι κακοὶ, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ, E
πάντες, πλὴν Προκλέους, καὶ Προκλέας δὲ Χῖος.

Non sum nescius Chios hominũ nequissimos olim habitos, quod vt credatur, satis est Theophrasti iudicium, qui eos ait oratorem quendam senem ad Lacedæmonios destinasse, qui quòd eum puderet senectutis, canitiem succis fucauerat, cumq́; is publicè dicere incœpisset, surrexit Archidamus in ea tum Repub. longè princeps, dixitq́;: Quã obsecro sermonis incolumitatẽ habiturus est hic, qui mendacium non in anima solùm, verùm etiam in capite circumfert? Strabo tamen, decimo, carmen hoc Phocylidæ adscripsit, Leriosq́;, nõ Chios, ponit, vt legendum sit, λέριοι κακοὶ, & in fine, καὶ Προκλέας λέριος: cui lectioni ego magis faueo, quo χῖος, pro χῖος primam κατὰ συναίρεσιν producit. Quidam eruditissimus alioqui vir Patroclum pro Proclea reddidit. Carmen itaque in hunc modum vtrobiq́; restituendum:

καὶ τόδε Φωκυλίδου, λέριοι κακοὶ, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ,
πάντες πλὴν Προκλέους, καὶ Προκλέας λέριος.

Id nos ita Latinum fecimus:

Hoc quoq; Phocylidæ dictum, Lerij mali, at illud F
Non ita vti dicas, hic malus, ille minus.
Praui omnes inquam, Procleam si dempseris vnum,
Et tamen ipse etiamnum est Procleas Lerius.

In quam quidem poëtices amœnitatem quamvis κατὰ πάρεργον, ideo tamen deflectere collibuit, quia dum hæc commentarer venit in mentem mihi epigrammatis Cornelij Castalij Feltrensis, Iurisconsulti in foro Veneto clarissimi, quod neminem eruditum legisse pœniteat:

Afrani & Capito fratres, Neptunia proles,
Quorum iam tota est aurea facta domus:
Ambigitur multùm de vobis, peior vter sit:
Nam nemo id dubitat ne sit vterq; malus.
Iudice me Capito tu longè es pessimus omnium,
Et tamen est frater te quoq; deterior.

Quod quidem scomma desumptũ est ex epistola Phalaris ad Adimantum, quã cõmodi tui causa libuit adscribere: ἀκούω σε διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὁπότερος ὑμῶν ἐστὶ χείρων, σοῦ μὲν ἐκεῖνον λέγοντος, ἐκείνου δὲ τ' ἔμπαλιν σέ. ἐγὼ δὲ οἴομαι, μᾶλλον δὲ καλῶς πέπεισμαι, τῶν μὲν ἄλλων

ἁπάντων

A ἁπάντων ἐκείνους εἶναι κακίω· σοῦ δὲ, ὅτι ἐκεῖνον, ὅτι ἄλλους ἁπάντως οὐδ᾽ ἕνα· Audio te cũ fratre tuo altercari, vter vestrûm peior sit, cùm tu quidẽ illũ dicas, contrà verò ille te: ego verò existimo, imò perbellè mihi cõpertũ est, illum vtiq; alijs omnibus, te verò vno, neq; illum neq; aliorum hominum quempiam esse peiorem. Addam illud vnum, si non satis nugarum est, quod ad Phocylidæ nomen epigrammati Græco insertum pertinet, videndum an eò spectet id salse dictum à Cicerone epistola ad Atticum libri quarti nona, καὶ τόδε φωκυλίδου, vbi Pompeium perstringere videtur, qui licet egregiè de Repub. loqueretur, parum tamen aut nihil differret à cęteris. Vnde illud ad eundem Atticum lib. VII. Epist. Dionysius vir optimus, ego quos tu bonos esse dicas nõ intelligo, ipse nullos noui: id quod probando latißimè prosequitur. Sed nos iam satis.

NEQVITIA.

QVoniam verò mare ipsum in primis salsum est, & sal inde plurimum conficitur, totumq; illud elemẽtum si exiccari posset, in sal abiturũ est, Ægyptij ipsum quoq; sal ita auersabantur, vt ne pane quidem salito vescerentur: quippe B cùm viuendi, vt sæpe dictum, puritatem in primis adamarent, id fixum immotumq; animo gerebant, vt omnia nequitiæ irritamenta summouerent: itaq; sal ipsum summo studio reijciebant, quod meram esse nequitiã intelligebant, cùm propter calorem sal irritare libidinem, seminalemq; vim expergefacere & acuere feratur: vnde salacitas petulantiæ nomen. Exemplo verò sint ostrea & cõchylia in hunc vsum à nepotibus summo studio conquisita. Quin etiã mures abroso sale prægnãtes fieri tradit Aristoteles: ἁλιγενὴς pręterea Venus, illiq; salacitatis ergò fanum ad portum maris aruspices poni apud veteres iubebant. Et marini Dei omnes lasciuiores fœcundioresq; ponuntur à poëtis. Nimirum & illa Cœli virilia Saturni falce recisa, & in mare prolapsa, Venerem gignunt, quippe omnes fructuũ vires abscisæ, atq; in humores viscerum veluti in mare proiectæ, sicut illic Venerem, ita hìc libidinem gignunt. Theologi nostri sensu longè sciore sal accipiũt pro doctrina Euãgelica, idq; sibi velle quod capite Leuitici secundo dicitur: Quicquid obtuleris sacrificij sale cõdies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo: in omni oblatione offeres sal. quasi dicere velit legislator, C quodcunq; docueris, quodcunq; correxeris, in quacunque virtute versatus fueris, ad Apostolicam æmulationem atq; imitationem tete accommoda: sal enim terrę Apostoli, Domini ipsius testimonio. Nam sicut omnis cibus ad nutrimentum aptus, diceret Hesychius, omni modo sale conditur, ita omnis sermo vtilis ad iuuandum, Apostolicæ omni modo sapientiæ necessarium habet condimentum. Sed vt ad mare reuertamur, fluxum id atq; lubricum, non vti sal, solidum, & frugalibus vsibus commodum. Minimè prætereundus hic in diuinis literis locus, vbi legere est Iordanem fluuium retrorsum fontem versus cursum suum reflexisse, quod, vt D. Ambrosius opinari videtur, significat mollitudinem animi ad maris lasciuiam profluentem cursum tenuisse, & ad fontem, quippe ad originem, hoc est, Deum animi ipsius autorem cõuersum esse. Quoniam verò scriptum est partẽ aquæ Iordanicæ defluxisse in mare, partem verò conuersam substitisse, Adamantius qui per Iordanem baptismum intelligit, sententia priori non absimili figuram hanc esse dicit, vt per subsistentes aquas accipiamus eos, qui eo abluti lauacro in pietatis dulcedine perseuerãt: per eam verò partem quę defluat in mare, intelligamus eos, qui licet ad baptismũ venerint, in vitiorum tamen amaritudinẽ dilabuntur, eaq; salsugine corrupti, syncerae vitæ suauitate ca

reant, cùm manifeſtum ſit in tota hominũ vita nihil dulcius innocentia reperiri, peccato verò nihil amarius, etiam ſi quædam aſpectu primo dulcia videantur. Sic apud Salomonẽ legitur Eccleſiaſte: Nam in nouiſsimis, inquit, amarius felle inuenies, quod initiò dulce videbatur. Faciũt ad hoc & Græcorũ fabulæ. Nam Arrianus in Indiæ deſcriptione fuiſſe ait inſulam incultã in Erythræo mari, Noſolam nomine (ſed Noſorã apud Stephanũ legere eſt) centũ fermè ſtadijs à littore diſtantem, quam indigenæ Soli ſacram eſſe affirmarent, in quã nemo tranſiret, aut ſi tranſiſſet, nõ amplius appareret, quoniã eam vna Nereidum incoleret obſcuro nomine, omnibus viris qui eò nauem appuliſſent, commiſceri ſolitã, ac eos poſtea in piſces conuerſos in mare dimittere: quo ſcelere iratum ei Solem ex inſula migrare iuſsiſſe, neq; eam renuiſſe, precatam tamen vt inſita ſibi voluptatis appetentia euaneſceret, Deumq́; optatis annuiſſe, ac omnes, quos illa veneficijs mutarat in piſces, in homines rurſus ex piſcibus cõmutaſſe, vnde Ichthyophagorum genus emanarit. Ouidius tamen ait eam in piſcem mutatã, eoq; modo libidinis pruritus extingui potuit, ſi modò hæc eo loco intelligenda:

Nais, an vt cantu, nimiumq́; potentibus herbis,
Verterat in tacitos iuuenilia corpora piſces,
Donec idem paſſa eſt. IIII. Metamorph.

Atq; alibi apud eundem autorem piſce legas Venerem latuiſſe: fuſus enim fugatusq́; Veneris ardor, quonam euadat niſi ad frigidam piſcium naturam, in quibus nullus alimenti fomes, quo iterum ſuccendi queat? Hinc noſtris etiam ieiunijs piſcis apponitur, vt eius cibo laſciuiæ calor tepefiat, atq; hinc etiam occaſio aliqua caſtimoniæ requiratũ. Neq; obſtant quæ ſuperius de maris & maritimorum ſalacitate diſſeruimus, quia piſcium genus, vt nonnulli diſputant, tametſi degat in mari, ἀτρύγετος tamẽ ea de cauſa mare ſæpius Homero dicitur, quòd fructum nullum gignat, ſed fluuiorũ & imbrium dulcis humor per antiperiſtaſin amaritudinis corruptus, atq; in ſeſe collectus, veluti calor in aëre frigidiore deprehenſus, per frigidioris venti colluctationem in fulmẽ abit, ita hîc frigida materia quæ nõnihil terreni ſecum traxerit, intra calidam compreheſa, varia piſciũ genera producit, quorũ inſitum frigus tepore inde maris facilè cõfouetur. Non enim omnia piſcium genera progenerant, argumento eſt, quòd ſimulac in mare pluuiæ deciderunt, Solq́; flagrantius per ſudum irradiarit, extemplò videas ſuperficiem maris innumerabilibus piſciculorũ animulis pullulare, in quibus infinitus Apuarũ numerus, quę à Græcis ἀφύαι, quòd ex pluuia generantur, nomen accepere: oſtrea tamen ac cõchylia, quæ libidinoſa diximus, plus aëris admittũt, ac perinde ſpumoſiora ſunt, & ſalſugini coalita & applicita, quare minimè mirũ ſi accidat hæc ſalaciora fieri. Atqui nõ hîc teſtacea neq; cruſtacea inter piſces aſſumimus, ſed duo illa tantũ genera quę initiò poſita ſunt, vel lubrica, vel ſquamoſa: in his enim noſtra plurimũ dictio verſata eſt. quanq; Manilius eos qui Piſces horoſcopum habuerint, libidinoſos futuros præſagit Aſtronomicôn IIII.

Scilicet in piſcem ſeſe Cytheræa nouauit,
Cùm Babyloniacas ſummerſa profugit ad vndas,
Anguipedem alatos vngues Typhona ferentem,
Inſeruitq́; ſuos ſquamoſis piſcibus ignes.

AMICITIA FIRMA.

ALioqui ſal amicitiæ ſymbolũ fuit, durationis gratia: corpora enim ſolidiora facit, & diutiſsimè cõſeruat, vnde hoſpitibus ante alios cibos apponi ſolitum

A litum, quo amicitiæ firmitas ac perseuerantia significetur. quare plerique ominosum habent, si sal in mensam profundi contigerit: contrà verò faustum, si vinum atque id merum effusum sit. Vel, quia velut ex aquis sal multis & fusilibus in vnũ quoddam & solidũ coit, ita ex diuerso conuenientes in vnum animi coalescant, fiatque Platonicum illud, μία ψυχή.

A MVSIS ET GRATIIS ALIENVS.

SEd vt ad piscem reuertamur, cùm animalia reliqua tam terrestria quàm volatilia, multa dẽt & ingenij & docilitatis experimẽta, soli pisces indociles prorsus & stupidi sint, præter pauca admodũ, quæ vel in Delphino, vel in paucissimis aliquot admiramur, mos apud Ægyptios inoleuerat, vt cognomento piscis hominem à Musis & Gratijs alienum cauillantes appellarent. Sed qui piscium partes tuentur, multa etiam in eo animantium genere deprehendunt, quæ mentis aliqua vestigia præ se ferant, sed propter habitationis dissidentiã, ea hominibus minus cognita: terrestria siquidem & aëria domi propemodũ & in nostro ferè omnia municipio cõtemplamur, quare multa facilius licuit explorare: Ægy B ptijs verò ea minus innotuisse quàm alijs, qui nullum cum piscibus cõmercium habere voluerint. Nam vt reliqua huiusmodi multa dissimulem, in Eloro Siciliæ fluuio, qui vrbem Eloram à se ita nuncupatã præterfluit, cicurũ genus piscium fuisse tradit Apollodorus: inclamati enim accedebant, & cibum è porrigentis manu placidissimè capiebant. Citat Stephanus Chronicon primum, vbi hęc ab Apollodoro memoriæ demandata fuerint. At veterum parsimonia nunquàm satis laudari potest: nam apud Homerum nõ Græcos solùm, quo tempore circa Hellespontum militabant, piscibus abstinuisse comperias, sed & Phæacas, Horatij etiã nostri testimonio, helluones procosque ipsos Penelopes sola ganea nobiles, quamvis insulares essent, marinum obsonium nullum appetijsse. Vlyssis verò socios videas nõ nisi extrema necessitate coactos expiscari, quippe cõmeatu omni absumpto, ne Solis boues attingerent, nõ obsonij causa, sed vt famis ferociam, quę ob ingenitã importunitatem malesuada dicitur à poëtis, aliquo pabulo mitigarent. Videas apud Satyricos piscium esculenta, vtpote quæ tantùm ad luxũ & ingluuiem spectẽt, sæpius improbari. Neque lautiora aliter Romanis, C vbi se delicijs dedere cœperunt, cõuiuia fuere, quàm opiparè piscibus instructa, eo inquã tempore quo illis omni turpitudinis genere lasciuire licentius sibi permittebant, pristina prorsus abolita disciplina, quod Satyricus poëta carpit:

Atque ita defecit nostrum mare, dum gula sæuit
Retibus assiduis penitus scrutante, macello
Proxima nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum prouinciæ. Ne verò quæ Seneca in Romanorum luxuriam libro Quæstionum tertio refert, hîc stomachosius repetam, Catonẽ meritò admirari solitũ accepimus, quomodo ciuitas salua esse posset, in qua piscis pluris quàm bos venundaretur: quod in hac quoque temporum miseria passim fieri, manifestum est.

GANEA.

NEque quidem satis fuit piscibus in escarum principatũ admitti, verùm eò improbitatis & petulantiæ processere, vt soli sibi obsonij nomen vsurparint: nam veteres ὀψοφάγους, hoc est, obsonatores, vt Latini vocabulũ à Grecis mutuati dixerunt, eos appellabant, qui pisces vndecunque conquisitos studiosius compararent. Demosthenem aiunt cùm Philocratẽ cupediarię impudicitiæque crimi

naretur, cum ex auro proditorio & ſcorta & piſces cōmercatū accuſaſſe. Quin- D etiam pro Cteſiphonte, cùm quidam in comitijs eſſe iam comedendi horam clamitaret, Nullo, inquit, pacto bone vir nos hodie piſcedulos reddes: quaſi lurcones & ganeones ex vno piſcis eſu notare vellet. Antagoram poëtam Antigonus Rex increpuit meritò, cùm eum deprehendiſſet in Congro piſce cōdiendo diligentius intentum, quamvis ipſe regis curioſitatem conuerſo cauillo illuſerit non infacetè: Antigonus enim dixerat, Putas'ne Antagora, Homerum cùm illa ſcriberet, in Congro condiendo vnquam occupatum fuiſſe? cui Antagoras: Putas'ne Antigone Agamemnonem cùm illa faceret, quo quis modo congrū condiret, ſolicitum fuiſſe? Piſcem igitur pro ganea poni nō ignarus Horatius, cùm Iccium ad frugalitatem hortaretur, cumq; commendaret quòd tali eſſet animo præditus, vt neq; rerū opulentia moueretur, neq; vilioris cibi frugalitatē aſpernaretur, quippe qui in medio poſitorum abſtemius herbis viueret, his tamen ita contentus eſſet, ita ſibi rerum omnium opulentiam redundare putaret, ac ſi eum liquidus fortunæ riuus inauraret, id mox adiungit:

Verùm ſeu piſces ſeu porrum & cæpe trucidas: E

hoc eſt, ſiue lautiore victu, ſeu parco delectaris: per piſces delicatiores, vti dictū, epulas, per porrum & cæpe, frugalitatē intelligēs. Omnis enim caro, inquit Heraclitus, corpus eſt, vel corporis pars: maritimorū verò vis tanquā anima cōpacta, gratiā & voluptatē illis cōparauit. Sanè Plato, qui nihil ex Ægyptiorū opinione in mari naſci Ioue dignum dixit, marina ipſe corpora Dis amiciſsima arbitratus eſt: quare nonnulli aſſerunt Ægyptios ſacerdotes nō alia ratione maritimis abſtinuiſſe, niſi vt piè caſteq; viuerēt, veriti forſan, qui delicias omnes auerſarentur, ne piſcis & cibus eſſet ſimul & condimentū. Beatos enim illos tantùm iudicabant, qui ſimplicem ac neceſſarium cibum delicijs quibuſcunq; præferebant, quod & ſaluberrimum eſſe Plinius atteſtatur. Diodorus tamē primum ex radicibus, ſecundum ex piſce cibum apud Ægyptios fuiſſe contendit. Cęterùm nos de ſacerdotibus, nō de prophanis loquimur: nam & Horus ipſe autor Ægyptius, alios omnes dicit piſce veſci ſolitos. Neq; neſcimus ex lacu à Myride foſſo tantā fuiſſe piſcium capturā, vt argenti talentū ſingulis diebus vectigalis nomine reginæ perſolueretur. Aliarum verò gentiū ſacerdotes non modò piſcem F non abhorruerūt, ſed & loca quædā Dis ſacra eſſe cōmenti ſunt, vt ſolis ipſis piſces inde capere liceret: cuiuſmodi erant Rhiti in Attica regione iuxta Eleuſinorum fines aluei quidem ipſi tantùm fluminū, cùm aqua omnis, quæ illic flueret ac reflueret, marina eſſet, quæ loca Cereri & Proſerpinæ ſacra dictitabāt, ac perinde ſolis ſacerdotibus deberi. Quinetiā ætate noſtra, fluminum, ſtagnorum lacuumq; plurimorū expiſcationes ſacerdotū tantùm ditioni addictę ſunt. Quoniam verò pleriſq; locis mordet Eraſmus Chriſtianiſmi mores ſuper eſu piſciū & ieiunijs, dum modò ita dicit: Cùm olim præcipuus gurgitū luxus fuerit in piſcibus, mirum eſt hodie religionis cauſa vulgus piſcibus veſci. Alibi: Olim veſci piſcibus pro delicijs habebāt, & infami vocabulo dicebantur opſophagi: nunc ea res magna eſt ſanctimonia. Alibi his mordaciora cōminiſcitur, quaſi velit oſtendere, adactos eſſe nos legibus, vt ieiuniorū tempore piſcibus veſci cōpellamur. Reſpondemus ad hæc ex ſanctiſsimorū patrum ſententia, piſces nō ex edicto nobis oggeri, ſunt enim multa & frugum & olerū genera, quibus nutriri valeamus: neq;, vt per argutos ſalſoſq; iocos ritum perſtringit, ad ſanctimoniam vllius cuiuſpiam opinione ſpectare: ſed cùm Chriſtiano homini tum ſemper, tum

A tum in ieiunio maximè lasciuiæ omnis abstinentia proponatur, cibíq; in primis affluentia luxusq; corrigatur, pisces tamen ad ieiuniorum consolationem indultos esse, qui quidem delectare aliquantulum, saginare verò aut obesum corpus reddere minimè posint: nullius enim, vt sæpe dicimus, aut parui sunt nutrimenti, ideóq; cibus est corporibus, quod non Platonica tantùm, sed nostra etiam sibi philosophia deposcit, debilitandis idoneus. Sed Gregoriũ ipsum audiamus. Epistola eius est ad Augustinum Britanniarum præsulem, in qua quantum ad ieiunia pertinet, piscium esum ait ita homini Christiano indultum esse, vt hoc ei infirmitatis solatium, non luxuriæ pariat incendiũ: monetq; insuper, vt qui carnibus sibi abstinendum constituêre, sumptuosiora marinarum belluarum conuiuia instruere haudquaquam velint. Decret. dist. IIII. c. deniq;. C. & post pauca. Atqui ganeam ex pisce nõ ea tantum causa significari dicendũ, quòd auidius à lurconibus expetatur, q̃ quòd ipse quoq; piscis natura vorax est, quã quidem Virgilius notat, Ciri, propterea quòd Thetis Scyllã Nisi eius opem implorantem in piscẽ vertere noluerit, verita scilicet ne actutũ ab alijs piscibus deuorarẽt:

B *Nam miseros mutauit virginis artus*
Cæruleo pollens coniux Neptunia regno:
Sed tamen externam squamis vestire puellam,
Infidosq; inter teneram committere pisces
Non statuit, nimium est auidum pecus Amphitrites.

ANIMÆ.

NOn ignorandum verò pisces eruditioribus animas esse, quòd ex puriore quodam constent elemento, neq; multum concretus aliorũ morentur, primíq; animatorum à Deo creati, vt obseruat Philo, quodammodo animalia, & non animalia, vel vt ita dicam, mobilia inanimata, quibus ad solam corporis incolumitatem Deus animalem spiritum afflarit, veluti sal carnibus ne putrescat adhiberi solet. Apud Festum Pompeium legas genus pisciculorũ maiorum pro animis humanis Vulcano dari solitũ, quotannísq; piscatorios ludos trans Tyberim in area Vulcani mense Iunio celebratos. In quo illud animaduertendum, vulgatos Festi codices in damno esse, cùm in antiquo manu scripto legerim, q̃
C id genus pisciculorum viuorum datur ei Deo pro animis humanis: non autem genus pisciculorum maiorum: nam si maiores, quomodo pisciculi? Est & alterũ eodem loco mendum, quòd scriptum est eos ludos fieri solere à pop. Rom. cùm vetus codex habeat, à prætore Rom.

INNOCENTIA.

NEq; desunt qui piscem innocentiæ hieroglyphicum esse contendant, cùm omnino sint innocui, neq; elementũ suum ad insidias alijs inferẽdas transgrediantur. eóq; spectare dicunt Pythagoræ præceptum, qui abstinendum esse piscibus edicto cauerit, ne persequerentur insontes.

DÆMONES IMPROBI.

ALij per animalia quæ in aquis degũt, improbos dæmones significari tradiderunt, vt in sacris literis Ionethes Chaldæus interpretatur: & superius vbi segregatas aquas ab aquis exposuimus, aliorũ quorundã sententiam idem sentientiũ recitauimus. Sanè Magi dæmonas aqueos dicũt lasciuiæ libidiníq; præfectos: & marinos deos vetustas omnis pro hieroglyphico lasciuię posuit. Et pisces maris Euthymius ait positũ pro dæmonibus, qui inter vitæ nostræ fluctuationes versantur, & in amara prauorum salsugine vitam ducunt.

GENTES. D

IN Chriſtianę verò pietatis inſtitutionibus, gentes quę diuinum cultum nondum ſuſcepiſſent, per piſces indicabantur. Atqui gentes huiuſmodi dæmonũ cultui paſsim deditæ erant, quare piſcatoribus hæc à Deo prouincia demandata, vt piſces in ſacerdotum imperia redigerentur. Porrò Aſſertor noſter Euangelio piſces aſſos comeſt, quod indicat, ſacrificium quod offertur Deo, non elixum, ſed aſſum eſſe debere, fidem quippe veluti igni probatã, & ſancto feruentem ſpiritu offerẽdam. Eodem reſpicit, Ambroſio teſte, Seruatoris eiuſdem noſtri dictum Euangelio, ſimile eſſe cœli regnum reti miſſo in mare, quod piſcium genus omne congreget, quæq; ibidem ſubſequuntur: vbi nimirũ de mortalium animis ſermo eſt, quæ ad ſanctioris vitæ inſtitutionem attrahant. Quin & Propheta cùm de piorum congregatione loqueretur, ſuper maria fundatam eam dixit. Apertiſsimè Eſaias: Ecce, inquit, gentes quaſi ſtillæ ſitulæ. LXX ſic reddidere, Sicut aquæ multæ, quod idem eſt.

IGNORANTIA.

SQuamatum quidem & pinnulatum piſcium genus ſatis expoſitũ eſt ex Origene, quæ ſcilicet eius hominis hieroglyphica ſint, qui veterem poſsit hominem exuere: ideoq; omne quod habet ſquamas & pinnulas, tam in mari quàm in fluminibus & ſtagnis, electo populo comedere conceſſum eſt. Illud addendũ ex Heſychio, ſquamas ignorantiæ hieroglyphicum eſſe, quæ quidem opera beneficioq; ſcientiæ excuti amoueriq; poſſunt. Id in Paulo liquidò commonſtratum, qui cùm veritatem ignoraret, cæcus factus eſt: addita verò Chriſti doctrina, quã Ananias ei prędicauit, ceciderũt vt ſquamę ab oculis eius, & mox vidit. E

AQVÆ.

ASſyriorum verò religio fuit, vt piſcibus abſtinerent in Rheæ veneratione, quæ quidem ea illis dea erat, quæ pluuijs potiſsimùm dominatur: ῥέω enim fluo eſt: putabant enim illi ex aqua & aëre naturam rerum præcipuè conſtare, proq; vnda piſces, pro aëre columbam venerabantur: de qua ſuo loco dictum.

FACELITIS.

QVamvis alij factum hoc in Facelitidis deæ, quæ Veneris fuiſſe filia perhibetur, cultum aſſerunt, eamq; olim in piſcem cõmutatam, quam Syrij pro dea coluere, atq; in eius honorem Baſſo referente piſces argenteos in templa detulere. Chalon amnem in Syria ponit Xenophon, in quo magni & manſueti piſces, quos Syri veluti ſacroſanctos habent, eosq; violari, æquè ac columbas, nefas putant. F

DERCETO.

QVin & Derceto, ſiue vt tradunt alij, Atargaten, muliebri effigie, quæ in piſcem ab vmbilico deſineret, ſummæ venerationis deam in templis apud Aſcalonem habuere. Et vt his finem imponamus, Oxyrynchitæ Ægypti populi piſcem vrbis ſuæ cognominem ſummo cultu pro dea coluerunt, hicq; canem & mactare & eſſe ſoliti ſunt in Cynopolitarum ignominiam & opprobrium, quòd illi piſcem Oxyrynchum apud ſe pro deo habitum, comedere non verecundarentur. Cynopolitarum enim deus Anubis fuit, quem canino, vt ſuo loco dictum, capite faciebant.

HIEROGLYPHICORVM TOMI primi finis.

HIEROGLYPHICORVM IOANNIS PIERII VALERIANI BOLZANII BELLUNENSIS, COMMENTARIORUM, SIUE DE SACRIS AEGYPTIORUM, ALIARÚMQUE GENTIUM LITERIS,

HIEROGLYPHICORVM

IOANNIS PIERII VALE-
riani Bolzanii Bellunensis, Commenta-
riorum, siue de sacris Aegyptio-
rum, aliarúmque Gentium
literis,

TOMVS II.

In quo adiecti sunt à CAEL. AVGVSTINO CVRIONE duo libri, multa pulcherrima Hieroglyphica, quæ à Ioanne Pierio aut prætermissa, aut non satis explicata fuerant, continentes.

BASILEAE.

ILLVSTRI AC GENEROSO heroi D. Ioanni Iacobo Fuggero, Kirchbergæ, Vveissenhorni, &c. domino, literarum præsidi, ac studiosorum omnium Mecœnati, Ioannes Pierius Valerianus S. P. D.

Cum ea munera, quibus humanum genus Deus liberalißimè honestatū voluit, mecū ipse cōsidero, IO. IACOBE Fuggere heros ornatißime, in eam opinionē adducor, vt existimē nullū maius reperiri posse, quàm literarū flagrans studiū, vel discendi cognoscēdíve cupiditatē potius, ex quibus & rerū bonarū voluntatem excitari, & verarū intelligentiā nasci perspicimus, nihílq; in rerū natura existere, quod ita tum mores erudiat, tum viam quasi muniat ad summū splendorē consectandum, quàm παιδείαν humanitatē inquā atq; doctrinā. Idem planè te sentire video, qui cùm omnem semper excellentē in societate humana virtutē memorabilē extitisse cognoueris, tum ingenij, doctrinæ, sapientiæ honores præcipuā habuisse erga mortale genus famam ac cōmendationē non ignoras. Hanc vt verā & expressam minimèq; adumbratā tibi cōparares, nihil prætermittendum putauisti quod ad verū ingenij cultū, animúmq; doctrina informandū pertineret. Lustrandam itaq; primò vnà cum fratribus Galliā eruditißimis hominibus & liberalibus studiis affluentē, mox Italiā omniū bonarū disciplinarū altricē censuisti: ac inde eam sapiētiæ morúmq; laudē paulò pòst ad tuos reuersus vestræ Germaniæ ostendisti, vt iam omnes cognoscerēt te nō solùm eximiā ad recta vitæ instituta progreßionē fecisse, sed eos etiā aditus quasi adaperuisse, quibus lætos vberésq; fructus ad genus humanū redundaturos et sperarēt, et iam etiā cernerēt: eámq; spem et expectationē de præstanti cōsilio tuo, successus planè cōfirmauit et auxit. Videmus enim admirabilē illam tuam virtutē non modò elegantißimarū artiū institutione, scientia ac iudicio cōmendari, sed etiā animi magnitudine, clientelis, munificētia, liberalitatéq; mirū in modū illustrari, vt cōmoda, quæ ex tanta tua fortuna & amplitudine omnino maxima sperabamus, longè maiora nos iam cōsecutos fateamur. Quamobrē vt multa prætermittā, egregia quadā ac planè inuicta animi celsitudine te præditū declarasti, cùm maximas opes profunderes, vt bibliothecam magna librorū Latinorū, Græcorū, Hebraicorū, aliarumq; linguarū multitudine ex Italia, exterisq; prouinciis cōportata cōstrueres & exornares, vt quàm multorū hominū studia laudatißimo exēplo ad dignitatē, ad rectiorū disciplinarū cultū excitares. Tua enim semper laus erit, tibiq; acceptū referre debebūt studiosi, quòd multis cōmodis fruūtur, et quòd animū optimarum artiū scientia disciplinarūq; studijs excolere poßint. Verùm his in omnes collatis beneficijs, quæ maxima sunt, acquiescendū tibi minimè iudicasti, quin potius maiora moliris, ac alterā illam planè regiā benignitatē adhibendā, dum afflictos recreas, iacētibus dexterā istam tuā pietate præstantē porrigis, de bonorū cōmodis & ornamētis cogitas: dum omnes deniq; liberalitate immortalibusq; beneficijs tibi deuincis. Siquidem existimasti te pro tua fortuna posse, pro acerrimo singulariq; iudicio debere, vt curares tenuiores, felicioribus tamē auspicijs natos adolescētes, tuis sumptib. in Germania, Italia, & Gallia benignè tantisper fouendos & sustentandos, dum eos in omni bonarū artiū genere progressus fecissent, vt docendi alios munus iam suscipere ac obire poßint. Quo quidem instituto nullū illustrius, nullum ad cōmemorationē nominis tui cum omni posteritate adæquandā aptius esse iudicamus: hac enim ratione declaras te maximo semper honore dignū, teq; perstudiosè ea sequi, ex quibus vera, non adumbrata, laus nascitur, & nomen tuū tot etiā & tam præclaris testimonijs virtutisq; monumentis ad omnē memoriam cōmendatū celebrabitur. Nam quæcunq; accuratius nunc scripta & expolita Germanorum opera sunt, ea ferè omnia ad te missa, & tuæ felicitati credita legūtur: & si nō autorum cōmendatione, vel tuo saltē nomine sunt in manibus. Tibi debetur (de alijs eruditißimorū virorū lucubrationibus, quæ satis

multæ sunt, nihil dico) quòd Demosthenē, Aeschinem, Isocratem, Pausaniā, ad nostrorū hominum cognitionē translatos habemus, dum eruditione præstātem virū Hieronymū Uuolfium in clientelam suscipis, ac præmijs ornas. Hæc cùm sermone omniū ad nos perferuntur, cùm in editis libris videmus et legimus, felices eos iudicamus, quib. Dei beneficio datum, vel vsu familiaritatis, vel officijs aliquib. tibi cōiungi, qui à tantis ornamentis cōmendationē ducis. Quapropter ego primus fortassis eorū, qui ne de facie quidem te norint, accuratè operā dedi, vt aliqua in re animū tibi atq; obseruantiā probare meam. Nam Hieroglyphicorū meorū cōmentariorū alterū Tomū ad te mittendū censui, vt vnicum studiosorū ornatorē, cunctarumq; artium bonarū præsidem: adductus nō solū humanitate ac benignitate tua, plurimis quidē & amplissimis officijs perspecta studiosis omnib. verùm etiā, vt iā dixi, opinione quæ apud me est, de egregia tua erga literas promouēdas volūtate. Cui quæso aptius ac cōuenientius huiuscemodi scripta mitti possunt, q̃ ei qui ita illa semper amauit & excoluit, vt in his ipsis vel tractādis, vel iudicandis longè omnib. præstet, ac maximè insignis habeatur? Accessit huc et similitudo quædā, quā te habere video cū ornatissimo Florentinorū principe Cosmo, qui cùm familia Medicea ortus sit, hoc est, sapientiæ stirpe, auita quadā benignitate solus hoc tempore in Italia inuentus, literarū, venustatis, elegantiæ, atq; adeò virtutū omniū vindex. Quamobrē cùm singulos ferè Commentarios amicis varijs inscripsissem, priorē Tomum in vniuersum huic optimo Principi tuendū cōseruandumq; permisi. Pari ratione satis feliciter agi cum hoc altero Tomo iam existimaui, si eum in tuam clientelam de me absente, deditissimo certè, tanquā præsente susceperis, quod te facturum pro singulari tua humanitate minimè dubito, cùm iam Fuggerana domus in ipsa Germania nō solùm singulos ac vniuersos debitis officijs cōplectatur, sed virtutis ipsius quasi seminariū existat. Præterea si requirendus erat literarū patronus, quis hoc tempore citius comparandus, apud quem tanquā portum, ipsæ contra barbariam opem et patrociniū inueniant? Equidem quod ad me attinet, quotiescunq; ad ingenium, studia, & instituta, tua inquā et Cosmi Medicei cōsideranda animū confero, non possum non cōfiteri me maximo cumulari gaudio, cùm propter multa, quæ et sapiēter facitis, et optimè ratione temporū habita statuitis, tū quòd in tanta bonorū Principū orbitate, tātaq; beneficorū & liberaliū hominū inopia, qua hodie passim in orbe Christiano (quod pudet dicere) laboramus, pro humanitate, pietate, ac liberalitate prolixa, alijs libentissimè ea largimini, quæ magnis laboribus singulari industria consecuti estis: quodq; omnes intelligūt vos in beatis & omni copiarū genere florentibus ciuitatibus principem locum tenere, in summa tamen vestra fortuna virtutis laudem magis enitescere, quàm fortunæ gratiam. Quæ iam tuæ δόξῃ adferimus, explicationē continēt eorum quæ sacerdotes Aegyptij ἱερογλυφικῶς circa corporis humani fabricam commēti sunt, auspicati à capite longè nobilissima parte: ne quis existimet hos ipsos Aegyptios ita brutorū cultui deditos, vt non etiam hominē qua meretur veneratione susceptū reliquis omnibus prætulerint, ac μικρόκοσμον agnouerint. Nam si multa eruditi viri admirati, quæ illi in eo animantiū genere quod nos rationis expers ducimus, obseruassent, longè ea plura sunt, quæ solo ex homine sacrarū apud eos literarū materiā ad sua illa hieroglyphica suppeditarint, quippe cuius membra singula in huiusmodi mysteria receperunt. Hasce meas lucubrationes separatim eo nomine tibi deberi intelligebā, quo studiosi & boni omnes cōmuniter ingenij sui monumēta tibi deberi profitentur. Et certè si iusti rerū æstimatores esse volumus, literati, optimisq; studijs dediti, nulla alia ratione maiorē suorum laborū commendationē sperare possunt, quàm si in eius Principis nomine illas apparere fecerint, in cuius autoritate et iudicio præcipua proborum doctorumq; pars acquiescit, & qui animi magnitudinem diligentia, integritate & consilio sustinet, atq; tum literarum gloria, tum etiam sapientiæ laude fruitur. Uale.

IO-

IO. PIERII VALERIANI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM, AD IOANNEM IACOBVM FVGGERVM, DE IIS QVAE PER CAPVT SIGNIFICANTVR, EX *sacris Aegyptiorum literis.*

PRINCIPIVM.

PRÆCIPVVM quidem Capitis hieroglyphicum apud omnes fuit, vt ex eo principium intelligeretur: id vel frequentissimus autorum vsus, vel nominis ipsius indicat originatio: siquidem ita vocatum ait Varro, quòd ab eo capiant initium & sensus, & nerui. Vel cotidianus sermo apertè declarat, dum aliquem esse huic vel illi rei caput dictitamus: dum à capite aliquid exordiri: dum in prouerbijs, piscem à capite primùm putere, Græci dicunt, cùm malorum publicorum & priuatorum causam in reipublicæ vel familiæ cuiusquam principe consistere profitentur, ad id Platonicum scilicet innuentes, tales esse ciues, quales qui primatum inter eos obtinent. Et Cicero, caput esse ad beatè viuendum securitatem ait. Pro præcipuo verò, ad Appium epist. An tibi obviam non prodirem? primùm Appio Claudio, deinde Imperatori, deinde more maiorum, deinde, quod caput est, amico. Sed quid alienis adeò immoremur, cùm nostris abundè vti possimus? Ipso statim Bibliorum principio, Beresith, Aquila vertit, ἐν κεφαλίδι, in capitulo, quòd caput initium custosq; rerum sit: vulgata editio fecit, In principio, quod hieroglyphici esset interpretamentum. Alij dixerunt, in capite, in Filio: nam mundus per ipsum factus est. Quod verò in Esaiæ visione habetur de Seraphim duobus, qui senis singuli alis præditi, binis caput Dei velabant, binis alteris eiusdem pedes obtegebant, per adopertum caput, exordia Dei incomperta esse interpretatur Adamantius: per obtectos verò pedes, nouissima non comprehendi: sola media in conspicuo esse, opera quippe eius, diuinæ indicia prouidentiæ, cœlorum motus varios, Solis, Lunæ, stellarumq; progressus, terræ, maris, & aëris vicissitudines, & quęcunq; in rerum natura suo sunt ordine disposita: sed enim quæ ante ista fuerint, nouit nemo. Ex ijs quæ sunt, Deum intelligimus: post hæc quæ futura sunt, credere quidem possumus, sed scire nequimus. Vnde legas apud concionantem in diuinis literis Regem: Annunciate mihi priora, & nouissima quæ erunt, & dicam vos esse Deos.

DIVINITAS.

IN Deo sanè Caput cùm ponimus, id quod in eo constat diuinitatis intelligimus, quæ cuncta scilicet præcedit, & cui omnia subiecta sunt, diceret Eucherius. Idem & Hieronymus tradit eo libello, in quo, quid sit diuinitas, explicat. Tam insano verò cultu Ægyptij caput omne venerabantur, vt à capitibus & armis brutorum prorsus abstinerent, diuinitati iniuriam facere arbitrati, si quis illa esitasset. Platonici tradunt humanum caput ad mundani orbis similitudinem compactum, in eoq; duos animæ diuinos circuitus interlocatos, esseq; membrum diuinissimum, ac reliquorum omnino princeps: reliqua, vt capiti seruiant adiuncta. Caput, ait Hierosolymitanus Hesychius, vt hoc obiter addamus,

vniuscuiusque animalis ratione pollentis mens dicitur, cuius sedes cerebrum: D
vnde caput, & cuncta quæ adhærent iecori, super altare in holocaustum pone-
re iubemur: nam & cor & iecur cõcupiscentiæ nostræ impetum, motumque con-
tinet. Hinc Paulus nobis bene precatus, Pax, inquit, Dei quæ exuperat omnem
sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras. Idem Hesychius huc
adnectit illud ex Esaia: Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta
pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas: quod enim in nobis est rationis, vt
dictum, in vtroque habitat, & corde & cerebro. Non decet autem mentem so-
briam diuidi, sed esse veluti vinculum, quod affectus nostros ad sanam rationẽ
adiungat atque deuinciat.

DOMINIVM.

ET quamvis per se caput principatus indicium sit, longè tamen significãtius
hieroglyphicèque magis id ostendit, si fascia redimatur, siue ea corona, siue,
vt apud Græcos, diadema vocetur. Nam & coniectores eo redimiculo caput
insignitum per somnium visum, dominij signum autumant. Sed enim diadema-
ti suus est locus inter vestimenta, vbi reliqua tractamus insignia: nunc de capite E
simpliciter verba facimus.

MVNDI MOLES.

SErapidis simulachrum apud veteres autores celeberrimum, cœlum habere
caput dicebatur. Vnde Eustathius eruditè primo Iliados, veteres ait cœlum
pro capite accepisse: atque ita Pallas de cœlo descẽdit, incitatiorem Achillis iram
compressura. Sed quoniam multa super eo toto opere dicẽda sunt, quòd id sibi
numen Ægyptij pro rerum natura confinxere, nõ importunum fuerit loco hoc
totam hieroglyphicam eius effigiem, per quam mundi totius moles indicatur,
semel eo modo describere, quo exhibita est ab oraculo, quod vt fertur ipse de se-
ipso in Nicocreontis Cyprij regis gratiam his carminibus enunciauit:

εἰμὶ θεὸς τοῖος δέμασι οἷον κἀγὼ εἴπω,
οὐράνιος κόσμος κεφαλὴ, γαστὴρ δὲ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ' οὔατ' ἐν αἰθέρι κεῖται,
ὄμματα τηλαυγὲς λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Sed quoniã in Macrobianis aliquot codicibus pro lectione quæ est, τοῖος δέμασι, F
legere est castigatiore versu, τοῖς δὲ μαθεῖν, si cui ea magis arrideat, dicamus:

Sum Deus, vt discas, talis, qualem ipse docebo,
Cœlestis mundus caput est, mare venter opacum,
Terra pedes, aures versantur in æthere summo,
Lux, oculi, quam solis habet splendentis imago.

Vbi animaduertẽdum, ventrem pro mari, & vice versa, mare pro ventre etiam
apud alios accipi, præsertimque apud coniectores. Nam Hippocrates Cous ho-
rum sententiam secutus, eum ægrotum qui per nocturnã imaginem mare per-
turbatum viderit, morbo ventris tentari conijcit, idque minimè contemptui ha-
bendum iudicat, qui adhibitis remedijs, quo nutricatu is curandus sit, statim do
cet. Quin apud nos etiam in sacris literis aliquid in hanc sententiam de Deo le-
gere est. Nam, vt Cyprianus ait, mali dæmones ita per fabulas ea deprauabant,
quæ manifestissimis passim verbis in diuinis literis explicantur: vt illud in hanc
sententiam apud Esaiam LXVI. Quam mihi sedem ædificabitis? aut quis lo-
cus ad requiem mihi? cœlum mihi thronus est, terra autem scabellum pedum
meorum. quod, quo sit intellectu accipiendum, videris apud Adamantium su-
per

A per Genesi, homilia prima. Apud Hieremiam XXIII. Non'ne cœlum & terram ego impleo? Et Prouerb. XV, In omni loco oculi Dei speculãtur bonos & malos. Hinc Cyprianus idem, in abditis & secretis vel semotis locis, in cubiculis etiam ipsis, orandum monet, idq; magis fidei conuenire, vt sciamus Deum vbiq; esse præsentem, audire omnes & videre, & maiestatis suæ plenitudine in abdita quæq; & occulta penetrare. Cùm itaque veteres per Serapin vniuersam mundi molem, & ipsa rerum principia intelligerent, certatim cum templis magnificentissimis honestarunt: cuiusmodi ea fuerunt quæ in Memphi & in Alexandrea celebrabantur. Pausanias Athenis etiamnum templum Serapidis fuisse narrat Ptolemæi in gratiam structum. Inuaserat autem Ptolemæum Lagi superstitio ex dæmonis apparitione, qui iusserat, vt apud Eustathium est, mitti nauem, quæ appulit, Phocidi, & accepto inde oraculo Sinopen accessit, indeq; Iouis Serapidis simulachrum transtulit, quod quidem cuiusnam esset materiæ discerni non poterat, nempe vt chaos ipsum, cuius symbolum erat, præ se ferret. Et quod illi simulachrum in templo Alexandreæ ita vastum erectum est, vt dextera vnum parietem, alterum læua perstringeret, ex omnibus metallorũ lignorumq; generibus compositum ferebatur, vt nihil non cõplecteretur quod terra B vel proferat, vel intra viscera abditum occultarit.

LOCVPLETATIO.

EA autem potissimum de causa Serapis in cultu erat, quòd persuasum mortalibus fuit, inde locupletiores diuitias obuenire. Ait enim Psellus, dæmonas nobis sæpe diuitias polliceri. Porphyrius magnorum dæmonum principes Serapin & Proserpinam agnoscit. Nam omnino qui apud Ægyptios Serapis, apud Græcos Pluto est, & Pluto idem qui diuitiarũ deus. Hinc auarissima meretrix apud Catullum solicita est vt ad Serapin deferatur, cui preces allegет, diuitias & opes petitura, quòd is dæmonum princeps locupletandis supplicibus dare operam, eius superstitionis errore crederetur, atq; ideo gestare calathum, de quo paulo pòst plura, vnde bona hæc liberalissimè depromerẽtur: nunc pauca hæc pro re sufficiat attigisse.

C LVCRVM.

EST & lucri signum caput, verùm id apud cõiectores: illi enim capitis magnitudinem insolitam, per nocturnã imaginem oblatam, diuitiarum accessionem significare tradunt, propterea quòd vulgò numi, vt apud Artemidorum est, capita vocantur.

SALVS.

REceptum etiam est apud omnes, vt caput pro salutis hieroglyphico ponatur, idq; in extremo discrimine cõmendare, id adiurare, id deuouere. Hinc totiens apud Homerum ea loquendi figura, ἐπ' ὀδυσσῆϊ κάρη, ἐπ' ἐμοῖο κάρη. Hinc Tib. Gracchus cùm salutem suam populo commẽdaret, manu capiti superposita ire perrexit in Capitolium, quod illi malè vertit, interpretantibus inimicis, cum eo signo diadema sibi deposcere. Tale aliquid apud Aristophanem Acharnanibus legas, dicente Dicæopoli: Et si non iusta profatus fuero manu supra caput imposita, quæq; vniuersus approbet populus. Sed & portenta huic subscribunt significationi: tacta siquidem de cœlo Cæsarum æde, capita omnibus statuis simul deciderunt: quo quidem ostento præmõstratum est, Cæsarum progeniem vnà cum Nerone eius gentis vltimo defecturam.

DOCTRINA IMPERIO'VE PRÆSTANTES. D

ANtiquum autem fuit institutum, eos honore numismatū decorare, qui vel doctrina vel imperio cæteris antecellerent. quare Mitylenæi Sapphûs imaginem numis impressere, Homerum Chij, autore Strabone. Horum exemplum secuti Mantuani principes, Maronis sui speciem in numis aliquandiu expressere, non immeritò sibi alumno eo applaudentes, qui Venetiam vniuersam sui nominis celebritate sempiternæ gloriæ commendarit. Plurimùm verò principum imagines posteritati per eiusmodi monumenta innotuere, neq; numis tantùm, verùm etiam gemmis expressæ: vt tot statuarum memoriam, quibus non suam tantùm similitudinem humano habitu insignem esse voluerunt, verùm etiam facies suas dijs adscribi, vtq; ipsi eorum nominibus vocitari se iusserint, prætereamus. Longè illud simplicius, quòd Octauianus Augustus numum cusit in quo singula ex vtraq; facie capita, atq; ea quidem pulcherrimè elaborata: eorum alterius inscriptio est, DIVOS IVLIVS. alterius AVGVSTVS DIVI F. quam quidem inscriptionem multis alijs in monumētis vsurpauit, vt in lapidibus qui ruinarum iniuriam effugerunt, passim Romæ legitur: cui vt adblandiretur Maro, Æneidos sexto, Diuî eum genus appellauit: in antiquissimis enim Romanæ bibliothecæ codicibus habetur, AVGVSTVS CÆSAR DIVI GENVS. E Idem cùm Sphingem repudiasset, qua tabellas signare solitus erat, non sine multorum conuicijs, qui ænigmata illū missitare cauillabantur, Alexandri aliquandiu imagine signauit, quoad sua demum vti collibuit, cùm autoritatis iam validissimè corroboratæ, clarissimusq; haberetur. Quin ea signare, qui quoq; subsecuti sunt principes, perseuerarunt.

PROSPERITAS.

QVod verò pertinet ad Alexandri imaginem, persuasum olim fuit, peruulgata inter homines opinione illi prosperè omnia successura, omnesq; eius actiones adiuuari, qui Alexandrum vel auro vel argento expressum gestitaret, adeò vt Macriana familia, quam suo tempore nobilissimam Romæ fuisse Trebellius attestatur, Alexandri effigiem cōsueuerit habere quasi familiarem, apud viros quidem in auro vel argento, apud mulieres in reticulis, & dextrocherijs, & in annulis, & in omni ornamentorum genere. Quin & Antoninus Seueri filius Alexandri studiosissimus fuit, cuius imagines cùm passim renouasset, mortales, vt huic eius studio adularentur, statuas aliquot erexere, quæ vno corpore facies duas gestarent, Alexādri scilicet & Antonini. Quam quidem superstitionem Chrysostomus acerrima insectatur increpatione: nam & eo tempore abusus huiusmodi circumligandi aurea Alexādri Macedonis numismata capiti vel pedibus, auferri nondum potuerat. F

DIVINA PROVIDENTIA.

IN Theodosij & aliorum qui eo seculo fuerunt Imperatorum insignibus, in atrio præsidis Thebaidos nuncupati, argumentum hoc pictum spectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinum officiorumq; canone descriptum Romæ apud Maffæos inspexi. Tabula est libris quodam ordine dispositis onusta, quorum nonnulli syllabarijs quibusdam notis inscripti sunt, quibus per compendium contentæ in eis rationes indicabantur: alij nihil præscriptum habēt. Supra tabulam fastigium attollitur, in media cuius facie genij duo latum sustentāt orbem, in quo caput instar humani, cuius ita inscriptio est, DIVINA PROVIDENTIA. In angulis verò tabulæ quæ descriptos, vti diximus, libros

continet,

A continet singulis capita singula sunt apposita, quorum superius à dextera inscriptionem circunductam ostendit, VIRTVS. alterum à læua, SCIENTIA. inferius à dextera, AVCTORITAS. quartum à læua, FELICITAS. Quod quidem, vt puto, innuit rerum omniũ gerendarũ summã à Deo primùm emanare, eumq; conciliandũ in primis, vt nostra omnia fortunentur. Mox necessariã esse virtutem, quippe animosum, aptum, & idoneum esse debere hominem qui præclara sit facinora aggressurus. Verùm virtutem solam parum prodesse, nisi accesserit & disciplina, cuius scientia eruditi, & tempora & occasiones internoscamus. Sedenim & hæc & illa vix sufficient, nisi & autoritas adiuncta fuerit, qua milites populiq; sub imperio contineantur, iussaq; non contanter exequantur. Vnde legas de Vespasiano, cùm esset iam à militibus salutatus Imperator, autoritatem & quasi maiestatem quandam inopinato scilicet & adhuc nouo principi defuisse, quæ nõ prius accesserit, quàm è plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, sedentẽ pro tribunali pariter adijssent, orantes, vt Tranquillus ait, opem valetudinis demonstratã à Serapide per quietem, restituturũ B oculos, si inspuisset: confirmaturũ crus, si dignaretur calce cõtingere: cumq; vix fides esset rem vllo modo successurã: ideoq; ne experiri quidẽ auderet, extremò hortantibus amicis palàm pro cõcione vtrunq; tentauit, nec euẽtus defuit, atq; ita, quod primùm desiderabatur, autoritatẽ indeptus est. Sed & quarta necessaria est, felicitas quippe: licet enim animis valeas, experientia sis eruditus, autoritateq; cõmunitus, nisi tibi res feliciter cedat, ruere plerunq; omnia, & elabi in irritum experieris. Addita huic & altera tabula cum eisdem libris & librorum notis & genijs in fastigio orbem cum capite sustollentibus, sed angulares circuli affixi adscripta habent nomina singula singuli, VER, ÆSTAS, AVTVMNVS, HYEMS, vt scilicet admoneamur, diligenter nos animaduertere debere, vt suo quæq; tempore agantur, procurentur've.

MVSA.

NVdum autem mulieris caput, quale Nympharum fingunt, nullis gestaminibus appositis, quæ hieroglyphici notitiam afferre solent, sed quod comã habeat nonnunquam ab occipitio nodo comprensam, nonnunquam in humeC ros negligenter diffusam, Diodorus Musæ hieroglyphicum esse contendit, cuius dicto standum, cùm in huiusmodi rebus indagandis non incuriosus fuerit, tametsi nonnunquam sententiam ex vulgo mutuatur.

TERROR.

MVliebre simulachrum horrifica specie fabrefactum apud Corinthios, imago terroris erat, de quo Pausanias lib. II. Atq; huc nonnulli trahunt Medusæ caput, quam Domitianus pro pectore gestare gauisus est, vt sui admirationem apud omnes incuteret. Quamvis non desint, qui factum id ab eo in gratiam Palladis, quam vnicè coleret, interpretantur. Sedenim de Medusa plenius in Anguium commentario.

ADVERSARIVS.



APud mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis gestu tortuosam, idq; cõtradicentem aduersariũ significare: cuiusmodi simulachrũ in X. Scorpij gradũ intulere, eoq; supra horizontem ascendente in lucẽ editũ,

ceruicis forc indomitæ, opinionisq; destinatæ, futurum esse præsagiunt.

R O M A.

MVlieris verò caput galeatum in plerisq; numis Romam ostendit, non tantùm quia Romani nihil nō armis arrogarint, aut quia suām ad Martē originem referre voluerint, quàm vt arcanum illud suum de Romæ nomine publicari vetito, peritis quidem rerum patefacerent, vulgo verò tenebricosius obscurarent, re ad interpretationem aliam distracta. Gergithius enim autor minimè contemnendus, antiquum Romæ nomen Cephalon fuisse tradit, quæ quidem

Tantum alias inter caput elatura esset,
Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Sed nos quid soliciti sumus, quibus rationibus Roma sit caput, cùm Dominus Deus noster Christus Petro prædixerit, nomen illi Cephas cōuenire, quem scilicet Romæ principatui destinasset. Aliàs verò cùm eum Petrū nominat, ad Capitolij immobile saxum alludit, ac perinde omnium, non Romanorum tantùm, sed quaqua tota terra habitabilis extēderetur, caput futurus esset. quod dictum volui, vt Oecolampadij cōuersio diligentius expenderetur, qui cùm Theophylactum Latinum faceret, verba illa, πάσης τῆς οἰκουμένης, videtur prætermisisse.

DE BICIPITIO.

C V S T O D I A.

QVo verò humana capita, quorum alterum maris, quod intrò aspiceret, alterum fœminæ, quod extrà prospectaret, custodiam significare Ægyptij tradiderunt, propterea quòd hieroglyphici huiusmodi beneficio sese à nullo dæmonum infestari posse persuasum habebant: & vt Horus ait, figura hæc satis superq; ad tutelam sufficere credebatur, nullis vel literis, vel imprecationibus appositis, quæ infortunium amolirentur.

D I M A N E S.

INuenias plerunq; in veterum monumentis capita duo, duabus additis infernè literis D. M. quod DIS MANIBVS, hoc est, defunctorum tutelaribus sacrum vel cōmendatum intelligas. Cæterùm, vti dicebamus, Ægyptij id ipsum innuere volentes, & tutelam significantes, nullas addebant literas. Manes verò & superos & inferos, augures dicebāt, inuocabantq; eos ita nuncupatos, quòd per omnia ætheria terrenaq; manare arbitrabantur.

ANIMADVERSIO SEVERA.

TEnedium numum memorat Pollux, ab vna cuius parte duo essent capita, ab altera securis, cusa. Seuerissimæ hoc animaduersionis signum, vt in Armis alibi diximus, habebatur, qua Tenediorum Rex filium percuti iussit adulterij conuictum, lata prius ab eo lege, vt in adulterio deprehensi mas & fœmina eodem supplicio securi subijcerentur. Quo iudicio cùm neq; filio pepercisset, rem eo monumento iussit insigniri. Meminit huius legis etiam Aristoteles in Tenediorum republica. Et prouerbium in acerbos iudices inde factum, Tenedia securis.

P R V D E N T I A.

QVòd verò bicipitium Iani apud Romanos celeberrimū fuit, sunt qui prudentiam solertiamq; regis prę se ferre autument: prudentis enim hominis est pręterita noscere, futura verò multò antè præuidere. Hinc illa apud Persium excla-

A exclamatio, cùm hominis nescio cuius prudentiam desideraret:

O' Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit.

Eodem fermè significato Anteuorta Postuortáque, diuinitatis assumptitiæ comites colebantur.

ANNVS INIENS.

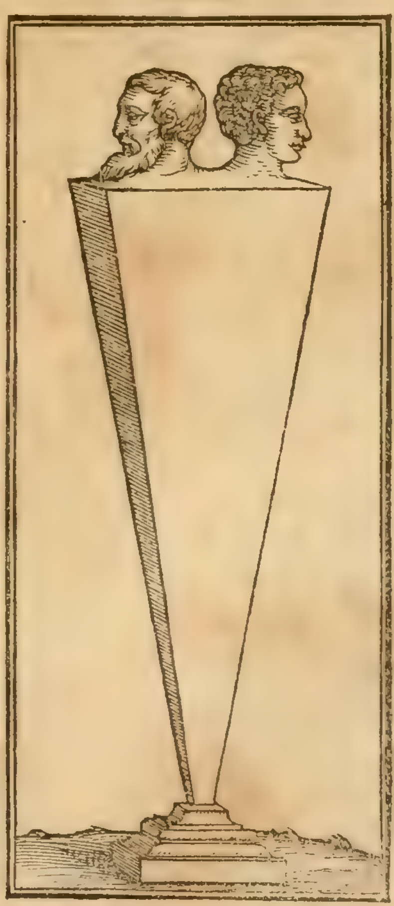
NEque tamen desunt, qui bicipitium hoc ad munus occludendi aperiendíque anni referant: nam & Cyprianus bifrontem eum exprimi scribit, quòd in medio cõstitutus, annum incipientem pariter & recedentem spectare videatur. Quæ verò super hoc Ouidius latè describit, apud eum videnda prætereo. Imberbe Iani bicipitiũ in numo quodam est, ab cuius altera parte quadrigæ sunt, cum Ioue fulminante: inscriptio literis fossilibus, ROMA, quod nimirum ipsius Reip. sigillum fuerit. Geminus verò Ianus vtraque facie barbatus in argenteo numo est, in quo literæ, L. F. M. F. O. V. R. I. Ab altera parte trophæum est cum flagello & sceptro, cuius apex serpentinus: Roma iuxtà, quę coronam ciuicam trophæo superimponit.

B SATVRNI BENEFICIA.

IAnicolos plerosque numos videas capitibus geminis vna ceruice contentis, vna parte signatos, altera naui. Sunt qui ex hieroglyphicis huiusmodi Saturni beneficia significari tradant, Ianumque eo monumento Saturno gratiam relatam voluisse, qui naui ex Ægypto in Italiam vectus agriculturam commonstrarit: nam à satu illi nomen apud Latinos fuit. De ratico verò huiusmodi numo ita Ouidius:

At bona posteritas puppim signauit in ære,
Hospitis aduentum testificata Dei.

BENE CONSVLTORVM stabilitas.



Hunc verò fuisse primum numum cusum, & à Iano ipso signandi æris morem inuentum, plerique memoriæ prodidere. Sed & Cecropis effigies biceps facta, quòd linguas duas calleret, Græcã & Ægyptiacam. Porrò fama est Athenienses Ægyptiorum colonos fuisse, è Sacensi ciuitate duce Cecrope deductos, vt Nazianzenus in Monodia Basilij.

C INCONSTANTIA.

ALioqui Mathematici bicipitium inconstantiæ hieroglyphicum posuere. Nam tertio supra vigesimũ Leonis gradu bicipitis hominis simulachrũ oriri confinxere, quòd eo ascendente gradu natum, inconstantis ac leuiter mutabilis voluntatis atque sententiæ fore præsagiunt.

COntrà verò quos Ianos huiusmodi bicipitio insignes plerisque locis videas, sed sine manibus ac sine pedibus, quadrangulari quodam scapo ita præciso, vt ab humeris vbi in quadrum abire incipit, deorsum versus magis ac magis angustetur, per hieroglyphicum hoc sunt qui firmitudinem & stabilitatem eorum denotari dicant, quæ sapienter & maturo consilio gerantur. Quòd verò manibus & pedibus careant, vim diuinam ostendit, cui nihil

horum opus vt quod facere destinarit efficiat: Deus enim simul & annuit, & totum nutu tremefecit Olympum. Et alter, Dicto citius tumida æquora placat. Illa præterea dilatatio quæ fit à basi sursum versus ascendendo, ostendit humana omnia, quo diuinitati propius accedunt, eo augustiora ampliora'que fieri. Vnde apud Maronē Dido apotheosin sibi, ob res à se præclarè gestas pollicita, dicit:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago. de quo alibi latius.

DE TRICIPITIO.

GERYONES.

PEr tricipitium verò Geryonem in primis significari passim inuenias. Quid autem sibi Geryones velit, & vtrum historicū an fabulosum fuerit cōmentum, vt adhuc in ambiguo sit, scriptorum varietas efficit: vulgatior tamen ea est opinio, tris in Hispania fratres vnanimi concordia imperiū obtinuisse, quos Hercules oppresserit. Græci, vt ingenio sunt ad comminiscendum noua promptissimo, alia atque alia super Geryone tradiderunt: sed inter eos Hecatæus Geryonem affirmat loca circa Ambraciam & Amphilochos tenuisse, E indeque abactas boues, quæ specie mira reperiantur in ea regione valde herbida, & pascuis lætissima. Alij in Euxino ponto vrbem τρικαρηνίαν memorant, cuius principem Geryonem Hercules sustulerit, cumque boues speciosissimas eius abigeret, interroganti cuius illæ fuissent, responsum, Geryonæ Tricareni, quod tricipitis sonat, inde datum locum fabulæ.

HISPANIA.



SAnè vt Hispania, quæ tripartitò diuisa est, per hieroglyphicum Geryonis intelligatur, tum autores plerique, tum Imp. Hadriani tertium Consulis numus ostēdit, in quo simulachrum triceps hastæ innixū, quod dubio procul factum ob Hispaniam peragratā, siue vt originationem suam ostenderet, quòd Gaditana esset matre genitus, vt apud Spartianum est.

LVNA MENSIS'VE.

INterpretes Hesiodi τρικέφαλον γενειῆτα Lunam significari contendunt: alij tempus præsens, F præteritum & futurum: alij triplicem mensis diuisionem, quæ ternis apud Græcos denarijs dispescitur, apud Latinos in Nonas, Idus, & Calendas diuiditur. Græcorum nuncupationes sunt, ἱσαμένε, ἐπὶ δέκα, φθίνοντος, quarum nuncupationū vltima, dierum numeri Romano more retrocedunt.

AVXILIARES.

NEque me præterit Plutarchū in libro De ciuilibus institutionibus ad Traianum, asserere Geryonē multis oculis, multis manibus & pedibus præditū ea de causa vulgò dictitatum, quòd in negotijs obeundis consilio vno, multorū opera vti cōsuerit, quod in principe vel alio quopiam, cui reipub. summa credita sit, cōmendabile plurimū habetur. Non enim omnia possumus omnes. Idcirco'que Pelopides laudatur, qui legationē initurus, cùm se ad dicendū parum idoneum intelligeret, adiutorē sibi socium'que muneris Epaminondā cooptauit. Sic Nicias cū ad labores tolerandos imbecillo admodū corpore & inexperto esset, Lamachū sibi & robustū & industriū sociū accepit. Quòd verò ait Plutarchus Geryonē pluribus oculis manibus'que præditū, eundē & quadricipitē legas apud Ari-

A Aristophanem, vbi de Lamacho loquitur, βȣ́λει διαμάχεσθαι γηρυόνῃ τετραπτίλῳ.

SOL.



TRriceps quoq; Serapidis imago in numismatis quid sibi velit, in brutorũ commentarijs sparsim attigimus: sed id nunc locupletius explicandum est. Tricipitiũ est ex tribus animalibus, quorũ in medio est leonis caput vastũ admodũ, dextra parte canis applaudibũdi blandientisq;, læua lupi: supernè calathus insidet: quæ species vniuersa anguis ambitu complexa est. Qui Solem hinc interpretant̃, ex capite Leonis tempus præsens indicari volunt, quòd eius conditio inter præteritum futurumq; actu præsenti valida feruensq; sit. Præteritum ex lupi capite conijciunt, quod animal est admodum obliuiosum: obliuio autem de præterito est. Futurũ ex adblandientis canis effigie, quod est indicium spei, quæ nobis semper adblanditur: spes verò semper B de futuro est. Competit verò Soli temporis cõsideratio. Quid verò sibi velit serpens, vt Deus sit, vt temporis autor, alio cõmentario satis explicatũ est: alibiq; ostendimus huiusmodi tricipitium prudentiæ conuenire. Calathum verò loco hoc aiunt altitudinem sideris commonstrare, vimq; refertissimam ac opulentissimam, quia in eum omnia terrena redeunt, dum immisso calore rapiuntur.

IVPITER ÆQVVS.

QVamvis qui Serapin Iouem esse dicunt, modium eius capiti superpositum ea de causa figurari autumãt, q; omnia sint æquis distributionibus ab ipso rerũ omniũ arbitro moderata. Nã vt optimè Maro, Rex Iupiter omnib. idem.

DIANA.



ET Dianæ simulachrũ tribus insigne capitibus celebratur, quorũ vnum equinum, caninum alterum, tertium humanum, sed facie admodum rusticana. Vnde Maro,

Tergeminámq; Hecaten tria virginis ora Dianæ,

dixit. Apud Æginetas tamen vna tantùm facie & vnico corpore fingi Hecatẽ, talemq; apud eos C statuam se obseruasse Pausanias tradit, Alcamenemq; primum tria illa simulachra inuicem connexa excogitasse. Quid verò sibi velit equus, canis & rusticana illa facies, in eo simulachro alibi docuimus.

QVADRIFRONS.

QVATVOR ANNI QVALITATES.

CVr verò Ianus quadrifrons plerisq; locis informari solitus sit, ea fuit causa, quòd illi rerum omnium principia finesq;, introitus exitusq;, dedicati essent: quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata specie fiebant. Et mercatorum stationes trapezitarumq; mensæ, in eiusmodi Ianis habebantur, de quibus apud Horatium:

Hæc Ianus summus ab imo perdocet.

Ad id etiã spectabat ea effigies, vt quatuor anni qualitates indicaret, quas Greci Latiniq; horas vsitatissimo vocabulo appellarunt. Horatius de Ioue: Varijsq;

mundũ temperat horis. Et quoniã in horas incidimus, erat apud Megarenses Iouis simulachrũ, supra cuius caput & Parcæ & Horæ statutæ erãt ea de causa, inquit Pausanias, quod fata in Iouis omnino potestate consistãt: Horas verò, quippe quæ nos anni tempora dicimus, arbitrio suo disponat. Cæterũ quod ad Parcas attinet, Æschylus Iouem quoque ipsum fato subiectum esse dicit, ita super eo locutus: οὔκουν ἂν ἐκφύγοι γε τὴν πεπρωμένην. Atque hinc fortè Parcę illi supra caput insident.

IANI FILIÆ IIII.

CRitolaus tertio τῶν φαινομένων, Iani simulachrum ideo quadrifrontem figurari dicit, quòd filię eius quatuor laqueo gulam fregerint, Iani patris desiderio, quem agricolæ lapidibus obruissent: vbi de Iano illo loqui videtur, qui Saturni filius perhibetur, qui vino finitimis agricolis cõmunicato, cùm hi suauitate illecti plus æquo hausissent, in somnumque prolapsi diu iacuissent, experrecti demùm, venenumque sibi propinatum arbitrati, consurrexerunt in Ianum, eumque lapidibus oppresserunt. Hæc eadem à Plutarcho referuntur.

QVINCVCEPS. MANASSES.

QVinis verò frontibus neminem præter Manassem formatum legi, qui Rex Hebrçorum posteaquàm prophetam Esaiam sustulit, quincuplici facie statuam sibi posuit, vt longè plura se perspicere indicaret, quàm Prophetę, qui Videntes appellabantur.

SEPTICEPS.

MVLTISCIVS.



MAthematici, si Petri Aponensis inuenta sumus admissuri, quæ vnde desumpta sint, quamque antiquum sit argumentum illud, alibi declarauimus, hieroglyphicum septem capitibus insigne, quintodecimo Geminorum gradu statuêre, inde significantes, sub eo graduum numero in lucem editum multiscium fore: quippe nullum doctrinæ genus, artem nullam, nullam denique linguam esse celebrem, quam is non sit optimè consecuturus: eundem tam publicis quàm priuatis rebus agendis aptissimum, & inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes.

DE COMA.

CApilli verò cùm ad caput pertineant, hieroglyphicis eius postulant adscribi, qui nimirum in diuinis literis cogitationes quibus ornatur anima, mensque contegitur, significare ferunt à venerandæ antiquitatis theologis: anima enim ipsa cogitationes generat, perinde ac caput sibi capillos profert, quibus ornetur & obtegat. Hinc illud, Capillos capitis nostri numeratos esse, cogitatus quippe nostros omnes Deo patescere. Tondere aũt, superfluas & inutiles cogitationes summouere significat, quæ nisi tondeantur, vel obcęcant, vel aliquod aliud afferunt impedimentum. Eucherius pilos veterũ cogitationum indices esse dicit: ideoque imperatũ à Moyse, vt Leuitæ abradant omnes corporis sui pilos. In Nazarçis autem non tondere, neque quidem pati vt eorum caput à nouacula tangatur, indicium est, eos cogitatus suos, atque omnem vitæ rationem, ita Deo dedicasse, vt nihil in eis superfluum appareat. Nam & qui sacerdotibus mandauerunt vt barbã nutrirent, quod in Nazaræorum quandam similitudinem olim Concilia pleraque statuerunt, fieri hoc intellexerunt,

A tellexerunt, vt hi dum barbam capillo'sve vel viderent vel attrectarent suos, sui identidem officij recordarentur, cogitatus quippe suos in Deum dirigendos, totum esse sanctum debere sacerdotem, bono semper vti consilio, & in se nihil admittere, quod vel mutare vel summouere sit opus. Quis est hic, dicet aliquis, vt laudem Deo demus? Esto vel nullus, vel quamrarissimus, admonitio tamen hæc sub oculos assiduè obuersata, proficere aliquid potest, veluti reliqua quoque sacerdotis ornamenta gestaminaque aliquid præ se ferunt singula, quę per hieroglyphicū quæque suū, hominem integritatis admoneāt. At decies in die vel iustum cadere clamitabunt, ideoque tondendum identidem, vt auellendarum cogitationum prauarū memores identidem simus: seducere enim seipsum hominem, qui se sine peccato esse professus fuerit. Atqui sanctius est longeque laudabilius, in eo mentem cogitationemque omnem collocare, ne potius peccemus, quàm quotidie peccare, vt emendationis admoneamur. Sedenim quantū ad comam attinet, modum his moribus Gregorius sapientissimè præscripsit, qui quarta & vigesima libri primi epistola, capillos ipse quoque in capite ait exteriores cogita-
B tiones indicare, & præsentis vitæ curas exprimere, quæ quidem ex negligēti atque torpescente sensu coortę, quia minus opportunè prodeūt, nobis quasi non sentientibus pullulant. Igitur alijs qui pręficitur sacerdos, neque prorsus debet sollicitudines exteriores à se proijcere, neque illis multum inhærere. Coma itaque nequaquam deglabretur, sed ne immoderatius excrescat, diligenter attondeatur. Quod verò de non abradenda in rotundum facie capillorum, lege prohibitum est, vel vt LXX reddidere σισόην, facere more barbarico, quod nonnulli densioris capilli tædio factitant, ob paganorum instituta nonnulli vetitum putant, apud quos voueri comas, & puerorum capita dæmonibus offerre mos fuit.

SERVITVS.



CÆterùm rasitatio capitis apud Græcos pariter & Latinos diu seruitutis indiciū fuit. Ideoque Agrippæ Posthumi seruus nomine Clemens magna ausurus, vt pro Agrippa iam necato, cui nonnihil omnino similis erat, sese ferret, & res nouas in repub. concitaret, furatus domini cineres, Coram Hetruriæ promontorium
C vectus ignotis sese abdidit locis, donec (inquit Tacitus) crinem barbamque promitteret: nam serui caput rasitabāt. Apud Aristoph. Auibus, Pistotherus admiratur poëtam, qui se Musarum seruum dixerat, comatū esse. Et apud Latinum Comicum, tanquam mirum de se futurum dicit Amphitryone seruus Sosia,

Ut hodie abraso capite caluus accipiam pileum.

LIBERTAS.

ONirocritæ frontem capillis glabram imaginari, indicium esse autumant liberationis à molestijs & impedimentis. Quin & caluitium ipsum, accersitis in iudiciū, aut supplicium timentibus, effugium ostendit. Idcirco verò Lacedæmonij frontes abradi, capillum à tergo demitti iusserunt, vt longè tutiores in bello essent, adimereturque hosti facultas in pugna capillum apprehendendi. Nam & barbam etiā ea de causa, pręter Græcorū aliorum morem, rasitare consuerunt. Quòd si fugam meditarentur, instabat à tergo vinculum atque ansa, quo capi possent: atque ita præ capturæ metu destinatiore animo consistebant,

aduerſiq́; dimicabant. Pollux Euboicos opiſthocomas vocatos ait: & Hecto- D
rem Timæus ea per terga fuſa coma inſignem deſcribit, id quod Abantes pri-
mos omnium excogitaſſe Homerus tradit. Idem Homerus καρηκομόωντας Græcos
ea de cauſa vocat, vt antiqui eius interpretes tradunt, quòd moris eſſet apud
Grecos comas nutrire, in ſignum fortitudinis: Theſeáq́; primum aiunt anterio-
rem capitis comam Apollini Deliaco dediſſe.

MOLLES.

ALioqui coma tam apud Græcos, quàm apud Latinos, mollitiei ſemper ſi-
gnum fuit: comatum enim puerum Græci probri cauſa dicunt. Et Cicero
paſsim, capillum nunc compoſitum & delibutum, nunc comptum & maden-
tem, nunc calamiſtratam in vnguentato Conſule comam inceſsit. Vituperat &
Maro madentem crinem Mæonia ſuffultum mitra.

DE SEMICRINITO CAPITE.

OSiris nõ ſemel dicẽdus eſt nobis, tot & tanta fuerũt ea quæ ſuper homi
nis celebritate veteres memorię prodiderũt, dum commentũ alij, hiſto
riam alij conſectant̃, veluti de ſemicrinito eius capite varia traduntur. E

OSIRIDIS PEREGRINATIO.

NAm eam effigiem in Oſiridis memoriam fieri, autor eſt Xenophon, quiſ-
quis ille fuit qui ſcripſit Æquiuoca, quod nonnulli peregrinationem eius
oſtendere interpretantur. Ita verò habebat ſimulachrum huiuſmodi, vt qua
parte crines & barba promittebantur, ita prolixi ſinerentur, vt alteram oris
partem omnino cooperirent. Cauſam hanc afferunt: quòd toto expeditionis
tempore quo Gigantas bello perſecutus eſt (id decennium in Italia fuiſſe ferũt)
capillum & barbam nutrierit, quam mox in Ægyptũ reverſus depoſuerit. Vn-
de mos inoleuit apud Ægyptios, vt peregrinantes barbam & comam nutrirẽt.
Superioribus annis facies huiuſmodi dextera parte capitis crinita, læua abraſa,
Viterbij antiquo lapide viſebatur: egóq́; apud Petrum Melinum virum Rom.
nobilitate & literarum peritia inſignem marmoreum capitulum vidi à ſiniſtra
parte capillatum, à dimidia altera glabellum.

MARIVM INTERITVS.

COniectores (nam libenter hos in comitatum accipimus, quòd eorum di- F
ctata magnum cum Ægyptiacis hieroglyphicis ſimilitudinem habẽt) rem
aliter interpretantur. Nam dexteram capitis partem capillis denudatam imagi-
nari, oſtendere aiunt mares conſanguineos extingui debere: quòd ſi nullos ha-
buerit, damnum nihilo ſecius aliquod extimeſcendum.

FOEMINARVM INTERITVS.

SI verò læua capitis pars ſine capillis eſſe viſa fuerit, cui hoc acciderit, fœmi-
nas, ſi quas habet conſanguinitate iunctas, interituras oſtendit. Si non ha-
beat, alicunde damnum omnino obuenturum: cognatorum enim hi ſignifica-
tiuum caput conſtituũt. Dexteras verò partes mares, ſiniſtras fœminas, in Tau-
ri commentario non ex coniectorum tantùm opinione, ſed & medicorum &
philoſophorum & aſtronomorum etiam traditionibus indicauimus.

SOLIS VIÆ.

QVi demum Oſiridis rem curioſius interpretantur, Solem aiunt apud Ægy
ptios Oſiridis nomine acceptum, & manifeſto naturas ipſius argumento
læuas partes abraſas oſtentare, dexteras verò hiſpidas. Nam quo tempore
dexteras,

A dexteras, hoc eſt, ſeptentrionales mundi partes inambulat, virent omnia, herbis, fruticibus, arboribusq; tum pubeſcentia, tum hiſpida: quo in læuam vertente, abradi omnia videntur.

SENECTVS MISERA.

OCcipitium verò caluum, vt iidem coniectores opinantur, ſenectutem indicat inopem & infelicem.

IACTVRA.

QVòd ſi toto capite caluitium eſſe viſum fuerit, amiſsionem eorum quæ ad vitæ ornamenta pertinent, præmonſtrari tradunt. Quin & abradi caput, niſi ſacerdotes ſint, aut ſcurræ, aut quòd id facere conſuerint, malum portendit, bona quippe eorum vi auferenda: nauigantibus naufragium, morbo affectis periculum extremum, citra mortem tamen, quòd moris ſit naufragio facto capillum deponere, neq; non à morbo conualeſcentibus.

SVPERFLVA SVMMOTA.

B QVòd verò ſacerdotes Ægyptij quotidie raſitabant, neq; vllum capillorũ veſtigium toto capite cerni patiebantur, hieroglyphicè ſignificare volebant, ſuperflua omnia ſummouenda, cuiuſmodi ſignificatum habetur XXI Deuteronomij, vbi ſi mulierem quis ex hoſtico viderit approbaueritq;, ita vt eam vxorem ducere concupiſcat, iubetur inter alia caput eius detondere, vngueſq; præcidere: hoc eſt, vt Cyrillus interpretatur, ſi quid in profanis diſciplinis deprehenderimus, quod approbemus, idq; in vſum noſtrum transferre cupiamus, dandam operam vt ex his quæ ſuperflua fuerint, amputentur.

VIRTVTIS DECOR.

IN diuinis deniq; literis multa leguntur de Samſonis coma, quam ſtudioſiſſimè nutriuerit, propterea quòd dum ea capiti eſſet applicita, quo diffuſior erat, eo ipſe viribus valentior, & ad iniecta quælibet vincula diſrumpenda robuſtior efficiebatur: ea verò detonſa, deficiebat viribus, & toto robore deſtituebatur. Intelligitur verò Samſon Nazaræus, vir aliquis Deo dicatus: comam enim is ordo religioſiſsimè, vti dictum, nutribat: per quam ampliſsimæ virtutis ornamentum accipimus, quæ caput, hoc eſt intellectum noſtrũ decoret, quæ quo magis excreſcit, eo fortiores aduerſus aduerſarios motus efficimur. Per alienigenas qui vincula contendunt inijcere, humanos affectus & cõcupiſcentię vim intelligimus: id enim innuunt preces ſacræ, dum parci nobis ab alienis ſupplicamus. Quòd ſi eueniat vt humana victi fragilitate mulieris Dalidę, hoc eſt corrupti ſenſus amore corripiamur, declinamus in ſomnum, & in eius gremiũ obdormiſcimus, obliti ſcilicet eorum quæ rationis lumine irradiati vigilantes operabamur, iam facti deſides ignauiq;, bona opera intermittimus: ita mulieris dolo tondemur, hoc eſt, voluptatis inſidijs illecti ſpiritus fortitudinẽ amittimus, & in hoſtium ita poteſtatem incidimus, qui nos vexent, exagitent, & ludibrio habeant. Nulla enim re magis cruciatur homo, quàm rerum humanarum cura: aut enim ſimulac huic deditus fuerit, auaritia, aut amore, aut odio, aut inuidia, aut alia quapiam lue moleſtationeq; malè affectus aſsiduè laborat. Vbi verò reſipiat (id enim eſt vbi expergefactus fuerit) errorem agnoſcit ſuum, pœnitentiamq; adductus amiſſam ſtudet comam reparare, paulatimq; vires ita reſumere, donec priſtino recuperato robore, peccato iam moriturus, cum vniuerſo inimicorum conuentu exitialem in ſe ruinam trahat, extinctaq; omni cupiditatum & vitiorum manu, mundo etiam ipſe moriatur.

DE CANICIE.

D

SENECTVS.

SVperuacuum videtur per canos senectutem locorũ vbiq; significatam dicere, sed illud cõmemoratione non iniucundum fuerit, quod in hanc sententiam ostenta olim pręmonstrauere. Galbæ siquidem, cùm is prouinciam Hispaniam Tarraconensem ingressus sacrificaret intra ædem publicam, accidit vt puero è ministris acerram tenenti capillus repentè toto capite canesceret: quod rerum mutationem significare aruspices respondere, successurum'q; iuueni senem. Nam is Neroni Claudio succesit, qui alterum & XXX natus annum sublatus est, ipse tertio & septuagesimo ætatis anno Imperium adeptus. Sed enim coniectores ominosum habent, si vel puer vel adolescens in senem mutari sibi visus fuerit: mortis enim propediem affuturæ signum hoc volunt. Neq; lætum esse, si contrà senex fieri se puerum imaginatus fuerit, portendere enim hoc imprudenter eum aliquid facturum, quod ei nocumentum afferat, propterea quòd, vt Homerus ait,

αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

E

DEVS PATER.

INuenies in diuinis literis Deum visenda canicie figuratum, vt apud Danielem: Capilli capitis eius quasi lana munda. Angelos hinc Eucherius, & albatorum multitudinem significari tradit. Alij ad humanæ naturæ similitudinem transferentes, ideo fieri autumant, vt dierum antiquitas inde subinnuatur: Deo enim nihil antiquius. Quod ea de causa libentius adnotaui, quia scio esse plerosque etiam quantivis precij viros, qui Deum patrem ea canicie insignem pingi nequaquam approbent.

DE BARBA.

DE barba verò alijs atq; alijs temporibus, apud alias & alias gentes varia semper fuit institutio, neq; constans vnquam vsus. Verùm de ritibus nũc dicere supersedebimus, quòd materiam huiusmodi perpetua nuper declamatione percurrimus, vbi rationes explicuimus, cur sacerdotibus comam nutrire vetitum sit, barbam verò abradere non concedatur. Verùm hic significata tantùm prosecuturi sumus.

F

VIR.

VNum ergo atq; id præcipuum est barbæ hieroglyphicũ, vt virilitatis indicium sit. Nam etsi alia sunt signa quæ marem à fœmina secernunt, quia tamen pleriq; viri dicuntur effœminascere, mulieres'q; identidem virum induere, barba viri illius signum apud veteres habitũ, qui non sexu, sed virtute ipsa longè alius à fœmina reperitur. Nam & mulieres, si quæ virtutem hanc consecutæ sint, viriliter agere dicunt. Vnde Horatius de Cleopatrę animis ait: Nec muliebriter expauit ensem. Quòd verò virum barba significet, multa sapientũ dicta testantur. Nam barbam se ideo gestare Diogenes respondebat, vt se virum esse subinde recordaretur. Haliabas & pleriq; philosophi admodũ clari, barbam dixere viris à natura ornamenti dignitatis'q; causa contributam. Inde Artemidorus, filios tantũ ornamenti patribus afferre dicit, quantũ ori barba decoris addit. Cynicus apud Lucianũ tam deforme putat esse ornatum barbæ auferre viris, quàm leoni iubas attondere. Thesea perhibent tondere barbam nunquã voluisse, vt virtutem ipse suam eo profiteretur indicio, qui tamen omnium primus ante-

A anteriorem capitis comã Apollini Deliaco dedicauit. Sed hæc tam multa ſunt, vt ſi omnia complecti velim, nunquam habitura ſint finem. Ad noſtra igitur reuertamur. Sed nec radetis barbam, inquit qui Dominus eſt: vel, vt LXX, Non corrumpetis barbæ faciem, quia perfectionis noſtræ ſignum eſt barba, Hieroſolymitanus ait Heſychius. Neq; enim eſt congruũ, virtutes, quarum barba ſymbolum gerit, corrumpere, agentes nos nõ ſub vero, ſed ſub falſo & ficto habitu. Theologi veteres, quos imitatur Eucherius, eo loco Regũ, vbi Hanno Ammonita nuncijs Dauidicis, qui de patris obitu Regem conſolaturi aduenerãt, barbas abſtulit ad ignominiã, hiſtoriam ad myſticum ſenſum deducentes, Hannonem iniurioſum diabolum eſſe dicunt, qui ſubinde bene facere volentibus barbam abradit, hoc eſt, fortitudinem adimit. Ita apud eos barba erat fortitudinis hieroglyphicum, quia ſcilicet virum indicat. Atq; vbi Dominus XXI Leuitici cap. repetit ad ſacerdotes filios Aaron: Non radent caput, neq; barbam, inquit, caput & barba, ait Heſychius, ſapientiæ eſt & perfectionis noſtræ ſignum.

ORTA SENESCERE.



B CVr verò intonſa ſemper barba ſit Æſculapio, cùm tamen pater eius Apollo impubis paſsim oſtentetur, capillo eius tantummodo luxuriante hieroglyphicum philoſophi ſic explicuerunt. Nimirum ille rerum autor viridi ſemper fruitur iuuenta: verùm omnia quæcunq; generantur, in ſeniũ ocyus aut ſerius vergunt. Sed quamvis ita paſsim barbatus Æſculapius figuraretur, apud Sicyonios tamen ſimulachrũ eius imberbe ex auro & ebore confectum fuiſſe, Pauſanias tradit.

IMPERITIA.



FAcere mihi videtur ad inſtitutum negotium (vt id etiã addamus) quòd ſacerdotes illi imperitum hominem, eumq; preſertim qui vniuerſum vitæ tempus domi ſeſsitarit, nec aliorum mores hominum peregrinaſve vrbes inſpexerit, vt ita rerum ignarus ſit, ne C rei cuiuſpiam rationem norit, non amicitiæ, nõ hoſpitalitatis iura ſuſceperit, ipſe quis ſit, vtrum ſit, an non ſit, id quoque neſciat, per aſininum caput humano appoſitum trunco ſignificabant. Aſinum enim eſſe imperitiæ hieroglyphicum, ſuo ſatis commentario declaratũ eſt. Solitos verò Ægyptios humana corpora brutorum capitibus inſignire, prout hoc vel illud animal alia atque alia præ ſe ferebat ſignificata, teſtimonio ea multa ſunt, quæ in gemmis, in marmoribus, in æs, ad hanc vſq; diem monumenta ſuperauerunt, quorum intellectus ad ſimplicium ſignificationes referendus eſt. Hæc enim hoc loco perſequi, infiti laboris eſſet, & reliquis commentarijs de animalium ſignificationibus deriperet argumentum.

DE CERVICE.

ADiuncta capiti ceruix eſt, ita vt caput raro ſine ceruice proponatur. Ea autem vel ſola aliquod habet hieroglyphicum. Nos igitur & naturã &

hominum mores secuti, aliquid etiam super ea referemus. Neque enim frustra illa modò mollis atque summissa, modò rigida erectaq;, sed veluti ex habitu gestuq; aliquid præ se fert quod omnibus manifestum videatur, ita non indiligenter veteres sua inde significata desumpsere.

SVPERBIA.

IN diuinis sanè literis pro arrogãtia atq; superbia ceruix accipitur: quare Psalmo trigesimo supra centesimum, impiorum concisas ceruices legas, pro edomita superbia. Quamvis eo loco non desunt qui funes, hoc est, vincula legendum asseuerant, quæ scilicet insolentes iniecturos se minitabantur. Pro elati verò animi signo: Filiæ Sion ambulauerunt extento collo.

FEROCITAS.

NOstri ferocitatem per ceruicis hieroglyphicum exprimere maluerunt: vnde Horatius Epistolis:

At vos Seu calidus sanguis seu rerum inscitia vexat Indomita ceruice feros.

Et elatæ rigidæq; ceruicis homines physiognomici superbos esse dicũt. Et apud Esaiam cap. XV, contumax huiusmodi vitula, sternax, & indomita, pro ingenij nostri documento notatur. Et Psalmo XXVIII supra centesimum: Dominus iustus concidet ceruices peccatorum.

AVDACIA.

PRo audacia, multa apud Ciceronem, vt illud in Verrem: Tamen si qui erũt tantis ceruicibus recuperatores, qui audeant in prouincia, cùm prætor adsit, contra voluntatem eius iudicare: & huiusmodi pleraq;.

SVMMISSIO.

COntrà verò summissum animum apposito iugo significat, estq; hieroglyphici huiusmodi metaphora apud scriptores vsitatissima. Cic. in Ant. Dandæ ceruices erunt crudelitati nefariæ: legiones ad vrbem adducere, & eas in ceruicibus nostris collocare cogitat. Et de natura Deorum, Itaq; imposuistis in ceruicibus nostris sempiternum dominium. Absque iugi verò signo in obsequij significatum vitula est Oseæ X. quæ trituram amare docta, super Ephraimici colli pulchritudinem transitura sit.

DE DORSO.

CEruici subijcitur dorsum. In dorso gibber esse solet. Gibberosus homo hieroglyphicum eius est, qui, vt in diuinis literis habetur, reijcitur à sacris, eumq; significat qui flagitiorum sarcina oneratus est, neque tamen errorem aut delictum intelligat suum, vtpote qui non videat manticæ quod in tergo est. Vide verò illud, Quid operatur gibberosus quasi rectus? ab Rege Israël dictum in Regem Syriæ.

FVGA.

DOrsum autem fugæ manifestum est hieroglyphicum. Vnde primo Regum, vbi de Dagonis idoli casu scribitur, Arca Domini iuxtà locata, noctu fractum dissilijsse, maneq; dorsum eius tantùm inuentum: quod indicium fuit, veri numinis aduentu falsum eiectum, & in fugam actum. Nam qui fugiunt, persequentibus dorsum dant. Eadem sententia Psalmo scriptum: Quoniam pones eos dorsum: hoc est, coges eos arrepta fuga dorsum obvertere. Id nostri dixere, terga dare.

DE

DE HVMERIS. VIRES.

Humeri dubio procul vires & fortitudinem, vt Eucherius ait, in sacris literis indicant. Vnde propheta cùm magni arcani onus crucem ipsam gestandam prędiuinaret, Potestas, inquit, super humerũ eius. Cic. de Senectute: Cùm humeris bouem sustineret viuũ. Et orat. pro Flacco: Respub. quam vos vniuersam in hoc iudicio vestris humeris, vestris inquam humeris, Iudices, sustinetis. & ita sæpius.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS, AD VRBANVM BOLZANIVM PATRVVM, DE IIS QVÆ PER Oculos, Aures, Nasum, Os, & in eo partes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

Facilè meminisse potes, honoratißime Patrue, quarto ab hinc mense cùm Venetijs essem, téq; viri illi clarißimi, Daniel Ranerius, Nicolaus Leonicenus, & Leonicus Thomæus adijssent, Græcas adhuc literas ætate tam confecta docentem inspecturi, quænam illa fuerint, quæ super oculis ex totius antiquitatis eruditione repetisti, quæq; illi ad propositum argumentum addidere, quid super auribus, quid super ore & eius partibus examinarint. Nam eum tu diem, ob eorum amicorũ conventum, & tam variam rerum eruditionem inspectam, quæ hinc inde emicuit, inter totius vitæ tuæ iucundißimos recensuisti. Comperimus verò te in honestißimo studiosorum cœtu Pindari oracula interpretantem, fortéq; locum illum explicabas, Nemeis, Diniæ, μασεύει δὲ καὶ τέρψις ἐν ὄμματι θέσθαι πίστιν· *hîc tu horum aduentu plurimùm exhilaratus, opportunè de lætitia, quæ statuerit in oculis fidem, disseruisti. Cestit enim, interpretabaris, voluptas ex oculis fidem facere: lætitiam scilicet oculi patentioris figura hieroglyphicè apud Aegyptios significari, in ijsq; iucunditatis præcipuam esse sedem, quia gaudium se primùm ab oculis prodat. Eorum enim tum intentione, tum remißione, tum coniectu, tum hilaritate, motus animorum explicari, atque vt nostri aiunt, eos nimis argutos, quemadmodum animo affecti sumus, loqui. Polemonis dictum haberi, oculos esse tanquam fores animi: per oculos quidem animum emicare, indidémque animum introspici: ex quo nonnulli oculum verum cordis nuncium dictitarunt. Usqueadeò verò totã corporis vim in oculis incumbere, vt Zamolxis & Abaris philosophi totius corporis curatione opus esse dixerint, si quis oculis mederi vellet, quòd si corpus curare quis affectaret, animum in primis depurgandum. Subiecisti mox: Essent autem multa ex Aegyptiorum doctrina in oculorũ hieroglyphicis: sed ne vos* κατὰ πάρεργον *importunè demorer, reliqua Pindarica prosequar. Imò, respondit Ranerius, peropportunè, Urbane pater, in hunc sermonem incidisti, vt de literis Aegyptiacis loquerere. Nam per totum hesternum atque hodiernum diem hospites hosce meos Leonicenum atque Leonicum fatigaui, super huiusmodi generis doctrina eos percontatus, qui quidem multa eruditißimè, tanquam sacra Cereris aperuerunt. Sed quod ad singulorum partes faceret, hærere se aqua in plerisque ingenuè professi sunt. Causa autem huius inquisitionis erat, quòd tabulæ cuiusdam ob antiquitatẽ admirabilis exemplum ad me Roma misit Bembus meus, obeliscorum etiam plurimas notas, quæ illic reperiuntur, quas quia ex Aegypto olim aduectas manifestum est, túq; Aegyptum peragrasti, vbi magna est inscriptionum huiusmodi copia, & quæ tua semper fuit in antiquitate omni cognoscenda cura, studium, & diligentia, putamus te rerum huiusmodi non ignarum. Ad hæc Horum Aegyptium à Philippo quodam Græcè redditum accepimus, qui materiam hanc*

tractauit: sed codicem huiusmodi, quamvis ab Aldo nostro publicatum, plurimis locis mutilum & imperfectum inuenimus, non vtique Aldi, viri diligentissimi, negligentia, sed exemplarium vitio, quæ rarissima reperiuntur, atque ea in damno omnia. Eáque de causa nunc ad te conueneramus, si quid horum nosti, à te libenter audituri. Et quoniam oculi iam hieroglyphica commemorare cœpisti, ea rogamus (vt etiam pro amicis his meis loquar) ne nobis inuideas. Hîc tu: Grauissimum viri optimi onus ceruicibus meis imponitis, cùm pauca admodum ea sint, quæ præstare possim, vt vestro respondeam desiderio: siquidem argumentum hoc in tot pyramidum & inscriptionum antiquarum memoriis, quas non in Aegypto tantùm, verùm & Romæ, & plerisque aliis in locis aspexi, me quoque diu multúmque torsit, cùm rerum harum obseruationes apud scriptores diligentissimè conquisierim, interpretationes autem, præter leuia quædam, nusquam repererim, eásque tantùm nutu veluti quodam indicatas, vt asseritis: Niliacíque opusculum, in quo talia promittuntur, lemmata summatim quædam attigerit: atque ea, qualiacunque sint, in manus nostras corruptissima peruenerint: quare, vti dicebam, quid super hac re polliceri possim, quod satis vobis faciat, non habeo: pudórque non minimus me absterret, de secretioribus literis apud eos loqui, quos nihil, quod sciri possit, ignorare, compertissimum habeam. Ne tamen rusticitatem vllam induisse videar, quæ paucissima mihi cognita sunt, proferam, ea spe, vt à vobis & meliora & reconditiora sim magno meo cum fœnore recepturus. Et ne tempus in excusationibus quantumvis honestis conteram, quæ de oculorum hieroglyphicis recitare possum, quando ita vos iubetis, vt vt in memoriam venerint, explicabo. quod eo libentius facio, quia dum vos charissimas animas conspicio, succurrit illud Euripidis:

> ὄμματ' εὔνȣ φωτὸς βλέπειν γλυκύ·
> *Suaue est viri beneuoli oculos intueri.*

IVSTITIA.

APVD Ægyptios sacerdotes primùm omnium iustitiæ seruatorem per oculi patentis hieroglyphicum significari compertum est: frequensque dicterium apud Græcos, quod minimè ignoratis, δίκης ὀφθαλμός. Tum Plato Legum nono, iustitiam speculatricem atque vindicem appellat. Chrysippus oculos iustitiæ acres, rectos, atque immotos facit, quòd eum, qui rectè iudicaturus sit, non oporteat huc aut illuc oculos ab honesto deflectere. Illud etiam nostis ex Diphili Comœdia:

> ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ· quod Nepos meus ita reddidit:
> *Est qui tuetur cuncta iustitiæ oculus.*

Apud epigrammatarios, qui temporis iniuriam peruicere, pulcherrimum habemus pentametrum:

> ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα· quod Nepos idem:
> *Cernunt omnia quæ fiunt lumina iustitiæ.*

Hinc aliqui in facienda dictis fide, iustitiæ oculum attestantur. Orphei quoque id de Sole dictum, ὄμμα δικαιοσύνης, cui iustitiam in primis veteres dedicassent. Vnde Bithynni, quod scribit Arrianus, iudicia ex aduerso Solis sedentes exercere consueuerant. Et veteres Theologi iustitiam prodidere, vt Proclus ait, è medio Solis throno per cuncta propagari, omniáque, veluti Sol ipse omnium moderator est, dirigere.

MODE-

A

MODERATOR.

MArcus Tullius vester Solem mundi mentem & temperationem appellat, Scipionis somnio. Et vetustissimi illi sacerdotes moderatorem hieroglyphicè significaturi, oculum & sceptrum facere soliti sunt: nonnunquã in sceptro ipso ramusculos complicare, vt in complexum coëuntes oculi speciem in medio spectandam informarent: eaq; specie Osirin, quasi multoculum dicere vellent, intelligebant. Nam OS Ægyptiaca lingua, multum: IRI verò oculum significat: cuius interpretationis & Plutarchus lib. de Iside & Osiride, neq; non Eusebius meminere.

SOLIS VIS.



IMaginẽ enim Osiridis apud Plutarchũ fulgenti admodũ amiculo vestitam habemus, ex quo Solis vis intelligebat̃. Apud Eusebium εἶναι μὲν τὸν ὄσιριν πολυόφθαλμον εἰκότως. Hinc Homericum illud:

ἠέλιος θ᾽ ὃς πάντ᾽ ἐφορᾷ, καὶ πάντ᾽ ἐπακούει.

Quem secutus Maro dixerit:

B *Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras.*

Illud verò non ignoratis, eundem esse Osirin & Dionysium: vnde Eumolpus,

ἀστροφαῆ διόνυσον ἐν ἀκτίνεσι πυρωπόν.

CVSTOS.

QVin etiam ab officio in vniuersum corpus præstito, custodem ex oculo hieroglyphicè significari comperimus. Vnde oculos nonnunquam geminos totidem capitibus incumbentes aspeximus, quod DIS MANIBVS interpretantur. Capita enim Manes apud Ægyptios, oculos verò diuinitatem præ se ferre manifestum est. Maximè verò admirandam esse custodiam, quam oculus pupillæ præstat, ex Euthymio didicimus: siquidem Psalmo XVII philosophatur, Tunica super tunicam, & alia quædam integumenta eam muniunt, quorum alia tenuia & translucida sunt, ne vllam pupillæ, quæ suapte natura humida est, ac perinde mollis, inferant asperitatem: alia verò exterius crassiora, vt palpebrarum tunica, quæ duobus est semicirculis distincta, vt pulueris atq; aëris incursum, & paruula quæque animalia in oculos inuolare solita, repellat C atq; summoueat. Quin pilis etiam vallatæ sunt, vt sudorem propè fluentem aliò auertãt, neq; in oculum influere permittant. Acutũ enim et salsum sudorem esse, ac perinde molestum & cruciabilem, si oculum attigerit, futurum.

DEVS.

PRęclara autẽ illa sunt, quæ de Deo ipso per figuram nuncupationémve oculi cõmonstrato, intelligebant: veluti scilicet in minori mundo oculi sunt articulorum omniũ præstantissimi pulcherrimiq;, ac omnium actuum moderatores, ita Deum illum optimũ maximũ, mundi oculum, patrem luminum à Iacobo nuncupatum, omnia formositate transcendere, omniaq; gubernare, atq;, vt ait Apostolus, nihil eum latêre, cuius oculis omnia nuda & aperta sint, atq; ita bonos & malos speculetur: & vt quæ pro facie sunt homo videt, ita quæ delitescunt in imo corde prospicit Deus, & perscrutatur. Hinc eruditorũ opinio est, θεὸν ἀπὸ τοῦ θεάομαι dictum, quippe quòd omnia prospiciat, vt inquit Eucherius: quiq; oculi in diuinis literis Deo attribuuntur, eius sunt signum intelligentiæ, cui porrò nihil occultum sit. Cyrillus libro nono Apologiæ, qua Iuliani Apostatæ maledicta cauillationésque in pietatem nostram refellere aggressus est,

vbi ille Moſcos ænigmata reprehendit, qui verbis, non occultis rerum inuolucris, humanum genus erudire debuiſſet, is omnes qui antiquitùs habiti ſunt ſapientes, huiuſmodi inſtitutionis genere vſos indicat: cumq; Ægyptios memorat, eos dicit per oculum, & adiectum ſcipionem, vt paulò antè diximus, Deum intelligere voluiſſe, quippe ſummam ſuper omnia naturam, quæ ſcilicet omnia conſpiceret, ac omnium dominaretur. per ſceptrum enim paſsim Regiam intelligi dignitatem. Quinetiam abſque oculi pictura pleroſq; veterum reperimus Deum per ſtantem baculum figuraſſe. Cur verò ex humanis membris oculum illi pro Dei ſigno deſumpſiſſent, eam afferunt rationem, oculum humanum miſtura ſuæ materiæ aliquid lucis poſsidere, quod in nonnullis tam efficaciter exploratum eſt, vt per medias noctis tenebras, oculis repentè patefactis clarè cernant: id quod præcipuè Tiberio imperatori contigiſſe prædicant. Et ætate noſtra M. Antonium Sabellicum, dum apud nos Græcè diſceret, de ſe affirmãtem audiui, quotieſcunq; noctu excitaretur, aliquandiu & libros & inſtrumentum cubiculi vniuerſum liquidiſsimè diſcernere ſolitum. Quo conſtituto, cõgruum identidem erit, vnicum ac primarium illud lumen, quod omnem ſupereminet lucem, cùm ſit ſeditione fulgentiſsimi ſplendoris potens, eiuſq; omnino dominus, pro luce meritò nominari, eum mundi lucem profiteri, ac per oculum, lucis receptaculum figurari.

ANGELI.

QVatenus verò noſter oculus, licet alicuius ſit particeps lucis, alterius tamen luminis indiget, ſi videre velit, cum Diuos, ſiue Angelos, ſiue vt veteres plurimùm dicebant, genios referre autumant, qui quidem ſine ſuperioris luminis, hoc eſt, Dei ipſius irradiatione, obire per ſe proprium munus intelligentię nequeant: intellectum enim quaſi oculum videri, qui non ex ſe, ſed lucis participatione videt. Oculum porrò, hoc eſt, ipſum intellectus vigorem, non omnino eſſe ſimplicem, alioqui aduentantis lucis compoſitionem concretumq; minimè pateretur. Hinc communis eſt autorũ ſententia, conſtare angelos ex actu & potentia: quod altiori quadam inquiſitione elucidari deberet, niſi ſolam hieroglyphicorum commentationem mihi demandaſſetis.

SERMO.

VT cœptum igitur proſequamur argumentum, eundem Oculum invenimus eſſe ſermonis hieroglyphicum apud Ægyptios, ſermonemq; ipſum dupliciter conſiderari. Vno modo, quatenus loquendi facultatẽ à natura conſecuti ſumus: altero, quo in hoc vel illud idioma linguã inflectimus, & in proprio artem & elocutionem adhibemus. Simplicem itaq; ſermonem illum per linguã tantùm figurari: ſed ſi cultum & elegantiam acceſsiſſe innuere vellent, linguæ oculum ſubſanguineũ ſubijciendum. Vigorem enim in eo quendam ita oſtendebant, aut animæ principatum, cuius in ſanguine ſedes eſſe fertur. Sic autem perfectos animæ ſermones effinxiſſe viſi, ſimilitudine à mobilitate ſumpta, quæ vt præcipuè oculis ineſt, ita etiam ſermoni congruit, caſuum quippe multiplici deſinentia, pronunciationis varietate, accentuum tenore, alio atq; alio oris, ac totius demum corporis motu, vel ab arte, vel à natura concurrentibus.

CONTEMPTOR DIVûM.

ALicubi videmus in ſolea inſculptum oculum, quod iuniores pro animo Deo ſubiecto, & ad eius obſequia parato, poſuerunt, quod ego aliorũ iudicio reliquerim. Scimus nos ſoleam ſimpliciter calcandi ſupprimendiq; indicium

A cium eſſe,ipſo vno,quod ſatis eſt,Virgilio dicente:

Atq; metus omnes,ſtrepitumq; Acherontis auari
Subiecit pedibus. Ideóq; diuûm contemptorem,impium & perditum hominem intelligi,videri conuenientius.

F A V O R.

NEq; deſunt qui oculũ fauoris & beneficentiæ ſignũ dicant:& in ſacris verbum Aſpicere,ſignificare ſe propitium & benignũ oſtendere. Videmus enim apud Maronem,vbi Iupiter Libyæ defixit lumina regnis, reginã ritè quietum accipere in Teucros animum,mentemq; benignã. Contrà verò de Pallade acriter irata,Diua ſolo fixos oculos auerſa tenebat. Hunc verò fauorem,qui per oculum indicatur,theologi noſtri gratiam vocãt. Vnde quos Deus aſpicit,fortunari:quos auerſari videtur,derelinqui,& infelices eſſe profitemur. Et quoniã nutus plurimũ in palpebris cõſiſtit,ſunt qui palpebras attributas Deo,locutionis eius quæ in diuinis literis habetur,hieroglyphicum eſſe dicant. Vnde de incõprehenſibilibus eius ſacramentis atq; iudicijs,diceret Eucherius, Pſalmo,di-
B ctum:Palpebræ eius interrogant filios hominũ. Hieronymus quoq; iiſdem verbis palpebras ait incomprehenſibilia iudicia Dei eſſe eodem citato verſu.

C A S S V S L V M I N E.

IN diuinis literis,vt hoc ſubijciamus,obcæcatus pro eo ponitur,qui Dei nullam habet cognitionẽ,neq; vllã veritatis lucem intueri poteſt. Quod verò Aſſertor noſter ait de oculo,qui mentem infeſtet atq; ſeducat,eruendo,ineptè quidam,imò impiè atq; Iudaicè carneũ oculum re ipſa effodiendum abijciẽdumq; intelligunt:vnde nonnulli,nacta hinc calumniandi anſa, in Chriſtiani iugi ſuauitatem,onerisq; leuitatem,dura nimis præcepta Chriſti vocauerũt. Cæterùm ſi tam ſtupidi ſunt vt Euangelicæ lectionis ſenſum nõ intelligant,ſciant Chryſoſtomum,Cyprianum,& Hilarium,doctos probosq; alios pleroſq; omnes de amicis illis declinandis intelligere,quorum nobis pernitioſa ſit cõſuetudo, dum vel exemplo,vel etiã adhortationibus abducere nos à bonis moribus & à vitæ integritate cõnituntur. Omnia enim fatemur amico deberi,ſed vſq; ad aras. Atq; hîc ſubticuiſti mi Patrue,profatus tantùm,ne reliqua proſequerere,honorẽ ha-
C bere te auribus grauiſsimorum hominum,cùm lepidè THOMÆVS coniectari ſe profeſſus eſt,cur tibi tacendum imperaſſes, addens in explicanda rerum natura,obſcurioribusq; ſcriptorum locis in lucem eruendis, ſibi,vtpote viro philoſophiæ ſtudijs dedito,nullam eſſe debere verecundiã. Nam tu, inquit,oculũ amoris laſciui etiã eſſe ſignũ ideo dicere noluiſti, ne Venerẽ ex obſcœno carmine lumine eſſe pæto probare cogereris. Atqui poteras Venereũ huiuſmodi oculum ex Heſiodi Theogonia proferre: hunc enim,vt noſti, poëta vetuſtiſsimus ἑλικοβλέφαρον appellat,quaſi laſciuiæ amorisq; plenum, & mobilitate lubrica quoquo ſe facilè vertentẽ,hominisq; mentem,in quem inſpexerit,tenaciſsimè complicantem,ſumpta Heſiodiani vocabuli à clauiculis vitiũ metaphora,quaſi aſpicientes laqueis & vinculis deuinciãt atq; conſtringãt. Hîc tu Patrue: Scio quid me deceat. Sed ea potius de cauſa finẽ feci,quòd nuper prælegendo,& nunc dicendo,laſſulus mihi videbar: quare niſi vobis graue eſt, vos reliqua pſequimini,οἱ μὲν φόρτροι ἐστὶ κείσθαι καὶ λέγειν. Hîc Thomæus multa de te honorificè locutus,admittendã laſsitudinis excuſationẽ dixit. Vt verò dictionẽ tuam proſequeretur lepidus ſenex,multa ſuper amore ex Muſæo & Platone diſſeruit, quẽadmodũ is ex pætis amati corporis oculis in amãtis pupillas inuolet,ibiq; aperta ſibi via in

mediũ vſq; cor penetret atq; tranſiliat, ſiue ſpiritus, ſiue ſanguis ſit tenuiſsimus, D qui corpus in alienum tam lubricus illabatur, idcircoq; ſignatè admodum inuerecundi, ac maxime petulantis hominis hieroglyphicũ fieri ex oculo ſubſanguineo, obſeruatum ab ijs, qui phyſiognomiæ ſcientiam tradidere: quare apud Lucianum de laſciuo & admodum improbo adoleſcente dictum, habuiſſe eum ὕφαιμον ὀφθαλμόν. Neq; temerè Ouidiũ inter laſciuiæ ſigna poſuiſſe, purpureas genas pollice tangendas, cuius hæc ſunt carmina:

Cùm tibi ſuccurret Veneris laſciuia noſtræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.

LIBIDINOSVS.

ITaq; ſi hominem Veneris vſui intemperãter deditum ſignificare quis voluerit, eius aiebat oculos glabris ex toto palpebris effingẽdos, quarum pili tunc defluere incipiãt, cùm res venerea cœperit exerceri, eoq; magis décidunt, quo amplior accidat eius rei vſus.

PRAESTANTIA.



E

ADdebat deniq; ad ea quę de amore aut pulchritudine, aut alia quapiã charitate quę affectum excitet, diſſeruerat, oculũ eſſe vbiq; hieroglyphicum rei quæ maximè præſtet, quæq; chariſsima omniũ habeat: Catullianaq; illa tot exempla, quę toto paſsim opere comperiuntur, rei locupletiſsimũ facere teſtimoniũ. Sed quòd inſularum peninſularumq; omnium ocellum dicit, ex Pindaro deſumptũ, qui Agrigentũ Sicilię oculum vocet, Olympijs, ode ſecunda, σικελίας τ' ἔσαν ὀφθαλμός. Atq; in hanc ſententiã Tullius: Hi duos oculos terræ maritimæ effoderunt.

VITA MORSQVE.



F

PEr adapertũ autem oculũ hieroglyphicè vitam ſignificari, veluti per eum clauſum, mortem. Hinc apud Homerũ totiens, intueri ſolem, pro viuere: hinc claudi lumina, apud eundem, neq; non apud noſtros vbiq;, pro mori. Oculos enim morientibus operire, rurſusq; in rogo patefacere, Quiritum magno ritu ſacrum fuiſſe legimus, ita more condito, vt neq; ab homine ſupremùm eos ſpectari fas eſſet, & cœlo nõ oſtendi nefas, autore Plinio.

METEORA.



IAm & monoculos Cyclopas hieroglyphicè cõfictos ea de cauſa, quòd eorum officiũ circa fulgurationes, & fulmina, & huiuſmodi alia verſari cõmentum fuit, quæ quidem in aëre fieri manifeſtum. Aër autẽ cùm in medio ſit ſitus, datus eſt locus fabulæ, vt oculo vnuſquiſque vno tantùm in media frõte ſito præditus haberet. Ita interpretes Heſiodi Theogonia cõmentati ſunt.

IOVIS PROVIDENTIA.

STatuam demum Iouis in ſubdiali ara, ad quam Priamum Troia capta incenſaq;

A ſacꝗ confugiſſe proditum, tribus inſignem oculis fuiſſe ex Pauſania cognitum: idꝗ ſimulachrum à Sthenelo Capanei filio Argos tranſlatum. Hieroglyphicè verò indicaſſe triplicem eius prouidentiã, qua cœleſtia, maritima, & inferna curat: ætherium enim eum paſſim, & ab omnibus appellari. Quòd maris imperium gerat, & noſtri ſæpius, & Æſchylus atꝗ alĳ apud Græcos oſtenderunt. Quòd infernus etiam ſit, Homerus καταχθόνιος eum vocat. Atꝗ idem de Iunone apud Maronẽ: Iunoni infernæ dictus ſacer. Atꝗ hîc cùm Leonicus & ſcreatu & pituitę abſterſione paulùm ſubſtitiſſet, RANERIVS excepit: Quantũ ex ĳs quæ hactenus allata ſunt obſeruaui, pauca admodũ & ieiuna propemodũ ea eſſe conſpexi, quæ veterum traditione ad hieroglyphicorũ explicationem extare cõperimus. Animaduerti verò te Thomæe cautè admodum ad Græcorum &



B Latinorum eruditionem cõfugiſſe, vt rem ipſam locupletares, abundãtioremꝗ redderes: quod & Vrbanus egregiè fecerat, cùm ad ſacras pręcipuè literas deflexiſſet. Nam quamvis rerum effigies pro verbis poſitæ ſint ab Ægyptĳs, in ĳs tamen, vti video, philoſophorum, poëtarum, hiſtoriarum, & diuinarũ etiam diſciplinarum ſententiæ deliteſcunt: quæꝗ illi anguſtis oculorum ſpatĳs incluſere, reliqui ea per latiſsimos eloquentiæ campos produxere: vnde anſa datur cõmodiſsima, rem amplificandi, & quaqua libuerit, cum ſimile nuſquã deſit argumentum, peruagandi. Rectè quidem Raneri doctiſsime iudicas, reſpondit LEONICENVS, Ægyptiorum argumentum hoc latiſsimè diffundi poſſe. Nam & Hetruſcorũ doctrinam de prodigĳs, & ipſa Onirocritarum cõmenta, cùm phyſica magna ſui parte ſint, ab Ægyptĳs emanaſſe crediderim, qui pręſertim videã ipſum Hippocratem noſtrum tantæ claritatis medicum, decumbentiũ ſuorum ſomnia vſqueadeò magnifacere, vt ad hanc vel illam imaginem, quę videri viſa fuerit, morborum, quibus affligerentur, naturam explorauerit, ſeduloꝗ his animaduerſis, opportuna remedia ſingulis adhibuerit: quę quoniam ab eo diligen-

C tiſsimè deſcripta ſunt, ſuperfluum fuerit commemorare. Tum RANERIVS: Habendæ mihi ſunt tibi Leonicene gratiæ non vulgares, qui coniectores mihi chariores eſſe facis, dum eos Ægyptiacum quid ſapere docueris, quibus ſum ab ineunte ætate mirificè delectatus. Dumꝗ Vrbanus, atꝗ mox Thomæus loquerentur, titillabat me cupiditas quædam, vt ad ea quæ dicebant, de ſomnĳs quædam nõ incongrua ſubĳcerem: ſed verebar ſermonis tam iucundi curſum interturbare. Atqui, inquit LEONICENVS, opportunè vir clariſsime partẽ hanc de ſomnĳs tractaſſes, nobiſꝗ, ſi horũ ego animos perſpectos habeo, rem gratiſſimam feciſſes: quare omnes te obſecramus, vt quæ dicturus eras, iamiam incipias explicare. Subſecutus eſt RANERIVS. Cum oculo, de quo hactenus multa ſunt dicta, cilia cõponenda mihi videntur, neꝗ non ſupercilia. De cilĳs Leonicus, dum palpebrarum tangeret nuditatem, optimè.

SEVERITAS.

SVperciliũ ego pro ſeueritatis hieroglyphico poſitũ video, cuius vos eam affertis rationẽ, ſenibus peculiarẽ eſſe ſeueritatẽ, eoſꝗ paſsim ita habitos. His verò ſuperciliũ maximè nutriri, & plerũꝗ ita hirſutũ haberi, vt tondendũ ſit, vnicuiꝗ manifeſtum: quod propterea euenit, vt veſter tradit Ariſtot. quia ſuper-

cilia compagini sunt apposita ossium, quæ senescente ætate laxantur, & ita plus D humoris transmitti patiuntur, vnde supercilijs alimentum affatim impendatur.

HILARITAS.

SEd longè secus inuenimus Onirocritas sentire, qui supercilium hilaritatis indicium esse posuerunt, boniq́ alicuius aduentantis præsagium, si & densum & bene coloratum apparuerit: maximè verò si mulier ea fuerit, quæ per somniũ id se videre imaginata sit: fœmellis enim id studium accuratius, vt etiam intinguant, ad venustatem augendam. Solere nos præterea & serenitatem frontis, & animi iucunditatem, ex supercilij relaxatione interpretari.

LVCTVS.

GLabellum verò supercilium somniare, luctus esse significationem, ijdem Onirocritæ commenti sunt: cuius signi causam afferunt, quòd veterũ mos esset supercilium in luctu vellicare.

IVNO.

ID quoq; mihi videtur obseruatione dignum, quod apud Sex. Pompeium habetur. Oculi superius integumentũ in tutela Iunonis esse, quòd eo protegan- E tur oculi, per quos luce fruimur, quam ab Iunone tribui putabant, atq; inde Lucinam eam dictam. Et partem eam capitis illi dicatam tradit Varro.

NVMEROSA PROLES.

APud eosdem cõiectores, cum qui tris oculos habere se vel plures imaginatus sit, si ducturus vxorem sit, bene illi euenturum portenditur: filios enim quos quæsierit, breui suscipiendos. Indicium enim filiorum esse oculos, Artemidorus tradit, somniorũ oraculis explicandis, propterea quòd & amabiles sunt, & instar oculorum chari, neq; non senescentibus parentibus duces, ministriq́ agendorum. Quod enim ad amorem facit, in promptu est dictitare nos, ferre in oculis eos, quos charos habemus, & vnicè diligimus. Præterea dixisse Ciceronem ad Atticum: Oderat, nunc fert in oculis. Et apud Catullum, nil charius esse oculis: Ni te plus oculis meis amarem, & huiusmodi multa.

ORBITAS.

SI verò quispiam vtroq; oculo per nocturnã imaginem obcæcari se visus fuerit, eum aut filijs orbandum, aut fratres, aut parentes amissurum aiunt. Fra- F tres quidem, propterea quòd oculi inter se germanitate quadam coniuncti censeantur. Parentes, quoniam lucem præ se ferunt, in quam nos eorum beneficio prodierimus. Quin etiam filios, ea quæ superius allata est causa.

SECVRITAS.



CÆterùm si quis compeditus sit, aut alia quapiam calamitate circunseptus, bene illi euenturum, si obcæcari sibi videatur; securitatis enim id esse indicium, propterea quòd mala quæ circunstent, minimè sit inspecturus.

CÆCITAS.

NEq; dissimulandum id quod ab eodem Artemidoro traditum est: Oculum in aure situm in somnijs videri visum, cæcitatis indicium esse, quippe quod ostendit, auriũ tantùm beneficio percipi, quæ oculis legi consueuerunt. Idemq́ significari, si per singulos manuũ digitos oculos quis dispositos inspexerit, propterea quòd cæci tentabundi, manibus oculorũ vice

A vice vtantur. Quæ quidem commenta cùm mecum, iam à Leoniceno monitus, reputare cœpi, Ægyptiorum inuentis tam ſimilia eſſe conſpicio, vt inter hieroglyphica non immeritò locū habere poſſe videantur, quòd & pictura commodè poſſunt exprimi, & certam rei rationem ſuſcipiunt. Ad hæc THOMÆVS: Vera quidem, & nulli nō approbanda ſunt hæc, ornatiſsime Raneri, quę dicere commentus es: atq; ego in ea ſum ſentētia, vt nihil ferè differre putem, vtrum talia quæ recitaſti, an vetuſta ea hieroglyphica pręponi debeant. Sed quoniam in aures incidiſti, venit in memoriam mihi, in ijs etiam eſſe multa, quæ doctrinam ſapiant Ægyptiacam: qualia quæ ſint, ſi permittant ſocij, libenter enumerem. At quid (reſponderunt omnes) acceptius & iucundius ſit nobis futurū, hoc præſertim ſermone ſuſcepto, polyhiſtor noſter Thomę Leonice, cùm quanta qualisq; ſit eruditio tua ignoret nemo? Tum ILLE: Veſtræ hoc eſt benignitatis dictū, nam noſtra quàm pedeſtria ſint ſatis intelligo: ſed qualiacunq;, dicā tamē.

ÆQVVM DOMINIVM.

B Apud Græcos in Creta ſimulachrum Iouis abſq; auribus fuiſſe fertur, argumento, vt qui cæteris iura daturus eſt, neminem vllum priuatim auſcultare debeat, ſed omnibus publicè conſulere. Eaq; de cauſa ſapienter Alexander verè Magnus, alteram præbere aurem accuſatori, alteram reo reſeruare ſolitus erat. Quòd ſi quis eum, aut iudicem aliquem, aurem vnam vel auertentem, vel manu appreſſa obturantem effinxerit, ad huiuſmodi ſignificatum non inconcinnum, vt puto, fecerit hieroglyphicum.

SAPIENTIA.



Quatuor verò aures, manusq; totidem, quibus Lacedęmonij ſimulachrum Apollinis præditum eſſe voluerunt, vero nimirum hieroglyphico, nihil aliud ſignificabant, niſi ſapientiā, cuius Deus ille ſymbolum eſſet. Eam autem & multarū rerum auſcultatione, & operibus identidem agendis cōparari. Non enim dignè ſapientem eum dixeris, qui ſe rerum cognitioni tantùm emanciparit, niſi & facta, quæ probes, inſpicias, C quæq; is & diligēter & probè examinarit, in vtile aliquod vel ſibi vel alijs opus promulgarit. Res enim gerere, & captos oſtendere ciuibus hoſtes, attingit ſolium Iouis, noſter ait Horatius. Neq; me fugit alios eſſe qui hieroglyphicum hoc Lacedæmoniorum ſummo Deo attribuunt, quia ſumma rerum ſit Pythagorica τετρακτὺς, de qua multa dicenda eſſent, ſed enim non ſunt hìc ad cōmemorandum neceſſaria.

DE NASO.

SAGACITAS.

Quoniam verò Naſus eſt inter aures, interq; oculos medius, non eſt hìc prætereundus. Eius autem hieroglyphicum præcipuum eſt, ſagacitatem indicare. Naſutiq; vocabulum Feſto ſagacem notat, quòd vniuſcuiuſq; rei odorē ſtatim explorat, & prius ſcilicet ſentiat quàm inſpexerit. Sic auritum, ab audiendi curioſitate dictum. Sic oculatum, qui ex prompto oculi vtitur beneficio. Sic cordatum, qui corde præſtet. Tu verò VRBANE pater, quia ſacræ literæ odoratum ſæpe Deo Opt. Max. attribuunt, quo ſenſu ſit nobis accipiendum, explicare ne graueris precor. Tum tu Patrue:

De Naso quidem vnum tantùm nũc succurrit, quod ad hanc rem facere videatur. Nares quippe in Deo perscrutationẽ eam significare, qua ipse corda hominum odoratur: coq́; spectare illud ex lib. Regũ: Ascendit fumus de naribus eius. Alibiq́; in sacris literis, odorari, cuius & indicium & instrumẽtum est nasus, placere significat. Ita Noe sacrificante odoratus est Dominus Deus oderem suauitatis: hoc est, placuerunt illi sacra, quæ vir ille probus obtulerat. Idcirco Lex hominem qui vel paruo, vel magno nimis, vel obtorto naso fuerit, ab altari sancto summouet, ne scilicet accedat ad ministerium eius. Tales sunt, quibus vel pauca admodum habentur in diuinis institutionibus quæ ipsi probent, vel quibus omnia nullo discrimine tam bona quàm mala placẽt, vel illi, quibus mala prauaq́; tantùm placent, diceret Hesychius. Deinde ad Ranerium conuersus: Scio verò coniectores hac parte super multa commentos, quæ tu recensere potes Raneri, qui partem hanc tibi agendã suscepisti. Libentissimè, respondit RANERIVS. Et quando incidimus in nasum, vt ordinem sequar tuum, apud Onirocritas Vrbane pater, eum qui se magno naso per somnium viderit, magna in rebus agendis sagacitate prudentiaq́; fore promittitur. Hinc etiam emunctæ naris viros dici eos vsitatum, qui acri sunt iudicio conspicui.

MORS.

SI verò aliquis morbo decumbat, & absq́; naso se imaginetur, futurã illi mortem inde præsagiunt, quòd ea pars actutùm abit à cranio.

SERVITVS.



VT verò ad aures redeamus, id in primis iocosum est quod apud eosdem Onirocritas habetur de auribus asininis, quas qui se habere per somnium imaginatus fuerit, seruitutem ĳ atque ærumnas ingruere homini præsagiunt, nisi fuerit is philosophus, cui tantùm eam speciem prospera ominari tradũt, ob tardiorem aurium motum, quæ cõtanter in huiusmodi animali mouentur, quemadmodum firmam esse debere philosophorum auscultationem volunt.

LONGA SERVITVS.

QVin etiam humanæ aures apud eosdem coniectores si seruo homini plures accessisse visæ fuerint, longæ sunt seruitutis indiciũ: multa enim ostendunt extare imperia, quæ somniator is sit auditurus.

AMPLITVDO FAMILIÆ.

COntrà verò si paterfamiliâs is fuerit qui plures habere se aures imaginetur, familiæ huic aiunt amplitudinem significari, propterea quòd plures filios & seruos dicto parentes sit habiturus.

LVCRVM.

OPificibus autem insomnium idem lucrum apportat: audiet enim multorũ voces opera locantium. Verùm hæc & huiusmodi pleraq́;, vt ingenuè fatear quid ego sentiam, ingenĳ humani argutias potius ostendũt, quàm solidiorem vllam sapiant disciplinam. His dictis ad te Patrue conuersus addidit: Nunc tu autem Vrbane pater, si quid sacratius habes super auribus, in medium afferre potes. Tum tu nihil contatus:

CONTEMPLATIO.

DVm de supercilio disputatum est, vnum mihi videtur esse præteritum, per quod

A quod homo intelligitur sublimium diuinarumq; rerum contemplatione detentus, propterea quòd supercilia eminētiori sunt loco sita, circaq; organa quæ sensum contineant, qui mentis agitatione moueatur. Is verò nimirum sedem habet in cerebro. Neq; negarim apud profanos superciliū pro fastu poni, fastuososq; superciliosos dici.

OBEDIENTIA.

SEd ad aurem potius transeamus, quę ijsdem in sacris literis hieroglyphicum est obedientiæ, vbi præcipuè Moyses secundo immolato ariete, sacrificio quòd Explicationis LXX dixerunt, alij Consummationis, vel vt vulgata habet editio, in consecratione sacerdotū. Is alijs ritè factis, insuper de hostiæ huiusmodi sanguine extremum dexteræ auriculę tum Aaronis, tum filiorum eius tetigit: quod, vt interpretantur Theologi, ad obedientiam refertur, quam præstare debemus Domino, memores scilicet Adamum propter relictam abiectamq; obedientiam paradiso eiectum, & solum vertere coactum. Agnouere hieroglyphicum hoc nostri etiam poëtæ, vt Horatius:

B *Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit,*
Si modò culturæ patientem accommodet aurem.

Atq; illud etiam Sermonibus:

Demitto auriculas vt iniquæ mentis asellus.

CONTVMAX.

COntrà verò veluti auris adaperta obedientiæ signū est, ita & obturata hieroglyphicum est cōtumaciæ, hominisq; mandata detrectātis, idq; sibi velle, quod apud Esaiam legimus: Surdi clamāteni audite. Abscissam eam, sunt qui idem significare asserant, summoto quippe obedientiæ ministerio.

CALVMNIATOR.

AD hæc, præter huiusmodi contumaciam Theologi per amputatam aurem accipiunt eum quoq; qui detractionibus & calumnijs in alios oggestis delectantur, & turpium impudicorumq; sermonū lasciuia capiuntur: proba verò consilia, & admonitiones de honesta & homine digna ratione viuendi, cane peíus & angue protinus auersantur. Carpocrates porrò hæreticorum sceleratissi-

C mus, qui mala & bona omnia, non natura mala neq; bona, sed opinione hominum ita vocari disputabat, vt quodcunq; adlibuisset, id identidem licere persuaderet, meritò discipulos summa dexteræ auris inusta particula prędsignabat. Nā eodem modo, sed stygmate longè grauiori, eorum omnium non aures tantùm, sed oculi etiam, & nasus, & os, atq; lingua inuri deberent, qui delirijs huiusmodi audiendis tempus insumunt. Hic, cùm aliquantulum incensus esse videreris, LEONICVS commotiunculam eam sedaturus ita sermonem excepit. Dum de extrema auris particula loquereris Vrbane, venit in mentem mihi Recordationis hieroglyphicum, quod per pollicem & indicem ad infimā aurem appressos figuratur. Nam inter agalmata Ferdinandi secundi Neapolitani Regis numus erat, in quo auris manu apprendebatur. Commentum literæ ab altera parte declarabant, ΜΝΗΣΘΗ, vltima tamen litera parum conspicua: quod cum Maroniano quadrat carmine,

Cynthius aurem vellit, & admonuit. Consecrata enim auris est Memoriæ. Hinc illud apud Plinium: Est in aure ima memoriæ locus, quē tangentes attestamur. Est post aurem æquè dexteram Nemeseos, quę dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit, quo referimus tacto ore proximū à minimo digitū, veniā

ſermonis à Dijs expoſcentes, ne ſcilicet eius memores nos vlciſci velint. Obſeruaui verò aurem in gemma quadam inciſam, cuius extremã partem expaſſa manus pollice atq; indice tantum leuiter comprehendebat, literis identidem, quæ rei facerẽt interpretationẽ, adſculptis, ΜΝΗΜΟΝΕΥΣΩΝ. Id nonnulli alijs gemmis imitari conati, cũ literas neſcirẽt, ΕΥ diphthongi charactêres inuertêre. Sed quòd vltima ſyllaba ῶΣ per M Latinam literã expreſſere, ſæpe in quibuſdam numis eam pro Σ poſitã inſpeximus, & ῶΣ vice verſa loco M Latinæ. In numis autem multæ aliæ literæ deiectæ cõſpiciunt̃, vt ᗺ pro B. Ш pro E. & ſimilia: quod ideo dictum volui, ne fallant impoſtores, qui noua interdum opera, atq; ea quidem deprauata, pro veteribus venditare non erubeſcunt. Vt verò Fuſcus frater meus referebat, apud Angelum Colotiũ Baſſum antiquarium Latinè Græceq; eruditiſsimũ Romæ viderat gemmam eodem ſculptam ſigno, cuius inſcriptio erat, ΜΝΗΜΟΝΕΥΕ, vti etiam ſuperior. Ad huius hieroglyphici figmentum reſpexiſſe mihi videtur Ouidius eodem loco, quem ſuprà citauimus:

Si quid erit de me tacita quod voce loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus.

FVTVRVM OPVS, VEL QVID AGENDVM.

EST & futuri operis indiciũ auris ad audiendũ intenta, ab eius dubio procul officio, in quo eſt rei quędam formula. Auſcultatio enim initiũ eſt & imago quædã operis quod aggreſſuri ſumus: eoq; ſpectãt numiſmata tot cũ inſcriptione, ADLOCVTIO, in quibus milites obuerſis intentiſq; adſtare auribus conſpiciuntur.

DOCILITAS.

ILla verò quæ de figura aurium à phyſiognomicis traduntur, docilitatem, benignitatem, manſuetudinem ex auribus extantibus ſignificare, faciũt quidem ad eorum doctrinam, ſed ad negotium noſtrum parum afferunt vtilitatis.

INDOCILITAS.

PErinde ac etiam preſſas aures, & ſimiarum inſtar temporibus adhæreſcentes, ſtuporis & imperitiæ, quæ doctrinam nullam admittant, ſignũ eſſe perhibent: quæ ſi quis in hieroglyphicorum vſum trahere voluerit, integrum vnicuiq; dicimus, ſuo iure ludere.

DE LINGVA.

SEd vt ad linguam conuertar, iam res exigit: quandoquidem quod ſuperius Vrbanus de oculo linguæ ſubiecto ad perfectam ſermonis rationem indicandam dixit, alterius ab eo non alieni admonet hieroglyphici. Lingua hæc eſt manu prætenta. Nam qui per linguã ſermonem articulari voce coagmentatum intelligebant, adiecta manu quæ illam comprehenderet, eloquentiam ſignificabant. Sanè quidem Hebræi per Laſon, quæ lingua eſt, ſermonem intelligunt, vnde fortè λαλεῖν Grecis. A' Dico verbo nimirum Latini Dinguam olim appellauere: inde D litera in L mutata, Æolum more, linguam fecimus: vt etiam Sellam, quæ prius à ſedeo, ſedda dicebatur. Aiunt tamẽ Grammatici veteres, Pompeium Magnum dinguam ſemper ſcribere ſolitum. Eſto igitur ſermo lingua: verùm ꝓnunciatio manu, hoc eſt, artificij ope indiget, vt in vſum deducatur, & appareat eloquentia. Nam manum operis eſſe ſymbolum vnicuiq; manifeſtũ eſt. Quicquid verò vel in iudicando, vel in demonſtrando, vel in deliberando cõtingit, nequaquã ſolo cogitationis termino cõtinetur, ſed actione ipſa perficitur. Opus autem facere cùm ſit proprium manus, et ab ea præro-

A prærogatiua poteſtatem etiam indicet, non abſurdè linguam manu rectam eſ-finxere, in eloquentiæ ſignificatum, quæ quidem, vt Maro canit, regat dictis animos, & temperet iras. Speciem eam in aliquot obeliſcis obſerues: priuatim verò manum quæ linguam comprehenſam tenet, ex marmore vetuſtiſsimo, ex aliqua ſtatua nimirum auulſam, apud Viuem Hiſpanum Pontificium medicum Romæ Fuſcus frater conſpexiſſe fatebatur. Sed vt ea quæ ad hanc rem pertinẽt proſequamur, non improprio quorundam inuento excogitatum eſt, hanc dicendi vim per linguam perforatam, à qua catenulæ quamplurimæ religatæ ad aures ſubſequentis multitudinis applicarentur, ſignificare. Nam Herculem Galli ſenem admodum, corpore tamen præualido, crudo, viridiq́; faciebant, leonis ſpolio, claua, pharetra, & arcu intento præditum, armatumq́; eo geſtu vt ingredi videretur, facie tamen in humerum conuerſa ad numeroſam multitudinem, quæ greſſum eius ſubſequeretur, ad quorum omnium aures catenæ ſingulæ aureæ adiunctæ eſſent, quæ mox in vnum quaſi nodum collectæ, in perforatam Herculis linguam immittebantur. Contemplari verò erat in ea pictura vultum B Herois blando manſuetoq́; geſtu hilarem, ipſosq́; cœtus hominum ita catenis tractos ſponte properare, quaſi alius alium præuenire concertarent. Quod quidem ſiue Gallorum fuit inuentum, ſiue Lucianus ipſe, qui rem conſcripſit, qua erat ingenij felicitate, fabulam ex ſe cõmentus eſt, nihil meo iudicio ad eloquentiæ vim exprimendam ſignificantius excogitari potuit, neque magis hieroglyphicum. Nam quod ad Gallicanum figmentum ſpectat, Cornelius Tacitus Gallos ait duas ſemper artes ſtudioſius exercuiſſe, militarem quippe, & diſceptandi rationem. Reliqua ad hanc rem pertinentia, quid ſingula ſibi velint, apud Lucianum ipſum inſpicienda. Et quoniam eloquentia tam boni quàm mali cauſa fuit, eſtq́; quotidie, meritò Anacharſis quid eſſet in homine peſsimum, quidq́; optimum, interrogatus, Lingua reſpondit.

MERCVRIVS.

Lingua porrò Mercurio ſacra, quam ab eo regi ſidere Mathematici tradunt, velut ſplenem à Saturno, hepar à Ioue, à Marte ſanguinem, cerebrum & cor à Sole, à Venere renes & genituram, ſtomachum à Luna. Sermonis itaq; preſes C Mercurius, vnde apud Homerum Deus hic ad fluuij Xanthi ripam, Deorum inter ſe orto certamine, Latonæ committitur, ſermo quidem rerumq́; memoria aduerſus obliuionem. Quid enim magis inter ſe contrarium, quàm orationis uis, & obliuio? Aiunt verò Ægyptij, Mercurium primùm omnium verba in ordinem redegiſſe, multisq́; rebus indidiſſe nomina: literas eius inuentum fuiſſe, Deorumq́; cultum inſtituiſſe, quæ ſine magna vi eloquentiæ mortalium mentibus inſinuari minimè potuerint. Apud alias quoq; gentes in honorem Mercurij, qui Deorum præco fingitur, lingua in ſacris diſſecta præconi tradebatur. Facit ad hoc nominis ipſius interpretatio: nam Hermen ἀπὸ τοῦ ἐρεῖν καὶ μήσασθαι, quod omnino loqui ſignificat, deductum aiunt. Quiq; veterum figmentorum rationem explicant, per Mercurium nihil aliud intelligi volunt, quàm ſermonem ipſum, quo ſolus homo ex terreſtribus animalibus honeſtatus eſt. Vel Hermes nuncupatus eſt ἀπὸ τοῦ ἔρυμα εἶναι, quòd humano generi ſermo ſit veluti preſidium quoddam & munimentum, vnde διάκτορος initiò παρὰ τὸ διαλέγειν fuerit appellatus: eaq; de cauſa linguas illi dedicarint, quòd ea corporis noſtri pars, intelligentiæ noſtræ conceptus apud propinquas animas diſſerendo explicet. Eſt etiam illi cognomentum ἐριούνιος, quòd magnę cuiuſdã ſit vtilitatis, ſummaq́;

ope eos adiuuet, penes quos sit illius facultas. Vnde etiam σῶκος dictus: nō enim D sermo in perniciem aut detrimentum, damnum've vllum, mortalibus datus, sed vt hominem sospitet atque tueatur. Quocirca salutem, id est, canis imaginem ad custodiam adhibitam Mercurij simulachro semper adijciebant: atque illi ædem in foro, vbi eloquentiæ vsus plurimùm viget, statui monet Vitruuius ex aruspicum disciplina.

DISCIPLINÆ.

NEque verò mirum, si omnia Mercurio scripta, inuenta, meditationumque suarum argumenta, Ægyptij soliti sunt inscribere, solumque illum & sapientiæ & eloquentiæ arbitrum iudicarunt, quando is, autore Seleuco, tota rerum vniuersalia, siue principia malimus dicere, viginti millibus voluminū (quæ reperimus, quæ accepimus, damus) explicauit: vt verò Manethus asseuerat, triginta millibus: quibus etiam addidit sex millia quingenta, & vigintiquinque, in quibus libros de dijs empyreis centum, de æthereis totidem, mille de cœlestibus elucubrauit, quæ si membranæ tot cōuolutæ essent, vix fidem facerent: facit tamē horum mentionem Iamblichus, magnæ vir apud Græcos autoritatis. E

SOMNVS.

ERat & lingua in ara posita, quæ somnū significabat, quod Apollonius Argonauticôn primo indicat, vbi dicit:

> πῶς ἐπί τε γλώσσῃσι χέοντο
> αἰθομένῃς, ὕπνου δὲ διὰ κνέφας ἐμνώοντο·

quæ tuus Vrbane nepos ita Latinè reddidit:

> *Interea exustis libamina linguis*
> *Spargebant, nigra captantes nocte soporem.*

Quoniam inquit interpres, antiquis mos erat somnum captantibus victimarū linguas adolere Mercurio, propinatisque crateribus vinum superlibare, idque ex antiqua philosophia, quandoquidem sermo esse Mercurius perhibetur, cuius instrumentū est lingua, quæ quidem somno incidente quiescit tacita. Atque hinc repertū est eam adolere Mercurio, quod & Homerus ipse tetigit, γλώσσας δ' ἐν πυρὶ βάλλον, Linguas imponit in ignem. Qui verò fabulas consectantur, historiam huiusmodi à Direchida in Megaricis traditam recitare solent. Alcathum Pelopis F ob Chrysippi cædem in exiliū actum, peregrè profectum, vt alibi verso solo degeret. Accidisse verò vt Leoni fieret obuiam, qui Megara deuastabat, in quem & alij complures à Megarensium Rege missi fuerant: sed Alcathus aggressus feram, eā cōficit, linguaque eius in ara posita, Megara euestigiò reuersus est: cumque ij qui à Rege missi fuerant nunciassent se monstrum debellasse, Alcathus feram elinguem ostendens, mendacij eos redarguit. Atque hinc apud Megarenses institutum aiunt, vt sacrificijs quæ fierent in posterum, linguæ aris imponerentur. Philochorus libro de sacrificijs ea de causa linguas Mercurio adoleri dicit, quoniam in corpore pars optima sit, quæque sibi rerum vendicat principatum.

SILENTIVM.

ADdemus & illud ex Homero, præcisas linguas indicium esse silentij: ille enim, vt nostis, ait, ἀλλ' ἄγε τέμνετε γλώσσας, iamdudum incidite linguas, pro, silentium capessite, vt interpretes exponunt. Quo quidem admisso omine, cùm iam satis superque nugatus fuerim, opportunè mihi silētium imperabo. Tu verò mi Patrue, hominis suscepto ioco, At nolim, respondisti, virum tam probum, tam modestum, tam eruditum, in abscissæ linguæ turpissimam ignominiam inci-

IMPVRVS.

A incidere: ſiquidem ea præciſa in diuinis literis, impurum indicat hominem, qui ſordidam, nefariam ac profligatiſsimam vitam viuat, atque ideo repellatur à ſacris, ab omni piorum moderatorumq́; hominum conuentu turpiter & ignominioſe reiectus: de quo Dauid: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Tu verò odiſti diſciplinam, & quæ ſequuntur. Quòd verò coniectas in ignem linguas apud Homerum citaſti, noſtras cuperem ego in flammam eam inijceremus, quam Aſſertor noſter accendit, cùm XII comites ab eo electi, afflati ſunt, igneis linguis ab vniuſcuiuſque vertice promicantibus. Huiuſmodi enim linguæ ſplendore tanto conſpicuæ, omnino ſignificarunt eam orationis vehementiã, ardorem illum, illamq́; fandi vim cœlitùs illis affuturã, vt quæ à diuino Magiſtro præcepta acceperant, per vniuerſum mox terrarũ orbem perſuaſibili (penetrat enim ignis) ſermone diſſeminarent, ſanctiſsimisq́; monitis mortale genus incenderent, aberrantesq́; latè mentes, & inſcitiæ torpore frigeſcentes, pietatis ardore ſuccẽſas, ad hoſtiæ puræ atque immaculatæ ſacrum incitarent, eſſetq́; eorum fulgurum

B ſonitus in omnem terram exiturus: ſonitus inquam fulgentium earum linguarum, quas ad incudinem fabricatas diceret Pindarus, qui linguam ferream, Pythijs, veritatis indicium ponit: ἀψευδεῖ δὲ πρὸς ἄκμονι χάλκευε γλῶσσαν. Nam dubio procul lingua ſi fabricata fuerit ad incudinem, ferrea erit: ſi ferrea, ſolidiſsimæ firmitatis. Mendacia enim imbecilla ſunt, quia tempus veritatem in lucem adducit, atq; ita mendacium euaneſcit. Sanè quidem hodie vel vulgò dicitur veritatem ad malleum durare, quod idem ferè eſt, quod Pindarus ad incudinem dixit. Poſſent autem alia multa ſermone ſuper hoc examinari, atque hinc ad Apollinis plectra, & multiplices Muſarum choros ſterni via, ſi præcipuè dentes ad linguam ſocij conferantur: ſed quoniam ego iam edentulus nullam eis amplius gratiam debeo, cur mihi ſit pro eis laborandum nuſquã video. Præter hæc cùm reliqua linguæ diſputatio de guſtu nos appellet, eaq́; ſit potius phyſica quàm hiſtorica, ad Leonicenum hæc meo calculo tranſtulerim. Conſenſere reliqui, neque inuitus ille ita loqui cœpit.

C

DE GVSTV.

NEmpe, vt ſuſceptum proſequar argumentum, ſi de oculis, de auribus, de naribus, quid præſtare queant, diſſeruimus, guſtatus quoq; his accedit, ſeq; tractari poſtulat, ne per ignominiam præteritus videatur. Eſt autẽ hic duplex apud Ægyptios, quorum ſacerdotes ſi delibatum aliquid leuiter, neque tamen plenius guſtatum ſignificare vellent, hieroglyphicum linguæ inter primores dentes nonnihil exporrectæ proponebant. Sed ſi abſolutam guſtus plenitudinem oſtendere curaſſent, primores gutturis partes, quæ intimæ adhærent linguæ, figurabant. Aſſerebant enim illi, quod Medici noſtri etiam nonnulli prodiderunt, perfectum guſtum in linguę radice conſiſtere: inde enim neruos quoſdam, & ſentiendi vim illam prouenire. Neq; tamen ſum ignarus, eſſe multos, qui guſtatus prærogatiuam attribuunt palato. Sanè Diogenes explorari ſaporem aiebat propter fungoſitatem mollitiemq́; linguæ, perq; commiſſas illi corporis venas, perfundi ſapores ad ſenſum elicitos, nõ aliter atq; ſpongia exuctos. Huiuſmodi verò ſenſum in anima ſedem ſuam poſuiſſe. Quamvis verò dicat Alcmæon, humore teporeq́, atque adeò mollitie linguæ ſapores internoſci, Ægyptij nequaquam cognoſcendi ſaporis inſtrumentũ ſolam linguam eſſe con

senserunt, sed cum multis alijs, palatũ præcipuè participem agnouere: & in nõ- D nullis, quæ gutture carent, simile quidpiam linguæ esse, vt in quodam piscium genere qui ventrem habent ori propinquum, inesse intus sentiendi facultatem. Sunt & alij rerum naturalium scriptores, qui linguã aiunt sapores quidem sentire & iudicare: eorũ verò suauitatem amaritudinemq́ in descensu, vnde deglutiuntur, exploratò sentiri. Quare Philoxenus magis fortè quàm philosophi ganeæ peritus, gruis gulam optabat, vt voluptas illa longius deglutiendo produceretur. Quãtum verò ad palatũ pertinet, scimus Catonem gustus sedem in eo esse credidisse. Nam cùm lurconi cuidam ambienti, vt inter eius familiares reciperetur, negare vellet, ei dixit, nõ posse se cum eo viuere, qui plus palato quàm corde saperet. Aduersus tamen Ægyptiorum, & horum omnium opinionem insurgit Aristoteles, qui linguam in primore sui parte vim perfectius sentiendi saporem, obtinere contendit: nam interiore si tangat, minus illam sentire: quod in catapotijs ex aloë, vel amariore aliquo succo pastillo've deuorandis, manifestius experimur. Nam cùm illa intra duorum digitorũ summitatem contenta in imas fauces immiserimus, vix tantillũ sentimus amaritudinis, quę si quis lingua E vel summa lambat, vix ferre posset. Videtur verò natura ipsa, vti rectè reliqua, ita hoc sapientissimè cõstituisse, vt hæc sentiendi vis iuxta labia, & in prima consisteret lingua, quò sapores omnes admittendos exigendos've, anteaquàm ori demandarentur, exploraremus. Quòd verò quispiam dicat eo vehementiorem esse saporis gustatum, quo magis cibus ingestus ori opulentius & contantius mandatur: respondent periti homines, non ideo maiorem gustandi vim in radice linguæ insitam esse, sed propter diuturniorem moram, & affluentiorem saporis copiam vehemẽtius sentiri. Hæc atq; alia multa prisci philosophi inter se dissidentes prodidere, vt minimè mirum sit eos de rerum principijs, & alijs à sensu remotis dissentire, si re super omnibus tam explorata diuersi abeunt, nec certi quicquam constituere potuerunt.

DE ORE ET DENTIBVS.

SEdenim vt iam ad totius oris fabricam conuertamur, Aristandri Telmesij sententia est, os & eius partes esse quasi hieroglyphicum quod- F dam domus, dentes cumprimis incolas ostendere. Hoc verò dupliciter accipi: aut enim domesticos esse, aut alienigenas. Itaq; superiores dentes domesticorum incolarum signa esse, propterea quòd pars illa superior toto ferè capiti adglutinata est atq; cognata. Inferiores verò alienos ideo commonstrare, quòd maxilla ea, quæ illos sustinet, tota sit mobilis, atq; ita aduentitium nescio quid præ se ferre videatur.

DETRIMENTVM.

SVnt autem qui detrimentum per dentes putent significari, in ijs quæ in sermone vel voce cõsistunt, eiusq́ famam dilacerari obtrectantium calumnijs obiectã. Nam & poëtæ oratoresq́ omnes hinc mordere, carpere, rodereq́ metaphoricè dixerunt, quoties cuiusquam nomen scurriliter traductum, aut hostiliter infamatum innuere volunt. Sed quòd planos tantùm in huiusmodi significatum confectores ponunt, Satyrici nostri ad acriorem vim amplificandam genuinum adhibuere, & alij caninos etiam immiscuerunt.

VERECVNDIA.

APud philologos hieroglyphicũ verecundiæ os videtur esse; vnde de impuden-

A dentibus dici solet, eos os non habere. Hinc Cato Maior Lentulo, qui sputũ in eius faciem eiaculatus fuerat, abstersa tantùm facie dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negant os habere, argutè vulgatam hominis impudentiam notando, quamvis de sputi copia dicere videretur.

AMOLITIO.

NEq; nescius sum pro amolitione, vt ita nunc dicam, veteres expuendi gestũ vsurpasse: vt Theocritus, ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον. & multa apud alios huiusmodi, quæ recitare superfluum esset. Nam quæ maximè abhorrebant, quæq; opprobrio habebant, ea ignominia designabant. Quin & veteribus Christianis mos fuit, estq; adhuc, ad immunda verba expuere, quodam veluti expiationis modo. Ita illud apud Tertullianum lib. ad vxorem altero, accipiendum: Cùm aliquid immundum flatu expuis.

HOROSCOPVS.

SEd vt os tandem comprimam, vno adhuc hieroglyphico illud obturabo, quod apud Horũ Niliacũ habetur, vt cibo super aliquid attingamus. Nam B illic per hominem qui horas comedat, hieroglyphicum explicari tradunt horoscopum intelligendo: nõ quia horas comedat homo, quod fieri minimè potest, sed quia ab horis alia atq; alia humano generi alimenta subministrãtur. Huiusmodi verò horarum pastum commodè fortè exprimere poterimus, si ex vniuscuiusq; horæ prouẽtibus aliquid decerpserimus, puta, rosas, spicam, & pomum aliquod, quæ in vnum fasciculum colligata, ori adaperto admoueantur. Horas porrò hic intelligendum tris eas anni partitiones, quæ suo quæq; tempore singula maturant, ver quippe, æstatem, autumnũq;: quæ tempora Ægyptij, quatuor vnumquodq; mensibus nostris complexi sunt, ex Hori regis partitione, à quo his etiamnum nomen horis inditum, vt quadrimestris esset vnusquisq; eorum annus: de quo diffusius alibi. Quin Persę atq; Assyrij, quos nos annales, horas vocitarunt, & Græci horographos eorum scriptores. Apud Lucianũ enim legimus, ὁ μὲν κῦρος παλαιὸς τῶν περσῶν βασιλεὺς, ὡς δηλοῦσι οἱ περσῶν καὶ ἀσσυρίων ὧροι. Cùm verò Horus ab Ægyptijs Apollo esse prędicetur, nostri vnà cum Gręcis nomen idem ad quatuor & viginti horas transtulere, quas Solis esse filias Homerus dicit: de quibus, vt hoc ἐν παρέργῳ ponã, veterem habemus fabulam, Horomazen, C cùm in mundi fabrica, reliqua digessisset, quatuor & viginti deos in ouum inclusisse. Id cùm Arimanij gnati ludo perforassent, bona malis immixta prodijsse, atq; ita quantacunq; fruamur iucunditate, quocunq; simus gaudio exhilarati, serus quid vesper vehat, nos nescire. Hic cùm finem facere visus esset Leonicenus, ad inclinatum iam solem aspectans Ranerius: At nos, inquit, quid serus vesper aduexerit probè scimus, qui bonam huius diei partem tam iucundis sermonibus exegerimus. Vtinam verò sæpe daretur occasio istiusmodi conuentus celebrandi: & cum dicto, salute dicta surrexit: quod & alij fecere, die prius constituto, quo iterum essent conuenturi: illi domum, ego in nauim abij, mox Florentiam, quò fueram, vt scis, per Iulij Card. domini mei literas accersitus, atque ibi primo quoq; tempore, tam ea quæ ex te audierã, quàm quæ viri illi eruditissimi disseruissent, quæq; convenire mihi visa sunt, in commentaria mea Ægyptiaca transtuli, vestra ope fretus & latius et plenius explicandi multa, quę curta & angusta nimiũ compererã apud autores posita: neq; verò siuit me temporis breuitas quæ quisq; disputasset ad amussim dirigere, & ipsa quę audissem verba repræsentare, quod nonnulli ex amicis à me postulabant: id enim nego-

tium multũ mihi temporis abstulisset, nec meæ me occupationes id facere permisissent. Satis igitur à me factum puto, si res ipsæ breuiter, quantum memoria complecti potui, recitatæ sint. Verùm agè benignisſime Patrue, Aristarchum indue, atq; hunc castigandi laborem minimè grauem ducas: quęq; me rectè meminisse compereris, asterisco insignias: quæ segniter & oscitanter excepta, obelo defodices, vt ego hæc aliis communicaturus, iudicio adiutus tuo, audentius id facere confidam. Vale.

D

AD SEBASTIANVM CORRADVM DE IIS QVÆ PER HVMANVM COR, ET GENITURÆ vascula significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

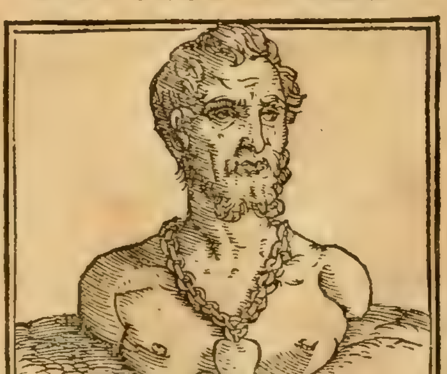
Ecce tibi Cor meum, Corrade iucundisſime, cui etiam addidimus genituræ vascula, eáq; mundisſima pudicisſimáq;. Cor quidem à meo desumptum, qui summã eruditionem tuam, frugalisſimũ studium, acutum deniq;, quo polles, iudiciũ, et multum admiror, et plurimũ diligo. Genituræ verò vascula, causa tua, à quo fruges tot proficiscuntur, quibus studiosi omnes auidisſimè pascuntur: quémq; hactenus cibum vel putridũ vel adulterinum sæpe mandere coacti sunt, tua nũc cultura, tuo studio diligentiáq; valeant iam recenti, maturo, legitimóq; frui. Neq; fructus huiusmodi ex Ciceronianis tantùm hortis electi, sed ex totius Latini nominis posseſsionibus agrísq; decerpti, quorum hactenus arbores vel teredinibus, vel erucis, vel visco, vel vlceribus, conductorũ plurimùm negligentia, nescio qua, vitiatæ fuerant, per te nunc perpurgatæ, cultæ, sarritæq;, in pristinam rediere viriditatem, vberrimam incolumémq; feracitatem. Sed quod etiam pertinet ad vascula tam in diuinis nostrorum literis, quàm in sacris Aegyptiorum, neq; non apud Græcos, præter ea quæ à corde desumuntur significata sermonis ipsa quoque indicia sunt. Qui cum igitur ego libentius sermocinarer, quàm tecum, qui spontè me in tam vtilium sermonum tuorum partitionem admisisti, qui clarisſimo Egnatio collegam consularem me in Quæsturæ tuæ cognitione creari procurasti? Quare mihi videbor non sine magnæ voluptatis sensu loqui tecum, quotiescunq; memor ero scriptorũ meorum, qualiacunq; sint, aliquid à te legi, non id fortasse ingenio & eruditioni tuæ responsurum, aliquod tamen daturum mei erga te animi testimonium.

E

F

DE CORDE.

VIRI PROBI SERMO.



Vt verò à corde exordiamur, per id ita concinnatum vt loro catenuláve suspensum à gutture propenderet in pectus, probi hominis orationem indicabant, vt qui mentiri aut fallere nesciret, sed vti vulgò dici solet, ea ex ore proferret, quæ corde concepisset: ea scilicet loqueretur, quæ ipse sentiret, omni fuco mendacióq; procul. Hoc ipsum Cicero, toto pectore, de syn ceritate loquens, dicit. In pectore enim sedẽ habere cor, manifestum. atq; illud, Aperto pectore, frequentisſimo eorum vsu, qui citra fucũ loqui se profitent. À quo loquendi candore Mercurius fuerit ἀργειφόντης appellatus, candidũ enim veteres ἀργὸν dicebant.

A cebāt. Præterea pectus pro recessu quodam accipit sapientiæ. Vnde Horatius:

Non tu corpus eras sine pectore.

Et in hanc sententiam accipit Ambrosius, quòd Apostolus ille, qui ante alios diuina sapientia donatus est, ad CHRISTI pectus reclinet in cœna caput.

CONSILIVM.

ATque hæc illa est bulla, quæ puerilis ingenuitatis insigne fuit, de qua multa suo diximus commentario. Quoniam verò cordis erat eius figura, admonitos inde pueros volebant, vt frugalia semper consilia secuti, corde pręstare conarentur: corculum enim veteres pro solerti & acuto dicebant. Et animæ partem rationis participem, cor appellari solere dicit Adamantius. In huiusmodi significatum accipi locum illum Pauli, epistola ad Rom. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Quis enim putet, quòd dicit, in cordibus, in membro corporis quod cor appellatur, tanquam in membrana aliqua legem scriptam intelligi? vnde enim caro tantos prudentiæ sensus concipere vel ostentare posset? aut tanta memoriæ receptacula continere? Nam & quòd diuinæ literæ cor Dei sæpe nominant, intelligendum ex eo arcanum illud diuinæ sapientiæ, quæ à patre est: vt Psalmo, Eructauit cor meum verbum bonum, innuens filium IESVM Christum altæ illius sapientiæ mysterio genitum. ita Eucherius.

B

VITA.

ITa verò in consilij significatum accipi cor plerunque solet, vt humanæ etiā vitæ rationem præ se ferat, quod ex pernicioso auspicio Cæsaris exploratum. Ille enim quo primùm die in sella aurea sedit, & cum purpurea veste processit, valde consternatus est cum Spurina aruspice suo, corde in extis bouis optimi non inuento: aiebat enim ille, vereri se, ne consiliū & vita Cæsari deficeret, quorum vtrunque à corde proficiscitur. Nam philosophorū omnium consensu, nullum animal sanguine præditum, sine corde & iecinore inuenitur: qua de re quęstio magna inter eos fuit qui diuinationis præcognitionē eiusmodi profitebantur, potuerit'ne hostia sine corde viuere, an ad tempus amiserit? quanquam Cęsar id elusisse fertur, audaciorique animo respondisse lætiora quædam, neque pro ostento ducendum, si pecudi cor defuisset: quod quidem non semel, sed bis ei sacrificanti, quod meminit Plinius, accidit, vt cor in extis non inueniretur. Neque Cæsari tantùm non inuentum in hostijs, peractum vitæ tempus ostendit, sed & Heluio Pertinaci eo die, quo occisus est, sacrificanti, negatur in hostia cor repertum, & cùm id vellet procurare, caput extorum non deprehendit. Et Theologi nostri secuti Prophetarum dictata, consilium in corde residere dicunt, in eóque agendorum omnium radicem statuunt, docente Domino, in corde esse quod coinquinat hominem: & vbi mundo corde sacræ literæ habent, synceras intelligunt cogitationes. Quaque ratione consilij symbolum est, eadem pro illa intellectus parte, à qua regimur, figuratur: vt illud: Quare cogitationes ascendunt in corda vestra? ascendunt, dominantur, primum ita locum asciscunt sibi, vt vestra omnia consilia conculcent. Ita verò facit cor ad animam, quæ vitæ nostræ materia est, vt prisci vates illi animæ receptaculum esse cor significaturi, id hieroglyphicè animæ ventrem appellarint: atque ita intelligendum esse illud apud Hieremiam: Ventrem meum, ventrem meum doleo. Hesychius ait: Nam quem ventrem? Ipse subinfert: Et sensus cordis mei conturbati sunt: ideóque intestina huiusmodi aqua lota offerre admonemur in holocaustum, hoc est, abditas latentesque cogitationes eluere, & diligenter abstergere.

C

NILI DILVVIVM.



D

SAcerdotes Ægyptij cœlum & terrã diluuio liquefcentes, exundationẽ quippe Nili, quę tam à terra quàm à cœlo effet, vti alibi difputatum, oftendere cùm vellent, cordis fimulachrũ proponebant, cui lingua effet applicita: ex corde quidem Nilum ipfum intelligentes, qui fua potens vi affluentifsimã humoris copiam è terræ vifceribus educeret, vti motus omnis à corde principiũ habet. Sanè illi, cordi totius corporis principatum, præfecturam, arbitriumq́ꝫ tribuunt, ac perinde Nilum Ægypti dominum agnofcũt, neqꝫ quicquã aliud eam effe, quàm Niliacæ alluuionis vliginem profitentur. Per linguam verò confluentes vndecũqꝫ imbrium eluuies, quas eo quo plurimum inturgefcit tẽpore in Æthiopia maximas fieri compertifsimum habebant, quibus in Nilum collabentibus cataclyfmo facto Ægyptum vniuerfam fub aquis merfari, veluti lingua humore vndecũqꝫ ad ipfam confluente, femper in vdo eft, & aliquo femper corriuio irrigatur alluiturq́ꝫ. Quoniam verò illis fertilifsima rerum omnium vbertas à Nilo eft, rerum itidem caufas omnium originemq́ꝫ in humorem referebant, omniumq́ꝫ parentẽ, omni reiecta controuerfia, celebrabant. Quorũ opinionẽ Thales Milefius fecutus, ex aqua omnia fenfit effe, & in aquam vicifsim reditura: principium quippe animantiũ omnium effe genituram, eandemq́ꝫ humidam: ex quo fimile effe veri iudicabat, ex humore oriri omnia: quæ ratio fuit vt maritum Græci potionis nomine nuncuparent: πόσις enim vtrunqꝫ horũ fignificat. Præterea ftirpes omnes humido aluntur, humido ad fruges euadunt, humoris autẽ penuria interim exarefcunt. Solis ad hęc ignis, fiderumq́ꝫ omnium aquarum exhalationibus alitur: quinimò & mundus ipfe, vt præftantifsimi philofophorum affeuerant: quod quidem apud Aegyptios tam perfuabiliter receptum erat, vt Solem & Lunam non curru, fed nauigio vti dicerent, ad nutrimentum fcilicet & generationem eorum hoc referentes.

E

AEGYPTVS.



F

PRæcipuam autem Aegypti effigiem ex imagine cordis in ardenti ara thuribulòve cõfidentis, oftẽdere confuerũt: calida enim ac humida eft Aegyptus, in Auftralibus pręfertim locis, quemadmodum & cor: idemq́ꝫ in finiftram hominis partem toto declinat turbine. Alibi verò Antarcticas regiones, finiftras ab eis appellari docuimus: in illis autẽ oriri Nilum, in quo fumma eorũ religio, & à quo paulò antè omnia proficifci, ex eorũdem inftitutis dicebamus. Quod verò pertinet ad thuribulum, Hippon philofophus, vt ex Cratete didicimus, fabula cui titulus πανόπται, cœlum veluti præfurnium effe dixit, homines verò carbones. Sed hæc melius ex Homero declarabuntur: ait is, nullius difciplinæ quantumlibet remotæ nefcius, Iouem cum reliquis dijs, Solẽ quippe ftellasq́ꝫ omnes ad Æthiopũ epulas inuitatos accedere, quafi velit id, quod paulò antè dicebamus, innuere, hauriri ex vdo nutrimenta fideribus. Accumbunt verò apud Aethiopas, quia circa Oceani oram non nifi Aethiopes habitãt, quos vicinia Solis, vel diuturna parallelorum mora vfqꝫ ad

nigri

A nigri coloris speciem exurit. Oceanũ autem quemnã alium hic intelligamus, nisi Nilum, cui antiquissimũ id cognomentũ fuit, propterea quòd Nilum illi, vti dictũ, totius humoris fontem arbitrarentur, Ægyptumq́; ipsam suapte vi tãtam aquarum redundantiã euomere. Erit itaq; cor Ægypti instar, hoc vti sanguinis, ita hęc primariũ totius humoris receptaculũ: thuribulum verò conuiuas ipsos, vtpote sacrificulos, indicabit hostiarũ super ignẽ positarũ nidore exhilaratos.

ARDENS ORATIO.

SEd cur nõ potius dicamus, cor ità in thuribulo positũ significare orationes, precésve, quæ puro ex corde proferuntur ad Deũ: idq́; esse thus illud mundum, quod sibi Deus offerri mandat in diuinis literis, ex quo scilicet odorem capiat suauitatis. In Euangelio Matthęi, vbi Dominus perperàm agere Pharisęos inquit, qui nõ obligare iuramentũ, quod per altare fieret, arbitrabant̃, sed quod per donum altari illatum: Adamãtius cor hominis inter alia significata idem & altare intelligit: per votum verò, recti alicuius operis deliberationem, quod faciundum simulac insederit animo, oblatũ, vti votum, interpretatur. Nam & La B tini vota alia cõcepta, alia nuncupata vocãt. Priora illa sunt de quibus hic intelligit Adamantius. Quoniã verò multi palàm dona hæc eleemosynarũ, precum, ieiuniorũ, offerunt corde, tamẽ sunt alieni à Deo, hi Pharisæi sunt cęcorũ duces, qui quæ exterius perpendunt, quæ verò interius sunt minimè contuent̃: ita per dona iurandũ censent, non per altare, à quo donis ipsis accidit sanctitas. Monet igitur Dominus vt cõsideremus cuiusmodinam ex corde eleemosynæ, vel psalmi, vel preces, vel ieiunia offerant̃: atq; ita qui testẽ altare, hoc est, cor & cõscientiã appellat, per altare iurat, ac perinde omnia quæ continent̃ in eo, cõplectitur.

COELVM.

PLutarchus hanc cordis effigiem subiecto in foco succensam, cœlũ indicare contẽdit, animumq́; illum, qui propter ęternitatẽ nulli vnquã senectuti obnoxius est. Et Apuleianus Trismegistus ab Hippone nõ admodũ diuersus, Ægyptũ cœli agnoscit imaginẽ, ĳsq; omnibus ęquiparari, quę in cœlo gubernant̃, exercenturq́; et si dicendũ sit verius, terrã eam totius mundi templũ esse. Quinetiã inuenias apud nõnullos, vniuersum terrarũ orbẽ in diuinis literis nõnunq̃ Ægypti nomine nũcupatũ: vt eo Psalmi loco, Veniẽt legati ex Ægypto: ꝓpter- C ea q̃ vniuersam terrã eodem, quo Ægyptus, modo coagmentatã imaginentur.

CLIBANVS.

CONSCIENTIA IGNE EXAMINATA.

FAcit verò ad hanc cordis significationẽ Clibanus in diuinis literis passim propositus, cui cor hominis aptissima cõfertur similitudine, de quo tam frequens in Mosaicis libris, et Prophetarum aliorum oraculis mentio reperitur, siue per similitudinem, siue sit pro instrumento sacrorum positus. Clibanus enim pręfurnium est apud Latinos: per eius figurã interpretes cor hominis, vti dictũ superius, intelligunt. Nam quædã Deus apud maiores nostros, veteres inquam Prophetas apponi sibi vult Clibano cocta, hoc est, tacita mẽtis agitatione examinata, cũ scilicet nos erroris pœnitet, et cõscientia nostra ardore quodam occulto intra se succendit̃, vitiũq; ipsa suũ paulatim exurere contendit.

SACRORVM ARCANA.

ADamantius putat ex Clibani forma, quæcũq; in diuinis literis profundiora vel inenarrabilia sunt, significari, quippe quæ recondita delitescunt in

ſenſu mẽtis, neq; facilè ad imperitum vulgus proferri poſſunt: ſunt enim multa D
huiuſmodi, ſicuti de Camelo, & Sue, altero quidem ruminante, ſed qui pedem integrum habeat: altero verò bifidam prę ſe ferẽte vngulam, ſed qui minimè ruminet. Ita etiam de Adamo per Euam aſtu ſerpentis deceptã, in præuaricationẽ adducto, quarum hiſtoriarũ myſticum ſignificatũ locis ſuis expoſuimus ex Philone. Apud Ezechielem, vt ad Adamantium reuertamur, quæ de Cherubino vel de Deo media ſui parte ſuccẽſo, vel de admirabili illa viſione, ſunt literis demandata, niſi coquantur in Clibano, neq; quidem mandi, neq; deuorari, ita vt ſunt cruda, poterũt: hoc eſt, vt cruditatem hanc interpretemur, niſi qui latet interius ſenſus diuini calore ignis molliat̃, excoctusq; ita cibus fiat vt mandi poſſit, & ad nutrimentum aſſumi, aliquid ſemper occurſabit, aſperitate ſua difficile, quod ab eorum guſtu mortales auertat. Oſeæ dictum eſt: Corda eorũ ſicut Clibanus incaluerunt: quod longè ſeciore à ſuperioribus ſenſu tunc fieri intelligendum eſt, cùm vitiorum ardor cor ipſum interius exurit, quippe cùm mortales flagranti cupidine incenſi, ſuam ipſimet perniciem affectantur: in medio enim hæc poſita ſunt, vtrum res ad ſacrificiũ coquere, an exurere potius inutiliter velimus. E Atq; ita Clibanus varia interioris affectus habet ſignificata, proq; ſenſu myſtico figurat̃. Minimè verò prætereundũ videtur, quod Hieroſolymitanus Heſychius hieroglyphicè ſuper Clibano philoſophatur eo Leuitici loco: Cùm autem obtuleris ſacrificiũ coctum in Clibano de ſimila. Nam per Clibanũ Mariæ virginis vterum ſignificari tradit: Clibano enim ignis ſuperponit̃, qui ſupponitur in craticulæ miniſterio. Veluti enim Clibanus & ignem & panem coquendum deſuper accipit, ita Dei genitrix ſpiritum ſanctum, & Dei verbum in vtero ſuo conficiendum maturandumq; ſuſcepit: & quæ multa in hanc ſententiam proſequit̃. Eſt verò Clibanus, tum furnus, tum ſartago, aut teſta quædam grandior, operculo vel ferreo, vel ex ære prę munita, ſupra quod ardẽtes prunæ ingeruntur, vt quod intrà poſitum eſt, coquatur, cõdiatúrve. alicubi totum hoc opere figulino conficitur. Ad huius autem ſimilitudinem formata eſt pectoris concauitas, per quam ſpiritus vltro citroq; commeat. Columella ſcrobem Clibano ſimilem fieri monet, vt imus quàm ſummus ſit patẽtior, quo radices latius euagari poſsint. Ex hac itaq; forma nonnulli Prophetarum ſcripta Clibano ſimilia dicunt, quæ plus habeant in receſſu, quàm ore ſummo polliceantur. F

DE SARTAGINE.

EST & Sartago ab hieroglyphicis huiuſmodi non abſimilis: nam eodem penè ſignificato, ſacrificium Deo facturi, quædam in ſartagine frigere iubemur.

RESIPISCENTIA.

EA tamen differentia, quòd in Clibano tacitæ conſcientię ſtimulus adurit, in ſartagine culpam agnoſcimus, eáq; noſmetipſos incuſando ream facimus, quaſq; mereri nobis videmur pœnas vltrò depoſcimus, & modò hũc modò illum errorem ſolicita repetitione verſantes animo, quæ ſatisfaciendi ratio nobis reliqua ſit, agitamus. Alij rem eò trahunt, vt prophetarum oracula toto mentis ardore verſanda ſubmoneãt: inde enim fieri, vt repetita ſæpius, & inter ſe cõglobata, facilè intelligi & explicari poſsint, vt hinc eam ſaltẽ quæ ad mores pertinet doctrinam aſſequamur. Alio verò modo ſartago apud Heſychium accipitur pro cruce Chriſti: ſiquidem cibus, qui prius ineptus erat ad mandendum, ſimulatq;

A mulatq́ꝫ sartagini fuerit incoctus, mandi potest: ita corpus Christi antequã pateretur si foret esui exponendum, vt ipse de se sæpe futurũ aiebat, abominabantur humanæ aures, respondebantq́ꝫ omnes, durus est hic sermo: quomodo potest hic corpus suum apponere vt manducetur? post crucem verò patefactũ est, id diuino munere dispensationeq́ꝫ fieri posse: nam totũ illud mysterium in Christi paßi commemorationem institutum est.

DE CRATICVLA.

CRaticula tota prorsus Hebræorũ esse videtur, sed enim Cyrillus hieroglyphicum in ea agnoscit Ægyptiacum.

IRA.

AIt enim eam subiecto igni, & corde superimposito, furoris & indignationis apud sacerdotes illos indicium fuisse, vt ex eo scilicet cordis bile succensi excandescentiam ostenderent.

POENITENTIA.

B NOstri hoc sanctius intellexere, qui Craticulam pœnitentiæ signum posuere (liceat verò mihi Theologorum dictata sectanti, eorum interdum vocabula vsurpare) non tamen hinc tacitam mentis exulcerationem intelligentes, sed amaritudinem conscientię minimè simulatam, manifestißimis verò conspicuam argumentis: quippe vbi luctu, lachrymis & lamentatione conficimur ob ea, quę nequiter, improbè atq́ꝫ iniquè patrauerimus, vnde mox fletus ex intimo cordis fonte prorumpens carnem maceret, ieiunia debilitent, abstinentia comminuat, atq́ꝫ arefaciat. Hæc enim est illa in propatulo posita sui conflictatio, quę succensos diuini amoris igne carbones omnibus ostẽdit, exemplumq́ꝫ aliјs prębet, qua se quis ratione poßit abnegare. Hinc nonnulli quos ardens inuitat ad æthera virtus, non flagrantem modò animum præ se ferunt, verùm & corpus ipsum tormentis obiectare non dubitant. Talis olim pientißimus Laurentius fuit, qui dum edaci corpus igne torreretur, longè magis animo in ipsius Christi amorem accendebatur, sacrificiumq́ꝫ Deo sanctum & immaculatum, interius cor, exterius corpus, in vera craticula vstulatus offerebat. Neq́ꝫ tamen sum nescius Adamantium hæc, quæ de craticula dicta sunt, ad diuinæ lectionis in-
C quisitionem adducere, cùm ea scilicet ardenti studio consectamur, quæ nullo obtecta velamine vnicuiq́ꝫ sunt intellectui peruia, cuiusmodi scilicet est sensus, quem historicum Theologi nominarunt. Qua verò ratione craticula Christi mortem & resurrectionem significare poßit, apud Hesychium videndum, Leuit. II. eo loco: Si autem in craticula fuerit sacrificium.

CONDITORIVM.

EX eo autem quòd cor in abscessu pectoris latitat, & intra pręcordia se reducit, diuinæ literæ cor plerunq́ꝫ non tam pro јs quæ in abdito profundoq́ꝫ mentis recessu conduntur, quàm pro quarumcunq́ꝫ rerũ receptaculo, vbi hæc in diuturnum tempus asseruandæ reponuntur in occulto, per cordis effigiem exprimere consuerunt. Vnde in sepulchri etiam significatum cor accipiunt. Christus enim Euangelio manifestè sepulchrum cor terræ nuncupauit: Sic erit, inquiens, filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.

CONCORDIA.

NEq́ꝫ verò me pigeat iuniorum etiam inuentum antiquis his subtexere, qui cõmenti sunt in concordiæ significatum duo corda vinculo colligata figu-

rare, quod à corde vocabulum, non à citharæ chordis deductum exiſtimarunt. D

DE SPINA DORSI.

OSſa quin etiam & neruos aliquot Aegyptij inter hieroglyphica retulere: cuiuſmodi os illud eſt, quod à ſumma ceruice multis diſtinctum internodijs per vniuerſum dorſum excurrit.

TITILLATIO.

PEr eius enim picturam, nequitiam petulciorem, concitatamq; titillationem ſignificabãt: ſiquidem humanam genituram à cerebro delabi, perq; id oſsis defluere, non Aegyptiorum modò, ſed multorum etiã aliorum opinio fuit, Alcmæonis verò præcipua, quam vnà cum Hippocrate poëtarum aliquot autoritas confirmauit. Sentire hoc ipſum Plato videtur, dum ſeminij vim vertebralis oſsis defluuium eſſe tradit. Hinc Maro:

Exoriare aliquis noſtris ex oſsibus vltor.

quod ad Anaxagoræ ὁμοιομερείαν nonnulli referunt, cuius opinionem Lucretius acriter inceſsit, quòd putarat is,

Oſſa videlicet ex pauxillis atq; minutis
Oſsibus, & ſic de pauxillis atq; minutis
Viſceribus viſcus gigni, ſanguenq; creari,
Sanguinis inter ſe multis coëuntibus guttis. E

Democritus eam ex totis prodire corporibus, præcipuiſq; eorũ partibus, veluti carnoſis, fibris, & oſsibus, arbitratus eſt. Cæterùm philoſophorum & medicorum plurium diligentia ſecus rem inuenit, qui genituram minimè eſſe oſsis vllius medullam, ſed ſanguinem potius aſſerunt: quibus Pythagoras etiam adſtipulatur, dum eam probatiſsimi ſanguinis ſpumam eſſe contendit, ac alimenti nutrimentũ. Huiuſmodi porrò ſanguis ab hepate ad renes immittitur, per meatus inde ad id aptos flexuoſo quodam tramite ad teſtes dilabitur, quod in diſſectionibus apertiſſimè compertum eſt. Vnde Anchiſes apud Maronem paterna impulſus charitate clamat:

Proice tela manu ſanguis meus.

Quod ad imitationẽ Pindari dixiſſe videt̃, qui Nemeis ita, πλαυγδὸ ἄῤῥαρι φίγγος αἰακιδᾶν αὐτόθεν ζοῦ, τιὸν γαρ̀ αἷμα. Quidam philoſophorũ rerum venerearum libidines in iecinore contineri arbitrati ſunt, quod à Lactantio quoq; memoratur lib. de Artificio. Et Mathematici iecur à Venere regi autumant, in eoq; amoris ſedem poëtę omnes agnoſcunt, dum Cupidinem iecur ſagittis appetere vlcerareq; cõqueruntur. atq; ita VII. Prouerb. Salomon: Donec trãsfigat ſagitta iecur eius. Verùm aliud eſt concupiſcere, aliud cõmoueri ad procacitatem: alterum enim mentis, alterum corporeæ munus eſt viuacitatis. Quæ verò ad iecur pertinent, in Vulture ſatis examinata ſunt. Sed enim cùm renes oſsi, quod ſuprà poſuimus, adhæreſcant, non imperitè figmentum hoc ſuum Aegyptij cõmenti ſunt: nam & Aſtronomi renes & genituram in Veneris poteſtate cõſtituunt. Renes ait Varro ita dictos, quaſi riui ab his obſcœni humoris oriantur. Quòd verò & lumbi eidem oſsi adiacent, Aegyptij per lumbos Venerẽ innuebant: hinc apud Comicos & epigrãmatarios poëtas vbi quid laſciuius enunciandum fuerit, frequens adeò de lumbis mentio, dum fluctuantes eos alij, alij exporrectos, alij aliter dicunt. Tangit & Perſius hoc, vbi laſciuorum poëmatum recitationem inceſsit, dicens: Cùm carmina lumbum intrant. & inferius: Summa delumbe ſaliua. Habemus & in ſacris cõcentibus, vſq; ad noctem renes increpuiſſe, et impletos

tos

A tos illusionibus lumbos. Et Gen. XXXV. Reges de lumbis tuis egredient. Prę-
terea vbi Paulus de Leui ad Hebræos scribit: Adhuc enim, ait, in lumbis patris
erat, quãdo obuius ei factus est Melchisedech. Neq; tamẽ inficias ierim, aliquot
diuinarũ literarũ locis lumbos poni pro virtute, vt XII. cap. Regum tertij, qui
tamẽ apud Hebręos primus inscribitur, vbi Roboam seniorũ spreto consilio sa
lutari, adolescẽtiorũ, in quorũ adulatione fuerat educatus, animos prætulit, qui
ferociores erant: suaserunt enim illi vt rex iuuenis & imperitus rerũ, fortẽ se atq;
terribilem populo ostentaret, & ita loqueret̃ ad eos: Minimus digitus meus cõ-
pactior est lumbis patris mei. quo responso amaritudinis pleno factũ est, vt sta-
tim à tribubus decẽ desertus fuerit, regno quod pater auxerat, ad duas tantũ tri
bus imminuto. Quamvis verò diuinæ literæ lumbis plurimũ tribuãt, vbi de
genitura mentio sit facienda, nõ illæ tamẽ ossa ipsa ex Ægyptiaca disciplina reij-
ciunt. Nam vbi Laban accipit hospitio Iacoben sororis suæ filiũ agnitũ, signifi-
care volens etiã ex patris consanguinitate eũ sibi coniunctũ esse, Os, ait, meũ es,
& caro mea: quasi ad id respiceret, quod veteres pleriq; philosophi tradidere
B ossa ex virili semine in embryone gigni, ex materna verò genitura virili circũfu-
sa, carnẽ ipsam fieri. Sed quòd alicubi Lũbos, in vulgatis habetur editionibus,
Symmachus vertit latera: sed eodem vtrunq; significato, concupiscibilis animę
pars, signatur: iuxta enim latera renes sunt. In lumbis sanè maxima, aiunt inter-
pretes, esse solet incitatio ad concupiscentiam, aduersus quam renes nostros &
cor nostrũ aduri, in sacris adorationibus suppliciter imploramus, quippe vt &
naturali appetitui, & voluntati simul obsistere valeamus. Hac de causa dicebat
Apostolus: State pręcincti lũbos vestros, vero tamen cingulo, hoc est, volupta-
te ea, quę vera sit, quę scilicet à castitate & cõtinentia oritur: quod dubio procul
est à Domino desumptum, vbi præcinctis nos iubet esse lumbis. Nam & apud
Romanos cinctus armatũ strenuũq; significat, vt discinctus contrà imbellem &
effœminatũ. Iam & hostiæ renes ignibus traditi, dubio procul significant geni-
talium partiũ ardores extinctos esse: quiq; omne quod pingue est de renibus &
omnibus interioribus obtulerit, tũc verè purgatus omni libidinis vitio, pro de-
licto hostiã iugulauerit. Sed quoniã hęc in diuinis literis & sępe & multipliciter
habentur, non importunũ fuerit, quod ad hanc sententiã facit, locũ ex Leuitico
C repetere, vbi de pacificorũ sacrificijs agitur: vbi sanè legislator iubet duos renes
cum adipe quo teguntur ilia & reticulum, siue, vt alij edũt, fibras iecinoris cum
renunculis, adoleri super altare in holocaustum: ex his, vt ait Hierosolymitanus
Hesychius, legislator vult nuptiarũ desiderium offerri Deo, vt prolis causa, non
fornicationis, proveniat, & honorabile sit coniugiũ, & torus immaculatus. Iun
git verò iecur renibus, quia delectatio sine concupiscentia in eo sedem habere
fertur: hepate verò in renes vim operationis suæ ministrante, quod per deside-
rium quam Græci ἐπιθυμίαν vocant, motum fuerat, ad desiderium effectus conci-
tatur, quæ duo simul adolenda sunt, vt scilicet neq; praua nobis proponamus,
& si quo modo suggerãtur, abolere festinemus: & vt verbis vtar Hesychij, quia
in hepate concupiscentiæ requiescere putantur, propterea pinnã, hoc enim ex
LXX desumit, hoc est, summitatem cum renibus auferri præcipit, & offerri ad
altare, vt ab omni mala delectatione mundemur, scientes quòd primitiua cogi-
tationum nostrarum Deo necesse habemus auferre. Demũ vt à gentibus quo-
que arma nobis mutuemur, Poëta venustus in hanc sententiam ait:

Principijs obsta, serò medicina paratur, Cùm mala per longas inualuere moras.

TEMPERANTIA. D

NImirum in sacris nostrorum literis id erat temperantiæ signum, quòd in salutari victima lumbos eximi mos erat, tanquã impuros, ait Philo, propter concitandæ libidinis titillatum, semine per eos irriguo. Diuino autẽ præcepto lumbos præcingi iubemur, cùm sacra illa solennia ferimus, quæ tunc temporis instituta sunt, cùm exeuntes ex Ægypti captiuitate, hoc est, ex voluptatũ & deliciarum illecebris, agnum, hoc est, puritatẽ edere admonemur, & in castimoniæ conuictu discumbere. Apud Nilum autem huiusmodi lex de temperantia lata est, qui, vt Ambrosius, Geon est, vnus ex quatuor Paradisi fluuijs, qui virtutem hanc significare dicit, de quo satis in Accipitris cõmentario disseruimus. Quod verò de vasculorũ perplexitate dicebamus, admittit id etiã Aristoteles, qui testes libramenta quędam esse dicit, quorũ beneficio semen ad penem cõmodè labatur: neq; id semel asseruit, dum eorũ aduersatur opinioni, qui testes solos genituræ receptaculum putant. Innititur verò is exemplo tauri, qui iam exectus vaccam impleuerit. Quendam etiã ait Albertus Magnus euiratũ, prolificam in coitu operam nauasse: licet Galenus ab Aristotele diuersus eat, testesq; omnino E seminis receptacula esse contendat. Quin etiam Auerroes in hoc à suo dissentit Aristotele. Quibus responsum fieri posset, sit testes in hũc vsum à natura tributi essent, animalibus vtiq; omnibus id officij subministrarent, neq; vlla esset absque illis propagatio: secus verò plerunq; repertũ, vt quæ recitauimus exempla testant̃. Cadunt igitur causa, qui solis, quos oggerunt, testibus innitunt̃. Ab hac spina cauda exit: ea curta, in diuinis literis ostentat eos, quibus nulla de futuris cura, qui diem nouissimum, futurũq; Dei iudicium aspernanur, qui subinde dicunt Edamus & bibamus, pereat qui crastina curat: cras enim fortè moriemur, quia mors aurẽ vellens, viuite ait, venio. Est enim cauda pars corporis extrema.

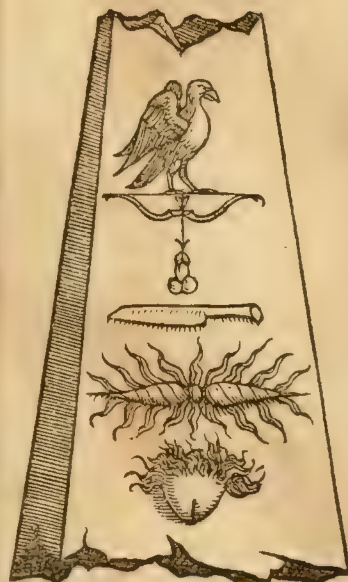
DE PVDENDIS.

PVdendorum significata his adiungere necessariũ est. Nam vetustas illa vt minus vitiosa fuit, ita simplicius apertiusq; de vnaquaq; re philosophata est: neq; erat tunc temporis in humano corpore quicquã, quod vel visu, vel nuncupatione sua, turpe iudicaretur. Prauis verò F moribus succrescentibus, multa decernenda fuere tam factu esse quàm dictu turpia, vt qui rebus suis modũ præscribere nescirẽt, ipsius saltem turpitudinis infamia absterrerentur. De antiquissima igitur disciplina dicturus, quæ ad significationem figuræ illius, quæ tam visu quàm dictu obscœna iudicatur, pertineãt, veniam mihi dari postulo, ac in eam hæc accipi partem cupio, propter quam & prius excogitata à veteribus illis fuerunt, & à me nũc in communem vsum propalata, eo quidem consilio, vt hæc illis scriberentur, qui sanctius instituti, rerum viscera & intimas medullas, non verborum superficiem, examinarent.

MAGNANIMITAS.

ESto igit̃ prima pudendi virilis significatio, quæ tot columnis incisa, tot obeliscis notata, tot alijs veterũ monumẽtis insculpta, magnũ & erectũ viri fortis animũ ostẽtarint. Extant adhuc columnarũ frusta aliquot in Sesostreos memoriã erectarũ, quę literis Ægyptiacis incisę sunt, in quibus vtriusq; sexus naturę insculptæ conspiciunt̃. Sesostrẽ enim hunc Theopõpus lib. III appellat, quẽ Sesonchosin aliqui nominarunt, qui scilicet Ægypto regnauit vniuersæ, imperiũq; in Europã protulit, de quo apud Herodotũ multa. Vbi igitur in columnis aut

A aut obeliſcis ab eo poſitis virilia pudẽda conſpexeris, bellicoſos, ſtrenuos, & magnanimos viros armis ab eo ſuperatos intelligas. Nam & cõiectores, mulierem quæ virum & liberos habeat, ſi cõmutatam ſe in marem ſomniauerit, viduam breui futurã conijciunt, atq; ita viri muneribus functurã. quæ verò liberos non habeat, mares parituram. quæ virgo ſit, futurum vt primo quoq; tempore matrimonio elocet. Ita ſemper ea humani corporis pars aliquid ſemper indicat, quod ad negotia virilia pertineat.



Vicit armis ſtrenuos, vicit fama inertes.

FORMIDOLOSVS ET IMBELLIS.

VBi verò in monumentis iiſdem muliebria videris inciſa, argumentum eſt, imbelles, molles, & inertes homines ab eo ſubiugatos, cuius nomẽ vel nota ſuperpoſita fuerit. Ad quod dubio procul reB ſpexit Homerus, cùm Therſitem Græcorum puſillanimitatem increpantem his verbis inducit, κακ' ἐλέγχε' ἀχαιΐδες, οὐκ ἔτ' ἀχαιοί. Id quod ad Numanum ſeſe & ſua glorioſe iactantem non inuenuſtè tranſtulit Maro, dum eum, ô Phrygię (neq; enim Phryges) in obſeſſa Troianorũ caſtra dicentẽ inducit. Alibi virorum negotia ita pręſcribit, vt hi bella pacemq; gererẽ deberẽt. Et Horatius virilẽ Cleopatræ animũ obſtupeſcit, quæ generoſius perire quęrens, enſem haudquaquã muliebriter minus expauerit. Apud eũdem Tyrtęus poëta non mulieres, ſed mares potius animos in Martia bella verſibus exacuit. Ouidius quoq; in Eunuchũ, cùm militem virũ eſſe debere aſſereret, Iſta mares tractãt, dixit, tu ſpes depone viriles. Ad hęc Onirocritæ dicũt, ſi princeps quiſpiam in fœminã ſe degeneraſſe per nocturnã ſit imaginẽ arbitratus, futurũ vt loco deijciatur, propterea q mulieres plurimũ imperiis virorũ ſubiiciuntur.

INNOCENTIA. CRIMEN.

NOn eſt hoc loco prætereundus ſacrificij veteris mos, vbi maſculi vocabu-C lum inſontem, & nulla criminis macula notatũ intelligi debere autumant Theologi, per fœminam verò crimen. Cyrillus enim Leuitico, homilia prima, ſiue ea ſit Origenis, vbi agitur de vitulo maſculo ſine macula offerendo, maſculum ait intelligi, qui peccatũ ignorat, propterea quòd fœmina ſit peccati ſymbolum. Labilis enim, mollis, & ad delinquendũ procliuis admodũ eſt mulier. Maſculum igitur ſit munus quod Deo offers, hoc eſt, muliebre nil habeat, concupiſcentia vacet, fragilitatem aufugiat, nihil molle, nihil diſſolutum meditetur. Et maſculi deniq; nuncupatio in diuinis literis virũ indicat virtutibus perfectum, qui præſenti fortiq; animo ſemper eſt, cùm mulier contrà tãtæ ſit infirmitatis, vt Salomon Sapientia dixerit, Melior eſt iniquitas viri, quàm mulier benefaciẽs. Et mares tantũ ſtirpis Aroneæ iubet Dominus veſci ſacrificato, quia ſcilicet nõ omniũ eſt de Deo diſputare, ſed eorũ tãtùm qui nihil fœmineũ, nil fluxũ in cogitationibus habeãt. Demũ, ne de Deo diſputare præſumamus, quãdiu per quaſdam declinationes diffluentes, vel domeſticas curas, vel inania negotia, à maſculorum dignitate vigoreq; exciderimus. Similiter in victima peccati, maſculus tãtùm de genere ſacerdotali veſcetur carnibus eius: ad pœnitentiam enim forti

opus est sensu, ait Hesychius, & intentione virili. Cui Psalmographus ita succi- D nit: Viriliter age, vigoreq; audacter amplectere, & in quācunq; prouinciā te delegauerit Dominus, eā & alacriter suscipe, & non ignauiter administra. Porrò vir qui testiculos auulsos habeat in diuinis literis, hieroglyphicū est hominis qui vitam prius piè sanctèq; institutā habuerit, iuuentutemq; omnē bonis operibus exercuerit, ingrauescente verò ætate ad nequitias & inquinamenta declinarit. Nam cùm testes, vti superius ostensum est, virtutis indicia sint, euiratio mollitiem dubio procul effœminationēq; significat, ipso se vocabulo prodente. Vel, vt Hesychij sententia est, secuisse ille abstulisseq; sibi testiculos videt, cuius impius animus sceleratāq; mens timore Domini verāq; abiecerit pietatem, perinde ac si crudelis manus semetipsum absciderit, hoc est, sese à Dei coniunctione, quę sita est in virtutibus, abstulerit, & bonę frugis prole fœtificationeq; priuauerit, ipso qppe abiecto signo, per quod vera virilitas in homine cognosci posſit.

ERGA PARENTES ingrati.



E

ANtiquorum autem religione institutū fuit Gallos, euiratos quippe sacerdotes, Deûm Matri ministrare, perpetuæ eius seruituti addictos, quòd qui patris, matrisve nomen violauerint, eo supplicio damnandi viderentur, ne possent ipsi vnquam fieri parentes: in qua sententia fuisse Lucretium, hæc eius carmina declarant:

Gallos attribuunt, quia numen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inuenti sunt,
Significare volunt indignos esse putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edant.

COELI FOECUNDITAS.

QVæ verò de Cœli pudendis à Saturno falce abscisis et in mare deiectis veteres fabulati sunt, sententiā pręse ferunt à diuinis literis non admodū alienā, Deū quippe omniū rerū species cōformasse, moxq; pręcepisse, vt cōiugio queq; suo cresceret, replerētq; terras: id quod & pleriq; philosophi dixere, rerū semina cœlitùs delapsa tempore quæq; suo coaluisse, inde ad eas propagādas naturam vsum Veneris indicasse. Iam & Osirim Ægyptij suum, de quo sæpe alibi, humana effigie pudendis obscœnius excitatis faciebant, inde generis nostri causam F (Sol enim Osiris) & per quem capite gestabat calathum, educationis beneficium significaturi.

MERCVRIVS, VEL efficax sermo.



SErmonis efficaciā persuadendiq; vim ostentare veteres si voluissent, Mercurij simulachrum grandiori iam ætate, barbatum, & effœto propemodum corpore, natura tamen obscœnius excitata, eaq; tantùm parte validissimum faciebant, cuiusmodi signum Cyllenis fuisse Pausanias tradit: atq; ego sigillum ea specie æneum apud Fabium Caluum Rauennatem Romæ vidi: cui quidem signo, præter hæc vestis erat suffarcinata, in cuius sinum poma, fœturæ scilicet indicium, condebantur, nempe quòd sermo cuius omnino symbolum est Mercurius, in grandiori, prouectioriq; ætate vim quandam propemodum generandi, transigendiq; aliquid habeat, vt quod in consul-

A consultatione propositum est, deliberet, persuadeat, ac omnino conficiat. Artemidorus Onirocrita scribit, se quoq; Cyllenis vidisse Mercurij simulachrum, cuius species non alia erat, quàm pudendi virilis effigies: eaq; de causa coniectores super sermone disserunt, quæ quis per eius partis imaginem somniauerit.

INVETERATA NEQVITIA.

ADdi solita est Hermæis huiusmodi vestis longo syrmate tracta, quorũ quidem similitudinem Theophrastus Eresius in homines nequam & intemperantes detorquebat, propterea quòd syrma, ventrem, pudenda, & barbam tantùm haberent: ita illi vestem traherent fœminarũ more, ventri dediti essent, atq; libidini, nequitiam in ætatem etiam grandiorem producerent, cùm vitia quædam, vt Satyricus monet, cum prima sint barba resecanda.

SERMO INANIS.

INanem verò sermonem ostendere volẽtes, Mercurium eundem iuniori specie ac prorsus impubi cùm effinxissent, attracta illi pudenda vel desidentia faciebant: in his enim qui nondum ex ephebis excessissent, infœcundam & imper-B fectam esse orationem animaduerterant, vtpote quòd ætas illa ad prudentiam nondum esset idonea. Huiusmodi verò signum vidi Neapoli in magnificentissimis Mactaleonum ædibus.

PROVENTVS.

IAm & Priapi simulachra in hortis statui ab antiquis solita, ne multum in his immoremur, prouentus qui deposceretur significatum habebant. Ea verò de causa fieri consuesse ait Varro, quòd horti omnes in tutela sunt Veneris, quę totius est generationis Dea.

CONTINENTIA.



FRænum libidinibus atq; nequitiæ impositũ & imponendum esse, admonere cùm vellent Ægyptij sacerdotes, genitale viri manu cohibitum atq; coercitũ pingebãt, quippe hominis cõtinentiã eo gestu describentes. In appendicibus vtiq; ad Virgilianũ opus adiectis, cuiuscunq; illi fuerint ioci, sapienter quidem cõpedibus Vene-C rem cõstringendam inuenies, quantumq; natis creandis seruiat adeundã, vt corruptũ ibi locum ex Lactantij Firmiani lectione corrigamus: ita enim apud eum legas:

Vina sitim sedent, natis Venus alma creandis
Seruiat, hos fines transiliisse nocet.

Approbesq; interim eorũ fortitudinem, qui potius excastrari voluerint, quàm illicito coitu contaminari: cuius facti fidem apud Cyprianũ & Origenem quærito. Præcipuum autem illud in Christianorũ institutis præceptum ponit Eusebius, γαστρός τε καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα κρατεῖν, ventrẽ quippe, quæq; sub ventre sunt, coercẽda. Sanè Anacharsis Scytha cõuiuio acceptus apud Solonẽ, ita mox decubuit cõpositus, vt vna manu pudẽda, altera verò os obsignaret, palma ad id appressa, daturus quippe per huiusmodi gestum cõtinentiæ atq; silentij monimẽta. Eã verò toto vitæ tempore cõtinentiã à delicijs omnib. alienã secutus est Anacharsis, quare statuis eius inscriptum erat, ΓΛΩΣΣΗΣ, ΓΑΣΤΡΟΣ, ΑΙΔΟΙΩΝ ΚΡΑΤΕΙΝ. quippe, linguã, ventrem, mentulam cõpesce. Nam ille nimirũ ante omnes probus est, qui tribus his egregiè sibi tẽperarit. Neq; verò paruã huius cõtinen-

tiæ laudem meruisse videtur Alexander Macedò, cui adhuc iuueni cùm puella, D noctis bona parte peracta, deducta esset, vt cũ eo dormiret, quærenti regi tardi- tatis causam, respondit illa, expectasse se donec maritus cubitum iret: cõmotus Alexander ministros acriter obiurgauit, reducite, inquiẽs, hanc: parũ em̃ absfuit quin vestra culpa factus fuerim adulter. Quin & captiuas Darij puellas quanta integritate seruauerit, ignorat nemo. Exẽpla hæc adolescens, ætate feruidus, de- licijs affluens, adulatoribus vndiq; circũseptus, sponte præstitit, vt nos qui mo- nitis dubio procul sanctioribus eruditi sumus, aliquando cogeret erubescere.

VENVS VERECVNDA.

NOn defuisse verò vnquã qui verecundiã adamarẽt, tot Veneris simulachra in antrũ abdita, de quibus alibi meminimus, indicio esse possunt. Adhęc iu xta Mantineã Nigræ Veneris sacellũ apud Meliastas fuit, ad verecundiã quip- pe, qua præditum esse debet humanum genus, indicandam. Reliqua enim ani- mantia die plurimùm & in propatulo, homines verò & clàm & plurimũ noctu liberis dare operam solent. Simulachri huius meminit Pausanias lib. VIII.

EXTINCTA LIBIDO. E

APud Ægyptios genitalia à Titanibus desecta, & in fluuiũ demersa compe- rias, quòd libidinis ardorem extinctũ, aut extinguendũ esse, mystico eo sa- cro intelligendũ. Græci Herûs & Leandri fabulam cõmenti sunt, vt extincto lu cernæ lumine, calore quippe naturali deficiente, iuuenilis quoq; concupiscentię ardorem extingui significarent, atq; ita tam marem quàm fœminam gelida sene ctutis procella exagitatos in aquas immergi, ac deniq; suffocari. In sacris nostro- rum literis sententia huic fabulæ non absimilis de flore amygdalæ, de locusta & cappari habetur, quam loco suo satis explicauimus. Neq; tamẽ illud cõtemnen- dum, quòd Græci extinctos cõpressosq; nequitiæ stimulos à viro forti, hoc est, virtute prædito, indicare volentes, Anteum illum suum Terræ filium ab Hercu le collisum fingunt: nihil enim aliud est Anteum à terra procul sublatum eneca- re, quàm à libidinoso tactu manus & mentem procul amouere.

COELESTE RERVM OMNIVM PROM- PTVARIVM.

PAnos vrbs in Ægypto fuit, in qua huius etiam dei colossus visebatur ingui- F ne procaciter extento, qui flagellum in Lunam à dextra eius sitam attolle- ret. Pana enim illi ad Lunæ simulachrum addere voluerunt, quòd omnia mor- talium vsui necessaria putarent à Luna suppeditari. Sed quid hoc sibi vellet ar- gumentum, facilius ex Cabalisticæ disciplinæ significationibus eruemus. Aiunt enim eius mysterij sapientes, omnem siderum vim, quæ rerum procreationi cõ- parata sit, in lunare prius corpus infundi, tanquam in penum aliquã promptua- riam, mox illam pro rei vniuscuiusq; materia formã vnicuiq; suam fideliter ero- gare: idq; sibi velle videtur in Panos manu flagellum, quasi accepta eo gestu do ceat expendere.

SOL.

IN Sudæ collectaneis legas Priapi simulachrũ, quẽ Horũ Ægyptij esse dicunt, læua penem arrectum continere, dextera sceptrum disco & pennis insignitũ, quę omnia Solis vim ostentẽt: ex genitali siquidem obscœnius attrectato signi- ficari aiunt, quę abdita sunt in visceribus terræ semina, vi solis erumpere: per sce ptrũ verò imperiũ, quod in cœlestibus & terrestribus gerit, cuiusq; opera & ter- ra & mari patefacta sese mortalibus exhibuere, vsusq; & cõmoditates rerũ om- nium

A nium ſubminiſtrarunt. Diſcus orbem quo circunfertur indicat: pennæ verò velocitatem, totius cœli ambitu quatuor & viginti horarum ſpacio cotidie decurſo. Sic illis philoſophatum eſt temporibus, vt rem tam ſeriam, et omni modeſtia & verecundia tractandam, ad nequitiæ turpitudiniſq́ imaginationes traherẽt. Sic Iudæi quoq; Beelphegori nonnunquam initiati ſunt, ignominiæ quippe ſimulachro, quem Priapum Latini vocant, Moabitarum de more ferentes ſacra, grauiſsima contra ſe numinis omnipotentis iracundia concitata. Sic Athenarũ eruditio arcanaq́ myſteria vniuerſum orbem eluſere. Atq; huc demùm in Eleuſinæ Cereris ſacris tormentum illud cæremoniarum, ad occluſas portas diuturnior mora, linguæ obſignatio, & tot habituum & ornatuũ, quot Apuleius enumerat, varietas tendebat, vt poſteaquam per quinquennium anxij anhelabundiq́ magni alicuius oraculi cognitionem expectarant, & rei cuiuſpiam diuinæ maieſtatem quandam, diceret Tertullianus, ſe viſuros concepiſſent, ſub naturæ ſignificatione ſimulachrum virilis membri tot faſcijs, tot integumentis tandiu coopertum, reuelatum tandem intuerentur, quodq́ quotidie ad naturę requiſi-
B ta non ſemel tangere cogerentur, vidiſſe ſe pictum aut ſculptum, ſub religioſiſsimi iuſiurandi prohibitione profiteri vetarentur. quodq́ longè magis ignominioſum eſt, huc philoſophi, huc principes, huc ipſi Romanarum rerum domini Auguſti, leuitate neſcio qua pellecti perhibentur.

DE VMBILICO.

QVoniam verò vmbilicus quædam communia habet cum genitalibus, exigit locus ipſe, vt quæ partis eius ſignificata ſunt, explicentur.

PATRIA.

VMbilici ſignificata alij alio modo acceperũt: ſunt enim qui Iouem, ſunt qui mediũ, ſunt qui finem per ſimulachrũ eius intelligãt. Iouem quidem ex vmbilico ſignificare videas apud Curtiũ lib. IIII, cuius effigies ſmaragdo & gemmis alijs coagmẽtata erat. Et hoc idem indicat numus quem apud clariſs. patritium Venetum Stephanum Tepolum vidi, cuius inſcriptio eſt, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΕΙΕΡΙΑΣ ΖΕΥΣ. ibi enim quædam huiuſmodi ſpecies habetur. Medium ve-
C rò, vt qui dixit Delon orbis vmbilicum. Finem Martialis, cùm ſcripſit:

Iam peruenimus vſq; ad vmbilicum.

Sed eo loco intelligendus eſt voluminis terminus, qui cùm volumẽ explicatur, in fine omnino eſt: cùm verò idem obuoluitur in ſpiram collectum, medium tenet locum. Sed enim Onirocritæ per vmbilicum dubio procul patriam intelligunt, vnde ſcilicet educationis auſpicia ſuſcipiuntur: & per ea quæ vmbilico accidant in ſomnijs videri viſa, de patria vaticinari ſolent.

MEDIVM.

VIdetur verò patria vnicuiq; homini orbis medium eſſe, cùm ab eo loco, vbi quiſq; lucem auſpicatus eſt, & terrarum ſitum, & mundi ſpatia metiri incipiat, et quoquo verſum iter arripuerit, patriam ſemper quaſi centrũ ſtatuat. Sed apertiſsimè Cicero vmbilicũ pro medio poni oſtendit in Verrẽ actione VI. Et raptam eſſe Liberã, quã eandem Proſerpinã vocãt, ex Ennenſiũ nemore, qui locus, quòd in media eſt inſula ſitus, vmbilicus Siciliæ nominat. In homine quoq; vmbilicus medio totius corporis loco cõſtituitur, ſiue circulũ circunduxeris lacertis manibuſq́ exporrectis, ſiue ad quadræ figuram factum eum imagineris. quanq́ de medio hominis diuerſa eſt & Vitruuij & Varronis opinio: hic enim

inguen in homine masculino medium agnoscit, vmbilicũ ille. Apud Martialem D medios lambere comperias, quod ad Varronis sententiã accedit: nam fœminæ inguẽn esse medium, idem quoq; Vitruuius confitetur.

F I N I S.

CVm autem & finem significet vmbilicus, ostendendum quid vmbilicus in libro sit, de libro enim loquitur Martialis, cùm se peruenisse dicit ad vmbilicum vsq;, vti paulo antè dicebamus. In quo quidem multi hallucinantur, dum alij vmbilicos esse putant, defensacula ea ænea quibus librorum anguli ornãtur simul & muniuntur: quandoquidem cornua etiã eodem errore vocari crediderint à poëtis, præcipuè verò bullam in libri medio affixã. Alij signa esse quędam arbitrantur, quibus antiqui librorum fines concludere soliti essent: ideóq; Porphyrionem citant, qui ad vmbilicum, ad finem interpretetur, apud Horatium:

Deus deus nam me vetat
Incœptum celeres promissum carmen iambos
Ad vmbilicum ducere. Alij clauos ad similitudinem bullæ, qui pro ornamento affigi soleant tabulis quibus libri cõglutinantur, intelligunt. Alij, vt ex errore E vno in aliũ trahantur, rati se apertè rem indicasse, locum Ciceronis ex tertio de Oratore citant: Sed tum ita solet narrare Scæuola, conchas eos & vmbilicos ad Caietam & Lucrinum legere cõsuesse: ibi per vmbilicos, lapillos intelligunt lotos & politos, ita enim scriptis prodidere, cùm hæ buccinorũ quorundam testulæ sint, quæ turbinatim cõuoluuntur, in fastigiũ acuminatæ vmbilici forma, qui ex lapide olim fieri consueuit, ad vmbilici nostri similitudinem. Vt verò & Martialem & Horatiũ idem dicentes, neq; non Catullum & Ouidium etiam intelligamus, qui vmbilicũ hunc eodem omnes significato posuere, sciendum libros olim fieri solitos ductu plurimùm perpetuo, vna quippe pagina, nõ vt nos illis dissectis, & in quaterniones quos dicimus consertis: & quia complicabantur ad instar spiræ conuoluti, inde volumina dicta sunt à voluendo. In extrema autem pagina firmitudinis ergò paruus admodũ bacillus, ex cedro quippe, aut buxo, cupresso've, vel ex ebeno, vel ex ebore adglutinabatur, ad latitudinis modum, quà membrana præcisa erat, hunc vmbilicũ appellabant, cuius quidẽ capita volumine complicato hinc & inde prostarent: solebantq; ea ex argento, vel auro, F vel etiamnum gemmis ad ornatum præmuniri: atq; ea sunt quæ cornua nõnulli vocitarunt, vt Ouidius ad librum Epistola Tristium prima:

Candida, nec nigra cornua fronte geras,

hoc est, neq; ebore, neq; argento, aut nitida vlla gemma vmbilici præmuniãtur, cuius facies atrata luctum præ se ferat. Martialis XI.

Explicitum nobis vsq; ad sua cornua librum.

Sic apud eundem, vti superius dictum, quod & apud Horatium, vmbilicus pro fine ponitur: quia principiũ libri est vbi à titulo incipit explicari: finis, vbi tota reuoluta pagina peruentum est ad vmbilicũ. Huius ego generis volumina multa vidi, eaq; vetustissima, alia ex membranis, alia ex Nilotica papyro, alia Gręcis, alia Hebraicis, alia etiam Arabicis literis perscripta. Non præteribo papyracea illa monumenta, quæ in arcis Æliæ thesauris Romæ asseruantur, in quibus archetypa est Constantini Imperatoris donatio, papyraceum esse textum, glutine quodam delibutum, mox aut aprina sana, vel vitro exæquatum ac perpolitum, vt & scripturæ patiens fuerit, neq; vlla calamũ asperitate offenderit, miro quippe læuore complanatum.

A

CASTIMONIA È CONCVPISCENTIA.

EXcisus vmbilicus apud Diuinarum literarum interpretes castimoniam significat: eo enim modo quo præcisum præputium circuncisionis illius est signum qua libidinem atque nequitiam à corde resecare debemus, ita in fœminis vmbilici amputatio castimoniam indicat: virtus enim eius in vmbilico est. Hinc de profanatis prostitutisque Hierosolymis Ezechiel ita lamentatur: In qua die nata es, non est excisus vmbilicus tuus, vuluæ igitur matris adhærescit: hoc est, nihil quicquam anima ab originatione separatur, sed patriæ coalita est, & applicita mollitudini, vt minimè mox mirum sit eam, quæ omnia subsequuntur, turpia perpetrare. Nam quod ex Iobe dicebamus, virtus eius est in vmbilico. sub vmbilico ventris legere videtur Eucherius, vt per hoc fœminæ significet genitalia, sicut in viro lumbos dicimus. Nam vmbilicus dubio procul est concupiscentię signum.

DE VENTRE.

B

NAm Venter quoque sua continet hieroglyphica, eaque ab vmbilico, de quo nunc dicebamus, non admodum aliena: quare nusquã de eo quàm post vmbilicum, possumus commodius meminisse.

PRINCIPIVM.

ABsolutũ perfectumque opus significat, vti diximus, vmbilicus. Contrà venter, in sacris præcipuè literis, nunc principij, nũc originis indicium est, cum scilicet quis vel à natiuitate, vel ab eo quo sapere cœpit tempore, factum incœptum've aliquid ostendere voluerit, ex vtero, ventre've dicet. Ita Iobes: Si non ex ventre matris meæ dux illis fui: de misericordia loquens, qua pauperes ab ætatis initio prosequi cœpisset.

MARE.

IN Serapidis descriptione figuráve, de qua plenius alibi, γαστὴρ δὲ θάλασσα legitur: venter quippe mare est. &, vti superius notauimus, Hippocrates decumbentem quempiam, qui mare conturbatum in somnijs sibi sit videre visus, morbo eum ventris tentari conijcit, similitudine puto à mari sumpta, quòd veluti flumi-

C

na fontesque omnes in se recipit, ita venter omnia consumat.

INSATIABILITAS.

VNde poëtæ ventrẽ pro ganea, & insatiabilitate, voratione que parasitica ponunt, vt apud Horatium Epistolis:

Quicquid quæsierat ventri donabat auaro. Sed ibi apertius:
Scilicet vt ventres lamna candente nepotum
Diceret vrendos. Epimenidis in Cretenses obiurgationem Paulus Apostolus repetit, qui γαστέρας ἀργοὺς, ventres quippe ignauos eos appellat. Versus verò ille ita in codicibus aliquot antiquis habetur:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ κέρδεα, γαστέρες ἀργοί·

Semper mendaces Cretes, cõmercia pessima, ventres ignaui. Iam &, Viuite ventres, Lucilius dixit. Et quod apud Terentium legitur, Pugnos in ventrem ingere, Donatus de toto parasito ventrem intelligi posse dicit. Apud Sudam, & in alijs prouerbiorum collectaneis parasiti cuiusdam responsum habetur, qui ventris opprobrium obiectum sibi ita refellit, vt probrum id omnium pulcherrimũ existimare se dicat: præstare enim eo ventrem alijs rebus, quòd plenus, leuis agilisque sit, atque strenuus: inanis verò, grauis, & invtilis. De adipali sanè lautitia ga-

neáq; verbum apud Græcos γαστρίζεσθαι. In Diuinis literis Psal. XVI, impletum ventrem legas, pro insatiabilitate atq; ingluuie. Quiq; gulæ & nequitiæ imperandum præcipit philosophus, ventri, vti superius dictum, temperãdum, & his quæ sub ventre sunt, inquit. Sanè quidem Ægyptij mortuorum ventres eximere, & in Sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atq; ita vel expiarẽt, veluti de impulsore pœnas sumere viderentur. Verùm hæc pleriq; dictu quidem speciosa dicant, non tamen imitanda sibi proponent, lepidumq; orationis Catonianæ principium in dissuadenda lege agraria ita exordientis obijcient: Arduum esse ad ventrem verba facere, qui careat auribus: nam & in hanc sententiam Græcum est prouerbium, γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα.

HVMANA DELICTA.

SAnè ventres, Leuitico, modò aqua eluendi, modò extra castra exportandi, apto admodũ hieroglyphico, reatus, maculas quippe nostras indicant: quia Fimus in Diuinis literis pro delictis accipitur: ea verò vel corrigi possunt, atq; ideo elui: vel expiabilia sunt, eáq; procul deportanda, ne contagione vlla pars, quæ syncera est, contaminetur. Qui verò Deo venter in Diuinis literis attribuitur, secretam substantię eius originem indicat: vnde illud Psalmo, Ex vtero ante lucem genui te. Significat alibi iudicia eius incomprehensibilia, diceret Eucherius, quæ rimari nulli datũ est, de quo Iobes: De cuius vtero egressa est glacies? & gelu de cœlo quis genuit? Idem Eucherius, qđ apud Abacunta legitur, Venter meus turbatus est in me, ita interpretatur, vt per ventrem hieroglyphicè rationis vas & receptaculum intelligat. Apud Hieremiam, vbi, Ventrem meũ doleo, pro mente accipit. Quòd autem de spiritali, nõ de corporeo loqueretur, indicium est quod sequitur, Sensus cordis mei conturbati sunt. Manifestè autem Euangelio: Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Contrà verò de ventriloquis inuenias in ijsdem Diuinis literis: nam vbi Leuitico legitur, Ne declines ad magos, LXX reddiderunt, Ne sequimini ventriloquos: per hos Theologi falsos Prophetas intelligunt, qui Deum professi, à Deo aliena quæq; docent, falsásq; doctrinas & prophetias comminiscuntur, cõtra quos dixerit Ezechiel: Væ prophetis insipientibus, qui spiritum non diuinum, sed suũ sequũtur. Maxima est enim omnino, inquit Hesychius, diabolici erroris & fraudis species, ventriloquorum inuentum, & quæ multa super hoc exequitur.

DE PELLE.

TRahit ad se venter pellem, quadã propémodum similitudine, qua super in Diuinis literis aliquot inuenias hieroglyphica, cuiusmodi sunt hæc:

VEXATIO.

PElles hieroglyphicè in Sacris literis vexationes sunt, quæ hominem ad mortem vsq; commacerant, imbecillumq; reddunt: distractæ enim illæ in vsus varios, in vasa, in opera multa, patiendo probatæ laudem à Domino consequuntur. Nam, vt Paulus ait, afflictio patientiam generat, patientia probationem, probatio spem, spes virtutis firmamentum, & inconcussam in operibus bonis stabilitatem.

MORS.

SVnt qui locum ex Genesi, Et fecit eis tunicas pelliceas, eo interpretentur hieroglyphico, vt mortalitate conuestitos esse eos intelligi velint. Nam cutis omnino eos indicat, qui solis exterioribus intenti, interius emarcescunt. Apud Plutar-

A Plutarchum lib. de Iside & Osiride, tympanum humanam sapit naturam, atque ideo mortalitatis hieroglyphicum est. Conficitur verò tympanum ex pelle plano, latoq; circulo circumducta.

SCORTA.

INuenies & pro meretrice pelles positas Leuitici XV, Vestem & pellem quã habuerit, lauabit aqua. quem locum citat Hierosolymitanus Hesychius, sententiæ huius interpres. Iam & apud Romanos meretrices scorta dicũtur, à scorteis pellibus, quibus pro strato vtebantur. Idem pellem pro diuitijs poni dicit, & pro cognatione alicubi.

CASTRA, VEL BELLICVS APPARATVS.

ALio significato pellis pro tentorio & castris ipsis ponitur, propterea quòd vetusti moris fuit, tentoria ex consutis pellibus cõfigere. In Abacuntis cantico: Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian: hoc est, Madianitarum castra vertentur in fugam & dissipabuntur.

B PIERIVS VALERIANVS AD IO. MANARDVM FERRARIENSEM, DE IIS QVÆ PER MANVS ET PEDES SIGNIFICANTVR, EX SACRIS Ægyptiorum literis.

SVmma quidem ingenij amœnitas tui, raraq; admodum eruditio, iudiciumq; in omni disciplinarum genere exactissimũ acerrimumq;, quibus te præditum superioribus diebus animaduerti, cùm apud Cælium Calcagninũ cœnaremus, effecere vt doctissimæ illius cœnæ nunquam immemor sim euasurus. Sed quoniam parum est gratum animi affectum in corde tacitum fouere, nisi vbi facultas datur, eum palàm feceris & in propatulum exposueris; cùm nihil mihi commodius nunc ad meum erga te amorem explicandum occurrat, quàm earum rerum commentarium, de quibus plurimus ea cœna sermo fuit, id quamprimùm ad te curaui transmittendũ: ibi enim tu per abditissima philosophorum arcana medicorumq; sapientiam ingressus, nihil obscurũ reliquisti, quod super pulsu, venis & arterijs quæri posset: quamq; necessarium esset, medici non modò cor, verùm C etiam manus ipsas eruditas esse, manifestissimè docuisti: frustra enim esse mentis disciplinam, & scientiam, nisi eam manus opere facto comprobaret. Cumq; medicamina plurima, quæ manibus tuis ipsemet confeceras, recensuisses, opportunè Vincentius Caprilis conuiua noster lepidissimus acclamauit, Manardum te deniq; esse à manuum ardore diuinitùs appellatum: itaq; tunc manum Cælius, & alij, qui accumbebant omnes, suis quisq; laudationibus in cælum extulere. Ego verò aliam ingressus semitam, nihil à re, quæ præ manibus erat, abscedens, eadem hæc, quæ nunc descripta ad te legenda misi, ad verbum propémodum manu super declamaui: quæ quidem si legenti tantum placuerint, quantum audienti probare videbantur, minimè putabo me oleum & operam perdidisse, sperans scilicet inde aliquid futurum, quod initam hanc ex literis amicitiam apud posteros faciat testatissimã. Neq; tu illa supprimes, si rectè diligentiam tuam perpendi, quæ ad humani generis vtilitatem paucissimis antea cognita reserasti. Facit hoc idem Cælius noster, qui quotidie aliquid de Musarum penetralibus eruit, & in promiscuũ vsum exponit, inde perpetuam sibi laudem, & amicis nomen comparaturus. Nostra verò hæc qualiacunq; sint, si non vtilia, vti vestratia, certè aliqua ex parte spero fore delectabilia. Tu igitur quod auribus libenter haurire visus es, oculis nunc & mente perfruere.

DE MANV.

QVę fuerint manu ſuper hieroglyphica apud Ægyptios ſignificata, quiq́; honos ei habitus ab eius nationis ſacerdotibus, Manarde mi, diceba-mus: ea nunc in hunc modum, vti dicta fuerant, repetemus.

OPVS.

MAnus apud Ægyptios ſacerdotes operis ĩn primis hieroglyphicum fuit, eaq́; picta ſculpta've, hominē ædificationis ſtudioſum ſignificabat, quip-pe qua in operibus faciundis plurimùm vtimur, cuiusq́; beneficio rerũ artificia conſtant, & conceptæ in animo excogitationum imagines oculis ſubijciuntur. Vt verò ait Hippocrates, in vnaquaq; arte manus vnuſquiſq; ad opus, quod fa-cere deſtinarit, accommodat: natura enim, vt ait Cic. dedit homini manus mul-tarum artium miniſtras. Artemidorus coniector artes ex manu ſignificari ea de cauſa dicit, quòd earum opera artes exerceãtur. Iam & oblatę in ſomnijs manus ſi pulchræ formoſæq́; ſint, felicem rerũ agendarũ ſucceſſum indicant, & ijs præ-cipuè, qui manibus opus faciũt, vt idem tradit Artemidorus. Et Pindaricũ illud Olympijs celebratur ode IIII, χερσὶ δὲ καὶ ἦτορ ἴσον. vbi per manus opera, per cor audaciã intelligendã interpres Triclinius obſeruat. In ſacris quoq; noſtrę pieta-tis libris, manus operis hieroglyphicum habentur, eo præſertim loco vbi Deus Moyſi mãdat, vt ſerpẽtis caudã apprehẽdat manu. Actionē hîc per manũ ſignifi-cari tradit Philo: ſiquidē nullo fieri modo poteſt, vt voluptates, quas per ſerpen-tē ſignificari alio cõmentario diximus, coërceri, opprimi've valeãt, niſi prius ma-nus, hoc eſt, ſynceros animi affectus, vtpote rectorũ operum miniſtros expedia-mus, & in omne pietatis miniſteriũ promptiſsimas habeamus, atq; ita demũ ar-reptus intrepidè ſerpens virga fiat, hoc eſt, voluptas in diſciplinã, quę per virgã figuratur, vt in Caduceo declaratũ eſt, quamprimùm abeat, atq; ita abſolutã ve-ritatis cognitionē partim intelligẽdo, partim experiũdo, cõſequatur. Apertius verò manus opus eſt eo loco, Exod. XIIII, Et viderũt Ægyptios mortuos ſu-per littus maris, & manũ magnã quã exercuerat Dominus cõtra eos. Huiuſmo-di ſignificationem etiam Græci veteres admiſere. Nã Lacedęmonij ſic inuocan-dos deos exiſtimabãt, vt manũ etiã admoueremus, noſtrã ſcilicet operã adden-tes: neq; enim eos aliter exaudire. In quã ſententiã Saluſtianus Cato: Nõ votis, neq; ſupplicijs muliebribus auxilia deorũ parantur: vigilãdo, agẽdo, bene cõſu-lendo, proſperè omnia cedũt: vbi ſocordiæ te & ignauiæ tradideris, nequicquã deos implores, irati infeſtiq́; ſunt. Sed vt ad noſtra redeamus, Pſal. LXXVIII, Deum exquiſiui manibus meis nocte corã eo: quamvis apud eos qui Hebræos ſequuntur, nulla hîc de manibus mentio. Verùm alij exponunt, manibus, id eſt, bonis operibus, quæ tamē nocte, hoc eſt, occultè, & in Dei tantùm cõſpectu fie-rent. Nam & Aſſertor, Neſciat, inquit, lęua, quid dextera agat tua. Dum attollit Moyſes manus ſuas, vincitur Amaleches: hoc eſt, vt interpretatur Adamãtius, opera & actus ſuſtollit ad Deũ, nõ humi iacẽs, obrepẽsq́; reptiliũ inſtar terrę ap-plicitus, ſed ad Deũ porrectos, inq́; cœlum ſurrectos. Quodq́; Leuitico præci-pitur, Manus eius offerãt hoſtiã Domino, Theologi per manus opera interpre-tantur. κατ᾽ ἐξοχὴν verò quandã, manus Dei pro ipſo accipitur Filio, per quem fa-cta ſunt omnia, vt Eucherius & alij pleriq; interpretantˉ illud Eſaiæ: Omnia hæc manus mea fecit. Sed longè manifeſtius alibi vates idem clamat: Brachiũ Domi-ni cui reuelatũ eſt? vbi Theologi, vt apud Heſychiũ eſt, Filiũ dubio procul intel-ligi debere profitentur, Patri ſcilicet ὁμοούσιον. quod ne cui ambiguũ relinqueretur,

A labores eius pro nobis susceptos statim subijcit, vir extra omniũ aleam diuinissimus: ait enim: Labores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, ipse aũt vulneratus est propter iniquitates nostras, afflictusq; est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. Psalmo sanè LXX, Donec annunciem brachium tuum generationi omni, quæ ventura est. Theologi subiectam antiquitùs interpretationem huic versui memorãt, potentiam tuam, & iustitiã tuam, id esse brachium. Vbi verò hostiæ salutaris brachiũ dextrũ separari, dariq; muneri sacerdoti prçceptũ est, Cyrillus, vel Adamantius potius, per huiusmodi brachiũ à vulgo separatũ significari ait, pontificẽ debere dextera quæq;, hoc est, proba & honesta facere, vt qui tanquã lampas illucescit in atrio, exemplo reliquis esse posßit, nõ opinione tantùm, verùm etiã operibus, quam quisq; viam ad virtutem & pietatem ingrediatur: cõtrà verò sinistra, hoc est, praua & turpia non attingat, vitaq; sit omnino integra & inculpabili.

INNOCENTIA.



EVthymius vbi de manuũ puritate sermo fit in diuinis literis, per manus actiones operationesq; inquit significari, eò quòd per eas opera fieri soleant. Earũ autem puritas dubio procul insontẽ ostendit: vnde etiã abluendarũ manuum gestus innocentiæ signũ est, quasi illas non contaminatas habere profiteamur. Antiqui enim quando cõtestari volebant se alicuius innoxios esse sceleris, neque impuris se facinoribus immiscuisse, assensum've præbuisse, in multitudinis conspectu manus abluebant, vt scilicet ex illa manuum mundítia animæ identidem puritatem indicarent. Inde Deut. cap. XXI. vbi cadauer in agro cæsum quis repererit ignorato cædis autore, seniores ciuitatis quæ loco ita polluto proxima fuerit, accersiri iubentur, & in deserta sterilíq; conualle vitula facere, super quam lauent manus, vt ita expientur & ipsi & ciuitas, populusq; omnis absoluatur. Sic circundaturum se altare Domini Psalmographus vates profitetur, cùm vnà cum innocẽtibus manus suas abluerit. Et Pilatus cùm iniquæ sententiæ crimen in Hebræos reijceret, innocentiã suã attestaturus, manus publicè lauit. Datas aũt homini manus ideo ait Athanasius, vt ad rerũ necessariarũ vsum inseruiãt, & ad preces Deo porrigendas attollãtur: atq; vti palàm est, manus est quæ cibũ & alimenta omnia legit, condit, instruit, & ori admouet: manus est, quæ præclara facinora in pugnæ vel discriminũ cõflictu facit: ab ea est scribẽdi cõmoditas & elegãtia, quã Propheta honestauit, de Deo dicens, Calamus scribæ velociter scribẽtis, quo scilicet diuinç vocis oracula exprimuntur. Manus sacra infert altaribus, & pietatis omne munus peragit, sacramẽta cœlestia nobis subministrat, & mysteria reliqua ritè perficit & operat̃: eam dignatus est Dei filius cõmendare, cùm dixit: Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit me. Manus deniq; est, quæ omnia cõfecit, omnipotẽtis Dei testimonio, per prophetã dicẽtis: Nónne manus mea fecit hæc? Manus est totius corporis propugnaculũ: quæ dum illud totũ oberrat, totũ defendit, totũ comit, totũ vestit, totum ornat, vniuersç eius molis dominã se re ipsa profitetur.

AVTORITAS.

HInc manus autoritatemq; & potestatẽ signatißimè indicat, vt in sacris pietatis nostræ canimus, in manu Dei esse omnium potestates, & iura regnorũ

omniũ. quo significato dictũ à Psalmographo, Exaltetũ manus tua, vt Theologi sunt interpretati. Iam apud Hieremiã: Sicut lutũ in manu figuli, sic vos in manu mea domus Israel: de summa Dei potentia. Et illud minimè dissimulandũ, quod poëta Cæcilius ait: Deũ quis nõ summũ putet, cui in manu sit quẽ esse dementẽ velit, quem sapere, quem insanire, quem in morbũ inijci, quẽ contrà amari, quẽ auersari, quem expeti? Sic ad Terentiã Cic. Verùm hęc nõ sunt in nostra manu. Et aruspices, nulla quamvis sanctiore imbuti disciplina, cùm prãdenti Vespasia no humana manus triclinio illata fuisset, & subter mensam subiecta, præsagium fuisse respondere, rerum potestatẽ ad Vespasianũ aliquãdo peruenturã. In Dei verò manu esse omnes fines terræ, sacra piorum vatum oracula testãtur, quî fieri posset admirãntium, vt aqua longè altior terra, ita suspenderetur, ne continentem omnem obrueret, quoquo versum circunfusa. Tametsi non defuerunt antiquorum ingenia, quæ natura fieri hoc cõmentarentur. Ptolemæus quippe Almagesto, triginta se nescio quas stellas Arctico polo affixas deprẽdisse profitetũ, quę cùm siccæ frigidęq; naturæ sint, vi sua repellant aquas: terram autem ea parte, qua illę micant, vt sibi natura similem, & temperatura quadã à Saturni sidere copulatam exerant, & suspensam teneant. Alij Magneti hoc attribuũt, quo lapide tota illa pars, quæ ad Arcticum versa est, incrustata quodãmodo cõperitur: tantamq; illi vim dum se ad polum erigit esse dicũt, vt vniuersum terræ corpus eodẽ trahat, atq; ita bonam eius partẽ vndis extare faciat. Alij alias atq; alias super hoc rationes cõminiscũtur, cõcauitates subterraneas, oualem figurã, protuberationes, & cõmenta alia ingeniose magis quàm verè excogitata, quæ omnia si suscepti operis ratio pateretur, facilè refelli possent, vtpote quæ tam validissimis naturæ rationibus, quàm hodiernæ nauigationis exploratione, falsa deprehenduntur. Sed hęc illi viderint. Basilius Magnus totum hoc ad architecti summi Dei sapientiã refert, admirationemq; omnem dirigere nos ad eius prouidentiam adhortatur. Nam & apud Hieremiam Prophetã ipse rerum opifex clamat: Vos igitur non timebitis me, qui posui arenã terminum maris? quasi nulla alia in re magis potentiam viresq; suas ostentarit. Ille enim cùm abyssos circumuallaret, legem imposuit aquis, ne datos transiliant fines, signatisq; terminis coerceantur.

IGNAVIA.



EXpedita autẽ manus, & in propatulum prolata, ita opus, autoritatem, atq; potestatẽ indicabat: contrà verò, nihili hominem, ignauum & ocio desidiaq; torpescentem significare si vellent, manus eius in sinum consertas effingebant: qui porrò status ignauissimi nebulonis est, cùm præsertim Anaxagoras ideo sapientissimũ omniũ animantiũ videri hominem dixerit, quia manibus instructus foret. Quod dictũ Plutarchus in Moralib. repetit, neq; dissimulat Aristoteles.

FVRACITAS.



APud autores aliquot inuenias læuã manum pro furacitate positã. Nam Plautus, Persa, vbi Sophoclidisca lena Pechnij pueri manũ deposceret,

poſceret, atq; ille dexterã porrexiſſet, reſpondit ea: Vbi illa altera eſt furtifica læua? Ita & Catullianum illud intelligitur de Marrucino, qui manu ſiniſtra nõ bene vtebatur, ſed in ioco atq; vino tollebat lintea negligentiorum.

PLAVSVS.

PLauſum autem, lætitiæq; & gratulationis ſignum, manibus in eum geſtum figuratis vt ſeſe complodere viderentur, ſignificare, theatra Romana, et poëtarum pulpita ſæpius oſtenderũt. Id autem in Sardanapali ſtatua, quæ Tharſi erat, exprimebat̃, cũ inſcriptione, quę modis omnib. laſciuiendũ eſſe cõmoneret.

IMPEDIMENTVM.

COmplicatas verò manus digitis pectinatim inſertis, adeò vetus illa religio impedimenti ſignum eſſe credidit, vt parturientiũ nixibus obſtare, ne partum edere poſſent, quandiu manus eo geſtu tenerentur, perdita admodum ſuperſtitione perſuaſum habuerint.

LIBERTAS.

QVemadmodũ verò per manus ita complexas impedimentũ ſignificabãt, ſic per eas explicatas libertatem innuebant. Numus eſt Tib. Claudij Cæſ. in quo videre eſt ſigillum, quod dextera pileum tenet, læuam quàm latè poteſt diſcapedinatã exporrigit, cum inſcriptione, LIBERTAS AVGVSTA. quamvis verò pileus per ſe ſit libertatis ſignũ, manus ea tamen ita paſſa ſignificatũ adauget. Sed enim vt de parturiẽtiũ faſcinatione per implexas manus dicebamus, ita contrarium eſt in numo Iuliæ Piæ, vbi partus felicitas explicatur, in quo Venus læua haſtæ innititur, dexteram expanſam oſtendit, cum inſcriptione, VENVS GENETRIX. Romani enim genus à Venere, propter Æneam eius filium, ſe ducere aſſeuerabant, maximè verò gens Iulia.

VENVS GENETRIX.



QVæ quidẽ cõdente & dicãte Iulio Cæſare, templũ erexit Veneri Genetrici, cuius rei Plinius, Tranquillus & alij meminere. Legimus & Cæſaris teſſeram fuiſſe, Venus Genetrix: vt Syllæ, Apollo Delphicus: Marij, Lardeus. Obſeruandũ autem in numo ſcriptum eſſe GENETRIX per E media ſyllaba, prout veteres grammatici ſcribendum monent, cùm tamen genitor per I notandum agnoſcant.

LIBERALITAS.

ESt & illud frequentiſsimo latinitatis vſu dictitatũ, Manus remittere, liberalitatis et donationis ſignificato, quo loquendi modo luſores præcipuè vtunt̃: nam remittere manus, eſt cõdonare colluſori iactum, quem ſua ipſe manu damnoſum feciſſet, debueritq; ob id numos exſoluere. Hinc legere eſt in epiſtola Octauiani Auguſti ad Tiberiũ: Ego perdidi viginti millia numûm, ſed cùm effuſè in luſu liberalis fuiſſem, vt ſoleo plerunque: nam ſi quas manus remiſi, cuiq; exegiſſem, aut retinuiſſem quod cuiq; donaui, viciſſem vel quinquaginta millia: ſed hoc malo, benignitas em̃ mea me ad cœleſtem gloriã effert. Præcipuè verò dextrã liberalitatis & erogationis indiciũ eſſe voluerunt, vtpote quæ, vti prompta eſt, & ad capiendũ expeditiſsima, ita & ad porrigendũ erogandumq; vſitatiſsima. Vnde Græci δῶρον illud ſuũ menſuræ de manu ſumptæ vocabulũ, de quo alibi locus ſuus, deductũ volunt, quòd ſcilicet inde dona porrigant̃. Sed quoniã tã liberalitatis q̃ libertatis ſignificatũ in dextera

tera ponunt, huiusmodi disciplinam longè melius sacræ nostrorum literæ pro- D
diderunt: veteres enim Theologi qui diuinorum nominum significata perscru-
tantur, eam inesse vim in Dei dextera intellexere, vnde pulchra, grata, læta'q; o-
mnia prouenirent, proprio'q; nomine Michaelem vocari. at Græcorũ Theolo-
gia Michaelis vim in Deo eam esse dicunt, quam Mathematici Veneri dedica-
runt. Psal. decimo supra centesimũ iubetur Christus sedere à dextera Dei patris,
vbi Theologi per sessum requiem, & fruitionem diuini imperij, & patri & filio
propriam, & honore parem intelligũt: per Dei verò dexterã effusissimã eius be-
nignitatem interpretantur. Læuam demũ Aramei eam in Deo vim esse dicunt,
vnde fortia, dura, & castigantia procedãt: id'q; numinis Gabrielem appellatum,
quod Astronomi ex Græcorum Theologia Martem esse dixerunt.

VER. HYEMS. SOL.



Apud Græcos Latinos'q; poëtas plerunq; re-
perimus centimanũ Briareũ, centimanum'q;
Gygẽ: quin & Homerus Solem ἑκατόγχειρα nuncu
pauit: quorũ significata cum hieroglyphicôn in-
star interpretẽtur, nõ importunum fuerit hîc ex- E
plicasse. Interpretes Hesiodi, per Briareũ vernũ
tempus dici tradunt, ob herbarũ, florum, & fron
dium copiã, quam affluẽter adeò subministrat.
per Gygem verò hyemẽ, & ipsum centimanũ, ob
ea multa, quæ iamdudũ collecta cõgesta'q; in va
rios mox vsus distribuit, & negocijs quæq; suis
accommodat. Quòd verò & Sol centimanus Homero sit, multa & innumerabi
lia eius officia, quę magis aperta cognita'q; sunt, quàm recensere oporteat, effecerũt.

OFFICIA MVTVA.

Cessit & in prouerbiũ mutui beneficij, officij'q; ab officio prouocati, Manus
manũ scabit, ex Epicharmi Comici versiculo, quẽ in ore fuisse semp Prodi-
co Sophistę, Socrates apud Platonẽ memorat, Axiocho. Erat verò huiusmodi:

ἡδε χεὶρ τὴν χεῖρα κνίζει, δός τι καὶ λάβοις τι·
Næ manus manum fricabit, Da quid, auferes quid.

Sed enim illud vulgatum magis: χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους· F
sic enim manu scripti codices habẽt, quod alij suo freti ingenio corrigere volue
runt, quæ trimetri esset ratio minus animaduertentes:

Manus manum, digiti interim digitos lauant.

OPEM FERRE.

Eadem dextera, quæ pullaria Plauto dicitur, passis digitis opis ferendæ fuit
hieroglyphicum, cuiusmodi species in Opis deæ simulachro aliquot in nu-
mis obseruatur, quasi ea opem omnibus velle se ferre polliceatur. Quinetiam &
nunc vulgò, & apud veteres vsurpatũ illud τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, manum admouere,
quotiens operam nostrã alicui negocio adiutricẽ adijcimus. Hinc apud Maro-
nem Palinurus ad Æneã clamat: *Da dextram misero, & tecum me tolle per vndas.*
Sanè illud sumptũ à sacris, in quibus quispiã adueniens admota victimæ manu,
fiat & ipse particeps sacrificij. Sed hoc frequentius apud nostros, cum infantes
ab originali labe per sanctas aquas expiãtur, lustricus'q; eorũ dies celebrat: qui-
cunq; enim manus admouerint ad infantẽ, dum sacrũ id peragitur, paternis sese
obligant officijs, & arctissima pietatis necessitudine & nato & parentibus con-
iunguntur, propemodum'q; affines fiunt. Quod verò de manibus sacrificio ad-
motis

A motis dicebamus, quod theologi nostri interpretant eo Leuitici loco, Quicunque illa attigerit, sanctificabitur, id dicunt ostendere, quod in disputationib. quæ de Deo sunt, theologicisque mysterijs, sufficit nobis tantummodo tangere, quemadmodum qui vult igne calefieri: nam is si interius manum immittat, pro eo quòd poterat et satis erat calefieri, comburitur: sic qui profundius, vel altius de Deo disputare præsumit, pro eo quod gloriosius aliquid ostentare affectat, in blasphemiam cadit, dum diuinorum dogmatum nequit sublimitatem assequi. Ea de causa populus Israëliticus non ascendebat in montem Domini, sed iuxta radices corona ducta desidebat: quod vtinam superioris seculi tempora animaduertissent, non enim sanctissima hæc doctrina tot ineptorum hominum, ne ignauorum dicam, nugis atque cœno implicata esset & contaminata. Sed Deo Max. gratia, qui nostra demum ætate tot autorum veterum thesauros aperuit, vt in vnaquaque disciplina proficere volentibus, veram, facilem breuemque viam patefacere dignatus est. Quod verò ad hanc rem facit, monet Paulus, haud facilè cuiquam manum imponendam, de ordinibus nimirum communicandis, quorum vis & ratio in spiritus sancti contributione consistit, iuxta ritum, quo impositis supra ca-
B put manibus sacerdos dicit, Accipe spiritum sanctum. Id verò diligentius examinandum imperat Paulus, ne indigno, vel improbo, vel imperito talia conferantur.

FLAGELLVM.

Significat etiam flagellum manus in diuinis literis, vt apud Sophoniam: Extendam manum meam super Iudam, & super habitantes Israël, & disperdam de loco hoc reliquias Baalis. Et beatus Iobes de calamitatibus, plagis, & infortunijs suis loquens, Manus Domini, inquit, tetigit me. Et illud, Tradentur in manum gladij, castigabuntur gladio significat, vtpote qui occidione occidendi sint. Iam quod alibi legitur, Firmasti super me manum tuam, de castigatione intelligendum est.

PIETAS.

IN Antonini numo pietas ipsa dexteram exporrigit expansam, læua donarium in subiectam aram porricit. In L. Ælij Cæsaris numo aureo, dextera sigilli eodem est gestu, leua donum tenet, cum inscriptione, PIETAS. Quod verò dictum est in Cynocephalo, passas in cœlum manus adorationem significare, videas id in Gordiani Pij numo, in quo sigillum est passas hinc inde manus ad cœlum attollens cuius inscriptio est, PIETAS AVGVST. Et Iarbas apud Maronem dicitur
C *Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.*

Iam & Salomon Trecensis non ignobilis sacræ Scripturæ commentator, sacerdotes, inquit, cùm sanctum BENEDICTVM pronunciant, nomen inquam id sanctum XII. literarum, extendunt manus suas.

SVPPLEX.



APud nationes aliquot inuenias, reiectas post tergum manus, easque connexas, supplicem hominem significare. Eam formam in huiusmodi significato peculiarem apud Assyrios fuisse tradit Ammianus, vbi lib. XVIII. Antonius ab Vrsicino agnitus in hostili acie, obiurgatorio sono vocis increpitus, proditor & nefarius appellatus, sublata tiara, quam capiti summo ferebat honoris insigne, desilijt equo, curuatisque membris humum vultu penè contingens, eum salutauit, patronum appellans & dominum, manum post tergum connectens, Ignosce mihi, inquit: & quæ pro criminis depulsione subsequuntur.

CAPTIVITAS.

D

SEdenim apud Romanos huiusmodi species manuũ post terga reuinctarũ, captiuitatis nimirum indicia sunt, & Virgiliano confirmatur carmine,

Ecce manus iuuenem interea post terga revinctum
Pastores magno ad regem clamore trahebant. & multis vbiq; terrarum monumentis, ex ære & marmore dedicatis, passim intueri licet. Ita lib. de Amicitia Cic. de eo qui litigare se simulãs blandiat̃, atq; ad extremũ dat manus, vinciq́; se patitur, vt is qui illusus sit, plus vicisse videatur. Talem Astronomi figurare solent, vbi ostendere volunt eum ab inimicis superandum, & in eorum potestatem redigendum, qui XIII. Sagittarij gradu lucem auspicatus fuerit.

PACIFICATOR.

QVæ verò species in M. Catonis Proprætoris numo cernitur, vbi victoria est sedens, manu exporrecta, pollice summisso, quod puto victoriam consilio partam significare, vt illud, quod alibi explicatum est, Romanos sedendo vicisse, huc accommodetur. Ille porrò gestus in manu res compositas ostendit, qui habitus in statuis pacificatorum exprimi solet: vt in equestri colossea ex ęre M. Aurelius, in area Lateranensis basilicæ visitur, de qua in Digitis.

E

RESTITVTOR.

IN alio IMP. SEV. ALEXANDRI AVG. numo simulachrũ est læua hastæ innixũ, dexteram porrigens, vola & digitis demissis, pollice pendente, in quo literas eas tãtùm inspexi quæ RESTITVTOR diceret̃, reliquas discernere non potui. Verùm apertius in Gratiano numo porrigitur manus mulieri altero genuflexæ genu, cum inscriptione, REPARATIO REIPVB.

SALVTATIO.

ERat & salutationis indiciũ, dextera iuncta dextræ, quod apud Varronẽ, atq; etiã apud Callimachũ Ætijs habetur. Vnde Virgilius in eandẽ sententiam Æneam inducit cum patre in Elysijs loquentem ita queri: Cur dextræ iungere dexterã non datur. In hunc sanè diem mos hic perdurat, vt hospites & peregrinos, & quoscunq; notos peregrè venientes, dexterarũ coniunctione salutemus.

ADORATIO.

NEq; verò tantũ porrectis in cœlum manibus adoratio fieri solita, sed et auersa manus ad osculum exposita, adorationis indiciũ est. Hinc illud apud Plinium, quandã esse in dextera religionẽ, quæ osculis auersa appetit̃. Qui adorãt, inquit Hieronymus in Ruffinũ, solent manũ deosculari. Vnde Hebręi deosculationẽ pro veneratione vsurpant: eiusmodiq; loquendi forma per totã iam Italiã, ex quo Hispanos in dominationẽ admisimus, inoleuit, cùm prius id honoris nõ nisi Pontificibus deberet̃. Et nõnulli Catuli somniũ de Augusto referunt, quasi Iupiter cõpluribus prætextatis tutorẽ à se poscentibus, vnũ ex eis demonstrasset, ad quem omnia desideria sua referrent, eiusq; osculũ delibatũ digitis ad os suum retulisset. Alioqui, vt in Cynocephalo dictũ, sublatæ in cœlũ manus adorationis indiciũ sunt. Apud Ciceronẽ Quęstionib. Academicis admirationis id signũ est, vbi dicit̃: Hortensius autẽ vehementer admirãs, quod quidẽ perpetuò Lucullo loquente fecerat, vt etiã manus sępe tolleret: nec mirũ, nam nunq̃ arbitror contra Academiã dictũ esse subtilius. Peruulgatũ verò est Catullianũ illud in hanc sententiã: Admirans, ait, hęc manusq; tollens, Dij boni, & quę sequunt̃.

F

CONSENSVS.

IN militaribus verò allocutionibus sublata manus, cõsensus et approbationis hiero-

A hieroglyphicũ est. Vnde totiens apud Xenophontem, si, quod propositũ esset, scitum facere se profiterentur, manus tollere iubebantur. Sed enim hoc ritu Hebræorũ prius institutũ fuit, quod plerisq; locis habetur: & Aaron Leuitico, tollens manum, populo bene precatus est. Ita nobis quoq; faciundum imperauit Paulus: Orate, inquiẽs, in omni loco attollentes puras manus. Et Tertullianus, vbi de oratione pro salute Imperatoris agit: Illuc suscipiẽtes (ait) Christiani, manibus expansis, quia innocuis: capite nudo, quia non erubescimus: deniq; sine monitore, quia de pectore oramus: & quæ sequuntur in hanc sententiam.

FOEDVS.

SEd neq; Pythagoricũ illud prætereundum, μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν, non vnicuiq; dexterã porrigendam: quippe non temerè esse quempiã in amicitiæ familiaritatisq; fœdus admittendum. Citat hoc symbolum in hanc sententiam Plutarchus eo commentario, quod de multorum amicitia conscripsit: & Solonis dictum illud in primis fertur, φίλους μὴ ταχὺ κτῶ· οὓς δ᾽ ἂν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε: Amicos ne citò cõpares: quos autem acquisieris, ne reijcias, contemnásve. Mos verò adhuc B est nostris præsulibus, in admittendis in clientelam amicis manũ porrigere exosculandam, quod firmũ quasi fœderis & conciliationis signum habetur. Obserues etiã apud Amianum, rerum gestarũ lib. I. suprà XX, Nebridium, qui cõtra Constãtium vnus omniũ iurare noluerat, metu militũ, qui ferrum in hominem strinxerant, ad Iulianum profugisse, suppliciterq; orasse, vt timoris leuandi causa ei dexteram porrigeret. cui Iulianus: Ecquid, ait, præcipuũ amicis seruabitur, si tu dexterã attigeris meã? Plutarchus in Catone Vticensi morem tangit osculandi manus Imperatoris apud Romanos: neq; id quidem omnibus, sed paucis admodum honoris gratia concessum. Vnde etiam in diuinis literis legitur: Tua dextera me suscepit. quod ita interpretantur Theologi: Mos eorũ est qui opem alicui sint allaturi, dexterã porrigere, in qua & vis, & aptitudo, agilitasq; magis promptuaria, quàm in læua. Et Psal. LXIII, Tenuisti manum dexterã meam: id est, optimi Assertoris instar manũ meam apprehendisti, meq; de terra & seruitute Babylonica eduxisti. Alij sic exponunt, vt per dexteram manũ à Deo tentam, meliora ac laudabiliora opera intelligantur, quæ benigno Deus animo susceperit. In sacrificijs demum manuum impositio nũc benedictionem ministra- C bat, nunc peccatorum remissionem, nunc Sancti spiritus aduentum, nũc expiationes, quas solo percipimus intellectu, ait Hesychius.

FIDES.

QVia verò fides in fœderibus primũ expetitur, Numa Romanorũ Rex constituit, vt manus eæ quæ fidei sacra facerent, ad digitos vsq; inuoluerentur, quod fidei tutandæ indicium esset, cuius præcipuè sedem in dextera esse docuit: vel, vt arcana in abdito habeantur. Porrò fidem in manibus Arabes adeò colebant, vt fœdus nunquam facerent, nisi sanguine ex vola iuxta maiores digitos eorum qui fœdus inirent, lapide quodam eliso, intinctoq; inde flocco ac lapidibus septem, qui forent in hunc vsum cõparati, illitis, suis interim Oratal & Alilat numinibus vnicis inuocatis. Agnoscit & Maro fidem per dexteram significari, quare Dido apud eum exclamat:

En dextra, fidésq;, Quem secum patrios aiunt portare penates.

Atq; hoc est quod Achemenidi Anchises

Dat dextram, atq; animum præsenti pignore firmat.

Velamen verò illud, quo fidei simulachrũ, vel manus ipsæ obtegerentur, album

fuisse cõstat. Vnde Maro canam fidem appellauit, vt nonnullorum est opinio: quamvis & literatissimi viri sunt, qui canam ideo fidem à Virgilio dictam putant, quòd primum omniũ templum Fidei fuerit à Roma Æneæ filia conditum, vt in fragmentis Pompeij, diuino illo numine rerum opifice iam tum Romanæ originis initio, quod futurum olim erat, præmonstrante, vt quod imperium ibi sine fine permãsurum parabatur, fundamentũ pietatis in fide iecisse tot antè seculis constaret. Horatius tamẽ velaminis albi mentionẽ facit, vbi dicit: Et albo Rara fides colit velata panno. Id enim ad sinceritatẽ, quæ requiritur in fide, indicandã excogitatũ: à fide enim fucus omnis abesse debet, neq; vllo subterfugij colore candor eius violari. Quapropter iustè magnanimiterq; Romani fidem hostibus etiã seruandam rati, Cannensi clade accepta, cùm Hãnibal quibusdam captiuis redimendi se potestatẽ fecisset, fide ab eis accepta redeundi, nisi rès con fici posset ea quam proposuerat conditione dolose illi vnius diei iter progresi, simulato negotio, in castra hostica redierunt: inde quasi sacramento soluti, tanquam liberi essent, securi cõfidentesq; Romã se contulerunt. Indignatus Hanni bal, dum eos sibi dedi postularet, ipse etiã S. P. Q. R. factum ægerrimè tulerũt, neq; vllis ciuium suorum precibus aut lachrymis vinci potuerunt, quin publicè ad Hannibalem remitterentur. Sed quid vetustiorum malè praueq; facta cõqui rimus, si recentioribus seculis dolosa huiusmodi fide deceptum Adelbertũ Bauemburgi Regulum legimus, turpi nostrorum principum ignominia, quẽ Atto Maguntiæ archiepiscopus blanditijs pellectum, ad Ludouicum Regẽ capitalem eius hostem attraxit, iuramento pollicitus se procuraturũ, vt quemadmo dum eum saluum de munitissimo, vbi erat, loco educebat, incolumẽ identidem reduceret. Cùm itaque paulùm extra portas prodijsset, Atto coniectis in Solem oculis, iter longum & horam iam tardam causatus, satius fore dixit redire, commodùm vt corpus aliquo cibo curarent, itineris lassitudinem ita leuaturi. Cui Adelbertus, nihil suspicatus mali, non difficulter assensit. Reuersi igitur, sumptoq; ientaculo, dant se iterum in viam, ac simulatq; in Ludouici conspectu con stitere, Adelbertus in manus Regis deditur: quo proditionis Attonẽ audacter incusante, iuramento, inquit Atto, tũc planè satisfactũ, cùm te impransum eductum, intrò vt prãderes reduxi. Sed hęc improba barbari hominis facta pręterеamus, & ad fidem reuersi, haberi eam dicamus in Hadriani numo quodam, lęua tenentẽ orbem planum: id nonnulli speculum esse contendunt, nam id quoq; significatũ habet fidei, additaq; est erecta columella, ob fidei quippe tum rectitudinem, tum firmitatẽ. Multò verò manifestius duæ manus iunctæ, fidei sunt hieroglyphicum, quod in plerisq; numis antiquorum obserues, inscriptionibus etiã additis, modò FIDES EXERCITVVM, modò FIDES ROMANORVM. Sed huiusmodi manus iunctæ ad alia etiam extenduntur significata.

FELICITAS.

QVandoquidẽ alicubi simulachra duo dexteras iungẽtia felicitatis hieroglyphica sunt, caduceo pręsertim apposito: rebus enim pacificè cõpositis, congruum est publicã priuatamq; subsequi tranquillitatẽ. In Hadriani numo tenet ipsa dea caduceum manu vna, altera Imperatorẽ apprehendit: inscriptio est, FELICIT. AVGVSTI. Vbi verò idẽ Imp. genibus quendã procumbentẽ subleuare videtur, quid sibi velint iunctæ dexteræ, declarat inscriptio, RESTITVTORI GALLIÆ. Quod verò superius dexteram salutationis signũ esse diximus, in numo qui TRAIANVS HADRIANVS inscribit, Imperatorẽ ipsum

videas

A videas dexteram Dei sedentis dexteræ iungentem, cum inscriptione sub basi posita, ADVENTVS AVG.

IVDEX.

SEd & abscisæ manus ipsę hieroglyphicum suum habuere, quod minimè fuit prętereundum. Spectari enim solitas Thebis iudicũ statuas absq; manibus, Plutarchus ait: & eam quæ Principem referret auersis esse oculis, vt iustitiam & à donis alienam esse debere, & nulla mulceri facundia oportere significarent. Nam Stratoclem & Dromoclidem quis iniquo animo nõ ferat, quorum sermo omnis cùm de Reipublicæ negotio aliquo capessendo, deq; tribunalibus colloquerentur, erat, vt se inuicem ad auream messem inuitarent.

DEI VIS.

SAnè Ianum, de quo plura alibi, veteres bicipitem, sed absq; manibus & pedibus effingebant, quadrato lapide ab exili basi in latum exurgente. Indicabat id Dei vim, cui neq; pedibus neq; manibus opus est, ad ea quæ iusserit efficienda, vtpote qui nutu solo totum potest mundum tremefacere, & vt apud Poëtam, dicto citius tumida æquora placare. B De statua verò Iani, quæ numerum CCCLXV dierum digitorum gestu indicaret, suo loco dicetur.

PROVENTVS.

QVamvis verò ita veteres iustitiam informarint, apud cõiectores tamen reperias virum agendis causis nobilem, iudiciaq; & leges fama optima conspectantem, qui plures se habere manus somniauerit, prospera expectare, q; id portendat & clientum, & amicorum, atq; etiam pecuniarũ prouentum exuberantẽ,

VINCVLA.



IMperitis tamen, maleficis & sceleratis hominibus, id somnij vincula minitatur, multas scilicet manus ad eorum coërcitionem expediri. Sed quoniam incidimus in prouentũ, succurrit id ex Psalmo CXVII, Labores manuũ tuarũ comedes, apud Græcos τῶν καρπῶν scriptum esse: quare bene periti quidam, fructuum potius quàm manuum reddidere: καρπὸς enim tametsi nõ quidem manum, non palmam, sed iuncturam palmę cum C brachio significat, vt apud Homerũ legas Venerem à Diomede vulneratam ἐπὶ καρπῷ, vbi non pars pro toto, sed locus letalis, & conuulsioni obuius de industria designatur, ad criminis atrocitatem augendam: pro fructu tamen passim ponitur, & multa inde in huiusmodi significatũ vocabula. Erit itaq; sensus, fructibus suis vescetur is qui timet Dominum, nec impius hæc tam culta noualia miles habebit.

SPES IRRITA.

INuenias & operum inefficaciam per præcisas manus significari, quæ vanas nonnunquam irritasq; cogitationes, spesq; hominum inanes indicant, quòd ita scilicet opus ad finem qui fuerat institutus, perduci minimè possit. Et mathematici, nullius vtilitatis & haudquaquã frugi hominem in lucem edi sub XVII Geminorum gradu ostendere cùm vellent, hominem eo loco vtraq; manu mutilum pingunt, atq; eum ignauiter consistentem.

MINISTERIVM.

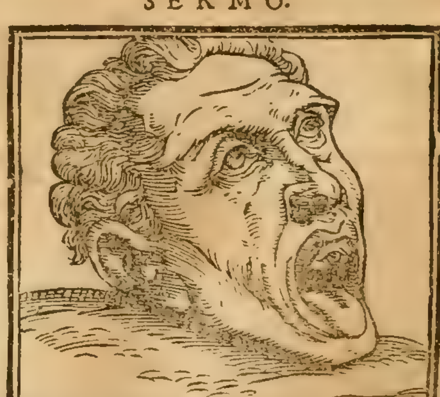
SEd lõgè alia de causa Mycerinus Ægyptiorũ Rex viginti colossos ancillarũ circa filiæ cadauer circunstãtium, truncis manibus, ijsq; humi ante pedes ia-

centibus erexerat: ijs enim vxor manus absciderat, quòd adulterij tam nefarij ministræ fuissent, vti scilicet pater sceleratissimo exemplo cõplexu filiæ abuteretur. Quod verò in diuinis literis primo Regũ habetur, vbi Arcã Domini Palæstini prędam abduxerãt, & in Dagonis idoli sui templo posuerãt, manè repertus Dagon prolapsus cõfractusque, abscisis manibus: interpretes loco hoc, abscisis manibus, intelligũt, fore tunc præmonstratũ, vt cùm Domini nostri doctrina ad gentes peruenisset, idolorũ manus abscinderent, hoc est, præstigiæ quibus mortales omnes eludebãt, desiturę essent, neque vlla vlterius decipiendi potestas dęmonibus relinqueretur. In huiusmodi ferè significatum Leuitico legas, vbi de victimis agitur: Si nõ poterit manus eius inuenire, hoc est, si propter egestatẽ emere non poterit, si precium erogare nequiuerit. Alioqui, sideratæ, attritæ, vel etiam abscisæ manus, neque non pedes, actiones indicãt deprauatas: studiosum quippe hominem eorum tantùm quæ vel ab auaritiæ, vel superbiæ spiritu suggerũtur. Quare Dauid ita deprecatur: Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me, diripientis scilicet aut violantis: superbi enim hoc est, auari illud. Eodem & brachia significato accipiuntur. Nam vbi Psal. XXVI. delinquentis hominis brachium cõteri legitur, impurorũ hominũ brachia debilitata significari ait Origenes, quandoquidẽ ad nullum misericordię aut beneficentię opus exerceant. Nã manus & brachiũ, inquit is, operis est indiciũ. Sed eo loco Euthymius adimi perperã agendi autoritatem, viresque confringi interpretatur.

AVARITIA.

SVnt tamẽ qui hoc ad auaritiã pertinere censeant, interpretamentũque huiusmodi ex Theocritiano carmine mutuentur, νενίκηται δ' ὑπὸ κερδέων, πᾶς δ' ὑπὸ κόλπω χεῖρας ἔχων, & quæ sequuntur in hanc sententiam. Neque desunt qui manum tãtùm sinistram digitis cõpressis pro tenacitate & auaritia pingant: nam & coniectores læuam lucri, & augendæ rei signum ponunt, quippe quæ ad custodiendum magis idonea sit, vtpote segnior, & tenacitati accõmodatior. Ad hoc facit quod Diogenes, vt nonnulli tradunt, dicere solebat, nõ esse tradendas amicis manus complicatas: quod interpretantur, benignitatẽ addendam comitati. Auaritiam & ille gestus in manu significat, cùm exporrecta capedunculam assimilat, quo gestu Philemonis Romæ signum vidi, cùm in altera volumen complicatum haberet, idque tenaciter restrictum, vt qui precium sibi deposceret, nõ nisi eo numerato librum exhibiturus. Ferunt enim eum Comœdiarum scriptorem, ære graui solitum lucubrationes suas venundare. Inscriptio sanè erat ΦΙΛΗΜΩΝ. Apud Aristophanem iocus est Cõcionatricibus, vbi Phidolus deos exemplo ponit, quibus cùm supplicamus boni alicuius gratia, stare eos supinã manũ porrigentes, non vt quid dent, sed aliquid accipiãt. Hinc quoque Atheniensium in aucupãdis lucris auiditas dicterio carpit, ἀτεχνῶς ὑπέχει τὴν χεῖρα κἀποθνήσκων, manum etiã dum moritur Atheniensis porrigit.

SERMO.



POrrò aũt orationem vnamquãque tradunt ex manu significari, quamvis alio loco prensam manu linguã id facere dixerimus. Ea tamen differentia habetur, quòd species illa non orationem tantùm, sed eloquentiã indicabat. Manus verò vnumquęque sermonẽ per se ipsa significat, quòd vnà cũ sermone manuũ etiã motũ expetimus, vt

ait

A ait Artemidorus: histriones enim vel celebres inuenias solœcismi redargutos, quòd gestu manuũ aliquando peccassent: de quo alibi. Contrà verò erant Hermea signa quadrata sine manibus & brachijs, solo quippe insignita capite, eaq; precipuè apud Athenienses, sed in quorũ medio virilia etiã adsculpebãtur. Sermonis hæc erant indicia, vt in Pudendis etiã ostensum, Mercurij quippe ipsius vim ostendebant. Nam is & Cyllenius ideo vocatur, quòd κύλλους Græci vocant eos, qui sine manibus sunt. Ostẽdit verò hoc, sermonem suapte vi pollere, & sine manibus omnia conficere. Cur verò signa illa quadrata fierẽt, in quadra iugeris dictũ. Sedenim cùm Aristoteles duplicẽ sermonis ponat intellectum, vnum scilicet primæ intentionis, alterum secundę, vt nostri interpretantur, sermonem illum qui per Hermea figurat̃ virilibus arrectis, primæ dixerim intẽtionis quasi mente conceptum: secundæ verò, qui per manus significatur: is enim per vocis instrumenta expressus, opus quodammodo conficere videtur. Hic verò sermo plurimùm apud eruditos aut per dialecticã in angustias intruditur, aut per eloquentiã in latiores campos explicatur: vnde Zeno Stoicæ disciplinæ princeps B commentus est, per manũ vtrunq; diuerso gestu porrectã significare: quod quidem inuentũ cùm manifestũ sit hieroglyphicũ, minimè fuerat dissimulandum.

DIALECTICA.

Dialecticam enim ostendere cùm vellet, manum pingere solitus est digitis in pugnũ compressis, angustias hinc scilicet & argumentorũ breuitatem, quibus illa cohibetur, ostendens, quòd simplex vniuscuiusq; rei qualitas tribus plurimùm propositionibus comprehendatur, axiomate, assumpto, & illatione, vel partibus his etiam breuioribus.

ELOQVENTIA.

ELoquentia verò latè diffusa patenti decurrens planitie, quaq; libuerit peruagata, per diductos digitos dilatatamq; manum ab eodem exponebatur. Reprehendit sanè Quintilianus eos, qui orantes vlla in causa manũ sub pallio cõtinent, quasi res ignauiter agatur: nostri tamen instituti est, cùm apud Pontifices inter sacra sermonẽ habemus, manus intra palliũ cohibere, frugaliq; tantùm pronunciatione vti. Quoniã verò Theologi finiunt aliud orare esse, aliud adorare, status ad cultum, manus ita surrectæ ad adorationem facere videbuntur.

C

PRECES.

IN Hetruscis quoq; institutis hoc gestu manuum ad preces vtebantur, neque non in devouendis ciuitatibus, evocandisq; dijs: cumq; Iouem dicebant, manus ad cœlum sustollebant, vt eo etiam loco apud Virgilium est:

Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.

Sanè, quod ad hãc rem facit, Polemonem sophistam legimus Olympicis ludis, qui Smyrnæ olim celebrabantur, inepti cuiusdam actoris solœcismum manu factum reprehendisse, cùm in exclamatione, ὦ ζεῦ, manus ad terram protendisset. Cùm verò ὦ γᾶ pronunciaret, faciem ad cœlum erexisset. Sed quantum ad Iouem pertinet, eundem morem vetustissimo ritu apud nostrę pietatis Pontifices obseruari videmus: quotiens enim vel DEVM, vel DOMINVM enunciant, gentem sanctã bonis verbis expiaturi, prosperaq; & felicia mortalibus precaturi, manus sub eam locutionẽ supinas in cœlũ tollũt. Quin etiã ὀργιάζειν, quod sacrificare est, etymologici grãmatici nõnulli dictũ putant, q̃ qui sacrificant, precanturve Deos, ὀρέγουσι τῷ χεῖρε, manus quippe protendunt. In numo Gordiani Pij simulachrum est, quod passas hinc inde manus ad cœlum tollit, cum inscriptione

ad rem accommodata PIETAS AVGVST. Illud addam, antiquum precan D di modum noctu sub dio Pindarũ posuisse, Olympijs, ode secunda, apud quem νυκτὸς ὑπαίτειος ob hanc causam inscribitur.

DE PEDIBVS.

HÆc quidem manu super memini, Manarde, tibi disseruisse: sed quoniã Caprilis velle se de pedibus audire similia dictitabat, quæ super his à me tunc dicta fuerunt, visum est subiungere.

IRRITVM.

FIeri minimè posse aliquid, aut inconstans irritúmve futurũ, quod cœptum actúmve fuisset, ostẽdere si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes in aquę superficie inambulãtes pro hieroglyphico faciebãt. Nemo enim est qui nesciat, nulla id humana ope ingeniόve fieri posse: nihil enim magis irritũ cedit, quàm si quis plantas super aquę superficiem firmare sibi persuaserit. Ad hoc respexit Cicero, cùm libro Officiorũ tertio, fluxas, labiles & inconstantes Epicuri rationes esse differeret, quippe quæ minus in solido consistant, quòd aqua hærent, vt aiunt. E Sunt qui elocutionẽ hãc, In hac causa mihi aqua hęret, rem nondũ peractã significare contendãt, dubiúmq; aliquod superesse, quod nondũ fuerit explicatũ, aut sibi re super adhuc dicendũ esse, sumpto à clepsydris, in quibus aqua, temporis dati index, per tot horas stillatura statuebat̃ argumẽto. Et hoc esse quod ad Q. Fr. Cicero ita scribit alterius libri epistola v. Quod idibus & postridie fuerat dictum de agro Campano, nõ est actum, in hac causa mihi aqua hęret. Vbi tamen damnat Epicurum, cũ Ægyptiorũ hieroglyphico videtur cõvenire, vtpote qui argumentorum eius infirmitatẽ omnino redarguit. Nam ingredienti vnicuiq; animali, vt palàm est, solo opus est, diceret Aristoteles, cui firmiter innitat̃: id aũt homini, vtpote grauiori animali, neq; in aëre, neq; in aqua cõcedit̃, et ea de causa pedes suam habent nuncupationem, quòd τὸ πέδον, id est, solum sibi deposcunt.

VACILLATIO.

CVM Ægyptiaco consentit hieroglyphico quod Psalmo LXXIII legitur, Mei penè moti sunt pedes. Gręca lectio habet ἐσαλεύθησαν, quippe vacillarunt, siue potius fluctuarũt: maris enim turbatio, fluctuũq; cõmotio, σάλος. Hic verò pedes pro cogitatione ponunt̃ quę scilicet animi nostri pietatẽ pedum instar re- F git, & sustinet. Penè igit̃, inquit, cogitatione peruersus, ac penè lapsus sum, vt crederem Deo nullã inesse prouidentiã, incertóq; casu mortalia defluere, aut quid huiusmodi. Ita ibi legit̃ psal. XXXVIII, ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου. vbi si verbi maritimi & fluctuantis ratio est habenda, Latinè dicemus, cùm fluctuare cœpissent pedes mei.

FVNDAMENTVM.

COntrà verò pedes in solido constituti, iactũ ostendunt fundamentũ. Hinc apud Iuriscõsultos legas, ponere pedẽ, pro fundamentũ iacere. Hinc illud apud Tulliũ De finibus IIII. Quid enim? sapientia vbi pedẽ poneret nõ habebat, sublatis officijs omnibus. Alibi pedem ponere significat occupare. In Deo aũt pedes virtutis eius firmitatẽ ostendũt, & solidi fundamenti stabilitatẽ, Esaia dicente: Cœlũ mihi sedes est, terra aũt scabellũ pedum meorũ. Alibi pedes Dei hieroglyphicè accepti, humanitas Christi est: nam sicut caput Pater, ita pedes Filius, qui eò quòd terreno mixtus est, diuinitate ipsa inferior est. Quod verò scriptum est Deuteronomio, Qui appropinquãt pedibus eius, de doctrina illius aliquid assequẽtur: sunt qui ex mysticis hisce pedibus abeundos intelligãt sanctos interpre-

A interpretes, & qui diuinã prędicant ſapientiam. At ꝙ Pſal. ſtantes pedes hieroglyphicè ponuntur, mentis atq; fidei ſtabilitatẽ ſignificãt. Nam contrà de maleficis Propheta, Cur claudicatis vtroq; pede? Et Pſalmographus pſal. XVII, Claudicauerũt aberrãtes à ſemita. Porrò vitiatus pes, aut mutilus, aut intortus, in diuinis literis hominem ſignificat qui à recta diuinæ inſtitutionis ſemita declinat: quandoquidem pedes pro actionum, vt dictum eſt, progreſſu ſæpe ponuntur: Theologiq; omnes hunc vitę noſtræ curſum viã appellare conſueuerũt, de qua Dauid pſal. 118, Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini: hoc eſt, qui dum hanc viuunt vitam, ea faciunt quæ lex Domini præcipit atq; mandat.

PVRIFICATOR.

SI verò pedes altius in aquam merſos effinxiſſent, purificatorem ſignificabãt. Nam et alibi aqua & ignis in defęcationis ſignificatum accipiuntur, ꝙ rebus his labes omnis eluatur & ẽximatur. Hîc verò de ijs ſermo eſt, quæ leui ſint macula contaminata, quibus vnda ſatis ſuperq; ſit ad depurandum. Apud Horum legas fullonem hic ſignificari, quod tantundem eſt: nam id eſt fullonis officium,

B vt res depurget, & munditiem veſtibus inducat. Alij commenti ſunt γραφέα pro γναφέα apud Horum legere, vt ſcribam ex hac pictura cõmentarentur, propterea quòd hoc à Mercurij ſimilitudine deſcriptum apud Horum vulgatum legerant: ſed non animaduerterũt eo loco non ὅμου, ſed ἔργου legi, quod exponi debet, ab operæ videlicet ſimilitudine, vt ſcilicet geſtus ille deſcriberetur, figurareturq;, qui fullonis eſt veſtimenta pedibus in aqua preſſantis.

DIVES AVARVS.



TAntali verò ſpecies in aquam demerſi ramis fructiferis ad frontem vſq;, & ob oculos dependentibus, quos fruſtra carpere, & hãc haurire irrito cauet̃ euentu, quanã meliori pateſcat interpretatione, q̃ luculẽtis his Petronij verſibus?

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus, infelix quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & ſicco concoquit ore famem.

SERVITVS.

C APud Onirocritas pedes ſeruorum indicia ſunt, vtpote qui totius corporis pondus ſuſtineãt, vti operá domi ruriq; facienda ſeruis incumbunt, & quæ perperã egerint compedum ſupplicio puniuntur.

TRIVMPHATOR.

QVoniam verò Regum triumphantiũ mos erat captiuorũ corpora pedibus cõculcare, ſubiectionis ſignum: triumphabundũ hominẽ per ita poſitũ pedem Romana pleraq; ſigna ſignificãt. eoq; ſpectat verſiculus ex Pſal. LXVI, Impoſuiſti homines ſupra capita noſtra, hoc eſt, de nobis triumphũ alijs cõceſsiſti.

VIA.

AB officio quoq; pedes in diuinis literis viæ profectionisq; ſignificatũ habẽt. Vnde plerunq; videas vetuſtis in imaginibus Deum pingi pedibus intra nubes abſconditis, quod fatidici vates noſtri volentes carnis à Deo aſſumptæ viam (eam Theologi noſtri aduentũ dicũt) arcanã, obſcurã & incogniã fore ſignificare, eam pręferebant ſpeciẽ. Hinc Dauides offuſam ad diuinos pedes caliginem canit Pſal. XVIII. Sed quod idẽ alibi canit, Pes meus ſtetit in via recta, dictũ volunt veteres Theologi propterea, ꝙ nõ ſolùm manus, ſed etiam pedes

pro actione, progressuque negotiorũ accipiunt. Et Leuitico, vbi sacrificiũ fertur pro sacerdotũ consecratione, pollices manuum & dexterorũ pedum, hostiæ sanguine oblinuntur: dexteras quidem partes obunctas ponũt, quia bonorum hæ sunt operum indices, cùm sinistræ pro prauis accipiant. Nam & Maro, dextera ait esse iter ad Elysium, At læua malorũ Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit. Quòd verò vnctionis mentio facta est, ea sanè vigoris, conseruationis, & salutis assecutionem significat. Vnde etiã apud Gentes athletæ non nisi oleo delibuti certamen inibant. Non vngi verò, in diuinis ijsdem literis desolationẽ, ruinam, & perditionẽ indicat. Sic in Ægypto sublati sunt vna nocte omnes, quotquot limina postesque intinctos agni sanguine non habuere, vt Hesychius.

SOLSTITIVM HYEMALE.

SOlis cursum in hyemali solstitio significare si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes duos compedibus implicitos, atque ita progredientes (nisi codex impressus mendosus est) effingebant, quòd Sol tũc lentius, & quasi pedicis coërcitus ingredi videatur. Sedenim huius rei longè aliam picturam esse diximus in commentario Polypi, vbi manu scriptos Hori codices, duos Polypos inuicem colligatos, non pedes duos, habere monuimus.

VOLVPTARII AFFECTVS.

PHilosophi antiquiores, quique doctrinã eorum secuti sunt, pedes pro cõtemptissima parte ponunt: esseque in anima pedes aiunt voluptarios affectus, venereæ mollitudini mancipatos. Quique Achillis figmentum interpretantur, fuisse illum inuiolabilem præter talos, qui Stygis aqua illini nequiuerint, quòd ea parte manu matris tẽtus fuerit, cùm ab ea est fatalibus vndis immersus, ea autẽ parte saucium perijsse, id sibi velle fabulam dicũt, quòd fortis alioqui homo aduersis casibus omnibus animosus, nullaque fortunæ iniuria deiectus, libidini tamen ita interdum succumbere deprehendatur, vt inde sibimet exitium paret. Nam & Orpheus principem libidinis locũ talum ait, sed idem mysticè, vti suus est mos. In cœna Domini discipulorum lauantur pedes, vt scilicet ablutis animorum sordibus, ad Eucharistiæ donum mundi nitidique procederent. In Iacobis & Esaus partu philosophatur Philon, firmissimæque mentis, quippe optimi luctatoris esse opus ait, tenere calcaneum: nam id animum indicat qui vitio dominetur. Calcaneum enim, vt alibi sæpe, infirmæ vitiosæque naturę indicium est.

FINIS.

ESt etiam pes absoluti operis indiciũ: ad calcem enim dicimus, cùm ad finem peruentũ esse vel operis, vel negocij, volumus indicare. Et Adamantius, vt alibi dictum, nouissimum in Deo nobis incognitum esse, apud Esaiam ostendi eo argumẽto dicit, quòd Seraphin duo alis inferioribus Dei pedes obtegebãt.

INIQVITAS.

ANguineos alibi diximus Gigantum pedes effingi, cruraque obtorta, & quodammodo deluxata, propterea quòd tota aberrãt via, qui cœlo bellum inferre parant. Pedes igitur ita malè affecti, iniquorum operum indicia sunt. Nam vti recti pedes quatuor animaliũ in diuinis literis apud Ezechielem memorantur, ob eorum quæ in Euãgelijs habentur veritatem, ita retorti pedes de prauis dicitur ingenijs atque maleficis: non enim rectè pedes dirigunt, diceret Ambrosius, qui posteaquàm semel in viam rediere, ad scelera mox & iniquitatem reuertuntur, & tanquam sus lota primo quoque tempore repetunt luti volutabrum, & vt Lucretius ait, *Insatiabiliter toti voluuntur ibidem.*

A Sanè apud Psalmographum, impiorum ambulationes obtortas esse, ambagibusq; circumactas, inuenies.

AGGRESSIO.

IN statuis verò pes lęuus antè porrectus, aggressionis indicium est, quo ita firmato, gestum aiunt ad inuadendum aptū, quòd dexteri pedis agilitas ictum, quoquouersum quis incubuerit, iuuet. Sinister enim sua quadā peculiari tarditate, totius est veluti corporis firmamentū, ac quasi centrū, circa quod alterius pedis alacritas & prōptitudo versetur exerceaturq;, & quasi rotæ curuatura axi per radios innixa circumagatur, parti vnicuiq; laboranti opē allatura, quod nō ignorauit Maro noster, vbi X. Lucagus Ænea ferire parat: proiecto nam pede læuo aptat se pugnæ. Hoc etiam in numis, vbi Martis vltoris inscriptio est, sæpe cōperias: nam & philosophi consentiūt, motū à dexteris partibus oriri. Atq; ego Romæ in Mediceis ædibus pulcherrimi operis statuam obseruaui, quę speciem hanc in aliquem inuadendi, læuo proiecto pede, præ se ferebat. Militaris præterea disciplinæ Magistri commonent, si missilibus agatur, sinistros pedes B antè haberi à peditibus, ita enim vibrandis spiculis vehementiorem esse ictum. At si res, inquiunt, agatur gladio, dexter pes proferendus, vt propinquior dextera sit ad vulnus inferendum. Sed vtcunq; illi, apud Maronem tamen eodem ipso congressu, quem paulò antè dicebamus, strictū rotat acer Lucagus ensem.

REGRESSVS.

NOn ierim tamē inficias, regressum dextero porrecto pede figurari: quia qui loco se moueat necesse habet à dextero pede motum auspicari. Ita signari videas numos FORTVNÆ REDVCI cusos.

IGNAVIA, VEL REQVIES.

ET quoniā gestus ab histrionibus in primis obseruabantur, inde factū vt hieroglyphica nōnulla inde desumpta sint: quale illud pro otio et desidia, pedē supra pedem statuere: qui gestus in aliquot sepulchrorum imaginibus, sed pro quiete habetur. Sanè Aristophanes cùm ociantem meditabundūq; Euripidem describeret Acharnanibus, famulus eius interrogante Diceopoli an intus esset Euripides, respondit, Ipse intus pede supra pedem posito tragœdiā meditatur. Et Pluto, Mercurius: Nunc aūt esuriēs pede supra pedem posito altū requiesco.

C

DE CALCANEO.

CAlcaneum quamvis sit pedis pars, à pede tamen, quantum ad hieroglyphica pertinet, separatur.

SENTENTIA PRÆPOSTERA.

CAlcaneum quidam hieroglyphicè accipere videntur pro infirma, falsa, atq; prępostera illa ratione, qua nos vitia nostra excusamus, et nimiū plus ęquo nosmetipsi nobis indulgemus. Vnde Deus Genesi ad serpentem, qui voluptatis est signum: Homo ipse tuum obseruabit caput, & tu illius calcaneū, imbecillitatem scilicet mentis, quæ facilè seducatur, & quicquid adlibuerit sibi permittat. Siue, vt alibi diximus ex Philone, calcaneum ea pars animæ est, quę terrenæ adhæréscit naturæ, in sensum voluptatesq; prona & labilis. Ideoq; Assertor noster discipulorū pedes lauisse dicitur, vt signum esset, dilutum esse maledictum illud calcanei, quò ab ipso rerum primordio serpentis morsibus patebat aditus. Nam alibi dictum inuenias, Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, in hanc sententiam.

TERMINVS.

INterdũ accipitur pro actionis termino, sumpto à saltatoribus more, in quorum saltu extrema pars vestigij, quam calcaneũ presserit, signat. hinc Psalmo: Ipsi calcaneum meum obseruabunt. quod proximè accedit ad id, quod inquit Ouidius, *Sed scilicet vltima semper*
Expectanda dies homini est, diciq; beatus
Ante obitum nemo supremáq; funera debet.
Latinus quoq; sermo calcem accipit pro termino. Sic videt Cicero calcem, ad quem decursum est. & ad calcem peruenire, & similia passim habentur.

DE GENIBVS.

ADdam & Genua, sine quorum auxilio parum aut nihil agerẽt pedes, alterius sic altera poscit opem res, & coniurat amicè.

IMPEDIMENTVN.



ESt in his quoq; significatũ impedimenti, si poplites alternis genibus impositi figurarentur, qui quidem gestus nullo magico susurro simpliciter inter veneficia recensentur: eo enim partus detineri, & omnem actum impediri, maiorũ religio, decretis etiam inhibitorijs, vt perhibet Plinius, testata est.

MISERICORDIA.

CÆterùm genu misericordiæ sedem esse, antiqua omnis superstitio cõfitetur, vt memoriç auris, irrisionis nasus habetur: quamvis Thebanus Crates religionem eam, vti reliqua facere solebat, eluserit. Nam cùm pro quodam Gymnasij principem supplicaret, procumbens coxam illius pro genibus attigit, principeq; præ fastu indignante, Quid, inquit, an non hæc tua sunt, ac genua? Apud Ciceronem legas oratione post reditum, vbi L. Pisonem acerbissimè compellat: Tu meum generũ, propinquum tuũ, tu affinem tuam, filiam meam, superbissimis & crudelissimis verbis à genibus tuis repulisti. Iam verò illa, Ad pedes iacere, & accidere ad pedes, eodem significato notissima sunt.

HVMILITAS.



DEpositum genu humilitatis & superiorem agnoscentis indicium esse, nulli non innotuit. Hinc apud Horatium:
Ius, imperiúmq; Phraotes
Cæsaris accepit genibus minor.
In diuinis literis, Reliqua mihi sunt septẽ millia virorũ, qui ante Baalem genua nõ curuauerũt. & alibi, Flecto genua cordis mei, & huiusmodi pleraq; id vno verbo dicitur procidere. atq; ita etiã nostri Psalmo LXXII reddidere: Coram illo procident Æthiopes. Multò verò plus procumbere, & terram lingere, vt ibidem: Inimici eius terram lingent.

PROCLIVIS AD VITIA.

NEq; negarim alicubi flectere genua esse hieroglyphicũ ad terrã, hoc est, ad vitia declinantiũ, & humanæ cedentium fragilitati, impurisq; affectibus inseruientium, aduersus quos nisi steterimus, nullam ex hoste victoriam sperare possumus.

A LEVATI PARIENTIVM LABORES.

VIsebantur olim in Capitolio ante Mineruæ cellam signa tria Nixidia nūcupata, quæ genibus nitebantur, sed ea de causa ita dicta, quòd parientium nixibus præsiderent: quod eo libentius retulimus, quòd vulgata exemplaria Festi corrupta sunt, in quibus scilicet pro Nixidia, Noxij dij scriptum inuenias. Sunt qui signa hæc Antiocho Rege Syriæ superato, à M. Attilio subtracta prodiderint, ab eoq; Romam apportata: alij capta Corintho aducta, quę ibi mēsæ subiecta fuerint. Sed iam de manu, deq; pedibus, & genu, hæc dicta sufficiant. Videor enim mihi nullam neq; tui, neq; publici commodi rationem habuisse: tui, quia philosophum scio nolle desidibus & superuacaneis lectionibus detineri, eaq; tantùm lectitare, quæ ad sanam doctrinam facere videantur. In publica verò commoda me peccasse vereor, quia dū te his detinui nugis, boni aliquid ad alicuius ægroti salutem excogitasses. Quicquid tamen in hoc erratum est, totū id tua culpa factum, qui cicadæ, vt dicitur, vterum scabere non dubitasti.

B PIERIVS VALERIANVS ERVDITISSIMO VIRO FRANCISCO ROBORTELLO, IN ACADEMIA PATAVINA BONARVM LITERARVM PVBLICO PROFESsori, de digitis & mensuris ad Aegyptiorum Hieroglyphica.

CVm nuper scripta tua omnifariæ doctrinæ plenissima, & vtriusq; linguæ ornatissima, summa cum voluptate legerem, incidissemq; in obseruationes eas quas doctissimo viro Ioanni Sico inscripseras, duplici sum dolore affectus: ob amici memoriam, qui tam miserabiliter nobis ereptus est, noctu in habitatione sua clàm trucidatus: deinde commentario eo amisso, quod amicitiæ nostræ pignus paulo antè illi recognoscendum dederam, sed adhuc absq; titulo: ita duplici hac iactura & amici & libelli facta summopere dolere cogor, quòd potuisses doni eius hæres esse. Ne verò amplius hoc accideret, cœpi ante omnia commentarijs omnibus titulum inscribere: & cùm magni nominis philosopho Bernardino Tomitano de digitorum numeris libellum inscripsissem, superesse vidi al- C *terum de digitorum mensuris, eumq; ne amicos nimium obtunderem, tibi Francisce Robortelle doctissime commendaui: quamvis partem hanc præteriturus eram, quòd ea parum suauis videbatur, verebarq; ne imago ferè eadem toties repetita, satiaret potius quàm oblectaret. Partem tamen hanc omni iure tuam nō modò legendam, verùm etiam examinandam tibi commendabo, quòd id in animum induxi meum, euenturum, vt quemadmodum ego doctrinam tuam mihi laudi fore persuadeo, tu quoq; pro animi tui candore putes ad rem tuam facere, vt quicquid ego scribere sim aggressus, id tum tua, tum aliorum amicorum opera politius fiat. Veræ enim necessitudinis ea lex est, vt amicorum existimationem non secus ac si eadem nobiscum inuehatur naui, nobiscum identidem & seruari, & omne periculum adire iudicemus.*

DE DIGITO COMMVNITER.

DEbuerant quidem digiti in Manuum commentarium inseri: sed quoniam tam varia tamq; multiplex est eorum materia quam cōprehenderunt, vt ijdem ipsi vno nequiuerint commentario coarctari, necesse fuit eorum argumenta diuidere: quorum alter liber circa numeros versaretur: cumq; numeri quoq; ipsi sua gerant hieroglyphica, separatim de numeris per digitorum gesticulationem significatis,

& quorundam etiam numerorum intellectu mystico, differēdum fuit. Alter hic de digito communiter, ad mera pertinet hieroglyphica. Demùm, quia digitus idem dimensionem præcipuè significat, eamq; creat, addenda erunt dimensionū & species, & significata, cùm quæ peculiariter quisq; sibi digitus comparauerit, ad calculum examinauerimus.

ALMVS SPIRITVS.

VT verò rem auspicatius exordiamur, ad almum conuersi spiritum, qui nos afflet, eum dicimus in diuinis literis per digiti hieroglyphicum & intelligi, & nominari. Euāgelio autem, omni summota dubitatione, vt cùm Assertor noster dicit: Si in digito Dei eijcio dæmonia, profectò venit in vos regnum Dei. Quo loco diuus Gregorius ex eo manifestum esse ait digitum pro sancto spiritu accipi, quòd cùm Marcus posuerit, Si in digito Dei, alius Euāgelista dixerit, Si ego in spiritu Dei. Porrò in precibus, quas certo anni tempore almo huic spiritui allegamus, dexteræ Dei digitum eum appellamus. Præterea D. Hieron. eo opusculo cui de Diuinitatis essentia titulus est, digitum vnitatis numero, pro almo eo diuinoq; spiritu accipi debere profitet̄, quo lex in duabus tabulis in monte Sina scripta fuerit: Ipse enim, vt idem ait, scripsit, qui & dictauit.

PROPHETÆ.

NVmero verò multitudinis digiti sunt Prophetæ, per quos spiritus idem almus libros Legis afflatu suo cōscripsit. vnde Dauides: Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum: vbi per cœlos ipsam Prophetarum incitationem accipiunt, qua correpti admirāda tot oracula de diuinis humanisq; rebus in posteros consparsere. Sunt qui Psalmographum dicant ad historicum sensum simpliciter respexisse, per digitum tamen virtutem Dei exponant. Vnde Magi Pharaonis cùm Moscos miraculis cederent, digitus Dei est, dicebant, vbi pars pro toto, digitus pro manu: nam omnino manus, vt loco suo dictum, cōfecti operis hieroglyphicum est. In mundi verò totius fabrica, nihil cœlo ipso admirabilius.

MEDITATIO, VEL vltio.



QVòd si hominem digitos aut vngues suos commordentem pictum sculptumve inspexeris, scias eo gestu, aliàs quidem meditationem, profundumq; ad ecstasin vsq; cogitatū intelligendum: aliàs verò pœnitentiam facti, vlciscendive minas. Illud significatū apud Persium & Horatium habes, quorum alter dicit:

Nec pluteum cedit, nec demorsos sapit vngues.

alter & in versu faciendo,

Sæpe caput scaberet, viuos & roderet vngues.

vltimum apud Propertium habes:

Vngue meam morso sæpe querere fidem.

sed hæc omnibus notissima præteribimus.

LASCIVA MOLLITIES.

ASpicies fortè statuam saltatorio gestu positam, ritu barbarico adornatam, digitis supra caput veluti argutum aliquid crepitantibus: ea hieroglyphicè lasciuas mollities, & eneruatę nequitiæ delicias indicat. Et vno digito caput scalpere, delicatæ admodum mollitiei signum est: quod Gn. Pompeio vitio datum, vsq; ad inimicorum publicum cauillum, ait Plutarchus. quo super gestu Iuuenalis etiam mordaciter iocatus, cùm dixit: Qui digito scalpunt vno caput. Pluribus



A ribus verò modis hæc in digitis mollities notata, gesticulatione, munditia nimia, ornatu gemmarum anulorumq; sumptuoso, motuq; ad mimicum propius accedente. Quare Chilonis Lacedæmonij dictum est, inter loquendum manũ moueri non debere. Et Hebraico prouerbio dicitur, stultum digito loqui.

SOCIETAS.

Licet in duabus cõsertis manibus fidei fœderumq; hieroglyphicum locupletius habeatur, non est tamẽ illud dissimulandum, quod de pollicibus est à Cornelio Tacito traditum: morem quippe fuisse Regibus quorundam barbarorum, quotiens in societatem coirent, applicare dexteras, pollicesq; inter se vincire, nodoq; perstringere, & vbi mox sanguis in artus extremos peruenisset, leui vulnere cruorem eliciebant, atq; inuicem lambebant: idq; fœdus arcanũ, quasi mutuo cruore B sacratum haberi solitum.

FVRIÆ ORESTEÆ.

QVi verò digitus lapideus paruo olim tumulo superpositus erat inter Megapolim & Messeniam, in regione Mania nuncupata, à quo quidem digito tumulo nomẽ fuit, non alia de causa erectus fertur, autore Pausania, nisi quia Orestes furijs agitatus vnum ipsemet sibi à manu digitum abroserit, remq; eo monumento notare voluerit.

PACIFICATIO.

SEd quoniam ad pollicem reuersi sumus, qui aliorum dux est & dominator, super eo quædam, quæ hieroglyphicum sapiunt, apponemus. Hic inter alia significata compositæ pacis hieroglyphicum apud Romanos habitus, eo quippe gestu, vt manui porrectæ subijceretur. Rem tangit Quintilianus Rhetor, vbi ait: Qui gestus in statuis pacificatorum esse solet, qui inclinato in humerum dextrum capite, brachio ab aure prætenso, manum inflexo pollice extendit: quod perperàm in codicibus aliquot impressis legitur, infesto pollice, quod nihil est. C Atq; hinc locus apud Papiniũ Sylua prima intelligitur, Dextera vetat pugnas: vbi de gestu hoc dubio procul accipiendũ: de quo quia multa alij, rem ego breuiter substrinxi. Hunc gestum periti antiquitatum agnoscunt in Marci Aurelij statua, quæ nunc ante Lateranas ædes, ex ære, magnitudine colossea, equo insidens visitur: dexteram enim porrigit resupinam, & aliquantulum inclinatam, digitis disiunctis, pollice deorsum verso.

FAVOR.

FAuor autem assensusq; alienæ victoriæ præstitus, aut cùm aliquem strenuè facientem laudare vellent, per sublatum pollicem exprimebatur. Hinc illud apud Horatium:

Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludum,

hoc est, maximè tibi fauebit. Quippe si pollicum alter satis est ad fauorem indicandum, vterque in eum gestum adhibitus quammaximè fauere profitebitur. Nam & qui certabãt, cùm succumbere se, & hosti victoriam cedere fatebantur, pollicem sustollebãt. Vnde illa in victos apud Græcos imperitatio, αἶρε δάκτυλον; quod alio de more nostri herbam dare dicere maluerunt. Nostro verò tempore cum vniuersa Italia, & tota etiam Europa altervtri ex duabus factionibus dam-

nata sit, moris est, his pollicem, illis indicem attollere, si cui faueant factioni, attestari voluerint: idq; vtinam studio nō tam perdito fieret: non enim Italia omnis sibimet aduersaria, omnium hinc prædæ exposita, tot clades, direptiones, incendia, desolationesq; suarum iam omnium vrbium tam continenti per tot annos bello pateretur, seq; mox ob solam suorum pertinaciam, implacabileq; dissidium, ruituram miserabiliter deploraret.

TRVCVLENTIA.

QVem verò versum pollicem apud Iuuenalem & aliquot alios legas, nihil habentem cum fauore simile, sciendum est id tyrannorum quorundam signum fuisse temporarium, vt eo scilicet tempore sicarij percussoresq; in cædem trucidationemq; populi debacchari inciperent, cùm signum id versi pollicis ab Imperatore datū obseruassent. Qua de re, scholis omnibus nota, & nihil ad hieroglyphica pertinente, plura dicere non puto necessarium.

ROBVR.

ID potius referemus, robur validasq; vires per pollicem significari, si surrigatur, quatuor reliquis ad volam appressis. Nam ea de causa ἀντίχειρ à Græcis dicitur, quòd pari cum reliqua tota manu robore cōtendat, alteriusq; manus vice fungatur, vt Galenus interpretatur. Apud Latinos autem, quòd præcipuè polleat, nomen habet: is enim dominatur in manu, nec in sinistra cessat, quamvis ea tota sit ignaua, neq; minus quàm tota manus semper in officio est. Quin & veteres hunc præstare alijs intelligentes, hallum eum appellabant, quòd in reliquorum dorsa vnus omnium insiliret: aspirationem enim loco S literæ positam nōnunquam ab antiquis inuenias, & vice versa, S pro H. Sed longè simplicius est hallum ab ἅλλω vel ἅλλομαι deducere, id enim salire est.

INVTILIS BELLO.

HOminem bello invtilem ostendere qui volunt, manum absciso pollice faciant: digitus enim hic summotus, hominem actionibus & præsertim bello invtilē reddit. Eaq; de causa legas grauiter animaduersum in nonnullos qui bellum detrectādi causa spontè sibi pollices amputassent, vt à Senatu in C. Voctienum, vel vt alibi legitur, Votienū. A' Cæsare etiam Augusto in quendam equitem Rom. qui duobus filijs adolescentibus, causa detrectandi sacramenti pollices amputauerat. Marcellinus cùm Gallos militiæ semper obuios & expositos ostendere conetur, nostrā verò ignauiam, quod Græcanici vir ingenij libenter admodum facit, incessere, reprehensioniq; obiectare, neminem vnquam apud eos ait, quod in Italia plerunq; accidit, munus Martium pertimescentem pollicem sibi præcidere. Sanè verò Athenienses, crudeli admodū atq; immani exemplo, Æginetarum iuuentuti pollices præciderunt, ne populus qui classe valebat, descendere secum posset in virium maritimarum certamen.

DE INDICE.

POllici proximus est index, ita dictus, quòd eum porrigere solemus indicando. Sunt qui eum Salutatorium etiam appellent, sunt qui Medicū, neq; desunt qui Lichanon esse velint: sed horum prosequi controuersias, nostri non est instituti, qui ad hieroglyphica festinamus. Satis igitur fuerit eum indicem Romano nomine nuncupare.

SILENTIVM.

PRæcipuum igitur digiti huius hieroglyphicum est, silentium indicare, si ori appressus figuretur: quo gestu Titi Liuij Patauini imago supra fores prætorij

A rij in eius vrbe patria dicata, nempe quòd is scribendo adeò multa complexus, scriptoribus alijs silentium indixisse videatur. Hinc apud Apuleium libro primo Metamorph. legas: At ille digitum à pollice proximum ori suo admouens, & in stuporē attonitus, Tace, tace, inquit. Et Pontianus Pontifex epistola quadam: Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem hæsitas, sit manus tua super os tuum. Ita & Eutychianus, quæ verba sunt ex Salomonis dictis. Et Damasus epistola de coëpiscopis: Digitum ori imponite: hoc est, nihil vlterius loquamini. Ita & apud Ioben: Principes cessabant loqui, & ori suo digitum superponebant. In omnibus verò templis, vbi colebatur Isis & Serapis, simulachrum erat, digito labris impresso, quod multi interpretantur, tacendum esse, illos itidem mortales fuisse. Sed quę fuerit Harpocratis effigies apud Ægyptios, literarijs ludis omnibus innotuit. Figmentum hoc porrò totum Ægyptiacum fuit, quod digito labijs impresso, silentium significaret de dijs immortalibus habendum: in quos ne licentiosi loquendo simus, à Platone etiā monemur, Legibus. Aliàs Harpocratis sigillum in anulis gestari solitum à veteribus ea de causa tra-
B dit Plinius, vt silentium de agendis rebus indicarent. Angeronæ autem effigies obligato obsignatoq; ore fuit apud Romanos, vt silentio prętereundum innueret, in cuius tutela numinis Vrbs Roma esset, quodq; proprium illi nomen, ob eam scilicet superstitionem, ne tutelares dij sacris quibusdam auocarentur, deuouerenturve. Hinc Valerium Soranum neci traditum constat, quòd arcanum hoc propalare ausus esset. Eaq; de causa Plinius de Roma loquēs ait: Cuius nomen alterum dicere arcanis cæremoniarum nefas habetur. Quod verò ad obsignatum os facit, Alexander Macedo cùm matris epistolam accusationis in Antipatrum plenam, vnà cum Hephæstione legisset, detractum è digito signatoriū anulum ori illius appresit, silentij monumentum.

EX PATIENTIA VOLVPTAS.

Sed nihil ferè tam eruditè traditum à quopiam est, vt non ingenia inuenta sint, quæ aliorum commentationes euertere conarentur. Inuentus est siquidem scriptor Masurius nomine, qui Angeronæ simulachrum, quod Romæ in sacello Volupiæ obligato, vti superius, obsignatoq; ore visebatur, propterea
C confictum ait, quòd qui suos dolores anxietatesq; dissimulat, patientiæ beneficio ad maximam perueniat voluptatem. Nam & Verrius Flaccus Angeronam dici ait, quòd angores ac animorū solicitudines propitiata depellat. Sed quamvis alia atq; alia etiam super Harpocrate commētati sint ingeniosi viri, illud ego minimè dissimularim, quod summæ eruditionis autores approbasse videntur, summum Deum ex eo figmento silentio coli debere, quod & in Pisce, & in Crocodilo, & alibi ex Iamblichi monitis aperuimus. Et in pietatis Christianæ sacris preces pleræq; sunt, quas ad Optimum Maximumq; Deum nulla emissa voce dirigere iubemur. Super Harpocrate demum Plutarchus multa, quæ quoniam multorum commentarijs vulgata sunt, ea non existimaui hîc ad commemorandum necessaria. Illud vnum minimè prætereibo, traditum ab Ægyptijs Oron & Harpocratem digito ad labia appresso coalitoq; in lucem editos, eodemq; modo & Heraiscum, magnæ apud eos celebritatis viros. Iam apud Romanos silentij nota fuit S, prima eius nominis litera, quæ triclinijs, & diætarum foribus superponi consueuerat, vt inde silentium conuiuis indiceretur, quando multa inter bibendum dici soleant licentius atq; liberius, quæ palàm efferre nefas. Vnde Flaccus Torquato ad cœnam inuitato cauturū se pollicetur, ne fidos inter ami-

cos sit, qui dicta foras eliminet. Et cõuiuas memores odio habendos esse, Græco, quod Martialis ponit, adagio monemur, μισῶ μνάμονα συμπόταν Procille. Vino enim libertas, vnde Lyæi nomen, attributa. Apud Comicos nonnunquã inuenias ad S literam, T quoque adiectam, vt Phormione Terentius, ST.

D

DE MEDIO.

MEdius à situ ipso nomen accepit, ab officio Medicus, à loquendi vsu infamis & impudicus. Sunt qui hunc nõ hallum, sed Lichanon velint, παρὰ τὸ λείχειν, quod nos lãbere dicimus, vt ita exploratis vniuscuiusque rei saporibus, quid ad stomachũ faciat, quid've ab eo repudietur, intelligamus. Apud Procopiũ legimus, summo quid digito gustatũ, cùm tamen in digito nullá gustandi vis esse posit: intellexit tamen ille, sublita digiti extremitate ori aliquid admotum.

STOMACHVS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes, vt apud Horum habetur, ex digiti pictura stomachum hieroglyphicè intelligebant: sed neque certus illic digitus, neque cur id fecerint, explicatur. Dici fortè posset ab officio, quia solent qui grauantur ex crapula, auxiliũ alleuationemque ab eo plurimùm deposcere, quo scilicet in summum gutturis immisso, incitata nausea euomere cõpellantur, atque ita sibi incommodi eius remedium comparant. Vel quia Medici stomachum totius corporis regem appellant, quippe qui omnibus portiones suas certa quadam dimensione impartiri videatur. Digiti verò præcipuum hieroglyphicũ est, mensurã præ se ferre, de qua multa paulo pòst loco suo. Ea verò à medio potius, quàm ab alio quopiam desumitur, vtpote perfectiore. Primùm enim is ab internodio medio ad extremum vnguis, & ad radicem suam, æqua dimensione diuisus, alterutra pollicẽ & auricularem æquat, circino ad interiores cutis angulos appresso: mox frontem, nasum, aures, & plerasque alias humani corporis partes dimetitur, cuius quidem rei studiũ ad pictores & statuarios delegabo. Neque me latet, esse qui Lichani nuncupationem in anularem transferant, sed ipsi sententiã suam probent. Quem nos medium & medicum dicimus, hic nimirum est, qui etiã impudicus.

E

INFAMIA.

EXporrectus enim medius, reliquis in pugnum attractis, virilis pudendi species quædam ostenditur: eoque gestu infamiæ est hieroglyphicum, de quo Satyricus:

F

Cùm fortunæ ipse minaci Mandaret laqueum, mediumque ostenderet vnguem,

de Diogene dictum, qui hospitibus quibusdam Demosthenem videre cognoscereque anxiè quæritãtibus, eum ostendit, medio digito, pro indice, porrecto, vt scilicet illum impudicitiæ aut ignominiæ cuiuspiam notaret. Mitto illa nota nimis: Et impudicum ostendis digitum.

DE ANVLARI.

ANulari, qui minimo proximus est, nomen dubio procul inditum ab anulo, quo digitus is insigniri solitus. Cur id institutum, variæ sunt autorum opiniones, ex quibus nos, pluribus alijs omissis, quas in Gemmarum commẽtario recensuimus, eas quæ potiores videbuntur afferemus.

COR.

ILlud autem primum omnium manifestum est, anularem digitum cordis esse hieroglyphicum: eaque de causa institutum ab Ægyptijs, vt ijs anulo tanquam corona honestaretur. Eundẽ sacerdotes cùm circa deorum suorum aras operabantur, confectis odoribus illinebãt: eiusmodique honores illi ea de causa haberi

solitos

A solitos aiunt, quòd dissectionum periti neruulum quendam à corde natum, per dorsum ad cor tendere, & in eo desinere compertum habuere. Sanè solebant in eiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriam colerent atq; obseruarent ij, qui eas gerebant, ita nos sibi præcipuè esse cordi, cum quadam etiam ambitione, omnibus ostentantes. Vnde Cicero libro De finibus, Epicuri studiosos memorans, Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

CONIVGIVM.

HIc porrò digitus anulo insignis, coniugij est hieroglyphicum, eaq; de causa sunt qui eum pronubum appellent. Hinc Maro vincla iugalia posuit pro connubio. Et in diuinis literis inditum sponsalitijs anulum, arrhabonis indiciũ, nuptiarum causa legimus: eumq; morem & institutum omnes Christianorum cõuentus semper obtinuerunt. Vnde Septimius Florens digitum hunc & pronubum appellauit, & anulum quoq; pronubum, eo loco: Nam & mulieres, parcissima patrum sobrietate aurum minimè nouerant, vno excepto digito, quem B anulo pronubo sponsus oppignerasset.

VINCVLVM.

IVgalia illa vincla monẽt, vt qua de causa anulus inter alia significata, vinculi etiam fuerit hieroglyphicum, aperiamus. Ea sic fertur: Promethea olim Saturni lege perpetuis vinculis ab Ioue damnatum, ea mox conditione liberatum, vt inde anulum lapide & ferro compactum gestaret, ne omnino exolutus pœna videretur, indeq; anulorum vsum propagatum. Indignationem autem Iouis inde ortam aiunt, quòd Prometheus Parcarũ sortem de Thetidis filio, qui patre maior & clarior futurus esset, patefecisset, atq; ita Iouẽ ab eius congressu deterruisset, ne se præstantior filius nasceretur. Sed enim cùm eiusmodi legis silentium in Iouis perniciem euasurum esset, fabulatorũ desidero prudentiã, qui velint Iouẽ pro imperio & autoritate sibi conseruata, Promethea ita malè multare voluisse.

SERVITVS.

QVòd verò anulus sit seruitutis hieroglyphicum, tam maritale signum attestatur, quod addictam esse viro sponsam indicat, quàm Pythagoræ symbolum C exponit, dum nos arctum anulum gestare vetat, quod ex diui Hieronymi interpretatione, non esse anxiè viuendum admonet: quippe cauendũ, ne nos in eam seruitutem conijciamus, quæ dura sit, & incommoda. Habet verò secum vinculi significatum anulus, quòd tota eius nominis originatio, quantũ ad etymon attinet, ab AN particula desumitur, quæ circum significat, atq; ideo vinculum, aut compedum manicarum've oppresionem. Essent verò super anulo plura commentanda, sed hîc de anulari digito, non gestamine vel ornamento, scribere institutum est meum: quare longè plura in cõmentarium id reijcimus, quo insignia pleraq; ordine locoq; suo interpretati sumus.

VENIA.

PEtitam à dijs sermonis veniã, cum obsecratione, ne nostri memores delicti, vlcisci cogitarent, eo exprimebant hieroglyphico, vt proximum à minimo digitum ad aurem dexterã referrẽt, quod tacto prius ore fieri institutũ. Est enim locus ille Nemeseos, quam gestu hoc, vt in aure ostensum, cõciliari crediderũt.

DE AVRICVLARI.

SVper auriculari nullum hactenus hieroglyphicum inueni: id tantùm apud chiromanticos deprehendi, cum qui breuiorẽ hunc habeat quàm legitima

mensura deposcat, id est, ad tertium anularis nodum non perueniat, indicium D esse eum illegitimo concubitu susceptum: sed quoniam ex diuinatricibus, coniecturalibusq; disciplinis, si modò disciplina est talia profiteri, nulla est hac magis fallax, his omissis, ne digitus prætereatur indictus, ad ea me conuertam, quæ de numero cuius is præcipuum est hieroglyphicum, superius fuerant examinanda, nisi præ voluminis magnitudine morositatis notam declinare visum esset. Is igitur cùm, vti sequenti commentario explicabitur, & vnitatem & quaternarium alio atq; alio gestu præ se ferat, septenarium, quantum fieri potest, in extremam volam exporrectus ostentat. Numeri autem huius hieroglyphicum est, vt præter ea quæ loco suo commemorata sunt, multiplicitatem, aut frequentem significet iterationem.

FREQVENS ITERATIO.

HEbræi autem in primis, vt Ægyptiacæ linguæ discipuli, SEPTEM de re pluries repetita ponere consueuerunt. Vnde argentum septies purgatum, pro sæpius, Psalmo vndecimo dictũ: hoc est, vt Euthymius explicat, donec quicquid in eo terreni fuerat igne abstersum exhalarit. Et Psalmo nono supra septuagesimum, Redde vicinis nostris septuplum: interpretes aiunt, septuplum Hebræorum more positum pro multiplici, quemadmodũ & septem, sæpe pro multis. Nam & Regum primo Theologi ponunt illud, Sterilis septem peperit: itidẽ & ecclesias septẽ, pro multitudine. Iam Chrysostomus actione in Iudæos quinta, septenarium numerum ait in diuinis literis infinitæ multitudinis signum habere. Et ita fortè Virgilianum illud accipiendum: E

Septem illum totos perhibent ex ordine menses
Rupe sub aëria deserti ad Strimonis vndam
Fleuisse. & alibi, *Immania septem Terga boum.*

& eodem modo pleraq;.

SANCTVS SPIRITVS.

EST & sancti Spiritus prærogatiua septenarius: de quo, vt infinita alia prætereamus, Esaias: Et requiescet super eo spiritus Domini. dein dona eius VII enumerat: spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis. Et replebit eum spiritus timoris Domini. F

PERFECTIO.

QVæ verò plurima & Philon, & Hierocles, & alij super septenarij perfectione disputãt, nunc missa faciemus: illud quod nostri temporis inuentũ est, minimè dissimulabo, multarũ rerũ, ne de argento solo dictum hoc existimemus, quæ per ignis iteratione depurgantur, perfectionem in septima decoctione consistere, veluti quotidie cernere est in saccharo purgando: nam vbi septies igne id examinaueris percoxerisq;, nihil quicquam vlterius proficit, sed lapidescit penitus, ne vlterius eliquari possit. Vnde prouerbium vulgò vsurpatum de re, quæ summam adepta sit perfectionem, Septimæ decoctionis saccharum, vbi sagacissimum quempiam atq; vaferrimum hominem designamus.

HVMANÆ VITÆ CVRSVS.

ADdemus & illud, septenarium numerũ totius humanæ vitæ cursum significare, vt theologi declarant eo Leuitici loco: Septem diebus comedetis azyma. de quo Paulus: Epulemur non in fermento veteri, neq; in fermento malitiæ, & nequitiæ, sed in azymis synceritatis & veritatis: & nõ ad tempus, sed omni nostra vita ab huiusmodi prauitatis fermento mundi esse debemus. Nam si septem

diebus

A diebus holocaustomata, vt LXX reddunt, offerre debemus, necesse est diebus septem nos puros permanere, quia non debent qui sacra ferunt celebrantq́; , criminis cuiuspiam sibi esse conscij.

DIMENSIO.

NOn eram autẽ super digito quicquã vlterius philosophaturus, nisi mihi venisset in mentem, in mensuris quoq; multa delitescere hieroglyphica, eaq́; plurimùm de diuinis. Mensurã verò ipsam digitorum esse filiam. Nam Ægyptij mensurã ex digito posito ideo significabant, quod tota metiendi ratio à digito principium capiat. Mẽsura enim, vt apud Aristotelẽ, à minimis oriri debet: atqui digiti sunt omniũ membrorũ minimi. Neq; me præterit, nouissimos quosdã mensuræ principiũ, perinde ac etiã ponderũ, à grano tritici desumpsisse, vt scilicet cohærẽtia grana quatuor, digiti spatiũ expleãt; cuius ratione reliqua mox ad mensum veniant. Cæterùm cùm veteres ab humanis membris mensurã inchoarint, satis cõstat ex eorũ traditione, digitum omnium mensurarum esse minimam. Ita apud M. Iunium Nypsum legas, qui de limitib. agrorũ luculentũ reliquit opus, B cuius de digito verba sunt: Minima pars earum mensurarum est digitus. quod & Iulij Frontini sententię consonat: si quid enim infra digitum metiamur, partibus respondemus, vt dimidiã aut tertiã partẽ digiti. Hinc illud apud oẽs vsurpatissimum, Latum vnguem, aut transuersum digitum non secedere, cùm minimũ quodq; spatiolum intelligi volũt. & illud, Leonẽ ex vnguibus æstimare, cùm ex minimo quoq; vel indicio, vel argumento, vel causa, rei totius summã intelligimus. Id inde sumptum, quòd memorię proditũ est Phidiã ex viso Leonis vngui totã feri faciem magnitudinemq́; , magna artis suę cõmendatione repręsentasse. Qua verò ratione certa digiti dimensio nationib. omnibus præscribi posit, adhuc incõpertum est mihi. Nam apud autores digitus, & quę inde mensurę desumunt, proportionis potius regulã, modumúe quendã, quàm certũ vllum mensuræ terminũ ostendere videntur. Quæq́; Romæ atq; alibi vel in æs, vel in antiquis marmoribus mensurarũ exemplaria signata reperiũtur, nationibus omnibus non inseruiunt. Ad hæc, hominũ facies pro locorũ & regionũ situ, perinde ac aliorum etiam animalium corpora, tum exilitate, tum proceritate, tum crassi- C tudine diuersa dissimiliaq́; nasci manifestum est, id quod Basilius Magnus à veteribus traditum, à se verò diligenter obseruatũ asseuerat. Tritici quoq́; , si mensuram inde quis maluerit exordiri, & pondere & magnitudine, non prouinciæ tantũ, sed regiones singulæ, & vel modico inter se distãtes interuallo, ac plerũq; etiam cõtigui agri variant. Per q́; ætates, & secula singula, corpora nostra imminui, Homerus, & ab eo Virgilius & Horatius vnà cum philosophis tradidere: id quod & maiorum nostrorũ ossa passim eruta testatissimum relinquunt. Rari enim, qualia nunc hominum producit corpora tellus, vt apud Poëtã est, vel Plinij testimonio, patribus proceriores fiunt cõsumente vbertatẽ seminũ exustione, in cuius vices nunc vergat æuum. Quare certa exactaq́; digiti dimensio, quę pari sit apud omnes mẽsura, nusquã potest reperiri. Quoniã tamen veteres in eã cõueniunt sententiã, vt digitus sit mensuræ principiũ, quę inde mox distribuuntur mensurarũ nomina loco hoc recensere libet, argumentum quidem ab Ægyptiorum sacerdotum inuentis non alienum: siquidem in mensuris etiam hieroglyphica quædam inueniuntur, quæ suo se loco prodent. Mensuræ autem his præcipuè capitibus discernuntur, vt loco primo sit digitus, secundo vncia, mox sextans, inde palmus, doron, dochme, spithama, pes, cubitus, gradus, passus,

orgyia, vlna, hexapus, decempeda, plethrum, actus, iugerum, ſtadium, hexaple- D thron, diaulus, hippicum, milliarium, dolichus, paraſanga, ſchœnus, funiculus, ſtathmus: quorum omnium rationes afferre perdifficile fuerit in multa ſcripto- rum diſſenſione. Ne tamen Chryſippi Medeam penitùs exſcribam, ea tantùm colligam, quæ à probatioribus tradita videbuntur.

DIGITVS.

EſTo igiť digitus vel ex granis tritici quatuor cohęrentib. ſpatiũ collectũ, vel mẽſura omniũ minima, vnde rerumpublicarũ decreto reliquas aſtruere ne- ceſſe ſit. Quæ verò ſuper eo ſint hieroglyphica, longa iam narratione ſuprà diſ- ſeruimus.

VNCIA.

CErto autem dato ſpatiolo, quod digito attribuatur, vncia ſeſquidigito con ſtat: ea verò octaua palmi portio, ita tamen vt palmum hîc accipiamus pro menſura ea, quæ σπιθάμη Græcè dicitur. Sed enim ex dimenſione Nypſi, vncia ſu- pra digitum nihil plus occupat, quàm tertiam alterius digiti partem, dum pal- mum ait quatuor conſtare digitis, easq; eſſe vncias tris: & ita Frontinus etiã tra dit: quare vncia pars erit pedis duodecima, vt rectè menſores ponunt. Quòd ſi E vncia ſeſquidigito fieret, pes in digitos decem & octo produceretur. De quo ve rò palmo & hîc & illic intelligendum, paulò inferius explicabimus.

SEXTANS.

SExtans ſexta pars aſsis omnino eſt, vncię quippe duæ, vt pondera ad menſu ras accõmodantur: quę quidẽ vnciæ, vti ꝓpoſitũ ex nonnullorũ traditione, in triũ digitorũ ſpatiũ porrigunť: quanq;, vti dicebamus, Nypſi nonnihil variet mẽſura. Nimirũ verò loco hoc aſſem pro pede, vt inferius patebit, intelligendũ.

PALMVS.

PAlmus ex Vitruuij deſcriptione quatuor cõſtat digitis: ex aliorũ verò ſentẽ tia digitos continet XII. Nypſus hunc menſuræ modũ ſextã appellat, & do drãtẽ etiã vocitari aſſerit, quę ſcilicet palmos tris cõtineat, vncias quippe nouẽ, qui ſunt digiti XII. Cauſam verò cur ita diuerſi autores ierint in aſsignanda pal mi dimenſione, eam eſſe crediderim, quòd Latini appellatione palmi tria dimẽ- ſionũ genera cõplectũtur, quæ ſuis apud Græcos nominib. diſcernunť. Ea ſunt, δῶρον, δοχμὴ, σπιθάμη.

ΔΩΡΟΝ. F

ESt verò δῶρον, ſiue δῶρα fœm. gen. (vtrunq; enim dicitur) menſura, quam alio nomine παλαιστὴν appellant, vt interpretes Heſiodi verſu illo enarrant:

τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ, *Inde apſin curru decadoro cæde tripalmum.*

Sed enim hoc Heſiodi loco quædã oboritur difficultas, quã anteaq; vlterius ꝓ- grediamur, ne quod nobis negotiũ faceſſat, fortè nõ importunũ fuerit explicaſ- ſe. Quatuor apſidibus currulis rota cõficitur. Ad huius verò rotæ diametrũ He ſiodus pro modulo decadorũ currũ vocat, vt vnaquæq; apſis triũ ſit ſpithama- rum: atq; ita neceſſe eſt vniuſcuiuſq; rotæ circumferentiã, ſiue curuaturã dicere malimus, duodecim eſſe ſpithamarum. Hæ verò doræ ſunt XXXVI. ſpithama enim doras, quippe palæſtas tris cõtinet: & palæſta, vti dictũ, quatuor eſt digi- torũ: ſi ergo, vt oſtenſum eſt, circumferentia circuli qui rotã ambit, XXXVI do ris conſtat, & diametrũ vnũquodq; tertia pars eſt circumferentię, cur nõ dode- cadorum diametrũ poſuit potius, q̃ decadorũ? ne geometrię terminos excede- ret, veritatiq; ipſi videreť aduerſari. Cui difficultati reſpõdetur, decẽ illas diame tri doras ab interiore circuli parte deſumendas, de quib. hìc intelligit. Duę verò doræ computãtur ab interiore parte rotæ, vſq; ad circumferentiã exteriorẽ: vna quip-

A quippe dora ab vtraq; rotæ parte. Alij ita soluũt, vt digitos octo, qui doræ sunt duæ, expensos intelligant in ea quæ ligularia dicuntur, siue compages dicere velimus, quibus vnaquæq; apsis inuicem adacta conseratur, hoc modo:



Pręcipuè verò παλαιστὴν mensurã esse quatuor digitorum, inde colligimus, vbi Nicander basilisci corporaturã describit: quẽ enim Plinius duodecim nõ excedere digitos affirmat, Nicander eo super τρία δῶρα φέρων μῆκος τι καὶ ἰσω. Interpres eius, τρία δῶρα, inquit, ἤγουν παλαιστὰς, δῶρον γὰρ ἡ παλαιστή. Tria itaque dora duodecim explebunt digitos, & Plinij basiliscum.

VITÆ BREVITAS.

IN diuinis literis, vt multorum theologorũ est interpretatio, παλαιστὴ vitæ breuis est quasi hieroglyphicum. Nam Psalmo nono supra trigesimum, qui apud aliquos trigesimus octauus est, in Græco canitur, ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. Traductione, quam Ruffinus citat, scriptum est: Ecce veteres posuisti dies meos. Illi enim qui ita reddiderũt, visi mihi sunt, aduerbij παλαὶ, quod antiquitùs apud La B tinos est, significatũ ex vocis similitudine sequi. Ita & Romanorũ exemplar habet, quod & Cassiodorus agnoscit, & in ea locutione plurimũ immoratur. Qui Hebræos sequunt̃, alij breues, alij positos à Deo dies in mensura digitorũ IIII aiunt: alij palmi longitudine cõstitutos dies, alij pugillares dies datos, atq; ij minimæ etiã mensuræ mentionem faciunt. Paraphrastici: Veluti in digitis numeratos habere paucissimos dies meos. Sed illud, velut in digitis numeratos, nihil ad rem: de mensura enim hîc est sermo. quare vulgata traductio, cõmẽsurabiles habet, sed sensum non exprimit integrũ τῆς παλαιστῆς. quare id fortè melius quod ex Adamantio cõijcere possumus, si legamus, Ecce quàm breues admodũ posuisti dies meos: quippe cùm quatuor digitorũ mensura breuis admodum sit, ac perinde vitæ nostræ breuitatem significet. Hinc clamat Iobes: Nihil enim sunt dies mei. Vt missum faciamus Hippocratem, vitam quidem breuem, artem verò longam esse cõquerentem: & quæ multa in hanc sententiã dici possent. Euthymius quoq; palæstã quatuor digitorũ coniunctione fieri, spithamæq; tertiã esse partẽ dicit, ac perinde minimã omnino mẽsuram, eoq; nomine paucitatẽ dierũ, quos C viuimus, intelligi. Sed quoniam id nomen ἀπὸ τῆς πάλης deduci possit, interpretari etiam posse dicit contentiosos, seu laboriosos dies, hoc est, luctæ pugnæq; plenos: in lucta enim labore ac contentione multa vtimur. Ideo verò dori nomine mensurã eam appellari dicũt, quòd eorum plurima quæ donantur (id enim est vocabuli significatũ) ab eodem digitorũ loco amittantur, quo παλαιστὴ constat, à quatuor quippe digitis. Plinius antiquos ait Gręcos vocasse δῶρον, quem nos palmum. Vitruuius quoq;, quem nos palmum, δῶρον ait à Græcis dici, quòd munerum datio Græcè δῶρον appellatur. Id autem semper per manus geri.

ΔΟΧΜΗ.

DOchme dimensio est decem digitorũ. Sunt tamen qui δοχμὴν mensurã eandem esse putent cum doro, quatuor quippe digitorum in exporrecta manu cohærentiũ, ita vt δοχμαὶ tres, σπιθαμὴν efficiant. Atqui apud aliquos inuenias σπιθαμὴν δοχμὴν etiam appellari, atq; id apud Hesiodi commentatores.

ΣΠΙΘΑΜΗ.

Σπιθαμὴ omnino duodecim est digitorũ, quippe quòd à digiti auricularis vngue ad extremũ vsq; pollicẽ occupamus. Plinius libro VII. cap. altero, vbi de Pygmęorum statura loquitur, ternas eos spithamas longitudine, hoc est, ter-

nos dodrantes nõ excedere dicit. Dodrãtem poſuit Plinius ratione pedis habita, ex quo ſi dematur quadrãs, reliqui erunt digiti XII. eaq; pars quę tribus conſtat quadrantibus, dodrans nimirũ appellatur. Frontinus ſpithamã etiã ſextantem dici ſcribit, habereq; palmos tres, vncias nouem, digitos duodecim.

D E V S.

ADducit hæc rerum ſeries in memoriam id, quod Prophetæ, qui plurimùm hieroglyphico, ſi nõ charactère, idiomate certè hieroglyphicis perquam ſimili vtuntur, Deum appellatione Spithamæ vocitarunt, penes quem ſcilicet ſit rerum omnium facultas, ſupremaq; autoritas, manu paſſa propèmodum occupata, qua ſingula ordine tenoreq; certo temperat ac moderatur, neq; non fines æquis terminis diſtributos, dimenſionesq; omnibus, quæ in vniuerſo mundo ſunt rebus lege ſua dipartitur. Moris enim eſt oblatarum rerum magnitudinem ſpithamis, quę nobis promptuaria eſt menſura, dimetiri. Quod verò dictum de omnipotentia Dei, ſufficiat vnus ex quadrageſimo cap. Eſaiæ locus: Quis menſus eſt pugillo aquas, & cœlum palmo ponderauit? & quæ ſequuntur. Vbi Hieronymus: Quod autem pugilium vocat & palmum, humanæ cõſuetudinis verbis vtitur, atq; menſuris, vt Dei potentiam per noſtra verba diſcamus. Et paulo pòſt: σπιθαμὴ autem, hoc eſt, palmus, extenſam ſignificat manum à pollice vſq; ad extremum digitum. Quę verò ibidem poſita ſunt de lichano guſtatore, vt idem interpretatur, digito, ac perinde minimo, alij viderint.

V I T A B R E V I S.

IN Spithama autem, vti ſuperius dictũ, vitæ breuis hieroglyphicon habetur: quod à Græcis autoribus poſitum eſt, vt minimum vitæ ſpatiolum menſuræ eiuſmodi paruitate ſignificaretur: vſurpaturq; plurimùm ad vniuſcuiuſq; rei breuitatem indicandam, præſertim vbi in pumiliones cauillum vertitur, vti de Pygmæis dictum, quos in deriſum triſpithamos ſcurræ vocant.

P E S.

PEs nemine diſcrepante digitis conſtat ſexdecim: quare qui ſcribunt eum palmis quatuor confici, palmum accipiunt vt Vitruuius τὸ δῶρον. Diuiditur verò huiuſmodi dimenſio in vncias XII. & eſt ſexta pars altitudinis in humano corpore. Frontinus pedem ita deſcribit, vt eum dicat habere palmos quatuor, vncias XII, digitos XVI.

C V B I T V S.

CVbiti quoq; ratio ideo varia eſt, quia palmus variè accipitur. Nã qui duobus eum conſtare palmis dicunt, digitos omnino quatuor & viginti cõmemorant, dum cubiti ſpatium id eſſe dicunt, quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum protenditur. Id nimirum ſeſquipedale eſt, & Græcis pygon dicitur, vnde Pygmæi Euſtathio. Ita palmi illi duo pro totidem dodrantibus accipiuntur. Neq; diuerſus erit à Nypſo & alijs Vitruuius, qui cubitum ſenis, more ſuo, palmis dimetitur, cùm dubio procul palmos quatuor quenq; digitis porrexerit. Cubitum pictores quartam corporis noſtri partem eſſe volũt. Apud Herodotum cubitum inuenias viginti digitorum tantùm, differreq; ab eo qui dicitur πηχύς: de quo videris apud Suidam. Eſt etiam cubitus regius, qui maior eſt cõmuni tribus digitis, de quo idem Herodotus primo. Eſt & cubitus geometricus, qui dimenſione vna ſex cubitos è noſtris æquat, vt Origenes & Auguſtinus retulerunt.

A

TEMPERANTIA.

HIeroglyphicum verò cubiti vnà cum fræno manu prætento, temperãtiam præ se fert: vnde Nemeseos simulachrum insignibus his conspicuum habebant, cuius hæc erat inscriptio:

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ᾽ ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ᾽ ἀχάλινα λέγειν·

Una manus cubitum ostentat, gerit altera frænum:
Illa, modum serua: hæc admonet, os cohibe.

DELICIOSVS.



SVnt qui deliciosum molliculumq́ue hominẽ, ne hieroglyphica hæc elabantur, ex cubito ceruicali innixo notẽt. Signum, inquit Adamantius, mihi videtur voluptatis carneę sub cubito manuum ceruical assutum: sumptum id ex Ezechiele, qui dicit: Væ ijs qui assuũt ceruicalia sub omni cubito manuum: nimirum eos intelligẽs, qui propter animi corporisq́ue mollitiem à virili B recedunt fortitudine, & nequiter effœminãtur. Forsitan autem, addit Adamantius, sermo diuinus per istiusmodi figuram & argumẽtum eos culpat magistros, qui per vaniloquentiam, & falsæ beatitudinis promissiones (quod nostro, quippe corrupto tempore, supra modum inualuit) multitudinẽ audientium libidini, vitijs, voluptatiq́ue summittunt. Addit etiam Propheta de capitis velamine quædam, quæ quoniã his præcipuè temporibus valde suspecta sunt, consulto præteribimus, quæ si quis curiosius appetierit, eiusdem Origenis homiliam legat in Ezechielem tertiam, deq́ue temporum nostrorum proceribus dicta omnia interpretabitur.

GRADVS.

GRadus, quem alij gressum dicere malunt, quem scilicet Græci τὸ βῆμα, vno constat cubito & pede, quod spatium tantundem est ac pedes duo ac semis, vel digiti quadraginta.

PASSVS.

PAssus à passis manibus dici videtur. Alij passum quinis tãtùm pedibus con C stare putant, quo spacio gressus duo recenseantur, siniq́ue digiti octoginta. Nam spatium quod passis manibus occupamus, in sex & nonaginta digitos exporrigitur, quæ integra est quadrati corporis proceritas.

ORGYIA.

ORgyia Herodoto sex pedum est. Mẽsura eadem à pedũ numero hexapus dicit̃. Orgyiæ spatiũ Sudas inter expansas manus capit, quæ quidem mensura cùm par sit proceritati humani corporis, nulli dubiũ & Sudam & Herodotum idem sentire. Lib. Pandect. x. tit. Fin. reg. cap. vlt. fodienti puteũ passum à vicino limite abesse oportere, interpres Latinus posuit. Lex ea Solonis à Caio recitata, Grecè scripta est in codice Pisano, qui Florentiæ asseruatur, & ὀργυίαν hic habet, quæ quidem mensura vna plus pede crescit, & aliàs, vti ostensum, ἑξάπους vocatur. Theodorus ex Aristotele interdum passum vertit. Sed cùm orgyia, vti dictũ, vno plus pede supra passum porrigatur, non satis rectè videtur expositũ, vt passus à passis manibus dicatur: id autẽ si admittatur, rectè Theodorus. Sed enim omnino variat ipsa passuum mensura, pro regionum ritu & institutis.

V L N A.

D

VLnam Seruius & pleriq; alij eandem cum ea quam memorauimus orgyia videtur interpretari: neq; tamen inficiatur, longè minori ſpatio ab alijs deſcribi. Sunt verò qui vlnam orgyiæ dimidium eſſe velint, nomenq; id, atq; ea ferè trium pedum menſura in pleriſq; Italiæ locis permanſere. Quare quod apud Plinium legitur lib. X V I, cap. X L I, de abiete, cuius craſsitudo quatuor hominum vlnas complectentiū implebat, hominibus quatuor admotis arboris ambitum vlnis octo complexum intelligendum. Si verò vlnas altero modo maluerit quis intelligere, nihil laborauerim. Sanè huiuſmodi amplitudo mihi non eſt miraculo, qui & abietes & larices & arbores alias vaſtitatis incredibilis inſpexerim in Noricis Alpibus enatas.

D E C E M P E D A.

DEcempeda, quę Gręcè δεκαπτὸς, ſuo ſe prodit nomine. Ea verò & Acęna eſt, Theſſalorum quidem inuentum, vt apud interpretem Apollonij Argonauticis legimus. Porrigitur nimirum ea in digitos centum ſexaginta, qui duo paſſus eſſent, non tamen orgyiæ. Eo dimenſionis nomine ſæpe vtitur Cicero,

E

& decempedatorem, metatorem appellat. Eo ferè ſpacio à vicino abeſſe lege X I I. tabularum iubetur is, qui ficum aut oleam in agro plantauerit: nam ſi quid aliud ſeuerit, ſatis eſt quinque abeſſe pedes. Quanquam ſuper huiuſmodi limitatione lib. Pandectarum X, tit. fin. reg. Solonis lex à Caio recitata, non ſatis ex fide Latinis reddita. Nam quod interpres reddidit, Oliuam autem aut ficum nouem pedes ab extrema regione plantet, alia autem ligna quinque pedes: in Pandectis quæ tanta veneratione Florentiæ cuſtodiuntur, ita Græcè ſcriptum reperi: ἐλαίαν δὲ ἢ συκῆν ἐννέα πόδας ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου φυτεύειν, τὰ δ᾽ ἄλλα δύο πόδας. Ex quibus verbis manifeſtum, oliuam quidem vel ficum pedes nouem procul ab alieno ſolo plantandas, cæteras autem arbores duos tantùm pedes abeſſe poſſe. Sunt & alia eadem lege, quæ aliter habent in Piſano codice ipſo, quàm paſsim in impreſsis voluminibus præſtitum, de quibus alibi differendum: nunc noſtrum ſequamur inſtitutum.

A C T V S.

ACtus pedibus cōſtat centū & viginti, qui paſſus eſſent quatuor & viginti.

I V G E R V M.

F

IVgerum, vt Varro finit, conſtat ex actibus duobus quadratis. Vnde Quintilianus ducentos & quadraginta pedes ponit in longitudinem, dimidium in latitudinem, quod vno iugo boum in die arari poteſt: de quo, quia pleni ſunt omnes Grammaticorum libri, non eſt vt plura inculcem.

S T A D I V M.

STadium dupliciter conſideratur: alibi pro ſpatio curſoribus in agone deſtinato, alibi certum eſt menſuræ genus limitibus agrorū metandis comparatum. Atq; hoc plurimū centum vigintiquinq; paſsibus noſtris terminatur, qui pedes eſſent D C X X V. Ea ſumma octies cōputata mille facit: quæ dimēſio proximè accedit ad eam, quā ponit Herodotus I I, vbi de labyrintho, αἱ δ᾽ ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον, Orgyiæ centum iuſtæ ſtadium conficiunt hexaplethrū. Quod verò ad agones pertinet, Græci ſtadium ſuum ducentis pedibus metiuntur. Sed Herculeū ducentis quantumlibet pedibus dimenſum ab Hercule, alijs omnino maius. Vnde mathematum periti herois ſtaturam ex eo ſtadio, quod ipſe ſuis pedibus metitus eſt, prodidere. Italicū porro pedes continet C X X V.

A autore Cenſorino. Erat & ſtadium Pythicum, quod pedibus mille conſtitiſſe tradunt: at Olympiacum, quadringentis tantùm. Sic colligimus ex his, ſtadium non fuiſſe certæ menſuræ ſpatium, ſed partis illius, quæ alicubi breuior, alicubi longior fuerit, agonibus deſtinata.

PLETHRVM.

PLethrum verò menſura eſt centum pedum, ſexta quippe ſtadij pars, vt apud autores Græcos paſsim habetur, πλέθρα ἓξ στάδιον ἑξακοσίων ποδῶν ποιοῦσι. Tantundem verò eſt, centum id conſtare orgyiis dicere, cùm, vti ſuperius dictum, orgyia ſex occupet pedes.

DIAVLVS.

DIaulus menſura eſt duorum ſtadiorum. Cæterùm varietas ſtadiorum effecit, vt diaulum nonnulli ducentis conſtare cubitis tradiderint. Quin & cubitus ipſe, vt ſuo loco dictum, plurimum habet varietatis.

HIPPICVM.

B HIppicum, quo ſcilicet equi ad curſum admittebantur, duplo maius diaulo fuit: nam quatuor id ſtadia comprehendiſſe, Plutarchus autor eſt.

MILLIARIVM.

MIlliarium, vt Iunius Nypſus, octo ſtadijs conſtat: vt Vitruuius, pedibus quinquies mille: atque ita ſtadium id aſſumitur, quod CXXV paſsibus noſtris terminatur, quos pedes eſſe diximus ſexcentos quinque & viginti, quinis vnicuique paſſui pedibus adnumeratis.

DOLICHVS.

DOlichus, vt nonnulli ponũt, ſtadia continet duodecim, vnum quippe milliarium & ſemis. Qui verò quatuor & viginti aut vno minus ponunt, quę tria eſſent milliaria, recurſus rationem habuiſſe mihi videntur: erat enim locus, vbi equi ſunt curſu exerceri ſoliti, curſu ſepties iterato, quare à flexu locus ita nuncupatus. Apud Pindarum inuenies, & octies & duodecies iterationem eiuſmodi fieri ſolitam, pro equorum, qui iungebantur, modo: de quo in commentario de Metis diximus. Ita patet illud apud Chryſoſtomum in epiſtola ad
C Philippenſes homilia prima: Etenim qui poſtquam decem dolichos cucurrit, ſi pòſt deficiat, omnem amiſit laudem: dictum, quia ſcilicet duo adhuc dolichi erant decurrendi.

PARASANGA.

PArasanga, menſura Perſica, in ſtadia triginta porrigitur. Herodoto ea eſſent tria milliaria & ſemis, qua dimenſione in itineribus tranſalpinæ nationes plurimùm vtuntur, vulgò Leuguam appellantes. quanquam & Leuguæ ſpatium, pro locorum regionumque ſitu plurimùm varient, quippe quæ inter Alpes, breuiores, in Germaniæ verò atque Galliarum campis longius protrahuntur. Denique eam mihi videntur rationem habuiſſe, vt quantum itineris vna hora obequitando confici poſſet, id ea nuncupatione appellarint: ideóque cùm difficilior ac perinde tardior ſit ingreſſus per Alpes, Leuguas identidem breuiores conſtituerunt.

SCHOENVS.

SChœnus duas occupat paraſangas, quæ ſeptem eſſent milliaria. Hæc inter Ægyptiacas menſuras adnumeratur ab Herodoto. Nõnulli ſtadia eũ quin-

quaginta continere tradunt. Plinius ex Eratoſthenis ratione quadraginta tan- D
tùm, qui paſſus eſſent quinquies millia. Aliqui ſtadia XXII ſingulis ſchœnis attribuere. Atq; ita menſurarum huiuſmodi inconſtantiam diuerſitas autorum facit, ſiue loca, ſiue tempora rationem hanc omnem variarint, quemadmodum in ponderibus tanta ſcriptorum diſſenſione omnia conturbata.

HÆREDITARIA PORTIO, SORS'VE.

INuitat verò me nominis ſimilitudo, vt quid ſchœni vocabulo ſibi velint diuinæ literæ, aperiamus. Apud Hebræos enim menſuræ genus erat ſub funiculi nomine nuncupata, per quem portionem eam indicabant, quæ in agrorum diuiſione huic & illi obveniſſet, tranſibatq; vocabulum ad hæreditates & patrimonia. Vnde Moſeos cantico, Deuter. Funiculus hæreditatis ſuæ Iſraël, & Pſal. 77. Et ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis. Et 47. Ezechielis: Ioſeph duplicem funiculum habet: & paſsim multa huiuſmodi. Ægyptiis porrò mos, ait Prodicus, vt apud Max. Tyrium eſt, terram metiri funibus: quod & Hieronymus agnoſcit tertio Ioëlis cap. vbi Septuaginta ait tranſtuliſſe, χείμαῤῥον τῶν σχοίνων, quod alij torrentem ſpinarum fecerant, funiculum ait σχοίνους, aut iuxta Ægyptios menſuram certi itineris. Vnde in Pſalmis: Semitam meam & funiculum meum inueſtigaſti. In Nilo enim, ſubijcit, flumine, ſiue in riuis eius ſolent naues funibus trahere, certa habentes ſpacia, quæ appellant funiculos, vt labori defeſſorum recentia trahentium colla ſuccedant. E

VITÆ PROGRESSVS.

QVia verò verſiculum obiter ex triceſimonono ſupra centeſimum Pſalmo citauimus, τὴν τρίβον μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας, Semitam meam & funiculum meum tu inueſtigaſti: tranſtulerunt quidam, examinaſti, à veſtigio tamen eſt ἐξιχνιάζω. quamvis qui Hebraicam ſequuntur lectionem, grabatum ex iunco factum, non funiculum, intelligere videantur, dum τὴν σχοῖνόν μου ἐξιχνίασας, accubitum meum euentilaſti, reddunt. Quinetiam Chaldææ Arabicæq; lectionis traductio in hanc ipſam ſententiã habet. Sed &, quando ambulauero in via, aut quando accubuero ad ſtudendum, legi. Sed quoniam Græca lectio iam recepta eſt, quam, vt pleriſq; locis apud Hieronymum video, eam eſſe arbitror quam LXX tranſtulere, eam ſecuti, quid in ea hieroglyphici contineretur, expoſuimus. Quã verò ſchœni funiculi've menſuram apud Ægyptios & Perſas eſſe Euthymius tradit, eandem ait noſtri propemodum ſtadij longitudinem æquare. F

STATHMVS.

STathmus, quod itineris diurni ſpacium eſt, produci fertur ſtadijs centum et quinquaginta, quæ milliaria eſſent vndeviginti, quadrante minus. Nam & Iuriſconſultorum tabulę viginti milliaria diurnis itineribus conceſſerunt. Iocoſe verò Lucianus ὑπὲρ νεφέλων ludit, οὐκοῦν τρισχίλιοι μὲν ἦσαν ἀπὸ γῆς στάδιοι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός; Nũquid tria millia ſtadiorũ ſunt à terra, ad Lunã vſq;, qui primus nobis ſtathmus, id eſt, quod itineris ſpacium vno die peregimus? Sed vt fabulas omittamus, ſatius fuerit, tot decurſis ſpacijs cõmodùm quieſcere: quamvis adhuc digiti quoquouerſum accepti quaſdam habẽt dimenſiones, quarum norma modoq; reliquum totius humani corporis dimetimur, menſura in hoc vel illo membro nunc parte pari, nũc geminata, in pluribus triplici: quippe pollex expeditus, vt ſuprà innuimus, eiuſdem menſuræ eſt cum infamis dimidio, aure, cum naſo, cum fronte & ore, cum infima brachij latitudine, & partibus pleriſq;

A risque aliis. Verùm cùm hęc ad pingendi sculpendique artem potius, quàm ad suscepti operis negotium pertineant, eam artificibus operam relinquentes, imaginum significata, non artem pingendi, exponere prosequemur.

CLARISSIMO BERNARDINO TOMITANO, PVBLICO BONARVM ARTIVM IN ACAdemia Patauina professori, de Digitorum numeris & significatis, ex sacris Ægyptiorum literis, per Pierium Valerianum.

Micare tecum digitis libet, TOMITANE *honoratissime. Micare mecum? inquies. Nempe quantacunque sis grauitate praeditus, micare tamen libet. Quid enim aliud is, qui per digitorum motus varios, numerorum significationes explicare aggressus fuerit, facere videatur, quàm ridiculis propemodum articulorum omnium gesticulationibus, modò eos porrigendo, modò contrahendo, colludere ne dicam, an pueriliter ineptire? & tamen ipsa rei cognitio aliquid habet, quod eruditi quantumlibet viri minimè sint aspernaturi.* B *Quare ausim dicere, aliquid omnino in digitis meis vel ipso Tomitano non indignum, quódque forsitan emunctissimam eius narem ad libri totius lectionem possit allicere. Multa enim ex eo tempore sunt, quae temporibus illis beatioribus, quibus industria & ingenium in precio fuerunt, minimè contemnenda videbantur. Sed enim vt quid de huiusmodi argumento sentiam, ingenuè fatear, habet omnino aliquam rerum copiam, & varietatem: Sed exactissimam diligentiam illam, omnia perquirendi, quae in huiusmodi sententiam dici possint, neque me praestaturum polliceor, cui pleniorem esse, per otium, & tam frequenter infestam podagram, minimè licuerit. Neque tu, qui omnem vitae meae rationem optimè nosti, id ab occupationibus meis efflagitabis, eo vno contentus, quòd hoc, qualecunque sit, mei erga te amoris & obseruantiae argumentum esse voluerim. Cognosco autem ingenium philosophi, qui tam multa quae minimè oculis conspicua sunt, ita spectare videatur, ac si rerum suarum imaginibus conformata, suísque coloribus picta proponerentur. Animam nemo vidit, quam philosophus ita intuetur, & ad amussim factam agnoscit, ac si colossus ingens aliquis aut fabrica quaevis admirabili membrorum artificio elaborata esset.*

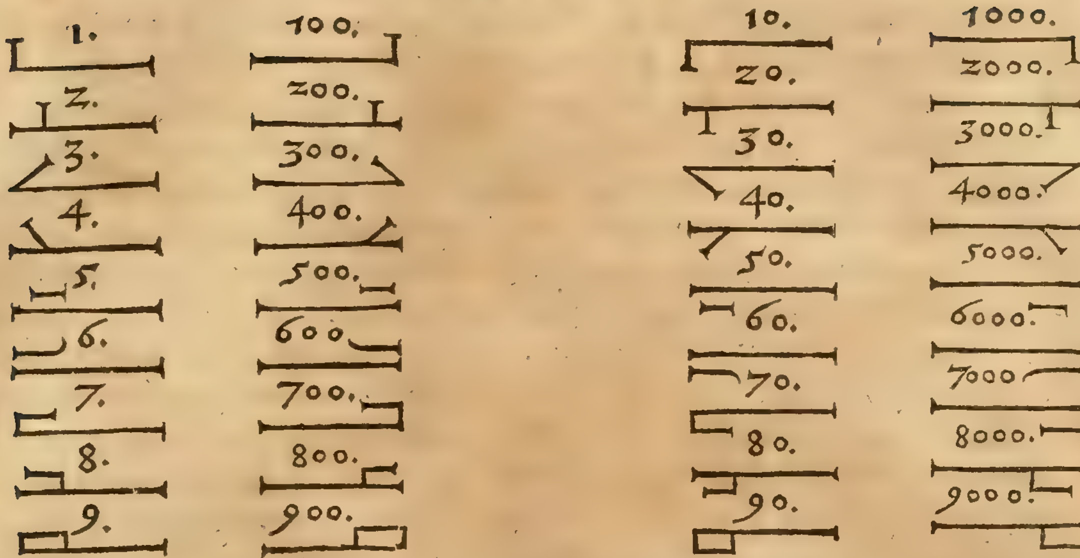
C

DIGITORVM DIVISIO.

RATIONI consentaneum videtur digitos primùm diuidere, & quod illi munus singuli suscipiant explicare, vt ita mox quae in illis significata reperiuntur aperiamus. Illi enim alio atque alio gestu dispositi, nunc contracti, nunc porrecti, vti profati sumus, modò hac, modò illa manu varias habent significationes, ac omnem ferè numerorum rationem explent, cuiusmodi plurima in antiquorum statuis reperiuntur, & apud scriptores passim offeruntur, quae non paruam inferant haesitationem, nisi aliqua eorum ratio, quod facere proposuimus, expendatur. Tota igitur supputationis ratio in tris partes diuisa est, quarum prima digitus, articulus altera, tertia compositus numerus appellatur. Digitus est quicunque numerus sub denario profertur: & huiusmodi puncta vsque nouem, praerogatiua quadam, etiam sub numeri nomine singula continentur. Articulus, qui nullo redundante diuiditur in decadas, è quorum vtroque compositus

numerus resultat, quotiensc unque scilicet articuli, siue denarij numerum aut hūc aut illum sibi assumunt. Numeri sedem in inferioribus tribus digitis habent. Articuli coniunctim in indice, pollicéque. Compositi & hos & illos, prout vsui venit, aut explicant, aut inflectunt socialiter. His ita constitutis, operęprecium est, quos quisque digitus, quos cuiusque digiti gestus, numeros ostendat, aperire. Primum autem omnium illud constat, læuam manum omnia indicare puncta ab vnitate, vsque nouem & nonaginta: dexteram verò à centenario, vt ita dicam, vsque noningenta. Sed quibus digitis millenarium à centenario distinguatur, magna est inter eruditos controuersia, dum alij Bedam, virum quidem non ineruditum, sequuntur, alij probabiliorem quandam rationem amplectūtur. Bedas enim, si modò ille ita scripsit, centenarium à lęua in dexteram ita transferri tradit, vt quo gestu, quibusque digitis X in læua numerauimus, eo centum in dextera designemus: inde ad millenaria descendamus, & quibus gesticulationibus in læua numeros vsque nouem ostenderimus, ijsdem in dextera totidem millenaria proferamus. Alij naturæ ordinem secuti, vti minores numeri maioribus subiiciuntur in lęua, ita minores summas maioribus in dextera subditas agnoscunt: ea enim proportio est numerorū ad decadas, quæ centenariorū ad chiliadas. Congruum igitur est eorum quoque hieroglyphicorū figuras ad eorum regulam accōmodari. Quare perplexitate, quę in ijs quę Bedæ attribuuntur mentes implicat & obturbat, euitata, ita manus statuendę, vt veluti in lęua cœptum est ab auriculari pro vnitate & sociis, ita in dextera ab eodem digito centenariū exordiamur, vsque noningenta. Millenaria verò per pollicem & indicē exprimamus. Atque vt in læua à numeris per inferiores tris digitos ascensum est ad articulos, ita in dextera per eosdem inferiores à centenariis surrigamur ad millenaria, quo scilicet gestu quibusque digitis in læua X ostendimus, per eosdem in dextera millenaria explicare incipiamus, quæ circa pollicem & indicem longè cōmodius & conuenientius hospitantur. Cuius rei testem appello summæ multiplicisque doctrinæ virum Irenęum Theologum ex antiquioribus, qui aliquot ętatibus ante Bedam claruit: apertè enim hic scribit, VNIVS numerum, quo gestu significabatur in sinistra, translatum in dexteram centena conficere. Sed ponam eius verba super hoc gestu, in Valent. libro primo, capite decimotertio: A numero nonagesimonono, qui fuit in lęua per VNIVS significationem, transferri in dexteram, & ibi centena constitui. Huius sententiam Gręci, & vniuersus recentiorum vsus admisit, quos inter egregiè princeps Lucas Minoritanus, qui Arithmeticam & partes eius absolutissimè consummauit, eiusque opus vno omnium ore probatissimum, multis abhinc annis venit in manus hominum, & habetur in primis. Fuerunt & alij, qui manibus ad hanc seriem, quam ponit Irenęus figuratis, libellos ad mortalium institutionē edidere. Pręterea tota huius hieroglyphici ratio cum Chaldęis ad amussim congruit, mirificéque respondet. Illi enim totam hanc computandi diligentiam per lineas expressere, ita inter se distinctas, vt apicibus solùm quibusdam additis, situ tantùm numerorum varietatem indicarent, quaternæ tamen ita positæ, vt prima digitos, secunda articulos, tertia centena, quarta millenaria commonstrarēt, eo quidem ordine, vt qui apex surrectus lęuorsum vnitatem ostenderat, dextrorsum versus centena præ se ferret: iidem, sed infernè vergentes, læuorsum X, dextrorsum mille signarent, in eum, quem sequenti vides pagina modum:

A



Ad Chaldęorum igitur normam, manuum digitorumq́ supputationes accom

B modabimus, earum volis altera alterius è regione passis, vt vnitates cẽtenariis, decades millenariis, ad superiorum hieroglyphicorum instar, opponantur.



Quòd verò Orontes Regis Artaxerxis gener, qui ob eius indignationẽ quandam & honoribus amotus, & a d ignominiam redactus esset, dixerit: Quemadmodum supputatorum digiti nunc myriadas, nunc vnitates præ se ferunt, ita Regum amici nunc plurimum, nunc minimum præstare possunt: non est vt quispiã hoc ad Bedæ rationes trahat, quasi Orontes intellexerit de dexteræ le-

uæq; auricularibus, in quibus hinc vnitates, inde millenaria constitui debeant: insulsa enim est imaginatio, cùm Orontes myriadas hic confusim ad amplificationem oratorio more dixerit, non quòd myriadum hieroglyphica vnitati sigillatim opponere cogitarit, sed in vniuersum hinc læuæ digitos, illinc dexteræ designauit. Obstaret Chaldæis & Persis, Irenæo & alijs, Quintilianus, quem nõnulli ex libro vndecimo citant, eo loco: Gestus poculum poscentis, aut verbera minantis, aut numerum quingentorũ pollice flexo efficientis. Quæ sunt à quibusdam scriptoribus notata, ne in rusticis quidem vidi. Sed ijdem ipsi, qui quingentorum positum volunt, inficiari non possunt, quin eo loco eruditi pleriq; viri quinquagenarium potius agnoscant. Non sum verò nescius nonnullos esse, qui lectionẽ apud Bedam defendere aggrediantur, quippe quæ in læua denaria sunt, ijsdem digitis in dextera centena significare, atq; ita per eosdem pollicem & indicẽ per decadum aggregationem ad noningenta vsq; procedẽdum: mox cùm millenaria fuerint indicanda, ad eiusdem dexteræ inferiores digitos descendamus, quod vel natura ipsa videtur abhorrere. Sanè Hieronymi verba sunt: Porrò centesimus numerus (diligenter quæso Lector attende) de sinistra transfertur ad dexterã, & ijsdem quidem digitis, sed nõ eadem manu, quibus in læua nuptæ significantur & viduę, circulũ faciens exprimit virginitatis coronã. Ego, ni fallor, ex his verbis Hieronymum puto eadem tradere, quæ docuit Irenæus, dum modò loco suo sentẽtia cõmatis adlitis distinguat. Sententia quidẽ Hieronymi est, diligenter attendendũ. Quid attendamus? Centesimũ numerũ de sinistra transferri ad dexterã, & ijsdem quidem digitis, nõ eadem manu circulum facientẽ exprimere virginitatis coronã. At explicauit se aptius, inquiunt, dicens, quibus in lęua nuptæ significantur & viduæ. Scimus quidem in læua vnguem pollicis, ad vnguẽ indicis, quasi ad osculum molliter applicatũ, maritalis coniũctionis hieroglyphicũ ab eo viro doctissimo positum, quod loco suo plenius cõmentati sumus. Viduas aũt per sexagesimũ ostendi, qui numerus per indicem eiusdem læuæ, qui extremũ pollicis articulum arctè complectatur, exprimitur. Idem fatentur omnes. Sed Hieronymus, ne fallamur, admonet, transferri numerum centesimũ ab læua in dexteram, per digitum & gestũ scilicet, qui vnitatem in læua constituit, in dextera centena cõficiat. atq; ita de cæteris. Atq; hoc est quod ait, Sed non eadem manu. quam manũ? eam intelligit qua non vtimur in centenis, cuius scilicet digitis nuptæ significantur & viduę, quarum manuum hieroglyphica superius & explicauerat, et ingeniose interpretatus erat. Sed quo modo corona hæc, dicet aliquis, circumflectetur in auriculari? Respõdemus: si digitum eum ita inflexeris, vt digiti eius vnguis mediæ palmæ tuberculũ appetere videatur: id ita coronæ plexũ imitabitur, ac si arboris cuiusvis ramulum ita flexeris, vt cacumen eius ad locũ vnde germinare cœperat, inflexeris. Nã gestus hic, vt quod necesse est identidem repetamus, in læua vnum significat, cẽtum in dextera, vt singula copiosius suis quęq; locis enarrabũtur. Nunc quoniã lectorem aspera & morosa forsitã disceptatione defatigauimus, libet in huius gesticulationis sententiã lepido Nicarchi epigrãmate aures animum've aliquãtulũ delinire. Iocat̃ enim is in Cotyttarin annosam vetulã, quæ pręcano cùm esset capite, multæq; dicacitatis, ac Nestori comparata, nondũ eum ita grandæuũ esse sineret, quæ ceruos annis superasset, ea ætatẽ suam læua manu verã dissimulans inciperet numerare, tamen & viueret, & luminis beneficio frueretur, & firmis ingrederet̃ pedibus, ęquè ac si esset adolescẽtula. Quare maximè verendũ ne Plutoni

sinistri

A finiſtri aliquid acciderit. Sed Nicarchum ipſum audiamus, quem falſò quidam Nicandrum vocant:

> Ἡ πολιὴ κροτάφοισι κοτυτταρὶς ἡ πολύμυθος
> γραῖα, δι' ἣν Νέστωρ οὐκ ἔτι πρεσβύτατος,
> ἡ φάος ἀθρήσασ' ἐλάφου πλέον, ἡ χερὶ λαιῇ
> γῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη,
> ζώει, καὶ λεύσσει, καὶ ἀρτίπος οἷά τε Νύμφη
> ὥστε με διστάζειν μή τι πέπονθ' ἀΐδης.

Quòd ſi quis epigrãma ipſum Latinè ſibi cani poſtularit, id huius eſt ſententiæ:

> *Multùm garrula anus, caput omne Cotyttaris alba,*
> *Propter quam Neſtor non ſit adhuc ſenior,*
> *Quæ ceruos annis ſuperarit, quæq; ſiniſtra*
> *Vitæ iterum cœptet connumerare dies:*
> *Viuit adhuc, cernit, pede firma eſt, virginis inſtar,*
> *Plutonem vt dubitem paſſum aliquid grauius.*

Et quoniã in Neſtoris ætatem incidimus, ſynepeia poſtulat, vt quatuor etiam Iuuenalis carmina ſubiungamus:

B

> *Rex Pylius, magno ſi quicquam credis Homero,*
> *Exemplum vitæ fuit à cornice ſecundæ.*
> *Felix nimirum, qui tot per ſecula vitam*
> *Diſtulit, atq; ſuos iam dextera computat annos.*

VNITAS.

SEd iam ſtrato itinere, ſopitisq; controuerſiis, ad ea quæ liquida manifeſtaq; ſunt procedamus, digitosq; ipſos erumpere geſtientes è carceribus emittamus, primiq; ſpacia corripiant auriculares, alter & alter: quorum qui in leua eſt, vno omnium conſenſu vnitatis indicium eſt, ſi vnguiculum ad medium volæ tuberculum aduertat, quaſi coronam quandam flectere meditetur. Itaq; ſi faſces à dextera alicuius ſtatuæ fuerint, læua verò eo geſtu prætendatur, primi Conſulatus hieroglyphicum apparebit: vel ſi alia fuerint inſignia alicuius honoris indices, primùm eo potitum oſtendet, atq; ita de reliquis.

CENTVM.

AB hoc læuæ digito ad eundem dexteræ conuerſi, eodem geſtu quo illic vnum, hic centum, vt iam conſtare poteſt, ſignificari profitemur. Ne-

C que id prætereundum, quòd centenarius numerus virginalis, vt ſacrarum literarum interpretes tradunt, appellatur: de quo apud Matthæum habetur cap. XIII. Quandoquidem ijs qui vitam rectè, piè, ſanctéque inſtituerunt, tria ſunt propoſita præmia, vel fructuum proventus, alijs tricenarius, alijs ſexagenarius, alijs centenarius. Tricenarius quidem ijs qui maritalem ſecuti vitam, eam coniugio minimè contaminato peregere: nam numerus ille, vt loco ſuo dicetur, aptus nuptijs. Sexagenarius ijs, qui viduitatem aut cœlibatum incorruptè atque integrè cuſtodierunt. Et ſexagenarium annorum numerum viduitatis eſſe identidem oſtendimus. Centenarius demum ijs, qui virginitatem intaminatam incolumemq; ad vltimum vſq; vitæ terminum ſeruauere. Eucherius centenarium hoc præmium non tantùm ad virginum merita, verum etiam ad martyrum mercedes præmiaq; propoſita contendit. Hieroſolymitanus Heſychius, perfectiſsimum, ait, centeſimum ideo concipimus, quia quinquageſimus, quæ ſpiritus ſunt, amplectit, vnde Pentecoſte ſpiritui ſacra. Bonorum verò operũ fructus, qui meſſem omnem excellit, in Euangelica lectione ad

centesimũ vsq; cumulatur. Adamantius quoq; numerũ hunc plenum in omnibus atq; perfectum autumat, aitq; totius rationabilis creaturæ sacramentũ intra se continere. D

DVO.

AD læuam autem, vnde digreßi sumus, reuertentes, si, vti de vnitate dicebamus, aut Consul, aut Imperator, aut Dictator, vel quid huiusmodi fuerit, qui dignitatem eandem sibi accesisse indicare voluerit, non insulse statuam ponet, in cuius manu læua anularis digitus eodem inflectatur modo, atque eodem loco cum ipso minimo applicetur. Duo enim vel bis, vel iterum, eo gestu exprimi manifestum.

CORPVS, VEL IMMVNDITIA.

IPse verò dualis numerus mystico significato corpoream indicat naturam, & pro immundis accipitur in sacris, quòd is numerus sociandis generandisq; corporibus aptari solet: de quo videndus Adamantius lib. tertio in epistolam Pauli ad Romanos, vbi de propitiatorio loquitur. Summonet D. Hieron. in hanc sententiam aduersus Iouinianum, animaduertendum esse iuxta Hebraicam veritatem, in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & sexto die, expletis operibus singulorum, subiectum esse, Et vidit Deus quòd esset bonum: in secundo verò die hoc omnino subtractum, vt admoneremur non esse bonum duplicem numerum, quòd ab vnione diuidat: nam vnitas tota Dei est, dualitas verò significet hieroglyphicè fœdera nuptiarum, quibus vbique Hieronymus paulò se infensiorem ostentat. E

DVCENTA.

EOdem verò ipso gestu quo in sinistra DVO, in dextera digitus idem DVCENTA significat.

III.

MEdius autem, quem nonnulli Medicum, plures infamem & impudicum appellant, ita penes duos inferiores adcuruatus, ac si citharæ cuiuspiam filo vna serie gestuq; apprimendi essent, ternarium effingunt numerum. Quòdque superius de titulis & honoribus attigimus, vbi tergemini cuiusquam notandi essent, hoc assumi potest hieroglyphicum.

ANIMA, DEVS'VE.

SEd ipse etiam numerus suum habet significatum, quippe qui incorporeæ naturæ consecratus, nunc animæ, nunc Dei simulachrum, hieroglyphicumq; est: de quo multa Pythagorici, multa etiam veteres Theologi disputarunt, quæ breuitatis causa sunt prætereunda. Illud tamen non omittam, Propitiatorium in diuinis institutionibus longitudine duorum cubitorum & semis fieri demandatum, vt id Christum hominem significaret, quod & apud Paulum epistola ad Romanos habetur: qui quidem licet verus esset homo quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sanguine eius, aliquid tamen habuit quod humanam excederet naturam, tria tamen non exæquaret: nam pater eo maior est. Sed si quis hæc apertius declarari sibi voluerit, ad eius epistolæ interpretes accedat. Quòd verò paulò antè binarium malum esse dicebamus, sacerdos Heli, cap. III primi Regum, dualem numerum pesimi spiritus esse suspicatur, vti Dei ternariũ. Nam cùm angelus Domini Samuelem bis vocasset, tertiam vocationem expectandam duxit, vt vocem diuinam esse cognosceret. F

CCC.

EOdem gestu digitoq; quo tria in sinistra, CCC in dextera significant. Sed & vocabulũ ipsum suas habet significationes. Trecenta siquidẽ pro magno admo-

A admodum numero ponũtur: vt apud Catullum: Expecta hendecaſyllabos trecentos, Quos ſimul complexa tenet trecentos. & multa huiuſmodi, etiam apud alios: Et tercentenas erroribus impleat vrbes. Tercentũ niuei tondent dumeta iuuenci. Tercentum tonat ore deos. Sanè cùm ſuperius centenarium plenũ atq; perfectum numerum eſſe oſtenderimus ex Adamantio, eundem triplicatum ſupremum quid ſignificare nulli dubiũ relinquitur. Sed tercenteni in arcæ longitudine cubiti, oſtendunt hominem qui ſit à centenario lapſus, hoc eſt, qui à tota rationis ſumma per ignorantiam deciderit, facilè poſſe per Patris, & Filij, Sanctiq; ſpiritus cognitionem in trecenta reſtitui. Hic autem animaduertendũ eſt, poſſe nos geſtuum conformationibus illud coniectari quod ait Plininius libro XXXIIII, ca. VII, Ianũ à Numa rege dicatũ digitis ita figuratis, vt CCCLXV dierum nota, per ſignificationem anni, temporis, & æui ſe Deum indicaret.

CCCLXV.

CVm itaq; Plinius dicat digitis ita figuratis, veriſimile non eſt, quod nõnulli putant, in dextera inſculptã fuiſſe literam T, quæ apud Grçcos trecenta B ſignificat: in læua vero Ξ & E, quæ ſexagintaquinq; ſupputant. Dicamus igitur eius ſtatuç dexteram eo geſtu figuratam, vt ea exporrecta tris inferiores digitos graduum in morem incuruatos haberet, qui geſtus, vti dictum, trecenta ſignat: læuam autem, vt paulò inferius patebit, ita conformatam, vt index pollicis vngui circunductus, arctiſsima eum circulatione complecteretur, infamis verò mediam palmam verſus adcuruaretur, duobus reliquis extantibus quantulumcũque porrigi potuerint: ita enim quinq; & ſexaginta deſcribi: annum enim ad huiuſmodi dierum numerum intelligi debere ciuiliter Pandect. vltimo Paulus ait. Et intercalarem, quo ſcilicet bis ſexto calendas Martias dicimus, quarto quoq; anno nihilo ſecius eodem dierum numero ſupputari, manifeſtum: quia duo illi dies vnius vice habentur: nec intereſſe ait Celſus, vtrum priore an poſteriore die quid actum ſit.

IIII.

TRium igitur numerorum geſtibus ita poſitis, inſequentium aliorum trium ridicula propemodum ſeſe offert geſticulatio. Nã quatuor exprimere cùm volumus, minimum ſuſtollimus, reliquis in incuruatione ſua permanentibus. C Ita quartùm Cos. Imp. Dict. & reliqua.

CCCC.

EAdem ratione modoq; in dextera ijdem compoſiti digiti, CCCC conſtituunt. Nec ſuper hoc aliud ad negotium.

V.

QVinq; autem, aut quinquies oſtendere qui volunt, anularem & minimum exporrigunt, impudicum palmam verſus incuruant, vti in Iani ſtatua dicebamus. Neq; quidem hoc tantùm ſigno quinarium ſignificabant Ægyptij, verùm etiam per ſculptæ Stellæ hieroglyphicum, propterea quòd, vt Horus ait, ex innumerabili ſtellarum multitudine quinq; tantùm ſunt ea prærogatiua præditæ, vt mundi, quod illi aiebant, curam gererent, humanis rebus omnibus conſulerent, nihilq; apud mortales fieret, quod ab earum arbitrio non pendêret. Ego, ſi mihi dicere liceat, deſumptum puto à radiorum numero, quo Stella piſcis inſignita eſt, quod & Naturalis hiſtoriæ ſcriptores tradunt, & ego in Anconitanum littus eiectas magno numero conſpexi, & manibus meis attrectaui. Sed enim de hac plura loco ſuo in Cœleſtibus enarrabuntur.

SENSVS.

D

SEd & ipse quinarius numerus quomodocunque descriptus figuratúsve, suam habet hieroglyphicam in sacris significationē: pro quinque enim sensibus accipitur. Vnde illud Ambrosij peruulgatum de quinque virginibus prudentibus, & totidem fatuis. In antiquioribus verò Mosaicæ legis præceptis, qui peccasset in sanctis, tantundem reddere iubebatur, & ad illud quintas adijcere, quod in exemplaribus Græcis ἐπιπέμπτους legitur, vt scilicet ita intelligamus: Si quis de sacris vel oblationibus vel muneribus in vsum pauperum erogatis, aut pro templi ædificatione, alteriúsve voti operis designatione datis, quinque intervertisset, oportere eum quinque sarta tecta reddere, mox peccati veniam imploraturum ἐπιπέμπτους adijcere, hoc est, & altera quinque, & aliquid insuper auctarij. Quā sententiam Cyrillus examinans ita meditatur: Si quis, inquiens, quinque sensuum opus perverterit, & debito honestóque vnumquenque officio defraudauerit, oportere eum synceros illos, & integros Deo restituere, mox alios quinque interiores adijcere, & horum omnium denique summam & solidationem quandam superaddere, firmū scilicet bene agendi propositum, si Deo satis ex asse facere voluërit. Eodem facere videbitur, quòd ab vno mense ad quintum vsque annum didrachmæ quinque, hoc est, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, quinque sensuum perfectio, sit oblatio, quæ ideo per geminatum numerum exprimitur, vt intelligamus, ea quæ puer sensibiliter audit, videt, gustat, odoratur, & tangit, ea etiam conduplicet, dum ad intellectum ea acccommodare fuerit institutus.

E

QVINGENTA.

IDem gestus ex ijsdem digitis in manu dextera, quingenta supputat.

VI.

ANularis verò in læua solus incuruatus, auriculari & alijs exporrectis, senarium ostendet: de quo multa apud Macrobium libro sexto.

SEXCENTA.

IN dextera verò eodem depositus modo sexcenta colligit: qui numerus apud Latinos pro maximè ingenti copia, numerosissimáque multitudine, ac propemodum infinita, hieroglyphycè proferri solet. Ad Atticum Cicero: Venio ad epistolas tuas, quas ego sexcentas vno tempore accepi. Ad eundem idem: In quo multa molesta, discessus noster, belli periculum, militum improbitas, sexcenta præterea alia. Lepidéque Plautus, Captiuis, Sexcentoplago nomen fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne sexcenta eiusmodi proferam, ad reliqua enarranda progrediar.

F

VII. DCC.

BIs iam trium digitorum spatijs decursis, tertium iterabimus, quod palmam moueat. Facta igitur ad auricularem repetitione, eum dicimus, quantulumcunque porrigi potest, ad imum vsque palmæ tuberculum appressus, septenarij numeri signum esse. Et in dextera, septies centeni. Eo verò gestu componendo medius quoque adflecti cogitur, ac veluti gnomon horarius supra anularem prominere, vt ea sit eius digiti figura, quam trapezitæ nunc in septenario notando delineant, in hoc scilicet signum 7.

CENTVRIO.

AC, ne leue quid attigisse videamur, eadem trapezitarum nota in plerisque veterum monumētis adsculpta, centurionis signū habebatur. Ostendit mihi

Romæ

A Romæ vetuſtũ admodum monumentum ex marmore Thomas Petroſanctius, vir antiquitatum huiuſmodi ſtudioſiſsimus, in quo & ſignum id inciſum erat, & verba rem interpretantia, in hunc modum addita.

SIGNVM CENTVRIONIS, 7.

ET Bononiæ inſcriptionem vidimus ad D. Petronij ædem, in qua ſignum idem eodem ſignificato inciſum ſpectatur. Romæ etiam apud Paulum Cæſium Cardinalem inſcriptionem vidi eius notæ, quæ ſic incipit:

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 7 LEG. XV.
APOLLINAR. 7 COH. III.

& quæ multa ibidem inſculpta ſunt militaria, de quibus in Armorum commentario abundè meminimus.

DEVS.

NOn erat autem otioſum ſeptenarij nomen, quod hieroglyphicum eſſe Dei Philolaus aſſeuerat, quippe quòd ea ſit eius numeri prærogatiua, vt ipſe ſibi ſimilis, alter ab alijs ſit, veluti Deus dux & princeps vniuerſorum ſolus ſemper, B ſingularis & immobilis. Inter enim ea quæ intellectu percipiuntur, ſeptenarius ſine motu eſt, neq; quicquam patitur. Nam alij numeri partim generant nõ geniti; partim generantur, cùm minimè generent: alij vtrunq; obeunt munus: ſolus verò ſeptenarius vtriuſq; conditionis immunis. Vnitas quippe à nullo prorſus genita, numeros omnes quotquot habentur, generat. Octo verò generãtur à bis quatuor, nullum autem generant. Nam numeri hic infra denarium intelliguntur. At quaternarius eorundem & parẽtum & liberorum ius obtinet, octonarium quippe gignit, à bis duobus ipſe genitus.

PALLAS.

QVorum cùm nihil accidat ſeptenario, quòd ſine matre ſit, quodq; virgo Palladi aſsimilatur, & quorũdam ſymbolico hoc vtentium idiomate mos fuit ſummi Dei ſapientiam vocabulo ſignoq; Palladis interpretari, quanquam vbi figuras mathematicas aliquot hoc commentandi genere declarauimus, ternarium & æquilaterum triangulum præcipuè Palladi dicatos oſtendimus. Sed quoniã alibi, quæ ſeptenarius ſignificata habeat in Diuinis literis, dicenda ſunt, C hic ſatis fuerit pauca hæc attigiſſe.

OCTO. OCTINGENTA.

MEdius itaq; auriculari adiectus, ita vt vnà cum eo extremam volæ partem apprimat, octonarij numeri hieroglyphicum erit in læua: in dextera octies centena recenſita indicabit.

IX. CM.

MEdius demũ ad extremã palmæ volã vnà cũ duobus inferioribus applicatus, ita vt totã obtegãt, nouẽ in ſiniſtra cõſtituit, in dextra nouies centena.

MVLTITVDO.

ESt etiam nouenarius ipſe numerus hieroglyphicus, quippe qui ſe non intra cutem contineat, ſed effuſus plurimos ſignificet: quod Theon obſeruat in Arati carmine, ἐννεαγήρα κορώνη: nõ quòd nouem, inquit, ætates viuat, ſed quòd perquandiu, vt Tibullus, *Viuere cornices multos dicuntur in annos.*

Apud Nicandrum ἐννεάκεντρον legas, pro, aliquot præditum aculeis. Idem ἐννεάδεσμους σφονδύλους in Scorpij cauda ponit, cùm ſeptem tantùm in ea compages enumerentur. Pro multis igitur nouem poſita interpretes agnoſcũt, de quo ſatis in Scorpij cõmentario. Quin & Alcæus hydrã ἐννεακέφαλον eadẽ ratione dixit, cum

Simonides eam πεντηκοντακέφαλον tradat. Quem imitatus Maro, ita super ea: D
Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra. Ad hoc etiam facit, quòd Hesiodus nouem inquit noctes Iouem cum Mnemosyne iacuisse, vnde Musarũ prolem susceperit. Oportere enim, aiunt interpretes, eum diu studijs incũbere, qui sit mox aliquod ingenij atq; doctrinæ memorabile testimonium relicturus:

Nam decem bos luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensq;
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

DENA.

POstquam igitur digiti tres inferiores triplici decursu ludi sui partes peregere, athletas nunc spectabimus, pollices quippe, indici vnumquenq; suo cõmissos, varia quorum colluctatio à læua theatri parte per decadum campũ, altera verò ad dexteram lucta per numerosissimas chiliadum arenas exercebitur. Erit igitur cõflictus primus, læuæ index in primam pollicis sui suffraginem vnguem affigens, quem attractus pollex ita vrgeat, vt colluctatorem strangulatione quadam elidere videatur. Hieroglyphicum hoc denarium, alterum verò par E ad dexteram millenarium recensebit. De denario locus patescit apud Apuleiũ, Apologia: Si triginta annos pro decem dixisses, posses videri pro computationis gestu errasse, quos circulare debueras digitos aperuisse. Quo verò pacto digiti in tricenario aperiantur, loco suo dicemus. Apud Horũ Niliacum inuenias lineam vnam surrectam cum alia supernè deiecta, vel incumbente, decem linearum quæ in plano ducendæ essent, hieroglyphicum esse. Puto ego hunc exprimere voluisse denarium numerum, cuius scilicet denę vnitates per lineas totidẽ significari, tanquã per puncta, solitæ essent, quæ apud Ægyptios eiusmodi tantùm figura comprehenderentur: compendiosam enim rationem aliquam in numerorum notis nationes omnes, quæq; suam, excogitarũt. Omnino enim codices quos inspexi, omnes eo loco mendosi sunt, pręsertim impressi, qui sic habẽt: γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῆ ἐπικειμένη δέκα γραμμὰς ἐπιπέδους σημαίνουσι. Sed & in manu scriptis aliquid desideratur, quorũ minus corrupti ita habent, γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῆ ἐπικεκλιμένη, ἢ (hic vacuum relictum) ἢ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδους σημαίνουσι· quorũ hæc est sententia: Linea vna recta, vnà cum altera supernè sibi adscita linea, vel F (hic vacuum) vel decem lineas planas significãt. Puto autẽ lineas illas ita ducendas T. Nam aliquid simile apud nos est, cùm linea plana supernè ducta, cui puncta numeralia subijciantur, quæ singula vnitates ostendãt, duplicatum numeri tantundẽ significat, quot sunt signa, quæ planæ illi lineæ subdita conspiciunt, vt IIIIVIR. aut IIII. VIR. pro Sex. vir, & Decemuir. In Ægyptiaco verò signo, superior illa linea producta ostendere videtur, licet vna tantũ signata sit, X. tamen sibi vnitates adsciscere. Quod verò de duplicãdis pũctis dicebamus, multis potest veterum inscriptionibus confirmari, sed vnã tantũ exẽpli loco ponam, quã Venetijs apud clarissimum virum Danielem Ranerium senatorem, antiquo lapide ita notatam inspexi. I IIII VIR. quod tantundem est, ac si DECEMVIR scriptum esset. Intelligendũ enim est pũcta illa quatuor, linea illa supernè ducta, duplicari. Quod verò ad Horum attinet, id ideo apposui, vt castigatiorẽ codicẽ quærendũ admonerẽ. Nec me latet Probũ de notis antiquorũ, eius lineę supernè ductæ signum, ad millenariũ vsq; prouehere, sed in eo libro multa sunt multorũ arbitrio, atq; etiã errore, inculcata: neq; rei cuiuspiã sana intelligẽtia magis nostro tẽpore desideratur, quàm inscriptionum eiusmodi vera cognitio. Ad id

verò

A vero quod suprà læuæ pollicem indici, quippe decadas chiliadibus, responde- re asserebamus, Romani quoq; ad Ægyptiorũ, Chaldæorũ, Persarumq; imita- tionẽ, cùm decẽ signarent, per X duplicẽ literã suam, quæ decussatio, qua insignis est, locutionem denarij saperet: Mille facturi, litera eadem in suo iure cõseruata, capita tantum à dextera læuaq; oppositis semicirculis, cuiusmodi alij apostro- phos, alij, vt Victorinus, sicilicos appellauerũt (est enim sicilicus ponderis certi mensura, quæ signo hoc Ɔ figuratur) coniunxere. At ita ex X litera, vt dictũ est, sua CIƆ millenarium hieroglyphicum formauere, vti quo gestu læuę digiti de- cem ostendunt, eodem dexteræ mille proferunt. Quamvis Priscianus, qui nihil non arrogat græcitati, id secundum Atticos, quibus χίλια mille sunt, factum ve- lit: atq; ideo, veluti illi ad hunc numerum prima tantùm nominis litera vsi sunt, quippe X ita nos M pro mille posuerimus. Sed hoc nõ vincit, quin notam eam, quam suprà posuimus, à sua potius litera quàm à græcanica Romani desumpse- rint. Non est autem hìc prætereundus Ciceronis locus, epistola ad Tironem, quæ incipit: Quid igitur? nõ sic oportet? vbi in vulgatis codicibus scriptũ, Hel

B luo nequissimus sestertia C C dabat, nullo aprico horto, nullo emissario, nulla maceria, nulla casa. In venerandæ antiquitatis codice bibliothecæ Mediceæ, ita Florentiæ scriptum obseruaui: Helico nequissimus HS. CIƆ dabat: id, sestertia mille dabat, indicat. Idem hieroglyphicum in multis antiquorum memorijs ani maduerti, notumq; est Rauennæ marmor vetus ita inscriptum:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII. COLLEGII FABR. M. R. HS. CIƆ. N. LIBERALITATE DONAVIT. & quæ sequuntur: hoc est, Decurionibus septimi collegij fabrum municipij Rauennatis sestertia mille numûm. Hæc verò etiam apud antiquarum inscriptionũ impressores ineptissi- mè corruptissimeq; edita sunt. Idem in antiquis inscriptionibus indicant ꟽ. & ꟾ. de quibus loco suo, vbi quinquagenarij numeri hieroglyphicum proseque- mur. Sunt qui millenarium numerum, per miliariæ spicæ hieroglyphicum indi- cent: neq; quidem autores absunt, qui genus id segetis nomẽ à maximo grano- rum numero, mille scilicet, accepisse tradant, vt in spica dictum.

XI. XII. & reliqua.

C HIs igitur eo gestu constitutis, vbi accidisset vt denarijs reliqui etiam nume- ri infra X adiungendi essent, trium illi, vt ostensum est, inferiorum digito- rum flexionibus porrectionibus've significabantur: Vndenarius quippe, indi- ce ac pollice pro decem circulatis, auriculari mox eo loco, vbi vnũ significat, ad- flexo: Duodenarius, firma denarij circulatione permanente, annulari ad auricu larem adiecto. Ita reliqui numeri vsq; ad vnum de viginti, provt per inferiores digitos ostendi, satis explicatum.

XVI.

QVoniam verò sextodecimus numerus inter hos collocatus est, eiusq; si- gnificatio magni apud Ægyptios momenti fuit, & iam constat numerum eum per medium molliter inflexum, & indicem & pollicem circulatos significa- ri, nunc quid ipse sibi velit numerus, videamus.

VOLVPTAS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes per eiusmodi numerũ eo, vti verisimile est, gestu signatum, voluptatem, prȩcipuè venereã indicabant. Ab eo siquidem annorum numero adolescentuli ad muliebres consuetudines, & oblectamenta nequitię incœptant animum applicare: licet ad ter septimum vsq; annum semen

infœcundum esse dicit Aristoteles. Quod si prolificũ sit, vel exigua, vel imperfe- D
cta generari autumat. A' bis septimo autem anno pruritu Veneris incitari vult:
à quo etiam tempore pubescere primùm incipit, stirpesq; imitari, vt Alcmæon
Crotoniata ait, quæ semen laturæ florescũt prius. Atq; hic ille est ætatis flos, de
quo sæpius apud autores: vt apud Terentium: Anni⁹ sexdecim, ætatis flos ipse.
Et Ouid. philosophię istiusmodi non ignarus, cùm Narcissum ostendere vellet
eius esse iam ætatis, vt amoribus dare operam posset, ait:

Iamq; ter ad quinos vnum Cephisius annum Addiderat.

Indicium autem incœpti coitus est vox crassior & inæquabilis, quæ secũda ferè
omnibus hebdomade, vel saltem incipiente tertia, euenit, & subalaris odor. Ari
stoteles id τραγίζειν appellat. Antiqui nostri, vt Censorinus ait, hirquitillare dixe-
runt, & quibus corpus olere incipiat, hirquitallos. Nam annorũ quatuordecim
vel παῖδα, vel φῆβον appellabant, ad sexdecim verò ἔφηβον, vt Terentianũ illud obi-
ter interpretemur, Postquam is excessit ex ephebis. quanquã ἐξέφηβος quoq; vni
ca locutione Græcis dicitur de grandiore iam adolescentia. Adstipulantur huic
Ægyptiorum cõmento Astronomorũ traditiones super ætatum affectibus: illi E
enim Lunam ad quintum vsq; annum infantem propémodum ductare dicunt:
decenniũ inde Mercurio adscribunt, vnde illud eius ætatis studium rerum plu-
rimarũ, & mutabilitas, & inconstantia, vt modò hoc, modò illud appetant: hinc
gestiunt paribus colludere, temereq; iras colligunt atq; ponunt, &, vt Horatius
ait, mutantur in horas. Mox hominem sextodecimo ætatis anno in Veneris di-
tionem deuenire asserunt. Ad hunc vsque annorũ numerum & Seruius Tul. &
Terentius Varro pueritiam protraxere. Nam Rex in Institutionibus suis pue-
ros ad sextumdecimũ vsq; ætatis annũ appellauit, ad quintumdecimum Varro.
Iuniores ille à sextodecimo ad sextum & quadragesimũ vsq; dicit, adolescentes
hic ad trigesimum vsq;. Quod reliquũ est ætatis apud illum seniores habentur.
Apud Varronem à tricesimo ad quintũ & quadragesimũ, iuniores, inde senio-
res, ac demùm senes appellantur. Diuersa hæc aliquantulum ætatis descriptio
apud Pythagoram, qui vitam hominis quatuor ætatibus dispescit, viginti vni-
cuiq; annos impertiens, pueritiæ quippe, adolescentiæ, iuuentuti, quam Latini
virilitatem potius appellarunt, ac senectæ demum: quas totidem anni tempori- F
bus æquiparauit, vt suo loco singula tractauimus.

EXCESSVS.

PRæterea sciendum est, hunc quoq; numerum ex eorum esse classe, qui mul-
titudinem excessum've significant. Cùm enim dicimus sedecim pedibus su-
perare, intelligimus maximo excedere interuallo. Vsurpatum ab Aristide, qui
Periclẽ dixit ἑκκαίδεκα πόδεσιν αἰεὶ ὑπερέχειν τῶν ῥητόρων ἐν τοῖς λόγοις. Ab Eupoli, vt Bruto osten-
dit Tullius.

XX.

CVm verò XX significare vellent, pollicarem vnguẽ infimæ indicis suffra-
gini (vt hoc pro re vtar vocabulo) adprimebãt, vbi scilicet index ab infami
incipit separari. Bedas verò, cuius codicem in damno esse suspicor, nõ enim ad-
duci possum virum tam eruditum ita scripsisse, vt infamem hieroglyphico eius-
modi admisceret, quippe qui apud eum scriptũ legerim, impudici summitatem
inter nodos indicis & pollicis arctè figẽdam esse: quod si quis facere meditetur,
id subsequetur incõmodũ, vt neq; quo pacto possis tria & viginti commõstra-
re, neq; vnum de triginta repræsentare, & alia multa eiusmodi, cùm in XXIII
osten-

A ostendendis tres illi inferiores digiti arctius contracti, lineæ, quæ palmæ eiusdē flexu media fit, ita applicandi sint, vt trium graduū speciem præ se ferant. In nouem verò & viginti notandis, ijdem digiti quantū exporrigi possunt, ad palmæ vsque radicem apprimantur. Quare necesse est decadas omnes, indicis & pollicis tantùm gesticulationibus explicari, nullo eorum in societatem admisso digito, qui partem eam quæ numerus vocatur, indicent. Ac ne quis autoritate cuiuspiā decipiatur, Erasmus ille multiscius, qui scholijs in Hieronymū ad Iouinianum, vbi de virginitatis agitur hieroglyphico per coronam expresso, inepta quædā somniauerat, quæ nemo vnquam eruditorum cógitasset: cùm errorem mox recognouisset, dum cognitiora, vt ipse dicit, traditurum se profitetur, loco hoc impegit in Bedam, imò in vitiatum Bedæ codicem. Eandem iacturam fecit in quinquagenarij nota cùm apud Bedam scriptum sit corruptissimè de ϱ Græcæ literę similitudine, quod loco suo suæ dabitur luci.

VOT. XX.

B CVræ precium mihi videtur, anteaquā vicena hæc amittam, quid sibi velint notæ VOT. XX. in numis & aris, vel vt vulgus ait, triūphalibus arcubus, explicemus. Dicimus itaque fieri solitum id in salutis augurium, cùm scilicet S. P. Q. R. vouebat hæc vel illa sacrificia se laturos, ludos've celebraturos, aut ædes dedicaturos, si præscripto annorum spatio Respub. in eodem statu permansisset, quo tunc florebat cùm vota suscipiebant. Hinc apud Cornelium Tacitū legas, salutis augurium quinque & viginti annis omissum repeti, ac deinde continuari placuisse Claudio Imperatori. Fuisse verò salutis augurium in hunc modum, ait Dion, vt si Deus permittat, salutem populo posceret: quasi ne salutem quidem à dijs petere fas sit, nisi prius hoc ipsum dij concesserint. Obseruabatur autem quotannis dies vna, in qua nullus ad bellum exercitus proficisceretur, nemo contra hostem se pararet, nemo pugnaret, quod in bellis ciuilibus haudquaquam obseruari poterat: hoc salutis auguriū, cum alijs cæremonijs iam abolitis, restituit & Augustus Cæsar. Apud Liuium sæpe reperias vota eiusmodi facta. In ara siue arcu Constantini Romæ VOT. XX. scriptum, aspicias. In numo Maximiani Pœni VOT. XX. in media laurea positum. Ita plerisque alijs locis & C numis, VOT. X. alibi, VOT. XXX. votis quippe decennalibus, votis vicenalibus, tricenalibus, reatum scilicet voti solutum, quod ita postea posteritati commendabant, factis aut ex ære aut marmore monumentis.

MVLTITVDO.

ILlud autem scitu non indignū, quòd vicenalis numerus multitudinis significatum habet, de quo apud Theocritum legas:

οὐδ᾽ ἕκτωρ ἑκάβας ὁ γεραίτερος εἴκατι παίδων·

Viginti natorum Hecubæ neque maximus Hector.

vbi poëtam numero abusum aiunt interpretes, pro multorum, propterea quòd sit numerus multitudini maximè congruus, quod etiam apud Simonidem obseruarunt. Homerus in eiusmodi significatum vndeuiginti posuit, quod Latini vno minus viginti dicere consuerunt.

DVO MILLIA.

VIgena superius eo gesto figurari ostendimus, cùm pollicis læui vnguem in eum indicis & infamis infimū locum, vbi digiti illi duo diuaricari incipiūt, affixerimus. Idem gestus ijsdem digitis in dextera duorum millium est hieroglyphicum. Neque vltra repetemus, quæ super hoc gestu perperàm à quibusdā alijs

excogitata sunt: sed ad calcem festinantes, triginta iam & ter millia proferemus. D

X X X.

TRiginta, vti ex Apuleio dicebamus, in denario indicabãtur, indice & pollice adapertis, ita tamen vt vtriusque vngues ad osculum quodammodo coirent blando inquit amplexu Bedas: Hieronymus, eorum digitorum coniunctione molli.

N V P T I Æ.

ESt verò numerus tricenarius nuptiarum hieroglyphicũ, vt sacri Euangeliorum interpretes, Matthæo, affirmant, quod non multum abest ab eo numero per quem Ægyptij maritalem copulam, siue, vt apud Horum est, maris & fœminæ congressum significabant, geminæ quippe voluptatis interuentu. Nam cùm numerus, vt paulo antè dictum est, X V I voluptatis signum haberetur, illi mox duo atq; triginta nuptiarum hieroglyphicũ esse constituerunt. Nuptiæ verò coniugalisq; coniunctio eodem hîc significato accipiuntur. Qui quidem congressus vtriq; voluptuosus, cùm, vt Ouidius diceret, vtrinq; resoluat, geminari identidem poscit ipsum voluptatis signum. Atq; hoc illud est in diuinis quoq; literis, quòd trigesimus annorũ numerus pro maritali copula ponitur. Vnde fructus ille trigesimus, qui offertur Deo, cùm coniugalis vita castè puriterq;, & nulla alterutrius partis iniuria cum fide peragitur. Cõmodè verò fecerimus, si rem huiusmodi sculpturi, eam non ex duplicatis X V I, vel ex integro X X X I I fecerimus, at manum ipsam ea specie composuerimus, vt X X X I I repræsentet, vnguibus, vti dictum est, læuæ manus duobus illis ad osculum coëuntibus, anularíq; & auriculari in flexum palmæ appresis, vt duo significent addita tricenis. E

T E R N A   M I L L I A.

IDem gestus in dextera, qui X X X in læua commonstrarat, tria millia significat. Quæ fuerint verò apud Romanos millenariorum notæ, quæ paucissimis ætate nostra patuerunt, quæ earum ratio, in quinquageno & quingenteno numero copiosius explicabimus.

X L.

QVòd si pollicis eiusdem suffragio lateri vel dorso in læua eiusdẽ indicis superinducta sit, ita vt signo ⚹ facto digiti ambo quantũ fieri potest extendantur, indice tanquã horologij cuiuspiam gnomone prominente, quadraginta significabant. Atq; hoc illud est quod apud Apuleiũ habetur: Cùm verò X L quæ facilius cæteris porrecta palma significantur, ea X L tu dimidio auges, non potes digitorum è gestu errasse, nisi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusq; anni Consules numerasti. Hæc ille disputat oratione secunda pro seipso, vbi Pudentillã quadragesimũ annum non excedere contendit, quã Æmilianus iam sexagenariam deposuerat, ideoq; nefas esset eam ad nuptias solicitare: quando, vt sacri etiam interpretes aiunt, sexagenarius numerus viduitati sacer est, vt paulo infrà loco suo plenius. Facit & ad virum hic annorũ numerus. Nam Philon problemate proposito, Quare Isaac quadragenarius Rebeccã duxit? tempus id congruũ maritali copulæ ait sapienti viro: idq; fieri boni ominis causa, quia semen in vulua reconditum quadragenis diebus in masculum figuratur. Esaus quoq; quadragenarius Iudithen vxorem accepit. F

I G N O M I N I A.

APud Hebræos verò in flagris quadragenarium numerum vel vno excedere infame habitum, & pro ignominię nota accipiebatur. Vnde illa in Actis

V,

A V, Illi autem ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quòd digni habiti eſſent qui pro nomine IESV contumeliã paterentur. Verbum autem Græcum illud ἀτιμα-σθῶναι, habet in ſe aliquid, quod infamia notatum indicet, ſed & inteſtabilis ſit, & ad honores non amplius idoneus haberi poſsit. Apud Hebræos enim lege cautum erat, vt ſi quis vel vnam plagam ſupra quadragenas accepiſſet, ad honores & dignitates conſequendas nõ amplius idoneus haberetur. Hinc locus ille cap. XI. ſecundæ ad Corinthios epiſtolæ pateſcit: A' Iudæis quinquies, quadragenas, vna minus, accepi. Cur, vna minus, quærit Theophylactus: atq; ea citata lege iuſsiſſe ait Iudæos tot numero plagas, vna minus, infligi, ne illi cederet ad ignominiam, ſi fortè percuſſor vltra conſtitutum numerũ prouectus eſſet. quod ſi errore, vel caſu aliquo accidiſſet, eam eſſe voluerant quadragenam: cupiebant enim eum per eiuſmodi caſtigationes ad ſe trahere: quod ſi facere potuiſſent, par erat, vt hominis doctrina, ingenium, & fandi vis, honores ſibi depoſcerent, quos nequaquam deferre recuſaſſent. Cauebant verò ne ad repulſam locus eſſe poſſet ignominiæ. Sunt qui ſimpliciter rem accipiant, quia Iudæi literæ tantùm B addicti, habebant in lege, non excedendum in flagris numerum quadragenæ. Sed nos illud, vna minus, penſitamus. Neq; neſcimus Moyſem illum plagarum numerum ideo non excedendum inſtituiſſe, ne fortè qui caſtigandus tantùm eſſet, nimia flagrorum repetitione exanimaretur. Cuius verba ſunt Deut. XXV, Sin autem eum qui peccauit dignum viderint plagis, proſternẽt eum, & coram ſe facient verberari. Pro menſura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat vt quadragenarium numerũ non excedant, ne fœdè laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus.

REDEMPTIO.

Est & ea quadragenarij numeri cõſideratio in diuinis literis, quòd à V anno vſq; ad vigeſimũ, qui ſe Deo vouerit, redimere ſeſe poteſt fructu quadragenario, ſiclis quippe XX, ſiue vt Septuaginta reddidere, didrachmis. Siclus eñ, vt ſæpe dictum, duabus æſtimatur drachmis. Illæ igitur drachmæ ſunt XL. Cuiuſce rei hieroglyphicũ ſignificatum eſt, vt præter ſenſuum caſtigationem, poſſit ea ætas ieiunijs interim & orationibus vacare, donec eò perueniat, vt opulen C tioris doctrinæ fiat idonea. Ad operis cuius quandam ſimilitudinem Moyſes per XL dies ieiunus orationi operam dedit.

QVATERNA MILLIA.

AC ne idem ſępius repetendo moroſus fiam, qui geſtus, quæ've digitorũ collocatio in læua fuit, cùm IIII notaremus, eadẽ figura ſtatuſq; idem in dextera quatuor millia cõputabit. Quia verò polliciti ſumus loco hoc rationẽ reddere, cur Romani millia hęc per rectã lineolã, & ſicilicos (ea eſt certi põderis nota, ad apoſtrophi, quo nũc plurimũ vtimur, ſimilitudinẽ) hinc inde adalligatos figurarint, oſtendendũ eſt. Manifeſtũ eſt millenarij numeri notam, quę tot antiquis in marmorib. inſpicit̃, hac fuiſſe figura, CIↃ. duo millia verò ſicilicis ad rectã lineolã duplicatis CCIↃↃ: tria millia, triplicatis CCCIↃↃↃ: quaterna millia quadruplicatis CCCCIↃↃↃↃ. Pręteribo millenariũ, quòd id ſignũ & à Priſciano & alijs agnitũ pleriſq; locis in cõſpicuo eſt. Duo millia, Mediolani videas in hortis q̃ olim Zichi Simonetę fuerũt, porta Comẽſi, ea inſcriptiõe, cuius initiũ eſt, C. VALERIVS C. F. O. V. F. & q̃ ſequunt̃. Cai fil. ob votũ fecit. Deniq; HS. CCIↃↃ. ARBITRATV VALERIÆ C. F. SORORIS. & Rauennæ apud Petrinũ Sueſſanũ, MONVMENTVM HS CCIↃↃ EX TESTAMENTO. Sed impreſſores nõnulli

ſignum vitiarunt,vtpote qui H S. C. C. T. Ɔ Ɔ. imperitiſsimè fecerunt. Terna ve- rò millia hac ratione ſignata conſpiciuntur in antiquiſsimo codice Mediceæ bi- bliothecæ Florentiæ nunc, ad D.Laurentij dicatæ per Clementem VII. P. M. epiſtola ad Caninium Salluſtiũ,quæ libro II. incipit: Literas à te mihi Stator. eo loco: Quod ſcribis ad me de drachmis CCCLIII. notatũ eſt. De drachmis ↀↀↀ, quod cõputat tribus millibus. Ac ne in quatuor millibus ſimiliter ſignan dis immorer,ſcilicet ↀↀↀↀ, hæc vt ſemel dicam, demũ erit regula, vt quotienſ- cunq; ſiue apud Plinium, ſiue Liuium, & alios, præcipuè verò in Verrinis, L. v- num inueneris duobus CC præpoſitis, totidem verò II ſubiectis, CCLII, in- terdum etiam hoc modo per X. denariam notam, CCLXX, tu ↀↀ facito, nul- la dubitatione impeditus. Vbi CCCLIII. vel CCCLXXX, tu ↀↀↀ. Vbi CCCCLIIII, vel CCCCLXXXX, tu ↀↀↀↀ. & millena tot firmiter credas. D

QVINQVAGINTA.

QVinquaginta verò hieroglyphicè per digitos indicandis, læuæ pollicem, palma tota paſſa, deorſum inflectes, & Γ tertiæ apud Græcos literæ ſimili- tudinem effinges: non autem, vt Eraſmus ex deprauato Bedæ codice ſcripſit, cũ quinquaginta pollicem exteriore arcu inſtar Græcæ literæ ϱ incuruatum ad pal mam inclinabis. Sed iam ad huius numeri hieroglyphica veniamus. E

REMISSIO, VEL INDVLGENTIA.

ERat autem hic numerus remiſsioni & indulgentiæ conſecratus. In veteri e- nim lege quinquageſimo anno cuiuſq; obligationis remiſsio cõdonabatur: quippe ſi quis poſſeſsionem diſtraxiſſet, recipiebat: ſi liber in ſeruitutem incidiſ- ſet, libertatẽ aſſequebatũ: indulgentiã debitor accipiebat, exul in patriã redibat.

EFFOETVS.

PEr eos qui alterum à quinquageſimo vitæ annum exceſsiſſent, cur nonnulli effœto iam corpore, mentis quoque & ingenij debilitatem ſignificari dixe- rint, non ſat ſcio: niſi Ariſtotelis dicto freti ſint, qui Politicis ait, poſt annos LII ingenij vigorem euaneſcere. Vnde etiam Euripides Bacchis dixerit:

τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶ, νοῦν οὐκ ἔχει·

Cerno, ſenecta veſtra mentem non habet.

Atq; alius non minus dicax, ait: F

πολιὰ χρόνου μηνύσεις, οὐ φρονήσεως·

Cani indicant ætatem, haud prudentiam.

Sedenim ad hæc ampliſsimus erit alibi reſpondendi locus.

PLVRIMI.

ET hic quoq; numerus multitudinem ſignificat, quo libenter vtitur Maro:

Quinquaginta intus famulæ.

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Quam tamen & Simonides πεντηκοντακέφαλον appellauit, cùm Alcæus ἐννεακέφαλον dixerit, vti ſuperius meminimus. Vtcunque autem quinquagenarius numerus deſcribatur, ſpiritalis vitæ hieroglyphicum eſt, & animi eius qui diuinis inten- tus, ſublimia quæq; mente concipiat & contempletur, perinde ac duplicatus in cẽtenarium, negotioſam ſignificat. Quinquageſimo enim poſt reſurrectionem die Sancti ſpiritus afflatus aduenit. Et operum noſtrorum fructus vberrimi atq; pinguiſsimi, ad centenarium vſque numerum cumulantur, eorum inquam, qui vitæ integri, ſcelerumq; puri peregrinationis noſtræ curſum piè ſanctéq; per- egerunt. Hic verò numerus centenarius non ſine myſterio per quinquagin-

ta

A ta potius didrachmas, quàm per drachmas centum exprimitur in significato huiusmodi: sed quinquaginta bis ideo complectitur, quia nullum bonum, integrum & perfectum opus esse potest, absque ipsius Sancti spiritus ope auxilioq;. Ad similitudinem autem quandam gestus eiusmodi, qui quinquaginta præ se fert, factum putarim, vt Latini eius numeri notam L esse voluerint: quanquam non desint ingenia, quæ re super ea sic philosophētur, aut ratiocinentur potius. Numeri à punctis prius originem traxerunt, sed quia erant adeò exilia, puncta ipsa aliquantulum producere cœperunt ad instar vocalis mediæ, · : ⁝ ∷ ⁙ I. II. III. IIII. Sed si ita processissent, vt vsq; ad nouē lineolis totidem vnumquenq; numerum notarent, molestam & inconcinnam rationem fore suspicati sunt: ad compendia igitur animum verterunt, & pro quinario, ne quinque lineas facerent, vna signata, reliquas quatuor per obliquā vnam à tergo ductam, ⟍V, fecerunt. Mox vsui placuit, vt expeditior esset scribendi ratio, pro nota ea V vocalem quintam statuere, moxq; vsq; nouem vnitates eas addere, provt numerus quisq; postulabat. Ad denariū cùm venissent, quinq; duplicarunt, ita tamen vt secundum inuerterent, & subijcerent priori, vnamq; facerent notam per B decussationem. Tribus his notis processum est vsq; ad quadraginta & nouem. Visum est inde facere ad commoditatem, quam ex compendio aucupabantur, quinquaginta notandis, signū illud ex vna obliqua linea pro quatuor rectis & quinta adalligata surrigere, vt staret quæ pendebat in latus, quæ stabat in planum deijceretur. Ita ex L notata sunt quinquaginta. Ventum mox ad centena, quæ per primam eius nominis literam intelligi voluêre. Ad quingenta cùm venissent, rectam lineolam quæ iacebat in quinquaginta, in semicirculum adcuruatam surrexere in hunc modum, Ɒ. quam notam imperiti superiori capiti coniunxere, quartam Alphabeti literam arbitrati. Atq; hoc illud scilicē est, de quo facta mentio in millenarijs, quod à tergo quingentorum Ɒ ita applicitum ↀ, mille facit, & ita reliqua, vti suprà dictum.

QVINA MILLIA.

QVina verò millia, quo gestu L in læua, eodem in dextera composito figurantur.

C

SEXAGINTA.

SI verò pollicem eo gestu inclinatum, quo quinquaginta per se significat, toto indice circunducto diligenter à fronte præcingamus, sexaginta constituemus. Hinc errore fieri non potuisse dicit Apuleius, vt Æmilianus, contra cuius accusationem causam suam agit, sexaginta pro quadraginta protulerit, quia longè diuersus est vtriusq; numeri gestus.

VIDVITAS.

PEr numerum sanè sexagenarium, vti dicebamus, viduitatem veteres significabant, quòd mulier id ætatis nata haudquaquā amplius idonea est ad conceptum, propterea quòd ab eo annorum numero claudi vuluam philosophi naturæ contemplatores tradunt: ideoq; vlterius illi nubere nō licebat. cui legi plurimum nititur Æmilianus contra L. Apuleium. Si qua verò, quod aliquando accidisse ferunt, natu tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Quare Helisabetis conceptus grandæua ea ætate pro miraculo adducitur à diuino nuncio, vt virgini Deiparæ fidem faceret, posse Deum quæcunq; naturæ vim excedunt efficere. Sara etiam cùm à summo numine sibi iam nonagenariæ promitti conceptum audisset, risit, vtpote quæ id naturæ lege fieri minimè posse cogno-

ſcebat. Paulus quoq;, qui ſexagenarium numerum viduitati dicatum agnoſce- D bat, illi inquam viduitati, quæ viduitas eſt, caſtáq;, ſyncera & intaminata in ſolitudine perſeuerat, vbi probatã mulierem eligi mandat, quæ iunioribus præſit, Vidua, inquit, eligatur non minor LX annorum: ad eum vſq; numerum ſcilicet perfectionem in muliere deſignans. & quia eſt viro infirmior, non niſi ſexageſimum fructum colligit in diuinis literis. Ideo ſi ſe redemptura ſit mulier, Leuitico, didrachmas XXX offert, id eſt, fructum ſexagenarium. Eruditéq; admodũ D. Hieronymus cauſam, cur ſexagenarius numerus ad viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipſius hieroglyphicum ſe confert, in quo ſcilicet pollex à ſuperiore digito deprimatur, arctéq; cinctus ab eo, in quantis affligatur anguſtijs ipſa viduitas, oſtentet, quæ ita ſit vndecunq; cohibita. Mox illud addit ad conſolationem: Quanto ſcilicet maior eſt difficultas expertæ quondã voluptatis illecebris abſtinere, tanto maius propoſitum eſſe præmium.

LXX. ET SEPTENA MILLIA.

VT verò & reliquas tris decadas attingamus, ſeptuaginta exprimebantur, vt Bedas tradit, indice vt ſuprà circumducto, pollice verò ita exporrecto, E vt in medium indicis artum affigatur. Neq; aliud ſuper hoc numero myſticum adinueni. Idem geſtus in dextera, ſed non ex Bedæ ſententia, ſeptena millia computabat.

OCTOGINTA, ET OCTONA MILLIA.

INdex identidem circumflexus, pollexq; protentus, ita tamen vt eius vnguis extra medium indicis articulum prominens appareat, octogenarij numeri eſt hieroglyphicum in læua, in dextera octona millia ſignat.

ADORATIO.

QVi quidem geſtus ad os admotus, adorationis hieroglyphicum eſt: de quo Apuleius IIII. Metamorph. Et admouentes oribus ſuis dexteram, priore digito in erectum pollicem reſidente, vt ipſam prorſus deam Venerem religioſis adorationibus venerabantur.

NONAGINTA, ET NOVEM MILLIA. F

PEr inflexum autem læuæ indicem, ita vt eius vnguis ad radicem pollicis applicetur, pollex liber extet, qui ſuperiore numero, toto extremo articulo oppreſſus erat ab indice, nonagenarius exprimitur. In dextera geſtus idem, millia nouem. Ita cùm ad nouem & nonaginta peruentum eſt, manus omnis ita clauditur, vt pugnum faciat, pollice ſupereſtante, & ad medium infamis dorſum exporrecto. Qui ſi pugno ita includatur, vt cum vngue ſuo totus occultetur articulus, ſexaginta nouem adſtruet.

TACITVRNITAS.

SVpereſſet de myriadibus dicere, quæ per manum varijs geſtibus modò ad pectus, modò ad femur applicatam indicantur, de quo apud Plautum:

Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus foras.
Ecce autem auortit nixus læua in fœmore habet manum,
Dextera digitis rationem computat feriens femur.

Sed quoniam intentio noſtra fuit hieroglyphica cõquirere, non artem omnem numerandi tradere, & argumentum id non indiligenter à Beda explicatum, & iam

A iam in omnium manibus versatur, finem huic dictioni facturus, quo numero taciturnitatem Ægyptij soliti sint indicare, non est animus prætcrire. Erat is vtiq; M X C V: mille scilicet & nonaginta quinq;, qui partim dextera, partim læua designabatur. Mille, vti superius ostensum, dexteræ manus indice, ad primam sui pollicis suffraginem appresso, summoq; eiusdem articulo super indicis vngue inclinato. Quinq; verò & nonaginta, in læuę tribus inferioribus digitis, inflexo infami, anulari & auriculari porrectis, indicis autem vngue ad infimam pollicis suffraginem affixo. Causam verò cur eo numero taciturnitatem Aegyptij significarent, eam afferunt, quòd compertum est eo dierum numero, qui annos tris complectitur, nisi cœperit puer effari, linguam eius præpeditam esse, neq; vllam superesse spem vt amplius loquatur. Sunt qui Pythagoram triennale silentium dicāt hinc instituisse, vt naturæ species exprimeretur in discipulis, quos, vt tunc primùm natos, alendos educandosq; animi cibo suscepisset. Sed nos in taciturnitatis mentionem illapsi, eius demùm memores, ne hominem grauioribus occupatū studijs & disciplinis, in leues adeò nugas auocare videamur, dicti illius B sapientissimi, MANVM DE TABVLA, non frustra vulgati, memores, nihil vlterius super digito loquemur.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DN. D. HERCVLEM GONZAGAM CARD. MANTVANVM, QVA RATIONE LITERAE ET DIsciplinæ Hieroglyphicè significentur, ex sacris Ægyptiorum literis.

FVrnius tuus, Antistes illustrissime, vir planè probus, & disciplinis optimis pereruditus, cuius tu opera non solùm ad doctrinam, sed ad rerum tuarum etiam administrationem vteris, proximis hisce diebus cùm Romam aduenisset negocia tua curaturus, impendiò me rogauit, Leonem meum illum Aegyptiacum, quem olim Amplitudini tuæ dedicare cogitassem, sibi vidēdum traderem. Re-C spondi, fuisse quidem olim id consilij, sed pro re nata captum, quia scilicet clarissimus adolescens discipulus meus, Hippolytus Medices, quo tempore Florentiæ in honore erat, leænæ fœtū qui expectabatur in dies, ad Illustriss. Principem Fridericum fratrem germanum tuum mittere decreuerat, marem & fœminam orituros. Id enim frater ipse tuus propagandi seminij causa, maximè cupiebat. Ita volebam ego, dum leunculorū illud par splendidissimo fratri tuo oblatum in propatulo spectaretur, haberes & tu Leonem alterum interiorem, quem vnà cum eruditissimis, quos domi alis, amicis attrectares: multa enim insunt Leoni, quæ studiosorū omnium ingenia semper exercuerūt. Verùm accidit vt spem falleret leæna, quia vtranq; fœminam edidit, quare sublata mihi quoq; est mittendi Leonem meū occasio, quia neq; fœtura illa iam erat transmittenda, sine qua si meus venisset Leo, importunè accedere visus esset. Cœperam tamē cogitare, nunquid aliud inuenire possem, quod ad ingenij tui sublimitatē videretur accōmodatius, cùm opportunè de studijs tuis ex ipso eodē Furnio, quæ mihi mirificè placuerūt, intellexi. Aiebat enim te philosophiæ & diuinarū literarum lectionibus incumbere, maximè verò pietatis nostræ ignibus incensum, cogitationes omnes tuas ad eiusmodi disciplinā conuertisse: qui quidem nuncius mihi accidit iucundissimus: quandoquidē, si quid ego huiusmodi scribere instituissem, quod ad hoc ipsum, quod tibi adeò cordi est, argumentū facere videretur, sperabam me tibi rem longè iucundiorē effecturum. Erat verò mihi tunc præ manibus, De literis & disciplinis commentarium, quod ad expli-

canda Aegyptiorum, atqueadeò maiorum etiam nostrorum quædam super his mysteria conficiebam, quibus scilicet imaginibus, per hieroglyphica sacerdotes Aegyptij, per mystica mox verba veteres Hebræorum patres literas essent indicare soliti, quibus disciplinas, quibus denùm sapientiam ipsam figurassent. Interrogaui Furnium, an commentarium hoc, pro Leone missum, vlla tibi esset in parte placiturum. Legit, &, vt animo est egregiè candido, approbauit, suasitq́ vt omni summota contatione, libellum omnino mitterem. Cuius ego iudicio fretus, nam eum palati tui optimè callentem arbitrabar, quamprimùm per occupationes licuit commentarium absolui, tibiq́ statim, quicquid id esset, dedicaui. Videbis igitur Antistes honoratissime, quæ de literarum studijs, deq́ humana diuinaq́ disciplina vetustas illa sub rerum verborúmve quorundam inuolucris occultauerat, quòd peritissimi quiq́ inter se hoc velut ænigmatum genere vti consueuerunt. Et nisi me suscepti operis fallit amor, spero te consensum hunc multorum eruditorum, qui per huiusmodi sculpturas Aegyptiorum inuenta secuti sunt, aliqua cum voluptate suscepturum: tuumq́ tibi institutum tunc longè magis placiturum, cùm ex ijs, quæ sumus allaturi, nationum penè omnium sententiam, in eam quam sequeris studiorum rationem conuenire perspexeris. Sed anteaquàm ad illam deueniamus, de literis quædam simpliciter prius dicere necessarium est.

Apud Aegyptios sacerdotes librorum bibliothecarúmve facies iuncorum fasciculo, cui appensa esset sepia cribrumq́ illi subditum, hieroglyphicè signabantur. Et literatorum hominum memoriæ, vel marmore, vel ære conspicuæ, his ijsdem figuris insculpebantur: & quicquid ad eruditionis monumentum faceret, hoc elaboratum erat ornamento.

LITERAE AEGYPTIACAE.

EA verò species literas, præsertim Ægyptiacas, vt apud Horum est, significabat, propterea quòd & iunco illi, & atramento huiusmodi de sepia exempto scriptitabant, neq; ad hunc vsum alio vtebantur instrumento. Quod autem ad sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas significet, non apud Ægyptios tantùm, verùm & apud nostros quoq; habetur. Persius:

> *Tum queritur crassus calamo quòd pendeat humor,*
> *Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha.*

Atramentum sanè Græci σηπόττικον appellant. Sunt & alia pleraque sepiæ significata, sed ea inter pisces conuenientiori loco memorauimus. Cribrum verò sub sepia ponere ideo commenti sunt, quia ea prima sunt arma, quibus in pane conficiundo vtimur, atque id apud Ægyptios ex iunco contexi solitum: nam ὁλόσχοινος, quem soloiuncum appellare possumus, vtilissimus ad nassas marinas, vitiliumq; nexus elegantium. In Ægypto verò, vti Plinius tradit, cribrorum longitudinem implet. Admonebat autem ea cribri cælatura, ita iunco & sepiæ subiecta, eum qui victui necessaria comparasset, literis dare operam posse. Cui verò desit prouisæ frugis in annum copia, alij dedatur arti, aliam've sequatur industriam necesse esse. In hanc Ægyptiorum sententiam Simonides interrogatus, vtrum diuitiæ, an sapientia prius optari deberet, nescire se, respondit: id verò exploratum omnibus esse, sapientes diuitum fores frequentare. Opinionem tamen hanc interpretatione callida elusit Aristippus, qui à Dionysio illo suo interrogatus, vnde fieret, quòd philosophi diuitum limina tererent, non illi philosophorum: respondit, Quia philosophi norunt, quibus

A quibus egeant, illi autẽ minimè. Sed vt ad Ægypti mores reuertamur, illud constat, anteaquàm pollutionum contage contaminarentur, & à pristina caderent disciplina, primariã apud eos nobilitatem dignationemq́; eorum fuisse, qui literas callerent, cùm literis non nisi locupletes operam darent. Nam & Athenienses morem hunc ab Ægyptijs acceptũ aliquandiu seruauere, vt is primas in Republica partis obtineret, qui & eruditione & sapientia maximè præstaret. Et quantum ad institutionẽ attinet, Romani artes honestiores omnes, & quæ literarum ope comparantur, Liberales appellauerunt, quòd earum doctrina ad ingenuos spectaret. Hinc illud apud Terentiũ: Fac periculum in literis, fac in palæstra, in musicis. Quæ liberum scire æquum est, solertem dabo.

INSTITVTIO.

SAnè apud Ægyptios institutio, si quos habuimus codices, in dãno nõ sunt, SBO nuncupabatur, cuius interpretationem plerique ponunt, victus opulentus, vel ad necessitatem idoneus: id scilicet innuentes, literarum studia rem paratam sibi deposcere. Qua in sententia fuisse etiam Aristotelem ex eo manife-B stum est, quòd eum nullius rei egenum esse cupit, qui philosophiæ sit operam daturus. Et Zachariæ Chimios inter Hebræos nominatissimi dictum circumfertur: Si farinam habueris, legem capessere poteris: si legem assecutus fueris, farinæ non egebis. Legis enim appellatione, literas intelligũt Hebræi, & farinam pro frumento annonaq́; omni ponunt. Quod quidem cum eo quadrat, quòd Isidem, siue Cererem malis dicere, legum inuentricem fuisse memorant, cùm eadem fruges etiam humano generi commonstrarit, de qua loco suo plenius. Ad huiusmodi rem Aristotelis scomma est, quo reprehendere solitus est Athenienses, qui iam à pristinis moribus & studijs deciderent, cùm tamẽ se frumenti perinde ac legum inuentores fuisse gloriarentur, frumento quidem plurimùm, legibus verò minimùm vterentur. Sed enim magis facere ad Ægyptiorum sapientiam videtur, si quæ alij de corporis cibo, deq́; rerum opulentia intellexerũt, ad animi pastum, & doctrinæ fœcunditatem referamus, cum dubio procul illi per cribri signum ἱερογλυφικῶς institutionem interpretarentur. Nam & azymorum calathus, qui Leuitico ab Aarone & filijs eius offerendus erat, linguam, hoc est, C sermonem, vel eloquentiam potius diuini numinis significasse fertur. Sicut enim panis nutrimentum est corporis, sic & lex, & doctrina Dei, nutrimentum est animi. Cùm verò sæpe cibus pro doctrina positus sit, non apud Ægyptios solùm, sed apud nationes omnes quæ literis & disciplinis claræ habentur, cuiusnam sermo vel eloquẽtia pleniorem perfectiorem've doctrinam induxit, quàm is qui copiæ totius & perfectionis autor est? Ille ille cibus animi verus, ille pastus suauissimus, ille ferculum & lautissima doctrinæ totius mensa, super mel & fauum optatissima. Et huiusmodi sensu panes illi duo primitiarũ dicti, ex duabus decimis similæ fermẽtatæ, quos XXIII Leuit. offerri sibi iubet Dominus, nouo sacrificio legem & Euangelium indicant. Panes enim hi sunt fidelium animarum cibus. Quòd verò ex duabus similæ decimis conficiantur, admonet hæc geminata perfecti numeri designatio, condi eos ex doctrina, quæ perfectam in Christo diuinitatem, perfectamq́; humanitatem tradit: nec aliter coqui, nisi per huiusmodi doctrinam possunt. Sed ipse demum Dominus Assertor noster, hieroglyphicum hoc explicauit, cùm astuto dæmoni respondit, hominem non ali pane solo, verùm etiam quocunq́; verbo, quod ex diuini numinis ore procederet. Animaduertendum verò in diuinis literis per cibum ipsum modò pecuniã,

modò rem domeſticam, modò annonam genus omne intelligi: atq; omnes has locutiones identidem accipi pro doctrina: vt cùm præcipit Deus, ſimulac in terram Canaam ingreſsi fuerimus, eaq; & expiata, & ritè perpurgata fuerit, ne veteres incolas expellamus, ſed cohabitare nobiſcum permittamus, quin & pecunia noſtra eos ſubleuemus. Hieroſolymitanus Heſychius pecuniam hîc hieroglyphicè pro doctrina noſtra poſitam intelligit. LXX hîc Cibos ponunt, quod idem eſt cum fructibus & annona. Nam cùm aliquem à ſceleribus ad virtutem & bonos mores, ab impietate ad Dei cultum atq; timorem adductum, & in ditionem noſtram redactum inſpexerimus, eum, quia perditus fuerit, nequaquam abominabimur, ſed doctrina ſubleuabimus, & honeſti commercij, laudabilisq; conſuetudinis exemplo paſcere, educare, confirmareq; pernitemur. Miſſum facio fermentum in farinę ſata tria abſconditum, vbi Eucherius farinam pro ſcientia poſitam tradit. Quinetiam miſſos facio non modò panes, verùm & totam meſſem, & patentes campos in diuinis literis pro ſacrę doctrinæ hieroglyphico poſitos, de quibus idem Eucherius dictum ait: Et campi tui replebuntur vbertate, atq; de paſcuis idem. Vnum illud minimè prætericrim, quod vtili admodũ documento apud Maximum Tyrium habetur, ſermones ſimilitudinem ciborum gerere, ſicuti concentus odorum, cùm ea ſit ciborum natura plurimùm, vt fœcundiſsimè nutriant: odor aër ſit vaporatus, vt ſonus aër ictus, quorum vterque cùm in re tenuiſsima conſiſtat, aut nullam, aut minimam habeant paſcendi vim. Appetendas itaque monet epulas nutrientes, ſermones quippe de virtute, atqueadeò diuina in primis philoſophia: paruiq; ideo faciendam eloquentiam, eam inquam quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat vtilitatem: ſermonesq; illos eſſe potiores, qui animum rebus optimis cibi inſtar enutriant. Apud Abacunta Prophetam legas boues non adſiſtere ad præſepia. Boues Euthymius Iudæos intelligit hieroglyphicè poſitos, qui olim virtutis cultores fuerint: per præſepia, ſacros & diuinos libros, qui pabuli nihil eis in poſterum allaturi eſſent. Et Pſalmo LXIII, Super oues paſcuæ tuæ. Interpretes per paſcuæ vocabulum ſacram intelligunt lectionem, qua illi animum opiparè nutrire ſibi videntur, qui ex diuina lege viuunt. Ita nonnulli Pſalmo LXIX, Fiat menſa eorum in laqueum. Menſam eſſe volunt diuinę inſpirationis ſcripta, quę Iudæis implicationem mentis afferunt, non doctrinam. Idq; ſibi velle laqueum, in quem Propheta menſam huiuſmodi tranſmutari poſcit. Mox & tormentum addit, & multam, qua caſtigati ſunt ob deſtinationem ſuam: inde ſcandalum, propter priſtini ſtatus diuiſionem, totiusq; gentis diſsipationem. Denique vt à menſa demum ſaturi recedamus, Simandius Ægypti Rex bibliothecam inſcripſit, ANIMI ALIMENTVM, cùm id, quod cibus corpori, ſtudium literarum animo ſubminiſtret. Et noſter Tullius, Tuſculanis, vbi de Archimede loquitur: Eius mens, ait, rationibus agitandis exquirendisq; alebatur, cum oblectatione ſolertię, qui eſt vnus ſuauiſsimus paſtus animorum. Idem paſci ſe Fauſti bibliotheca alibi dicit. Alibi contemplationem, animi pabulum vocat. Alibi ſe vorare literas profitetur.

SACER SCRIBA.

VT verò cribrum etiam expediamus, ex eius hieroglyphico Ægyptij ſacrũ etiam ſcribam intelligi volebant: ea enim nuncupatione eos, qui futura præſagirent, appellabant, vti Prophetam Hebræi Videntem. Nam veluti cribrum

A brum vtilia ab invtilibus disiungit, ita per signa quędam sacerdotes illi mortem à vita discernebant. Et τὰ ἀπὸ κοσκίνου dici solitum de ijs, quæ vera compertaq́; viderentur. Sanè librum Horus apud Ægyptios fuisse tradit, qui Ambres nuncupabatur diuinationum plenus, ex quo præcipuè decumbentem ægrotum, vtrum victurus nec ne, an moriturus esset augurabantur: id'q; ex ægrotantis decubitu præcognoscebant. Nam & alij plura id genus obseruarūt, vti fimbriarum in lodice complicationes, aduenientes molestè ferre, eorum cōspectum auersari, obtutus solito toruiores, & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebræorum scriptis mentionē inuenias de libro quodam arcano, in quo scripta designataq́; essent omnia, quæ vniuerso mortaliū generi euentura sunt: adduntq́; eum & Adamo diuinitùs ostensum, atq; etiā Moysi: sed hæc illi supremi numinis aspiratione accidisse crediderim, oraculumq́; huiusmodi ob quandam docendi similitudinem, librum appellatum. Hinc sapientissimi viri Maronem volunt ad huius quasi libri formulam dixisse illa super posteritatis Æneiæ futuro successu:

B *At pater Anchises penitus conualle virenti*
Inclusas animas, superumq́; ad lumen ituras
Lustrabat, studio recolens, omnemq́; suorum
Fortè recensebat numerum, charosq́; nepotes,
Fataq́; fortunasq́; virûm, moresq́;, manusq́;.

Nam & Romani, dum à fando fatum dicunt, edicta decretaq́; huiusmodi, veluti relata in deorum acta, intelligere visi sunt.

PERFECTÆ VIR SAPIENTIÆ.

ALij dicunt per cribrum consummatum virum significari, sapientem quippe, qui de diuinis humanisq́; rebus sciat appositè disputare, quòd veluti eius instrumenti munus est apludas à frumento secernere, ita doctrina, rerumq́; vsus & experiētia faciat, vt bonum à malo, rectum à curuo discernamus: vt meritò à Marone dictum sit, Mystica vannus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Antisthenis dicterium, absurdum esse lolium à tritico non repurgare: hoc est, invtiC les ciues non secernere ab vtilibus, milites ignauos à strenuis: quod dictum alibi latius interpretati sumus. Apud Galenum prouerbiū est, Stulti ad cribrum, cùm illi notantur, qui rem, aut negocium, quod vires exuperat, aggrediuntur. Nō enim stultorum est naturæ secreta inuestigare. Quamvis alij putant id ideo dictum, quia si Thessali velit errores omnes corrigere, vel dictione prosequi, numero superatus in scomma prouerbij decidat, quod est, Stulti ad cribrum: hoc est, Stultorū conatum esse velle singula totius cribri foramina obturare. Apud nostros D. Ioannes Præcursor, doctrinam cœlestem summam sapientiam in Christo præmonstraturus, in hanc sententiam clamat: Ventilabrum in eius est manu (sunt qui cribrū, eadem omnino sententia transtulerint) arcam itaq; suam purgabit, vt quæ nullius sunt fructus, à fructuoso discernat, triticumq́; in horreum condet, paleas verò igni exuret inextinguibili. Cuius mysterij significatum, ne nos morosi simus, latè explicatur ab Adamantio, capite in Lucam tertio, homilia XXVI.

TERMINVS, METAVE.

PEr idem quod superius posuimus hieroglyphicū, terminū etiam metam've significari proditum, propterea quòd is qui strenuè decurso spatio profece-

rit in literis, ad tranquillum iam vitæ portum applicuerit, cumq́ꝫ scias posse de- mùm habere suæ vitæ modum, neqꝫ hallucinari amplius in ijs, quæ mortalium generi accidunt mala. Ita is omnium quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur, cognitionem assecutus est, vt vndecunque prudentissimus effectus, neqꝫ secundis intumescat insolenter, neque aduersis perturbetur: in vtranqꝫ verò fortunam ita se compararit, vt æquum & insuperabilem ad omnes casus animum præ se ferat. D

HVMANÆ DISCIPLINÆ.

A Cribro ad panificia deuenire, non admodum importunum fuerit. In panificijs autem fermentum non vltimum habet locum. Id in sacris literis multa significat: sed nos id quod ad rem, quæ præ manibus est, facit, interim desumemus. Aiunt verò fermentum inter alia symbola humanas iam disciplinas indicare. Scientiarum siquidem, vt plerique diuidunt, nonnullæ humanæ, nonnullæ diuinæ perhibentur. Humanæ sunt, quæ sermonis variationi subijciuntur: vnde vulgò etiam humanitatis studia dicuntur. Diuinæ, quæ perpetuo constantiq́ꝫ tenore quodam perseuerant, eodemq́ꝫ semper habent modo, atqꝫ parte hac ipsam referunt diuinitatem. Quod enim semel iustum est (de perfecto loquor) semper iustum est. Qui semel calefacit ignis, calefacere nunquam desinit, dum ignis est. Neque diuina deficit prouidentia, neqꝫ perpetua mundi gubernatio. Ita Moralis, Physica, & Theologia, cum diuinitate consentiunt. Humanas autem disciplinas appellabant, Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Atque hoc illud est, vt sentit Origenes, quòd fermentum in sacrificia non admittitur. Per fermentum enim, vti dicebamus, Theologi humanas has intelligũt disciplinas, quarum quidem vis & materia in locutionibus ipsis omnino consistit. Accedunt tamen ad ministerium, quia sermo purus, quem docet Grammatica, eloquentiæ splendor, vis atque copia, quam per Rhetoricam assequimur, & disputandi ratio, quam indicat Dialectica, ministri sunt omnium scientiarum. E

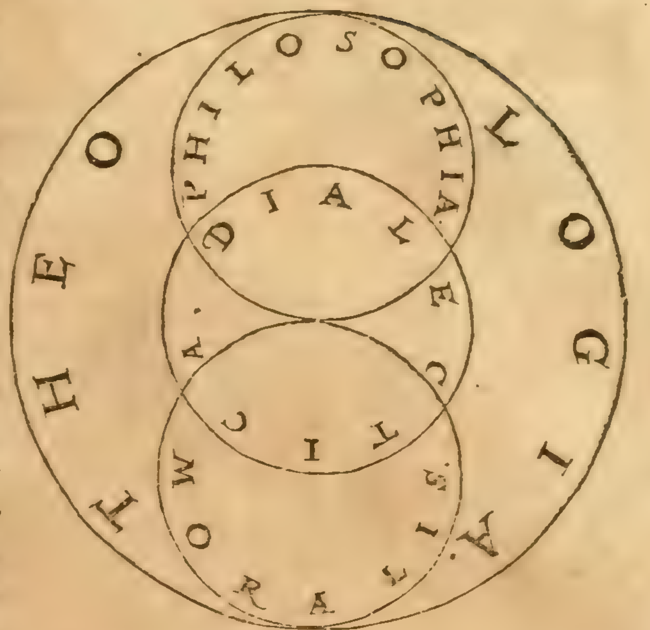
DIVINÆ DISCIPLINÆ.

QVo igitur hieroglyphico humaniora studia significentur, expositũ est: superest de diuinis, quibus ea signis hieroglyphicisq́ꝫ figurarentur, explicare. Diuina verò quod primum sibi signum poscant, nisi quod ipsam indicat diuinitatem? cuius circulus est hieroglyphicum, vti latius in figurarum mathematicarum commentario disseruimus: nempe quòd in ea figura neqꝫ principium, neqꝫ finem inuenire sit, quod æternitatis est propriũ. Cuiusce rei ratione habita, Ægyptij Deum ex circuli figura i[illegible]gebant. Persæ verò cùm Iouem cœli circulum dicerent, sacrificia illi se facere putabant, vbi celsissimam speculam conscendissent, Iouemq́ꝫ cœli circulum nuncupassent: & quæ multa eo loco tractauimus, hîc ad repetendum minimè necessaria. F

ENCYCLOPÆDIA.

NOn temerè igitur Ægypti sapientes, Græciq́ꝫ antiquiores, qui priusquam sophismata mortalium mentes implicuissent, simplicius ac fortè melius philosophabãtur, quarundam disciplinarum complexum Encyclopædiam vocauerunt, nempe quòd per circulorum quorundam colligationem inter se copulatæ, ab ampliori quodam circulo complecterentur, cuius nomen est Theologia, intra quem tres alij circuli centris & circumferentijs adeò inuicem com-

plicit



A plicit designabantur, vt vnius centrum alterius principium & circumferẽtia esset, in hunc scilicet modum: per illos quidem interius ductos, alia quadam ratione quàm superius dictum sit ex Origene, humanas disciplinas indicantes, quæ moribus, ratione rerum, quæ naturæ vi, instituta, considerata, examinataq́ꝫ, mortalium mentibus insedere: per illum verò qui latiori ambitu expatiatus, reliquorum centra & circumferentias in semetipsum amplectitur, diuinam ostendebant. Verùm eadem hæc Leuitico intelliguntur ex ornatu Pontificio, qui totus est hieroglyphicus: ibi enim Pontifex humeros primùm præcingi iubetur, hoc est, moribus optimis atque castigatissimis ornari, praua scilicet opera cohibendo: mox logium assumere, quod dubio procul rationis intelligentiam suscipiendam indicat: inde quam vocant manifestationem, quæ quidem rerum est disciplina videlicet philosophia, per quam naturæ secreta omnia peruestigamus, & veluti cerberum quendam ex imis penetralibus extractum in lucem exponimus: quarto loco veritatem, quæ dubio procul ipsa est Theologia. Obseruat verò Cyrillus ordinem in ornamentis his assignandis: quoniam non prius de ratione verborum disputare debemus, quàm mores composuerimus, ne nos malè imbuti animi prauitas à recto diuertat, & vero cognoscendo minus idoneos reddat: neque rerum cognitionem prius aggrediendam, quàm sermonum rationem prius intellexerimus: neq; Deum & cœlestia contemplari posse nos manifestum, priusquàm per mores, per rationem, per rerum cognitionem, quosdam veluti gradus, per quos ad veritatem in sublimi considentem erigi possimus, nobis præparauerimus. Vt verò alij rem copiosius tradidere, moralem in primis discere debemus, quæ in humanę degendæ vitæ ratione modoq́ꝫ occupata est, effrænis quippe excursionibus iræ, animisq́ꝫ contundendis, sordibusq́ꝫ omnibus excutiendis, quando memorabile illud in diuinis literis dictum, in malignum animum non intrare spiritum sapientiæ. Neque enim polluti, qui scilicet morali disciplina minus instituti essent, in tabernaculum admittebantur apud Mosem, sed cum plebe sub dio habitabant, sese interim expiantes. Præcipuè verò hoc præstare possunt oratoria & poëtica facultates, cùm Oratoris sit proprium, bonum esse virum, & Poëtica omnis laus & exemplar virtutis habeatur, vt Magnus Basilius inquit. Sed hæc dicimus ad eos, qui sunt adeò imbecilli, vt diuinorum voluminum pondera sustinere nequeant, ideóq́ꝫ validiorem cibum omnem auersantur, quare modò per fabulas, modò per historiarum exempla deducendi sunt. Quòd si eueniat vt tandem ablactati firmitatem à Deo, & à fide consequantur, tunc ordeacei quinque panes, quinque scilicet Mosaicæ, diceret Cyrillus, institutionis libri gustu asperiores, & pisces duo pro pulmentario, hoc est, Euangelica & Apostolica disciplina, pabuli longè suauioris, satis supérque futuri sunt ad omne bene instituti animi

robur confirmandum. Quamvis non desint, vt varia sunt mortalium ingenia, D qui partem hanc de moribus (hoc κατὰ πάρεργον afferemus) è disciplinarũ choro summoueant, tum quòd mores ad cuiusque populi libitum cõponantur, exemploq; potius & vsu ipso, quàm ratione vigescant: tum quòd non eadẽ apud omnes iustitia, neq; fortitudo, neque vllum ferè virtutis genus, quod non alibi vitium, alibi virtus existimetur, constareq; prorsus id in opinionibus incolarum. Nam quòd apud Athenienses iustissima omnium est lex Pelargica, de parentum senecta renutriẽda, qua etiam apud Lacedæmonios nihil sanctius: apud Chios honestissimum atq; sanctissimum habitum est, eos qui sexagesimum ætatis annum implessent, trucidandos inter se publicè committere: quod moris in Iulide Co insulæ vrbe Menander fuisse notat, vt apud Stephanum, de quo plenius in Ciconiæ cõmentario. Quodq; in huiusmodi dissimilitudinis sentẽtiam in Institutis Theophili Græcè legi, Athenienses aduenas & hospites omni officij genere prosequebantur, apud se permanere adhortabantur, ciuitate donabant, ad honores & Reipublicæ participatum cooptabant. Lacedæmonij contrà aduenas non admittebant, hospites vnius tantum noctis mora receptos, vr- E be mox eijciebant. Vnde quod Paulus Iurisconsultus ait de candelabro argenteo in argento relatum, ideoq; pro argento, nõ autem pro supellectili habitum, indicat nihil aliud esse quàm humanum placitum, totamq; Iurisprudentiam in sola deniq; hominum voluntate consistere roborariq;.

DIALECTICA.

SEd rem nos nostram prosequamur. Addiscenda statim à morali postmodũ est rationalis disciplina, quam ipsam Dialecticen, hoc est, sermocinatricem vocant, quæ rationis turbas inter orationis pugnacitates captionesq; anxiè tumultuantes pacificè componat, & clara nitidaq; syllogismi serenitate tranquillet. Nam etsi mores Mosaici composuerant, essentq; in sanctuarium recepti, sacra tamen nondum attrectabant, nisi prius dialectico famulatu seduli Leuitæ sacris ministrarent.

NATVRALIS PHILOSOPHIA.

NAturalem inde philosophiam aggrediebantur, quæ de mundo, aut de ijs F quæ sunt in mundo, quærit. Hæc autem disciplina opiniones, lites & dissidia, quæ inquietum hinc inde animum vexant, distrahunt, lacerantq;, molliter sopit atque componit, vt ita demùm ad sacra admissi, nunc superioris regiæ multicolorem, id est, sidereum aureum ornatum, nunc cœleste candelabrum septem luminibus distinctum, nunc pellicea elementa in philosophiæ sacerdotio contemplemur.

THEOLOGIA.

POstremò Theologia est amplectenda, quę, vti dictũ est, omnes amplectitur disciplinas, cuius munus est solidam præstare pacem, quam neq; mores humanę fragilitatis sanctissimè quantumlibet instituti, neq; colloquiorum curiosa cognitio, neq; naturæ totius peruestigatio præstare potuerunt. Tunc verò pax hæc firmissimo nobiscũ est fœdere sancita, cùm motus omnino nullus aduersus rationis imperium discessionem vllam meditatur, cùm omnia cogitationũ nostrarum dissidia composita sunt, sopiti sensuum impetus, discussa oppressaq; penitùs cupiditatum coniuratio. Hæc illa est Pythagoreorum amicitia, quã totius philosophiæ finem autumant. Hæc nos in templi adyta & adducit & recipit, vbi

A vbi nullo imaginis intercedente velo, diuinitatis gloria perfruamur. Per scalarū itaq; gradus philosophantes, à centro ad centrum omnia peruadentes, & quæcunq; sunt in vnum contrahentes, nunc vnum quasi Osirin, admirandus diceret Picus, in frusta plurima vi Titanica discerpētes, ire pergamus, donec in sinu patris, qui supra scalas est, tandem quiescentes, Theologica felicitate consummemur, indiuiduaq; mox copula complexu've non modò Deo conciliemur, sed admirabili quodam modo vnum penitùs euadamus. Vt verò quædam à Pici sententia non aliena subiungamus, à quatuor his doctrinæ partibus circumdari Deum, Maximus Tyrius mihi videtur intelligere. Circundatur autem is, qui coràm, retrò, ad dexteram, atq; ad sinistram, aliquos habet circumfusos. Eorum verò qui Deum circundare videntur, illi retrò esse dicuntur, qui per virtutem illam, quæ ad actiones pertinet, Deum sequi persistunt. Ea verò plurimum in moribus sita est. Dedit autem is exemplum nobis, vt quæ ipse egerit imitemur. Ad sinistram illi constitui videntur, qui naturalem secuti philosophiam, vsum eius in spiritualem dirigunt intellectum, perq; inferiorem indaginem, ad superiorū B cognitionem peruenire connituntur. Ad dexteram illi esse intelliguntur, qui sublimium, & à materia separatarum, humanumq; visum excedentium, rerum scientiam perscrutātur. Coram deniq; Deo eos esse dicimus, qui ob immensum diuinæ pulchritudinis amorem digni effecti sunt, vt Dei ipsius conspectu perpetuo perfruantur, facieq; quodammodo in faciem intenta, veræ felicitatis participes facti, dij quoq; & ipsi fieri mereantur. Ea enim perfecti tetrade, vt Pythagoræ vocabulum interim vsurpem, riteq; instituti, animam vndecunq; puram, sanctam & immaculatam Deo videntur asserere: atq; ita mente optima, manifestissima scientia, opinione firmissima, sensuq; absolutissimo prædīti, soli hominum super hominem euecti, terq; quaterq; beati efficiuntur.

TRIAS.

QVatuor itaq; circulis huiusmodi describitur institutio, in quatuor ipsa diuisa partis. Sed enim Salomon, qui diuino afflante spiritu disciplinarum ordinem primus excogitauit, quem plerique Græcorum sapientes, qui eius inuenta sibi vendicant, non temerè secuti sunt, tris tantummodo totius disci-C plinæ partes agnoscit, moralem, naturalem, & contemplatiuam: quas per tria identidem volumina pertractauit, Prouerbia, Ecclesiastem, & Canticorum canticum: mores vtique per Prouerbiorum præcepta docens, naturam rerum per Ecclesiastem, per Canticum autem speculationem. Neque enim Logicen distinctam ab his portionem arbitratus est, quæ in vnaquaque disciplina per se ipsa conseritur, & instar staminis ad firmitatem contexta, cuiuscunque subtegminis laborem admittit, siue pexum, siue plumatile, siue beluatum opus intexere volueris. Nam cùm institutio omnis per sermonem fiat, quomodo quispiam probabilem sermonem suum efficiat, nisi ita loquatur, vt ipsius rei quæ in promptu est ratio, verisimilitudo, ipsa denique veritas deposcere videatur? Vnumquenq; igitur sermonem dirigit Dialectica. His similia videntur quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Iacob habentur in sacris literis. Nam quod Abraham vbiq; locorum se morigerum & obsequentem Deo præbuerit, moralem innuit. Isaac dum scientiæ puteos fodit, profundaq; & abdita quæq; rimatur, naturæ indicat philosophiam. Cōtemplationis verò munus Iacob ostendit, tum ex ipso nomine, quòd Israël ob diuinorum contemplationem appellatus fuit; nam mentem quæ Deum intueatur, nomen id significat: tum ob inspe-

ćta cœli caſtra Dei ſedes, & angelorũ vias, ſcalas quippe à terris in cœlum vſq; D ſurrectas, de quibus in hanc omnes ſententiam tam Hebræi, quàm Græci, Latiniq; Theologi plurima diſputarũt. Quinetiam ipſa elementorum natura quandam iſtiuſmodi inſtitutionis figuram oſtendere videtur, terra ſcilicet vnà cum aqua, inde aër & æther, quorum mutuus complexus certos in diſciplinis gradus cõſtituere perhibetur: terra quippe, & illi applicitus humor, magiſtram morum hiſtoriam, in his enim mundi partibus res geſtæ continentur: atq; illę vel priuatæ, vel publicæ, vnde œconomia, atq; politica, ex eorum qui ſapientiores habiti ſunt, exemplo deſcribuntur. Facit verò hiſtoria hæc ad inſtitutionem, quoniam exempla ipſa per euentus varios aut hortantur ad imitandum, ſi præclara ſint: aut abſterrent à perperàm factis, ſi malè tractata malè ceciderint. Hoc verò amplius, aquæ varijs ventorum flatibus agitatæ, mores in humana natura varios & inconſtantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & conſiliorum tempeſtatibus obuiam ituri ſimus, per orationis fluxum inſtitutio moralis edocebit: atq; pars hæc illa eſt, quam Ethicen Græci dicunt, quam vnuſquiſque hominum debet ſecum diligenter examinare, inde ſibi, & ſuis, & patriæ, & vni- E uerſo demùm mortalium generi profuturus. Terræ pariter atq; humori vndequaq; circunfuſus eſt aër, atq; vnà cum duabus quę ſimul adhæreſcũt partibus, naſcentium omnium atq; morientium naturas amplectitur: atq; ita aër naturalis indicium eſt ſcientiæ. Extra hæc omnia quæ variationi ſunt obnoxia, æthereus ille ardor igneus eſt, in empyreum vſq; cœlum, vt multorum ſapientium eſt opinio, diffuſus, quæ quidem eſt naturæ diuinæ cõtemplatio, quam Græci theologiam nominant, vltra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem diuiſione Dialectica non immeritò præterita eſt, cùm ea minimè particularis ſcientia eſſe videatur, ſed tanquã ſpiritus harum vnicuiq; partium inſita, coalita've: per eam enim hiſtoriã ſcribimus veriſimilem, per eam morum rationes varias edocemus, per eam naturę vim perſcrutamur, per eam demùm ipſam diuinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, vti ſuperius dictum, etiam illi qui diſciplinas ad elementorum ſimilitudines diuiſerunt, dialecticam, vtpote quæ cuiuſlibet inſtitutionis miniſtra ſit, in partem non admiſere.

F

DE IIS QVÆ PER COELVM RORE PLVVIVM *& aliquot aquarum genera ſignificantur.*

AEgyptij quidem de diſciplinis hoc modo in vniuerſum diſſerere conſueuerunt. Quatuor verò illas, Arithmeticã per ſurrectos digitos, Geometriam per arundinem, Muſicam per dentes IIII lingua percuſſos, Aſtrologiam per maculoſam hinnuli pellem, & figuras alias indicatas, nunc omittimus, quòd alijs ea cõmentarijs ſunt à nobis explicata. Atq; vt ſuſceptum ſemel negotiũ peragamus, quamvis alia nunc circumacti via, eandem tamen metam contingere procurabimus. Theologi ſiquidem noſtri cùm antiqua Ægyptiorũ dictata conſpexiſſent, qui cœlum imbre rorulento liquidum in doctrinæ ſignificatum pingere inſtituiſſent, Moſemq; ex ea quam adoleſcens in Ægypto didicerat lingua, figuris huiuſmodi paſsim vſum animaduerterent, ea multa quæ de pluuijs, de fontibus, de fluminibus, de mari, deq; aquis reliquis paſsim in diuinis literis reperiuntur, ad huiuſmodi vetuſtatis exemplum interpretati ſunt: quorum ego commentationes proſequutus, aquarum de doctrina ſignificationes poſt Ægyptiacas illas explicare congruum exiſtimaui.

INSTI-

INSTITVTIO.

VTi igitur profati sumus, cœlum Ægyptij rore pluuium cùm pinxissent, disciplinam institutionisq; laborem & operam intelligebant: mira etenim est vtriusq; rei similitudo. Nam veluti ros in herbas, frutices, plantasq; omnes decidens, ea omnia quæcunq; molliri apta sunt, humectat, pascit, & liberaliter educat: contrà verò in ijs quæ natura proprietateq; sua obturata, dura, solida atque repugnantia fuerint, proficere nihil quicquam potest: ita in hominibus erudiendis instituendisq; euenit, quorum ij qui prompto, acuto, & docili sunt ingenio, minimo negotio erudiuntur: cõtrà verò si plumbeum & obtusum, atq; honestis artibus & disciplinis auersum, instituere aggrediaris, nihil prorsus efficias: inuita siquidem Minerua nihil rectè fieri, dici've potest, vt apud Horatium. Ita demum disciplina contumacem nacta naturam, frustra omnino laborabit: sed idonei fundi compos, lætissimæ frugis opulentia lętabitur. Sanè Pindarus eius rei, quæ plurimùm ad fœcunditatem faciat, ratione habita, irrigationi similem esse laudationem dixit. Nam quemadmodum illa plantarum vim auget, & vt lætius proueniant efficit, ita virtus dignis poëtarum scriptis commendata mirificũ suscipit incrementum: laudatam enim virtutem gliscere vulgò etiam dictitatum: contrà verò loca quæ aquarum beneficia non suscipiunt, plurimùm infœcunda sunt. Et diuinæ literæ vbi agri cuiuspiam sterilitatem, desertaq; & inhospita tesqua notare volunt, inaquosum dicunt, vt Psalmo LXXVII, Exacerbauerũt altissimum in inaquoso. eodemq; modo sæpius. Quod verò facit ad doctrinæ sapientiæ've significatum, in ijsdem literis cùm Psalmographus desiturum in aduentu Christi promptuariũ illud vaticinationis donum præuideret, neq; diuinationem ipsam quicquam amplius producturam, Psal. CVI, terram frugiferã in salsuginem vertendam oraculo haudquaquam vano præsagiuit. Marina autem aqua ἀτρυγετὴς Homero dicitur, quòd nullum ex ea fructũ possis decerpere, propterea quòd adeò est salsuginosa.

DOCTRINA GENTIVM.

EIusdem salsedinis atq; amaritudinis causa, marina aqua doctrinam gentium significabat, propterea quòd sine fructu esset, & propter rerum quæ sacris eiusmodi adhibebantur amaritudinem, intractabilis, dum neq; quidem humanis hostijs abstinebant, & alia dictu fœda faciebant, scelcraq; ac turpitudinem omnem dijs etiam suis adscribebãt, quorum exemplo lasciuire, & mollia quæq; sectari mortales sibi permitterent. Tot pręterea deorum marinorum lusus nihil aliud sunt, quàm mera lasciuia, profanis quippe & impuris ea dulcis & delectabilis, pijs verò syncerisq; inuisa & amarissima. Fortè autem Herculis columnæ in habitabilis terræ finibus erectæ, virtuti documento sunt, nõ esse à duris terræ laboribus ad vndarum mollitiem atq; lasciuiam dilabendũ. In has autem aquas Abacûs Propheta armentum à Deo inducendum canit, accessurum quippe cultum, & polituram: hoc est, Apostolos per omnem terrarũ orbem profecturos, qui omnia commitigarent, mansuefacerent, & habitabilia frugiferaq; redderẽt, amaritudine omni dulcium aquarum corriuio delinita.

DOCTRINA COELESTIS.

PIndarus plerisq; locis hieroglyphico vtitur hoc dicẽdi genere, vt cùm canit, χαρίτων ἄρδοντι καλλίστᾳ δρόσῳ, hoc est, optimo pulcherrimo've Gratiarum rore irrigant: id quod odarum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, vt deniq; per rorem eloquentiæ lepôrem intelligamus. Sed quid egemus Pindaro, cùm Mosem audimus cœlum ad audienda quæ loquitur, ac terram etiam ip-

ſam inuitantem, doctrinamq́ʒ ſuam vti pluuiam concreſcere augurantem, eloquium vti rorem pluere meditantem, eſſeq́ʒ quaſi imbrem & ſtillicidia ſuper herbam & gramina, quæ manifeſta ſunt doctrinæ cœleſtis ſymbola? Quin & Angelici chori aquæ vocabulo deſignantur, vt Pſalmo: Et aquæ quæ ſuper cœlos ſunt laudent nomen Domini. Vnuſquiſq́ʒ autem Prophetarum ſimulac os adaperuit, terram irrigat vniuerſam, hoc eſt, vt interpretatur Adamantius, diſciplinam in aures & in corda hominũ infundit. Dauides autem noſter per lignũ propter aquarum fluenta plantatum, fœtiferum & opportuno prouentu lętum reddi hominem intelligit, qui diuina præcepta ſuſceperit, quibus ingenia non aliter quàm plantæ aquis irrigantur. Sanè Moyſi diuinitùs ab aqua nomẽ inditum facilè crediderim, qui vberrima diuinarum humanarumq́ʒ rerum omnium doctrina mortale genus in æterna eſſet ſecula inſtituturus: moys enim Ægyptijs aqua dicitur: quamvis euentus nomini cauſam dederit, quòd à Thamura Pharaonis filia ex profluente, in quem à parentibus acerbiſsimi edicti regij metu proiectus erat, diuinæ ita prouidentiæ commendatus, in ciſtula iacens exemptus eſſet. Antiquitas demùm tota diſciplinam aquis cõparauit: hinc Pegaſeus, hinc Caſtalius fons, hinc vndæ Cephiſides, hinc Permeſſus, Iliſſus, Termeſſusq́ʒ fluuij, totaq́ʒ, vt ſemel dicam, Aonia aquis irrigua: vnde, vt fit in fabulis, non tamen inanibus,

Vatum Pierijs ora rigantur aquis.

Apud Virgilium cùm Damœtas & Menalcas ingenij & artis doctrinæq́ʒ ſuæ periculum alternis cantando feciſſent, Palæmon vtriuſq́ʒ virtute commendata, demum ait:

Claudite iam riuos pueri, ſat prata biberunt.

Muſicam porrò Pindari cõmentatores ex aqua fieri autumãt. Et Varro tris Muſas ponit, vnam quæ mera tantum voce conſiſtat: alteram, quam aëris icti ſonus efficit: tertiam, quæ ex aquæ motu naſcitur. Hinc percuſſa iuuant fluctu littora: hinc dulce etiam petra riuus qui ſtillat ab alta, vt Theocritianũ illud imitemur: ἅδιον ὦ ποιμὰν τὸ τεὸν μέλος, ἢ τὸ καταχὲς τῆν' ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ. Cùm verò tam noſtri quàm Ægyptij pluuias plurimùm in doctrinæ cœleſtis ſignificatum acceperint, cauſa ea eſſe videatur, quòd imbres longè fœcundiores aquis alijs eſſe, magisq́ʒ nutrire, & celerius confici experimento compertum eſt. Hinc Heſiodus, Theogonia, fœcundũ cœlum dixit, propterea quòd, vt interpretes eius aiunt, & Virgilius affirmat, Plurimus vt cœlo deſcendit Iuppiter imbri, omnia terra naſcentia fœcundantur. Hinc Menander:

ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, *Amore tellus imbrium peruritur.*

Eodem modo doctrina ea quæ cœlitùs inſtillatur, longè fœcundior eſt, quàm quæ ab hominũ opinionibus emanauit. Huiuſmodi autem imbribus affluenter omnes alluimur, quicunq́ʒ Chriſtianã ſequimur inſtitutionem, ex quo tempore ſuper Hebræos decidere olim deſiere: quod non temerè præmonſtratũ libro Iudicum eo loco legimus, vbi Gedeon Ephraimita, qui & Hierobaal, Madianitarum Amalechitarumq́ʒ & Arabũ viribus Iſraëlitas omnes opprimẽtibus, ſignũ petijt à cœleſti numine, quo ſe populũq́ʒ adhortaretur ad virile aliquod facinus aggrediendum, & ſe ſuosq́ʒ de montiũ ſolitudine liberaret, in quibus, patrijs expulſi finibus, extorrẽ vitã rerum omniũ inopia laborantes agitabant: excitatus itaq́ʒ Gedeon oraculo minimè cõtemnẽdo, cui tamẽ haud facilè fidẽ adhibuerat, ob ita acciſas res, vt facile eſſet omnia deſperare: Sequar te, inquit, ſanctiſsime,

tuæ

A tuæ erga nos propensæ voluntatis signũ id assecutus, si ros scilicet ceciderit super lanę vellus in area stratum, & terra circùm arida perstiterit: id quod vti petierat, factum est. Subiecit mox Gedeon attestatum: Si ros, inquiens, super terram deciderit, eaq́; tantũ aspersa, stratũ vellus minimè madefecerit: cui petitioni Deus cùm iterum annuisset, plenus animis negotium aggressus victoriam est felicissimam consecutus. Hîc, vt interpretantur sapientes, vellus lanæ populum indicat Israëliticum, terra verò Gentes reliquas eius eo tempore pietatis ignaras. Qui verò ros cœlitùs decidit, Dei doctrinam ostendit, quæ prius Israëlitis diuinitùs indulta est: hos enim solos ros diuinæ legis prius irrigabat: reliquus autem terrarum orbis nulla istiusmodi humoris gutta madefactus, arida prorsus siccitate laborabat. Postea verò quàm secundum accidit postulatum, aruit vellus, terra irrorata est: Hebræis quippe adempta est Prophetarum pluuia, nobis verò per Christi doctrinam diuini eloquij fontes adaperti. Tale aliquid tangit Chrysostomus Psalmo LXXI: sed rem copiose tradit Adamantius. Eodem modo Tertullianus etiam interpretatur locum illum, Et mandatum est nubibus ne plue-

B rent imbrem super vineam Soreth, hoc est, cœlestibus beneficijs ne prouenirẽt in Israëlis domum: subtractis enim charismatum roribus, lex & Prophetæ cessauerunt, neq; vltra Ioannem processerunt. Quod verò ad gentes facit, assentitur huic sententiæ Cyprianus, qui prænunciasse Deum per Prophetam ait, apud gentes in locis quæ inaquosa prius fuissent, flumina postmodum redundatura: & Christum ait, vt doceret, ostenderetq; futurum vt populus gentium succederet, & in locum quem Iudæi perdidissent, merito fidei perueniret, de aqua vinũ fecisse, vt ad Christi quippe & Ecclesiæ nuptias Iudæis, qui fuerant inuitati, venire cessantibus, euenturum ostenderet, qualiter non temerè, neque contanter plebs gentium è plateis & triuijs, vt se quisq; obtulerat, conuocata conflueret & conueniret: vinea enim Domini sabaoth domus erat Israël. In eandem significationem aquam vino instillare institutum sacrificio nostro, quæ modico temporis momento vinum fiat, vt receptos ad nos populos sentire & facere nobiscum intelligamus. Quamvis longè sublimiore significato, preces quę huiusmodi mysterio adhibentur, humanam naturam indicent aggregari ad diuinam, vti diui-

C na humanam ad se traxit. Hinc Irenęus de Ebionitis loquens, qui vnionem Deĩ & hominis non recipiebãt: Reprobant, inquit, hi commistionem vini cœlestis, & sola aqua secularis esse volunt. Alio tamen modo sententiaq́; longè sciore aquam vino mixtam aiunt ab Esaia, Caupones tui miscent vinum aqua, vt id scilicet innueret, quòd austero amarioriq; Dei præcepto iam tum Iudæi illi seniores aquæ dilutionem immiscere cœpissent, multaq́; laxare, & in commodum suum indulgere sibi, legem adulterantes, cùm alioquin legem obseruare fingerent, & quæ minimi momenti essent, religiosissimè custodirent, quod eis pluribus locis obiectum est à Domino: vt de menthæ decimatione, & cameli deuoratu. tum illud apertissimè: Quare vos transgredimini præceptum Dei propter traditionem vestram? Nam, vt inquit Irenæus, nõ solùm per præuaricationem frustrati sunt legem Dei, miscentes vinum aqua, sed & suam legem contrariam statuerunt, quæ Pharisaica vocabatur, in qua quædam quidem auferebãt, quædam verò addebant, & ex libidine sua interpretabantur, & vt ait Esaias, & Psalmographus subscribit, labijs Deum honorabant, cor autem eorum à Deo procul aberat, eumq́; frustra colebant, cùm doctrinas & præcepta hominum edocerent.

AQVÆ RELIQVÆ. D

QVoniam verò varia admodum est aquarum cõsideratio, operæpreciũ videtur, priusquàm huic cõmentario finem imponamus, aquas distinguere, singularumq́ꝫ mox specierum significata pertractare. Primæ autem omnium videntur esse pluuię, de quibus abundè est à nobis disputatum. His nubes necessariò coniunguntur: harum igitur significationes statim subijciemus. Subsequentur inde fontes, mox fluuij, in quos naturæ ipsius impulsu torrentes inferentur: dein construenda erit cataracta. Hinc se offeret mare vastum & magnum, cuius pars nobis erit persulcanda: ijsq́ꝫ demùm quę in conspicuo sunt enumeratis, descensus erit in abditam puteorum profunditatem. In vniuersum autem aquę singulæ vel limpidæ tranquillæq́ꝫ reperientur, vel turbidæ atqꝫ procellosæ: quo cõstituto, singularum hieroglyphica commodius exequemur.

NVBES. PROPHETÆ.

NVbes in diuinis literis Prophetarũ significato passim positæ, in quas scilicet Dei veritas extenditur: atqꝫ hæ dicuntur mandatum Domini audire, & quo tempore quo've loco pluuiæ sint effundendæ, cognoscere, & à quibus etiã E eas suspendere ipsa res exigat. De quibus, vti superius habetur, Esaias: Et mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem. Domũ enim Israël vineam appellat vates diuinissimus, mandatumq́ꝫ ait nubibus ne super eam pluerent, hoc est, ne Prophetæ oracula sua vlterius in Israëliticum populum conspergerent. Quod autem ad nubem facit, manifestum est eam fuisse multa obscuritatis caligine circumfusam: arcanumq́ꝫ illud de Christo mysterium, vnde nostra omnis doctrina defluxit, per tenebrosas aquas, densissimis quippe nubibus collectas, Psal. XVII. indicari theologi monuerũt. Nam vbi, Et nebulæ puluis pedũ eius, Eucherius nebulas pro mysteriorũ velamẽto hieroglyphicè positas ait. Nam & caligo in id accipitur significatũ, vtpote quæ diuinorũ secretorum operimentũ intelligatur, vt Psal. Caligo sub pedibus eius. atqꝫ alibi, Posuit tenebras latibulũ suum. Est & vbi significant perperàm admissorum abolitionem: vt apud Esaiã: Deleui vt nubem iniquitatẽ tuam, & quasi nebulã peccata tua. Eucherius idem, vbi legitur, Velut nubes pertransiuit salus mea, iniquorũ ait tempora significari. Quinetiã propter eandem prophetiæ duritiẽ atqꝫ difficultatem, doctrinamq́ꝫ F solido velut quodam corpore concretã, ac minimè diffluentem, ex grãdinis metaphora signatam Psal. VII, viri ijdem diuina mente præditi tradidere. Alioqui nix, glacies, & grando, in diuinis literis plurimùm ponunt̃ pro duritia atqꝫ rigore delinquentiũ. Et quod ait Dominus, Orate ne fuga vestra fiat hyeme vel sabbato: sunt qui per hyemẽ, sordidum quippe & ignauũ tempus, intelligant hieroglyphicè humanã vitam in peccatorũ immunditijs occupatã, scelerumq́ꝫ voraginibus immersam atqꝫ detentã: per Sabbatũ autem cessationis diem: innui verò dicant, cauendũ identidem ne cùm dies illa ingruerit, desides & à bonis operibus cessantes deprehendamur. Non enim sufficit non peccare, nisi bona etiam opera faciamus: quia tam rebellis est vetita cõsectari, quàm contumacis facienda relinquere. Ac de niue, & omni glacie, sentit idem Eucherius: de pruina verò secus, quippe quam abstinentiæ symbolũ esse tradit, propterea quòd ea sit in causa vt calor corporis ad salubritatẽ refrigescat: eaq́ꝫ de causa dictũ, Factus sum sicut vter in pruina. Et quoniã huc incidimus, LXVII Psal. vbi legitur, Et virtus eius in nubibus, Theologi Apostolos identidem per nubes interpretant̃, veluti procul extantes, & supra terrena omnia negotia in altũ euectos, diuiniq́ꝫ insuper

A super spiritus aqua plenos, qua mox arua, campos, & vniuersam terram inundarent, vnde fœcundissimos bonorum fructuum proventus obveniret. Huiusmodi enim pluuiam decidere, & rorulentũ imbrem terram irrigare, nostra pietas per preces poscere consueuit.

FONTES. LIBRI.

SEquuntur fontes, de quibus Psalmo sexagesimo septimo legimus, Ex fontibus Israël Dei laudes in Ecclesiis emanare: quod ita Theologi accipiunt, vt intelligamus, ex Legis & Prophetarum libris, veluti ex quibusdã fontibus perennibus, Israelitico olim populo Dei doctrinam atq; cognitionem affluxisse: ex quibus fontibus viri illi sanctissimi ac Deo pleni multa haurientes, hymnos in Dei laudem componebant. Apostolos etiã, primos Christianæ pietatis doctores à Christo electos, per aquarũ fontes qui repẽtè apparuerint, interpretes pleriq; designarũt, vbi Euthymius vnanimẽ veterũ sententiã secutus, sæpenumero ait per aquã euangelicę prędicationis doctrinã significari. Iam quod Dauid ait, Inter montes transibunt aquæ, potabũt eas omnes bestiæ agri: ostẽdere voluit, B nulla tã alpestria, tamq; inaccessibilia loca fore, in quę doctrina diuinæ legis nõ sit penetratura: nam per bestias plerisq; sacræ Scripturæ locis impij ponunt, & qui nullam adhuc rerũ diuinarũ doctrinã audierunt. Et quòd Leuitico legislator vasa omnia pollui dicit, in quę pollutorum morticinium inciderit, exceptis, inquit, fontibus aquarũ, per fontes quippe & cisternas, & castella, & collectiones aquarũ, doctrinã intelligens, & Magistros, qui q; prauis nonnunquã moribus polluti sunt, non tamen prorsus abominandi: de quibus scilicet Matthæus: Omnia quęcunq; dicunt vobis, facite & custodite, secundũ autẽ opera eorũ nolite facere. Ad hęc sextis Hebręorũ castris per XII aquæ dulcis fontes ad Elim repertos, Hieronymus Apostolos XII interpretatur, de quorũ fontibus deriuatæ aquæ, totius terrarũ orbis siccitatẽ rigant. Cõmuni verò scriptorũ omniũ cõsensu, dulcedo aquis præcipuè fontanis attribuitur, quamvis in optima aqua neq; sapor neq; odor vllus à Physicis requiratur. Quia tamen sitientibus, cùm scilicet sicco spuit ore viator, aquæ potus suauissimus accidit, factum vt poëtæ dulcis aquæ saliente sitim restinguere riuo, inter oblectamenta ingentia posuerint. Ita illud Deuteronomij cantico expressit, mel de petra dictum super Mose, C hoc est, tam suauẽ tamq; dulcem & amabilem aquã, vt melli similis esse videret. Chrysostomus quoq; aquæ suauitatem pro melle ex petra prosiliente intelligit, cùm nusquam legatur mel à Mose de petra vnquam eductum. Apud Dauidem verò Psalmo LXXX, Educto de petra melle saturauit eos, interpretes ita dicũt: Pauit Christus IIII millia hominum septem panibus, quia potauit eos mellita doctrina sua vsq; ad saturitatem. Res enim omnes ab eo gestæ, præter historiam, mysticum etiam sensum secum trahunt. Quàm dulcia (canit pietas) faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Petra igitur illa vnde fluebat aqua, vt Apostolus ait, erat Christus. Atque hic fons ille fertur de quo cecinerit Dauid: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Esaias, patentem fontem dixerit appariturum. Hieremias, fontem aquæ viuæ derelinquendum conqueratur.

FLVVII. CHRISTVS.

SEd enim in fluuiorũ metaphoris longè frequẽtius est in diuinis literis Christi significatum: vt eo loco, Fluminis impetus lætificat ciuitatem quam incolit Deus: vbi nostri Theologi flumen Christum esse dicunt, propter dulcissima eius fluenta, de quibus Psalmo primo multa disseruêre. Hinc apud Prophe-

tas legas: Ecce ego ad eos delabor quaſi tranquillũ flumen. Et Eccleſiaſtici 24. Ego ſapiẽtia effudi flumina: ego quaſi trames aquę immẽſæ de fluuio: ego quaſi fluuius Dorix, & ſicut aquæductus exiui de Paradiſo: & quæ ſequunt in hanc ſententiam. Quinetiam ait Dominus, flumina aquę viuæ de ventre eius qui crediderit emanatura: quo ſapientiam & facundiam intelligi voluit, Ambroſio interprete, quam aſſecuti erant ij qui diuino afflari ſpiritu meruiſſent. Itaq; Apoſtolorum doctrinã et inſtitutionẽ pręuiſam à Pſalmographo, Theologi eo loco volunt, vbi Extulerunt flumina Domine, extulerunt flumina voces ſuas, habetur. Et per amnes qui per eoſdem alueos decurſuri erãt, ſubſecutos doctores accipiunt. Non negarim verò quod tradit Eucherius, flumina nõnunquã pro populo accipi qui nondum in fidem receptus eſſet: in quam ſententiam corriuat ille flumina Babylonis. Iam & Apoc. 17. Aquæ quas vidiſti, ſuper quas meretrix illa ſedet, populi & turbæ & gentes ſunt, & linguæ. Eòdem tendit Eſaiæ dictũ, cùm beatos appellauit eos, qui ſuper omnes aquas ſeminarent. Apud Abacũta prophetã legas, fluminũ terra ſcindetur, quod de Hieroſolymis dictum Græci tradũt, quæ ſcilicet fuerit Prophetarũ patria, qui fluminũ inſtar eam irrigabant, ſed ad IESV Chriſti aduentũ hiatura eſſet, & rimis aperienda, omniſq; humor alueo ita fatiſcente defluxurus, penituſq; defecturus, futurũ ſcilicet vt priſtina exareſceret vaticinatio, quod euentus cõprobauit. Quod verò ſexto ſupra centeſimũ Pſalmo legitur, Deſerta reddidit flumina, et aquarũ fluxus in ſitim tranſmutauit, flumina ſcilicet exiccauit, & quæ terra prius erat irrigua vliginoſaq;, ita deſertam reddidit, vt prorſus ſterileſceret, & aquarum venas abundantes ita obturauit, ne vlla inde potio, ſed ſitis potius proſiliret, Euthymius Græcus ipſe ad Græcos philoſophos referri dicit, qui ſcilicet cùm eloquentiæ quaſi fluminibus & diſciplinarum varietate & copia redundarent, omni demùm ſapientia deſtitui viſi ſunt, cùm illiterati ac piſcatores homines eos repreſſerunt.

TORRENS.

ACcedit huc torrens, cuius ſignificatũ ita refertur ad eloquentiã, vt torrens facundia veterũ ſcriptorũ ſententia dicta ſit ea dicendi vis, quæ magno dictionis impetu decurrit, quã in Pindari cõmendationem ita deſcribit Horatius:

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluere ripas,
Feruet, immenſuſq; ruit profundo
Pindarus ore.

In diuinis verò literis mentio fit de quodã deliciarũ torrente, Pſal. ſupra XXX quinto, pro quo pleniſsima Chriſtianæ doctrinæ fluentà intelliguntur. Torrentem autem dixit Pſalmographus, ob tempeſtiuã doctrinam, quæ à Chriſti ore loco & tempore diffluebat, propterq; eius in ſuadendo & arguendo vehementiam, affluentiſsimàq; vim. Quin & propterea ea multa, quæ de propheticis ſermonibus collecta in vnũ adducebat: fluit enim ad tempus torrens, & vehemẽs eſt ac violentus, & ex multiplici aquarũ cõcurſu corriuatur: vnde ait Eucherius, per torrentes inſignium prædicatorũ eloquentiam ſignificari. Alioqui torrens in iiſdem diuinis literis pro concupiſcentiæ ſtimulo ponitur, quæ vel difficulter ſuperetur, vel in profundum trahat, de quo plura inferius. Nam hic præterire nõ eſt animus locum in Pſalmo, Sicut torrens in Auſtro, quã exultantis eſſe vocem, inquit Eucherius, & ex vitiorum vinculis ad libertatem, conuerſionemq; redeuntis, qua poſtulat vt diuinę aſpirationis auxilio atq; ope, ex peccatorũ captiui-

A ptiuitate ſoluatur, ſicut conſtricti glacie torrentes, Auſtri tepore ſoluuntur.

CATARACTA.

EST & diuinarũ literarũ proprium, vehementiã vel in ſermone, vel in opere, aut alia quapiam vi, per cataractã ſignificare: atq; hęc ea eſt cataractarũ vox, cuius mentio habetur Pſal. LXI. Eſt verò cataracta, aquatici cuiuſdã aluei coarctatio, vbi aqua in anguſtum vel natura, vel arte collecta, aut ſpõtè, aut artificis arbitrio, magno inde impetu atq; etiam fragore prorumpit. Sed enim quæ à natura eſt cataracta, nihil aliud quàm ſtrepitum & impetum præ ſe fert: eáq; eſt naturalis eloquentia ſermoníſve copia, nullo ſtudio, ſpontè profluens. Quæ verò arte conſtruitur, & vim & efficacem operum vtilitatem ſuggerit: atq; huiuſmodi eſt dicẽdi facultas, arte, labore, diligentia, iudicio atq; exercitatione cõparata.

MARE.

QVemadmodũ autem fontesq́; fluuijq́; omnes in mare decurrunt, ita nos dictionis ordo deuexit in pelagus. Vt verò loco hoc ea prætereamus, quæ multa ſuper mari ex Ægyptiorum doctrina in Piſce diſſeruimus, contenti nunc erimus aliquot tantùm locis, quos ex diuinis literis eruemus.

B PERDITIO.

ID verò cum primis proprium eſt maris ſignificatũ, vt perditionis indiciũ ſit, ob ipſam quippe profunditatẽ, vtpote quę idonea admodũ ſit ad ſuffocandũ. quanquã alia de cauſa mare apud Ægyptios pro pernicie ponebãt, vt ſuo loco docuimus. Quod ad perditionẽ attinet, eo ſignificato Theologi Prophetã aiũt Pſal. XVII canere, ſe de aquis multis eductum. Paſsim verò interpretes, exundantes fluctus pro calamitatum exceſſu accipiunt: & per turbulentas aquas ſuprema quædã doloris oſtendiñt vehementia, quæ omnem reſpirandi facultatem exuperat: vt Pſal. LXVIII affixum ſe clamat in profundo luto, vnde nulla ſe vi poſsit expedire: rapidiſsimis demum vorticibus deuoratum, in imam maris ſedem deiectum eſſe, in quem vſq; locum tẽpeſtas etiã accedat, quę arenas omnes æſtu cõmiſceat atq; perturbet: qua quidem nulla maior deſcribi poteſt inquietudo: primò enim aquarum, in quas deciderit, ponit altitudinem: mox limũ, cui affixus inhęreſcat: inde maris amaritudinem, & immenſas vndas: poſtremò eas ſæuis tempeſtatibus agitatas: meritò itaq; paulò pòſt ſe de profundo huiuſmodi liberari ſupplicat, ne tanta rerum vexatus perturbatione deficiat.

C HOSTILIS IMPETVS.

APud eundẽ hoſtilis impetus, & ſubitaria quędã oppreſsio, per aquã indicatur, Pſal. CXXIII, Cùm exacerbatus eorũ furor in nos debacchareñt, ſanè aqua demerſiſſet nos. quod vt magis exaſperaret, addidit: Torrentẽ pertrãſiuit anima noſtra: vbi impetuoſos inexpectatosq́; hoſtiũ inſultus incurſu repẽtino proruentes, torrenti turgido cõparauit, quem tamẽ auxilio Dei fretus tutò pertranſierit. et quaſi parũ adhuc dixiſſet, ſuperaddidit: Sanè pertranſiuit anima noſtra aquam intolerabilem, ingentes quippe rerum difficultates atq; pericula. Tale aliquid apud Maronem legas: *Diluuio ex illo tot vaſta per æquora vecti.*

Idemq́; alibi nubem belli dixit, vtrunq; deſumptum ex Pindaro. Iſthmijs enim ἐν πολυφθόρῳ σκλαμὶς διὸς ὄμβρῳ. & alibi: ὅστις ἐν πώτᾳ νεφέλᾳ. Adud oratores hiſtoricosq́; turbines & procellas ſæpe pro bello poſitas inuenias. Cauſa verò cur aqua vehementiores indicet ærumnas, ea eſt, quòd pericula caſusq́; reliqui corpus ſoleant ex vna aliqua parte labefactare: aqua verò vniuerſo ſtatim corpori circũfuſa, omnibus eveſtigiò membris impedimento eſt, atq; vndiq; oggerit difficultatem atq; moleſtiam.

ÆRVMNÆ.

D

HInc Psal. LXXXVII, vbi legitur, Omnes fluctus tuos induxisti super me: interpretes per fluctus, perturbationes & ærumnas omnes intelligũt, quęcunque affligere possunt humanũ genus, quibus omnibus Christi esset humanitas obnoxia: in eius enim persona dictum id autumãt. Fluctuare autem verbum sæpe pro perturbari ponitur. Sedenim aliquando pro timore posita fluctuatio, vt Psal. LXI, Ecce enim ipse Deus meus assertor meus, & adiutor meus est, quare non amplius fluctuabo: id est, nihil est quod vlterius pertimescam.

DILVVIVM.

ACcedit huc diluuium, de quo Psalmo XXVIII, Dominus diluuiũ inhabitare facit: siue vt alij reddidere, Diluuiũ sedat: vel, Tempore diluuij regnũ obtinuit. Vtcunque, significatum ad humanam pertinet salutem: quoniã hic gentes intelliguntur quæ in suarum inundatione cupiditatũ, in vitiorum pelago & humanorũ affectuũ voraginibus demersæ detinebantur, quæ mox à Domino exemptæ seruatæque sint. Alio verò loco, psalmo quippe XXXI habetur, Diluuium aquarum multarum proximè ad eum non accedet: per huiusmodi aquas supra modum exundantes, cùm scilicet excrescentia ripas flumina prætereunt, vel mare turgidum per littora spatiatur, quas suprà memorauimus calamitates intelligi volunt. Ita Euthymius, & plerique alij sentiunt.

E

ABYSSVS.

EOdem modo vbi fit de abysso mentio, vastũ calamitatis pelagus figuratur: vt Psal. XLI, Abyssus abyssum invocat: quod ita accipiunt, profunda atque vasta calamitas vastiorem aliam semper vocat calamitatem, quod alij dixerunt malorum hydram, cùm scilicet aduersæ res cladesque continenter ingruunt, ac velvt vnda supervenit vndæ, aliæ post aliam succedunt. Sunt qui dictum ita interpretantur, vt vniuscuiuspiam rei magnitudo alterius invocet magnitudinẽ: vtpote, peccatorũ cumulo necessarium esse ingentem cumulum misericordiæ. Alij per abyssos hos nouam & veterem diuinarũ institutionum doctrinam intelligunt, profundissima enim vtraque est, & altera alterius indiget auxilio: ita enim Eucherius, psalmi dictum huiusmodi citans, profunditatem inquit Scripturarum inde colligi. Neque illud non probat, vt vetus Testamentũ noui egeat auxilio, & veteris nouum. Quin & humanam mentem vnicuique abyssum esse dicit, quia nequeat semetipsam ipsa cõprehendere, nisi superioris abyssi ope subleuetur, vnde scilicet affulgeat lumen quo alti profundi tenebras discutiat.

F

LACVNA FOSSA'QVE.

AB abysso haud multum dissimilis est alia aquarũ species lacunosa, eaque plurimùm turbida, cœnosa atque fæculenta, quæ nimirũ pro cladibus & ęrumnis accipi solet. Ita dictũ Ezechielis interpretantur, vbi Dominus ad Hebræos: Aperiam sepulturas vestras, & educã vos de Babylone. frequenter enim in diuinis literis pro vna eademque re ponũtur, sepultura, vorago, infernũ, abyssus, fossa, lacus, & similia. Psalmo XXVII, Similis descendẽtibus in lacũ, nõnulli profundissimas fossarum altitudines intelligunt, vnde non detur emersus: nõnulli sepulchra foueis excauata. Sedenim Psal. XXIX, Seruasti me ne deciderẽ in lacum, quod foueam alij, alij puteũ vertêre: Euthymius ineuitabile periculum exponit, quippe voraginẽ, in quam qui fortè inciderit, suis ipse viribus nequaquã possit euadere. Alibi exauditum se ait Propheta, vt de lacu profundissimo sordidissimoque extraheretur, quod maxima vitæ discrimina, quæ diuinitùs euaserat,

A rat, declarat. Et quod ibidem dicitur de luto limi, liuidissimam loci putredinem ostendit: ea verò est quæ animas nostras eò demersas tenaci velvti cœno implicatas detinet. Hinc Dauides orat se de luto eripi, ne affixus in palude putoreq; illo perpetuò recumbere adigatur. atq; hæc de turbidis.

LIMPIDÆ.

AQuæ verò limpidæ perspicuæq; omnes, dubio procul pro doctrinæ symbolo, vti ostensum est, accipiuntur. Doctrina autem omnis vel in cõspicuo est, in ore quippe ipso, vel in mentis recessu. Hinc ea quæ manifestè patent, perspicuis & nitidis, neque admodum altis profluentibus comparamus: quæ verò in arcanis habentur, aut solo concipiuntur intellectu, ea vel nubium, vti superius, densitati, vel puteis, vel altioribus vndis similia sunt. Transfertur autem commodissimè hæc aquæ claritudo atq; obscuritas ad humanum animum: eaque metaphora, quod syncerum, apertum, manifestumq; & perspicuum est, candidum appellamus: propterea quòd huiusmodi propemodum est aquæ puræ conditio, vt superficiem habeat claram atq; perspicuam. Hinc Pindarus Py- B thijs, Arcesilao candida præcordia dixit, λευκαῖς πιθήσαντα φρασίν. Contrà verò quæ abdita, incognita, & in intima mentis penetralia recondita, ab eiusdem aquæ similitudine, obscura, nigra, vel alta nuncupamus: vt quæque enim in aquis profundiora sunt, eo videntur obscuriora. Ita Homerus nigra inquit præcordia, φρένας quippe μέλαινας, ob taciturnitatem, & consiliorum occultationem. Et Virgilianus Æneas premit altum corde dolorem, quem nullo scilicet signo manifestabat.

PVTEI.

ET in huiusmodi significatum diuinæ literæ puteos plurimũ ponere consueuerunt. Hinc Isaac puteos tot fodit, tot purgare aggreditur, tot nouo labore aperit, quæ omnia mystico sensu vitæ, quam sequi debemus, doctrinam indicant. Nam & Philo eo loco, Quę foderant pueri patris eius, ingesto rudere obstruunt Palæstini, fossuras puteorum auspicia esse disciplinarum ait. Eæ verò in pacatissimo contemplatiuæ philosophiæ recessu commorantur, vbi tranquillę, placidæ, leniterq; fluentes aquæ castissimè lasciuiũt. Non negarim autẽ puteum in diuinis literis esse etiam vxoris hieroglyphicũ: nam eò Theologi nostri tra- C hunt Salomonis præceptum, Bibe aquam de vasis tuis, & de puteorũ tuorum fontibus. Iam Bersabee nomen septimus puteus interpretatur, quæ septima fuerit Dauidis vxor. Propter aquas educatum se Dauides plurimum gloriatur, sed perspicuas, viuas, dulces, & placidè prolabentes aquas: quæ nobis quoque sunt identidem adeundæ, si modò illos adeamus puteos in quos Palæstini terram non ingesserint, in quos scilicet, vt hoc obiter interpretemur, inuida ac periniqua hæreticorum factio suæ turpitudinis cœnum nõ admiscuerunt: quicunque enim suam vberrimis his limpidissimisq; vndis sitim expleuerit, aut cœlestem exceperit rorem, fontes melle fluentes hauserit, nubium harum imbrem collegerit, inq; auctos ijsdem imbribus fluuios demersus lauet & volutetur, æstuosos is cupiditatum ardores extinguet, membris morbos qui sensum obstupefaciunt, expellet, animiq; podagram, bonorum quippe operum impedimentum, elidet, omniq; demum labe perpurgatus, nulla corporis fęce sordidus, situ obsitus nullo, nulla deniq; labe contaminatus, ipsam æthereæ puritatis claritatem induet, & superis par effectus, immortalitatis etiam conditionem diuinæ decreto liberalitatis assequetur.

PIERIVS VALERIANVS AD M. ANT. PASSEREM, PATAVINVM PHILOSOPHVM probatiss. de iis quæ per Isidem, & iugeris quadram, & picturas aliquot alias significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

D

NOlim putes, eruditissime M. Antoni, dedicationem hanc meam de Iside, déque iis quæ similitudine quadam ad Isidis argumentum in comitatum sese adiunxere, ideo tibi factam, vt sperarem te aliqua hinc obligatione mihi deuincire, cùm mihi potius persuaserim, multum me acquisiturum, tibíque plurimum debiturum, si commentationes has meas, qualescunque sint, suscipere dignatus fueris. Nam quid ego vel meditari, vel continua lectione consequi vnquam potuerim, quod eruditionis cuiuspiam nomine venditari mereatur tibi, cui totus sit calathus ille domi, vnde omnia possis largissimè depromere? Non enim te solis medicinæ philosophiæq; terminis cohibuisti, sed longè vlterius progressus, variarum insuper rerum minimè protritarum doctrinam ita tibi comparasti, vt de quacunq; re proposita, & eruditè loquaris, & eruditionem ipsam mira sermonis iucunditate noueris conuestire. Quin poëtas, historicos, polyhistorásque omnes ita tibi familiares effecisti, vt nihil tota in encyclopædia sit, quod te lateat, quod non in promptu habeas, próq; loco & tempore vtaris quàm felicissimè. Quare nihil aut parum legendis nostris profecturus es, nisi quantum amici virtutibus tuis deditissimi nugas amas: & qui amant, Ouidianum illud obiectare solent:

E

In facie næuus causa decoris erat.

Sit vtcunq;, non debui ego, quantulumcunq; præstare potui, quin ad te mitterem hæsitare, aut propemodum expauescere, qui scirem quantum inde lucri facturus essem, qui rem quidem imbecillam admodum & infirmam offerrem, sed quæ apud tam peritum, tam prudentem, tam probum, eundémq; humanissimum amicum ita accipi possit, vt vigorem firmissimásque vires sit consecutura.

DE ISIDE.

ISIS dea quæ fuerit, quantóq; cultu à veteribus veræ pietatis nesciis, sed rerum humanarum peritissimis, suscepta, quot superstitionibus celebrata, iam omnibus innotuit: quare nos circa hieroglyphica eius tantùm immorabimur.

F

QVADRIENNIVM.

PEr eius effigiem inter alia significata Ægyptii annum suum, qui scilicet quatuor annis solaribus constabat, indicabant. Erat verò muliebre simulachrũ patrio paludamento vestitũ, vt paulò pòst dicetur, quod & anni, & ipsius Dei signum habebatur. Isis in cœlestibus astrum est, Sothis Ægyptiaca lingua nuncupatum, ἀστροκύων Græca, quasi astrocanem dicas. corruptam eam dictionem multis in locis invenimus. Is idem apud nos Sirius est, eademq; Canicula, quæ stella sub mento Canis est, vt Aratus obseruauit: quamvis alibi ex Eusebii obseruatione diximus, Solem & Sirium eundem accipi. Simpliciter verò stellam hanc in Isidis honorem Ægyptii colebant, quòd ortu suo ingentes apud ipsos pluuias concitare solet, quibus Nilus crescat, vnde sibi victui necessaria comparabãt: qualem honorem & Leoni habitum eadem de causa, ipso Leonis cõmentario declarauimus. Cur verò annũ ex hieroglyphico huiusmodi intelligerent,

causa

A causa est, quòd Ægyptij annum ab istius sideris ortu auspicabantur. Oriri verò in Ægypto solitus XII. circiter Cal. Augusti. Sed hoc de vertente, de proprio inferius.

LVNA.

PLutarchus verò & Eusebius, qui veluti Solem Osirin, ita Isidem Lunam ex Ægyptiorum dictatis esse contendunt: eam hoc hieroglyphico describunt, vt cornua taurina, veluti nouæ Lunæ speciem gestet, nigraque amicta palla, per latebras & obscura loca Solem appetere, atque vnum ipsum concupiscere videatur. Vnde factum est, ait Plutarchus, vt in amatoriis, quemadmodum apud Theocritum est, Lunam inuocarent. Eudoxus enim Isin rebus amatoriis opitulari dicit. Hinc apud Ouidium, Arte amandi, legas:

Multas illa facit quòd fuit ipsa Iouis.

Porrò Luna cùm sit noctis domina, noxque voluptarijs illecebris & Veneri sacra, quæ, vt alibi dictum, latebris & spelæis gaudet, hieroglyphicè plurimùm cum ijs quæ Veneri attribuuntur, congruit. Amatores enim apud Maronem,

Secreti celant calles, & myrtea circùm Sylua tegit.

B Hinc legas apud Eusebium, voluptates, atque eas quæ fortè omnium maximæ censeantur, si aspexerimus, aut quod risu dignum, aut visu turpissimum est, advertimus: quocirca vel erubescimus, vel occultare properamus. Id autem impendiò cauemus, vt hæc omnia nocti concredamus. Celari enim, vt elegans poëta dixit, vult sua furta Venus.

MATERIA FORMA'QVE.

CVm verò Isis materiam etiam mysticè significet, Sol verò formam, vel agentem vim, Lunaque Solem ita suum obseruet, eiusque semper radios excipere quærat, quibus illustretur, videor Platonis illud intueri de sponsa, quæ veluti prostituta sponsum expectat auidissima, vnde rerum species, atque nouatus concipiat, & loco reddat, vti Luna lumen acceptum mutuò, quò potest studio restituit. Atque hæc ita obscura hieroglyphicum est materiæ, quæ nullam adhuc formam susceperit. Figuræ autem variatio in Lunari globo materiam apertè satis commonstrat, quæ veluti cera mollis, nunc hanc, nunc illam impresionem ex quocunque sigillo suscipere apta sit. Hinc tęniæ illæ variæ multicoloresque Isidi dicatæ, non septem tantùm eas Lunę facies, quas Græci φάσεις dicunt, ab Heliodoro ita nuncu-
C patas, ζωώδεις, γέννων, ἀνατολὴν, μηνοειδῆ, διχοτόμους, ἀμφικύρτους, καὶ πανσελήνους, sed etiam vim eius quæ circa materiam versatur, indicant, qua scilicet gignit omnia, & omnia concipit: lucem quippe, tenebras, diem, noctem, vitam, mortem, principium, finem. Quis enim assiduam in Lunari facie varietatem non admiretur, dum eam nunc euanescentem, vt Heliodori sententiam interpretemur, nunc corniculatam, nunc diuiduam, nunc protumidam, nunc plenam contemplatur? Ignium deniquè facie varia, quanto longius facessit à Sole, tanto largius collustrari, parte luminis compotem, parte altera cassam, proque oris circumversione fulgoris speciem variare, siue id alieno irradiata lumine faciat, siue proprio præpetique candore, vt Chaldæi arbitrantur. Cleomedes enim libro De cœlestium orbium contemplatione scribit, inter Berosi placita contineri, corpus Lunæ pilam esse dimidia parte candidam, altera cæruleam: partemque illam candidam proprietate quadam τῆς συμπαθείας ad Solem semper converti, vnde quo magis illi succedit, luminosam illam partem à nobis auerti magis: quo verò longius abscesserit, eo magis oculum nostrum in amborum medio sisti, partemque candidam nobis aduersam fieri, ac perinde sese exhibere conspicuam. Tangit idem Apuleius in Deo Socratis.

PRINCIPIVM. D

OSiridis verò tæniæ nulla fucabantur vmbra, sed vndecunque micantissimè splendorem nitidum præ se ferebant. Nam cum illæ principij symbolum essent, idque virtute sua purũ nitidumque sit, neque vllius rei admistione labefactetur, nihil præter candorem ostentare par erat. Sacerdotes autem illi cùm has semel in manus suscepissent, eas euestigiò recondebant, nõ amplius videndas attrectandásve: Isiacis verò sæpius vtebantur. Tænias autem Græcam vocem sic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse laneum capitis honorati. Hinc Ennius Alexandro:

Volans de cœlo cum corona & tæniis.

Sed vt rei philosophiã in albis hisce tænijs explicemus, manifestũ est rerum omnium principium ab omnibus sanæ mentis hominibus ad Deum referri. Album autem est prima veluti materia quædam, in quam colores, quotquot volueris, perinde ac in vniuersalem illam possis omnes species inducere. Hinc ad Dei cultum alba plurimùm indumenta omnium penè nationum consensu adhiberi solent, semperque albus color sacris accommodatus. Atque ideo ait Persius: E Quamvis albata rogarit. Sed quid indigemus Persio, si Assertoris nostri indumenta, cùm gloriam suam vellet discipulis patefacere, alba sicut nix apparuere? Apud Ciceronem II. de Legibus: Color albus precipuè decorus Deo est, tum in cæteris, tum maximè in textili. Et nostra pietas canit, vt linteas, easque purissimas induti tunicas, sacra Deo caneremus. Sed quoniam precipua annorũ, mensium, & dierum hieroglyphica tam significata quàm significantia, desumuntur à vario cœli motu, præteritis multis, quæ per figuras varias indicabantur, nec vulgo tamen, sed solis sacerdotibus Ægyptijs innotescebant, ad cœlorum perindeque circulorum considerationem progressi, reliqua quæ de temporibus significantur, per horum figuras explicabimus.

DE CIRCVLO.

CIrculi significata non apud Ægyptios tantùm in vsu fuêre, sed & apud nationes alias multifariam accepta: quare separatim suum, hoc est, hũc locum sibi deposcere visi sunt.

ÆTERNVM PERPETVVM'QVE. F

NAm quod modò in Osiridis tænijs dicebamus, has vtpote albas principiũ indicare, vnus quippe circulus descriptus, aut simpliciter, aut alteri cuipiã picturæ signóve circumductus, nunc semper, nunc perpetuum & æternũ, nunc omnia, quippe τὸ πᾶν significabat, nempe quòd in ea figura neque principium neque finem inveniri sit, quod æternitatis est proprium: & quia omnium est figurarum capax, vniuersitatem ipsam intra se complecti videtur. Ab huiusmodi autem circulari ambitu exactè peracto, videlicet cùm Sol à matutino horizonte digressus, eódem redierit vnde ferri cœperat, diuinæ literæ tota die pro perpetuo posuerunt: vt Psalmo LXXI, Vt cantem gloriam tuam tota die: vbi Symmachus, pro lectione quæ est, Tota die, Perpetuò reddidit.

DEVS.

CVius etiam principij finisque nusquam apparentis ratione habita, Ægyptij Deum ex hieroglyphico circuli intelligebant. Persæ verò (quod non absurdum est repetere) cùm Iouem cœli dominũ dicerent, sacrificia illi se facere putabant, vbi celsissimã speculam conscendissent, Iouemque cœli circulum nuncupassent.

A passent. Transiit idem mos ad Turcas. Hinc ab alta quaq; turri matutinales illæ acclamationes, quarum sensus est, Deum fuisse semper, futurumq; semper: neq; quicquam aliud, nisi quòd suum etiam salutant Mahometum. Sarraceni quoq;, & pleræque aliæ nationes Deum circulum appellabant: atq; hinc sempiternum exprimi contendebant.

ADORATIO.

EA de causa Pythagoras circumactu corporis adorandum iubet, his verbis, προσκυνεῖν περιφερόμενος. quod Plutarchus ad imitationē cœli perpetua vertigine circumacti fieri putat: quanquam nōnulli dictum ad rerum humanarum varietatem, assiduamq; mutationem, in quibus nihil stabile, perpetuumq; sit, arbitrantur. Sedenim quod ad corporis conuersionem pertinet, multarum is gentium mos fuit, idq; Propertiani loci aperit intellectum, libro primo:

Ante tuos quotiens verti me perfida postes, Debitáq; occultus vota tuli manibus?

Quod dubio procul adorationē ritè factā innuit. Tale aliquid apud Suetoniū invenias, vbi de Lucio ait, de Vitellij progenitoribus loquēs: Idem miri in adu-B lando ingenij, primus Caium Cæsarem adorari vt Deū instituit, cùm reversus ex Syria nō aliter adire ausus esset, quàm capite velato, circū vertensq; se, deinde procumbens. Fuit verò Numę institutum, vt adorantes Deos, in orbem sese verterēt, deinde verò sederēt. Prēterea cōuersio illa, & totius corporis circumactio, nobis documento est, nihil ex humanis rebus firmum esse & stabile, & vtcunq; vertat Deus, reuoluatq; vitam nóstram, id iucundè ac libenter admitti oportere. De sessu autem in Cynocephali commentario dictum, sitū huiusmodi ad diuina pertinere. Id verò minimè prætereundum, fieri solitam eam corporis conuersionem à sinistra in dexteram, ad ipsius mundi imitationem, cuius ortus, vt & Plinius & nonnulli alij tradidêre, ab læua parte est in dexteram præceps. Quare iocat̄ Plautus, Gurgulione, dicente Phædromo: Quò me vertā nescio. subiungit Palinurus seruus: Si Deos salutas, dextrouorsum censeo. De Camillo memoriæ proditum est, cùm se ad dexteram conuertisset, vt mos erat Romanis adorantibus, subito eum lapsu cecidisse, quod omen ad damnationem, qua postea oppressus est, pertinuisse creditū, omnia eo populo superstitiosius ęquo perpendente. Quodq; ad huiusmodi circuitum in adoratione pertinet, notū ex C historijs est, quàm prudenter Marcellus ad Capidium Cisalpinæ Galliæ vicum se gesserit. Nam cùm impetū in Gallos faceret, retroactus ab equo ob hostium clamorem perterrefacto, circuitum eum adorato Sole, vt Romanis in pugnæ principio facere mos erat, de industria fecisse simulauit, ne apud suos mali ominis religionem excitaret. Econtrariò Galli sinistrorsum, & in læuam partem religiosius fieri ab adorantibus conuersionem corporis arbitrabantur, de quo ita Plinius: In adorando dexteram ad osculum referimus, totumq; corpus circumagimus, quod in læuum fecisse Galliæ religiosius credunt.

PERFECTIO.

DEniq; apud veteres obseruabatur, vt facto sacrificio, circulum in ara illinerent ex hostiarū sanguine, quē phiala religiosissimè collegissent. Idq; erat sacrum illud verbum πλέκειν, quod perfectionis indicium esse dicebant, quòd figurarum ea sit vndecunq; perfecta.

ANNVS.

QVi verò per circuli designationem annum intelligi volunt, vt manifestiora prętereamus, eius potissimū aurei circuli ratione inniti videntur, quē de Si-

mandij sepulchro & Cambyses & Persæ sustulerũt: erat enim ille trecentorũ & sexaginta quinque cubitorũ ambitu, cubiti vnius latitudine, singulis anni diebus in singulis cubitis exculptis, per astrorũ ortus occasusque, quidque ea secundũ Astrologos obseruata significarent: cuiusce rei quędam propemodum vmbra habetur Patauij in Palatini palatij aula, vbi corona supernè circũcirca ducta, Zodiaci primùm totius figuris insignis, mox gradibus suis distincta, quorum vnicuique adpictæ sunt certæ rerũ imagines, quæ pueri gradus eius emersu nati, modò ingenium, modò sortem indicent: quarũ ego testimonijs sæpe vti soleo hieroglyphicis meis fide facienda: nam Ægyptium quid omnino sapere videntur. D

POEMATIS GENVS.

AD anni autem similitudinem poëmatis etiã genus Circulus appellatur, cuius Aristoteles Analyticis meminit. Id alij alio exposuerunt modo. Sed nimirũ poëma illud Circulus appellat, cuius finis idem est cũ principio: cuiusmodi est Catullianũ epigramma in annales Volusij, & alterũ in Noniũ Strumã, & vnum etiam in Mamurrã & Cæsarem. Euthymius sanè circulares eos psalmos vocat, qui eodem finiunt versu quo cœperãt, cuiusmodi est decimusoctauus supra centesimũ: Cõfitemini Domino quoniam bonus, quoniam sempiterna est eius misericordia. Fieríque solet, vbi sententiã aliquam insigniorem quærimus in audientis animo quasi aculeum quendam è repetitione productum affigere, vtque tenacius memoriæ inhærescat, affixum ita relinquere. E

CONTRARIETAS.

MOtus verò qui est in circulis natura considerata, in causa fuit vt periti Mathematicarũ, contrarietatem hieroglyphicè significare volentes, duos iuxtà sese contingentes circulos describerent, quales in quibusdam machinis fieri videmus propter vnius incursationem aduerso motu alterum circumagi, atque ita manifestam discordiam apparere: quam in adolescentiæ nostræ delictis, amore in indignationem conuerso, ita ex Aristotele descripsimus:

Non aliter motas concurrere ad oscula vidi,
Hinc atque hinc geminæ si coiere rotæ,
Quæ simulac primis sese tetigere labellis,
Pars ea quamprimùm, quæ veniebat, abit:
Fitque ex concursu facies contraria primæ,
Machina versa meo qualis in igne fuit. F

SVMPTVS PVBLICI PRIVATI'QVE.

ORbiculi quidam numismatũ speciem referẽtes, quos in aliquot pyramidibus & obeliscis excisos videas, pecuniã indicãt in opere construendo erogatam: qui si fuerint in orbem dispositi, sumptũ eius operis significare aiunt publicum fuisse: sin parallelari quodam ordine sculpti, priuatam impensam significare contendunt: quę tamen interpretamenta iuniorum quorundam esse nõ inficior: nã apud veteres nihil tale interpretatum inveni. Exigeret hic locus, vt de circulis quibusdã mutua cõplicatione cõiunctis, qui disciplinarũ hieroglyphicũ constituunt, rationẽ subiungerem: sed quoniam argumentũ illud alio cõmentario, quod Illustrisimo reverendissimoque Herculi Mant. inscripsimus, latè satis explicatũ est, ad sphęrã nunc, & figuras aliquot istius cogitationis cõuertemur.

DE SPHÆRICA FIGVRA.

PEr circulum superius Deũ à nonnullis intelligi docuimus. Cæterùm si qua Deo

A Deo forma similitudóve adscribi posit, longè cõvenientius sphçrica illi figura accommodabitur. Meritò itaq; Xenophanes mundum illum archetypum sphçram appellauit: veteresq; pleriq; verę theologiæ scientiam nondum assecuti, nihil esse aliud Deum, nisi cœlum ipsum, & cœlestia ista arbitrabantur. Sed & Salomon ad Deum conuersus, Exaudi ó cœlum, dixit. Deos tamen, vt nostrorum interim oracula missa faciamus, neq; mensura, neq; forma vlla cõprehendi posse dicit Iamblichus, & omnes qui aliquo veræ doctrinæ lumine irradiati fuerunt.

ÆTERNITAS.

ITaq; rectè cùm per hieroglyphicum sphçræ Deum intelligerent, çternitatem quoq; eadem figura descripserunt. In numo enim Faustinæ, quam retulerant inter diuos suos, sigillũ est cũ sceptro super sphærã sedens, dextera exporrecta, cum inscriptione, ÆTERNITAS. Eadem inscriptio in numo altero, vbi dea summis læuæ digitis pallam tollit, dextera sphçrulam porrigit. Cùm verò mundi ipsius figura in orbem conglobata perhibeatur, pleriq; veterũ eo signo credidêre, mundum identidem principio caruisse: quodq; in diuinis Græci reddiderunt ἀνάρχως, ab æterno hi sunt interpretati. Quibus Magnus Basilius egregiè respondet, atq; inter alia, figuræ huiusmodi principium, quod incompertũ illi putant, & scholis omnib. declamitant, à centro is esse demõstrat. Apud Romanos quoq; perpetuitas est per sphçram indicata: vt in sphæra illa quæ cũ caduceo & pharetra transuersis, virgaq; cui palliolum appensum est, dexteræq; conserte, in numo quem Cęsari cudit L. Buca, in cuius altera facie inscriptio est his literis, CÆSAR DICT. PERPETVO. Sanè perpetuitas ex sphçra, autoritas verò Dictatoria quæ illi consensu atq; concordia ciuium demandata fuerat, per insignia reliqua significantur, de quibus sigillatim dicere non est hîc locus.

COELVM.

EAdem pila Solis & Lunæ signis cõspicua, cœlũ significabat. Alij per huiusmodi speciẽ, CVNCTA, veluti etiam in circulo, interpretabant: siquidem circumflexu cœli, quẽ alio nomine mundum appellamus, cuncta tegi cõprehendiq; manifestũ est, quippe qui totus in toto sit, imò verò ipse totũ, extra intraq; in se cuncta cõplexus. Quin non modò pila, sed simplex rotæ curuatura cœlum apud Ægyptios indicabat. Ita enim apud Cyrillũ legas libro nono contra Iulianum, quod pręcipiti quidã ingenio pro apside aspidem transtulerunt. Huius picturæ eam Ægyptij tradebant causam, quòd cœlum in circuitum asiduè ferat.

FORTVNA.

VVlgatissimum illud inter hieroglyphica, Fortunã nunc rotulæ, vt vulgus, nunc sphçræ alicui, vt Cebes, insistentẽ pingere: siue vt eam rerũ dominam ostentent, qua etiam de causa Apelles eam in sedem collocauit: siue vt eius instabilitatem inde coarguant. Quin à volubilitate nomen etiam illi: nam quæ prius Vortuna à vorto dicebatur, digammi mox mutatione in F affinem literã, quod in plerisq; factũ est locutionibus, in Fortunã abijt. Cuius pręcipuũ opus est, ima summis, & summa imis commiscere, rerũq; omniũ vicissitudinẽ inducere: cuius quidem vertiginis ergò φερέπολις τύχη Pindaro nuncupata. Nam si Fortuna proprium hoc habet vt vicissitudinum autor sit, quos modò claros effecerat, mox obscuret, fouereq; desinat: quos verò premebat, iam erigat, & illustres efficiat: quęq; antiquissimus Hesiodus super his de Ioue dixit, iure ipsa suo propemodũ administret, quid in rerũ natura mutabilitati huic & apertissimæ rerũ vicissitudini magis simile reperiatur, quàm circuli rotæve motus? constant enim hæc

primùm, simulac fiũt, ex re ipsa, contrarijs simul manentibus, & integris, curuo scilicet & concauo, ex stante & moto, centro scilicet & circumferẽtia: ac simulac impelli cœperint, vna eademq; linea, vti superius dicebamus, abit et redit, ascendit atq; descendit, eodemq; motu, quod primum erat, vltimũ, quod vltimũ, primum euadit, vt nihil deniq; in vna re quapiã variantius excogitare possis. Vnde meritò dixerit Aristoteles, circulum miraculorũ omnium esse principium. Id verò minimè prætereundum, Ægyrenses eiusdem mutabilitatis ergò Amorem atq; Fortunam eodem in delubro venerari consueuisse. Constat igitur pilam atq; rotam volubilitatis hieroglyphicum esse, & luculento apud Græcos epigrammate Posidippi de Occasione, quæ idem ferè cum Fortuna officiũ exercet. Ea enim cur rotulæ insistat interrogata, Stare loco nequeo, respondet. Auguralis autem disciplinę obseruatione proditũ est, sphæram æream de Cæsaris Maximini statua, quæ in vestibulo Regiæ locata erat Antiochiæ, excussam repentè Iouiano Imperatore vrbem eam ingrediente, turbarum quæ subsecutæ sunt in eius perniciem, portentum habitam, quòd aruspices rerũ volubilitatem id significare asseuerarent. Et Constãtius Imp. paulò antè quàm moreretur imaginari per quietem visus est, cernere se patris effigiem quæ pulchrũ infantem offerebat, quem vbi gremio suscepisset, proiecit is longius sphærã de manu ipsius Imperatoris excussam, quod temporũ permutationem portendere, euentu minimè irrito ab aruspicibus responsum est. Quod verò dicebamus, Fortunam sphęrę insistentem pingi solitam, apud plerosq; variat huius argumenti species: vt in numo P. Septimij Getæ Cæs. sigillum ab altera parte est cum radio in læua, cum sphęrula in dextera, quam exporrigit, vti colossea quædam manus ahenea in Capitolio habetur. Vidi etiam Fortunæ simulachrum pilæ insistens cum nouacula, cum nauali clauo, & cornu copiæ: in qua, nouacula felicitatis indicat amputationem: pila facilem eius volubilitatem, vt passim: clauus, vitæ nostræ sub eius ditione cursum: cornu copię, bonorum largitionem. Sanè Plutarchus commentario de Fortuna Romanorum, Fortunam ait traiecto Tybri, positis alis, exutis talaribus, abiecta instabili & vestigia fallente pila, ita Romam ingressam: quod indicium esset eam ibi constanter permansurã, neq; aliò in posterum abuolaturam: illud scilicet Maronianum secutus, quod de Romanus ait:

His ego nec metas rerum, nec tempora ponam, Imperium sine fine dedi.

TERRARVM ORBIS.

QVo pacto autem terrarũ orbem pila descripta significent, rudi etiam innotuit plebeculæ. Orbem enim linea quadã, veluti finitore circulo dissectũ, alterũ quoq; ex hemisphærijs, quippe superiorẽ, quasi meridiano circulo producto diuidunt: à meridiano autem quasi coluri partem ad occidentem Solem vertunt, atq; inde Asiam, hinc Africã & Europã intelligunt, cùm tamen poëtę terrã ἀπείρονα dicant. Cuius vocabuli si vim simpliciter interpretemur, infinitã exponemus. At Ioan. Grãmaticus Aristotelis interpres accuratissimus, σφαιροειδῆ mauult interpretari: omnino enim neq; sphęra, neq; circulus finem principiúmve vllum prę se ferũt. De figura verò terræ quàm varia alijs atq; alijs credatur, videndum apud Plutarchũ libro de Philosophorũ placitis altero. Sed nos in hoc antiquis feliciores sumus, quòd non vniuscuiusquã testimonio, sed iam innumerabilium de visu referentiũ, vniuersum hunc orbis globũ terra mariq; & habitabilem & permeabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partẽ suprà & infrà nauigatione, manifestior fit in dies. Sed quod ad orbem nostrum attinet, videre est in

Fau-

Faustinæ numo quodam sphæram pro terrarum orbe positam: ibi enim Cybele leoninæ insidet sellæ, sphæramq; inter manum atq; genu continet: inscriptio, quæ ad hanc rem facit, est, MATRI MAGNÆ. In numo Germanici Imp. Cæsaris Aug. Victoria sphæram mouere videtur, in qua literæ, S. P. Q. R. quasi terrarum orbem Senatui populoq; Romano adiudicatum iam esse significare velit. Sanè autem Imp. Neruæ Cæs. Aug. sphæra S. C. adcusa est, cũ adiecto temone, quod orbis gubernationem dubio procul indicat. Et eodem significato Imperatori Vespasiano Aug. P. M. P. P. P. COS. VI. Vtrunq; numo æreo signum idem dedicatum. Grati verò Imperatores qui Dîs acceptum referrent quòd regnarent, id deorum prouidentię adscribentes, rem numismatũ monumentis testati sunt. Nam in M. Antonini Pij numo simulachrum muliebre videas, quod stans læua contum tenet, dextera radium, quo præiacentem pilam verset. Inscriptio, PROVIDENTIÆ DEORVM. In altero eiusdem simulachrum idem læua manu baculo innititur, cuius apex in lituum flectitur, læua pilam radio attingit, quasi eam versaturo, aut leges illi cõsistendi præscripturo. Inscriptio, PROVIDENTIA. Eadem pila in manu dextera exporrecta in numo L. Veri Aug. cum inscriptione, PROV. DEOR. TR. P. III. COS. At in Maximini, simulachrum cum cornu copiæ, radioq; in eius manu dextera pilam à pedibus versante, cum inscriptione, PROVIDENTIA AVG. In Antonini verò Pij numo sphęra cum cornu copię, FELICITATIS adscriptionem habet. Dicata etiam est cum iaculo, Philippi filio. Inscriptio, PRINCIPI IVVENTVTIS.

MVTABILITAS.

QVod autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantùm, verùm etiam rota in huiusmodi accipitur significatum. Psalmo enim LXXXIII legit: Deus meus pone eos vt rotam: hoc est, tam facilè felicem eorum statũ conuerte, quàm volubiliter rota ipsa conuertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alij.

DE ROTA.

ET quoniam res ipsa nos ad rotam iterum reduxit, cùm aliquot adhuc super ea reliqua sint significata, quæ distinctio sit in rotis primùm enarrabimus, mox quæ ad significatum attinent exequemur.

DEORVM ROTÆ.

SCiendum enim rotas plurifariam à radiorum numero distinctas esse. Nam quæ dijs attribuuntur, octo radijs insignes figurantur: propterea quòd rerũ cœlestium motus in octauam vsq; sphæram, quantum humani oculi vis porrigi potest, obseruantur.

HVMANÆ ROTÆ.

HOminum verò rotæ sex tantùm radijs compingi debent, tot enim sunt humanæ naturæ motus: in anticã, in posticã ingredi, vel retrocedere, in dexteram aut in læuam ferri, sursum aut deorsum ascendere, vel descendere.

INFERORVM ROTÆ.

QVæ verò Ixionis rota fertur, quatuor tantùm radijs cõpacta fingitur: vnde Pindarus dixerit, τετράκναμον ἑὸν ὄλεθρον. In ea verò ita districtus fingitur Ixion, vt manus singulę singulis radijs affixæ essent, totidemq; alijs pedes singuli. Qua de re apud Pindarũ legas Pythijs, Ode ad Hieronem altera. Neruæ Traiani numus est, à cuius vna parte ipse pro suggestu populum alloquitur, toga-

tus verò populus ſublatis in cœlum dextris applaudit: inde in extremo margi-ne meta eſt, iuxta cuius baſim Nympha iacet humi fuſa ſiniſtro brachio ſupra rotam exporrecto. Sunt qui ex hoc Circum inſtauratum à Traiano interpreten tur, quia rota circumagi videatur.

AQVA TRAIANA.

SVnt qui, vt mihi videtur, longè rationabilius aquam Traianam intelligant. Nympha enim humorem, humi præſertim fuſa, dubio procul indicat: innixa verò rotæ, aquæ curſum nõ incongruè ſignificare poſsit. Alibi vidi Nympham ipſam in eiuſdem Traiani numis cum rota ſupernè ſita, & inſcriptione, VIA TRAIANA. quorum vtrunq; artificioſe, maximeq; propriè figuratum. Nam in via rota ſupernè voluitur: in aqua curſus ab imo eſt. Alius item numus eiuſdem Traiani, in quo ſignum idem penè humi proſternitur, læua ramum frondibus veſtitum, dextera currulem rotam iuxta genu tenens, ſub baſi cuius literæ ſunt, VIA TRAIANA; S. C. circumcirca verò, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. In alio, in quo eædem literæ circumductæ, aquæ ductus habetur in ſemicirculum fornicatus, idemq; ſimulachrũ humi fuſum cum harundine infrà, & literis in hunc modum diſpoſitis:

S. AQVA C.
TRAIANA.

VITÆ NOSTRÆ PROGRESSVS.

SEd enim VIA etiam ſua habet ſignificata in diuinis literis, quippe quę vitam hanc quam viuimus indicat: vnde omnes à die natiuitatis ad extremũ vſq;, viatores, hoſpites, & peregrini dicimur, vtpote qui ſolum hoc extra patriam incolimus, vbi nulla cõſiſtendi firmitas, perpetua verò ſemper agitatio animi, vbi demùm rerum aut ſententiæ confidendum ſit examinantis. Diſtinguũt inſuper theologi viam à ſemita: per viam mandata ea peragenda intelligentes, quæ vniuerſo mortalium generi data ſunt: per ſemitam verò, quæ huic vel illi perſonæ, ordini, collegio, nationi've præcipiuntur.

THEOLOGIA.

SVnt qui per rotam currulem in diuinis literis Theologicæ doctrinæ hieroglyphicum intelligant, propterea quòd rota ea terram ima tantùm attingat ſuperficie, reliquum in ſublime tollatur, & aurigam animũ ſemper terra procul ſurrigat. Idem præterea eſt officium rotæ, quod & Theologi, vt ſcilicet à terrenis imiſq; rebus ad ſublimium cœleſtiumq; naturarum ſpeculationem attollatur, inde mox à diuinis ad humana deſcẽdat, quoq; inter ſe vinculo colligentur oſtendat: qui quidem eſt rotæ motus. Sed quoniam proprio commentario multa de vniuerſo curru diximus ex diuinis literis, deq; myſticis eius rotis, tũc cùm terreſtre iter eamus, Traiana procedemus via.

IMPERITORVM PRÆCIPITIVM.

SEd cur id diſsimulem, quod in diuinis literis imperitorum præcipitantiam per rotam ſignificari comperimus? & in hanc ſentẽtiam à Pſalmographo dictum citauerimus: Deus meus pone illos vt rotam. Rota quippe poſteriore parte attollitur, anteriore cadit. Poſteriora ſunt bona fortunæ, quæ quia noſtra nõ ſunt, ea nobiſcum tranſportare non poſſumus, ideoq; à tergo relinquuntur. Anteriora ſunt æterna, & quæ nos aſsiduè comitantur, imò nos præcedunt, ſeq; duces, quò progrediendum ſit, exhibent. Impurus igitur & imperitus rerum, cùm fortunæ bonis augetur, auerſus retrò faciem quæ æterna ſunt obliuiſcitur, atq; ita fit vt anteriore parte neglecta, præceps eat: nam poſterioris, quæ attolli vide-

A videtur, admiratione captus, in quam rapiatur voraginem animaduertere nequaquam poteſt, atq; ita præcipitatur.

DE QVADRATO.

AB egregiè mobili figura ad maximè ſtabilem tranſire quodam veluti antipathiæ loco viſum eſt, quippe vt vario eo delaſſatus motu, firmitatis iſtius occaſione quietem aliquam aucuparer. De quadrangulari igitur figura diſſeremus, quę multipliciter deſcripta, multas identidem præ ſe fert ſignificationes.

ANNVS SOLARIS.

QVarum prima illa eſt, quam initio cōmentarij ſuper Iſide tetigimus, Ægyptios quippe duas anni rationes habuiſſe: vnā qua vertētem, CCCLXV diebus, & horis ſenis, agnoſcebāt: alterā, qua Sotheos ortū quarto quoq; anno quadrantibus illis diei quatuor in vnum cōtractis, obſeruabāt ſupputationi huiuſmodi reſpondere. Cùm verò iugerū centum cubitis dimetirentur, quartā iugeris, quæ ſcilicet cubitis XXV claudebatur, pro ſex horis quę vno quoq; anno B ſuperabant, accipere cōſueuerunt, ac perinde vertentem annū intelligebant, cui quarta illa diei pars addita, quarto quoq; abſoluto, dies etiam vnus intercalaris ex quartis illis adauctus adijciebatur. Sed quoniā & hæc & alia multa ſuperius ſuper anni ratione diſſeruimus, ea repetere ſupervacaneum eſſet & importunū.

SAPIENTIA.

VEluti verò Fortunam rotundo lapidi inſidentem pingere veteres inſtituerunt, ita Sapientiam in quadrato ſtatuebant: ex hoc hieroglyphico volubilem illam, vti paulò antè diximus, huius verò ſedem firmam & inconcuſſam indicantes. Et noſtri quadrata ligna quæ ad arcæ Noes fabricam parari diuinum iuſsit numen, doctores & magiſtros in Eccleſia ſignificare dicunt, quorū ſapientia incluſi intus populi conſeruantur, & ab incurſantibus hæreticorum procellis muniuntur. Ex quadratis enim lignis conſtruere debere nos Bibliothecam admonet Adamantius, non ex agreſtibus, rudibus, & impolitis: quippe ex Propheticis & Apoſtolicis voluminibus, in quibus ſolis vera continetur ſapientia, C vtpote qui vitijs omnibus reſectis exciſiſq;, quadratum vitæ iuſtioris tenorem, & ex omni parte libratum præ ſe ferant.

MERCVRIVS.

CVmq; apud veteres Mercurius ſapiētiæ Deus haberet, Hermæa illa apud Athenienſes fieri ſolita, quadrati quippe lapides, quos tum in priuatarum, tum in ſacrarum ædium veſtibulis ponere conſuerant, vt ſignificaretur, rationē & veritatem perinde vt forma quadrata rectam ſemper ſtare. Nam rationis & veritatis Deus Mercurius antiquis erat.

IVPITER.

APud Arcadas nō Mercurij tantùm, ſed & Iouis, & aliorū deorū ſimulachra quadrantalia fieri ſolita, Pauſanias autor eſt, nempe vt eorū inde ſtabilitas ſignificaret. Iupiter enim ipſe manēs ſtabilis, dat cuncta moueri, vt veteres poetæ canūt. Nam & Hermæis à firmitudine nomen, quòd herma fundamentū ſit.

VIR PROBVS.

QVantum verò pertinet ad virtutes, quadrata forma virū ea de cauſa probum dicimus, quòd cubicę figuræ ſpecies quoquo verſum iacta verſataq; fuerit, recta ſemper conſiſtit, quatuor lineis, & totidem angulis ſemper inſignis.

Hinc illud, ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Quadrangulus reuerà probus, nullíq; obnoxius vituperationi, quod tangit Aristotel. Ethic. primo. Et ad Theodectem III, quadratum simpliciter virum per translationem dictum autumat, & perfectum significare. Sanè quidem cùm tres in corporibus staturæ considerentur, rotunda, quadrata, teres, humanum corpus quod à pictoribus & statuarijs commendetur, sex & sexaginta digitos excedere non debet, quippe quod quatuor cubitorũ altitudinem æquet: & quatuor & viginti digitos cubito adscribi, suo commentario probatum est. A' quatuor igitur cubitis quadratũ corpus denominatum, quod laudatissimæ staturæ sit. Infra horum digitorum numerum, quos fortè ab vniuscuiusq; corporis proportione accipimus, quo quis magis contrahi, ac propémodum desidere videtur, eo magis ad rotundam speciem accedit: & corpus illud rotundum appellari potest, quod digitis aliquot est quadrato breuius, vel cuius altitudo extremos brachiorum quammaximè porrectorum digitos non exæquat. Teres verò, cuius proceritas supra sex & nonaginta digitos ascendit, altior've sit eo mensuræ modo, quem vti dictũ, exporrecta brachia designant. Staturam hanc alij oblongam, alij gracilem appellauere, & rotundiorem illam obesam dixere. Cornelius Celsus corpus illud habilissimum dicit, quod quadratum est, neq; gracile scilicet, neq; obesum. Nam longa statura vt in iuuenta decora est, sic maturiore conficitur senectute: solere enim homines huiusmodi supra modum mox incuruari, tam philosophorum rationes, quàm historiarum exempla ostendunt, si quæ cotidie oculis offeruntur minus animaduertimus. Et Antoninum Pium eiusmodi fuisse tradit Iulius Capitolinus, vsumq; eum ad emendandum vitium tabellis ex tilia, quibus pectus ad sustinendum pondus adstrictum fascijs obligaret.

CLARI VIRI.

QVod tamen de certa hominis altitudine dictũ est, non negarim proceriores statuas ijs erigi solitas, qui vel victoria aliqua, vel præclaris alijs facinoribus supra reliquorum mortalium gloriam euecti sunt: vt Diagoræ Rhodio Olympionicę statua decreta est quinq; supra quaterna cubita digitis. At Damageto eius filio paterna minor vno, cæteris maior digitis quatuor. Sunt qui habitam in his rationem putent, vt recta proportio oculis repræsentaretur, quoniam huiusmodi statuæ in columnas sublatæ, dum suspiciuntur, nisi naturæ longitudinem excedant, in monstrosam quandam obesitatis speciem declinare videantur, spatio fallente oculum. Sed vt hoc non negarim, ita etiam plures statuarum ordines fuisse, non ignorãdum dixerim: pariles quippe, magnas, maiores, atq; maximas: alias benemeritis & sapientibus viris, alias Regibus, Imperatoribusq;, alias heroibus, Dijs alias fieri solitas. Sed in ijsdem ipsis statuis nõ ea mensuræ consideratio, qua de nos agimus, perpenditur, cùm in illis sua cuique proportio adiudicata esset, qua opus perfectissimum redderetur. In ratione verò nostra cùm obesum, quadratum, aut procerũ corpus dicimus, rationem eam inspicimus, quæ ad digitorum & numerum & proportionem quadret, vt hæc ab illa distinguatur. Hinc illud apud Tranquillum intelligi potest de Flauij Vespasiani habitudine quadrata: & quod apud Palladium est, Sint boues nouelli, quadratis & grandibus membris.

MVLIEBRIS STATVRA.

QVoniã verò decet muliebrẽ habitudinẽ graciliorẽ esse, atq; ea de causa matronales virginalesq; colũnæ, quarũ ratio ad hũani corporis similitudinẽ

primùm

primùm excogitata fuit, proceriores quàm Doricæ, quæ viriles nuncupantur. Hinc fit, vt quę virum decet quadrata facies & habitudo, dedeceat mulierem: & qui virum probum quadratum dicimus, mulierem quadrantem, & quadrantariam. Alia tamen ratione prostitutam intelligimus, de quo apud Plutarchum in M. Tullij vita, & apud Tullium oratione pro M. Cælio: quod nõ à corporis dimẽsione desumptum, sed ab exigua ea stipe, qua parabilis habetur. Sedenim Siculi ad hæc vsq; tempora meretrices vulgò quadratas dicunt: easdẽ Itali reliqui, vel ab obsequio, vel ironicè, bonas fœminas appellitare consueuerunt.

ROMA VETVS.

ET Roma olim quadrata, eaq; specie primùm ædificata, diuq; permansit vt quadrata Roma diceretur, præcipuè locus in palatio ante tẽplũ Apollinis, vbi reposita erant quæ boni ominis causa in vrbe condenda adhiberi solita. Saxo autẽ munitus erat in speciem quadratã. Eius loci meminit Ennius eo versu,

Est nunc, & quis erat Romæ regnare quadratæ.

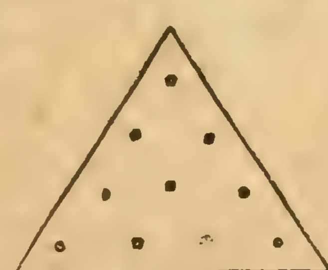
B

DE META.

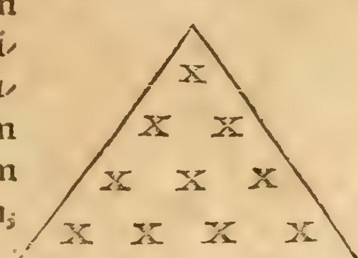
IAm metarum pyramidumq; ratio nos appellat, quarum significata referamus: & quoniam & quadrangulares & triangulares metæ reperiuntur, de quadrangularibus prius dicere incipiemus, argumento eo, quod præ manibus erat, inuitati.

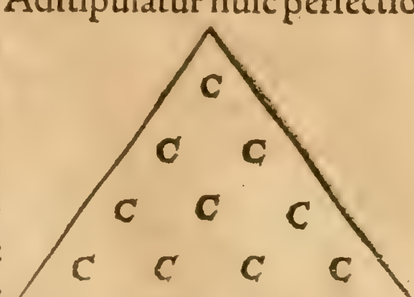
FINIS.

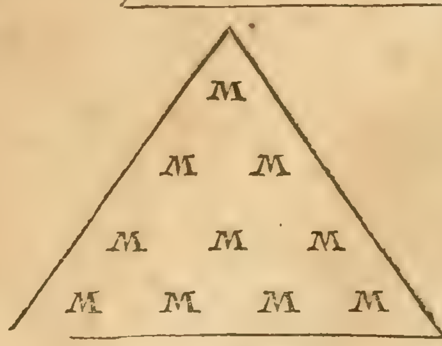
FInem hęc, aut operis cõsummationem, absolutumq; modum ostendit: siquidem myrias, qui decem millium numerus est, metam astruit. Numerus verò is ab vnitatibus multiplicatus, & maximus, & perfectissimus est, adeò vt sumpto ab vnitate principio, fit in myriadem finis. Pyramidis enim basis, vt apud Philonem est, longitudine pedum centum, ac totidem latitudine constituitur, quibus iuxta quadrati naturam multiplicatis, in quem diximus numerum resultat: quem quia perfectissimum esse dictum



C est, finem itidem & exactum opus meta, ex ter multiplicato denario constituta, significare dicitur. Decadis autem vis est quaternarius numerus: secundum enim com positionem à monade ad quaternariũ punctis in vnum contractis ac supputatis, decas fit. Decies autem decem, centum: decies cẽtum, mille: millia decies, summa perfectissima. Adstipulatur huic perfectioni architectorum etiam commẽsus, qui perfectionem in denario, quem antiqui πλήρη ap pellant, collocaue runt. Et Romulus, nõ ille quidem inter pastores, vtputat vulgus educatus, sed Stabijs oppido non incelebri literis institutus, & vt Plutarchus attestatur, liberalibus artibus & disciplinis eruditus, ad eam quę subsecuta







est felicitatem ausu minimè temerario via sibi adaperta, confirmatis iam rebus, D
regnoq́; iam constituto, quæcunq; fecit & instituit, denario finiuit numero: vt puta senatores in X decurias, vrbem in curias XXX, in totidem decurias equites. Principes hastatas & peilanos denario finiuit. Annumq́; demum in menses X terminauit, quod ad nostram vsq; diem tributo militibus erogando perdurauit. Addunt nonnulli, non temerè esse denarium numerum tam pedum quàm manuum digitis attributum, & os capitis à mento ad frontem summam, & manus palmam ad medij vsq; digiti summum, mensura decies repetita, perfectam cuiusq; hominis altitudinem dimetiri. Quòd verò Mathematici, qui altius philosophantur, numeri perfectionem alij in senario, alij in septenario posuerunt, alterius est cōsiderationis, quam in Digitorum commentario delibauimus: sed ad hos numeros illa nihil attinent. Huiusce perfectionis ergò Ægyptij, reges suos, qui mortales reliquos gloria præcessissent, honorare metis & pyramidibus, quæ sepulchris eorum superponerentur, consuerunt, de quibus cùm pleni sint historicorū libri, neq; plura super Ægypti rebus miracula celebrētur, quàm molium huiusmodi amplitudines, aliquot etiam ad hanc vsq; diem perdurantibus, rem adeò notam verbosius prosequi superfluum existimaui, si vnum illud E
addidero, Nazianzenum minimè respuere eorum opinionem, qui pyramides eas in Ægypto celebriores ab Iosippo Hebræo exædificatas putant, vt frumenti conditoria essent: & nomen rei consentire dicit, quod πυρὸς triticum vocant. Nam & apud Stephanum, in ijs quę Hermolaus Byzantinus compilauit, legas, dictas eas ἀπὸ τῶν πυρῶν. Sed fabulam subiungit, ὅς ἐκεῖ συναγαγόντος ὁ βασιλεὺς, αἴδιον ἐπίκοσίτου, κατὰ τὴν αἴγυπτον, à tritico scilicet quod vndiq; congestum Rex eò contulerit, penuriaq́; Ægyptum affecerit, cùm Iosippi consilium salutare fuerit, ne mortales fame, quę per tot annos futura erat, absumerētur. Illas porrò vulgus adhuc granaria Pharaonis vocat.

DE TRINO.

INter hieroglyphicas has imagines, & trinum, triangularemq́; pyramidem nonnulli adnumerant, cuiusmodi obelisci bases aliquot Romæ vidi: quod mysterium enodare, etsi profundioris ingenij, altiorisq; disciplinæ opus esse non ignoro, in quo omnia ad hoc vsq; tem F
pus ingenia præstantissima defatigata sunt, nō absurdè tamen me facturum existimo, si modicum quid vmbræ ad cōmenti huius rationem ex philosophorum Theologorumq́; vetustiorum dictatis pro re nata breuiter tetigero.

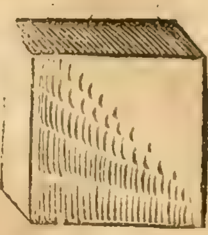
TRINITAS RERVM.

TRes aiunt hi in rebus vnitates considerari, ita tamen mutuò connexas, vt ab vnitatis simplicitate minimè discedant. Est enim primùm ea in rebus vnitas, qua vnumquodq; sibi est vnū, sibiq́; constat atq; cohæret: cui quidam ex veteribus adeò fauere visi sunt, vt numerum ex natura rerum amouere cogitarint. Est ea secundò, per quam altera alteri res vnitur, & per quam demùm omnes mundi partes vnus sunt mundus. Tertia atq; omnium princeps, est, qua totū vniuersum cum suo opifice, quasi exercitus cum suo duce, est vnum. Adest tripartitò considerata vnio hęc vnicuiq; rei per suam vnam simplicē vnitatem, deriuatā ab vno illo, quod & primū vnum, & trinū simul, atq; vnū est, à Patre inquā, Filio, & almo Spiritu. Nam & Patris potestas omnia producēs, suā omnibus largitur vnitatē. Et sapiētia Filij ritè omnia dispones, omnia inuicē vnit & copulat. Mox

Spiritus

A Spiritus amoris ſui vinculo ad Deum omnia conuertens, totũ opus opifici nexu charitatis adiungit. Hinc illud Deo inditum amoris cognomentũ, quo mortales affecti, primò Deum ipſum ſupra nos, ſupraq; omnia diligere debemus: ſecundo loco nos ipſos: tertio proximum, ſicut nos ipſos.

C V B V S.

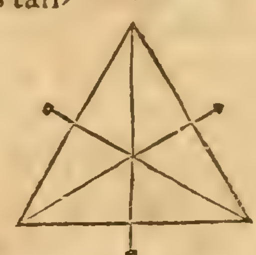


ACcedit huc Cubus ex trigonalibus figuris, quatuor compactus triangulis, cuius hieroglyphicum eſt SVPREMVM NVMEN. Nam cùm in Mathematicorum datis punctum referatur ad monadem, linea ad dyadem, vtpote quæ ab aliquo tendat ad aliquid: ſuperficies verò ſit ternarius, qui figuras inter rectilineas principium habetur, ac quoddam veluti elementum, inde ſi corpus ſolidum conficiatur, cubus erit, triangulis quippe quatuor rectilineis in corpus vnum coagmentatis atq; compactis: ita prima pyramis inter ſolida emicat, cuius baſis tres oſtentat angulos. Quartus in ipſius figuræ ſummitate poſitus, vt numinis formam, ita & nomen apud Pythagoricos accepit. Addunt Ma-
B gi, ſimplex quoq; triangulum æquilaterum diuinitatis indicium eſſe, ſiue rerum cœleſtium effigiem, vtpote quod ſit ſibi ipſi æquale, difficulter moueatur, & ad malum declinare non poſsit.

I V S T I T I A.



VT verò trini proſequamur ſignificata, ternariũ veteres, vt alibi etiam oſtendimus, iuſtitiæ dedicarunt, vt de Pythagoricis diſciplinis Plutarchus ait. Iniuria ſiquidem afficere, neq; non affici, cùm extrema ſint, & idcirco vitioſa, iuſtum æqualiter vtrinque reductum in medio reſidet. Sanè Pythagorici non numeros tantùm, verùm etiam figuras deorum nominibus dedicarunt: quippe qui triangulum ęquilaterum Mineruã appellabant: Verticigenam & Tritogeniam propterea, quòd tribus perpendicularibus lineis ab angulis tribus diſſecetur.



M I N E R V A.

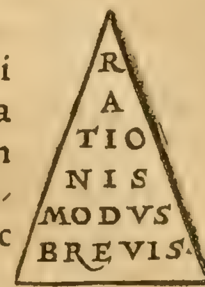
QVod verò pertinet ad Mineruam, trigeminã eam nõ-
C nulli faciunt, propter anni tempora, quæ vt ſæpe dictum, apud Ægyptios tria tantùm fuere, quippe, ver, æſtas, & hyems. Huic etiam tertium vniuſcuiuſq; menſis diem dedicarant, cùm à Lunæ coitu menſem auſpicarentur, vt Sthenis autor eſt. Pallas enim, vt in eorum eſt theologia, die tertia orta eſt. Et eandem & Pallada & Lunã pleriq; interpretantur. Hæc verò nõ prius quàm tertio à coitu die ſe videndam exhibet. Quanquàm non deſunt qui Tritogeniam ea de cauſa dictam aſſerant, quòd è Iouis capite orta prædicetur: Tritò enim Bœotiorũ lingua caput appellatur. Sanè Diodorus Pallada aërem eſſe dicit, eumq; incorruptibilem, eaq; de cauſa & virginem deam, & Iouis è vertice editam, confictum eſſe. Ad hoc facit Horatianum illud:

Proximos illi tamen occupauit Pallas honores.

Nam cùm aër tertium ex elementis locum obtineat, Æthræ, quæ pro Ioue accipitur, omnino proxima eſt, & ternarius illi numerus rectè datur. Miſſa facio quæ multa & varia de palude Tritone Græci fabulantur. Sed illud minimè diſsimularim, quod Democritus dixiſſe fertur, Pallada Tritoniam ea de cauſa nuncupatam, quòd præcepta tria ad humanam vitam bene beateq; degendam neceſſaria propoſuerit: bene quidem conſulendum, rectè iudicandum, iuſtè

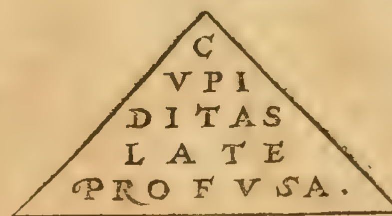
deniq; agendum. In quem terminum omnis diſciplinæ ſanctioris finis dirigitur. D Meritò igitur ternarius, & triangularis figura ea, quę lineis æqualibus deſcribitur, & Palladi eſt, & iuſtitiæ dicata.

HVMANITAS.



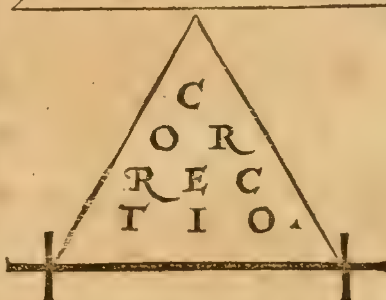
SVnt & alia figurarum triangularium ſignificata, quæ Pſellus libello De dæmonibus interpretatur. Ea libenter apponã, quia cæteris hieroglyphicis videntur minimè diſsimilia. Æquicrurem enim humanitatis ſymbolum aiunt: quod quidem vna breuiori linea deſcriptum, indicat rationis modulum contractiorem eſſe, ac perinde multa effugere, quæ percipi non poſsint.

MORVM DISSOLVTIO.



VEl ſi vna ſit linea latiore productioreq;, aberrare ſignificat ab inſtitutis, & à recta via, & plus æquo indulgeri quædam cupiditatibus.

CORRECTIO.



QVæ tamen lineæ ſi notentur cõtractæ ad aliarum normam, oſtendit, ex perperàm actorum pœnitentia vitæq; ſolutioris correctione, fieri nos poſſe longè meliores quàm anteacta vita fuerimus.

DÆMONIACA NATVRA.



SCalenus autem dæmonum & malarum poteſtatum figura dicitur, vſqueadeò inæqualis eſt, & à bono & æquo remotus. Componitur autem ex ſenario numero, ſed imperfecto, qui corporeis, & mundi huius inferioris rebus obnoxius eſt, quòd in eo circumſcriptiones corporeæ ſitæ ſunt: per eumq; mundus hic inferior compoſitus eſſe imperito eo ſeculo putabatur. Ideoq; aiunt ſex genera dæmonum infra lunarem globum inueniri: quorum primũ per ſublimiorẽ aëra vagari tradũt, LELIVRON appellatum, quaſi velint igneum ſignificare. Secundũ aëreum, quòd in craſsiori nebuloſaq; regione ſedem habeat. Tertium terrenũ. Quartum aquatile vel ma- F rinum, à locis & regionibus in quibus oberrant, & quarũ curam gerunt. Quintum verò ſubterraneum, quod vel noctu, vel in puteis, & antris, & huiuſmodi locis frequẽter apparet: ne antrum Nurſiæ fabuloſum eſſe credamus, aut quem Diui Patricij puteum in Hybernia memorant. Nam & Cumis & alijs pleriſq; locis reſponſa in antris dari ſolita, totius antiquitatis teſtimonio perſuaſum eſt. Sextum & vltimum eſt lucifugum, imperſcrutabile ac tenebricoſum penitùs, algoriq; perpetuo damnatum. Id verò dæmonum genus modis omnibus mortales infeſtare creditur, Stygioſq; latices hauſtos ſpargere, vnde calamitates, peſtes & fames conſequantur. Adduntq; huiuſmodi rerũ periti nomina, Actęum, Megaleſium, Ormenon, Lycum, Nicona, Mimona, Alaſtoras alios, alios Palamnæos appellatos, à quibus omnia in homines incommoda cõgerantur. Sed hæc fortè plus nimio homini ſublimium rerum cupidiſsimo, cùm πάρεργα futura ſint omnia quę de dæmonibus loco hoc afferre voluerimus. Multiplices tamen eorum figuras & apparitiones, varijs rerum & animalium imaginibus conſpicuas, toto opere, vbi hieroglyphicum tale aliquid depoſcat, minimè diſsimulauimus.

A

PIERIVS VALERIANVS AD IANVM VITALEM PANORMITANVM, DE IIS quæ per vestes aliquot significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

NOn parua quidem de causa, Iane mi iucundissime, Leo X. Pont. Max. quamprimùm tuum de Trinitate poëma legit, ingenio & eruditione tua delectatus, pietateq; in primis commendata, præclara tibi munera dari iussit, in quibus fuit & Palatinæ vestis ornatus, vt inter amicos admissum esse te, virtutis & optimarum artium ergò, omnibus innotesceret, tuq; ad disciplinarum studia in dies magis incitarere. Quæ mihi tam iucunda acciderunt, ac si omnia & ijs longè maiora in me collata essent, qui tot annos amorem erga me tuum habuerim exploratissimum, quemq; ego semper ob summum ingenium, suauissimos mores, singularem animi tui integritatem, fratris loco dilexerim. Itaque cùm ex remuneratione huiusmodi, quæ tibi obtigisset, magnam ego lætitiam concepissem, incensus ego quoque sum tanti Principis æmulatione, vt ipse quoque grato erga te animo essem, pro voluptate ea, qua me tuo de commodo, addam etiam honore, affectum sentio. Qualescunque igitur essent opes meæ, ex ijs aliquid ad te mittere decreui. Atque vbi horrea aperuissem, vestes aliquot hinc tibi deprompsi, non eas quidem Luculliano sumptu magnificentiaq; comparatas, neque Mileti textas, neque vt Pontificiæ illæ vestes erant, Tyria purpura saturata, sed quales ex Aegypto me attulisse non ignoras, in quibus scilicet mira conspicitur parsimonia. Sunt enim vestes hæ labore omnino curaq; aliqua contextæ, sed materia admodum parca, iunco quippe omnes papyraceo, vt facile contemni possint ab ijs qui nostri temporis luxum deliciasq; consectantur, quibus nil facere videtur ad cultum, nisi quod carissimè vænierit. Vtcunque tamen, habendæ tibi sunt qualesquales fuerint: quas si foris in conspicuo vti verecundabere: certè, quæ tua est moderatio, domi tibi vsui esse poterunt. Non enim puto te ita repentè superbum euasisse, vt quamvis Pontificia in purpura tibi meritò placeas, si quid tamen manibus meis elaboratum acceperis, id sis aspernaturus. Sed iam quid hoc sit supellectilis, explicemus,

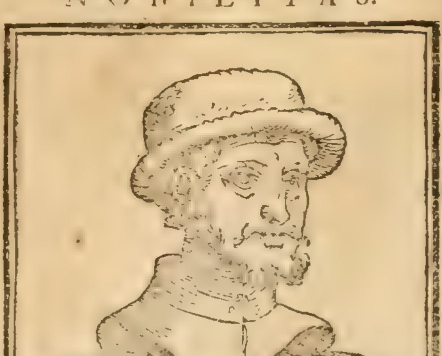
B

C

DE PILEO.

QVEMADMODVM in vnaquaq; re nihil est capite prius, ita vestium aliquot significationes dicturi, à pileo, quod præcipuum est capitis integumentum, conuenienter incipiemus.

NOBILITAS.



NImirum verò is apud Græcos nobilitatis indicium fuit, hicq; ea de causa Vlysis caput pileatum fieri solitū autumāt, quòd magna scilicet ab vtroq; parente nobilitas illi obtigisset. Nam apud Ouidiū eam ita in Aiacem oggerit:

Nam genus & proauos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco: sed enim quia retulit Aiax,
Esse Iouis pronepos, nostri quoq; sanguinis autor
Iuppiter est, totidemq; gradus distamus ab illo,
Nam mihi Laërtes pater est, Acrisius illi,

Iuppiter huic: neq; in his quisquam damnatus & exul.
Est quoq; per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas: deus est in vtroq; parente. D

Quòd verò Castorum quoq; capita pileata pingerentur, nil aliud sibi velle tradunt, nisi vt indicio esset, eos fuisse Lacones. Hos verò pileatos pugnare mos fuit, quò indomitum animum aduersus barbaros Reges & tyrannos significatione libertatis ostentarent. Quiq; aliquot abhinc annis Venetias confugerunt Græci, extorres à Turca facti, nobilitatem suam & ingenuam libertatem vnanimiter pilei illius sui gestatione profitentur.

LIBERTAS.



PAssim enim in numis videas pileum ipsum cum inscriptione LIBERTATIS, vt in numo TIB. CLAVDII, in quo simulachrum est dextera pileum gestans, læuam expassam habens, cuius inscriptio est, LIBERTAS AVGVSTA. In Antonini item numo pileus à manu dextera pendet, læua hastam tenet, inscriptio, LIBERTAS COS. IIII. Sed in Caracallæ numo libertas ipsa preter virgam & pileum, stellam etiam habet antè sitam. Aliter Libertatis argumentum figurabant per sigilla quatuor, expeditis pedibus gradientia, quorum secundum & quartum fasces & secures alligatas gestarent, cum inscriptione, BRVTVS. Vnde apud Virgilium legas, E

Animámq; superbam Vltoris Bruti fascésq; videre receptos.

Ab altera parte fœmineum caput est, cum inscriptione, LIBERTAS. Sed hoc nimirum in historiæ memoriam, quòd exactis Regibus, partaq; libertate, Consularis magistratus annuus autore præcipuè Bruto sit constitutus.

LIBERATORES PATRIÆ.

QVòd verò in alterius Bruti numismatis cernere est pugiones duos adiecto pileo, Dion ex hoc Brutum & Cassium patriæ liberatores indicari dicit. Nam pugio cædem patratam omnino significat, pileus verò libertatem. In numo quodam argenteo venerandæ antiquitatis obseruaui fœminea capita ab vtroq; latere singula, simplici quodã modo capillos collecta, in quo nihil aliud scriptum quàm LIBERTAS. In numo Ser. Galbæ simulachrum est cum iaculo & pileo, cuius inscriptio est, LIBERTAS PVBLICA. Eadem in Neruæ numis aliquot habentur. Apud historicos legas seruos nonnunquam ad pileum vocatos, vt apud Liuiũ XXXIIII. Postero die serui ad pileum vocati: hoc est, promissa concessa'ue seruis libertas. F

SERVILIS IMPROBITAS.

SEcus verò intelligendum de seruo pileato. Nam cùm imposito pileo venundabantur, nequã & improbum esse seruum innuebat: significabat enim venditorem dominum nihil super eo polliceri velle, quod postmodum ad præstandum cogi posset, exoluebatq; ita se ab omni vinculo, quod posset ad redhibitionem trahere: de quo vide apud Cælium Sabinum, & alios.

THEO-

A THEODOSIANI.

SPectandum etiam erat trium ordinum Theodosianorum insigne, sub militum Præsentiali merentium, qui dimidium quiq; simulachrum humanum in clypeo gestabant, idq; manibus ab vtraq; parte porrectis, quorum dextera vinculum, sinistra pileum prætendebat, quasi vellent innuere, contumacibus se vincula iniecturos, obsequiosis libertatem donaturos. Sedenim de primis in Vulpis commentario diximus.

SECVNDI THEODOSIANI.

IN eodem Canone, quæ apud insignes Maffæos Romæ vidi, gestamen erat luteus taurus ad viridantis monticuli radices pictus: in summo verò collis vertice dimidius Æthiops dextera manu lorum, læua pileum prętendebat, passis hinc & inde manibus: id ipsi quoq; indicantes, in sua esse manu captiuos facere, & libertatem indulgere. Gestabant insigne hoc secundi Theodosiani. Ipsa verò parmæ facies hyacinthina, quasi cœli colorem præ se ferebat.

TERTII THEODOSIANI.

ERant & tertij eiusdem nominis, eiusdemq; ductoris, quorum parma in hũc B modum facta præferebatur. Margo hyacinthini coloris circulo aliquantulum lato circumductus, sub quo alter contiguus angustioris spatij: inde facies media rubra, ab ima cuius parte albus erigebatur cippus in angustum supernè desinens, qui Lunæ speciem cornibus sursum versis sustentabat. In medio parmæ insidebat Lunæ albus identidem circulus, cuius centrũ latè fusum nigri coloris erat. Supra circulum hunc album ostentabatur à medio sursum Æthiops eodem modo quo superior manibus exporrectis, eadem dextera loro, sinistra pileo munitis. Illud addam, eos imperatoris triumphãtis currum pileatos sequi solitos, qui fuerant è seruitute manumissi.

TRIPLEX LIBERTAS.

ANimaduertendus apud Ausonium locus, eo versu,

Triplex libertas, capitisq; minutio triplex:

quod nonnulli legendum arbitrantur, capitis minutio triplex, pro tribus pilei speciebus, vel triplici eorum cõditione, qui pileum assequerentur. Sedenim minutio, vt inferius ostendemus, longè castior est lectio. Quod verò attinet ad li- C bertates, tris manumittendi rationes erãt. Prima, qua maiorem & iustam libertatem consequebantur, ita vt etiam ciues Romani fierent. Altera, qua Latini fiebant, ex lege Iulia Norbana. Postrema, qua in ordinẽ dedititiorũ ex lege Ælia Sentia adscribebant. Tris has manumittendi species tangit Boëtius primo Topicorum commentario. Apud Tacitum duas tantùm institutas reperias. Quas verò Boëtius enumerat, sunt, census, vindicta, testamentum, de quibus apud Iurisconsultos copiosius. de his Plautus, Casina: Tribus, inquit, cõduci non possum libertatibus, quin ego hodie illis comparem magnum malum.

FLAMINES.

SAnè pileus apud Romanos sacerdotij symbolum semper fuit. Nam Flamines à Numa cõstituti, quasi pileamines dicti: quamuis nonnulli arbitrentur à flammeo, quod est capitis tegumentum, appellatos. Nam & infulæ, & mitræ, & amictus alij atq; alij sacrificulis attributi. Sedenim vt in sacerdotio pileũ præstare fateamur, Fabij Pictoris autoritas facit, qui Flaminem ait nõ posse esse sub dio sine pileo, sub tecto autem, vt libebat: quem quidem morem in sacerdotio etiam nostro seruari nemo non videt. Domo enim prouehi prœsulem sine pileo, nefas habetur.

HIPPOCRATES. D

ANte alias autem antiquorū statuas Hippocratis imago pileata celebratur, eoq́; habitu multis locis erecta. Ex eo nonnulli hieroglyphicè interpretati sunt partem eam custodiēdam, in qua, tanquam in domicilio, princeps animus resideret, totaq́; intelligendi vis collocata esset. Alij ex Græcis solā hominis nobilitatem inde intelligi volunt, vtpote qui cognationem ab Apolline & ab Hercule traheret. Nam eum ab Æsculapio oriundum senatus Atheniensis testatus est publicis etiam monumētis. Id verò si ad libertatem referamus, cui potius Liberatoris nomen accommodare debeamus, quàm illi, qui tot mortalium corpora morbis tot obnoxia liberauit, & bonæ restituit valetudini, sitq́; humanæ incolumitatis autor appellandus, si merito eum titulo honestare voluerimus? Nō defuêre tamen qui rem malignè admodum interpretarentur, & quod illi honoris causa datum erat, modò caluitium, modò imbecillitatem capitis, modò quid ijs inanius tradiderint inde significari. Quod quidem de Pericle memoriæ proditum est, qui ea de causa pileo vti consueuerit, quia capite esset supra modum acutiore, vnde ab æmulis σχινοκέφαλος appellabatur. Hinc etiā, vt alibi diximus, E statua eius cum casside posita. Formam tamen hanc, quæ dedecori nōnullis adscribitur, Genuenses honorificam, & adeò ingenuam ducunt, vt obstetrices statim nato puero nihil diligentius curent, quàm infantuli caput tenerum, palmis, digitorum complexu complicatis, adstrictum producere, & fascijs colligatum, donec solidius fiat, conseruare.

FORMA PILEI.

ANtiqua verò forma pilei est, quam Lucianus in Dipsade describit, dimidiū quippe corticis alicuius oui. Nam apud Garamantas ex struthiorum ouis singulis in æquas partes dissectis, bini fiunt pilei. Tanta ibi est eius oui magnitudo, eoq́; capitis tegumento populi illi sibi plurimùm applaudunt. Ea porrò pilei figura est in numo, quem Imper. Gordianus Pius Fel. Aug. cusit, cum signo ab altera parte, cuius læua hastæ toto cubito surrecto innititur, dextera pileum ea qua dictum est forma prætendit: inscriptio, LIBERTAS AVG. Non negarim tamen in aliquot monumentis, vbi signa maiora sunt, extremum pilei marginem paululum sursum versus inflecti, vt in statuis aliquot obseruauimus, præ- F sertimq́; Mercurij. Sed & numismata pleraq; eam penè speciem ostendunt. Variatum autem apud has & illas nationes, vt alij marginē dilatarint, tam pluuijs amoliendis, quàm sereno vmbris captandis: alij cauā partem presserint, alij altè sustulerint, eamq́; acuminatā alij produxerint, alij planam esse maluerint. Neq; tamen nescius sum pilea apud Romanos ex lacernis cæsis consui solita, quod & apud Papinium & Martialem habetur: quem morem longo antiquatum tempore, nostra ætas reuocauit, pileaq; elegantissima ex consutis panni frustulis quatuor, tam ad ornatum capitis, quàm etiam ad vmbellæ vsum fecit: non ea tamen oui singula dimidij speciem referētia, sed quatuor veluti costis ad quatuor instar mundi cardinum assurgentibus diuisa, ita tamen vt quarta desideat in plicam, quasi polum describat, quem

Sub pedibus Styx atra videt manesq́; profundi:

argumento, nos cœli semper memores esse debere, cuius figura quadam capita contegamus. Sacerdotes verò hoc plurimùm vtuntur capitis tegumento.

A

DE INDVMENTIS.

QVantum verò ad reliqua pertinet indumenta, cùm multi materiam eam pertractarint, nobis non est consilium singula recensere, sed pauca admodum quæ vel remotiora, vel ab alijs diuersa videbuntur, & aliquid sapiant hieroglyphicum.

ROMANVS.

MIssam itaq; faciemus togam, cuius figuram Quintilianus satis explicauit, cùm nulli non innotuerit per eam ita Romanum ciuem indicari, quemadmodum per pallium Græcum hominem. Vnde Latinæ Comœdiæ, in quas scilicet Latinæ personæ inducuntur, togatæ vocitantur: palliatæ verò, quæ per Græcas personas aguntur. Sed hoc Virgilius explicauit, cùm dixit:

Romanos rerum dominos, gentémq; togatam.

CIVILIS.

AT eum quidem Romanum per togam intelligebant, qui ciuilia negotia B tractaret: siue, vt diceret Horatius, ciuilibus vndis mergeretur. Vnde Martialis: Toga rara, mens quieta. Nam Marcellus vestimentum eam esse tradit, quo amicimur in foro negotiaturi. Cæterùm toga non solùm viri, sed etiam fœminæ vtebantur. Varro de vita populi Romani, vt apud eundem citatur, de togis loquens: Antè enim olim fuit commune vestimentum, & diurnum, & nocturnum, & muliebre, & virile. Hinc apud Propertium legas:

Siue togis illam fulgentem incedere Cois.

Tertullianus cùm notaretur, quòd indumenta Romana fastidiret, pallioq; potius vir tantus vteretur homo minimè ambitiosus, causam tuetur suam, euitaréque se eo habitu & impensam & incommodum respondet, cùm toga vestis sit admodum onerosa. ait enim: Conscientiam deniq; tuam perrogabo, quid te prius in toga sentias, indutum, an'ne onustum? habere vestem, an baiulare?

PAX.

QVoniam verò ea quæ domi fieret reipublicæ administratio, vel ciuilis vitæ negotiatio, longè diuersa videretur à bellicis negotijs, inde factum vt pro pace nonnunquam toga acciperetur, quippe cùm de ea vitæ ratione di- C catur, quæ pertinet ad forensia.

BELLVM.

SEd sagum cùm militare omnino sit indumentum, cuius scilicet vsus expeditiorem ad itinera & negotia hominem reddit, pro bello poni solitum. Ita arma togæ opponuntur, de quo celebre illud Ciceronis dictum: Cedant arma togæ. Nam ad hunc vsque diem nationes pleræq;, præseritm Galli, viros militiæ deditos breuis indumenti vocabulo designant, cùm sacerdotes, legum professores, ac negotijs ciuilibus deditos, longæ vestis nuncupatione describant, ita duplex hominum genus distinguentes, quemadmodum veteres per togam & sagum varia hominum studia significabant. Facit ad hoc Tullianũ illud ad Cæsarem iuniorem lib. Epistolarũ primo: Pridie nonas Febr. cùm ad te literas manè dedissem, descendi ad forum togatus, cùm reliqui consulares sagati vellent descendere. In Canone autem illo, vt hoc κατ' πάρεργον, non importunè tamen inseramus, qui apud Massæos Romæ habetur, De Militum Romanorum ordinibus, nũcupationibus, vexillis, & gestaminibus, ad Theodosium & Valentinianum inscripto, lata de thoracomacho indumento laneo Libycis pellibus coo-

perto mentio est. Sed vsitatissimus semper fuit corij vsus in militaribus tegu- mentis. Hinc apud Maronem nonnulli D

Lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti: vestigia nuda sinistri
Instituere pedis, crudus tegit altera pero.

PLEBECVLA.

TVnica autem, plebeculæ signum erat, eaq; etiam serui vtebantur. Vulgatissimum enim est, per tunicatum, aliquem ex Romana plebe significari. Vnde Horatius:

Vilia vendentem tunicato scruta popello.

Quæ verò esset tunicæ species, Nonius explicauit, cùm sine manicis eam esse dixit: & plurimùm talarem sine manicis esse ostendit, indumentum aptum ad opera facienda: eaq; gens otij propemodum nescia erat. Hinc Virgilius vulgo gratulaturus, manicatos irridet, vtpote minus idoneos qui bella, negotiáve, aut artes vllas tractent. Numanum enim Latinum hominem sui generis strenuitatem iactantem, & imbelliam Phrygibus obiectantem, ita loquentem inducit:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ. E

ILITHYIA.

SEd vt antiquiora repetamus, Atheniensium institutum fuisse Pausanias tradit, vt Ilithyiæ simulachra ad imos vsq; pedes contegerentur. In diuinis verò literis tum tunica, tum color eius hieroglyphicè consideratur. Pontifex enim pręter interiorem tunicam, quæ fit ex lino, materia quippe terrestri, podere etiam vel hypodyti dicamus hyacinthino induebatur. Cœlestis enim color, dubio procul est hyacinthinus, monimentoq; est cœlestia demùm meditanda, cœlestia tractanda, cœlestia discutienda, totamq; mentis agitationem circa ea quæ cœli sunt exercendam. Sunt verò interpretes qui non hypodytin, sed epandytin edidere, quod indumentum signat quod superinducitur: nimirum enim hypodytis interior est tunica, quæ primã nostram indicat generationem, vt apud Hierosolymitanũ Hesychium. Alij exponunt, quia hominem ostendit interiorem: alij tunicam huiusmodi Iustitiam interpretantur.

DE PODERE.

EST autem poderes, vt Eucherius, sacerdotalis lintea corpori penitus adstricta, eademq; talaris, ἀπὸ τῶν ποδῶν appellata ποδήρης, quæ & subucula dicit. Per hanc igitur, quippe quæ vestimentis alijs subiiciebatur, doctrinam sacratiorem intelligi veteres theologi tradiderunt. Exodo: Et fecerunt vestimentum poderem sub vmbone, opus textile, totum hyacinthinum. F

PVDICITIA.

QVòd verò in numis & monumentis aliis antiquis velatæ nonnunquam facies obseruantur cum inscriptione PVDICITIÆ, non tam ob flammeũ, quo nouæ nuptę faciẽ obnubere solitę sunt, cùm ad virũ traducerentur, vnde illis nuptarũ nomẽ, q̃ ob historiã institutũ crediderim vt ita fieret. Ab Icario enim Penelopes patre simulachrũ eiusmodi dedicatũ Pudori ferunt, Gręciq; historiã super hac re huiusmodi cõscripsere. Cùm Icarius ab Vlysse frustra contendisset, vt Lacedæmone habitare mallet, id demum filiæ persuadere conatus est, cumq; acrius instaret, ne se desereret, Vlysses iussit vt ea sponte sequeret, aut cũ patre, si grauaretur, Lacedęmona rediret: Penelope obtecta facie, nihil quicquã respondebat: quare pater intellecta filiæ sententia, eam dimisit, & in facti monumentũ,

A eo loco Pudoris simulachrum erexit, quod in Laconia spectabatur. In numo, cuius inscriptio est, SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG. ab altera parte dea sedens velo faciem cooperta, digito dexteræ indice ad iugulum admoto, conspicitur: cuius inscriptio est, PVDICITIA. In alio Herenniæ muliebre sigillum sedens cum conto in læuam vlnam iacente, dextera velum ante faciem obducit: inscriptio est, PVDICITIA AVG. In eo quoque, cuius literæ ab vna parte sunt, MARCIA OTACIL. SEVERA AVG. ab altera sigillum est, quod velum in faciem prætendit, cū simili inscriptione, PVDICITIA AVG. In altero eiusdem Otacillæ cū eadem inscriptione & specie, quæ velum eodem modo prætendit, læua radium tenet: sed nomen ita scriptum est, MARTIA OTACIL. SEVER. AVG. cùm in altero MARCIA per C literam in ordine quarta, habeatur: quod quidem ostendit, eo quoque tempore eandem fuisse pronunciationem literæ T, quæ nunc est, cùm post I vocalis altera subsequitur. Quamvis ætate nostra fuerint publici non postremi nominis professores, qui longè aliter sentirent, blesitatemque eam in T litera suapte vi sonora, peruicaciter abhorruerint. B Sedenim puto ego variatum in numis, quia alij Marciæ nomen à Marco, alij à Marte deductum existimarint. Sed vt ad flammeum redeamus, quo noua nupta olim cooperta ducebatur ad virum, crocei coloris id plurimùm fuisse comperio, vt apud Maronem, Cyri:

Ut tibi Corycio glomerarem flammea luto.

Idem alibi pro maximo negocio habet, venerabile matronalis ornatus donum celebrare,

Circumtextum (quippe) *croceo velamen acantho:*
Ornatus Argiuæ Helenæ, quos illa Mycenis
Pergama cùm peteret: inconcessósque hymenæos
Extulerat, matris Ledæ venerabile donum.

Neque satis semel hoc dixisse, sed paulò pòst mirari Tyrios ait,

Pallámque & pictum croceo velamen acantho.

Hoc illud est quod Cyprianus ait, continentiam & pudicitiam non in sola carnis integritate consistere, sed etiam in cultus & ornatus honore pariter & pudore. C Solicitus admodum in hac re Tertullianus mihi videtur, qui non solùm velamen huiusmodi armaturam pudoris vocat, verecundiæ vallum, sexus fœminei murum, qui nec suos emittat oculos, nec admittat alienos, verùm etiam modum præscribit, ad quem velaminis istius forma produci debeat: Quantum, inquit, resoluti crines occupare possunt, tanta est velaminis regio, vt ceruices quoque ambiantur. Ipsæ enim sunt quas subiectas esse oportet, propter quas potestas supra caput haberi debet. Velamen iugum illarum est. Denique bonum esse ait, vt mulier vsque ad lumbos à capite veletur. Iudicabunt nos, addit, Arabiæ fœminæ ethnicæ, quæ non caput, sed faciem quoque ita totam tegunt, vt vno oculo liberato contentæ sint dimidiam frui lucem, quàm totam faciem prostituere: mauult enim fœmina videre quàm videri. Nam & qui flammeum describunt, vestem alij, tegmen alij esse dicunt, quo matronæ capita tegebant: dictumque volunt à Flaminica, quæ vxor Flaminis erat, boni ominis causa, quippe cui vsqueadeò iniuncta erat pudicitia, vt vni illi diuortium facere non liceret. Sanctissimúmque præceptum est apud Christianos fœminis, ait Adamantius ex Paulo, vt cùm orant, habeant velamen supra caput, pro-

pter angelos, qui sanctis assistunt, & in Ecclesiis versari delectantur: quos quidem nos, qui sumus peccatorũ sordibus inquinati, videre nequaquã possumus. D

ALBATÆ.

IPsi verò colores etiam hieroglyphicum quid sapere videntur. Nam flamen, vt Varro tradit, cùm Ioui sacra ferebat, totus albatus erat, & pileum etiam gestabat album. Magi sanè in Perside dicebant, Deum ipsum non delectari nisi in albis vestibus: quod ego ex Salomone desumptũ crediderim, qui dum morum candorem, & animi puritatem persuadere intendit, In omni tempore, inquit, candida sint vestimenta tua, vtpote qui ætatem nullam, officiũ nullum, nullum otium & negotium toto vitæ tempore synceritate & innocentia vacuũ esse debere præcipiat: ita enim sacræ literæ vestimenta accipere consuerunt: ita veterem hominem exuere admonemur: ita qui nuptiali veste nõ ornatus, conuiuio nuptiali Regis discumbere ausus erat, ad cruciatum in vincula coniicitur.

VESTALES VIRGINES.

QVæ verò suffibulo amictæ sacrificabant, virgines Vestales erant. Fuit verò suffibulum vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod illæ in capite sacrificantes habebant, idq; sub mento fibula comprehendi solebat, vnde nomen. Eadem penè specie qua suffibulum erat, Romanæ matronæ nunc vtuntur, cùm domo exeunt, pudicitiæ simul & pietatis, quæ duo in illis egregiè vigent, indicia & vera & manifesta. E

LIBERTAS.

LIbertos manumissione accepta, alba veste decorari solitos id ostẽdit, quod apud Tertullianum legitur de famulo libertate mutato. Atqui & vestis albæ nitore, & aurei anuli honore, & patroni nomine ac tribu mensáq; honoratur. & alibi talia, vt aduersus Marcionem libro quinto: Et sacræ tincturæ candidatis mos fuit albam vestem induere, de quibus eleganter Pontius Paulinus:

Inde parens sacro ducit de fonte sacerdos
Infantes niueos corpore, corde, habitu.

Neq; minus luculenter Fortunatus:

Candidus egreditur nitidis exercitus vndis,
Atq; vetus vitium purgat in amne nouo.
Fulgentes animas vestis quoq; candida signat,
Et grege de niueo gaudia pastor habet. F

Et quoniã per hebdomadã Paschatis vnà tingi plures consuerũt, ea de causa feriæ illæ, quæ ad hoc omnes institutę sunt, & quę subsequitur hebdomada, In albis adhuc appellatur. Erat verò signum quoddam manumissionis, de quo suprà dictum.

MODESTIA.

ERat & modestiæ signum alba vestis, animiq; qui præsentibus æquus, nihil vlterius tentare videatur: vti purpura ambitionis, animiq; sublimis & vasti, amplitudinis, magistratusq; summi. Sanè cùm apud Alexandrum quidam Antipatri parsimoniam atq; modestiam commendaret: Foris, inquit Alexander, albo vtitur pallio, intus verò totus est purpureus: fictam notans in homine ambitiosissimo, qui maxima quæq; appeteret, parsimoniam.

LEGES, VETVS ET NOVA.

SEd vt ad nostra redeamus, Canticorũ cantico legitur, Fratruelis meus albus & rubicundus: quo loco diuinarũ literarum interpretes, per colorem albũ, legem veterem intelligũt, per rubicundum, prædicationem Euangelij: vtrunq; autem

A autem in Christo: ipsius est enim Lex, ipsius Euangelium. Sanè vbi Leuitico de cicatricibus agitur, albam aiunt cicatricem Legis transgreßionem significare. Ita illa omnia hieroglyphicè sunt intelligenda.

DE STOLA.

STolam apud veteres invenias matronalis pudicitiæ signum: de qua Tertullianus plura. Ouidius amoris & impudicitiæ præcepta daturus, quò se tamen verecundum aßimularet, ait:

Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæq; tegis medios instita longa pedes.

BAPTISMVS.

EVangelij verò locum, Citò proferte stolam primam pro iuuene perdito, qui redierat in viam: veteres aliquot Theologi accipiunt pro baptismo, vt apud Eucherium. Suprà verò exeuntibus à baptismatis tinctura, vestem albam parari ostendimus.

DE ATRATIS.

B SACERDOTES ÆGYPTII.

COntra verò nostrorũ mores, sacerdotes Ægyptij, cùm supplicabãt, nigris vtebantur vestibus: neq; alias quàm nigras vestes eum decere arbitrabantur, qui diis preces allegaret: quippe vt terram ipsam supplicare significarent, ex qua mortales conformati sumus. Ea verò apud ipsos nigra figurabatur.

CERES ET FALACRALIS FLAMEN.

ET Cereri nigra vestis apud Arcadas induebatur. Et Falacralis flamen nigro vtebatur pileo: erat enim Plutonis, cui cùm immolabant, vestibus vtebãtur nigris, quem colorem aiunt inferis diis dedicatum. Et lugentium vestis maximè nigra erat, vnde eas Varro anthracinas vocat, quasi carbonarias velit dicere. ἄνθρακες enim Græcè, Latinè carbones appellantur.

ÆRVMNOSVS.

APud Hebræos luctus supremæq; mœstitiæ indicium vestis erat saccus, & saccium appellata, humilis illa quidem, abiectæ vilitatis, & informis: quæ quidem induta calamitatem, qua quis oppressus esset, indicabat: conscissa verò C lætitiam. Genesi: ὁ δὲ Ἰακὼβ σακκίον ἠμφιεσμένος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς ἐκαθέζετο· Iacob autem saccium indutus, magnitudineq; mœroris oppressus, humi assedit. Sunt qui cilicium interpretentur. Sed & Græci sacci vocabulum vsurpant. Vtcunque, vestem huiusmodi induere consuerant, cùm in ærumnas, quæ omnem superarent consolationem, incidissent, qua demum leuati saccum discindebant. Vnde Psalmo XXXV legas: Ego autem cùm mihi molesti essent induebar sacco, & macerabam ieiunio animam meam. Eodem autem significato color niger luctum, & quam Theologi nostri facti pœnitentiam vocant, indicare plerisq; locis manifestum. Nam atratas in luctu vestire, à rerum primordio ad hoc vsq; tempus vnanimi omnium consensu factum. Tum illud Leuitico celebratur, Si non capillus niger fuerit: quod exponunt, si nullum pœnitentiæ signum per lachrymas dederit, aut aliquem omnino mœrorem præ se tulerit.

MAPPA.

ET mappa veli genus, quod mensis insternimus, quoq; abstergendis manibus vtimur, hieroglyphicum suum adepta est: siquidem ea signum erat in

ludis, quo equi de carceribus excitati curſum arripiebant: mittebat enim prętor eam cùm ſignum daret, quod nũc clangore tubarum ſignificatur: de quo apud Martialem habes: D

Cretatam prætor cùm vellet mittere mappam.

Nero libertos ſuos id facere voluit, quod tãto apud veteres honori ducebatur. Nam apud Liuiũ legas VIII ab Vrbe cond. L. Plautio prætore graui morbo detento, Dictatorem creatũ fuiſſe, qui ludis Romanis ſignum daret quadrigis emittendis: qui eo miniſterio functus, Dictatura ſe abdicauit. Hodie quoq;, mi Iane, Romę munus id ad ornatiſsimos viros defertur. Nam, vt nõ ignoras, Angelus Cæſius Aduocatorũ facilè princeps, & Cardinalis pater, & nobiliſsimus vir Petrus Melinus, tam eruditione, quàm domeſtica celebritate inſignis, duo S. P. Q. Romani Cancellarij (is enim titulus apud omnes Europæ Principes inter honoratiores hodie celebratur) inter alia præfecturæ tam præclaræ munera, curſorum in ſtadio emittendorum etiam negocio præficiuntur.

PALVDAMENTVM.

TRibunum, vel præfectũ, aut præſidem aliquem ex habitu ſignificare qui volebant, imaginem eius paludamento inſignem faciebant. Erat enim paludamentum veſtis militaris, quo Duces, Tribuniq́;, & præfecti ad id munus electi, cùm in prouinciam proficiſcebantur, vti conſuerunt, indeq́; Paludati dicebantur, quemadmodum milites præcincti. Paludamentum Nonius chlamydem mox appellatam dicit: ſed id quoque antiquum nomen. Sed enim omnia militaria ornamenta, paludamenta dicebãtur. Vnde Verrio libris auguralibus, Paludati, armati ornatiq́; ſunt. E

RVBICVNDA.

RVbicunda veſtis, tunica vel pallium deprompta, pugnæ acieive committendæ hieroglyphicum apud Romanos habebatur: de quo in Marcello, & in Pompeio, & in M. Bruto, Plutarchus.

LÆNA.

ET læna veſtimentum militare, quod ſupra omnia veſtimenta inducebatur: dę qua Maro:

Tyrioq́; ardebat murice læna.

Id vocabuli à Græcis dubio procul mutuò ſumptum, qui genus id indumenti χλαίνας, dicunt. F

VERSICOLORIS.

VErſicoloris veſtis adoleſcentiæ hieroglyphicum eſt. Eaq́; de cauſa veteres Comici adoleſcentis perſonam verſicolori veſte indutam, in ſcenam inducebant, vt ſcilicet ingenij volubilitatem, cupiditatúmque varietatem, in ea ætate præcipuam commonſtrarent. In Ioſippo verò puero per verſicolorem veſtem, doctrinarum & virtutum copiam, quæ iam ex eius indole concipiebatur, intelligit Adamantius. Quòd verò lex noſtra præcipit, veſtem ex duobus textis non induendam, eò reſpicit, quòd minimè debeas Chriſtum adorare ſimul & dæmonas: id enim eſt abominabile veſtimentum. Non vult enim hominem ſemel Deo dicatum, diabolicis ſeſe immiſcere negocijs, neque ſimul orationibus incantationibuſque vacare, & huiuſmodi alia quæ in ſpiritus contumeliam quotidie fiunt. Neque vetat hoc lex in textis tantùm, verùm etiam diuerſi generis animalia commiſceri prohibet, circuncíſionem quippe, atque baptiſmum, vt ait Heſychius, non eſſe commiſcendos.

LIN-

A

LINTEA.

Lintea vestis alba supra cæteras vestes inducta, puellaris ætatis indiciũ fuit, quòd eo genere amiculi apud veteres puellæ ante duodecimum annum vtebantur. Hinc illud apud Afranium citatur: Puella non sum, supparo si induta sum. Vult verò Nonius supparum linteum esse femorale, vsq; ad talos pendẽs, dictum ꝙ subtus appareat. Sunt etiam puellares vestes ex Varronis iussu, chlamydes, encobomata, ac parnacides, quas iubet vt puellæ habeant, potius quàm togas. Vtcũq;, lõga vestis omnino fœminea est, aut citharœdica: de qua Maro,

Necnon Thraicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Ita Propertius libro II: *Pythius in longa carmina veste sonat.*

FIDES LVBRICA.

NOnianũ verò supparũ adducit in memoriam mihi linteum alterũ, quo mulieres hodie passim vtunt̃ domi. Id infra thoracẽ accingit̃, & ad pedes vsq; propendet, anterioresq; tantùm partes velat: vulgò nõ impropriè gremialia vo B cantur. Habet hoc vestimenti genus hieroglyphicũ suum. Nam & proverbium est, Nec mulieri, nec gremio credi oportere, ꝙ & illa incerti & leuis animi sit, & in gremio posita plerunq; cũ in obliuionẽ venêre, illis temerè surgentibus, procidunt.

FIDEI CREDITVM.

SInum hunc Latini mihi videntur appellasse, quamvis eius locutionis latè patet vsus, præsertimq; vbi potestatem aut quid fidei creditum significat, vt altero & vigesimo Pandect. lib. Tit. III. Scæuola: Titio C. do, lego, quæ mihi pertulit: quæ ideo ei non caui, quòd omnes fortunas, & substantiam, si quam à matre susceperat, in sinu meo habui, sine vlla cautione.

PRÆTEXTA.

PRætextam nonnulli putant togam fuisse, quæ ad talos vsq; produceretur, dictam quòd in ea purpura prætexeretur. Per eam honorem intelligebant, qui esset cuipiam habitus: honestorum enim prætexta erat, ait Pædianus, toga viliorum. Alij nomine hoc purpuream quandam fasciã valde latam intelligunt, quæ tamen multipliciter plicata in angustũ contraheretur, atq; ita supra alia vestimenta nunc ab humeris, nunc à pectore in fasciæ modũ circunduceretur, nũc C eius capita vtrinq; ab humeris in pectus demitterentur: cuius generis amicula Romæ plerisq; antiquorum statuis inducta conspicias. Et in Veneta nobilitate qui togati incedunt, eo omnes amiculi genere vtuntur, eo excepto, quòd purpurea apud eos in vsu non est, sed ex nigro panno plurimũ. Purpura enim non nisi magistratibus conceditur, hisq; insignioribus. Nuptialibus quoq;, & cùm primi honores, quos procuratorios vocant, alicui deferuntur (sunt verò hi sacrarum largitionum præfecti) tunc consanguineis & cognatis & affinibus licet per aliquot dies vti purpura in lætitiæ gratulationisq; significatum. Sed admonet me color purpurę, vt quid in diuinis literis manus coccino præligata sibi velit, exponam: Zaræ manus in quã Iudæ filij, quæ se de matris vtero porrexit: nulli enim dubium, esse id hieroglyphicum, per quod theologi, vt apud Irenæũ est, Iudaicum populum simplicibus legis operibus & circuncisionis sanguine insignem, qui prius apparuerit, seq; mox retraxerit, loco alteri fratri, qui & ipse in vtero matris erat, dato interpretantur: & per Pharea Christianos, qui secundo loco cogniti hereditatis primigeniæ messem abstulerint. Sed vt Romam repetamus, antiquissimũ apud Rom. quoq; fuit, vt magistratus pretexta vterentur.

Nonius quoq; ait prætextam inſigne Romanum eſſe, quod ſupra tunicas hono- D
rati quiq; ſumerent. Et prætextatæ fabulæ dicebantur, vt apud Feſtum legas, quæ res geſtas Romanorũ continebant, in quibus ſcilicet Imperatorum negotia agebantur, Regesq́; Romani vel Duces inducebantur.

PALMATA, ET TOGA PICTA.

IOuis quoq; imago toga prætexta inſignis dedicabatur, cui & palmatam tunicam, & togam pictam adiiciebant, quo habitu triumphales etiam viri conſpicui incedebant, vt apud Liuium legere eſt lib. X. Et apud Iuuenalem triumphantem vides in tunica Iouis ſuperbire.

PVDOR.

QVantum verò pertinet ad pueros, præcipuum prætextæ ſignificatum fuit, vt pudorem indicaret, quem ſcilicet ætas ea, quæ Prætextata dicebatur, ſibi proponere deberet: eiusq́; rei indicium eſſe purpureum colorem, vnde admonerentur verecundiam in dictis factisq́; omnibus amandam. Quòd ſi nuptialibus, de quibus apud Catullum, ad aliqua petulantius dicenda adhiberentur, quò id facere liceret prætextæ iure minimè violato, eam in id tempus abijciebant. Hinc pro laſciuo ſermone atq; licentioſo, aliqui prætextatum dixêre. Sunt E
verò hæc quæ tangit Seneca, Medea:

Feſta dicax fundat conuitia Feſceninus. Ita Catullus:
Nec diu taceat procax Feſcenina locutio.

Ea verò qualis ſit, ad multos qui ſubſequuntur verſus explicatur.

MANIPVLARIS.

CAliga quoq; ſuum habuit hieroglyphicum, vt ſcilicet eius ordinis militem indicaret, qui manipularibus præfectus eſſet: eo enim calciamenti genere vtebantur. Subiecti erant hi centurionibus, & caligati dicebantur, vnde apud Tranquillum legas de Auguſti facilitate, qui vallares muralesq́; coronas ſæpe etiam Caligatis tribuerit. Inter hos infimæ notæ milites quia & enutritus, & aſſiduè verſatus erat C. Cæſar, qui Tiberio ſucceſsit in Imperio, ab eo calciamenti genere Caligula vocitatus eſt. Qui verò eſſet manipularis ordo, & quo militum numero conſtaret, quoq; ſigno turma huiuſmodi cognoſceretur, minimè diſsimulandum. Apud Liuium enim numerus XXX militum ſub manipulo cogebatur, vno quippe vexillo. Manipulus verò præcipuè dicitur faſciculus ali- F
cuius rei, quia manu capitur. Romulum quippe aiunt manipulos fœni pro vexillis habuiſſe, quòd repentino tumultu excitatus id ſigni genus prætulerit, req; bene geſta, boni inde ominis cauſa manipulos inſtituiſſe.

PENVLA.

PEnula militaris veſtis, quam cœlo pluuio geſtare conſuerant, quam Horatius ſolſtitio nihil prodeſſe dicit, Tribunitiæ poteſtatis inſigne fuit. Hadriano autem Tribuno facto, Imperij omen fuiſſe penulas amiſſas, quas Tribuni geſtare ſoliti pluuiæ tempore, Imperatores verò nunquam, ait Spartianus. Poteſtas verò Tribunitia, quia ſacroſancta erat, ab Imperatoribus vſurpari ſolita, vt quæ maxima eſſet pars Regalis imperij, vt apud Vopiſcum eſt.

ZONA.

VIrginitatem per zonam ſignificare tam Grçcorũ & Latinorũ eſt, quàm etiã Hebrçorũ. Trœzeniorũ autem virgines zonã Palladi Apaturiæ ante nuptias dedicabãt, ſicuti crines Hippolyto, cui Diomedes templũ excitarat, quòd Aurigam in cœlo poſitum Hippolytum crederent, autor Pauſanias. Sed nos ad zonam

A zonam. Deniq; plerisq; locis diuinæ literę zonam pro fortitudinis hieroglyphico ponunt, eaq; Pontificem sacra facturum præcingi iubent. Sed quòd variari cum opere plumatili pręcipitur, non rectè nonnulli pro plumatili topiario substituendum putant: multa enim adhuc huius antiquitatis vestigia extant, ab extremis præcipuè noui orbis nuper inventis partibus allata, vbi tam indumenta, quàm gestamina, scuta etiamnum, & diuersi generis vasa pleraq; omnia, psittacorum, & phœnicopterum, & aliarum pictarũ auium plumulis intexũtur, opere tam venustè variato, vt nihil delectabilius posit oculis offerri. Nam quod superius dicebamus hãc pro fortitudine poni, cinctus ipse apud Romanos strenuum significat, vti discinctus imbellem, & ignauum, ac nihili hominem notat. Tertulliano zona tormentum est. Hilario, efficax in omne opus bonum apparatus, vt ad omne ministerium Christi voluntatis cingulo simus accincti.

VINCVLA IVGALIA.

IVgalia verò vincula quæ sint, apud poëtas omnes vulgata sunt. Noua sanè nupta cingulo præcingebatur ex lana ouilla facto, quod vir prima nocte, in B Deæ virginalis honorem, sponsæ accubans in lecto soluebat. Vnde Homerus, λυσὲ δὲ παρθενίην ζώνην. Et apud Ouidium:

Castáq; fallaci zona recincta manu.

Eoq; spectat Catullianum illud:

Qui zonam soluit diu ligatam.

Indicabat verò hieroglyphicum hoc, vt sicut illa in glomos sublata cõiuncta inter se est, sic vir suus secũ cinctus iunctusq; esset. Cingulumq; hoc Herculaneo nodo vinctum, vir ominis gratia soluebat, vt sic & ipse in libris suscipiendis felix esset, quemadmodũ Hercules fuit, qui liberos septuaginta reliquisse fertur.

PVERPERIVM.

QVin etiam zonæ solutio puerperij fuit hieroglyphicum: olim siquidem soluere zonam dicebantur, quæ primò pariebant: eaq; de causa leuatę partu mulieres, zonam Dianæ dicabant. Vnde fanum Soluizoniæ Dianę Athenis fuit, de quo apud Apollonium Argonauticis.

TEMPERANTIA.

HAbent & diuinæ literæ hieroglyphicum quod per zonam cingulúmve si- C gnificent, præcipuè verò temperantiam & moderationem, qua fluxæ animorum cupiditates coërcentur, luxuriantia compescuntur, et modus deniq; imponitur rebus, vt quinto supra quadragesimum Psalmo legas, Regis filiam in cingulis aureis conspicuam, quod alij in fimbriis transtulere. Apostolus tamen præcincti circa lumbos zonis aureis dixit, quod pro cordis munditia nonnulli interpretantur: alij vestem auro contextam simpliciter accepêre. Verùm Euthymius zonam agnoscit, & pro temperantia atq; modestia, quæ concupiscibilem animæ partem coërcet, interpretatur, non hoc dicturus, si vestem simpliciter agnouisset. quanquam & fimbriarum non respuit ornatum, & virtutum inde multiplicitatem non auersatur.

DE PERA.

POsita zona, visum est καὶ πάρεργον & perã apponere: nam & zona ipsa sæpe pera est, vt apud Horatium:

Ibit eò quoVis qui zonam perdidit.

Hęc tam apud Græcos quàm apud Hebræos hieroglyphicũ habet

id, quod pro cura & solicitudine victus accipitur: vnde theologi transferunt ad impedimenta humanæ vitæ, quæ animum alioqui paratum ad disciplinas interturbant. Græci super hoc dicunt, Diogenes cui pera penus, cui scilicet minima harum rerum cura. Euangelium quoque, Non peram in via, cùm nec quidem solicitos esse de crastino imperauerit Dominus. Eódem facit & sacculus, quem habere non licet: hoc est, in hac peregrinatione minimè thesaurizandum esse. Quod ibi apertius: Facite vobis sacculos qui non veterascunt. D

HIEREMIÆ CINGVLVM.

EIusmodi est & cinguli significatum, quod ex lino factum, eoq; cingere se iussus est Hieremias. Quod quidem vt manifestius intelligatur, exigit locus vt de lino quędam altius repetamus. Linum enim ex terra nascitur, satumq; prius in gramen pullulat, mox vt flore lasciuierit, vellitur, aqua immersum maceratur, exiccatum mox frangitur, & quoquoversum perdomatur, inde pectitur, atq; netur, neq; tamen prius, quàm feruenti mordaciq; subindè lixiuio perpurgatum sit, effectumq; candidum, texitur, vt vestes inde consuantur, quas induti ante faciem Domini preces allegemus. Hęc omnia nobis diligenter inspicienda sunt, huiusmodiq; segetis herbæ've cura ante oculos proponenda, quippe quæ probatioris castigatiorisq; vitæ scenam quandam pingere videatur. Siquidem nos è terra geniti, luxuriare ineptiis statim incipimus: magistra igitur disciplina auellendi à terra sumus, & lachrymarum aqua macerãdi, ad sacerdotalem Solem mox exponendi, laboribus inde & perperam factorum pœnitentia domãdi, inde per omnes conscientię scrupulos quàm diligentissimè pectendi, vt ita sordes excutiantur omnes, nihilq; relinquatur, quod in filo vitæ producendo possit officere: quod quidem filum longa bonorum operum continuatione nendum est, mordaciq; subinde lixiuio dealbandum, vt eluto ita tetro illo colore, quem à terrena contraxeramus origine, candidissimũ nobis amiculum, puta cingulum contexamus, quod tamen ad Euphratem minimè defodiamus, ne ibi computrescat, inutileq; reddatur, hoc est, Assyriorum & Babyloniorum moribus corrumpamur, sed eo & integro & nitido custodito, clericos, qui verè sint per sortem electi, profiteamur. Atq; hæc est super sacerdotum amictu ratio nulla non hora repetenda. In vniuersum autem linteas vestes sacerdotibus attributas habilitatem significare veteres pleriq; Theologi dixerũt. Inde lintea tunica iustitiam, femoralia identidem lintea castitatem ostendunt: nempe id innuentes, quòd veluti linum res est admodum parabilis, ita virtutes, modò eas appetierimus, minimo negotio comparantur. E F

PVRITAS.

HErodotus, vt Gentes quoq; nobiscum in puritate vitæ sentire cõmonstremus, nefas ait apud Ægyptios laneas vestes in ædes sacras inferre, proindeq; linteis vsos: de quibus ita Martialis,

Linigeri fugiunt calui, sistratáq; turba, *Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.*

Vnde apud Tertullianũ de Christo: Cùm linteo circũstringitur, propria Osiridis veste. At Plutarchus libro de Iside & Osiride, cur eorũ sacerdotes linteis tantùm vestibus vterentur, vnicam eam esse causam existimat, quòd immortalibus diis omnia pura mundaq; conveniant: nõ enim esse fas, Platone teste, pura deorum numina impuris & contaminatis rebus coli: quare cùm linum iis quas superius recitauimus causis maximè purum fiat, sitq; ad eluendum expeditissimũ, sacrificis Deûm cultoribus ante omnia congruere censuerunt. De nigris verò

vestibus

A vestibus, quas tunc induerent cùm Deos precibus placare instituissent, superius dictum est.

FATVM.

ADdemus & illud, receptissimũ apud poëtas esse lina pro fato ponere, quod nescio quid sapit hieroglyphicũ. Nam vt Parcarum stamina prætereamus, quæq; super his alibi dicenda sunt, cur linum pro fato poëtæ ponãt, causam afferunt interpretes Theocriti, quia scilicet terræ fœtus est linum, quemadmodum etiam mortales: idq; abruptum, significat hominem rursum ad terram redire.

CASTIMONIA.

SEd vt ad vitæ redeamus integritatem, moresq; castos, nihil aliud sibi diuina nostrorũ monumenta volunt, dum sacerdotalia memorant indumenta, quibus Campestre adnumerant, quod alij femoralia dixerũt, nisi vt hinc castitatem etiam nos assumere commonerent, indumentum quippe quo pudenda cooperiamus, & renes etiam constringamus: eo enim sacerdos præcingi iubetur, in holocausti faciendi lege, hoc est, vt Cyrillus interpretatur, fluxæ libidinis luxuriam castitatis cingulo coërcere. Sacerdos enim qui sacris assistit altaribus, id B præcipuè curare debet, vt castus & intaminatus operetur.

PROFECTVS ORATIONIS.

TAmetsi Origenes sublimiore quadam cõtemplatione raptus, cùm octo ponantur, Exodo, sacerdotis indumenta, cur Leuitico septẽ tantũ recenseãtur, inquirit, hoc scilicet Campestri posthabito: eoq; rem deducit, vt veluti de Mercurio nationes reliquæ veteres intelligebant, per genitale nos quoq; sermonem accipiamus, qui quidem tunc exerceri debet, cùm spes profectus aliqua visa fuerit affulgere, fœturamq; minimè irritam futurã. Cùm verò nos nulla profectus spes inuitarit, sed auersas à bono aures, auersa hominũ ingenia perspexerimus, Campestria subliganda, orationi quippe nihil quicquam profuturæ frænũ imponendum. Sunt verò campestria, perizomata, vt Eucherius, quibus iuuenes qui nudi exercebantur in campo, vti cõsuerunt, pudendis cooperiendis. Iam & illud continentiæ significatum est maximè proprium, & admodum hieroglyphicum, nisi oculos verecundiorum offenderet, quo pudendum fibula cohibitum ostentatur. Vsitatissimum autem apud veteres fibulam apponere, præcipuè his, quos ad Musicam educarent, ne scilicet Veneri operam dantes raucedinem C contraherent. Vnde & fibulare, & eius contrarium, refibulare, verba.

RERVM PROGRESSVS PER CALCEVM.

SEd neq; calceus est inter indumenta contemnendus, qui progressionis indicium est: pro viatoribus enim excogitata sunt calceamenta: proq; expeditionum auspiciis in diuinis literis calceamentum ponitur. Inde Psalmò LX dictum volunt: In Idumæam extendam calceamentum meũ: hoc est, in Idumæam progressus, eam mihi subiiciam. Sanè veteres Theologi, vt Eucherius tradit, veluti per pedes humanitatem Christi significari dicunt, ita eum aduenisse, & corpus nostrum induisse, per calceamentum ita porrectum interpretãtur: & quòd positum est, in Idumæam, in plebem gentilium hanc manifestatum iri pollicentur. Quod quidem dictum, Iane mi, Ægidius noster cùm tempora, quibus hæc futura sint, dinumerasset, rem multis diuinorum vatum oraculis comprobauit. Reliquũ est, vt quæ futura ille magnus omnino vir prædixit, nos assiduis precibus, ab Optimo Maximo fatorum Rege deposcamus, vt tu argumentum habeas ingenio tuo dignum, quod scriptis illustrare aggrediaris.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNEN. AD ORNATISS. PATRITIVM VENETVM IO. CORNElium Fantini Clarissimi F. de iis quæ per Bullam, Anulum, insigniores aliquot gemmas, & gestamina quædam significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

CVM primùm intellexi, Magnificentissime Ioannes, te præstantissimi viri Aloisij Cornelij generum effectum, clarissima quippe Clara eius filia in vxorem accepta, statim Venetias aduolaui, de tam felici matrimonio tibi coràm gratulaturus. Inueni verò domum totam exultantem gaudio, & auspicatissimis nuptijs bona commodáque omnia ominantem, te verò cum institoribus agere de muliebri mundo, de bulla aliqua pereleganti, aureóque torque, & anulo pronubo, in quo non splendorem tantùm, sed et pulcherrimum aliquod signum quod antiquitatem saperet quæritabas: ideóque adventu meo lætatus, super his multa interrogare cœpisti, quòd circa rerum huiusmodi cognitionem me diu versatum noras: de quibus cùm multa dicta fuissent, longéque plurima dicenda essent, rogasti me, vt per otium ea scripta tibi traderem, vt hæc quietius examinares. Bullam autem præcipuè petebas, anulúmque cum gemma aliqua insigniori, præclaráque antiquorum opera, quæ non temerè olim & magistratibus, & ijs qui fortiter aut sapienter se gessissent, honori fuerint condonata. Hæc igitur ego quoque per otium in vnum tibi congessi commentarium. Quid enim ego antiquissimus domus tuæ cliens negare potuissem, quod tu tam honestè posceres, quódque ad ingenij tui elegantiam facere mihi videretur? Antiquissima enim est imaginum disciplina, & gentibus omnibus quæ ingeniis & eruditione claruere, in primo semper honore habita. Idem de Regiis, de Romanorum fascibus, de sella, déque ornamentis aliis dici posset, cuius potissimùm rei ratio ab Aegyptiis primùm desumpta, reliquis mox nationibus communicata. Volui itaque vt pars hæc meum erga te studium, amorem, obseruantiámque declararet: eo enim consilio scripsi, vt hæc qualiacunque sint, istiusmodi mei erga te cultus testimonium essent manifestum. Ingrati siquidem animi esset, non assiduè esse memorem beneficiorum, quæ in me domúmque meam vniuersam, clarissimus patritius Fantinus pater tuus summæ vir integritatis assiduè contulit, quæ quidem è memoria vitáque mea nunquam euellentur. Accedit ad hæc, quòd tu quoque iure quodam hæreditario eadem benignitate patrocinium erga nos idem suscepisti, méque præcipuè vel à teneris vtriusque nostrûm vnguiculis in amicitiam tuam acceptúmne dicam, an in domo tua compertum, fouere, ac omni officiorum genere prosequi nunquam destitisti, disciplinam liberalitatémque eam quam à patre sapientissimo atque optimo viro acceperas, egregiè consecutus. Auxerunt autem tot merita summum ingenium tuum, suauissimíque mores, probitas dubio procul singularis, quæ vt te semper mirabiliter & amarem & colerem, effecerunt: nam & tu aliquid dignum maiorum tuorum gloria cogitas, futurúmque est, vt inde virtutis etiam tuæ lumen elucescat. Sed quoniam tam claræ sunt laudes tuæ, vt meo non indigeant testimonio, eæque suapte vi omnibus innotescunt, ijs nunc dimissis ad negotium quod explicari quæris, accingamur.

DE

A

DE BVLLA.

BVLLAM apud Romanos cordis effigiem habuisse, multi profitentur. Hetruscorum sanè gestamen illud ab Lucumone Hetrusco duce, quem Romulus tam condendæ quàm instituendæ vrbis socium habuit, acceptum. Eum verò Pythagoricum fuisse Ausonius ostendit, vbi Samij Lucumonis acumen celebrat. Sed enim Pythagoram Tyrrhenum fuisse, Aristoxenus, Aristarchus, & Theopompus asseuerant, quos Theodoritus id ipsum sentiens autores habet: quamvis vnus Neanthes eum Tyrium fuisse suspicetur. Multa verò huiusmodi excogitata sunt à Pythagora, quia non solùm originatione motus, quòd multæ olim in Hetruria ciuitates ab Ægyptijs fundatæ constitutæq; dicuntur, sed quòd ipsos etiam Ægyptios adierit, à quibus sacri sermonis rationem, obscuritatem in loquendo symbolicam, & disciplinas alias reportauit. Cur verò Samium nonnulli eum fuisse dixerint, alibi disputatum.

B

CORDE PRAESTANDUM.



Erat verò apud Romanos gestaminis huius hieroglyphicum significatum, vt ingenui pueri figurã huiusmodi de collo suspensam ante pectus inspicientes, se tum demum homines futuros cogitarent, si corde prestarent. Ideóq; Tarquinij Prisci filium, quatuordecim non amplius annos natum, virili edito facinore, hoste quippe in acie cæso, Bulla primum omnium ea ætatula donatum aiunt. quamvis & Hersiliæ filiũ adhuc infantulum, quòd primus ex raptis coniugibus ortus esset, eo gestamine decoratum, proditum sit: puerumq; Papyrium ob tacendi simulandiq; peritiam, qua in eludenda matris importunitate, quæ senatus ab eo secreta perscrutabatur, vsus est, ea maximè nobilitatũ. Sunt autem qui vocis secuti significatum, ἀπὸ τῆς βουλῆς, id est, à consilio Bullam dici voluerint, ideoq; datam pueris gestandam, quòd ætas ea alterius sit cõsilio regenda. Puerile enim omnino gestamen fuisse, Persiani ad Cornutum versus ostendunt:

C

Cùm primùm pauido custos mihi purpura cessit,
Bullaq; succinctis laribus donata pependit.

Apertius verò Tullius Verrinis: Bulla in toga prætexta erat ornamentum pueritiæ, indicium atq; insigne fortunæ.

CONSILIVM.

Alij significare voluisse dicunt, consilium à pectore proficisci, ideoq; Bullæ hieroglyphicũ in eam partem residere. De consilio verò per figurã cordis à gutture pendentis expresso, in Cordis ipsius Commentario satis disputatum.

VERITAS.

Aegyptij sanè cùm veritatẽ ex humano corde gutturi appenso ἱερογλυφικῶς indicari dicunt, Bullã hanc intelligunt: insignemq; sanè hoc gestamine prædicant iudicem illum, quem in Simandrj monumentis fuisse tradunt, cuius à collo suspensa veritas penderet, oculisq; esset in sinum deiectis, octo legum libris circunstantibus: quod nos admonere dicũt, Iudices integros esse debere, & solam inspicere veritatem. Quòd verò esset compendiosum veritatis hieroglyphicum

nullum corde ipso commodius inuenimus. Adamãtius vbi Ezechielis dictum illud interpretatur, Et catena circa collum tuum: Si me, inquit, posteaquam iustitię opus adimpleuero, intellectu ornauerit veritatis, tunc mihi ornamentum nuptiale, tunc catena collo decora circundatur. Nam & Platonici, qui iustitiam volunt actionem esse quandam animæ propriam, ei locum etiam circa pectus attribuunt. Nos verò cùm veritatem esse quid ingenuum, et mendaciũ seruile quiddam addidicerimus, ἐλευθέρου γὰρ αὐτό ἐστι τ' ἀληθῆ λέγειν, Ingenui opus viri est vt vera proferat, eamq; Bullam ingenuos tantùm gestare solitos, quid illud fuerit gestaminis, quod veritatis indicium à collo penderet, præterquam Bullam hanc, suspicari nequimus. Sanè Diodorus signum id varijs ornatũ gemmis fuisse profitetur. Leuitico etiam, vbi de pontificis ornatu agitur, veritatis signum inuenias in pectus incubuisse: de quo alibi suo loco diximus. Sed & Salomonis dicterijs cap. III. veritatem gutturi circundare commonemur.

INVIDIÆ AMVLetum.



ERat & triumphantium gestamen Bulla, quã in triumphis præ se gestabãt, inclusis in eam remedijs, quæ aduersus inuidiam pollere credebantur. Illud adnotandum ex Asconio, Bullam suspẽdi in collo infantibus, ingenuis auream, inuenio etiam apud alios argenteam, libertinis verò scorteam, esse solitũ, vt illud apud Iuuenalem aperiatur, Signum de paupere loro. Sanè nostrę etiam ętatis mos est, vt si quis torquem aureum, catellam've gestare voluerit, neq; tamẽ equestri, vel, vt aiũt, militari, aut alia quapiam dignitate, cui gestamen illud competat, sit insignitus, ligulam ex loro gestamini eiusmodi alligare compellatur.

GLORIOSVS.

NEq; tamen vbiq; Bullæ nomen pro gestamine accipiendum, sed & pro baltheorum, & forium, & aliarum plurimarum rerum ornamentis: vnde pars hæc pro gloria fastuq; ponitur, vbi quis non aliter gloria turgescere videatur, quàm Bullæ ipsæ inturgescentis cuiusdam figuræ speciem præ se ferunt. Vnde dixit Persius:

Non equidem hoc studeo bullatis vt mihi nugis Pagina turgescat.

Id quod alia metaphora alibi dixit, Ad populum phaleras. Bullæ autem in zonarum ornamentis tanquam claui affixæ, baltheis dedere nomen, quasi bullatei vocitentur. Et clauorum capita tumentiora, qualia templorum, & priuatarum aliquot ædium valuis ornamenti causa affigi solent, Bullæ nuncupantur, quas Cicero ait Verrẽ, quęcunq; aureæ essent, omnes auferre non dubitasse. Et apud Plautum, Asinaria, Leonida seruus in Atriani Sauriæ persona, Iussin', inquit, in splendorem dari Bullas has foribus nostris? Idq; nominis est similitudine inde sumpta, quòd perquàm similia sunt bullis, quas aqua in aquam decidua suscitat.

HVMANA FRAGILITAS.

QVoniam verò tumorculi illi perexigui, qui stillicidijs in aqua fiunt, citò prætereunt, ad humanæ vitæ fragilitatem ostendendam hieroglyphicum factum est prouerbium, Homo bulla: cuius meminit Varro libro De re rustica primo: quamvis nonnulli de ijs tantùm dictum volunt, qui iam saturi annis propè casuri sunt, & morituri.

DE

A

DE ANVLO.

FIDES.

PRæcipuum anuli significatũ hieroglyphicumq́ꝫ verum est, ingenui hominis fidem indicare, quandoquidẽ anulum veteres nõ ornatus, sed signandi causa circumferebant, nec plus habere q̃ꝫ vnum licebat: quamuis laudatissimũ eiusmodi morẽ, succrescente postmodum luxu, & diuitiarum ostentatione, deliciosi populi labes violarit. Scimus enim inuidiosum Sergio cuidam, nobili alioqui viro, cognomẽ additũ, vt Orata dicerẽt, propterea quòd duobus anulis aureis & grãdibus vteretur: vulgus enim aurum, orum, vt nunc passim dicitur, enunciabat. Sed erat hoc ad gemmarũ etiam ostentationẽ, quarum mox luxus creuit in immensum. Nam signũ in vno tantũ habere permittebatur, nec cuiq́ꝫ nisi libero, quos solos fides decerneret, quæ signaculo cõtineretur. In diuinis quoq́ꝫ literis anulus est fidei signum: quo spectare Euangelicũ illud Theologi aiunt, Date anulũ in manũ eius. & quod Psal. legit̃: Signatũ est super nos lumen vultus tui Domine. Nam & Paulus vltimo Digestorũ, anulum B huiusmodi signatorium inter ornamenta recenseri negat. De hoc Cic. ad Q. fratrem: Sit, inquit, anulus tuus nõ minister alienæ voluntatis, sed testis tuæ. Sanè apud veteres testamentorũ tabulæ, septem testiũ signis anularibus muniebant̃, quæ facti testamẽti fidem facerẽt. Quòd verò seruis atq́ꝫ libertis ius anulorũ negaret̃, quo tamẽ impetrato, ingenuitas simul impetrata intelligeret̃, X L Digestorũ lib. Papinianus, Neratius, Paulus, & Vlpianus ostendêre. Hîc verò quæsiuisti à me, quid sibi vellet in scenis anuli aurei legatus vsus, quo non alibi, q̃ꝫ in scena liceret vti. Respondi, locũ eum ex Pandectis desumptũ esse, sed fœdissimè vitiatũ eorum imperitia qui literas nunq́ꝫ attigerũt. Nam quòd vulgata habẽt exemplaria: Proinde etsi scenicæ vestis vsus fructus legetur, aut anuli aurei, vel alterius apparatus, alibi q̃ꝫ in scena non vtetur: legendũ ex antiquissimo Pisano codice qui Florẽtiæ custodit̃: Proinde si scenicæ vestis vsus fructus leget̃, vel aulæi, vel alterius apparatus, alibi q̃ꝫ in scena non vtet̃. Habes eñ vestem scenicã, habes aulæa, habes reliquũ apparatũ. Ac de aulæis huiusmodi apud Horatium legas, Auditoris egent aulæa manẽtis, in huiusmodi ornatus scenici significatũ.

C

COR.

SEd hæc vtcunq́ꝫ habeant, illud manifestum est, digito qui minimo læuæ proximus est, anuli gestandi munus demandatũ, eaq́ꝫ de causa nomen illi inditũ anulari: erat enim is cordis indicium, ideoq́ꝫ institutum ab Ægyptijs, vt anulo tanquam corona honestaretur. Eundem sacerdotes ad deorum aras operantes confectis odoribus illinebant: idq́ꝫ propterea fieri solitũ aiunt, quòd dissectionum periti neruulum quendam à corde natum per dorsum ad eum tendere, & in eo desinere compererint. Sanè solebant in huiusmodi anulis eorum etiã imagines fieri, quorum memoriã colerent & obseruarent, quòd eos sibi præcipuè cordi esse, qui eas gerebant, cum quadã etiam ambitione omnibus ostentarent. Vnde Cicero lib. de Finibus, Epicuri studiosos memorans: Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

IGNAVIA HONORATA.

ALij putant anulum in hunc digitũ immissum, ne aurũ tam facilè obtereret̃. Ignauissimũ eñ esse eum inter omnes digitos, manifestũ est, ideoq́ꝫ ad auri & gemmarum incolumitatẽ aptior videt̃. Non eñ exporrigi sine aliorũ comitatu potest, vnde minus attritui obnoxius est, Itaq́ꝫ nõ desunt qui per eum digitũ

anulo honestatũ, honores ignauo cuipiã habitos interpretari velint. Sed quantum pertinet ad locũ, subsecuta ętas nihil interesse iudicauit, quo gestaret articulo, sed vt quisq; vellet, quacũq; manu, quo've liberet digito, ferre permissum est. D

NOBILITAS.

Sed vtcunq; illi philosophentur, apud Romanos anulus omnino signum nobilitatis fuit: nam vt apud Liuiũ libro secundi belli Punici tertio, Mago, qui Cannensis victoriæ nuncius Carthaginem missus erat post rerum gestarum seriem enarratam, ad rerum tam lætarum fidem, effundi iussit in vestibulo Curiæ ingentem illum anulorum aureorum aceruum: deinde verbis adiecit, quò maioris cladis indicium esset, neminem nisi equitem, atq; ipsorum primores, insigne id gestare. Et in calce noni ab Vrbe condita: Tantùm, inquit, Flauij comitia indignitatis habuêre, vt pleriq; nobilium anulos aureos & phaleras deponerent. Et vbi Cicero oratione quarta obijcit Verri, quòd indignissimos in concione anulis aureis donasset, Honori, ait Asconius, & lucro sunt, vt hastæ, vexilla, phaleræ, coronæ ciuicæ, item anuli aurei ingenuitatis signa.

DE DIADEMATE. E

Ab anulis & gemmis, casu nescio quo, ad diadema progressum est: quo in sermone, quòd fasciam esse diadema dicerẽ, & in numis aliquot eam gemmatam ostenderem, admirari videbâre: cuius rei fidem afferebam, Ægyptios sacerdotes si principẽ hominem ostendere voluissent, hieroglyphicè canem solitos facere fascia velatum: de quo ad Florium loco suo plura.

REGIA POTESTAS.

Idem Regię potestatis significatum à fascia etiam apud Romanos acceptum, exemplis tibi plurimis confirmaui. Apud Ammianũ enim Pompeio legimus obiectũ ab obtrectatoribus, quòd esset rerũ nouarũ cupidus, & Regiæ maiestatis affectaret insignia, quia crus fasciola candida obligatũ, tegendi vlceris causa, gestauerit aliquandiu: nihil enim interesse, iactitabant illi, quam quis partem corporis redimiret Regię maiestatis insigni. Nam et Fauonius, vt Valerius ait, dicere solebat, nihil referre, qua in parte corporis sit diadema, cùm ita Pompeiũ eundem carperet. Eoq; Senecæ sententia nimirũ spectat, vbi dicit: Fasciã solue, multum enim mali sub illa latet. Libro de Alexandri virtute Plutarchus ait, Tigranem Armeniũ candidam fasciam, quod insigne regni est, ad Pompeij pedes abiecisse, regnumq; fœdissimè depositum in prædam cõcessisse. Cuiusmodi verò esset ornamentum hoc in numis vidimus, in quibus eius Regis caput impressum est, cum inscriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ab cuius altera parte hostẽ ipse prostratum calcat, palmamq; dextera prætendens, hostis sceptrum sustollere videtur. Ibi verò diadema ita figuratum est, vt præalta fascia opere Phrygio, floribus et alitibus superadditis, elaborata, à fronte ad occipitium circundatur, duæq; à temporibus hinc inde tæniæ, ipsæ quoq; à medio deorsum scissæ in humeros vsq; dependeant, gemmis per omnẽ marginem bacchantibus. Et cidarin Regis Persarũ insigne, quod Darius capite gestabat, cærulea fascia albo distincta circumibat. Ad diadema verò facere fasciã, Antigoni dicteriũ indicat, vsurpatum à Seneca. Ille enim vetulæ cuidam felicitatem eius admiranti respondit, Si nosses, ô mater, quanta quo'tve mala panni frustũ hoc obtegat, diadema cõmonstrans, illud quidem vel è fimo tollere minimè dignareris. Sanè cùm Cæsaris imagini quidam ex adulatorũ numero, vt Appiani more loquar, coronam lauream candida fascia præligatam imposuisset, Tribuni Epidius Myrillus Cesetiusq; F

A ſetiusq; Flauus, vt apud Tranquillum eſt, coronæ faſciam detrahi iuſſerunt, hominemq; qui id fecerat, duci in vincula mandarunt, ſimulantes & in hoc Cæſari rem gratam facere, qui ad Regni mentionem ſubiraſci conſueuerat, atq; ijs qui aliquando cum circa portas regem ſalutaſſent, cùm populum vocem eam indignè ferre atq; ingemiſcere animaduertiſſet, reſpōderit, ſe Cæſarem eſſe, non Regem quaſi illi ad nomen eius aberraſſent: cùm tamen Myrilli factum adeò ægrè tulerit, vt in Senatu grauiter conqueſtus inſidias ſibi ſtrui per Myrillum, qui calumniam affectatæ ab ſe tyrannidis aſtutè commentus eſſet, cùm eum morte dignum cenſeret, id demum obtinuit, vt magiſtratu priuaretur, ſenatuq; ſummoueretur. Quòd ſi quis adhuc dubitet diadema faſciā fuiſſe, qua principatus inſigni Reges vti ſoliti ſunt, ſi quæ retulimus ambiguum quidpiam habent, illud apertè dilucideq; declararit, quod ſuper Alexādro Macedone fertur, olim eum diadema ſibi dempſiſſe, cauſa vulneris alligandi, quo Lyſimachus in fronte vulneratus fuerat: quod auſpicium regalis poteſtatis Lyſimacho fuiſſe rerum ſcriptores prodidêre. Tradunt verò Græci, faſciam huiuſmodi candidam pro inſi-B gni Regum eſſe, & à Libero patre fuiſſe primùm inſtitutum.

VICTORIA.

EAdem faſcia in victoriæ ſignificatum nonnunquam adhibita: vt quæ Corinnæ puellæ poëticis ſtudijs clariſsimæ, data capiti faſcia traditur, quòd Pindarum Thebis melico certamine ſuperauerit: eius enim picturam capite tænia vincto, hieroglyphicum dubio procul huiuſmodi victoriæ argumentum, in Tanagræorum gymnaſio fuiſſe Pauſanias autor eſt. In quo tamen, vti illi victoriam, ita nos principatum interpretari poſſumus. Nimirum fuit hæc Corinna illa, de qua Propertius noſter,

Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ.

Et in vulgatis à Io. Laſcari antiquorum epigrammatis:

καὶ σὲ κόριννα   θȣ̃ριν ἀθλωχίης ἀσπίδα μελψαμένην·

Vnde nos in nugis noſtris puerilibus: *Inclytæ, quæ Mineruæ clypeū canit, Corinnæ.*

Quòd verò geſtaminis huius inuentū Libero patri Græci adſcribere voluerūt, manifeſtum eſt Ægyptios eo multò antè vſos, neq; in Cane tantùm, ſed in alijs C quoq; ſimulachris, vt in Iſidis tænijs, alio Commentario latius declarauimus.

DE TITVLO.

ERat & amiculi, ſiue redimiculi ſpecies, cui nomē Tutulo prius, mox Titulo fecerunt: ornamentum quippe capitis in ſublime ſurgens, purpurea vitta redimitum, inſtar coni, galeri've roſarum.

SACERDOS.

EO ſacerdotiū hieroglyphicè ſignificabant. Quin & vxores & miniſtræ Flaminis, eo erant geſtamine inſignes. Petronius ait Titulum à Numa Rege factum, fuiſſeq; palliolū ex lino, quo ſacerdotes in ſacris vterentur. Alij per Titulū mitras ſiue faſcias accipiūt, quorū vſus eſſet ſacerdotibus ad ornamentū, nō illę tamē ocioſæ, neq; temerè appoſitę, cum ſua præ ſe ferāt ſignificata. κίδαριν Eucherius pileum ſacerdotalē ait ex byſſo, quē Græci & noſtri tiaram dicunt: quidam etiā mitrā vocāt: eamq; incorruptā dicit Apollonius, cùm integrā & incolumē intelligit pudicitiā, propter faſcias ſcilicet quib. id geſtaminis præligat. Vtcūq;, ornamētum hoc capitis, vt Hieroſolymitanus Heſychius interpretat, ſapientiæ ſignum eſt, propterea quòd in capite cerebrū ſapientię organū. Sed antiquioris illius Tituli ſpecies hodie quoq; in vſu eſt ſub regni nomine, quo quidem Pont.

maximi caput, maximis quibusq; sacrorũ solennitatibus insignitur: & vt summa L eius potestas eo gestamine significetur, triplici fascia, auro, gemmisq; ditissima, ornamentum illud redimitum conspicitur. Sed apud Hebręos nullum venerabilius gestamen erat, quàm Petalũ, aurea lamina in fronte Pontificis, quæ Dei nomen illud, quod nulla lingua mortali enunciari potest, quatuor Hebræis literis scriptum præferebat, quod Tetragrammaton adhuc appellant.

REGIA CLARITAS.



IN antiquissimis Ægyptiorũ monumentis cernere est mulierem quãdam tribus regijs caput insignitam. Significare aiunt id, eam regis filiam, regis vxorem, ac regis matrem fuisse. Ea verò Simandij clarissimi Regis mater fuit, de qua scriptores rerum plurima: quorum si nos diligẽtiam sequeremur, tale aliquid in Blancam Philippi magni Mediolanensiũ Ducis filiam decerneremus, quæ Francisco Duci nupsit, quæ Galeatium Ducem genuit, de qua cultissimũ extat Epitaphium E à doctissimo eius temporis viro Bartholomæo Lampridio Lyrici nostri clarissimi patruo editum. Id est huiusmodi:

Tres ...alos proceres terris ego Blanca Latinis
Regnantes vidi, filia, nupta, parens.

In alijs Ægyptiorum Regijs varias gestaminum formas inspicias, quæ Regum capitibus imponerẽtur. Leonis quippe, aut Tauri, aut Lupi, aut alterius cuiusq; feræ priores partes, draconum etiam capita, insignia principatus, pro virtutis, aut operum conditione, quo quisq; in argumento clarum aliquod facinus edidisset, quo've rerum studio teneretur: quorũ quidem significata de simplicibus eorum Commentarijs, quæ conscripsimus, requirenda sunt. Neq; verò sum nescius, coria serpentum plerisq; populis tegumentorum bellicorum vsum præstitisse, quibus plurimùm Amazones in Libya vti solitæ, vnde, quod nonnulli tradunt, Medusæ figmentum emanarit.

P A L L A S.

SAnè Phidias dracon ẽ Palladi apposuisse perhibetur: quod cùm optimè calleret Maro, dracones illos geminos à Tenedo in terram elapsos, post facinus F in Laocoonta & eius liberos perpetratum, ad summa Palladis delubra confugisse dicit, sub pedibusq; deę, clypeiq; sub orbe locũ tutelæ sibi delegisse. Quod vt manifestius intelligatur, operæprecium est quę Pausanias de simulachro Palladis tradidit explicare. Ait enim simulachrum Mineruæ Athenis fuisse talari veste, Medusæ capite eburno pectus obtegente, cum victoria, cubitorum quatuor, & hasta in manu: ad pedes verò clypeus appositus erat: iuxta hastam draco obuolutus cernebatur, quem ipse Erichthoniũ suspicabatur esse. In basi, quę statuam sustentabat, Pandoræ historia sculpta erat, quæ mulierum omnium prima fuisse traditur ab Hesiodo, & in vltionem surrepti ignis, in humani generis perditionem emissa.

P R O T E V S.

INter insignia reliqua spectare est nõnunquam arborem, nonnunquã ignem flammulis promicantem, quandoq; flores, quãdoq; plumas in varias cristarũ species dispositas, quæ modò ad decorẽ, modò ad stuporẽ cõparabantur. Quibus cùm Proteus Ægypti Rex nominatissimus variè vteretur, datus est fabulæ locus

A locus, vt in tot se vultus cõmutaret. Quamvis non sum nescius Prothei figmentum in longè seciorem intellectum ab antiquis interpretibus acceptum.

VERITAS.

QVippe qui per eiusmodi fabulam, si quis hieroglyphici locutionẽ abhorreat, difficultatẽ eam ostendi dicant, quam in assequenda veritate rerum experimur, tot sunt quę nos eludunt species, sophistarum decipulæ, atq; subterfugia dialecticorum posita, quæ veritatis speciem præ se ferant, oratorum inductiones atque soritæ multis argumentorum aceruis in immensum congestæ, vt multùm diuq; laborandum sit, anteaquàm Proteus ipse humana, hoc est, vera se facie spectandum exhibeat.

INSIGNIVM CAVSÆ.

AIunt verò nonnulli, insignia hæc ideo prius olim excogitata, vt Principis et ductoris sui ordinem milites in bello seruarent: quibus verò res prosperè successerat, animal consecrasse, cuius auspicijs victor euasisset, cùm animalia singula singulis genijs & cœlorum virtutibus credita, persuasum haberent, quos B omni cultu sibi propitios reddere, & seruare curabant, cuius aliquando numen voti compotes explorassent. Quam opinionẽ magnus etiam Iamblichus, ac plerìq; alij Platonicæ factionis proceres enixissimè fouere contendunt, esse quandam in rebus inferioribus congruentiam, vt nunc ita dicam, cum superis asserẽtes, ideóq; ad sacrificiorũ efficacitatẽ cõferre. Neq; animata tantùm id præstare, verùm etiam inanima, colores, figuras, numeros: veluti hexagonarius numerus cum Sole cõgruit in Crocodilo, in Cane rursus, & canicipite Simia. Quædam à natura profectæ rationes, & vires, pari cum Luna temperatura deprehendunt: ita demũ colores, figuras, formasq; omnes, cuipiam superiorũ cõuenire, vel animaliũ membra singula, vt galli cor ad solares genios cõciliãdos efficacissimũ.

ANIMALIVM CVRANDORVM CAVSA.

ANimalia verò apud Ægyptios ideo, dicit Iamblichus, alebant, quia dum conseruarentur tenerenturq;, familiarem proprietatem ad deos augerent, vimq; cõmunionis inter homines deosq; conseruarent. Quare Mathematici super hoc multa tradiderunt: ac nostris quoq; temporibus pleriq; non postremæ C eruditionis viri, certis quibusdã siderum momentis imagunculas huiusmodi signãt afflatu captato, vt astri genij' ve illius tutela, quib. se vel à genesi, vel à professione, vel etiã ab euentu aliquo cõmendatos credunt, fortunatiores simul ac beatiores fiant. Sed enim omnia hæc irrita fiunt, ac penitùs summouentur, cùm sanctissimũ Christi nomẽ in omnes huiusmodi delusiones opponit: inde enim omne bonũ, inde felicitas vera, & incasũra beatitudo. Sed vt susceptũ prosequamur negotiũ, in honore plantæ etiã fuerunt, ne legumina tantũ, ex ijs quæ terra nascerentur, cultu suscepta existimemus. Phœnices enim plantas diuinis honoribus coluêre, vt apud Eusebiũ: & casu aliquo auulsas terra, aut alio quopiã euẽtu intermortuas, miseratione, luctu et deploratione, ex patrio sacrorũ ritu prosecuti sunt. Ad horũ ferè imitationẽ nõ arborũ tantùm, verùm herbarũ atq; florũ obseruationes alias alia de causa excogitauit terra Grecia: vti laureã pro triumphantibus, & ijs qui immortalitate dignũ aliquid perpetrassent: quernã pro ijs qui ciuem seruassent: oleaginã & alia quædam pro Gymnicis, de quibus multa passim Greci tradidêre. Nanq; hi Pandorę primũ caput ponũt coronatũ à Charitibus. Saturnũ Pherecydes ante omnes coronatũ ait. Iouẽ Diodorus post euictos Titanas. Idẽ Priapo tænias dat, et Ariadnę sertũ. Iunoni vitẽ Callimachus,

de quo alibi ex Tertulliano. Hercules nunc populum, nunc oleastrum, nunc apium capite præfert. Suam Apollo lauream, post Delphicum draconem interfectum, de quo Pindarus, atque Callimachus, Liber hederam: cuius rei causam loco suo, ex Harpocratione recitauimus: quamvis idem India triumphata lauream tulit: nanque is, vt Saturninus, triumphorum Deus habitus. Milites idem ait etiam myrto, quæ propria Veneris est, coronari solitos: quanquam & olea, quæ Mineruæ debetur in primis, redimiti aliquando processere. Prætereo castrenses, murales, & nauales ex auro dari solitas, & quæ latè habentur apud Gellium, Suetonium, & alios, & quę vulgatissima sunt de insignioribus Græcię certaminibus, Olympijs, Isthmicis, Argiuis, & Pythijs, quorum præmia oleaster, pinus, apium, & malum. Vnde illud apud Max. Tyrium: Minimè fas est oleastro malóve coronari, qui secum ipse decertet: vt victor præconio declareris, opus est æmulo. Sed ne videamur immemores Ægyptiorum, Isis prima repertas spicas capite circuntulit, quod Leo scriptor Ægyptius tradit. Et vt nostrarum quoque literarum monumenta prosequamur, Eua omnium prima, diceret Tertullianus, pudenda sua folijs coronauit. Sed qui plura super his petierit, Claudij Saturnini librum, quem de coronis edidit, inquirat, qui, Tertulliano teste, & origines, et causas, & species, & solennitates earum ita edisseruit, vt nullam gratiam floris, nullam lætitiam frondis, nullum cespitem aut palmitem non alicui capiti inuenias consecratum.

LEGES.

AD coronarum demùm hieroglyphica reuersi, coronam dicimus legum indicium esse, propterea quòd certis est vinculis complicata, quibus vita nostra veluti religata coërcet. Atque hęc diui Hieronymi sententia est, qui στέφανον μὴ τίλλειν, Pythagorę symbolum interpretatur leges non esse dilacerandas, sed in vigore et incolumitate sua conseruandas. Et quoniam sepes complicatione quadam ambituque certo coronis quodammodo similes habentur, eadem ratione factum, vt in diuinis literis ipsæ quoque sepes sint legum hieroglyphicum.

HILARITAS.

ROseam tamen & florulentam præterire noluimus, quæ quidem corona hilaritatis erat indicium: veteres siquidem conuiuia celebrantes ornare se coronis consueuerunt, cuius rei principium à diademate simplici fuit, vt scilicet frontem fascia constringerent, quod institutum est salubritatis causa, vt tradit Athenæus, propterea quòd conuiuiorum mos sit, sese ad bibendum liberius inuitare. Ne igitur vinum æquo largius sumptum molestos ad caput vapores attolleret, experimento compererunt plurimùm prodesse frontem ita colligare. Posteritas verò salubri huic inuento decus & ornamentum adiecit, atque ideo fascias illas floribus peruestire cœperunt, quæ res procliuiter admodum in effusissimum mox luxum euagata est.

CORNVA.

QVæ verò corona Regium est gestamen, eam à cornu dictam volunt: passimque in diuinis literis cornu pro Rege positum inuenias: conueniuntque similitudine quadam inter se, cornu, radius, et corona. Vnde Moses cornuta pingitur facie, quæ radiata esse deberet. Diuini enim Solis afflata lumine, radijs quibusdam igneis promicare videbatur: quem splendorem cùm Israëliticus populus ferre non posset, precibus ab eo contendit, vt velata ad eos facie loqueretur. Coronæ porrò Regiæ ex instituto veteri, radiorum referunt similitudinem, vt non temerè olim institutum sit eas in Apollineo capite XII. preciosis lapillis confici, qui splen-

A ſplendore ſuo fulgentes caput vniuerſum radijs illuſtrarent: atque, vt in Ceruo rem hanc totã latius explicauimus, vetuſti numi, marmoreæ aheneæq́ Regum ſtatuæ pleræq́ duodecim conſpicuę radijs oſtenduntur. Hinc apud Virgilium Latinus rex fœdera certaminis inter Æneam & Turnum ſancturus,

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radij fulgentia cingunt, *Solis aui ſpecimen.*

M V R I.

ET frequentiſsimus autorũ vſus coronam pro muris vrbium vſurpauit. Pindarus Alcimedonti Olympijs, ὠδιστέφανον τεῦξαι, metaphoricè aiunt interpretes mœnia: muri enim vrbium tanquam coronæ ſunt. Hinc Anacreon:

Νῦν δ' ἀπὸ μὲν πόλεως στέφανος ὄλωλεν,
Nunc diſsipatæ ſunt coronæ ab oppido. Vel, *Urbis at iamiam perijt corona.*

Quòd verò coronas Regias non eſſe diſcerpẽdas Pythagorã admonuiſſe dicebamus, ſunt qui eodem argumento dictũ exiſtimãt, quo ignem non eſſe gladio fodicandum edixit: quippe non eſſe vt quiſquã principibus negotiũ faceſſeret.

B Quod verò de regno dicebamus, per cornu ſignificari, cùm id paſsim in diuinis literis habeat, ſuperfluũ eſt ijs diutius immorari: vt, Exaltauit cornu Chriſti ſui. & quę huiuſmodi dicta ſunt in Cerui commentario. Illud hieroglyphicum ante omnia videt, quod apud Ezechielẽ Cherubim humano primùm capite pingit, eoq́ quatuor cornibus bubulis inſigni: humeris inde alatis, & pectore leonino: qua in ſpecie theologi noſtri, vt apud Hieroſolymitanũ Heſychium legere eſt, inſigniores virtutes quatuor, per totidem vituli cornua intelligunt. Humana quippe facies ſapientiam indicat, quã philoſophi aliquot prudentiam dixerũt, ſed ſublimius atq́ diuinius quid in ſapientiæ nomine, Leonina nimirum fortitudinem. Per partem eam quæ vitulum exſcribit, iuſtitiam interpretantur, de qua nõnulla in Bouis cõmentario. Aquilæ ſpecies caſtitatem præ ſe fert, quæ ſublimi volatu in cœlum ſeſe erigit: nam Ioannes, qui omnino aquila eſt, ſcriptorum omnium conſenſu intaminata fuiſſe caſtitate perhibetur. Animaduertendũ tamen eſt in Heſychiano codice vulgato deſiderari quædã, & perperàm eſſe poſitum, In perſona leonis ſapientia, nulla de perſona hominis facta mentione.

C V I R E S.

IAm quòd alibi per cornua vires ſignificari diximus, antiquum inſuper dicterium eſt, πρὸ τούτου σε ᾤμην κέρατ' ἔχειν, olim putaſſem te habuiſſe cornua, cùm quis fortis antea habitus, ſpem mox per ignauiã fefelliſſet. Et Horat. de Baccho: En addis cornua pauperi. Quem ſecutus Ouid. ait:

Tunc veniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit.

Alibi verò ſuper eodem dixerat, In prælia trudit inermem. Et Dialectici ſyllogiſmi ſpeciem, dilemma dictum, quòd hinc & inde feriat, cornutum appellant.

DE SCEPTRO.

SCeptrum Regium diademati & coronæ addere res ipſamet poſtulat, de quo tamen toto opere, vti varijs imaginibus inſigne apud hos vel illos haberi ſolitũ, pro loco, & ſigno, quod occurrebat, multa diſſeruimus: nunc verò ſuper eo quædam generatim ediſſerenda ſunt.

R E G N V M.

APertiſsimè quidem ſceptrum ſiue virgam, hieroglyphicum eſſe regni, illud in diuinis literis oſtendit, quòd ſceptrum de manu Iudæ non auferendum pollicetur Dominus, donec veniret qui mittendus erat. Regiũ quippe nomen

in Iudæis tandiu duraturũ,dum veniret Christus. Nam & Psal. virga regni tui D habetur,& huiusmodi multa passim. Ponunt verò Theologi differentiam inter virgam & baculũ,quòd virgula in diuinis literis plerisq; locis sit castigationis, correctionis,& disciplinæ signum,vt virga æquitatis,baculus cõsolationis, auxilij,sustẽtationisq;:vt eo loco, Virga tua & baculus tuus ipsa me cõsolata sunt. Pro sustentaculo,Thob. Baculum senectutis meæ. Latini in huiusmodi significatum scipionem protulere. Inuenitur & pro defensione,vt de Cleomene Atheniensium duce fertur, qui cum propter omnium in se odium effectus esset insanus,baculo se aduersus insultantes muniuerit.

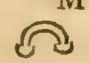
DE TORQVIBVS ET PHALERIS.

SVbsecutus hinc sermo est de torquibus,phaleris,armillis,quæ præmia fuisse militaris virtutis Plinius,Gellius,& quidã alij tradiderũt: quippe Siciniũ Dentatũ donatũ torquibus ter & sexagies,phaleris vicies quinquies.

VIRTVS SOLIDA.

TOrquem aureum solidę virtutis præmium fuisse traditum à Vegetio,quem qui meruisset,præter laudem duplas consequebatur annonas. Species tor- E quium in marmore incisas Brixiæ videris cum inscriptione huiusmodi:

L. ANTONIVS L. F. FAB.
QVADRATVS DONATVS TORQVIBVS ET ARMILLIS AB T. CÆSARE.

 BIS 

 LEG. XX. 

Bini enim hinc, & inde alteri torques cum literis, quæ vigesimæ eum legionis fuisse declarant:inde duo signa militaria quadrata, ad cognomentũ eius exprimendum,aut fortè legionis nomen. Et species quædam candelabri in tridentis modum figurati,in medio sita,de quibus in Armis.

OPERA LAVDABILIA.

TOrquis quidem significatũ aperuit Vegetius,de armillis nihil meminit: eas laudabilium operum præmium esse indicat Adamantius, dum in ea Ezechielis verba,Et imposui tibi armillas circa manus tuas, paraphrasim huiusmodi subiungit:Cùm mihi dederit Deus occasionem bonorum operum, armillas F circundat manibus meis. Diffundebantur ad posteros gestamina hæc, quò minores ad imitandas maiorum suorum virtutes inuitarentur. Hinc apud Tranquillum legas,C.Caligulam vetera familiarum insignia nobilissimo cuiq; ademptisse,Torquato torquẽ,Cincinnato crinem,Gn.Pompeio Magni cognomẽ.

ARMILLAE.

ARmillæ nõ humeris tantùm decus afferebant,verùm & brachia decorabant. Eas verò ita dictas volũt veteres etymologici,quòd antiqui humeros cũ brachijs armos vocabãt:inde arma,quæcunq; ab illis dependent vel ijs alligata sustinent. De armillarũ donis habetur apud Liuium X ab Vrbe cond.post victoriã è Samnitibus ad Aquiloniã, à Papyrio quippe Sp. Nautiũ, Sp.Papyriũ fratris F.& quatuor centuriones manipulũq; hastatorũ armillis aureisq; coronis donatos. Idem ibi centuriones, militesq;,atq; equites,corniculis armillisq; argẽteis donat. Et Decius tribunus ob seruatũ ex obsidione præsidiũ Romanum,dissipataq; Samnitiũ castra,aurea corona ab A.Cornelio Cosso donatus. Aurea verò corona erat quæ castrensis, ex auro quippe in valli speciem fabrefacto,quæ dabatur ei qui hostium castra pugnando primus introisset.

DE

A

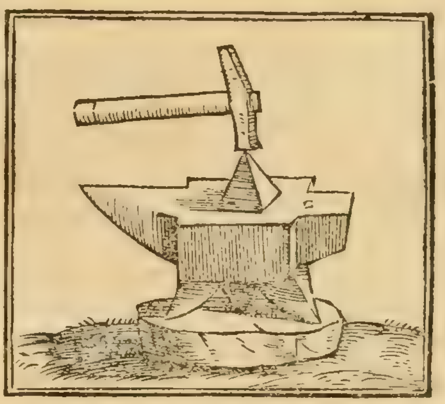
DE ADAMANTE.

HInc sermonem transtulimus ad Adamantem, quo super multa vltro citroq; dicta sunt, dum tu ea quæ passim prædicantur, quæq; lectione laboreq; tuis super acquisieras, commemorares. Verùm ea quæ tu meministi, quæq; tuopte studio consecutus es, hîc repetere superfluum iudicaui: quare ea tantùm quæ paucissima illis ego addideram, recensebo.

FORTITVDO.

NOn temerè scilicet Adamantem pro fortitudine proponi, cui robur indomitũ, visq; insuperabilis, nomen meritò fecisset, quippe qui limæ, scalpro, & malleo duritia inenarrabili resistat: quodq; omnium maximè admirandũ est, cõtra etiam ignis violentiam incolumis lapillus euadat, neq; calore quidem admisso: vnde Græci ex ipso nomine à re imposito, gemmam indomitam intelligi voluêre. Per hanc verò ea fortitudinis virtus ostentatur, qua quis ea quæ aduersa acciderint ferendo peruincat, secundis nihil quicquã immutetur, atq; vt apud Horatium est, rebus angustis animosus atq; fortis appareat, idemq; vento secundissimo turgentia vela contrahere sapientia duce didicerit. Quin etiam id insitũ
B diuinitùs habere fertur Adamas, vt mentem animumq; gestantis vano metu liberet, vt superbæ etiam fortunæ responsare suadeat.

INEXPVGNABILIS.



TRansit & in cõmunem locum significatũ huiusmodi, vt tã de animi fortitudine, quæ virtus sit, hoc est, honesti iustiq; causa concepta, q; etiam de obturata aliqua mentis destinatione, quæ nulla queat ratione loco dimoueri, possit intelligi: eaq; de causa Ditis pectora adamantina fingi, & apud inferos solido ex Adamãte portas & columnas esse, atq; ita demùm omnia dura & implacabilia, eius lapilli elogio significari. Adamanta quidem Plutonem Theocritus manifestè nuncupauit, Pharmaceutria:

Τὺδ' ἄρτεμι καὶ τὸν ἐν ᾅδᾳ Κινήσαις κ' ἀδάμαντα.

C Propterea enim dictũ hoc nomine aiunt interpretes, quòd durus sit & inexorabilis; aiunt enim loco hoc ἐκ particulã intentionis esse, atq; ita Plutonẽ mirum in modum inexorabilem exponunt. Sed vt ad eam partem quæ virtutis est redeamus, qua scilicet quis munitus ærumnosissima quæq; patiẽtissimè perferat, nulliq; calamitatũ generi succumbat, Adamantius vbi causam quærit, cur corpus etiam Iobis viri iusti pijq;, Deus in potestatẽ dæmoni concesserit affligendum, comparationẽ ab eo desumit, qui boni Adamantis dominus, eum cuivis periculis omnibus cõcedat explorandũ, dicatq;, tolle, proba, experire, tormentisq; omnibus examina: sic omniũ cognitor atq; præscius, qui optimè nosset Iobẽ Adamantum inuiolabilem, poscenti diabolo eum dedit in potestatẽ, sibi quidem satis cõscius Iobẽ verũ Adamentẽ esse. Mox illa de Christo subiecit: Sic nanq; & singularis ille et diuinus, cœlestis atq; incorruptibilis Adamas vnigenitus Deus à patre ad terras missus, de quo dicit Deus Pater: Ecce ego ponã Adamantẽ in medio populi mei, quẽ neq; ignis tentationũ in deserto cõminuet, quẽ ictus, verbera plagæq; impiorũ in cruce nõ atterent cõminuentve, quem neq; sepultura, neq; descensus ad inferos vel minimùm violare poterũt, sed enim omnia superabit, seq; diuinũ et incorruptibilẽ probabit Adamantẽ. Et ne quis fabulosa putet

quę de hircino sanguine, cui rerũ vni cedat Adamas, memoriæ produnt, memo D ratu digna sunt quæ super hoc D. Cyprian. lib. de duplici martyrio disserit, cùm efferas nationes quas Romani nunq̃ frãgere vel domare potuerint, Christi san guine indicat emollitas. Qui naturę causas scrutantur, ait, narrãt Adamantẽ nul li chalybis duritiei cedẽtem, hircino sanguine maceratum, ictu mox malleorum dissilire. Nullus autem Adamas corde saxeo peccatorum durior. Hoc igitur cor ferreum, cor saxeum, cor plusquàm Adamantinum emollit sanguis Christi.

LITATIO.

IN Hebræorũ sacris Adamas litationis signum habebat: quia quæ foret summi numinis de mortaliũ reb. sentẽtia, manifestabat. Gestabat enim eorũ Pontifex ornamentũ quoddã ante pectus opere pulcherrimo elaboratũ ex auro, nõ vltra palmi magnitudinẽ, in cuius medio veluti stella quædã aurea elucescebat, duo vtrinq; Smaragdi, quorũ vnus tribubus sex, totidem alter ex XII Israëliticis insigniti erant. Inter Smaragdos medius Adamas erat. Sacerdos igitur Deũ de re quapiã cõsulturus, precib. ritè prolatis, supinis in cœlũ manibus porrectis, oculos in id operis cõijciebat, deq; ꝓposita re Deũ interrogabat: qui si prospe- E ra secundaq; polliceret, Adamas ardentissimo splendore promicabat, radijsq; fulgẽtissimis coruscare quodãmodo videbat. Sin aũt ex voto nihil promitteba tur, lapillus nihil quicq; immutatus, sua se specie continebat. At si Deus populũ cædi destinasset, sanguineus apparebat. Si mors cuiquã impẽdebat, nigro obfu scari cõspiciebatur: idq; gestaminis EPHVD illi appellitabãt, de quo tota sacra historia plurima. Sedenim & genus vestis sacerdotalis erat Ephud, quę aliter su perindumentũ, vel superhumerale appellat: cuius vestimenti duo erant genera: vnum lineũ & simplex, quod sacerdotes habebant: alterũ diuersis coloribus, ex auro, purpura, & bysso, hyacintho gemmisq; suprapositis ornatũ, quo soli Pon tifices vtebantur. Logium quoq; inter ornamenta Pontificia celebre, nostri Ra tionale appellitarũt, de cuius significato alio cõmentario diximus, contenti hîc formam eius ex Eucherio prodere. Erat verò pannus exiguus, ex gemmis & au ro coloribusq; varijs, qui superhumerali cõtra pectus Pontificis adnectebatur.

SAPPHIRVS.

IMPERIVM, AVT SVMMVM SACERDOTIVM. F

SApphirus & apud veteres & apud iuniores, omni ætate, magna semper in celebritate fuit: siquidem per eum imperium, aut summũ sacerdotium significari manifestum est. Causam nonnulli eam cõminiscuntur, quòd lapillus is cœlitùs à Ioue & à Saturno vim quandam contrahat, vt ad eiusmodi euenta viam præparet, & faciliora hæc affectantibus omnia reddat: ita ab Ioue regnũ, ab Saturno sacerdotium impetrari. Sedenim pietas nostra sanctiora pa- trum documẽta prosequẽs, Sapphirum in similitudine Throni figuratum apud Ezechielem agnoscit, idq; Dei Opt. Max. sedem significare cõtendit. Eucherius hinc cœlestes formas, ipsosq; angelos intelligit, ita per serenum cœlum electorũ cõuentus ostendi. Neq; dissimilia Hesychius super tunica coloris hyacinthini.

COELVM DECIMVM.

SPecies tamẽ ea Sapphirei throni, vt ab Isaache philosopho explicat, decimũ cœlorũ orbẽ designat, empyreũ ab alijs vocitatũ: ex colore siquidẽ sapphiri nitorẽ intelligunt illius lucis, q̃ omnẽ supereminet lucẽ. Throni verò similitudo immobilitatẽ eius indicat: siquidẽ orbis ille fixus manẽs, & q̃etus esse perhibet. In diuinis sanè literis legere est, Intuebũt pij quę sub pedib. Dei sunt, quasi opus lapidis

A lapidis sapphirei. Quinetiam profanæ religionis autores Iouem in throno statuebant, quod firmæ apud eum perennitatis indicium esset,

Qui stabilis cùm permaneat, dat cuncta moueri.

SMARAGDVS. VIRGINITAS.

SVnt qui perpetuo claroq; Smaragdi virore considerato, signum id esse virginitatis velint: idq; insuper argumento addunt, in patranda re venerea, quod experimento compertum est, si quis lapidem attingat, eum spontè frangi. Cæterùm Astronomi Smaragdum Veneri cœlesti dedicarunt, et ad impetrandũ eius numinis afflatum perquàm idoneum esse profitentur. Nihil autem cœlitùs non vndecunq; purum, honestum, & candidum, mortalium animis, si Platoni & veritati credimus, inspiratur.

IASPIS. GRATIA.

IAspidem pro gratia poni autores tradunt. Sumptum ab eius vi, quòd mortalibus persuasum est gemmam eam hominum gratiam B conciliare erga gestantẽ. Vnde non otiose dictũ à Virgilio volunt,

Illi stellatus Iaspide fulua Ensis erat:

quo præcipuè tempore Didûs gratia expetebatur, cuius amore detentus,

Carthaginis fundabat arces, ac tecta nouabat.

VENVSTAS.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd scilicet eam maximè comptam esse deceat, & delicijs omnibus affluentem. Operæprecium verò est apud Tertullianum legere, quæ de morosa gemmarum cura disserit, dum nostras miseratur ineptias, qui tam anxiè in re tam inani occupemur: Tardè (ait) teruntur vt niteant, subdolè substruuntur vt floreant, anxiè forantur vt pendeant: & alia in hanc sententiam. Vniones tamen cùm ad ornatũ præcipuè comparentur, venustatis significatum sibi ante alias vsurparunt: lapilli enim reliqui non de pulchritudine tantum, sed de dotibus etiam alijs censentur: in vnione nitor & læuor tantum expetitur. Quòd verò fuerint qui eos etiã deuorare magnificum existimarint, id improbitati potius, quàm vlli sit liberalitatis splendori tribuendum. Diuinæ literæ per hieroglyphicum margariti, præ-C mium ostentant quod rectè facientibus offertur. Euangelista: Inuento autem vno precioso margarito abiit, & vendidit omnia quæ habuit, vt id emeret.

VNIONES. LACHRYMÆ.

ILlud magis receptũ, vnionem esse lachrymarũ indicium, sumptum quidem à coniectoribus, qui visos in somnis vniones lachrymarum profluuiũ portendere tradiderũt: aiunt enim, δηλοῦσι μαργαρῖται δακρύων ῥόο, vt apud Sudã est, Artemidorũ, & alios. cuiusmodi somniũ cùm nobis aliquando contigisset, resq; postmodum subsecuta esset, ita cecinimus:

Visus eram niueos manibus tractare lapillos,
Vnio in his, lætis gemma inimica viris.

AMETHYSTVS. SOBRIETAS.

NEq; desunt qui Amethystũ pro sobrietate poni dicãt, quòd eiusmodi lapidem cõtra ebrietatem stare compertũ est: non enim vino tentari, qui eum gestet: in quo pręter nomen, quod eius est significatio-

nis, nihil certi habeo, plerisque tamen, qualecunque sit, commentum placet. D

DE PECTINE.

ERam hic finem facturus, cùm tu vt prosequerer ita hortatus es: Mulierem nobilem gemmis aliquot ornauimus, sed ea nisi caput cõpserit, parum profecerimus: addamus igitur & pectinem, & speculum, vt si qua eo vti velit, non aliunde quæsitum eat. Subieci ego:

VENVS.

VEneri quidem præcipuè sacer est pecten, eiusq; Deæ statua cum pectine aliquãdo Romæ dicata est, soluto quippe voto, quod mulieres Romanæ vouerant, comis propter insuperabilem pruriginis ardorem abrasis: quo quidem incommodo atq; cruciatu liberatæ, statuam huiusmodi Veneri erexère, quæ comas restitueret. Eandem etiam barbatam statuerunt, quòd vtroq; sexu prædita sit Venus, quã à lumbis ad superiora, marem, ad inferiora fœminam esse dictitabant. Atq; huc spectat Maronianũ illud, Discedo, ac ducente Deo. quãvis non contemnendi autores vtrunq; sexum diis attribuant. Sed super hoc alibi. Sanè quod ad pectinem attinet, Naso eum Cytheriacum dixit: E

Sæpe Cytheriaco deducit pectine crines. Metamorph. vbi de Salmaci. Ea enim propria est muliebris curæ vanitas, vt in comendo ornandóq; capillo, studium omne suum exerceant. Quare in numismatis videas Faustinæ caput multis & diuersis capillorum concinnitatibus sæpe variatum. Sanè Seleucus meritò duodecim eos versus sustulit, quibus Hesiodus inducit Palladem, Theogonia, Pandoræ satagentem, comendo eam & ornando: indignum ratus sapientiæ deam tanto studio circa muliebris ornatus curam occupari. Versus illi XII hi sunt:

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη,
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι, κτ' κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτοὺς περίθηκε καρήατι Παλλὰς ἀθήνη:
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις
Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος Διῒ πατρί,
Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι, F
Κνώδαλα ὅσ' ἤπειρος τρέφει, ἠδὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πόλλ' ἐνέθηκε, χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλὴ
Θαυμασίη, ζώοισιν ἐοικότα φωνήεσσιν.

DE SPECVLO.

EXPLORATIO.

SVnt autem qui speculum explorationis signum esse velint, propterea quòd & næui & rugæ, & vniuscuiusq; color, & alia quæ forent incognita, indice speculo deprehenduntur.

FALSVM.

SEd enim sapientius illi rem expendisse mihi videntur, qui falsum ex speculo significari tradiderunt, in quo scilicet quamvis similitudo quædã appareat, eo tamen falsa est, quòd in speculo quæ læua sunt, dextera: quæ dextera, læua referantur, atq; ita veritati fucus fiat.

HYMNVS.

ALioqui speculum Pindaro est hymnus, in quo scilicet res præclarè gestas, virtutesq; cuiuspiam celebres possimus intueri.

AD

AAD ILLVSTRISS. PRINCIPEM D. NICOLAVM RODIVILVM OLICÆ ET NESVESII DVcem, Palatinum Vilnensem, ac magni ducatus Lituaniæ summum Marescalcum & Archicancellarium, Bresfensem, Saulensem, Borissouiensemq; Capitaneum, De iis quæ per arma significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS PIERIVS VALERIANVS.

CVM iam varios commentariolos diuersis misissem amicis, dedissemq; operam vt argumenti ratio vnicuique non inconveniens esset, diligenter dispiciendum mihi putaui, cui nam hanc nostrã de Armis elucubratiunculam inscriberem. Verùm cùm arma acri mittenda viro non ignorarem, tu certè Nicolae Rodiuille Magnanime princeps, animo statim obversabare meo: téque vnum è multis delegi, in cuius patricinio ac tutela, noster qualis is cunq; esset in hac re insumptus labor, conquiescere deberet. Nam cùm multæ sese offerrent causæ, quæ quemvis ad te vel amandum, vel suspiciendum allicere possint, vt animi tui celsitudo cum summa coniuncta clementia & moderatione, ingenium facile & apertum, nulla maleuolentia suffusum, nulláque auaritia inquinatum, bellicæ laudis militarísque gloriæ flagrans studium, tum illa in primis Caroli V. Imp. Sigismundíq; Sarmatiæ regis (quos maiestatis causa nomino) de insigni tua virtute testimonia tot tantáque fuere, vt alter te Ducem renunciaret, ab altero multis maximísque Lituaniæ imperiis & administrationibus ornatus longè clarißimus esses, dignúsque habitus qui in fortium bellicosorúmq; populorum vel flore vel robore summam potestatem haberes, & in quo omnes rebus secundis animi æquabilitatem & religionis propagationem agnoscerent, aduersis invictum robur cernerent, & disciplinam militarem prudentiámque in administrandis disponendísque singulis sequerentur, & autoritatem amplißimam libenter retinerent. Hæc cùm in te sint dona, conerísque tam pulchro laudabilique exemplo ad eorundem lucem alios multos adducere, & quasi normam boni gubernatoris dirigere, meritò te omnes strenuium istic hominum florem, ditionum istarum firmamentum, boníque principis ornamentum existimant: meritò quoque nos T. Excellentiæ hosce nostros de Armis commentarios nuncupamus & consecramus. Arma certè huiuscemodi mittimus ad bellum ita delectabilia, vt eadem vel domi sedens, in alto contrectare poßis ocio, cùm in iis ipsis & disciplinarum cultum, & variæ eruditionis totiúsque antiquitatis imaginem honoratißimam sis agniturus. Hæc qualiacunq; à me conscripta, meæ in te perpetuæ obseruantiæ testes, probata ad alios venire patieris: equidem nec dubito, quin tuo patrocinio defensa, gratiora omnibus futura sint. Faxit Deus Opt. Max. vt potestas & voluntas quas tibi dedit, eos exitus habeat, qui & illi maximè gloriæ sint, & Christianis vtilitati, & tibi dignitati. Vale.

IVS IN ARMIS.

DEORVM, vt hinc exordiamur, simulachra armis ornata, autoritatem, vimq; armorum indicant. Nam Græci præcipuè deos omnes in vniuersum ferro accinctos fingere consueuerũt, ex eo scilicet innuere volentes, armis omnia parere, in armis ius esse: cùm tamen Phœnices, vtpote mercatores, & asśiduis dediti negociationibus, deos cum loculis & crumenis bene pecuniosos omnes effingerent,

nempe quòd rerum omnium vim penes aurum & diuitias esse arbitrarentur. D

MVLIEBRIS VIRTVS.

QVòd verò Lacedæmonij Veneris armatæ simulachrũ dedicarint, virtutis id hieroglyphicum, quæ præniţuit in mulieribus. Nam cùm Lacedæmonij bello cum Messeniis congressi eorum impetum sustinere non possent, pedesq́ sensim retroferrent, vxores eorum hoc animaduerso, repentè arma corripiunt, impetuq́ in hostes facto non tantùm lapsam maritorum aciem restituère, verùm & Messenios ipsos fugauerunt. Eas inde amplexi Lacedæmonij, prout erant armati, cum armatis promiscuè, vt Lactãtius ait, concubuère. Atq́ ita mox armatam Venerem colere cœperunt. Neque tamen Venerem tantùm, quam μορφὼ vocitabant, sed deos, deasq́ omnes cum lancea figurabant, vt eas ita redderent honestiores. Nihil enim apud eos ignauia turpius, nihil bellica virtute præstantius habebatur. Alia verò ratione armatæ virgines in sacrificiis adhibentur: eas enim in numis aliquot, atque etiam in lapideis signis atq́ memoriis videas lacinia toga in humerum reiecta figuratas. Hę sunt virgines quæ Armatæ dicebantur, quòd in armum ita vestes coniicere sacrificij ritus deposceret. Vnde etiam poma ex alieno in armum legere, legibus prohibemur, tanto scilicet numero asportare, quantum humerorum onus sit. Hoc quidem κατ' πάρεργον fatemur, sed hoc loco necessarium. E

MARS VLTOR.



VIdere autem est plerisq́ locis, atq́ etiam in numis, signa Martis Vltoris cum scuto & hasta, quæ nimirum belli indicia sunt, cùm omnis eius ornatus in eo versetur, vt arceat à se cladem, & hostibus inferat calamitatem. Hinc prouerbiũ illud emanauit, σὺν δόρει, σὺν ἀσπίδι, cùm quid omni conatu aggrediendum innuimus. Huiusmodi verò statuã sibi Sesostris erigi curauit supra quatuor cubitorum magnitudinem, vt ita mortales reliquos superasse gestarum rerũ gloria testaretur. Nam eorum quæ præclara gesserit Rex hic Ægypti, pleni sunt omnes antiquitatis libri.

BELLVM INDICTVM. F

APud Romanos indicti belli signum erat hasta ferrata præusta'q́, fecialis manu prætenta, quam vbi primùm in hostium fines emisisset, tribus puberibus præsentibus, causa prius exposita, bellum iustum indictum, fieriq́ cœptum intelligebatur. Hinc apud Maronem Turnus primus iaculatum intorquens emittit in auras Principium pugnæ.

ARCVS ET SAGITTAE.

TVMVLTVS.



AEgyptij sanè sacerdotes tumultum, aut belli principiũ esse factum, significare cùm vellent, armatũ hominem figurabant, qui telum arcu cõtenderet, & ad feriendũ paratus videretur. In diuinis tamen literis per arcum & sagittas ab improbis hominibus paratas, interpretes totũ belli apparatũ accipiũt; & huiusmodi significatione Psal.

A [illegible] Dedisti metuentibus refugium, vt declinare valeant arcum. quamvis in Hebraicis codicibus LX longè alia lectio reperiatur. Ita tamen legit Euthymius, & hic arcum recipit Ecclesia.

SOLARES RADII.

IN Apollinis verò Dianæq; simulachris arcus & sagittæ vibratilem radiorum vim ostendunt. Vnde Lucretius hieroglyphicè ita eos expressit:

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Eædem in Sagittario cœlesti signo, vim eius à remotissimis etiam locis in plantas & herbas permeare, quæ quidē vbivbi sunt, solari omnino vi viuidæ, & incolumes conseruantur. In Gallieni sanè numis Sagittarij signum est, quale cœleste illud fingitur, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG.

DE PHARETRA.

MInimè verò prætermittendus est locus in carminibus diuinis Psalmo X, Siquidem impij arcum sæpius intenderunt, promptuariis sagittis pharetram impleuerunt, quas in quempiā probi cordis hominem immitterent. Nonnulli Paraphrastæ, dum nouitati forsan plus æquo student pro eo quod apud Græcos est, ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν, sagittas ad neruum accommodarunt, ponere maluerunt, nempe quòd ita id exponendum codex Hebraicus admoneat.

B

COR, CONSILIVM'QVE.

ADamantius tamen Græcam secutus lectionem, ita pharetram agnoscit, vt quid habeat hieroglyphici, etiam interpretetur: per eam enim cor intelligit: per sagittas, consilia, & cogitationes: per arcum, os & labia. Nam & alibi dicitur, Cor impij repletum est veluti pharetra sagittis venenatis. Consilia enim cogitationesq; pessimæ, impiorum sagittæ sunt: arcus verò, os & labia: quo distento, quippe adaperto, virulēti cordis spicula depromūtur ad vulnera. Quòd verò dictum est è latebris, nō otiose appositū: siquidem hi cùm lucem odio prosequantur, in tenebris delitescunt, & in cæca malignitatis atq; ignorantiæ latibula sese abdunt. Iam verò apud Lucianū legas, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, stare aliquem in insidijs incognitum, qui arcu semper intento speculetur, qua latus exeras, vt ea te quamprimùm parte conficiat. Vbi nimirum delatorum intelligas malignitatem, qui dicta factaq; explorant tua, ac simul aliquid exciderit imprudenti, collectum statim ad dominum deferunt, vt aliquod inde tibi detrimentum accedat. Olympiis quoq; Ode secunda, tela pro verbis, pharetram pro sententiis à Pindaro positas invenias, in hunc modum: πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶνος ὠκέα βέλη ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας φωνᾶντα συνετοῖσι: Multa mihi tela velocia sub cubito in pharetra sonantia exaudiuntur, propter orationis acumen, & laudationum opportunitatem, inquiunt interpretes. Præclara enim esse debent, neque ab obtuso ignauoq; ingenio prolata, quæ dicuntur, sed ea opportuno etiam loco disposita. Alibi diximus, mysticæ philosophiæ interpretes Plutonis cor ab Herculea sagitta vulneratum, hieroglyphicè significare velle, nullum esse tam abditum in rerum natura locum, quò non peruenerit philosophia: eius enim scientię latebras multi memorant. Nam & Nazianzenus Basilium ait philosophiæ latebras omnes penetrasse.

C

VVLNERA AMORIS.

AMori verò arcus in primis dedicatur, propterea quòd eo vulnere saucij, semper eminus feriuntur, veluti sagitta quadam ab amatis oculis emissa, & in amantium oculos recepta. Sunt verò illi, vt philosophatur Plato, radij

quidam tenuissimi, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis sanguis dulcissimus calidissimusq; sedem habet, viaq; sibi, vt Musæus ait, per oculos patefacta, per amantis identidem oculos illapsi, ad intimum eius cor penetrant, accensoq; interim magis ac magis sanguine, bilis etiam inflammatur, vnde ille sequitur dolor, quem affixum esse cordi amantes omnes profitentur, quicunque illos euentus, aut durus, aut facilis sequatur. Hinc etiam adiectæ ad amorem faces, de quibus alio loco disseruimus. D

AMOR.

Apud coniectores sanè, si quis ętate florida vir aut fœmina pectus sibi transfixum imaginatus fuerit, amorem significat. Non æquè id in grandæuo, siquidem huic id somnij triste aliquid, & illetabile nuncium affert.

POENITERE.

IN diuinis verò literis sagittæ sæpissimè ponuntur pro doloribus, qui ex rerum perperàm actarum conscientia cor stimulant, compungunt, exulcerántq;. Ita Psalmo octauo supra XXX, Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi: Attigerunt me, transtulit Symmachus. E

COELVM.

SEdenim philosophi cùm amoris cognomento cœlum intelligant, non ociose commenti sunt & alas & sagittas velocitatis indicia figurare, simulq; faces, vtputa ignem, quo cœlum ipsum maximè spectabile est: ac puerum deniq;, cùm senium auferant à cœlo. Amorem insuper primum omnium genitum autumant, & cœlum initiò creatum à Deo sacræ testantur literæ.

VELOCITAS.

ESto igitur sagitta velocitatis etiã hieroglyphicum, cuius ergò Virgilius iuuenibus cursu pedum certaturis cùm equum primò præmiũ proposuisset, alteri Amazoniam pharetram, plenamq; sagittis pollicetur. Et Armenij sagittam Tigrin vocant, vnde & velocissimum animal Tigris, & fluuius rapidissimus, qui ex Armenia in Mesopotamiam labitur. Ibi enim sagitta Tigris dicitur. Et Psal. septimo, quòd minatur propheta futurũ vt Deus gladium suum expediat, & arcum intendat: interpretes per gladium acerbitatem, per arcum celeritatem mortis indicari tradunt. Ab hac sagittarum velocitate vulgus totius Italiæ hodie cùm quid properandum esse innuit, vocabulum formauit Affrezzare, ex quo sagittam frezam vocant. Sanè Abarin genere Hyperboreũ apud Scythas tantæ velocitatis hominem fuisse tradit Nazianzenus, vt cùm sagittam, veluti fabulantur, accepisset ab Apolline, emissam eam pari cursus pernicitate consequeretur: quo signo populos circumiens responsa dabat, inde sibi fidem acquirens, quòd conatus ille longè supra humanas vires esse putabatur. Sed non fabulose apud nos dictum, Sicut sagittę in manu potentis, ita filij excussorũ: per quas Eucherius Apostolos hieroglyphicè significari tradit, qui orbem terrę volatu pernicissimo peragrantes, doctrina sua mortalium, qui nõdum Deum norant, corda penetrarunt. Filij verò excussorum, quia de prius excussis telis, hoc est, Prophetis, Apostoli geniti sunt. De iis Psalmographus ait: Misit sagittas suas, & alios aliò delegauit. Plerisq; enim locis sagittæ verba diuina sunt, quæ penetrabili charitate corda nostra cõfigunt. Hic arcus ille erat, quem tetẽderat, paratumq; ad feriendum asseruabat: quamvis hoc nonnulli ad minas referant, quòd arcus inter alia significata, minarum etiam signum sit. Vnde Horatius: F

Nec semper feriet quodcunq; minitabitur arcus.

CON-

A

CONTRARIETAS.

VBi tamen sagittæ duę parallelari positu iacentes animaduersæ fuerint, quarum cuspides altera ad alterius pinnas vicissim conuertantur, præsentaneæ contrarietatis signum esse volunt.

FRACTA BELLI FEROCIA.

QVemadmodum verò arcus intentus belli signum est, ita fractus sublatam belli ferociam ostendit. Et in ostentis eodem accipitur significato: veluti quod in recentiorum historiis legitur, ea nocte qua Rex Attila sanguinis eruptione, quæ profluuio effusissimo de naribus emissa est, suffocatus & extinctus est, supremum numen Martiano Imperatori apud Constantinopolim agenti apparuit in somnis, arcumq; Regis defuncti relaxatum, vt alij, fractum, ostentare visus est, quod de bellica eius ferocia iam extincta signum fuit. Et in diuinis literis scriptum est, Deum eorum conterere arcum, & arma confringere, qui pietate posthabita spem omnem in ferocitate sua posuere.

PERSÆ.

B AB eo verò armorum genere, quo Persæ plurimùm vtuntur, sagittas numis Darius impresit, siue ita gentem suam significare voluerit, siue potentiam suam latè diffusam indicare. Nam & in Artoxerxe sagittarius miles cusus erat, eaq; de causa numi illi Sagittarij vocitabãtur, vt Plutarchus Apophthegmatis. Vnde non infacetè dixerit Agesilaus, triginta se millibus Sagittariorum Asia pulsum, cùm ea summa Rex corruptis per Timocratem Atheniensibus effecisset, vt bello aduersus Lacedæmonios concitato is prouincia decederet. Quod quidem dicterium proximè accedit ad Gylippi Noctuas, de quibus loco suo.

PESTILENTIA.



SAgittas autem Apollinis in Græcos immissas, pestilentiam manifestissimè significasse nulli dubium: de quibus latè apud Homerũ. Hæ verò hieroglyphicè solares radios indicãt corrupto cœli tractu contagem illam dispergentes. Et Christiana pietas è diuorum numero Sebastianum sagittis impetitum, dum Christo fidei testimonium præstat, aduersus pestilentiam sibi tu-C telarem proposuit.

DAMNATIO.

SVnt qui telum in sagittæ cuspidem ita ⟶ figuratũ, damnationis signum esse autumẽt, aut explodendum summouendúmve aliquod ineptè dictũ in scriptis, id quod Aristarchi summi Grammatici iudicio inter hieroglyphica receptum est, quòd eo ille signo vsus sit in adulterinis apud Homerum carminibus summouendis.

DE HASTA. SAPIENTIÆ VIS.

QVòd Palladem armatam vbiq; conspiciamus, indicat, arma parum proficere, nisi quæ per sapientiam administrantur. Nam stulto præcipitiq; ingenio Imperatores, quot & quantas & sibi & Reipublicæ calamitates attraxerint, vt alia dissimulẽ, clades illę insignes ad Trebiam, ad Thrasimenum, ad Cannas acceptæ, facilè ostenderũt. Porrò autem hasta in manu Palladis, ingenij vim atq; promptitudinem ostendit. Vnde apud Martianum legas: *Hasta etiam vibrans penetrabile monstrat acumen.*

FAMA. D

AD hæc lancea in quacunque videatur imagine, præter militiam ipsam famæ etiam celebritatem indicat. Quare Lysippus, vt Plutarchus ait, eam in Alexandri manu posuit, fulmen quod alij fecerant, aspernatus, vtpote qui celebrem eum vna vix ætate existimaret, dummodo quis veritatis studiosus, ea tantũ quę re vera gesta fuissent ab Alexandro collegisset. Quod verò ad extensionem in longinquum facit, telum appellant quicquid à manu iacitur, quòd τῆλε & τηλόθι procul apud nos sonat. Quanquam apud Caium Iurisconsultum telum vulgò appellaretur, quod ab arcu tantùm mitteretur.

HOSTIS INFENSISSIMVS.

INfestissimum hostem, qui omnes, quò maximè lædat, vias exploret, nõnulli significare cùm volunt, iaculum terræ appressum cuspide in eius leua statuũt, dexteram verò ori obiiciunt, eo gestu, vt in eam inspuat, nempe quòd persuasum sit, ictus aggrauari saliua in manum ante conatum ingesta. Id verò ea de causa fit, quia manus ita magis solidescit, & maior in vibrando vis accedit, non autem quòd ea quædam sit fascinatio, vt Magi putant. E

OFFENSIONIS ILLATÆ POENITENTIA.

NAm illud forsan pertineat ad Magiam, quòd à iactu, si quem inferendæ iam iniuriæ pœnituerit, in mediam expuendo manum, qua vibrauerit, leuari percussum à pœna prodiderunt. Alioqui pleraque alia expuere, contra omnes fascinationes & pericula amuletum esse creditur. Vnde apud Theocritum τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον, ter in sinum meum inspui. Meminêre huius rei & Plinius, & autores alij plerique.

SVMMVS HONOR.

SEdenim ne Lysippum adeò malignũ aut inuidum in Regem suum, vt paulò antè dictum, fuisse suspicemur, sciendum hastæ gestamen haudquaquam inter vulgares honores habitum, tantæque apud veteres venerationis fuisse, vt loco diadematis pro insigni Regio haberetur. Neque temerè Virgilianus Æneas,

Bina manu lato crispans hastilia ferro, Ingreditur. Et Regis filius Pallas apud eundem, telo rapto volat obuius ipse Æneæ. Neque quidem ea solùm donari solitos tradunt qui fortiter in bello fecissent, verùm & Iunonẽ Curitin ab ea nuncupauerunt: Curis enim hasta Sabinis erat, quod iam apud omnes peruulgatum est. F

STRENVVS.

EOrum qui fortiter fecissent insignia, more quodam hieroglyphico apud veteres fuisse reperio hastas puras, quibus milites ab Imperatoribus donari soliti: eaque de causa Sicinium Dentatum, Plinio referente, hastis puris duodeviginti donatum. Hastas verò puras, Donatus & Seruius interpretantur, sine ferro, eo præsertim Maroniano versu:

Ille, vides, pura iuuenis qui nititur hasta:

qui quidem futurus erat Rex, multorumque Regum parens.

BELLVM.

APud Carthaginenses, genus intractabile bello, belli hasta erat indicium. Hinc cùm bellum velle se cum Romanis professuri essent, Romam ad eos hastam suæ voluntatis signum miserunt. Sedenim apud Macrones, dare accipereque lanceam, sanciti fœderis signum fuit: cuius rei meminit Xenophon De reditu Græcorum IIII.

SVMMA IMPERII.



A EA verò de causa viros fortes hasta donari putat Festus Pompeius, quòd hasta summa armorum & Imperij esset, captiuosq; sub ea vendi morem fuisse: proindeq; rei fortiter gestæ signum erat. Et sub iugum mittere, qui superati essent, quiq; per vim sub Imperium devenissent, apud historicos frequentissimũ. Constabat verò iugum ex hastis tribus, duab. quidem fixis, et alia in transversum ad eas alligata: sub his enim discinctos transire cogebant, inquit Festus, vbi discinctos intelligendum, armis spoliatos. Hinc etiam mos apud Romanos fuit, vt nuptarũ capita cœlibari hasta comerentur, propterea quòd quæ nuberet, imperio viri subiiceretur. Cœlibarem autem hastam vocabant, quæ in corpore gladiatoris abiecti occisiq; stetisset.

CONIVNCTIO MARITALIS.

B AIunt verò nonnulli coniunctionem maritalem hieroglyphicum id significasse, vt quemadmodum hasta ipsa in corpore gladiatoris hæsisset, coniunctaq; fuisset, ita debere sponsam viro coniungi, vt, quod nostrę monent diuinæ literæ, duo sint in carne vna. Alij boni tantùm ominis causa factum autumant, vt vota hinc ostenderentur, fore vt viros fortes genituræ essent.

DII.

PRæterea, vt Iustinus ex Trogo memorat, ab origine rerum pro dis immortalibus veteres hastas coluère, ob cuius religionis memoriam hastæ adhuc, ait ille, Deorum simulachris adderentur. Quinetiam simplex baculus surrectus apud Ægyptios diuinitatis hieroglyphicum fuit. Atq; hoc illud est quod Pedianus ait in Diuinationum commentario, nõ placere sibi eorum opinionem, qui delubra existimant ligna delibrata, id est, decoriata, pro simulachris deorum more veterum posita. Id fieri solitum à veteribus Cyrillus inquit, quòd natura diuina nullo modo neque deiici, neq; labefactari potest, sed inconcussa firmaq; suo se robore communiat, sustinereq; omnia, & omnium fundamentũ esse perhibetur. Sed vt ea etiam quæ ad ineptias vsq; facta sunt in hoc genere commemoremus, Alexander Phereus hastam, qua Polyphranẽ auunculum interemerat, consecrauit, additis etiam corollis, eiq; tanquam Deo rem diuinã fecit. Tantum verò hastę à veteribus tributum est, vt sceptrum illud Agamemnonis, multorum Regum successione apud Homerum celebre, Chæronei Bœotiæ populi diuinos illi honores meditati, quò cultus eius fieret augustior, hastã appellitarent. Colebant verò illud vti numen, singulis diebus hostiis à sacrorum antistite immolatis. Cui etiã (tanta fuit hominum vesania) mensa variis instructa carnibus parabatur, omniformiumq; placentarum libis referta semper adstabat. Iam & Cenea illum, quem ex fœmina in virum à Neptuno commutatum Græci fabulantur, primum omnium aiunt comites suos iussisse per hastam suam iurare. Vnde mox proverbium, Hasta Cenei: de quo apud interpretem Apollonij, & alios, Argonauticis, plura reperias.

C

DII PENATES.

ET Penates, qui apud Romanos tanta religione colebantur, armatos, hastatos quippe fuisse, memoriæ proditũ est. Dionysius enim duos ait adolescentes fuisse militari habitu, & vetusto opere, qui sederẽt, & peila in manibus tene-



rent, cuius rei testimonium titulus subesset, DII PENATES. Eos Nigidius putat esse Apollinem & Neptunũ, quòd in Apolline calor & aritudo, in Neptuno humor & frigus intelligatur, quæ nostræ cõpositionis principia perhibẽtur. Et quoniã Penatibus Magnorũ Deorũ cognomentum attributũ est, vnde Maronianum illud:

Cum sociis natóq; Penatibus & Magnis diis,

eruditiores particulam, &, ad expositionem positam volunt. Alij eos Iouem & Iunonem esse voluerunt. horum enim præcipuum esse munus, iuuare mortales, atque inde vtrique nomen. Alij Castorem & Pollucem Deos magnos vocari persuasum habuêre. Sed quoniam in nullo Deorum magis, quàm in dis Penatibus & poëtæ & historici occupantur, tum ipsa vetus Romanorum religio tam multa, tam sæpe de his in medium protulit, haudquaquam ab instituto negotio alienum fecero, si super his aliquid ex remotiore vetustate repetiero. Pallantis filiam legimus, cùm Dardano in Arcadia nuberet, dotis nomine munera Palladis attulisse, scutum quippe breue cœlo lapsum, quod Palladium appellarunt, cumq; huiusmodi scuto Magnorum Deorum simulachra. Orta autem seditione in Peloponneso, Dardanum inde cũ vxore & magna Arcadum manu vertisse solum, atque in Samothraciam nauigasse, vbi dotalibus muneribus templum erexit, quibus occultas instituit cæremonias, vt sacra ea separaret à vulgi cognitione. Simulachra itaque in subterraneo specu condidit, quæ mox cùm inde in Asiam transmigraret, secum abvexit, & in Dardania à se nũcupata collocauit. Ilus cùm Ilion ædificasset, eò Deos ipsos transtulit. Æneas ex incendio Troiano ablatos in Italiam vexit, eosq; Lauinij posuit. Ascanius in suam Albam traduxit, pulcherrimo illis templo ædificato. Verùm aiunt sequenti nocte Penates, nullo ferente, Lauinium rediisse, ostia clausa inuenta, parietes integros, & tectum nulla in parte violatum: quo miraculo motum Ascanium, aiunt sexcentos curatores Lauinium misisse, qui sacra custodirent, præfectumq; his antistitem Egestum nomine. Iidem demùm Romã translati cùm vrbem approbassent, nequaquam abierunt. Cumq; eos Romani in vrbis imperiiq; sui custodes admisissent, ne per vim aut dolum auferri possent, eos in subterraneo, vt Dardanus fecerat, specu, templo ibi dedicato, posuerunt. In quo quidem templo id præcipuè religionis obseruabatur, vt spuere nefas esset. Ad hoc specu, & pristinum Dardani institutum, Virgilius allusit, cùm scripsit:

Aeternúmq; adytis effert penetralibus ignem.

Nam sacra Penatibus sine Vesta nunquam fieri solita, sed vnà cum Vesta semper illi colebantur. Quid verò Vesta foret, declarat Naso:

Nec tu aliud Vestam, quàm viuam intellige flammam.

Et Sinon apud Virgilium, vbi se Penatum offensam vereri simulat, si patriæ secreta hostibus prodat, cuius cura Penatibus credita:

Vos æterni ignes, & non violabile vestrum Testor numen, ait.

Sed quoniam de Vestali igne, & dis Penatibus, alibi etiam disseruimus, hæc pro loco commemorasse sufficiat.

A DII TVTELARES.

ID verò tutelares eos esse ostendebat, quòd sederent, quòd peila gestarent, quòd adolescentes essent. Nam sessio hieroglyphicè firmitatis & constitutæ rei consiliive signum habetur. Peila propulsationem malorum, incommodorumque significant. Adolescentia incrementum, quod Imperio esset in dies accessurum. Quod verò genus teli peilum sit, à Vegetio ita describitur: Missilia pedestris exercitus peila vocabant, ferro subtili præfixa trigono nouem vnciarũ, siue pedali, quæ scutis infixa nõ possent abscindi, & loricã facilè perrumperent.

DE FRAMEA.

FRameæ vocabulum, & id genus teli, Germanicum est, de quo Cornelius Tacitus in Germanorũ moribus in hunc modum scribit: Hastas, vel ipsorum vocabulo frameas, gerunt, angusto & breui ferro, sed ita acri, & ad vsum habili, vt eodem telo provt ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnent. Ita eques scuto frameaque contentus est.

B MORS.

IN diuinis literis Framea, vt & alia telorum genera, mortis hieroglyphicũ habetur. ita Theologi eo Psalmi loco: Erue à framea Deus animam meam.

DE SCVTIS.

LOcus exigit vt hastis scuta etiam adiiciantur, quorũ varia sunt hieroglyphica, quia variæ sunt eorum species, varij etiam vsus, neque facile est omnium rationes exquirere in tam varia tamque frequenti armorum penè omnium mutatione, quæ vnaquaque ætate facta est: eas tamen nos formas amplectemur, quas in numis, aut veterum monumentis figuratas obseruauimus.

STRENVVS II.

PAri honore cum hasta scutum fuit, quo inter præmia reliqua militaria donari soliti sunt qui strenuè fecissent, cuius rei exempla passim apud historicos. Et apud Virgilium Æneas clypeum efferri iussit, quo iuuenem egregium C Nisum præstanti munere donaret. Præcipuum verò honorificum apud Argiuos fuit scutum Enhippi, puero, qui tale aliquid meruisset, gestandum tradere, eoque inserto pompam ducere. Argiui porrò primi omnium scutis ligneis vsi, eo prælio quod inter Prœtum & Acresium fratrem gestum est, pro tyrannide occupanda. Sed enim de honoribus inferius.

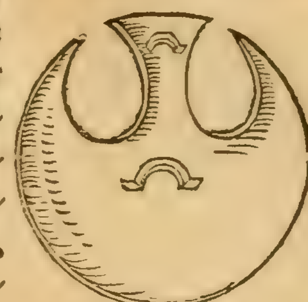
SALVS.

CVm Palladium superius cœlo lapsum, scutũ fuisse diceremus, significatum eius ad Imperij tutelam spectare interpretati sumus. At identidẽ obseruatũ est peltæ quoque significatũ salutis esse, quod ab interpretatione Numæ desumptum est: is enim delapsam cœlo peltã salutẽ Vrbi immissam interpretatus est, cùm octauo eius anno pestilẽtia per vniuersam Italiã debacchata, Romã quoque vrbem inuasisset. Vtrum verò grauis alioquin autor peltam propriè necne dixerit, quod scutum Numæ tempore cœlo delapsum fertur, & lapsa ancilia cœlo Maro dixerit, alij viderint. Legi tamẽ de Saliorum ornatu, consuesse illos capite gestare pileum instar coni, non obrotundum, vt vulgò: thoraca aheneum in-

ducere, dextera manu ancile, læua peltam ahencam circumtuliſſe: quamvis, vti dictum, & læua ancile gerebat, legamus. D

PELTÆ FORMA.

QVoniam verò pelta Maroni lunata dicitur, operæprecium me facturũ crediderim, ſi figuram eius ex antiquis monumentis deſcripſero. Nam ea Romæ multis locis aſpicitur, nuſquam tamen ſpecioſius quàm in marmoreo quodam conditorio, quod nũc in hortis Pontificio Palatio ſubiectis pro aquæ temporariæ alueo ab Leoniana porticu ſpectatur. Ibi pugna quędam Amazonum inciſa mira quadem arte, ſiue ea Troiana ſit, ſiue, quod potius reor, quæ ab id genus erraticis in Scythia commiſſa eſt. Ita viri mulieribus parcere, inuitiq; obuias ſauciare videntur, cupereq; eas potius captiuas facere, quàm lædere. Omnes illæ peltis armatæ ſunt, quarum ſpecies in hunc modum deſcribi poteſt, vt ſcilicet circulus deſcriptus linea diametrali diſſecetur, pars altera quantum cubiti manuſq; miniſterio inſeruiat, relinquatur, altera duobus à lateribus excauetur, ita vt in eorum medio ſpatium ſit inſertando brachio, cuius hoc ſit propugnaculum. Extrema ad ſcuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exempti, inſertandæ ſi opus ſit haſtæ alter commodus, alter ad inſpectandum inſeruiat.



E



PRIMA ARMENICA.

VAriabat verò peltarum forma qua parte manus erat inſerenda: vt in prima Armenica, inciſura erat rectangularis.



SECVNDA ARMENICA.

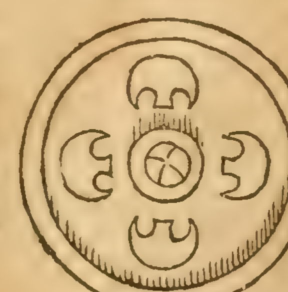
QVæ in ſecũda, orbicularis fieri conſuerat. Tum etiam coloribus, cùm pelta primæ cæruleo colore eſt, in alba parma: ſecundæ verò purpurea, in parma ipſa cærulea: in vtraq; verò pelta aureus vmbilicus.

F



MENAPII.

MEnapiorum autẽ pelta rubra erat in alba parma. Sed infra in eo albo ſub pelta canis lutei coloris, pedibus ad curſum quantum fieri poſsit, exporrectis, vtero ad peltam verſo, dorſo parmæ ſuperficiem ſpectante.



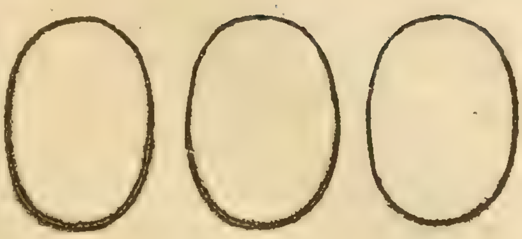
VESONTES.

VEſontes, qui ſub illuſtri viro Magiſtro peditum militabant, parmam habebant peltis quatuor cæruleis inſignem, quadrangulari ſitu intra parmæ marginem & centrum diſpoſitis: centrum autem in partis quatuor decuſſatum, quarum duę albæ, cæruleæ duæ. Circa centrum coloris rubri circulus, & in parmæ ambitu alter itidem ruber conſpicitur.

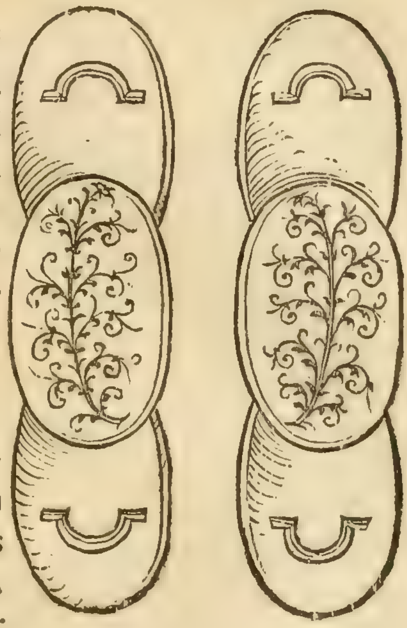
ANCILIA.

EIuſdem omnino ſignificati Ancile eſt, cuius figura, vt ex veterum numis habe-

A habetur, oualis est, ductu quidem oblongiore, quod, ne cui dubium relinquamus, ex Antonini Pij numo didicimus, ab cuius altera facie scuta tria vna serie disposita, ea qua diximus figura conspiciuntur, quibus inscriptio subiecta est, ANCILIA.



In altero Antonini eiusdem numo scuta sex habentur anciliorum specie, vt paria duo, vno super alterum sublato, partem interiorem ostentent, qua scilicet brachium insertatur: mox singula vtrique pari appensa, quæ vmbonem spectandum obijciant, in eum quem vides modum. Literæ nonnullæ in eo quem attrectaui numo detritæ sunt, vna excepta locutione, SVPERATO. vbi etiã duo prima elementa ita curta sunt, vt vix discerni ab oculatissimo quoque B possint.



SAPIENTIA.

EA plurimùm forma scuta sunt, quę Palladi dedicantur: quamvis non negarim orbiculari etiam specie nonnunquam facta, cuiusmodi est Argolicus clypeus, quem Maro cum Phœbea cõfert lampade. Hieroglyphicum verò id esse plerique volunt, vt orbem indicare videatur, qui sub clypei specie regatur à sapientia. Quare Martianus Capella, qualisqualis autor est, ita de Pallade:

Hinc tibi dat clypeum sapientia, quod regat orbem.

PAVITATIO.

DE Medusa verò, quæ sit in vmbone medio figurata, idem sentit, quod in Serpentis cõmentario diximus, vbi de Domitiano loqueremur, qui Medusæ signum gestare solitus est ad stuporem, quem affectabat de se inter mortales concitari. Martiani versus de Medusa:

C *Quod pauidum stupitet sapiens sollertia vulgus.*

DEFENSIO.

ITa verò scutum pro defensione ponitur, vt milites eos ignominiose notari passim videas, qui plus salutis & spei in scuto quàm in gladio posuissent, Scipionis præcipuè dicterio notum, cùm militi, qui clypeum elegantius ornauerat, dixit: Non miror quòd clypeum tanta ornaris cura, in quo plus præsidij statuas, quàm in gladio. Scuto verò nos coronatos ait Psalmographus, pro tuto circũseptos munimine: munitiones enim plurimũ in orbem circunduci consueurunt.

DEDITIO.

EST & deditionis signum clypeus, si caput ei summittatur, quod apud Appianum legas, vbi Afranij & Petreij turmæ quædã à Cæsare circumuentæ, capita clypeis subiecẽre deditionis indicio. Alibi scuta supra caput sublata, & huiusmodi iunctis vmbonibus progressus, oppugnationẽ ostendit, qualia Romę passim in columnis & triumphalibus arcubus, aris, clypeisque conspiciuntur.

INITIVM PVGNÆ.

SCuta verò hastis illisa pugnæ initiũ significabant: siquidem moris erat cum primùm hostes collatis signis in propinquũ ita processissent, vt iamiam pu-

gna esset ineunda, ad concitandos militum animos, vno eodemq; tempore sub D datum signum scuta percutere hastis, strepitu quammaximo possent excitato: quem morem apud Marcellinum inuenias. Eundem morem hunc à Grecis obseruatum tradit Xenophon, sed ad equos incitandos fieri solitum. Apud Philostratum etiam, vbi de expiationibus ad Achillis tumulum agitur, legere est, milites qui ad tumulum succederent, post hymnum, quem cecinissent, scuta hastis solitos incutere, quemadmodum in bello fieri soleret, cuius hæc sunt verba: προσελθόντων δὲ τῷ σήματι μετὰ τὸν ὕμνον, ἀσπὶς μὲν ὥσπερ ἐν πολέμῳ πεδῦσθαι.

PLAVSVS.

QVòd verò milites initio pugnæ facere consuerunt, togati, fabula vel concione, quam spectatum vel auditum venissent, absoluta, scabellorum crepitu faciebāt, eo scilicet plausu actoribus gratulati. Hinc apud M. Tullium oratione pro Cælio legas: Deinde scabella concrepant, aulæum tollitur. Dictumq; illud de Caligula apud Suetonium: Et quondam tres consulares secunda vigilia in palatium accitos, multaq; & extrema metuētes super pulpitum collocauit: deinde repentè magno tibiarum & scabellorum crepitu, cum palla tunicaq; ta- E lari prosilijt, & decantato cantico abijt.

HONORES.

CLypeis, vnde nomen, incidi describi've facta pulchra moris fuit: vnde qui nihil adhuc strenuè in bello gesſissent, alba vtebantur parma, de quo Virgilius: Parmaq; inglorius alba. Donabantur ab Imperatoribus honori militibus, atque etiam dijs: quare sæpius apud Liuium legas, argentea clypea templis illata, ac dijs dicata. Hinc nonnulli vocabulum à sculptura factum voluēre, quòd in his omnino imagines haberentur, in qua quidem sententia Plinius est: scutis enim, ait ille, qualibus apud Troiam pugnatum est, continebantur imagines, vnde & nomen habuerunt clypeorum, non, vt peruersa Grammaticorum subtilitas voluit, à cluendo deduci. Sed quoniam in Grammaticos incidimus, inter clipeum per I, & clupeum per V, differētiam ponit Cornelius Fronto, clupeumq; per V, quæ omnino Y psilon Græca est, imaginis esse dicit, per I verò armorum. Apud Virgilium tamen, Mutemus clypeos legas, vbi de armis dubio procul intelligēdum. Sed & in ijs imagines fuisse, Seruius attestatur, qui F Græcorum in clypeis Neptunum, in Troianorum Mineruam pictam fuisse dicit. Sed nihil sit horum, quomodo se pro Troianis venditassent, nisi Troianorum insignia in clypeis apparuissent? Sed enim alij sunt, qui genus, non scriptionem, differentiam facere putarint: ait enim Labienus, clypeum neutro genere imaginem significare, virili verò inter arma poni. A' quo diuersus est Pomponius dubij sermonis libro secundo, vbi Clypeus & Clypeum indistincto genere dici ait, sed litera differre, vt pugnatorium per I, clipeum dicamus, imaginem verò per V, clupeum: vt etiam ex Cornelio dicebamus. Eam verò differentiam improbat Charisius, qui clipeus per I, & clupeus per V, non alia ratione dici asseuerat, quàm Maxumus & Maximus, Optimus & Optumus, propter communionem I & V literarum. Sanè clypeum vtroq; genere pro scuto Virgilium posuisse, agnoscit Nonius Marcellus, non malus autor: Ardentes quippe clypeos. & ita alibi, & nono: Clypeum superintonat ingens. Clypeum ingens recto casu indubitatò legit Nonius, cui Seruius assentitur, dum per hoc expressum ait illud Homericum, ἀρχὶ ἔκασι δὲ τεῦχ᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ. quod etiam alibi Virgil. expressit, Sonitum super arma dedere. Sed vt has Grammaticorum altercationes omit-

A omittamus, quamvis hæc tibi doctissime Nicolae, nunquã displicuere, de significato rei potius agamus. Dedicabatur sanè Clypeus ijs, qui graue aliquod periculum à Rep. propulsassent, sustulissentq́ penitùs ꝓpugnationis defensionisq́ memoriam: isq́ rem gestam imaginibus explicabat. Denicq́ hoc non tantum de militaris clypei forma intelligendum est, quantum de quacunq́ dedicatione in alicuius pręclari viri memoriam posita, & vel sculpta vel inscripta ad posterorũ memoriam: cuiusmodi marmoreæ æneæq́ tabulæ & Romæ & alibi adhuc superant, quæ omnia clypei cognomentum vsurparunt. Trahit verò me gestæ rei tam præclaræ magnitudo, vt κατὰ πάρεργον, sed forsitan non importunè dicam, qualia nam essent, quæ clypeos huiusmodi mererentur. In longa sanè tempora spectatus est clypeus aureus in Romana Curia collocatus, qui senatus totius iudicio in D. Claudij honorẽ affixus erat, quòd ille vt primùm Imperator salutatus est, tricena X X millia Barbarorũ, qui aduersus Imperium Romanũ arma sumpserant, nauiumq́, si Pollioni credimus, duo millia felicissimo successu deleuit, adeoq́ attriuit, vt paucos ad solum patriũ redire permiserit. Extat adhuc exem-
B plum eius epistolæ, quæ ita scribitur: Claudius Broccho: Deleuimus trecenta X X millia, duo millia nauium mersimus, & quæ sequuntur. Adducit hoc in memoriam quod duodecimo de bello Macedonico apud Liuium legitur: clypea ærata ab ÆDD. CVR. P. Claudio, & P. Sulpitio Galba posita. In codicib. vetustis manu scriptis clypea aurata legi. Quod verò ad arma pertinet, Pœni quocq́ clypeos ex auro factitauere, sculptis imaginibus, & secum in castris tulere.

LACONES.

ET literæ nõnunquam singulæ, hieroglyphicorum munus expleuere. Apud Romanos id frequentissimum, in omnibus ferè familijs appellandis. Sed enim de his dicere, tam longum quàm superfluum esset. Id vnum, quod ad arma pertinet, dicam, Λ literam in Lacedæmoniorum scutis notatam, populum eum significasse.

MESSENII.

AT in Messeniorum clypeis, qui & ipsi clarissimi olim extitere, τὸ M descriptum erat, sui & ipsum populi significatione.

C MOROSITAS.

QVod ideo non sum referre grauatus, quia arrepta hinc occasio est in argutum Dionysij dictum illabendi. Erat in antiquorum sortibus M litera morositatis & stoliditatis signum, vnde prouerbiũ, ἔλαχες τὸ M, obuenit tibi M: obiectumq́ aliquando Dionysio cauilli vice, cui sors obuenerat M, μωρολογεῖς Διόνυσε. cui tamen & vafrè, & vero de se præsagio respondit ille, μοναρχήσω μὲν οὖν. Quanquã ex eo quòd res optimè successit Dionysio, prouerbium illud, Sortitus es M, de callidis, & longè maiora quàm in hominum spe aut opinione fuerint attentantibus, dici mox cœptum.

DE Σ ET K.

ADdemus illud, Σ signum in equos impressum apud Grecos curiosiores, indicasse eius generis equos, qui Samphorę vocabantur. Imò quia Σ illis inustum fuerat, eo sunt nomine nuncupati, vocabulo ipso notę huiusmodi signum præ se ferente: vti Koppatiæ, quibus K generis erat signum. Fuerunt enim, ait Eustathius, qui κάππα literam κόππα nominarent, vti nunc Theutones pleriq́ omnes Papa scribũt, & Popa enunciant. Ita Dorienses Σίγμα, σὰν dicebãt, vt apud Athenæum. Samphora igitur à ferendo Σίγμα.

D

NEFASTVS.

ET ne singulas literarum notas alieno loco cõmemorem, subsequentis in ordine literæ N significatum in Pontificum libris tantùm liceat addidisse: per eam siquidem nefasti dies notabantur. Notum illud, N. L. pro non liquere, positum in iudicijs. Et N. D. neci datum interpretari, quod mihi non satis constat. Verùm illud non importunè addiderim, neci datum intelligi, sine vulnere mortuum, vtputa veneno, aut fame: sed hæc tamen autores confudêre.

SALII.



DE Salijs, quorum insigne esset thorax aheneus, & ancile in dextera manu, in læua verò pelta, cùm historia sit scholis omnibus notissima, superuacaneum iudicaui plura repetere.

DE GLADIO.

POst arcum & sagittas, iacula, peilaq; & scuta demùm, Gladius locum habeat, cuius plurimus ex omnibus armis vsus.

E

CRVDELITAS.

ID verò præcipuum eius erat hieroglyphicum, vt pro crudelitate poneretur, cuiusmodi nuncupatione Ægyptij Ochum appellare soliti sunt, qui quidem Persarũ Rex omniũ crudelissimus, ac maximè formidabilis, cæde omnia fœdauit, quacunq; per Ægyptum progrederetur: quodq; apud eos inexpiabile facinus habebatur, Apin ipsum iugulauit, & amicis epulandum apposuit: atque ita vniuersam Ægyptũ vnius animalis cæde luctuosam fecit: tanto is odio gentem eam prosecutus est.

SCELVS.

PRęsectum gladio sinciput, scelestum indicabat facinus: ita enim ἀνοσιότητα interpretabimur ex Hori Niliaci dictatis.

OCHVS PERSARVM REX.

QVare apud Ægyptios machæræ nomen imago've, in Regum nomenclatura pro nomine Ochi hieroglyphicè exponebatur, atq; ita recensebatur, ab instrumento eo tam letali sumpta similitudine. In Asino sanè dictũ, quonam argumento Persarum Magi crudelitatem in eo ab initi Regni principio præsagiuerint: quia scilicet Artaxerxe patre defuncto, in ingressu regni lautiori, vt fit, mensa ex pluribus eduliorum cõdimentis apposita, Ochum animaduerterunt manus primùm ad cultrum iniecisse, mox ad panem, & carnes, quas auidè & immoderatè comedit.

F

VERBA.

DIogenes verba gladio comparauit, cùm adolescẽtem formosum admodũ turpia quædam fabulantem audiuisset: Non te, inquit, pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere? Inuenies verò passim de maledicis, verbis proscindere: & eloquentiam ipsam esse gladium: & gladium in ore aliquem gestare, qui, vt ait Horatius, sit

Quælibet in quemvis opprobria fingere sæuus.

Et sacræ nostrorũ literæ linguam gladio sæpe comparant, vt Psal. LVIII, Lingua eorum gladius acutus. & subsequenti: Exacuerunt vt gladios linguas suas. vbi quidem de calumnijs & insidijs sermo est, quę ab hostibus parabantur. Ali

ter

A ter apud Paulum, cum ait, viuum esse Dei sermonem, & efficacem, & omni gladio ancipiti acutiorem, penetrabilioremque.

PERICVLOSVS.

QVòd verò declinandum subterfugio acutũ gladium Pythagoras monuerit, dicens, ὀξεῖαν μάχαιραν ἀποστρέφου, plerique symbolicum sensum secuti, à periculosis negocijs abstinendum interpretantur.

IVSTICIA.



IVniorum autem inuentum est, iusticiæ seueritatem atque rigorem, per exertũ ensem manu virginea prætentum significare: cui ad æquitatis indicium, trutinam etiam addidêre. Sedenim apud veteres aliter traditum inueni, qui iusticiam cum libratis omnino lancibus in læua figurabant, sed in dextera non ensem, sed fasces cum adalligata securi statuebant, merita æquaque ex huiusmodi hieroglyphico præmia merentibus impendi atque distribui, hinc scelerum B conuictis castigationem impendêre significantes. Sedenim species hæc duas secum mulieres captiuas trahit, vnam quæ fractum ensem manu prætendit, alteram quæ conto innititur, duo ex hoc figmento vitia domita indicantes, vt ex vtriusque medio virtutem ipsam adstruerent, per fractum scilicet ensem seueritatem nimiam retusam cohibitamve intelligentes: per contum, lentitudinẽ ad ferulam reuocatam, qua iudicia plus æquo producebantur. Inde enim contatio, quæ retardationem significat. Lenti verò sunt, qui nullo atroci quantumlibet scelere concitantur, neque publicis neque priuatis iniurijs commouentur. Sunt tamen & alia iusticiæ hieroglyphica, quæ locis suis, prout res exigit, exponuntur. Apostolus tamen ait, iudicem esse Dei ministrum, ideoque non sine causa portare gladium, vindex enim in iram ei qui malè operatur. Et quoniam satis constat gladium seueritatis animaduersionisque indicium esse, prætereundum non est quòd in diuinis literis sæpe mentio fit ancipitis gladij, cuius hieroglyphicum est, quòd in iu- C dicio corpus atque animam punire simul potest: vel, quòd & supplicio præsentis pœnæ, & futuræ metu puniat. Ita accipi ancipites gladios in sanctorum manibus. Nam vt & Eucherius ait, qui mundi peripsemata, quisquiliæ creduntur, de nationibus ac Regibus iudicabunt.

IRRITATIO.

IGnem verò gladio dissecare, quid sibi velit apud Pythagoram, non facilè fuerit augurari, cùm in eiusmodi symboli enarratione diuersi abeant prçclari admodum viri. Nam D. Hieronymus, atque etiam Cyrillus, impudentem, ac ira percitum animum, asperitate verborum (is enim gladius est) non esse lacessendum exponunt. Diogenes, potentiorum iracundiam non incitandam interpretatur: cui sentẽtiæ subscribit etiam Plutarchus. Et Flaccus Horatius cùm in Sermonibus dixit, atque ignẽ gladio scrutare, nihil aliud prorsus sibi voluit, nisi admonere nos, ne magnorum hominum indignationem aduersus nos prouocaremus, lacesseremusve.

NVLLIVS FRVGIS OPVS.

REm quæ neque vsui, neque efficaciæ respondere posit, non solicitandam attendendamve, Lucianus, Basilius, & Plato, hinc significari arbitrati sunt: quo-

rum si qua est autoritas, aptè admodum, qui studium in nullius frugis opere in- D
sumptum significari voluerit, hominem pinget flammam gladio dissecantem.
Cui simile dicteriũ illud, Aquam in mortario tundere: neq; nõ Laterem lauare.

CÆSAR.

QVòd verò fabulantur Cęsarem per cultrum significari, iuniorum inuentũ est, non infelix tamen. Nam cultrum pro dissoluendi, incidendi've signifi- cato poni apud Iamblichum reperias, in ijs quæ scripsit ad Porphyrium.

PONTIFEX.

IAm & inter insignia Pontificum Flaminum've, cultri species aspicitur oblon ga, manubrio, quod ex ebore fieri solebat, & ex auro vel ex argento, rotundo, solido, ad capulum iuncto, fixo clauis æreis, ære Cyprio, vt apud Pompeium le- gitur, cui à secando secespita nomen fuit.

SPIRITVS SIBI REDDITVS.

QVin etiam Pontificis nostri IESV CHRISTI gladius celebratur, qui vt celebri pentametro fertur,

Non venit pacem mittere, sed gladium. E

quod apud Marcum præcipuè legitur. Apud Esaiam verò Dominus intentato gladio nos visitare fertur. Per hunc Adamantius dissectionem Spiritus à carne videtur intelligere. Carnis enim sunt, fornicatio, immunditia, adulteria, venefi- cia, idolorũ seruitus, & quæcunq; dictu factu've fœda perhibentur, quæ omnia Dominiq; Deiq; nostri secespita abscidit abstulitq;. Antea enim quàm ille nos inuiseret cœlo delapsus, non erat ensis hic inter mortales, neq; caro quicquam aduersus spiritum concupiscebat, neq; Spiritus aduersus carnem. Aduentu ve- rò eius edocti sumus, quæ carnis essent propria, quæq; spiritus: doctrinaq; eius quasi gladius vibratus carnem à spiritu dissecuit, disseparauitq;, vt inde viuere- mus in spiritu, neq; rerum nostrarum summam in carne, sed in spiritu statuere- mus, non corruptionem à carne, sed beatorũ vitam à spiritu in lucro repositurі.

MORS.

APud Scythas, qui multa Ægyptiorum more confinxerunt, à quibus, vt ve- teres quidam autores tradunt, etiam instituti sunt, gladius mortis erat sym- bolum: fuitq; maximum omnium illis iuramentũ, ventum & acinacem attestari: F (acinaces enim vt Medorum, ita eorum gladius est) per hunc quidem interitũ, aut salutem: in eo enim salutis suæ præsidia statuebant: per ventum autem ani- mam, hoc est, vitam interpretantes, quòd scilicet tandiu viuamus, quoad vita- les auras carpere permissum est. Pari modo in ostentis mali hominis & cædem minitantis habitus: vt Heluidio Pertinaci accidit, qui ante triduum quàm occi- deretur, in piscina sibi visus est videre hominem, à quo gladio infestaretur. Eo- dem significato formidabilis minabundusq; Galba, cognita Neronis nece, su- sceptaq; Cæsaris appellatione, iter ingressus est paludatus, pugione ante pectus à ceruicibus dependente, vsu togæ non prius recuperato, quàm omnes qui res nouas moliebantur oppressisset. Quid verò libelli duo, qui reperti sunt in secre tis C. Caligulæ post eius necem, in quibus notæ nominaq; continebantur mor- ti destinatorum? præscripti enim erant diuerso titulo, alteriq; Gladius, alteri Pu gio nomen erat: per hunc eos qui clàm opprimendi essent, intelligebat: per gla- dium, quos palàm cædere destinasset. Moliebatur enim Princeps carnificinæ deditus, electissimum quenq; vtriusque ordinis interimere, mox Antium, inde Alexandream commigrare.

A

IMPERIVM.

IAm & poteſtatem & imperium ex gladio ſignificari, à noſtræ pietatis fundatoribus accepimus. Nam quod reſponſum à pio diſcipulo eſt, Ecce duo gladij, ſacræ Legis interpretes humanarum diuinarumq́ꝫ rerum poteſtatem ſub Chriſtianæ Reipublicę principem peruenturam præmonſtratum aiunt. Apud Chaldęos idem indicatum, cùm Darius vaginam acinacis, quam geſtabat, Perſico ornatu conſpicuam haberet, longè antè quàm Alexander è Græcia moueret in Aſiam, eam ornatu Græcanico cōmuniri iuſsit: quo facto Chaldęi reſponderunt, Imperium, quod Darius obtinebat, in eorum ius venturum, quorum arma imitatus eſſet.

DE SECVRI.

ESt & Securi à ſecando nomen: quare Demoſthenes Phocionem orationum ſuarum ſecurim appellabat: breui enim ille, ſed acuta oratione, Demoſtheni plurimum aduerſabatur. Et Hieremias, ſermones Domini ſicut ſecurim ait, quæ vel petras incidat.

B

LYDIÆ REX.

EA non Romanos tantùm Conſules inſignes faciebat, verùm & Lydiæ Reges, quorum geſtamen erat. Inde Iouis Labradei ſimulachrum, quòd ſecuris labrys Lydorum vocabulo dicebatur.

ROM. COSS.

ROmanarum verò ſecurum ſignificata cùm ſcholis ſint omnibus admodum vulgata, plurimiq́ꝫ vnà cum Plutarcho rem interpretati ſint, eas ad ſcelus, quod emendationem non reciperet, excidendum comparatas, vlterius ego de his quicquam in medium afferre ſuperſedebo.

ANIMADVERSIO.

NEqꝫ enim apud Romanos tantùm, ſed etiam apud aliquot Græcorum gentes ſecuris ſeuerisſimæ fuit animaduerſionis hieroglyphicum, vt in Tenedio numo, de quo Pollux, cernere eſt. Tenediorum enim Rex cùm legem eam tuliſſet, vt in adulterio deprehenſi mas & fœmina codē ſupplicio ſecuri ſubijcerentur, neqꝫ filio peperciſſet ſuo, rem eo monumento iuſsit inſigniri, quo Tenedius numus ſignatus eſt: de quo Ariſtoteles in Tenediorum Rep. vna quippe parte ſecuris eſt cuſa, altera capita duo.

C

DVRATVRA MEMORIA.

IN antiquorum memorijs pleriſqꝫ ſecurim & aſciam, ſed hanc frequentius, videas adſculptā, addito etiam elogio, Sub aſciam dedi vetuit, quotiens defunctus non obliterandam de ſepulchro memoriā cauet, auerſaqꝫ ideo ſcalpitur ferri acies. Sed in diuinis literis per aſciam ſimpliciter prauorum hominum in inſectandis abolendiſqꝫ proborum operibus ſtudium & conatum intelligimus, vt Pſalmo: In ſecuri & aſcia deiecerunt eam.

DE FALCE.

FAlx præcipuè in Saturni manu, temporis, quod vniuſcuiuſqꝫ rei maturitatem attulerit, hieroglyphicum eſt, quod & nomen ipſum δρέπανον præ ſe fert. Nam apud Græcos δρέπειν vindemiare eſt, atque metere. Tempus autem edax rerum, omnia demetit.

AGRICVLTVRA. D

VT verò Cyprianus ſentit, rei ruſticæ, quam Saturnus docuiſſe fertur, ſignũ fuit. Nam finis eius induſtriæ eſt, metere, fructusq́ colligere.

CASTIGATIO.

QVam verò falcem in cuſtodis hortorum manu veteres poſuerũt, ad fures arcendos, auesq́ ne fructus læderẽt deterrendas, antiquum inuentum eſt, caſtigationis quippe hieroglyphicum. Apud Zachariam Prophetam ſiquidem legas cap. IIII, Falcem quam videre viſus eſt, longitudinis cubitorum viginti, latitudinis decem, contra fures eam, & contra periuros exacutam, inferriq́ eam in domum furis, atq́ periuri.

DE SERRA.

INter inſtrumenta ſecandi & Serra eſt, eadem militare vocabulum. Ea ſanè in Ægyptiorum obeliſcis frequens habetur: cęterùm apud eorum autores, quos viderim, quid ea ſibi velit, traditum non inueni.

MALEDICENTIA. E

PLaciades maledicentiam, ſiue vt ipſe ſcribit, maliloquiũ, per Serram ſignificari obſeruauit, ſiue id ob dentium ſeriem, quæ mordacitatem innuere videatur, ſiue ob inuiſum ſtridorem, maximeq́ auribus infenſum, quem in nodos præſertim illapſa reddit, acerbo, vt inquit Lucretius, horrore concitato.

ANCEPS PVGNA.



ANcipitem verò pugnam, victoriam alternatim modò in hãc, modò in illam partem, viciſsitudine ſæpius variata, inclinantem, ſignificare qui volunt, Serra pugnare dicũt, aut præliari. Id eſſe tunc, Feſtus ait, cùm frequens eſt cõſertæ pugnæ viciſsitudo, cumq́ aſsiduè acceditur & receditur, neque vllo conſiſtitur tempore: quod quidem ab ſecandi geſtu deſumitur, ſerra quippe modò in hanc, modò in illam partem aſſiduè tracta.

SVBSIDIVM. F

IN militari diſciplina ſerra ſubſidium ſignificat, de qua apud Fl. Vegetium: Si ducenda ſit ſerra, ex abundantibus ducendam eſſe, propterea quòd ſi de loco ſuo ordinatum militem transferre cœperis, vniuerſa turbabis. Serra enim à ſtrenuis directa, ante frontẽ hoſtibus opponitur, vt turbata acies reparetur: ſitq́ ad ſimilitudinem A literæ, vel libellæ fabrilis. Fuit etiã Serra Germanici numi nota, de quo apud Tacitum legas, eaq́ de cauſa Serratus dictus.

DE GALEA.

QVoniam de armis ad offenſionem comparatis eſt dictum ſatis, nunc de galea & thorace, quæ ad defenſionem accipiuntur, dicendum aliquid.

PRINCIPIA OCCVLTA.

GAlea, qua Plutonis caput in primis tegitur, ſignificat occulta eſſe principia generationis. Plutonem autem Solem interpretantur, eo tempore quo per hyemem remotas à nobis mundi partes circuit: vnde etiam Proſerpi-

nam

A nam rapuiſſe confinxêre, de cuius rei ſignificato paſsim habetur. Illud addam, ſceptrum illi & breue & aduncum figurari, quod inferioris regni indicium habetur.

ROMA.

ROmæ quoq; caput galeatum in numis paſsim, & alijs veterum monumentis. Id quanam alia de cauſa fieri dixerimus, niſi vt fuiſſe eam omnino Martiam intelligamus?

THELESILLA.



ET Theleſillæ Argiuæ poëticis ſtudijs claræ ſtatuã ſe vidiſſe Pauſanias affirmat, quę vna manu galeam, altera velitarem haſtam teneret, libris circa pedes appoſitis, ob præclarum ſcilicet facinus, quòd illa cæſis acie ad vnum Argiuis à Cleomene Spartano, ſenes & pueros armatos mœnia tueri iuſſerit, ipſa cum valida mulierum manu hoſtem ad vrbis direptionẽ incurſantem B exceperit, fuderit, fugaueritq;.

PERICLES.

CVr verò Periclis ſtatuę caſside tegerentur, ſi quęſierit quis, ſciendum id à ſculptoribus ea de cauſa excogitatum, vt eo remedio capitis vitium emendaretur: capite enim is fuiſſe traditur oblongiore, nec cæteris partibus reſpondente, quod deformiorem hominẽ reddebat. Conſtat eum ab obtrectatoribus ea de cauſa σχινοκέφαλος appellatum, vtpote qui caput iunci inſtar acutum notarent. Quo vocabulo nonnulli decepti, κωνοκέφαλος apud Plutarchum legi credidêre, cõmenti etiam cauſam, ſed ineptam & importunam, id ei nominis datum ob agẽdi fandiq; libertatẽ, quam is, vt ijdem aiunt, ad impudentiam vſq; vendicaſſet.

DE THORACE.

MVNIMENTVM.

C THorax porrò munimẽti ſignum ponebatur: vitalia enim defendit vniuerſo pectori circumfuſus. Deq; hoc Antiſthenes Philoſophus dicere ſolebat, ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι τὴν ἀρετήν, virtutem, quòd auferri minimè poſſet, munimentum eſſe. Nam & enſis & clypeus excuti, amittiq; poſſunt: ſapientiæ arma, quæ quis accinctus fuerit, firma ſunt & ſtabilia. In pectore autem ita habere ſedem ſapientiam, vt pro ſapientia pectus ipſum aliquando ponatur, oſtendit Horatius, vbi dicit Epiſtolis:

Non tu corpus eras ſine pectore—.

PVGIONES.

QVæſierit aliquis, quid in numis Bruti pugiones duo ſignificent, adiecto pileo. Sed quoniam inter veſtimenta vbi de pileo agitur explicatum eſt ex Dione, pugiones cædem, pileum verò libertatem ſignificare, proindeq; ex numo illo, Brutum & Caſsium per cædem patratam patriæ liberatores indicari, non eſſe hæc duximus vlterius repetenda.

D

DE CASTRIS.

INter castrensia ornamenta honoresq́ꝫ, inuenias plerisque locis non tantùm signa, verùm etiam & arcas pullarias, & castrorum ipsorum modulos, & signorum tum loculos & coronas: quæ quoniam obseruatione digna sunt, & eruditis iucunda, minimè grauatus sum quædam subtexere, qualia vno marmore apud Paulum Cardinalem Cæsium animaduerti.

Castra quidem huiusmodi quam adpinximus contignatione fabricata erant, tignis octo pro parte qualibet ita compactis, vt tribus quæqꝫ locis in transuersum conserta, clauis siue fibulis leonina capita præ se ferentibus coniungerentur: quorum quidem clauorum hieroglyphicum in primis erat, vt in Leone suo loco dictum, Vigilandum esse. Supra huiusmodi castrorum speciem capita duo adsculpta erant, velo quodam à dextero vsqꝫ in læuum protento, & superinsidente. Supra vtrunqꝫ caput singulæ laureæ. A' Castrorum angulis, inferiore parte, loculi duo, vnus hinc, inde alter, qui quadrata forma, intus vacui, in acutam cuspidem desinebant. Hi terræ impingebantur pro theca, mox signi pars ima in eum inserebatur. Ibidem erat & pullaria cauea cum duobus pullis pascentibus: inter quam & castra signum Aquilæ conto præfixum. Idq́ꝫ manifestè ostendit, qua ratione fieret, cùm exemptus loculo contus suspensus videatur, loculo vacuo apparente. A' lateribus longissimi conti duo, signis, præmijs, & gestaminibus militaribus instructi: in quorum summo cuspis ad loculorum formam: ima pars ferro præmunita, capulisq́ꝫ prædita, vt commodè sisti & auelli possent. Sed iam & inscriptionem harum rerum indicem, & faciem ipsam marmoris repræsentemus.

E

M. POM-





M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 9.
LEG. XV. APOLLINAR. 9. COH. III. PR.
PRIMOP. LEG. III. CIREN. PRÆ F. CASTR.
LEG. XX. VICTR.

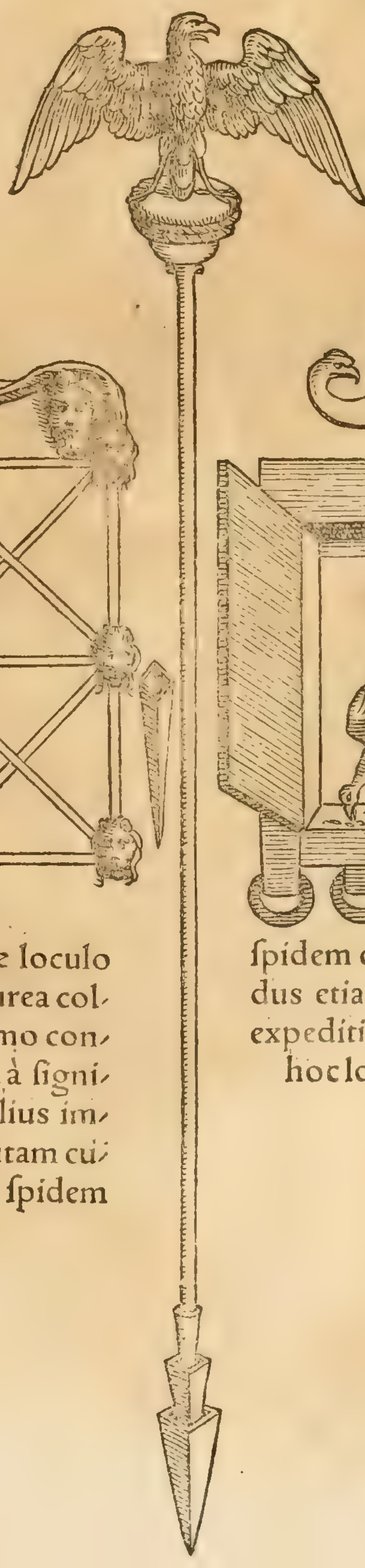
ATIMETVS LIB. PVLLARIVS
FECIT ET SIBI ET

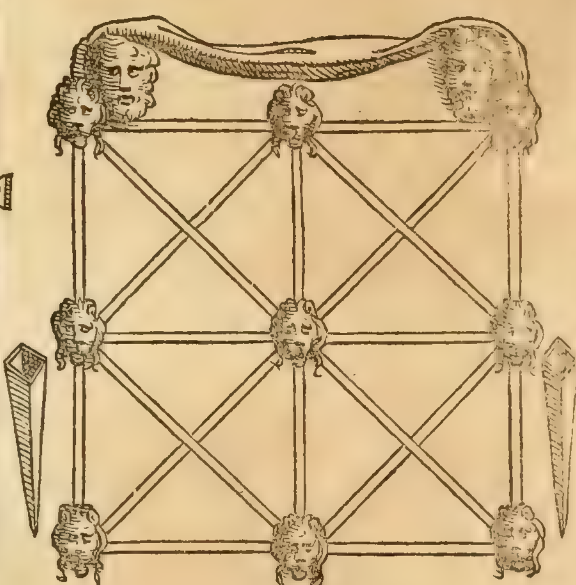
M. POMPEIO M. F. ET
COL. ASPRO

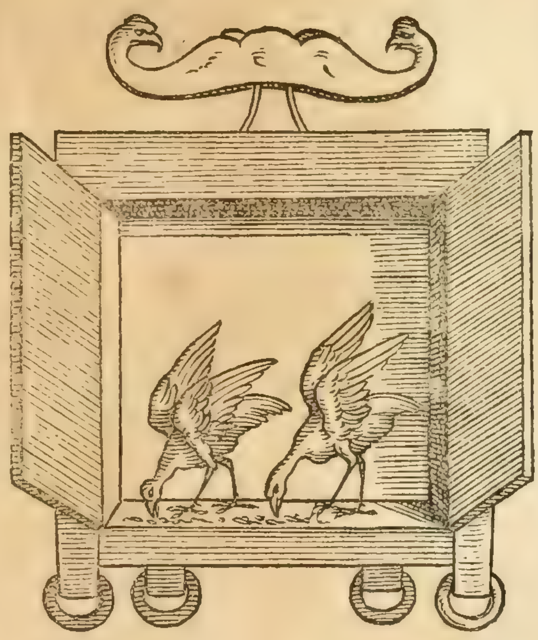
FILIO SVO ET
M. POMPEIO.
ASPRO FIL.

CINCIAE
SATVRNINAE

VXORI SVAE
M. F. COL.
MINORI.







Apud Dionem leges de loculo paruo, in quo Aquila aurea collocaretur, eum longiſsimo conto præfixum in exercitu à ſigniferis geſtari, qui vt facilius impingi terrę poſſet, in acutam cuſpidem ſpidem deſineret. De quo videndus etiam Cornelius Tacitus, in expeditione Germanici, vbi de hoc loculo, ſiue de ſiſtendis ſignis loquitur.

Sed quoniam superioris marmoris inscriptio quædam habet quæ interpre- D tatione indigeant, vt ϛ. Centurionis signum apud veteres vsitatissimum, & alia in dictionibus concisa, operæprecium visum est, ne quid à quoquam desideretur, totam eam explicare.

MARCO POMPEIO, MARCI FILIO, ANISIO ASPRO CENTVRIONI LEGIONIS DECIMÆ QVINTÆ APOLLINARIS, CENTVRIONI COHORTIS TERTIÆ PRÆTORIÆ, PRIMO PILARI LEGIONIS TERTIÆ CYRENENSIS, PRÆFECTO CASTRORVM LEGIONIS VIGESIMÆ VICTRICIS,

ATIMETVS LIBERTVS PVLLARIVS FECIT ET SIBI ET MARCO POMPEIO MARCI FILIO, ET CINCIÆ COLLIBERTÆ ASPRO SATVRNINAE FILIO SVO ET VXORI SVAE MARCO POMPEIO MARCI FILIO COLLIBERTO ASPRO FILIO MINORI. E

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISS. PATREM NICOLAVM SCOMBERGVM CARD. CAMPANVM, DE IIS QVAE PER SELLAM, currum, & fulmen significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

Maximè vereor, sapientissime Pater, ne aliquando me tacito cogitationis conuicio verberaris, quòd tuæ erga me beneficentiæ tibi conscius, totq; insuper meritorum, quæ à te summa semper alacritate profecta sunt, nullum adhuc grati F *animi signum in me cõspexeris elucere. Scias tamen accidisse, non negligentia, non rusticitate, nõ vlla tuorũ erga me meritorũ obliuione, sed ob eximiam commodorum, quæ abs te sum assiduè consecutus, magnitudinem. Ea quippe vel singula, pro quibus immortales tibi agere gratias debuissem, ingenium ita meum obruere videbantur, ne potuerim vlla vnquam meditatione parem verborũ copiam excogitare, aut vlla mihi in parte satisfacere. Dicendũ enim erat, quãta me semper humanitate vir tantus amplecti perseueraueris, vt mearum omniũ rerum patronus extiteris officiosissimus: vt vitæ dignitatisq; meæ rationem omnem fauore præsidioq; tuo tuendam, iuuandam, sustentandã, ornandamq; etiã susceperis: deniq; autor fueris vt illustris adolescens Hippolytus, quem à summo Pontifice eius patruo mihi regendũ, instituendumq; mandari procuraueras, me tandem egere vetuerit: vnde factum, vt aliquando me mihi asserere, & intermissa per tot annos studia repetere licuerit, quodq; parturiebam opus absoluere demùm sperem, quod omnium meritorũ maximum semper appellabo. Nam etsi alia periucunda sæpe mihi fuerant, nullum tamen hoc neq; opportunius accidit, neq; cõmodius. Cuius quidẽ consilij mei maiorem in dies singulos fructũ voluptatemq; percipio. Hinc enim euenit, vt multa in amicos, quos mihi paria literarũ cõmercia cõciliauerant, nõ obscura forsitan extarent officia, dareturq; interim occasio, vt meum summũ erga te studiũ inciperem omnino patefacere,*

quod

A *quod omnium maximè cupiebam. Parum enim existimabam talia mecum cogitasse, quæ menti semper firmiter inhæserant, nisi res ipsa aliquo, vt vt fieri poterat, signo cæteris omnibus innotesceret. Visum itaq; est vnum è commentarijs, quæ per datum à te mihi otium conscripsi, de mysticis Aegyptiorum literis tibi, si quid hoc ad rem facit, dedicare. In eo continentur Currus, Sella, & Fulmen. Sella, vt quies demum aliqua laboribus detur tuis, quos vt rempub. Christianam plerisq; locis conuulsam firmares, bonam orbis partem ambiendo, quæq; vbiq; labefactata cerneres, prudentia consilioq; tuo resarciendo tolerasti. Currus, in quo doctrinæ sapientiæq; tuæ sublimitas prouehatur. Fulmen, quod tuæ sit indicium claritatis & famæ. Dicent aliqui, impudenter à me factum, qui de picturis, de signis, de artificum operibus instituerim cum eo fabulari, quem consiliarium, quem socium, vbi arduæ quæq; res inciderint deliberandæ, maximi quique principes sibi adsciscere contendant: agnosco quidem hanc culpam, & ineptè fecisse profiteor, qui te nugis his obtundere cogitarim: sed malui & à te & ab alijs desiderari prudentiam meam, quàm nisi hoc qualecunq; est, fecissem, memoriam, fidem, amorem, cultum & obseruantiam, officium deniq; ipsum forsitan exquiri.*

B

DE SEDE.

SVmmorum principum ornamenta, insigniáq; & multa & varia fuisse alibi recensuimus, sed nullum vnquam sella sublimius, neq; augustius, neq; venerabilius habitum. Reliqua enim ad humanæ tantùm amplitudinis decus facere videntur, hoc ad diuinæ propèmodum maiestatis honores proximùm accedit. Quare minimè arbitror me operam elusurum, si multa quæ de sellæ dignitate tradita sunt à veteribus, in commentarium hoc collecta, si quis huiusmodi rerum cognitione delectetur, in promiscuo vsu fecero, meásq; super his lucubrationes studiosis omnibus communicauero.

PERENNITAS.

POrrò perennitatis, æternæq; quietis hieroglyphicum esse sellam, plerisq; locis toto opere disputatum est ex Ægyptiorum sacerdotum institutis, eoq; præsertim loco, vbi sedentis Cynocephali significata percurrimus: sic enim eum statuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; describebant: quæ quidem C necesse est ibi sit, vbi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma stabiliáq; in æquilibrio conquiescant. Quin etiam veteres Deum infantili ætate, vtpote vnicum atq; perpetuum rerum omnium principium nullo conficiendũ senio, inter loti arboris ramos conquiescere profitebantur, vtpote qui diuinitatem ex ipso sedentis habitu internoscebant, quem nulla vnquam posset inquietatio solicitare. Numa Pompilius Ioui flaminem assiduũ sacerdotem instituit, cui præter alia ornamenta sellam etiam decreuit, & duos illi comites Martialem & Quirinalem. Quod verò ad firmitatem attinet, eiusdem Numæ præceptum fuit, vt post adorationem sederet, boni ominis causa, vt Plutarchus arbitratur, quò scilicet preces esse ratas augurarentur. Religionem hanc sella super, secuti plurimum sunt Romani principes. Hinc Macrinus Imp. cùm Bassianum Antoninum inter diuos referri procuraret, tum multa alia, tum præcipuè duas etiam statuas sedentes ciuili habitu illi decreuit, diuos eos, ex eo quòd sederent, interpretatus. Nasamones autem, quòd ab obitu ad Deos euolare se arbitrabantur, quò fierent dijs ipsis propiores, cùm morituri erant, inter expirandum sedere, ac sedentes etiam sepeliri volebant.

ÆTERNITAS.

SEllam hanc æternitatis signum oculata fide perspicimus in numo quodam, in quo Romæ simulachrum est in sede cum ancili & inscriptione, ROMÆ ÆTERNITAS. cui scilicet Iupiter apud Virgilium fateatur nec metas rerum nec tempora posuisse, sed imperium sine fine decreuisse. Nam & ipsum Romæ vocabulum, nationes nonnullæ ex patriç linguæ significatione æternitatem interpretantur. In numo cuius inscriptio est, CLOD. SEPT. ALB. AVG. idem simulachrum est sedens, dextera genium porrigens, læua verò iaculum terrç affigens, cum eadem Æternitatis inscriptione.

VESTA.

EAdem æternitatis significatio effecit, vt & Vesta per sedem exprimeretur, vel sella illi ante omnia dedicaretur. Itaq; dijs reliquis apud Platonem, Phædro, duodecim ordinibus domo digressis, ac alatum Iouis currum subsequentibus, sola Vesta residet domi, eaq; vbiq; sedēs sculpi & pingi solita. Nam in Caligulæ numo gemmata sella sedens, dextera pateram porrigit, sinistra contum terræ affigit, cum eadem inscriptione, VESTA. In alio Titi Vespasiani, ipsa eadem sedens cum conto, dextera genium sustentat; literç, VESTA. In numo hoc inscriptio inferne, in altero superne posita est.

DIVVS.

EAdem species, vti superius de Bassiano dictum, relatū quempiam in Deorum numerum ostēdit, quod ex inscriptione, quæ est, DIVVS, intelligitur. Numus est cuius inscriptio, DIVVS AVGVSTVS. ab altera facie, DIVA AVGVSTA, ipsa sella sedens conto innixa, dextera duas spicas porrigit. In Iuliæ Augustæ numo Dea signata est sella sedens, pinum dextera prætendens, leone accumbente: inscriptio, MATER DEVM. In diuæ Faustinæ Piæ simulachrum muliebre est sedens cum lancea, signis antè affixis, quod pilam cui aquila insidet porrigit: inscriptio, MATRI CASTRORVM. Nam M. Antonius eius maritus Faustinam subito morbo exanimatam, diuam à Senatu appellatā gratulatus est. Matrem verò castrorum ideo ipse vocitare solitus, quòd eam secum & in æstiuis habuerat.

SECVRITAS.



CVm verò proprium Deorum sit perpetua frui quiete, neq; vllos humanæ vicissitudinis casus in posterum expauescere, securitatem inuenias hieroglyphicè plurimùm sella compositam. In M. Aurelij Antonini Brit. numo dea sedens caput manu suffulcit, dextera radium tenet: quæ verò manus caput sustentat, eadem sellæ innititur. Inscriptio est, SECVRITATI PERPETVÆ. In altero Imp. M. Iul. Philippi Augusti, dea sedens est, quæ dextera sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sellæ. Inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo quodam Imp. Neronis Cæsaris Aug. P. M. TR. P. P. P. dea sedens ara apposita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat, cum inscriptione, SECVRITAS AVGVSTI. quod mihi reducit in memoriam dictum illud, In vtranque aurem quiescere.

CON-

A CONGIARIVM.

IAm & congiarium dari solitum simulachris tribus pro tribunali sedentibus, in numo Clodij Pupieni cernitur. Et in numo Domitiani COS. XIII. congiarium ipse sedens populo elargitur, cum inscriptione, LVD. SÆC. Ædes verò iuxtà sita est, & in tribunalis facie literæ appositæ sunt, S. V. F. P. D. quarum sententiam ita reperi à nonnullis interpretatam: Sedem vouit firmam primo decennali.

ÆDITVMVS.

AEditumum quoque significaturi sacerdotes ijdem Ægyptij, hominem pro templi foribus in sede statuebant, eo amictum indumento, ijsque gestaminibus ornatum, quæ latè Eusebius libro vndecimo de præp. Euang. recenset, vbi templum Serapidis describit, & custodes hos ipsos pastophoros enumerat, ab sacerdotali scilicet habitu sic cognominatos, à Latinis aliàs æditumos quasi ædium intumos, aliàs æditoos à tuendis ædibus appellatos, vt apud Charisiũ est. Præuidit Dauides principes sacerdotũ è Iudæis futuros, qui aduersus Christum insurgerent, cùm dixit: Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta. B Nam & idem mos pro templo sessitandi, apud Hebræos etiam fuit. Sed cur ab Ægyptijs, à gentibus've alijs exempla quærimus, cùm diuinæ vbique literæ de throno Dei tam multa protulerint? Vidit enim Michæas Deum Israël sedẽtem in sede sua. & Esaias, Dominum sedentem super thronum excelsum atque sublimem. & apud Hieremiam, thronus gloriæ, exaltatus ab initio locus, sanctificatio nostra, sustentatio Israël: quæ quidem omnia firmum & stabile Dei significant imperium: & vt inquit Adamantius, siue de Christo volueris ista intelligere, non peccabis: siue de Patre, non impiè senseris: est enim thronus gloriæ excelsus, & à principio, Assertor noster: propterea regnũ eius & sanctificatio nostra Christus est, quia & ille sanctificans, & nos sanctificati ex vno omnes sumus. Ideo verò eum sedere dicimus, ait Euthymius, quòd hinc Regiam eius dignitatem, stabilitatemque, & venerabilem iudicis autoritatem imaginamur. Ita sedere super sedem suam dicitur Deus, qui latè Dominus super omnes gentes regnat. Quin & malignus cùm Scythas, Turcas, & plerosque alios à Septentrione barbaros, alios impios, alios hæreticos sibi addicendos præsagisset, Ponam, inquit, C thronum meum ad Aquilonem: inde enim mali genus omne, per tot ætates, per tot secula, in quietioris vitæ prouincias continenter effluxit. Cùm verò super Cherubim sedere ponitur Deus, intelligitur de summa sciẽtiæ plenitudine, quæ tum angelis, tum viris insigni pietate præditis superstitit, de qua Salomõ Prouerbijs: Anima eius sedes sapientiæ. At scabellum à scamno sede deminutum, humilitatis & subiectionis, inquit Eucherius, indicium est: vt Psalmo, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Accipitur & pro Christi humanitate: vt, Adorate scabellum pedum eius. Nam & pedes pro Filio ponũtur in diuinis, sicut caput Pater, de quo loco suo.

DOCTRINA.

PLerisque verò hieroglyphicis cathedra doctrinæ significatũ habet: atque ita diuus Hieronymus & plerique omnes interpretantur locũ Euangelicũ: Super cathedram Moysi sederunt scribæ & Pharisæi. Ita illud Psal. primo: Et in cathedra pestilentiæ nõ sedit. quod pro doctrina non sana interpretatur Euthymius, hæreticorũ ait Eucherius: beatique porrò illi habentur, qui pro sceleratis nõ steterint, & cũ impijs atque peruersis minimè sederint. Quãvis pro pestilentia nõnulli

accipiant, derisores, & pro cathedra, societatem ponant: vt sit, neq; cõmercium D habuit cum ijs quorum ingenium & doctrina omnis eludendis decipiendisq; mortaliũ animis exercetur. Quòd verò Paraphrastæ nonnulli scripserint, neq; socius fuit eorum qui studio faciunt malè, multò minus eò dementiæ peruenit, vt impostorum illi vita placuerit. Latinũ est omnino, Asidere cuipiam, pro socium esse, vel similem, vel imitatorem. Hinc Horatius Epistolis:

Parcus ob hæredis curam, nimiumq; seuerus

Assidet insano: hoc est, par, vel socius, aut similis est insano. Sunt qui cum superiore significato consentientes, per cathedram hoc loco perseuerantiã & firmitatem in malis operibus significare velint. Nam desidere, vnde deses & desidia, contationem indicat huiusmodi.

CONSVLTATIO.

QVin & consultationem per sessum ex Ægyptiaca doctrina significari manifestum. Vulgatumq; apud nos illud de Romanis, sedendo eos vicisse: quod ad consilia referunt eruditi, vt apud Plautum is qui nimio plus sapere se sedentem asserit. & quod apud Maronẽ, Turnus sacrata valle sedebat, legitur, E exponit Seruius, sedere, est consilium capere. Multaq; apud alios etiam in hanc sententiam. Non otiose positum est in sacris concentibus Psal. XLIX, Sedens aduersum fratrem tuum obloqueris: id enim καταλαλεῖς indicat. Sedens, hoc est, consultò, non subita ira aliqua percitus, non dolore concitatus, non repentina aliqua re commotus, sed animo conquiescente, & spontè de calumnijs agitante, vel aliquid, quod obesse posset excogitante.

CESSATIO.

NEq; desunt, qui sedere pro cessare ponunt, Horatium secuti, qui de pusillanimo dixit:

Sedet qui timuit, ne non succederet.

Vti stare, ad expeditionem paratum esse, interpretantur. Ita Maro:

Stat ferri acies mucrone corusco, Stricta, parata neci.

Ita pro deside sedentem, vel qui nihil attentet, intelligunt.

OPIS IMPLORATIO.

ILlud non omiserim, implorantium opem fuisse morem apud hospites, quos F adijssent, in foro sessitare: quod apud Alcinoũ fecisse Vlyssem Homerus scribit, neq; dissimulauit Apollonius. Et Martium Coriolanum patria profugum, Actij Tullij Volscorum principis supplicem factum, ad focum sedentem scribit Dionysius Halicarnasseus. De Themistocle quoq; in exilium abacto, talia inuenies apud Græcos historicos.

ÆDILIS CVRVLIS.

ERat verò sella eburnea propriũ Ædilium Curulium hieroglyphicũ, quod quidem quoniam alijs aliquot magistratibus debebatur, animaduertendũ apud Plutarchum, Mario, duos apud Romanos Ædilium ordines fuisse, quorum alter sella, quę curuos pedes haberet, vtebatur, in qua sedentes ius dicebãt, huicq; honori aderat magistratus nomen. Inferiorem alterum popularem vocabant. Quòd si quis à maiori honore decidisset, rursus ad alterius petitionem accedere cõsuerat. Pauloq; infrà, Marius cùm ad Herennium responderet, huiusmodi sellã ἀγκυλόποδα memorat, quæ cuiusmodi esset in numismatis intueri licet: duæ enim huiusmodi cusæ habentur super tribunali, in M. Plætorij Æd. Cur. numo, vt omnino inde qua fieri specie solerent sellæ illæ, cõspicuum sit. Magna

A autem ambitio Romanis fuit eburneis huiusmodi sellis ad clarissimos quosque Reges, quorum amicitiam sibi cōciliassent, dono missitandis. Inter ampla quippe dona, quæ Massinissæ Numidarum Regi missa sunt, sella etiam Curulis fuit. Ad Syphacem quoque cum donis alijs sella missa, cùm is se Carthaginensibus inimicum, Romanis amicū per legatos professus esset. Et Ptolemeo Ægypti Regi cùm legati ad commemorandam renouandamque amicitiam missi sunt, tulère dona, togam, & tunicam purpuream, cum sella eburnea. Et cōsules cùm magistratum inibant, in sella eburnea sedere solebant. Vnde apud Ouid. Fastis,

Et noua conspicuum pondera sentit ebur.

Sed hæc missa faciamus, quæ omnium sunt historijs peruulgata, in currumque protinus à sella ipsa insiliamus.

DE CVRRV.

PRoximus ad sedem accedit currus, multis & ipse hieroglyphicis insignis, quę commemorare infiniti propémodum operis labor esset: sed B enim ea tantùm recensebimus, quę vel in numis, vel autorum de vetustate libris comperiuntur, & si qua facient ad pietatem, ea nequaquam dissimulabimus.

TRIVMPHVS.

SAnè constat apud Romanos & gentes alias currum triumphi significatum habuisse, cuiusmodi victoriarum monumenta passim in numis, in aris, in arcubus conspiciuntur. Iis autem qui triumphassent, statuæ in curribus ponebantur, quæ ob id triumphales appellatæ sunt. Earum verò statuarum ornamenta erant, quæ Liuius enumerat, corona aurea, sella Curulis eburnea, eburneus scipio, toga picta, & palmata tunica. Sellam autem Curulem ea de causa dictā volunt, quòd curru honoris gratia soliti erant in Curiam vehi Senatores qui Curulem magistratum, hoc est, maiorem honorem gessissent, in quo curru sella esset, supra quam considerent.

AMPLIATOR IMPERII.

TRiumphalis autem effigies Romęijs omnibus decreta est, qui fines Imperij C ampliassent. Augustus verò memorię ducum, qui populi Romani Imperiū ex minimo maximum reddidissent, proximum à dijs immortalibus honorem præstitit, itaque & opera cuiusque manentibus titulis restituit, & statuas omnium triumphali effigie in vtraque fori sui porticu dedicauit, professus edicto, commētum id se, vt illorum veluti exemplar & ipse dum viueret, & insequentium ætatum principes exigerent à ciuibus.

MARITIMA VICTORIA.

IN numo M. AGRIPPÆ COS. III. ab altera facie Neptunus est, equos agens flagello sublato, ipse currui cymbæ speciē præ se ferenti insistens. Cymba inter vtrunque equū sita. In puppi eius nauigij auis est alis surrectis, quę aquilæ speciem refert. Literæ, HIC OMNIPOTENS ÆCORIS. Vnde apud Horatium illud, Suspendisse potenti Vestimenta maris deo. Vbi animaduertendum est, C literam apud nos ordine tertiam, pro Q positam more maiorum, qui Q literam olim exclusere, vt Velius Longus attestatur, neque à Nigidio Figulo in commentarijs suis vnquam posita est, teste Victorino. Numi verò huius species nimirum victoriam ab Agrippa contra Sex. Pompeium partam ostendit, quam Maro etiam celebrauit in Scuto:

Parte alia ventis & dijs Agrippa secundis
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

Sunt etiam numi alij in victoriæ huius memoriam cusi, in quibus triremes tridentalibus rostris præditæ conspiciuntur, vt tandem aliquādo Virgilianum illud incolumitati suæ restituatur, Rostrisq; tridentibus: de quo in ijs quæ circa Virgilianæ lectionis castigationem olim elucubrauimus, pleriq; dubitant. D

I M P E R I V M.

IMperium autem, aut summam rerum, speciosioresq; magistratus, aruspicina quoq; per currum significauit. Nam Tarquinius cognomēto Superbus, cùm adhuc Romæ regnaret, & Iouis Capitolini templum penè absoluisset, currum quendam fictilem Thuscis quibusdam ex Veiorum gente fingendum locauerat, quem cùm iam cōfectum figuli in fornacem intulissent, nō vt reliqua fictilia humore expresso exilior euasit quàm impositus esset, sed fermētati panis instar intumuit, eoq; magnitudinis concepto robore duritiaq; increuit, vt vix sublato fornacis culmine, parietibusq; disiectis, educi potuerit. Consulti super hoc aruspices responderunt, apud quos eiusmodi currus asseruaretur, felicitatem & imperium ijs portendi. E

N V P T I Æ.

EIusdem boni ominis causa, & aucupandæ felicitatis affectatione institutum apud veteres erat, vt noua nupta curru vecta traduceret, quod Hesiodus, siue is Aristophanes Grammaticus fuit, Scuto Herculis ita describit:

Τοὶ μὲν γὰρ ἐϋσσώτρου ἐπ' ἀπήνης ἦγον
Τ' ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει·
Hi curru inuectam geniali virginem amanti
Traduxere viro, passimq; hymen hymenæus   Excitus cantu.

Et ligneum spōsæ simulachrum Citheronis cōsilio fabrefactum, pro Asopi filia suppositum, & in curru constitutum ab Ioue reperias, quò Iunonem, quę diuortium fecerat, illuderet. Eo verò nuptiali curru tris tantùm vectari solitos, sponsam quæ sederet in medio, sponsum & parochum, Pausanias tradit. Parochum eum nimirum intelligens, quē nos hodie anuli maritalis cōpatrem appellamus. F
πάροχοι γὰρ παραβάται παρανύμφοι, καὶ οἱ συμπορευόντες τῇ νύμφῃ ἐπὶ τοῦ ζεύγους καὶ παράνυμφοι.

T E R R A.

QVòd verò Cybelem curru inuehi finxerunt, cùm eadem & tellus sit, terræ ipsius libramentum in aëre pendentis indicare Lucretius putat:

Hanc veteres Graiûm docti cecinere Poëtæ,
Sedibus in curru bijugos agitare Leones,
Aëris in spatio magnam pendere docentes   Tellurem.

Illud addam, ex ijs quas rerum natura partes habet, vni illi veteres maternæ venerationis merito cognomen indidisse, quādo ita hominū illa mater, vt cœlum deorum, habita est. Hęc nos nascentes excipit, natos alit, semelq; editos sustinet semper, nouissimè complexa gremio iam à reliqua natura abdicatos, tum maximè vt mater operiens. Quòd si quis & causam quæsierit, cur turrito capite conspicua sit, eam Lucretius rationem in hunc modum expressit:

Muraliq; caput summum cinxere corona,
Eximijs munita locis quòd sustinet vrbes,

A *Quo nunc insignis per magnas prædita terras*
Horrificè fertur diuinæ matris imago.

In editis enim & excelsis locis vrbes ponere antiquis mos erat, non tam alterius diluuij metu, qui diu mortalium mentibus insedit, quàm vt difficilior hostibus accessus foret.

BATTI NAVIGATIO.

ERat Delphis Batti effigies in curru, quem Cyrenenses dedicarunt, posteaquàm is nauibus in Libyam traiecit. Auriga erat Cyrene: Libyæ verò capiti coronam imponebat. De Batto autem qui Thera insula pulsus, Apollinis oraculo in Libyam profectus, Cyrenaicis rebus originem auspicatissimè dederit, alio loco diximus copiosissimè.

CIRCENSES.

LVdos Circenses per bigas & quadrigas, quæ tot numis signatæ sunt, significari, satis omnibus innotuit, vniuersa Græcia cum Romanis eo spectaculorum genere per multa secula detentis. Id autem honoris habitum aurigarum B factionibus, vt in victoriarum eorum memoriã numi ipsi & bigati & quadrigati cuderentur, de quibus in vita Veri apud Iulium Capitolinum legas, postulatum interdum à populo Prasinianorum aureorum modium propter equum ex factione Prasina, cui Verus impotenter fauit. Vbi cauendum ne, vt aliquot habent codices, Parsimanorum legas, aut quid hac locutione corruptius: sed veluti Capitolinus à Veneto, Venetianum fecit, ita Prasinianum à Prasino deduxit.

AVRIGA COELESTIS QVIS.

IN cœlo quoq; Aurigę species ostenditur, de quo ita Theon in commentarijs Arati: Fabularum scriptores, inquit, Aurigam eum, qui cœlo adscriptus est, imaginem esse dicunt Bellerophontis, vel Trochili, qui Callitheæ filius fuit: solenniaq; huius rei sacra in Argis primũ instituta, quòd primus iunxerit currum. Sunt tamen qui putent Myrtili, sunt qui Cillantis qui Pelopis auriga fuit, sunt qui Oenomai figuram esse contendunt. Atq; ita Græcia demùm est in vnaquaque re contentiosa.

C

DIVINA MAIESTAS.

SEdenim cur nos mortaliũ fabulas æquo curiosius prosequamur, cùm Deus Opt. Max. sua se conspicuum autoritate nobis exhibeat? cuius summa maiestas, qualis'q; videri cœlicolis & quanta solet, inuehitur curru, non eo inquam Platonico, in quo ὁ μὲν μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄγων ἅρμα πορεύεται, sed de curru loquor quem Hetruscorum monumenta obseruanda nobis vetustate ostendêre, quem ex Arameorum arcanis profundissimæ doctrinę vir Ægidius Viterbiensis in Circum ætate nostra primus induxit. Verùm super hoc quędam altius repetenda sunt. Aramei vnum eundem'q; librum duas esse leges dixerunt: alteram scriptam, alteram à Deo Moysi traditam: illam populis, hanc sapientibus: illam prouerbij rerum humanarum, hanc lucis rerum diuinarum formam gerentem: in illa historiam orbis conditi atq; administrandi, in hanc formulã adumbratæ atq; ad effigiem expressæ diuinitatis ostendi. Duo itidem Plato regna commemorat, Iouis & Saturni, regnumq; Saturni regno Iouis tanquam felicius antepo nit: siquidem sub Ioue actio vitaq; humana, sub Saturno verò cõtemplatio diuinorũ significatur. De quorũ temporũ felicitate Platonicam ita sententiã Maro mihi videtur expressisse, vt cum Platone currum agitet ad palmam. Ait enim:

Ante Iouem nulli subigebant arua coloni,
Nec signare quidem aut partiri limite campum
Fas erat, in medium quærebant, ipsáq; tellus
Omnia liberius nullo poscente ferebat. Mox de Ioue:
Ille malum virus serpentibus addidit atris,
Prædariq; lupos iußit, pontumq; moueri,
Mellaq; decußit folijs, ignémq; remouit,
Et paßim riuis currentia vina repreßit,
Vt varias vsus meditando extunderet artes
Paulatim, & sulcis frumenti quæreret herbam,
Et silicis venis abstrusum excuderet ignem.
Tunc alnos fluuij. & quæ plurima de humanis ferè omnibus negotijs subsequuntur. Hunc imitatus Naso, vtriusq; regnum ita describit:

Aurea prima sata est ætas, quæ vindice nullo,
Sponte sua sine lege fidem, rectúmq; colebat.
Pœna, metúsq; aberant, nec verba minantia fixo
Aere ligabantur, nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui, sed erant sine iudice tuti. & quæ multa prosequitur.

Sed vt ad rem nostram conuertamur, vtrunq; duobus nominibus appellat Hebræus, illud opus BRESCIT, ac creationis, hoc opus CVRRVS, & arcanę intellectionis. Legis igitur secundæ huius, quæ arcana est, per Meßiã & suos aperienda, per speciem Currus apud eos conscribitur ἱερογλυφικῶς. Currũ hunc Ezechiel quatuor ex imaginibus excogitauit: vidit enim in diuina luce tanq; ideas quatuor, atq; ijs veluti gemmis ac sigillis, formati à Deo sunt angeli quatuor, omnium cœlestium mentiũ & duces & principes. A' dextera Dei gemma ea prima est, vnde pulchra, grata, lætaq; omnia proueniũt: eam'q; vim Michaëlem vocant. A' læua gemma altera est, vnde fortia, dura, castigataq; manant: ea Gabriel nuncupata. Mixtum ex ijs medicina & temperamentũ Raphaël. Quarto deniq; loco Vriel terræ proximus, horum trium veluti dispensator. Ita Michaël & Gabriel pro duabus rotis, Raphaël pro sella quæ sit media inter rotas posita. Quarta Vriel pro axe, circa quẽ fabricæ huius est totius fundamentũ. Duo illa priora nonnulli brachia vocant: tertium & pectus & zonam: quartum tanquam vel pedes, vel pedum scabellum. Idcirco dictum aiunt de Imperio Romano Hierosolymæ euersore, Donec ponam inimicos tuos scabellũ pedum tuorum. Græca Theologia Michaëlis vim in Deo vocat Venerem, Gabrielem Martẽ, Raphaëlem Iouem, cui sella propriè dicata est: & Solem quartum, fœminæ marisq; vim habẽtem, omnis planè generationis initiũ, & Vrielem nominat & Adonin Hebræus. Orpheus ea quatuor vno refert versu, quòd mas, quòd fœmina, quòd rerum genitura, quòd Adonis:

Κούρη καὶ κοῦρε σὺ πᾶσι θάλος αἰὲν ἄδωνι.

Vt non ita cõmentitia esse videantur ea quæ Plutarchus de Bacchi cultu apud Iudæos obseruauit, & Symposiacis latè disputauit. Eorum enim scenopegia in Bacchi celebritatem fieri putat, Adonim'q; & Bacchũ eundem esse. Rotis quatuor, siue gemmas, siue currus ipsius partes, aut membra libeat appellare, quinto adijciunt loco Nurielem tanquam temonem, cui alligatus trahitur currus. Atq; quinq; hæc diuini currus nomina alto mysterio vna locutione scribuntur

A in Canticis, eam nostri ascensum purpureum interpretati sunt. Salomon scribit currum hoc modo, ARGAMAN. Prima litera fit Vriel: per A enim illi scribūt. Sequēti R, Raphaël. Tertia G, Gabriel. Quarta M, Michaël. Quinta N, Nuriel. Neq; sum nescius, Hebræorum quorundam iuniorum super angelis, Planetisq; & signis, quibus imperitent, commentationes longè diuersas esse, aliterq; tradi in diurnis illis supplicationibus, quæ secundum doctrinam Cabalisticam institutæ dicuntur: cæterum Astrologos hi potius quàm Theologos secuti mihi videntur, qui Michaëlis in Deo vim ita interpretantur, vt numen incomparabile significare dicant. Vnde illud in Psal. citant: Deus quis est similis tibi? Mercurium è Planetis huic ministrum esse, fandi & agendi potentem, diuinæq; & humanæ naturæ totius interpretem: cuius lætiores receptus sint, siue vt Græci dicunt, οἰκοδεσπόται, è cœlestibus signis Gemini atq; Virgo: huiusmodiq; genio die quarta preces allegandas. Et nostri Michaëli munus illud attribuūt, quod Mercurio Græci veteres, qui scilicet animas cœlo inferat, atq; alias sub tristia Tartara mittat. Ad hæc trutinam in manu eius statuunt virgæ loco, vtpote qui meri-
B ta inquirat, bona malaq; compenset, proindeq; vtvt quisq; apud superos vixerit, aut pœnis, aut præmiis afficiatur. Sed anteaquàm à Michaële discedamus, quamvis cuipiam κατὰ πάρεργον dictum videatur, præterire nolo id quod Rabi Tedacus Leui lib. de duodecim numerationibus ait, Michaëlem occidentali vento præpositum, vt magna mihi de causa institutum à Gallorum pietate videatur, quod ad nostra tempora magno cultu perdurat, honoratissimum ordinem cohortis Regiæ diuo Michaëli dicatum esse. Sed vt reuertamur, Gabrielem isti Deum fortem interpretātur, minoris tamen cuiusdam fortitudinis esse, Lunam è Planetis huic ministrare, cuius gratissimū hospitium Cancer esse perhibetur, secundaq; illi die supplicandum. Ex Raphaëlis nomine atque vi, rerum aiunt omnium medicinam emanare. Esse hunc Solem ipsum, qui & Phœbus. Nam is apud Ouidium dicit: Inuentum medicina meum est. Leonis vnius domicilio gaudere: prima illi die vota concipienda, nuncupandaq;. Ac, ne Apollinis & Æsculapii fabulas irrideamus, Iouis filius Apollo censetur, huius verò Æsculapius: ipsa nimirum Theoretice, quæ intellectum illuminat, Apollo est,
C Æsculapius ars ipsa. Vnde Maro:

Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab vmbris
Mortalem infernis ad lumina surgere vitæ,
Ipse repertorem medicinæ talis & artis
Fulmine Phœbigenam Stygias detrusit ad vndas.

Ars igitur Æsculapio attributa, per quā bona cōparatur valetudo, vtpote quæ in curatione ipsa versetur. Est & Zamaël, cuius munus vlciscendi, venenaq; dispergendi esse perhibent, vberrimæ illi bonorū omnium largitioni semper oppositus. Martem hunc esse Græci volunt, Arieti & Scorpio præfectum: tertia illi die preces faciendas. Nanaëlem mox enumerant, in nomineq; id esse significatum autumāt, vt Deum benignè nobis omnia respondere, ac omnia ipso horreo mortalibus elargiri interpretentur. Esse hunc Venerem, qui Tauro Libraq; delectetur: sexta illi die supplicādum. Zadchielem inde deprehendêre, qui Dei iustitiam, & quintæ diei sacrificia, precesq; procuraret: vnde nonnulli quinarium iustitiæ dedicarint. Esse hunc Iouem: nam vt Maro, Rex Iupiter omnibus idem. Isq;, vt illi commenti sunt, Sagittario atq; Piscibus præficitur. Caphzielem demum septimæ lucis curam gerere, eaq; mortalium preces sibi deposcere.

Ab eo vim frigidam emanare, qua ſcilicet ſingula in inferiori mundo concreta D cōdenſentur. Nam vti calidi eſt diſſoluere atq; rarefacere, ita frigoris eſt ſolidare coagulareq;. Saturnum hunc noſtri vocant, qui Capricornum & Aquarium ſedes habet. Sed enim vt in curru ſatis expatiati, metamq; ipſam ritè circumuecti, eòdem vnde curſum auſpicati ſumus reuertamur. Id aliqua egere videt̃ elocutione, quòd à Platone regna duo poſita diximus. Is ſiquidem multo antè tempore præſagiſſe videtur, quæ nunc demum ſperamus euentura. Mundi circuitum is ab Oriente ad Occidentem Iouis eſſe, ac perinde fatalem dici. Appariturum verò olim alterū ſub Saturno huic oppoſitum, ab Occidente ſcilicet Orientem verſus, in quo ſpontè naſcantur homines, & à ſenio in iuuentutē regrediantur. Id ita Platonici interpretantur, vt Iouem mundi animam intelligi velint, cuius lege fatali manifeſtus hic manifeſti mundi ordo diſponatur. Præterea animorum vitam in corporibus cōcretis ab Ioue eſſe, ſenſibusq; & rerum agendarum ſtudio deditā. Saturnum verò ſupremum inter angelos intellectum, cuius radijs animi etiam vltra angelos illuſtrentur accendanturq;, & ad intellectu pollentem vitam continuè pro viribus erigantur. Quæ quoties ad vitam huiuſmo E di cōuertuntur, ſub regno Saturni agere creduntur. Sub Ioue verò, cùm rerum humanarum negotijs implicantur. Plotinusq; regnare nos ait ſub hoc vel illo, provt ſecundum hunc vel illum egerimus. In hac autem vita ſpontè regenerari dicimur, rurſumq; iuueneſcere, ac in dies magis eſfloreſcere, cùm ſana bene inſtitutæ mentis optione ad meliora contendimus, de quo Paulus Apoſtolus: Homo interior renouatur in dies. Atq; paſsim in diuinis literis de iuuētute noſtra, quæ ſit vt Aquilæ renouanda. Quòd ſi vllo vnquā tempore ſpes affulſit vt mortales hæc eſſent conſecuturi, nunc ſperandum maximè, cùm eorum omnium ingenia, quæ aliquem veræ lucis fulgorem conſecuta ſunt, maiorum noſtrorū errores, qui tot annos vni tantū ſenſui adhæſere, deprehendere iam inceptarunt, omnemq; ſtudiorū ſuorum conatum ad veritatem ipſam conuertere, ſanctioresq; diſciplinas adamare. Adiuuant inſuper hanc proborum hominum voluntatem, ſanctiſsimorum autorum ſcripta, lucubrationesq; & documenta, quæ de vetuſtatis eruta voraginibus cotidie prodeunt in lucem. Et iam ille minimè cenſetur eruditus, quantumlibet Græcè Latinèq; ſciat, qui Iouem ſcrutaturus cœleF ſtem non inſiliat in currum, qui ſacra non attigit, qui diuina non eſt imbutus diſciplina, qui Chriſtum, atque adeò Chriſtianæ inſtitutionis volumina non affectatur: quid myſteria ſibi velint, non exquiſierit, quaq; ratione Deo animum aſſerere poſsit, inſpicere neglexerit. Verùm ille omnium optimè peritus, qui lutoſas, fæceq; conglutinatas alas in profluente puriter abluerit, perpurgaueritq;, à terraq; ſublatus cœleſtium Circenſium pompam comitatus eò peruenerit, vbi ſparſas manu veri Iouis fruges donariaq; percipiat, opipareq; & ipſe & iugales excepti, amœniſsimi lautiſsimiq; diuerſorij otio perfruantur: quod qui fecerit, dubio procul intelliget reliquas doctrinas omnes, ſtudiaq; omnium reliqua, nihil aliud niſi ſummam eſſe vanitatem.

DE FVLMINE.

IOuem igitur in alta ſede conſpicuū alato inuecti curru cōſecuti ſumus. Quo verò eum eſſe Iouem agnoſceremus, nullū manifeſtius ſignū fuit, quam fulmen eius manu prætentū: quare cùm id geſtaminis ad Iouem præci-

A præcipuè pertineat, non secus ac sella, de fulmine dicere minimè alienum est ab instituto negocio futurum.

IVPITER.

OMnibus vtique vulgatum est hieroglyphicum illud, Fulmen supremi Iouis gestamen esse. Sed vt nunc fabulas dissimulemus, veram figmenti causam afferamus, siquidem hoc ipsius fulminis naturam exprimere videtur: quod quidem ita fit. Calor interdum per refrigeratum à ventis aëra conspersus, vbi contrariæ naturæ viribus solicitari cœpit, sese in globum colligit, & aduersus algorem validissimè reluctatur: vrget algor ventis ingruētibus, ille sese magis ac magis adstringit, quoque angustius premitur, eo validior euadit, ac simulac extremā intentari sibi vim intelligit, totis erumpit viribus, crassioreque aëre, qui circunfusus est, disrupto, viam sibi cum strepitu & incendio patefacit. Suprema verò illa pars elementorum, vnde calor emanat, cùm Ioui sit attributa, ideo illum vetustas fulgura & fulmina ciere confinxit. Signaque Iouis passim cum fulmine fieri cōsuerunt, cum vno quidem frequentissimè: sed & cum duobus fulminibus aliB quando Ioui statua posita est, vt apud Elidem Olympiæ Iouis Horcij nuncupata: ea quidem seuera minacique effigie, vtraque intenta manu fulmina tenebat, iuxta quam pugiles in certamen descensuri super mactati porci exta iurabant, nihil se dolo malo facturos, aut secus quàm Olympiæ leges paterentur ausuros.

FAMA LONGÈ LATÉQVE PROPAGATA.

ILlud verò præcipuum fulminis significatum est, vt vocem procul auditam, hoc est, famam rerum gestarum longè latéque per immensa terrarum spatia diffusam expatiatamque præ se ferat. Transit & illustrem præclari facinoris memoriam, in longam annorum seriem propagatam. Ægyptij enim sacerdotes huiusmodi gloriæ amplitudinem ostendere si vellent, vocem, vt ipsi dicunt, aëris quippe tonitrum, hoc est, ipsius fulminis imaginem describebant. Nihil enim magis, nihil validius nec terribilius tonitru sonare constat. Eaque de causa Apelles pictor, vti in Armorum commentario diximus, cùm Alexandri effigiem pingeret, fulmen in eius manu posuit, quo nominis eius amplitudinem ex reC bus ab eo gestis longè latéque propagatam, & memoria nunquam intermoritura celebrem indicaret. Posita ea tabula, vt Plinius ait, in templo Dianæ Ephesiæ, XX talentis auri picta. Eo verò artificio fuit, vt digiti eminere viderentur, fulmen extra tabulam esse. Sed enim Lysippus statuarius factum vt adulationis plenum improbauit, quare hastam ipse in manu Regis posuit: qui quidem, si vera quis de Alexandro, non fabulas conscripsisset, famam eius ne vna quidem ætate superfuturam iudicaret, nedum id assequi meritus sit, vt diuini honores ei decernerentur, datis ad Græciæ ciuitates literis, vt se decreto publico Deum instituerent. Ea res cùm matrem Olympiam etiam offendisset magnæ integritatis fœminam, Rex ipse vt inceptum excusaret, & institutum suum approbaret, insigne volumen ad matrem suam conscripsit, vt apud Cyprianum legi, quo rationes multas ostendit, Regibus suis Apotheosin decernere, atque hinc maiorum Regum memoriam seruari, indéque colendi & sacrificandi ritum inoleuisse. Sane quidem Athenienses ipsi, qui doctrina & sapientia semper insignes habiti sunt, cùm XII tantùm deos antea colerent, Alexandrum tertiumdecimum appellauēre, honorésque illi adhuc viuenti instituēre, qui tamen vulneribus sæpe confossus, morbisque tentatus, ac postremò vita functus, se

mortalem ostendit, qui deorum interim concilio adiectus erat. Quare Lacedæmonij literis acceptis, argutè liberéq; admodum more suo responderunt, ἐπειδὴ ἀλέξανδρος βούλεται θεὸς εἶναι, ἔστω θεός· Alexander quandoquidem vult esse Deus, esto Deus. quo decreto id declaratum voluêre, nullam aliam fuisse causam, neq; meritum aliud cur deificatio esset Alexandro decernenda, nisi quòd ipse ita vellet. Cæterùm is qui adhuc viuẽs diuinis honoribus inhiabat, ne communibus quidem post obitum iustis honestabatur, ad grauissimam vsq; Olympiæ matris lamentationem. Peruulgatum tamen apud multos populos & nationes fuit, Reges suos, vt nuper dicebamus, pro dijs colere. Nam & Romani non tantùm Reges plerosq; suos, verum etiam eorum vxores diuinis honoribus honestarunt, & nonnullis templa, & sacra etiam instituerunt. Quantum verò pertinet ad fulmen, eo tolerabilius id Alexandro concedendum, quo insolentius Lysimachus ab Alexandri morte particulam eius regni sortitus, non quam armis virtute ve vlla sua subegisset, sed ex Regis tabulis adeptus esset, lancea cœlum tangere se iactabat: quod tantundem erat, ac si famã astris terminare se diceret. Qua de causa Pasiades Byzantinus hominis vanitatem irridens, ad suos conuersus ait: Cauendum ne is lanceæ mucrone cœlum medium pertundat. Quodq; impatientius aliquis ferat, Clearchus Heracliæ tyrannus fulmen gestauit, & ex liberis vnum Tonitrum appellauit. Quanta verò Cliti, quanta Demetrij fuit insolentia, quorum iste non magna admodũ regni parte ab Alexandro accepta, Iouem se vocari passus est, responsa sua pro oraculis haberi gauisus: ille quatuor ad summum nauibus demersis, Neptunus vocitari voluit, tridẽtemq; gestauit. Vt minus iam Salmonea miremur eò prouectũ insaniæ, vt flammas Iouis, & Olympi sonitus imitaretur. Nam vt apud Maronem:

Quatuor is inuectus equis, & lampada quassans,
Per Graiûm populos, mediæq; per Elidis vrbem
Ibat ouans, diuûmq; sibi poscebat honores
Demens, qui nimbos, & non imitabile fulmen
Aere, & cornipedum cursu simularet equorum.

Longè verò felicius atq; tutius Numa Pompilius eliciendorum fulminum rationem inuenit. Nam cùm quædam occulta sacra ad fulmina expianda noscere cuperet, Egeriam consuluit, quæ respondisse fertur, vt Auentinum peteret, & fontem qui in antro quodam erat, melle & vino generosiore inficeret, quò solebant hora certa dæmones duo sitibundi conuenire. Hi erant Picus & Faunus. Curaret verò ille sibi latebras, in quas abditus ab aduenientibus illis non conspiceretur, ipse tamen fontem intueretur, disponeretq; per fontis marginem retia, prout opportunum sibi videretur. His peractis dij venerunt, & potus allecti suauitate multum ebiberunt: tandem sopore grauati, ibidem, vbi constiterant, somno se prostrauêre, quos ita grauatos Numa implicuit in rete, qui videntes se captos, in varias se formas transformabant. Sed cùm nihil quicquam proficerent, ad veras tandem effigies rediere, Numamq; vt retia solueret, orauerunt. Rex se non prius retia soluturum dixit, quàm de placando Ioue docerent. Illi & hoc docuerunt, qua scilicet ratione cœlo Iupiter eliceretur, quoq; modo fulmen expiaretur. Vnde Ioui Elicio nomen datum, cuius templum in Auentino positum, vbi res hæc contigerat. Scio fabulam importuno loco positam, sed quia non ita vulgata est, minimè fuit dissimulanda. Ne verò nos alienæ gloriæ detractoribus fauere videamur, Alexandro fulmen meritò attributũ

dixe-

A dixerim, ea de causa, quòd annos vix tres & triginta natus, celeritate mira Orientales ferè omnes nationes subegerat, & Oceanum ipsum enauigauerat, vt nõ immeritò Cæsar, qui pari saltem animo ad eam rerum amplitudinem adspirabat, cùm Gades venisset, animaduersa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuerit, atque vt Tranquillus ait, pertæsus sit ignauiam suam, quòd nihil tum à se memorabile actum esset in ętate qua iam Alexander orbem terrarum subegisset.

CELERITAS.

EST enim fulmẽ ante omnia velocissimæ omnino celeritatis indicium, quam poëtæ cùm volunt exprimere, dicũt, fulminis ocyor alis. Idem ex antiquorũ numis manifestum est: vt in eo cuius inscriptio est, Q. PILIPVS, equus habetur in pernicem cursum admissus, cauda exporrecta, fulmine subsequente, lancea protenta: quod innuere videtur, prouinciã susceptam summa celeritate peragratam, negociumq́ quamocyssimè confectum. Nam & Ptolemæus, vnus ex Ægypti regibus, promptitudinis & audaciæ causa κεραυνὸς appellatus, ait Pausa-B nias. Facit huic rei fidem numus alius, in quo caput humanum est, capreæ coopertum spolio, sub cuius iugulo fulmen est, & arcus ab occipitio: ab altera verò parte Pegasus, cum sagitta subiacente, omnia, vti palàm est, velocitatis indicia, cùm præsertim inscriptio sit, L. PAPI. De quo quidem Papirio, qui ob mirificam in agendis rebus festinationem atq́ celeritatem, Cursoris cognomentum meruit, multa rerum scriptores memoriæ prodidêre. Equorum porrò velocitatem in curruli certamine fulguri comparat Hesiodus Herculis scuto, vbi dicit:

ὣς δ' ἵππεια θοῶς δίφρυ ἴκελ(ος) ἀστεροπῆ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο.

quem Statius secutus ait:

Ilicet igne Iouis lapsisq́ citatior astris.

Et inferius idem Hesiodus de equis in cursum à Pallade concitatis:

τοὶ δ' ἄμυδις πτερύγοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ.

quod proximè accedit ad Papinianam sententiam.

CELEBRITAS.

IN augurali disciplina fulmen tam in publica quàm in priuata opera vibratũ, atq́ etiam per nocturnam imaginem in somniis visum, celebritatẽ nominis, C & magnarum rerum auspicia facit. Nam Olympiæ Alexandri matri fulmen per somnium oblatum, futuræ in filio claritatis indicium fuit. Illa enim priori nocte qua se viro adiunxit, existimauit facto tonitru in vterum sibi fulmen illabi, ex cuius ictu magno excitato incendio, in flãmas inde latè diffusas abire visum. Quid verò hîc memorem Iuliæ filiæ Cæsaris monumentum ictum fulmine? quid Euripidis poëtæ Tragici, atq́ Lycurgi sepulchra de cœlo tacta? Quid Veliternum murum? quid Eutimi Pictę, aut Horatij Coclitis, aut Probi Imperatoris, aut Taciti & Floriani statuas eodem modo afflatas? quæq́ huiusmodi exempla plurima declamatione, quam olim de fulminũ significationibus edidimus, explicata sunt, quorum significata in hanc nominis amplitudinem accepta, tam Aruspicum responsis, quàm euentis postea comprobata reperiuntur.

ELOQVENTIÆ VIS.

QVod verò de claris eloquentia viris dictum, vt de Pericle et aliis reperimus apud antiquos, eos ciere tonitrus, & fulgura dispergere solitos, cùm orarẽt, tanta erat animorum perculsio & in dicentiũ sententia motus, tanta verborum autoritas, de sacra dubio procul lectione metaphoram sumpsere. Psalmo enim

centeſimo ſupra quartum & trigeſimum canitur: Educit nubes ab extrema ter- D
ra, fulgura vertit in pluuiam. Vbi per nubes viri ſancti intelliguntur, per fulgu-
ra verò perſuadendi vis, per pluuiam eloquentia: de quo plura alibi. Et quòd
alibi Dauid, Vox, ait, tonitrui tui in rota, eo hieroglyphico ſignificat Euange-
lij voces, quæ de cœlo diuinitùs intonaturæ eſſent, & vniuerſum terrarum or-
bem (id enim rota eſt) commoturæ, attonitumq; redditurae. Eodem modo per
fulgura verba Chriſti ſignari tradit Eucherius: eoq; ſpectare pſalmi dictum, Et
fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, de Iudæorum confuſione, qui ei nulla
in re vnquam reſiſtere potuerunt. Et Hieronymus primis Hebræorum caſtris,
Rameſem, tonitrui gaudium interpretatus, diuina verba, & quæ voces ſunt in
ſacris literis, per tonitrum accipi docet, quòd cœlitùs editæ excipiantur. Ful-
minis verò radij deſcripti, quæ ipſæ coruſcationes ſunt, ad eiuſdem Euangelij
pertinent claritatem & famam, de quibus Pſalmo: Illuxerunt coruſcationes tuæ
orbi terrarum.

CLEMENTIA.

IN Antonini Pij, atq; etiã in aliquot Neruæ numis cernere eſt fulmen in toro E
collocatum, quod manifeſtum & pulchrum admodum eſt clementiæ ſignum:
arguit enim offendendi poteſtatem penes ipſum Imperatorem eſſe, verùm ob
eius clementiam quieſcere: quod perinde eſt atq; illud, quòd apum regem aiunt
aculeo quidem præditum eſſe, verùm eum in vulnus nunquam exeri. Primam
verò huius virtutis laudem ætate noſtra tulit Iulius Medices princeps noſter,
qui ſimulac bonorũ in eum ſtudiis inclinatis Pont. Max. electus atq; ſalutatus
eſt, omnium ſtatim, & earum quidem atrociſsimarum iniuriarũ oblitus, ijs om-
nibus eveſtigiò pepercit, quos aduerſarios habuerat iniquiſsimos, quos hoſtes
totæ vitæ curſu perpeſſus erat infenſiſsimos, quiq; non bonis tantùm & fortu-
nis eius, ſed & vitæ modis omnibus inſidiati ſæpius fuerant. Quare Clementis
nomen, vt tantæ manſuetudinis pignus, perpetuumq; monumentũ, aſſumpſit:
ita ſumma totius vitæ moderatione conſeruauit, req; probauit, vt Chriſtianum
demum Pontificẽ mortales intueri ſe profiterentur. Sed enim cùm nobis de tan
ti principis laudibus loqui non liceat, qui eius auſpiciis annos aliquot in homi-
num luce verſati ſumus, negocium aliis relinquemus, eam fuiſſe noſtri principis
clementiam profeſsi, vt vel hoſtes ad eam æternis literarum monumentis cele- F
brandam impulſura ſit.

PIERIVS VALERIANVS AD IO. BAPTISTAM MONTANVM, DE IIS QVÆ PER SOlem, Lunam & Stellas ſignificantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS

SCribis, (clariſsime vir, vidiſſe te lemmata quædam mea in breue admodum compendium redacta, de Hieroglyphicis quæ per Stellam apud Aegyptios ſacerdotes in doctrinarum ſuarum arcanis habentur: quod vt ad ſe mitterem, Reuerendiſsimus Cardinalis vtriuſq; noſtrûm alumnus Hippolytus Medices, tantopere flagitauerat. Addis inſuper, cognouiſſe te rei iſtiuſmodi argumentum non in ea tantùm ſchedula contineri, ſed à me longè copioſius conſcriptum. Rogas itaque, vt rei totius Commentarium ad te mittam. Nam quicquid illud erat, ad figurarum tantummodo formam ſpectabat, quibus pictor

A *pictor vteretur in Iulio illo sidere adornando, cuius celebritatem Hippolytus ipse tanto studio fouet. Nimirum video te, Montane eruditissime, leonem ex vnguibus æstimare voluisse: sed in re mea non leo, sed musculus continetur, qui se olim apud mythologos pro leone ausus est venditare. Quantulumcunq; tamen id sit quod ego præstare potuerim, officij mei fuit, omni posthabita contatione, obsequi viro tum à primis studiorum nostrorum annis amico, tum ætatis totius demùm cursu mihi semper admirando, tam in philosophiæ quàm artis Medicæ peritia, quàm etiam in cultioris eruditionis elegantia, seu Græca seu Latina quis poscat, politissimo. Accipies igitur Stellarum hieroglyphica prout à me fuerunt interpretata. Sed nosti stellas sine Luna desolatas quodammodo videri. Nam quò illæ rerum quæq; suarum semina conspergant, nisi in Lunaris orbis paratissimum, vt ita dicam, horreum condantur, quæ postmodum illa quasi sequestra terris demum indulgeat, aut potiùs vberrimè largiatur? Sed neq; Luna neq; stellæ sine Sole sui compotes esse possunt: quare Sol quoq; his adnumerandus, imò anteponendus. Ridebis, scio, non erubescere me, quòd ausus sim de Sole, de Luna, de stellis apud talem tantúmq; virum totius Encyclopædiæ decus & ornamentum verba facere: sed id me consolatur, quòd tu, vt hæc ad te darem, iusseris: quare si quid hæc attulerint tædij vel molestiæ, vni tibi qui crabrones irritaris imputato. Vtcunq; si leges hæc quæ sunt per nos in vnum veluti corpus hinc inde collecta, opto non ea tan-* B *tùm quæ me longè accuratius legeris, in memoriam tibi reducant, verùm etiã te Pierij tibi deditissimi memorem assiduè faciant.*

DE SOLE.

COELESTIVM corporum quæ die noctéque micant significationes dicturi, rationi consentaneum esse duximus à Sole ipso dictionem auspicari: quando, nisi Sol esset, neq; Luna, neque stellæ vllæ conspicuæ essent, vt & doctrina est Astronomorum, & res ipsa indicat. Cùm itaq; Sol reliqua huiusmodi corpora lumine illustret suo, nostrísq; videnda oculis offerat, ab eo vtpote lucis arbitro, initium meritò faciemus.

DEVS OPT. MAX.

THeologi tã vetustæ religionis, quàm nostræ pietatis interpretes, Deũ Opt. Max. & vnum, & lumen, & bonum appellauerunt. Eaq; ratione Sol cùm sit vnus, vnde illi nomen, quippe à solitudine: sit lumen, vt sensu manifestum est: sit bonus, vt quotidiano cernitur experimento, Dei ipsius hieroglyphicum, nullo C alio signo addito, perhibetur. E' profano verò cultu ante omnes Persæ, reliqua deorum omniũ, quam gentes ipsæ venerabantur, caterua reiecta, Solem Deum esse vnicũ arbitrabantur, ita vt nulla diis templa condenda esse crederent, ea inducti ratione, quòd vni Soli, quem colerent, vix mundus ipse sufficeret. Pythagoras tanta eum veneratione prosecutus est, vt aduersus eum nefas esse dixerit lotium effundere, vtpote quem omni cultu dignum arbitraretur. Et Hesiodus præceptum hoc summa religione obseruandum adhortatur. Omnino autem Gregorius Theologus id esse Deum dicit inter intellectuales creaturas (his enim locutionibus vtuntur qui diuina tractant) quod Sol inter sensibiles. Quæ verò de Solis similitudine cum Deo referuntur ab Ioanne, à Paulo, ab Hierotheo, absolutissimè verò à Dionysio, qui horum documenta literarum monumentis quamdiligentissimè cõmendauit, cùm ea quotidie per templa scholasq; omnes cõmemorata recitentur, ea hic ego duxi prætereunda, Phœnicum interim & Ægyptiorum inuentis gratulatus, qui primi omnium, vt Eusebius memoriæ proditum ait, Solem & Lunam & stellas ita esse deos intellexêre, vt eos

tantùm gignendarum abolendarumq; rerum omniũ causam affirmarent: quod iis congruit, quæ Plato Legum XII, de Parcis philosophatur. Nam & Anaxagoras Solem μύδρον esse, hoc est, ferrum candefactum arbitratus est, atque ita omnia ex eo gigni conformariq; affirmabat. Ferrum enim ita dispositũ, in quod volueris opus informabis. Magnificentius Euripides Anaxagoræ discipulus, cũ eodem sentiens, Solem aureã glebam appellauit. At Socrates apud eruditissimum optimumq; Xenophontem eos reprehendit, qui Solem Deũ posuere, lumenq; eius & formã ad Deum Opt. Max. refert, quòd omnis eius potestas & magnitudo à Deo sit, à quo vnà cũ Luna fuerit creatus. Eaq; ratione reprehendit & Homerum, & cæteros omnes, qui Solem vnicum esse Deũ crediderunt.

VNITAS.

SI quid autem est in rebus, quæ nostris obiiciuntur oculis, quod vnitatem significare possit, nempe Sol is est: id quod, vti dicebamus, locutionis etiam etymon attestatur à solitudine deductum, siue potius à Sole ipso fiat solitudo. Sapienter itaq; Alexander Macedo Dario amicitiã petenti respondit, nec mundum duobus Solibus posse regi, nec duo summa regna saluo statu terrarum haberi posse. quam sententiã ex Aristoteleis Ethicis sibi desumpserat, qui discipulo adulaturus, tum hæc, tum illam præcipuè Homeri sententiam prætexerat:

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς.

Quòd verò Solem in rebus egregiè vnum esse dicebamus, extra res Deus quoque vnus, & τὸ ἕν cognomento ab Orpheo, à Platone, & à nostris agnoscitur.

VERITAS.

ET qua ratione Sol vnus est, eadem est veritatis hieroglyphicum: duplicia enim et multiplicia sunt veritati cõtraria. Simplex igitur sit necesse est, quod verum censeri debeat. Hinc nudum effingitur ipsius veritatis signum: & quia omnia habet in conspicuo, ex eo prçcipuè veritas est. Hinc Pythagoras πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον quempiam loqui non debere monuit, facie scilicet cõtra Solem versa, quod non esse manifestis repugnandum significare contendunt: neq; hominem loqui ferè posse, quod vndecunq; verum sit, cùm omnem hominem diuinæ literæ mendacem esse dicant. Sanè de iis quæ liquidò patent, apertamq; in se continent veritatem, dici solet, Meridiana esse luce clariora.

CHRISTVS.

AT sacræ passim literæ CHRISTVM per Solem imaginari tradunt: vt illud, In Sole posuit tabernaculum suum. Et: Exiit de tribu Iuda, cuius signũ est leo solare animal. Plato in Repub. vt solet mysteriis suis inhærescens, & Prophetarũ quos adiit, & audiuit, oracula depromens, Solem visibilem Dei filium appellat, quippe qui Deũ ipsum excribere non audeat, & à quoquã fieri posse diffidat. Atq; identidem intelligendum, quòd vbiq; Christus ipse profitetur hominem imaginem esse inuisibilis filij: qui si lux est vera, quæ mentem omnem illustrat, expressissimũ habet simulachrum hunc Solem, qui est lux imaginaria illuminans omne corpus. Hic patiente Christo aduersa Luna deficiens, consensum nobis suç naturæ perspicuè cõmonstrauit: nosq; iure optimo diem, qui Soli à Mathematicis adscribitur, eũ Domini vocitamus, & eius cultui sacrũ dedicamus, vel hinc ostendentes, nõ esse cur amplius corporeũ Solem, vt olim Gentes, colamus, quasi Regem cœli, & dominum, atq; moderatorem, posteaquàm Sol iinuisibilis, coæternus Patri & coæqualis, per quem & cœlum & terra cõdita sunt, sitos in vmbra mortis homines illuminauit, estq;, vt cũ Simeone absoluam,

A uam lumẽ, quod è gentium oculis tenebras discutiat, & electo populo gloriam afferat nullo vnquam tempore defuturam. In aliquot antiquorũ numis cernere est humanum caput radiis circũquaq; diffusis, cuius inscriptio est, ORIENS. Siue igitur pro Sole, siue pro regione, vnde Sol oritur, imago ea recipiatᷣ, vtroq; hieroglyphico Christũ referre videbitur, de quo Zacharias Propheta: Ecce vir, ORIENS nomen eius, qui dominaturus esset super solio suo. Alter quoq; Zacharias antiquũ hoc dictũ attestaturus, In quibus nos visitauit, ait, Oriens ex alto, vt eos qui sedẽt in tenebris & in vmbra mortis, illuminaret. Ideoq; tam vox, quàm imago Orientis, Assertorem nostrũ significat, ait Eucherius. Exorientis autem Solis imago altera erat apud Ægyptios sacerdotes, Lotos quippe arbor aquatica, vbi infantem in ea considentẽ figurassent. Hinc vtiq; vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, strictiori quadã aura refrigerantes potius quàm advrentes intelligi volebant. Cęterùm ego significatũ hoc, vt exortũ lotos indicet, inde sumptum crediderim, quòd ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quæ quidem ita sensim exsinuantur aperiunturq;, vti magis ac magis tollitur iubar Solis. Maximè verò panduntur, vbi mediũ is iter emensus est. Eodem verò decedente, folia ipsa vicissim contrahuntur, complicariq; incipiunt ac insinuari, veluti nulli patêre velint prætorquàm numini quod venerantur: atq; ita quibus liceat modis, eo abeunte, sese intra claustra cohibeant. Quod, vt Proclus ait, obseruatum à Magis, vt sacram omnino eam Apollini crederẽt, effecit.

B

RESIPISCENS.

HAbet & Aurora suum hieroglyphicum, quod aperire non pigeat. Per eam siquidem vir ostenditur, qui de voraginibus emergens prauorũ operum, & erroris cæcitatem derelinquat, & ad iustitiã & lucis puritatem euehatur: quæ sententia eiusdem est, quem suprà citauimus, Eucherij.

CLARITAS.

A Solis verò claritate, viros omnes insignes, qui vel rebus pręclarè gestis patriam illustrarunt, siue sublimiori aliqua doctrina mortale genus (quod egregiè tu facis) instituerunt, aut vitæ sanctioris exemplo reliquis fuêre documento, quò veram possent assequi beatitudinem, LVMINA nuncupare mos est. D. Ambrosius Luminaria, sanctos inquam homines, inter mortales versatos ait. Illi enim verę participes lucis, eas animas quas erudiebant ab ignorationis tenebris educentes, luminaria nõ iniuria nuncupati sunt. Ita gentes reliquæ viros qui præclari nominis essent, nomine Luminis appellarũt, vt Latinus Rex apud Maronem queritur, Lumina tot cecidisse ducum.

C

IMPERII MAIESTAS SVMMA.

APud eosdem, quos paulò antè nominauimus, Persas, quorum quidem disciplina recentior omnino fuit, deducta ad res humanas similitudine, Sol eum, penes quem summa esset imperij maiestas, indicabat, Solemq; in eius sublimitatis homines signa dare persuasum habebant. Vnde etiam apud Maronem:

Ille etiam extincto miseratus Cæsare Romã   Tunc caput obscura nitidum ferrugine texit.

Et vltimo Domitiani tempore corona quædã iridi similis Solem circundedit, quæ lumen eius ac radios obscurabat: quod portendebat, vt Arioli interpretabantur, fore vt is Imperator à Stephano iugularetur.

HVMANA VITA.

TAntus verò est Soli cum humana vita consensus, vt is claritate sua insignis, vitæ identidem nostræ tranquillitatẽ: obscurus autem obnubilatusq; rerũ

noſtrarum perturbationem oſtentet. Hinc apud coniectores inuenias, quod etiam veſter Hippocrates Medicis non ocioſe obſeruandum pręcipit: Si viſus Sol in ſomniis obſcurari, occultarive, aut nuſquam apparere, periculum inſtare vt ægrotus vitam amittat. Si verò vim alicuius inſequẽtis ipſe Sol aufugiat, decumbentem in furorem agi præcipitem: mentis enim lumen eo ſigno labefactari, inquietari, ac loco exturbari ſuo. Quæ cùm quis imaginatus fuerit, ſolicitus admodum eſt Hippocrates, vt ægroto certa victus ratione obviam eatur. Tantam verò Sol prærogatiuam in iis quæ ad nutriendi rationem ſpectant, habet, vt Phyſici omnes ex calore et humore noſtrum conſtare incrementum aſſerant. Nam & Heſiodus poſteaquàm fluuiorum quorundam nomenclaturam abſoluit, ſubiecit mox, hos eſſe qui mortale genus enutrirent, vnà cum Sole. Interpres addit: Aquæ enim & Sol nutriendi vim habent, eorumq́ beneficio res aluntur & gliſcunt. Inde Catullus de flore quodam viuido:

Dum mulcent auræ, firmat Sol, educat imber.

ANNVS.

APud aruſpices Sol annorum ſignificatum habet, quorum ipſe Dominus eſt. Quod'q ad hanc rem facit, Cyri ſomnium memoratur, qui ſcilicet imaginatus per quietem ſit Solem ter manibus apprehendere fruſtra appetiiſſe, ſiquidem convoluebat ſe Sol, & elapſus abire videbatur: hinc Magi dixerunt, eum triginta annos regnaturum, quo ſcilicet tempore Saturnus Solem eodem aſſequitur puncto, vnde ſimul deferri cœperat. Id vtcunq; interpretatum fuerit, tamen ipſis commentum placuit.

GRÆCI.

AEgyptij vates per Solis imaginem Græcos in prodigiis intelligi tradidêre, cuiuſmodi rei nota eſt hiſtoria. Cùm Alexander Macedo Tigrin fluuium ſuperaſſet, paulò pòſt Luna prima vigilia defecit, deinde ſanguinis colore ſuffuſo, lumen omne fœdare viſa eſt: quod Macedones laborum pertæſi dirum arbitrabantur, resq́ ad omniũ deſperationem proceſsiſſet, niſi vates Ægyptij, quorum doctrina omnis per rerũ imagines explicabatur, affirmaſſent, bene ſperandum eſſe, quòd Sol Græcorum, Luna Perſarum indicium eſſet, ideoq; ruinam ſtragemq́; eo oſtento illis gentibus portendi, quorum ſignum laborare viſum eſſet, quod effectus poſtmodum comprobauit. Interſerere autẽ hieroglyphicis prodigia, ſomnia & oſtenta licet, quia manifeſta inter ſe congruũt germanitate.

PATER, MATER, LIBERI.

SEd vt ad hieroglyphica noſtra redeamus, cùm Sol generationis arbiter exiſtat, Luna veluti lac humorem ſufficiat ad nutrimentum, liberi vitæ lumen à patre ſortiantur, nõ temerè apud Hebræos Ioſippus puer imaginatus eſt ſopore preſſus ſe à Sole Lunaq; & ſtellis vndecim adorari: nam quòd patrem ſimul & matrem, ac fratres totidem id olim facturos, tunc oſtenſum, eventu poſtea comprobatum, cùm illi annonæ præfecto, & maxima quæq; negocia Regis in Ægypto adminiſtranti, cùm nondum eum agnoſcerent, procubuerunt.

PRÆGNANTIA.

SEd quod ad partus attinet, manifeſtiſsimo hieroglyphico id Ægyptij figurare conſuerũt, apud quos bipartitus Solis orbis, in media cuius ſciſſura ſtella impoſita eſſet, humanũ fœtum in pręgnantis mulieris vtero ſignificabat, non ea tãtùm de cauſa, quòd vterũ in corpore medio ſitum ſolari corpori ob rotunditatem ęquipararent, ſed quia Sol cõceptus omnes irradiatione ſua viuificat, à quo

A quo vitalis virtus præcipuè demanat, quod quidem Aristoteles Physicæ auscultationis secundo affirmat, gigni hominem ex homine & Sole professus. Veluti verò stella lumen à Sole mutuatur, ita fœtus in vtero alimentum à matre consequitur. Neq; huius eruditionis imperitus Lucretius, cùm Epicurũ illum suum mortalibus vitæ tranquillæ initia dedisse conaretur ostẽdere, mortales reliquos stellas dixit, Epicurum verò Solem appellauit, his versibus:

Ipse Epicurus obit decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superauit, & omnes
Restinxit stellas, exortus vti aërius Sol.

At dicet aliquis: Si Sol exortu suo stellas omnes extinguit, quomodo illis lumẽ mutuatur? Quibus respõsum facio, accidere id ex oculi nostri imbecillitate, qui luce illa omnium maxima perstricti, minora nequeant lumina conspicari.

DE LVNA.

B Atque hæc de Sole dicta sufficiant: non enim omnia prosequi volui, quæ super eo dici potuissent ab instituto hoc non aliena, sed occupationum tuarum ratio mihi habenda fuit, publicæ quippe professionis, lucubrationũ tuarũ peculiariũ, solicitudinis quam pro laborantibus, quotquot opem implorãt tuam, benignissimè suscipis atq; accuratissimè: à quibus si longiore sermone auertere te voluissem, in alicuius omnino com modum peccassem. Ad Lunam igitur breuiter examinandam aggrediamur.

NATVRA HVMANA.

SOle pro sublimioris naturæ imagine constituto, fuere qui per Lunæ hieroglyphicum naturam humanã exprimi dissererent. Nam quòd hæc è limo terráve constat, terra etiam lunaris globus esse perhibetur. Pythagoras enim Lunam modò terrã cœlestem, modò terrestre cœlum appellabat: ac terræ similem eam dicit Aristoteles. Varia est præterea Lunæ facies, diebusq; singulis immutata conspicitur: neq; variantiæ quicquã magis obnoxium, quàm rerum humanarum conditio. Quinetiam si vniuscuiusq; hominis vultum intueamur, nunquam aut rarissimè hac & illa vice eundẽ esse conspiciemus, modò enim iratũ, modò lenem, modò tristem, modò hilarem, modò hoc, modò illo affectu per- C turbatũ comperiemus, ac provt diuersæ rerum imagines animum perculerint, ita varias in vultu figuras conformabunt. Hinc inter magna naturæ miracula de Socrate fertur, eum eodem semper vultu conspectum. Ad hæc, vt quæ tam manifesta sunt missa faciamus, cupida lucis Luna, cupidum intelligẽdi (ea enim lux est) mortale genus. Eam modò Soli suo adiunctam, modò abeuntem, modò redeuntem aspicias. Animus quoq; noster nunc ipsius veritatis lumini copulatur, nunc longè recedit, nunc ad veræ rationis intellectum facta repetitione reuertitur. Aberrare enim hominum est, & septies in die vel iustus cadit. Luna ea semper parte clara, conspicua, & illustris est, qua Solem aspicit: obscura verò, caua & inanis parte ea qua divertit à Sole. Homo qua se parte conuertit ad Solem suum, micãtissimis radiis velut alter Moses illustratur: ab eo verò auersus aliò, turbulentissimis omnium errorum tenebris obfuscatur. Hinc dies à Deo dictus Neomeniæ, nouæ quippe Lunæ, quem festum celebrare debeamus. Quod eò spectat, vt intelligit Adamantius, quando lex vetus vmbra futurorum est, quod Apostolus Paulus ait, eandem ipsam memorans Neomeniam, vt intelligamus iustitiæ Solem Christũ esse, Lunam verò Ecclesiam, quæ lumine ipsius

repletur, ac cùm Soli suo iuncta fuerit, eiq; penitùs adhæserit, tum festum diem agit Neomeniæ. D

PIORVM COETVS.

IGitur Theologi, qui Christum Soli æquiparant, in quo sit sensibilis humanitas, & diuini luminis imago, iidem per Lunam piorum, vti dictum, vniuersitatem intelligunt, cùm nulla sit gens, nulla natio, nulla sectæ cuiuslibet congregatio illustrata lumine, nisi quæ vt in Sole Luna, Christi radio verberatur. Eucherius quoq; Lunam Ecclesiæ dicit hieroglyphicũ, nempe quòd in hac mundi nocte resplendeat. Et quoniã defectibus menstruis imminuitur, & faciem quotidie variat, nostræ sit etiam symbolum imbecillitatis, de qua superius.

ÆTERNITAS.

APud Gentes præcipuum erat Lunæ significatum, æternitatis hieroglyphicum haberi, propterea quòd, cùm defecisse videtur, noua iterũ fit, sæpiusq; anno toto iuuenescit. Quare scitè admodum Horatius, cùm breuem & imbecillam humanæ vitæ conditionem lamentatur, ait:

Damna tamen celeres reparant cœlestia Lunæ. E

In Faustinæ numis aliquot simulachrum est, quod læua pallam sustinet, dextera auiculam cum Luna supersidente porrigit: inscriptio, ÆTERNITAS. Alibi enim diximus eam in Marci adulationem relatam inter diuos à Senatu. In numis etiam aliquot Seueri Alexandri Aug. simulachrum videre est, quod dextera nouam Lunam attollit in sublime, inscriptione addita, PERPETVITATI AVG. Ægyptius autor Horus ad huius hieroglyphici supplementũ & Solem adiecit. Et Catullus noster, quæ de Luna dixit Horatius, ipse de Sole dixit:

Soles occidere & redire possunt.
Nobis cùm semel óccidit breuis lux,
Nox est perpetuò vna dormienda.

Causa verò cur per hieroglyphicũ Solis & Lunę Ægyptij sacerdotes perpetuitatem significarent, ea perhibetur, quòd eos perpetua esse rerùm elementa arbitrabant̃, quippe quæ virtute propria inferiora omnia generarent, conseruarẽt, & perennare facerent. Huius ergo perpetuitatis, quæ semper fuit, est, & futura est in Christo, Psalmographus memor, futurum scripsit, vt Christum populi omnes revereant̃ per generationes omnes, quandiu Sol & Luna circuitu se conuoluerint. Et Cabalistæ vigesimam illam intelligentiã agnoscunt à perpetuitate desumptam, quæ per meatum Solis & Lunæ quotidie continuatur. Vita porrò nostra (vt id identidem repetamus) eorum regimine ducitur, cuius cùm duæ præcipuè partes sint, eęq; maximè propriæ, sentire, & crescere, quorum alterum Græci αἰσθητικὰς, alterum φυτικὰς dixère, sentiendi vim à Sole, crescendi à Lunari globo sortimur: atq; ita vtriusq; luminis beneficio hęc nobis constat vita qua fruimur. Deniq; humore vnius, & alterius calore sustentatæ rerum species prorogantur, æternæq; fiunt. Ad hoc faciunt pleriq; Corneliæ Saloninæ Augustę numi, cuius caput ex noua Luna prodire videtur, à quorum tergo modò FOECVNDITAS, ob id quod modò dicebamus: modò IVNO, quòd eadem Lucina est: modò PVDICITIA, quòd Iuno, Luna, Diana, & idem Proserpina numen. Horum omnium summam Catullus ita breuiter colligit: F

Tu Lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis,
Tu potens Triuia & notho
Dicta lumine Luna.
Tu cursu dea menstruo
Metiens iter annuum,

A *Rustica agricolæ bonis Tecta frugibus exples.*

Quod verò ad huiusmodi fœcunditatem facit, pleriq; cœlum omnium terra nascentium patrem arbitrati sunt, terram verò matrem. Ipsum autem æthera propterea patrem, quòd aquarum lapsus inde cadentium seminis vicem præbeant: terrãq; matrẽ, quòd matris vice has excipiat, & inde pariat. Eadem de causa Lunam, quippe quę totius humoris domina perhibeatur, quasi virilem operam in eo sumministrando præstet, à multis Lunum virili genere vocitatum reperias, quod professus est etiam Tertullianus. Et Cornelius Seuerus, quem Charisius citat, Phœben epitheto generis masculini adiecto dixit:

Ignea iam cœlo lucebant sidera, Phœbe Fraternis successor equis.

Quamvis nõ desint Grãmatici, qui eruditionis fortè istius ignari, putent SVCCESSOR fœminino etiã sexu dictũ ab antiquis: vt, Autor ego audendi, de Iunone. Verùm illud probabilius est, quod aliquam sapit eruditionem. Sanè inueteratum esse cõstat apud Carrenos Mesopotamiæ populos, eum qui Lunã muliebri nomine ac sexu nuncupandam putasset, eo supplicij genere damnatum iri B à Natura rerum omnium arbitro, vt is mulieribus addictus eis semper seruire cogeretur. Qui verò marem eam esse credidissent, futurum vt vxori semper suæ dominaretur, neq; vllas vnquam muliebres insidias pateretur. In Hebræorũ arcanis, quæ Cabalistica vocant, omnes siderum idearum'q; cœlestium virtutes lunari corpore suscipiuntur, à quo postea, vti diximus, in inferiorem materiam vt genitale semen immittuntur, rerum species, fructus, animantia, nouatúsque omnes per elementa singula progeneraturæ. Alibi simulachrum Panis, quod Panopoli visebatur, attigimus, eo gestu factum, vt Lunam à dextera sitam flagello verberare videretur, quippe vt quæ apud eam quasi in penum quandam reposita essent, rerum semina loco & tempore depromi flagitaret.

MENSIS.

QVòd si Lunam Ægyptij deiectis infrà cornibus pinxissent, hieroglyphico eo mensem significari prędicabant, cùm palàm sit eam in ortu cornua surrigere sursum versus, eo pręcipuè tẽpore, quo signa Zodiaci vel recta cadunt, vel oriuntur, quòd pars inferior tãtùm, eaq; oculis nostris minima, propinquo occidente Sole cõspicua sit. Ad coitũ verò properantẽ, sub septimũ & vigesimum C itineris decursi diem planè manè cõspectã deorsum cornua demittere: duobus enim reliquis, quos in assequendo Sole, eo'q; mox prætereundo cõsumit, omnino latet, tertio sese incipit ostentare. Hoc eodẽ significato poëtæ quoq; mensem intelligunt, vt illud: Luna quater latuit. atq; eodem modo apud alios passim.

ÆGYPTVS.

IN T. Antonini Aug. Pij P P. numo, qua parte inscriptio est, ALEXANDRIA, videre est humanæ figurę signum, quod ambabus manibus Lunam affectet apprehẽdere, siue sit is adorationis gestus. Ea autem cornibus infrà deiectis sita est, tribus in convexo tuberculis, duobus infernè, quæ veluti guttulæ pendẽtes sunt. A' pedibus postica parte spicę tres fructu pręgrauidę cõspiciuntur: ab antica crocodilus humi repit, capite in simulacrũ id reflexo. Quæ omnia, vt hæ partes alibi declaratæ sunt suis quæq; locis, Ægyptum ipsam significare, etiamsi non adesset inscriptio, Alexandriæ, nulli dubium relinquitur.

SOPHISTÆ.

VArietas autem Lunæ, mutatis quotidie faciebus, adeò cõspicua, ansam dedit, vt nonnulli sophistas per Lunę hieroglyphicum intellexerint: & Ægy-

ptij sophistæ, quando Luna Ægypti symbolum est, cuius prouinciæ Isis domina perhibetur, toto opere notantur. Alia tamen ratione Clitomachus, vt apud Stobæum legere est, Dialecticam Lunæ æquiparauit, quæ nunquam eadem facie sese mortalibus ostentet, nunc accretione, nūc diminutione luminis assiduè variante, nunquam interquiescat. D

INSIPIENTIA.

NOstri huiusmodi varietatis ergò insipientiam per Lunæ simulachrum indicarunt, quippe cùm propter vniformitatis effigiem, veritatem, & propter lumen in Solis corpore, ratione firma præditum intellectum innuerent. Contrà per Lunę varietatem, & nothum lumen, inconstantiam mentis accipiebant. Vnde Salomon, Sapientia: Sapiens sicut Sol permanet, insipiens autē sicut Luna mutatur. Et Matthæi locus de iuuene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquam cadere consueuerat. Quod si trahas ad spiritum, animaduertas in talibus impetus quosdam quasi bonorum operum surrepentes, ita vt laudandi videantur, ab iis tamen qui dilucida in eis interualla non agnouerunt: rursus enim eos minui videas, quodq; videbatur in eis lumen, non est diurnum, sed nocturnum lumen, quod quidem vsqueadeò imminuitur, vt iam penitùs deficiat. Atq; ij nonnunquam in ignem cadunt, id est, in ardorem concupiscentiæ, in veteres excandescentias, vlciscendiq; cupiditatem, in pecuniarum amorem, & vitia reliqua. Nonnunquam in aquam, hoc est, in lubricas mortalium curas, in perseuerandi desperationem, in ambitionis fluctus, ciuilesq; vndas perpetua instabilitate exagitatas. Humana enim vita, vt alibi ostensum, marinæ instabilitati plurimùm assimilatur. E

PERSÆ.

QVod verò Luna Persarum hieroglyphicum esset, superius ex ostento dictum, & quid super eo senserint Ægyptiorum Magi.

NOBILITAS.

PErvulgatū & illud est, Lunæ gestamen apud Arcadas nobilitatis hieroglyphicum fuisse: qui quidem Proselenes ea de causa nuncupati sunt, quòd ab Deucalioneo diluuio primi ipsi Lunam inspexisse nascentē se credidêre: quodq; putarent vniuersum humanum genus aquis obrutum perisse, & à se rursus originem propagationis emanasse. Erat verò gestamen id, quo vti soliti Arcades, fibula in Lunæ cornua porrigentis speciem, qua calceamenta connectebantur: de qua scommaticum Herodis dictum fertur in Bradeam vxoris fratrem, qui cùm generis sui nobilitatē æquo verbosius apud Romanos ostentaret: Næ tu, inquit Herodes, generis tui nobilitatem in astragalis gestitas. Quin & Romanis, qui nobilitate præstarent, gestandi lunulas morem fuisse Plutarchus tradit: nisi satis sit Martialis dictum, lunatam pellem appellantis calceum in hanc sententiam. Et de Quintiliano Rhetore apud Iuuenalem habetur: F

Et nobilis, generosus
Appositam nigræ Lunam subtexit alutæ.

Sunt qui causam huius gestaminis eam commenti sunt, vt sic admonerentur considerandam esse rerum vicissitudinem, quæ præsertim in Luna spectabilis est, ne solo nobilitatis nomine nimium turgescerent.

A

DE STELLA.

SEd iam locus exigit, vt ſtellas tuas aggrediamur, quarum ſignificata recenſere, rationemq́ reddere, noſtræ potius fuerit indaginis, quàm alterius cuiuſpiam inuentum, cùm præſertim in reſtituendo cōtextu pauciſsimorū admodum verborum, quæ ſtella ſuper apud Horum Ægyptium tradita inueniuntur, cura laborq́ non defuerit. Sed eſt omnino in damno libellus ille tam in vulgatis Aldina impreſsione, quàm etiã in manu ſcriptis exemplaribus, quorum nobis copia fuerit. Sed iam ad rem ipſam.

VNIVERSI DEVS.

APud Horum igitur legas ſtellam hieroglyphicum eſſe Dei, neq; ferè quid amplius: quare neceſſe eſt rem ipſam, paucis his incluſam verbis, manifeſtius & latius aperire. Etenim cùm Ægyptij luctamen & concertationem, quam Deus Opt. Max. in cœleſtibus orbibus, aduerſo motu atq; eo etiam vario concitatis, inſtituit, contemplarentur, neque id alia quapiam ratione deprehendiſſent, quàm ſtellarum motu, earumq́ præcipuè, quas vices aſsiduè variare manifeſtum, rapiq́ vniuerſam mundi ſuperioris machinã ab exortu occaſum verſus, vertigine ſupra mentis captum citatiſsima, ac niſi res ipſa quotidie fidem faceret, prorſus incredibili: obniti verò contrà ab occaſu exortum verſus ſpheras octo ex iis, quæ nobis innoteſcere potuerunt, eaſq́ prout magis minuſve à centro diſtant, pro ratione ſua eo ſegnius aut velocius ad metam properare, nimirum fieri hæc abſq; Deo minimè poſſe crediderunt. Quis enim tantarum molium rector conſtitueretur, qui certo temporum ſpacio omnia gubernare, niſi mens ſuprema omnium arbiter haberetur? Cùm igitur per ſtellas potiſsimum in Dei ipſius cognitionem perveniſſent, ipſius vniuerſi Deum, per ſignũ idem ipſum, quo rem deprehenderant, ſignificare inſtituerunt. Ideoq́; ſtellæ hieroglyphicum pro mundi totius Deo ponere voluerunt. Sententiam verò hanc Romanis etiam placuiſſe poſſumus ex eo coniicere, quòd in Pertinacis numo ſimulachrum eſt, manibus verſus ingentem ſtellam ad cœlum ſublatis, cum inſcriptione, PROVID. DE OR. COS. II. Ita ille diis gratias agere profeſſus, quorum prouidentia rerum potitus eſſet.

B

C

PAN.

ATq; ea potiſsimũ ratio eſt, cur Pana Deum ex hieroglyphico ſtellarum intelligi contendebant: quin & pectus eius variis inſigne ſtellis effingebant, cùm omnium per Pana totam rerum naturam interpretarentur: qua de cauſa & fiſtulam ſeptem calamis compactam, propter erronum totidem concentum, ori eius apprimebant: de quo apud Orpheum plura. Probo autem idem & Pan & Iupiter eſt, quòd πᾶν omne, vniuerſam quippe, vt dictum eſt, naturam ſignificet. Propterea verò & hinuleæ pellis varietate tegi ſolitum aiunt, vt ex maculis referri ſtellæ videantur, de quo in Serpentis commentario plura: quod quidem iſti forſan de ſacris noſtrorum literis deſumpſere, in quibus legitur, Extendit cœlum vt pellem: quamvis Adamantius dictũ de ſapienti anima interpretatur. Nimirum illa extenſio in modum pellis, tanquam literis inſcriptę luminaribus & ſtellis, dicitur Rakia: & ῥακὸς Græcis corium eſt. Nos verò tentorium illud, firmamentum appellamus: & aulęa picturata vulgus etiam vbiq; hodie Racia nuncupat. Porrò cœlum propter micantes ſtellas à cælatura appellatũ Probus idem putat, vnde ſcilicet Luna bigis ferri incipit, in ſuperiorem vſque cœ-

lestium orbium partem, quæcunque cōtinentur, ea Grecè ab ornatu κόσμος, à pu D
ritia Latinè mundus vocatur, ait Varro.

CELEBRITAS.

NOn temerè itaq; in somniis, vt apud Philistum legere est, Satyriscus est celebritatis hieroglyphicum. Nam Dionysij mater, eius qui Syracusanorum tyrannus fuit, cùm prægnans eum ipsum aluo contineret, per nocturnam imaginem visa sibi est Satyriscū peperisse. Ex quo galeatæ Siculi coniectores interpretati sunt, eum quem illa peperisset, clarissimum Græciæ sidus, ad diuturnum cum Fortuna fore. Hinc Naso etiā sidus pro nobili claritate generis posuit, vbi Maximū, ad quem de Ponto scribit, sidus Fabiæ gentis appellat. In diuinis quoque literis, doctorum & pietate insignium virorū lumina per stellas significantur: vt apud Danielem, Docti tanquam stellæ fulgebunt. Et quæ progenies Abrahæ promissa diuinitùs est, tanquam stellæ, nō tam ad numerum innumerabilem refertur, quàm etiam ad rerum, quibus posteri eius illustrandi essent, claritatem. Præcipuè verò Hyades in huiusmodi celebritatis hieroglyphicum delectæ, vt admonet Eucherius: siquidem ortu suo solent pluuiam inducere, atque E
ideo per id sidus sacræ disciplinæ doctores interpretantur. Cur verò pluuia diuinæ sit institutionis hieroglyphicum, suo commentario est abvnde disputatū.

PROSPERITAS.

ARuspicum autem obseruationes stellam asserunt prosperitatis, ac læti alicuius euenti signum esse, ab Atteio Capitone traditum, quod, vt Festus ait, acceperat à P. Seruilio augure. Hinc locis inaugurandis stella ex lamella ærea, qua specie reliquæ spectantur in cœlo stellæ, præfigebatur. Disciplinam hanc secutus Virgilius, felicissimum Troianæ posteritatis successum Anchisæ ita præmonstratum ait:

Subitóq; fragore Intonuit læuum, & de cœlo lapsa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

Neq; immeritò Cæsar Augustus crinitam stellam visendæ magnitudinis, quæ Iulio Cæsare sublato statim apparuit, cum paucis admodum sententiam suam professus, felicitatis, quæ se deposceret, ostentum interpretatus est. quamvis palàm Iulij Cæsaris animam in eam stellam commigrasse dictitare solitus esset, remq; testatus sit numismatum monumentis, stella scilicet impressa in eo nu- F
mo, cuius inscriptio est, CÆSAR AVGVSTVS. Ab altera verò facie, DIVOS IVLIVS. Adiectum etiam est id insigne capiti statuæ eius in foro positæ. Et alij pleriq; numi Cæsaris caput stella supra frontem præfixa conspicuum ostendunt. Et Dionei Cæsaris astrum Virgilius hac de causa celebrauit. Veluti etiam Horatius micare dixit Iulium sidus, velut inter ignes Luna minores. In numis verò quos Metius Macer in honorem Cæsaris cusit, Cometa ab occipitio Cæsariani capitis apposita est, vt ab eius obitu signum id subsecutum innuat. Fuerunt autem ex iunioribus nonnulli, qui per stellam tantùm Iulium Cæsarem intelligi voluerint, picturis publicatis. Verùm hæc consignificat, non autem simpliciter significat.

FATVM.

ADiecere sacerdotes Ægyptij, Fatum per stellam significari, quoniam id ex siderali dispositione cōsistere vulgata doctorū opinione creditur. Per motum enim stellarū negotia transiguntur, vt Hesiodi interpres ait super Asterie. Nā & Parcæ illæ, Clotho, Lachesis & Atropos, vt alibi ex XII. Legū Platonis osten-

A ostendimus, nihil aliud sibi volunt, quàm tardum in primis Saturni motũ, quo singula maturantur: & multitudinem virtutum, quæ in firmamento sunt, per quas tanta rerum varietas in inferioribus generatur: ac reliquorum denique erronum motũ, quo suo quæque tempore perficiũtur. Quamvis enim à Solis & Lunæ beneficio vita constet qua fruimur, nostra tamẽ negotiatio tam ad ipsa duo lumina, quàm ad quinque vagas stellas refertur, vt vulgus Astrologorum putat. Quinetiam nullum in cœlo sidus, lumen nullum, otiosum volunt. Et Cabalistę, nullam esse herbam plantámve in orbe hoc dicunt, quæ non ab aliqua firmamẽti stella irradietur, foueatur, & ad incrementum adiuuetur. Erronum verò varijs coniunctionibus & aspectibus, vt vocant, ea rerum vicissitudo in humanis rebus esse perhibetur, quæ fati cognomento à plerisque nuncupatur. Tametsi clarissimi ætate nostra fuêre viri, qui acriter in Mathematicos inuecti, huiusmodi veterum cõmentationes plurimas euertere conati sunt. Cæterùm vt diuos Augustinum & Ambrosium ac plerosque è nostris alios missos faciam, qui lapidem hunc voluêre, Plotinus è veteribus nihil vi & potestate siderũ hominibus eue-
B nire contendit, sed ea quę decreti necessitas, quam nostri prædestinationem vocant, in singulos sancit, ita per horum septem transitum, stationem, recessúmve monstrari: vt aues seu præteruolando, seu stando, futura pennis vel voce significare dicebantur, ipsæ tamen rerũ indociles, ac quid agant prorsus ignaræ: quarum volatus, aut status, aut garritus, prout fausta infausta've, commoda vel incommoda portendere existimabantur, ita salutares aut terribiles habitos, cùm à se ipsæ neque salutem, neque terrorem vllum afferant.

DE SIRIO.

QVam tamen præ se fert stella Sirius præsagiturã, non leui de causa, sed ex grauissimis philosophorum obseruationibus adinuenta est. Aiunt enim Ætæos ortum Caniculæ diligenter quotannis obseruare solitos, cõiecturámque inde capere, salubris'ne, an pestilens annus futurus esset. Ea enim stella si obscurior ac caliginosa propémodum extitisset, pingue, ac concretum esse cœlum, ac perinde afflatum eius grauem & pestilentem futurum abominabantur: sin illustris atque pellucida apparuisset, cœlum identidem tenue purúmque conijciebant,
C futurámque inde salubritatem præsagiebant.

COELESTES SPIRITVS.

CÆterùm nos cum piè simus instituti, cur nõ etiam piè loquamur? Sanè cõstat apud Theologos, & Dionysium præcipuè, tris angelorum esse hierarchias, quibus in firmamento sedes præcipuè constituta. Harum suprema soli contemplationi vacat, Deúmque perenni sono, continuáque assiduitate nullo vnquam tempore defutura collaudat. Medius autem ordo cùm sit cœlestibus officijs atque muneribus delegatus, per firmamentũ, quod ab excellentia Cœlum appellãt, significatur. Postrema verò hierarchia, etsi natura supra omne corpus est, supráque cœlum, curat tamen ea quæ sub cœlo sunt. Et cùm diuidatur in principatus, archangelos et angelos, omnium horum munus circa ea tantùm versatur, quæ sub Luna sunt. Principatuum cura circa respublicas, principes, ac Reges, vt ex Dauide cognoscimus. Archangelorum circa mysteria, & sacras cæremonias. Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis hominibus adhibentur. Euthymius porrò Iudæorũ fuisse custodem Michaëlem nominat, vbi verba citat ex oratione Azariæ, libro Danielis: Angelus autem Domini descendit simul cum Azaria & socijs in fornacem: cùm tamen archangelus sit. Sed enim

ſæpe admodum in quotidiano ſermone omnes ordines Angeli nuncupationem vſurpant. Cùm igitur tertius ordo huiuſmodi res humanas tueatur, & ad incorruptibile ſuperioris dominij decretum dirigat, cuinam potius quàm huic ordinij Fati cognomentum dabimus? Qui demum cùm octauæ ſphæræ, hoc eſt, ſtellato inſideat orbi, à ſoli eius excellentia ſtellæ ſignificatum Fato congruere meritò videtur. Neque tamen abſurdum eſt Angelos per ſtellas intelligi, qui ſtellarum præſides habeantur: veluti cùm apud Salomonem pro cœlo Deum intelligimus. Scriptum eſt enim hiſtoria Regum, Exaudi ô cœlum: vbi non cœlum tamen, ſed cœli, & terræ rectorem ac Dominum, ex Theologorum interpretatione, Deum appellat. In Moſeos etiam traditionibus, vt ſummi viri locum interpretantur, per ſtellas Angeli ſignificantur. Demùm Angelorum munera cùm ſint, purgare, illuminare, perfectum reddere: ſi Parcis hæc, vt fortè non incongruum videatur, adſcribere voluerimus, ne penitiora hæc documenta ſublimius æquo perſcrutemur, Fatum id omnino eſſe conſtabit. Cui quidem opinioni ſubſcribit Chryſippus (hos enim autores citare compellor, propter noſtrorum quorundam literatorum peruicaciam, qui profanis autoribus maiorem adhibent fidem, quàm Chriſto, & à Chriſto patreq; eius omnipotente Deo illuminatis.) Igitur ſi Græcis philoſophis magis quàm Paulo vel Apoſtolis alijs credunt, Chryſippum præcipuum ex antiquioribus audiant ita dicentem, Fatum eſſe potentiam ſpiritalem, certa quadam ratione vniuerſi conſtitutricem. Atq; alibi: Fatum, inquit, eſt mundi ratio: vel, lex eorum quæ in mundo prouidentia conſtituuntur: aut ratio ad quam omnia quæ fuere, facta ſunt. Quin & Poſsidonius, dum Deum Iouem primum appellat, ſecundum Naturam, tertium Fatum, ſi quæ de Angelis retulimus, & alia Theologorum ſcripta conſiderare voluerimus, idem hoc, aut non multùm diſsimilia ſentire deprehendetur.

E

TEMPVS.

AD hæc ſtella temporis etiam eſt hieroglyphicum, quia nihil in mundo toto ſtatam temporis legem magis obſeruat, quàm cœleſtia corpora, quæ ſua quadam lege iterū ac ſæpius mota, eodem ſemper temporis interuallo, certiſq; periodis eò redeunt, vnde ferri cœperant.

F

EXPLORATIO.

STella eadem apud Ægyptios circuitionis indicium habetur: quod ſiue ad orbicularem motum, ſiue ad cœli ipſius figuram, ſiue ad ea quę de temporū repetitionibus modò dicebamus, quis retulerit, omnia quadrabunt. Sed enim quam hi circuitionem ponunt, explorationem potius ego dixerim, propterea quòd ſtellæ peruigiles facta conſiliaq; noſtra omnia videntur explorare. Vnde apud Catullum legas:

Aut quàm ſidera multa cùm tacet nox,
Furtiuos hominum vident amores.

Apertiſsimè verò apud Plautum exploratores per ſtellas intelligunt, ſi cui non ſatis eſt Chriſti ipſius teſtimonium dicentis, vel puerulorum Angelos facta eorum omnia referre coram patre ſuo. Nam ſtellas paulò antè Angelorum hieroglyphicum agnoſcebamus. Apud Plautum igitur Arcturo ſtella in ſcenam introducto, hæc, Rudente, recitantur:

Qui eſt imperator diuûm atq; hominum Iupiter,
Is nos per gentes alios alia diſparat,

Qui

A *Qui facta hominum, mores, pietatem, & fidem*
Noscamus, vt quenq; adiuuet opulentia,
Qui falsas lites falsis testimonijs
Petunt, quiq; in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina excripta ad Iouem,
Cotidie ille scit quis hîc quærat malum.

Romani enim veteres hæc de stellis opinabantur, quæ nos officia Angelis attributa noscimus, cùm animi illi, olim iam electi ad pietatem, & religionem, cultumq; Dei, in rerum diuinarum curam, qua poterant, ante omnes propensi essent: quare hi de stellis, quæ nos superius de Angelis ex sapientissimorum hominum sententia retulimus, intelligebant. Huiuscemodi autem explorationis ergò C. Caligula nouum quod excogitauit coronarum genus, Solis & Lunæ, siderumq; specie distinxit, easq; coronas nouo etiam nomine exploratorias appellauit, vtpote qui per Solem diurnos, per Lunam & stellas nocturnos exploratores intelligeret. Cur verò noctem sacerdotes ijdem ex stella picta significa-B rent, manifestius est, quàm reddi causam vllam oporteat.

CVSTODIA.

Videre est in numo quodam cuius inscriptio est, VRBS ROMA, specum in arcum productum, cum lupa et geminis infantibus circum vbera in medio sitis. Ab vtroq; autem specus latere assurgũt pueri duo colludentes: supernè stellæ totidem, siue pro genijs illæ sint, quorum auspicijs infantes qui fuerãt in fluuium abiecti, sospitati sint, mox famelicam lupæ rabiem nõ effugerint modò, sed ab ea perhumaniter etiam fuerint educati: atque ita argumentum hoc omne CVSTODIÆ sit hieroglyphicum, quæ diuinitùs fuerit infantibus præparata. Nam & apud nos certæ sunt preces, quibus Angelum nobis custodem dari deposcimus. Siue celebritatis, necq; non apotheoseos, quæ subsecutæ sunt, stellæ illæ signa sint. Siquidem Romulus fratris nomẽ etiam post mortem eius publicis actis adscribebat. Vnde Virgilius dixit, Cum fratre Quirinus iura dabant, commentus quidem id Romulus, vt Remi fratris manes placaret, quibus terrificis imaginibus sæpius infestabatur.

C

ANIMA.

Est etiam id apud Ægyptios stellæ significatum, vt defuncti iam hominis animam ostendat, quod in manu scriptis codicibus habetur: quod dubio procul animæ immortalitatẽ indicabat, quæ scilicet deficiente corpore vim atq; vigorem suum efficacissimè conseruaret. Atqui vim luminis manifestam anima ipsa videtur obtinuisse, quam scintillam massæ stellaris Heraclitus Physicus asseuerabat. Timæus verò Locrus vnicuiq; animę collegam esse siue consertam stellarum aliquam tradidit, quod non dissimile est à genio sospitali atque custode, quo de superius differebamus.

MORBVS GRAVIS.

Hippocrates medicus obseruauit, stellas per somnium in mare, vel in terram cadere, atq; euanescere visas, graues indicare morbos ei apparatos qui sibi videre id visus fuerit: cùm contrà, claræ, & exortum versus currentes, sanitatis affuturæ indicia sint.

CREPVSCVLVM. D

ADdunt Ægyptij sacerdotes (quod in impressis codicibus non habetur) crepusculum ex micantissimæ stellæ simulacro significari, propter Hesperi Phosphoriq́ꝫ notabilem fulgorem, vt puto: quæ quidem eadem Veneris stella est, nonnunquam Solem præcedens, nonnunquam subsequens: itaque per aliquot dies ante Solis exortum stellarum omnium maximè splendescit, aliàs occidente eo, luce sua alijs pręmonstrata, atq́ꝫ his quasi valere iussis, ipsum mox Solem subsequitur. Vel quia tota stellarum ratio inter vtrunque crepusculum, vespertinum scilicet & matutinum, munus peragit suum. Vespertino siquidem excitatæ crepusculo, simulac matutinum aduenerit, suo quasi perfunctæ excubiarum munere, Soli sua data vice stellæ recedunt omnes. Et vt tandem stellarũ commentationem cum vtroque crepusculo absoluamus, earumq́ꝫ principium & finis terminetur, pauca quædam subiungam ex diuinis literis, in quibus Nox suum habet hieroglyphicum, cùm præsentis vitæ tenebras, & hallucinationem significet: matutinum verò tempus pro futuro seculo ponatur: de quo Paulus, Nox præcessit, dies autem appropinquabit. Eoq́ꝫ spectare dicit Hesychius Hierosolymitanus præceptũ illud Leuitici, Ne de carnibus sacrificij salutaris quicquam in matutinũ relinquatur, quippe ne vitam nostram deprehendi sinamus imperfectam, quo scilicet tempore intercipiatur agendi facultas, quippe vbi misericordiæ opus nullum cuiuspiam alterius virtutis aggredi poteris, vel exercere. Quare quinq́ꝫ illæ virgines parum prudentes, ante oculos nobis proponendæ sunt, quæ dum lampadum suarum oleum comparaturę retrocedunt, aduentu interim sponsi clausa ianua excluduntur, non amplius admittendæ. Idem admonemur ex prouerbijs à Salomone: Ne dicas amico tuo, Vade, & reuertere, nam crastino tibi dabo, cùm statim possis dare: nescis enim quid pariat superuentura dies. Ad hoc ita Hesychius: Festina, neque quicquam differas, ne fortè in eas coarcteris angustias, vnde expedire te nequeas, eoq́ꝫ difficultatis adigaris, vt euestigiò rerum omnium, quas tractaueris, rationes reddere cogaris. Epicurus qui plerisq́ꝫ in alijs, res alias agere deprehenditur, in eo versu prudentissimè se gessit, cùm dixit:

Ἕκαστος ἡμῶν ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει. F

Nemo hominum est, qui non inter agendum obeat.

Quòd si quis ætate nostra, præter bonorum omniũ spem oppressus, inter agendum obijt, quis vnquam maiore totius Romæ luctu desideratus quàm noster Hippolytus? qui parata ære suo priuata triremi, fortiq́ꝫ militum manu ad Carolum Imperatorem, qui Libyam debellabat, Christoq́ꝫ afferebat, priusquàm instructam nauem, explicataq́ꝫ vexilla illa Iulij sideris videre posset, medio itineris veneno letali, quo perditissimus minister ferculum infecerat, nobis tam iuuenis, tam Cæsari charus, tam eius gloriæ cupidus, miserabiliter interceptus est. Paucisq́ꝫ pòst mensibus, nepos eius Alexander Florentię Dux, Imperatoris ipsius gener, à cõsanguineo sibi coniunctissimo nõ minori scelere mucrone crudelissimè dum dormiret trucidatus. Sed nolo vulnera tam atrocia refricare, potiusq́ꝫ tibi næniam, qua infelicissimum vtriusq́ꝫ casum, iacturamq́ꝫ & luctum nostrum deploraui, pro libelli huius Coronide subiungam.

A HIPPOLYTI MEDICEI CARD. ET NEPOTIS EIVS ALEXANDRI FLORENTIÆ DVCIS, MISERABILES EXITVS deplorantur.

VT cùm potenti deciderit Iouis
Dextra, superbæ insigne latus domus,
Et strage & ingenti fragore
Corda hominum attonita obstupescunt:
Mox, dum misertum est puluere grandia
Cæmenta solui, parte alia latens
Erumpat improuisa flammæ
Vis, reliquumq́ operis ruina
Inuoluat oppressum, cinis omnia
Puluisq́ fiant, prætereuntium
B *Honore & admiratione*
Tecta prius celebrata, puncto
Vno auferantur temporis, omnium
Mortalium per corda pauor meat,
Considerantum quàm caduca
Sint ea quæ asserimus beata:
Sic duplicato concidimus malo,
Quicunq́ claras Medicea domus
Stellas colebamus, fideli
Obsequio, officijsq́ chari.
Nam vix cicatrix illa coiuerat
In altum adacti vulneris, intima
Per ossa lapsi, cùm peremptum
Eximium Hippolytum abstulit mors.
C *Qui dum cohortes cogeret impigras,*
Arma & triremes ære parans suo,
Hanc vltrò opem allaturus oræ
Cæsari opes Libycæ prementi,
Roma profectus Parthenopeium
Nauale iturus, de media via
Improuidè interceptus atro
Fraude dato opprimitur veneno.
Hinc mille & illinc mille per auia
Sparsi locorum, siue domi in situ
Fletuq́ lugebamus, ægra
Pectora per, lachrymis profusis.
Cùm fœda clades huic superaddita
Oppressit incursu subito omnium
Mentes, & vnda vndæ niuosis
Alpibus incubuit refusa.
Maiora aperto vulnere vulnera
Nunc facta sunt, consanguinea vt manu
Confossum Alexandrum in cubili
Fama tulit, medioq́ noctis.
Sic heu misella hæc vita hominum omnibus
Iniuriarum obiecta periculis,
Quovis dieq́ horaq́ nostro
Assiduè capiti ingruentum.
Mens nulla prudens est adeò, vt queat
Obstare fatis, vel petulantias
Ictusq́ fortunæ cauere,
Aut varios subitosq́ casus.
Sed magna Regum ô progenies, Ducem
Quæ Petrum Athenis magnanimũ inclytis
Olim dedisti, totq́ honorum
Muneribus titulisq́ fulges,
Quàm clari eratis, quàm prius improba
Turcæ tyrannis & Scythicum genus
In Græciam inuasisset, alta
Vi superûm imperio potita.
Fato Quiritum scilicet Ilium
Euersa, Romanum Imperium extulit.
Gens vestra Athenis pulsa, vt orbis
Consuleret statui vniuersi.
Atq́ hinc duorum Pontificum decus,
Amplum Leonis, mox venerabile
Clementis: idq́ ijsdem tiaris
Continuis propè colligatum.
At non potentes dicere Cosmidas,
Laurentiúmq́, & nobilium virûm
Prouentum honoratum, Camœnis
Lugubribus licet, atq́ mœstis,
Sed flere ademptorum miserabiles
Vices, in ipso limite gloriæ, &
Primo rudimento inuidendi
Nominis, egregiæq́ laudis.
Heu quò iuuentus, & validus vigor,
Et promptitudo mentis, & ingeni
Atq́ indoles illa educata
Auspicijs sapientum auorum.

Quo purpuratus Hippolyto decor
Splendorq; rerum, seu patruo comes
Puer senem adiuuaret, ingens
Pondus & imperij subiret.
Quem Cæsar alto in puluere Pannonum
Vidit paratum cernere principem,
Contra superbarum cateruas
Gentium, & horribiles phalangas,
Cùm Turca nunquam pluribus antea
Instructus armis, crederet Italas
Vires Iberumq; robur
Et Tamesin domitare, & Albin,
Quem tota circùm vis Asiatica
Niliq; latè gens vaga turgidi,
Et Græciæ totius arma,
Atq; Scythæ, atq; Arabes obibant.
Verùm explicatos vidit vt ordines
Nostrorum ita acri prælia spiritu
Poscentium, aufugit, reductis
Retrò equitum peditumq; turmis.
At qui virum se præstiterat foris,
Haudquaquam inerti pectore erat domi,
Quem multo abundantem Senatus
Consilio iuuenem probabat.
Qui sæpe Romam seditionibus
Tumultuantem, irasq; Quiritium
Pacasset, irrumpens in arma
Fronte hilaro, eloquióq; dulci.
Qui splendidas tot diuitias, opes
Tantas, amicis atq; clientibus
Vellet paratas, se exhiberet
Ditem alijs, sibi pauper vni.
Siue apparatu Regifico penum
Elaboratum apponeret omnibus
Aequaliter, parcißimo ipse,
Et tenui & facili vteretur.
Sed quis modum vitæ omnis, & integram
Syncceritatem narret? Hic omnibus
In posterum exemplo futurus,
Iam viridi excipitur iuuenta.
Immitis aufert Parca eadem Ducem
Illustrem Alexandrum iuuenem inclytum,
Florentiæ, Hetrusciq; regni
Omne decus, columenq; summum,
Quo iustum & æquum Principe floruit,
Seruata morum est integritas, fides
Intaminata. At vis scelesta
Pulsa procul, pudor ipse tutus.
Hic gloriosi Caroli erat gener
Selectus omni de grege. Filio
Hic Regio Henrico sororem
Coniugio celebri elocarat.
Hæc obfuerunt, perniciem hæc bonis
Traxere, vestræ nomina gloriæ
Vos abstulerunt. Hæc amarum
Inuidiæ stimulum incitarunt.
Laboriosum scilicet est opus,
Tutum esse Regem, qui violentiæ
Obstet suorum, vllúmq; fraudi
Esse locum vetet, & rapinis.
Sic Pertinacis mens bona: Seruij
Sic victa virtus cæde nefaria:
Sic multa vbiq; exempla, quorum
Iam numerum hoc etiam obtinebit.
At vos meum vnum præsidium ac decus,
Si quid clientis Musa erit, ibitis
Nunquam vel ignotis, vel vllis
Illachrymabilibus recensi.
Non vos ego inquam perpetiar mori,
Dum vis mihi aßit, perpetuum quibus
Debetur excelsa in columna
Nomen, honos, statuæ, æsq; fusum.

NÆNIÆ FINIS.

A PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISSIMVM D. THOMAM CAMPEGIVM EPISCOPVM FELTRENSEM, DE IIS QVAE PER NAVEM ET ALIQVOT eius partes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

NUnquam putassem, Colendissime Præsul, accidere posse vt mihi de Iure tecum disserendum esset, quod nūc casus tulit, & necessitas poscere visa est. Nam cùm mecum cogitarem aliquod tibi Commentarium de significatis Aegyptiorum, pro meo erga te cultu & obseruantia, dedicare (non enim vir tantus prætereundus eras, qui ætatem omnem & Iure publicè profitendo, sententijs Romæ dicendis, sacrosancto Concilio præsidendo, & in principum negotijs procurandis, insumpseris) argumentum quærebam quod ad huiusmodi Personæ nomen accommodari posset: opportunéq; piscium meorum hieroglyphica commentaria præ manibus habebam, quæ præsulibus quibusdā, quos præcipuè colo, honoratissime Antistes, cœperam distribuere: atq; cùm non tam ipsi pisces, B quàm etiam instrumenta quædam nautica interserenda essent, Anchora tibi deberi visa est, quæ quòd firmatæ Christianæ Reip. præsidio aliquando fuerit, antiquæ clarissimæq; nobilitatis Campegiæ domui pro insignibus argentea hinc & inde gestare concessum est iam ex illo, quo Vgolinus ipse Campegius Pisanæ classis Imp. maris imperium ab impijs infidelibus inquinatum, pacificum reddidit. Sed priusquam de Anchora dicere incipiamus, ex re me facturum puto, si animaduertendum dixero locum libro Pandectarum xiiij, titulo, de exercitoria actione, capite statim primo, altero mox paragrapho, perperam interpositam esse Anchoræ locutionem. Accursium hallucinari puto, quia corruptum sit codicem nactus: ibi enim Vlpiani ex libro ad edictum verba ita notata sunt: Magistrum nauis accipere debemus eum cui totius nauis anchora mādata est, scilicet à domino. Nusquam verò legi ego Anchoram pro gubernatione poni, quod quidem munus pertinet ad clauum: vsitatissimáq; omnium autorum metaphora, temonem aut clauum aut gubernaculū regiminis loco poni passim obseruaui. Sed enim in Vlpiani verbis nulla erit ambiguitas, si veluti in Pisano habetur codice antiquissimo illo qui Florentiæ asseruatur, ita legerimus, Cui totius nauis cura mandata est. Castigatissimámq; lectionem hanc & in meo C perueteri, & in aliquot codicibus manuscriptis, in quos nemo manus iniecerit, deprehendi. Elegi itaq; te iudicem, vt quæ aliena essent, legitimos agnoscerent possessores, résq; omnis nautica legitimè tractaretur. Tu quod Iuris est videris: nos Anchora iam ablegata, quando hîc standum minimè necessum fuerit, ad iter institutum peragendum nauim iam ipsam ascendamus.

DE NAVI.

NAuis, atq; eius partes aliquot, armamentaq; ipsa multis locis in veterum monumentis sculpta, & in numis cusa, non leue cogitationis argumentum spectantibus exhibuêre, dum quid hæc sibi velint plerique omnes inuestigāt, quorum bonam explicaturi partem à numo omnium antiquissimo exordiendum duximus. Quid igitur sibi Iani numus velit examinemus.

ADVENTVS, VEL MIGRATIO.

ROstrum nauis, aliàs autem puppis, vel interdum integrum nauigium in æs signatum, Iani nauigationem in Italiam ostendit: ex altera enim numi parte Ianus geminus, ex altera rostrum nauis, inquit Plinius, & nos inspeximus. Ouidius etiam ita interpretatur:

At bona posteritas puppim signauit in ære,

Hospitis aduentum testificata Dei. D

Quinetiam Onirocritæ obseruant, quotiescunq; quis vel nauem vel ratem ima ginatus fuerit se videre per quietem, nuncium ex longinquo peregrè confestim affuturũ. Antiquissima verò est illa numi species, quadrans scilicet Raticus nomine, in quo ratis. Mosq; inde durauit, vt pueri in aleæ lusum denarios in subli me iactantes exclamarẽt, aut capita, aut nauim, quorũ altero post firmatum numum cõspicuo, eius esset victoria, qui diuinasset, lusu teste vetustatis. Quanquã & altero vsi sunt numo, ouem bouemq; insculptos habente: quod numi genus documento erat veteres gregibus & armentis abundasse, quippe quorũ omnis res in ouibus & bubus collocata erat, vt autor est Plutarchus, Problematis.

FELICITAS.

AD hæc nauis in aliquot veterum monumentis felicitatis hieroglyphicum est, vt in Hadriani numo, quæ remigio vecta, pulcherrimeq; elaborata visi tur, cum inscriptione, FELICITATI AVG. Sub naui verò S. C. COS. III. PP. In numo etiam Augusti cernere est nauim longam cum remigio, cuius eadem inscriptio, FELICITATI AVG. E

SALVS.



QVæ verò nauis apud Athenienses erat SALVTIS indicium, in Thesei memoriam coli consueuerat, singulisq; annis Delon mittebatur Apollini cultũ allatura, suscepto olim à Theseo voto huiusmodi, si ciuibus suis vnà secũ saluis reuersus esset. Eoq; interim tempore, quo sacerdos Apollinis nauis eius puppim coronauerat, & Delon ea profecta esset, pelagoq; remenso in patriam rediisset, cautum erat Atheniensium lege, ne quenquam publicè interficerẽt. Eaq; de causa scribit Plato in Phædone, longum temporis interuallum interiectum esse inter iudicium Socratis, & mortem eius, quòd sententia pridie quàm spectaculi auspicium fieret, lata erat.

CHRISTIANÆ PIETATIS SVCCESSVS.

HAbet & Christiana pietas felicissimi successus sui signũ, nauẽ cum piscato re Petro, tam in familiari summi Pontificis anulo, quàm in aureis Apostolici fisci numis expressam, manifestissima eius quæ subsecuta est felicitatis indicia, tot annis antea præmonstrata. Nam quod Ouidius dixit, Hospitis aduentũ testificata Dei, sumptum omnino est ex altiori disciplina, qua prisci Romani diuinitùs admoniti essent, hospitem aduenturũ, qui verum Dei cultum afferret, siue Noam nauigio ereptum vndis, siue Ianum salutaria tot præcepta Italiæ daturum, naui ad nos vectum, ac naui mox insignem in numis, siue ipsum nostræ pietatis autorẽ fluctuanti nauiculæ affuisse meminerimus. Hoc verum ac vnicum est aduersus sæuientis maris rabiem sospitamentum: hic vnicus salutis nostræ portus, quem eiusmodi nauis auxilio occupare festinauerimus. Sapientissimè Ioan. Scholasticus vigesimosexto scalarum suarum gradu pericula recenset, in quæ per mare hoc magnũ & spaciosum nauigãtes incidimus, scopulos, verti gines, inundationes, piratas, belluas, siphones, procellas ventis fluctibusq; com mistas, singulorumq; adiicit interpretationes: vt per scopulos, feram præcipitemq; iracundiam intelligamus. Per vertiginem, res eas, quæ præter spem oblatæ mentẽ circumsistunt, delirioq; agitant, & in desperationis profundum rapi- F

dè

A dè deuoratos trahunt. Per inundationum tumores, ignorantiam, quę boni specie decipit. Malus enim & egregiè superbus est, sibiq; omnia arrogat, quicunq; est imperitus. Per piratas, gloriarũ satellites, qui nostras opes omnibus vitæ incommodis partas, interuentu subito diripiunt. Per belluas, nostrũ hoc corpus graue, brutũ, & efferatũ, ac perdifficile cicuratu, vtpote quod ventri tantummodo deditũ, solã sibi finem constituit voluptatẽ. Per siphones, elationis nostrę impetus, per quos ad cœlũ vsq; sustollimur, vnde mox deturbati, in ꝓfundissimã tartari voraginem pręcipitamur. Huius inquam pelagi causa nauis illa tot olim numis cusa, diuinitùs aduenturã miseris mortalibus salutem indicauit. Ac ne de præsagio dubitemus, in ipsius Iani numis, tam gemino capite barbato, q̃ etiam imberbi, vti habetur in argẽteo, in quo etiam nauis cum rectore, literæ supernè C. FONT. Neq; non in alijs videre passim est inscriptionem, ROMA. Romæ enim pietatis nostrę principatum, & in togata præcipuè gente constituendum, vt Euangelicã interim veritatem prætereamus, vel Maro ipse supremæ intelligentiæ actus spiritu diuinauit, dum Iouem inducit asserentem,

B *Romanos rerum dominos gentemq; togatam.*

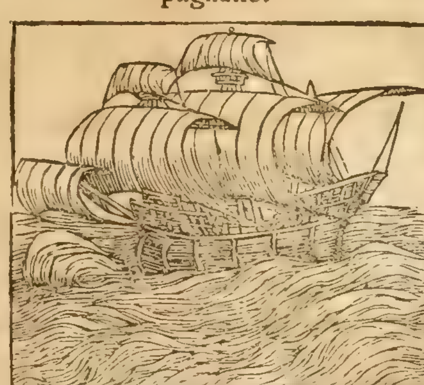
Cui quidem imperium sine fine concessisset, quippe quòd eorum institutiones essent in omnem terrarũ orbem, vt Theophylacti verbis vtar, exituræ, neq; vllo vnquã tempore defuturæ. Neq; verò mirum in Marone homine diuini muneris experte, & qui verũ pietatis ritum adhuc abditũ ignoraret, diuinationis lumen illuxisse, quia verisimile est eum in huiusmodi vaticinio, ex veterũ arcanis aut Marci, aut Sibyllæ, aut Hetruscorũ, prædictionẽ illam excerpsisse. Vel, quoniam summus ille spiritus nullum hominum genus, nullam vnquam nationem aspernari cõpertus est: quare Balaana legimus, hominem & alienigenã, & piorum hostem, præclara tot super Israëlitarum successu diuinasse.

SOSPITAMENTVM.

IN Q. Nasidij numo nauis est cum velo, & stella in antẽna, & ab altero latere caput cũ tridente, & inscriptione, NEPTVNI, subaudiendũ, ope vel auxilio seruatos. Hoc enim stella significat in antẽna sita, de qua loco suo inter cœlestia.

C QVoniam verò obiter in velum incidimus, minimè prætereundum videtur quod dici solet, velificatione plena in quempiã ferri, quod est aperto Marte, inimicitijs minimè dissimulatis, rem aggredi, hostemq; lacessere.

MANIFESTA OPpugnatio.



OCCVLTA OPPVGNATIO.

HVic contrarium est, conto, remulco've nauigare, cum tacitè quispiam insidiatur, atq; vt vulgò etiam dici solet, subaquanea vti opera. Locũ hunc ad hanc propémodum sententiã interpretatᷣ Ammianus rerum gestarũ lib. XVIII, dicens: Nõ conto, neq; remulco, vt aiunt: id est, non flexiloquis ambagibus, vel obscuris, sed velificatione plena in rempub. ferebatur. quamvis aliter expositũ sit in collectaneis Suidæ, prouerbio κοντῷ πλεῖν. quod quisquis ille fuerit exponit, ἤγουν προσηκόντως ζῆν.

LVNÆ VECTATIO.

QVòd nauigiũ in Isidis honorẽ Ægyptij coluerint, sunt qui raptã eam ab Ioue naui, cuius insigne vacca esset, arbitrentur: sed cõmentitiũ hoc mihi vi-

detur. Magis autem ad Ægyptiorũ eruditionem quadrat quod Plutarchus ait, Lunam apud eos nauigio vehi fictam. Hanc Iſidis nauem Apuleius multis donarijs ornat. Diodorus fabricatam à Seſoſtri nauim ex cedro octuaginta cubitorum ait longitudine, deauratam exterius, interius verò deargentatam, quam dono obtulit Deo qui Thebis Ægyptijs colebatur. Is Iſis erat.

NAVIGATIONIS AVTORES.

IN Tyriorum numo nauis eſt cuſa, nimirum ea de cauſa, quòd ipſis Tyrijs cõmentum placet, nauigationis primæ ſe autores haberi. In huiuſmodi eorum numo legitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ. Eſt & alius cum eadem naui longa numus, in cuius altera facie caput eſt cum corona irradiata: inſcriptio, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΣΙΔΩΝΙΩΝ. Ita demum Phœnices inuentæ nauigationis laudem aſciſcunt ſibi.

VICTORIA NAVALIS.

IN Agrippæ numis nauis illa tridentali roſtro inſignis, qualem ſcilicet Maro ſæpe deſcribit, dum non vno loco ait, roſtriſq; tridentibus, partã ab eo victoriam indicat maritimo prælio, quod aduerſus Sex. Pompeium cõmiſit: id quod Maro in Auguſti gratiam ita immortalitati commendauit:

Parte alia ventis, & dis Agrippa ſecundis
Arduus agmen agens, cui belli inſigne ſuperbum
Tempora nauali fulgent roſtrata corona.

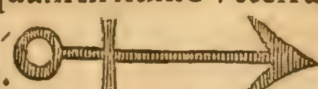
Aliquot in monumentis videas & Varronis inſignia naualia, qui Proprætore ſub Pompeio Piratico bello militauit, à quo ob res bene geſtas nauali corona donatus eſt.

DE ANCHORA.

HIeroglyphicum anchoræ non Ægyptiorum tantùm eſt, ſed à Græcis & à Romanis principibus vſurpatum: vt minimè importunum ſit rem à pleriſq; tractatam repetere, vt quæ ſectamur ſignificata loco ſuo manifeſtentur.

MATVRANDVM.

CIrcumuolutus anchoræ delphinus, quod ſignum in aliquot Titi Veſpaſiani numis obſeruauimus, maturandum, vt Latini vna locutione dixerunt, omnino ſignificat. Sed quoniã rei cauſam in Delphino ſatis explicuimus, & res iam æuo noſtro lippis & tonſorib. innotuit, plura ſuper eo dicere ſuperſedebimus. Id pro pictura animaduertendum eſt, anchoram quæ in numo Titi habetur extrema dentiũ in vomeris ſpeciem dilatare, cuiuſmodi figurã Aldus noſter imitatus eſt in omnibus quos impreſsit libris. Alia verò forma eſſe, dẽtibus quippe in acutum recto ductu mucronatis, quam in numo veteri apud eruditiſsimũ virũ Romulum Amaſæũ vidimus.



TVTELA REFVGIVMQ;.



HOminem qui rebus ſuis tutelã præſidiúmve parauerit opportunũ, per nauem & anchoram ſignificabant. Quòd ſi ſola anchora manu prætenta figuraretur, refugium indicabat, quaſi vellet innuere pictura hæc, ſi aduerſa ingruerit tempeſtas, reſq; noſtræ fluctuare cœperint, paratum eſſe profugium vt poſsimus ita ſeruari.

Eſtq;

A Estq; dicteriũ apud Græcos in hanc sententiã celebre, quo Demosthenes vtitur oratione pro Ctesiphonte. Et Propertius eruditionis elegiacæ columen ad hoc innuens ait: Anchora iacta mihi. Idem sermo apud Paulũ, rei nullius ignarũ, epistola ad Hebræos, cap. 6. Qui confugimus vt spem propositã teneremus, quam veluti anchorã habemus animæ cùm tutam, tum firmã. Et Chrysostomus de supremo firmoq; profugio, cõcione in Lazarum IIII, hæc ait: Sunt diuinæ sapientiæ opera, hæc maxima illius prudentiæ sunt argumenta. Conscientiæ increpatio sacra est anchora, quæ nos nequaquã finit in peccatorũ profundũ absorberi.

STABILIMENTVM.

QVòd si firmitatem, ac immobile stabilimentũ rei cuiuspiã significare vellent, anchoras duas adpingebãt, similitudine sumpta à nauibus, quæ tunc

Ventorum temnunt rabiem fluctusq; sonantes,

cùm duabus anchoris innituntur. Qua similitudine vtitur Aristides Panathenaicis. Sed enim Pindarus duabus innixum anchoris dicit, qui duas habet patrias: vnde prouerbium, οἴκοθεν οἴκαδε, Domo domum, de cõmodè peregrinantibus, quippe de ijs qui arrepto itinere quotidie apud amicos aut necessarios diuertunt. Nam pro firmitate Pindarus idem vna etiam vtitur anchora, Isthmijs, ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ' ἄγκυραν· Iam anchorã ad felicitatem iecit: hoc est, firmitatẽ iam ad vitæ tranquillitatẽ assecutus est. Vitæ porrò nostræ tumultus, perturbationes, cladesq; omnes, marinis fluctibus, tempestatibus verticosisq; æstibus solemus æquiparare, quemadmodum Archilochus facit, qui cùm in Thracenses calamitates incidisset, bellum marinis fluctibus ita comparauit:

Γλαῦχ' ὅρα, βαθὺς γὰρ ἤδη
Κύμασι ταράσσεται πόντος,
Ἀμφὶ δ' ἄκρα γύρεον ὀρθὸν
Ἵσταται νέφος, σῆμα χειμῶνος
Κιχάνει δ' ἐξ ἀελπτίης φόβος.

Myrsilus quoq; Mitylenæorum infortunia tyrannicasq; procellas ita describit:

Τόδ' αὖ τε κῦμα τῶ προτέρω νέμω στίχει,
Παρέξει δ' ἄμμι πόνων πολλὼ ἄντλην.

Atq; ijs vrgentibus infortunijs ad sacram, vt aiunt, anchoram confugiendum.

C Sapientes enim ferè omnes hieroglyphico vtuntur anchoræ, tam scribendo quàm loquendo: vt Pythagoras, quem Phocion ait super humana vita ita differere solitum, ὅτι χρὴ βίον αἱρεῖσθαι ἄριστον. quæ si primùm amaritudine aliqua prædita videatur, suauem ipsam redditura sit consuetudo. Diuitiæ si optentur, sciendum eas infirmam admodum esse anchoram. Gloriã, etiamnum infirmiorem. Quæ corporis sunt, eiusdem esse tenoris. Principatus, honores, omnia hæc imbecillia, & nullo robore suffulta. Quæ firmæ igitur anchoræ? prudentia, magnanimitas, fortitudo, quas nulla procella discutiat. Nam diuina lex est, virtutem solam atq; vnicã habere robur, reliqua omnia nugas esse.

INTERPRES.

APud nationes aliquot anchora fuit interpretationis signum, quo scilicet caduceatores & internuncij pro gestamine vterẽtur. Præcipuè verò Indi anchoram pro caduceo habuêre, propterea inquit Philostratus, quòd omnia tentet, ac peruestiget. Eáq; de causa cùm Apollonius ad locum, quem Indi sapientes incolebant, appulisset, séq; cum comitibus intra stadium cohibuisset, adolescens eum adijt à sapientibus missus qui auream anchoram pro caduceo manu gestabat, perq; eum in colloquium adductus est.

FRÆNVM.

AD hæc anchora moderādi cōpeſcendiq́; ſignū eſt, frænumq́; indicat, quod quidē ex Pindaro deſumit. Ille eñ πυθιῶν, ode quæ inſcribit, Ἀρκεσιλάῳ κυρηναίῳ ἅρματι, frænum Argûs nauis dixit, vbi interpres ait, Anchorā ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἵππων διὰ τὸ ἐπέχειν τὰς ναῦς δίκην χαλινοῦ, ſumpta ab equis trāſlatione, ꝙ ea naues compeſcat fræni inſtar.

SELEVCI GENVS.

EXtant Seleuci numi anchora ſignati, propterea quòd is anchora ſignatū femur habuit ab ipſa origine: filijq́; & nepotes eius eodem inſigniti modo, anchoram in femore veluti notā generis naturalem habuēre. Et vt Græci ſunt ad figmenta promptiſsimi, fabulā etiā adijciūt, Laodicen Antiochi nuptā Apollinis cōgreſſum per quietē pati viſam, qui anulū ei quendā veluti cōcubitus præmiū donarit, iuſſeritq́; vt mox filio eundem redonaret, futurū eum aliquādo feliciſsimi euentus auſpiciū: repertumq́; prima luce anulū in lecto, cuius ſignū anchora erat, admirationi fuiſſe, Seleucumq́; mox natu grandē, tradito anulo à matre, de origine ſua, deq́; futura felicitate edoctū, cùm mortuo iam Alexandro, quem in Perſicā militiā ſecutus fuerat, regnū ipſe Orientis occupaſſet, gemmæ iſtiuſmodi memoriā conſecraſſe. Nam & cùm vrbem Antiochiam patris nomine condidiſſet, campos vicinos vrbi Apollini vti originis autori dicauit. Hæc Trogus. Appianus indignum ratus fabulas hiſtorijs admiſcere, rem aliter tradit in Syro, Apollinē quippe Laodicæ per ſomniū mandaſſe, vt quem anulū aliquādo reperiſſet, filio ſtatim geſtandū daret: fore nanq́; vt quibus in orbis locis Seleucus anulū eum amiſiſſet, eam ipſe poſtmodū regionē imperio ſuo ſubijceret. Is igit̃ cùm Alexandrū ſequeret̃, anulū iuxta Euphratē fluuiū amiſit, factusq́; eius prouinciæ præfectus in diuiſione regni poſt Alexandri mortē, moxq́; inde deturbatus ab Antigono, Ptolemæi, cui Ægyptus obuenerat, auxilio in regnū reſtituit̃.

POSSESSIO.

EST & obtinendæ poſſeſsionis ſignum anchora, cuiuſmodi eiuſdem Seleuci fuit interpretatio, reperto quē iam amiſerat anulo, in quē anchora inciſa fuerat. Cuius quidē rei huiuſmodi fert̃ hiſtoria, quę ad futurū auguriū ab Apolline promiſſum facit. Seleucus cùm eiectus Babylone, Ptolemæi mox copijs adiutus poſſet quidē vti vi, ex amiſſo tamē anulo in ſpem regni omnino erectus, omnia prius ꝙ̃ armis experiri conſtituit, ne populū, quē per benignitatē ſibi allexerat, belli metu exacerbaret. Internūcijs ad rem vſus, ciuiū cōperit ſtudia erga ſe propenſiſsima, itaq́; feſtinatione opus eſſe admonitus, paucis admodū, ſed ijs impigris & fideliſsimis electis, Babylona verſus quanta poteſt celeritate proficiſcit̃. Accidit verò vt inter gradiendū pede lapidē offenderet, euelleretq́;, ex cuius impulſu tanto dolore affectus ſit, vt ibidē eueſtigiò ſubſiſtere, ac humi reſidere cogeret̃. Ecce verò tibi amicis pedē demulcētibus, & euulſum lapidē inſpectantibus, anulus ille affulſit, qui ſublatus attrectatusq́;, magnæ inter ſocios mœſtitiæ argumentū fuit. Id quid rei eſſet cùm Seleucus ſciſcitaret̃, ſignatā illi anchorā in anulo reperto mœſtitiæ cauſam dediſſe reſponderūt, ex qua captiuitatē portēdi interpretabātur. Tū Seleucus, Bono, inquit, animo eſtote omnes: nam quā terram calcamus, & retēturi ſumus, & firmiter poſſeſſuri: & cū dicto doloris immemor proſilit, iterq́; arripit alacriter. Cui paululū progreſſo adfuēre obuiam qui tuta & pacata omnia nunciarent, exceptusq́; ita omniū ſtudijs, dignitatē priſtinam & regnū illud obtinuit. Mox Indiā & Aſiam omnē ſubiugauit. Anuli verò memor, vrbem in Oriente cōdidit, & gemmā originis memoriam conſecrauit.

A

DE TEMONE.

IN naui autem primas omnino partes tenet temo, de quo multa ſunt apud veteres ſignificata, quæ tamen omnia in vnum coëunt intellectũ.

REGIMEN.

NAm regimen per figuram eius ſignificari manifeſtum: & cuius arbitrio res agũtur, is gubernare, & gubernaculum temo ipſe dicitur. Hinc Iuuenalis, Aut de temone Britanno décidet Aruiragus, dixit, cùm Domitianum Britãnia potiturũ præſagit adulator ille Veiento, expulſo inde Aruirago, qui totius inſulæ imperium obtinebat. Nam ad ea tempora Britannia nondum venerat in ditionem Romanorum, tentata bello ſæpius, licet cum eorum aliquot Imperatoribus fœdera iunxiſſet, quæ noſtri plus æquo forſitan extulerunt. Contrà verò Nero, paucos ante dies quàm moreretur, vidit per quietem eum ſibi nauem regenti extortũ, trahiq; ſe ab Octauia in arctiſsimas tenebras, quod aruſpices reſpondêre, eum adminiſtratione deiectum mortem infeliciſsimam moriturum.

FORTVNA.

B QVapropter veteres cùm Fortunę plurimũ tribuerent, eamq; negociorum penè omnium, quæcunq; mortales gererent, arbitrum opinarentur, ſimulacrum eius dextera clauũ, ſiniſtra cornu copiæ tenere finxerunt, quòd bona & cõmoda ab eadem omnia proficiſci crediderunt: vnde diuitias & opulentiam, fortunas appellauere, vni illi regendi elargiendiq; facultatẽ conceſſam arbitrati.

INCONSTANTIA.

VT verò inconſtantiã eius notarent, vtpote quæ, vt Horatius ait, poſsit imo tollere de gradu mortale genus, vel ſuperbos vertere funeribus triũphos, & valet ima ſummis mutare, ſedentem eam in pila ſculpebant, quod tum in marmoreis monumẽtis, tum in numiſmatis antiquis obſeruauimus. Talis eius ſpecies eſt in numo Neruæ Traiani, cum inſcriptione, FORT. RED. S. C. vbi etiã legas, SENATVS POPVLVS'QVE ROMANVS, literis omnibus expreſſis, quod rarò inuenitur.

FORTVNA REDVX.

EIuſdem Fortunæ Reducis ſimulacrum eſt in altero eiuſdem Imperatoris **C** numo, vbi dea ipſa ſede ſedens temonem manu regit, qui à pedibus ſurrigitur: inſcriptio eſt, FORTVNÆ REDVCI. Atq; hac eadẽ ſpecie & inſcriptione literiſq; habetur in Hadriani numo, vbi temo inſidet pilæ: in nonnullis abeſt pila. Eadem verò ſedens cum temone & cornu copiæ eſt in numo Septimij Getæ, cum inſcriptione, FORT. RED. Sed illud obſeruatione dignum, quòd eadem ſpecies cum temone, & cornu copiæ in Domitiani numo, quẽ apud Bembum vidimus, FVRTVNA AVGVSTI ſcriptum eſt, prima ſyllaba per V vocalem vltimam, quæ paſsim in ea locutione per O vocalem quartam enunciari ſolet. Eadem penè inſcriptio ſpeciesq; cornu copiæ & temonis pilæ inſiſtentis in manu Fortunæ ſtantis habetur in numo Antonini Pij. De pila verò atq; rotula alibi erit locus ſuus, vbi Fortunæ ipſius ornamẽta copioſius explicabimus.

DE RETIBVS.

PEtrum in naui ſuperius inſpeximus: ſed habebat idem retia quę tractaret. Huius rei memoria nos quoq; traxit ad ſagenam, ad hamos & tridentes: quare priuſquàm exiliamus è naui, an poſsimus aliquid expiſcari, videamus.

SILENTIVM. D

PEr retia silentium significari tradunt, ea quidem ratione, quòd præcipuũ est præceptũ piscatoribus, vt dum gregem circundant, silentio quam maximo nauigẽt. Pisces præterea altissimo silentio præditos esse compertissimũ est, paucissimis exceptis, ac pręcipuè Cane marino: vnde etiam prouerbium emanarit, ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων. Sic eruditus Horatius eos mutos vocat. Sic Lucretius mutas natantes appellauit.

PERSVASIO.

IN diuinis autem literis retia sunt persuasionis hieroglyphicũ, qua scilicet homines in veritatis cognitionem inducuntur, atq; ita capi videntur. Ad hoc facere Euangelicum illud ait Eucherius, Mittite retia in capturam.

INSIDIÆ.

ANtiquissimum esse reperio, insidias per rete significari, neque ea tantùm de causa quòd eius opus omne ad insidias comparatur, quantum etiam ex historia desumptum est. Nam Pittacum memorãt, vnum ex septem Sapientibus, aduersus Phrynonem Atheniensiũ ducem validissimi corporis hominem, Pancratiasten scilicet & Olympionicam, de finium controuersia, quæ inter Atticos E & Mytilenęos erat, singulari certamine dimicaturum, rete secum in occulto sub clypeo abditum tulisse, quo, cùm tempus visum est, iacto Phrynonem impedierit. Historia est apud Verrium, in ijs quæ Festus deflorauit: neq; ea tamẽ in vulgatis codicibus, sed antiquo manu scripto, cuius partem vltimam Romæ comperi. Hinc sanè ludus à Pittaco institutus, quo Retiarius Mirmillonem in certamen prouocabat: cui adcantabatur, Piscem peto, nõ te peto, quid me fugis Galle? Erat autem eodem autore Festo, Mirmillonicum genus armaturę Gallicum: ipsiq; Mirmillones antea Galli appellabãtur, in quorũ galeis piscis erat effigies.

DESOLATIO.

EST & desolationis signum retis genus, quod verriculum appellatur: ad multa siquidem id spatia in mare demissum, restibusq; longissimis hinc atq; inde attractum, quantumcunq; spatij complexum fuerit, totum abuerrit, neq; vlli piscium exitum patere permittit. Transijtq; miserabile genus hoc venationis in vrbium & agrorũ desolationes. Accidit enim plerunq;, vt edicto vniuersali op- F pressorum exitio agri sint euerriculati. Fiebat autem euerriculatio in hunc modum. Viri manus sibi mutuò tenentes, quasi restim vnam texũt, occupatisq; terræ, quam desolatam volunt, extremis finibus, ita latè extensi progrediuntur, latentesq; passim incolas venando excipiunt, nihilq; reliqui faciunt, quoquouersum peragrantes. Quod olim exemplum à Darianis militibus editum in Chio, Lesbo, Tenedoq; insulis vi captis, atq; euerriculatis. Eretrienses quoq; legas à militibus Xerxis eadem euerriculatione omnes abductos.

DE HAMO.

HAbet Hamus cum Anchora similitudinem quandam, si figuram inspectes. Sed quantum est in Anchora officij, tantum in hamo malignitatis atq; perfidiæ: quæ cuiusmodi sit, hinc apparebit.

DECEPTIO.

SVnt qui non imperitè, neque impropriè, deceptionem per hamum pictum significari tradant: siquidem decipere, est vnum ostentare, & aliud præter opinionem inferre. Ita hamus escam esurienti offerre porrigereq; videtur, satu-

rita-

A ritatemq; polliceri, mox apprehendit, alligatq;, & captiuũ facit eum, qui escam illam appetierit. Hoc habemus apud Horatium de cœnipeta:

Hic vbi sæpe Occultum visus decurrere piscis ad hamum.

Et hunc secutus Lucianus eo opusculo quod in Romanorum inuidiam de Aulicorum vita conscripsit, in hac plurimum similitudine immoratur, dum spes illas clientium, qui admissi ad principũ amicitias, montes statim aureos sibi pollicentur, hami istiusmodi vorationi similes esse contendit. Et de lenone in fraudem prolabente, Meus est, hamum vorat, apud Plautum. Longè verò aliter in diuinis literis hamum accipi videas, per quem sanctissimum Christi corpus significatur, de quo apud Ezechielem Theologi dictum aiunt, Et extraham te in hamo meo, & extendam te super terram, campos implebis, & à volucribus omnibus impetêris, perindeq; omnes terræ bestias tuo pastu saturabo. Sicuti enim si hamum esca coopertum piscis rapiat, non solùm escam ab hamo nõ sustollit, sed ipse de profundo esca aliis futurus educitur: ita mũdi Princeps, penes quem erat mortis imperiũ, rapuit quidem in mortẽ corpus Adamiaci IESV, cum sub B eo hamum diuinitatis inclusum minimè sentiret, quo deuorato hæsit ipse continuò, deq; profundo tractus, eductus est vt esca fieret iis, quibus calcandi super serpentes & scorpiones potestas à Deo data fuerat. Idem apud Iobem XL reperias: Aut adduces draconem in hamo, aut capistrum circa nares eius appones.

DE TRIDENTE.

ET Tridens inter piscationis arma connumeratur, sed cum hamo parum congruit.

APERTA VIS.

HAmus enim per fallaciam quicquid acquirit aucupatur, sed tridens aperto marte, medio veluti campo aduenientem hostem excipiens, cum aggreditur, solaq; fretus agilitate, conficit. Sed quid is in Neptuni manu, quid in Trœzeniorum numis, & in Mantineensium scutis sibi vellet, alio Commentario docuimus. Hæc verò plus quàm satis esse, quæ ad occupatissimum virum & ocii nescium mitterentur existimaui. Vale.

C

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD MAGNIFICVM VIRVM BENED. AGNELLVM, DE VRNIS NILI, LVCERNA ET FACIBVS, TVRIBVLO, ET phiala, demum igne & aquis.

ANtonius Agnellus patruus, Vir magnifice, tuus, cùm esset olim Venetiis apud clarissimum eruditissimumq; Io. Lascarin, ea tunc in ciuitate Ludouici Galliarum Regis oratorem, tanta mihi familiaritate deuinctus erat, vt amicitia nulla coniunctior esse posset, quàm ea, quam communia studia inter nos conciliauerant. Incumbebam ego tunc in prima literarum tyrocinia, audiebamq; in arte dicendi Prunulum, in eloquentia Sabellicum, in varia rerum eruditione Georgium Vallã: sed rarissimum Lascarin obseruabam in primis, in quo magna optimarum artium scientia, summa vetustatis inuestigatio, reconditarumq; rerum studium atq; cognitio nõ vulgaris, atq; vt semel dicam, vir erat omni liberali doctrina politissimus. Hunc itaq; frequens inuisebam, probatissima eius consuetudine melior in dies euasurus. Quòd si Lascarin occupationes distinebant,

ederat illic Patruus tuus, qui diem sine linea præterire minimè permittebat: semper enim noui D *aliquid de Musarum penu depromebat, nunc epigrammatum, quæ faciebat, argutias, nunc hendecasyllaborum amœnitates, nũc huius vel illius numeri poëmata, in quibus multum inerat lepôris & elegantiæ. In eo verò præcipuè conueniebamus, quòd ille numismatum antiquorum signis mirificè delectabatur, quorum festiuam copiam habebat à Lascari: ad quem quicquid in huiusmodi rebus venerandam saperet antiquitatem, id à nobilitate illa sponte conferebatur. Idem propémodum studium ab Vrbano patruo meo erat mihi quodammodo hæreditariũ, qui cùm magnam orbis partem pererrasset, multorumq́ nosset hominum mores, de peregrinationibus suis, Aegyptijs, Arabicis, Palæstinis, semper habebat noui aliquid, quod scitu dignum & vtile communicaret mecum. Quotidie igitur cùm simul esse dabatur, Agnellus aliquid habebat, quod super numismatis alicuius gestaminibus aut titulis disputaret. Ego si quid diceret quod ad Aegyptiaca faceret hieroglyphica, in eo summo opere delectabar. Quodã verò die tuus hic Patruus imagunculam quandam ex orichalco protulit, cuius gestus erat, vt corpore reliquo decumbente, caput manu dextera sustineret, cubito ad basim appresso: manu altera aquam ex tribus vrnis vna tantùm ansa coniunctis effunderet: ad hæc puěruli minutissimi operis numero sexdecim circumfusi, pueriliter hac & illac per vniuersum corpus lusitare videbãtur. Super hoc* E *Agnellus, qui argumentum huiusmodi haudquaquã temerè factũ arbitrabatur, quid hoc sibi vellet curiosissimè percontabatur. Respondi ego, imagunculam esse Nilum amnem: tris vrnas, causas itidem tres incrementi: puerulos XVI, totidem cubitos, quibus cresceret ad fertilitatem. Vix hæc summatim dixeram, & horum omnium rationem reddere parabam, cùm affuit tabellarius à Gallijs, quo cum literis ad Lascarin ingresso, Agnellus quoq́ accersitus est euestigió. Ego eo digresso domum redij, ac triduo pòst Patauium à Patruo missus, vbi Leonicũ audirem: neq́ ex eo amplius Agnellum videndi facultas fuit; qui Principũ negocijs addictus, statim ipse quoq́ aliò migrauit. Tantùm id, non multò pòst tempore, eum diem suum obijsse renunciatum est. Postea verò quàm calamitosissimis totius Venetiæ temporibus Romam me recepi, vbi locupletior mihi copia facta est huiusmodi rerum, quas alibi difficulter inueniebam: ibi verò tum publicè tum priuatim toto calatho suggerebantur, incubui alacrius in idem studium, quo me semper oblectaueram, & ἱερογλυφικῶς plura ad amicos Commentaria conscripsi: cumq́ in Roma media vidissem effodi marmoreum Nili Colossum cum XVI illis puerulis circùm lasciuientibus, de quibus in imaguncula Patrui tui meminimus, subiit statim Agnelli memoria, præq́ hominis mihi suauissimi desiderio lachrymas cohibere non potui, quòd ereptam mihi videbam occasionem, ne huiusmodi rerum Commentarium ei dedicare possem, qui si fuisset in humanis, nihil illi optatius accidere potuisset, neq́ ego quicquam libentius fecissem. Venit autem in mentem* F *mihi, posse me saltem renouare memoriam eius, quem vnicè adhuc colerem, si rem omnem ad te conuerterem, qui nepos eius esses, in quo præsertim non alienam ab ipsius Patrui genio vigere mentem animaduertissem, videreḿq si memoriam eius apud te suscitarem, id iucundum mihi, tibi verò gratissimum fore, cùm hoc à me deposcere viderentur integritas humanitasq́ tua dubio procul singularis, & reliquæ virtutes tuæ, quibus apud omnes clarus es & insignis, & quarum ergò coluerim ego te semper, & obseruarim. Habe igitur & antiquæ amicitiæ meæ cum Patruo tuo monumentum, & meæ erga te obseruantiæ signum, vt ipsemet spero confiteberis, manifestum.*

DE

A

DE TRIBVS VRNIS.

FLuuiorum sanè fontiumq; simulacra cum vrnis dedicari solita, magis apertum & obuium vnicuiq; est, quàm vlla indigeat interpretatione. Cur verò Nilus cum tribus vrnis figurari soleat, non ociose quærendũ est. Nam Ægyptij illi sacerdotes cùm incrementum Nili tribus præcipuè de causis fieri putarent, reliquis aliorum opinionibus abiectis, quæ propémodum essent innumerabiles, quò sententiam ipsi suam perpetuis testarentur monumentis, tris vrnas Nilo attribuerunt, cùm reliquis fluminibus singulæ singulis adhiberentur: vt illud apud Maronem,

Cælataq; amnem fundens pater Inachus vrna.

Harum verò trium causarum primam illam asserebant, quòd tellus ipsa Ægyptia aquam ex se ipsa progigneret, vberrimeq; proferret, sui ipsa humoris altrix. Vnde Timæus Mathematicus Nili fontem phialam appellarit, quasi ipsa intra se contineret eam aquæ vim, neq; aliunde mutuaretur. Est tamen eodem vocabulo in Nilo locus à figura sic appellatus, quod nihil facit ad Timæi phialam. Phidias inter sculptores celeberrimus, vel ipse rerum peritus, vel ab ijs qui ætate illa peritissimi erant admonitus, cùm Victoriæ signũ in Marathone sub Nemeseos velamento confingeret, in dextera eius statuæ phialam exculpsit, in qua Æthiopes cælati videbantur, propter Oceanum, qui Nemeseos pater habitus est: & Nilum Oceanum vocari multa veterum dictata monuerunt. Quòd verò gignat Ægyptus aquas, ex eo, aiebant ipsi, facilè conijci posse, quòd in quovis alio climate fluuiorum exundationes circa hyemem plurimum accidunt, nunc imbribus coactis, nunc niuibus liquefactis: sola verò terra Ægyptiaca in medio terræ habitabilis constituta, quemadmodum in oculo pupilla, peculiari quodã aquarum profluuio æstatem mediam irrigat. Alteram Oceano causam adscripsere, à quo aquam in Ægyptum exundare incrementi tempore fama est, quæ quidem præcipua fuit Euthymenis opinio, Ægyptiorumq; in primis sacerdotum, vt Diodorus attestatur, qui rei fidem non aliam faciunt, nisi quòd satis sit eorum autoritas, vt sibi fides adhibeatur, qui rerum scientiam per manus à parentibus traditam, longa annorũ serie obtinerent. Iuniorum inde diligentia exploratum est, Nilum ab Oceano ex Atlante monte primùm emanare, ibiq; Dyrin appellari: Heptabolum inde lacum stagnare, inde cognomento Nigrin effluere, mox Coloëm paludem efficere, inde Astasobam & Astaboram flumina, donec ad cataractam perueniẽs erumpat, ac per Ægypti campos diffluens, Nili demùm cognomentum accipiat. Tertiam causam imbrium esse dicunt, qui australibus in Ægypti regionibus, Etesijs nubila, vt ait etiam Democritus, illò ferentibus ex orbe reliquo, eo maximè effunduntur tempore, quo Fertilis æstiua Nilus abundat aqua. Atq; vti tradit Eudoxus, Ægyptij sacerdotes imbres eos ibi fieri ob antiperistasin arbitrantur: cùm enim æstus nobis est qui viciniora Cancro loca incolimus, tunc hyems ijs qui Capricorno propinquiora habitãt. Addit ad hæc Thales, mare in ora agi vltro, Etesiarum ex aduerso fluminis flantium repercussu, de quibus ita Lucretius:

Aut quia sunt æstate Aquilones ostia contra
Anni tempore eo, quo Etesiæ esse feruntur,
Et contra fluuium flantes remorantur, & vndas
Cogentes rursus replent, coguntq; manere.

Nam dubio procul hæc aduerso flabra feruntur
Flumine, quæ gelidis ab stellis axis aguntur. D

Incipit verò crescere Luna noua, quæcunque post Solstitiũ est, sensim modiceque, Sole Cancrũ transeunte: abundantissimè autẽ dum in Leone progreditur: mox residet in Virgine ijsdem quibus accreuit modis. Quãta verò feracitate vniuersam Ægyptum beet alluuione fœcunda, multi prodidêre: vnde eum Poëtæ modò fertilem, modò pinguem, modò potu fœtiferũ dicunt, quod animalia, quę ex eo bibunt, & pinguiora, & obesiora fieri cõpertum est: quare suũ illum Apim tanta cura cultuque nutritũ, ex Nilo bibere quàm religiosissimè vetuerũt: siquidem & macilentiã & gracilitatem omni pondere vacuã, diuinitati propiorẽ arbitrantur, vt Plutarchus asseuerat. Quinetiã sacerdotes eadem causa plurimo vti ieiunio & abstinentia consuesse, Porphyrius attestatur, vt eorum copia liberati, eorumque pondere leuati, quæ intromittuntur in corpus, animi oculus à fumo fluctuque corporeo foras emicaret, neque cõmemoratione, neque demonstratione iam indigeret, sui compos, vique pollens sua, ob naturalem sui solertiam otij nesciam.

AGRICVLTVRA. E

VEteres aũt legimus agriculturã hieroglyphicè per Nili simulacrũ indicasse. Cuiusmodi verò eius esset effigies, lepida descriptione Philostratus indicauit. Lasciuire enim eum cubitulis ait circunludentibus: huic enim sese ab vndis attollenti, magnitudinis quippe istiusmodi pueri ridibundo adblandiuntur occursu, sexdecim numero, quot itidem cubitis ad fertilitatem facit exundatio: infantilisque ætas ea crescendi est hieroglyphicũ. Circumsistunt verò Nilum huiusmodi pueri propémodum garrientes, quorũ alij humeris insident, alij de cruribus pendent implicati, in vlnis alij cubitant, lusitant circa pectus alij: ipse verò pater flores suaueolentesque herbas de sinu depromit, & in eos spargit: ex ijs alij coronas contexunt, alij sese illis obuoluunt, stratique per flores somnum captant: sistra quatiunt alij, alij subijcientes alteri cuipiam humeros, scalarum vicem officiose subministrant, alterique alteris catena veluti iuncta sustolluntur: neque absunt qui plausum sonitumque ab aquis excitent, applosis manibus. Crocodili verò & fluuiales equi procul hinc summoti, imo se condunt fluuio, ne puerulos perterrefaciant, & numinis sui lusum interturbẽt. Hanc speciem Philostratus, & agriculturæ fœcunditatem, & rei nauticæ lucrum, & cõmunicatam longinquis regionibus & prouincijs opulentiam significare testatur. Sexdecim verò ponuntur cubiti, quia si infra XV subsederit auctus, bona Ægypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad ferendum invtilis. Si supra sexdecim attollatur, quanto altius inturgescit, eo magis fames expectatur: quia diutius aquis immorãtibus, ferendi præterit tempus, neque sata possunt ad frugem maturitatem've peruenire. Auctu demũm intra XV & XVI consistente, omnia ex voto succedunt, seminibus latè iactis, & opportuno tempore maturatis. F

NILVS.

ILlud etiam adnotatu dignum, quòd simulacra fluminibus reliquis ex lapide candido fieri solita, vt vndarum nitorem exprimerent, Nilo verò ex nigro, vt Pausanias ait, propterea quòd ex Æthiopia delabitur,

Vsque coloratis amnis deuectus ab Indis, ait Poëta.

Et ipse fluuius à nigrore Melonis olim cognomentum habuit. Vnde Catullus eum ait æquora colorare, latè enim lõgeque inficit mare, quia limosus est, & vnda turbidiore, quare in mare delapsus aquam nactus nitidiorem, per longa spatia colorem

A colorem ſeruans expatiatur. Qui tamen Nili coloſſus antiquus Romæ a Leone X. in Citriorum ſpecula dicatus, ex Pario marmore factus eſt.

DE LVCERNA.

SEd vt reliqua prætereamus, quæ plurima Nilo ſuper dici poſſent, ad igniaria iam deueniamus, quæ quidem hieroglyphica multa ſecum trahunt, quæ tam à lumine, quàm ab ignis ipſius natura deſumuntur: ea quæ & qualia ſint, explicare iam cura fuerit: proindeq́ lucernam, fidam ſtudiorum vigiliarumq́ noſtrarum comitem, ſeligamus.

VITA ANIMVS'QVE.

PRimum quidem lucernæ ſignificatũ eſt, vt pro vita figuretur, cui oleum ad luminis viuacitatẽ infuſum, vitalem eum humorem oſtendit, quo paſcitur calor, vt corpus viuificet: quo deficiẽte, & calorẽ ſimul & corpus extingui neceſſe eſt. Inde apud Euripidem pleriſq; fabulis vitam relicturi dicũt, χαῖρε φίλον φῶς. Quam opinionẽ Plutarchus ſequitur, dum lucernã corpori, animę quippe receB ptaculo, ſimilem dicit, lumẽ verò animo. Nam & ſacerdotes in captandis augurijs lumine minimè cooperto clauſo've ideo vti ſoliti, ſummaq́ aëris tranquillitate frui, quòd animũ, qui certi aliquid conijcere velit, tranquillũ ab omni ventorum turbine, hoc eſt, ab impuris affectib. liberũ eſſe deceat, ne veluti aues aëriæ tranſuerſæ plerunq; vi ventorũ aguntur, ita internæ mundi noſtri aues, quippe mentis agitatio ſolertiaq́, & huiuſmodi pleraq;, errore perplexo diſturbentur.

ANIMAM SPONTE NON EXTVRBANDAM.

HInc illa apud veteres ſuper igne religio, vt eum porrò extinguere nefas eſſet, quem potius per ſeſe languentẽ deficere ſinebant. Tale quid in nobis, veluti per hieroglyphicum indicantes, ne vi animam exturbaremus, nobiſmet ipſis mortem conſciſcentes: animam enim, inquit Plato, nobis cuſtodiæ creditam tandiu obſeruare debemus, quoad à Principe repetatur, ne ſi fractis ergaſtulis, perfoſsiſq; carceribus effugerimus, diuinas leges quotquot ſunt in nos, nullo relicto defenſioni loco, conuertamus.

LIBERORVM PROPAGATIO.

C LOngè verò apertius ſexto de Legibus animã lumini cõparauit, vbi ciues ait oportere liberis generandis atq; educandis operã dare, vt vitã quam ipſi à maioribus accepiſſent, viciſsim quaſi tędas ardentes poſteris tradãt. Hunc ſecutus Lucretius, vbi de animantib. agit quę ſucceſsione propagant, vita per vices alijs in alia transfuſa, huiuſmodi hieroglyphico rem oculis ſubijcere viſus eſt:

Et quaſi curſores vitai lampada tradant.

De ludo verò lampadũ, quem dicunt à Prometheo inſtitutũ, legendum apud interpretes Ariſtophanis, Ranis: apud Platonẽ lib. primo de Repub. apud Pauſaniam, Atticis: apud Herodotum, Vrania: & in Rhetoricis ad Herennium.

HOMO.

EOdem argumento Hercules humanas victimas in lumina totidem Saturnalitijs ſacris commutauit, impietate oraculi per hunc modum perhumaniter emendata: nam Pelaſgos tradit Varro poſt longos errores perueniſſe in Italiam, ibiq́ ex oraculi Dodonæi monitis decumatos homines Diti atq; Saturno ſacrificaſſe. Oraculum fuit, vt L. Manius ſe vidiſſe dicit ſuper tripode quodam in templo Iouis priſcis characteribus,

ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΣ ΑΪΔΕΙ ΚΑΙ ΤΩΙ ΠΑΤΡΙ ΓΕΜΓΕΤΕ ΦΩΤΑ. quod ita Latinum fiet:

Plutoni capita, ast hominem sacra mittite patri. D

Sedenim Hercules ex Hispania rediens, rei non sacrę, sed execrabilis immanitate offensus, cùm deos hos lumina, non homines sibi deposcere docuisset, quòd φῶς cõmune vtriq; nomẽ, & lumen & hominẽ significaret, oraculumq; ita interpretandum,

Plutoni capita, at genitori lumina dentur,

obtinuit vt Diti oscilla, & Saturno lampades dedicarentur: atq; ita Saturnalia instituta, in quibus præter sigillaria mos fuit cereos etiam missitare. Sanè humanas hostias Saturno immolare multarũ gentium mos fuit, sed immanius apud nullas, quàm apud Carthaginenses, qui, vt Diodorus tradit, præstantiores ex filijs suis sacrificare consuerant. Cæterùm cùm aliquando exuta feritate humanitatem demũ induissent, aliorum filios aut clàm surreptos, aut emptos, pro suis educare, sacrificioq; supponere cœperũt. Euenit verò vt ab Agathocle Sicilię tyranno post Alexandri Magni interitũ grauissima obsidione premerentur, atq; vti mos est in calamitatibus, aut ad Deos, aut ad pietatem, nonnunquã etiam ad superstitionẽ confugere, suspicari cœperũt Saturnum iratũ, quòd honore sacrificij, quod fuisset à patribus institutum, fraudaretur, tot in eos clades immisisse: E cumq; res palàm facta esset, multiq; inuẽti essent, qui pro nobilibus & ingenuis sacrificabant, antiquũ ritum instaurandũ censuerunt, quoq; deos placarent, ducentos ex nobilissimis adolescentibus publicè sacrificarũt: quamvis, vt in Porco scripsimus, apud Diodorum & aliquot alios variat hic sacrificatorũ numerus adusq; CCC. Sed hoc parui refert, historia reliqua cõcorde. Plutarchus lib. de Superstitione, vbi de huiusmodi religione meminit, eos ait qui sine liberis forent, pueros à pauperib. in hunc vsum emptitasse. Id genus sacrificij tangit Plautus, cùm dicit: Faxo vt bubulis corijs onustus sis Saturni hostia. Q. Curtius id à Tyrijs vsq; ad vrbis excidiũ seruatũ tradit. D. Augustinus iuuenes Saturno sacrificari etiam apud Gallos morẽ fuisse dicit. Carthaginenses tamen Gelon Siciliæ tyrannus legibus adscribere coëgit, vt ab infanticidio desisterẽt, cùm eos apud Himerã debellasset. autor Plutarchus Apophthegmatis. quodq; alij tradidere immanem hunc morem Cambyses rex Persarũ abolere aggressus, mox & Alexander Macedo, nihil quicquã profecerũt, sed Hadrianus demùm sustulit.

VITA DIVINA. F

AT Vestalis ignis ille, quem tanta diligentia Romanæ virgines nutriebant, sublimiorẽ diuinioremq; vitam præ se ferre videbatur: hunc itaq; & custodia, & nutrimento adiuuabant, quòd superioris illius vitæ symbolum æternum videretur. Atq; inter portenta, vt & Dionysius & alij referunt, vrbis perituræ præsagium habebatur, si casu aliquo accidisset eum extingui. Hinc Camillus ad Quirites ait: Quid de æternis Vestæ ignibus, signoq; quod Imperij pignus custodia eius templi tenetur, loquar? & Maro:

Aeternumq; adytis effert penetralibus ignem.

Cernere est nonnunquam lucernam in basi alicuius simulacri: id æternitatem significare, nonnulli interpretantur.

INSIGNE AVGVSTALE.

OBtinebat sanè primas ignis inter insignia augustalia, vt ex Herodiano cõijci potest, ita in Commodo scribente, quòd consiliũ suũ ad Marciã retulit, vnam è suis cõcubinis, cui scilicet plurimùm deferebat, ac propè vxoris eam loco habebat, sic vt præter ignem omnes honores illi velut Augustæ tribuerentur. Extant quædã Theodosianę militiæ, & eorum qui Theodosiũ aliquot antè annis

A annis præcesserunt, monumenta, prouinciarumque, & præfectorum, & ordinum, & manipulorum omnium, qui tunc Romano Imperatori parebāt, quodam veluti rationario nomina & insignia descripta. In his videas præfectorum abacos passim cum candelabris superimpositis figuratos: in plerisque etiam ara est in magni procerique tripodis speciem ex ære fabrefacta: quod nimirum ad huiusmodi dignitatis participationem referri debet.

DOCTORES.

IN diuinis literis sæpe inuenias disciplinarum professores, mysteriorumque interpretes, morumque moderatores, per lucernam intelligi, quam Assertor noster hieroglyphicè monet super candelabrum statuendam, vt domesticis omnibus illucescat, discussisque tenebris ad obeunda munera cuique sua lumen subministret. Addit & alibi, nō occultandā esse lucem hanc, sed in frequenti quovis hominū cœtu proferendā. Quicunque igitur lucem de se daturus est, debet prius omniū vitiorū sordes perpurgare: neque enim vnquā clarū præstabit lumen fæculenta materia. Quòd si lux vertatur in tenebras, vt rectè Climace sua Scholasti- B cus, tenebræ ipsæ, hoc est, homines ij qui sacris initiati non sunt, in quantā tenebrarum profunditatem coniecti cæcutient atque hallucinabuntur?

SPLENDOR NOMINIS.

ANtiqui omnes lumen pro homine, qui vel ingenij vel corporis viribus fretus preclara facinora edidisset, hieroglyphicè ponere consueuerunt. Vnde Maro, lumina tot cecidisse virûm dolet. Et eadē synepeia, Geminos terrarū lumina Reges, vir, quem citare minimè pigeat, eloquētissimus Pontanus posuit. Sed nostra potius afferamus. Paraui lucernā Christo meo, legas Psal. CXXXII, ibi interpretes per lucernam, gloriam exponunt, hoc est, splendorem nominis, præclaramque famam, & victuram in illustri luce posteritatis suæ celebritatem. Alij tamen per lucernam Euangeliū intelligunt, alij Io. Baptistam, qui etiam lucerna ardens dictus est. Lucernæ quippe erant & alij Prophetę, sed illunes propemodū, quia ænigmaticè ferè omnes loquebantur. At Ioannes manifestissima declaratione Christum ipsum intento digito cōmonstrauit. Eucherius plerunque bona opera per lucernam in diuinis literis accipi tradit: vnde dictum sit Euan- C gelio: Sic luceat lumen vestrum, vt videant bona operá vestra.

MORTES DVÆ.

CVm verò in hominibus duæ sint occumbendi rationes, vna quæ vi fit, altera quæ natura ipsa contingit: extinctum identidem ignem vi, violentā mortem significare dicebant, cùm scilicet quis, vti superius dicebamus, manus sibimet inferret. Quantum verò pertinet ad mortis rationem quę natura fieret, esse huius simulacrum volebant ignem, quem ita spontè deficere permisissent: cautum enim erat lege, ne cui prorsus ignem extinguere liceret: neque quidem alimenta adijciebāt, ne frustra nutriretur: extinctum porrò nulli ex mulieribus licebat intueri. Sed qui veterum instituta eludunt, non alia de causa cultum apud Romanos ignem asserūt, quàm apud Ægyptios vel Canis, vel Crocodilus, vel Lupus enutriretur.

PIETAS.

PLerisque verò monumentis ignis est pietatis hieroglyphicum. Quòd si inferiora hæc vlla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, cùm lumine polleat, & illustret omnia, ac perinde genios ac Deū ipsum nobis repræsentare videatur. Adde quòd nihil aliud viuen-

ti magis congruit animali, animal & ipse à nonnullis existimatus, nō ea tantùm D causa quòd vt animalia cætera nutriatur, imò etiam omnivorus sit & insatiabilis, sed quòd etiam sensu pollere videatur, quod tunc præcipuè cùm extinguitur apparet, quippe qui veluti principij vitalis expers minimè sit, inclamat, excandescit, vlcisci studet, reluctabundusq; resistit, veluti reliqua faciunt animantia, quæ violenta morte perimuntur.

PERDITIO.

IGnem alioqui belluam animatam esse Ægyptij ferebant, quæ quidem omnia absumeret, omnia depasceretur. Hinc apud aliquos videas ignem symbolum esse perditionis, cùm ita omnia consumat. Animal verò esse indicio est, mori eū deficiente pabulo: quare, vt alibi dictum, cadauera apud illos cremare nefas, vtpote quæ ita belluis deuoranda tradi viderentur: ideoq; in ignominiam combustum Amasios cadauer à Cambyse.

BELLVM.

VSitatissimum etiam est ignem pro bellorum significato ponere. Hinc Hieremias ollam succensam videt ad Aquilonē, vnde scilicet tot in vniuersum E terrarū orbem bellorū essent incendia motibus assiduis effundenda. Hinc tanti incendia belli, legas apud Maronem: &, Italiam ardere bello, apud Ciceronem. Hecuba verò face prægnans, ignes enixa iugales est, in futuri belli, quo patria caperetur concremareturq;, significatum. Aruspices enim ignem in huiusmodi sæpe portentum accepêre. Cuius non ignarus disciplinæ Virgilius, de Lauinia, cuius causa bellum adeò funestum excitandum erat, ita cecinit:

Præterea castis adolet dum altaria flammis,
Et iuxta genitorem adstat Lauinia virgo,
Visa (nefas) longis comprendere crinibus ignem,
Atq; omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regalesq; accensa comas, accensa coronam
Insignem gemmis, tum fumida lumine fuluo
Inuolui, ac totis Vulcanum spargere tectis,
Id verò horrendum, ac visu mirabile ferri:
Nanq; fore illustrem fama, fatisq; canebant F
Ipsam, sed populo magnum portendere bellum.

SIGNA MILITARIA.

APud Romanos inter alia militaria signa nonnunquam & flammulas ruffas inuenio gestari solitas: fuisseq; flammam prosperi euentus signum vbiq; legas: veluti pugna quam Romani cum Sabinis ad Heretum commisere, vbi ferunt militares Romanorum hastas ad altam noctem pertinaciter ardere visas, nec, cùm omnia consumat flamma, ex ijs quicquam esse detritum: quo facti audentiores, veluti Deorum aliquis victoriam pollicitus esset, vbi primùm illuxit in Sabinos illati, qui multitudine longè præstabant, insigni eos victoria profligarunt.

VMBRÆ.

HInc etiam superstitibus animis vmbrarum nomen, quia fumus adhuc vel torri, vel carbonibus pertinaciter inhærescens, diutiùs vaporat, nutrimento adhuc residuo. Vulgò enim creditur eorum diutiùs errare animas, qui ante diem violenter occubuerint. Quare ita Dido Maroniana minitatur:

Sequar atris ignibus absens,

Et

A *Et cùm frigida mors anima seduxerit artus,*
Omnibus vmbra locis adero.

MVLIERIS AMOR.

APud Onirocritas legere est lucernam ardentem esse mulieris signū, quæ sit amore capta, propterea quòd leuis, inconstans, & infirmus admodū sit earum amor, qui lucernæ instar, minimi flatus impulsu extingui potest.

LVCVBRATIO.

VVlgatissimum verò est lucernā pro lucubrationibus ponere: vnde Demosthenis illæ, ac Aristophanis Grammatici, & Cleanthis lucernæ celebratissimæ, atq; illa Epicteti tam frequenter à nostris & à Græcis autoribus decantata, vt nulla apud omnes celebrior, nulla preciosior habeatur. Sanè quidem à Pythea obiectum Demostheni, quòd eius enthymemata lucernam oleret, quippe quòd is nihil ex tempore diceret, sed meditatione & vigilijs singula elucubraret: neq; segnis in respondendo Demosthenes, qui non eodem precio sibi & illi constare lucernā subieccrit, nocturna scilicet illi conuiuia exprobrans, quibus ille plus indulgeret, quàm Demosthenes studio. Æschines quoq; nimiā hanc hominis diligentiam incessens, λογογράφους eum appellat, siue quòd semper, vti dictum, ex scripto diceret: siue quòd, vt nonnulli aiunt, in vtriusq; partis fauorem aliquando scriptitarit. Vnde iocus ille apud Aristoph. Erine, de lucernarum fabro, & quòd omnia iam consilia sint ad lucernā cōsultaturi. Sed vt ad lucernam redeamus, Plato cùm summi boni quà poterat cognitionē peruestigaret, id minimè explicare posse contendit, sed ex diutino cōtubernio, tanquam ex igne statim prosiliente, succensum ait lumen animam irrepere. Sed longè ante Platonē magnus dixerat Propheta: Lucerna pedibus meis lex tua, & lumē semitis meis. Et: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Et: In lumine tuo videbimus lumen. Hinc illa Esaiæ celebris adhortatio: Illuminare, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & pleraq; huiusmodi de aduentu IESV, qui verum & vnicum est lumē. Passim verò apud hos ignis fidei symbolū est, lucerna scientiæ, quas in manibus habendas diuina institutione commonemur. Et Psalmo XVIII, illuminandam à Deo lucernam prædicitur, vbi nonnulli interpretes per lucernam intellectū, per tenebras corpus exponunt. Cedunt verò tenebræ, vbi veræ scientiæ lumē effulserit. Quòd verò pro lucubratione lucerna accipiatur, in causa sunt nocturnæ vigiliæ, quæ meditationi maximè cōmodæ sunt, & ad excogitandum propter silentium aptissimæ. Vnde illud, plus olei, quàm vini quosdā absumpsisse. qua de causa poëtæ noctē εὐφρόνην, à meditationis promptitudine vocitant. Epicharmi dictum est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: & vt semel dicam, nihil ad studia nocte cōmodius. Quare nō incongruum lucubrationis symbolum est lucerna, cùm præcipuè frequens Ægyptiorum mos fuerit, per instrumenta sæpius eorum vsum significare.

DE FACIBVS.

ADdemus lucernæ faces, vtpote quæ in eundem cum lucerna veniant vsum: nam & Cicero aliquid se ad ligneum lychnum non sine delectatione scripsisse profitetur.

AMOR.

AEgyptij sacerdotes, qui odium per aquas intelligebant, sub hoc tamen nomine mare ipsum accipientes, per ignem amorem exprimi voluerūt, ideoq;

faces paſsim Cupidini dedicarũt: notum enim illud de amore captis, vri eos intimis medullis. Et apud Maronem: Regina cæco carpitur igni. Alibi: Eſt mollis flamma medullas. Atq; eadem Vritur infelix Dido: ardet amans Dido. Cyrus apud Xenophontem, ignem ait vrere homines, qui eum tangant: amorem verò non præſentes tantùm, verùm etiam longè abſentes inflammare. Meritoq; Portius Licinius dixit hominẽ ob amorem non eſſe ignitum, ſed ipſum ignem, cùm ait: Quæritis ignem, ite huc: quæritis, ignis homo eſt. Vulgatum & Iſidori dictũ autoris Græci de amore loquentis, ea de cauſa cum facibus & alis amorem pingi ſolitum, quòd nonnunquam cupiditate impatientius exurat, nonnunquam verò præ ſatietate abuolet. Nam & Propertius alas illi in huiuſmodi vſum traditas arbitratur, vt eius oſtendat inſtabilitatem, dicens:

Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum,
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtráq; non vllis permanet aura locis.

Sed cùm amorem firmiſsimam in ſe vno tantùm poſuiſſe ſedem indicare velit, ita ſubiungit:

Sed certè pennas perdidit ille ſuas,
Euolat is noſtro quoniam de pectore nuſquam,
Aſsiduusq; meo ſanguine bella gerit.

Sed quod ad faces pertinet, Heſiodus cùm terram, aquam & aërem genitos poſuiſſet, quarto loco amorem genitum ſubiecit, per quẽ interpretes hieroglyphicè igneum elementum intelligunt.

AMOR MVTVVS.

DVæ faces vinculo conſtrictæ diuaricatæq;, nimirum indicia ſunt amoris mutui, quem Græci ἀντέρωτα dixerunt, vti ἀντιθέοις πολυφήμοις Homerus. Pinguntur verò hæ accenſa parte ſurſum verſus erecta.

AMATORES MORTVI.

QVæ ſi pingantur inuerſæ, amatorum funera indicant, vt in elegia, qua Tibulli mortem deflet Naſo, legere eſt:

Ecce puer Veneris fert euerſamq; pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce faces.

Sed rem Ægyptiacã, qua ratione quis euaſiſſe de amoris ergaſtulis indicare poſſit, in Erycinæ Veneris templo ſculptã idem admonuit, II de Amoris remedio:

Eſt prope Collinam templum venerabile portam,
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic lethæus amor qui pectora ſanat,
Inq; ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poſcunt,
Et ſi qua eſt duro capta puella viro.

Erycinæ verò Veneris templum nõ tantum loco hoc ad Erycis filij memoriam reſpicere videtur, quam verum tacitè innuit Græci nominis ſignificatũ, hoc eſt, aſſertricis, quippe ab ἐρύκω τὸ ἐρύομαι, aſſero, libero, defendo: vnde ἔρυμα, munitio, propugnaculum. Inde etiam Eryci epitheton celſus, quòd editioribus locis arces olim fieri ſolitæ.

NVPTIÆ.

ERat & nuptiarũ index fax illa, quam prætextatus puer apud Romanos patrimus

A trimus matrimusq; præferebat, duobus aliis eiusdem ordinis & cõditionis nuptam deducentibus. Noctu autem, prima aut secunda hora ducere mos erat, ominis causa, quòd ita optima ac secundissima euentura sibi proponebãt: quod nonnulli tradunt in honorem Cereris institutum. In hoc autem sacro ea superstitio accesserat, vt fax ea ab vtriusq; amicis raperetur, perfuncto munere, quòd ea incesserat religio, ne aut vxor eam sub lecto viri ea nocte poneret, aut vir in sepulchro cumburendam curaret, siquidem vtroq; mors propinqua alterutrius captari, putabatur. Addemus, tametsi τῷ ἔργῳ institutum apud Romanos fuisse vt virgo, cum ad virum tradebatur, de matris gremio, aut aliqua, quę proxima necessitudine esset, rapi simularetur, eo scilicet omine, quòd ea res feliciter Romulo cessisset. Hinc illa apud Catullum:

Hespere qui cœlo lucet crudelior ignis,
Qui natam possis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuueni ardenti castam donare puellam,
Quid faciunt hostes capta crudelius vrbe?

B Sed vt ad facẽ revertamur, apud Gręcos ad id ministerij ancillæ adhibebantur, vti cernere est in Herculis Scuto apud Hesiodũ: opus enim id antiqui illius esse Apollonius & Stesichorus agnoscunt. Ibi nouam nuptã plaustro vectã videas:

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε χερσὶν ἐνὶ δμώων·
Ardentes latè spargebant lumina tedæ, Quas manibus famulæ gestabant.

Quanquã moris etiam inuenio apud eosdem Græcos fuisse, vt mater nuptiales eas faces prætenderet: vnde apud Euripidem,

ἐγὼ δὲ οὔτε σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς
Νόμιμον ἐν γάμοις ὡς πρέπει μητέρι μακαρίᾳ·
Atqui nec ignis prætuli lumen tibi,
Nempe vt beatam in nuptiis leges monent Decere matrem.

Æneas apud Virgilium cùm se maritali coniugio deuinctum abnegaret, ait:

Nec coniugis vnquam prætendi tedas.

CERES.

EST etiam Cereris gestamen fax, in eius enim manu alicubi cernitur, quam aiunt ab ea incensam in Ætna, cùm filiam perquirere instituisset.

C ILITYIA.

QVin etiam Ilithyiæ hieroglyphicum est, cum face in vna manu, altera passa & exporrecta, à capite ad pedes tenuissimo panno cõtectum, prout apud Æginenses fuisse Pausanias meminit. Fax verò illa, vel partum, ob dolorem, ignis violentiæ assimilari ostendit, vel lucis illius quam nascentes indipiscimur, indicium est. Exporrecta discapedinataq; manus eo significato ponitur, quòd solui grauidam partu dicimus. Amictus per se patet.

DE TVRIBVLO ET PHIALA.

QVoniam verò multa super Vrna prius & Phiala dicta fuerunt, contrariaq; his addita Lucerna, & Faces, consentaneũ est visum, vt quid vtrunq; simul iunctum significet, videamus. Proposita autem sunt pro hieroglyphico Turibulum & Phiala.

DISCORDIA.

SVnt enim qui turibulum, aut aliquod aliud vas igniariũ cũ aquario pictũ,

vnde ſcilicet ignem & aquam ineſſe perſpiceretur, quippe ſi ex vno ignis promi caret, in altero aqua deſideret, diſcordiæ ſignum eſſe tradant, quòd ea naturæ ſint maximè contrariæ. Vnde ignem aquæ permiſcere dictum de iis, qui ſe ea præſtituros pollicentur, quæ fieri nequaquam poſsint. D

PVRITAS.

SEd enim Ægyptij ſacerdotes per ignem et aquam, quippe turibulum & phialam, labes maculáſve deterſas elutaſq; optimè ſignificari volebant: quinetiã ignoratione hallucinationéq; doctrinæ ope ſummotã, vbi præſertim ita illæ officeret, ne quis diſcernere aut internoſcere potis eſſet, vbi veritas latitaret, quòd per huiuſmodi elementa rerum omnium defæcatio peragatur, ac puritati ſuæ reſtituatur, vt qualis ſit appareat: aqua enim maculas eluit: quæ verò aqua efficere non poteſt, ignis exequitur. Hinc illa apud veteres aliarum quoq; gentium appellata ſuffitio, quotiens qui funus proſecuti fuerant, quòd polluti haberentur, ignem aqua ſparſi ſuperingredi conſuerunt, purgationem ſcilicet hinc fieri perſuaſum habentes, & quavis pollutione infectos ita liberari. Vnde nonnulli per aquas quę ſuper cœlos ſunt, purificatorias virtutes, vt ait Ambroſius, interpretati ſunt. Aquas verò ſuper orbes ætheris eſſe, idem die ſecunda validiſsimè contendit. Doctè autem Catullus, cùm in aqua puritatem hanc intelligeret, dixit: Aut quilibet, qui puriter lauit dentes, hoc eſt, aqua ſola lauit, vnam eam allutionibus aptam non ignarus, humores verò reliquos aut inficere, aut medicamentum eſſe. Ignis autem, vt noſtri veteres tradidêre, purgat, aqua expiat, luſtratq;. Hinc ille Plautinus iocus Aulularia: E

Quid impurate, quanquam Volcano ſtudes,
Cœnæ'ne cauſa, aut mercedis gratia
Nos noſtras ædes poſtulas comburere?

Et apud Lycophronẽ legas Thetim indignatã, ſe deam mortali Peleo in matrimonium collocatã, filios quotquot oriebãtur in ignem exurendos coniicere ſolitam, quòd ita rebatur mortalitatẽ exuri, & quod immortale eſſet perpurgatũ conſeruari, veluti aurũ ære cõfuſum ignis ope purgatur, poſteaquàm quicquid admixtum erat æris, in fumum & ſcoriam verterit. Atq; ita ſex iam filios abſumpſerat, donec ad Achillem ventũ, quem pater ſuperveniens ab igne exemit, Chironiq; curandum cõmendauit. Sacræ verò literæ apud nos Deum eſſe ignem conſumentẽ aſſerunt, igneoſq; fluuios hunc pręcedere: quin & eundẽ ipſum inſtar ignis omnia cõflantis incedere: in quo nimirũ nequitia intelligit̃, quę à Deo cõſumatur, cùm omnis ab eo ſit purificatio, nempe vnumquodq; opus quale ſit probat ignis. Referta autem eſt natura humana tum plumbo, quo animi noſtri pergrauati ad terrã inclinant: tũ aliis impurioribus metallis, quę rubiginẽ inducunt, vel auri & argenti naturã adulterant, vt ait Adamantius: quare diuino illo igne opus eſt, vt quę vndequaq; immixta eſt animi nequitia deleatur. In quã ſententiam peccanti populo dictum in ſacris literis: Habes carbones ignis, quibus inſideas, hi erunt tibi in auxiliũ. Sed nuſquã apertius q̃ in Eſaię viſione purgatio hęc oſtendit̃, vbi vnus de Seraphin à Deo mittit̃, qui pruna de altari incenſo forcipe apprehenſa, Eſaię labra tetigit dicẽs: Ecce abſtuli iniquitates tuas, & peccata tua circũpurgaui: labia enim immũda ſe habere profatus erat, & in medio populi labia immunda habentis habitare. Transfert̃ nimirũ ignis ad turibulũ, per quod in diuinis literis linguam Dominicã intelligunt: lingua verò ignis, in quo ſpiritus. Vnde Dauid: Carbones ſuccenſi ſunt à Deo, qui ſcilicet nos calefaciãt F

ad

A ad pietatem, impellantq́ue mentis nostræ impetum ad doctrinā Dei, vt oratio nostra in conspectu eius tanquā thymiamatis odor ascendat. Aromata enim super ignem imposita, hieroglyphicè orationem spiritalis doctrinæ significant, vt traditum à Theologis ostendit Hierosolymitanus Hesychius. Præcipuè verò thus gratiarum actiones & oblationē significat, non solùm quia dicatū est Deo, sed quia, vt Medici dicunt, multas oculorū sanat ægritudines. Quòd verò thus, idq́ue lucidissimū, super XII propositionis panibus XXIIII Leuitici poni iubetur, LXX Sal reddiderunt, quod Apostolorū doctrinā significaret: illi enim sal terræ. Hebraica tamen lectio Lebone habet, hoc est, thus. In iisdem diuinis literis mētio fit de carbonibus desolatoriis: eos esse dicit Eucherius, qui peccata dissoluunt: huiusmodiq́ue fuisse illū, qui ad labia Esaiæ prophetæ appressus est, vt quæ is cōtraxerat vitia, perpurgaret. Ponūtur etiā pro igne charitatis, aut exemplorum, aut pœnitentiæ. quanquā de carbonibus his aliter in Iunipero traditū. Facit ad hūc locū id etiā quod apud Ezechielem legimus, Deū vti corpus visum, à cuius lumbis vsq́ue ad pedes membra omnia igne conflagrabāt, à lumbis verò B vsq́ue ad caput electri species erat, quo nihil magis est hieroglyphicū. Nimirū indicat hoc, renes lumbosq́ue, & quæ partes ad terrā tendunt, exvrendas esse illecebras quippe, nequitiam, et voluptarios affectus omnes perpurgandos: ita enim quæ à renibus supernè existūt, supraq́ue mollitudinis & nequitiæ opera attolluntur, in purissimam electri materiam euadere: electrum enim auro preciosius esse contendunt. Si nostrum igitur corpus, Dei corpus esse volumus, vitia eius igne percremenus, eo quippe quē Deus immittit, vt ita sordibus exvti, loti, perpurgatiq́ue, electri speciem, per ea quæ ad sapientiam pertinent exhibeamus.

VESTA.

DVplex verò apud veteres erat ignis consideratio, quippe qui materialem hunc nostrū longè diuersum à superiore illo dictitabāt. Eum sanè in sublimi positum, Volcanum appellantes, quasi Volicanum dicere voluissent. Vestam verò aiebant domesticum hunc nostrum esse, vt alibi dictum, autore Varrone: quamvis Ægyptij translucidum & purum illum ignem Palladem esse volebant, hunc verò qui materiæ applicitus est, Vulcanum intelligebāt. Sed huius argumenti consideratio examinatur in Vulture locupletius. Quantum autem C pertinet ad Vestam, simulacrum eius strongilari figura, obrotunda quidem, & in acutum prominente, quæ circa medios humeros resideret, cuiusmodi est coagmentatæ figura terræ. Eadem & sedentis habitu statuebatur, & apud Græcos ἑστίας παρὰ τὸ ἵστασθαι, τὸ ἱδρύσασθαι, quod sedes ponere significat, appellatam aiunt. Sessum verò ad diuinitatis perpetuitatem spectare, alibi commodius differendum est. Quod verò περὶ τοῦ ἱδρύσασθαι dicebamus, qui vulgi dicta consectantur, ab ea tradunt ædificationis principium esse. Scriptores enim rerum affirmant artes nullas à mortalibus inuentas, priusquam ignis repertus esset, quo deprehenso, eiusq́ue vsu cognito, reliquæ omnes artes inde in dies magis ac magis profecēre, cùm vnusquisq́ue ignis commoditate adiutus noui aliquid semper excogitarit, & modò hoc, modò illud opus mortalium vsui proposuerit.

NVPTIALIA, VEL PVRITAS MARITALIS.

QVod verò purificatione super dicebamus, nōnulli aiunt inde sacris nuptialibus ignem & aquā præferri solitam: nam & huiusmodi donaria nouæ nuptæ apponebantur, quæ scilicet vxorē puram & castā permanere oportere docerēt. Qui verò instituti huiusmodi rationē altius rimantur, naturæ vicem hinc intel-

ligi interpretatur. Ignem siquidem aiunt actionis vim obtinere, & agendi elementum esse, aquam verò patiendi. Hinc philosophi non defuêre, qui rerũ formas ex aqua, per admixtionem ignis, produci existimarint, atq; ita auspicatissimè ignis & aquæ sacramento nuptiarum fœdera sanciri. Apponebantur verò hæc in limine domus, quà sponsus & sponsa intraturi essent, vt ea oblata species, memores eos redderet quorsum essent huiusmodi sacris initiati. D

ÆRVMNÆ.

SEd enim Græcus poëta quidam acerbè nimium rem huiusmodi interpretatus est, cùm dixit:

θάλασσα, καὶ πῦρ, καὶ γυνὴ, κακὰ τρία·

tria quippe accidere mortalibus ærumnosa, mare, ignem, & fœminã. Et Theologi nostri ignẽ in diuinis literis pro ærumnis & calamitatibus, quæ probẽt hominis fortitudinẽ, poni dicunt: in eamq; sententiam dictũ autumant Psal. LXV, Igne nos examinasti, sicut examinat argentũ. quod'q; ibidem est, Transiuimus per ignẽ & aquã, calamitates quaquauersum ingruentes, omne'q; genus ærumnarũ vno impetu effusum intelligi volunt, quasi nihil iam atrocius, neq; miserabilius esse posit, in vllo malorũ genere, quod exantlatũ non esset: alterum enim horũ atrocissimo cruciatu cõficit, alterũ inimicissimo animæ mortis genere suffocat, quippe quę cùm ignea sit, nihil indignius pati se posse putat, quàm per aduersarij sui violentiã exturbari. Ita & illud Euãgelio: Frequẽter eum & in ignẽ & in aquã misit, vt eum perderet: quod pro periculosis eventis positũ ait Eucherius. E

NECESSITAS.

SEd vt ad nuptias revertamur, lõgè honestius Metellus, qui de vxore ducenda sententiam interrogatus, vxorem esse malum haudquaquã inficiatus est, malum tamen id esse necessarium: igitur per ignem & aquam necessitatem interpretabimur, quæ ducere vxores iubet, non tantùm ob sobolem, quæ præcipua causa est, verùm etiam vt sit, quæ domus & familiæ totius curam suscipiat, & quodam veluti gubernaculo administret ac regat.

VITA.

VT cunq; verò senserint alij, scimus ignẽ & aquã vitæ prius auspicia dedisse, vitamq; quandiu vitales auras carpimus, conseruare. Quis verò ignorat, sine maritali copula breui periturum esse humanum genus omne, cæterorumq; animalium species defuturas? Quare exules, qui vita censebantur indigni, aqua & igni priuabãtur. Sanè poëtæ cùm fingunt Saturnum amputasse genitalia patri Cœlo, eaq; in mare abiecisse, indeq; natam Venerem, id significare volunt, igneum semen admixtum cum humore, generationis fuisse principium. F

CONIVGII COMMODA.

NOn absurdè etiam voluptatem, & vsum, quæ soleãt ex vxoria consuetudine, vnanimiq; concordia percipi, qualem Homerus mirificè commendat, per huiusmodi ignis & aquę fercula interpretabimur, cùm nihil ferè sit in rerum natura igne iucundius, nihil vtilius aqua, quæ sola ex rebus omnibus, necessitatibus innumeris opem affert. quare aquam Pindarus optimã, Aristotele etiam comprobante, nuncupauit, igneum etiã ardorem auri pari elogio prosecutus.

MAIORIS LVMINIS VIOLENTIA.

ET ne lõgius à Pindaro recedamus, argumentũ is pulcherrimo hieroglyphico subministrauit, ode Olympiorũ prima, vbi fulgorem ignis celebraturus inquit, αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτί: non ignarus scilicet, ignem soli expositum amittere

A amittere omnem ſplendoris gratiam, quæ noctu ſuam habet cõmendationem. Elegantia igitur ingenia virtutem cuiuſpiam, præſtantioris alicuius interventu obnubilatam labefactatámve, ſignificare cùm vellent, ignem Soli expoſitũ pin gere cogitarunt: ſiquidem ignis ſplendor, vt palàm eſt, Soli expoſitus, vim amit tit ſuam, noctu verò prævalet, & vt in ſuo regno pervigeſcit. Atq; hoc eſt quod Pindarus ait, διαπρέπει νυκτί.

NVMEN.

CVm tot igitur ſint ex igne vtilitates, totq; magnarũ & admirabiliũ rerum ſimilitudines habeat, non immeritò à Perſis in primis, & ſacer, & æternus vocabatur, quẽ quacunq; rex exercitũ duceret, magni numinis inſtar argenteis altaribus impoſitũ præferebant. Super hoc Maximus Tyrius: Perſę diariũ ignẽ adorant, nimirũ diuinitatis ſignũ, inſatiabilem, voracem. Huic cùm ſacrificãt illi alimentũ præbentes his verbis vtuntur: Ede ignis domine. Neq; Perſarũ tãtum eſt ignem colere, vt idem Tyrius, ſed Lyciorũ etiam, apud quos Olympus ignẽ emittit, hunc ſacrũ habẽt. Ferũt aũt ignis, quo Zoroaſter cõflagrauit, reliquias, tanquã ignis diuini à cœlo delapſi, à quodã ſuſceptas, ad Perſas, vt perpetuis ex-

B cubiis ſeruaretur, eſſe delatas: atq; hinc apud eos ignis cultũ habuiſſe principiũ. Fuit verò Zoroaſter is, vt à veterib. accepimus, Chamis filius Mezraim nomi- ne, qui Magia per manus à patre accepta, ſigna quędam veluti ſtellarũ ſcintillas de cœlo deducere, & alia huiuſmodi oſtentare ſolitus, diuinitatis ſibi nomen aſ- ſerebat, donec fulmine tandem ictus interiit: mortaliũ tamen imperitia, qui tunc erãt, ita raptum eum fulmine & cœlo illatũ credidit, mutatoq; nomine Zoroa- ſtrum, quaſi viuũ aſtrum appellauit, ſubſecutaq; deinde ætas omnia quæ fulmi- ne tacta eſſent, ſacra exiſtimauit. Sanè Orpheus, à quo noctem alibi diximus lu- minis parentem appellatam, æthera πυρίπνοος vocat, quippe igneum ſpiraculum. Euripides aũt: Vides excelſum, qui illum infinitũ ætherem & terrã vndequaq; circumplectitur humentibus vlnis, hunc crede Iouem, hunc arbitrare Deum. Quem ſecutus Ennius: Aſpice, inquit, hoc ſublime candens, quem inuocant o- mnes Iouem. Veteres hunc Dieſpitrem, & Lucetiũ dixêre, Gręci ζῶα à ζῶ, quod viuere eſt. Vnde Ioannes: Vita erat. Plato Cratylo δία dum vocat, transfert ad præpoſitionis vim, vt Ioannes idem, Per quem omnia facta ſunt. De ſplendore verò: Et erat facies eius ſicut Sol. vt apud Malachiã: Orieẽ vobis timentibus ſol

C iuſtitiæ. Sed quæ plurima pertinent ad Solis hieroglyphicũ, cùm ea cõmodiore loco plenius dicta ſint in cœleſtium corporum cõmentario, breuiter hæc tacta ſufficiant. Quàm verò attonita propemodum veneratione apud Perſas cole- retur ignis, ex eo manifeſtum eſt, quòd grauiſsimus apud eos mos ſupplicandi fuit, cùm quis igne in manus accepto ſupplex interminabatur, eum ſe in aquam iniecturum, ſi voto excidiſſet: non eſſe illi fas ducebant eum reiicere, qui ſic pre- ces allegaſſet. Sed enim vt impudentiæ nonnullorum modus imponeretur, neq; vlli violandi ignis occaſio permitteretur, lege inde ſanxerunt, vt qui eo ſuppli- candi genere vſus eſſet, ſupplicio multaretur. Autor Plutarchus.

TENTAMENTVM.

FVit & apud quoſdam è noſtris populos, iuramenti atq; iudicij ſpecies ſuper ferro candenti, ſuperſtitioſe potius quàm piè per æditumos templi in Liuo- nia pręſertim obſeruata. Nã ſceleris alicuius accuſati, ad ferri candẽtis iudicium vocabantur, & id ſubire nonnunquã vel inuiti cõpellebantur. Id erat eiuſmodi, vt criminis reus ferrum candens è mediis prunis exemptum, in manus caperet,

accusatoribusque & iudicibus ostentaret, sicque advstione nulla subsecuta illæsus esset, absolueretur: si vim eam pati non posset, obiecti criminis ita convictus damnaret. Purgabãt verò se prius ieiuniis, cõfessione, & Eucharistia, mox ad horrificum illud experimentum accedebant: id, quia periculosum erat, & insontes aliquando ex eo condemnabantur, præcipuè verò contra Christianæ pietatis mores erat, Deusque tentari videbatur, Honorius III. fieri per grauissimum edictum vetuit, vt Decretalium lib. V, tit. XXXVI de iniuriis, cap. III. habetur. D

DE FVMO.

HAC, ne fumum etiam prętereamus, postquam super igne multa diximus quod fumi significatum esset, iam aperiemus.

IGNIS.

ORtus à terra fumus, & in cœlum sese attollens, ignem, ait Horus, significare perhibetur. Porrò ignis Aristoteli nihil aliud est, quàm fumus incensus: & apud Homerũ totiens fumus expetitur, vnde ignem ac mox habitabilem esse regionem cõiicere detur. Eò verò hieroglyphicũ fumi tendere videtur, vt suspicionem aliquã non temerè obortam esse intelligamus. Nam cùm rumor aliquis in vulgus emanat, dici solet, absque igne fumum nullum oboriri. Et Petrus apud Clementem: Fieri minimè potest, inquit, vt consurgat fumus, vbi non sit ignis. Quinetiam vbi Pindarus, Nemeis, inquit, ὕδωρ καπνῷ φέρειν ἀντίον, certet aquam apposuisse fumo: fumum, ait interpres, pro igne posuit, ex sequela scilicet signum quod præcedit indicans. Et Psalmo XVII legas, fumum ascendisse in ira Dei, & evestigiò ignem exarsisse: vbi quidam aiunt interpretes, invectũ quidem primò in dæmonis pervicacia comprimenda, mox ad vitia reliqua extirpanda aggressum. Alij fumum hoc loco initia futuræ compunctionis intelligi volunt, & ita sentit Eucherius, quod ad Ægyptiacum accedit hieroglyphicũ: quanquam & Dei cõminationes significare posse non inficiatur. Nam, vt etiam apud Plautum, flamma fumo est proxima. Quę omnia nostri multò antè literarum monumentis mandauêre. Sic Ecclesiastici XXII legas, Vaporem fumũque emanare in altum ante ignem, ita & contumelias & minas sanguinis esse prævias. E

PERDITIO.

PErditionem multi per fumũ intellexêre: & mos est, opes diuitiasque magnas, Regna, & vnamquãque rerum amplitudinẽ in fumũ abiisse dictitare, cùm ita consumpta fuerint, aut ita collapsa defecerint, vt ne vestigium quidem pristinæ maiestatis relinquatur. Iocatur in hanc sententiã Horatius, vbi Menniũ paternorum maternorumque bonorũ abliguritorem omnia in fumũ ac cinerẽ vertisse dicit. Ad hoc succurrit Demonactis philosophorũ omnium festiuissimi dictũ, qui à quodam interrogatus eludẽdi causa, vt plerique literatos ita tentare solent, quot fumi minæ ex mille lignorum minis combustis educi possent: cineres expendendos esse, respondit, reliquũ in fumum abiisse. quod ea ratione supputatur, qua Archimedes detractũ fraude aurum à redemptore ex votiua Hieronis corona deprehendit, qua de latè apud Vitruuium. Quod verò ait Hesiodus: F

αὖψα καὶ πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο·

Quamprimum fumo properes clauum imposuisse:

præclari admodũ interpretes, posteaquã combusseris, exponũt, vtpote qui nolit fratrem vlterius rei maritimæ dare operam, sed solam exercere agricolationẽ.

SOLICITVDINES.

SVnt tamẽ qui loco hoc Hesiodiano philosophari malint, & pro fumo vitæ

nostræ

A nostræ solicitudines accipiant, quæ intellectũ ac rationem ipsam obtenebrant. Difficulter enim posse nos pura sensuum claritate, hoc est, trãquillitate frui, vbi illa ingruerint quæ mentis oculos lancinent, & cæcutire faciant.

BONA VOLVNTAS PER ERROREM OBFVSCATA.

SVnt qui per fumum bonam proficiendi voluntatem, quæ tamen sit erroris tenebris obfuscata, interpretentur: cui si fomes adhibeatur, hoc est, si recta accedat institutio, flatuq́ verborum adiuuetur, ignem promicaturum, hoc est, rectorum operum effigiem apparituram. Hinc Esaias, lignum à quo vel tenuis admodũ fumus exhalet, minimè extingui debere præcipit: vbi fumus, tantillæ illius pietatis quæ sit in delicioso diuite, signum esse videtur. quam sententiam acutissimus etiam Scotus claro fretus lumine cognouit.

IMPERITIA.

SAnè fumus est etiam imperitiæ symbolum, cùm lumen sit doctrinæ signum: cuius contrarium est caligo ipsa: vnde caligare errãtes dicimus: fumus verò est, qui caliginem inducit. Transfertur & ad vitia, vt Alexandrinus Clemẽs, vi-
B tia, ait, veluti fumum immensum esse, qui vniuersam mundi huius domum repleuerit, atq; hæc institutionẽ malam, sodalitates pessimas, consuetudinem improbam, colloquia praua, opiniones haudquaquã rectas invexisse, vnde primùm error, inde contemptus, tum infidelitas, atq; malitia, parataq́ semper ad nocendum versutia, auaritia, vana iactantia, atq; alia huiusmodi exoriantur.

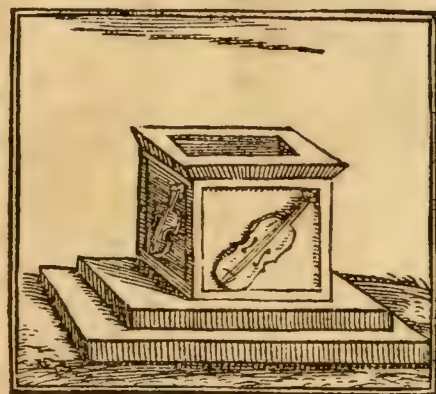
PIERIVS VALERIANVS AD MARCVM MANTOVM IVRISCONS. PRÆSTANTISS. de iis quæ per Lyram, & arma quædam alia musica significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

SCribonius Libo magnæ olim apud Romanos celebritatis, inter opera multa quæ magnifica & præclara posteris reliquit, numum eum argenteum signauit, in quo putealis, quod pro foro iudiciali fecerat, exemplum expreßit, victurũ operis à se instituti monumentum. In eo verò multi non incuriosè quæritare solent, quid sibi ve-
C *lint lyræ, ad singulos putealis angulos adsculptæ. Quorsum enim, aiunt, lyra ad litigiosa dißidia, discordesq; contentiones? aut quid putealis aquæ silentiũ & quies, ad vllam facit harmoniã, aut clamosi strepitum fori? Quibus ego respondere soleo, sapienter à Libone ornamentũ illud eo loco excogitatum, vtpote qui ob oculos ea posuerit, quæ his, qui locum eũ frequentarent, & vtilia & salutaria viderentur. Litigantibus quidem, vt concordiæ memores, ad pulcherrimum suauißimúmq; eius fructum oculos intenderet, quo quidem nihil humano generi accidere poßit vtilius, neq; commodius. Causidicis, si clientibus consultũ vellent, congruentia susceptæ materiæ dicerent, ab iis quæ incõgrua & discrepantia essent, abstinerent. Qui autẽ iudicaturi consedissent, rationum & argumentorum, quæ allata essent, consensum, veritatem, aut non leuem saltem verisimilitudinem acriter inspicerent. In cuiusmodi sermonem cùm proximis diebus apud communes amicos incidissem, euenit vt iucundißima tui recordatio è re nata surreperet, quòd antea diu multúmq; cogitaueram aliquod ex hieroglyphicis meis commentarium tibi Marce præstantissime deberi, quando te potißimum impulsore labor hic omnis susceptus est & exantlatus. Ipsa autem Lyra magis conveniens visa est, quàm res alia quæpiam, quæ tibi donaretur, quam tu scilicet suauiter adeò, seu linguam causis acuas, seu ciuica iura respondere paras, concentu tam*

mirifico resonare facis, vt omnium mentes tanquam Amphion alter quoquò velis trahas, neq; saxa tantùm moueas, sed vel adamantina destinatorum hominum corda quotiens adlibuerit arbitrio verses tuo, siue disertißimè discutiendo de cathedra intones, siue in foro agendo fulmines, siue mare terrásq; publica vel priuata tempestate perturbatas, clarißima ingenij tui serenitate tranquilles. Sed quoniam multi longè quàm ego sim facundiores in laudes incumbunt tuas, ego ne decus tuum culpa deteram ingenij, ab aliorum me prouincia cohibebo, & quod tibi destinaui commentarium procurabo. D

CONCORDIA.



IGITVR, vt palàm est, Romani veteres per Lyræ hieroglyphicũ concordiam figurarunt: cuius tamen alia quoque sunt significata, eaq; multis antiquorum tum poëtarũ, tum philosophorũ præconiis celebrata: sed nos ea tantùm seligemus, quę ad hieroglyphicum institutum facere videbuntur: tamen, vti meus est mos, si res exigere videatur, numum quo de meminimus, diligentius examinabimus. Eius inscriptio est, PAVLLVS LEPIDVS CONCORD. à cuius altera parte legitur, PVTEAL SCRIꝏON LIBO. Ibi figurã Putealis videas, de quo scriptores plerique meminêre. Huic autem à singulis angulis lyræ appensæ sunt, corymbis & sertis medio interuallo dependentibus. Aiunt verò Libonem primùm tribunal & subsellia prope Arcum Fabianum collocasse. Hinc Horatius: Forum putealq; Libonis mãdabo siccis, quia scilicet forensia negotia pręcipuè sibi deposcunt sobrietatem. Et Ouid. de Remedio: E

Qui puteal Ianúmq; timet celerésque calendas:

hoc est, qui se rapi timet in ius, & qui alienum pascit æs, quod scilicet calendis singulis efflagitatur. Neque illud dissimulandum fuerit, in numi ipsius inscriptione duo esse obseruatione non indigna: in Scribonij nomine ꝏ literam iacentem atque supinatam, & PAVLLVS gemino LL notatum ex Terentij Scaurij sententia atque præcepto, neque non ex antiquorum vsu, quod in plerisq; monumentis obseruaui: neque proprium tantùm nomen, verùm & aduerbium PAVLLVM eadem lege scribendum Grammatici veteres censuere, vt illud Romæ, HOSPES QVOD DEICO PAVLLVM EST ASTA ET PELLIGE. & huiusmodi plæraque. F

IVDICIVM COMPOSITVM.

ATq; illud in Lyra pręcipuũ, quòd hominem compositi iudicij, quiq; aures eruditas haberet, significabat: ea siquidem diuersas componit voces, & cõcordi omnes tono temperat: quod munus in diuersæ rationis affectibus componendis videtur homo præstare, vt non immeritò Diogenes Cynicus carpere sit solitus Musicos, qui cùm Lyræ chordas congruenter temperarent, animi mores inconcinnos haberent. Eadem mordacitate Isidorus Cynicus Neronem transeuntem in publico clara voce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantitaret, sua bona malè disponeret, neque vllum in vitæ tenorem temperamentum adhiberet.

A STatuebat & in Mercurij manibus lyra, idq; hieroglyphicũ ostendebat, concentũ omnẽ ex vocũ inęqualitate cõstare: cõcentus verò hominũ est, cũ varię voluntates in consensum vnũ contrahuntur. In singulis verò mortalium concentus ille, quo quis beatitudinem assequit, vbi scilicet res & cõgruenter temperarit, et ad amussim explorarit. Plato animam in Timæo cõcentum, & concordiam vocat. Aristoxenus & Dicęarchus harmoniam dixerunt. Lyrę igitur meritò dominus Mercurius,

INÆQVALIVM concordia.



Qui animas nunc evocet orco Pallentes, alias sub tristia tartara mittat, vt Maro.

BONA DISCIPLINA.



EST & Musarũ insigne lyra. Musas Eusebius à μυέω dictas arbitrat, quod significat honesta bonaq; disciplina instituere: easq; Orpheus B et Proclus in hymnis religionẽ hominibus commonstrasse dicunt. quemadmodum & Orpheo id attribuunt, vt suauisonæ testudinis concẽtu, hoc est, placidis & aptè cõpositis verbis fera hominum corda mitigarit, agrestes mores expoliuerit, & dispersos vagosq; mortales in cœtum vnum cõgregarit. Apud Aristophanem legas, per citharæ callentem, hominem sapientem, & Gratiis omnibus ornatum, à veteribus indicatũ. Diuinæ quoq; literę citharam pro morali virtute acceperunt, vtpote quæ in actione consistat. Et in huiusmodi significatum theologi dictum volunt Psal. XLIII, In cithara tibi confitebor.

RATIO.

ATHanasius in iis quæ contra gentiles scripsit, rationem lyræ comparauit, vbi de anima, mente et sensu disserit: quippe id lyrę haud dissimile videri ait, quæ rectè temperata sit, & Musico, qui eam resonare faciat, non imperito. Est enim in lyræ neruis suus cuiq; sonus, grauis, acutus, medius, argutus, atque alius C aliis. Concentus autẽ nullus discerni aut internosci potest, nisi fidicinis ars accedat. Tunc verò modulatio & varia soni suauitas ostenditur, cùm qui Lyram tenet, neruis increpuerit, singulosq; aptè percurrerit. Eodem modo, cùm sensus in corpore sint tanquã lyra cõpositi, si docta mens illis imperauit, discernet animus, quid absonum, quid concinnum sit, quale sit vnicuiq; rei temperamentum adhibendum, vt nihil deniq; facere, aut meditari aggrediatur, quod modulis & tonis non respondeat, vnde concors concentus exaudiatur. Et nonnulli conchordiam inde dici putant, q; chordæ variæ in vnam conueniunt harmoniam: tametsi alij concordiam à corde deductã malunt, qui Tullio innituntur Tusculanarũ primo dicenti: Aliis cor ipsum animus videtur, ex quo excordes, vecordes, concordesq; dicuntur, vt in Cordis commentario disputatum: eamq; afferunt rationem, quòd id locutionis in monumentis antiquis aspiratione careat. Qui chordis insistunt, concordem à Græcis σύγχολον dici opponunt, consuesseq; aiunt veteres è locutionibus plerisque in Latinitatis vsum receptis, adiectam consonantibus aspirationem summouere, quatuor tantùm admissis, quę Scaurus enumerat.

MATRIMONIVM CONCORS. D

SEd nos vt ad concordiæ significata redeamus, illud ex Onirocritarũ disciplina deprompsimus, vt si quis nuptiarum tempore lyram per somnium videre imaginatus fuerit, concordiam id inter maritũ & vxorem futuram significare.

MVSICA.

QVæ verò lyra est in Neronis numo, studiũ eius in arte Musica, & victoriam ex certamine eo partã significare crediderim. Fidibus enim eum oblectatũ ad insaniam vsq;, & in theatris Musica decertasse non sine maiestatis Imperatorię dedecore atq; ignominia, scriptores eorũ temporũ omnes prodiderũt. Nam is præter numos ea nota percussos, statuas etiã sibi citharœdico habitu posuit.

POMP. MVSA.

EST & Pomponij Musæ numus, à cuius altera parte muliebre signũ est cum lyra & plectro: id quid sibi aliud velit, quàm eius cognomentũ, non video, siue is Pomponius poëta fuerit, de quo apud Pliniũ: siue qui bello Mithridatico captus, cùm multis vulneribus saucius ad Mithridatẽ adductus interrogatus ab eo esset, an amicus futurus esset, si opera iussu Regio dareť, vt curaretur: respõdens, Si tu, inquit, populo Romano amicus fueris, aliter me quoq; semper inimicum habebis. E

AMOR.

QVoniam verò voluntatũ, studiorum'q; consensus atq; similitudo amorẽ parit, celebrať à Platone lyra inter amatoria monumenta, libro de anima. Proclus'q; vbi Venerẽ Cythereã ab Homero & Hesiodo appellatã exponit, aduersať Hesiodo, neq; dictã ὅτι προσέκυρσε κυθήροις, οἶδε μὲν γὰρ τὰ κύθηρα, κυθέρειά δὲ ἡ κευθομένην ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πάσης τῆς ἐρωτικῆς φιλίας. Non assentiť, inquã, Proclus, vt Cytherea dicta sit à Cytheris, vbi illi templũ, aræ'q; tot frequentissimo mortaliũ cõuentu colebanť: quia, inquit, κύθηρα vocantur insulæ illę, & alta Cythera etiam apud Maronẽ, cuius scilicet vocabuli syllaba media per η vocalem longã perscribať. Dictam verò Cythercam ait, q; vniuersæ consuetudinis amatoriæ vim intra se occulat. Nam & alij Cythereã ab occultãda turpitudine dictã voluere: & illi in abdito templũ fuisse alibi diximus. Lyra autẽ cùm omnẽ in se suauitatẽ complectatur, quandã cum Amore, cum Venere, cũ Gratiis similitudinẽ præ se ferre videť, pariq; cum iis illecebra homines illectare. Demum'q; hæc illa videtur Amphionis lyra, cui sponte saxa etiam paruisse perhibentur: cuius rei mentionẽ facit Apollonius Argonauticis, & Antimenidas primo, donatam'q; Amphioni lyrã eam dicit à Musis, quamvis Dioscorides ab Apolline, à Musis tamen etiã Pherecydes historiarum libro decimo. F

SEDATVS ANIMVS.

RIdiculum fortè nostris videatur, si quis non vnum hominem tantùm armis instructum, quippe Achillem cithara canentem pinxerit, verùm & vniuersum exercitum in aciem descendentem, ad citharæ modulos progredientẽ fecerit, quoniam neq; citharœdi quicquã cõmune cum armis habere iudicanť, neq; milites, feroces'q; homines vllam hodie liberalium artium disciplinã assequi dignantur. Verùm si Lacedæmoniorũ disciplinam & instituta respiciamus, inueniemus eos ad lyram citharę'q; sonum acies instruxisse, reiectis'q; tubis, & classicis aliis, ad eiusmodi modulationis sonum pugnam inire solitos, id quod indicat illos sedatiori quodam animo prælium aggredi cõsuesse. Nam & Homerus strepitum & tumultum in congressu primo barbaris dedit, cùm Græcos sensim & taciturnos progredi dixerit. Hanc tamen in Pompeio contationẽ reprehendit Cæsar, cùm in Pharsalia victor euasisset.

HV-

A

HVMANA VITA.

QVi verò per lyram humanæ vitæ rationem exprimi dixerunt, tam eorum quæ superius de sensibus, atq; anima, deq; mortalium institutis attulimus, rationem habuisse mihi videntur, quàm etiã de naturæ nostræ conditione rem ipsam perpendisse. Nam cùm in lyra septem discrimina vocũ celebrari comperissent, humanæ vitæ tenorem eadem assiduè agitari varietate animaduerterũt: septima enim hebdomada mas in vtero fabricatus existit: septima post partum hora manifestum aut vitæ aut mortis argumentum affert: septimo pòst die vmbilicus astringitur, ac solidescit: post bis septem manifestũ est luminis indicium: post septies septem obtutus firmitas, atq; cognitio. Videmus mox à mense septimo dentes pullulare, post bis septem sessionem esse tutam, post ter septem verborum articulationẽ, post quater septẽ incessum, post quinquies septem lactis horrorẽ suboriri, post annos demũ septem primoribus dentibus expulsis validiores enasci, ac perinde vocis sonũ integrũ fieri: secundo verò septenario pubescentiã, ac emittendę genituræ facultatẽ, roburq; iam ad virilitatem spectare: tertio lanuginẽ, & crescendi finem: quarto robur, & membrorũ plenitudinem. Quinta verò hebdomade cùm viriũ augmentũ, quantũ vnicuiq; esse datur, absolutum sit, congruũ nuptiarum tempus à Platone conscribi, quod septimo Legum habetur. Sexta autẽ partas collectasq; vires incolumes seruat, ac prudẽtiæ vigorẽ affatim subministrat. Septima diminutionem quippe viriũ, sed perfectũ intellectus & rationis incrementũ habet: quare soliti sunt milites ea ætate rude donari, & cõsiliis rebusq; pub. adhiberi. Atq; hac de ratione Horatius ad Mecœnatẽ scribit, se iam donatũ rude: nã qui vndenos Decembres quater iam, vt ipse de se dicit, expleuerat, per septimã hebdomadã deferri iam occeperat. Octauo mox septenario perfectionem & in intellectu, & in ratione videre [illegible], qualis maior in vnoquoq; iam sperari debeat. Nonus humanitatẽ ac mansuetudinem adducit. Decimus vitã finiendi plerunq; desideriũ: quæ omnia versibus elegiacis Solon luculentissimè complexus est, lyramq; suã ita temperauit, vt humanæ vitæ concentũ sonoramq; vocalitatem anno septuagesimo terminaret, quẽ vbi mortales excesserint, desipere iã, & chorda modò hac, modò illa subinde videntur aberrare. Neq; multum alienũ ab huiusmodi cõsideratione, quòd Magnus Basilius per citharã corpus interpretatur: nam & alij Theologi Psalmo LVII, Exurge psalterium & cithara, per psalterium animã, per citharam corpus intelligi volunt, quod ita pluribus esse locis acceptum Euthymius obseruauit.

B

C

LYRÆ FORMA.

SI quis verò lyram, qua fuerit apud antiquos specie, intueri velit, nõ ignoret cõstare illã ex binis cornibus, iugo, testudineaq; testa: talem enim, vt in Amphione Philostrati est, Mercurius excogitauit, cõpegitq;: qua posteaq;, vt aiũt, Apollinẽ & Musas honestauit, Amphionẽ etiam, vti dictum superius, donauit. Cornua verò illa sublimipetæ capreæ fuisse volunt, quibus Musici, anteq̃ ligni vsus ad hoc cõmodus haberetur, ad lyras conficiendas vterentur. Ex lignis verò quæ lyræ apta censeantur, buxum maximè laudant, vtpote quæ solida sit materia, & ad polituram aptissima. Potentiores huc ebenum adhibuerunt. Rhæti atq; Norici acerem arborem egregiè crispatã exhibuère, vtpote quę mirificè colorum varietate delectet, quæq; fissa non fallat, neq; excauata dissiliat. Elephas, ait Philostratus, nihil ad lyrã: quocirca sciti viri neq; animal ipsum magni quicq̃ faciunt, neq; cornibus eius vtuntur: quanquã nostri, pectine pulsat eburno, li-

bentissimè dixerint. Videtur verò natura ipsa opera perquã diligentissimè dedita, testudinis testã, vt huic inseruiret vsui, fabricasse, ita illam excauauit, & vas veluti quoddam vocum repercussioni collectioniq; pręparauit: vacua quędam foramina hinc inde fecit, in quę vmbilici inseri possent, atq; alter alteri apprimi: chordæ enim ex vna parte, quippe in imo, quadræ suæ applicant, ex altera vmbilicis obuoluunt. Atq; hæc in illis ratio potissima considerat, vt rectè in lyram ductæ ęquis inter se distent interuallis, & parallelos binæ quæq; efficiant: quæ quidem species in hodiernis adhuc quodammodo refertur, quãvis cornua non in vacuũ, vt olim, sed in ipsum lyrę corpus inflectantur. Atq; hæc ea quidem species, de qua Græci scriptores, & Romani Gręcos secuti, inventionis laudẽ partim in Mercurium, partim in alios cõferunt. Sed Hebręorũ literæ Tubalem appellant, qui primus omniũ & huiusmodi instrumenti, & musicæ inuentor fuit. Sedenim quã lyram à Mercurio inuentã tradunt, trium tantùm chordarũ fuisse dicunt: voces enim ab eo tris, trium instar temporũ inuentas aiunt, acutã quippe, grauem, & mediã, prout tria tantùm apud Ægyptios fuere tempora, æstas, hyems, & ver, singula quadrimestria. Sic æstati acutus sonus attributus, hyemi grauis, veri medius. Thebarũ tamen portas ea ratione septem institutas Græci dicunt, vt totidem in lyra tonos repræsentarent. Et memorabile illud Emerepis Lacedæmonij factũ celebrant, qui cùm Ephorus esset, cuius scilicet magistratus cẽsuræ Græcia vniuersa olim acquiescebat, Phrynidi Musico duas è nouẽ chordas bipẽni excidit, dicẽs, Musicã ne depraues: de quo nono Symposiacôn apud Plutarchũ. Ad hęc ipsa hominis constitutio cùm sit quatuor ex elemẽtis, & anima, & quaternarius numerus multis de causis corpori cõpetat, ternarius verò animæ, de quo alibi copiosius, iuncta hæc, & in concentũ excitata omnem reddunt harmoniã, quę tam ex operibus quàm ex cogitationibus nostris percipit: vt nõ immeritò humanã vitã tot septenariis variari paulò antè disputauerimus.

DE FISTVLA.

Facit ad hoc & fistula, vt chordis lyra septem, ipsa quoque septem compacta cicutis: cuius forma conspicua est passim in Panos & Satyrorum manibus.

RESIPISCENTIA.

HOminem Ægyptij diu quidem mente captum, postea verò quasi somno excitatum, ad intellectus officia redeuntem, & vitæ suæ iam modum imponentem, significare si vellent, fistulam, inquit Horus, pingere consuerunt: huius enim munus, animum ab odiosis & grauibus atq; etiam impuris cogitationibus auertere, & curarũ obliuionem, vt diceret Hesiodus, inducere, & vt exemplo Pythagoræ comprobatũ est, impotentiores etiam lasciuientis animi sedare motus, dum composita soni suauitate animum arbitrio suo versat & moderatur. Facit hoc ad illud Antiphanis, siue vt alij, Bionis, qui Bucolica scripsit, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τεχνᾶσθαι σύριγγα, πέλει δέ τοι οὐ μέγα ἔργον, Tu tibi fistulam ames cera coniungere, quando non labor aut opus hoc magnum.

ADVLATIO.

EAdem verò, vti alibi dictũ, cum ceruo picta, perniciosam indicat adulationem, ob historiã scilicet quę super ea & ceruo fertur, animal id eius suauitate modulisq; mulceri, & ad stuporẽ vsq; delectari: vnde accidat, vt dum ceruus intentior in eam incumbit, incauto illi abalienatoq; mors inferatur.

A

DE TVBA.

SEd iam altius insonemus, neq; semper in molli lyra aut fistulis immoremur, sed & tubam strepitu procul ære canoro exauditam, ad musica instrumenta reliqua adijciamus.

CELEBRITAS.

SIgnificat tuba famam & celebritatem: vnde Romani in Saturniæ ædis fastigio Tritonas tubicines imponebant, caudis abditis & absconditis, id scilicet eo hieroglyphico significãtes, quòd historia gestarũ rerum ab Saturni commemoratione ad nostram vsq; ætatem in obliteranda celebritate, nota, clara, & quasi vocalis esset: quæ verò ante Saturnum gesta fuerint, obscura & incognita in tenebris delitescere: idq; sibi velle Tritonũ caudas ad humum inclinatas, abscõditasq;. Erãt verò tubæ Marti dicatæ, vti etiã nunc sunt: in acie enim mos est

Aere ciere viros, Martemq; accendere cantu.

ERIGENDÆ MENTIS SIGNVM.

B IN sacris verò literis tuba suum habet intellectum. Nam quæ memoria tubarum celebrãda mandat à Deo prima septimi mensis die, nihil aliud sibi vult, vt interpretantur Theologi, nisi debere nos Prophetarũ oracula memoria repetere, Euangelicas voces omnino recogitare, Apostolorũ prædicationes cœlestium tubarum instar, quarum sonus in omnes terræ fines exire destinatum erat, reminisci: & ita initio mensis tuba canamus, & in Psalmis Deo iubilemus.

DE TIBIIS.

SEd tibiæ Veneri sacræ ferebantur, eaq; de causa in ouatione tibijs & myrto Romanos vti solitos Plutarchus ait, Marcello.

SENSVS.



EÆdem Pani, perinde ac etiam fistula, attributæ, quippe quem sensilis mundi rectorẽ intelligebant: sonus enim nõ nisi sensu percipitur. Atqui Apollinem etiam aiunt à Pallade doctũ libenter tibijs cecinisse: & in altera simulacri eius, quod Deli erat, manu, tres insidebant Gratiæ, quarum vna lyram, alia tibias, fistulam, quæ inter has media erat, gestabat. & dona legas ab Hyperborijs Delum missa, Cithara, tibijs, & fistula comitantibus.

C

SACRORVM TEMPVS.

TIbia sanè rei sacræ signum erat, precationumq; faciendarum tempus indicabat, quasi adesse iam Deum per eam admonerentur, qui sacris adsistebant. Nos quoq; cùm in sanctis ædibus sacra facimus, æris tinnuli sono diuini libum mysterij adorandũ innuimus. Sed quod ad tibiam spectat, minimè recens, neq; imperitæ plebeculæ dicteriũ est de cessantibus, tibicinẽ expectare, sed antiquũ & nobile, quippe quo Scipio minor vsus est in Pompeiũ, qui tibicinis filius credebatur. Pompeius enim C. Lælio Consulatum ambiente, cui Scipio maximè fauebat, negauerat Scipioni se petiturum, adfuturum verò Lælio, eumq; deducturum: quem dum expectarent, auditum est eum iam candidatum prehensare obuios. Tum Scipio ridens: Næ, inquit, nos egregiè stulti sumus, qui perinde ac Deos, non homines precaturi simus, tempus terimus tibicines expectantes.

Hinc ansam arripuit Cornelius Tacitus, vbi lib. XIIII de Octauia Messalinę filia loquens: An quia, ait, veram progeniem penatibus Cæsarum datura sit, malle populum Romanum tibicinis Ægyptiis sobolem imperatorio fastigio induci? Nempe propter Pompeium, qui, vti dicebamus, tibicen à Scipione vocatus est, Octauia verò à Scribonia Augusti vxore descendebat.

DE TYMPANO.

TYmpano etiam & choro laudari gaudet Deus. Per tympanum Gregorius lib. Epist. sexto ad Anastasium, abstinentiæ tenuitatem ἱερογλυφικῶς interpretatur, à materia scilicet ipsa, qua constat tympanum: nam id dubio procul corium est ex pelle iam arefacta, quæ tamen prius diu fuerit macerata: ita vir ieiunio confectus, ab omni luxu alienus, parcè & duriter viuens, qui laudes Deo canat.

DE TINTINNABVLO.

CIere ad se nos videtur etiam tintinnabulum, quod Mosaicus Sacerdos, de quo XXVIII Exodi, ornatu Pontificio gestare iubebatur: ad imas enim tunicæ fimbrias aurea tintinnabula, malaq; punica alterna appendebātur, vt eorum sonitus, quotiescunq; Pontifex ingrederetur egrederetur've Sanctuarium, exaudiri posset. Significabat id, oportere sacerdotem, vt etiam in Cane dictum, assiduè vocalem esse, nunc docendo, nunc arguendo, nunc exhortando, sæpissimè verò consolando, quod nostra sibi fragilitas deposcit, opportuna remedia cōquirendo. Itaq; tintinnabulū prædicationis est & institutionis hieroglyphicum, de quo plura Gregorius idem lib. primo, Epist. XXIIII. Tintinnabula huiusmodi antiqui operis domi habemus: sunt aūt ex orichalco, mespili caui forma, cū fibula supernè ad appēsum apta. Intra concauū ærea immissa pilula est, quæ motata sonum impulsu reddit argutum, atq; admodum suauem.

DE LITERIS SEPTEM.

ATq; vt ad Musicā redeamus, aliis quoq; signis ea pingi solita est, non iis tantū, quæ propria sunt illius instrumenta: quare superest vt quid Ægyptii per vocales numero VII significarēt, afferamus, & ita Musicos hos numeros absoluamus.

MVSA.

ILli siquidem digitos duos literis septē insignitos præferentes, Musam, vt Horus ait, significabāt. In quo aduertendum, vulgatos Hori codices fœdè deprauatos circumferri, qui πράγματα septem, non γράμματα habent. Cur verò nos Vaticanæ bibliothecæ codicē, in quo γράμματα ἑπτὰ, non πράγματα, scriptū est, castiorem iudicauerimus, ea in causa sunt, quæ apud veteres tradita reperimus super septem vocalium significato, quibus Musica omnis exprimi solita. Nam Demetrius Phaleræus in Cōmentariis περὶ ἑρμηνείας, Ægyptiorū fuisse morem ait, septē vocalium modulata enunciatione Deos collaudare. Septem porrò vocales Plutarchus Musicæ totidem vocibus accommodat. Et Phurnutus ex veterum dictatis obseruat, septē esse diuersos tonos, quibus olim tota modulatio cōstaret. Vox verò ipsa septem patitur qualitates, acutam, grauem, circumflexā, densam, tenuem, longā, breuem. Ac veluti est apud Philonē, septenarii numeri proportio est valde Musica, quippe qui sex ad vnū sexcuplarē habeat: sexcuplaris verò ratio maximū in re proposita interuallū facit, quo quidem acutissimū à grauissimo separatur. Cęterū & quinq; ad duo vim plurimā in harmonia demonstrāt, ipsi

A ipsi τῶν διαπέντων ferè æmulam. Et vt semel dicã, hebdomada cùm externario qua ternarioq́ꝫ constet, harmoniã omnem amplexatᷓ, quippe διατεσσάρων, διαπέντε, & διαπασῶν. Omnes quoq́ꝫ proportiones, arithmeticã, geometricã, & Musicã. Quod verò diximus ex Plutarcho, vocales eas fuisse literas quibus fortè vterentur Ægyptij, ne qui Græcè nesciunt dictum mirentᷓ, sciendũ apud Latinos vocales duas, E scilicet & O, figura vnamquanq́ꝫ eadem, vi tamẽ & tempore & enunciatione diuersas esse: quarum vnaquæq́ꝫ apud Græcos suo insignis est charactêre, atq́ꝫ ita septẽ omnino esse, ad humanæ ipsius vocis cõditionem excogitatas. Ex his notũ est A sedem habere in imo barathro pectoris, quam enunciatã palma ad pectus admota ibidem trepidare sentimus. E in faucibus, quam manu itidẽ deprehendimus. atq́ꝫ illa duplex, acuta, & grauis. Grauis enim (nam eam sono E Latinæ literæ veteres enunciasse, paulò pòst in B litera ostendemus) vocalis hæc tunc exauditᷓ, cùm spiritus aliquãto inferius cõtrahi videtᷓ, & suppresso quodammodo sono enunciatᷓ. Acuta verò sub signo ε apud Græcos, E vel e apud Latinos, cùm ad aperta vsq́ꝫ labra porrigitᷓ, & vocaliore sono se prodit. I tanq́ꝫ
B columna quædam, ad cuius imaginem figuratᷓ, palatum medium inhabitat, idq́ꝫ sustentare quodammodo videtur. O item duplex, acuta, & grauis. Acuta, cùm emissum ab imo pectore spiritũ circa dentes sistit, & expedito cum ore resonare facit. Grauis, cùm vsq́ꝫ ad dentes emissum interius reuocat, & aliquantulum remoratur, quod ex ipsa etiam figura quodammodo replicata, ω vel Ω Græci constare voluerunt. V dubio procul in labijs tota cõquiescit. Vocalis ea apud Græcos non habetur, sed eius soni vice diphthongum ponunt ου, quam Latini cùm vno charactere ȣ sæpe scribi obseruassent, contracta in acutum parte inferiori, V suam fecêre, per quam suum illum vsitatissimũ peculiaremq́ꝫ sonum exprimerent. Verùm multa etiam quæ Græci per υ scriptitant, ipsi per vocalem hanc suam signare instituerũt, vt δύο, duo: πύῤῥος, Purrus (ita veteres scribebant, vt antiquæ indicant inscriptiones aliquot) nos ad Græcos redimus, & Pyrrhus facimus. Quod ne dictu leue adeò videatᷓ, Verrius Flaccus ita cõmentatur: Quod illi dicunt κύμινον, nos cuminum: quam illi κυπάρισσος, nos cupressum: illi κυβερνήτην, nos gubernatorem. Neq́ꝫ negarim cum Scauro, Græca nomina plurima in no-
C strum sermonẽ admissa, τοῦ ψιλοῦ sonum & figuram conseruasse, vt, hymnus, hyacinthus, Satyrus, de quo plura Victorinus. Sed vt argumentũ susceptum prosequamur, ex literis mutæ nouẽ (tot enĩ Græci ponũt) eodem autore Plutarcho Musis totidem dicatę. Octo inde semiuocales, voces musicas reliquas absoluũt vnà cum vocalibus septẽ, quas natura ipsa cõmodè variare potest, ad quintũdecimũ vsq́ꝫ gradum ascendendo. Neq́ꝫ verò hîc Sophistas audio, neq́ꝫ superstitiosa multorũ conamina in hoc albo reposuerim, qui ad vnũ & vigesimũ vsq́ꝫ gradum ascensum dari disputant, qui quidẽ stridor potius est, q̃ꝫ humanę vocis sonus. Verùm ego satis habiturus sum, si cũ Iusquino Musico ætate nostra clarissimo senserim, qui materiã hanc in Theoreticis lucubrationibus ab Ægyptijs, à Plutarcho, & à Marone minimè diuersas, accuratissimè pertractauit.

MVSÆ CVM APOLLINE.

VErùm hæc alij viderint, nos ad Musarũ hieroglyphica reuertamur, quorũ illud pręcipuũ, vt si lingua dentes quatuor è regione oppositos incutiat, eo gestu Musæ cum Apolline significentur: dentes enim Musarum instar sunt: per linguã verò, quę illos pultet, Apollinem vti plectrũ aliquod intelligimus. Nam & Romani linguam similem plectri, dentes chordarũ dicere solebant, vt lib. de

Natura Deorum Cicero. Et Ambrosius Hexamero, linguam veluti plectrum esse dicit. Tranquillus de Claudio: Plectra linguæ titubantia. Sedenim cur quatuor tantùm Musæ positæ sint, altior inquisitio est, cùm semper multiplices habitæ sint apud eruditos. Cur autem eas nonnulli nouem posuerint, non lingua tantùm, aut dentes quatuor, sed tota oris facies discutienda: quia sic eas per totidem oris instrumēta repræsentari tradidêre, quę sunt dentes, quos nominauimus, quatuor: labia mox duo, quæ cymbalorum vsum ad augendum sonitum præbent: inde palatus, in cuius concauitate sonus inturgescit: gutturis fistula, quæ spiritum immittit: pulmo deniq; qui veluti æternus follis spiritum concipit, & pro vsu rei temperatissimè remittit: denique in medio residens Phœbus omnia complectatur. Singula hæc contarentur, nihilq; proficerent, ignauia veluti quadam torpescentia, nisi sedulæ linguæ plectra excitarentur, & ad solicitam operis properationem accenderentur: quorum omnium rationem Anaximander Lampsacenus, Leophantes Heracliopolita, Pisander Physicus, & Euximenes latius explicuerunt. Neque tamen desunt qui nonarium numerm pro pluralitate positum cōtendant, vt apud Nicandrū, vbi de Scorpij cauda σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι, quasi cauda eius nouē esset spondylis compacta, quę nodis septem tantùm insignis est. Quinetiam Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit de eo, qui duos tantùm aculeos haberet: obseruatum ab Apollodoro. Sic apud Maronem, nouies Styx interfusa, & porrecta. nouem per iugera corpus: & quod obseruat Theon in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη, nō quòd nouem, inquit, ætates viuat, sed perquàm diu. Et apud Alcæum hydra ἐννεακέφαλος, quę πεντηκοντακέφαλος est apud Simonidem, quem imitatur Maro:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Itaq; qui Musarum numerū supra nouem augent, eo nitunť argumento, quòd scientiæ plurimæ sunt, non autem nouem tantùm: vnicuiq; enim scientiæ suam esse Musam præsidem oportere. Ex eorum verò numero qui tres tantùm Musas ponunt, est Eumilus Corinthius, qui etiam earum nomina hæc prodidit, Cephiona, Apollonida, & Eurysthenida, quas Apollinis fuisse filias fabulať. Aratus quinto de astris quatuor enumerat, Argen, Meleteam, Thelyonem, Aæten. Qui has quinq; posuêre, nomina his à quinq; sensibus indidêre. Epicharmus in Hebes nuptijs septem ait, & filias Pieri Pimpleidosq; Nymphę, quarū nomina, Nilûs, Tritone, Asopûs, Heptoporta, Achelois, Titoplûs, & Rhodia. Apud Hesiodum Theogonia nouem sunt, hæcq; Latinis iam celebres, quarū inuenta sunt toni tres, ἀσπρός, μέσος, ἰσχνός, plenus, medius, tenuis. Accentus totidem, acutus, grauis, circumflexus. Tempora itidem tria, præsens, præteritum, & futurū. quæ si ad Musicam referantur, præteritum longi temporis instar erit, quod ab eo cotidie longius abscedamus: futurum pro breui accipieť, quòd illi cotidie propinquiores efficimur: presens verò communis, quam Græci μέσω vocant, instar erit syllabæ: instantis enim temporis natura est, vno eodemq; momento prætereuntia venientibus coniungere. Alij hunc Musarum numerum alio atq; alio modo interpretantur: atq; ex his qui quatuor statuunt, nōnulli linguarū quatuor differentiam excogitarunt, vtpote quòd Musarum inuentum fuerit, Ionicam, Atticam, Doricam, & Aeolicā linguā à cōmuni distinguere: & pleraq; insuper quaterna ad ostentationem vsq; dinumerant. Qui quinariū earum numerum recensent, quinq; vti dicebamus, sensus ab eis animaduersos, distinctæq; cognitioni traditos prædicant. Qui septē, septichordem lyram, septemq; compactā cicutis fistulam

A fiſtulam, climata ſeptem & Planetas totidem, vocalesq́; vti initio cõmonſtrauimus, memorant. Qui nouem eſſe cõtendunt, hiſtoriam Cliûs inuentum aiunt, plantandi ratione Thaliæ, coniugalia & ſaltatione Euterpes, agriculturam Polymniæ, Aſtrologiã Vraniæ, Calliopes Poeticã, atq; ita demùm vnicuiq; inuento, quod ad mortalium vſus faceret, ſua eſt cuiq; Muſa excogitata, vnde neceſſe eſt infinitũ earum numerum cõſtituere. Sed hæc nullo apud Græcos fine diſputantur. Apud Ægyptios, vti palàm fecimus, compendioſius colliguntur, ambagibusq́; evitatis, rectà per planiſsima toto conſtrato itinere traducuntur.

A.

CVIuſmodi verò eſſent literarum charactêres apud Ægyptios, ſi quæſierit quiſpiã, putarim ego partim inſtrumentorũ aliquot, plurimũ verò animalium effigies fuiſſe. Illud enim ex Plutarcho conſtat, Mercuriũ, qui primus literas Ægyptijs cõmunicauit, Ibin primã eſſe literã voluiſſe. Refert quidẽ ea in ingreſſu triangularẽ effigiem, cruribus ita diſpoſitis, vt loco ſuo dictũ. & quæ prima apud nos, & Grecos litera eſt, ad iſoſcelis trianguli faciem accõmodat. Atq; B ita conijcere poſſumus, reliquas quoq; literas, vel XV, vel quotquot fuerint, alicuius animalis effigie membrove figuratas, quæ tam longa inde annorum ſerie ſint abolitę, atq; ab eo præſertim tempore quo Ptolemęi Græcas literas in Ægyptũ deduxêre. Ægyptiacorũ porrò characterũ formæ, vna hac excepta, ferè omnes obſoleuêre.

B.

QVòd ſi eiuſmodi exemplis inſiſtendũ eſſet, fortè B per pictam pecudẽ figurari poſsit, aut membrũ ſtatumq́; eius aliquem qui ouem ſaperet, quòd proprium eſt illi literam eiuſmodi articulato proferre ſono. Agnoſcunt hoc interpretes etymologici, Cratinumq́; citant Διονυσαλεξάνδρῳ, eo verſu:

ὁ δ' ἠλίθιος ὥσπερ πρόβατον βῆ βῆ λέγων βαδίζει·

Stolidus tanquam pecus, be be dicens ambulat.

Atque ita nonnulli, vti paulò antè monuimus, H tertiæ apud Græcos vocalis ſonum per E grauem pronunciant, quod Latini receperunt, Penelope, Anchiſes, Ariſtoteles, naturæ quidem in oue ſonum imitati.

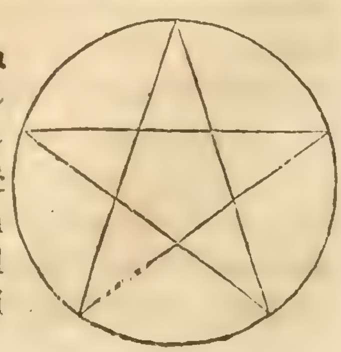
Γ.

C QVinetiam Γ aliquid habet quod hieroglyphicè notari poſsit: ſiquidem autores Gręci literæ huiuſmodi etymon παρὰ τὸ ἀμᾶν, quod metere eſt, deduci volunt, & ſimulacrum eius falcem ponunt.

Δ.

DElta dubio procul per ſtellas tris æquidiſtantes ferè, easq́; in trigonum ſitas notant: & ea de cauſa ſignũ cœleſte inter æſtiuũ & æquinoctialem circulum ſupra caput Arietis δελτωτὸν vocant: & Ægyptum Græci à triangulari forma nuncuparũt. Verùm hæc curioſioribus relinquemus: id vnũ dicam, ſignũ id æquis eſſe lateribus duobus, vno breuiore, ſed propè reliquis æquali.

DE PENTALPHA.



QVoniam verò incidimus in literarũ notas, & cũctarum rationes reddere difficillimũ, & inexhauſti laboris opus eſt, & quod fortaſſe faſtidiũ potius quàm delectationem vllam ſit allaturũ, πεντάλφα inter has minimè præteribimus, ex qua præter delectationem, vſum etiam & vtilitatem aliquam percepturi ſumus. Signum id ex alpha quinq; numero complicitũ; lineis enim à pentagoni

recti punctis alternatim ductis ea proſilit figura, de qua multa ſcitu digna mini- D
mè ſunt diſsimulanda. Antiochum ferunt cognomēto Soterem, antiquū illum, à quo reliqui Syriæ Reges Antiochi mox dicti, cùm aduerſus Galatas acie decertaturus eſſet, per nocturnam imaginem videre viſum adſtitiſſe ſibi Alexandrum, qui mandaret vt militibus teſſeram daret ὑγιαίνειν. cuius dicti hieroglyphicum olim iam adinuentū erat triplex triangulus inter ſe complicitus, ex quinꝗ paribus lineis ſeſe inuicem in puncto cōtingentibus: quo non cunctanter à ſe facto, pentagrammoꝗ huiuſmodi tum in vexillis impoſito, tum & ſingulis, & reliquis militaribus indumentis ſuperaddito aſſutoꝗ, admirabilem mox eſt à Galatis victoriam cōſecutus. Antiochi porrò numus argenteus paſsim habetur, iſtius rei memoria ſempiterna, in quo nota ea impreſſa eſt, additis ſingulis per angulorū interualla literis ΥΓΕΙΑ, in eum quem hìc vides modum. In militia verò Imperatorum, qui præcipuè Byzanti claruerunt, ordo qui ſub illuſtri viro Magiſtro peditum merebat, propugnatores nomine, cæruleam præferebant parmam, cuius margo purpureus erat, viridis aūt vmbilicus intra πεντάλφα huiuſmodi contentus. quicquid autem erat ſpatij reliquum inter vmbilicum & lineas quæ pentalpha illud deſcribebant, purpureo erat colore illitum. Meritò autem propugnatorum ijs nomen datum, quorum opera ſalus exercitui comparabatur. Sed quoniam hæc parum fortè ſuauia videantur, multa huiuſmodi præterire conſilium fuit: tum etiam, quia non æquum erat virum grauioribus deditum rebus, exilibus his legendis occupare. Sed illud minimè diſsimulare poſſum, poſſe nos in veræ ſalutis ſignificatum accipere quinꝗ CHRISTI vulnera, pectoris vnum, manuū duo, totidem pedum, quæ in propatulo poſita, pentalpha ipſum cōmodè cōſtituunt: patefactis enim manibus, quæ deorſum à lateribus porrigantur, pedibusꝗ ipſis modicum diuaricatis, puncta æquidiſtantia quatuor aſsignantur, quintū verò in ipſo pectore coſtas inter: à quibus punctis lineæ quinꝗ numero æquales omnes, quæ altera in alterius punctis ſe contingant, πεντάγραμμος faciunt, duę quippe à pectore ad vtrunque pedem, duæ alteræ in chiaſmi ferè modum decuſſatæ à dextera manu ad pedem læuū, atꝗ læua ad dexterum, quinta ab alterutra manu ad alteram. Neꝗ πάρεργος id fuerit, ſi quę de ſalutatione Lucianus collegit, ſaluti ſubiecerimus. χαίρειν ait ille, hoc eſt, gaudere, antiquam fuiſſe ſalutationem, cuius exempla complura ponit. Platoni demum viſum eſſe amicabilem hanc compellationem in εὖ πράττειν, quod bene agere eſt, conuertere: vnde noſter Horatius vtrunꝗ complexus morem, epiſtolam ad Celſum ita exorditur:



E



F

Celſo gaudere, & bene rem gerere Albinouano,
Muſa rogata refer. Verùm Archytas Pythagoram ſecutus vnà cum pleriſꝗ alijs eiuſdem ſectæ, χαίρειν atꝗ εὖ πράττειν repudiatis, ὑγιαίνειν induxère, quod mox alter alteri ſcribentes vſurparunt. Latini horum ſententiam approbantes, SALVTEM, vt apud Tullium & alios frequentiſsimū, perſcripſere. Exiſtimarunt

A runt verò sapientissimi viri compellationem huiusmodi & animæ & corpori esse maximè cõgruentem, & simul omnia intra se mortaliũ bona complecti. Quin etiam Epicurum ferunt, qui voluptatem maximè omniũ adamauit, in quibusdam doctis admodum epistolis non χαίρειν, sed ὑγιαίνειν præscripsisse.

INFINITVM.

SEd vt iam ad priores illas vocales redeamus, earundem literarum numerus infinitum significat, si quem sequimur codicem fidelis est, quod alij vulgata exemplaria secuti, rudem, alij inexpertum traduxère, quod ἄπειρον apud Horum habetur. Neq; sum nescius ἄπειρος dici posse παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πεῖραν: verùm ijsdem autoribus etymologicis dicitur etiam παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πέρας, quòd finem aut terminum non habeat. Hori verò autoritate dicunt ἄπειρον significare tunicam, quæ non habeat exitum, eoq; significato Sophoclem in Polyxena dixisse:

χιτὼν σ' ἄπειρος ἐνδυτήριος κακῶν·

Malorum amictus tunica te exitu carens,

subintelligendum, perdet. Et apud Euripidem Oreste:

B ἢ πόσιν ἀπείρῳ περιβαλοῦσ' ὑφάσματι·

Texto maritum impermeabili induens.

Est & alia ratio cur hìc infinitum significare locutionẽ eam cõtendamus, quam ex ipsius numeri ratione desumimus, quem Pythagoras immobilem dixit, suaq; firmitate solidum, adeoq; plenum, vt quod infinitũ in rebus est, ipse cõprehendat. Sed enim super hoc loco suo in numerorum hieroglyphicis locupletius.

PRINCIPIVM ET FINIS.

ET ne ab infinitate hac discedamus, quæ germana est æternitati, minimè prętereundum videtur, quòd hieroglyphicum primę huius apud omnes literę significatũ, quod in diuinis habetur literis, principium exprimit, veluti Ω apud Græcos vltima, finis est indiciũ: vnde illud iam omnibus cognitum: Ego sum alpha & Ω. Apostolus autem epistola quam ad Ephesios scribit, Deum proposuisse dicit in semetipso, ad dispensationem adimpletionis temporũ, ad caput, id est, ad initium reciprocare vniuersa in Christo quæ sunt super cœlos et super terras in ipso. Et duas Græciæ literas, primam scilicet & vltimã, sibi induit Dominus, initij & finis concurrentiũ in se figuras, vti quemadmodũ A ad Ω replicatur, ita ostenderet in se esse, & initij decursum ad finem, & finis recursum ad initium, vt omnis dispositio in Ω desinens, per quem cœpta sunt, per verbum scilicet Dei, quia caro factum est, proinde desinat quemadmodum & cœpit, & à Deo in Christo omnia reuocarentur ad initium. Repetuntur hæc à Tertulliano lib. de Monogamia, vbi secundas impugnat nuptias. Apud Hebræos, quorum tam multa cum Ægyptijs communia sunt, magna est significationũ sylua singulis in literarũ characteribus: sed enim hæc quia latissimè apud Cabalistas explicantur, ne actum agerem, præterire consiliũ fuit: ea siquidem nos tractanda desumpsimus, quæ per rerum figuras, non per literas scribi consuerunt.

FATVM.

ADdunt & Fatum, siue Parcas, per eandem vocalium designationem intelligi, non tam ob Planetas septẽ, qui Fatorum ministri sunt, vti latius in Stella disseruimus, quàm ob id quòd imago Dei habetur Septenarius, dux idem & princeps vniuersorum, immobilis, indomitus, omnium victor, gubernator omnium, de quo plura eo loco habentur, vbi de numerorum significationibus ordine suo disputatum est.

DE LIBRO.

A Literis ad librum transire ipsa rei natura compellit: literæ siquidem locutiones adstruunt, locutiones orationem, librum oratio.

ANTIQVITAS.

DEscripta folia, codicilli, vel liber quomodocunque compaginatus obsignatusve, antiquitatis hieroglyphicum esse perhibetur. In manu enim scriptis Hori codicibus παλαιότητα δηλοῖ legitur, non παλαιότατος. Folia quidem codicillique, propterea quòd antiquorum mos fuit in folijs & quarundam arborum corticibus scribere, vnde & codicis & libri cognomenta permansere. Et apud Maronem Æneas orat, ne Sibylla folijs mandet nomina,

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Ideo verò obsignatus liber, vt superius, quòd in eo vel veteres sapientum disciplinæ, vel res gestæ, longæ posteritatis memoriæ commendentur, atque ita liber, vt diceret Horatius, Longum scriptori prorogat æuum. Stesichori poëtæ statuam senilem, incuruam, cum libro, temporibus suis fuisse in Sicilia tradit Tullius Verrinis. Et nos Romæ apud Raphaelem Vrbinatem marmoream Philemonis statuam validæ senectutis vidimus, qui vna manu volumen replicatum continebat, alteram ad mercedem operis passam porrigebat: de cuius auaritia in scriptis suis venundandis alibi meminimus. Sed quoniam de literis sermo fuit, quæ Musicam significant, Musica verò tam animi quàm morum concordiam & concinnitatem ostendit, vt in Lyra commonstrauimus, succurrit mihi quàm memorabile sit commentum illud Athenodori philosophi, qui Augustum Octauianum docuit philosophiam. Nam cùm videret hunc ad iracundiã facilè commoueri, ne asperum aliquid statueret ex quo postea pœnitentia subsecutura esset, eum monuit, vt vbi irasci cœpisset, quatuor & viginti illas Græcas literas memoria recenseret, vt illa concitatio, quæ momentanea est ac breuis (vt Horatius ait) furor, aliò traducta parui temporis interiectu languesceret: quod & alij Augustum imitati non sine fruge factitarunt. Saluete igitur literæ verè sacræ, verè cœleste donum beneficio summo mortalibus elargitum, siue vos Musicam, siue concordiam, siue animi concitatioris impetum componatis. At quanta mox in dictionibus, quanta in orationibus virtus, si pura ipsa, nuda, simplicia, & inania propémodum elementa tantum habent virium, vt soni, quem singulæ reddunt, commemoratione saltem, à perperàm factis incœptisque abstinere compellunt?

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM ARNOLDVM ARLENIVM, DE IIS QVÆ PER INCVDEM, MALLEVM, ARATRVM, FLAGELLVM, FRÆNVM, LAqueum, Catenas, Iuga, & Vncum, significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

NOn sum nescius, Arnolde eruditißime, vbi commentarij huius tibi dedicati titulum inspexeris, animo te concitatiore ac subirato forsitan dictur \~u esse, quorsum mihi incudes has & malleos, aratra, flagella, fræna, laqueos, catenas, iuga, & odiosum vbique nom\~e vnc\~u, id genus? an ego veluti Vulcanus alter fabril\~e facere iubeor? an alia quæris vincula mihi superinijcere, quàm quibus opprimor, tot Aegyptior\~u nugis, vt recta & castigata prodire poßint, procur\~adis? Tolle tolle ista, et exquire aliquid

A *aliquid & excude quod me deceat, vel vnde optatissimum mihi possim otium cōparare. Responsurus sum, Bona verba quæso Arnolde mi, nullum hinc tibi bellum intentatur, nullum paratur incommodum: mea hæc instrumenta sunt eius generis, vt vel sedens, vel stratus, nullo labore singula possis attrectare: quòd si quid in his laboris desumendum fuerat, id à me iam exhaustum tibi persuadeas. Memineris tantùm Pierium tui memorem esse, nihilq; cogitasse quod tibi vel molestum, vel iniucundum accideret, aut minimè liberale: voluisse verò in hac commentariorum suorum diuisione, te sibi vnanimi amicitia necessarium, in adoptionem ad rerum suarū participationem admittere herciscundæ familiæ iure. Quod verò instrumenti tibi euenisset, ne vlla hæredum cauillatione auferri posset, donationis etiam nomine censeri: sed quæ simplex donatio sit, nulla eius Homeriaci carminis additione facta;*

δή ποτέ μοι χαίροντι φέρεις πρὸς δώματα.

Sed hæc plus nimio, cùm amicitiæ nostræ simplicitas omnia boni consulere debeat, nullaq; indigeat ratiocinatione quicquid dictum factumq; sit. Quid verò sibi velint instrumenta tot, facilè disces ex eorum vnoquoq; quod in manum sumpseris.

B

DE INCVDE.

INter instrumenta primum non iniuria locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera ea fiunt instrumenta quę faciundis reliquis ministerium præbent. Ab incude igitur prius exordiamur.

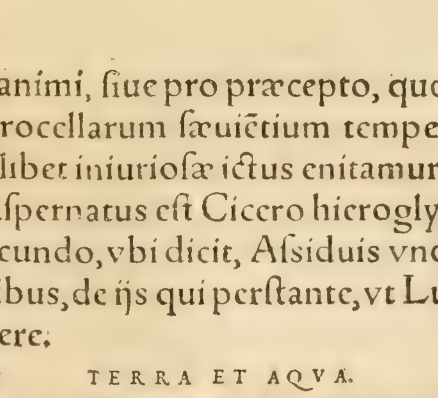
DVRANDVM.

IVniorum inuentum esse putaram olim, vt ad casuum damna ferendo vindicanda, Incudem quis proponeret, sed posteaquam in Græcum distichon incidi, luculentum quidem, sed incerti autoris, figmentum hoc antiquum quid sapere perspexi. Est id huiusmodi:

ἄκμων ὡς μέγιστος οὐ φοβεῖται τῶν ψόφων,
καὶ νοῦς ἐχέφρων πάσας ἕλκουσαν βίας·
Strepitus nec incus maxima horrescit, neq;
Mens firma quaquà traxeris, violentiam.

C Incus igitur hieroglyphicum fortissimi ponatur animi, siue pro præcepto, quo in aduersis durandum admoneamur, neq; vllis procellarum sæuiētium tempestatibus moueamur, sed contra Fortunæ quantūlibet iniuriosæ ictus enitamur, ne vllus labefactādi locus illi relinquatur. Neq; aspernatus est Cicero hieroglyphicam huiusmodi similitudinem lib. de Orat. secundo, vbi dicit, Assiduis vno opere eandem incudem diem noctemq; tundentibus, de ijs qui perstante, vt Lucretius ait, labore vincunt, quod designarunt facere.

TERRA ET AQVA.



SEd quæsierit hîc fortè aliquis, quid sibi voluerit Homerus per incudes duas, quas Iupiter se Iunonis pedibus appendisse dicit, quam prius aureo funiculo suspenderat. Atqui fabularum vbiq; aërem per Iunonē intelligimus. Funiculus autem aureus æthram stellarum globis conspicuam ostendit. Incudes verò duæ terram & aquam, inter quæ Iuno ipsa suspensa confingitur. Hinc Fulgentius ex autoritate Theopompi in Cypriaco carmine, & ex Hellanico ἐν τῇ τοῦ διὸς φιλολογίᾳ, Iunonem ait ab Ioue vinctam catenis au-

reis, & incudibus ferreis degrauatam. quamvis praue quidam, deprauatam legunt: sed longè fœdius interpretantur, dum exponunt devirginatam: & quod magis rideas (animaduerte hominis phrasin, & impudentiam) depudicatam, imminutam, incudibus veluti stragulis & lecto geniali præpositis, ob nimij ten doris & libidinis impatientiam (sic ille stolidus insanit, & enormia longè magis sibi confingit super angelis.) Nec tamen me præterit, alicubi legi angelos quosdam deprauari, & compedibus coërceri: sed ibi deprauari non significat depudicari, vt stupor iste putat, sed gratia lumineq́ue Dei priuari. Homeri autem carmina, vnde hæc à Theopompo & Hellanico desumpta sunt, habentur Iliad. o.

ἦ οὐ μέμνει ὅτι κρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖιν
ἄκμονας ἧκα δύο, περὶ χερσὶν δὲ δεσμὸν ἴηλα
χρύσεον ἄρρηκτον, σὺ δ' ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι
ἐκρέμω· ἠλάστεον δὲ θεοὶ κατὰ μακρὸν ὄλυμπον, λῦσαι δ' οὐκ ἐδύναντο.

Non memor es cùm te de summo pensilem Olympo
Demisi, vtq́ue pedes geminas graue pondus ad imos
Appendi incudes, manibúsq́ue tenacia vincla
Ex auro inieci: aëris tu in nubibus alte
Pendebas, fremuere Dei per ahenea cœli
Templa indignantes, neq́ue te dissoluere quisquam Eualuit.

DE MALLEO.

INcudi Malleus, vti diximus, non indecenter adiungitur: de quo quidem apud Ægyptios nihil habetur, apud diuinarum literarum autores multa reperiuntur.

MALORVM IRRI-
tamentum.



VIdetur verò Malleus pro malorũ irritamento accipi: arma siquidem, pugiones, cuspides, & cultros malleus excudit, vnde mala tot in mortales oboriuntur. Eo etiam fiunt tubę ductiles, per quarum clãgorem animemur in bellum. Eo franguntur opera, & quæ solida sunt conteruntur. Quare nonnulli diuinarum literarum interpretes Zabulum per mallei figuram intelligunt, à quo malę omnes procedũt cogitationes, prauaq́ue consilia, & bonorum operum perturbationes. Hunc malleum hieroglyphicôs vniuersæ terræ confractum contritumq́ue intelligit Hieremias aduentu Christi, subindeq́ue confringi quotienscunq́ue prauis posthabitis operibus, ad rectam viuendi rationem conuertimur. Vnde ait Apostolus: Deus autem conterat satanam sub pedibus vestris quamocyssimè. Sed super hoc plura legas homilia tertia in Hieremiam apud Adamantium. Zabuli verò nomen, quo Theologi veteres plurimũ vtuntur, idem est quod diabolus, vti Zacynthus per resolutionẽ Diacynthus. Theocritus, καλὰ πόλις ἁ Διάκυνθος, quod & alibi notauimus.

DE SISTRO.

SIstrum in Cleopatræ manu Virgilius statuit. Idem in Isidis sacerdotũq́ue & Regũ aliorũ manibus spectatur, mysticũ quidẽ instrumentũ, sed quo crepitum admodũ sonorum prociebãt, de quo apud Maronem legas:

Regi-

A *Regina in medijs patrio vocat agmina sistro.*

Interpretes quidem situlam & sistrum Niliaci accessus & recessus hieroglyphica fuisse dicunt. Sed enim necesse est hoc altius atque diffusius explicare.

RERVM VICISSITVDO.

SIstrum itaque, cuius vsus totus erat in motu, eam rerum vicissitudinem, quam iuniores alterationem vocant, cōtinuumque formandi deformandique motum indicabat: nam eius quassatio assiduum rerum motum ostendebat. Cæterùm quia quæri solitum à plerisque, sistri species quænam esset: pro re fecerim, si priusquàm partium eius significata tractare aggrediamur, formam instrumenti eius à Plutarcho traditam descripsero. Erat sistri species orbicularis, & æquè caua, in cuius circumferentia mobilia quatuor veluti tintinnabula appendebantur. Portio siquidem ea, quæ generationi corruptionique obnoxia est, lunari subijcitur globo, infra quem omnia commutantur, alternantque vices variabilis æui, quippe quæ sint ex elemētis quatuor, igne, terra, aqua & aëre cōflata, & in hanc vel illam speciem conformata. In apside verò, summo verticis loco, felem effin-B gebant, quæ faciem humanam haberet: infrà verò sub motabilibus illis orbiculis, hinc Isidis, inde Nephthyos effigiem: quibus quidem figuris ortum & obitū indicabant, cuiusmodi sunt elementorum quas vocant alterationes & motus. Quid verò sibi feles vellet, suo commentario dictum, vt scilicet Lunæ symbolū esset, quòd animal id temperaturam cum Luna perquā similem habeat, siue coloris varietatem, siue astum, siue nocturnam potius quàm diurnam exercitationem, siue procacem admodum salacitatem cōsideremus. Quid verò illud quod aiunt, felem vnum primo partu edere, secundo duos, ac singulis ita vicibus vsque ad septenos vnum addere, vt tot denique tota vita pariat natos, quot in Luna dies connumerantur? Iam verò pupillarum incrementa decrementaque pari cum Luna consensu omnibus innotescunt. Humana verò facies nihil aliud sibi volebat, ait Plutarchus, nisi vt intelligeremus animal id peritiam & rationem mutationū quæ lunari globo accidunt, habere, quando vni homini per rationem intelligere datum est.

X X V I I I.
• • • • • • •
• • • • • •
• • • • •
• • • •
• • •
• •
•

C

DE TRIDENTE.

EX sistri figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: ex incude, terram & mare. Si verò quis mare tantùm hieroglyphicè signare voluerit, habebit ex numis vnde figuram sibi desumat.

MARE.

IN promptu siquidem est tridens, qui in Neptuni manu positus, symbolum, vti Plutarchus ait, erat tertiæ regionis ab igne: qua de causa ita & Amphitritem & Tritonas appellant. In numis sanè passim pro symbolo Maris ponitur, vt multis est locis cernere.

TROEZENII.

ALiquot verò numi tridentis nota signati, Trœzeniorum indicant rempublic. Siquidem cùm illi Neptunum religiosissimè colerēt, hieroglyphicum tridentis in numis cultus sui testimonium imprimebāt. autor Plutarchus idem. Et ποσειδωνιὰς aliquando Trœzen ipsa dicta, hoc est, Neptunia, vt apud Stephanum habetur: tametsi ea sit olim alijs atque alijs nominibus appellata, quippe

nunc Aphrodisias, nunc Saronia, nunc Apollonias, & Anthanis. Peloponne- D
siacam autem hîc intelligo: nam alia est omnino Trœzen iuxta Massiliam, quæ pertinet ad Italiam, à qua prouincia etiam ipsa Trœzenis olim nuncupata. Sed vt ad priorem reuertamur, Pausanias Palladem & Neptunum de regione ea certamen iniisse tradit: pugnam Iouis sententia diremptam, qui regionem cõmunem vtrique eorum esse sanxerit: eaque de causa Palladem apud ipsos πολιάδα καὶ σθενιάδα nuncupatam, Neptunum verò βασιλέα, esseque in eorum numis vna parte tridentem, in altera autem Palladis ipsius caput.

MANTINEA.

IN Mantineensium etiam scutis tridẽs signatus erat, quare eius vrbis ciuis per gestamen id cognoscebatur, vt apud Pindarum.

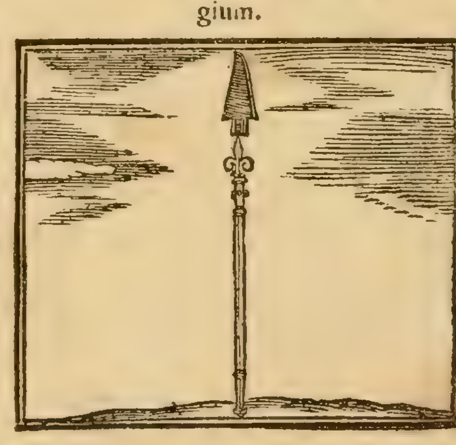
LEGIO VIGESIMA.

SPectare est Brixiæ antiquo in monumento tridentem in insignium quorundam militarium medio positum, in candelabri quodammodo speciem figuratum, supra quem literæ sunt, LEG. XX. Inscriptio est, quæ Lucium E
Antonium Fab. Quadratum in torquibus & armillis ab Tito Cęsare bis donatum indicet.

DE ARATRO.

TAnta fuit olim agriculturæ reuerentia, tantusque honos illi semper habitus, vt veteres sceptra Regia in Aratri formã effigiarẽt, quo & ipsi quoque sacerdotes perinde ac Reges vtebantur.

SCEPTRVM REgium.



DEMOLITIO.

CIrcunducendi verò aratri obseruatio non in cõdendis tantùm vrbibus reperitur, verùm etiam in euertẽdis delendisque. Quare illud apud Modestinum Digestis lib. VII. tit. Quibus modis, &c. obseruandum: Aratro in ciuitatem inducto, ciuitas esse desinit, vt passa est Carthago. Eoque spectat Horatianum illud primo Carminum: F

Imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.

Et secunda Philippica M. Tullius: Vt vexillum videres, & aratrum circumduceres, cuius quidem vomere portam Capuæ penè perstrinxisti.

AGRICVLTVRA.

NImirum etiã est aratrũ agriculturæ frumentariique prouentus signum, vt in numo argenteo cernere est, cuius inscriptio est ab occipitio, SCIPIO IMP. cuius caput elephantino est insigne capite, quod dubio procul Africanũ signat: infernè aratrũ pulcherrimè factũ. Ante faciem spica, inde literæ, Q. METELLVS. Ab altera facie sigillũ nudũ, cuius dextera innititur femori: læua supra magnã spicam toto brachio exporrigitur: literę hinc, REG. F. C. inde, EPIVS. De frumentaria verò Africæ feracitate alibi sæpe dictum. Quod verò Prophetæ olim dixerunt, ex Sion procedet lex, & verbum Domini de Hierusalem, corrigetque

A rigetq; vim magnam populorum, vt concidãt gladios suos in aratra, & frameas suas in falces: Irenæus lib. in Valentinũ quarto, pacificum Christi dogma præmonstrasse tradit. Christiana igitur institutio ad pacem, ad cõcordiam, ad vnanimitatem comparata est. At quò nos decidimus? quæ nobis tempora destinata sunt? quibus quæ plurima tam publicè quàm priuatim Christianis accidunt mala, non aliunde sint, quàm ab ipsis Christianis.

DE FLAGELLO.

AVGVSTVS MENSIS.

IVniorum inuentum est, per flagella duo frumentaria in transuersum alterius alterum posita, Augustum mensem indicare, quòd eo potissimum tempore tritura peragatur, inter messem scilicet & vindemiã, nisi hoc fiat, agricolis vix, quod agant, habentibus. Sedenim cùm nõ eadem sit regionibus omnibus triturandi ratio, hieroglyphicum hoc iis tantùm inseruiet, quibus id instrumenti vsui est.

IMPERIVM.

B ID receptius apud veteres est, vt per flagellum imperium significetur, quod sæpe in Consularibus numis cusum obserues. Quinetiam in coniecturali disciplina nihil ab hoc diuersum notat, quod vel ipsius M. Tullij Ciceronis somnio satis innotuit, cùm is C. Cæsarem in Capitolium prosecutus, Augusto viso, affirmauit ipsum esse, cuius imago sibi secundum quietem obversata, cœlitùs aurea catena demissa, cui Iupiter flagellum obtulisset.

TOLERANTIA.

ESt & tolerantiæ symbolum per se manifestum satis flagellum ipsum, quo vno signo Laconum patientia verberibus tolerãdis assueta, clara & illustris habebatur. De qua Tertullianus: Certè Laconum flagella, sub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata, tantum honorem tolerantiæ domui contulerunt, quantum sanguinis fuderint.

DE FRAENO.

REX.

C AB officio verò gubernandi regendiq;, habenæ quoq; in Regis significatum veniũt. Hinc frænum nonnulli in Fortunæ manu statuunt. Hinc plerisq; locis eadem clauum tenet nauigij gubernaculũ. Sed habenas tenere, pro regere, passim apud autores vsurpatũ. Quia verò funẽ ex corio primũ fuisse cõstat, vt naues apud Homerũ ἐϋτμήτοισι βόεσσι ligant, funes interdũ habenas vocitari cõperias. Et nostri Bellunẽses, toto agro, validissimos funes ex crudo corio in ligulas longas secto, in tricasq; mox arctè cõplicato conficiunt, quos etiã rusticorũ vulgus funes appellitat. Quin & Virgil. vetustatis amator dixit, classiq; immittit habenas, cùm funes intelligeret velo regendo aptos, vt Cælius Vrbanus antiquus grãmaticus interpretatur. Quanq; eruditissimi nostro tempore sint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clauo positas arbitrentur.

TEMPERANTIA.

EAdem porrò ratione qua clauus in naui moderationem significat, frænum tum moderationem, tum quam Theologi nostri temperantiam appellant, significare dicunt. Nam quod remo nauibus, id equis frænũ est. Iocatur in hãc sententiã Plautus, Rudente, nauem pro equo intelligens, vbi sacerdos ad puellas eiectas ait: Nempe equo ligneo per vndas cæruleas estis vectæ. Camus &

frænum idem ſunt, quamvis camus ad inflectendam ceruicem comparatur, frænum ad oris, ac perinde totius corporis regimen. Horum ſignificatum eſt, malarum incitationum coërcitio, vt exponunt Theologi eo loco, In camo & freno maxillas eorũ conſtringe, qui non approximant ad te. Dicitur autem κάμος ab inflexione παρὰ τὸ κάμπτω, quod domare eſt. Huiuſmodi enim fræni genere deſultores vtuntur ad pullorum ceruices intactas edomãdas. Nemeſeos porrò ſignum ab antiquis celebratum, inſigne cubiti menſura manu prætenta, neque non fræno, in hunc ſcilicet modum:

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει, τῷ τε χαλινῷ,
μήτ᾽ ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ᾽ ἀχάλινα λέγειν. de qua ita nos:

Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frænum:
Illa, modum ſerua, hæc admonet, os cohibe.

DE TVRBINE PVERILI.

HAbenarum mentio turbinem in memoriam attraxit, quia turbinis concitatio ab habena eſt. De hoc autem Græci Latiniq́ue potius, quàm Ægyptij, quantum inveſtigare potui, meminerunt. Quoniam verò clari admodum viri ſimilitudinem à rhombo, qui turben eſt, deſumpſere, quid in eo lateat hieroglyphicum, exponere viſum eſt operæprecium.

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

EST autem rhombus, vt hinc exordiamur, lignum buxeum, vel ex ſolidiore aliqua arbore tornatũ, plana lataq́ue primùm baſi, cono ſenſim in anguſtum abeunte, cuius apex clauo armatur ferreo. Vſus eius in puerilibus ludis cùm antiquiſsimus fuerit, Florentini, apud quos plurimùm exercetur, eum vulgò Palæon appellant, vocabulo ipſo vetuſtatem indicante. Implicatur is à cuſpide prælongo loro, atque ita ludo puerili, quanta vi fieri poteſt excuſſus, baſi supernè, cuſpide infernè verſa ſolo alliditur: dum verò ab intorto ſe loro explicat, in rapidiſsimam concitatur vertiginem, atque ita volubiliter rotatus, ſpatiis ampliter curuatis hac illac fertur: pueri ſuperinſtantes flagello illum exagitant, acriq́ue intorta plaga impetum vehementiorem adiiciunt: Turben hic à Tibullo, à Marone autẽ turbo, vt Soſipater Chariſius obſeruauit, dicitur. Ob eam igitur concitatiſsimam vertiginem agitationemq́ue, poëtæ mentis volubilitatem, quæ nullo poſsit loco conſiſtere, rationéve ſedari, quod plurimum in furore accidit, expreſſere. Atque ita Tibullus amatorio furore exagitatus, de ſe dicit:

Nanque agor vt per plana citus ſola verbere turbo,
Quem celer aſſueta verſat ab arte puer.

Ludum hunc Maro dilucidius pinxit, vbi correptam furiis amatam reginam nuſquam conſiſtere poſſe, ita luculenter oſtendit, vt verſus hi, vel decies repetiti, nullius vnquam tædio recitentur:

Ceu quondam torto volitans ſub verbere turbo,
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Intenti ludo exercent: ille actus habena
Curuatis fertur ſpatiis, ſuper inſcia turba
Impubéſque manus mirata volubile buxum
Dant animos plagæ. Non curſu ſegnior illo
Per medias vrbes agitur, populóſque feroces.

Quoniam verò inter furoris ſpecies quinque à Platone memoratas amatorius locum

A locum obtinet, rhombum Magi alliciendis amatoribus aptum veneficiis adhibuêre: de quo apud Theocritum, Pharmaceutria.

DE COLV ET FVSO.

NEcq; quidem in mystico hoc scribendi genere contemnendæ sunt colus & fusus, cùm ex iis antiquissima quædam referantur significata.

FATVM.

PEr colum autem & fusum significari fatũ, longè manifestius est, quàm vlla debeat cõmentatione vlterius explicari: plena siquidem sunt poëtarum volumina, fatum ipsum per stamina, per fusum, per colum, per fila vbiq; significantium. Tris verò Parcas illas huius negocij arbitras, qua de causa vetustas finxerit, Platonem latissimè interpretatum alibi diximus. Tris autem illas esse, quarum vna colum sustineat, altera neat, tertia adactis in fila forficibus modò hæc, modò illa occet: ita rebus quotquot in mundo sunt, ortum, auctum, interitum esse proprium, ignorare neminem crediderim. Si verò tabulæ huius seriem quis deliniari sibi cupierit, ita picturam digeramus, vt Clotho vestem induta versicolorem, cum corona septem stellis insignita colum teneat ingentem B admodum. Lachesis veste passim stellata insignis, manibus in pendentium magno numero fusorum fila immissis, modò hunc, modò illum torquere videatur, vtraque palma ad torturam composita. Atropos atrata insultet filis forfice detruncandis. Fusi solo passim iaceant, alij modico, alij plurimo obvoluti stamine. Fila variis sint picta coloribus. Minimè verò dissimulanda sunt, quæ filo super ex diuinis literis tradit Hesychius: subtegmen quidem mortalium intentionem indicare, stamen verò Dei nutum, vtpote firmius, eaq; gratia quæ stabilis atque incommutabilis in nobis permanet, quæ nostræ intentionis subtegmen admittit, vt boni operis indumentum contexatur.

NVPTIÆ.



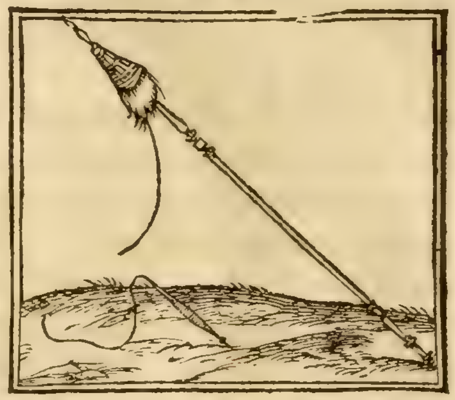
QVòd verò colus & fusus nouam nuptã indicet, aliquis fortè dubitarit. Sciendum autem id inde sumptum boni ominis causa, quòd .ↄ. Cæciliæ, quę alio nomine Tanaquil Tarquinij Prisci vxor fuit, lana cum colo & fuso in templo M. Anci diutissimè adseruata perdurarit, cuius rei mentionem facit Varro. Et quoniam res C Tanaquili feliciter cessit, institutũ vt nubentes virgines comitaret̃ colus compta, & fusus cum stamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meæ, vbi toto territorio mos adhuc huiusmodi obseruatur, vt postero die quo noua nupta traducta fuerit, mane præstò sunt domestici cõiunctiores sponso, cũ colo & fuso, quos nouæ nuptæ offerãt, armaq; alia, quibus opus aliquod domesticum fieri soleat. quanquã vulgus interpretatur id ea de causa fieri, quasi subinnuere velint, hesternum quidẽ diem & genialem & festum fuisse, postero autem ad officia muliebria redeundum. Nam & alibi de olla meminimus, quã noua nupta postero à nuptiis die iubebatur à socru petere, quam illa peracerbè conviciis etiam superadditis abnegaret. Sedenim tã pervulgatus de colo fusoq; mos, antiquitatẽ illã sapere mihi videt̃.

PAVLATIM QVID EFFECTVM.

SEparatim autẽ per fusum glomo obvolutũ, sunt qui paulatim quid effectum intelligant, quod apud veteres nusquam inueni. Nam fila ipsa dum nentur,

paulatim coëunt, sensimq; torquentur, & ex molli vellere lino've per patientissimam contationem in eam soliditatem ac firmitudinem, quæ operibus faciendis apta sit & idonea, coalescunt. D

MORS.



AT colus atq; pensa tantùm, staminibus abruptis, mortis habere significationem tradunt, vulgata quam citauimus Parcarum fabula, quarum munus esse diximus, suum vnicuiq; rei finem præscribere, inde etiam ficto nomine, quòd, vbi fatalis advenerit dies, nemini parcāt. De vi autem earum, quam ἀμεταστρόφους esse dicit Plato, nos inconvertibilem dicere possumus, quoq; pacto non circa stabilem corporis sanitatem tantùm, verùm etiam ad animos in legum cultum & obseruantiā inducendos munus exerceant suum, quin legibus & sanctionibus firmam prçstent incolumitatem, duodecimo Legum libro circa finem Plato differit: ibidemq; interpretes de fixarum stellarum orbe multa. Lachesin quippe firmamentum esse (vt superiorem fabulam apertius interpretemur) in cuius stellis vires sortesq; inferiorum omnium contineantur. Clotho verò Planetarum cœtum, in evoluendis rerum sortibus firmamento subministrantem. Atropon deniq; Saturnum, qui stabilitate sua eductas in effectum sortes immutabiliter cōfirmet: quæ quoniam latè apud eos disputantur, à me nunc prætereuntur. E

DE LAQVEO.

HÆc verò Parcarum lina in opus deducta, laqueum neuêre, artificiq; astu composuerunt: de quo dicere non fuerit importunum.

AMOR.

LAqueus vel vinculum, nunc rete, nūc decipula quælibet, amorē hieroglyphicè significat, quippe qui artibus his homines cōvenetur, taciteq; aggressus incautos in insidias trahat. Addunt etiam nonnulli hamum, de quo loco suo dictum. Quod ad laqueum facit, aliqua spe proposita voluptatis ita decipimur, veluti feras quoq; apposita esca, spe boni capere moris est. Neminem enim facilius decipias, & arbitrio colligaris tuo, quàm amantem: vnde etiā vinculum, & vinciendi, & captiuum reddendi, significatum habet. F

VENVS.

IPsi verò Veneri amoris genitrici à vinculo nomen inditum: siquidem à viere, quod ligare est, dictam ait Varro. Quod verò apud Lacedæmonios Venus cognomento Morphò, pedicis circa pedes obvolutis ostendebatur: nam Tyndarum ferunt coniecisse Venerem in vincula, quò filiarum opprobria, quç impulsu eius acciderant, vlcisceretur. Sedenim Pausanias figmentum hoc à vulgi fabula summouet, remq; eruditius hieroglyphicè interpretatus, ea specie significari tradit, quòd debeant mulieres erga viros suos in fide firmiter & constanter permanere. Nostri in vniuersum castitatem & sobrietatem ita cōparandam monuêre, si tali vtamur hieroglyphico, dum aiunt,

Compedibus Venerem, vinclis constringe Lyæum.

DIANA.

APud eosdem Lacedæmonios Dianç simulacrum, quod Iphigenia & Orestes

A ſtes ex Taurica regione detulerũt, vitice colligatum colebat, nempe quòd eam auferẽtes viticũ faſciculo obuolutã occultauerint. Huic quondã homines ſorte ductos immolabãt, quod ſacrificij genus Lycurgus in Epheborũ flagra cõmutauit, ſimul vt aram Dianæ, quod ipſa oraculo ſibi depoſcere viſa erat, humano ſanguine conſpergeret, ſimul vt plagarũ cõtemptu fortiorẽ redderet iuuentutẽ.

DIANA STRANgulata.



APud Caphyatas Arcadiæ populos, Dianæ ſtrangulatæ ſimulacrum, atq; eidem templum erat. Significabat id, non hieroglyphicè, ſed hiſtoricè, rem ſuper ea geſtam, propterea quòd pueri quidam circa templum ludentes funiculum repertum ſimulacri collo iniecerunt, ſe Dianã ſuſpendiſſe dicentes, quos Caphyatæ lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos ſepelire, & ſacra quotannis facere, cùm eorum vxores omnes abortiuos partus ederent. autor B Pauſanias.

FIRMITAS.

SVum verò ἀνάλιους Lacedæmonij pedibus vinctum colebant, cuiuſmodi vetuſtiſsimã apud eos ſtatuam fuiſſe Pauſanias atteſtatur, ne ſcilicet aliorſum ab vrbe ſua ſecederet, ſed in ea firmus ſtabiliſq; permaneret. Cuiuſmodi inſania Tyrios etiam vexauit, quo tempore ab Alexandro Macedone obſidebantur: nam & Apollinis ipſi ſui baſin aurea catena religarunt, cùm quidam in concionem progreſſus affirmaſſet, viſum ſibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, velle ſe tranſire ad Alexandrum: poſt quod vinculum iniectum, eum inſuper Tyrij Alexandrinum cognominarunt. Sed enim aliorum quoq; deorum ſtatuis Plutarchus ait Problematis Tyrios vincula ſolitos iniicere, id ſcilicet indicantes, quòd lento gradu in ſcelerum caſtigationem ferantur. Et Horatij locum de pœna quæ claudo incedit pede, in hanc eandem ſententiam Porphyrio interpretatur.

IVNONIVS.

ET ahenea Milonis ſtatua in Olympia fuit, quæ ſuper diſcum poſita vinctis C ſimul pedibus inniti videbatur. Malum aũt Punicũ ſiniſtra tenebat. Dextræ digiti recti, & rigentibus ſimiles apparebant: vittáq; caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus eſt Philoſophus Tyaneus, vt Milonem athletam dixerit Iunonis ſacerdotem à Crotoniatis inſtitutum, idq; mitram & redimiculum indicare. Arborẽ verò malum Punicã ſolam in Iunonis honorem plantari.

FORTITVDO ATQVE TEMPERANTIA.

QVanquã alij eruditionis hieroglyphicę non ignari, dicunt pedes colligatos id ſignificare, quòd fortiſsimus is athleta nullius viribus ex eo loco, vbi ſemel conſtitiſſet, dimoueri poſſet. Malum manu comprehenſum, digitorum eius fortitudinem indicare, quod identidem nullius conatu auelli poſſet. Porrectionem verò digitorum eodem roboris argumento ſignificaſſe, quantũ illi virium ineſſet, quòd à quoquam vel robuſtiſsimo, neq; inflecti, neq; dimoueri potuerint. Per vittã verò temperantiã hominis aiunt indicari: athletæ enim vires ſuas ea potiſsimùm ratione cuſtodiebant, quòd ab iis quæ corpus eneruant libidinibus ſtudioſe admodum abſtinebant.

MINERVA ARCADICA.



NEcq; quidem Dianæ tantùm simulacrũ obligatũ erat apud Arcadas, verùm etiã Mineruę signum obligato crure ostendebat. Significabat id vulnus, quod ipsa à Teuthi Arcadum duce acceperat, dũ illi suadere, & obstare conatur, ne Grecorũ societatem desereret, quam ipse ob simultatem in Agamemnonẽ repudiauerat. Teuthis autem apud Arcadas colebatur, & certamen id cum Minerua illi laudi adscribebatur. De stupore verò & imperitia Arcadum, qui nihil cum Minerua commune aut sociale habuerint, in Quercu, atq; etiam in Asino, satis dictum.

SEMEN IN VTERO.

SAturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & solui ante diem sibi festum mense Decembri: atq; inde prouerbiũ, Deos habere pedes laneos. Hinc verò significari semen in vtero animatum (nam à satu Saturno nomen) in vitã grandescere, ac donec erumpat in lucem, quod decimo fieri mense, & Virgilij & aliorũ testimonio, iis quę rectè ferunt, comprobatur, mollibus interim naturæ vinculis detineri. Sunt verò qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa sunt: vel quòd fruges omnes vinculis nodisq; quibusdam alternentur: vel quòd in Tartara cõiectus, propter loci, in quo versatur, profunditatem, quasi quibusdam ibi vinculis detineatur, vt deportatus. Alij fictum volunt ob motus tarditatem, de quo alibi.

ARTIFICIOSVM OPVS.

QVæ verò vincula statuis, quas Dædalus elaborasset, iniici solita sunt, id sibi volunt, artificiose adeò fuisse fabrefactas, vt abire viderentur, quocirca vinculis compescendæ essent. Meminit huius rei Plato in Menone, Dædali signa, inquiens, ni religata fuerint, abire & fugã arripere: vbi verò revincta sunt, consistere. Proinde si quis aliquod eius habeat, et solutum esse sinat, incertã eam esse possessionem, perinde ac quis seruum habeat fugitiuum. Et primo Politicorum Aristoteles Dædali statuas memorat, quas vulgus spontè moueri, & opus facere dictitasset. Necq; desunt qui ligneam Venerem à Dædalo fabricatam autument, quæ argento viuo infuso moueretur. Hinc quotiens opera huiusmodi & pulcherrima & absolutissima esse ostendere voluerimus, si Platonis sententiam approbemus, eorũ pedibus, aut quæ opportunior fuerit parti aliquid adalligabimus.

NEQVITIA.

IVniorum inceptum esse volunt, nonnulli quantivis precij viri, amorem obligatis oculis pingi: necq; id antiquam sapere eruditionem, cùm eum ipsi dicant oculatissimũ. Pleriq; tamen veterũ, vt Theocritus, Menander, Archilochus, & è nostris præcipuè Virgilius, amori cæcitatem attribuerunt, cum scilicet amorem intelligentes, cui assidua est comes nequitia. Affectũ enim in turpitudinem cæcum esse, nemo non dixerit. Appetentia enim quæ ab oculorũ sensu est, intellectum concitat ad voluptatem: ea verò tali orta principio, quæ putat in cõspectu esse bona, ea tãtùm concupiscit, addictaq; sensui à cõtemplatione auertitur, necq; sui compos est vt possit eligere. Impetu igitur raptatur, & in furorẽ fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quiq; ita affectus est, is cæco carpitur igni.

A igni. Qui verò electionis est compos, auream colit Venerē, nihilq; prius curat, quàm cæci stimulos auertere amoris: cęci, quia dubio procul affectus ille à sensu rectus, aut exoculatus est, aut ita oculos habet obligatos, vt nec quę attingūt ad rē, nec sumptus videat. Quòd verò sint qui, Cęco carpitur igni, exponāt, cæco, validiore, quia dixerit Ouidius, Quoq; magis tegitˀ, tanto magis æstuat ignis: cur nō dixere potius, cęco, intellectus & rationis lumine priuato? Id tamen actiuè, quia non videbat omnino Dido quò rueret, quò raperetur, in quantū ærumnarum tragœdiam se præcipitaret. Amat Scyllam Glaucus: Scylla lupis est canibusq; succincta, quod meretriciam proteruitatem & impudentiam ostendit. Glaucus idem vel cæcus, vel vt significantius loquamur, luscitiosus, & glaucoma cæcitas Latinis est. Sed cur non ea etiam de causa laqueum amoris insigne dixerimus, quòd vbi quis perditè insanire cœperit, extremo sibi aufugio, & miseriarum liberationi laqueū agnoscat? vt elegantissimus ille monet senariolus:

> ἔρωτα παύει λιμὸς· εἰ δὲ μὴ, χρόνος.
> ἐὰν δὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ,
> θεραπεία σοι τὸ λοιπὸν ἠρτήσθω βρόχος.

B quod ita Latinè reddere possumus:

> *Fames amorem sedat: hæc si non potest,*
> *Non grande saltem tempus efficit: nisi*
> *Præstare tempus hoc queat, reliqua salus*
> *Est laqueus, aptes quem tibi.*

Passim verò poëtę amoris retia decantāt, quę statim declinare studeamus. Nam vt sapientissimè admonet Lucretius:

> *Vitare plagas in amoris ne iaciamur,*
> *Non ita difficile est, quàm captum retibus ipsis*
> *Exire, & validos Veneris perrumpere nodos.*

VENATOR.

Sed enim cū venationis præses Diana fingatur, iure illi & laquei & retia sunt attributa, vtpote præcipua venatorum arma. Vnde Psalmo XC scriptum: Libera me de laqueo venantium. Et CXXV canitur: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantiū. vbi animaduertendū est, apud Græcos quidem C θηρευόντων legi, quam literam nostri secuti sunt: sed apud Hebręos vocabulū esse, quod aiūt significare Sidonios, populum Iudęis semper infestissimum: venatores enim Sidonij, inquit Adamantius. Neq; ignorauit hoc Maro noster, apud quem Venus mater Æneæ filio *Media se fert obuia sylua,*

> *Virginis os habitúmq; gerens & virginis arma Spartanæ.*
> *Nanq; humeris de more habilem suspenderat arcum*
> *Venatrix, dederátq; comam diffundere ventis,*
> *Nuda genu, nodóq; sinus collecta fluentis.*

Curq; hoc venatricis habitu incederet, causam mox infert:

> *Virginibus Tyriis mos est gestare pharetram,*
> *Purpureóq; altè suras vincire cothurno.*

ANNONA.

Qvinetiā ipsa venationis locutio aliquid præ se fert hieroglyphicū: siquidem venatio tum victum, tum annonā, & quicquid in humanæ vitę vsum cōparatˀ, significare dicitˀ. Venatu enim primę ciborū delicię cōparatę. Quare videas locū Psalmographi, Viduā eius pręcipuè benedicā, quod in antiquis Græcorū

exemplaribus θήραν, non χήραν legitur, quod venationem ſignificaret: ex qua locutione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta comparatur, accipiendum dicunt. Nam & qui Hebraicam lectionem ſequuntur, aliquid ſimile deprehendêre, cùm pro, viduam eius benedicens benedicam, annonam illius: alij, præcipuè benedicam: alij, amplificabo, copioſiſsimamq́ faciam, reddiderũt.

DOLI OCCVLTI.

SEd vt ad laqueum revertamur, id inſtrumenti occultos dolos & calliditatem inſidiarumq́ indicat cogitationes. In occulto enim tendi ſolent inſidiæ, quemadmodum & laquei: & in eiuſmodi ſententia à fatidico vate Dauide poſitum inuenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morte per inſidias intentata. Nam quod laquei venatoribus aduerſus feras, id inſidiæ in hoſtes præſtant. Dubio procul enim vbi Pſalmo legitur, Laqueum parauerunt, dolos omnino ſignificat. Eucherius. Atq; alibi in iiſdem ſacris literis de meretrice legas, vinculum in manibus eius de vitiis: Dirumpamus vincula eorum, & proiiciamus à nobis iugum ipſorum, vt contrito laqueo liberemur. Nam hæc quandiu rupit Sampſon, inimicos vicit.

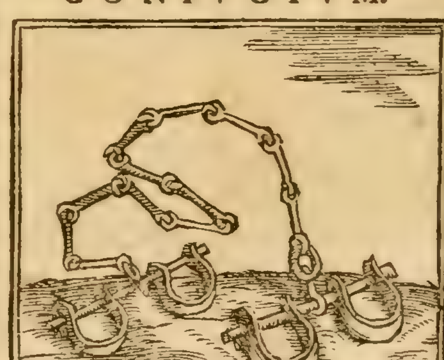
DE CATENA. APERTA VIS.

CAtena verò vim apertã ſignificat, quia victis palàm iniiciuntur, neq; vllam exigunt occultationem.

VITIA.

THeologi noſtri veteres, catenas vitia ſignificare contendunt, quòd vitia ſe invicem gignere atq; arctiſsimè complecti conſueuêre. Nam qui de moribus diſputant, neceſſe aiunt multa illi ineſſe vitia, in quo vel vnum tantùm fuerit in conſpicuo: vſqueadeò peccatũ eſſe tranſire lineam, finiuêre. Sic à manibus Petri Apoſtolorum principis catenæ ceciderunt: ſic illi ſoluendi ius diuinitùs attributum. Hoc tamen ſignificato iuniores laqueos libentius dixêre.

CONIVGIVM.



SVnt tamen & maritalis vitę indicia, proprięque ſimilitudines catenę, quę pedibus, quęq; manibus iniiciuntur. Nam pedicæ vitæ liberioris progreſſum impediunt, hominemq; intra certæ rationis ergaſtula cohibent, neq; licentius euagari permittunt. Manicæ verò ſunt negotiorum impedimenta, quibus implicari neceſſe eſt familiæ patrem, ſi rem, liberos, domũq; ſuam rectè adminiſtratã, inſtitutã, conſeruatamq; velit.

DE IVGO.

INter vinculorum genera & iugum eſt, cuius varia omnino ſunt ſignificata. Sed quoniam de maritali vinculo loqui cœpimus, eidem hoc adiiciemus.

PAR COPVLA.

PRo vita coniugali, vel ipſo nomine rem indicante, honeſtiori argumento iugum accipi. Ea ſiquidem eſt coniugatio & copula maximè maritalis, vnde coniugium & vincula iugalia, & parem denique conatum, curam, amoremq;, et ſtudium in conſortibus eſſe debere indicat, atq; hoc eſt quod apud eruditos dictum inuenias, Pari iugo.

A

SVBIVGATIO.

APud Horatium iugum aheneum pro violenta ſubiugatione poſitum repe-rias, vt eo loco:

Sic viſum Veneri, cui placet impares
Formas atq; animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

Nam & ſubiugare, militare verbum, & ſub iugum mittere, paſsim apud hiſto-riæ ſcriptores inuenias. Erat verò huiuſmodi iugi ſpecies, vt in Armorum com mentario diximus, ad ſimilitudinẽ π Græcæ literæ, duabus ſcilicet haſtis in ter-ra defixis, tertiaq; ad ſummum earum deligata, ſub qua victi hoſtes omnibus ar mis exuti, ſubeuntes tranſire per ignominiam iubebantur.

SERVITVS.



INuenias & pro ſeruitute iugũ poni, ac perinde pro fatigatione: vnde ſubdere colla iugo, pro trahi in ſeruitutem & labores, paſsim apud poëtas, à bobus nimirũ ſumpta metaphora, qui ad hoc iunguntur vt laboribus exerceant. Hoc ſignificato Aſſertor noſter, qui calicis amaritu-dinem ſuis alibi pollicetur, de promptæ volun-tatis alacritate loquens, ſuaue eſſe iugum ſuum, & onus leue profitetur.

B

LEGES.

SVnt qui per eiuſmodi dictum leges intelligi putent, q; appellatione iugi legum onus fuerit etiam à Dauide nũcupatum. Omnino verò leges pro ſubiugatione & imperio vicisſim à Marone dictũ: Leges'q; viris & mœnia ponet. Nam qui legibus parent, ſimilitudine quadam col-la iugo ſubdere videntur: & qui potentiorum arbitrio ſubiiciuntur, ſubire iu-gum identidem.

PATIENTIA.

SVnt qui iugum ſignificato patientiæ præferant, quo plurimum inſigni ga-uiſus eſt LEO X. P. M. Cùm enim ab ineunte ætate Virgilianum illud admirari cœpiſſet, quòd ſolitus ille, vt aiunt, dicere, nullam homini virtutem pa tientia commodiorem eſſe, eam ſententiam ita carmini mox inſeruit:

C

Superanda omnis fortuna ferendo eſt.

Nullum vnquam is opus neque publicum, neque priuatum, etiam cùm ad pon tificatum evectus eſſet, faciundum locauit, cui iugorum inſignia non appoſue-rit, cum inſcriptione, SVAVE, vt ſcilicet ad virtutis eius fructũ percipiendum alacrem eſſe neceſſariam voluntatem innueret, iugumq; id ſuaue futurum, quod libenti animo toleraretur. At contrà nihil tam facile, quin difficile appareat, quod inuitus facias. Poſtea verò, cùm is rerum potitus eſſet, ad inſigne id ea ac-commodata eſt interpretatio, quæ orta eſt ex re ipſa, eo ſcilicet principe iuſtam & clementem atqueadeò ſuauem humano generi ſeruitutem obtigiſſe.

IVPITER.

SEd quid illud, quod ipſius Iouis ſymbolum eſt, iugum? Iugare ſiquidẽ Iouis inventum eſſe veteres tradiderunt, & à Iouis nomine Greci ζεῦξαι deduxerũt. Ipſum autem aiunt primùm iumenta iunxiſſe, vt ea in frugum ſatu frugalem no-bis operam præſtarent. Nam *Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni.*
Nec ignorauit hoc Naſo, cùm ſcripſit de Ioue ipſo:

Semina tum primùm longis cerealia ſulcis

Obruta sunt, pressiq; iugo gemuere iuuenci,
Postquam Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Ioue mundus erat.

D

DE CLAVO.

HAbet quid simile cum iugo, cumq; laqueo, clauus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, vnionem: quare locus exigit, vt super eo quoque aliquid differamus.

SISTERE.

CLauus vtiq; sistendi firmandiq; signum habitus apud antiquos. Et dea ipsa Necessitas adamantino clauo insignis fingebatur, quæ vbi quid faciundũ decreuisset, non licere vel diis ipsis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatium Fortunam ipsam, quæ rerum humanarum domina fingitur, semper anteit sæua Necessitas, siue, quod in antiquissimis codicibus obseruaui, serua Necessitas,

E

Clauos trabales, & cuneos manu
Gestans ahena, nec seuerus
Vncus abest, liquidúmq; plumbum.

Eodem vtitur hieroglyphico Tullius Verrinis, vbi ait: Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum consilio causam Mamertinorum cognoscit, & de consilij sententia Mamertinis se frumentum non imperasse pronunciat.

SOSPITAMENTVM.

QVi verò clauus aheneus, nonnunquam & ferreus in postico pariete templi, quod Mineruæ dicatum erat, in Capitolio visebatur, præsentanei remedij ad mala quæ impendêre viderentur, signum habebatur, atq; amuletũ erat præcipuè contra pestilentiam, eoq; vim morbi sisti persuasum fuit. Figebat eũ Consul solenni sacro. Et aliquando Dictator solius figendi claui causa creatus est: quo in albo Cincius Manlius, Gn. Quintilius, & alij nomẽ habent apud rerum scriptores. Cuiusmodi rei adhuc Romæ extat monumentum hoc:

F

M. ORATIVS CONSVL EX LEGE TEMPLVM IOVIS OPT. MAX. DEDICAVIT ANNO POST REGES EXACTOS. A CONSVLIBVS POSTEA AD DICTATORES, QVIA MAIVS IMPERIVM ERAT, SOLENNE CLAVI FIGENDI TRANSLATVM EST.

ANNVS.

ERat & alterius generis clauus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos singulos in sacrarum ædium parietibus, ad annorum numerum colligendum, quia paruus tunc erat literarum vsus: isq; clauus annalis appellabatur.

DE

A

DE CVNEO.

CONtrà verò Cuneus, quæ vel natura sunt solida, vel arte compacta, conglutinata & applicita sunt, discutit atq; dissoluit, discissaq; separat, & à clauo totus diuersus abit. Ideoq; inter instrumenta necessitatis, quæ fortunæ operam suam subministrat, adpingitur. Super eo est igitur disserendum.

DISSOLVTIO.

POsito siquidem firmandi signo, quod per clauũ indicatur, vbi scilicet fortuna quippiam stabiliuisse videat, cùm & eiusdem munus sit, ea quæ firmissima iudicentur, in humanarũ rerum ludibriũ dissoluere, loco dimouere, discutere, atq; disiicere, additus est ad necessitatis insignia cuneus, qui nimirum, vti dictum, dissoluendi, discindẽdi, atq; separandi symbolũ est. Et veluti per clauũ firmatũ aliquid ostẽdimus, ita per cuneũ, infirmatũ aut loco dimotum indicamus. Additũ & ahenea hęc gestari manu, vt vicissitudinis huius perpetuitas nunquã defutura cõmonstretur: siquidem, vt sæpe alibi docuimus, perpetuitatẽ indicat B æs, propterea quòd rubigine nõ absumitur: ideoq; Vegetius probat ęreos clauos configendis nauibus, quos ferreis anteponit, q eos tẽpore & humore celeriter rubigo cõsumat: illos etiã in fluctibus permanere incolumes manifestũ sit.

DE VNCO.

QVæ verò de Vnco & Plumbo subsequuntur apud Horatium, ad eandem faciunt sententiã: siquidem vnco trahi, qui loco deiecti fuerint, læsæ præsertim maiestatis rei, solitum, apud rerum scriptores sæpe legimus: quare congruit vncus cuneo.

DE PLVMBO.

PLumbum verò clauo perquam simile est, propterea quòd eo infuso, & statuæ, & aliæ operum ædificiorumq; moles cohęrescunt, & firmitate stabiliuntur: & suapte natura est adeò ponderosum, vt etiam si non ad operis adhibeatur firmitatem, quam difficulter loco dimoueas, per se valeat significare.

HEBETVDO.

C ALioqui plumbum hebetudinis indiciũ est. Nam cùm velocissima esse debeat mẽtis agitatio in eo qui acutioris ingenij laude cõmendandus sit, vbi quẽ tardiorẽ ad ea excogitanda, cõsulenda, cõstituẽda, adeunda, peragendave, quæ vsu veniũt, inspexerimus, à contatione ipsa, vel ab immobilitate, plumbeũ ingeniũ per cauillũ exprobramus. Vnde Tusculanis Cicero: Nisi sanè in Physicis plumbei sumus. Et pro inefficaci, & inutili, atq; inani sermone, plumbeũ gladiũ aut pugionem plumbeũ apud eundum Tulliũ inuenias.

INIQVITAS.



ILlud etiã in diuinis literis obseruatur, quòd iniquitas per plumbum intelligitur. Iniquitas enim, secundum Zachariæ Prophetę visum, super plumbi talentũ sedet. Vetus enim ponderis modus est talentũ. Ideoq; Pharaonis exercitus, vtpote qui in iniquitate permansit, tãquã plumbum in imas aquas pessũ iit, ibiq; supinus in cauo profundi alueo recubuit, vt ait Adamãtius.

DE VECTE.

QVid pondus significaret indicauimus: sed reliquū est instrumentum ponere, quo magna quantumlibet pondera facilè moueantur.

ARS NATVRÆ VICTRIX.

IS vectis est, per quem, artem humana industria comparatam, quę naturam longè vincat, indicamus, negotiave perdifficilia minimo conatu cōfecta. De vecte sanè, deq; aliis machinis Antipho poëta senariolo eo, quem citat Aristoteles Mechanicis, arte nos ea superare docet, quibus rei natura ipsa repugnare videbatur. Magnas enim rerum moles loco dimouemus adacto vecte, hypomochlio, quē nostri Suppressam vulgò vocant, centri loco summisso, pondera supra omnium, qui rem non inspexêre, fidem tollimus, & eorum qui inspexêre, sed causam non intellexêre, admiratione, huc illuc arbitrio nostro promouemus. Atq; hoc est quod in primis admirabile dicit Philosophus, quod quispiam pondus virium imbecillitate loco mouere non potest, id ipsum facilè commouere, & hac illacq; ducere, adiuncto vectis pondere tam exiguo, si reliquæ molis motæ magnitudinem contempleris.

DE CLAVI.

PRæstat vtrunq; clauis, quod & cuneus & clauus: eadem enim aperit & claudit, hoc est, ligat & soluit, & in manu Iani pręcipuè statuebāt.

PVDOR.



DE qua quidem multa poëtę nostri. Sed vt figmenta, vbi agitur seriò, prætereamus, Fabij Pictoris, si modò legitimum est id opusculi, interpretationem afferemus, qui Ianū dicit ad pudorē & sanctimoniam, domorū primùm valuas, seras & claues excogitasse, ab eoq; ianuas appellatas: vnde claues in simulacris, in beneficij huius memoriam gestet.

SECVRITAS.

ALij dicunt securitatis eius signum esse, quæ passim eo regnāte fuit: domos enim omniū religione ac sanctitate munitas fuisse prædicant. Alij à cludendi aperiendiq; anni officio, quod munus eius esse Dei putabant, claues additas arbitrantur: eaq; de causa Clusium & Patultium appellatum. Ad huius instar Apollo cognomento θυραῖος colebatur apud Græcos, quòd ineuntis & exeuntis anni arbiter haberetur. Ianum verò eundem esse ac Solem, à multis vbique disputatum.

PORTVNVS.

NEq; tamen Ianus tantùm cum clauibus, verùm & Portunus cum claui figurabatur in manu: nam & portarum Deus esse putabatur.

PARTVS.

ERat etiam olim ritus, vt nuptialibus inter alia clauis quoque mulieribus traderetur. Id aiunt boni ominis causa fieri solitum, ad partus scilicet facilitatem illis comprecandam. Et hoc significato in sacris literis sæpe inuenies, Vuluam aperire.

PIE-

APIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICENTISS. VIRVM ALOISIVM CORNELIVM, DE IIS QVÆ PER LAPIDEM, ET ALIQVOT AEDIFICIORVM PARTES ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis.

CVM mecum reputo, Vir magnificentiſsime, nulla verò nõ hora reputo, quantus ſit tuus erga me amor, quæ beneficentia ſemper extiterit, ſuffundi me verecundia neceſſe eſt, quòd tibi nunquã alia ratione reſpondere cogitarim, quàm redamando, beneficentiæ verò hactenus immemor mihi fuiſſe videar. Nã quod ad amorem attinet, cõmune id eſt cum plurimis, cùm tu innumeros alios, imò quotquot ſemel allocutus fueris, ad te amandum, colendumq́; trahas, & iucundiſsimo ſuauis naturæ tuæ blandimento nouos quotidie amicos pares: adeò ſingularis eſt integritas illa tua dubio procul incõparabilis. Sedenim quamvis hoc maximi faciendum ſit, longè maioris ponderis apud me eſt benignitas, qua me ſemper es tam liberaliter proſecutus: cui ſi parem referre gratiam nõ B *poteram, ſaltem eius prædicatione liberarẽ me à diſsimulationis ſuſpicione, quæ meritò ſuboriri poterat, niſi aliquando eam confeſſus eſſem. Nunc igitur cùm labores meos in Aegyptiorũ hieroglyphica, qualiacunq; ſint, publicare conſtituerim, pro amicorum moribus & ingenijs conuenientis materiæ commẽtaria in hunc & illum diſtribuere conſilium fuit, atq; ita hoc de Lapide & fabricis nonnullis, tibi deberi exiſtimaui, quando hodie nemo priuatorum hominum fabricæ rationem, pulchritudinem & elegantiam te vno melius intellexit, intellectamq́; in vſum & artem euexit. Quòd ſi digna magnanimitatis tuæ ſors fato aliquo tibi obtigiſſet, ætas noſtra nulli veterum in rei tam præclaræ amplificatione cedere iudicaretur. Accipies igitur Lapides meos primam ædificiorum omnium materiam, eóſq; ita tractabiles, vt vel in aëre manſurum opus ædificare poſsis, quod contra fulminum caſus incolume reſiſtat, nullam fluuiorum illuuiem pertimeſcat, terræ motus, hiatus, eructationéſq; omnes aſpernetur: quæ ſi tibi aliqua parte arriſerint, magno ego beneficio affectus mihi videbor, qui multis olim à te commodis acceptis, per nugarũ mearum diſtributionem obligationis illius meæ partem aliquam tibi depenſam exiſtimaueris.*

C

DE LAPIDE.

ANteaquam ad ædificia aggrediamur, de Lapide prius dicere conſentaneum eſt: non enim quiſpiam niſi materia prius comparata, fabricare incipit. Sedenim & rudis lapis ſua apud antiquitatem omnem habuit ſignificata. Neq; fortè Romani temerè Iouem lapidem iurabant, apud quos futurum erat vt veræ pietatis fundamentum ex petra ſolida iaceretur. Petra enim erat Chriſtus, de quo paulò inferius dicturi ſumus: nũc enim à Gentibus incipere viſum eſt. Multipliciter ſiquidem apud hos & illos lapis in cultu fuit: vt apud Thraces colebatur ſaxum, in quo veſtigiũ Herculis impreſſum eſſe perſuaſum habuêre. Et Arabes, vt legere eſt apud Maximum Tyrium, tetragonum colebant lapidem. Apud Romanos lapis altera extra portam Capenam erat, qui cùm ſiccitas temporis frugibus officeret, intra vrbem ſolenni pompa ferebatur, & ſtatim pluuia, vt memoriæ proditum eſt, cadebat: proptereaq; Manalis appellabatur, quòd eius beneficio impetraretur, vt aquæ è cœlo manarent.

PERPETVITAS.

APud eoſdē lapideus Terminus in Capitolio diuinis eſt honoribus celebratus: autoresq́ſunt, ſaxum illud fuiſſe, quod Saturnus deuorare non potuerit propter magnitudinē, cùm Iouem deglutire ſe crederet. Nam vetuſta illa ſuperſtitio omnis, cōminiſcendis fabulis implicabatur. Caſsiodorus, vt quæ recepta ſunt ponam, meminit aruſpicem interrogatū, quando imperium Romanū caſurum eſſet: reſpondiſſe, quando ſaxum Capitolij cadet: addidiſſeq́ inſuper, ſi eueniret vt vnquam caderet, futurū vt poſt XXX annorum millia iterum reſurgeret: tanta eius artis fuit impudentia: niſi aruſpex is per tantæ multitudinis numerum perpetuitatem intellexerit, quam apertius explicuit Maro: D

His ego nec metas rerum, nec tempora pono, Imperium ſine fine dedi.

Atq; alibi: *Capitoli immobile ſaxum.* Nam & ſerpens apud Homerum poſt nouē paſſeres deuoratos in lapidem mutatus, ſignificaſſe dicitur, captæ euerſæq; Troię gloriam nullo vnquam tempore perituram, vt ſcilicet Calchas atteſtatus erat, ὃ κλέος οὔποτ᾽ ὀλεῖται. quanquam ſuper hoc aliter alibi.

FIRMITAS FOEderum.



SEd vt ſignificationes, quod noſtrum eſt inſtitutum, proſequamur, illud omnibus conſtat, lapidem fœderum firmitatis hieroglyphicū fuiſſe, quòd teſte lapide apud veteres fœdera ſint firmari ſolita, quæ vt homines rata ſcirent fore, Fecialis agnum læua manu, dextera ſilicem retinens, ſi falleret, Iouem ceterosq́ precatus Deos, ita ſe mactaret, quemadmodum ipſe agnum: & ſecundum imprecationem ſaxo caput pecudis elidebat: quæ latius explicata ſunt apud Polybium libro tertio in fœdere cum Carthaginenſibus primùm icto, quod æneis tabulis inſcriptum in æde Capitolini Iouis diutiſsimè permanſit. Et tale aliquid VII Epiſtolarum, quas vulgus Familiares vocat, apud Tullium, epiſtola eius libri prima, vbi de hiſtrione Æſopo loquitur. Erat & iuramenti ſpecies per lapidem ſimpliciter, vt Athenienſes iurare ſoliti, quod Ariſtoteles & Philochorus ſubinnuunt: & Demoſthenes contra Cononem, τῶν τε παρόντων καθ᾽ ἕνα ἡμῶν οὑτωσὶ τὸν λίθον ἄγοντες, καὶ ἐξορκοῦντες. Id quod ſacratiſsimum intra ſe continet veræ diuinitatis arcanum: nam apud Hebræos, AB, pater: BEN, filius: ABEN, lapis. Hic verò lapis ille eſt, ſi myſticum ſenſum introſpicias, quem non temerè propheta memorat, & Petrus principibus populi & ſenioribus obiectat, quòd eum reprobauerint ædificantes, atq; mox cōſtitutus fuerit in anguli caput. E F

FIRMA PROSPERITAS.

NOn præteribo illud, lapidem è cœlo lapſum feliciſsimi conſtantisq́ ſucceſſus in gerendis rebus aliquando fuiſſe ſignū: vt qui ad Ægos flumen viſendæ magnitudinis è cœlo delatus traditur paulò antequā Lyſander anguſtiſsimo temporis ſpatio, tam magna, tam cōtinua felicitate, tam glorioſe faceret aduerſus Athenienſes. quamvis pernicioſum auguriū Ariſtotimo Ælienſium tyranno præſtitit ſaxum è ſublimi loco ab aquila demiſſum in eam tecti partē ſub qua tyrannus cum vxore cœnam, quæ inſtruebatur, opperiebantur: nam paulò pòſt ab Hellanico & alijs ciuibus fœdiſsimè trucidatus eſt.

PIETATIS NOSTRÆ STABILITAS.

SEd quod ad ſaxum ab ea volucre demiſſum facit, in Aquilæ Commentario

ſtatu

A ſtatutam firmiter ſedem per Lapidem in nido ab ea alite poſitum ſignificari docuimus: quiq́; & cuiuſmodi ille lapis eſſet, quæ'que ex eo vtilitates haberentur, antiquorum ſecuti opiniones, cõmemorauimus. Vt verò nunc Ægyptiorum cõmentum magis approbemus, quidnam aliud Petra quàm firmamentũ & ſtabilitatem affert? Vnde Pſalmo XXX qui apud Hebræos XXXI eſt, habetur: Quia petra mea & munitio mea, quippe veluti arx in rupe ſita, et turribus munita. In vulgatis, robur legitur: interpretes alij, fortitudo mea: Romanus firmamentum habet. Nam cùm nos paſsim Chriſtũ aſſertorẽ noſtrum petrę nomine accipi legamus, per petram nimirum pietatis noſtræ ſtabilimentum intelligimus, ſuper qua Eccleſiam ipſe ſuam ædificauerit, quòd verè ſit diuinitùs decantatum paſsim, Capitoli immobile ſaxum. Romano enim Pontifici hæc promiſſa ſunt, quippe Petro, qui Romę (nemo hoc inficiari, niſi imperitus, auſit) ſedẽ fixit: cui, vt Euangelia teſtantur, poteſtas data eſt in orbem vniuerſum: quem locum etiam Theophylactus diligẽter examinans, non vnius inquit Eccleſiæ, nõ vnius prouinciæ imperium eſt Petro & ſucceſſoribus eius demandatum, ἀλλὰ
B πάσης τῆς οἰκουμένης, ſed vniuerſi, ait, terrarum orbis. Ad hanc ſententiam facit Nabuchodonoſoris ſomniũ, quem ναβουχοδονόσορος appellat Strabo, qui per quietem imaginatus eſt, ſe ſtatuam cernere viſendę magnitudinis, cuius caput aureum eſſet, humeri & brachia argentea, ex ære venter, & femora: crura & pedes ferrei, luto ferruminati: ac ſaxum mox ingens, impulſore nullo, repentè iugo montis auulſum in ſtatuam procubuiſſe, eamq́; incurſu eius proſtratã & attritam in puluerem abijſſe, qui ventorum mox flatu diſsipatus eſt: ſaxum mox adeò creuiſſe, vt totam ſua magnitudine terrã occuparet. Cuius quidem ita conſpectæ ſtatuæ ſignificatum Daniel, qui & Azarias, Propheta potius quàm coniector, ita explicauit, vt per caput aureum diceret Aſſyrium regnum demonſtrari. Brachia & humeros argenteos, duos eſſe Reges, qui imperium illud euerſuri eſſent, atque horum alterum æramento ſimilem, moturũ ab Occidente in huiuſmodi regni perniciem & euerſionem. Mox rerum ſummam ferreum excepturum, lateq́; omnia obtenturum. Alij poſt rem geſtam faciliore coniectura, imò animaduerſione potius oblata, ex ſubſecuto rerum euentu ita ſtatuæ rationem accepêre, vt
C dicerent aureum illud caput Aſſyrium quidem regnum ſignificaſſe, quod primum omnium fuit in terris conſtitutum. Sed per argentea brachia, hinc Arbacem Medum, illinc Cyrum intelligunt, quorum alter Aſſyrio ſublato imperio, regnum Medicum, alter Perſicum conſtituerit. Per ventrem & femora ahenea, Alexandrũ Macedonẽ, qui rubicũdo colore fuit, ſignificari, qui ab occaſu profectus Orientẽ ſubegit: cuius regnum poſt eius mortem à ſucceſſoribus, quos per femora poſsis intelligere, ſciſſum eſt. Per ferreos pedes Romanos interpretantur, qui magis adhuc occidui quàm Macedones fuêre, Macedonumq́; opibus euerſis, latè ſunt terris omnibus dominati. Hæc quidem illi tam verè, quàm etiam ingenioſe, omnibus dubio procul approbanda protulêre.

CHRISTVS.

SEd quod ad ſaxum pertinet, neq́; hi exequuntur, neque Ioſephus explicare voluit, conſultò ſe interpretamentum illud præterire ſilentio profeſſus, quoniam ex hiſtorica lege, præterita ſcriberet, non futura. Quod quidem homo Iudæus ideo mihi videtur ſubticuiſſe, ne quæ de Chriſto ſubſecutura manifeſtè conſpicere poterat, prodere cogeretur. Cui enim dubium ſit, per ſaxum illud, quod vniuerſam ſtatuam, atqueadeò totum vniuſcuiuſq́; ſtatuæ cultum ſu

ſtulit atq; diſsipauit, Chriſtianā intelligi pietatē, cuius ſonus, peruulgata quippe doctrina, in omnem terram eſſet exiturus, pontificemq; ſummum Petrum, et ſucceſſores, non vni tantùm prouinciæ imperaturum, ſed, vt Theophylacti verba repetamus, vniuerſo terrarum orbi leges & ſalutifera præcepta præſcripturum? quod etiam tradit Cyprianus lib. cōtra Iudæos altero, cap. 15. 16. 17. Quod verò dictum eſt à Daniele, lapidem ſine vllius manibus impulſum, id porro eò ſpectare ait Heſychius Hieroſolymitanus, quòd ſine congreſſu viri & mulieris conceptus eius proceſsit, & partus. Ita alibi: Quòd ſi altare lapideum feceris mihi, non excitabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim cultrum admoueris ei, polluetur: neq; enim ſecta, neq; dolata eſt Chriſti caro ab vlla hominis manu. Apud Eſaiam quoq; celebre eſt, Chriſtum hieroglyphicè per lapidem intelligi, vt eo loco, Ecce ego mitto in fundamenta Sion lapidem precioſum, electū, ſummū, angularem, honorificum: quæ omnia agnoſcit & Petrus epiſtola prima, addito, futurum vt qui crediderit in eum, minimè ſit aberraturus. Ipſa ad Eſaiæ verba ait Irenæus, vti non ex voluntate viri, ſed ex voluntate Dei aduentum eius, qui ſecundum hominem eſt, intelligamus. Nam & quod Daniel lapidem ſine manibus exciſum ait, hoc idem ſignificat: id enim ſine manibus eſt, quod nō operantibus humanis manibus, hoc eſt, virorum illorū qui ſolent lapides cædere, nulla ſcilicet viri opera eius in hunc mundū aduentus futurus erat: hic enim lapis à terra ex virtute & arte cōſtat Dei. Et apud Hebræos Pſal. XXVII, primo ſtatim verſu: Clamo ad te Domine, qui petra, arx, & præſidiū meum es, quò ſcilicet hoſtes nunquam accedere potuerūt. De petra hac Tertullianus, vbi circūciſionem vtranque comparat: Circumciſis, ait, nobis petrina acie, id eſt, Chriſti præceptis: petra enim Chriſtus, multis modis & figuris prædicatus eſt.

PRAVARVM COGITAtionum excuſsio.



QVoniā verò, vt Theologi conſentiunt, petra Chriſtus eſt, animaduertendum in pſalmis, vbi de paruulorum alliſione ad petram ſermo eſt, id nobis omnibus ita faciendum, vt ſcilicet cogitationes, affectuum prauorū plenas, pueriles & fatuas, priuſquàm adoleſcāt firmitatemq; conſequantur, deliberationiq; adhæreſcant, eſſe quamprimum ad Chriſti petram allidendas. ita ſentit Euthymius, idemq; prius dixerat Adamātius. Hic ille omnino lapis eſt, vt ſæpe dictū, qui ad anguli ſtatuitur caput, quem ij reprobauerūt qui vſum eius non agnouerunt. Repudiabant enim eum inter Iudæos ſacerdotum principes, & vt Samaritanum explodebant, ſeductoremq;, & nouarum rerum autorem criminabantur: cùm ecce in ædificij angulum à Deo translatus eſt, ibiq; poſitus, & firmiter ſtabilitus, duos coniunxit parietes. Iudæorum vnum, eorum inquam qui pietatem hanc ſecuti ſunt, & Gentium alterum, qui baptiſmum ſuſcepere.

SENSVVM EXPERS.

PLerunq; autē per lapidem expertē ſenſus hominē intelligimus: vnde illud apud Comicū, Quid ſtas lapis? Et Amaryllis à Theocritiano paſtore tota lapis dicit, q nullis amiculi, vt idē ait, precib. moueat. In hanc verò ſententiā vir ſanctitate ante alios mortales oīnes inſignis, vateſq; ſummus, clamat in deſerto, ſolitarioq; ſeceſſu: Poteſt Deus è lapidib. iſtis ſuſcitare filios Abrahamo: quippe de



A de ſtupidis, peneq́ue brutis hominibus, qui nihil adhuc diuinum ſapiunt, proptereaq́ue tanquam lapides ſine ſenſu ſunt. Nam qui lapides adorabant, lapidibus ſimiles, vt in Pſalmo eſt, euadebant. In Exodi cantico ſcribitur, Vertantur in lapides, donec pertranſeat populus tuus Domine: quem locum ita interpretatur Adamantius, vt intelligat de gentibus dictum, quas tantiſper lapideſcere ſupplicetur, donec pertrãſeat populus Iudæorum, cùm illud ſubſecuturum eſſet, vt deletis illis, & à Deo recedentibus, gentes lapidem exuturæ eſſent, proq́ue duro & ſtupido corde, viuentem, ſenſusq́ue & intelligentiæ participem rationem, per Chriſtum ſuſcepturæ. Nam & Cyprianus, epiſtola libri ſecundi tertia, Euangelium illud, ex lapidibus excitari filios Abrahæ, de gentibus colligi ex Ioannis ipſius verbis interpretatur. Græcis quidem, qui lapides totiens in populos mu-
B tari fabulantur, anſam dedit vocabulorum vicinitas & ſimilitudo, quibus λάας, λάος & λάαος, lapis eſt, λαὸς verò populus, cùm fortè exiſtimarent tam facilem eſſe mutationem ex lapidibus in populos, quàm paruo momento λάος paroxytonus in λαὸς oxytonum tranſire poteſt. Sed ioci ſatis. Sanè apud Eſaiam primo ſupra quinquageſimum capite in huiuſmodi ſimilitudinem legas, Attendite ad petram vnde exciſi eſtis: quod paulo pòſt explicat, Attendite ad Abraham patrem veſtrum. Vt verò ad Euangeliũ redeamus, Eucherius ſecutus Origenem, ipſe quoq́ue de inſipientibus dictum intelligit, cùm præſertim alibi dicant diuinæ literæ, Auferam cor lapideum de carne veſtra. Irenæus ita ſuſcitari filios Abrahæ ex lapidibus, cùm nos à lapidum religione remouit, à durisq́ue & infructuoſis cogitationibus tranſtulit ad potiora, & fidem Abrahæ ſimilem in nobis conſtituit atq́ue firmauit.

DE MOLA.

ET Mola lapis eſt, vnde molares lapides pro ingenti maſſa & pondere. Ipſa verò in diuinis literis hieroglyphicum habet ſuum minimè cõtem-
C nendum.

HVMANÆ VITÆ COMMERCIA.

SVnt enim qui per molam humanæ vitæ cõmercia ſignificari velint, propterea quòd molæ ſemper duæ, atque alterius altera ita ope indiget, vt ſingulæ opus nullum faciant: vnde amicitiæ noſtræ neceſsitudines appellantur, quòd vnicuiq́ue neceſſe ſit habere amicum, cum quo ſua conſilia conferat, qui ſe mutuò adiuuent, & alter alterius officijs ſubleuetur. Vnde rectè, Væ ſoli, dictum. Eucherius locũ Euangelij, Duæ molentes in mola, eò trahit, vt per molas vtrunq́ue intelligatur teſtamentum (vtar enim eius verbis quæ per annorum millia in diſciplinæ noſtræ traditione receptiſsima ſunt, & maximè propria) quarum ſcilicet molarum opera, labore quippe differentium, veteris Teſtamenti triticum in farinam, quippe paſtum Euangelij, conuertatur.

DE ARIS, AEDIBVSQVE ET IANIS.

SEdenim ædificationem iam incœpturi, nihil prius quàm aras excitare videmur admoneri, vt quod auſpicatum eſſe cupimus, à diuûm immortalium cultu principium aſſumat.

DEI SAPIENTIA.

SI tamen prius id explicuerimus, cur in diuinis Hebræorum literis aquæ de petra prosiliūt: Petra, inquit Philo, firmam Dei sapientiam demōstrat, vnde firma identidem exhauritur doctrina. Nā aquæ passim in diuinis literis, vt suo docuimus Commentario, ita pro disciplina accipiuntur, vt apud Ægyptios ros pluuius, id quod etiam de manna pluuio in solitudine affatim redundante possumus interpretari. Sed hæc alibi, nos ad Aram.

PIETAS.

EA verò præcipua est aræ significatio, vt nostræ erga Deum pietatis indiciū sit, precesq; nostras igne, vt veteres opinabātur, internuncio ad Deum deferat. Vnde apud Maronem, Tango aras, mediosq; ignes, dictum, quòd inter humanam naturam & cœlestem, ignis medium ita obtineat, vt merito dici possit internuncius. Materiæ autem adhærescit, & in sublime semper fertur, tanquā rerum omnium nostrarum conscius, inferiora hæc cœlicolis manifestare videatur. Hinc sacrificiorum ritus eo tempore quo naturæ tantùm leges obseruabantur, non temerè instituti sunt, & posteaquàm clarior illuxit veritas, ignis ita sacris nostris adhibitus, vt si absque igne Deo preces allegemus, vix litare posse nos persuasum habeamus. Quòd si, vt alibi latius disseruimus, inferiora hæc vlla nos superioribus cōciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, vtpote qui & lumine pollet, & illustrat omnia, ac perinde genios, ac Deum ipsum nobis repræsentare videatur. Quamvis impia improbaq; perditorum Anabaptistarū factio tēpore hoc, non ignes modò, ritusq; sacros omnes in pietatis nostræ signum exhibitos, extinguere, perdereq; conentur, sed & etiā bonos mores, ipsumq; Dei cultum profanare aggrediantur. Dedicata verò nimirum ara sacrificijs faciendis, & precibus allegandis, quibus diuûm animi nobis concilientur. Qui tamen esset apud veteres probatus sacrificandi ritus, pauci admodum prodidêre. Deo siquidem Deorum omnium supremo, mente & intellectu solo, sine sermone, sine sono sacrificabant. Vnde Crocodilus, quòd elinguis est, diuini silentij ratione habita, cultus apud Ægyptios. Spiritibus & beatorum animis laudes adhibebant. Cœlestibus materia constantia, quæ scilicet similitudine aliqua ad eos facere viderentur, vt ignem Soli, & huiusmodi pleraque toto hoc hieroglyphicôn opere perquisita: malis verò dæmonibus ne nocerent, vel vt eorum impuritas arceretur, libaminibus & nidore carnium faciebāt. Cæterùm Ægyptij veteres pecudibus aut sanguine placare Deos semper abhorruerunt, precibus & thure solo contenti. Adegerunt verò eos Ptolemæi, sacra Saturni Serapidisq; suscipere, quod facere coacti, fana eorum extra pomœria posuerunt, quibus hostiæ de more mactari debebant. Quanquam illaudato Busiridis exemplo, homines postea immolari occeptum, cùm is apud proxima Nilo loca tyrannidem occupasset. Sed quod ad aras & pietatem attinet, in numis T. Ælij Cæsaris Antonini simulacrum est vtraque manu passa, ara apposita, cum inscriptione, PIETAS. Manus porrò passæ, vt in Cynocephali Commentario docuimus, adorationem significant. In Hadriani Aug. idem simulacrum eodem habitu, ab cuius vno latere ciconia adsit, de qua loco suo: ab altero ara est corymbis ornata: inscriptio, PIETAS AVG. In numo Diuæ Augustæ Faustinæ simulacrum est, quod læua pallam sustentat, alte-

altera in ignẽ, qui de pulcherrimè facta ara promicat, libamina porricit, cum inſcriptione, PIETAS. Eſt & ara poſita ante ſignum, in cuius manu patera eſt libationi parata in numo Lucillæ: inſcriptio, PIETAS. Eadem inſcriptione pietas ipſa in Antonini numo dexterã exporrigit paſſam, læua in ſubiectam aram libat. Illa porrò paſſa dextera, adorationis, vt alibi loco ſuo declarauimus, indicium eſt. Supplicationes porrò fieri ſolitæ, aut cùm vota facimus, aut cùm damnati votis, gratias agimus. Hinc aliæ atq; aliæ inſcriptiones in numis inueniuntur, omnes tamen ad pietatem ipſam referuntur, ſiue diuini numinis auxilium imploremus, ſiue vota perſoluamus. In Iuliæ Piæ Felicis Aug. numo ſignum eſt læua pallam in vlnã ſuſtollens, dextera in aram porriciens: inſcriptio, VOTA PVBLICA. At in Hadriani numo cernere eſt duo ſimulacra, quorum ſtat vnum ipſius Imperatoris effigie, alterum læua palmę ſurculum tenet, dextera pateram offert Principi: inſcriptio, ADVENTVI AVG. Eſt & Domitiani numus cum ara & igne ſuperaccenſo, cuius inſcriptio eſt, PRINCEPS IVVENTVTIS. Pulcherrima verò omnium quas viderim ara eſt in ipſius Cæſaris Domitiani numis, in quo anſas illas, vnde arę nomen nonnulli volunt, apertiſsimè licet intueri.

PROFVGIVM.

FViſſe verò aras apud veteres, vti etiam nunc ſunt, ſanctioris aſyli loco, nulli nõ exploratum eſt. Hinc apud Maronem Priamus, omni alia ſalutis ſpe abiecta, ad aram confugit, cui dixerat vxor, Hæc ara tuebitur omnis. Et M. Tullij dictum pro Roſcio Comœdo: Sicut in aram confugit ad huius domum. Et apud Terentium: Nemo te accuſat Syre, ne tu aram tibi, aut deprecatorem parares. Et Ouidius de Triſtibus:

Vnica fortunis ara reperta meis.

MISERATIO.

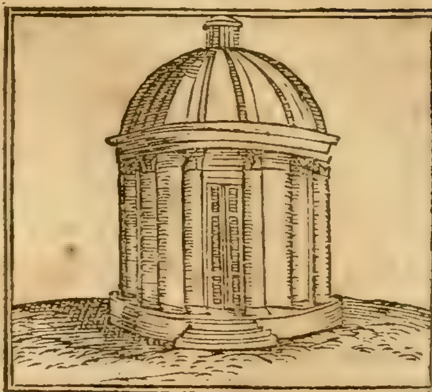


APud Athenienſes ara peculiaris fuit miſerationi ſacra, de qua Papinius poëta, & Lactantius grammaticus, necnon Apſinis in Rhetoricis meminêre: & Plutarchus lib. de Superſtitione, φεύξιμον βωμὸν eam appellat. In profugij ſanè ſignificato Veſtam pro ara poni apud Xenophontem inuenias rerum Græcarum libro ſecundo: ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἑστίαν. Hæc cùm Theramenes audiſſet, ad Veſtam ſibi profugium parauit. Et ſacrificalis ara Veſta eſt Polluci, præcipuè verò quę in Prytaneo fuit, vbi inextinctus ignis aſſeruabatur. Et triginta curiarum Veſta collocata apud Dionyſium Halicarnaſſeum antiquitatum ſecundo. Tale quiddam & apud Tranquillum in Tiberio.

XII IANI COLONIÆ.

QVòd verò arę XII Iani ſimulacro adſculpi ſolitæ ſint, ſunt qui ob id factũ putent, quòd Ianus pomœria & aras duodecim Hetruriæ colonijs ſacraſſet. Alij aras illas XII ad menſium numerũ dedicatas aiunt, quòd Ianus pro anni tempore ſit Romanorum religione pingi ſolitus. Nam de CCCLXV diebus, quos geſtu manuum referret, alibi diſſeruimus.

TERRA.



ROtundam ædem Vestæ Numa Pompilius Romanorum Rex consecrasse fertur, quòd eandem esse terrā, qua vita hominū sustentaret, crediderit. Eam pilæ formā esse, vt sui simili templo dea coleretur. Pro eorū verò sententia, qui per Vestam nil aliud quàm puram flammam intelligebant, de strongilari lapide, qui deam figuræ similitudine referret, alibi diximus.

MVNDVS.

ET mundo ædem veteres ea qua conspicitur forma posuerunt, mundumq; eam appellauêre, ab eo mundo, inquit Cato in cōmentarijs Iuris ciuilis, quę Festus citat, qui supra & infra nos est. Eius inferiorem partem veluti Dis manibus cōsecratam, clausam omni tempore custodiebant, neq;, nisi ter in anno, patefaciebant, vt ait Atteius Capito, quippe diebus his, postridie Volcanalia, & ante diem sextum Idus Nouembris, & ante diem tertium Non. Octobris: quos dies, ait Festus, etiam religiosos iudicauerunt, propterea quòd eo tempore, quæ occulta & abdita religionis deorum Manium essent, veluti in lucem adducerentur, & nihil eo tempore in Repub. geri voluêre. Itaq; per eos dies non cum hoste manus conserebant, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur, non aliud quicquā in Repub. nisi quod vltima necessitas admittebat, administrabat. Volcanalia autem antiqua monumēta in Circo Flaminio X. Cal. Sept. celebrare solita comperimus. In alijs, Fer. Volca. N. X. Calend. Iunias. Ibiq; N litera diem nefastum notat, apud Ouidium. Tubilustria Volcano XIII. Calend. Iun.

DII OMNES.

OMnibus verò Dijs, Agrippa templū rotundo ambitu Romæ dedicauit, eaq; de causa Pantheon appellauit: in quod quidem minus quàm in alia veterum monumenta sæuijt ipsa vetustatis iniuria; idq; nunc Virgini Deiparæ dedicatum, magno mortaliū concursu inuisitur, & ab ea qua factum est forma, nomen habet. Sanè Augustus Cæsar, qui templum id excitauit, licet Agrippæ inscribi dedicatione ipsa voluerit, nulla commodiori forma deos omnes complecti poterat quàm orbiculari: de qua quoniam alibi dicturi sumus, vlterius nunc de figura huiusmodi loqui supersedebimus: si tamen id dixero, Aristotelis dictum esse, veteres gauisos dijs templa rotunda specie dedicare, cuiusmodi sanè multa Romæ superesse adhuc, vel magna ex parte diruta, vel nostræ pietatis dijs instaurata conspeximus.

IANVS.

IAno cōtrà, templa quadrata specie dedicari solita, quatuor quippe pilis, quæ totidem fornicibus iungerētur, peruiosq; à frontibus quatuor aditus patefacerent, qui tamen in primario Iani templo solenni sacro pacis tempore claudebantur.

MENSARII.

ERant autem & alij Iani, in quibus trapezitarum mensæ, vbi mercatorū conuentus, & omnium quæ ad rem pecuniariam pertinent negotia tractabantur: de quibus Horatius:

O' ciues ciues, quærenda pecunia primùm,
Virtus post nummos: hoc Ianus summus ab imo

Perdo-

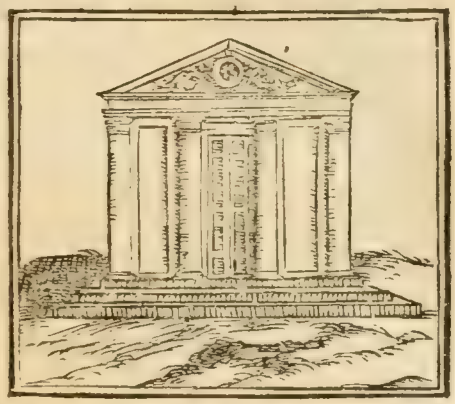
Perdocet: hæc recinunt iuuenes dictata, senesq;
Læuo suspensi loculos, tabulamq; lacerto.

Huiusmodi generis ædificia plurima Romæ erant, nunc vnum minus dirutum in velabro perdurauit iuxta ædem quæ D. Georgio dedicata est.

PAX. BELLVM.

QVod verò Iani templum in numis habetur, quadrata & ipsum specie, sed clatris, repagulis, & foribus præmunitum, ipsi tantùm Deo dedicabatur. Clausum hoc, pacem indicare: adapertũ, belli tempus, non tam ex Vergilij carmine cantatissimo, quàm etiam ex numis passim in conspicuo est. Sed illud precipuum numisma tum opere tum etiam inscriptione spectabile, in quo legitur, PACE P. R. TERRA MARIQ. PARTA IANVM CLVSIT. Fuit verò is, vt ex altera numi parte habet, IMP. NERO CLAVD. CÆSAR AVG. GERM. TR. P. P. P.

PROVIDENTIA.



ALia etiam atq; alia templorũ exempla multifariam in numis habentur, quæ prosequi ad fastidium potius, quàm ad delectationem inclinaret. Illud dicã, in numo cuius inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS PATER, ab altera parte legi PROVIDENT. Idem templum est in Imperatoris Constantij numo, cuius inscriptio est, PROVIDENTIA AVG.

SALVS. IVNO. DIVVS.

IN Domitiani numis templum est SALVTI AVGVSTI inscriptũ. In Volusiani, Dea in delubro sedens cum inscriptione, IVNONI MARTIALI. de quibus dicere hic nullum est operæpreciũ. Neq; verò veteribus tantùm Dis, sed & iis quos apotheosi cõsecrabant, templum etiam dicare mos erat, vt videre est in Antonini numo, in quo templum est cum inscriptione, DIVO PIO.

SVBDIALES QVIBVS.

TOta verò ædium sacrarum forma antiquitùs pro conditione numinis ædificari solita, quare ex ipsa statim ædis facie numinis qualitas intelligebatur. Ioui siquidem, fulguri, cœlo, Soli, & Lunæ, subdiales, vt Vitruuius monet, ædes, quę Græcè ὕπαιθρα dicuntur, ædificabantur, quorum numina, potestates, vimq; ac effectus omnes sub dio spectamus.

DORICÆ QVIBVS.

MInéruæ autem, Marti & Herculi numinibus, vt idem ait, virtute ipsa memorandis, ædes opere Dorico erigebantur: nullis quippe delicijs, neq; lasciuioribus florum ac foliorum ornamentis, neq; denticulatis coronis, ac guttulatis metopis, sed rudi ac hispido potius aspectu, qualis dignitas in viris expetitur, à peregrino omni cultu aliena.

CORINTHIACÆ QVIBVS.

AT Veneri, Floræ, Proserpinæ, & fontanilibus Nymphis, numinibus quippe delicatioribus, ob mollitiem atq; nequitiam Corinthiacæ constituebantur, genus quidem ædificij tum gracilitate operis, tum florum ac foliorum lasciuia, volutarumq; multiplici perplexitate, triglyphorum, ac aliorum ornamentorum varietate visu admodum delectabile.

IONICÆ QVIBVS.

IVnoni verò, Dianæ, ac Libero Patri, cæterisq; eiusdẽ ordinis numinibus Ionicũ adhibebant opus, medio quodã inter Doricũ et Corinthiũ temperamẽto, quippe quod neq; horrorẽ & austeritatẽ ipsa operis simplicitate pręse ferat, neq; quidẽ eneruatã illam mollitiẽ ex tot ornamentorũ luxuria cõmonstraret.

D

DE COLVMNIS.

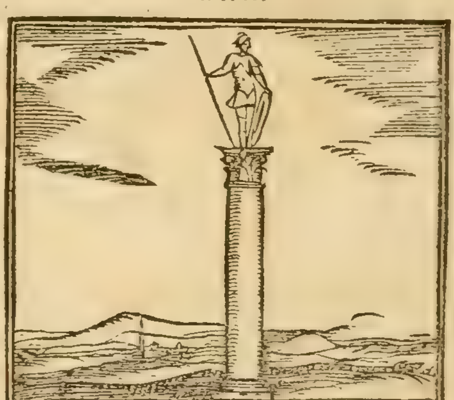
NEque quidem templa tantùm, verùm etiã columnæ nõ sine mystico aliquo intellectu fieri consuerunt, quarum & causas et rationes retulisse nõ incõgruũ videatur: siquidem hæc haudquaquã sunt ab Ægyptiacis inuentis dissimilia, dum aliæ firmitudinis, aliæ rei præclarè gestæ, famæq; supra mortalium conditionem advsq; cœlum attollendæ, aliæ captiuitatis, aliæ profligationis, aliæ opprobrij sint indicia.

TERMINVS.

CÆterùm antiquissimũ fuit per columnã terminum significare, quòd columellas in terminis ponere mos fuerit. Hinc regionũ multarum fines terminosq; columnas appellamus, vt in Hispania Herculis: eo enim vsq; & imperiũ et labores ille suos extendisse fertur. Eodem modo in Africa sub Atlante mõte, & in Asia ad Euphratem fluuiũ, & supra Armeniam terminos Romani Imperij columnas dixerũt, & eo significato Atrides Protei Menelaus advsq; columnas exulat, apud Virgiliũ legas, quod pro Ægypti finibus positum notat Seruius.

E

GLORIÆ SVBLImitas.



IN sepulchris verò, neq; non monumentis reliquis columnarum ratio fuit, vt cuius nomini dicatæ essent, gloria supra cæteros mortales attolleretur. Hinc illa Ennij de Scipione verba: Quantã statuã faciet populus Romanus, quantam columnã, quæ res tuas gestas loquatur? Hinc in argenteo numo videas columnam, cu mediç ancile affixum est, vrna in summo superposita, duabus hinc et inde laureis appensis, quã Senatus Diuo Augusto Vespasiano decreuit. Sed vt reliquas prætereã, duæ adhuc Romæ visuntur, quæ Romanæ potentiæ atq; splendoris testimonium faciunt, Traiano vna, altera Hadriano erecta, ad summam quarũ altitudinẽ, quæ admodum excelsa est, per interiores gradus coclitis in modum circunductos cõmodissimus est ascensus: nõ enim in re tam omnibus obuia nobis immorandum est. Decretæ autem in columnis statuæ à Senatu plerisque fuerunt, quos enumerare nostri non est instituti: rerũ enim quæ tractandæ sunt multiplicitas, breues nos esse cogit. Illud admonuero, quod apud Plinium legitur, senatum Galbæ vt primùm licitum fuit statuam decreuisse rostratæ columnæ superstantem, placere nonnullis vt striatæ legatur. Antiquam autem esse celebritatem statuarum in columnis, ex eo manifestum, quòd C. Menenio supra columnã statua dicata est, qui Latinos priscos deiecerat vnà cum Camillo collega, quæ res, inquit Liuius, rara illa ætate fuit. Et illa adeò celebris Traiani columna colossum habuit superimpositum, cuius rei fidem faciunt eius numi.

F

DE

A

DE OBELISCIS.

HOrum loco Ægyptij suos erexerunt obeliscos, & Græci ἄξιον ὀβελίσκου dixerunt, cui maximi quiq; honores deberentur. Non ineptum autem fuerit animaduertere Ægyptiorum statuas, quę antiquitatem sapiunt, graciliores esse, & truncis oblongis propémodum similes, quod quidem non est artificum vel stupori vel imperitiæ imputandum, sed eorum potius diligentia studiumq; considerandum, quippe qui ita facerent, vt diuinitatem minimè corporatã esse ostenderēt. Quare Euphranor pictor, idemq; fictor nominatissimus, quem in omni specie admirandũ perhibent, non ita fortè reprehensioni obnoxius, propterea quòd in vniuersitate corporum exilior fuerit, capitibus articulisq; grandior, cùm is præsertim primus dignitates, ac heroum insignia dicatur expressisse.

HEROES.

SEd quoniam in Heroas incidimus, id minimè dissimulabo, quòd Romani Græcos potius quàm Ægyptios imitati, heroũ statuas, & eorũ qui bene de B repub. meriti essent, eo maiores faciebãt, prout eos maiori honore dignos arbitrabantur: de quo apud Macrobium. Hinc iocosum illud M. Tullij dictũ in fratris statuam: nam cùm in Prouincia, quam ille rexerat, clypeatã eius imaginem conspexisset ingentibus lineamentis vsq; ad pectus de more pictam, erat autem Quintus staturę paruæ, Frater, ait, meus dimidius maior est, quàm totus. Apud Virgiliũ verò Dido cùm voluntariã mortem excusat, quasi ea omnia absoluisset officia quæ à se exigi potuerint, nihilq; à se vlterius expectari posse, quod ad apotheoseos gloriam pertineret, ita secum ratiocinatur:

Vixi, & quem dederat cursum fortuna, peregi,
Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Cur verò magnam speret, enumerat merita:

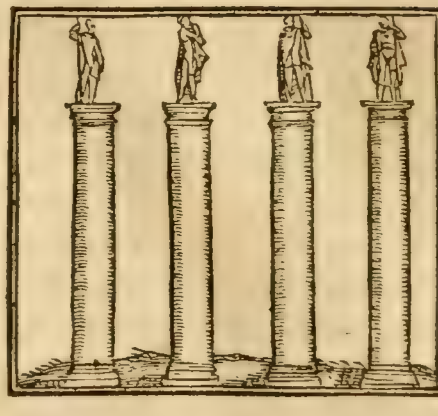
Vrbem præclaram statui, mea mœnia vidi,
Vlta virum pœnas inimico à fratre recepi.

Oppida autem condere, inter ingentia ea facta recensetur, propter quæ Romulus & Liber pater, & cum Castore Pollux, Deorum in templa recipi meruerũt, C vt apud Horatium. Cùm itaq; maiores iusto statuæ vita functis fieri solitæ essent, Onirocritæ, qui, vt sæpius ostendimus, hieroglyphicis adhæreſcunt, vbi quis supra humani modi staturam fieri se magnum conspexerit per quietem, mortem illi præsagiunt affuturam: & qui filium paruulum ad virilem magnitudinem imaginatus fuerit excreuisse, eius identidem mortem expectandam. Hinc Virgilianum illud super oblata visui defuncti corporis anima, Et nota maior imago: nempe quòd corporeis claustris veluti prælis exoluta anima post mortem latius dilatari videatur. Sed enim illa de honoribus opinio & verior est, & probabilior.

CHRISTI VICTORIA.

ILlud minimè prętereundum, sextidecimi psalmi inscriptionem apud Gręcos esse στηλογραφία: alibi aureum insigne Dauidis, vbi interpretes antiquorũ repetunt morem, qui columnas, imagines, aut statuas ijs qui strenuè feliciterq; militiam exercuissent, erigere consuerant. Id verò laudis victori Christo attributum, eo Psalmo declarari.

PRO PATRIA OCCISI.



D

APud autores Græcos locum Athenis fuisse legas, Ceramicum appellatũ, columnis vndecunq; frequentem, quæ in eorum memoriam erectæ erant qui pro patria pugnando cecidissent, inscriptione adiecta quo quis prælio oppetijsset.

CLARITAS EX POETARVM SCRIPTIS.

PIndarus Timarcho Æginetæ Nemeis:

στάλαν θέμεν παρίου λίθου λευκοτέραν·

Ponatur altè structa saxo Candidior pario columna:

vbi interpretes per columnam poëma intelligunt. Nam statim subdit ipsemet poëta, quantum claritatis addant poëmata in præstantis alicuius viri laudem elucubrata.

TELESILLA.

TElesillæ Argiuæ poëtica facultate celebri, galeata statua erecta est in columna, libris circa pedes adiectis, vt alibi diximus, quod maribus Argiuorum, qui prodierant ad bellum, ad vnum cæsis, fœminas armarit, & cõtra hostes eduxerit, eosq; vrbis diripiendę spe profectos retrocedere coëgerit. Exemplum muliebris virtutis inter paucissima sæpe commemorandum.

E

ISOCRATES.



ISocrati verò eloquentiæ magistro, statua in columna decreta est ab Atheniẽsibus, quòd octo iam & nonaginta natus annos, ab institutione nunquam cessauisset.

APOLLO AGYIEVS.

COnspicuæ fuerant apud Græcos columnæ quædã in coni formam desinẽtes, quas ante fores erigebant Apollini sacras, vt verò quidam dicunt, Baccho, vt pleriq; alij, vtrique: nam idem vtriusq; numen esse, ostensum alibi. Hinc Apollinem Horatius Agyieum nuncupauit. Eas nonnulli aras vocauerunt, sed columnarũ omnino habere speciem non inficiantur. De his apud Sophoclem:

F

Ignibus odoris aræ Agyienæ nitent, *Suffitu halantes myrrhæ lachrymas barbaro.*

Sed cur non Græcos potius versus apponimus?

λάμπει δ' ἀγυιεὺς βωμὸς ἀτμίζων πυρὶ *σμύρνης σταλαγμοὺς βαρβάρους εὐοσμίας.*

Ea verò de causa Agyieus dicebatur, quòd huiusmodi columnæ in compitalibus vicaneisq; vijs erigi consuerunt: ἀγυιαὶ enim viæ quæ ab vtraque parte exitus habent.

VICTORIA DE Persis.



EXcogitatæ etiam sunt columnæ trophæorũ vice, quæ victoriam ostenderent, cuiusmodi porticus cognomento Persica Lacedæmone visebatur, victorię illius index, quam Pausanias Agesipolidos filius consecutus est Platæo prælio, vbi parua manu ingentes hostiũ copias profligauit, in cuius pręclari facinoris memoriam statuas habitu Persico pro columnis porticu subiecêre.

A CARYATARVM OPPROBRIVM.

SImile in Caryatas Peloponnesi populos exemplum editũ, quorum mulieres matronali habitu, stola quippe ad pedes vsq; demissa, in captiuitatem abductæ sunt, viris prius ad vnũ cæsis, totius Græciæ in eos cõspiratione facta, quòd Persicas partes aduersus Græciam secuti essent. Historiã in exemplo posuit Vitruuius.

BELLVM.

ALiqua etiam columna belli significatum habuit, vt quæ Romæ olim erat ante Bellonæ templum, super quam, quotiescunq; bellum cuipiam indiceretur, hastam iaciebant, eius scilicet ominis causa, quòd spes esset per huiusmodi susceptum bellum aut hostes à finibus summouendi, aut vltra præscriptos fines imperium proferendi. Ea autem columna Bellica dicebatur.

SECVRITAS.



INuenire est in numis aliquot columnam ad securitatẽ additã, vt in eo quem IMP. CÆS. VAL. HOS. MES. QVINTVS AVGVSTVS cusit. Ibi enim muliebre signum molli & B eneruato habitu stans, læua columellæ innititur, dextera palmæ surculum tenet supra verticẽ exporrectum: inscriptio, SECVRITAS AVG. Quæ quidem species cùm fortè antiquitùs fieri soleret, facilè credendum purpureos Tyrannos hinc ab Horatio dictos,

Metuere Fortunam Iniurioso ne pede proruat,
Stantem columnam, Atq; ita sublimi deiiciantur loco.

FIRMITAS.

NAm vetustissimũ omnino columnarum inuentum ad firmitatem fuit, quæ præsertim viriles appellatæ sunt, quas alio mox vocabulo, vti superius dictum, Doricas vocauerunt. Nam cùm Græci olim in colonias missi per Asiæ loca Caribus finitima regionibus quibusdam occupatis ædem Apollini Panionio ædificare statuissent, nullaq; adhuc esset symmetriæ proportio, nulla dimensionis norma, cõmenti tamen sunt à pedis mẽsura, quæ sexta pars est virilis corporis, columnas dimetiri, rati sic firmitatem ædificiis duraturã apposuisse: easq; C columnas nudas, sine vllo prorsus ornatu, vt virilem omnino speciem præ se ferrent, erexêre. autor Vitruuius. Sedenim & in diuinis literis colũna pro firmitate accepta, vbi prophetico ore dicit Dominus, Ego cõfirmaui colũnas eius, de terra loquens, non vtiq; quòd eam columnis subnixam esse diceret, sed virtutẽ, quæ terram in medio rerum omnium sitam suffulcit sustinetq;, per eam loquendi figuram symbolicam, seu dicere maius hieroglyphicã, nobis indicauit. Eam vtiq; firmitatem columnas appellari Basilius etiam interpretatur, & aliis sæpe locis instrumenti veteris eodem significato columnæ accipiuntur.

MVLIEBRES COLVMNÆ.

CVm verò Dianæ etiã ædem construere vellent, gracilitatẽ in columnis ad muliebris corporis effigiem cõmenti sunt, easq; octaua parte crassitudinis produxêre, spira etiam pro calceo supposita, capitulo volutisq; vti capillamẽto concrispatis, atq; aliis muliebrem mundum referentibus ornamentis additis.

VIRGINALES COLVMNÆ.

ADditæ his virginales etiamnũ columnæ, quæ Corinthiæ nuncupatæ sunt, & gracilitate & ornatu, propter ætatis teneritatẽ, & hilariores, & venustio-

res. Puellæ siquidem & sumptuosius, & magnificentius ornari solent, quàm matronæ, quas cum vittis stola satis deceat ad honestatem. Neq; negarim, succrescente in dies hominum diligentia, aliis atq; aliis dimensionibus columnas excidi cœptas.

CALATHVS CERERIS.

OBseruatio calathi, qui locorum vbiq; Cereris capiti superponitur, de quo multa in alio cõmentario, cur id facere consueuissent Ægyptij, disseruimus. Effecit itidem vt capitula in calathiscorum effigiem columnis præsertim Corinthiacis superaddi placuerit, quamvis Græci omnia suis inuentis libenter adscribunt, & Callimachũ quendã cognomento Catatechnon prędicãt, qui genus id capituli primus excogitauerit, verisimili etiã fabula, vt ad confingendũ felicissimi sunt, adinuenta: Mulierem quippe Corinthiã quandã, amissa filia corpus sepulturæ mandasse, ac super tumulum calathum rebus iis oppletum, quibus maximè nata dum viueret, oblectabatur, statuisse, atq; demum testa superimposita coopertũ reliquisse: accidisse verò vt calathus ille casu super acanthi radice ibi nata insideret. quare verno adveniente tempore gramen id pullularet, & calathum foliis primùm amiciuerit, mox & floribus ornarit, cumq; cauliculi procrescerent, obstaculo superstratæ testæ concuruati, capreolos in volutarũ speciem complicarunt: quo quidem obseruato, ingeniosus faber venustam eam capitulorum speciem meditatus sit omnium applausu cõformare. Commentum quidem hoc eo fauore legentium exceptum est, vt architecturæ magistri sine vlla prorsus contatione illi assensisse videantur.

DE MVTILIS.

OBseruare etiam est in omnibus ferè veterum ædificiis imagunculas quasdam nunc virili, nunc bouilla, nunc alterius animalis facie, quæ vel mutilos, vel coronas sustentant. Id ab Ægyptiacis inuentis non omnino alienum suo legitur significato.

ATLAS.

NAm quantum ad humanã pertinet effigiem, Atlantem, totius quippe ponderis patientem, id significare dicũt: & huiusmodi sustentacula nimirum à Græcis Atlantis nomine nuncupantur, quæ cur à Latinis telamonas vocari nonnulli dicunt, & antiquis architectoribus, & nobis incompertum est: si quid tamen ariolari licet, τελαμῶνας scimus esse lora, quibus sustinetur clypeus, quibusque brachium insertatur, atq; etiam vinculum, quo ensis vel appenditur, vel manui nonnunquam, ne vehementiori aliquo excutiatur ictu, adalligatur: quare crediderim à sustentando desumptum nomen: τλάσαι enim, τλῆναι καὶ τλῆσαι est, quod pati, & tolerari Latini dicunt. Illud super Atlante vulgatum, gestare eum humeris vniuersam mundi machinam, de quo Maro:

Vbi cœlifer Atlas   Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Inde scilicet fabula conficta, quòd is omniũ primus Solis & Lunę cursus, syderumq; omnium motus, ortus & occasus, certa quadam moueri lege deprehendisse creditus, eaq; diligenter obseruata mortalium vsui promulgasse. Quòd verò pro Atlantibus bouilla etiam capita fieri solita dicebamus, vidimus id apud Melinos Romæ: habet enim Petrus compater meus bouillum caput aheneum quatuor circiter vnciarum magnitudine, pulcherrimè fabrefactum, eo gestu vt aliquid omnino sustentasse videatur, de quo tamen alibi diximus.

DE

A

DE PERPENDICVLO.

QVando verò in hæc ædificiorum opera prouecti sumus, quid sibi velit etiam Perpendiculum, explicemus.

ÆDIFICATIO, VEL POSITVM.

AEdificationem, vel positũ aut constructum opus, per id appensum linea, libratumq́; denotabant. Nullo enim pacto erigi possent ædificia, nisi facierum angulorumq́; rectitudo per perpendiculorum indaginem exploraretur: eaq́; præcipua est obseruatio in ædificiis moliendis, vt structuræ omnes perpendiculo respondeant, neque proclinationes, vt vocabulo vtar Vitruuiano, in partem vllam habeant.

RECTVS TENOR.

TRansit & ad res alias id significatum, & ad perpendiculum amussim adiiciunt, cùm quid vndecunq; & quoquoversum delibratum directúmve significare voluerint: vtriusque enim munus est, vt iustus tenor, ipsaq́; rectitudo adinueniatur. Sed perpendiculum in iis deseruit, quæ surrigenda sunt: amussis, & planis & obliquis, & omnibus denique vniuscuiusque corporis lateribus, per quæ recta linea fuerit deducenda.

B

DE CARDINE.

AD fabricam omnino pertinet cardo: quare si quid super eo dicendum sit, hoc potissimùm loco differendum.

AVTORITAS VEL SVMMA.

HAbet verò significatum ab eo munere, quod in valuis, ostiisq́; sustinendis præstat, ita vt nunc dignationem, nunc autoritatem, nunc rei summam significet, ex arbitrio scilicet aut ministerio cuius res vnaquæq; pendeat, cuiq; rerum pondera innitantur. Hinc in litibus & causis tale aliquid appellatur cardo, à quo scilicet tota persuadendi ratio pendére videatur, quóve omnia congeruntur argumenta, sitq́; status is, circa quem tam rei quàm accusatoris conatus omnis vndecunq; exerceatur.

CARDINALES SACERDOTES.

HAbet & pietas nostra dignationis gradum à cardine nuncupatum. Nam veluti cardines in ostiis admittendi excludendiq́; arbitri vident, ita illi admittendorum exigendorumq́; operum, quæ ad Christianam faciant pietatem, concessamq́; summo Pontifici autoritatem potestatemq́; tuendam, autores honorificentissimi perhibentur. Fratres hos appellat Põtifex M. decretaq́; omnia, legesq́; in comitiis istius ordinis perlatę, de consultatione eõrum, tametsi omnia per se posit, sancire se profitetur. Is enim honos eis habetur, vt huiusmodi sententiarum rogationes in acta summa cum fide referantur.

C

PIERIVS VALERIANVS AD HIERONYMVM FRACASTORIVM, DE IIS QVÆ PER Palmam & Laurum significantur, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

D

QVamvis parua admodum inter nos consuetudo fuerit, eóq; secessu Oliuetano Veronensis agri, quo mihi per continuum triennium frui temporum eorum permisit quies, dum tu Veronæ tuis, ego ibi meis tum studiis tum negotiis incumbebamus, vix ter facultas data, vt esse vnà possemus: neq; antea te Patauij, quò me ad Philosophiæ studia contuleram, videre licuerat, quòd inde paulò antè discesseras, quàm ego advenissem: tua tamen te virtus ita mihi ex eo tempore conciliauerat, vt quem ob summum ingenium, summámq; doctrinam plus te vno diligerem, certè neminem haberem, omnium enim voce cõmendationéq; politissimis literis, & liberalium omniũ artium studiis florebas, clarúsque & celebris habebare, vnde meus erga te, quem adhuc ex facie non agnoscebam, cœpit cultus, qui mox cum ætate accreuit simul, maioribus scilicet in dies ad virtutem profectúmq; tuum additus incrementis. Ab eo verò tempore quo bella illa calamitosissima, tam aspera, tam continua, me non modò ex tranquillo eo secessu exturbauerunt, verùm tota etiam patria expulerunt, quandiu foris profugus, errabundus, inops vixi, tui semper memor, atque solicitus fui, quòd vicem etiam tuam, & bonorum omnium ingemiscebam, & vbicunque locorum ciues tuos dispersos etiam ipsos comperissem, nunc per Aligeros fratres Petrum & Ludouicum, nunc per Althæum, Zauarisium, Turranios, nunc per alios amicos tuos, quos doctrinæ nomine veneror, curabam vt meus erga te amor tibi fieret perspectissimus: idq; officij ab aliquibus ex his mihi non indiligenter præstitum confido. Sed quoniam vel his testibus tam locupletibus mihi nondum satisfaciebam, decreui tandem quaqua ratione possem, aliquod huiusmodi mei erga te animi signum manifestius exhibere. Igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica explicanda recenserem, pluráq; id genus cõmentaria in amicos distribuerem, túq; non in postremis esses, plantas duas insigniores elegi, Palmam & Laurum, eásq; à nostratibus longè diuersas, ex Aegyptiorum quippe lucis à me primùm in Italiam translatas, quas tibi dono mitterem. Palmam quidem, ob sublime illud ingenium tuum, quod ad excelsa quæq; prospero euentu sese attollere contendit, cuius euectus pennis toto primùm cœlo Epicyclos summouisti, tótq; priorum Astrologorum machinas demolitus, facilem & permeabilem Planetis viam complanasti. Laurum autem, quia tu re optimè in cœlo gesta, ad infima mox terræ loca descendisti, tanquam Hercules alter triumphabundus: sed qui in superiorem orbem non, vt ille, de visceribus terræ Cerberum traxeris, qui aconitum ad mortalium perniciem euomeret, sed ab Antipodibus Siphylum illam tuã admirandi vigoris plantã asportares, quæ morbis omnibus, tam cognitis, quàm incognitis, præsentanea remedia, & incolumitatem efficacissimè conferret. Quod verò ad plantas attinet, spero eas à te benignè suscipiendas, déq; earum surculis amicitiæ nostræ firmitatem colligari posse, quam diuturnam perpetuámq; fore mihi persuadeo: quia meus erga te amor, cultus, & obseruantia, talia mihi pollicentur: túq; vt ameris ab omnibus, ingenij, doctrinæq; tuæ monumenta, vno doctorum omnium ore celebrata deposcunt: quorum quidem operum, studiorúmq; tuorum omnium felicitatem agnoscimus, & omnium posteritati celebrem & illustrem fore plurimùm & ex animo gratulamur.

E

F

DE

DE PALMA.

PALMÆ significata plurima traduntur, quorum præcipuè quatuor ex grauissimis autoribus seligere visum est: quippe annum, mensem, iustitiam siue æqualitatem, atque victoriam: quorum significatuum causæ diligentius examinandæ sunt. Reliqua, vtpote manifestiora, sponte, nulla solicitata cura, provenient.

ANNVS MENSI'SQVE.

CAuse verò cur annũ Palma significaret, tris esse perhibentur, eaq; omnium prima, quòd sola omnium arborum per ortus Lunę singulos, ramos singulos progenerat. Atq; ita etiam significatum mensis obseruauerunt, vt per singulos Palmæ surculos, menses totidem adnumeraret. Par itaq; vt si annus exprimi debeat, Palma duodecim ramis prædita figuretur. Sedenim, etiam si hæc nõ adfuerit curiositas, annum omnino significabit, vel quantum ad mensem attinet, quòd in ossiculis eius ea maximè figura expeteretur quæ lunata esset, quam contra fascinationes pollere plurimùm arbitrabantur. Lunam aũt maximè cauam, qualis est cùm octo & viginti dierum numerũ expleuit, cornibus scilicet infernè deiectis, mensis indiciũ esse in cœlestibus loco suo dictũ. Dianáq; ipsa apud Homerũ Apollinis hymno, mensis & anni arbitros paritura, Palmã amplexata describitur. Altera causa est, quòd Palma, vti Babylonij tradunt, referente Plutarcho, trecẽtas & sexaginta vtilitates mortalibus elargitur, ideóq; anni simulacrũ & insigne: tot enim diebus annus constat, intercalaribus quinque, de quibus in Vulture, subductis. Alia ratio est, quòd palmæ satus quatuor ex lignis, siue ossa ea maluerimus appellare, quæ, vti paulò antè dictũ, in eius fructibus insunt, fieri solet, quæ bina iuxtà composita subter, bináq; supernè colligantur, pronáq; omnia seruntur, quorum inde radices amplexu mutuo connectuntur, atq; ita primi ortus promiscui coalescunt, & vnus ex cunctis caudex conficitur.

Annus quoq; solaris quatuor qualitatibus constat, quæ tamen ita mutuò cõnecti videntur, vt fallente de die in diem qualitatis ipsius mutatione, vnus quasi caudex fieri videatur.

TEMPORIS DIVTVRNITAS.

NOn dissimulabo quasi κατὰ πάρεργον, quod Quintius Græcus autor asperum quendam locum, & admodum editum, superatuq; perdifficilem ponit, in cuius vertice Palma consurgat, cuius in cacumine insideat virtus: ex montis vtique asperitate labores varios, ex Palma temporis, vt Hesiodi interpres ait, diuturnitatem innuens. Non enim putabat quempiam ad perfectam aliquam virtutem pervenire posse, nisi per labores, quos diu tolerasset. Temporis autem diuturnitas quo convenientius signo figuretur, quàm per id, quod anni & mensis habetur hieroglyphicum adeò manifestum? Sententiam hanc ita sibi desumpsit Quintilianus: Desinit in aduersa niti qui pervenit ad summum, scandenti circa ima labor est. Quod nos in adolescentia ita retulimus:

Incipit oppositam pedibus qui repere molem,
Eximio superat grande labore iugum.
Vt tenet aërei placidissima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Pastus amaritiem rigidæ radicis acerbam,
Molliculi glutit dulcia mella faui.

Hoc sophiæ asperioris iter Superantule pergas,
Dummodo post fellis pocula nectar habes.

ÆQVALITAS.

AEqualitatem verò ea de causa significabat, quòd cùm initio Soli dicata fuerit ante laurũ, grauissimi autores asserunt, & Phœbum & victores hac, non alia quapiam arbore coronari solitos. Quę cùm ęquale esset victorum omnium præmium, æqualitatis inde symbolum assecuta est. Sanè Plutarchus & Pausanias autores sunt, Palmæ precium, qua multis in certaminibus victores ęquè coronarentur, à Theseo primùm institutum, cùm à Creta reuersus in Delum appulisset, & Apollini ludos edidisset. Siue ea de causa sit excogitatum, quòd arbor ea foliis sit maximè æqualibus, ideoq; victoribus conueniret, quòd æqua eorum laus atq; præmium esset.

IVSTITIA.

FRuctum præterea reddit pari cum foliis æquilibrio, atq; hinc iustitiã significari voluerũt. Præter hæc incorrupta est Palmæ materies, ac propemodum senij nescia, perinde ac decet incorruptos esse, neq; vnquã temerè flecti aliorum quorunquã arbitrio, iustitię administratores. Folia demùm, nisi vi tollant, nunquam amittit, quare illam congruenti epitheto ἀείφυλλον, atque etiam ἐμπεδόφυλλον appellauerunt, cùm & laurus, & oliua, & myrtus, ac aliæ quædam, quibus est perennis foliorum viror, succrescentibus aliis priora decutiant. Eademq; immobilitas expetitur in iustitia. Quòd verò ponderibus resistat, & in aduersum incuruetur, facere idem Iudices debent, atq; reluctabundi, seductores pellacesq; omnes detrectare, neque muneribus, neq; violentiæ cedere. In hanc sententiam Leuitico celebrandis feriis XV mensis septimi, Palmarum surculos, quos Græci spathalas à gladij forma vocant, legislator sumendos præcipit. Theologi per eos iuuenescentia iustitiæ germina interpretantur. Iustus enim, ait Psalmographus, sicut Palma germinabit, propterea quòd nihil est in vniuersa Palma, quod respui debeat, ita tota ab intima medulla ad extremum vsq; folium humanæ necessitatis vsibus est commoda, idq; multipliciter, perinde ac in iis qui iustè viuunt nihil reperias, quod non vndecunq; vtile sit ac commendabile.

SOL.

NEque quidem ea de causa tantùm Palma Solis hieroglyphicum est, quòd anni vicissitudines referat, quantum quòd figuram solarium radiorum imitari quodammodo videatur. Vnde sacerdotij veteris autores, qui vt Proclus ait, à rebus apparentibus superiorum virium cultum adinuenerunt, ab hac similitudine solare quid in Palma esse arbitrati sunt. Et apud L. Apuleium legas, mystico eo sacro quo initiabantur Isidi, caput, ad solarium radiorum similitudinem ostendendam, Palmæ candidæ foliis in modum radiorum prosistentibus redimitum.

VICTORIA.

VIctoriæ demùm in Palma significatũ, ex numis, picturis, sculpturisq; omnibus vniuersæ iam plebeculæ manifestum est. Eaq; elocutio toties vsurpata Ciceroni: Docto oratori Palma danda est. In quadrigis qui Palmam primus acceperit. Quam Palmam vtinam dij immortales tibi Scipio reseruent. & similia. Et causam multi prodidêre, præcipuè verò Plutarchus Symposiacôn octauo, quam etiam posuerat Aristot. nempe si super arboris eius lignum, magnum quantumlibet pondus imponas, Palma minimè deorsum cedit, nec infrà flectitur,

A tur, sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur in contrariū fornicata. Eaq; de causa in certaminibus Palmam signum esse placuit victoriæ, quoniam, vti dictum est, ingenium eiusmodi ligno est, vt vrgentibus prementibusq; non cedat. Videre verò est Palmam caudicibus sursum versus collectis in numo Neroniano, vbi idem ipse aprum imperit veru, victoriæ nimirum, quam de confecta fera consecutus esset, hieroglyphicum. Et felicis augurij causa Augustus Palmam inter iuncturas lapidum enatam ante domum suam, in compluuium deorum Penatium trāstulit, vtq; coalesceret magno opere curauit, Cæsaris factum secutus, qui castris locum capiens, inter syluas, quas cędebat, repertam Palmam conseruari vt omen victoriæ iussit. Ad hæc Cæsarianæ victoriæ aduersus Pompeium in Pharsalia prælio commisso Trallibus Palma ostentum dedit, exorta repentè eodem fermè tempore, quo hæc gesta sunt, penes Cæsarianæ statuę basin, quę in templo Victoriæ dicata erat: quamvis omnis circa statuam locus natura solidus, & durissimo lapide instratus esset. atq; huius generis ostenta multa apud veteres memorātur. Minimè verò prætereundus est numus æreus cum B ingenti Palma, eaq; dactylis fœcunda, cuius inscriptio est, AL. Æ. quæ dubio procul victoriam Alexandriæ Ægyptiacæ significat: quod vt magis explicetur, ab altera facie spica est cum inscriptione ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

IVDÆA.

DEsumūtur hieroglyphica plerunq; à rebus quas egregiè aliqua regio ferat: vt Cyrenaica per silphium, quod in Batti numis cusum videas. A' Palmarum verò feracitate Iudæa eius arboris pictura significatur. Sanè in Titi numis passim videre est eius prouincię simulacrū arbori Palmæ adalligatū, cum inscriptione, IVD. CAP. Vbi verò inscriptio est Cęsaris Vespasiani, atq; ibidem IVDÆA CAPTA, mœsta sedet ipsa manu quasi faciem complodens, adstat ipse iuxta Palmam. In alio cum eadem inscriptione signū est, quod dextera altè innititur pilo, læua sceptrum gestat, læuumq; pedem iacenti galeæ superponit.

IACTVRA.

COntrà verò, vel deiecta, vel casu aliquo vitiata, iacturæ imminentis prodigium habebatur: veluti ęnea illa quam Athenienses in Delphici Apollinis templo dedicarant, rei aduersus Medos feliciter gestæ monumentū. Paulò antè C quàm aduersus Syracusanos mouerēt, infaustæ signum expeditionis fuit, quòd eius fructus, qui ex auro constabant, corui alites inauspicatæ pluribus diebus impetierunt, eosq; partim deuorarunt, partim deiecerunt.

NVPTIÆ.

SEd cur nuptiarum etiam significatum in palma dissimulemus? qui picturam huiusce rei tam elegantem legerimus apud Philostratum, Imaginibus, qui paludibus & fluuiis hoc superaddit ornamentū, Palmarum quippe veluti fornicibus ductum, pontem fluuio superiniectum. Nam cùm Palmarum alia mas, alia fœmina sit, inuicemq; maritali quadam copula coniugentur, maresq; attrahant ad sese fœminas, neque illæ congressum, quantumcunque adniti possunt, aufugiant, sed vltrò ramis ab vtraque vicissim contrà ad osculum quodammodo exporrectis, manifesta dent mutui desiderij signa, is duas, & huius scilicet & illius sexus Palmas in ripis fluuij oppositas è regione statuit. Hic verò mas amore correptus plurimùm incuruatur, alteq; sese supra fluuium protendit. Fœmina verò, quantumlibet procul sita sit, neq; apprehendi possit, inclinat se tamen, & obsequij quoddam & ipsa studium præ se fert. Aquā itaq; quodā veluti ponte

coniungunt, difficili tamen & inaccesso transitu, propter foliorum asperitatem. D
Hanc vtique speciem ex Philostrato qui pinxerit, nuptiarum & cõiugalis amoris hieroglyphicum, ex ipsius naturę gremio desumptum, summa etiam cum venustate descripserit. Quò verò maior huic argumento sit fides, eam palmarij diligentiã adhibent, vt mares eo saltem interuallo à fœminis distent, vt puluis ventorum flatibus à foliis sublatus in fœminarũ folia incidat, quod satis ad fœcunditatem facere compertum est. Sed mirum dictu, quòd si qua procul à mare abstiterit, vt neque puluis, neque aura, odórve eius ad eam permeare posit, excogitauerunt coloni funem à mare religatum ad fœminam vsque producere, atque ita quasi maritali vinculo copulatam, masculo viru clanculum per funem irrepente fœcundã fieri, quæ prius in ea sterilescebat solitudine. Diophanes autor Græcus, Florentinum citat, qui suis in Georgicis multa de Palmę amore conscripsit, contabescere eam maris desiderio, quod nulla dissimulatione profiteatur, modò radices versus eum porrigens, modò verticis in eum proclinatione, fructum ferre pernegando, agricolámque demum cogi amantẽ huic inuestigare, qui multas Palmas mares manu amplexuque cõtingat, mox ad amore perditam rediens, E
eam amplexetur, attrectetque manibus. Flores quoque mari prius impositos tollat, & supra fœminæ verticem imponat. Quæ ne quis fabulosa suspicetur, istiusmodi amoris exemplum atque coniugij nostro dedere tempore. Siquidem vir clariss. Iouianus Pontanus, homo minimè futilis, & quem fabulas pro historia, de re maximè suo tempore omnibus conspicua, scribere puduisset, duas celebrat Palmas, marem vnum Brundusij, fœminam alteram Hydrunti, quæ diu steriles permanserint, donec scilicet paulatim succrescentes, nondum alterã altera contueri poterat: vbi verò tantum adoleuêre, vt sese inuicem conspicere potuerint, longo quantumlibet multorum stadiorum tractu dissidentes, fœtificare cœperint. Sed cur non ipsum audiamus?

Brundusij latis longè viret ardua terris
Arbor, Idumæis vsque petita locis.
Altera Hidruntinis in saltibus æmula Palma,
Illa virum referens, hæc muliebre decus.
Non vno creuere solo, distantibus agris;
Nulla loci facies, nec socialis amor. F
Permansit sine prole diu, sine fructibus arbor
Vtraque, frondosis & sine fruge comis.
Ast postquam patulos fuderunt brachia ramos,
Cœpere & cœlo liberiore frui,
Frondosique apices se conspexere, virique
Illa sui vultus, coniugis ille suæ,
Hausere & blandum venis sitientibus ignem,
Optatos fœtus sponte tulere sua.
Ornarunt ramos gemmis, mirabile dictu,
Impleuere suos melle liquente fauos.

Est idem amor in Pistaciis, ex quibus semina cùm panguntur, mas & fœmina committi debent coniunctis naturis, ita tamen vt mas ad Fauonium dorsum vertat, vt monet Demageron.

INNO-

A INNOCENTIA.

NE verò nostratia prætereamus, in sacris nostrorum literis eo loco vbi, Statura tua similis facta est Palmæ, legitur, Ambrosius significari ait viriditatem pueritiæ, atque naturalem eius innocentiam, quam à vitæ primordio recepimus, seruandam esse, & vt fructum nullo foliorum defluuio suo tempore maturemus, admoneri. Idque de Assertore nostro piorum conventus canere, Iustus vt Palma florebit. Tardè verò proficit Palma, sed diu in viriditate persistit, ait Eucherius: ita Ecclesia sancta per multas difficultates ad firmum fidei statum venit, auctaque iam & propagata, statura nimirum diu.

PIORVM VITA.

SIgnificat & piorũ vitã Palmæ species, propterea quòd sicut interior eius caudex & tenuis est, & corticũ scabritie perplexitateque visu minimè iucundus: superior verò pars visenda, tum trunci tum ramorum amplitudine, amœnaque pulchritudine viriditatis expanditur, ita piorum conditio prima facie contemptibilis videtur, sed in mirificã demum exit morum virtutumque pulchritudinẽ. Sed B cur non ipsa Eucherij sanctissimi doctissimique viri verba subtexam, in hanc sententiam? Habet quiddã aliud Palma, quo à cunctis arborũ generibus differat. Omnis enim arbor quæ in suo robore iuxta terrã vasta subsistit, crescendo superius angustior euadit, & quantũ paulisper sublimior, tãto in altũ redditur subtilior. Palma verò tenuis ab imo inchoat, & iuxta ramos aut fructus ampliori robore cõturgescit. Quibus itaque alia arbusta nisi terrenis mẽtibus assimilari possunt, inferius vasta, superius angusta? quia nimirũ omnes mortaliũ in hoc seculo degentiũ delectationes in terrenis rebus sunt fortes, in cœlestib. debiles. Pro temporali enim gloria vsque ad mortẽ appetunt desudare: pro spe verò perpetua ne parum quidem in labore subsistũt. Pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro cœlesti mercede vel tenuissimas vnius verbi contumelias ferre non possunt. Vt terreno iudici totos dies assistant, fortes sunt: in oratione verò corã Domino, vel vnius horę momento lassantur. Sæpe nuditatẽ, vigilias, famẽ pro acquirendis diuitiis & honoribus tolerãt, & multa se abstinẽtia cruciant: quod bis aut semel in hebdomada pati pro salute animi, grauissimũ ducũt. At contrà ex ęqualitate Palmarũ designant iusti, qui vita proficiũt, qui nequaquã in terre- C nis studiis sunt fortes, & in cœlestibus debiles, sed longius atque distãtius studiosos se Deo exhibent, quàm seculo fuisse meminerũt. Rectè itaque, vti suprà dictũ, Iustus vt Palma florebit. Illud addam ex sextis Hebręorum castris apud Hieronymũ: Veluti XII dulcis aquæ fontes ad Elim reperti, XII indicarũt Apostolos, de quorũ fontibus aquę deriuatæ, vniuersi terrarum orbis ariditatẽ affluenter irrigarunt, ita Palmę numero septuaginta cibum ostenderunt, quẽ mortales à totidẽ secundis Apostolis appositũ essent accepturi. Cibus enim doctrina, vti sæpius dictũ. Quoniã verò Crux Domini, quæ Palma ea est, in quã ascensurum esse Dominũ Prophetæ prædixerant, longo stipite & in altũ surrecto, in transuersumque latè porrecto fuisse fert, significasse etiã videt illud antea dictũ, Cùm exaltatus fuero, omnia trahã ad me: ipsa em̃ manuũ extensio duos populos Israëliticum & Gẽtilem ad Deũ trahere, & in vnũ cõgregare videbat, vt seniores dixisse scribit Irenęus: nõ ab re fuerit, vt piis quacunque ratione possumus satisfacere studeamus, signũ id & victorię et salutis, quo pacto pij veteres figurarint, adscribere. Cõtus erat prælongus, cuius apex in ę Grecæ literæ similitudinẽ incuruabatur: inde paulò infra x Græca identidẽ litera sua insignis decussatione addita



erat, id Christi nomen ostentat. Inde qui Crucis signū faceret bacillus transversus, cui velū aut mappula solebat appendi vexilli loco. Hæc duo significabant apud Græcos, quorum characteribus signata erant, CHRISTVS PASSVS, aut CRVCIFIXVS. Inde pro delubro pedamentoq; aliquo, vasis alicuius forma, orbiculis, aut ouis, aut aliis gestaminibus castrēsi more altero super alterū suffixis subiiciebantur, in hūc scilicet modulum. Quod vltimo loco subiecimus, forma loculi est, in quem vexilla figebantur, de quo alibi plenius. Agitè verò qui signum hoc sequimini, & in eius imperium iurastis, salutē vobis atq; victoriam inde certissimam pollicemini. Non enim tumultuarium hoc, aut temerè concitatæ cuiuspiam multitudinis fortuitum est signum, quod elemēta porrò omnia, quod humana omnis natura, quod bruta, quà licet, exprimere conātur. Dissecatur terra punctis quatuor, à quibus ductæ lineę crucem figurant. Puncta, Oriens & Occidens, Septentrio, Meridies. Sāctius in ea animal Homo, brachia cùm precatur in crucem extendit, vel saltem pectus signat à fronte ad vmbilicum, vt descensum à cœlo in terras nostri numinis indicet, mox ab læua, à corde quippe ad dexterā papillam (in dextera enim bonorū operū motus) crucem delineat. Per mare verò quæ volitāt nauigia, si optatū cursum arreptura sint, antennas malo in crucis effigiem applicāt: quęq; cœlum alites secāt, passis alis crucem ostentant. Nos igitur faciem & pectus cruce signati, tutius & animosius vnūquodq; virtutis opus aggrediamur, fluxarum cogitationū inundationes transeamus incolumes, prępetiq; volatu supra cœlū attollamur, adminiculo signoq; crucis omnia feliciter executuri, stratisq; & superatis dolosissimi hostis insidiis, eiusq; conatibus euersis, in Domini nostri cruce tantum gloriati, trophæa, more veterum, victoriarumq; triumphos ipsa cruce designata suspendamus.

DE LAVRO.

VVlgatum illud est, Laurum Apollinis insigne perhiberi, eiusq; fronde, Palma iam posthabita, eius simulacra coronari. Neq; tantum ea de causa, quòd Laurus in ore palumbi vim medicā indicet, quæ plerisq; volucribus præsentaneo est remedio, quantum quia sit, vt Eusebius ait, ignea, ideoq; à dæmonibus maximè odio habetur. Vsta præterea resonat, quòd quandam prędicendi vim habet. Ignispicium enim nō tantùm splendore, verùm etiā crepitu portendit, frequentissimo poëtarū omniū assensu. Ferunt verò Empedoclem, qui animā esse igneā statuebat, Lauri natura cōsiderata dicere solitū, si homini sit in animaliū quodpiā transmigrandū, optandū maximè vt in leonē transiret, cōmodissimum enim id animæ quę hominē incoluisset hospitiū futurū. Sin verò arbor esset subeunda, in nullā cōmodius quàm in Laurū fieri transmigrationē. Pindarus atq; Callimachus Apollinē memorāt interfecto Delphico dracone Laureā induisse quasi supplicē: erant enim supplices coronati apud Veteres. Aristophanes dominū et seruum oracula consulturos coronatos inducit, Pluto. Quin & Liber Lauro coronabatur, in qua ex Indis triumphasse fertur: diesq;

A dies'q; in illum solennes, magna olim corona dicebantur, vt tradit Tertullianus. Laurea itaque Apollini & Baccho sacra, illi vt Deo telorum, huic vt Deo triumphorum. Quanquam & Myrto milites redimiri soliti: ita Claudius Saturnius, qui librum edidit de coronis. Est & alia ratio cur Laurus Apollini sacra dicatur: legimus enim apud Serapionem Ascalonitam, Lauro ad dormientium caput apposita, vera videri somnia. Id ipsum Antiphonem, Philocrum, & Artemonem, qui de somniorum interpretatione scripserunt, asseuerasse cōperimus. Neq; quidem Eustathij interpretamentum super hoc, parui fecerimus, qui Daphnen ideo dictam ait, quòd δα intensionis particula, & φωνεῖν, quod loqui & canere est, in compositionem accedant. Apud Hesiodum interpres Theogoniæ, Laurum ait ἀνάγειν πρὸς τὸν ἐνθουσιασμὸς. Hinc vaticinantes Lauro coronari solitos ait interpres Aristophanis. Et qui bella sequebantur vates, in summa galea Lauri conum gestabant.

VATICINIVM.

B QVocirca non imperitè Aphthonius Laurū vaticinij symbolum esse dicit, quā μαντικὸν φυτὸν Dionysius in pręceptis de Panegyricis scribēdis appellat. Nam quòd vates δαφνηφάγοι vocitarentur, non ex eo tantùm, quòd ille dixerit, Laurum'q; momordit: & Sibylla apud Tibullum, Sic vsq; sacras innoxia Lauros vescar, desumptum est, verùm etiam ex Sophoclis Cassandra dicentis, δάφνην φαγὼν ὀδοῦσι πρίετο στόμα. Eodē modo Lycophron, δάφνην φαγὼν φοιβάζων ἐκ λαιμῶν ὄπα. Porrò Daphnem puellam, vt Plutarchus scribit in Agide, Pasiphaës nomine Spartani coluerunt, quæ oracula, vt aiunt, certissima sit dare solita.

CVSTODIA.

PRo custodia verò Laurū poni, & incolumitatis esse symbolum ex Proclo didicimus, qui veteres ait Laurum tutelæ consecrasse, & in sacrificiis, & in locis vbicunq; vel sata, vel affixa fuerit, incolumitatem præbere. cuius rei nō ignarus Ouidius, tutelæ huius ergò illud de Lauro dixit: Mediamq; tuebere quercum. quod ita mihi libet interpretari, vt ad ciuicæ coronæ sospitamentum & tutelam statueretur: id quod ex numis quibusdam intellexi, in quibus ciuica posita est, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo adcuruati. Literæ, OB CIVIS SERVA-

C TOS. Duo huiusmodi sunt apud me, in quorum vno literæ circumductæ, C. GALLIVS. C. F. LVPERCVS. III. VIR. AAA. FF. In altero, L. NEVIVS SVRDINVS. III. VIR. AAA. FF. Quid verò sibi velint elemēta illa, quippe A triplex, & F geminū, si quis quęsierit, sciat id significare, Auro, Argento, Ære, Flando, Faciundo. Inueniuntur verò & in Augusti numis, & alibi. Eadem verò specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam Augusti foribus affixam Ouidius scribit, quamvis nonnulli arbores ipsas satas putant, quia ita scriptum à poëta sit:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediámq; tuebere quercum.

Idem sibi vult numus argenteus in quo duo Lauri surculi cum radicibus, in quorum medio erecta est columna Ionica, supra cuius capitulum carchesium est, in medio parma affixa, cum literis S. C. Nam ab vtraq; columnæ parte in albo singulatim literæ E. X. adscriptæ. Altera inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS. quod apotheosin ipsam sapit. Sed ex his satis superq; est ostensum, Laurū pro custodia & tutela poni, & eorum quæ perpetuò

ſoſpitari, conſeruari, ac viuere volumus, ſignum. Accedit & illud ad ſoſpitamentum, quòd eius arboris folia fulmen non icit: eaq; de cauſa Tiberius cùm fulmina coruſcationesq; ſupra modum expaueſceret, cœlo turbido Laureā ſibi ſolitus eſt imponere, non ſecus ac eadem de cauſa Auguſtus ex vituli marini pelle cingulum geſtare. D

POETICA VIS.

QVæ quidem perennitatis aut diuturni tēporis vita cū à nullo magis, quàm à poëtis ipſis expetatur, meritò Laurus vnà cū hedera, cuius circa vetuſtatem opus omne, poëtis dedicatæ ſunt: aliorum enim ſcriptorum autoribus non tam fama quàm vtilitas etiam quæſita, ſola poëtis gloria, & victuri nominis cupiditas inſita eſt, nec, vt eleganter & verè dixit Ouidius, petitur ſacris niſi tantū fama poëtis. Quòd verò datum ſibi laureum ſceptrum à Muſis canit Heſiodus, laborem & diligentiā ſcribentis indicat, propterea quòd veluti ſunt amara lauri folia, ita virtutis ſudor, vel ipſo eodem teſte laborioſus. Vnde chartas Cornelij laborioſas Catullus pro magna laude celebrat. Nam cùm Heſiodus pauperibus fuerit parentibus genitus, veriſimile eſt eum non ſine magna difficultate proficere potuiſſe. Ita enim Zezes, quòd Muſę nouem eum Lauro coronarint, labores & amaritudinem eius in doctrina comparanda commonſtrant. E

AVTORITAS IMPERATORIA ET TRIVMPHALIS HONOS.

ESſe verò Laurum inſigne triumphantium, non ex eo tantùm quod apud Ouidium legitur,

Tu ducibus lætis aderis, cùm læta triumphum
Vox canet, & longas viſent Capitolia pompas,

quantum ex multis veterum monumentis innoteſcit. Illud quoq; ſatis conſtat, Imperatores triumphi Lauream ad Iouem Capitolinum ferre ſolitos, atq; eam in eius gremio relinquere. Laureata verò Imperatorum capita in numis paſsim habentur. Atq; hîc non incongruum fuerit ea quę de Laureto, vnde triumphaturi laureas ſibi decerpere conſuerant, memoriæ prodita ſunt, repetere. Liuiam quippe olim poſt Auguſti ſtatim nuptias Veientanum ſuum reviſiſſe, ibiq; tum illi gallinam albam, quæ ramulum Lauri roſtro tenebat, à prætervolanti aquila, quæ illam rapuerat, in gremium demiſſam, cúmque nutriri alitem pangiq; ramulum placuiſſet, tantam pullorum ſobolem proveniſſe, vt Tranquillus ad ſua vſque tempora villam eam Ad Gallinas vocitatam atteſtetur. Tale verò Lauretum fuit, vt triumphaturi Cæſares inde Laureas boni ominis gratia decerperent. Fuitq; mos triumphantibus, alias confeſtim eodem loco pangegere. Adeò verò Laurus triumphantium propria fuiſſe videtur, vt obſeruatum ſit in huiuſmodi Laureto ſub cuiuſque obitum arborem ab ipſo inſtitutam elanguiſſe. Ex quo etiam prodigij cauſam intelligas, quod Iulij Cæſaris cædem præmonſtrauit, cùm pridie Idus Martias auis Regaliolus cum laureo ramulo Pompeianæ Curię ſeſe inferens, à varij generis volucribus ex proximo nemore perſequētibus ibidem diſcerpta eſt. Nouiſsimo verò Neronis anno, in quo Cęſarum progenies defecit, ſylua illa Veientana radicitùs omnis exaruit, & quicquid ibi gallinarum erat, interiit. Tali portento fuit Alexandro Seuero Laurus alia ingens & antiqua, quæ in palatio cuiuſdā ciuitatis, à qua proficiſcebatur ad bellū quod contra Germanos parauerat, ſubitò collapſa, mortis itidē eius indiciū habita. Contrà non temerè boni ominis Lauri folia, quæ circa Pōpeij faſces F

illigata

A illigata fuerant, cùm longo itinere per arida & inculta loca iam exaruissent, eo tempore quo in vico quodam Galatię cum Lucullo in colloquiū descendit, detracta, & à Lucullianis lictoribus recētia & viridia, quę penes eos plurima erāt, liberaliter suffecta: quod summā gloriæ, rerum à Lucullo gestarū ad Pompeiū transituram interpretatum est, vt paulò pòst subsecutū. Et Romæ lamentabunda Luculli vox audita, Pompeius res meas in Asia gestas eleuauit.

PVRGAMENTVM.

SExtus ait laureatos milites currum triumphantis sequi solitos, vt quasi purgati à cæde humana intrarēt vrbem: proindeq; suffitionibus omnibus Laurum adhiberi solitam fuisse, vel quòd medicamento siccissima sit, vel quòd omni tempore viret, boni ominis causa perpetua reipublicę viriditas hinc optabat.

VICTORIA.

QVantum ad aruspicinā pertinet, Laurus victoriā aliquando præmonstrauit: vt ea quæ in domo Alexādri Seueri iam infantuli nata iuxta Persicum arborē, intra vnū annū Persicū ipsam incremento mirabili superauit: vnde aruB spices futurum prędixêre, vt puer is olim Persas euinceret, quod euentu postea comprobatū est: sub eo enim primò Persæ serui apud Romanos fuêre. Quare apud Virgiliū ex ea desumptū doctrina legas de victore: Viridiq; aduelat tempora lauro. Notum illud est, solitos esse imperatores Romanos, re bene gesta literas Lauro reuinctas mittere, victoriarū & lætitiæ nuncios, quæ Laureatæ dicebantur, quod Epistolis ad Atticum, & alibi habetur. Hinc Ouidius:

Non ego victrices Lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.

Apud Marcellinū, vbi de vanitate Constantij loquitur, suorū ducum victorias sibi adsciscētis, laureatas literas missitatas inuenies. Quare Plinius XV, Laurus Romanis præcipuè lætitiæ victoriarumq; nuncia, additur literis, & militū lanceis, pilisq;. Vnde legere est in Pompeij gestis, cùm is in Arcadia equestre certamen ageret, ludi gratia aduenisse tabellarios ex Ponto, gestantes iaculorū cuspides Lauro coronatas, ex quo læta nunciare antequam literas redderent cogniti sunt. Mithridatem enim sibi mortem consciuisse nunciaturi venerant. ViC ctores Delphis Pithijs certaminibus ea peculiariter lauro coronabantur quæ Delphica nominabatur, cuiusmodi genere & triumphantes Romæ: ea enim longè viridior est, maximis baccis, atq; ex viridi rubescentibus: vnde nonnulli commentati sunt, in quatuor certaminum præmijs quę recensentur ab Archia, per malum grandiores has Pythiæ Laurus baccas intelligi, de quo apud Lucianum videas de pomis in templo Apollinis decerptis.

IVRGIOSVS.

QVòd verò iurgiosum notari per Lauri ramum alicuius manu prætentum nonnulli dicunt, Græcorum cōmentum est, non Ægyptiorū: idq; desumptum ex historia. Nam Bebrycia Laurus erat in Amyci portu, à qua ramū quicunq; decerpsisset, tandiu fieri iurgia solebant, quoad abijceretur: quod traditū est ab Apollodoro libro primo de Ponticis heroibus. Sedenim particularia hæc inter hieroglyphica locum nō habent, quia necesse est, quod rectè sit exprimendum, id vniuerso generi competere, vnde ipsa desumitur significatio.

REMEDIVM.

QVę verò de scipione laureo memorantur, significare id remedium contra pericula & insidias, quæ à quopiam intentent, vt apud Sudam legitur, nō

ea tantùm causa est, quòd contra venena pollere Laurus credit, sed huc faciunt D ea omnia quæ superius recitauimus, vbi tutelam & custodiam per Laurum significari docuimus. Quin & Æsculapij caput Laurea redimitũ non alia de causa dicunt, nisi quia ea arbor plurimorum sit remediorum. De medicina verò diuinitùs reuelata, quæ per Lauri ramum, aut folium in columbæ rostro ostenderetur, in alitis eius Commentario diximus. Præstant & hordeo condito incolumitatem Lauri folia, si sicca grumis immisceantur, aut supernè sternantur, diuq; à vitio conseruant, vt Demagerontis præcepto admonemur, in ijs quæ à Constantino Cæsare selecta sunt. Quin Romani, vt apud eundem Cæsarem, Laurum boni genij plantam sunt appellare soliti: persuasumq; habuêre, locum, vbi Laurus esset, neque à sacro vllo morbo, neque à dæmone infestari. Et salutaris ominis gratia folia ipsius à populo Calendis Ianuarij magistratibus offerebantur, vnà cum caricis.

DE CEDRO.

AD Palmam & Laurum pro poetis & Cedrum & Myrtum adiungere E gloriosum est, cùm de prestantibus insigne dictũ illud proferri soleat, Et Cedro digna locutus. Ante alias enim arbores Cedrus æternitatis hieroglyphicum est, quia materia eius neq; putrescit, neq; cariem patitur. Hinc Arca fœderis ex Cedro fabrefacta est. Et Cedro digna loqui dicuntur illi, qui ea scribunt quæ nulla temporis iniuria sit abolitura.

EXCELLENS.

ALibi diuinis in literis excelsioris potentiæ viros indicat, Psalmo: Sicut Cedrus Libani multiplicabitur. Et alibi, Confringet Dominus Cedros Libani, hoc est potentiores. De medulla verò Libani ablata à Rege barbaro, pro nobilitate protrita, dictum in Aquilæ Commentario. Sed iam ad Myrtum.

DE MYRTO.

GENIVS ET VOLVPTAS.

SAtis quidem exploratum est omnium ferè poetarum lectione, Genium & Voluptatem ex Myrto significari. Arbusculam eam om- F nium delicatissimam aiunt, perpetuo tam virore spectandam, quàm foliorum specie, suauissimoq; odore præstantem: vt non immeritò sit Veneri deæ omnium delicatissimæ dedicata, vnde meruerit Pelops Hippodamię nuptijs potiri certaminis victor auxilio Veneris, quòd ei simulacrum ex pullulante Myrto fecisset.

VENVS.

NAm qui Venerem pingunt, libenter illi myrteam coronam imponũt, quo coronatam eam in iudicio Paridis astitisse, Nicander ait Alexipharmacis, atq; ea de causa huiusmodi arbusculam & Iunoni et Palladi odio habitam in posterum. Apud quem animaduertas Dictynnam Palladem appellari, quamvis glossemata quædam aliter exponant. Neque verò dissimulandum, Myrtum pudendi muliebris habere significatum. vnde apud Aristophanem legas, ὐδὲ τῶ μύρτω θίγην ἐῶντι, πρὶν ὑξ ἑνὸς λόγω σπονδὰς ποιησόμεθα ποτὶ τὰν Ἑλλάδα· quod ita reddemus: Neque rem aggredi veneream, priusquam Græciam fœdere iunxerimus. Sed Myrtum Pollux carunculam intra pudendum muliebre ponit lasciuo quodam motu interim subsultantem: quò forsitan spectat Aristophanicus ille io-

cus

A cus,vbi chorus ſenum Lyſiſtrate ait: Enſem poſthac geſtabo in Myrti ramo. In Commentario Serpentis Hecates fabulam recitauimus, quam multis modis Faunus pater ſolicitauerit ad ſtuprum, cùm eam paternæ petulantiæ reluctantem modò virga myrtea verberaret, modò vini tormentum adhiberet, mox in anguem conuerſus ſpiris totam implicuerit, atque ita voti compos euaſerit. Ibique virgam myrteam, nequitiç imaginationem, vinum mentis hilaritatem, anguem multiplices voluptatis nodos hieroglyphicè ſignificare oſtēdimus. Nam quod ad Myrtum attinet, apud Maronem,

Quos durus amor crudeli tabe peredit,
Secreti celant calles, & myrtea circum Sylua tegit.

O V A T I O.

MYrtea verò corona triumphantiū militum capiti geſtata, rem bellicam ſine ſanguine confectam ſignificabat: vel cùm quid bello nō indicto per occaſionem captum fuerat: tunc enim ouatio decernebatur, nō triumphus, atque ita myrtea vtebantur corona, facilitatis indicio, cùm in triumpho ob victoriā cum B labore partam laurea geſtari ſolita eſſet, de qua ſuperius.

H I L A R I T A S.

ERat & hilaritatis indicium ramus myrti, quem veteres inter vina alter alteri porrigebant. Mos enim fuit in conuiuijs eo circumlato ramo vnumquenque diſcumbentiū ad cantandum excitare. Singuli enim cōuiuarum accepto in manus myrti ramo, partes canebant ſuas: quem morem Sympoſiacis Plutarchus latè diſputauit. Et Horatius adueniente verno tempore, quo ſe vndecunque patefacit hilaritas, dum Cytherea choros ducit Venus, decere ait viridi nitidū caput impedire myrto. Atque vbicunque conuiuiorum lætitiam celebrat, coronas è myrto inferri iubet.

A R M A B E L L I C A.

IN prodigio autem, quod ad Polydori tumulum Æneæ ſeſe obtulit, corneis virgultis, & Myrti denſis haſtilibus, ad euulſionem ſanguinem ſtillantibus, Tib. Claud. Donatus per id genus virgulta hoſtilem illic eſſe locū ſignificari dicit, quippe quod duo ea genera lignorū haſtilibus bellicis apta ſint, proindeque pa- C cis auſpicium nullum illic eſſe potuiſſe. Ac per hoc ſacrificanti in nouæ ciuitatis cauſa, portendi, id quod accidit, crudele illic hominum genus, & humano infeſtum ſanguini. Sed enim crediderim ego potius Maronem noſtrū locum hunc de ſepulchrali myrto mutuatum ab Elpenoris tumulo: quandoquidem Theophraſtus ait ad Circeum in Italia locum eſſe eminenti quodam ſitu, denſiſsimo variarum arborum nemore, ſed arboroſis præcipuè myrtis denſum, vbi paruus viſitur locus, quem incolæ Elpenoris tumulum perhiberent. In eo, qui ſupini hominis menſuram non excederet, myrtos coronarias naſci, minutis quippe folijs, & odoratioribus quàm latifoliæ ſint, neque alibi toto tractu eas, quam anguſto eo ſpatio reperiri. Sanè Myrtus corona quoque funebris eſt, de qua Pindarus Iſthmijs, vt in Cupreſſo diximus,

ἄνθα λευκοθεὶς κάρα μύρτοις ὅδ᾽ ἀνήρ.

Thebis enim qui vicerant Iolea, Myrto coronabantur, ea de cauſa, inquit interpres, quia funebris eſt. Iolaum enim heroëm Thebani colunt, ad cuius tumulū Iolea celebrabant.

A M O R I S V V L N E R A

ESt Myrti genus, quæ folia habet perforata, ea Trœzenijs latiſsimè proue-

nit: per hanc amoris vulnera, mœroremq; ipsum, quo plurimùm amantes ex desiderio conficiuntur, significari tradiderunt celebres doctrina viri. Alij (dicenda enim omnia sunt) fabulantur ab acu, quæ Phædrę capillos coërcebat, ea foramina processisse: de quo, vt nullam esse fabulam tam ineptam quæ apud Græcos autore careat, admoneamur, apud Pausaniam libro primo videndum. D

GANYMEDES.

SVnt qui per myrtũ Ganymedem referri putent, quòd persuasum sit eam ibi lætissimè natam, vbi puer is pedum vestigia presisset. Argumento esse locum in Chalcide Harpagium à re ipsa nuncupatũ, quòd ibi Ganymedem ab Ioue raptũ fabulantur, ibidemq; Myrtos pulcherrimas, atq; admodum copiosas nasci. Quod ea de causa à Chalcidensibus cõfictum aiunt, quòd insulares illi impurum genus fuerint, puerilium amorum turpitudini quamdeditissimi, pudore omni posthabito. Id quoq; apud Pausaniam.

PAPYRII VICTORIA.

IN numis aliquot aspicere est Papyrij caput myrtea corona redimitum. Significat id Sardos ab eo in campis Myrteis superatos, ob cuius rei memoriã myrtea ipse corona vsus est. E

AD ILLVSTREM HIERONYMVM ROBOREVM VICINOVI DOMINVM, DE IIS QVÆ PER QVERCVM, HEDERAM, FERVLAM, MILACEM ET AMYGDALAM SIgnificantur, ex sacris Ægyptiorum literis, Pierius Valerianus.

ECce verò tibi Quercus tua, honoratißime Hieronyme, quã ex Aegypto aduectã tibi dari tantopere cupiebas: neq; id immeritò, neq; temerè: nam cùm ea arborũ validißima vulgò à robore nomen consecuta sit, siue potius vires ipsæ ab arbore Quercu, quæ robur ipsa est, nomen acquisierint, cui potius dari debuerat, quàm illi, qui de clarißima Roborea stirpe prognatus, duorũ ætate nostra maximorũ Pontificũ, Sixti IIII. & Iulij II. illustris gloria, clarißimum quenq; eorum decorare videatur? Nam Sixtus Saonæ ortus cùm veluti postliminiò Taurinum veterem patriam studiis florentem reuisisset, maiorum tuorum, quos agnatos habebat, liberalitate adiutus, paratam sibi ad Pontificatum viam inuenit: tantum enim virtute & disciplinis optimis profecit, vt vel ante ætatem primos in congregatione sua titulos sit honorificè cõsecutus: mox doctrinæ et præstantis ingenij nomine Sacerdos Card. factus, integritate hominis cognita nullo negocio fuerit ad summũ Pontificatum euectus: ac tum ipse, tum Iulius II. qui ei paulò pòst successit, progeniem vnde fuerant oriundi, honestißimis titulis & honoribus ornauerunt. Sed ne singula referam quæ et aliàs à me dicta sunt, & paucis explicari non possunt, quid magni illi Gallorum Reges, nónne Roboreos semper magni fecerunt, & eorum aliquem apud se fouerũt? teq; adeò ipsum sapientißimus Rex Franciscus, ac deinde Henricus eius filius, singulari humanitate sunt amplexi? quibus tu bonarum disciplinarum studio, politiorisq; eruditionis nomine gratus in primis extitisti, eiq; opinioni, quam omnes de te conceptimus, in hac ipsa adolescentia non auarè cœpisti respondere: vnde ipse etiam Rex Henricus tua ad res gerendas opera atque industria vti in animum induxerit. Itaq; non plus tibi familia tua splendoris adiungit, quàm abs te illa accipiat, eiq; in dies magis ac magis accessurũ esse videtur. Quod autem ad Quercum attinet, Hedera quoque se illi applicuit ad ornamentum, proq; septo F

A *Myrtus, & Ferula, Milaxq́ cum Amygdalis accessere, quibus venustè ædium tuarum hypæthron poteris conuestire, amœnioribusq́ vmbris festiuè admodum opacare. Vale.*

DE QVERCV.
CIVIVM SERVATOR.

INTER coronarũ genera querna in primis celebratur, quæ ciuis in bello seruati signum magno apud veteres in honore semper habita. Cur verò ciuicas ex Quercu fieri sit institutum, plures enumerant causæ. Alij enim dicunt honorẽ hunc Arcadibus attributum, quos oracula solita sint ob vetustatis honorẽ glandiphagos appellare. Alij ea de causa, quòd facilẽ et promptuarium cibum Quercus sit militibus afferre solita. Alij, quia Ioui sacra sit, in cuius tutela sunt ciuitates, cõgruensq́; haberi, vt qui ciuem seruasset, ea coronaretur fronde, quæ ciuitatũ omnium tutelari Deo dicata esset. Apud Celtas autem, vt Max. Tyrius tradit, altissima Quercus deligebatũ, eaq́; erat Iouis signũ.

B Sunt qui eam tradant primam plantarũ omnium genitam, atq; ita populorum altricem fuisse, & primariam oraculorũ autorem. In numo quodam, cuius Dorica inscriptio est ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, aquila habetur fulmine subter pedes deiecto, et rami duo querni in coronam flexi, quæ dubio procul Epirotarũ moneta glandes Chaonias, & oracula Dodonæa significat. Quantum verò pertinet ad seruatos ciues, quãvis in Lauro de C. Gallij & L. Næuij Surdini numis rem explicuisse satis esse possit, nõ importunè tamen loco hoc repetet̃ quod Ouidius de Quercu ad Laurum dixit, cùm in arborem eam Daphne transmutaretur: Mediamq́; tuebere quercum. In numis quippe aliquot coronam ciuicam esse positam, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo incuruati: literæ, OB CIVIS SERVATOS, quorum duo huiusmodi apud me sunt. Qua specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam pro Augusti foribus affixam scripsit Ouidius:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediamq́ tuebere quercum.

C quamvis nõnulli arbores ipsas eo gestu satas fuisse putant. Libet aũt & aliorũ quorundã addere monumẽta. In numo C. Caligulæ ciuica tantùm cum glandibus spectat̃, in quo literæ sunt huiusmodi, S. P. Q. R. PP. OB CIVES SERVATOS. In Sergij verò Galbæ Aug. numo ciuica eadem est cum inscriptione, S. P. Q. R. OB C. S. Eadẽ in Vitellij Germanici, in cuius medio hę literę sunt, S. P. Q. R. OB CIV. SER. In numo etiam quodã aureo, et aliis plerisq; obseruaui, ciuicã hanc Neroni etiam ex S. C. dedicatã: quamvis alia nõ adsit descriptio, idem tamẽ est significatũ. Eodemq́; S. C. Antonino numus datus est cum porca fœta & natis sub vbere, quibus imminet quercus, quòd animal id dubio procul glande plurimũ pascatur, vnde antiqui omnino cibi admoneamur: quã causam Plutarchus præcipuã putat in ciuicæ coronę dono: quãvis primas Ioui partes tribuat, cui sacra sit arbor, et in cuius tutela, vti dicebamus, sunt ciuitates. Videas & in numo quodã Augusti Cęsaris, quercus arbores duas cũ ingẽti patina in medio earũ sita, circa quã literæ sunt ad quadrati positurã S P Q R. Neq; sum nescius ciuicã etiã ex ilice fieri solitã: nã & ipsa glandifera est: Cæciliũq; Comicũ poetã coronã ciuicã ilignẽã appellasse: omnino enĩ iligna primò fuit. Rationẽ Festus tradit, q́ frondẽ prę se perennẽ ferat, postea verò magis placuit ex esculo

Ioui sacra, vbiq; custodito honore glandis, vt Plinius autor est. Nota sunt quæ & quanta tribui solita sunt iis qui ciuicā meruissent. Ea quippe vti licebat perpetuò in ludis. Induenti assurgi etiā à Senatu moris erat, senatuiq; proximus erat locus assignatus. Vacatio munerū ipsi, patriq; & auo paterno dabat, quòd filiū adeò publicæ rei vtilem genuissent. Ne verò temerè daretur, arctiores additæ sunt leges, vt quippe ciuis q seruatus esset, seruatū se esse fateret, aliter testes in eo negocio nihil proderāt, neq; si quempiā alium quàm Romanū ciuem seruasset, quantumvis Regem. Ciceronē ciuica donandum L. Gellius censuit, quòd eius opera esset atrocissima Catilinæ coniuratio detecta, vindicataq;, atque ita non ciuis vnus, sed vniuersa Romana ciuitas seruata, meritoq;, vt ait ille,

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

AMVLETVM.

HEcate quoq; quercu coronari solita est, in cuius manum hasta imponebatur, & humeros multis draconum spiris implicabatur. Huiusmodiq; deæ simulacrum ante ianuam dedicari solitum Æschilus tradit, idq; incantationum amuletum habebatur.

VIRTVS.

HErculeam verò clauam illam valido plurimùm de robore fieri solitam, virtutis simulacrū esse, optimi quiq; autores tradunt. Tum etiam numus Gordiani Pij declarat, in quo Hercules nudus cum claua spectatur, cum inscriptione, VIRTVS AVGVSTI. Neruæ autē Traiano ex S. C. quod in numis apparet, decretū est Leonis caput claua supererecta, cum inscriptione vni illi maximè attributa, quæ est, OPTIMO PRINCIPI. Nec præteribo Commodi vanitatē, in cuius numo vidimus ingentē clauam cum inscriptione, HERCVLI ROMANO AVG. S. C. & ad hæc coronam ciuicā circumductam. In aliis ad adulationē huiusmodi cusis, Hercules est facie ad ipsius Commodi similitudinem informata, cum spolio & claua in læua, dextera coronā trophæo superimponēs: literæ, HERCVLI ROMANO AVG. Accepit enim is statuas Herculis habitu, eiq; immolatum est vt Deo. Harum vnam adhuc integrā cum claua & Hyla, Iulius II restituit pro foribus aulæ superioris palatij Pontificij, vbi nunc porticus Leoniana. Sed enim Leo X statuam amoueri iussit, neglectamq; in angulū reiici. Neq; verò clauā Herculi semper ex robore fuisse perhibent, verùm & ex oleastro, cuiusmodi ea fuit quam Mercurio πωλυγίῳ dicauit, quam iterum pullulasse fama est. Nam Trœzenij oleastrum ex ea claua natum ostentare olim consueuerunt. Pisander & aheneam Herculi clauam fuisse dicit.

FORTITVDO.

IAm verò fortitudinem, validasq; vires per Quercum significare mos est multorum, siue nomen ipsum sequantur, quæ roboris elogio censetur: viribus enim præstantes viri, vt Festus ait, robusti à robore nuncupantur: robur verò à robo colore rufo, quòd ea materia plurimas eius coloris venas habet, siue insitā illi vim admirentur, quòd incorrupta materies, et ad ædium perennitatem facere, magnis inde acceptis vtilitatibus, comperiatur.

DIVTVRNITAS.

EAdem autē de causa diuturnitatē etiam significat quercus, quòd eiusmodi sit eius vis, vt in seros vsq; annos prorogetur, præcipuè cùm vel defossa, vel aquis macerata per tempus aliquod fuerit. Quare augures non iniuria auo Galbæ fulgur procuranti, cùm exta de manibus Aquila rapuisset, & in frugiferam

ram

ram quercum contuliſſet, ſummum, ſed ſerum imperium portendi familiæ, reſponderunt: quod euentus mox comprobauit.

IMPERIVM FIRMVM.

IMperíj firmitatem per ſceptrum ex querno trunco ſignificatum inuenio. Sceptrum aũt cum foliis quernis in columna quadam ex alabaſtrite Viterbíj ſpectare licet, inferioribus quippe ramis amputatis, ſuperioribus autem ita mutuò complexis, vt oculi ſpeciẽ reddant. Plutarchus Oſirim huiuſmodi ſigno redditum arbitratur, qui, vt nõnulli prodidêre, non Ægypti ſolùm, verùm & Italię, & totius ferè terrarũ orbis imperiũ obtinuerit. Aiunt verò ſceptra huiuſmodi ita pluribus ramis ornari ſolita, vt plures erãt prouinciæ quibus is imperitaret, cuius honori & nomini dicatũ eſſet id monumenti. Quercus enim Rheæ, quę terra eſt, ſacra, vt Apollodorus III. de Diis ait. Quin eos omnes quernis coronari tradit, ob vtilitates quas arbor ea tam in ędificiis, quàm in primo victu prębuit.

OSIRIS.

MAcrobius in hac oculi ſpecie, quæ ab incuruatis ad complexũ hinc inde ramis, vt in nobilitatis veſtræ geſtaminibus ſpectare eſt, cùm Oſiridis nomen agnoſcit, tum Solis id eſſe ſignum cõtendit. Oculi verò ſimilitudinem ideo poni, quia Sol regiali poteſtate cuncta deſpiciat, vnde illi oculi cognomentum apud antiquos. Sed enim de oculo eo cõmentario diſputatum, quo per ſingulas humani capitis partes, quæ aliquid ſignificant, decurritur.

PRINCIPATVS.

CÆterùm & in Aruſpicũ diſciplina quercus principatũ oſtendit, quod multis olim auguriis obſeruatũ eſt: ex quibus illud præcipuè referendũ videtur, quòd in ſuburbano Flauiorũ quercus antiqua, quæ Marti ſacrata erat, per tres Veſpaſię partus ſingulos repentè ramos à frutice dedit, haud dubia ſigna futuri cuiuſque fati. Primum quidẽ exilem, & haud ita multò pòſt areſactũ: ideoq; puella nata non perennauit. Secundum prævalidum ac prolixũ, & qui magnam portenderet felicitatem. Tertium verò inſtar arboris: quare patrem Sabinũ ferunt aruſpicio inſuper confirmatum renunciaſſe matri, nepotem ei Cæſarem natum. Contrà verò ſceptrũ nouiſsimo Neronis anno de Auguſti manibus excuſſum fulmine, imperium Cæſaribus diuinitùs abrogatum indicauit.

FERITAS.

QVorundam etiam inuentum fuit animi feritatem ex quercu ſignificare, quòd etiam non ignobiles poëtæ agreſtes homines, immites atque ſæuos, nulliſq; humanis moribus expolitos, duro ex robore natos dictitabant: de quo interpres Heſiodi, Veteres, ait, filios in quercubus aut petris exponere ſolitos, vrbium tectorúmve commoditate nondũ adinuenta, datamq; hinc anſam, vt ex petris aut roboribus geniti viderentur.

OBSCOENITAS.

HAbet & glans ipſa ſuũ ſignificatũ, idq; obſcœno ſatis intellectu, ob eã ſcilicet qua prędita eſt figurã, pudendi virilis mucroni penè ſimilem. atq; hinc Arcadũ obſcœnitatẽ inceſsi reperias, quòd βαλανηφάγοι eſſent. Vnde Diogenes eiuſmodi notæ adoleſcentẽ Arcadẽ dixit, is cuiuſmodi videretur eſſe interrogatus: intelligebat enim Arcadiã infamẽ eſſe, vtpote quæ luxu deliciiſq; barbaricis corrupta eſſet. Alíj referunt ad ſtuporem: vnde dixerit etiã Iuuenalis, Læua in parte mamillæ nihil Arcadico iuueni ſubſultare. Sed cũ priore ſententia facit alterum eiuſdem Cynici dictũ, apud quẽ cùm mentio fieret de puero quodam qui malè

pudicitiam tutabatˉ, Diogenes cuiusnam is esset interrogatus, Tegeates respon D dit, ludens scilicet ex ambiguo: nam Tegea ciuitas est Arcadiæ, Tegos autem interdum pro lupanari ponitur.

IRA DELINITA.

IPsa deniq; arbor quercus, ea insignis asperitate, quæ omnibus conspicua est, non immeritò fertur vsqueadeò inimica oleæ, vt eam iuxta se positam extinguat. Olea verò cùm sit pacis, mansuetudinis ac lenitatis indiciū, excogitatum est quercum olea complicare, cùm iracundiam atq; inexorabilem animi asperitatem sese ad lenitatem dedisse significandum fuerit. Contrà addam κατὰ παρέργους et ea quæ beneficiū à quercu consequūtur: scriptores enim naturaliū rerum, hederam quercinā, viscum quercinū, & polypodium quercinū optimū dicunt.

DE HEDERA.

HEdera autem non quercina tantùm, sed qualiscunq; esset, haudquaquam obscuræ celebritatis erat apud Ægyptios, quippe quæ propter continuum virorem vitibus etiam præferebatur in sacris, quòd E illæ à fructu folia identidem amittant.

BACCHVS.

EA verò in primis quæ corymbos nigros fert: sed & sine delectu coronamentis accepta Dionysio sacra, quòd æquè est ac apud Ægyptios Osiridi: à quo etiam isti nomen: chenosiris enim corū lingua nominatur, quod Osiridis planta interpretatur. Præterea Dionysius, Nysa vrbe à se posita in extrema ferè India, hederam quam seuit, æternum nominis sui monumentum esse iussit.

NOCVMENTVM ABSCONDITVM.

THyrsis verò, quod telum est ligneū, circumfusa hedera coopertū vini nocumentū hieroglyphicè indicat sub ipsius suauitate latitare. Hinc Macrobius Liberū Patrem ait ferire per obliquū, circunfusæ hederæ latitāte mucrone. Neque aliud sibi vult vitis supra caput Hecates prętendi solita, quę nimirū ostēdit Fauni patris insidias, quas in natā vini opera cōstruxit, de quo latius in Serpēte.

TENACITAS.

VSqueadeò verò adhæsit hederæ tenacitatis nomē, vt illigandi complectendiq; significatum, vt olim apud nostros flamini Diali non modò eam tan- F gere ominosum esset, verùm etiā nominare, ne inde illigatus aliquo modo vel re, vel cogitatione deprehenderetur. Eaq; de causa neq; anulū quidem gestare ei licebat, libera siquidē omnia esse volebāt sacrificulis. Vnde sacrū factura Dido apud Maronē, vnum exuta pedem vinclis in veste recincta, legitur. Manifestū autem est hederam vincire quicquid fuerit, ad quod se applicuerit. Hinc Horatius lasciuis hederis ambitiosior dixit. Hinc Catullus mentē amore reuinciens, vt tenax hedera hac & illac arborem implicat errans. Et Gallienus Imperator:

Brachia non hederæ, non vincat oscula conchæ.

Ea deniq; siue ab herēdo, siue ab eo quòd edita petat, siue potius ab edendo ea, quibus adhæserit, nomen habeat, Libero Patri dedicata est, vt initio dictum, quòd ita semper vireat, vt & ille semper iuuenis: Nam solis æterna est Baccho Phœboq; iuuenta. vel quia mentes hominum ita Liber liget, vti ea quęcunque tetigerit impedit: ebrius enim quamvis solutum eum vel in angusta paupertate dicat Horatius, & Lyæus à soluendo nomen acceperit, irretitam tamen habet mentem, neq; sui compos est.

Asser-

A

ASSERTOR.

IN numis plerisque caput hedera redimitum aspicias cum Assertoris inscriptione: vt illud cum cornibus, ab cuius altera parte sigillum est cum racemo in dextera, in læua spolium gerit: literæ quæ legi possunt, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. In aliquot aliis caput identidem hedera redimitum, ab altera verò facie Hercules cum claua & spolio: literæ sunt, ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ: infrà verò, ΘΑΣΙΩΝ. Sed dicerem ego populeam potius esse frondem, nisi flexuosus viticulæ ambitus hederam potius referret. Sunt verò Thasij ab insula, quæ Thraciæ adiacet, vnde Herculis progenitores oriundi, quo nomine illi sibi plurimùm plaudentes, imaginem eius numis exprimere instituerunt.

BACCHEIA SVPELLEX.

VInaria verò vascula, quæ Cissibia plurimùm appellãt, orificiũ ad hederacij folij speciem informatũ habent: κίσσος enim hedera: cuiusmodi vasa quamplurima, quæ longã sapiunt vetustatem, vbique Romæ videas. Et quæ nũc etiam è luto formantur, ad eandem penè formam rediguntur, à foliisque vulgò nomen

B habent, nam Foliete nuncupantur. At bona pars Italiæ vasa vinaria quotidiani vsus Boccalia, quasi, vt puto, Bacchalia dicere velint, appellant. quamvis βαυκάλιον pro vase vinario sit apud Homerum. Qui κισσύβια dicta putarunt, quòd vasa olim ex hedera fieri solerent, hallucinari mihi videntur: nã neque quidem lignum satis idoneũ, neque materia commoda est, cùm satis constet, si poculo hederaceo mixtum infundatur, vina transfluere. Neque ego nunc poculorũ genera perquiram, quæ copiose satis ab aliis enumerata fuerunt: illud ostendisse satis fuerit, qua de causa bòna eorũ pars hederam supremo margine assimularent. quinetiã in nonnullis iuxta ansam impressum hederę foliũ obserues: & apud Maronẽ pastoralibus quibusdã poculis superaddita vitis, Diffusos hedera vestit pallente corymbos. Qua verò specie esset cantharus qui Baccho dedicabat̃, vti scyphus Herculi, si quęsierit quis, picturatione cõmodius quàm verbis explicabitur. Pedem enim habet à latiori ambitu in angustũ flexuoso interius ductu se contrahentem, ita vt ea pars tota desidentibus incuruis co-



C stulis describatur: mox intumescit in calicem, quod nomẽ nostris in sacrificiis tot iam abhinc annis, specie nihil quicquã immutata, receptum est. hinc iterũ angustari incipit, totoque ambitu introversus incuruari, quo ductu vbi aliquantulum processerit, rursum aperit̃, & cratera in summo patefacit. Addũtur hinc atque inde ansæ, quas aures Græci libentius appellarũt: sed aures ego eas alia quàm ansę sint forma factas intelligo, vtpote quę quidem prostarent à summo vase, sed minimè ad inferiora flecterent̃. In morem autem Delphinorũ aliàs ansæ, aliàs anguium figuras, plerunque volutarũ in modum fieri solitæ. Sed & vna tantũ ansa præditos plerisque locis cantharos in antiquorum monumentis aspicias, cuiusmodi apud Virgilium est Silenianus ille,

Qui grauis attrita pendebat cantharus ansa.

POETA.

QVòd verò poëtis hedera decerneretur, vt vnà cum lauro coronã eorũ perficeret, non tam perpetuus vtriusque viror, qui diuturna eorũ opera significaret, in causa fuit, quàm vt ostenderet̃, eos, qui digni hederis euasissent, Laureaque

meruiſſent, & ingenio & arte pręcelluiſſe: per Laurũ enim inſitã in ingenio vim, ac venæ fœcunditatẽ Apollinis irradiatione locupletẽ intelligebant: per hederã verò artem & induſtriã pervigili labore partam. Cuius rei id eſt indicium, quòd hedera ſuapte vi admodum imbecilla humi ſemper reperet, neque ſe vnquam attolleret: pertinaci tamen labore artificioſóq; conatu pervincit, vt vel arboribus vel parietibus adhæreſcens, paulatim irrepens ſupra omniũ faſtigia victrix euadat, & ſupremo in vertice dominetur: vtroq; enim opus eſt, ſi quis velit excellere: niſi verò excelluerit, nihil quicquã profecit, quia Mediocribus eſſe poëtis, non homines, non Dij, non conceſſere colũnę. quare ſapienter ait Horatius,

Ego quid ſtudium ſine diuite vena,
Nec rude quid poſsit video ingenium: alterius ſic
Altera poſsit opem res, & coniurat amicè.

In eandem ſententiam apud Pindarum legas, vt in Ape diximus, poëtas lacte ſimul & melle paſci: quorum lac naturam facundiæ vbertate affluentem, mel artem, laborioſumq; proficiendi conatum oſtendit. Non enim mel ſine magno labore, induſtria & artificio comparatur. Apud Athenæum, quod minimè diſsimulandum eſt, legas, ex Seno Elienſi Grammatico deſumptum, Autocabalos, qui poſtea Iamborum poëtę nuncupati ſunt, hederacea corona vti ſolitos: Ithyphallos verò talari tunica manicatos, ebrioſorũ perſonas ridiculum in morem geſtaſſe. Hinc apud Virgilium:

Threicius longa cum veste ſacerdos
Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum.

Et quod ad manicatos facit eluſum alibi:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Sed vt ad Athenæum revertamur, Phallophoros demum ait (ideæ ſunt hæ impudentioris Muſicæ, laſciuæq; apud veteres cæremoniæ) ſerpyllo & pęderotæ herbis faciem occultaſſe, ſertaq; ſibi ex viola & hedera nexuiſſe.

VETVSTAS.

PRæter hæc vetuſtatis ſymbolũ eſt hedera, cùm ſemper circa vel arbores, vel ędificia vetuſtate cõſumpta ruinoſáq; ſaxa maximè verſetur: quin etiã ex eo Baccho ſacra, veluti vina etiã de vetuſtate commendant. Pindaricum porrò eſt vinũ à vetuſtate cõmendare, vt Epharmoſto Olympiis, αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον. Ita Horatius paſsim: *O natam mecum conſule Manlio teſta.*

Sic Tibullus, vt corrupta obiter lectio corrigat, li. Amorũ ſecũdo, elegia prima:

Nunc mihi fumoſi veteres afferte Phalernos
Conſulis, & Chio ſoluite vincla cado.

Fumoſi enim Conſulis, non fumoſos Phalernos, vt imperiti nonnulli putant, eadem ſynepeia apud Iuuenalem habetur:

Fumoſos equitum cum Dictatore Magiſtro.

Notum enim quemadmodũ Romani ſtudioſiſsimè curarint, vt atria ſua maiorum illuſtrium imaginibus complerentur, ad excitandam ſcilicet poſteritatem, vt quod ſibi ad imitandum proponerent, aſsiduè conſpicerent. Fumoſos igitur, præ vetuſtate quadam veluti fuligine coloratos. Hedera autem cogere in ſenium arbores creditur, ipſáq; non niſi ſeneſcentibus libenter adhæreſcit. Extant ſuper hoc luculentiſsima Laberij carmina, quorum ea duo tantùm afferam, quæ ad ſententiam, qua de nunc agitur, congruere videntur:

Vt hedera ſerpens arborum vires necas, Ita vetuſtas ambitu annorum necat.

A Neq; quidem ea tantùm de causa, quia vetustas vinum commendet, & hedera sit vetustatis indicium, ea Baccho sacra perhibetur, sed quoniam, vt super eius vi Plutarchus disserit, commanducata hederæ folia ebrietatis speciem quãdam repræsentant, & procliues ad furorem mentes incitant.

FVROR POETICVS.

ATque hinc demum existimant eruditissimi viri coronas hederaceas poëtis attributas, siquidem motus ille diuinitus fit, vt autor est Plato, quo poëtarum mens concita, imagines rerum tot supra naturam concipit, & ea interdum mysteria scriptis mandet, quæ paulò pòst ipsi abeunte furore vix intelligunt. Vnde non immeritò excludit sanos Helicone poëtas Democritus, eosq; tãtùm admittit,

Quos cantor Apollo
Non patitur versare lutum, sed ad aurea cœli
Limina sublimes Iouis omnipotentis in aula
Sistit, & ætherei monstrat commercia cœtus,
B *Ambrosiámq; libens nectárq; propinat, & illi*
Magna canunt afflante Deo, mortalia ponunt
Nubila, quæq; Deûm in penetralibus abdita cernunt.
Adq; vbi iam sese rediere insomnia mente
Attonita repetunt, & quæ inspexere reposcunt,
Et plerunq; suas non percepere Camœnas,
Vsqueadeò humanis præstant cœlestia rebus.

DE SMILACE.

QVoniam verò Milax, vt vocabulo vtar Æginetę, quadam cũ hederę foliorũ viticisq; similitudine ita cõgruit, vt ea multi magno cæremoniarũ errore pro hedera vsi sint, ignorantes funestã esse, & omnibus sacris & coronis infaustam, ideo visum est in hoc hederæ commentario eam dissoluere ambiguitatẽ. Quatuor enim distinguitur speciebus: arborea vna, quæ nostris taxus est: virgulto assimilis altera, sed aspera & spinosa, C surculis, ramis, pediculis, & foliis paliuri instar hamatis, labruscę propèmodum racemis prædita, quã Venetiis in semotioribus Lignipedum hortis in pergula surrectã aspexi. Hederæ aliæ duæ propriores, quarũ vna læuis, altera hortensis appellatur, sed vsqueadeò sibi invicẽ assimilatæ, vt vtrãq; plerique vnã tantũ speciem existimarint. Siliquis hæ lupinorũ tunicas magnitudine adæquãtibus fœcundissimæ, in quibus grana ad faseolorum similitudinẽ renunculorũ figuram referentia delitescunt, pressiora in aliis, in aliis torosiora. Colorum multa varietas, in aliquibus lutea, in aliquibus purpurea, nigra alia, alia variegata ex nigro & albo, surculo in omnibus iunceo ad admirandã altitudinem excrescente: foliis propèmodum hederaceis, nisi quòd hederis vnicuiq; singula, his passim trina: hederæ tenacia, & perpetua, & læuore quodam placida, his asperiora debiliáq;, & cum vento simul interdum abeuntia, autumno prorsus decidua.

FVNESTVM.

FLos harũ coronis intextus funestũ habet hieroglyphicũ. Florem verò ferũt violis admodũ similem, colore in aliis cãdido, in aliis puniceo, in aliis etiam subpallido, ex quibus lugubres coronas fieri Plinius attestat, infaustosq; esse dicit omnibus sacris & coronis: causamq; affert, ob crocũ in eã herbã amore smi-

lacis conversum: quã quidẽ fabulam Naso IIII Transmutationum libro vi- D
co eo versu tangit: *Et crocon in paruos versum cum smilace flores.*
De qua quidem fabula cùm nihil aliud extaret, nos olim de cultu eius herbæ viticuli've iustum opusculum hexametris cecinimus, fabulęq; totius argumentum explicuimus. Idem Plinius ait: Vulgus ignorando, hancq; hederam existimando, festa sua polluere. Nam & Poëtis, & Libero Patri, aut Sileno, Smilax iam pro hedera sacrabatur ab iis, qui omnino quibus coronandi essent ignorabant. Legumen hoc diu nostris regionibus ignotum, nunc nuper allatũ è Sicilia Romam, multorum hortos tota iam Italia cœpit multiplici fruge fœcundare. Oblectat mirificè fructus tum lepida colorum varietate, nitoreq; gemmarum instar arridentium, tum opere topiario surculus, qui foliorum sylua densissima in metas erigitur altissimas, & muris applicata paucorum dierũ spatio ad celsa quantumlibet ędium fastigia prorepit, turres exuperat, nullius arboris proceritate superatus. Ideo'q; in spaciosas scenas latissima'q; tentoria, quo præcipuè anni tempore magis expetuntur, mirabili pampinorum feracitate cõtexitur. Tum cibus leguminis non, vt multi tradũt, abominabilis, sed gustu gratus atq; suauis: nam E & disclusus à tunicis, & cum teneris adhuc siliquis aqua incoctum, lautis etiam cœnis apponitur. Quam verò Medici damnãt, fortè trachea illa est, paliuri spinis prædita, quæ racemulos quosdam ad instar labruscæ producit.

DE AMYGDALA.

QVoniam verò, nobilissime Hieronyme, spem eam quã de præclara ista indole tua optimã omnes conceperãt, vel ante tempus explere, tam in bonarũ artium studiis, quàm in insignium morũ elegantia iam dudum occœpisti, Amygdalum tuã esse hieroglyphicũ animadverti: ea enim arbos ante alias omnes floribus induta, non suę tantũ spem ostentat opulentiæ, sed & aliarum frugũ annũ feracem pollicet. Vnde Maro cùm videret eã primã omnium florere, nihil vel Ianuarij rigore deterritã, ex florum eius multitudine lętæ identidem fœturæ spem in frumentis concipere nos posse monet his versibus:

Contemplator item, cùm se nux plurima syluis
Induet in florem, & ramos curuabit olentes, F
Si superant fœtus, pariter frumenta sequentur,
Magnáq; cum magno veniet tritura calore.

Quòd si spes, vt Speusippus Platonicus definit, est expectatio boni, velut è cõverso metus animi concitatio in expectatione mali, sicq; floribus inspectis vsum inde fructuũ expectare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugem paulò pòst succrescentem polliceatur: nam & Themistius iucundissimam floris speciem fructuum prænunciam esse dicit.

IVVENTVS.

AD hęc flos omnis iuuentutis habet hieroglyphicũ: iuuentus autem omnis semper spei plena, cùm senectus contrà omnia desperet: siue hoc accidit iuuenibus ex exiguo rerũ vsu, senibus verò ex irrita multorũ votorũ experientia: siue quia iuuenes natura vegetiore, quæ cupiũt ardentius futura etiã sibi proponunt, spem'q; impendiò pascũt, senes debilitate cõfecti, præ timore etiã cùm assecuti sunt diffidere videntur, ideoq; bonis minus gaudent. Alij dicũt ęquius ideo sperare iuuenes quàm timere, quia spes est de futuro tẽpore: in senibus aũt multa memoria residet, ac earũ præcipuè, quę spem plurimam elusere, tũ autem memoria

A moria ipſa ſpei quodammodo contraria conſtituitur.

SENECTVS.

PORrò ſenectus, quæ ſeſe hîc obtulit, facit vt ad amygdalam rurſum revertamur: eius ſiquidem hieroglyphicum in diuinis literis accipitur pro canitie, quę manifeſtum eſt ſenectutis indicium. Amygdala autē potius quàm alia quępiam ex plantis, quia, vt etiā ex Maronis deſcriptione vidimus, arbor nulla den ſiorem florū vbertatem reddit quàm amygdala. Locus autem eſt in hanc ſenten tentiam apud Salomonem ad calcem Eccleſiaſtæ: Florebit amygdalum, & pingueſcet locuſta, & diſsipabitur capparis, atq; hæc inceeptabunt, homine iam in domū æternitatis ſuæ profecturo: hoc eſt, vt apud Eucherium, caneſcet homo, tumebunt pedes, & concupiſcentia frigeſcet: nam hæc plurimùm homini in poſtremo vitæ tempore accidere conſuecuerunt, vt inde in terram, quaſi in æternitatis ſuæ domum redeat. Proculdubio autem indicium appropinquantis mortis eſt, cùm canis caput albicat capillis. Mitto illud quod D. Hieronymus notat, quoſdam interpretari per amygdali florem ſacram ſpinā, quòd decreſcentibus B natium carnibus ſpina ſuccreſcat, & floreat: nam & hoc & illud ſenij eſt.

CONTINENTIÆ FRVCTVS.

APud Hieremiā primo capite, vbi ſe is virgā vigilantē videre aſſerit, Theodotio reddit amygdalinā. Vnde colligitur, amygdalum caſtioris hieroglyphicum eſſe temperantiæ: nucē enim eam videmus amariſsimū habere putaminis corticem, teſtaq; lignea, eaq; duriſsima cingi, amaritie corticis difficultatem indicante, integumenti duritia virtutē ipſam: fieri autē vt cùm putamina illa & amara & dura ſummoueris, fructu fruare ſuaui admodum & delicato. Sic continentiæ caſtigata coërcitaq; cuſtodia, amara primùm videtur, perdifficilis & ab omni delectatione remotiſsima, ſed ex qua fructum colligas dulciſsimū ſuauiſsimumq;: ait enim Heſiodus, virtutis radices amaras eſſe, fructus verò ſuauiſsimos.

DE NVCE IVGLANDE.

NVPTIÆ.

AB amygdalo ad nucem iuglandem tranſire non incongruum, cuius eſt hieroglyphicum, vt nuptias præ ſe ferat. Credidère multi, ait Pli- C nius, quia nuces cadendo tripudium ſonumq; faciant: qua de cauſa dictum illud, Sparge marite nuces. Sed veriſimilior cauſa eſt, quam ipſe comminiſcitur, ob integumentum duplex, puluinati primùm calicis, mox lignei putaminis, quali propémodum operimento fœtus muniantur.

CAPPARIS.

VT verò & Capparim abſoluamus, ſuper eo multa & varia tam Hebraici interpretes, quàm Latini & Gręci cōmenti ſunt, dum Hebraicam vocem, quā nos Capparim dicimus, illi AVIONA, modò amorem, modò deſiderium, modò concupiſcentiam, & his ſimilia elocutionibus ſuis circunſcribunt. Sed qui diebus noſtris ſcripſere Capparim libidinem perfrigerare, hoc loco, teſte eo, decepti videntur, quòd minus animadverterunt Salomonem id notare voluiſſe, ceſſare tūc libidinis ardorem, cum Capparis nulla eſſe cœperit: id enim apertè ſignat, Diſsipata fuerit: perinde ac ſi Gręci per fabulas ſuas philoſophentur, tunc ardorem Leandri gelidis aquarum fluctibus ſuperari, cùm primùm Herûs lucerna fuerit extincta.

PIERIVS VALERIANVS DE FVNESTIS ARBORIBVS, ET CORONIS ALIQVOT, EX sacris Ægyptiorum literis, ad Laurentium Granam.

Luctuosissimo illo die, quo Celsi Melini iusta, Academia vniuersa deposcente, peruetusto maiorum ritu celebrauimus, memini te, facundissime Grana, dum funeris apparatus instruebatur, multa de me quærere super funestarũ arborum significationibus, quòd nonnullam huiusmodi rerum inquisitioni operam dare me non ignorabas. Túq; meminisse debes pauca admodum ea fuisse, quæ mihi tunc, tanti ac talis amici casu consternato, memoriæ succurrissent, tum quòd eò totus conuersus eram, vt quæ multa in prærepti iuuenis desiderium à doctissimo quoque conscribebantur, sedulò colligerem, collectáque publicarem: tum quòd nolebam eo tempore te nugis meis occupare, studiorum tuorũ socium laudare meditantem. Quem quidem tu non laudasse tantùm, sed diuturniori, vel æternæ potius vitæ visus es mihi restituisse. Dignus quidem Celsus, qui tam eruditum, támque elegantem funeris sui laudatorem sortiretur. Dignus tu quoque, qui de iuuene tam præstanti, tam docto, tam probo verba faceres, quamvis id lætiori argumento factum omnes maluissemus. De qua quidem oratione tua multa alij præclarè prædicant: nos exuperasse te & nostram, & omnium expectationem, qui de te optima quæq; conceperamus, verissimè profitemur. Tibi verò an ego responsurus sim in iis quæ percontatus eras, adhuc ambiguum est mihi: curaui tamen, vt si quid per diligentiam assequi possem, tuæ me flagitationis memorem fuisse comprobarem. Itaque Cupressum, & Pinum, & Populum, & pro corona Smilacem, & quædam alia quæ funesta sunt perquisiui, de quorum significatis commentariolum hoc ad te conscripsi. Illa verò meminisse debes, cùm de coronis quæreretur, quibus cenotaphium cingeremus, respondisse me, ex Salice, ex Moro, ex Caprifico, & Loto demum serta contexenda. Ex Moro, quoniam senilem prudentiam tam iuuenili ætate præ se ferebat. Ex Caprifico, quia cupiditatibus omnibus, quas innumeras ea ætas afferre solet, ipse iugum imposuerat. Ex Salice propterea, quòd summa erat adolescens continentia præditus. Ex Loto, ad diuinum eius ingenium, & omnifariæ doctrinæ studium: quorum quoque omnium rationes poteris ex hoc libello nostro cognoscere. Sed enim in his nihil fortè nouum tibi, gratam tamen futuram spero industriam, quæcunque esse potuit, meam, quòd non contanter satis amico facere procurarim. Esto igitur apud te nostri hoc amoris qualecunq; monumentum: neque id horrori sit quòd feralia donamus, vtpote qui philosophus non minus rerum fines, quàm ortus progressusq; suos contemplari solitus. Sed iam quid hæc sibi lignorum strues velit, inspiciamus.

E

F

DE CVPRESSO.

CVPRESSI significata apud Horum nulla sunt, apud Latinos & Græcos pleraq; memorantur.

POLLVTVS MORTE LOCVS.

ATque illud in primis, quòd pollutionis, aut incestati de alicuius morte loci, aut funeris signum fuit, feraliq; illi apud omnes cognomentum: quia cùm minimè recidiua sit, humanæ conditionis sortem referre videatur. Quanquam Herodotus vnam solamq; pinum ex arboribus recisam minimè repullulare tradit, esseq;, vt ipse ait, πανόλεθρον. Nimirum animaduerterat homo multæ diligentiæ, recisam cupressum in Creta beatiore insula repullulare, quod de pinu nusquam obseruarat.

CRE-

A

CRETA.

QVoniam verò Cretæ id præcipuè concessum, vt renascentes, quæ præsectæ fuerint, cupressos videat, nõnulli Cretam per eiusmodi arborem significari tradiderunt, non aliter quàm Palmam pro Iudæa poni in Vespasianorum nummis obseruatũ: Palmæ siquidem & lætius & frequentius in Iudæa proueniunt, quàm vsquã alibi. Cupresseta porrò Gnosiorum celebrat Plato, in quibus æstiuo die de legibus commentatũ à Megillo & sociis tradit. Non immeritò autem magno habitum ostento, cùm arbor Cupressus altitudine conspicua in Vespasiani agro auito sine vlla vi tempestatis euulsa radicitùs repentè prócidit, ac in sequenti die viridior atque firmior eodem vestigio resurrexit, grande, vt inquit Tacitus, prosperumq́; assensu aruspicum, & summa claritas iuueni admodum Vespasiano promissa. Apud Plinium legas, vbi de prodigiosis arboribus disserit, arbores multas, sine tempestate, vllá ve causa alia, quàm prodigij cecidisse, ac sua mox sponte resurrexisse, quæ fuerũt fausti ominis & ostenti. Sed enim ne nostra negligamus, vetustis rebus nimium applaudentes, in Mediceis ędibus, quę thermis Alexandrinis dirutis incũbunt, hoc Romę vidimus, quod huc inseruisse minimè fuerit importunum. Paucis admodum antè diebus quàm Leo Pont. Max. moreretur, Medicam arborem proceræ admodum magnitudinis, sed magna sui parte in latitudinem ramos ad parietem affixam, vt perpetuo virore aulæa quæ dicuntur facere viderentur, casu nescio quo, noctu solutis pergulę compagibus ita concidisse, vt cacumine terram attingeret, & à porticu in xystũ prodeuntibus prææltæ curuaturæ arcum exhiberet. Subsecuta mox clarissimi Principis mors. Neglecta arbor, omni tunc familia aliis negociis occupata. Creatur interim Hadrianus VI. PONT. MAX. ab extremis vsq; Morinis in Italiæ ludibriũ perquisitus. Insequitur statim ab electione, maxima hyemis inclementia: niues iuges, & in multos dies terræ, pertinacia Romano solo insolita, inhæsitantes, qualem tempestatem & niuium altitudinẽ, asperitatemq́; aëris nemo quantumlibet natu maximus Romæ se vidisse profitebatur. Sæuiit ea hyems in citrios, lucos, & viridia omnia Medicis arboribus consita perstringit, & ad radicem vsq; adurit: omnesq́; illæ huiusmodi arborum deliciæ, quæ Romæ plurimę frequentissimęq́; erant, auferuntur: sola è nostris illa seruata incolumis, quę ante Leonis obitum prociderat: ac omnis ille ordo, qui ad eundem parietem adhę rescebat, minima iactura læsus, cæteris omnibus ad repullulationem succisis ad imum caudicem. Quòd si altero vix anno completo Clementem VII Leonis præmortui fratrem patruelem ad Pontificatus fastigium euectum vidimus, cur Medicam illam arborem in eius ædibus, & inclinatæ fortunæ deiectam, & felicissimi successus, ab hyemis tam horridæ sęuitia seruatam, fuisse pręnunciam affirmare vereamur?

SEPVLCHRA NOBILITATIS.

SVnt qui cupressum funus quidem & sepulchra, sed non nisi nobilitatis significasse contendant: quod & Lucani testimonio confirmatur, ita dicentis,

Et non plebeios luctus testata cupressus.

Sanè Thucydides libro Historiarũ secundo, arcas fuisse dicit ex cupresso, in quibus eorum efferrentur ossa, qui pro salute patriæ mortem oppetere non dubitassent. Huius autem instituti, vt cupressus defunctis accommodaretur, principium nonnulli ad historiam referunt: aiunt enim Asclepiadis autoris gra-

uiſsimi teſtimonio, Boream Celtarum Regem cùm filiam Cypariſſam nomine amiſiſſet, arborem hanc in eius tumulo ſeuiſſe, à qua inde nomen inditum Cypariſſo: mox à ſatu illo luctuoſam feralemq́ue haberi cœptam. D

MORS.

NAm & in oſtentis mortis indicium fuit, quod tum aliis euentis, tum Imp. Seueri caſu comprobatum eſt, cùm Æthiops quidam claræ inter ſcurras famæ, cum corona è cupreſſo facta illi obviam proceſsiſſet: quem cùm ille iratus remoueri ab oculis præcepiſſet, coloris tactus omine reſpondiſſe ille dicitur, Totum fuiſti, totum viciſti, iam Deus eſto victor. Paucis verò pòſt diebus Seuerus eſt vita functus. Quod verò pertinet ad colorem, fertur & Hadrianus Imp. ex Mauri occurſu extrema ſibi iam ingruere concepiſſe.

DIS.

CVpreſſus porrò in tutela Ditis Patris: & eius arboris rami ſepulcris affixi, adſculptive, Dis Manibus commendari defunctos indicant. Atque hoc eſt quod apud Horatium legas, arborem nullam hominem ad inferos ſequi, præter inuiſas cupreſſos. E

IVNO.

EX ea autem arbore ſimulacra Iunoni Reginæ fieri iuſſa, in pleriſque prodigiorum expiationibus obſeruatum: vt Gn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Coss. Cupreſſea ſimulacra Iunonis Reginæ poſita per virgines viginti ſeptem, quæ Vrbem luſtrauerunt.

ORPHEVS.

ET in Lebethris Orphei ſimulacrum ex cupreſſo cultum, quod cùm Alexandri temporibus ſudorem multum emiſiſſet, omnibus eo prodigio perterrefactis, reſponſum eſt ab Ariſtandro viro ſapiente, bene ſperandum, ſiquidem quod nunc opus Alexander aggrederetur, ob rerum geſtarum magnitudinem maximum eſſet ſudorem & laborem poëtis & Muſarum cultoribus allaturum.

PVLCHRITVDO SINE FRVGE.

INdicat etiam Cupreſſus rei cuiuſpiam ſublimitatem atque pulchritudinem, ex qua tamẽ nullus percipiatur fructus. Quare Phocion, cùm Leoſthenes Athenienſes in bellum impuliſſet, magnaq́ue ſpe ad libertatis & principatus nomen erexiſſet, illius verba dicebat cupreſsis eſſe ſimilia, quæ cùm proceræ admodum ſint & pulchræ, fructum tamen non habent. Ceſsit inde res in proverbium κυπαρίττου καρπός, de re ſpecioſa quidem viſu, ſed prorſus inutili. Spectatu quidem iucunda eſt cupreſsi proceritas, effigiesq́ue illa metas imitata, fructu tamen ſupervacua eſt, baccisq́ue torua, diceret Plinius. F

PERPETVITAS.

CVr verò Diis ſimulacra ex cupreſſo fieri ſolerẽt, in cauſa eſt materiæ perpetuitas, odorisq́ue ſuauitas, quæ perpetui thymiamatis loco eſſe videretur. Cupreſſum enim neque cariem, neque vetuſtatem ſentire tradunt, neque temerè rimam aperire, vllave parte fatiſcere. Simulacrũ Iouis in Arce ex Cupreſſo à condita Vrbe ſexcenteſimo ſexageſimo primo anno dicatum, tempore adhuc ſuo durare Plinius atteſtatur, qui quidem anni eſſent circitèr CC. Plato leges publicas, acta decretaq́ue ſacris monuit inferendas tabulis cupreſsinis, quòd eam materiem ære perenniorem arbitraretur. Quantum verò pertinet ad odorem, Indi Cupreſſum inter aromata propémodum venerantur.

A

DE PINO.

ET Pinum, mi Grana, non paruam habere cum cupresso similitudinem, exploratum est.

MORS.

NAm mortis ipsa quoque indicium est, de qua idem obseruatum vbique, arborem excisam semel minimè suppullulascere. Vnde Staphylus poëta πεύκης τρόπον, hoc est, in morem piceæ dixit. Et apud Homerum βέλος ἐχεπευκὲς letale telum exponunt interpretes vetustissimi, quamvis alij ad solam referant amaritudinem & acerbitatem, qua sit arbor ea præcipuè prædita: quandoquidem amaritudo ipsa ita est morti affinis, vt viceversa mors interdum pro amaritudine vsitatissimo mortalium sermone proferatur: neque hodie tãtùm, verùm & apud vetustissimos hominum ita fieri solitum inueniamus. Nam IIII. Regum, cùm Prophetarum grex apud Elisæum esset, & eorum vnus egressus in agrum colocynthidas agrestes legisset, easque conscissas in ollam pulmentariam parasset, neque eorum quisquam propter amaritudinem gustare posset, clamauerunt ad Elisæũ dicentes, Mors in olla est: hoc est, tãta est pulmentarij amarities, quanta mortis est. Eodem modo, paucis antè diebus, cùm post raptũ in cœlum Heliam, Hierichonta se recepisset, questi sunt eius loci ciues, aquas esse apud se pessimas, quas diuinitùs cùm dulces reddidisset, numinis dictum citauerat: Sanaui aquas has, & non erit vltrà mors in eis. Sed vt ad piceam reuertamur, Herodotũ nonnulli carpunt, quòd solam piceam præsectam non repullulare dixerit, cùm & cupressum, & alias quasdam plantas ipsi agnoscant, quæ idem patiantur. Sed quantum ad cupressum attinet, diximus nos Herodotum ad Creticam respexisse, quas repullulare cõstans fama est. De pinu verò, quod Staphylus Pini more dixit, pro abolitione, excidioque supremo, in memoriam adducit terribilem eam Crœsi denunciationẽ, qua per caduceatorem Lampsacenis interminatus est, eos vt pinum exterere, nisi Miltiadem, quẽ per insidias ceperant, missum facerent. Cumque Lampsaceni inter se quęrerent, quid illud esset, quòd Rex se vt pinum diceret extriturũ, à grandiore natu ciue edocti sunt, eam arborem semel excisam nunquam amplius suppullulascere. Quod illi excidium veriti, Miltiadem confestim è vinculis exemptum liberum abire permiserunt.

C

ISTHMIA.

ISthmiaci quoque certaminis præmium pinus erat. Neque verò pino tantùm, verùm etiam arido olim apio sacri eius victores coronabantur. Funestum enim esse etiam apium, suo loco docebimus. Quæ verò apij corona Nemeorũ victoribus dabatur, ex eo viridi texebatur apio, vt interpretes Pindari monuerunt. Erant verò Isthmia in Melicertæ memoriam instituta. Et Pausaniæ adhuc temporibus pinus apud aram Melicertæ germinabat, quem puerum à Delphino delatum expositumque, Sisyphus rei miraculo motus in Isthmo sepelisse fertur, & certamen illud instituisse.

NATVRA.

NAturæ imaginem esse pinũ dicit D. Ambrosius, quippe quæ semina à primo illo diuino cœlestique priuilegio accepta custodiat, partusque suos quadam veluti annorum vice & ordine referat, neque nisi vi caloris admota excludat. Atque eadem ipsa nux flammæ speciem imitatur, lacunatis in turbinem toris reticulato opere circunductis.

CYBELE.

EOdem argumento & causa Cybeles deæ symbolum erat pinus: nam & ipsa dea rerum omnium mater habebatur. Videre verò est numum in quo caput Cybeleium est de more turritum, ab altera cuius parte corolla impressa est ex duobus ramis pineis, intra quos literæ sunt ΣΜΗΡΝΑΙΩΝ. Vbi illud quoque adnotatione dignum, quòd litera Σ in eo numo figurã habet Latinæ aspirationis in latus prostratæ, ac solo proiectæ, ΣΣ. Hinc enim crediderim multa ea Græcorum vocabula, quę apud eos à vocali incipiunt aspirata, per S à Latinis enunciata, vtpote qui aspirationem S literam esse arbitrati sint. Sic ἑπτὰ, septem. ἕρπω, serpo. ὗς, sus. Siue ea literæ Z nota fuerit, quòd veteres inscriptiones plurimæ Z pro S litera ponũt: vt ZMYRNA Romæ in Diuæ Anastasiæ, & in Campo Florę: in Veientibus arce castri noui, OS SVIS ZMARAGDI: in foro Traiani, ÆMILIVS ZMARAGDVS, & innumera alia, de quibus Grammatici viderint. Per Hetruriam vetusta pleraque conditoria pinum insculptam habent, siue funerali argumento, siue quòd apud eos Cybele olim vnicè coleretur.

ÆSCVLAPIVS.

APud Sicyonios pinea nux Æsculapij symbolum habebatur. Nam & Pausanias autor est, eum Deum cum sceptro, & nuce pinea in manu altera, sculptum esse.

DE POPVLO.

ACcedit his Populus, multæ & ipsa apud antiquos venerationis, quamvis inter infelices damnatasque religione recenseat: quo in numero sunt omnes, quæ neque seruntur, neque fructum ferunt.

FVNVS.

EA quoque apud aliquos inter ferales habita. Nam apud Rhodios ludi funebres in honorem Tlepolemi celebrabantur ab impuberibus pueris Populo coronatis.

TEMPVS.

PEr eam tempus etiã indicabant, propterea quòd arbor ea bicoloribus sit foliis prędita, ex quo præcipuas ipsius temporis partes, quippe diẽ ac noctem referre videatur. Ideoque Probus Herculi dicatam ait, quòd physici tempus per Herculem interpretantur. Quinetiam hoc habet Populus commune cũ tempore, quòd eius folia post solstitium circumaguntur: nec alio argumento certius intelligitur sidus confectum, ait Plinius. Sunt verò & aliæ arbores, quæ foliis bicoloribus variæ conspiciuntur, vt salices, oleæ, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera densior atque coloratior habeat. In Populo verò, hac præsertim quæ alba nuncupatur, nam ea est Alcidæ gratissima, vt Maro, & in eiusmodi accipitur significatum, candor ex vna parte penè niueus ac cerussatus, ex altera porracei folij instar viridissimus. Narrant nonnulli fabulam, Herculem cùm ad inferos descendit, eius arboris coronam gestasse, atque eam foliorum partem quæ foris conspicua erat, fuligine tetri chaûs obscuratã, quæ interius condebatur sudore ablutam candidiorem euasisse, inde cùm surculos eos in Acherontis ripa sæuisset, seminium id latè propagatũ. Sedenim vt apud Pausaniã est, Hercules Populum albam ex Thesprotide regione iuxta Acherontem fluuium genitam ad Græcos transtulit, atque hinc locus fabulæ datus. Acheron enim Thesprotidis fluuius leucen, quæ alba est Populus, passim

fert,

A fert, perinde ac Alpheus oleastrum, Asopus Bœotiæ iuncos, Menander myricas, Perseam Nilus.

DE APIO.

EX herbis verò ante alias omnes maximè ferale est apium. Neque tamen hic ego contenderim, vtrùm Selinon atque Petroselinon idem sint, an aliquid inter se dissideant, quam prouinciam sibi doctissimi hac ętate viri suscepêre, satis habiturus si quę ad hieroglyphica quomodocunque pertineant, significata commemorauero.

NEMEEVS VICTOR.

HOminem apio, verùm eo viridi, coronatum, Nemeeorum victorem significare magis vulgatum est, quàm vlla indigeat repetitione. Quodque ea certamina in Archemori, ita ab Amphiarao vocitati, celebritatem instituta essent, quãvis nonnulli dicant Herculem Nemeeo Leone domito certamen id sacrauisse, cuius precium apium esse voluerit. Ideoque leonis herbam apium appellatũ, de qua Pindarus Nemeis Alcimedæ Æginetæ, βοτάνα τένιας πὸθ' ἁ λέοντος νικάσαντι. B Historia tradit herbulam huiusmodi ex Archemori sanguine progenitam. Alij volunt inde leonis herbam dictam, quòd apium in Nemea lætissimè vulgoque proveniret, qua leo ibi versatus affluenter admodum pasceretur.

LVCTVS.

NImirum igitur apium luctus indicium est, quãdoquidem herba ea, vt Pindari interpretes aiunt, est inferis sacra, luctuique dedicata. Nam, vt Gręci autores prodidêre, terrestre admodum est: effunditur enim libenter humi, plurimumque occari gaudet, vt solo propinquius adhæreścat. Satum eius semen, vt aniculæ nostræ fabulantur, ad inferos proficiscitur prius quàm enascatur. Orta inde fabula, quòd ob soliditatem atque duritiem, qua præditum est, aliquãto diutius quàm alia intra terræ viscera morari videatur. Itaque mortalis Opheltes, qui mox Archemorus terreno fuit honore decorandus, ex quatuor enim illis insignioribus certaminibus, Olympiis, Pythiis, Isthmiis, Nemeis, vt Archias:

οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων·

Sunt duo mortali, sunt duo sacra Deo.

C Mortales Archemorus, & Melicerta, qui & Palæmon: Dij, Iupiter & Apollo. Præmia, Apollini Laurus, quæ pomi etiam nomine nuncupatur, ob grandiores baccas, quas Laurus Delphica producebat, vnde coronæ illæ decerpebantur, de quo vide apud Lucianum. Ioui oleaster, Palæmoni pinus, aut aridum apium, viride verò Archemoro, olimque olea. Minimè verò prętereundus hic locus est, ad vtrunque significatum funeris & victoriæ optimè accõmodatus: quippe cùm Timoleon copiarum Græcarum dux, audito Bomilcaris & Asdrubalis Carthaginensium adventu, qui classe bene magna comparata missi fuerant ad Græcos tota Sicilia pellendos, ipse cum quinque tantùm peditum millibus, & equitibus mille, hostibus occurrere statuisset, profectusque Syracusis cùm ad Crinisium amnem, quò sciebat hostem venturum, processisset, factus est obviam mulis apium ferentibus: perterrefactis omine militibus, qui apio sepulchra coronari non ignorabant, quem morem Plutarchus Symposiacis enarrat: vulgatumque erat inter Græcos adagium, incurabilem valetudinem apio indigere: Imò, inquit Timoleon, Coronæ vobis vel ante victoriam offeruntur,

D

ad id ſcilicet alludens, quòd Iſthmiis victores apio coronabantur: dictúmque eventus comprobauit, Carthaginenſibus poſtridie victis profligatisq́ maiore ſuorum ciuium ſtrage, quàm vnquam antea paſsi eſſent, inſigniq́ ac memorabili victoria Timoleonti acquiſita. Sanè pleriſq́ in antiquorum monumentis, & in adſculptis cantharis atq́ carcheſijs apium obſerues, quippe mortis atq́ luctus indicium. Eo autem ſepulcra, & alia mortuorum conditoria ſubſterni ſolita, priuſquàm cadauera inferrentur: eaq́ de cauſa cùm veteres in conviuiis omnibus ferè aliis coronamentorũ generibus vterentur, flores & herbas omnes huc admiſcerent, vno in primis apio, vtpote quod nihil ad hilaritatem faceret, abſtinebant.

DE MYRTO.

ESt & Myrtus inter funeſtas arbores adnumerata, qua Thebis qui vincerent Iolea, coronabantur: de qua Pindarus Iſthmiis, ἄνθα λευκωθεῖ κάρα μύρτοις ὅδ' ἀνήρ. Fuit autem Iolaus heros apud Thebanos diuinis cultus honoribus, ad cuius tumulum Iolea ludos celebrabant, & huiuſmodi coronam ex Myrto præmium inſtituerant, propterea quòd, inquiunt interpretes, funebris eſſet arbor. Verùm cùm longè plura ſint ab ea & genij & voluptatis ſignificata, inter funeſtas has Myrtũ prorſus inſerere noluimus, ſed eam cum lætioribus, roſa, hedera, & quibuſdam aliis conuenientiori loco pangendam exiſtimauimus.

E

DE SALICE.

POſtea verò quàm iuſta iis qui præclaro fuerũt ingenio, ritè perſoluimus, tempus eſt vt ad lætiora cõvertamur argumenta. Promiſeram enim ſuperioribus diebus Grana tibi, priuſquã funus hoc incideret, de Salice, de Moro, de Caprifico, de Loto, quę deducta eſſent hieroglyphica perſcribere. Ea igitur in hunc modum diſponemus.

VINCVLVM.

SAlicem in primis eſſe vinculorũ ſymbolum, tum ex quotidiano eius virgulti vſu manifeſtum, ad id enim plurimùm comparatur: tum diuinæ etiam literæ atteſtantur, cùm Iudæos dicunt patriis abductos ſedibus, miſerrimo Babylonis incolatu organa ſua in ſalicibus ſuſpendiſſe, de quo paulò pòſt.

F

CASTITAS.

QVòd autem nonnulli aiunt ſalicem caſtitatis indicium eſſe, tametſi de ea nihil Ægyptij, nõ incongruè tamen confictũ eſt, ſiue ſit propter vinculi ſignificatũ, quòd eius materia ſit plurimùm apta vinculis, atq́ ideo coërcitionis indicium ſit: & caſtitas ipſa modò zona, modò campeſtri, modò alio atq́ alio vinculo coërcenda præcipitur. Siue ſumptũ ab Amerina ſalice, quæ lectis accubitisq́ impoſita, caſtitatem inducit. Siue ab eo quod pleriq́ autores tradunt, folia huius arboris cõtrita & pota, intemperantiam libidinis efficaciter frænare: ſæpius verò ſumpta, vſum in totũ auferre. Vnde Homerus ſapienter ſalices ὠλεσικάρπους, noſtri veteres frugiperdas appellarunt, vel infructuoſas, cuius ſcilicet ſemen in potu acceptũ efficit ne conceptus ſubſequatur. Sanè Porphyrius in iis quæ circa Homerica philoſophatur, ſalicem ab eo ὠλεσίκαρπους vocari tradit, quòd ſemen prius quàm matureſcat abiicit. Sed idem ea potius de cauſa dictum putat ὠλεσίκαρπους, quòd ſemen illud, ſiue fructum appellare quis malit, ex vino propinatum

A natum ſterilitatem faciat, ſeminali omni vi protinus labefactata. In diuinis porrò literis, vbi iubetur populus Dei tabernaculorum feſta celebrare, quippe in tentoriis omnes habitantes palmarum ramos ac frondes ſalicis manibus prætendere, nimirum per ſalicem continentiam intelligimus. Idq́ volumus admonitum, apud Origenē homilia nona ſuper Exodum, in qua de tabernaculo agitur, eo loco in damno eſſe impreſſos codices, vbi legitur: Arbor autē populi & ſalix, virgulta ſunt caſtratis: vbi dubio procul legendum eſt, virgulta ſunt caſtitatis. Fortè autem non temerè id ſcripſere aliqui, credentes ſaligna corona coronandos eos, qui iuxta Eſaię dictum, quaſi ſalix ſuper fluentem aquam oriuntur. Neq; alia de cauſa crediderim apud gentes laſciuiſsimo, quē fingunt, hortorum cuſtodi ſalignam falcem adhibitam, niſi vt Veneris pruritum, & impudicas cogitationes caſtitatis falce reſecandas admoneremur.

STERILITAS.

SAlicem porrò ſterilitatis hieroglyphicum intelligi voluerunt, Maronem ſecuti, qui ſalicē inter infœcundas memorat plantas: vbi Seruius ſemen ſalicis eſum infœcunditatem ait mulieribus gignere, quippè qui apud Pliniū legerat, B ſemen ſalicis mulieri ſterilitatis medicamentum eſſe. Sedenim qui Maronem aiunt eam infœcundam appellaſſe, quia ſemen non habeat, norint ſalices habere in foliis grana quædam, quibus vis ſeminis ineſt, vt eo commiſſo terris arbor ſurgat tanquam ſurculo defoſſo, vel æquè ac ſi de ſemine pullularet. Sciendum tamen eam ocyſsimè ſemē perdere, quippe quod ante maturitatem in araneam abeat. In Creta tamen inſula fructum ad maturitatem ferre perhibetur.

OTIVM.

EVthymius vbi, quod ſuperius attigimus, legitur, In ſalicibus ſuſpendimus organa noſtra, per ſalices otium interpretatur, propterea quòd arbores hæ ſunt infœcundæ, quippe ſine vllo vtili, vt dictum eſt, ſemine. Nam cùm Iudæi in eam tracti captiuitatem propter Babylonis flumina deſediſſent, captiuitatemq́ ſuam tantùm deplorarent, nihil habebant quod eos ad cantus hilaritatem inuitaret. Ignauam igitur per otia vitam trahere cogebantur.

PRÆMATVRVM INCREMENTVM.

SVnt qui per integram hanc & adultam iam arborem præmaturū incrementum, adoleſcentiamq́ ante annos mira auctam proceritate, ſignificari velint. C Manifeſtū enim vnicuiq; eſt, quàm citò, quantaq́ ramorum denſitate conſtipata creſcat ſalix. Hinc Verrius eam ita dictā interpretatur, quòd ea celeritate creſcat vt ſalire videatur. Quamvis non ignoro ſententiam hanc à Feſto Pompeio irriſam, qui etiam id damnat, quòd non virgulti genus potius quàm arborem eam appellarit. Sed hæc auſtera nimis eſt Grammatici cenſura. Leuitico feriis, quæ XV ſeptimi menſis colligendis fructibus celebrātur, ſalices de torrente ſumi præcipiuntur. Theologi pleriq; omnes hîc quoq; per ſalicem caſtitatē interpretantur, moderatiq; coniugij continentiam, ſiue, vti ſuperius dictum, propter vinculorum ex ea vſum, ſiue quia fructum non facit, veluti Eunuchi, quos viros vocat Euangeliū, de quibus apud Eſaiam: Nō dicat Eunuchus aridū ſe lignum eſſe, quia in domo mea dabo eis locum nominatum à filiis filiabusq́. Mox atteſtationis loco ſubiungit: Dabo inquam eis ſempiternum nomē. Quòd verò loco hoc poſitum eſt, ſalicem de torrente, ſunt qui orationis & pœnitentiæ hieroglyphicum eſſe velint, vt eo identidē loco Pſalmographi: Super flumina Babylonis, illic ſedimus & fleuimus, cùm recordaremur tui Siō. In ſalicibns, in me-

dio eius suspendimus organa nostra. Orationes enim & quę pœnitendo lachrymæ oboriuntur, indigent inuicem commisceri: de quibus Esaias: Sicut salices super præterfluentes aquas. Alij torrentem loco hoc pro præsentis vitæ decursu capiunt, in quo subita tot incommoda quotidie nobis ex improuiso ingruunt, qualibus Christus noster exerceri voluit, qui & ipse de torrente, qui secus hanc viam præterfluit, bibere non recusauit. D

DE MORO.

IN quibusdam arborum variarũ commentariis, in amicorũ quorundam gratiã conscriptis, fortitudinẽ ex quercu, iustitiã ex palma, tẽperantiã nuper ex salice significari ostendimus. Nunc autem, Grana, quartam etiam his addemus Heroinam, quæ quidem prudentia est.

PRVDENTIA.

EAm per morum ex arboribus significari ex eo compertum est, quòd vna omnium prędicatione prudentissima censetur, vtpote quæ non vt multæ, properat, quæ vbi primùm lenioris mitiorisque aliquantulum auræ spirauerit, erumpunt in germina, & flores exsinuant magna interdum strage, ob temporis inconstantiam. At morus ne pruina lædi possit, quam hostem sibi perniciosum agnoscit, non antè germinat quàm frigus penitùs fugatum esse cognouerit, atque ad amœnissima adulti veris tempora perventum omnino sit. Addit hoc, quod rem properè conficit, & quod sapientis illius præcepto mãdatur, τὸ πρέποντ σῦ ποιεῖ. Vna enim ferè nocte tota germinat, fœtum celerrimè grandit & maturat, ne caloris etiam aduentantis iniuria lædi possit. E

DE CAPRIFICO.

TEMPERANTIA.

SEd enim cùm salicem pro castitate posuerimus, quę bonæ mẽtis vinculo vti zona coërcita sese probet, eamque temperantiam etiam esse interpretati simus, cùm virtus hæc ad alias quoque cupiditates coërcendas, frænisque atque catenis compescendas progrediatũ, sitque omnino temperantia ex Ciceronis finitione, moderatio cupiditatum rationi obediens, optimè videntũ Ægyptij fecisse, qui virtutem hanc per Caprificum expressere: ea siquidem collo tauri quãtumlibet lasciuientis alligata, animal ferocire minimè permittit, sed lasciuia eius atque petulantia omni cohibita, eum obtemperantem reddit, neque quicquam sinit immodestius facere. F



IVNO.

QVod verò alicubi videas caprifici ramũ simulacro Iunonis appositũ, ea de causa factũ, quòd Nonę apud Romanos erãt Caprotinæ nũcupatæ, quibus, vt autor Varro est, matronę sub ficu Iunoni sacra faciebant, & ex caprifico virgã adhibebãt, nẽpe ob memoriã pudicitiæ seruatę, cùm Philotis ancilla Senatui suasit, vt pro matronis et virginibus, quas hostes dari sibi obsides petebãt, ipsa cum ancillis aliis habitu matronali cultæ submitterentur; cuius laudata sentẽtia cùm omnes hæ secũ potiones meracas in lætitiæ

A titiæ ſignum attuliſſent, conuiuiumq́ꝫ ſimulaſſent, hoſtes lætabũdi, comeſſatione & potu grauidi, poſt iocos quieti ſe dederũt. Hic Philotis ſignum dedit ex caprifico, per quã de mœnibus, vbi nata erat, propẽdentẽ irrepſerat. Romani exciti impetũ in dormiẽtes faciunt, eosq́ꝫ cædunt, & clade fœdiſsima fugant, potitiq́ꝫ victoria, ſacrũ id inſtituẽre, vt ancillæ matronis ęquatæ, Iunoni, quã à caprifico Caprotinam appellauẽre, ſacrificarẽt. Ad hoc ſacrum reſpexit Ouidius, cùm in Arte dixit:

Porrige & ancillæ qua pœnas luce pependit,
Luſa maritali gallica veſte manus.

DE LOTO.

INter arborũ ſignificata nulli apud Ægyptios maior honos habitus quàm Loto, mirificæ omnino arbori, & quæ magnũ cum cœleſtib. cõſenſum habeat, ſitq́ꝫ veluti noſtrarũ rerũ ad ſuperos internuncia.

ORTVS SOLIS.

ERat verò Lotos apud Ægyptios ſacerdotes exorientis primũ Solis imago B quædã, vbi infantẽ in ea reſidentẽ appoſuiſſent: hinc vtiq́ꝫ vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, ſtrictiori quadam aura refrigerãtes potius quàm adurentes intelligi volebãt. Cæterũ Solis ipſius ſignificatũ, exortũ quippe, Lotos indicat: idq́ꝫ inde ſumptũ crediderim, ꝙ ea ante Solis emerſum implicata folia habeat, quæ quidẽ ita ſenſim exſinuanť aperiũturq́ꝫ, vti magis & magis tollitur iubar Solis: maximè verò panduny, vbi mediũ Deus iter emenſus eſt. Eodẽ verò decedente, folia ipſa viciſsim contrahunť, complicariq́ꝫ incipiũt, ac inſinuari, veluti nulli patẽre velint quàm numini quod veneranť: atq́ꝫ ita quibus liceat modis, eo abeunte ſeſe intra clauſtra cohibeãt. Quod, vt Proclus ait, obſeruatũ à Magis, vt nulla prorſus contatione ſacram eam eſſe Apollini crederẽt, effecit.

VESTALIVM INITIA.

ERat & Romæ maxima in celebritate Lotos capillata, cui Veſtalium virginum capilli cæſi deferebantur, veluti puberum adoleſcentium Apollini, vel Æſculapio eius filio. Græci verò fluminibus patriis cæſariem offerebant, illis eam dicabant, offerebantq́ꝫ, quod quandam omnino cum Loto rationem alimoniæ præ ſe ferebat, perinde ac arbor ipſa felix cognominata, tum ea quam ſu C perius attulimus ratione, quòd Deo tam familiaris habeatur, vt ſedes eius ſtatuatur, tũ quòd irriguo ſemper ſolo pullulet. Neq́ꝫ me fugit quas arbores Verranius dixerit felices, ſed quæ ille ſcripſit, ad auguralem diſciplinam retulit. Nobis hæc Ægyptiaca de ipſius naturæ vi ſatis fuerit deſumpſiſſe.

DEI ADVENTVS.

VT verò ad Solis ortũ revertamur, minimè prætereunda eſt Memnonis ſtatua ſedens, nigro è lapide, quę magna religionis celebritate in Æthiopia viſebatur, in quam ducem ipſum poſteaquam ab Achille confoſſus fuit, transmutatum fabulantur. Erat ea diei advenientis indiciũ, vt Auroræ filius maternum officium imitaretur. Eo autem artificio fabricata erat, vt Sol primo ſtatim ortu radios ſuos in os eius eiacularetur, ac veluti plectrum aliquod ibi ſonum excitaret, vocaliq́ꝫ ſignificatione iam adeſſe Deum annunciaret.

MVNDI MOLES PLENA DEO.

ALĳ mundi molem ex ea ſpecie, Deumq́ꝫ in eius medio compoſitũ reſidentemq́ꝫ intelligere maluerũt. Interpretatur hoc Iamblichus ad Porphyrium ſcribens, cõmentumq́ꝫ hoc ideo ab Ægyptiis excogitatũ ait, quòd Lotos limo-

ſis præcipuè locis fruticet, ſitq; in primis aquatica, quod veteres illi præcipuum generationis argumentũ contendebant, qui Oceanum rerũ parentem omnium dictitarent. Obſeruauerant autem in ea demum omnia orbiculata & rotunda, quippe folia atq; poma, ex qua quidem effigie perfectiſsimaq; forma mentis actionem perfectioni intentam oſtendi profitebantur. Deum verò infantali ętate, vtpote vnicum atq; perpetuum rerum omnium principium, nullo conficiendum ſenio, neq; ipſum vlli ætatum variantiæ obnoxium, ſuper actionem eiuſmodi in ſeipſo totum conſiſtere, ac principatus reliquos exuperãtem, ſanctum, incorruptũ, & vbiq; venerãdum conquieſcere. Nam diuinitatem ex ipſo etiam ſedentis habitu internoſcebant. Seſſum enim Deo in primis accommodabant, quem nulla vnquã poteſt inquietatio ſolicitare, commouerév e. Quin & ſedentem Cynocephalum ſtatuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; deſcriberent, quæ quidem neceſſe eſt ibi ſit, vbi nihil ſubſultat quod alterum inquietet, ſed omnia firma, ſtabiliaq; in æquilibrio conquieſcant. Quod verò initio diximus infantem inſidentem in medio Loti poni ſolitum, obſeruata ſunt etiã ab Ouidio, apud quem mater ita loquitur IX. Metamorph.

Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, noſtráq; ſub arbore ſæpe
Lac facitote bibat, noſtráq; ſub arbore ludat.

Sic infantem hunc videmus apud poëtam in Loto ſedentem figurari.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. REGINALDVM POLVM CARD. de iis quæ per oleam, vitem, & ficum ſignificantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

FAmiliaris mihi tota vita mos fuit, optime clariſsiméq; Reginalde, vt clarorum hominũ quos præcipuè colerẽ, moribus contemplandis non parũ adhiberem ſtudij atq; diligentiæ, vt ſcilicet qua quiſq; parte excelleret, ea præcipuè cõmendaretur. Nam vt optimè noſti, Deos hominéſq; à partibus laudare Homerus inſtituit. Cùm itaque qua tu in primis laude præſtares mecum examinarem, perſpiciebã Vir rariſsime, tria eſſe, quæ de laudum tuarũ principatu inter ſe contendere videbantur. Hinc enim bonarum literarũ, optimarúmq; artium doctrina primũ ſibi locũ aſſerebat: inde admirabilis ea morũ ſuauitas, quam & ſumma benignitas, & ſingularis humanitas comitabantur, doctrinam ſibi cedere imperitabat. Vrgebat tertio loco pietas integerrima, vitæ moderatione conſpicua, diuinarũ rerum ſtudio feruida, omnibúſq; probitatis numeris abſoluta: quæ licet ab omni eſſet ambitione alieniſsima, nihilq; ſpecioſum in propatulo iactaret, ſuáq; ſe virtute inuoluens, alienæ nihil opis indiga, ſi vni ſibi pretium eſſet, ſatis habere videbatur: quo tamen magis ab oſtentatione aliena erat, eo admirabilior illuſtriórq; apud omnes euadebat. Quocunq; me igitur animo & cogitatione conuertebam, ambiguus quam tibi præcipuè partem attribuerem, mecum aliquandiu dubitaui. Nam ſi tu cũ reliquis & probis & literatis viris, quos tu ſemper vnicè liberalitérque fouiſti, ad menſam meam Aegyptiacã adhibendus eras, conſentaneũ videbatur, vt quam tu ſymbolam in talium conuiuarũ ſodalitium conferres agnoſceretur, quiq; tuus eſſet nuptialis ornatus appareret. Sed enim animaduerti demum nullam earum, quæ in te conſpicuæ ſunt, virtutũ partem ab alterutrius ſocietate poſſe diſiungi. Quorſum enim doctrina, niſi qui per doctrinam mores comparantur, ita præſto ſint, vt & doctrinæ laus moribus optimis adiuuetur, & mores ipſi doctrinæ firmamento

A *mento innixi stabilitiq; fulciantur. Diuina verò illa pars vix apud vllos vnquã illustris habita, nisi & mores & eruditio fidissimi comites accessissent: ad ruminationem enim bisulcæ etiam vngulæ quærebantur. Quæ cùm in te omnia ita nimirũ elucescerent, vt vel regiam ipsam sanguinis tui sublimitatẽ facilè superare putarentur, cognoui demùm te non à partibus, sed à toto celebrandum: quæ quidem omnia in vno apud te coniuncta eo nunc acciderunt illustriora, quòd hac fama impulsus Paulus III. P. M. sponte, te nihil tale cogitantẽ, in sacrosancti Senatus Collegium adsciuit, non modò vt virtutem ornaret tuam, sed vt tu quoq; non paruo patribus esses ornamento: qui quidem nostræ pietatis partes, hoc præcipuè tempore labefactatas, tam acriter defendendas susceperis, vt multas seculi nostri infectas labes tum autoritate, tum eruditione tua deterseris elueris q;, tum exemplo vitæ laudatissimo optimi atq; integerrimi Præsulis formam præbueris ad imitãdum. Quoniam verò clientium mos est vt patronis ad huiuscemodi honores euectis, eorum nomina gentilitiáq; insignia corymbis, sertis, floribus, foliisq; honoratioribus redimita postibus quisq; suis affigant, horum ego secutus ambitionem, sertum insignibus tuis ex olea, vite, atq; ficu circunducendum institui: ex olea, vt tuæ ea esset mansuetudinis & serenitatis indicium: ex vite, vt & meam & literatorum omnium lætitiam indicarem: ex ficu, vt tuorum inde suauitas*

B *morũ ostenderetur. Sedenim quid hoc rerũ sit, ex ipso iam Commentario apertius inspicias licet.*

PAX.

PACIFICVM in primis Oleę hieroglyphicum esse tam apud poëtas quàm oratores vulgatissimum est, cuiusmodi illud est Maronianũ:

Paciferæq; manu ramum prætendit oliuæ.

Et Aristophanes Auibus, vbi Hercules legationem exponit à deis se venisse conciliãdę pacis gratia: atqui, respondet Pistotherus, ἔλαιον οὐκ ἔνεστ' ἐν ληκύθῳ, oliui in lecytho prorsus nihil. τὸ γὰρ ἔλεος, misericordia dicitur, quæ quia contingit iis quibus pax datur, olea apud Probũ pacis est hieroglyphicum. Sedenim non à Gręcorum fabulis, neq; ab alienigenarũ gentium cõmentis, sed diuinitùs, vel ab ipso ferè noui mundi primordio inesse oleæ pacificationis vim nobis demonstratum est. Diluuio enim cessante ab Noë columba emissa, quæ præpeti volatu regionis aliquantulum circumlata, paulò pòst oliuę surculum habens in arcam reversa est: eo q; argumẽto lætatus Noes, sensit tempestatem diluuij iam tranquillatam, terramq; ipsam pacatam, & remittente invndatione iamdudum

C in emersu esse. Sed quid illud? Cùm ferrũ, ferriq; vsus bello in primis inseruiat, et symbolicè pro bello ponatˀ, tantã inesse oleo vim, vt id emolliat, & ad feriendi vsum ineptum & invtile reddat: siquidem fabri, qui ferrum lentescere & emolliri volunt, candefactum id oleo intinguere consueuerunt.

DVRITIES EMOLLITA.

QVare nonnulli mollitã esse duritiem hieroglyphicè significare si vellent, cultrum in aliquot oleæ baccas impactũ facere instituerunt. Quod illi nõ secio re significato propémodum simile est, quòd oleæ surculum querno ramo quidam implicare excogitarunt, immortalis odij dissidium compositum esse significantes, propterea quòd quercus & olea tam pertinaci odio dissideant, vt altera in alteriùs scrobe depactæ moriantur.

AGRICVLTVRA.

SVnt qui oleæ ramusculũ in Mercurij manu propter agriculturæ studiũ poni dicant, cùm ipse mitium & fructiferarũ arborũ sospitator habeatur: eumq; honorem oliuæ potius quàm alteri cuipiã arbori habitum vt pro agricolatione poneretur, quia longè plures vtilitates ex olea desumũtur, quàm ex quavis alia

fructiferarum arborum. Neque tamẽ desunt qui rem ad pacis significatũ deferãt, D quòd ille rerum internuncius pacem feratur cõciliare, de quo multa diximus in Caducei Cõmentario. Operæpreciũ verò est videre veterũ monumenta, in quibus Olea insigne pacis vbique prætenditur. Nam in Hadriani numo quodam simulacrum habet flexo genu, quod dexteram ipsi Hadriano stanti porrigit, læua oleæ ramũ humero demissum tenet: inscriptio, RESTITVTORI HISPANIÆ. In alio Imperatoris eiusdem, prouincia eadẽ humi sedens læuo cubito lapidum tumulo innitit, dextera ramũ oleæ habet: inscriptio, HISPANIA. quo ex argumẽto pacata quietaque prouincia subintelligitur. In eiusdem alio signum est cum olea in læua, cum genio in dextera, quod fortè refertur ad augurium ex oliua, sorte sibi oblatum, vnde aspirare cœpit ad imperiũ, sortibus Virgilianis fretus, cùm ei versus illi obvenissent: *Quis procul ille autem ramis insignis oliuæ*
Sacra ferens, nosco crines incanáque menta *Regis Romani, primam qui legibus vrbem*
Fundabit, curibus paruis, et paupere terra *Missus in imperium magnum.*

Quibus quidẽ ramis oliuæ insignem Maro fingit Numã ab Anchise præcognitum, cui ob iustitiã & integritatẽ nemo vnquã bellum intulit, ipse vltrò pacem semper fouit. Quocirca Hadrianus Imperio potitus æquè pacis studiosus fuit: E expeditiones enim sub eo graues nullæ fuerũt, bella etiã silentio penè transacta. In numo verò Seueri Pij Aug. togatum est simulacrũ cum oleæ ramo, cuius inscriptio FVNDATORI PACIS. Eisdẽ penè figuris in eiusdem Seueri Parth. max. numo inscriptio est, FVNDATOR PACIS. Quamvis verò vidisse iuuet in Maximiani numo simulacrum quod oleam prætendit, cum inscriptione, PAX AVGVSTI: illud tamẽ mihi magis arridet, quòd in numismate Philippi patris sigillum illud est oliuæ ramũ tollens, cũ inscriptione, PAX ÆTERNA.

FELICITAS.

QVòd verò olea adiecto caduceo felicitatis hieroglyphicũ habeatur, multa veterũ numismata indicio sunt, quę in ipsius Caducei Cõmentario continetur. Apud Pausaniam legas, Pacem gestare in vlnis Plutonẽ puerũ pectori appressum, eo quidem significato quòd pax opulentiam alit, educatque: vbi verò opulentia, ibidem & maxima felicitatis pars, eaque nimirum omnibus expetita.

CONDONATIO.

IN diuinis Hebraicæ vetustatis monumentis oleũ cõdonationis, veniæ, ac misericordię signũ habet. Et in Euangelica historia Assertor noster condonaturus adulterij pœnã mulieri, quę rea agebat à Pharisęis, ex olieto in templũ perrexerat. Et apud Athenæũ nõ absimile, βωμόλοχ ἐλάιε. quę tamen omnia ex Hebręorum sacris deprompta sunt, quibus iubemur crustulũ absque fermẽto, quod oleo sit irroratũ, offerre Deo. Et alibi: Vbi anima donũ affert, simila erit eius oblatio, F fundetque super eã oleũ, & panes absque fermento cõspersos oleo. Et alibi oleũ esse pro peccato legas, et huiusmodi pleraque, quæ omnia delictorũ huiusmodi cõdonationẽ indicãt: siquidẽ, vt Adamãtius ait, omnis anima eget oleo diuinę misericordię, vt sospitari possit. Hinc Hilarius ait Matthæo, oleũ fructũ misericordiæ cœlestis esse propheticus quoque sermo profitet. Ergo cũ ieiunamus, oleo caput nostrum invngemus, bonis quippe operibus caput nostrum, id est, vitæ nostrę sensus ornabimus, quia intelligentia omnis in capite est. Iam, vt Hierosol. Hesychius interpretatur, ferè passim Leuitico superfusum oleum pro eleemosynis accipitur, vti thus orationes & preces interpretantur. Quod verò scriptum est, animam quæ peccauerit, offerre donũ similam cum oleo, virũ nulla vel ingenij

A sublimioris vel doctrinæ gratia prēditū, sed vita tātùm hominē professum, alioqui vel mercaturę, vel agricolationi, vel piscatui, aut militię, aut sellulariis artib. deditū Cyrillus intelligit, q simplicitatē suā cuius simila est indiciū, quærat Deo per oleū diuinę misericordię cōmendare. Necq; prætereundū quod aliquorū historię prodiderunt, Augusti tēporibus è taberna meritoria trans Tyberim oleū erupisse terra, totaq; die nulla intermissione fluxisse: quod forsitan ad ortū Christi, & eam quę subsecuta est mortaliū, quæ summa eius fuit misericordia, redemptionem, & gratiā per omnē terrarū orbem longè lateq; diffusam, referri potest. Sunt qui defossi in terrā cadi defluuiū illud olei fuisse dicant, cūq; apotheca, vbi vas conditū fuerat, in ripæ Tyberinæ summo margine sita esset, amphora casu aliquo vitiata liquorē inde sibi viam aperuisse. Vtcuq;, maximi omnino ostenti loco habitū, eiusq; rei monumenta longa annorū serie posteritati cōmendata. Epopæus Thessalus qui Coraci Sicyoniorū Regi successit in imperio, à Nicteo Thebanorū Rege bello impetitus, cōmissaq; pugna graui accepto vulnere cùm victor euasisset, Palladi templum erexit, qua rogata vt signum aliquod ostenderet, ex quo an id gratū deæ donū fore coniicere posset, aiunt oleum spontè ante B templum fluxisse, simulq; Epopæum haud ita multò pòst vulnere negligentius curato periisse. Ex gentilium enim religione obseruatū est, deos tunc suæ in nos misericordiæ signa exhibuisse, cùm ex carcere corporis migrare iussi essent, id quod aliquot exemplis declaratū est. Simile fuit in Cleobe atq; Bythone fratribus iuuenibus, qui pientissimi erga matrē Iunonis deæ sacra petiturā, iumentis aliis deficientibus vltrò ipsi iugum subière, pro quorū pietate merita à Iunone filiis dona mater cùm poposcisset, manè ambo inuenti sunt animā efflasse. Quod verò ad misericordiā & veniam imploratā attinet, quæ multis veterū exemplis per oleum significata fuerint, interpretari libet Ælij Lampridij locum Heliogabali vita: Sybaritas eo anno periisse, quo missum ex oleo & garo cōmenti sunt. q si quis ad cibi genus id & ganeæ delicias referat, subfrigida admodum causa videat: sin ad oraculum, cuius mentionē ex Stephano Hermolaus Byzantius facit, Ægyptiacū aliquid, hoc est, eruditius oleat. Tunc quidē Sybaritas perituros oraculum nūciauit, cùm maior olim honor mortali cuipiā quàm diis habitus esset: forteq; evenit vt seruus heri sęuitiā subfugitās, ad aras deorū cōfugiens nihil profecerit: vt verò ad patris herilis monumentū se recepit, veniā implorarit, at- C que ita oleū garo, pisculēto quippe ac perinde profano, vt in piscibus habet, pulmētario, cōmixtū: condonatū qppe crimē profanę rei gratia, posthabita diuina.

ELEEMOSYNA.

PLuribus verò locis olea in diuinis literis virum probum indicat, qui misericordiæ præcipuè fructibus abundet, de quo habet in Psal. Oliua fructifera est in domo Domini. Cōtrà oleaster minimæ frugis hominem, vel idololatram ostendit. Paulus: Si autem tu ex naturali excisus es oleastro. Tum lucernas in tabernaculo testimonij à vespere vsq; mane illucescere iubet Dn̄s, hoc est, iuge esse cōmiserationis opus. Nā Salomon, Oleum, ait, de capite tuo non deficiat. Corā Domino autē illa accendi debet, qa in abscōdito fieri debet eleemosyna, & vni Deo tātùm innotescere, vt ignara sinistra sit quid fecerit dextera. Quòd mūdissimum esse vult cādelabrum, ostendit opus hoc tā pium à colluuie ostētationis & hypocriseos abstersum esse debere. Aliter lucerna super cādelabro mundissimo posita semper in conspectu Domini, cādelabrum Euāgelica est doctrina, in qua Christus virtutes lucernæ instar splendere præcipit, absurdum esse dicens

ſub modio eam occultari: oleum verò quod his lucernis infunditur, ipſa eſt elee-
moſyna, vnde ieiunium, virginitas, oratio, iuſtitia, & alia vitæ noſtræ lumina ir-
rigantur, & vt perpetua inextinguibilíq; flamma vigeant cuſtodiuntur.

SVPPLICATIO.

IAm verò notum eſt illud, imbellem oliuam à Valerio Flacco quinto Argo-
nauticôn appellatam, de qua Statius non alia de cauſa dixit,

Ramúmq; precantis oliuæ. atq; alibi: *Vittatæ laurus & ſupplicis arbor oliuæ.*

Ramus enim oleæ lauri ve lana circumvolutus, manibus legatorum ſupplican-
tium geſtari ſolitus erat: quo de more Probus Æmilius in Pauſania. Id poſtquã
Lacedæmonij reſciuerunt, legatos ad eos cum lana miſerunt. Maro quoq; mo-
rem hunc tangit:

Optime Graiugenûm cui me fortuna precari,
Et vitta comptos voluit prætendere ramos.

Quod quidem hieroglyphicum Seruius ad imbecillitatem indicandam inſtitu-
tum putat: nam qui precantur, & ſupplicant, ſuam arguunt imbecillitatem. Ex
lana verò velamentũ id accipi ſolitum, quòd oues alieno ſemper auxilio egeãt.
Hinc ſacra illa ἱκετήρια, de quibus in Theſeo Plutarchus: nam Theſeus oleę ramũ
ſertis coronatum vouit Apollini, ſi Minotauro interfecto incolumis rediiſſet.
Hinc ὀσχοφορία, πυανεψία, κυανεψία.

MANSVETVDO.

QVantũ autẽ pertinet ad manſuetudinem, ſunt qui illius ergò Deorum ſimu
lacra fabricari ex olea contendant, quaſi benignitatẽ illam qua ſuperi ſunt
præcipuè prędití, ita ad vnguem referre videantur. Hinc apud Herodotũ Ter-
pſichore, orta in Epidauriis ſterilitate, conſultũ ab iis oraculum reſpondit, Da-
miæ & Auxeſiæ ſimulacra ex olea erigẽda. Non immeritò itaq; ſacra oleæ ſtirps
apud Mileſios tunc ſponte ſua conflagraſſe dicitur, cùm illi inter ſe omne cru-
delitatis & immanſuetudinis genus truculenter exercuiſſent. Aiunt verò oleo
cõtra furorem tantã ineſſe vim, vt effuſum in perturbatos veſanientis maris flu
ctus, tempeſtatem efficaciſsimè tranquillet. Hinc Ioannes Synæ monachus: Ve
lut vter oleo repletus fluctuũ rabiem in ſerenitatis tranquillitatem cõmutabit.

ÆTERNITAS.

ALij, qui ligni naturã & ſoliditatem exploratam habebant, æternitatis ratio-
ne habita id fieri crediderunt: ea ſiquidem materies æterna eſt, quam neq;
tempeſtas, neq; caries, neq; vetuſtas labefactat. Eadem nõ in muro tantùm ab-
ſtruſa, ſed & in ſubſtructionibus, & in terra obruta, & in aqua defixa, collocatá-
ve, ſempiterno propémodum officio perſeuerat incorrupta. Cumq; Maro dicat
ſolum ignem inimiciſsimum oleæ, quo ſi comprehenſa ſemel fuerit, non à ſtirpe
valere, non cæſam reverti poſſe, atq; ima ſimilem revireſcere terra, illud Athenis
admiratione dignum olim evenit, quòd eo tempore quo vrbs Medorũ incen-
dio conflagrauit, ea ſimul arſit olea, qua de lis illa inter Palladem & Neptunum
orta fingitur: ſed eandem aiunt eodem die in duorum cubitorum menſuram
excreuiſſe: autor Pauſanias, à quo nonnihil diuerſus abit Herodotus, Vrania.
Atq; hoc illud eſt, quod libro de Legibus ait Tullius: Niſi fortè Athenæ tuæ
ſempiternam in arce oleam tenere potuerunt.

GYMNASIVM.

COrporis autẽ exercitatiões & gymnaſij labores per oleũ ſignificari paſsim
inuenies. quanq; nõ ſum neſcius Anacharſin Scythã oleũ cõcitãdę inſaniæ
pharma-

A pharmacū appellasse, quòd Athletæ eo pervncti magis ac magis insanirent: putabat enim, aut putare se fingebat, eam oleo inesse vim, vt eo qui delibutus esset, inde ad certandi furorem cōcitaretur. Sed hæc vt Philosophus Anacharsis, qui tecto gauderet & vmbra, quiꝗ olei vsum apud Scythas suos nullum esse viderat. Contrà verò Epaminondas permolestè tulisse fertur multū olei se intra corpus recepisse, cùm eius coquus impensarum redderet rationē: maluissem enim, inquit, id extrà consumpsisse, nempe ad exercitationes alludens. Idem apud Horatium significatum, vbi libro Carminū primo Sybarim dicit amore perditum deliquescere: quærit enim cur is oliuum sanguine viperino cautius vitet. Et Attis Catulli galliambico ait: *Ego gymnasii fui flos, ego eram decus olei.*
Neꝗ quidem ad corpus tantū, verùm ad mentis etiā labores & exercitationes, propter vigilias & lucubrationes refertur: vnde dictum de studiosissimis nonnullis, plus olei quàm vini eos insumpsisse. Et ad alicuius veteris & præclari viri lucernam aliquid elucubratum, cùm eius imitationem exprimere voluerint.

NITORES.

B QVos verò ληκύθους vel Marci nostri, vel alterius cuiuspiā celebrari videmus, inde nitores quosdam, & inspersa lucubrationibus fulgura quædam intelligendum, quæ splendidiorē orationē reddant. Id à balinearum vsu sunt qui deprompt ū putent, ꝙ lecythi vsus eo potissimùm loco inseruiat, in quo oleum ad huiusmodi nitores & elegantias comparatū, infusum sit. Qui verò ad lucubrationes & vigilias rem deducunt, eas aiunt meditationi maximè commodas, & ad excogitandum propter silentium aptissimas. Epicharmi enim dictum est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: ἐν νυκτὶ γὰρ βουλὴ τοῖς σοφοῖσι γίγνεται.

VICTORIA.

AN verò ea de causa victoriæ hieroglyphicum per oleam indicari nonnulli prodiderint, quòd ex ea veteres trophæa cōstituere consuerint, an quia victoribus ex oleastro corona plurimùm pararetur, in ambiguo est: dubio procul enim Olympionicæ oleastro coronabant̄, vt Aristoteles, oleæ specie, quę quidē ea de causa φιλοστέφανος appellatur: folia enim coronis huiusmodi dedicata, contrario quodā modo habent cum reliquis foliis, alia siquidem quod albicat interius claudunt, virori forinsecus patefacto: hęc verò intra se quod viride est insinuant, quod candidum habent foras spectandū exponunt. Aiunt verò Herculē C Pæoneū, Epimedē, Iasiumꝗ & Idā fratres, ex Ida Cretensi in Elidē delatos, ibiꝗ Herculē, qui natu maximus erat, reliquis certamen fratribus proposuisse, victoremꝗ oleastro coronasse, quā plantā ipse ex Hyperboreis regionibus in Gręciā detulisset: cuius rei meminit Pausanias, Olympia. Et apud Pindarū eū legas ex oleastro lucū seuisse, quē victoribus dedicarit. Nā et Aristander et Alexādri Magni vates oleum victoriæ, sed laboriosæ, signū esse interpretatus est. Cùm enim Rex ad Oxū flumen applicuisset in Sogdianos mouēs, castris positis nō procul ab eius tabernaculo gemini fontes repentè exorti, alter aqua, alter oleo fluxêre. Consultis vatibus Aristander respondit, olei fontē, laborē quidē, sed et victoriā ꝓmittere: vngunt̄ enim athletæ, & olea victores coronant̄. Vnde in antiquorū memoriis nōnunꝗ legas legatū oleū, vt Reate, T. Fundilius Gemilius VI. Augustalis HS XX dedit, vt ex redditu eius summæ, die natali suo IIII. K. Febr. prȩsentes vescerent̄, & ob dedicationē statuę decurionib. et seuiris, et iuuenibus sportulas & populo epulū & oleū eadē die dedit, oleū nimirū ad gymnica certamina quę funeralib. celebrari cōsuerūt. Neꝗ verò prętereundū Panathenaicis,

quæ in Palladis gratiã celebrabant, olei vas plenũ victoribus dari solitũ, quòd D oliuum invenerit Minerua. quamvis non desint, qui oleam inuentã à Mercurio tradant, nõ à Pallade. Sedenim cur oleę ramus in Mercurij manu poneretur, superius exposuimus. Sanè quidem nõ ignoramus ministros triumphantiũ oleagineis coronis vti solitos in honorẽ Mineruæ, quæ belli dea putabatᷣ, & hinc illi Bellonæ nomẽ. Vnde illud apud Maronẽ, Præses Tritonia belli. Xerxen tamẽ fefellit insomniũ, quo sibi visus est coronã oleagineã gestare, ex arbore, cuius ramis terra tota occuparetᷣ, id quod eũ maximè impulit vt tanto belli apparatu in Græciã traiiceret, vbi postmodũ magna victus clade, turpissimã fugã arripuit.

PINGVEDO.

SAcræ nostrorũ literæ vbertatẽ interdũ per hieroglyphicũ oleæ acceperunt: nam eam pinguedinis & lætioris cuiusdam vbertatis signũ esse ex eo perspicias, quòd libro Iudicũ cùm à sterilibus arboribus olea ad imperiũ accerseretur, respondit ea, nolle se pinguedinẽ suam derelinquere, quæ vsui & diis & hominibus haberetᷣ. Apud Horatiũ, lecta de pinguissimis oliua ramis arborũ, habetur.

HILARITAS. E

ET pro hilaritate oleũ poni in iisdẽ diuinis literis inuenias: vt Psal. XCII, Senectus mea in oleo pingui: vbi interpretes per oleum hilaritatẽ exponũt, citantq́ꝫ ex paulò pòst sequenti Psalmo locũ, vt exhilaret faciẽ in oleo. In iisdem diuinis literis inuenitᷣ cibus panis non fermentati, collyridũq́ꝫ oleo consparsarũ, & obvnctorũ oleo laganorũ: per quæ, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, Apostolorũ doctrina, legis eloquiũ, et mystica Prophetarũ verba intelligũtur. Obvncti Prophetæ, quia res non ita liquidò, neq; tam opulẽter explicuère. Cõspersę collyrides, quia passim doctrina Christi, legis vtitᷣ testimoniis: de Christo eñ Moyses locutus est. Panes verò nulli nõ adiiciuntᷣ obsonio, plenissimeq́ꝫ hominẽ pascunt, magisq́ꝫ omnino nutriũt, veluti Apostolorũ traditiones, quæ eædem & Christi documenta sunt, in omni vitæ tenore colore q́ꝫ vsui veniunt, & opulentissimè sufficiunt.

SPES.

ESt & spei simulacrũ olea, propter continuã viriditatem: nã nostro etiã tempore virorem multi pro spe ponũt. Hinc similes nos esse oleæ Basilius cuperet, quò grauidi refertiq́ꝫ fructibus, nunquã spe denudaremur: et quia miserationis etiã indiciũ eam esse ostendimus, omni, vt idem inquit, tẽpore misericordiæ F munus exercẽtes, fœcunditatis ac vbertatis eius, quæ semper vberrima est, ęmuli euademus. Quod verò proditũ est Iouẽ olea coronari solitũ, id ea de causa factũ Phurnutus putat, quòd in ea viriditatis perennitatẽ & pinguedinẽ animaduerterãt: itaq; Deum omniũ bonorũ autorẽ, fœcũdissima vtilissimaq́ꝫ omnium arbore insigniri placuit. Alij dicũt ꝓpter glaucedinẽ, quæ sit cœlo propèmodũ similis: nam & id ad historiã additᷣ, vt à Pallade, quæ Glaucopis dicitᷣ, producta credatur, de qua quidẽ fabellã ex Marco Varrone recitare nõ pigeat. Enata fortè in Athenarũ arce oliua arbore, sed et aquarũ scaturigine mox emanãte, Cecropem per id temporis Regẽ animo ad hęc prodigia obnoxio, saneq́ꝫ territũ, et ne futurarũ fortè calamitatũ hæc portẽta forẽt prænuncia, sciscitatũ Apollinis oraculũ missos certos homines, qui & ostenti causam perquirerẽt, & auerruncãdæ deorũ iræ, si quid illi minitarentᷣ ostento, rationẽ discerẽt. Legatis verò post sciscitationẽ respõdisse Pythiã, iussisseq́ꝫ interim illis bono essent animo, neq; enim ostentũ id hominũ malo aliquo factũ, sed deorum duorũ cõtentione certãtium inter se, vter eorũ Athenis imponẽdi nominis autor esse debeat: per oleã eñ Mi neruam,

A neruam, per vndam Neptunum significari, & quæ sequuntur ad hoc pleraque alia, quæ de industria missa facio. Porrò de deorũ cõcilio, vt apud Ouidium est, pleriq; omnes tradidêre, decreuisse eos, vt is imponẽdi nominis autor esset, qui rem humano generi vtiliorem protulisset. Oliua quidem quantas habeat vtilitates nemo non nouit. Vnda verò quãto sit mortalibus vsui, loco suo declaratũ à nobis est. Sedenim oleam ideo prælatam aiunt, pronunciatumq; pro Pallade, quia arbor ea pacis indicium haberetur. Pacem verò bonorum omnium opulentiã & vbertatem secum afferre, parentes nostri forsitan experimento cognouêre. Nos, Italia vniuersa per tot annos assiduo continentiq; bello afflicta, vix eius felicitatis famam, vt diceret Homerus, audiuimus.

FRVGALITAS.

QVamvis aũt tãta sit lęta pinguedine, est tamẽ & frugalitatis indicium oliua, de qua sępe legas, eiusmodi baccas apud veteres parsimoniæ causa appositas, & à Platone lauto etiã cõviuio deliciis cõtemptis esitatas. Eundẽq; cõstat in
B conviuio quodã oleis vescentẽ, irrisum à Diogene, qui dixerit, Si sic prandisses, non ita cœnares: qui scilicet sentiret, non esse id frugalitatis, sed stomachi lauto prandio grauati. Quod verò pertinet ad Mineruã, quę innupta, quę virgo perhibetur, meritò ea sibi oleam asciscit, cùm puritate pudicitiaq; non minus olea quàm Minerua delectet. Græci enim, vt Rutilius Taurus ait, iubent oliuã, cùm plantatũ & legitur, à mundis pueris atq; virginibus operandũ, credo, inquit, recordati, arbori huic esse præsidem castitatem. Florentinus quoq; lib. De re rustica, adeò purã esse oleam tradit, vt collectores etiã non nisi puros amet, qui cùm ad oliuationem accedunt, iurãt se nõ alivnde quàm ab vxore sua venire: ita fieri vt anno insequenti vberiorẽ proventum exhibeant. Præcipuè verò aiunt Anazarbi, quæ Cilicię est ciuitas, oleas esse fœcundissimas, quoniam à castis tãtummodo pueris colantur. Sed neq; illud dissimulandum, tametsi ridiculum, quod apud autores Græcos, qui nihil nõ ausi sunt mãdare literis, inuenias, amuletum præsentaneum ad capitis dolorem esse, si oleæ folio Mineruæ nomen, ΑΘΗΝΗ scilicet, inscribatur, ipsumq; folium filo religetur ad caput in coronæ modum.

C

DE VITE.

OFfert verò post oleã Vitis, neq; minoris ipsa vtilitatis, vt non immeritò multis & his insignib. atq; prȩclaris sit hieroglyphicis decorata.

LÆTITIA.

QVorum illud præcipuũ, & omniũ præconio celebratum, vt per eam lætitia intelligatur: id non Ægyptij tantùm, verùm & philosophi & poëtæ Latini Grçciq; omnes eodem admisere cõsensu. Sed vt plurima super hoc à Platone & ab Homero dicta dissimulem, nónne diuinæ etiã literę sententiam hanc eandem plerisq; locis prosequuntur? cuiusmodi illud est, quod requisita vitis ad aliarum arborum imperium respondit, non posse se deserere vinum suum, quo Deus atq; homines læti redderentur. Quare Socrates apud Xenophontẽ, Symposio, vinum ait non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamq; nõ aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammã adauget. Et cõiectores, vel modici vini haustu in somniis attẽtari viso, læti alicuius eventi signũ arbitrantur. Apud Philostratũ vinitor sub vite considendum Phœnici suadet, quòd ex ea spirare soleat lętitia. Epigrãmatarius poëta quidã non inelégans nec infacetus, acerbè in eum invehitur qui racemũ immaturũ aspernatus humi abie-

cerat, & insuper pedibus conculcauerat: non immeritò quidẽ indignatus, propterea quòd primo eo gustu deceptus, vitem omnem malè acceperit, & in præciso racemo succrescentem lætitiam extinxerit. Ita enim dicit:

> Τίς ποτ' ἀκηδέστως οἰνοτρόφον ὄμφακα Βάκχου
> Ἀνήρ, ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν,
> Χείλεα δὲ συφθεὶς ἀπόμουσα βάλεν, ὥς κεν ὁδίταις
> Εἴη νισσομένοις ἡμιδαὲς σκύβαλον,
> Εἴη οἱ Διόνυσος ἀνάρσιος οἷα Λυκούργῳ,
> Ὅττι μιν αὐξομένην ἔσβεσεν εὐφροσύνην·
> Τοῦδε γὰρ ἄν τάχα τις διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἀοιδὰς
> Ἤλυθεν, ἢ γόου κήδεος ἔσχε λύσιν·

cuius hæc propemodum est sententia:

> *Quæ feritas? quisquis dona immatura Lyæi*
> *Ante diem è vitis palmite sustulerat,*
> *Labráq; perstrictus vecors abiecit, vt esset*
> *In pedibus trita vile putamen humo,*
> *Huic pater instauret Lenæus digna Lycurgo,*
> *Quando ita nascentem sustulit Euphrosynen.*
> *Nanq; aliquis vino hoc hilaris cantasset, amasset,*
> *Aut poterat curas dememinisse graues.*

Nos verò adolescentes iocati contrà ita respondimus:

> Κεῖνος ἀειστεύσας καὶ οἰνοτρόφους ὄμφακας μισῶν,
> Ὃς βάλε τὸ σκύβαλον ἡμιδαὲς χαμάδις,
> Κλήματά τ' ἐξέταμεν καὶ ὅλους βλαστοὺς ἀπ' ἐρίζης,
> Ὅς τὴν αὐξομένην ἔσβεσεν ἀφροσύνην·
> Τοῦδε τις οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα
> Ἤλυθ' ἂν ἤγ' αὐτοῦ τάχα λέληθε πρέποντος·

quorum sensum ita Latinè reddemus:

> *Macte animis quisquis vinum hoc immite perosus,*
> *Allisit putri vile putamen humo,*
> *Ramósq; & plantam totam ab radice recîdit,*
> *Atq; ita gliscentem sustulit Aphrosynen.*
> *Nanq; aliquis poto hoc vino grauis isset ad arma,*
> *Aut decoris poterat dememinisse sui.*

Sed vt lætitiæ huic modum imponamus, Salomon ait: Exultatio animę & cordis vinum moderatè sumptum: ad iucunditatem enim creatum est, nõ ad ebrietatem, quæ te vita defraudet.

ACERBITAS.

AT non in omni vua suauitas, neq; quidem in vlla, nisi maturuerit, nisi aëris clementia, lociq; & situs opportunitate adiuta fuerit. Nam vuæ pleræque neq; tempore, neq; loco suo decerptæ, amaritudinem potiùs quàm suauitatem vllam præ se ferũt: quare suum est omphacio significatum, vt scilicet insuaue, acerbum, & intolerabile aliquod damnum per immaturã vuam indicetur. Hinc illud in sacris literis: Patres nostri comederunt vuam acerbam, & dentes nostri obstupuerunt. quam sententiam diuinitùs Cicero mihi videtur explicuisse, vbi ad Brutum scribit: Nec verò me fugit quàm sit acerbum parentum scelera filiorum pœnis lui. Sed hoc præclarè legibus comparatũ est, vt charitas liberorum amiciores parentes reipublicæ redderet: & quæ mox de Lepidi crudelitate in liberos subsequuntur, quæ omnia in parentis scelus oggeruntur.

HILA-

A

HILARITAS.

EAdem ratione qua lętitiā significat vitis, publicam etiā hilaritatē ostendere videt: quare apud Maronem Troiani longa nauigatione & sæuissima mox tempestate fatigati, Dei Bacchi lętitia exhilarant. atq; alio etiam loco, adesse eisdem lętitiæ datorem Bacchum votis precari videmus. Tum apud Horatium, si qua celebratur hilaritas, vel ipsa pauimenta vino natāt. Tristi verò & perturbato homini Plautus propinandum monet, qui bilem diluat. Cui simile id quod apud Ciceronem III. Tuscul. habet: Huic calix mulsi impingendus est, vt plorare desinat. Quin & ipsa Musica, quę tota ad hilaritatem cōparata est, non alio magis stimulo concitatur quàm suauis vini gustu. Hinc apud Ouidium legas:

Necnon & carmina vino Ingenium faciente canunt.

quod ex Tibulli synepeia dictum. Ille enim cùm Osirim visitatorem laudaret, ita de vino cecinit:

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Mouit & ad certos nescia membra modos.

B Hinc Æschylus quasi nimium oblasciuiens, dictus est tragœdias suas potando scriptitasse, de quo Plutarchus Symposiacis. Contrà reprehensus est Gorgias, qui tragœdiam suam Marti dedicauit, cùm Baccho potius tribuēda fuerit: nam ea de causa dictum, οὐκ ἔστι διθύραμβος ἂν ὕδωρ πίνῃ, nullam quippe adesse hilaritatem ei qui aquam bibat. Quam sententiam sibi desumpsit Horatius eo Epistolarū loco, vbi festiuè admodum bibacitatem hanc eludit ad Mecœnatem:

Prisco si credas Mecœnas docte Cratino,
Nulla placere diu, neq; viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus. Mox & illa per iocum acriter demorsa:
Ennius ipse pater nunquam nisi potus, ad arma
Prosiliit dicenda, forum putealq; Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare seueris.

Agnouit & hoc Anacharsis Scytha, quāvis vino super seuerè nimis iudicaret, quippe qui cùm in conuiuio quodam vibrisatores quosdam cantilenam admodum variam crispata voce cum sibilo simul emodulantes auscultaret, interrogatus an in Scythia tales essent modulatores, respondit illicò, Neq; quidem vi-

C tis: vtpote qui innuere vellet, non aliam esse causam emodulationis eiusmodi, quàm epotum vinum. atq; hinc dicterium, Nemo cantat sobrius. De his queritur Dauides Psal. LXVIII. Vinipotores contra se canere. Anacharsis dictū ab Aristotele commemorat eo loco ἀναλυτικῶν, vbi argumentorū quædam genera à causa desumi solere ostendit. Idem Anacharsis tris in vnaquaq; vite racemos inveniri dictitabat, qui diuersa inter se vi pollerent: primū enim voluptatem afferre, ebrietatem alterū, tertium molestiam. Sed vtcunq; Scytharum suorū sobrietatem prætendat Anacharsis, Cleomenem tamen Spartanorū Regē apud Scythas, vt alibi diximus, vino versum in insaniā accepimus, q; scilicet cum eis meri potationibus contendere voluisset. Merito autē Plato, vbi secundo de Legū ferendarū ratione disserit, optimum futurū existimat, si Carthaginensium more miles in castris nunquam vinum gustet, sed toto expeditionis tempore aquam biberit. Seruis ne vinum vnquam concedatur. Magistratus, quandiu munere funguntur, abstemij sint. Pręsides & iudices, eo tempore quo negotia causarum tractantur, vinum penitùs non attingant. Et qui magnis de Reip. rebus consilio adhibentur, rémque publicam administrant, aquam omnino bibant.

quam sententiam philosophus ille summus ex XXXI Proverbiorum Salomonis capite sibi desumpsit. Sanè Romanorum in hoc quoq; prudentiam, qui sobrietatē in imbecillo fœminarū genere accuratissimè custodirent, multi cōmendauêre. Sed Tertullianus egregiè, qui mulieres Romanas ait olim vsqueadeò vino abstinere ciuitatis eius instituto iussas, vt matronā ob resignatos cellæ vinariæ loculos sui inedia necarint. Sub Romulo verò quæ vinū attigerat, impunè à Mecenio marito trucidata sit: idcirco & oscula propinquis offerre necessitas erat, vt spiritu indicaretur, exploratumq; inde esset, an temetum olerent. D

LIBERTAS.

QVòd verò & libertatis indicium sit vitis, ipsa Bacchi nuncupatio, quę apud Gręcos Lyæus est, apud Latinos Liber, argumento esse potest. Tum apud Platonem inuenias, explorandis adolescentium ingeniis conuiuia nonnunquā indulta, quò illi ad pocula se benignius inuitarent, eoq; tormento coacti, ab intimis se præcordiis expectorarent, vtpote qui nihil tunc simularent, sed cupiditates omnes suas, studiaq; omnia propalarent. Vnde sapienter Horatius:

Quid non ebrietas designat? operta recludit, & quæ sequuntur. Idem alibi: E
Fœcundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?

Meritò itaq; apud Spartanos Dionysius cognomento ψίλας dicitū idiomate Dorico, quod pennatū significat: vinum siquidē mentē, non secus ac alæ corpus, attollit, & modò huc, modò illuc volitare facit perquā agiliter: cuius rei meminit Pausanias tertio. Facit ad hanc libertatis significationem quod ab Heliogabalo profectum est, vt vindemiarū festiuo liceret vnicuiq; multa in dominos iocosa atq; scurrilia, petulantissima quadam licentia ipsis etiā audientibus dominis iactare, quem morem adhuc in agro Neapolitano vigere passim vidi, cùm eo fortè tempore ad visendum eius honoratissimæ ciuitatis Academiam illò me cōtulissem. Et quoniā vinū in lætitiæ libertatisq; significatum abiit, libet ex Moseos historia quod ad rem facit exemplum recitare. Cùm Pharaonis pincerna, qui eodem custodiebatur loco, quo & Iosippus ob custoditā innocentiā vt nocentissimus detinebatur, per quietem existimasset se triplicem videre palmitem ternis præditum racemis, qui cùm tempestiuè maturuissent, essentq; à se resecti & expressi, subitò Regi mustum propinasset: ex quo Iosippus bono eum esse animo iussit, futurum sanè vt triduo liberatus eo situ quo intabescebat, in pristinam dignitatē restitueret: atq; ita vti à Iosippo prędictum fuerat, tertio pòst die liberatus, & honori suo redditus, coniectorem haudquaquā vana nunciasse cōperiit. F

FELICITAS.

EIus enim scientiæ periti scribunt, vbi significata vitis examinant, vuam in somniis visam, etiam extra tempus, felicis esse præsagij. Cuiusmodi etiā vitis fuit, quæ visa est Astyagi per quietem nocturnam de Mandanes gnatæ suæ genitalibus oboriri, vniuersamq; Asiam palmitibus inumbrare: quod de Cyro nepote eius eventu adeò felici postmodum comprobatum est: terrarum enim latitudinem id significabat quæ Cyri esset imperio subiuganda. Rheæ siquidem vitis sacra est, & eiusmodi deæ de vite fieri simulacrum tradit Euphorion. Fuit autem hoc attestatum ostentum, ad alterum, quo prius imaginatus fuerat Astyages idem videre se micturientem filiam, quæ Regiam vrbem cum vniuersa Asia inundaret. Et quamvis Rex quid vtrunque sibi somnium vellet à Magis edoctus contra filiam & infantem natum multa esset machinatus,

fatalem

A fatalem tamen necessitatem evincere non potuit. Everso enim Medorũ regno, Persicoq; constituto, Cyrus mirum in modum creuit.

LABOR.

NEque tamen ita felix tranquillumq; est hieroglyphicum vitis, vt non & laboris plurimi sit etiam argumentum: siquidem arborum nulla maiori indiget cura. Vsqueadeò imbecilla est, vt nisi humana diligentia excolatur, pergulis sustentetur, vel arboribus maritetur, falce comprimatur, ac annis singulis præcidatur, multo deniq; labore custodiatur, breui admodũ tempore vel pereat, vel in labruscam degeneret. Quare non imperitè dixit Hesiodus, siue is Apollonius fuit qui scutum Herculis doctissimis carminibus celebrauit:

Οἶα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα, καὶ ἄχθος·

vt & lætitiam & laborẽ simul hominibus à Baccho datos affirmaret. Neq; sum nescius, τὸ ἄχθος ad animi etiam anxietatem atq; mœstitiã referri posse: siquidem compertum est eos qui meraco plurimùm vtuntur, melancholicos fieri, atq; inde tristiori esse corde: tum obliuiosos, vt Florentinus in re rustica ait, in primis B fieri, vt ea taceam quæ per ebrietatis furorem infanda pleraq; perpetrãtur: quorum omnium memor Maro noster, ne vinum plus æquo laudaret, ita cecinit:

Bacchus & ad culpam causas dedit, ille furentes
Centauros leto domuit, Rhæchúmq;, Pholúmq;,
Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem.

Habet & illud incõmodi, quòd linguam vinum præpedire solet, eaq; de causa Mercurio, non vino, sed lacte supplicabatur, ad ipsam etiam eloquentiæ dulcedinem indicandam: idq; Romæ, vico etiam sobrio nuncupato fieri solitum.

TITILLATIO.

ET quod aiũt, sine Cerere & Baccho Venerem frigere, adducit in memoriã, Lampsacum ea de causa salaci Deo sacram olim dictitatã, quòd optima generosissimaq; vina proferebat: ludibrium enim illud Veneris & Bacchi filium fuisse antiquitas fabulatur. Citat Stephanus Demosthenem, qui rei istiusmodi causam memoriæ prodiderit. Cùm itaq; vinum præcipuum sit nequitiæ fomentum, meritò signum Virginis vitem auersatur: cauendũ enim, vt Orpheus monet, ne Luna signum Virginis præcurrente vitem seramus: eam enim Virgo C odio prosequitur. Atq; ne vllus vnquam sit fabulis modus, alij dicunt propter Icarium patrem, qui ab ebriis colonis fuerit interfectus.

SANGVIS.

FVit & sanguinis signum oblatum in sacris vinum, atq; eo nonnunquam cognomento nuncupatum: quare quod apud Maronem,

Vidit Thuricremis cùm dona imponeret aris,
Horrendum dictu, latices nigrescere sacros,
Fusaq; in obscœnum se vertere vina cruorem,

non tantùm ostenti loco positum, sed antiquum videtur significatum attigisse, quòd & pro vino sanguis, & pro sanguine vinum acciperetur. Nam Mose secundo Deuteronomij cantico: Et sanguinem vuæ biberet meracissimũ. & Psalmographo dictum, Sanguinem, inquit, vuæ biberunt. Sanè quidem Ægyptij sacerdotes vino pertinacissimè abstinebant, & antiquissimi eorum reges: nam & illi tunc non nisi sacerdotes erant, vt tradit Hecatæus. In deorum tamen cæremoniis vino vtebantur, eóque libabant, vt idem autor scribit, non gratam

quidem rem cœlestibus oblaturi, sed eorũ sanguinem qui contra deos pugnas- sent propinaturi, indeq; sibi numina conciliari arbitrabantur: persuasum enim habebant Ægyptij, vitem ex fuso in terram gigantum sanguine pullulasse, vnde & amentia, & furor inesse vino. Quanquam posteriores Reges, Psammeticho in primis autore, vinum, sed certa mensura, mensis adhibuêre. Ponit verò & Hesiodus mensuram qua sit ad salubritatem bibendum: D

τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου·

Tris miscebis aquæ partis, sit quarta Lyæi.

Et venustũ admodũ est epigrãma Meleagri, quo à Meraco salubriter exterreremur:

αἱ νύμφαι τὸν βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατ' ὁ κοῦρος
νίψαν ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον,
τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος, ἢν δὲ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον·

Ardentem ex vtero Semeles lauere Lyæum
Naides, extincto fulminis igne sacri.
Cum Nymphis itaq; est tractabilis, at sine Nymphis
Candenti rursum fulmine corripitur.

E

Hęc autẽ miscendi meri admonitio, adducit in memoriã mihi locũ in diuinis literis, quẽ nefas est pręterire: Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto. Calix Domini mixto plenus, idẽ est, vt sentit Eucherius, ac si diceret, misericordia & iudiciũ. Inclinatur verò ex hoc in hoc, cùm de misericordia in iudicium diuina seueritate transitur. Fęx autem nõ exinanit̃, quia adhuc vltimum iudicij reseruatur: ea siquidẽ erit vindemia, quæ ipsis in diuinis literis hieroglyphicè ponit̃, significatq; rerũ finem, quam theologi seculi cõsummationem vocant, aliquando depopulationẽ, vt Psalmo: Vindemiãt eam omnes qui transgrediunt̃ viam. Pro fine verò rerũ, Ioël: Mittite falces, & vindemiate vineã terræ, quia maturæ sunt vuæ eius. Et ne hoc imprudentibus excidat, vindemiæ ipsius instrumẽtum torcular, nomẽ in sacris literis hieroglyphicũ, per quod scilicet tum alia quædã, tum præcipuè tempora ærumnosa, pressuræ, vexationesq; significant̃: quam in sentẽtiã totus ferè Psalmus euagat̃, cuius inscriptio est, In finẽ pro torcularibus.

FERACITAS.

NOn ineptè verò quispiam feracitatem hieroglyphicè significaturus, vitem cum racemis pinxerit, inter enim fœcũdiores plantas principatum obtinere vitem nemini dubium, si arbusculæ vniuscuiusq; ratione habita, vini copiam expenderimus. Addam etiam eam alicubi esse racemorũ magnitudinẽ, vt racemi singuli singulos expleant currus, cuiusmodi fertilitas est Eucarpiæ minoris Phrygiæ vrbe. Quinetiã currum medium ibi diffractum defecisse vnici racemi pondere Metrophanes tradit. Ita rectè Plinius, nullum apud Græcos mendacium esse dicit, quod teste careat. vtcunq; tamen, hæc & alia super huiusmodi vrbe à Stephano memorantur, in iis quæ deflorauit Hermolaus Byzantius. F

PIORVM CONVENTVS.

SEd vt de vite simpliciter sermo sit, debere nos, ait Basilius, rationẽ eius cõtẽplari, qua Dominus sese vitẽ, & Patrẽ agricolam esse, vinitoreq; dixit, nosq; singulos in piorũ cõventu per fidẽ satos, palmites appellauit: hinc nos ad vberrimi fructus feracitatẽ inuitat, ne vt invtiles atq; superflui ludibrio simus, & à fœcundorũ palmitũ cõsortio recisi amputatiq;, igni destinemur. Assertor verò noster nusquã cessat animas nostras vitibus cõparare. Vinea nãq; facta est dilecto,

dicit,

A dicit, in cornu, in loco pingui, & vineam seui, septum'que circũposui. Animas humanas planè vineas dicit, quas circũdedit septo, tũ ea securitate atque tutela, quæ resultat ex pręceptis, tum ipsa gemmarũ custodia. Dictum est enim: Versabitur angelus Domini in circuitu metuentium eum. Deinde quasi valla nobis defixit positos in Ecclesia primũ Apostolos, mox prophetas, mox doctores alios: inde animũ nostrũ, ne deiectus despectus'que humi reperet, & prætereuntiũ pedibus conculcaret̃, maiorũ nostrorũ exemplis, qui per summã innocentiã & probitatem clari & illustres habent̃, in altũ erexit, eorum'que vestigia sequi iussit, qui per virtutẽ & integritatẽ ad summũ euasere. Ad hæc vitẽ Ambrosius plebem Ecclesiæ significare cõtendit, quę veluti quadã fidei radice plantat̃, propagine'que humilitatis reprimit̃: vbi verò circumfossa fuerit, religat̃, erigitur'que, ne reflectat̃ in terram. E sarmentis alia recidunt̃, propagant̃ alia. Recidunt̃ quidẽ ea quæ inani sylua luxuriant, de quibus Pythagoras symbolicè dixit, μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, pura purgata'que omnia esse volens quæ Diis offerantur. Ea verò propagantur, quæ bonus agricola fructifera iudicarit. Adminiculorũ verò ordines iu-
B gationis'que cõcinnitas verè atque manifestè docent æqualitatẽ in Ecclesia seruari debere, vt sese nemo, quantumlibet diues & honoratus, extollat, nemo pauper animũ despondeat, seque despectũ atque cõtemptũ esse vereat̃: ignobilis nemo desperet, verùm æqua sit omniũ conditio, pariter'que omniũ mens ad superiora sustollatur, suam'que in cœlis futurã consuetudinẽ atque cõmercia sibi proponant. Ne verò vllis ingruentiũ tempestatum procellis vexari, loco've deturbari deiici've possit, clauiculs quasi charitatis amplexibus proximos quosque complectit̃, & in eorum coniunctione requiescit. Appellat nos IESVS vitis suæ palmites, propterea quòd, inquit Origenes, palmes arbore connectit̃, & clauiculis tanquam manibus freta confirmat̃ à lapsu, quo fretus adminiculo ventos turbines'que contemnat. Futurorum id bonorũ indicat spem, quia fideles quique non solùm in iis quæ gerunt, sed etiam in iis quæ sperant & credunt, perfectũ salutis statum expectant: quapropter quasi ad quendã patientię ardorẽ spe iuncti atque cõfirmati, naturaliũ motuũ procellas, cupiditatum'que turbines insultus'que perferũt atque contemnũt. Hæc & huiusmodi pleraque cõmentationibus in hieroglyphica nostris
C libenter inseruimus, quò mihi sint æquiores ij, qui studiũ in hac re meũ acrius incessunt, quorsum id tendat ignari, cùm viderint similitudinariã hanc loquendi figuram nõ tantùm ab Ægyptiis, quos immeritò cõtra Dei præceptũ abominantur, inuentã, verùm etiam ab antiqua & noua lege receptã, quinetiã ab ipso nostræ institutionis cõditore CHRISTO IESV frequentissimè in vsum deductam: nihil eñ aliud est hieroglyphicè loqui, quàm diuinarũ humanarum'que rerũ naturã aperire. Addenda verò huc fuerãt ea quoque de Iuda Israëlis dicta: Lauabit in vino stolam suã, & in sanguine vuæ amictũ suũ: sed quoniã hæc copiosè sunt à sacrorũ interpretibus discussa, pręsertim'que ab Adamantio, ad vltimam eius homiliã in Genesim, vnũquenque pietatis studiosum accedere cohortamur.

DE FICV.

INchoauit, honoratissime Domine, oliua apparatũ nostrũ: accessit vua, quę plurimũ fortè attulit saturitatis: pro bellariis addere ficus libuit, vt si quid amaritudinis in oliua fuit, si acerbior vua, quòd nostri quippe Bellunensis cœli rigor, eam plerunque maturescere non sinit, errorem omnem missus tertij suauitas emendet.

DVLCEDO.

D

DE Ficu sanè quicquam, quod magnam mihi affert admiratione͂, apud Horum Ægyptiu͂, Caprifico excepto, nô inuenimus: paucissima enim admodum eius autoris fragmenta temporis iniuriam euicerunt. Apud autores alios inter arbores primas celebratam passim comperimus: atq; illud præcipuum eius est hieroglyphicum, vt per eam dulcedo intelligatur, eaq; tam in grata hominum consuetudine, ac morum suauitate, quàm in cæteris rebus quæ iucundę amabilesq; sint, ac voluptatis plenæ. Hinc illud apud Theocritum de suauiter canente, καὶ ἀπ' αἰγίλω ἰσχάδα τρώγοις, è mediisq; cibus tibi ficus Athenis. Ab Ægilo verò dictu͂, quòd ea sit ex Atheniensiu͂ tribubus. & suauissimas Athenis ficus esse, Dion etiam testatur. Ita verò ficus ad victus humani cômoditate͂ nata, vt Hipponax Poëta vetus, eam auro prætulerit, dum scazonte illo suo licentioso dicit:

Εἴτις κατόρξει χρυσὸν ἐν δόμοις πολλὸν,
Καὶ σῦκα βαιὰ, καὶ δύο ἢ τρεῖς ἀνθρώπους
Γνώσεται ὅσων τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρέσσω·

Si quis domi recondat auri plurimum,
Ficusq; paucas, comparetq; seruulos
Duósve trísve, iudicabit illicò
Auro domi præstare ficum plurimo.

E

Sanè φιλοσύκους nonnulli appellant purioris mansuetiorisq; vitæ duces. Harum verò cômendatione͂ auget summo opere Artaxerxis cognomento Mnemonis testimoniu͂, qui iunioris Cyri frater fuisse fertur: is cùm aliquando arrepta fuga cômeatuq; direpto coactus esset ficus & hordeaceum panem esitare, indoluisse fertur, ob regalem affluentiā apparatioresq; lautitias tantæ se voluptatis expertem tandiu fuisse. Quid verò quòd ruta sua satis insignis amaritudine, si iuxta ficum seratur, mitior euadit? Meritò itaq; ficus apud Israëliticos iudices nequaquam velle se ait dulcedine͂ suam derelinquere, vt reliquis arboribus, à quibus in imperiu͂ adsciscebatur, dominaret͂. Vt verò alibi legimus in iisdem diuinis libris, iustos & sanctos homines sub ficu requiescere perhibent, hoc est, tranquillam atq; suauem vitam agere. In veteru͂ etiam numis suauitatis istiusmodi significatum obserues. Nam in quodam ficus est inter duos tumulos sita: vnius tumuli inscriptio est ΑΜΒΡΟΣΙΑ. Alterius ita detritæ literæ sunt, vt legere non potuerim: puto tame͂ ex nota Ν literę, quæ vix dimidia discernit͂, ΝΕΚΤΑΡ esse debere, quasi ficus vtriusq; vicem gerat. Sanè côiectores inspectam in somniis ficum, albam præcipuè, atq; suo tempore, bonoru͂ multorum præsagiu͂ habent.

F

SVAVITAS SVBLATA.

NEq; caruit ominibus ficus, quę sublatam suauitate͂ extirpata significaret, eo præsertim tempore quo publica ciuiu͂ Ro. suauitas & dulce commercium, extincto Alexandro Seuero, adempta est. Paulò enim antè quàm is fatis concederet, arbores fici tres, quibus tentoria imperatoria adnexa erant, quæq; ficus eas ferebant quibus Alexandrinaru͂ nomen est, subitò ante illius tentoriu͂ prociderunt. Idem in Caprifico portentu͂ in Messenios accidisse memoriæ proditu͂ est. Nam cùm illi syluestre͂ ficum τράγους appellarent, quos nos imitati sumus Caprificum appellantes, oraculum super excidio suo huiusmodi habuerunt:

Εὖτε τράγος πίνῃσι νέδης ἑλικόῤῥοος ὕδωρ,
Οὐκέτι μεσσήνην ῥύομαι, σχεδόθεν γὰρ ὄλεθρος·

Nanq; Nedes simulac curuas caper hauserit vndas,
Tunc Messena vale, tibi enim grauis exitus instat.

Accidit verò vt Caprificus in Nedes fluuij ripa nata, ramos eovsq; declinarit,

vt

A vt aquis profluentibus rami alluerent: quod cùm Theolcus vates animaduertisset, instare dixit Messeniorũ exitium, vt oraculo Pythio prędictũ fuerat. Rem tangit Pausanias quarto. Sed cur ficum Idumæã dicere cõtamur, ad quam Assertor noster à Bethania rediẽs, fructũ ex ea capturus accessit: famescebat enim: verùm cùm fructũ in ea nullũ inuenisset, arborẽ deuouit, ne vllo vnquã tẽpore fructũ ferret. Sanè mysticè factum hoc, vt tam multa alia: nimirumq́ ficus hæc populus Iudaicus erat, ad quẽ famelicus Dominus venit, in quo cùm nihil pręter quandam speciẽ vitalem sine vllo profectu cõperisset, eum in æternam perfidiam execratus est. Fructum enim ipse è synagoga quæsierat, quem nullũ inuenit, quia ea, vt inquit Gregorius, folia legis habuit, sed fructum operis nõ habebat, de qua dictum ait Euthymius ab Abacunte, ficum fructum non allaturam. Quòd verò per tres annos frustra quæsitus fuerit hic fructus, Eucherius tria vult tempora intelligi, ante legẽ, sub lege, et gratię tẽpore, quibus Iudæi ipsi fuerint semper à Domini præceptionibus alieni, & nullũ boni operis fructũ protulerint. Eodẽ facit q̊d ait Dominus Nathanaeli: Cùm esses sub ficu, vidi te: quippe cùm in originali labe Iudæorũ ritu cõsisteres, adieci animum vt te redimerẽ.

B

FATVITAS.

ET sycomorus aliquid habet hieroglyphicũ, quã Zachęus inscẽdit: nã arbor ea cùm sit ficus fatua, indicat eos qui, vt Eucherius refert, mundi sapientiã humiliter sectati, eligũt mox Dei sapientiam subtiliter aspicere. Prudenter enim ait is, sycomorũ ascendimus, si prouidè eam quę diuinitùs præcipit, laudabilẽ et sapientem fatuitatẽ tenuerimus. Quid enim inter mortales insipiẽtius, q̃ amissa nõ quærere, possessa largiri, rapiẽtibus relaxare, nullã pro acceptis iniuriis iniuriam reddere, sed iuxta præceptũ Dominicum, in omnibus præstare patientiã?

CONTEMPTIBILIS.

CÆterùm quod ad opera ex ficu facta pertinet, Gręci ficulnum pro imbecillo & cõtemnendo ponunt: quo significato Sermonibus apud Horatium:

Olim truncus eram ficulnus inutile lignum,

hoc est, minimi precij, minimiq́ vsus, de quo scilicet faber meritò ambigeret, faceret'ne scamnum, an simulacrum pudendum, deum omnino despicatissimum: nam fici materia paucissimis est, & iis admodum exiguis fabricis idonea. Eoq́ spectat prouerbium de Mandronis naui, quæ ficulna fuerit, cùm is notatur qui tenuissima olim re, angustoq́ patrimonio despicabilis, ad amplissimos honores emerserit, nihilo tamen venerabilior habitus ob insolentiã importunamq́ superbiã, qua sese intemperantius efferat. Nam Mandro, vt pleriq́ alij, à remis ad imperium venit, neq́ ob id tamen vllam assecutus est autoritatem. Ita deniq́ veteres per fici nomen nullius frugis hominem, imbecillum & abiectum significabant: nam et Græci olim hunc ἄνδρα σύκινον dixêre, vt apud Theocritum Ergatinis, & apud Aristophanẽ sæpius inuenias. Et nunc quoq́ vulgus stupidos & ineptos, ficones appellat.

C

BACCHVS SYCITES.

LAcedæmonij ficum à Baccho inuentã opinant, eaq́ de causa eum Sycitem nomine, vt Sosibius tradit, coluere. Apud Naxios simulacra eius nũc ex vite, nunc ex ficu fieri solita sunt. Milichius à nõnullis appellatus Bacchus, quòd Milica pro ficis nonnunquam accipiuntur. Et Dionysiis præter vini amphorã, & vitem, quæ præferebatur, & præter hircum qui trahebatur, cophinum etiam gestare mos erat, in quo caricæ forent. autor Moralibus Plutarchus.

PROGRESSIO.

VT verò ad folium reuertamur, quod thrion appellatur, progressionis olim signũ fuit. Veteres aliquò profecturi ficulna folia suspendebãt progressionis cæremonia, atq; ita sibi auspicatũ iter fore augurabantur. Ea autem de causa thrion dicitur huius arboris folium, vt interpretes Theocritiani volũt, quòd in tris partes diuisum est, visendo inter vtrasq; partes interuallo: scribiq́; & trion, tenui, & thrion aspirata, atq; etiam thriambon. quin et θριάζειν dicũt huiusmodi folia colligere, & in aliquem vsum parare.

SEPTENTRIO.

PArabatur aũt thrion religiose admodũ Serapidis Osiridisq́; sacris, gestamẽ scilicet foliaceũ, quod capiti superponeret̃ gestãdis hydriis aut calathis cõmodũ, eratq́; illi suũ etiã significatũ: siquidẽ & Regẽ, & septentrionalẽ regionẽ, polum quippe Arcticũ, per intortile gestamẽ huiusmodi intelligebant. Regem, quia polus cœlorũ omniũ rotatũ regere videt̃: & circulus ille foliaceus in geruli capite orbiculum Arcticũ excribit, ab axis illius qui præ oculis est similitudine.

GENITALE.

QVin etiam præter motum, cuius primarias partes illi tribuebant, rerum etiam omnium semina inde demitti pleriq; veterũ magno ex argumẽto arbitrati sunt: inde enim actionis esse principium, quæ Mathematici veteres latissimè disseruerunt. quocirca thrium, cùm & humoris redundantiam, ob viridis crassiq́; folij vuiditatem, & motum omnium, ob cõuolubilem texturam significaret, pari quadam natura cum genitali æstimabatur, atq; eius esse simulacrum videbatur, vbertate scilicet humoris & motu ad prociendæ genituræ principia conuenientibus. Sed hæc in Serapidis calatho locupletius.

DELECTATIO.

HVius generis fuisse prædicãt Adami pomũ, præter ipsius Dei præceptũ nimis expetitũ: id enim delectationẽ & voluptatẽ, quæ sensu percipit̃, significasse pleriq; Theologorũ docuerũt. Nihil enim mentẽ nostrã è tranquilla Paradisi statione facilius exturbat, q̃ nimia voluptatũ cõsectatio. Is tamẽ suæ præuaricationis amaritudine exacerbatus, fici foliis semet velare pudorẽq́; obtegere properauit. Ficũ enim fuisse, tradit Irenæus. Tertullianus aũt ea re super ait: q̊d in nouo corpore indebitũ adhuc pudori erat, protegere festinãs, ficulneis foliis interim circundat. Ad hoc addit Irenæus, non alterius arboris aut herbæ, quæ molliori tactu esset, ad indicandũ pœnitentiæ duritiẽ atq; cruciatũ, propter scabritiem scilicet et asperitatẽ, qua foliũ huiusmodi præditũ est. Et quia cingulum id & sibi & vxori suæ circumligauit, nõnulli exponũt, vt petulantẽ carnis impetum retũdere se polliceret̃, id veluti cõtinentię frænũ adhibuisse, quoniã scilicet stolã eam, quã habuerat à spiritu sanctitatis, amiserat, eo tegumẽto, quod nullã prorsus delectationẽ afferre posset, sed morderet potius ac pungeret, vteretur.

FOLIA RELIQVA.

FOlia verò reliqua diuinis in literis pro ipsa, vt ita dicamus, legis litera hieroglyphicè accipiuntur: quia quemadmodum arborum fructus foliis velatur ac tegitur, ita sub legis litera spiritus occultatur. Idcirco nos, ait Hesychius, literæ folium aperimus, vt qui latet interius fructum spiritus inueniamus, de quo Hieremias: Si vindemiatores ingressi fuissent in te, saltem reliquissent racemum tibi. Et Virgilianus Æneas apud Sibyllam, cùm ambages & verborum inuolucra cupiat euitare, & rerum euenta apertè sibi declarari compre-

A cōprecetur, quòd folia omnia conturbarēt, id vnū orat: Foliis tantùm ne nomina manda. Sed enim quantū pertinet ad voluptatē, de qua satis, cùm hoc ipsum argumentū sequeremur, in Serpentis cōmentario disputatū. Illud hìc potius memorabo, ficum nō eo tantùm rerum primordio humano generi calamitatem, & assiduos labores attulisse, verùm annis voluentibus in causa fuisse, cur potentissima opulentissimaq; regna duo ad internecionem vsq; corruerint, Carthaginis imperiū, & Romana potētia. Carthago quidē, quia ficū ex hortis suis decerptum velocissima festinatione tertio pòst die Romę repræsentauit: doluitq; Cato, & in Senatu cōquestus est, hostes nō triduo magis procul Roma proprias habere sedes. Romana verò potentia, ac vniuersum Italiæ robur à transalpinis gentibus sese nobis totiēs superfundentibus, ea de causa quassari cōfringiq; cœpta, quòd, vt Plinius inquit, Hellico quidā Heluetius, qui Romæ ob fabrilē artem aliquandiu cōmoratus fuerat, in Galliā remeans ficum siccā & vuam, oleiq; & vini præmissa secū tulit, quorū vsu delicato suauiq; concitati feroces populi, ad hanc vsq; diem assiduis nos calamitatibus affligere nunquā destitēre, quamuis natura ipsa Alpibus, & tam inexuperabili munimento, Italia procul Gallias
B atq; Germanias coërcuerit: quorū feritas si quando grauis Italię fuit, nullo certè vnq; tempore calamitosior extitit, quàm quinto iam et vigesimo ab hinc anno, quibus vniuersa Italia cædibus, rapinis, incēdiisq; desolata peruastat̄, hinc Germanis, hinc Gallis, hinc Hispanis extremū eius excidium assiduè meditantibus.

ALIMONIA.

SEd vt querelę facessant, adeò ficum alimentis idoneum esse compertū est, vt eam Cereris donū dictitarint, proq; alimonię symbolo susceperint. Quantū enim ficus humanę prosit alimonię, vel ex eo manifestū esse potest, quòd athletas siccis ficubus pascere moris fuerit, autor Plinius: experimēto enim comprobatum est, eo cibo frequentius sumpto, corpora & vires mirum in modum adiuuari. Quòd verò Attica eo fructuū genere magnam est nobilitatem assecuta, Pausanias ait Cererē primùm in ea regione ficum Phytalo cuidam hospitalitatis præmium donasse, eiusq; rei monumentum extare his versibus celebratum:

C
ἐνθάδ' ἄναξ ἥρως Φύταλός ποτε δέξατο σεμνὴν
Δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν,
ἣν ἱερὰν συκῆν θνητῶν γένος ἐξονομάζει,
ἐξ οὗ δὴ τιμὰς Φυτάλου γένος ἔσχεν ἀγήρως·
Hîc quondam hospitij Phytalus suscepit honore
Legiferam Cererem, quæ molli cortice poma
Prima dedit, dixere sacram mortalia ficum
Ora, genus Phytali decus hinc insigne secutum est.

ADVLATIONIBVS DEDITVS.

DIuitem hominē adulatoribus deditū Thebanus Crates per ficū arborem in prærupta asperaq; rupe satā describebat, quippe quò sit hominibus difficilis accessus. Eius verò fructus à coruis & miluiis tantùm decerpi: ita horum opes ab impuris tantùm & adulatoribus depasci. Idem de reliquis etiam arboribus quotquot fructiferæ essent, Diogenes dicere solebat.

DVLCEDO VERITATIS.

ET Mercurius sibi ficū vendicauit, cui vndeuigesimo primi mensis die Ægyptij sacra faciebant melle & ficu, quæ sacra eo clamore prosequebant̄, vt q̄d hieroglyphicè in eis latitaret exponentes, identidem clamitarent, γλυκὺ ἡ ἀλήθεια.

quod dulcem esse veritatem significabat. D

CYRENENSIVM PIETAS IN SATVRNVM.

STatuæ verò pleræque ficis coronatæ, Cyrenensiũ religionẽ indicabant, quia & Saturnus decus in agricultura suum meruit, quem agri colendi autorẽ, & insitionis putationisque & stercorationis repertorem memorant, neque minore quàm Cererem honore honestandum existimabãt. Huic Cyrenenses cùm rem diuinam faciebant, ficis recentibus coronari consueuerant, quòd & alimonia in iis, & gustus suauitas egregiè vigerẽt. Hæ sunt, honoratissime Princeps, arbores illæ ad ingenij tui naturam accommodatæ, quas desumpsi ex hortis meis dudilibus, limoque Nilotico in arcas ingesto, mecum quaquà iter est circumuecto. Neque verò folia his arboribus vlla vnquam décidunt tempestate: licebitque perinde tibi, si plantis his delectari cœperis, eas hoc terreno pactas in Britãnias vsque tuas asportare: quæ mundi pars cùm olea, vite & ficu careat, illas aspiciant non modò suo tempore frondescẽtes, sed toto etiam anno, folio nunquam deciduo, perpetuò virides admirẽtur. Sed enim vt seriò loquar, eas tu si pertractabis, earumque vim diligenter inspexeris, cordi ita insitas tuo comperies, vt nihil tui similius esse, etsi modestissimus es, cõfiteri necesse habeas. Nam boni quicquid in diuinis illæ significant, ea omnia tuæ congruunt pietati. E

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. ALOISIVM PRIVLLVM PATRICIVM VENETVM, DE IIS QVAE PER POMVM ITALVM, PERSICVM, ET PVNIcum significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

HERI Priulle doctissime, cùm veterum signa quædam singulari opere artificioque perfecta hîc & illic inspecturi per Vrbem equitaremus, multisque præteritis Capitolium demum inscendissemus, Herculis ibi signum summæ nobilitatis ex ære conspectum est, quo non facilè quicquã tota vrbe dixerim me vidisse pulchrius, neque præclarius, siue hæc ea fuerit statua, quam Q. Max. capta Tarento, opus Lysippi, obtulit Capitolio, siue quam Fabius Verrucosus eò transtulit, siue aliorum fuerit dedicatio: vtcunque, antiquissimum omnino opus est, & Græcis scriptoribus honorificè celebratũ. Nam præter leoninũ spolium læuo iniectum brachio, clauã manu dextera retinet, læua tria poma cydonia præfert. Quæ cùm comites, qui te multi sequebantur, eruditi viri animaduertissent, de spolio & claua dixerunt, cognoscere se mentis præstantiã, et generosum animi robur, quibus virũ, qui veram virtutis gloriã affectet, præditũ esse debere cõmonemur. Herculẽ verò positũ à veteribus, quia quicquid præclarè geri potest, id totũ Herculi attributũ. Nam et Arrianus vbi petrã ἄορνον memorat, difficillima quæque & maximè ardua, quæ humano quopiã conatu vinci minimè posse videantur, Herculi attribui solere dicit. De pomis, quid ea sibi vellent, dubitari cœptum, nisi ea Hesperidum esse quis arbitraretur. Tuque ad me conuersus, Aegyptiacum quidpiam poma hæc nimirum sapiunt, addidisti: tuum igitur Pierie fuerit id explicare, qui studiis istiusmodi delectaris. Respondi, vt res erat, esse ibi etiam alios eruditos, qui me forsitan eruditius rem, quam petebas, explicare possent: sed quoniam me appellaueras, ne rusticus viderer, quid ego sentirem, non dissimulaturum. Græcos quidem per tria illa mala manu contenta, virtutes tris, quibus vir quisque probus et sapiens insignitus esse debeat, interpretari, quarũ vnam esse volunt, nõ excandescere: alterã, non esse deditum auaritiæ: tertiã, liberũ à voluptatibus animũ sibi cõparasse. Incidit hinc, vti fit, de Pomorũ significationibus alius atque alius sermo: quem cùm tu auidè admodùm excipere visus esses, in eam F

spem

A *spem adductus sum, vt si quid huiusmodi tibi destinassem, quicquid id esset nugarum, gratū tamen acceptúmq; esses habiturus. Domum itaq; reversus, selegi statim ex pomario meo Aegyptiaco plantas tris, quas tibi dono mittere: Italam vnam, alteram Persicam, tertiam verò Punicam, ob tris scilicet virtutes, quas identidem in te sitas optimè noueram, insignem quippe humanitatem, miram in omnes beneficentiam, et singularem quandam animi moderationem, quibus semper fuisti egregiè clarus, siue tu adolescentiam temperares tuam, siue amicis præsidio atq; ornamento esses, vltra etiam quàm ætas tua deposcere videretur, siue bonarum omnium artium, & veræ pietatis doctrinam tanto sis studio complexus, vt nihil in humanis diuinísque rebus esse velis, quod tibi non cognitum & perspicuum fiat. Quare bene ominor pomis meis, quibus ad te transferri contigerit, apud quem culturam mea longè fructuosiorem sint consecuturæ. Tu modò pro tuo prompto alacriq; animo ad arborum, quæ tuæ iam sunt, polituram aggredere.*

DE MALO.

INTER fructiferas arbores malo nulla voluptuosior, pulchrior nulla, nulla delicatior. Sed quoniam pleraq; sunt quæ ad alia quoq; fru- B ctuum genera accommodari possunt, multasq; intra se malus species complectitur, hìc malum eam intelligimus, quæ plerisq; Italiæ locis nomen suum tutata est: nisi vulgus syllaba prima fructum ipsum Græcæ potius enunciationis vocem, quàm Latinæ sequeret. Melum enim dicunt, atq; ita omnes vltrà citráq; Apenninū gentes. At circa Padū, ad ipsum vsq; Timauum, pomi vocem sibi vnicè vsurpauit. Horum verò pomorū cùm iucundus sit non gustatus solùm, diceret Cicero, sed odoratus etiam & aspectus, amoris in primis hieroglyphicum ex eius simulacro excogitatum est.

AMOR.

QViq; amorū agmina pingere delectantur, lusitare eos malis, & inter arbores eiusmodi lasciuire, poma decerpere, abrodere, iactareq; cōfingunt. Hinc apud Theocritum βωκολικοῖς, βάλλοι τοι πολύφαμε τὸ ποίμνιον ἁ γαλάτεια μάλοισι. Et, Malo me Galatea petit, Menalcas ait apud Vergiliū. Malo Cydippen Acontius venatur. Mala nō temerè Hippomani Venus elargitur, quę vsqueadeò grata fuerunt Atalantæ, vt zonam abstulerint diu ligatam: de quo Theocriti car- C men non indiligenter animaduertendum:

μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι διονύσοιο φυλάσσων·

Mala sinu condens Bacchi de tempore sumpta, quod interpretes exponunt amabilia, amorē quippe facientia. Mala enim illa Philetas ait de coronatis Bacchi temporibus decerpta: nō enim quispiā in amorē ferretur, nisi prius lętitiæ titillatione concitaretur: lætitiæ verò datorē Bacchū poëtæ passim celebrāt, vt in Vitis cōmentario latissimè declaratū. Apud Lucianū dialogo qui Toxaris inscribit̃, legas, καὶ στεφάνους ἡμιμαραμένους, καὶ μῆλα τινὰ ἀποδεδηγμένα. Corollas quippe magna ex parte flaccidas, et ambesa quædā mala, morsúve tacta, in amoris indiciū à Charicl ea matrona nobili Diniæ cuidā dono missitata. Et missū sponsi furtiuo munere malū memorat Catullus, quod adventu matris excussum è castæ virginis gremio ꝓsilierit. Iā & apud Onirocritas mala venerearū illecebrarū plurimū indicia sunt, pręcipuè verò iis, quorū cogitationes ad amicas suas tendunt. Et mala demū, præsertim dulcia, Veneri esse dedicata autumāt. Philo insuper in hāc sententiā primā illam malū, cuius fructib. nostri generis autorib. interdictū fuerat, ex mystico sensu ab iis quę posuimus nō admodū alieno deducit, quę Theologi tā Græci q̃ Latini multis & magnis voluminib. tractauêre: nobis id afferre nūc

satis fuerit, parentes illos nostros Dei Opt. Max. manibus informatos, vitã primò beatissimam egisse, calamitatum & ærumnarũ omnium expertem, terra sua sponte omnia ferente. Cæterũ lege aberrantes, quia qua fuerat eis arbore interdictum, nõ abstinuissent, amœnissimo incolatu pulsos solum flebiliter vertisse: atq; hinc constare, mali eius gustũ omnium ferè malorũ causam mortalibus extitisse. Quæ quoniam ex veterum sententiis in Serpente nostro fusè lateq; disputata sunt, minimè mihi videntur hîc ad repetendum necessaria. D

AMORIS PROGRESSVS.

EA verò de causa malus potius quàm arbor alia est amori dedicata, q; eius facies omnem rerum amatoriarum progressum ostendere videatur: earum enim arborum trunci coërciti primùm recti surgunt: à medio verò, vbi dilatari cœperint, in spatia diffunduntur: cuiusmodi etiam in amatore ratio est, qui munus suũ semper ab ingenuo pudore quodã cohibitus auspicatur: inde vbi paululum processerit, frontẽ perfricat, ac verecundię cõpedibus expeditus, quaquà voluerit liberè pervagatur. Fructus pręterea fert aureos & rubicũdos, palloris eadem & erubescentiæ, vt ita dicam, signa. Nam apud Horatium tinctus viola pallor amantiũ: & apud Catullum quidem inaurata est pallidior statua. Poma verò ita magis rubescũt, vti magis exposita Soli ab eo continguntur: perinde ac amator eo magis erubescit, quo nequitia palàm magis profert, aut in aperto deprehenditur. Sub ipsa malo Amores ludo editi confinguntur, sub qua illi cursitantes, variis mollium herbarũ involucris impediuntur: quiq; ita sunt implicati vt sese nequeant exoluere, labore conatuq; quodammodo delassati, somno se dedunt, cuiusmodi lasciuia gressus amatorios occupat, & in ergastula cohibet: mox luxu inhæsitantes soporat, profundissimoq; opprimit veterno. Auro insignes eorum pharetræ, aurea quæ inde promuntur tela, auro Danaë capta, auro comparatur, auro detinetur amor. Nudi illi omnes, lætiq; ac alacres obvolitant magno numero circum vnamquanq; malum. Amicula eorum variis texta coloribus, multipliciq; arte laborata, in herbis neglecta iacent, multitudine florũ involuta: quorũ vis magna circumquaq; toto eo agro pullulat, neq; tamen illi capita coronant, vtpote quibus comæ illæ flauescentes, nitidæ, crispulæ, satis afferant ornamenti. Alarum pinnulas habent cæruleas & puniceas, nonnulli etiam aureas Psittacorum, pauonumq; instar, quibus quodam veluti concentu, sonoroq; strepitu aëra diuerberant. Sed quid ego de calathiscis, in quos mala congerunt, dicam? quanta illos gemmarũ Sardonicarum, quanta Smaragdorũ, quanta margaritarũ vis debacchatur? Vulcanũ id opus effinxisse putes. Iucundũ verò visu est, vt sponte sua, ac suapte vi, ad quantumvis alta, summotaq; mala provolant, vt nulla is scalarum necessitas sit ad scandendum. Sed ne interim alios saltitantes, alios cursitantes, alios quiescentes memorẽ, vel qualem in abrodendis malis lætitiam prę se ferunt, illud spectatu pręcipuè dignũ, quod ex his quatuor omniũ speciosissimi certamen ineunt, quorũ duo malis invicem se petunt, alij duo sese confodiunt telis, alternis sese ictibus lacessentes, neq; dum mutuis vulneribus confodiunt, vulnera depellere, prohibere, vel declinare quicquam curãt, verũ vltrò alter alteri pectus obiectat, ipsisq; vulneribus exponit, eo quidem consilio, vt in medio omnes pectore insideant sagittæ. E F

AMOR MVTVVS.

EX iis autem certatorũ paribus duos illos qui malo lusitant, voti compotes esse dicas. Nam qui iaculatur, exosculatum prius malum emittit, quod alter sublatis

A ſublatis ſupiniſq; manibus excipit: neq; vlla contatio futura videtur, quin idem comprehenſo malo ſit oſcula relibaturus, atque ita in ſocium pari certamine remiſſurus.

AMOR PERDITVS.

EX illo verò ſagittariorum pari vnus alteri vincula iniicit penè moribundo, inſultat'que ferocius, vt captiuum faciat. Ille contrà nihil molitur, nihil reluctatur, ſed tanquam perdita re, manus vinculis obiectat: proinde qui luſitant, amorem auſpicari: qui ſe feriunt ſagittis, nullum amori finem appetere videntur.

INIQVVS AMOR.

SVnt & alij ad quos innumeri ſpectatores confluunt: hi manus in palæſtram conſerunt animoſiores, ac Athletarum alter, manibus ad alterius humeros appreſsis, cõplexus hoſtem quodam veluti ſuffocandi ſtudio collidit, ſubdit'q; crura aſtu artificioſo cõplicata, vt pede poſt colluctatoris calcem obfirmato, vnà ipſum protrudat, & in lapſabundum ſuper & ipſe corruat: neque tamen B alter animum deſpondet, at erectus contrà inſtat & obluctatur, quaq; maximè angitur parte colluctatoris manum ſoluere conatur, vno digitorum obtorto, quo ita aliis facultatem eripiat firmiter apprehendendi. Qui verò digito obtorto læditur, dolore percitus hoſtis aurem admordet: quo animaduerſo Amores cæteri grauiter indignati in perperàm & inſolenter facientem, ac luctatorij certaminis leges, iura, fas, atq; mores tranſgredientem feruntur, maliſq; illum certatim impetentes, toto in vnum agmine concitato eum in fugam auertunt, totiſq; hortis eiiciunt eliminant'q;. Atque ita demùm ludi Amorum omnes circa mala verſantur.

PVELLARES INEPTIÆ.

ET mala puellarum ludicrum vocat Nicander Alexipharmacis:

Τοῖά περ ὧραι   Εἴαρι δὲ φαρέεσιν ἐψιμάτα κούραις.

ἐψιμάτα τὰ παίγνια, exponit interpres: ludunt enim puellæ, oblectantur'q; malis. Multa verò huiuſmodi quæ ad inſaniam propémodum tendunt, inter ineptiẽtes amatores fieri videmus, vt meritò nõnulli dicant ἀφροδίτην dictam, παρὰ τὸ ἀφραίνειν, C id eſt, à deſipiẽdo, cùm præſertim Euripides dicat, τὰ μωρὰ γὰρ πάντ᾽ ἐστὶν ἀφροδίτης βροτοῖς, Mortalium eſſe ineptias quæcunq; Veneris cauſa fierent. Atque ob hoc ipſum Catullus amicum Flauium veretur, ne quid ineptiarum faciat.

VENVS.

IPſa etiam Venus malo inſignis eſt. Nam apud Sicyonios ſtatua ei erecta erat cum malo in manu vna, cum papauere in altera: ex malo quidem amorem, ex papauere vim prolificam, ac ſeminij copiam ſignificantes. Nam & lepus illi ob fœcunditatem dedicatus, id quod Amoribus Philoſtratus, vt eius animalis commentario alibi explicuimus, ſumma narrationis laſciuia percurrit. Idem autor Venerem in antro ſtatuit molliter in ſtratis floribus recubantem, iuxta quam fons irriguus vitrea perſpicuus claritate proſilit. Ibi amatoriam Veneris ſuppellectilem, pyxidas, pectines, ſpecula, cymbala cum crotalis, omniaq; arma pruriginis, amœnitatum'q; & illecebrarũ alia atq; alia illectamenta recenſere poſsis, quibus colluſtrandis oculos quidem delaſſari ſentias, ſatiari verò nunquam. Quòd verò in antro cubitet Venus, apud Græcos eſt μυχεία ἡ ἀφροδίτη, Mychea Venus, quòd ſeceſſu & abdito loco gaudeat. μυχοὶ γὰρ οἱ ἐνδότατοι καὶ ἀπόκρυφοι τόποι, interiores, maximeq; remoti, & occulti obſcuri'que loci. Tum ipſius

Deæ munera Latini furta nuncupauêre, quia celari vult sua furta Venus. Quare Daphnis apud Theocritum in Venerem indignatus, eam in Idam montem remittit ad Anchisem, vbi quercetum est, in quo scilicet occultari possit, nulloq; rubore in molli cyperi prato lasciuire. D

NEMESIS.

ERat & mali arboris ramus in manu læua Nemeseos, quam Marathoniæ pugnæ monumentũ Phidias lapide Pario dicit̃ excidisse Athenis, corona cuius & ceruis, & paruis quibusdam victoriis insignita: dextera verò phialam tenebat cum Æthiopibus insculptis, propter Oceanum fluuium, quem Æthiopes accolunt. Ea verò de causa mali ramus Nemesi gestandus dedicatur, quòd Veneris habitu Nemesis dea sit primùm solita figurari, vt habetur in Sudæ collectaneis: nam alterum illud de statua Phidiaca, apud Pausaniam est.

SACRVM HERCVLIS.

NEque tamen ierim inficias, aliis quoque diis malum fuisse gratam, vt victimarum loco nonnunquam acciperetur, ac felicissimè litaret. Nam si quando bos, quam Herculi sacerdotes immolare voluerant, aufugisset, malum illi ramis quatuor compositis, quadrupedis illius instar sacrificabant. Huius rei mentio est apud Sudam, neque non apud Pollucem. Narratur'que re super historia de Bœotorum hostia, quæ fluuio Asopo ita aucto, vt transiri non posset, eo loco vnde victima erat adducenda, ne qua sacrificio mora fieret, pueros aiunt malum quatuor stipulis vice pedum sustentasse, duas'que loco cornuum addidisse, atque ita Herculi obtulisse, cum'que ita litare visi essent, rem in consuetudinem processisse, atque μήλιον inde Herculem appellatum, quasi Pomonum dicamus. Alij euentum huius pomi pro boue oblati ad Athenienses transferũt: nam Bœoticum sacrum loco arietis fuisse volunt, Apollodoro hæc apud Zenodotum tradente. E

APOLLO.

QVin & Apollo mali coronã, priusquã laurum seligeret, adamauit, eaq; victores in certaminibus coronari voluit, vt in luculento Archiæ tetrasticho legitur: τέσσαρες εἰσὶν ἀγῶνες. quod epigramma in omnium iam manibus versatur. Apud Pausaniam legas statuam Apollini μηλιάτῃ erectam, siue à malo quo gauderet, siue ob pastoralẽ, quam per aliquot annos vitam egit. Nam μῆλα propriè πάντα τὰ τετράποδα. Vnde vniuscuiusq; quadrupedis tergus melote dicit̃, vt obiter Pauli locus animaduertat̃ ex epistola ad Hebræos capite XI, Circumierunt in melotis. Sed & μῆλον πᾶς καρπὸς, quippe, vt etiam apud nos, vnumquenque denotat fructum. Ab ea verò æquiuocatione factum vt in Herculis sacro, quo de paulò antè dictũ, æquipollere malus pro boue iudicaret̃, cùm & minimè redargui posset, quin & quadrupes, & eodem nomine victima censeret̃. Fructiferarum autem arborũ plantatio hieroglyphicè in diuinis literis accipit̃ pro disciplina Doctorum, vt sentit Hesychius. Hinc Dauid: In lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tanquã lignum quod plantatũ est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Et, Ego plantaui, Apollo rigauit, ait ad Corinthios Paulus. Ad hoc pertinet quod de plantatis arboribus lex iubet primo, secundo & tertio anno decerpi nihil: quarto, quæ leguntur, offerri Deo: quinto etiam reliquis vsus permittit̃. Ex quo tempora quatuor significantur, à tempore legis vsq; ad Dauidem, à Dauide vsq; ad transmigrationẽ Babylonis, à transmigratione vsque ad aduentum Christi, quibus annis fructus inutilis F

A tilis omnis fuit, sed spes tantùm promissa bonæ frugis. Christi autem tempus prouentum Deo dicauit, annusq; sanctus appellatus. Anno autem quinto facta omnibus copia, permissusq; fructuum vsus, tam Iudæis, quàm gentibus, Apostolis eos liberalissimè effusissimeq; distribuentibus. Sed quod ad Pythia spectat, quamvis victores lauro mox coronari cœperint, mala tamen ex Apollinis templo decerpta, vt Lucianus ait, coronis inserebantur. Hinc illud apud Apuleium de Paride: Tunc animo volenti Phrygius iuuenis malũ quod tenebat aureum velut victoriæ calculum puellæ tradit. Sunt qui, vti superius suo loco dictum, Delphicam laurum baccas tantæ magnitudinis habuisse dicant, vt poma dici meruerint. Plinius maximis quidem eam baccis fuisse memorat, sed nihil ad pomũ. Et Archiam in ea sermonis puritate quicquam impropriè posuisse, mihi persuadere nõ possum. Si cui tamen de baccis illis grandioribus cõmentum placet, contrà ego haud sanè multum contenderim: nam & hodie vniuscuiusq; arboris fruticis've baccas pomella vocitamus.

TRES HERCVLIS VIRTVTES.

B QVod verò ad Herculem pertinet, initio diximus statuam eius esse in Capitolio egregiè factam ex ære, leonino insignem spolio, & claua, quæ'q; tria læua manu poma contineat: ea significare tris in Heroë virtutes insigniores, quarum vna esset excandescentiæ moderatio, altera auaritiæ temperamentum, tertia generosus voluptatum cõtemptus. Verùm quòd fabulantur illum, quò mala hæc ab hortis Hesperidum auferret, draconem extinxisse, qui peruigili custodia hortos eos tuebatur, significat illum concupiscentiæ modum imposuisse, vt alibi per draconem voluptuosam libidinis mollitudinem intelligi declarauimus ex Philone. Spoliũ verò leonis dubio procul generosum animi robur, mentisq; præstantiam ostendit. Quid verò claua sibi velit, alibi explicuimus, cùm illam & rationem & disciplinam significare contenderemus, quoq; præstantius hæc in Hercule vigescũt, eo illi ex firmiori validiori'q; trunco, quippe ex quercu materia incorrupta clauam attribuunt. Firmitatem enim & vires indicari ex quercu superius ostensum. Nodosa verò fingitur claua, propter scrupulos & difficultates, quæ virtutem indagantibus, qua duce veram virtutem a- C gnoscere possimus, sese contrà magno errorum agmine contracto frequenter obiiciunt, ac omnibus occursant locis.

ASTRA SOL'QVE.

QVæ quamvis ita habeant, nõ desunt tamen qui aliter philosophentur, & provt quisq; huic vel illi deditus est disciplinæ, fabularum sensum in eam trahit sententiam, quam professionis studiorum've suorum conditio suggerit. Nam qui moralem sequuntur philosophiam, ea de malis, quæ superius recitauimus, commenti sunt. Qui Astronomia delectantur, per aurea mala, astra significari contendunt, præsertim apud Hesiodum, vbi Hesperides Noctis filiæ commemorant. Herculem verò Solem esse dicunt, quo decedente preciosa illa messis passim oboriatur, & mortalium oculis offeratur.

VERI AMORIS FRVCTVS.

SEd vt ad amorem, vnde digressi sumus, reuertamur, ipsa etiam numismata omnium ætatum testimonio, pomum Veneri dedicatum ostendunt: sed ei Veneri de qua fructus expetitur, propter quem rerum natura amoris vim vniuerso animantium generi elargita est, nempe vt satis ritè seminibus, rerum om-

nium ſpecies prorogentur, æternæq; fiant, quatenus rerum opifex hanc mun- D di molem durare permiſerit. Ad hanc igitur fœcunditatẽ numiſmata nos inuitant, in quibus ipſa prolis ſuſceptio monumentis celebrata eſt. Nam in Iuliæ Piæ Aug. numo Dea ipſa cum pomo ſeſe oſtentat, cuius inſcriptio eſt, VENVS FELIX. In alio ab vna facie, FAVSTINA AVG. ANTONINI AVG. FIL. Ab altera ſignum molliter ſtat læua conto innixum, dextera pomum exporrigens, cum inſcriptione, VENVS S. C. Quoniam verò plurimæ ſunt huiuſmodi ſpecies, quotidieq; hominum manibus attrectantur, his modum imponemus.

DE PERSICO.

PERSICA MILITIA.

ILlud addam, molles Perſarũ reges ſelectorũ ſuorum mille numero thoraces malis inſignire cõſueſſe: qua de cauſa Mellophori appellabantur. Sed quoniam hoc fortè Perſicum erat malum, patriæq; nomen ſecum afferebat, inuitat nos nominis recordatio, vt de Perſico E pomo dictionem noſtram proſequamur, rei quidem ſerie id ipſum depoſcente.

ACVTVS.

SVnt qui pomi huius acore cõſiderato, qui guſtus appetentiã mirificè, quantumlibet etiam maturi, expergefaciat, acutum hominẽ ex Perſici vocabulo ſignificari putent, cùm præſertim apud Plautum legerint, Qui Perſicus ſapis. Cæterùm hoc non à pomo, ſed à gente deducitur, quam tali præditam ingenio autores tradũt. Quibus enim purius eſt cœlum, eo acutiore ſunt ingenio: &, vt inquit Cicero, perſpicaciores ſunt qui ad Orientem, quàm qui ad Septentrionẽ habitant: quod nulla alia de cauſa prouenit, niſi quòd actus mentis ex calore naſcitur, & vigorem inde ſuſcipit. Quare multò maiora & veriora contemplamur æſtate, qàm hyeme, quoniam brumali tempore ex craſsitudine aëris hebetiores ſumus, & frigore pigriores: vis enim ipſa mentis ab igni, id eſt, à cœlo eſt: tametſi quod veriſsimum eſt Iuuenalis ait:

Summos poſſe viros & magna exempla daturos, F
Veruecum in patria, craſſoq; ſub aëre naſci.

IN ALIENO COELO MELIOR.

ALiȷ hominem qui domi vel ſeditioſus, vel tetro aliquo flagitio inſignis fuerit, in alieno tamen cœlo, aut patria profecerit, in viamq; redierit, omni animi depoſita prauitate, per Perſicum oſtentant, propterea quòd aiunt pomũ id in Perſide, vnde translatum eſt, veneni vice fungi, eáque de cauſa tranſmiſſum, vt nobis venenum eſſet, in Italia tamen mutato ſolo naturam etiam mutauerit, & ſalubre repertum ſit: quam quidem opinionem admittit Columella, dum ſcribit:

Pomis quæ barbara Perſis
Miſerat, vt fama eſt, patriis armata venenis,
At nunc expoſiti paruo diſcrimine leti,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Hinc pomum eius innocuum ægris expeti, ait Plinius, neque alium eo pomo innocentiorem eſſe cibum. Dioſcorides ſtomacho Perſica tradit accommodata, quæ ſi matura comedantur, aluum leniant: ſi acerba, ſiſtant: quorum

A rum alterutro pro tempore & loco opus est. Et nos Romę aliquando letali correpti morbo, quo stomachus nihil cibi prorsus admittebat, et immissum evomebat evestigiò, post diuturnam inediam non alio cibo adiuti per tres continuas hebdomadas, quàm singulis pomis huiusmodi in singulos dies ex vino acceptis, hac vna opella præter amicorum omnium, atque adeò Medicorum etiam spem, reviuiscere potius, quàm convalescere visi sumus. Sed enim quod de fructus huius transmigratione à Persis fertur, vel, vt plures tradunt, ab Æthiopibus in Ægyptum malo animo transmisi, naturam soli benignitate commutasse, aliter sentire Callimachus videtur, qui Persicum in Ægypto primùm satam inquit à Perseo, verbis his: καὶ τετάτη περσῆος ἐπώνυμος, ἧς ὀρόδαμνοις αἰγύπτῳ κατέπηξεν. Nicander verò Mycenis primùm satam contendit his versibus:

> Περσεὺς ἦν ποτε ποσσὶ λιπὼν κηφηΐδα γαῖαν
> αὐχέν' ἀποτμήξας ἅρπῃ γοργόνετα μεδούσης
> ῥεῖα μυκηναίοισιν ἐνιέξησεν ἀρούραις·
> *Quam quondam Perseus, postquam Cepheia liquit*
> *Littora, præsecta clarus ceruice Medusæ*
B
> *Dona Micenææ telluri tradidit.*

Et eruditiores negare Plinius inquit, eā ex Perside propter supplicia translatā, sed à Perseo Memphi satam, & ob id Alexandrū illa coronari victores ibi instituisse, in honorem ataui sui. Fabulantur autem eam semper folia & poma subnascentibus aliis habuisse, cuiusmodi est citriorum natura. Qui verò pomū hoc venenatū in Persis gigni putauerunt, decepti fortè sunt nominis vicinitate: nam id de Persea diligentiores tradunt, quę omnino alia est, myxis rubescentibus similis (pruna ea sunt sorbis insita) in Æthiopia letalis, in Ægypto salubris. quāvis Columella poëtica licentia vtranq; confundere videatur, quæ tamen ille ex Nicandro mutuat̄, apud quem videnda Commentaria, vbi de phalangis agit.

SILENTIVM.

INter picturas omnino multas, quibus Ægyptij silentium significabant, Persicum etiam his admiscuêre, eaq; de causa arborem eam Harpocrati dedicarūt: fructum enim habet cordi, folium linguæ simile, quasi sermonem, qui fructus C est intelligentiæ, sedem in corde, non in lingua, habere deceat.

COR.

SAnè cor per id pomum ostendi ita vulgo innotuit, vt id repetere superfluum videatur, cùm nostro præsertim æuo iuuenes puellæq; passim Persica telo transfossa mitsitent, quæ cordis ita exulcerati indicia sint. Quin & Medici pomum id cordi tradunt mirificè conferre, naturámque aiunt ei cordis figuram impressisse, vt cui esset genitum parti, vel ex ipsa specie patefaceret. Ea quoque manifesta sunt quæ Plutarchus libro de Iside & Osiride conscripsit, arborem hanc Isidi fuisse sacram, quòd pomum eius humani cordis figuram, folium verò linguæ præ se ferat. Nam cùm Isis παρὰ τὸ εἰδῶ sit, sapientiam hoc indicat intellectu primùm concipi, sed parum hoc prodesse, nisi etiam in mortalium vsum enuncietur.

VERITAS.

QVòd si pomū adhærescente folio vno tātùm pinxissent, veritatis id signum erat, quippe quòd ea species linguam cordi coniunctam ostendit, ac perinde sermo cordis ipsius penetralia adaperiat, nō aliud quippe sentiat, aliud pro-

loquatur: cuiusmodi orationem ingenuè & citra fucum loquentis esse debere diximus in Bulla. Quare Gregorius ad Ioannem Episcopum Rauennatem scribens, Christiani viri officium esse monet, ne aliud ore loquatur, aliud in corde habeat.

CÆDES MVLTIPLEX.

SVnt qui cædem multiplicem, omni truculentia perpetratam, stragemq́ multa editam occisione, significare si velint, nucem ipsam Persicam carne spoliatam præferant: nempe quòd in ea testa, vel osseo malumus dicere integumento, omnium telorum quæ punctim cæsimq́ feriant, & quibuscunq́ modis lædant, signa vulneraq́ impressa conspiciunt, vt in nulla propemodum re magis quàm in eo cortice multipliciter dilaniando natura lasciuire gestiuerit.

CVRÆ VARIÆ.

ALij significatum ad animam transferunt, qui variis curis solicitudinibusq́ sit vndecunq́ exulceratus, vt nullum sit ærumnarum anxietatumq́ genus, quo se non afflictatum sentiat, vicemq́ suam miserrimè deploret.

BONA CITO LABENTIA.

FVerunt & qui vel ætatis florem, vel vnumquodq́ bonum quod celerrimè deficere videretur, atqueadeò humanæ ipsius vitæ imbecillitatem per decerptum Persicum & in lance positum, non ineptum dicerent hieroglyphicum. Pomum enim nullum aliud fugacius, lõgissimaq́ decerpto bidui mora sit, cogatq́ se quamprimùm venundari: quod non immeritò mirantur rerum naturalium scriptores, cùm ad eius precia respiciũt: nullius vnquam maiora, cùm memoria proditum sit tricenis numis singula nonnunquam æstimata. Quare huc fortè illud accommodabitur, quod altiore quodam sensu non temerè aures vellicet, à Philodemo, vel, vt alij tradũt, ab epigrãmatario Platone dictũ nobili disticho:

μῆλον ἐγώ, βάλλει μέ φιλῶν σέ τις, ἀλλ' ἐπίνευσον
Ξανθίππη, κἀγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα·

quam sententiam nos iure nostro ita reddidimus:

Pomum ego, quiq́ tibi me dat, te deperit, audin'
Flauia, marcescam nempe ego, túq́ etiam.

DE MALO PVNICO.

MAli Punici apud Ægyptios nulla reperi significata: Græcorum nonnulla sunt, sed longè plura quæ in diuinis habentur literis.

POPVLOSITAS.

ERat verò illud præcipuum eius mali symbolum, vt populos gentesq́ varias vno collegio congregatas significaret. Id ea de causa factum, quòd grana illa sua folliculis quibusdam aliquo numero ab aliis segregata, prouinciarum veluti limites quosdam præ se ferre videantur, & singula hominum vel collegia vel nationes potius ab aliis distinguere. Varij enim loculi, cicco quippe suo dirempti, cum granis suis, varias itidem gentes, suis quasq́ finibus terminatas indicant.

IVNO.

CVm verò Iuno regnorum præses haberetur, malum illi Punicum dedicarant, quod in eius manu Mycenis spectabatur, cùm sceptrũ altera teneret, eo opere quod Polycleti fuisse ferebatur, de quo apud Pausaniã. In Iunonis itaque

A que gratiam reginæ cùm sacrificabant, incuruatam ex malo Punico virgulam in capite gestabāt, quā à veteribus Inarculum appellari reperias. Sedenim cùm satis constet Carthaginem Punici regni sedem in Iunonis tutela fuisse, facilè potuit insigne illud ei accommodari, quo res ipsa significaretur.

POENI.

NAm in aliis quoq; veterum monumentis animadverti fercula Punicis malis ornata præferri, in eorum celebritatem, qui de Pœnis victoriam consecuti essent. Et Africam ipsam muliebri specie apud Pactios Florentię vidi, in cuius manu altera, lęua quippe, quæ decumbentis molliter capiti sustinendo subiecta est, malum Punicum habetur. In altera flabellum, ad regionis ardores indicandos. Pro puluillo vndæ duæ, vtrunq; mare significant, Oceanum & Mediterraneum, quorum circa se ambitum vt ostenderet, anulos etiam duos in extremos digitos induxit.

MVLTARVM GENTIVM SOCIETAS.

PVnicum malum tintinnabulo adiectum, cuius species apud Hebręos potissimùm reperias, vt olim Eucherius, mox Gregorius Pontifex interpretatur, B vnitatem Ecclesiæ ex multis gentibus in eundem sonum, hoc est, in eadem præcepta convenientiū indicat. Sicut enim, vt ille inquit, in malo Punico vno exterius cortice multa interius grana vniuntur, sic innumeros sanctæ Ecclesiæ populos vnitas fidei contegit, quos intus diuersitas meritorum tenet. Quod verò piorum conventus canit, Et cortex mali Punici genæ tuæ, & floruit vitis, floruerunt mala granata: Ecclesia, vt Ambrosius ait, bonum fidei fulgorem, confessionisq; prætendit, tot martyrum sanguine preciosa, & quod est amplius, Christi cruore dotata, simul plurimos intra se fructus vsu istius pomi sub vna munitione seruat, & virtutum negocia multa complectitur. Sentit idem Hieronymus, vbi sextodecima Hebręorum castra Remon Phares dicta tradit, quod ῥοιᾶς διάκοπλω Græci reddidêre: Latini, mali Punici dissepimenta. Arboris enim huius fructum, granorum numerositate refertum, indicare aiunt pij omnem turbam credentium, in Ecclesiæ gremio vno quasi cortice contentam. Addemus id, eo magis vnitatem hāc in Christianis malo granato convenire, quòd pomum id hoc C habet præcipuum, vt quot in vno grana sunt, tot in reliquis reperiantur. Nam vt Africanus ait, parua & magna granata nō eo inter se dissident, quòd hęc plures, illa pauciores habeant acinos, sed quòd parua minores, magna grandiores nutriat: ita Christianæ pietatis opera non quàm multiplicia sint considerantur, sed quatenus vno eodemq; numero, cum fide, spe & charitate in vnoquoq; deprehendantur, & fine termino've vno conclusa, vno quippe cortice diuinę gratiæ comprehensa, pro vniuscuiusq; virtutis magnitudine vel exiguitate pręmia consequantur.

NÆVVS.

QVoniam verò nullum malum Punicum invenitur in quo non sit aliquod granum subputre, indicium est nullum humanum corpus esse absq; næuo aliquo vel cicatrice: nullum quippe hominem reperiri, qui vitio sine nascatur, cùm vel iustus homo septies in die prolabatur. Ita neq; collegium vllum est in quo non aliquis sit prævaricator. Vsurpabat similitudinem hanc Thebanus Crates secta Cynicus.

SIMVLATOR. D

SEd enim quia plurimùm ita homines sunt, vt apparere potius quàm esse studeant, malumq́ Punicum emptorem egregiè ante omnia poma ludificetur, & se probantibus imponat, purpureo scilicet, rubicũdo lepidoq́ cortice spectãtibus adblandiendo, mox interiora aperientibus plerunq; situm, putorem marcoremq́ patefaciendo, hinc factum est, vt pleriq; veterũ simulationem probitatis per id genus pomum significari dixerint. Vnde Scholasticus ille seuerioris doctrinæ magister: Superbus, inquit, malum Punicum est, quod interius putridum sit, exterius verò mirabilem præ se decorem ferat. Hoc hominum genus ita notat Horatius: *Vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges, iuráq; seruat,
Quo multæ magnæq; secantur iudice lites:
Quo responsore, & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Lucianus hos tragœdiarum codicibus auro purpuraq́ vestitis æquiparat, qui E miram ipso compaginationis ornatu pulchritudinem ostentent, adaperti verò non nisi parricidia, incestus, stupra, furores, ærumnas, luctus, familiarum vrbiumq́ excidia, & atrocissima profligatissimaq́ scelera quæq; contineant.

VITIVM EMENDATVM.

EVm deniq; hominem qui vel morum asperitatẽ, vel vitium aliquod in melius verterit, ac virtute cõmutarit, significare qui volunt, cuneũ ex pino per mediam arborem Punici mali adactum pingũt. Siquidem evenire ait Basilius, vt si cuneus eiusmodi in acidas Punicas impingatur, ita vt per mediam medullam adigatur, mala saporem ex acido & austero in dulcem atq; suauem commutent. Id autem fieri solet ima in parte radici propinqua stipite perforato. Ac perinde magnus ille vir docet, posse vnũquenq; sibi vitij medelam enancisci, quando agricultura stirpium qualitates commutare potest: curam autem & studium in animi virtutibus consequẽdis morbos omnes evincere. Nam si modò quis, vt inquit Horatius, culturæ patientem accommodet aurem,

Nemo adeò ferus est vt non mitescere possit. F

AMICITIA.

AMicitiam modis plurimis hieroglyphicè pingi sculpíve posse, toto opere diximus: vt in Palma mari & fœmina, quæ quamvis mira sit, in suo tamen genere est. maius nescio quid in hedera cum vite, maximum in Punica cum myrto: amant enim se invicẽ & myrtus & Punica, ideoq́, vt obseruauit Florentinus, & asserit etiam Dydimus, ad Punicorum feracitatem myrtus iuxtà serenda est. Quin, vt ait Democritus, ita se amant, vt etiam aliquanto procul positæ radices mutuò complicent: ideoq́ mutua earum insitio mirificè fœtificat. Si quis igitur fructiferam amicitiam Ægyptiorum in morem scribere voluerit, aptè coronam myrteam malis Punicis ornatam faciet. Coronæ enim ipsius forma, amicitiam qua quis mutuò devinctus est, poma illa fructum & vtilitatem inde susceptam indicabunt.

REVERENDISSIMO ILLVSTRISSIMOQVE CARDINALI, DOMINO MEO, IVLIO MEDICI, FLOrentinæ Reipub. Præsidio singulari, de iis quæ per Rosam & flores aliquot senticetaq; significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

INterrogasti me superioribus diebus, Reuerendiss. & Illustriss. Domine, quo exprimi possit hieroglyphico sententia illa, quã toto vitæ tuæ cursu vnicè adamasti, qua nulla moribus integritatíq; proprior conuenientiórq; excogitari possit, ALIORVM *quippe* PRAVITATEM BONORVM OPERVM OPE PERVINCENDAM. *Cuius quidem argumenti apud Aegyptios figuræ, apud Græcos symbola, apud nostros documenta innumera comperiuntur, quæ nunc ineptæ admodum esset morositatis enumerare, cùm tu breue quid, Laconicum scilicet dictum aliquod, si fieri possit, monosyllabum, figuræ vnius cõpendio elaboratum deposcere visus fueris. Ego verò, si in huiusmodi breuitatis angustias includor, à vobis potius, hoc est, à clarissimo patre tuo Iuliano, Magni Laurentij fratre, argumentum quod in promptu est, mutuabor. Animaduerti siquidem in manu dextera imaginis eius, quam Florentiæ magno in honore habetis, Rosam cãdore niueo insignem adpictam, quam pollice foliis superimposito continere videatur. Hoc est mihi breue et expeditum illud hieroglyphicum, quod quæris,* MALA BONITATIS OPE SVPERARE. *Nam Rosa quid aliud præ se ferat, dum pulcherrimã floris speciem ex calicibus explicat, depulsa spinarum asperitate, quæ floris tam elegantis amœnitatem opprimebant, eámq; quodammodo strangulare videbantur, nisi illa virtute, conatúq; suo semetipsam expediuisset, cõmodissiméq; patefecisset, indicaréq; ita voluerit, nullum esse tam pertinacem in prauitate conatum, nullam tam grauem difficultatem, quam bonitas non possit euincere, dissipare, & imperio suo subiicere. Quoniam verò præstantissime Domine, in theatrũ me iam induxisti, vbi Rosam agerem, quæ flores etiam secum aliquot alios trahit, reliquos eorum actus prosequar, ita tamẽ digestos, vt vbicunq; volueris fabula desinat. Nam verè esset in publica peccare commoda, eum principem nugis longioribus implicare, qui tot tantáq; magnarum rerum negocia sustineat. Sed enim qua modestia, quóq; temperamento tua & publica omnia moderaris, parua etiam hæc & exilia quæ nos præstare possumus, per ocium inuisere non aspernaberis.*

IMBECILLITAS HVMANA.

AC de bono quidem quod suapte vi prauitatem euincat, satis superq; suffecerit Patris tui gestamen pro hieroglyphico tam congruo, tam proprio. Subsequitur alterum non minoris efficaciæ, quòd flos is tam venustus, tam suaueolens, tam pulcher visu, tam suaui odore delectabilis, humanæ sit imbecillitatis hieroglyphicum, ac boni momentanei signum, tam breuis illi vita, tam caducus decor, vt quo die florens vigénsq; enituerit, eodem ipso defloreat & clanguescat. Hinc elegantissimus poeta, quicunq; ille fuit, qui Rosam, quæ Maroni adscribitᷣ, celebrauit, vel deplorauit potius, repentinã hanc iucũditatis rapinã ita lamentatur:

Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,
Et dum nascuntur consenuisse rosas.

Quantum verò illud habet inuidiæ, & acerbæ in rerum naturam querimoniæ? D

Quàm longa vna dies, ætas tam longa Rosarum,
Quas pubescentes iuncta senecta premit.

In vniuersum autem flores penè omnes decerpti, sine foliis cōspecti, fragilitatis humanæ, aut fugientis boni indicia sunt. Vnde apud infelicem amatorē Theocritus rosam euestigiò tabescere, violam citò senescere, liliū paruo pòst tempore marcescere, & veluti albam niuē illicò liquescentē effluere lamentatur. Quòd verò in antiquorū memoriis aliquot obserues lilia & rosas & flores alios adhiberi in sepulcrorum ornatum, vetustum esse morem multa huius generis dona Manibus mitti solita indicāt. Imò quosdam Testamento etiam cauisse legas, vt iis vel illis floribus quotannis sibi parentaretur, cuiusmodi memoria Rauennæ lapis ita inscriptus:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII. COLLEGII FABR. M. R. HS. ꝏ. N. LIBERALITATE DONAVIT SVB HAC CONDITIONE VT QVOTANNIS ROSAS AD MONIMENTVM EIVS DEFERANT, ET IBI EPVLENTVR DVMTAXIT IN V. ID. IVLIAS. QVOD SI NEGLEXERINT, TVNC AD VIII. EIVSDEM COLLEGII PERTINERE DEBEBIT CONDITIONE SVPRA DICTA. E

Et Comi in æde D. Benedicti lapis est stratus memoriis cuiusdā Valerianæ, & Appi Valeriani filij eius, in quo mandatum est vt PER OFFIC. TESSERARIOR. QVODANNIS (ita enim per D scriptum) LECTISTERNIVM PONATVR ET PARENTETVR. ITEM CORONÆ MYRT. TERNÆ, ET TEMPORE ROSÆ IVLIO TERNÆ EIS PONANTVR. Item Appius Eutychianus maritus eiusdem Valerianę, scholæ vexillariorum largitus est magnā pecuniæ vim, vt quæ ibi notata sunt, fiant: demum OLEVM ET PROPITIATIONRM PER ROSAM PRÆBEANT.

Como Mediolanum proficisci, inuitat breuitas itineris, rosas huiusmodi decerpturos. Nam in propyleo D. Ambrosij porta Vercellensi legas, F

PETRONIO IVCVN. VI. VIR.
SENI
PETRONIA MIRA L. F.
PATRONO QVÆ HS
CCCC. LEG. POSSESSORIB.
VICI BERDOMAG. IN HERM.
TVEND. ET ROSA QVOTANNIS
ORNANDVM.

Vbi Adria Tuscorum, pars inscriptionis cuiusdam est, in qua sestertia numero quadringenta data ad rosas & escas ducendas cuidam Ottitio Scroniano omnibus annis. Est etiam monumentum, de quo alibi, P. Corneliæ Anniæ, quæ ne in desolata orbitate superuiueret, viuā se vltrò in arcā cum viro defuncto damnauit, vbi scriptum est mandasse illam, sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto rosis eam exornari. Hinc mendum corrigere possumus in appendicibus

A cibus Virgilio adſcriptis, vbi eleganti admodum in Coppam elegia, poſtquam ſuaſum eſt aureo redimiculo caput nectere, & indulgere genio, quippe vbi omnia comparata eſſent ad voluptatem, tum croceo violæ de flore corollæ, ſertaq; purpurea lutea mixta roſa, ſubiungitur demùm:

Quid cineri ingrato ſeruas beneolentia ſerta?
An'ne coronato vis lapide iſta tegi?

Hîc tegi mendoſe legitur, quia legendum, Coronato vis lapide iſta legi? Interrogat enim Poëta, an ſeuerus is, et priſcorum in morem ſuperciliosus, velit ideo roſas ſpargere, vt in eius defuncti memoriis legatur teſtamento cautū, vt quotannis roſæ ad monumentum ei deferantur? Hæc fateor κατὰ πάρεργον, non tamen bonis ingeniis invtilia. Nunc ad Hieroglyphica redeundum.

BONVM DE MALO DELIGERE. vel,
BONVM MALO CIRCVMSEPTVM.

ILlud etiam memoratu dignum, quòd roſæ ſimulacrum, bonum ſignificat, quod vndiq; circumſeptum ſit malis, ac perinde voluptates noſtras amaritudinis & aſperitatis plenas. B Nam, vt Ambroſius Hexamero philoſophatur, roſam ſpina ſepſit, tanquam humanæ vitæ ſpeculum oſtentaret, quæ quod eſſe potuit ſuauitatis, finitimis curarū ſtimulis ſæpe compunctū, amareſcere videatur: vallata enim eſt elegantia vitæ noſtræ, & quibuſdam ſolicitudinibus obſepta, vt triſtitia ſemper adiuncta ſit hilaritati. quare non illepidè Catullus Venerem, quæ iucunditatis hilaritatisq; autor præcipuus habetur, ſpinoſas ait in pectore curas ſerere. Quòd autem roſa & rubet & pungit, affectus amatorij ſignum eſſe Placiades affirmat, vtpote qui ſine verecundiæ rubore, & facinoroſi criminis exulceratione eſſe non poſsit. Roſam primitùs ſpinis caruiſſe Baſilius tradit, poſtea verò pulchritudini floris additos eſſe aculeos, vt quod ex voluptate oblectamentum perceperimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, ſtatim amittamus. Cuius rei monumentum ſpinas tribuloſq; tellus ipſa nobis paſsim oſtentat.

DE VEPRIBVS.

SCELERA.

C ATque adeò vepres omne genus hieroglyphicè ad delicta noſtra referunt, eaq; de cauſa CHRISTI caput ſpinis coronatum, vt indicium hoc eſſet noſtrorum ſcelerum, quæ ſupra caput ſuum expianda ſuſcepit. Spinas terra germinat Adamo, quia propter eius pręuaricationē peccata pullularunt. Apud Salomonem ſpinæ naſcuntur in manu temulenti, actiones eius ſceleribus, & perperàm quibuſq; factis plenas eſſe cōmonſtrantem. Eſaiæ cantico legitur, expectatum vti vinea vuas daret, eamq; ſpinas protuliſſe: ſpinæ, ait Eucherius loco hoc, hieroglyphicū ſunt iniquitatis, vt vua iuſtitię. Sanè ager, vt Heſychius, in diuinis literis pro diuina accipit̄ inſtitutione, quā Prophetę, IESVS, et Apoſtoli tradidêre, cuius vitis Chriſtus, agricola Pater, in quo abſcondit̄ theſaurus, id eſt, ſalutaris prędicatio. Semen, verba doctrinæ. Poma, bonorū operū proventus. Spinę, ſcelera, prauęq; cōſuetudines, atq; peſtilentes.

ODIVM.

NAm & SIN apud Hebræos, apud nos rubus eſt, cuius id eſt hieroglyphicum, vt odium ſignificet, vt octauis apud Hieronymum Hebræorum caſtris habetur.

ASPERITAS.

D

VSqueadeò verò rubus in asperitatis significationem abiit, vt homines ingenio moroso & difficillimo præditos, qui præ suo viuendi instituto omnes aliorum mores impendiò fastidirent, per rubum siccam indicarẽt: eam enim ita affectam frangas potius, quàm minimum flectas. Deniq; rhamnus, vrtica, carduus, sentes, paliurus, & herbæ reliquæ aculeis armatæ, in sacris literis significant homines immites, dolosos, insolentes, & omnino improbos, quos nemo ex probis & mansuetis attrectare potest, contingere vel castigare, sine doloris compunctione, diceret Eucherius.

PERTVRBATIONES ANXIETATES'QVE.

SVnt præterea omnia hæc perturbationum, quæ menti nostræ accidunt, hieroglyphica. Rubus, ut sentit Hesychius Hierosolymitanus presbyter, afflictatio ea est, quam nostri tentationem vocant, asperum quippe virgultum, & quod difficulter manibus attrectare possis. Hinc verò curæ, oppressiones, aduersi casus omnes intelliguntur, quibus corda nostra vellicantur, lacerantur, & ærumnosa fiunt, de quibus Paulus ad Timoth. Omnes qui volunt piè viuere Christo IESV dediti, persecutionẽ patiuntur. Ita apud Græcos dicterium, βίος ἀκανθώδης, pro incommoda atque perdifficili.

E

DIVITIARVM CVRÆ.

HIeroglyphicè passim loquitur Euangelium: vt ad hanc sententiã semen ait inter spinas concidisse, vnde anxiæ diuitiarum curæ significantur. Sed durum fortasse videatur, diuitias per Spinarum vocabulum intelligi, nisi Dominus noster IESVS Christus, qui eo vsus est hieroglyphico, dictũ ipse suũ explicuisset. Quis enim mihi crederet, ait summus Pontifex Gregorius, si spinas diuitias interpretari voluissem, maxime cùm illæ pungãt, istæ delectent, & tamen spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctione mentes lacerant: & cùm vsq; ad peccatum pertrahunt, quasi inflicto vulnere cruentãt, & quæ plurima in hãc sententiã disputat. Expectet verò aliquis, vt huc citem locũ ex XXXI Psalmo: Conuersus sum in ærumna mea, dum configitur spina. Sed loco hoc satis fuerit Lectorem admonuisse, in Hebręo codice nullam esse hîc de spina mentionem, sed de aristarũ spiculis, quæ per æstatem torrefactæ facilè confringunt. Hebraicæ prorsus literæ sensus est, vt paulò altius repetam, conuersum esse humorem, quod alij pinguedinem reddidêre, in eam iam ariditatem, quæ spicis accidit eo præsertim tempore quo aristæ triturantur. Nam tritura cum magno plurimùm calore venit, vt Maro diceret. Dicendum igitur, humor omnis meus ita exaruit vt aristæ (nam hæ ab ariditate nomen habent) eo æstatis tempore quo tritura feruescit. Et hoc sibi vult illud, Dum confringitur spica. Nisi fortè spina in linguis aliquot aliis spicæ etiam significatum habet.

F

GRATIA.

VT verò diu per senticeta tot peregrinati, postliminiò tandem ad rosam redeamus, ea sine spinis considerata, tum venustatis, tum amoris, in primis autem gratiæ eius signum est, qua quis præditus omnium in se amorem contrahat, omnium sibi animos conciliet. Inde factum est, vt purpureum rosę colorem Veneris sanguinem esse poëtæ dixerint, qui quidem ex icto eius pede defluxerit, & rosam, quæ prius vbiq; alba erat, aspergine sua continxerit:

Illa quidem studiosa suum defendere Adonin,
Gradiuus stricto quem petit ense ferox,

Afflixit

A *Affixit duris vestigia cæca rosetis, Albaq; diuino picta cruore rosa est.*

Et Europa, Theocritus: Dum regiæ puellæ alios aliæ flores legunt, ipsa Regis filia purpuream manu rosam legerat, qualis Venus inter Gratias excellens. Inde Rosas loqui, prouerbium, de re gratissima iucundissimaq;. Et Persianum illud, dum nutricula gratiam omniũ alumnulo comprecatur, Deos votis onerando ait, Quicquid calcauerit hic rosa fiat. Sed quod alij fabulose dicunt, philosophi illi veteres, qui rerum omnium originẽ altius perscrutati sunt, odorem coloremq; illum à Veneris ipsius stella proficisci autumãt. Hinc Maro Venerem roseo semper ore loqui dicit. Quod deniq; ad afflatum pertinet, nemo luculentius expressit, quàm idem explicuerit: eius enim id de Rosa opusculũ, de cuius autore dubitatum diximus, Charisius agnoscit. Ait verò poëta:

Vidi Pestano gaudere rosaria cultu,
Exoriente nouo rosida Lucifero.
Rara pruinosis canebat gemma frutetis,
Ad primos radios interitura die.
B *Ambigeres, raperétne rosis tunc aura ruborem,*
An daret, & flores tingueret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum
Sideris & floris est domina vna Venus.
Forsan & vnus odor: sed celsior illi per auras
Difflatur, spirat proximus iste magis.
Communis Paphiæ Dea sideris & Dea floris,
Præcipit vnius muricis esse habitum.

Quò verò Gratiæ significatũ inesse rosis apertius intelligamus, Indorũ etiam monumenta cõquiremus: siquidẽ eorũ Magi rosam tanti fecerũt, vt ad cõciliandos magnorũ principum animos nõ alia re quapiã libentius quàm rosis vterentur. Libet verò ex eorum dictatis vnum hoc, quod ad argumentũ facit, recitare. Aiunt illi, si Princeps quispiã sacer profanúsve sit adeundus, quem tibi cõciliatum velis, vt & te amet, & votis tuis faueat, atq; benignè respondeat, obseruan-
C dum esse cœli sitũ, cùm Sol vel in Ariete vel in Leone gradu eo ascendente fert, quem Luna læto feliciq; aliquo aspectu intueat. Hìc tu phialam rosaceo nitidissimo plenã in manum dexterã sumẽs, facie aduersus Solem cõuersa, summis pedibus insistens & phialã prętendens, in hæc verba duodecies repetitione facta, voce clara orationẽ habeas: Saluere te iubeat Deus ô Planeta tuo potens lumine, ac omnigenæ felicitatis fœcũdissime, qui tam formosus, tamq; omnibus exoptatus, tam beneficus oriris radiorũ difflatione micãtissimus. Tu sol ille es, qui luce, spiritu et vigore tuo mundũ vniuersum regis: tu cœli lampas, tu rerum omniũ lumẽ, tu eorum quæ vbiq; gignunt autor: tu per vim quã tibi Deus Opt. Max. infundit, tibi omnia deuincis: tu quatuor mundi cardines cõtinuo infatigabiliq; cursu peruestigias: tu lumẽ et pulchritudinẽ ex ipsa diuinitatis facie mutuaris: tu vitã luminosam, & perpetuæ vsum lucis nullo interposito velamento Lunę liberaliter elargiris: tu reliquos stellarum globos luminis tui lampadibus accendis. Quæ si ita habent, exoratũ te velim, vt amicitiã, beneuolentiã, amplexum, & affectum erga me omnium beneuolentiæ in hoc oleo mihi cõcedas, ita vt me omnes appetant, & amicitiam meam vltrò concupiscãt, ac perinde maximos minoresq; Pontifices, Reges, principes, reliquosq; potẽtiores, Senatum,

populum infimumq́ꝫ gregem mihi amore atqꝫ charitate concilię. Hic quo illi ap pellarent nomine profitebant, rogabantqꝫ insuper & adiurabant, obsecrationibusqꝫ adigebant per eius potestatē, vt amicitia hæc & amor et pietas ita in horum cordibus & linguis & operibus insideret, vt magno se affici gaudio experirentur, quotiescunqꝫ hominē eiusmodi intueri atqꝫ alloqui facultas esset. Proinde Sol virtute & potestate sua, vt mores etiam congruerent, hominisq́ꝫ præsentiam illi omnes admirarentur, honorarent, & esse quantumvis precij existimarent, efficeret. Ad hæc quædam geniorum nomina intermiscebāt, quorū interuentu eadem fieri supplicabant, præcipueq́ꝫ nomen illud quod amores et amicitias viuificat, & amantū corda in vnum conflat, insolubiliq́ꝫ copula coniungit. Ea verò tum quia videbant absurda (sunt enim, vt Lucianus ait, βαρβαρικά τινα καὶ ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα) tū quia ex Christianæ pietatis instituto profana iam habentur, de industria prætermisi. Id ritè cùm exegissent, oleum summa veneratione susceptū obseruabant, quo faciem obvngerēt, quotiescunqꝫ principē aliquem adituri essent. Quò minimè ridiculum videatur, Vlyssi in Phœniciam appulso, fracta quippe naui, mari eiecto, & omnium egeno, Deam Pallada oleum attulisse, quo ille perūctus, omni abiecto squallore, quem ex maris salsugine inediaqꝫ per quatriduū tolerata cōtraxerat, κάλλει καὶ χάρισι στίλβων, dignior & venerabilior effectus est. Rosaceū verò Homero fuisse cognitum ex eo cōiicimus argumento, quòd ῥοδόεντι ἐλαίῳ Venus Hectoris cadauer obvnxerat, quod à canum iniuria, quibus id Achilles obiecerat, inoffensum pręstitit. Tantā inesse Rosę vim, Homerus persuasum habuit. An nos autem oleum aliud à Venere quàm ex rosa sua cōparatum existimemus? aut alia quapiam ope vsam eam crediderimus, quàm ea ipsa vi, quam rosis ipsamet infudit, cùm in Carthaginis templo

Restitit Aeneas, claraq́ꝫ in luce refulsit,
Os humerosq́ꝫ Deo similis? Nanqꝫ ipsa decoram
Cæsariem nato genitrix, lumenq́ꝫ iuuentæ
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores.

Sed quoniam rosa super satis superqꝫ iam prouecti sumus, præteribo Ælij Veri Imperatoris lectulum, minutulumqꝫ reticulum foliis rosæ repletum, quem sibi substerni iubebat, in quo Persicis odoribus perunctus recubare cōsueuerat, maiorem inde sibi gratiam adepturus. Dissimulaboq́ꝫ fabulas Apuleianas, in quibus Lucius ipse prius in asinum ex homine conuersus, rosis toto terrarum orbe perquisitis tam multa pertulit incōmoda, donec demum oblata earum copia, quas decerperet, humanæ formæ restitutus, pristino decori est & venustati redditus. Quod autem pertinet ad odorem, rosa sordidissimū animal scarabeum, cui res plurimùm est cum stercore, vt alibi diximus, odore enecat suo. ῥόδον autem eam idcirco appellatam Plutarchus ait, ὅτι ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδμῆς ἀφίησι, quòd ingenti odoris redundātia diffluat. Diuinæ literæ, vt Cyprianus ait, gloriosam famam appellare solent odoramēta. vnde Paulus, Christi bonus odor sumus. Et quod vnguentū in Aaronis Pontificis barbā diffluebat, bonæ index est famæ, quam sibi sacerdos quilibet comparare debet. Et pro martyribus hieroglyphicè poni rosas, à rubore sanguinis, ait Eucherius.

DE LILIO.

VT verò coronā ipsi nostram elegantius cōtexamus, purpureis aderunt lilia mista rosis. Sciendum autē in primis, vnumquenqꝫ florem hieroglyphicum esse spei. Nam si spes, vt Speusippus Platonicus finit, est expectatio

A ctatio boni: velut è côuerso, metus, animi côcussio in expectatione mali: sicq; floribus inspectis, vsum inde fructuũ sperare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugẽ paulò pòst succrescentẽ polliceat. Nam & Themistius ait per florẽ, vbi præuius apparuerit, in frugis inde nos spem surrigi. Sed quamvis sit hæc florũ omniũ prærogatiua, vt nos bene sperare iubeant, vnus tamẽ præcipuus, quippe liliũ, vno omniũ cõsensu hieroglyphici huius primas obtinet. Hic in antiquorũ monumẽtis cum inscriptione SPEI, lilij potius figuram, quàm alterius cuiusquã floris speciẽ ostentat. Nam in numo Imp. Alexandri Pij Aug. ab altera facie dea lilium dextera prætendit, cuius inscriptio est, SPES PVBLICA. Eadem inscriptio cum lilio manu Deæ prætento in Imp. Æmiliani numis habetur. Nusquã verò frequentius neq; manifestius hæc lilij facies pro spe ponit̃, quàm in Imp. Claudij P. T. Aug. numis, quorũ vis magna proximis annis in Bellunensi agro effossa est, in quibus Dea ipsa pallam lęua sustinet, dextera lilium prætendit, cum inscriptione, SPES PVBLICA. Et in Ti. Claudij numis eodem gestu Dea, palla quippe sublata, lilioq; dextera porre

B cto, cum literis, SPES AVGVSTA. Eodem statu habituq; in Hadriani numo dea lilium prætendit cum inscriptione, SPES P. R. Ac ne tædio sit horũ multiplicitas & numerus, hieroglyphici huius non ignarus Maro noster, cùm spem de Marcello conceptam significare vellet, tacita quadam ad clarissimũ illum allusione, eruditius sanè quàm fronte prima polliceatur, hæc scripsit:

Nec puer Iliaca quisquam de gente Latinos
In tantum spe tollet auos, nec Romula quondam
Vllo se tantum tellus iactabit alumno:

& quæ sequuntur, vsq; ad versum illum:

Si quà fata aspera rumpas, Tu Marcellus eris: manibus date lilia plenis.

Lilia poscit Anchises, quibus donis nepotis animam cumulet, vt inde præreptam iri spẽ publicã Populi Romani, provt ex superioribus numis ostensum, indicaret. Hinc Flaccus cùm spes nostras sæpe fallere animaduertisset, indolisq; bona de manibus sæpe rapi conspexisset, postquam viuax apium dixit, breue mox lilium subiecit.

C

CHRISTVS. ANGELI.

IN diuinis literis lilium, præcipuè album, nunc Christi, nunc angelorũ hieroglyphicũ est, à candore quippe iustitiæ. ad quod spectasse volunt Salomonẽ, cùm dixit: Flos campi, & lilium conuallium. Hilarius Matthæo, præcipuũ angelorum hieroglyphicũ ponit lilia, de quibus dictũ Euangelio, Non laborãt, neq; nent, quibus scilicet extra humanæ scientiæ eruditionẽ, suiq; operis mercedẽ, à Deo glorię candor indultus atq; indutus est, ne quid ex principio, labore et arte existimarent̃ habuisse. Ea autẽ est istius germinis natura, vt cœlestibus angelorum substantiis aptissimè comparetur: hoc enim efflorescẽs, cùm à stirpe detentæ humi radicis auellitur, naturæ suæ virtutẽ, licet aruisse videatur, occultat, & redeunte tempore rursum lilij sui honore vestitur. Ex se igitur reflorescit, sibiq; reddit̃: quòd sit, quòd vigeat, nec radici nec terræ debet, cùm ille qui se suggerit succus ex se demanet & suffundatur, atq; ita annuæ huius viriditatis exemplo, virtutem cœlestis substantiæ æmulatur, cùm tamen ex eo tantùm quod intra se diuinitùs acceptum habet, alatur in florem. Ideo ergo lilia non laborant, neq; nent, quia virtutes angelorũ ex ea quam adeptæ sunt originis suæ sorte, vt

fint femper, accipiunt. Generatim verò florem Eucherius hieroglyphicũ eſſe D dicit eorum operum quæ bene ritéq; fuerint inchoata: & Canticorũ cantico ea de cauſa ſponſum dicere, Fulcite me floribus.

PVLCHRITVDO.

Est & pulchritudinis ſignum lilium, ſiue formam, ſiue colores eius cõtemplẽre, Suſasq; mollem delicatamq; Perſarũ vrbẽ, vbi Regum erant hyberna, ob mitiſsimã cœli plagam, & amœnitates alias, inde cognominatã tradunt, quòd Suſa Perſarum lingua lilium ſit. Volentes itaq; loci pulchritudinem ſignare, nomen à lilio fecerunt. quamvis Stephanus à multitudine potius liliorũ, quæ paſſim illic & feraciſsimè proueniunt, cognomentũ vrbi inditum ſcripſerit. Vtcunque verò, velut à liliis Suſæ, non immeritò inter Italicas vrbes à flore Florentia nuncupata, vtpote quæ, Domine mi præſtantiſsime, patria hæc tua, quã tam libenter incolimus, tam forma quàm ſitu, et incomparabili rerum omnium amœnitate, totius ſit Italiæ flos: vt inuidè mihi facere videantur, qui Fluentiam antiquum vrbis nomen ſibi ſomniant.

PVDICITIA. E

PVdicitiæ virginitatisq; florem eſſe lilium, Hieronymus aduerſus Iouinianũ interpretatur, dum Canticorũ cantico ſponſa illa cœleſtis fratruelem ſuum inter lilia paſci canit, hoc eſt, inter candidiſsimos virginum choros. Illa enim tota ſpecioſa, nulla notabatur macula, neq; etiam ruga, vt Apoſtolus addidit. Et quod à Libano accerſitur, λευκασμός, id eſt, candor interpretatur. Sanè Nymphis qui faciebant, etiam Gentium ſacerdotes, lilia præſertim candida offerre ſoliti erant. Ita apud Propertium Tarpeia:

Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
Romula ne faciem læderet haſta Taci.

Sciendum tamẽ in vniuerſum flores λείρια dici ab Apollonio, vt Argonauticῶn primo:

ὡς δ᾽ ὅτι λείρια καλὰ περιβρομέουσι μέλισσαι·
Pulchra fremunt vt apes paſcentes lilia circum.

Quamvis propriè flos eſt qui liriũ appellat̃, quem Theophraſtus libro de Plantis, narciſſum eſſe dicit, alij autem lilium. Et licet & pulchra & delicata lilia ſint, F ea tamẽ inuiſa Veneri ait Nicander Alexipharmacis, quòd olim de candore cũ dea certare voluerint, eamq; indignatam lilia in aſinini pudendi formam tranſmutaſſe: adcò nihil tam ridiculum, tam ineptũ, quod ſibi Græci nõ permittant.

IVNO.

VErùm odium hoc in lilium, inde potius proceſsiſſe videri poteſt, quòd flos Iunonius lilium eſſe dicitur, vt ex deæ lacte progenitũ, cùm ſubiecto clàm Herculi vbera admouiſſet, doloq; ſtatim cognito ſe retraxiſſet: guttas verò lactis aiunt aliquot in terram decidiſſe, ex quibus mox lilia pullularint. Meritòq; flos Regius etiam appellatur, non à Iunone regina tantùm denominatione ſumpta, ſed à Regia qua præſtat celſitudine, quòd tanta proceritate ſuper flores alios attollitur, vt ad tria interdum cubita ſurrigatur.

A

DE CARDVI SCOLYMO.

ET quoniã hodierna dictio per flores volutatur, bonaq́ eorum pars, boni parũ admodum pollicetur, vt conditionem quisq́ perpendat suam, de cardui scolymo, deq́ Fremio quędã minimè dissimulanda.

IMBECILLITAS HVMANA.

IMbecillitatem humanæ vitæ sacerdotes Ægyptij nullo significantiore osten debant hieroglyphico, quàm cardui flore figurato, quem Græci Scolymon vocant. Vnicaulis enim carduus simulac scolymon in calicem apparuerit, florem purpureum mittit inter medios aculeos celeriter canescentẽ, & abeuntem cum aura, perinde ac spes nostræ plurimùm euanescunt, & minima quaque de causa homines plerunq́ exanimantur.

MORBI.

SI verò morbos, quibus plurimùm tentatur affligiturq́ humanũ genus, significare voluissent, Fremij fecissent flores, vel quia rerũ natura flores odoresq́ de die in diem gignit, magna hominũ admonitione, quæ spectatissimè florent, evestigiò marcescere, & vt apud Esaiam est, Omnis caro fœnũ, & omnis gloria B eius flos agri: siue, vt Cyprianus reddit, omnis eius claritas vt flos fœni: simulac enim fœnũ aruit, décidit & flos: id quod fatidicus etiã Rex lamentatur, cùm ossa sicut fremiũ aruisse clamat. Vel quia tradunt Magi, colligi anemonas (sic enim Greci vocant) tertianis & quartanis remedio, postea alligari florem panno roseo, & in vmbra asseruari, ita cùm opus sit adalligari. Florẽ hæc habet aut phœniceũ, aut purpureũ, aut lacteũ, qui se nunquã aperit, nisi vento spirãte, vnde & nomen accepit, ἀπὸ τῶ ἀνέμου scilicet. Quamvis non sum nescius, eruditos esse autores, qui hoc nomine flores omnes intelligant in huiusmodi significatũ, quòd floribus omnibus contingat spirante vento aperiri. Ad eorum verò quæ pulchra, grata, & amabilia putamus, imbecillitatem indicandam, Catullus affectus aliquot accidere ait, velut prati vltimi flos prætereunte postquã tactus aratro. Quam sententiam dixisse semel non sat habuit, quare alibi eandem repetit:

Vt flos in septis secretus nascitur hortis
Ignotus pecori, nulli contusus aratro,
C *Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber,*
Multi illum pueri, multæ optauere puellæ.
Idem cùm tenui carptus defloruit vngui,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puellæ. Quem Maro imitatus ait,
Purpureus veluti cùm flos succisus aratro *Languescit moriens.*

Neq́ fortè importunè dixerim, loco hoc herbam in diuinis literis, vt apud Eucherium, hieroglyphicũ esse iucunditatis: nonnunquã indicare quædam animę proficientis rudimenta, quæ mox florẽ, hoc est, spem, inde semen, hoc est, fructũ datura sit. Ad superiorem verò sententiam Hilarius, Matthęo, sub hieroglyphico fœni nomine gentes à Deo sępe nuncupatas ait: Germen, inquit hic, illud est quod virtutis suæ flore dilapso, ad calorem Solis arescit. Igitur requies nulla gentibus: neq́ mortis, vt volunt, compendio quies dabitur, sed ipsis corporis etiam æternitas destinabitur, vt ignis æterni in ipsis sit æterna materies, & in vniuersis sempiternis exerceatur vltio sempiterna. Et hoc illud est quod Paulus ait: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.

DE AMARANTHO.

D

DE humanæ vitæ imbecillitate, bonisq; caducis & ante diem ereptis hæc per florum imagines Ægyptij afferre consueuerunt.

INOFFENSA VALETVDO.

Contrà verò si quē inoffensa valetudine vixisse corporis ad extremum vsq; dignitate viribusq; seruatis, hieroglyphicè ostendere voluissent, amaranthi corollam capiti eius imponere mos erat. Est autem amaranthus spica purpurea verius quàm flos aliquis, asseruaturq; decerpta, ac postquam defecêre cuncti flores, madefactus aqua reviuiscit, & hybernas coronas facit: summaq; eius hęc natura nomen inuenit ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, id est, propterea quòd minimè marcescat, Amaranthum sit appellatum. Hinc Thessali ad tumulum Achillis libamina & expiationes quotannis oraculi Dodonęi admonitione ferre iussi, cùm omnia quæ sacrificio ritè operando necessaria essent ex solo patrio asportare consuessent, duos quippe tauros, album vnū, nigrum alterum, vtrunq; verò mansuetum: syluam ex monte Pelio cæsam, ignem ex Thessalia, molamq; & aquam ex Sperchio haustam. Coronas insuper amaranthinas primi omnium excogitauerunt, easq; ad sacrum eiusmodi ferri sanxerunt, vt si fortè venti nauem repulissent, aut alia quapiam de causa mora iniecta esset, coronæ tamen neque flaccidæ, neque deformes suspenderentur. E

DE FERVLA.

CASTIGATIO INGENVA.

QVam Baccho sacram, & inde ναρθηκοφόρους ministros eius multi tradidêre. Sed quòd ea de causa Baccho dedicetur, quia asini ea vescantur auidius, cùm animalibus reliquis, vt tradit Plinius, præsentaneum sit remedium, leue commentum forsan videatur, quamvis nō ignoremus animal id gratissimam fuisse Libero patri victimam. Id verò magis arridet quod à Plutarcho accepimus libro de instituendis mulieribus: hic enim & ferulam & obliuionem Baccho dedicatas ait. Ferulam quidem propterea, quòd virga ea admonitionem significat, qua pueros castigare soliti sunt veteres, vt se quoq; subduxisse manum ferulæ profitetur Iuuenalis, itaq; innuere voluerint, quę per ebrietatē admissa sunt, puerili tantùm indigeant castigatione. Obliuionem addidêre, puto, per lyncis eiusdem Bacchi simulacrum, quæ, pascendo si casu aliquo auertat oculos, propositi cibi obliuiscatur, vt aiunt, & alium quęrat. Aiebant verò corū recordari non oportere, quæ inter vina dicta factáve essent: notum enim illud est, μισῶ μνήμονα συμπόταν. Quòd si quid est cuius meminisse debeat ebrius, ea dubio procul omnia, vt Pythagoræ sententia est, non tantùm reminisci, sed identidem etiam animo repetere debet, quę in ebrietate ridicula aut perniciosa dixerit feceritve: id enim vnum esse euitandæ ebrietatis remedium. Nam & Anacharsis ita nos docuit ebrietatem cauere, si quæ ebrij faciant, inspexerimus. Quòd verò Plutarchus admonendis mulieribus ferulam adhibet, aurem nobis vellere videtur, ne distichi illius immemores simus, quod toto terrarum orbe cantatissimum est: F

Nux, asinus, mulier, simili sunt lege ligati:
Hæc tria nil rectè faciunt, si verbera cessent. Sed ioco iam satis.

PIE-

APIERIVS VALERIANVS AD IOANNEM ANTONIVM POLLIONEM, GELOVM PRIMATEM, de iis quæ per Spicam, & Cerealia quædam arma significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

CVI verò libentius Spicas & Cerealia quædam arma donarim, quàm tibi tam præstanti viro, tam frugi, tam probo, tam benigno, tam liberali? qui præsertim spicam habes in gemma domesticæ nobilitatis insigne: addam etiam, qui Siculus es, magnóque ingenij acumine præditus, verùm quo non nisi modestè vtaris, atque sapienter. Ero enim ego semper huius rei testis, qui prudentiam moderationémq; tuam tandiu expertus sum, cùm in eodem conviuebamus contubernio, ad idem munus tecum à Clemente P. M. delegati, qui nepotes suos adolescentulos nobis commendarat, quos tanta rerum perturbatione vexatos, infelicissimo illo tempore huc & illuc peregrè circumduximus, cùm hostica essent omnia, aduersa omnia, omnia B *suspecta. Tot illæ erant insidiæ, quæ illi etiam ætatulæ parabantur. Nos tamen per tot rerum omnium difficultates evicimus, vt sospites eos Clementi tandem restituto redderemus, atque ita moribus excultos, quantum in vtroque nostrûm fuit, vt nihil iam ad nobilissimæ indolis institutionem desiderari posset. Neque verò Legationes tuas illas memorabo, Germanicas, Noricas, Pannonicas, Bohemicas, Gallicas, Britannicas, & alia tibi sæpe munera demandata, quibus gerendis talem te præstitisti, vt ob sapientiam & probitatem omnibus esses admirationi. Quòd si consiliis tuis faciliores accessissent aures, in tot, quæ mox perpessi sumus, calamitates minimè incidissemus: tot erant ea, quæ desperata ab aliis, tua tu dexteritate restitueras, nisi obstitissent fata, quæ prudentiæ tuæ sese opposuerunt aduersaria, vel, cùm te vera loqui, optima sentire, salutaria consulere homines cognoscerent, quod plerunque accidere solet, optima videntes, ad deteriora tamen spontè non declinassent. Sed hæc missa faciamus. Id vnum profiteri nunquam desistam, quàm iucundum, quàm suaue mihi tum fuerit totum id vitæ tempus, quod in ea non nostra tantùm, sed Italiæ totius communi calamitate vnà conviximus: quantúmq; me tibi debere intelligam, qui non minorem mei consolandi, cùm desperarem omnia, rationem habueris, quàm eorundem, qui nobis commendati erant, principum. Quæ verò vtrique nostrûm* C *res præter omnium acciderint expectationem, quámq; varia fuerit rerum fortuna, longè magis quàm vellemus insidet memoriæ, neq; quidem si obliuisci velimus, vllo modo possumus. At dices: Quorsum hæc rerum publicarum commemoratio, si de Spica & Cerealibus futurus est sermo? nempe quòd eò me trahit earum rerum recordatio, quæ toties deambulando, sedendo, obequitando, super iis quæ ad nos & principes nostros attinebant, fuere sæpius à nobis non modò prævisæ, verùm etiam deploratæ. Idcirco nequeo ad Pollionem scribere, neque cum eo loqui, neque quicquam meditari, quod mihi non suggerat eorum sermonum memoriam, qui tam frequentes, tam necessarij quotidie intercidebant. At effluxere omnia hæc: effluxerint. Vt te igitur audiam, nobis quid nunc agendum, posteaquam studium, fides, industria, conatúsque noster omnis iis nihil profuit, quibus omnia prospera, felicia faustáque cupiebamus, sed eversa omnia sunt, fatóne dicam, an eorum culpa, qui recta consulentes aspernabantur? Velimúsne nos aliorum causa in perpetuo esse mœrore, an nostri studij, nostri officij memores ea meditari, quæ aliquam ærumnarum obliuionem afferre possint? Ego nempe post rem certa iam desperatione conclamatam, ad studia me mea retuli, commentationibúsque illis hieroglyphicis, de quibus sæpe tecum, nunc totus incubui: quas cùm per sua quæque segmenta disponerem, visæ mihi sunt polliceri,*

fore, vt huius industriæ meæ aliquis fructus iis, qui politiores has literas affectantur, acquiri possit: quare labori nihil quicquam peperci, donec rem omnem digessissem. Ea verò quoniam in partes diuidenda fuit, quæ ad te pertinere arbitratus sum, tibi dedicaui. Utinam eo tu atque alij animo hæc suscipiatis, quo à me studio atque beneuolentia conscripta sunt.

D

DE SPICA.

ONYX ille tuus, Antoni Pollio, modiolo, qui spicas duas continet, insignis, ab cuius vtrãque parte copiæ cornua arte admodum eleganti incisa conspiciuntur, vetustatis omnino venerandæ monumentum, signum olim aut Ædilium fuisse, aut eorum qui rei frumentariæ præerant, facilè credere possumus.

CERES.

VIdere enim est Iuliæ Piæ numũ, ab cuius altera facie sigillum est lęua conto innixum, dextera spicam gerens, calatho ante pedes proposito, cuius inscriptio est, quarto casu, CEREREM.

E

ANNONA.

ESt & T. Cæsaris Vespasiani numus, in quo simulacrum est, quod dextera sigillum exporrigit, in cuius vna manu libella est, in altera cornu copiæ, apposita naui, & calatho cum spicis: inscriptio, ANNONA. In eiusdem aliquot aliis eadem omnia sunt pręter cornu copiæ: eius loco caduceum spectes: nam & is, vt alibi diximus, in felicitatis significatum accedit, quòd pax ipsa, cuius symbolum est caduceus, rerum omnium copiam & affluentiam inducit.

AFRICA.

SPectare verò est Africę picturam eo libro, quem de Imperio, magistratibus, & militiæ ordinibus Theodosianis temporibus conscriptum vidimus. Ibi enim, vbi de Proconsule Africæ legitur, vrbesq; & officia & magistratus tota ea prouincia distributa continentur, mulier quędam inspicitur, pileo in primis cooperta caput, cærulea palla hinc inde ab vtroq; humero reiecta, eaq; ad humum vsque fusa, interiore verò tunica rubra, imo limbo ad pedis vnius altitudinem albo, cuius superiorem inferioremq; marginem aureæ fibræ duæ circumeunt. Brachia nuda vtrinque exporriguntur, binas vtraque manu spicas ostentantia. Sub pedibus naues duæ frumento onustæ, adpictæ sunt. Literæ superne sunt, PROCOS. AFRICÆ. Apud Horatium sanè de terræ huius feracitate frumentaria legas:

F

Quicquid de Libycis verritur areis,

desumptum quidem ex Pindaro, qui πυροφόρους λιβύαν Isthmiis dixit.

BRACCATI MILITES.

IN iisdem monumentis obseruaui gestamen cæruleo colore subobscuro pictum, circulo nigro iuxta marginem circumducto, à summa cuius parte stella adpicta est radiis octo prædita: in medio orbiculus est cum vmbilico, vtroque coloris aurei: ab eo orbiculo vsque ad circulum qui iuxta marginem est, columella summissa coloris rubri: à lateribus columellæ spicæ duæ vtrinque surgunt singulæ, quas auiculę totidem volatu suspensæ impetunt. Insigne hoc erat eorum militũ, qui BRACCATI IVNIORES appellantur, militabantq; sub

militum

A militum Prǽsentiali tunc nuncupato, qui titulus eorum erat notæ qui viri illu-stres vocabantur. Sed vt ad annonam revertamur, in Hadriani quoque numis corbis est cum spicis: & in Antonini, spicæ & Cornu copiæ cum eadem ANNONÆ inscriptione.

PROVENTVS.

QVæ verò spicæ duæ, dolio vuis pleno in earum medio constituto, spectantur in numo L. Liuinei Reguli, proventum bonorum, fructuúmque copiam, & feracitatē eius viri magistratu vberem ostendit: nam vbi consultum est iis quę cibo potúque inseruiunt, annona omnis largè populo videtur erogata. Vsqueadeò verò spicæ proventus indicia sunt, vt & apud Coniectores reperias eum, qui natas in aure spicas per nocturnam imaginem videre visus fuerat, & delapsa inde grana manibus collegerat, fratris mox demortui hæreditate locupletatum: spicis quippe proventum, aurem verò fraternitatem ostendentibus: germanas enim inuicem esse aures manifestum. In diuinis quoque literis spicæ, hoc est, messis eodem modo proventum hieroglyphicè significant, dicente B Domino, Messis quidem plurima, operarij autem pauci admodū. Humanam enim messem vredini procellísque obiectam, cupiebat ille in horrea æternitatis suę transferre. Hesychius Hierosolymitanus pro messe accipit virtutes, quæ ex diuini verbi semine oriūtur. At stipula pro nullius boni operis fructu ponitur. vnde Propheta lamentat̄: Hei mihi, vt factus sum sicut qui colligit stipulam in messe. Idem paleæ, vt illud: Paleas autem vret igni.

SAnè plerunque inuenias ęstatem ipsam per spicarum fasciculum significari. Vnde apud Maronem:

Stabat nuda æstas, & spicea serta ferebat.

Nonnunquam verò messem ipsam, aliàs & frugum inuentorem.

ÆSTAS, ET FRVgum inuentor.



MESSIS.

SEdenim Hesiodus Theogonia, falcem pro messe posuit, vbi dicit, τεῦξαι μέγα δρέπανον. subiiciunt interpretes, Drepanon messis tempus. C Hinc iuniores spicas duas, manipulos spicarum interdum duos in transversum adclinatos, pro mense Iulio ponere excogitarunt, quòd nimirū eo mense messis omnis triticea demetatur.

TEMPVS.

ET quod pertinet ad falcem, quoniam tempus omnia metit exsecátque & aufert, ideo falcem Saturno attributam nonnulli volunt: κρόνος enim Saturnus, cui tempora subiiciuntur, quæ voce eadem Græci sola adiecta aspiratione pronunciant, quippe κ in χ versa. In hanc sententiam Maro: Omnia fert ætas.

AGRICVLTVRA.

ALij falcem agricolationis totius signum arbitrantur, quod insigne Ianus Saturno dederit à messe & fertilitate, cui posteritas rationem etiam inserendi, & artem faciendi surculos fert acceptas: vnde Saturnum à satu Latini vocitarint.

FRATRES ARVALES.

ALioqui ſpicea corona fratres aruales indicabat, quam primùm Acca Larentia Romulo ſacrificanti dedit.

SACERDOTES ARVORVM.

SI verò ſpicea corona vitta alba illigata eſſet, ſacerdotes aruorũ ſignificabat, quorum illud erat inſigne. At Cereris caput ſpicis redimitũ ſpectauimus in numis quibuſdam, ab altera quorum parte ſpica magna eſt nonnunquam ſola, nonnunquam cum caduceo & lituo, eo quod retulimus ſignificato.

PAX.

QVin & pacis ſimulacrum cum ſpicis figuratur: vnde Tibullus,

At nobis pax alma veni, ſpicámq; teneto,
Profluat & pomis candidus ante ſinus. *Pax enim candida primùm*
Duxit araturos ſub iuga panda boues.
Pax aluit vites, & ſuccos condidit vuæ,
Funderet vt nato teſta paterna merum.
Pace bidens vomérq; vigent, ac triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.

DIANÆ TRICLARIÆ SACRVM.

ERat & ſpicea corona inſigne atq; geſtamen eorum adoleſcentum qui Dianæ Triclariæ ſunt immolari ſoliti apud Patrenſes, mollienda numinis indignatione, quam Menalippus atque Comætho templo deæ turpiter violato in ciues contraxêre.

DE LOLIO.

TRiticeæ coronæ geſtaminíve contrarium eſt lolium, quòd quantum ſeges illa felicitatis affert, tãtum hoc infelicitatis, & incommodi: ſecum enim inuidiam, & quandam animi prauitatem trahit.

PRAVI MORES.

MOrum enim corruptorum id omnino indiciũ eſt: quare Antiſthenes non temerè dicere ſolebat, abſurdum eſſe triticũ à lolio non repurgare, qui ſentiret ex hoc inuidos à republica ſummouendos, vt Plutarchus interpretať: tam enim invtiles inuidi ſunt ciuitati, quàm lolium eſt tritico. qui verò inuidus eſt, ſuam ipſe ſibi fouet infelicitatem: quandoquidem Horatius ex Phalaridis ſententia dicto ſumpto,

Inuidia Siculi non invenere tyranni *Maius tormentum,* ait.

Et quod ad corruptos degeneresq; mores facit, ita Virgilianus paſtor lamẽtať:

Grandia ſæpe quibus mandauimus hordea ſulcis,
Infelix lolium, & ſteriles dominantur auenæ.

DE MILIO.

VIrtus ideo humano generi vtilis atq; cõmoda, qua miliũ egregiè pollet, efficit ne ab hieroglyphicis expelli debeat. Nam ſi quis hominem qui declinare ſciat infortunia, hoc ſcripturæ genere oſtentare voluẽrit, aptè ſerpentẽ pinxerit milij ſurculo circumvolutũ, anguis ipſius capite deorſum deiecto, cauda ſupernè ſita: quandoquidem ex milio panis præſumptus, incolumẽ ſoſpitemq; præſtat à veneno, naturæ beneficentia, quę mortale genus remedio tam parabili, atq; omnibus obvio, pręmunire voluerit contra

A tra pestē adeò perniciosam. Idq; tradit Didymus in iis, quę de re rustica scripsit.

INNVMERA.

SVnt etiam qui spicam milij hieroglyphicè pro millenario numero ponant, ac perinde pro innumeris, quia tale etiam est millenariis significatum. Neq; desunt qui numerum ipsum mille à milio dictum velint.

DE MODIO.

SEd vt ad onycem revertamur, modius in ea incisus est: is quid sibi velit explicemus. Sed quoniam in numis, in picturis, in sculpturis, atq; aliis antiquorum monumentis spectare est alibi modium, alibi latè patentem vrnulam, nonnunquā & cyathum, sæpius verò calathum, & quicquid vel humoris, vel solidorum est corporum capax, in Serapidis capite superpositum (illi enim plurimùm vasa hæc dedicabantur, quòd diuitiarum, & omnium proventuum numen haberetur) necesse erit hæc omnia colligere, ac veluti vetustas fecit, in vnum commiscere.

B FRVGVM OPVLENTIA.

SIue igitur modius, siue calathus, siue quid huiusmodi figuretur, frugum id opulentiam indicabit, quas ipse siue Serapis, siue Osiris, siue quocunque nomine δοτῆρ ἐάων nuncupari placeat humano generi, satu inuento, & aratione cōmonstrata, comparasse dicitur, de quo multa alibi, & quo pacto Osiris quoq; in huius inuenti participatum admitteretur, disseruimus. Illud verò constat, cibarias opes & donaria in canistris offerre, & antiquorum fuisse morem, & nūc palàm omnibus esse. quin etiam vbi liberalius, opipariusq; aliquid erogatū significare volumus, χύτρᾳ καινῷ dicere consueuimus. Hinc apud Maronē ferunt nymphæ calathis pallentes violas, & alia dona. Alibi Cererem canistris expediunt ministri. Osirin quoq;, neq; non Cererem eodem insignitos gestamine Diodorus attestatur, & antiqua pleraq; signa ostendêre. Neq; verò hîc repetenda sunt ea, quæ plurima docuimus eo cōmentario quo de Capitis atque adeò Tricipitij significationibus agitur, vtrū scilicet Serapis pro Sole, an pro Ioue, an pro mundi totius machina, vt Nicocreonti Cyprio Regi ipso est oraculo proditum, acC cipiendus sit, quoniam eo loco hæc omnia sunt explicata.

AQVA.

SEd enim vrnam potius Osiridi dedicatam videas, idq; ea de causa factum, quòd eum non vini tantùm, verùm totius humoris dominum intelligebāt, eumq; Oceanum, perinde ac Isidem Thetin. Præferri enim vrnam in sacrificiis, qua Deum colerent, mos erat. Hydriam enim quandam ingentem summo cultu, & attonita penè veneratione prosequebantur, quam obtectam, & casta religione susceptā, in sacram ædem solenni pompa gestabant, quò cùm pervenissent, terræ procumbentes manibus ad cœlum sublatis iis gratiam agebant, qui primi diuini benignitatis munera mortalium vsui communicassent, vtpote qui ex humore oriri omnia persuasum haberent.

CANOPVS.

ALij, qui philosophiam eam eludebant, quorum è numero Ruffinus est, Canopum quendā apud Ægyptios in hydriæ speciem figurari solitū aiebant, quòd inuento callido, cùm in certamen cōtra Persas deventum esset, victorē ignem evicerit. Persæ enim, vt alibi sæpe ostendimus, ignem numinibus omnibus anteponunt. Is itaq; minutioribus quibusdam foraminibus hydriam, quam cōtra

ignem in periculum adducturus erat, à fundo perterebrauerat, ceraq; diligenter obturauerat, qua super ignem solenni certamine posita, vi caloris soluta, ignis extinctus expirauit. Quoniam verò de vrnis locupletius alibi dictum, reliqua nunc vasa persequemur. D

NON CESSANDVM IGNAVITER.

SEd id quoq; nescio quid Ægyptiacum sapit, quòd Pythagoras super modio sedere nos vetat: quippe rationis portionē eam, qua anima ipsa metitur, explorat, atq; examinat omnia, non esse otiosa desidia remittendam, habendámve negligenter, verùm omni exercitatione modoq; & regula dirigendā, asiduèq; per cogitationis spacia agitandā. Cęterùm diuus Hieronymus hoc subīndicare dicit, nō debere nos de victu solicitos esse in diem crastinum, provt etiam Dominicis præceptis admonemur. quanquā Cyrillus priorem sequitur sentētiam. Plutarchus Symposiacis symbolum ita exponit, vt ex præsenti mēsa semper aliquid in futurū relinquamus, & crastini diei hodierno meminerimus. Re siquidem parata non erit vlterius consultandū, vt nudipes ille Phrator hospitem elusit, cùm satur recederet, & ex reliquiis capum integrū coctum in manicam coniecisset: interrogante hospite quid eo facturus esset, in crastinū se asportare dixit: cui cùm subiecisset hospes, Atqui lex nobis descripta est, ne de crastino cogitemus: suscepit ille Phrator, Parco igitur legi, qui hoc mihi prandio destinato, nihil quicquam ero super crastino solicitus. Sed vt in re seria facessant ioci, Plutarchus ad eorum morem, quibus mēsas inanes tollere magna erat religio, symbolum videtur accōmodare. Nam chœnicem pro diurno victu capi, quam Latini sportulam appellarunt, tum ex eo manifestum est quod apud Herodotum legitur, Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus binas farinæ chœnices mitti solitas, tum quòd Alexarchus chœnica vocat ἡμεροτρόφιδα. Significaret igitur symbolum, nō debere nos in sportulis vitæ nostræ totius ita spem collocare, vt sede in eis statuta totum vitæ tempus ignauiter desideamus, sed aliquā ineamus rationem, cōsiliumq; capiamus, vt nobis aliquando viuere posimus, opesq; nostræ tandē in nobis ipsis, nō in alieno arbitrio sitæ sint. In diuinis literis modius hieroglyphicum est dogmatis atq; doctrinæ, quam Iudæi profitebantur, veritatis lumen sub eo recondentes: quam sententiam explicat Hilarius Matthęo: ideóq; proferēdā esse lucernā IESVS admonet Apostolos, & quę apud eum copiosè. E F

DIALECTICA.

ZEno multipliciter solitus Dialecticorū argutias eludere, sed eo præcipuè dicto, quòd eam iustis quidem mensuris æquiparauit, quibus tamen non frumentum, sed paleas, fimumq; quis dimetiretur. Ita hieroglyphicum Zeno faciebat, Dialecticam ostensurus paleas modio demensas.

ANIMVS.

VAs obturatum plerunq; animi significatum habere perhibetur. Vnde Lacenæ mulieres ollas in Regum suorum iustis pulsitabant per vrbem discurrentes, vt ita ciuitatem orbam Rege, animo carere significarent, quemadmodum ollæ illæ inanes erant. In diuinis verò literis vbi Psalmo LXXII legitur, Penè effusi sunt gressus mei, de rupti aut inuersi vasis similitudine sumptū aiunt interpretes: vti enim liquor è vase in terram effusus perditur & euanescit, ita cogitationes suas & animi sentētias dicit penè effusas, in vanas scilicet & inanes rerum fabulas euagatas: quod fortè de nobis nugas has scribētibus dici posit. In quo tamen illud me consolatur, quòd multa omnino in his nugis disciplinæ veteris

A teris arcana, quæ hactenus sepulta iacuêre, nemine ante me lapidem hūc mouente, industria nunc primùm mea cœpêre in lucem proferri, & tibi similibus quod satis est mihi, & aliis oblectamentum aliquod afferre. In Chaldæorū quoq; scriptis, animus appellatione vasis accipitur: vt illud, Vas tuum inhabitant bestiæ terræ, ira videlicet & libido, cupiditatesq; aliæ, quos affectus communes cū belluis habemus, & quod infelicius est, tantæ interdum apud nos autoritatis, vt ad brutalem sæpe nos vitam impellant. Hoc illud est quod Plato ait Repub. alere nos domi diuersa brutorum genera, quæ Deus ad hominem, vt in diuinis literis habetur, accersiuit adiumento futura, ea tamen omnia interturbant, omnia subruuunt, cùm fræni impatientia nullo possunt regimine, nulla castigatione coërceri: id quod tunc accidit, cùm nostri vigoris, nostræ immemores ingenuitatis, iis spontè nosmet dedimus in seruitutem. Concitatus enim animus, nisi parére cogatur, imperium sibi arripit, & dominationem exercet. Vas animæ vocat Paulus carnem nostram, quam etiam honorificè tractandam monet. Nonnunquam tamen eandem exteriorem vocat hominem. Vas verò capacitatis no B mine dicta est, qua ipsam capit animam & continet. Homo verò de cōmunione naturę, vt Tertullianus diceret, quæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. Apud Hieronymum septimis supra tricesima Hebręorum castra, inuenias nos mortales hieroglyphicè pro fictilibus vasis intelligi, in quibus preciosissimum thesaurum conditum habeamus, quæ cùm ita fragilia sint, vt vel minutissimè confringi possint, omni studio, cura atq; diligentia cauendum, vt cor nostrum rectè muniamus, sepimentisq; validioribus circundemus, vt ad ictus quoslibet firmū integrumq; seruetur. Olla, ait Eucherius, cùm sit condimentorum, quæ ad humanum victum pertinent, receptaculum, in diuinis literis pro sobole vel progenie solet accipi: nam veluti ex olla desumitur quod ad victū facit, cuius beneficio humana vita sustinetur, ita de humano vasculo genitura depromit̃, quæ in multas hominum ætates propagat̃. Ideo Psalmo LX legas, Moab olla spei meę: hoc est, Ruth, quæ Moabitis fuit, progenies illa est, quam spe concepi: nam Christi generatio, quantū ad humanitatem, per Ruth ipsam in posteros propagata est. Eòdem spectat Apostoli dictum: In domo magna non sunt tantùm vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, alia C quidem in honorem, alia porrò in contumeliam. Et inhonoratus est Iechonias, quasi vas cuius nulla esset vtilitas: quoniam cùm in domo Dei ex numero esset familiarium, se turpitudinibus sceleribusq; summisit, ideòq; ea super homine scripta sunt: Nunquid vas fictile, curtumq; vel attritū vir iste Iechonias? At bone Deus, quid aliud clamat Oedipus apud Sophoclem? Ita me turpibus bellum educastis vas repletum sordibus. Alibi adapertis thesauris vasa indignationis à Deo prolata comperias, hoc est, reiectos animos, in quibus & ira, & praui affectus reliqui concluderentur, de quibus plura apud theologos. Hesiodi quoque interpretes dolium vas allegoricè pro vitæ animiq; nostri sustentaculo accipiunt, eo Agriculturæ loco:

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι Μεσσόθι φείδεσθαι·

De summo satiere cado, & cùm cœpit ad imum
Deficere, at medio memor esto parcius vti:

vbi dictum aiunt de pueritia, virilitate, & senectute, quippe pueros & senes iucundiorem vitam agere debere, genioq; liberius indulgere: viros verò, ætatem quippe firmiorē, parcè omnia sibi permittere, modūq; voluptatibus omnibus

adhibere, vitam'que vndecunque laboriosam adamare. Vtrum verò Hesiodũ hoc sensisse dicamus, an quod Alexander Aphrodiseus interpretatur, de vini parte media meliori, viderint alij: nam ad Alexandri sententiam accedit etiam prouerbium vulgò dictatum, Seram esse in fundo parsimoniam.

PERSVASIBILITAS.

APud Platonem, Gorgia, legas Socratem ex Itali cuiusdam viri elegãtis commento, eam animæ partẽ in qua vigescunt cupiditates, propter persuasionem credulitatem'que lubricam dolium appellatum, quòd Græci nominis vox πίθος, non à πίω, sed à πείθομαι deduci videatur. At quæsierit fortasse aliquis, quid sibi voluerint dolia duo, quæ olim in sacello quodam Romæ ad cloacam maximam, via quæ ad Carinas ducit, habebantur: quo quidẽ in loco spuere nephas erat: quod porrò sacellum Doliola Plutarchus vocatũ ait. Nempe nihil aliud, vt nonnulli tradunt, nisi duo fuisse dolia, alterum in quo Numæ sacra quædam olim reposita fuerint, alterum inane, sed in quo Gallorum Senonum irruptione sacra quædam à Vestalibus virginibus abscondita seruata'que fuerint, cùm ipsæ metu perculsæ, deserta Vrbe fuga sibi consuluissent. Ibidem aiũt simulacra duo fuisse militari habitu, quæ sedebant, & peila manibus tenebant, quibus titulus suberat, DI PENATES. Significabat verò sessus, firmatã Imperij sedem: peila, hostes summotos procul: arma reliqua, Romani populi virtutem, & munimentum, vt apertius alibi singula pertractauimus.

LIBIDINES.

SEd vt ad Platonem redeamus, eam animi partem quæ libidinibus agitaretur, Italus vir ille pro sapiente citatus à Socrate, perforatum dolium existimabat, cuiusmodi essent dementes, profani, & iudicio damnati viri inexplebili incontinentia præditi, qui propter infidam animi compagem, obliuionem'que fluxam eorum quæ honesta iusta'que percepissent, nihil quicquam infusum continere possent. Ideo'que Lucretius hunc secutus ait:

Denique animi ingratam naturam pascere semper,
Atque explere bonis rebus, satiaréque nunquam,
Quod faciunt nobis annorum tempora, circùm
Cùm redeunt, fœtúsque ferunt, variósque lepôres,
Nec tamen explentur vitai fructibus vnquam:
Hoc, vt opinor, id est, æuo florente puellas
Quod memorant laticem pertusum congerere in vas,
Quod tamen expleri nulla ratione potestur.

HVMANI AFFECTVS.

PHilosophi, qui sacras literas ad morum tantùm rationem trahunt, cùm in arcam Noës omnes ferarum species introductas legerent, arbitrati sunt intelligi debere ex huiusmodi historia in humanum corpus ferinos omnes affectus, cupiditates & appetentias introductas. Sunt verò ex iis, quę difficulter exarmari, cicurarive, aut mãsuescere posint. Quare clamat Horatius, regendum animũ, qui nisi paret, imperat: hunc frænis igitur, hunc catenis compescendum. Rerũ itaque opifex terram affluentibus aquis expurgaturus, hoc est, vt Philo ait, animũ ab iniquitatibus expurgaturus, Noam in arcã, animi quippe vas, septem ex puris iumentis deferre iubet, visum scilicet, auditum, olfactum, gustatum, tactum, sermonem ac concupiscentiam, quos defæcatos habere decet sapientem, cùm

A cùm mala innumera ab exlegibus & rationis expertibus animæ portionibus erumpant, à quibus maximum aſsiduumq́ꝫ bellum inſurgit, eo præcipuè tempore, quo mortale genus otio deſidiaq́ꝫ torpeſcit. Quare Perſius, vdum & molle lutum ne obdureſcat, & ad opus fiat inhabile, properandum, & acri fingendum ſine fine rota monet.

INANIS ANIMVS.

IDem animum fideliæ comparat, percuſſamq́ꝫ ſonare vitium ait, maligneq́ꝫ reſpondere, quæ viridi informata limo non ſatis excocta ſit. Et futile illud & apertile vas animum prorſus inanem oſtendere profitetur, cùm dicit, Effluis amens, contemnere. Apud noſtros etiam vas corpus eſt: Paulus enim corpus tabernaculum vocat: nam dubio procul corpus animæ receptaculum eſt.

SERMO.

QVod verò monuit Pythagoras, σιτίους εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, Plutarchus ſermonem vrbanum, qui cibus eſt animi, in improbi hominis animum non immittendum eſſe interpretatur. Epictetus quoq; cùm ſermonem Ægyptiorũ more pro liquore, aut rore pluuio, vel vnda profluente accipiat, in minimè ſyncerũ
B vas, ne aceſcat computreſcátve, infundendum vetat. Ad quod nimirum reſpexit Horatius cùm dixit: *Syncerum eſt niſi vas, quodcunq; infundis, aceſcit.*

OBLITERANDA MALI MEMORIA.

ILlud etiam ad animi ſignificatum facit, quòd vbi ollam à cinere ſuſtuleris, veſtigium turbandum Pythagoras cenſet: hoc eſt, ſimulatq; deferbuerit, atque reſederit animi tumor, mali preteriti memoriam obliterandam, & iracundiæ veſtigium omne penitùs tollendũ, vt Plutarchus Sympoſiacis interpretatur. Eoq́ꝫ diuinum præceptum facit, Sol non occidat ſuper iram tuam.

FERENDA MAIORVM DIFFICVLTAS.

QVam verò ollam nuptæ nouæ poſtridie nuptias à matre ſpōſi petere iubebantur, quam illa & iurgiis & convitiis aſperius intortis abnegaret, inſtitutum ferunt apud Leptitanos Libyæ populos, vt ſponſa vel ab ipſo primordio ſocrus difficultatem patienter ferre conſueſceret.

SERVITIA.

AMiniſterio aũt vaſa ſeruitutis indicia ſunt: vnde apud Plautum legas de in-
C ſolentiſsimo adoleſcente, qui omnes pro ſolutis ſcopis habebat: Niſi mihi matulam dederitis, vos habebo pro matula. Inter enim vaſa viliſsimi vſus lotiaria ſunt. Et tale aliquid apud Lucianum olfacies, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, vbi potentiorum faſtum tangit εἰς ἀμίδα mingentium. Id vtcunq;, in diuinis quoq; literis vaſa pro ſeruitiis ponuntur, propterea quòd ea non niſi in miniſterium aliquod comparantur. Hinc nonnulli quem pſalmi LX locum ex Eucherio citauimus, Moab lebes ſpei meę, ſimplicius intelligentes exponunt, Moabitę ad ſeruitium meum ſiſtendi ſunt. Iam illud de Paulo vulgatiſsimum eſt, quem pro vaſe, verùm eo precioſo, Dominus noſter IESVS Chriſtus ſe profeſſus eſt elegiſſe. Ita plurimũ calathus hieroglyphicũ eſt ſeruitutis, ſiue corbes, ſiue cophinus appellet̃. Vnde illud de Ioſippo ex Pſal. citat Eucherius: Manus eius ad cophinum ſeruierunt. Nam & geruli dicuntur viri geſtandis oneribus conductitÿ: & Venetiis paſsim foro plurimùm cetario, olitorio & boario, qui operã hanc pręſtant, Ciſtæ nuncupatione accerſuntur. Et quoniã cibum alibi referri ad animi paſtum oſtendimus, panemq́ꝫ eſſe doctrinæ ſymbolũ, duodecim illæ fragmentorum corbes quæ de profuſa Chriſti liberalitate ſuperfuère, duodecim Apo-

ſtolorum doctrinam, vt idem Eucherius ſentit, indicaſſe videntur, quæ ne perirent accuratiſsimè procuratum.

D

AMICITIÆ CONFIRMATIO.

POcula verò viciſsim porrecta, inuitationesq́ ad compotandũ, amicitiæ cõfirmationẽ eſſe, tam noſtri temporis mos eſt, quàm antiquorũ omniũ inſtitutum. Hinc apud Maronem Dido cùm Hoſpitali Ioui libaſſet, mox Bitiæ dedit, inde alij proceres ad poculum inuitati. Sed nihil pigeat temporariæ hilaritatis ergò Virgilianum ſuper hoc carmen repetiſſe:

Hic Regina grauem gemmis auróq́ popoſcit,
Impleuitq́ mero pateram, quam Belus & omnes
A Belo ſoliti, tum facta ſilentia tectis.
Iuppiter (hoſpitibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc lætum Tyriisq́ diem Troiaq́ profectis
Eſſe velis, noſtróſque huius meminiſſe minores.
Adſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno,
Et vos ô cœtum Tyrij celebrate fauentes.
Dixit, & in menſam laticum libauit honorem,
Primáq́ libato ſummo tenus attigit ore.
Tum Bitiæ dedit increpitans, ille impiger hauſit
Spumantem pateram, & pleno ſe proluit auro. *Poſt alij proceres.*

E

In huiuſmodi ſignificatum trahunt Tantali phialam, ex qua Brachmanæ philoſophi prius bibere ſoliti eſſent, quàm ſomno indulgerẽt, humore per ſe nunquã deficiente. Philoſtratus enim amicitiæ confirmandæ cauſa eiuſmodi compotationem apud eos inſtitutam autumat. Moris huius meminit diuus Hieronymus in veteris Inſtrumenti liminari pagina, ſed pro phiala fontẽ ponit, eodem omnino ſignificato, quo ſuper quidam Grammaticorum proceres diutiſsimè concertarunt. Mihi verò videtur fontẽ dixiſſe Hieronymus, ad vim illam vberem & inexhauſtam oſtendendam, cùm liquor ille, veluti ex perenni fonte manare quotidie videretur. De myſtico autem eius liquoris ſignificato in Roris pluuij commentario eſt abundè diſputatum.

CONCORDIA.

F

AD amicitiæ confirmandæ ſignificatum ſigna etiam veterũ numorum accedunt, in quibus frequentiſsimè pateram exporrigi videas: vt in Orbianæ numis, quorũ inſcriptio eſt, CONCORDIA AVGVSTORVM. Sed et ipſa Dea ſella, patera per dexterã porrecta, læua duo copiæ cornua tenet. Hæc eadẽ ſunt in numo Iuliæ Paulæ Aug. cum inſcriptione, CONCORDIA. Sed in Sabinæ Auguſtæ numis, ſigillum id quod ſella ſedet, læua innititur lanceæ, dextera pateram porrigit: inſcriptio, CONCORDIA AVG.

CLEMENTIA.

HÆc eadem habentur in numo Antonini Auguſti Pij, cuius inſcriptio eſt CLEMENTIA AVG.

LIBERALITAS.

SVnt qui patinam expanſam inter hæc Ægyptiorũ cõmenta liberalitatis indicium eſſe dicant, quod ego nuſquã apud veteres, quod meminerim, obſeruaui: feliciter tamen excogitatum non negarim, habereq́ cum calatho ſimilitudinem, de quo multa ſuperius, vbi de modio diſſeruimus.

VBER-

A

VBERTAS.

ALij peluim & guttum eodem penè significato, vel etiam vbertatis significatione describunt: quæq; defunctorũ cippis signa huiusmodi hinc inde passim apposita conspiciuntur, nimirum indicant iusta ritè atq; liberaliter persoluta, neq; esse vt manes quidpiam aliud à pietate nostra desiderent. Speciem verò hanc antiquã esse ex plerisq; veterũ monumentis asserimus, sed ex ea præcipuè sculptura, quæ mihi omniũ in hoc genere pulcherrima visa est Romæ in Æsculapij pronao, vbi sepulcrum est, à fronte cuius prima patinam & guttum, & corymbos omnibus fructuum generibus, cum pediculis & folijs suis artificiosissimè laboratis suspensos videas, à capite verò speciosissimũ candelabrũ duabus lauris hinc inde adsitis, cum baccis et folijs suis subtili adeò arte factis, vt ad obtutum tremere & crepitũ ciere videantur. In diuinis verò literis multa super calice proponunt, quæ si omnia complecti velim, nullus vnquam erit operi finis: quare paucissimis contentus, satis habebo locum alijs intento digito commonstrasse. Argumentum enim hoc totum pertinet ad Theologos.

B

SVPPLICIVM CAPITALE.

FRequentissimum est in diuinis literis poculum aut calicem pro capitali supplicio ponere, quod inter sanctiones suas Athenienses præcipuè susceperũt. Iudicijs enim capitalibus vel cicutæ succum, vel venenum aliud sontibus propinabant, vt ex Socrate & alijs manifestũ est. Et Psal. XV, calix pro mortis cruciatu ponit. Et Euangelijs eodem significato: Calicem quem ego bibo, vos'ne potestis bibere? Et: Pater, si fieri potest, summoueatur à me calix iste. Apertissimè quoque eo versu Psal. LXIIII, Quoniam calix in manu Domini vini meri mixtione plenus: vbi de pœnarum dispensatione sermo est, vt Græci Theologi disputant: Dominus enim vno calice merum propinat, hoc est, amaritudinem suppliciorum. Amariora enim vino tum Catullo, tum alijs dicũtur, quæ meraciora sunt. Altero mistum, hoc est, aquam misericordiæ ad pœnarum temperamentum, quod subsequentia statim verba declarant: Et effudit ex hoc in hoc. quamvis qui literam Hebraicam sequi se profitentur, longè aliter rem exposuerint. Illud autem, Calicem salutaris accipiam, Euthymius ita interpretatur, vt dicat: Quoniam tot & tam magna sunt beneficia quæ Dominus in me contulit, vt nullo posim modo parẽ illi gratiam referre, ita me comparabo, vt si vsu veniat, animam propter amorem eius sim audacter effusurus, quippe quovis martyrij cruciatu emoriturus. Hinc nulla tormentorũ atrocitate territus clamat heros Rotatus meus, quem tu libenter adeò legebas:

C

Ne me effuse cruor, neu me terrete minaces
Mucrones, radijq;. Mox,
Dum carnis grando, dum sanguinis imber inundat, ita precabatur:
Cape prima cruoris
Libamenta pater, viuo hoc me flumine ab omni
Labe, & ab incestu mortali perlue, vt inde
Hostia pura tuas feriar mactandus ad aras.

Non igitur temerè prius in tyrannum dixerat:

Vt libet hos artus lacera, suspende, trucida,
Et meus est hæc passus amor. & huiusmodi alia.

Quanquam salutaris calicem & Chrysostomus & plerisq; alij aliter acceperunt, quod breuitatis causa prætereo.

SAPIENTIA. D

QVem verò tripodem aureum Græci Apollini dedicarũt, eiusq; capiti gestandum superimposuêre, sapientię hieroglyphicum esse nemo dubitarit, qui norit historiam super eo traditam: extractum quippe tripodem aureũ è mari sapientissimo adiudicatũ Apollinis ipsius oraculo, cumq; mortales ad Socratem munus id detulissent, quod ei deberi publico omnium iudicio decretũ esset, remisit is tripodem, & Apollini deberi, non cuipiam alteri respondit.

DE CORNV COPIAE.

REliqua sunt in Onyce tuo Cornua copiæ duo, de quorum significationibus disputare superfluũ videatur, propterea quòd nihil his vel vniuerso vulgo notius, quia tamẽ antiquorũ numûm commemoratio, quæ plurimùm ad hoc negociũ facit, non iniucunda futura est, hanc quoq; partem nihil grauati tractare aggrediemur.

LIBERALISSIMA BENIGNITAS. E

ILlud sanè & antiquum, & maximè celebratum est, in liberalissimæ benignitatis & largitionis effusissimæ signum Cornu copiæ figurari, quod tum in fluuiorum, præsertim nauigabilium, tum in aliorum numinum manibus, vbi larga significanda sit opulentia, spectatur. Multa verò passim in numismatis eiusmodi cornua videas, nunc liberalitatis, nunc felicitatis, nunc concordiæ, nunc pacis, nunc annonæ, nunc hilaritatis, nunc huius vel illius indicia commoditatis & boni, vt quicquid denique lætum aut opportunum humano generi sit, inde nobis afferri videatur. In numo enim Antonini Aug. Germ. simulacrum est læua cornu copię tenens, dextera verò ventilabrum cereale, cuius inscriptio est, LIBERALITAS AVG. Eadem insignia cum eadem inscriptione habentur etiam in Hadriani numis aliquot. Quem verò L. Septimius Geta Cæsar cusit, sigillum habet cum caduceo in dextera, in læua verò Cornu copiæ, cum inscriptione, FELICITATIS TEMPORVM. Duo verò cornua semicirculum facientia vasculis sursum versus erectis, iuxta verò mucronem inuicem colligata, habentur in Antonini Pij numis: inscriptio, FELICITAS. In alio eiusdem F Antonini simulacrum est læua Cornu copiæ gestans, dextera verò intenta face arma à pedibus strata incendit ac perdit, cum inscriptione, PAX ÆTERNA AVG. Sedenim & clarissimæ fœminæ non dissimili ferè argumento numismata meruêre, veluti Iulia Paula, cuius numum in patera citauimus, cum inscriptione, Concordiæ. Et Marcia Otacilla Seuera Aug. in numo pateram, & copiæ cornua duo præfert, cum inscriptione, CONCORDIA AVGG. Eadem inscriptio in Orbianæ Aug. numo, de quo paulò antè. Sunt verò cornua hæc non aduersa, vt quæ in superiore Antonini numo pro felicitate posita sunt, sed inuicem cohærentia.

HILARITAS.

COncordiam non immeritò sequitˊ hilaritas, quare venit in mentẽ mihi numus Faustinæ, in quo sigillum est quod læua Cornu copiæ, dextera thyrsum à solo ad caput vsq; frondibus & corollis ornatum tenet, vnde sumpta inscriptionis occasio, quę huiusmodi est, HILARITAS. In alio quodã surculum palmæ videas à solo supra caput assurgentem, quem medium dextera Dea ipsa cõprehendit, læua Cornu copiæ gestat: inscriptio est, HILARITAS. Non temerè

A mere verò vbi pax æterna, ibi cõcordia: vbi concordia, ibidem hilaritas: ex his autem oritur felicitas, quam in Vespasiani numo caduceo insignem, & Cornu copiæ ornatam videas, cum inscriptione, FELICITAS PVBLICA. Caduceusq; idem, atq; idem cornu copiæ in Traiani numo est, cum inscriptione, FELICITAS AVGVST. Horatius quoq; hilaritatem & felicitatem huiusmodi eo tempore vniuersæ Italię scribit obtigisse, quo tempore rebus ab Agrippa cõtra Cantabros, à Claudio Nerone contra Armenios optimè gestis, eo loco erat res Romana, vt ex voto omnia succederent: ideoq; vt ille ad Iccium ait,

Aurea fruges Italiæ pleno diffudit copia cornu.

FORTVNA AMATORIA.

ERat olim Ægiræ, ea Achaiæ ciuitas est, Fortunæ idolum cum cornu copiæ, iuxta quam Amor alatus assidebat, indicio, vt Pausanias arbitrat̃, ea quoq; quæ ad amorẽ pertinent, fortuna magis quàm pulchritudine secundari. Quòd verò diuitias fortunas appellant, neque incongruè, neq; nouo inuento factum. Pausanias enim Bubalum ait omnium primum Fortunæ simulacrũ Smyrneis B effinxisse, in cuius capite polum statuerit, in altera ex manibus τὸ τῆς ἀμαλθέας καλούμενον κέρας, quæ nunc vulgò diuitiarum cornua nuncupamus. De polo Pindarus, qui τύχην φερέπολιν appellauit. Huc facere videntur καταχύσματα illa, de quibus meminit Aristophanes, Pluto, quę seruorum nouitiorum, cùm primùm domum ingrederentur, capitibus ante focum profundebantur, dactyli quippe palmarum, numuli, legumina, carycæ, nuces, & huiusmodi bellaria conseruis omnibus impunè diripienda, quæ quidem in annuæ vbertatis omen fieri consueuerunt, vel vt ipsi frugi esse meminissent. Institutũ mox idem ex Theopompo didicimus fuisse, boni auspicij causa, in sponsi caput.

POCVLA.

PRæbuerunt autem olim cornua poculorum vsum, cùm nondum vasa excogitata essent, vt apud Nicandri interpretes legimus: indéq; κεράσαι, quod miscere est, à cornu deductum. Siue quòd potatores taurinum quiddam assequantur, quippe animos, ferocitatẽ, & pugnacitatem, neq; dicto neq; facto parcant, C sed vt animalia quæ cornibus prædita sunt, ad feriendum sese paratiores ostendant. Vnde Horatius dixit, ebrietatem ad prælia vel inermem trudere: eaq; de causa Bacchum taurinis cornibus insignitum aiunt. Atque hoc illud est quod conuiuas coronari mos fuit. Nam coronam à cornu fluxisse Commẽtario suo, & quæ plurima ad hanc rem faciunt, ostendimus. Apud Xenophontem tamen de Græcorum reditu plerisq; locis inuenias, eos non nisi corneis poculis acceptos, quòd apud Gentes innumeras cornua vasculorum vsum subministrarẽt: quare Nicandri dictum ad historiã potius, quàm ad philosophiam referendũ.

CLEMENS ANIMVS.

VIdere verò est Cornua illa copiæ nuncupata & vasa reliqua, variorum modò fructuum, modò arborum, modò herbarum plena. Quale igitur significatum habet id quod ex vase pullulat, tale aliquid insidere animo intelligendum: quippe si fructiferæ oleæ ramusculos inspicias, clementem animum interpreteris: si Palmam, inuictum, & victoriæ compotem: si Laurum, ab humilibus negocijs, caducisq; rebus alienum, cœlestiaq; & permansura semper attentantem.

ARTES DISCIPLINÆ'QVE INANES. D

PAri modo vasa sterilibus arboribus, & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes, vanasq; disciplinas ostendũt. Per steriles enim & inutiles fructus in diuinis literis artes illę intelligũtur, interprete Philone, quæ contra veritatẽ iustitiamq; comparantur. In quibus Medicinam in primis enumerat, vbi non ad sanitatẽ, sed ad lucrum comparata sit. Cui mox oratoriã adiungit, aduocatoriã scilicet illam & mercenariam, non ad iustitiam, sed ad decipiendos fallacibus suasiunculis auditores intentam. Iis Dialecticam illam comitem adhibet, quæ nihil ad mores, hoc est, ad veros animi fructus facit, vtpote quæ nugarũ tantùm argutijs & subtilitatibus gallinaceũ lac ex illo suo copiæ cornu propinare se polliceatur, cùm tamen sit rerum omniũ inanis, ollasq; tantùm, vt Plutarchus de ijsdem ipsis ait, ostentet. Inuehitur & Origenes in hos ipsos, vbi eos piscibus squama pinnisq; carentibus similes esse dicit, hæsitareq; semper in luto, nec ad aquarum superficiem, aërisq; participatum vnquam attolli: esseq; hoc genus illud piscium profanum, quod à sacris omnino repellitur.

VERA FOECVNDITAS. E

COrnu verò copiæ verum illud est, quod ab animo qui veram profiteatur agriculturam impletur. Ea verò est quæ ab agro suo insipientiæ, intemperantiæ, iniquitatis ac formidinis arbores exciderit, ac ab radice penitùs extirparit: voluptatis insuper, cupiditatis, iræ, furoris, & venenorũ aliorum plantas ad cœlum vsq; porrectas ita eradicarit, vt neq; pars, neq; vestigiũ earum vllum relinquatur, aut quicquam aliud quod occulta tacitaq; propagine prorepens aliquando suppullulare contendat. Cuiusmodi verò sint arbores quæ prauos indicent affectus, ostendit Horatius, cùm de spinis pluribus exemptam vnam, nihil aut parum iuuare differit. Atq; alibi,

Certemus (inquit) *spinas animone ego fortius an tu*
Euellas agro, & melior sit Horatius, an res.

His inquam evulsis, earum mox loco suppullulent pangantúrve plantæ, quarũ fructibus repletũ cornu offeramus Deo, vt illud, Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, quem Deus numinis sui rore fœcundarit, & ad optimam frugem iusserit peruenire, de nobis dici mereamur. F

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD MAXIMÈ REVERENDVM PATREM LVDOICVM BECCADELLVM ARCHIEPISCOPVM RAGVSINVM, DE IIS QVAE per Papyrum, Fabam, Cicerem, Arundinem, Sinapim significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

CVm ea plurimùm de causa, honoratissime pater, Venetijs omni Bellunensium hortorum meorum amœnitate posthabita, substiterim, quòd & tua, et aliquot aliorum præstantiũ amicorum iucundissima consuetudine frui posse mihi pollicebar, accidit vt (quod ætas iam plusquam septuagenaria sponte afferre solet) modò pedum, modò stomachi imbecillitate laborare cœperim: vnde coactus sum me domi, tanquã intra caueam cõtinere, non ita tamen vt non omnis mea cogitatio ad vos tenderet, & qua ratione congressu vestro frui possem, assiduè cogitarem. Habebam autem ante oculos labores meos in Aegyptiacæ disciplinæ non iniucundam forsitan interpretationẽ, quam inter amicos impertiebar, meæ erga illos obseruantiæ futurum internuncium. Cumq; dies aliquot,

quodnam

A *quodnam ex his Commentarijs (id enim operi nomen) Beccadello tam præstanti viro mitterem, examinassem, visum deniq; est, Papyrum illi, Fabam, Cicerem, Arundinem, & Sinapim dedicare, quod ad eius frugalissimos mores ex amussi facere viderentur. Memineram enim sermonũ eorum, qui nobiscũ Patauij olim cum infelicissimo illo adolescente, tam multũ fleto, ad superos, Cosmo Cerio Phanensi, iam Præsule habiti fuerant, cùm iuuenis ille non tam Græcarum Latinarumq; literarum eruditione dubio procul admirandus, quàm sanctissimorum morum & pietatis in primis nostræ propugnator acerrimus, tam doctè, tam copiosè disserere consuerat. Nam cùm de frugalitate sermo è re nata inter nos incidisset, egoq; Papyrum in exemplum ab Aegyptijs desumpsissem, per quam illi victus parsimoniã frugalitatemq; significare soliti essent: Atqui, Cosmus inquit, quàm multa ea quoq; sunt in hanc sententiam tum nostrorum, tum exterorum ducum, Regum & Imperatorum responsa, factaq; scitè & sapienter, quæ victus queant petulantiã castigare: cuiusmodi est nostri illius, qui militibus frustra vinum peti respondit, quibus à vicina Nili ripa liceret aquari. Quem secutus Pescenius Niger, Militibus vinum identidem efflagitantibus, respondit: Nilum habetis & vinum quæritis? Idemq; tumultuantibus his* B *qui à Sarracenis victi fuerant, & dicentibus, Vinum non accepimus, pugnare nõ possumus: Erubescite, inquit: illi qui nos vincunt, aquam tantum bibunt. Cumq; nos taciti eum libenter auscultaremus, ardore ille iuuenili, honestissimaq; ambitione concitatus, prosecutus est. Quid autẽ Alexãder Macedo? cùm illi Regina Carum Ada, obsonia quædam exquisitissima, magnaq; impensa, nec minori arte & diligentia condita missitaret, quàm sapienter eam illusit, quæ coquos etiam se missuram offerret, obsonia lautiora, & peritiores coquos habere se domi respondens, nocturnum quippe iter, quod prandium pararet: matutinam frugalitatem, quæ cœnã instrueret. Unde philosophi clarissimi dictum, nullum obsonium fame melius. Apud Max. Tyrium legas Mithecum quendam ganeæ magistrũ Sparta eiectum, quòd illi labore potius, quàm per cõdimentorum lenocinia edendi desiderium quæritaret. Illud præcipua memoria dignum, quod Guefacto Aegyptiorum regi Bacchoris filio accidisse memorant, qui licet & ipse inductis à Rege Meni delicijs & imbutus & educatus esset, & ferè eneruatus, generosi tamen animi specimen præbuit, cùm exercitũ per Arabiæ solitudines ductaret: deficiente commeatu, coactus cibum despicatissimum quenq; mendicare, humanæ necessitatis commoda locorum vbique satis opulenter suggeri perspexit, ac Regijs demum apparatibus, luxu & opulentia posthabitis, nul-* C *lo vnquam exquisitiori condimento ex eo vsus est, victu eo cõtentus qui pro locorum natura suppeteret, parcissimè peruixit, remq; sacris annalibus describendam Thebis in templo nõ incuriosè demandauit, vt reliqui ad frugalem hanc rectè viuendi normam exemplo subinuitati quietius degerent. Huiusmodi frugalitatis Cyrus Rex etiam fuisse traditur, qui, vt apud Ammianũ legitur, rogatus ab hospite quidnam ad prandium sibi iuberet apparari? Nihil, inquit, quàm panem. Hic tamen tam parcus sibi, à Platone reprehenditur Legum III, quòd non & Cambysem filium in eadem parsimonia educandum curauerit: perinde ac Darium etiam appellat, qui se tantum defraudans, filium negligenter educari permiserit. De Artaxerxe, cognomento Mnemone, memorabile illud constat, cuius direpto in fuga quadam commeatu, cùm aridis ficubus & hordeaceo pane vesci coactus esset: Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus expers fui? Hæc, inquam, vt tu quoq; meminisse potes, Cosmus noster ex antiquorũ historijs referebat, cùm ego circa Aegyptiaca tantùm insisterem, & quam ipsi sententiam ex rerum suarum vsu sequerentur, commemorarem. Declamaueram enim vt cibum illi per Papyri figuram significarent, cùm priscis illis herbæ quæque palustres, caules, & radices, quas gustu mites experti essent, victum largè subministrarent, sed omnium maximè Papyrus.*

DE PAPYRO. VICTVS

D

MEritò quidem pro victu Papyrus poni solita est, tam ob cibi copiã, quàm etiam ob raram quandam eius herbæ naturam. Licet enim fructus habeat infœcundos, radicem tamen eam fert, quæ, præter quòd ignis gratia vellitur, summam tamen frequentissimamq; opem in re cibaria præstat. Omnes quidem incolæ, & crudam, & assam manducãt, & elixa etiam vtuntur, succo tantùm deuorato, cùm alioqui manducamentũ expuant. Frugalissimis enim viris, & tenui cibo contentis, satis ad alimoniam succus ille facere videbatur.

PARVO CONTENTVS.

CVm itaq; tam larga Papyrus cibi cõmoda subministraret, inde factum vt quotiens hominem paruo contentum innuere vellent, simplici quippe naturaliq; cibo vtentem, quiq; in medio positorũ, vt diceret Horatius, abstemius herbis viueret, illud dictitarent:

βίβλου δὲ καρπὸς οὐκ αἰτεῖ μέγαν στάχυν

E

hoc est, non esse vt grauiorẽ plenioremq; aristam disquirat is, cui papyri fructus victui necessaria suppeditare potest. Neq; enim Helisæus in præbendis epulis vilis habitus, quanquam oleribus syluestribus amicos exciperet. Inuenio traditum à Chæremone Stoico, quem Martialis, vt factionis suę maximè contrariũ, eludit eo epigrammate:

Quod nimium laudas Chæremon Stoice mortem,
Vis animum mirer, suspiciamq; tuum.
Hanc tibi virtutem fracta facit vrceus ansa,
Et tristis nullo qui tepet igne focus.

& quæ sequunt̃ calumniosa omnia. Ægyptios olim omnibus negocijs curisq; reiectis, semper in templo perstitisse, rerumq; naturas, causasq; & rationes siderum contemplari assiduè solitos, mulieribus nunquã se miscuisse, nunquã cognatos & propinquos, ne liberos quidem vidisse, ex eo tempore quo cœpissent diuino cultui famulari: carnibus item & vino semper abstinuisse, imò etiam hanc raró vesci solitos, ne stomachũ onerarent, quæ si quando comederent, tunsum pariter hyssopum sumebant, vt escam grauiorem illius calore decoquerẽt: oleum tantùm in oleribus nouerant. Ecquid loquar, inquit Chęremon idem, de volatilibus, cùm ouũ quoq; pro carnibus vitauerint, neq; nõ lac, quorum alterũ carnes liquidas, alterũ sanguinẽ esse dicebãt, colore tantùm mutato? Cubile eisdem ex folijs palmarũ, quas βαΐας vocant, fuisse, assuetosq; bidui atq; etiam tridui inediã sustinere. Quare minimè mirum est in tanta victus parsimonia, eorum corpora, quod pleriq; autores tradunt, vel nullis odoribus delibuta, spontè auram suaueolentẽ emisisse, odoratasq; transeuntium vmbras miram inspirasse fragrantiam. Quanquam & Alexandri Macedonis corpus suapte vi aromaticũ quid oboluisse Theophrastus asseuerat: sed forsitan in Rege cura, quod in illis negligẽtia, præstabat. Quid verò Chæremon scripturus, si nostri generis eremitas per deserta Thebaidos, & montẽ Sinã inspexisset? Quid, si vniuersa interdum collegia ad durissimã corporum macerationẽ spontanea etiam supplicia, flagra, labores addidisse cognouisset, nullumq; neq; nocte cruciatus alicuius vacuum tempus sibi permisisse? Sed enim multa Ægyptijs attribuunt̃, quæ nostræ pietatis proceres præstitêre, præclaraq; illa patientiæ documenta, dissimulatis nostrorum nominibus, in re-

F

gionis

A gionis tantùm, quam incolebant, laudem transtulerunt. Neq; tamen Ægyptij solùm, de quibus Chęremon Stoicus tam multa disseruit, herbis & arborũ tantùm fructibus victitarunt, verùm & gentes reliquæ, vt Porphyrius attestatur, hoc cibi genere vsæ sunt aliquandiu: primiq; sacrificãtes, non animalia, sed herbas floresq;, deinde arbores sacrificarunt, atq; aromatum suffitu operati sunt, cũ iusmodi sunt thymiamata apud Orpheũ. Qui verò primi animalibus vesci cœperunt, penuria frugum id facere coacti perhibentur. quare luculenter simul ac eruditè Ouidius:

At vetus illa ætas cui fecimus aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.

Quantũ verò illa delectant, quæ tam elegãter Pythagoras apud eundẽ disserit?

Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora, sunt fruges, sunt deducentia ramos
B *Pondere poma suo, tumidæq; in vitibus vuæ:*
Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma
Mollirive queant: nec nobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.

& quæ plurima in hanc sententiã modulatᷣ. Quin & Græcos illos veteres, tanquam proximè Deo genitos, optimos fuisse natura, Dicæarchus Peripateticus asseuerat, nullumq; animal occidisse. Vetus autem Atheniensiũ cibus, ficus: Arcadũ, glans: Indorũ, calami: Carmanorũ, palmæ: Mæotiorũ Sauromatumq;, milium: Persarũ, cardamũ ac terminthus, vt obseruauit Ælianus. At Eusebius homines ferino ita victu prius ali solitos, rerũ imperitię videtᷣ adscribere, vbi dicit: τοὺς δ' ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας, τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἐν ἀτάκτῳ, καὶ θηριώδει βίῳ καθεστῶτας σποράδην ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιέναι, καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὴν προσηνεστάτην, καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρπούς. Homines quippe rerũ principio genitos, aiunt parabili ferinoq; victu pasci solitos, sparsimq; in pascua prodijsse, deq; graminibus quę mitiora viderentur, cibum sibi cõparasse, atq; etiã fructus qui sponte, nulla mortaliũ cura culti, nascerentur. Sed enim vtcunq; senserit Eusebius, fuit tamen Theologorũ veterũ præ-
C ceptum, animantiũ nullum sacrificandum, sed vsq; ad farinã & mel, terræq; fructus atq; flores. Nouit enim Deus (aiebant illi) virum pietatis veræ cultorem, etiam si minimũ quodq; foliũ altaribus intulisset, atq; ipsum, quantũ quisq; animo, nõ quantũ manibus afferat, intueri. Quod verò ad carnes attinet, earum vsum Porphyrius libro de Abstinentia, dicit ad salubritatẽ minimè cõferre, sed ei potius impedimento esse, eo argumento, quòd per quę recuperatur bona valetudo, per eadem conseruatᷣ: eam si quando amiserimus, per victum tenuissimũ, & præsertim à carnibus alienũ, recipimus: per eundem igitur salubritas in incolumitate perseuerat sua. Sed ne tam multa quæ ille cõscripsit in hanc sententiam cõpilem, & Chrysippi Medeam repetã, ad nostra regrediendo, quæ apud pios domi nascuntur apponã, qui quidem ipsius Dei summi prouidentia simplicẽ victum, & natura ipsa prouenientẽ, reliquis cibis antelatũ autumãt, et perinde debere nos idẽ approbare. Terra enim antequã Sol creatus esset, germinare iussa, cibũ sobrietatis prius eduxit, q̃ reliquos, deliciarũ atq; luxuriæ, quibus quãvis humana improbitas sit nunc vsqueadeò dedita, vt iam vnusquisq; supra etiã vires & censum, exquisitiores vberioresq; epulas disquirat, ille tamẽ cibus diuino primũ effusus munere, sine satu, sine semine ꝑductus, tam dulcis & gratus per-

manſit, vt etiam repletis diſtentiſq́; voluptati atq; vſui ſit, & auidius appetat, D primis deniq; menſis appoſitus, ſecundis minimè faſtidiatur, atq; ita ſimplex diuinitatis opus humanã omnem exuperat induſtriam. Noſtri verò temporis helluones inſtitutum ieiunij ſacroſanctũ ad pietatem nihil facere arbitrantur, totq; iam voluminibus in ſanctos mores inuecti, noſtrã hanc viuendi temperantiam nihil antiquum ſapere contendunt, muliercularumq́; ſuperſtitiones eſſe, cùm tamen & illi ipſi veteres qui nondum veritatis lumine fuerãt irradiati, ieiunia tam multis cæremonijs indixerint. Præcipuè verò Romani ieiunia Cereri feruntur inſtituiſſe, M. Acilio Glabrione, P. Cornelio Scipione COSS. poſt victũ Antiochum Syriæ regem. Reliquum eſſet ſanctiſsima tot noſtræ pietatis collegia recenſere, quæ vt ſanctius atq; caſtius Deo famulentur, perpetuò ſibi carnium vſu interdixêre: ſed quoniã hæc in omniũ oculis verſant, ſatiſq; omnibus innotuêre, ijs nunc præteritis, ad reliqua Papyri ſignificata ſtylũ direxiſſe prçſtiterit.

ANTIQVA PROGENIES.

CVm verò apud Ægyptios nihil eo cibo antiquius haberetur, factũ eſt vt ſi progeniem antiquam deſcribere vellent, papyraceum faſcem pingerent: E tametſi nobilitatis nullum inter ipſos diſcrimen habebatur, ſed omnes pariter nobiles cenſebantur. Herbam verò illam magna veneratione ſuſceptam in manus, quotieſcunq; dijs ſupplicaturi eſſent prætendebant, quòd è limo ſe quoq; genitos profitebantur, atq; vnà cum ipſo caule ſe identidem eſſe paluſtria propémodum animalia. Eóq; ſpectare videbatur præclarum Romanorum inſtitutum, qui multis in rebus, tum in ea præcipuè prudentes, cùm hominem re bene geſta ſummis honoribus decorare inſtituiſſent, triũphales illos currus in tunica Iouis decernebant, idq́; ſapientiſsimè cauerant, vt ne ſupra modum inſoleſcerent, à tergo eſſet qui, Hominẽ memento te eſſe, identidem ſucclamaret. ita Tertullianus. Sanè Plinius maximum eſſe dicit victoriæ ſignum, cùm herba tradit, quia per eam ſe indicant eſſe de terra altrice, atq; humatione cedere. quamvis Seruius eo carmine Virgiliano,

Et vitta comptos voluit prætendere ramos,

aliter ex Varronis Ætijs dare herbam exponat. Sanè Virgilius terream & ipſe progeniem hominum agnouit, Lactantio ita verſum eius referente: F

Terrea progenies duris caput extulit aruis:

quod in vulgatis exemplaribus habetur Ferrea, id quod nihil ad ea primordia, quæ Maro tangit. Tollenda tamen ex Lactantij codice verba ſunt illa, *procreata ex lapidibus*, quæ quidem ex Seruij commentario, importunè ſunt eò tranſlata. Sed vt ad Papyrũ reuertamur, vel ob eam, quam retulimus cauſam, vel ob humilem naturalemq́; ortũ, vt Diodorus ait, vel quòd magis humidis quàm ſiccis cibis victus humani conſtet alimonia, parem ſibi cum Papyro generationẽ exiſtimabant.

SACERDOTIVM.

IPſos verò ſacerdotes ſuos huius nobilitatis gratia papyraceis calceis inſigniebant, necq; eos ijs ex alia quapiam materia contextos ferre licebat, vſqueadeò illa omnia euitabant, quæ vel minimam impuritatis ſuſpicionẽ afferre poſſent. Hinc etiã apud Romanos noſtros, huius puritatis ergò, Flaminicis mortuæ per ſe pecudis corio calceos aut ſoleas fieri nefas habebatur, ſed aut occiſæ alioqui, vt illud Homericum, ἰφθίμη κταμένοιο, aut immolatç, quoniam hæc macta eſſent: ſua verò morte extincta omnia, vetus illa ſuperſtitio funeſta eſſe decreuerat. Atqui

A qui etiã Assertor noster præcepit Apostolis suis ne calceamenta pedibus inducerẽt: quod ita interpretatur Adamantius, vt ipsorũ pedes, qui ad annunciandã felicissimæ vitæ perpetuitatẽ properabant, omni carerent mortalitatis indicio. Nam & Moses cùm exiret è terra Ægypto, calceamenta ex mortuis pellibus induxerat, quibus veluti quadam mortalitate constrictus erat: cùm verò cœpit per virtutem proficere, & ad montem Dei conscendere, ibiq; immortalibus ministrare mysterijs, tunc ei præcipit vt lora calceamenti soluat, quia locus in quo consisteret, sanctus esset: hoc est, vt indicia mortalitatis, quæ in pelliceis calceis designatur, abijceret. Quantũ verò ad papyracea Ægyptiorũ calceamẽta pertinet, nonnulli nihil aliud inde quæsitum autumant, quàm puritatis argumentũ. Nam eadem de causa pietas nostra indumenta ex lino sacerdotibus imperauit, in quibus omniũ ferè gentium & nationum consensus fuit: & eo vestis genere Apollonius Tyaneus semper vsus est, quoniam illa vestis purior & syncerior videretur, quàm vestes ex lanarum aut vellerũ pollutione contextæ. Papyrus autem non tantùm calceis cõficiundis commoda, verùm & ad multa vtensilia vasorum aptissima: quin & ad nauigia texenda, velaq; & tegetes, necnon vestem B stragulam, ad funes è libro cõficiendos: & nulla deniq; herba sit, quę tot & tam varijs modis humano consulat vsui, & maiores pluresq; afferat vtilitates.

DE FABA.

FAba Ægyptijs instar venerandi numinis fuit, tantæq; religionis, vt eam neq; sererent, neq; comederent, quinetiam aspicere vererentur: quod Theon Grammaticus apud Plutarchum Symposiacis enarrat, & alij pleriq; tradidêre.

IMPROFANABILE NVMEN.

PEr eam velo coopertam improfanabile numen intelligi volebant: quamvis Herodotus vulgi opinionem secutus, id ea de causa factitari solitum dicat, quòd impurum adeò legumen id existimarent, vt non tactu gustu've tantùm, verùm etiam visu profanum haberetur.

FVNVS LVCTVS'VE.

C NAm & apud Romanos faba inter funesta recensebatur, neq; Diali fas erat eam tangere, neq; quidẽ nominare, putabantq; omnino ad mortuos pertinere: nam & lemuralibus iaciebatur laruis, & parentalibus adhibebatur sacrificijs: in flore enim eius luctus quædam inesse literæ videntur, vt Festus Pompeius attestatur. & quod ad parentalia pertinet, fabaciũ epulum in funeralibus ad nostra vsq; tempora perseuerat. Sanè Varro ea de causa Flaminem ait ea non vesci, quòd in eius flore literæ illæ luctus indices inueniantur. Aliorum fuit opinio, mortuorum animas in fabis habitare: inde Pythagoras cùm percussores fugeret, & in aruum fabis consitum incidisset, quà tutus ei dabatur exitus, si se in eam segetem immisisset, ab inimicis potius trucidari, quàm fabas animarũ conceptacula conculcare maluit.

NEQVITIÆ FRÆNVM.

SVnt qui fabam eam velo coopertam nihil aliud sibi velle disputent, quàm amouendas à manibus oculisq; nostris omnes nequitiæ causas, vt castiorem agamus vitam: eoq; spectare Pythagoricum præceptum, vt à fabulo abstineamus. quam sententiam Empedocles ita pronunciauit:

Δειλοὶ πανδείλοι κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεσθαι·

Ah miseri à fabulo miseri seducite dextras.

Cyamon verò, vt inquit Gellius, multi fabam intelligi voluerunt, peritiores tamen pro testiculis accipiunt, quos ita opertè ac symbolicè Pythagoras appellarit, quia scilicet fabæ mollitudine sua, & ingenita quadam tumoris efficacia, humanæ geniturae vim suggerāt, atq; insuper facillimæ sint corruptionis, & deniq; testiculis ipsis forma quàm simillima. Idcirco Empedoclem versu illo, nō à fabulo edendo, sed à rei Venereæ proluuio voluisse homines auertere, quibus veluti animi ergastulis liberati, possimus ingenio expeditiorem nauare operam.

NEGOTIA PVBLICA DECLINANDA.

SEdenim Plutarchus commentario de liberis instituendis, Aristotelem secutus, abstinendum ex hoc monet à tractandis rerumpub. muneribus, quòd in creandis magistratibus fabę calculorū vice vsui essent: quem morem pleraeq; ciuitates adhuc obtinēt. Romani calculis vsi videnť, iisq; albis aut nigris, quorum niger in comitio funestum significabat, vt aliàs Romuli morti destinatus, sed nō vsu obuenit. Aristoteles hinc opinatus est ciuiles administrationes à Pythagora improbatas, vt ex eius libro de Fabis Laërtius obseruauit, vsqueadeò omnes aliorum dictata sententiasq; suis studijs accommodare contendunt. In Sudæ collectaneis, vbi prouerbium est, neq; fabas neq; allium comedendum, fuisse morem apud antiquos legitur, vt in iudicijs fabas esitarent, ne obdormiscerent: id hodie Romæ ludis testaceis ad moræ tædium leniendum, in lupinos aqua maceratos, viliq; per gradus omnes à solis Iudęis institoribus venditatos, conuersum est. Quòd verò allium admiscent adagio, notum est & allia & cæpe cibum esse militarem, dicterioq; nos admonitos, si tranquillam agere vitam velimus, neq; bellica neq; ciuilia negotia attingenda.

CASTIMONIA.

IDem tamen Plutarchus dictū Problematibus aliter q̃ in educatione puerorum exponit: facere enim ad castimoniā leguminum abstinentiā docet, quòd eos qui sanctè & immaculatè viuere curāt, pura & tenuia corpora habere oporteat, legumina verò maximè vires corporis corroborāt. Vnde institutū vt Carnæ deæ, quam vitalibus humanis præesse veteres cōfinxerūt, pulte fabacia & larido sacrificareť, quòd eo ciborū genere vires corporis egregiè roborenť. Constatq; calēdas Iunias ea de causa Fabarias vulgò vocitatas, quod sacrū institutū est à Iunio Bruto, à quo etiā mensi nomē. Eadem præterea tum ob ventositatē, tum ob plenioris cuiusdā nutrimēti redūdantiā, plurima itidem purgatione indiget, atq; ita Venerē ciere perhibeť. Atqui iubet Plato sic ad sonū ꝓficisci corporibus affectis, vt nihil sit quod errorē animis perturbationēq; afferat. Didymus Amphiaraū ait primū omniū fabis abstinuisse, quòd is vaticinio per somnium vtereť, impediūt eñ aut obturbāt fabæ somnia: ex quo etiā Pythagoricis interdictū putať, ait Cicero primo de Diuinatione, ne faba vescerenť, quæ res habet inflationē magnā, ac perinde cibus is tranquillitati mentis vera quærētis omnino cōtrarius est. Idem Didymus ait, fabas corda eorum qui eis vescanť hebetare: sed ea primùm de causa prohibitas à Pythagora suspicatur, quòd lugubres illæ literæ in earū floribus obseruentur, de quibus suprà dictū. Quantū verò ad Ægyptios pertinet, deuitabāt illi ea omnia quę animā corpori pertinacius affigere possent, néve sensu voluptateq; inualescentibus eā profundius in corpus immergerēt, vt Porphyrius attestať: idq; operā dabant impensissimā, vt nō vitiorū tantū effectus, verū & affectus ipsos radicitùs extirparēt. Hac eadem de cau-

A causa D. Ioannes Nazaræus locustis tantùm & agresti melle toto vitę tempore nutritus, eo simplici tenuique cibo cõtentus, ne corpus ipsius crassioribus pulmẽtis pinguefieret, & exquisitarum dapum copia grauaretur. Huiusmodi quippe naturæ corpora nostra sunt, vt escis superfluis grauia reddantur, cumque ita corpus aggrauatũ fuerit, animã quoque ipsam, quæ per totũ diffusa corpus, eius tentatur motibus, identidem onerari segnioremque fieri necesse est. Nanque vt Sammonicus poëta dictitare solitus, à comessationũ cruditate vitiato stomacho rectos à cerebro sensus auerti manifestũ est. Est & Plotini sententia, qui ventri penitùs obediunt, periculum esse ne senticescãt. Sed vndénam verius sententiã huiusmodi cõquiramus, quàm à diuinis literis, vbi de crassitudine animę tam multa traduntur? Illa nimirum à Deo verba emanarunt: Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt. Porrò anima quæ peccat, crassior efficitur, cõtrà verò virtute attenuari, graciliórque reddi fertur, virtus siquidem quicquid in ea corporeum est, abstergit & perimit, illaque sublata ita fæce, velut igne examinata purior efficitur. Quare Protogenis pictoris continentiã nunquã satis laudaueris, qui in Ialyso pingendo parcè adeò & duriter vitam duxit, vt non B nisi lupinis frigida maceratis victitarit, qui simul famem sustinerent & sitim, neque sensus nimia dulcedine obstruerent. Dignus ille quidem propter quem Demetrius Rex Ialysum ciuitatem, cùm ab ea parte sola posset Rhodon capere, ne tabulas cremaret, non incenderit, dumque picturæ parcit, victoriæ occasionem amiserit. Inuenies apud nostræ pietatis proceres, & fabas, & legumina reliqua tantùm aqua macerata, in continentioris vitæ vsum sumpta. Extat Eutychiani Pontificis ad Bæticos epistola, vbi legas, fabas tantùm, & vuas, & quædam huiuscemodi ab Apostolis instituta, super altare offerri solitas.

DE CICERE.

NEque illud est cõtra hieroglyphicam legem, si quis vel legumen, vel fructum aliquem nomini suo cõsonum, pro nomine ipso vsurparit, lentem quippe pro Lentulo, fabam pro Fabio.

CICERO.

C FEcit enim idem Cicero, qui cùm poculum argenteum Dis esset dicaturus, prænomen ac nomen literis signauit: sed pro Ciceronis, ciceris figuram insculpsit, nihil veritus quòd iam id cognomenti verterat in cauillum, ad grauem vsque amicorum expostulationẽ monentium, vt ad ludibriũ euitandum aliud sibi cognomen adsciceret, quod nunquam impetrare potuerunt. Cur enim ipse leguminis honorati, maximéque vtilis nuncupationẽ abhorreret, quod honestissimis familijs olim esset summa cum laude datum, vt quisque scilicet aliquod optimè genus sereret? ita Piso, Lentulus, Fabius vocabatur.

INCOLVMITAS.

SVnt qui per ciceris imaginem rerum indicent perennitatẽ, siquidẽ ciceri tantùm nullæ bestiolę in horreis innascunt. quin etiam ad olerum incolumitatẽ excogitatũ sit ciceram vnà seri, propterea quòd erucas eum arcere experimẽto compertum est.

ARIES.

A Figuræ verò similitudine pro arietino capite ponitur, cui ferè nihil similius videas, siue eius pecoris rictum, siue tortuosam in eo cornuum reciprocationem cõtemplere: vnde optimo eius generi nomen etiam arietino, vt Plinius tradit, idque religio peruigilio solita est adhibere.

MVNIFICENTIA. D

INuenies & inter Romanæ munificentiæ partis cicerum largitionem ab Ædilibus populo erogatam, cuius rei mentionem apud Ciceronem inuenias, vbi Quæstores magnificentius facere potuisse dicit, si quantum in cicere expensum est, in aliis, quæ rempublicam adiuuarent, insumptum esset. Vnde Horatius de largitionibus ambitiosis:

In cicere atq; faba bona tu perdasq; lupinis,
Lætus vt in circo spatiere, aut æneus vt stes
Nudus agris, nudus nummis insane paternis.

Quanquam rem omnem alij referunt ad suffragia, quę per legumina ferrentur. In Florentina ciuitate, vtpote antiquissima Romanorũ colonia vtrunq; obseruaui, fabis quippe ferri suffragia, & festo D. Præcursoris die, qui apud eos maximè omnium sanctus atq; venerabilis est, ciceres à popularibus in siliquis suis publicè tota vrbe perfunduntur, vt omnibus esitare volentibus vsui sint.

DE ARVNDINE. E

AD papyrum addere libuit arundinem, propterea quòd maximam cum ea originis habet similitudinem: vtraque enim palustris est, terrenoq; gaudet plurimùm limoso, multasq; & varias afferunt mortalibus vtilitates.

LITERÆ.

SVnt verò plures arundinis species, ac perinde diuersa significata: sed quemadmodum iuncus literas significabat, propterea quòd apud Ægyptios eo vterentur in scribendo, ita calamorum fasciculus, quibus nos vtimur, eadem ratione literas indicat: vt apud Persium,

Inq; manus chartæ nodosaq; venit arundo.

SAGITTÆ.

ALij calami sunt longioribus internodijs, læuore, proceritate, rectitudine, & soliditate præstantes: per hos sagittas innui, ob vsum, quem his cõficiendis præbent, poëtarum ferè omnium testimonijs comprobatur.

RESIPISCENS. F

QVoniam verò ex latioribus arundinibus fistulæ plurimùm fieri consueuerunt, cicutis aliquot cera compactis, Ægyptij sacerdotes fistulę conditione considerata, per eam hominẽ mente olim captum, postmodũ tamen & mentem & rationem adeptũ, quiq; vitæ suæ modum imposuisset, significabant: inanis enim arundo mentis identidem vanitatẽ indicat, verùm vbi iuncta spirituq; animata cõcentum harmonicis numeris reddere cœperit, rationis se quodammodo participem effectam ostendit. Ad hæc, tanta illi vis, vt furibundum hominem composita modulatione possit in meliorem sedatioremq; mentem restituere, cuius exemplum rei à Pythagora editum in omniũ iam ore versatur: neq; alia de causa Mercurio adsculpebatur, quem etiam harmoniæ inuẽtorem fuisse tradunt, nisi quòd proprium est caduceatoris munus, in diuersum abeuntes animos atq; dissonas voluntates, ad concordiam & concentum reuocare.

FRAGILITAS.

ALioqui arũdo humanę fragilitatis indiciũ habebat. Hinc illud apud Esaiã, Arundinẽ quassatam nõ confringes. quã sententiã acutissimus Scotus ita dilu-

A dilucidat, vt ex eo debere nos miseratione prosequi peccatores admoneat. Interdum & auxilium infirmum. Esaias: Quid confidis in baculo isto arundineo Ægyptio? cui si quis incubuerit, conquassabitur, & perforabit manum eius.

CALAMITAS.

AB eiusdem calamitatis significato illud etiam deducitur, vt per diffractas prostratasq; arundines, ærumnæ, damna, iacturæ, & quæ miseris mortalibus accidunt mala significentur, vocabulo inde etiã apud Latinos facto, vt huiusmodi incommoda calamitates appellentur.

INANITAS.

VVlgatissimum verò illud est, per arundinem inane aliquid significare: cuius rei causa magis re ipsa patet, quàm verbis explicare necesse sit. Illud minimè pretereundum, quòd arundo in Assertoris nostri pro Rege salutati manũ tradita, mysteriũ fuit vani fragilisq; sceptri, super quod Gentes omnes prius innitebantur, de quo Esaias XXXVI. Ezech. XXIX. Regum IIII. 18. Cõfidebamus enim in arundinea virga, vel Ægypti, uel Babylonis, vel cuiuscũq; alterius B principatus, qui Deo contraria sentiret. Eum igitur calamum IESVS de manibus nostris accepit, vt de illo triumphãs, pro vano & inani, infirmo fragiliq; bacillo validissimũ firmissimũq; nobis sceptrum cõpararet. Idem Assertor noster ad inanitatem huiusmodi respexit, vbi dixit: Nunquid spectatũ exiuistis arundinem vento agitatam? Psalmo LXVIII legas: Extimula feras ex arundineto: feras aiunt interpretes, leones intelligendum, propterea quòd apud Ioben legitur, sub omni arbore dormire leonem, iuxta quã densent arundineta: esseq; leones illos rugientes, hoc est, demones, qui cubile sibi sternũt in arundineto: quippe inter eos homines dæmonem habitare, qui leues inanesq; sint, atq; etiam steriles, quos scilicet in petra firmare nequeas, vtpote qui vento vel leuissimo expositi, continuò huc & illuc agitentur dissipenturq;. Deq; eadem instabilitate dictum Psalmo altero supra LXXX. Vt arundinem vento expositam.

MENSVRA.

IN numo argenteo C. Mamilij, ab vna facie Mercurius cum pileo & caduceo, ab altera Mamilius ipse cum arundine & cane, qui à pedibus illi allatrat. Su- C pra canem literæ, LI. MEꟷN. quæ omnia magistratum eius indicant, qui limitibus metandis præfectus fuerit. Arundo enim propter internodia, quæ modò pedum, modò palmorum speciem præ se quandam refert, mensuræ signum habetur. Canis fidei, quam præstare debet is, qui eiusmodi negocio preficiatur. Et à tergo Mercurius concordiam ostendit, quæ ex ipsa limitatione subsequi debeat. De arundine id insuper animadvertendum est, in hanc vsq; diem aliquot Italiæ locis vsitatissimam mensuram pedum circiter senum vulgò Cannam vocitari. Id etiam animaduertas in literis numo impressis, MEꟷN. vbi figura ꟷ Græcæ literæ, pro TA posita est.

SVRDITAS.

SVnt qui surditatem ostendi velint per arundinis panniculam illam densam, oblongam, teretem, grauem, villo vti sericeo præditam, ac arctissimè constipatam: eius enim flos, siue potius floccus, si aurem intrauerit, exurdat: ideóque plerisq; locis surdones vocitantur. Lanugines eas Latini pollulas appellarunt, ex quibus strata fieri consueuerunt, sed quæ nihilo secius auribus noceant.

DE SINAPI.

D

SEd iam quid sibi Sinapis velit, inspiciamus: quanquã, vt verũ fatear, eram partem hanc prętermissurus, quasi superfluam: quia postquam super Sinapi ea collegerã, quæ nostra præstare poterat imbecillitas, venit in mentem mihi videre, si quid Theologi nostri, præter, quos sequimur, Gręcos, ea super philosophati essent, cùm ecce primo atque secũdo statim sermone, qui Ambrosio attribuunt, comperi, & copiose et erudite, vtile salutiferumque ex sinapi condimentũ esse confectũ: quod quidem siue Ambrosij sit, siue cuiusquã alterius, dubitare cœpi meum hoc, extãte illo, & fatuũ & insipidũ fortè omnibus appariturũ. Postea cùm me collegissem, & alia me condiendi ratione vsum animaduertissem, multasque in domo Domini mansiones esse recordarer, & nullius generis vasa in ea esse, quæ non alicui apta vsui essent, resumpsi animũ, porrigente mihi manũ Origene, & pudenter, vt decebat, viridia hęc ingressus, alia quædam super Sinapi, quæ Papyro tuo, clarissime Beccadelle, subiungeres, tanquam spicilegus in vnum eundemque manipulum congesta colligaui. Sed illud præmonebo, sinapin ab Ægyptiis positam me non inuenisse. Sacras verò nostrorum literas, Gręcorumque veterum monumenta habere multa, quæ nostra ex eo locupletare possunt hieroglyphica. Quare non temerè fecisse visus fuero, si huius quoque graminis significationes explicuero.

E

FOECVNDITAS.

PRæcipuum aũt eius est significatũ, vt ex tenui admodũ principio lætissimæ sit feracitatis indicium. Vnde illud Assertoris nostri dictum, Si quis habeat fidem quantum est sinapis granum vnum, iussu illius montes transferri, eáque omnia fieri, quę nullius conatu imaginationéve effici posse videant. Exiguũ est enim sinapis semen, & pusillo illud corpore scribit Athenæus: id tamẽ fœcundę terræ demandatum, quam diligens & laboriosus agricola poliuerit, omnium olerum maximum euadit, demumque abit in arborem vel volucribus sustinendis idoneam. Talis quippe fœcunditas rerum ex antiquæ Theologiæ nostrę lectione feracissimè prouenit, cuius quidem semina primo aspectu pusilla admodum vident, verùm vbi à perito agricola sata fuerint, in immensum coalescunt, augenturque in arborem, in ramos, et in virgulta vndequaque prorũpentia, in quibus aues cœli congregentur, vt in sacris habetur institutionibus. Aues igitur, hoc est, disputatores, quod interpretatur Adamantius, quippe Rhetores, qui velut aues cœli leuibus pennis, verborum duntaxat elegantium nitore freti, disciplinarum excelsa prius sectari, & ardua quæque appetere videbantur. Pennata enim Homero verba. Et per bracteatas argento columbæ pennas, sermones Dei Theologi aiunt intelligendos. Huiusmodi igitur Rhetorum alites, simulac nostram in sinapin inciderint, ipsis denique rationibus, & rei ipsius veritate allectæ, non ingratam sibi sedem in ea delegerunt. Ex cuius quidem ramis nõ admodum delicatè frondescentibus, vi tamen sua consistentibus, nullus fortè loquendi decor, sed optimæ vitæ tantùm ratio, quæ sola sit appetenda decerpit. Quanquam Hesychius aues loco hoc Euangelico accipi contendit pro hominibus contemplationi deditis, qui si terrena aliqua tractare necesse habuerint, hoc est, si super sinapis ramo quiescere contigerit, paulò pòst tamen volatu repetito, non ignauiter in sublime tollantur.

F

A INTELLECTVS EFFICACIA.

INdicat verò semen ipsum (vt nos quoq; de puteo nostro aliquid hauriamus) magnam altissimi intellectus efficaciã, quæ sub exili ac propemodum cõtemptibili semine lectionis, vt multi putant, etiam fatuæ, delitescebat. Nam simulac semen id ori ingestum est, ac mandi cœptũ, acutissimi vi saporis os omne incendit, omnemq; reliquorũ ciborũ fatuitatem temperat, condimẽtumq; omne, cui admixtũ fuerit, mirificè cõmendat, commanducatũ pituitã capitis purgat, perq; os egerit. Sic sacra lectio grauedinẽ intellectus emendat, abstergitq;, vt purificatus per os, quippe per doctorũ verba, diuina possit mysteria degustare. Nam, vt ait Horatius, *Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit,*
Si modò culturæ patientem commodet aurem.

Sed quid indigemus Horatio? cùm Dominus noster dicat, Scrutamini Scripturas: quas ne fastidiamus, vtpote quæ nonnullis gustu asperiores videantur (fuerunt enim qui dicerent, Durus est hic sermo) sinapis huius condimentum efficiet. At lachrymas ciet, quod illi obiicit Poëta quidam, dicens:

Séq; lacessenti fletum factura sinapis.

B Sed ô dulces lachrymas, nulla salsuginis amaritudine vitiatas. O' amœnissimã lachrymarum vallem, ô iucundas, ô amabiles, ô semper appetendas lachrymas, si quis ita sit felix, vt lectulum vbiq; suum lachrymis irroret, eas instar panis ducat, & ad surrectæ Crucis conspectum, confixiq; in ea Seruatoris nostri lachrymulam saltem vnam aliquam expresserit, quam videat Dominus erumpentem. Quid verò si vberiores fuerint, & donec omnis totius corporis inarescat humor, emanare non desinant? Quicunq; enim ita seminarit in lachrymis, lætissimam frugem postmodum est in exultatione demessurus. At inde nomen sinapis habet, quòd olfactu luminibus officiat. Nam etymon illi παρὰ τὸ σίνεσθαι τὰς ὦπας, vt medicorum tradit disciplina. Vnde acrem, & incommodam eius naturã incessit Græcus Athenæus. Fac olus id infestum oculis, & perniciosum: nostrum, quod ex agro Domini colligimus, cor in primis exhilarat, cerebrũ illustrat, oculos aperit, vt videant sicut Agar fontẽ aquæ viuæ: paulatim lenit, & ad ambrosij vereq; cœlestis cibi gustum reddit idoneum: faucium asperitatem emollit, vt nullius vnquam vuæ afficiatur incommodo. Prodest etiam sine ficu adhibitum

C auribus, vt illæ angelicæ etiam fiant harmoniæ capaces. Alopecias emendat, omnemq; pruritum extinguit, vt nullo prorsus vitio contaminatum corpus offerre Deo properemus. Contra lepras inungitur. Quid enim aliud lepra in sacris monumentis, quàm vitiorum sordes, malæq; consuetudinis contagiones?

FIRMITAS DOCTRINÆ.

QVid autem illud, quòd semel satum difficulter extirpari potest? Nam semina simulac decidêre, haud ita multò pòst & virent, & feracissimè pullulant: vnde doctrinæ stabilitatem, & propagationem ex eo possumus interpretari. Nam qui semel nostræ huius sinapis suauitatem gustare cœperit, ab ea nũquam amplius, tanquã Vlysis comites à loto, auelli poterit. Pullulabit in corde quotidie caulis amœnissimus, totaq; spiritus conceptacula seminibus his cõfarcientur, neq; hunc proculcabit lupus, aut vrsus, aut rugiens leo: non effrenis equus, non taurus ferox, non dolosa vulpes in pabulum absumet: non frigus adurct, non æstus desiccabit, non aratrum denique contundet: virebit in dies magis, & ad procellas & conculcationes omnium tanquam insuperabile crocum lætius proveniet.

EXPERGEFACTIO. D

AD hæc ſinapis expergefactum ac minimè ſomno grauatum ſignificat intellectum: ſiquidem terreſtris illa contra lethargos, deraſo prius capite, illinitur. Noſter hic ſinapiſmus deraſo circumciſoq; cordi contra huiuſmodi morbum admouetur. Quid enim aliud lethargus eſt, niſi ſomnus inexpugnabilis? Atqui quotidie vt vigilemus, vt Deo preces allegemus, ſuaui huius noſtri pungimur acrimonia. Guſtu eius ſcimus quando hora eſt de ſomno ſurgere, ne grauati eo, longæ ſcilicet deſidiæ indormientes, obtorpeamus ignauiter. Non galli cantu, non æris tinnuli ſtrepitu, nō vllius ortu ſideris indigemus, vt mane, ſed planè mane excitati corpus ſtrato corripiamus, atq; tunc, & in dies ſepties laudes Deo concinamus.

SVBLIMIVM APPETITOR.

QVid verò quòd per ſinapis ramuſculum, quem quis ore decerpat, mentem & cogitationem in ſublime ſeſe attollentem accipimus? propter præſentaneam excitandi virtutem, quam in eo ſemine Pythagoras maximè omnium admirabatur, qui vix illius terreſtris folia deguſtauerat, præcipuo tamen vnum illud amore proſequebatur, quòd vim eius in ſublime ferri conſpiciebat, perinde ac ſi in cœlum niteretur, cùm per nares in cerebrū penetraret, omniaq; hinc purgatiora, & ad viſum mentis vegetiora fieri aſſeueraret. Maximè itaq; ſtudendū, vt cibos omnes oleris huius intinguamus pulmentario, cùm præſertim modico eius in ollam iniecto, legumina omnia, vt Democritus ait, facillimè decoquantur. Agitè igitur, agitè ferculis omnibus, tam æſtate quàm hyeme, tam mane quàm veſperi, vel grana, uel ſuccum eius admiſceamus. Vtuntur hoc libenter probi omnes, hoc Pontificiis cœnis adhibuit aſsiduè Clemens VII. Nulla enim vnquā vel publica vel priuata cœna eſt ab eo inſtituta, quin noſtræ huius ſinapis agricolæ politoresq; plenis adſtarent calathiſcis: iucundumq; inter eos certamen oriretur, quis eorum id melius vel ſerere, vel condire didiciſſet. Idem nobis faciundum, vt noſter exemplum nobis Pontifex dedit, vt ita nos neq; fames occupet, neq; ſitis etiam moleſtet: ſupra enim nectar, ſupra omnem, quod aiunt, ambroſiam cibus hic, & melle & fauo ſuauior, mortalibus ad vitam eſt omnibus profuturus. E F

FRANCISCO FANTONO BIDIZOIENSI, MEDICO SALODIANO, DE IIS QVÆ PER CÆPE & Hortenſia quædam alia ſignificantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS, PIERIVS VALERIANVS.

QVantum riſurus ſis, Fantone doctiſsime, ſuper apophoreto noſtro, non ſum neſcius, quippe qui odoratiſsima ſuauiſsimáq; citria, Salodiana ſcilicet, quibus nuſquam precioſiora naſcuntur, à te dono acceperim: ego contrà Cæpe, alliúmq;, tam olida, tam inſuauia tibi & Medico Salodiano redonare cogitarim, reliquorúmq; olerum corbes, quorū tu iſtic vel hortos integros vno aſſe comparare poſsis. Sed quid facias? non eadem ſunt omnibus ingenia. Attamen ſi quanti hæc, qualiacunq; ſint, mihi ſteterint noueris, fortè non ita vilia eſſe dona æſtimabis. Non enim cœlo noſtro hæc naſcuntur, ſed ex Aegypto intima hucuſq; magno portorio transferuntur. Neq; ſperandū vt hîc ſata his ſimilia renaſcantur, quia talia ſunt, vt in alieno ſolo ſemina corrumpantur, vel omnino degenerent. Dices: At

malo

A *malo ego nostratia, sapores quorum & cognouimus, & quibus apta condimentis sint, toties experti sumus. Sed vide ne fallaris, priusquàm nostrorum experimentũ facias. Memineris Aegyptios olim & doctrina, & ingenio plurimũ claruisse, neq; temerè ex tota Græcia viros summos doctrinæ nomine ad eos transmeasse, cùm tamen ij cæpe tanti facerent, vt id numinis loco coluerint: quod à tam celebri natione factum nos minimè ridiculum existimare debeamus. Vtcunq; autem, ne hîc totam Commentarij rationem alieno loco explicandam suscipiam, ex ipso omnia loco suo videnda tibi proposui, quorũ multa licet antiquitate iam obsoleuerint, solent tamen vel eruditis aliquam afferre delectationem, quæ veteres quomodocunq; tradiderint, propterea quòd exquisitioribus iuniorum inuentis magis ex comparatione gaudere consueuerimus.*

DE CAEPE.

OLera igitur & sagminea quædã collecturus, ordiar à Cępe, propterea quòd inter herbarum, bulborum, caudicum, surculorumq; genera memoriam sibi primam cæpe apud Ægyptios vendicauit: quin etiam inter hortensia eorũ numina principatum prorsus obtinuit.

B

LVNA.

EA enim tota lunaris est: cumq; nullum apud nationem eã numen vesaniore cultu habitum fuerit quàm Luna ipsa, in vnius Lunæ honorem cæpe coluerunt. Nam vt taceam quòd ea dissecta multiplicem Lunæ ipsius effigiẽ, & quas Græci φάσεις nuncupant, omnes ostentat, siue ea curuata in cornua, siue æqua portione diuisa, siue protuberet, siue quotidiana facie varia sinuet, nunc immensa sit orbe pleno, ac repentè nulla. Habet autẽ cępe hoc peculiare, quod Plutarchus quarto in Hesiodum Cõmentario tradit, vt reuirescat & cõgerminet decedente paulatimq; deficiente Luna, contrà autem inarescat adolescente, quasi ipsa pro alimẽto corpus exponat suum. Quamvis rem lõgè aliter acceperint Pelusiotæ, qui cæpe profanum adeò existimarint, vt cibum eius pollutũ esse crediderint, ideoq; mensis inferri vetuerint, propterea quòd solum olerũ omniũ contra Lunæ aucta atq; damna vices minuendi & augendi habeat cõtrarias. Quòd verò cibus tam acris tamq; vehemens in mensarũ etiam delicias venerit, Socrates apud Xenophontẽ Philosophorũ symposio, bellatorũ vires acriter eam excitare dicit, & eius esu vino commendationẽ augeri, ibidẽ legas. Laudat eas etiã quisquis ille est Apitius, quòd ad omnia cõdimenta optima sit & idonea. Quanquã Morus ille Florentinus, cognomento Nobilis, parasitorum omnium, quot sunt, quotq; fuerunt, festiuissimus, cùm cæpas Pontificiis Leonis X cœnis auidius appeti, trucidariq; indignissimè ferret, aspera declamatione contra oleris eiusmodi esitationẽ invehi solitus est, impios, impuros, intestabiles eos omnes dictitare atq; reprehẽdere, qui humanũ corpus tã puro elementorũ cãdore mũditiaq; compactũ ab optimo maximo numine, dignitate, facieq; sibi perq; simili fabrefactũ, quod idẽ ipse rerũ opifex spiritu afflasset suo, flãmeisq; stellarũ scintillis animasset, isti per spurcissimũ cęparũ alliíve cibũ, maleolenti & vsqueadeò fœtido putore cõtaminare, fęce tam sordida, tam profana polluere, ipsius demũ sanctioris animalis animã reddere diis hominibusq; abominabilẽ cõniterent.

C

PROFANVM.

SEd vt ad Ægyptiaca nostra revertamur, alia insuper afferẽ causa, cur profanũ hoc apud aliquos olus haberẽt: sed ea fabulosa, atq; ex vulgo sumpta, forsitan à calũniatoribus in eius gentis irrisionẽ excogitata. Aiunt enim cępis ideo

non vesci Ægyptios, quia Dictys Isidis alũnus, dum has in Nili ripa enatas auellere conaret͂, in amnẽ decidisset, extinctusq; hac inde sit memoria coli cœptus, vt olus id, quasi necis patratæ causa, profanum haberetur. Alij rem in religionẽ convertêre, quòd numen vltione ea sese improfanabile esse commonstrarit.

LACHRYMÆ.

ID non omiserim, apud quosdam cæpe lachrymarum hieroglyphicum fuisse, eáq; de causa imperatum esse à Biante philosopho Alyatti Regi eum ad amicitiæ suæ fructũ amicè benevoleq; accersenti, vt cæpe vesceretur. Ita enim tetricum eius philosophi dictum ferunt: ἐγὼ ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν. Nam quòd cæpe oculos acriter mordeant, lachrymasq; vel sola contrectatione cieant, omnibus exploratum: aptéq; Columella lachrymosam eam vocat. Iam & Dionysius apud Aristophanem interrogatus, cur ita fleret, cæpe olfacere se respondit, & ea de causa κρόμμυον Græcis dicitur, ὅτι κόρας μύει τῶν ἐσθιόντων, quòd comedentes iubeat oculorum pupillas occludere. Dantur verò remedio contra caliginẽ oculorum, quòd eam vel olfactu purgent.

PER INIMICITIAS ILLVSTRATVS.

SI quis verò velit quempiam indicare, qui ex inimicorum obtrectationibus & iniuriis creuerit, longeq; illustrior atq; potentior euaserit, quo aduersaria magis vis in eum incubuerit, pro hieroglyphico surculum rosæ flore prȩditum, emergentem è cæpe figurabit. Experimento siquidem comprobatum est, rosas violasq; iuxta cȩpe vel allium satas, fragrantiores fieri: ita vnius fœtorem ad alterius beneolentiam conferre. Tangit rem Plutarchus, vbi ea recenset commoda & vtilitates, quas consequi possumus ex susceptis inimicitiis: fieri quippe nos vigilantiores ad vitia declinãda, & ad virtutem capessendam ardentiores, atque in his omnibus maiori conatu laborare, vt quæ veram gloriam paritura sint, omni studio solicitudineq; complectamur.

ALLIVM.

MILITIA.

VNum tantùm ex allio hieroglyphicum inueni, vt per id militiam intelligamus, propterea quòd & allium & cæpe cibum esse militarem constat. Atq; hinc prouerbiũ apud Sudam, neq; alliũ, neq; fabas esitandas, iis qui tranquillum sibi vitæ statum proposuêre: per summotum allium, bellica negocia dimittenda: per fabas, ciuilia non attingenda, quæ latius in Fabȩ Cõmentario explicuimus. Sed quod ad militarem cibum attinet, Aristophanes, Equitibus, milites memorat, qui coëmptis alliis & cæpis naues inscendissent. Et chorus iam antea Alantopolam incitans dixerat, Vt inalliatus strenuè magis pugnes. Neque rem tantùm bellicam adiuuat allium, sed rusticæ etiam opem affert. Siquidem, vt Africanus ait, oleum in quo allium contritum fuerit, mirè prodest vitibus eo obvnctis, ne pediculos gignant: & absq; oleo tritum oblitumq; arborum truncis, ne ab erucis infestentur, opitulatur.

RAPVM. SOL.

APud Ægyptios sacerdotes veluti cæpe Lunæ, ita rapum Solis erat hieroglyphicũ, numinibusq; alterum, & alterum suis dedicabantur: corpus enim rapi solidũ, immutabilẽ Solis effigiem refert: veluti cæpæ, vti dicebamus, multiplicitas illa tam multiformis tunicarum, Lunæ varietates ostendit. Sanè autores sunt rapum è plumbo dicatum olim fuisse

in

A in templo Apollinis Delphici, quod Phœbei corporis soliditatem ostenderet.

FVNGVS.

ET fungus nescio quid sapit hieroglyphicum, qui tametsi apud Ægyptios, quos sequimur, nusquam apparet, apud Græcos tamen & Latinos non illepido celebratur significato.

REPENTE QVID ET INSPERATO FACTVM.

NAm id pręcipuum fuit, estq; adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi, vt quotiens noui aliquid pręter expectationem repentè factũ apparuerit, fungum id dictitemus. Poëtas quippe funginos, oratores, historicos, philosophos, Iurisconsultos vnius tridui studio autoritatē indeptos, et quę plurima sub Leone X. P. M. miracula vidimus, nocte vna præstantes aliquot, tanquã in Parnaso somniassent, haberi cœptos, eoq; processum temeritatis, vt ex iis nonnulli milites etiam sibi compararint, qui non applaudentibus mortem minitarentur:

At rerum natura parens nil edere magnum,
B *Spectandúmq; solet, longo nisi tempore adultum.*
Ipsa etiam maiora suos animalia partus
Iussa diu gestare, decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, niténsq;
Dentus ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

Sed vt ad funginos revertamur, proverbiũ est, quod de re subitaria & insperata fertur in primis, nocte vna fungum nasci. Quare apud Dionem legas, Traiani vita, fungum quendam magnum in Decebalis castris à barbaris circumlatũ, Latinis etiam literis inscriptum. Literas non ponit autor, sed ex iis quæ subsecuta sunt, manifestè percipitur, admonitionis aliquid id fuisse, cauendum scilicet Traiano, ne se tantis támq; ferocibus copiis committeret: repentè enim oriri solere, quod nemo vnus vnquam expectasset. Quod vt existimem id admonet, quòd in eo exercitu vociferationes etiam exaudiebantur à Buris præcipuè, atq; aliis gentibus cum Romanis societate coniunctis, Traianum ad pacem hortantibus, & vt saluis rebus retrò domum abiret admonentibus.

C

FATVITAS.

APud Plautum, Bacchidibus, fungus fatuitatis, & stupidæ admodum credulitatis hieroglyphicum est:

Adeon' me fuisse fungum, vt illi crederem?

Quod quidem significatum Nicobolus eadē fabula manifestius declarat, dum se omnes quicunq; vbivbi sunt, qui fuêre, quiq; futuri sunt posthac stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, anteire longè stultitia & indoctis moribus profitetur. Et prius de re nihili Chrysalus:

Tanti est, quanti est fungus putridus.

DE CVCVRBITA.

CVcurbitam apud Ægyptios non inueni in suas literas receptã, apud alios tamen in hoc genere minimè præteritam.

SPES INANES.

NAm apud Onirocritas cucurbita spes inanes præsagit, vtpote quę cùm ventricosam admodum speciem pre se ferat, multumq; identidem nu-

trimenti polliceri videatur, illud tamen & tenue, & nisi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum est. D

SALVBRITAS.

NEcꝫ tamen cucurbitæ fautores desunt, vt qui pro salubritate poni eam contendunt, ansa, vt puto, capta ex prouerbio, κολοκύνθης ὑγιέστερος, quod ex Epicharmo sumptum memorat Athenæus.

DE PAPAVERE.

PApauer nonnulli inter segetes enumerāt, propterea quòd Maro id Cereale dixerit: quasi non & olera, & edulia omnia terra nascentia, Cereris esse munera cognoscant. Ab hac igit̄ parte significata eius exordiemur.

CERES.

PApauer quidem Cererem, atqueadeò terram omnē humano cōmercio habitatam, hieroglyphico suo referebat: necꝫ quidem hoc vna tantùm de causa: orbicularis enim figura eius perinde ac terræ, protuberat vndecunque, conuallibus quibusdam veluti subsidentibus, montium quodammodo iugorumq́ꝫ specie, locorumq́ꝫ reductorum effigie: interiora denicꝫ folliculis quibusdam distincta gerit, veluti etiam nationes hominum & fluuiis, & montibus, et vrbibus dispertiuntur. Innumera præter hæc includit semina, est & hoc terræ benignæ proprium. Necꝫ quidem hoc cibū, nisi concutiatur, obtundatur, & ventiletur, emittit: necꝫ terra, nisi exaretur, sarriat̄, vertatur, obteratur, multisq́ꝫ modis excutiatur agiteturq́ꝫ, quicquam proficit. E

IVSTITIA.

PRopter verò receptacula ęquis inter se interuallis disgregata, iustitiam, ac legumlationem, quæ Cereri attribuuntur in primis, hieroglyphicè commonstrat: eaq́ꝫ de causa dea ipsa & legifera, & iustitiæ autor appellata est: siue, vt arbitrantur quidam, propterea quòd sementia penes se deposita magno cū fœnore reddere consuerit. Sanè Virgilius & his & quæ superius dicta sunt considerātis, non immeritò Cereale papauer appellauit. Sunt qui nihil, quod ad eruditionem faciat, inuestigantes, Cereale papauer à Poëta dictum autument, quòd Cererem in Proserpina filia conquirenda cibos sibi ex papauere confecisse tradant, quasi per somnium ea fuerit inuestiganda, quæ meræ sunt nugæ. F

VENVS.

APud Sicyonios Venus, vt autor est Pausanias, cum papauere in altera ex manibus contento figurabatur, quod dubio procul ad seminij copiam referendum est. Nam quantum ad amorem pertinet, in altera manu malum habebatur, quo de Cōmentario suo dictum. Erat verò eius deæ statua auro eboreq́ꝫ fabrefacta, in summo cuius vertice poculum insidebat: quod hieroglyphicum eò spectat, quòd maritum Græci, vel dicere velimus amatorem, potionis nomine nuncupabant: πόσις enim vtriusꝫ nomen, & πόθος Platoni amor.

AMOR.

NImirum autem papauer florens amoris indicium habetur apud sortilegos, cuius quidem folium qui amoris periculum facere volunt, pugno superponūt, alteraq́ꝫ passa manu illud allidentes, ex crepitu coniiciunt quod quærebant. Explorant enim, an amantes redamentur: nam quo clamosius insonuerit, eo se magis amari putant: quòd si sonus oblanguerit, contemptui se habitos arbitrantur: cuius rei tum alibi, tum eo loco meminit Theocritus:

A οὐδὲ τὸ τηλέφιλον ποτὶ μαξάμενος πλατάγησεν, ἀλλ' αὔτως ἁπαλῷ ποτὶ πάχεϊ ἐξαμαράνθη·
quod vno dici poteſt verſu: *Nec ſupercuſſo crepuere papauera pugno.*

GENTES.

HVmani verò generis hieroglyphicum præ ſe ferre videtur, non ex iis tantùm quæ ſuperius de granorum diſſepimentis dicta ſunt, ſed ex eo etiam conſtat, quòd compitalibus, quæ in compitis Laræ, ſiue Larundæ, vel Maniæ Larum matri fiebant, humana capita ſacrificabantur. Sed Iunius Brutus conſul ſacrificij genus abominabile & abhorrendum, ſuppoſitis puerorum loco, allij papauerisq; capitibus, celebrandum inſtituit.

CAPITA.

ESt enim illud haud obſcurum papaueris ſignificatũ, vt omnino capitis hieroglyphicum habeatur, adeò nullus olerum fœtus inſigniore capitis honore conſpicuus eſt: fortè vaſtior fructus cinaræ, ſed aut ſpinarum, aut integumentorum, quibus confertim circumuallatur, aſperitate horridior, cùm papaueris & læuore delicatus, & Regia corona redimitus, maieſtatem quandam præ ſe ferat. Iam & apud interpretes Theocriti μήκων λέγεται ἡ κεφαλή. Sed mihi videtur locus potius ex hiſtoria deſumptus, vbi Tarquinius cognomento Superbus, per B hortum inambulans, nullo reſponſo dato ei nuncio quẽ Sextus eius filius, quid ſibi agendum in Gabios eſſet ſciſcitatũ miſerat, tantùm baculo eminentiora papauerum capita decutiebat. Ex quo Sextus intellexit, proceres populi paulatim ſummouendos. Sed hoc vetus fuit Corinthiorum exemplum, à quibus oriundi Tarquinij. Siquidem ferunt Periandrum, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cùm per fidum nuncium Thraſybulum Mileſium conſuluiſſet, quanam arte, quáve vi ſibi principatũ ſtabilire poſſet, nullum ab eo reſponſum accepiſſe: vidiſſe enim ſe tantum nuncius memorabat, eum in campum triticeæ ſegetis ingreſſum, eminentiores ſpicas baculo decuſsiſſe, atque ita Periandrum inſtructum, capitibus ciuitatis cæde & exilio ſublatis, tyrannidem occupaſſe.

DE VERBENA.

CApitis, q̃d in papauere eſt, ſignificatũ, verbenę reminiſci facit, in qua de capite identidẽ nõ incurioſa & nunc eſt, & olim fuit inueſtigatio.

CAPITA DEORVM.

C VErbenarum faſciculi puluinaribus dicati, Deos apud veteres ſignificabãt. Struppos eos vocitabant. Erat verò mos olim dona eiuſmodi Deorum capita nuncupare. Sanè apud Tuſculanos faſciculus, vel corona herbacea impoſita puluinari Caſtoris, ſtruppum vocabatur. Alij ſtruppum idem quod ſtrophium intellexerunt. Vnde apud Faliſcos ſtruppearia nuncupabãtur feſta, quibus ambulabant coronati. Atteius Philologus Græcum eſſe vocabulum ſtruppum putat, quippe στρόφιον, & inſigne fuiſſe, quod ſacerdotes in capite ornando geſtarent, ſiue ea corona eſſet, ſiue aliud geſtaminis pro corona: de quo videndus Feſtus, ſed in codicibus emendatis.

DIVI PRÆCVRSORIS CAPVT.

NOn temerè verò in noſtram vſq; diem mos pleriſq; Italiæ ciuitatibus perdurauit, vnã è verbenis ſpeciem, eámq; & grandiorem & odoratiorem in D. Ioannis Pręcurſoris memoriã celebrare. Herba enim ea lato folio eſt, criſpatoq;, aſpera admodum lanugine, coloris cineritij, multis ſciſſuris corrugato, acutiſſimi odoris ac periucundi, caule pręalto, ramoſo, quadrangulari, puniceis floribus ad bugloſſæ propémodum ſimilitudinẽ condenſatis, intra quorum calices

grana quatuor singulis, veluti panici papauerisve reperiunt, quibus excussis pediculo pars adiuncta remanet, quasi quædam macilenti capitis effigies, idq; D. Ioannis caput vulgus dictitat, herbamq; eius nomini dicatam, non sine pietatis ostentatione puluinaribus imponit, eademq; priuatarũ ędium ianuas parietésque ornat, tanquam amuletum sit minimè contemnendum. Nec me latet verbenas pro quibuscunq; sagminibus in sacris acceptas, & coronationũ ritibus herbas quascunq; è Capitolio decerptas, pro verbenis habitas: ipsam autem verbenam multis à Dioscoride nominibus appellatam, & quæ super ea plurimi ætate nostra conscripsere, quæ hîc repetere superfluum esset.

NOVA NVPTA.

QVi verò puellam pingũt verbenam sub amiculum occultantẽ, hieroglyphicum huiusmodi nouam nuptam significare tradunt. Siquidem mos erat nuptiarum sacro faciendo, vt noua nupta corollam de verbenæ floribus à se lectis sub amiculo gestaret. Sunt & alij verbenæ siue verbenacæ, vsus, aliis atq; aliis antiquorum cæremoniis, magicis etiam elusionibus accommodati: sed nos ea tantùm delibamus, quæ ad alicuius hieroglyphici significationem pertinent.

DE FILICE.

E

VOLATVS.

FIlix quoniã Struthiocameli pennis assimilatur, sunt qui volatũ per herbam eam figurare cœperint, quod mihi non vsquequaq; approbatur. Nam licet vnaquæq; penna volatus hieroglyphicũ sit, instrumentumq; eius rei proprium, cùm tamen manifestum sit Struthiocamelũ ex omnibus alitib. vnũ, ob vasti corporis molẽ, vix posse sese humo attollere, alis verò vti ad cursum tantũ adiuuandũ, congruũ mihi non videt̃ ab eo significatũ id desumere, quod ipse sibi natura repugnante præstare minimè possit. Sed de Struthiocamelo satis inter alitũ significata. Id de filice proditum, non Struthiocameli tantũ causa herbam eam Pteryga vocari à Græcis, sed quòd in vniuersum foliũ eius sit pennis alitũ simile: de quo & Dioscorides & alij plura.

SECVRITAS.

MAgis aũt placet illud quòd securitatẽ per filicis hieroglyphicũ indicari quidam memoriæ prodiderũt, propterea quòd eius herbæ odor serpentes fugat, animantiũ quippe genus omnino perniciosum: eaq; præcipuè de causa rustici eiusmodi foliis grabatos suos farcire consuesse, vt interpretes Theocriti tradiderunt.

F

ODIA CAPITALIA.

ID etiã est filicis hieroglyphicũ, vt arundini adalligata capitales indicet inimicitias: adeò enĩ inter se dissidẽt, vt altera alterã enecet, coronę modo circundu cta, vulneribusq; alterius stirpe factis, cõtusa altera & imposita efficacissimè medeatur. De quibus ita Celsus: Pessima ex surculis arundo est, quia aspera: eadẽq; offensa etiã in filice est, sed vsu cognitũ est, vtrãq; aduersus alterã medicamẽtum esse, si cõtrita superimponat̃. De dissensione ita Plinius: Filices aiunt nõ renasci arundine sectas, aut exaratas arundine vomeri imposita: similiter & arundinem exarari vomeri imposita filice præcipiunt. Quod verò ad supradictam pertinet medicinam, apud eundem lib. XXIIII. cap. XI. eadem quæ Celsus tradit, legas.

DE ABSINTHIO.

QVid sibi vellet Absinthium de fauo mellis enatum, in Apis Commentario Lucretianum secuti carmen indicauimus: nunc quid simplex sibi velit, exponamus.

A

SALVTIFERA CASTIGATIO.

SIgnificat enim graminis huius hieroglyphicum obiurgationē, quæ cuipiā salutē attulerit, qua scilicet increpitus qui tota aberrabat via, prolapsus in scelerū voraginē, in meliorē mox regressus semitā, abiectis à se vitiis, vitā inde degat inculpabilem. Amarissimum est enim absinthiū gustu, perinde ac obiurgationes vnicuiq; videntur acerbę, sed si haustū non reuomatur, omnē perpurgat intestinorū fęcem: contrà verò mel, quæ placidæ sunt adulationes, bilem auget. Dicit enim Horatius ex medicorū dictatis, Dulcia se in bilem vertūt, ideoq; hominē in morbi alicuius incōmodum trahūt: qua de re satis in Ceruo, qui fistulæ sonantis adulatione deceptus, venatoris iaculum in se directū minus aduertit.

SACERDOTIVM.

ERat verò absinthium marinum, quod quidam Seriphium vocant, sacerdotum Isiacorum gestamen: huius enim ramum illi præferre solenne habebāt oleaginorum ramorum loco, vt apud Dioscoridem lib. III. Quod verò Seriphium absinthium, quod & marinū dicitur, autor idem, neq; non Plinius aiunt B Taphosiri in Ægypto lætissimè provenire. Taphosirin vrbem Stephanus ideo dictam ait, quòd ibi sepultus sit Osiris.

SANITAS.

QVòd verò poculum absinthij quadrigarum agitatoribus propinatū legas, indicat id Latinarum victorem: his enim feriis qui quadrigis vicerat, absinthium in Capitolio bibebat: idq; maiores nostri sanitatem interpretabantur, quod magni satis præmij loco dare se profitebantur.

HYSSOPVS. ELVTIO.

HYssopus in diuinis literis hieroglyphicū est gratiæ spiritalis, per quā inquinati labe aliqua eluimur. Eius aspergine mundatur quoddam lepræ genus. Lepra passim humana delicta significat, siue peccatorum maculas appellare libeat. Hinc apud Psalmographum, Asperges me Domine hyssopo, & mūdabor, habetur. Eucherius eam pro humilitatis patientięq; hieroglyphico ponit, propterea quòd humilis admodum herba est, & lapidi, cui nascendo adhęrescit, adstricta: cuius radices saxum etiam dicuntur C penetrare. Ipsa verò præcipuè pulmones curat. In pulmone sedem habere dicitur superbia, in quo scilicet tumor, & anhelitus. Cicero de natura Deorum: In pulmonibus inest raritas ad hauriendum spiritum aptissima. Quòd verò spiritus pro superbia vel animi elatione ponatur, idem oratione pro P. Sylla: Res gestæ credo meæ me nimis extulerunt, & mihi nescio quos spiritus attulerunt. Ibi autem apertius: Nunc Capuæ Campano præsidio ac regio spiritu cùm viderem, Blosios illos mihi videbar videre, ac Iubellios.

DE ASPARAGO.

EX ASPERITATE SVAVITAS.

MIte aliquid & lene, quod ex aspera duraq; re proveniret, significare qui vellent, hieroglyphicum Asparagi faciebant, surculum quippe iam maturum & seminibus instructum. Nam spina est, quæ semen illud fert, quo sato molles inde asparagi succidantur. In Bœotia sanè qui nouam nuptam comebant ornabantq;, eam spinoso asparagi frutice coronabāt, quoniam, vt apud Plutarchum est de Coniugali vita, suauissimū ille fructum de asperrima spina producit. Sic vxor viro primā illius asperitatē ac duri-

tiam minus aspernanti, dulcem postmodo & suauem convictum præbet. Qui verò, vt idem Plutarchus, primas virginum rixas ferre nequeunt, similes profectò sunt iis, qui prima vuarum acerbitate offensi, eas etiam cùm maturuerint, abhorrent.

CITO' CONFECTVM.

ATque hæc de spina. Teneriores verò coliculi significatum habent rei quamocyssimè paratæ, vel ipsius Augusti dicterio, cui frequentissimũ illud erat dicere, Citius quàm asparagi coquantur, cùm quid momento minimo properatum innuere volebat. Ita illud apud Dioscoridem animaduertendum, ἐπ' ὀλίγους ἑψηθέν, quod in antiquissimæ traductionis codice, Latina quidem phrasi, sed literis Longobardicis scripto, quem perlegi Florentiæ, quem'que Marcellus translationis suæ ducem habuit, breui coctura elixum, legitur. Philemon Comicus, victitantibus asparago, perinde ac thymo etiam ac cappari, extenuationem corporum videtur exprobrare, vbi ruralis parsimoniæ pœnitentem virum in scenam producit, querentem scilicet quòd rus, vt medici, conuenientia ægrotis tantùm esculenta subministret. Addit illud: καὶ νὴ τὸν δία

E

τὰ πετραγενῆ ταῦτ' ὀψάρια, κάππαρεις,
θύμους, ἀσπάραγους, αὐτὰ ταῦτα γε δέδοικα
μὴ λίαν ἰσχναίνοντάς με ποιήσῃ νεκρούς·

quorum versuum hic est sensus: *Atque per Iouem*
Innata petris obsoniola capparim,
Thymúmque & asparagum, & alia huiusmodi,
Quàm vereor, extenuatione præ nimia,
Ne me cadauer exanimum humi deserant.

Quòd verò Philemon τὰ πετραγενῆ dicit, vide apud Dioscoridem quoque in petrosis nasci asparagum, nulla facta de satiuo, quo nunc plurimũ vtimur, mentione.

DE CAPPARI.

SEd quod ad Capparim attinet, ad hanc Philemonis sententiam facit Dioscoridis locus, qui eam nulli rei dixit esse vtilem, nempe adeò tenue esse nutrimentum eius, vt nullam afferat vtilitatem.

DE MANDRAGORA.

F

MVlta super Mandragora dicenda essent, sed ea vel insuauia, vel abhorrenda: quare in iis quæ humano generi perniciem afferunt, temperamento vtendum est, quoniam etiam nescire quædam inter virtutes reponi solet.

SOMNICVLOSVS.

ID omnino non dissimulabimus, somniculosum hominem per id genus herbam significari, propterea quòd vis eius media est inter venenũ & soporem. Nam si quis vinum ea medicauerit, bibentem in profundum adeò somnum iniiciet, vt expirasse credatur, memorabili Annibalis exemplo, qui missus à Carthaginensibus in Afros qui rebellauerant, non ignarus ille gentem esse vini auidam, magnum eius modum mandragora permiscuit, mox leui cum eis commisso prælio ex industria cessit, nocte inde intempesta relictis intra castra quibusdam sarcinis, & eo vino quod infecerat, fugã simulauit: cúmque Barbari occupatis castris gaudio effusi medicatum vinum hausissent, iaceréntque strati defunctorum in modum, reuersus Annibal nullo negocio eos trucidauit. Rem Fron-

A Fronto exemplis ſuis adiecit. Quòd verò ponit hiſtoria vinoſos Afros, Cyprianus quoque de Afrorum ſuorum bibacitate multa conqueritur, quæ propémodum iam, vt nunc apud Germanos, in ciuilium laudum locum irrepſiſſet. De ſoporifera verò Mandragoræ vi Medici multa tradidêre, idq; præcipuè, quòd plurimus & efficaciſsimus eſt eius vſus in ſoporandis iis, qui vel inurendi vel ſecandi ſunt: altiſsimum enim per quatuor fermè horas ſomnum, potione ita medicata exhauſta, perſeuerare, vt neq; ignem neque ferrum ſentiant.

AMATORIVM.

PRopoſui de veneficiis à mandragora nihil me dicturum, præſertim ea quæ pertinẽt ad amatoria, de quibus aliquid omnino habetur in ſacris literis: ſed nunc maioris illud curæ precium eſſe duco, vt radicis eius figuram, non temerè tam inſignem à Deo, ſiue à natura, ducente Deo, conformatã, enarrem: cuius altera eſt virili ſpecie, capite capillamento veluti quodam vndecunque cooperto, pube etiam denſiſsimis radicularum filis pudenda virilia cooperiente. Altera fœminina, iiſdem velamentis, ſi quis curioſius rem ipſam inſpectare voluerit, naturæ miraculum occultantibus, quotidianis teſtimoniis veritatem i-

B pſam comprobãtibus. Quod miror à quibuſdam tam pertinaciter negari, cùm præſertim vulgatum ſit, Pythagorã herbam hanc ἀνθρωπόμορφον appellaſſe, quo vocabulo nihil manifeſtius ad humani corporis formam exprimendam. Sed, ſi Deo placet, Pythagoram iſti dicunt myſticum aliquid per id nominis intellexiſſe, eam quippe Philoſophi locutionem ad poma ea ſpectare, quæ putãt nonnulli Melenzanas eſſe, quòd oualis figurę ſint, ac perinde teſtibus aſsimilentur. Leuis hæc eſt coniectura, ſiquidem ἄνθρωπος vtriuſq; generis vocabulum eſt, teſticuli verò forma ad marem tantùm pertinet. Sed quod arbitrari videatur Hermolaus Barbarus, vir vndecunq; doctiſsimus, Melenzana apud Ligures quaſi mala inſana dici, quam quidem coniecturam, vt inferius apparebit, puto eum ex Columella deſumpſiſſe, cur nõ ab amarore potius, quo, niſi condiãtur, egregiè prædita ſunt, dici ea arbitremur? quod quidem propius ad Liguſtici vocabuli ſimplicitatem accedit, qui Marezanas eas vocant. Cæterùm cùm Dioſcorides & reliqui medici hanc & aliam Mandragoræ ſpeciem frequenti vſu ſumptam inter venena connumerent, Marezana verò, quę totius littoralis Ligurię

C tractu modò recentia in iuſculentis, modò condita aceto fœniculoq; ſuperinſperſo, in acetariis & frequenter & copioſe anno toto eſtur, nihil afferunt incommodi, ſed & grata guſtui, & corpori ſalubria ſunt, nullo mihi pacto videntur inter mandragoras recenſenda. Ad hæc cùm Dioſcorides mandragoræ poma oui vitelli ſimilia dicat, auellanæ nucis alij, Marezana nihil habent quo vel ouorum vitellis, vel id genus nucibus æquiparari poſsint, imò totius oui ſpeciem & magnitudinem præ ſe ferunt, plerunque iis etiam grandiora, eò diſsimilia, quòd punicei coloris fimbriis, ab ea parte quæ Soli expoſita eſt, nõ ſine ſpectantium applauſu & oblectatione diſpeſcuntur, cumq; valde maturuerint, totæ puniceæ fiunt, parte à Sole tacta ſemper denſius colorata. Sed vt ad formam radicis quæ verè mandragora dicitur, revertamur, id etiam miror, cur vnà cum Pythagora Columellam etiam nihili pendant, qui Pythagoricam ſecutus nuncupationem, ita ſuper ea canit:

Quamvis ſemihominis veſano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores, mœſtámq; cicutam.

Quòd verò Columella veſano gramine poſuit, ad herbæ vim reſpexit, quæ ali-

ter & morion dicitur: ea enim, vt Medici tradidêre, drachmæ vnius pondere, vel in polenta, vel esculentis aliis data, fatuitatem inducit. Eucherius super hac, Genesi, nihil aliud dicit, nisi mandragoram genus pomi esse paruo peponi simillimum, quæ quidem forma ad Ligustica, quæ dicebamus Amarezana, proximè accederet, nisi obstarent reliqua veneno super tradita. D

LÆTITIA.

SEd vt mandragoram ab omni absoluamus ignominia, Xenophon eam pro lætitiæ argumento citat, apud quem Symposio Socrates ait, vinũ non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamq; non aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammã. Porrò si mandragora venenum esset, aut mansa incõmodum aliquod afferret, cur XXX Geneseos Ruben triticeę messis tempore in agrum exierit mandragoras reperturus, quas ad Liam matrẽ suam deferret, & Rachel explorata re petierit à sorore, vt in eiusmodi plãtæ participatum admitteretur: cui Lia responderit, Parúmne tibi videtur, quòd maritum mihi præripueris, nisi mandragoras etiã filij mei industria conquisitas tibi vendicare cogites? & quæ de nocte mox pacta sequuntur mandragoræ precio concessa. Vnde suspicari possum, apud scriptores nostros parum de mandragora liquere, antiquissimumq; eius vsum & vtilitatem esse temporibus nostris incognitã. Quod verò manifestissimũ est, prisco illi seculo, ex historia sacra, cibum omnium preciosissimum fuisse apparet: nostro autem tempore, si ea Ligustica Amarezana est, cùm tot condimentis inseruiat, & olerum omnium per vniuersum annum sit vsitatissima, facessere iusserim eos qui eam infamem imaginantur. Sed qui plura super ea quæsierit, ad Plinium se conferat, lib. XXV. cap. XI. E

DE BVLBIS. NVPTIÆ.

SVnt qui nuptias, atq; maritalem copulam (ita enim Græci γάμους intelligunt) per hieroglyphicũ Bulbi significari velint: eo enim plurimùm veteres vtebãtur ad languentem Venerem excitandam. Et viri in nouis nuptiis prima die, autore Varrone de vita Patrum, bulbos comedebant. Hinc illud apud Martialem facetè dictum:

Cùm sit anus coniux, & sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quàm satur esse potes. F

Sed hoc Martialis ex Aristophane desumpsisse videtur, vbi iuuenis, Concionatricibus, à duabus vetulis distractus, quærit ab eis, quanam posit ratione duo eodem tempore nauigia agitare: respondet vna, Postquam bulborũ ollam deuoraueris. Docet verò M. Varro bulbos aqua decoquere ad vsum Veneris. Apitius addit nucleos pineos, & semen erucæ cum pipere.

DE CICVTA.

SEd quoniam nequitiæ satis vbiq; est, longè vtilius fore existimo, si quę ad ardorem Veneris potius extinguendum proponantur, quàm quæ lasciuiam fouere doceant, commemoremus.

CASTIMONIA.

CIcutam nonnulli pro hieroglyphico castimoniæ posuêre. Causam ego eam esse crediderim, quod si eius herbæ succo testes illinantur, Venus cohibetur, præcipuéq; κατονειρωγμοί, quæ scilicet per somnium accidunt Veneris imaginationes compescuntur.

A SVPPLICIVM.

VBi vasa quædam, quid sibi quæque velint, recensuimus, incidimus in calicē, eumque non alia de causa supplicij de aliquo sumpti hieroglyphicum esse docuimus, nisi ob cicutæ succum, qui sontibus capite damnatis propinari solitus esset, idque præcipuè Atheniensium instituto: ibique de calice in sacris etiam literis disseruimus.

DE RVTA. CASTIMONIA.

EAdem ratione Ruta quoque hieroglyphicum est castimoniæ, qua cicuta, diuersa tamen naturæ vi: illa, quia plurimùm refrigerat: hæc, quia supra modum exiccat: atque, vt Dioscorides tradit, genituram in potu ciboque extinguit ruta. Theophrastus ob siccitatem indurare, & ob caliditatem exurere dicit. Vtcunque, ita Ouidius:

Vtilius summas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.

B Est & magis arcana causa, quàm siccitas caliditásve nimia, quæ rutam continentioris vitæ hieroglyphicum esse iusserit. Nam cùm serpens, vt suo loco dictum, voluptariæ nequitię signum sit, ruta nimirum cùm tota sit serpentibus aduersaria, eosque vel odore fuget suo, vt plerique veterum tradidêre, quanquam vim eam inesse vni syluestri tradunt, meritò pro castimonia ponitur. Ad id porrò quòd acuere lumina dicit Ouidius, Apuleius rorem eius herbæ matutinum prodesse tradit, vel cùm matutinò maduertit succos in hūc vsum colligendos. Atque alibi, roscidę folia decocta in vasculo vitreo decoquēda, vino veteri admixto, atque ita inungendum. Cur verò serpentes rutam exhorrescant, causam eam philosophi comminiscuntur, quòd serpentes frigiditate siccitatéque sint præcipua præditi, vnde non immeritò terrarum orbis per serpentis effigiem ostendatur. Siccum enim & frigidum est elementum terræ, & Saturno anguis, vt alibi dictū, in manu statuitur, cuius sidus & frigiditate & siccitate censeri autumant Astronomi. Ruta verò quamvis calida admodum, ipsa tamen siccitate longè præstat, adeò vt affluentiori quadam ariditatis vi apta sit ad simile corrumpendū, eodem modo quo Proclus non aliam ob causam galli cantum leonibus horrori esse putat,
C nisi quia solaris virtus vtrique insita sit animali, sed longè pręstantius gallo, quàm leoni. Neque dissimulanda est vis rutæ prorsus admiranda, quæ non serpentes tantùm fuget, verùm etiam feles (ita foinas nonnulli vocant, de qua loco suo in Æluro) prohibeat ne adrepant, si eius herbæ ramuli in columbarij fenestris & ingressibus alijs suspensi fuerint, traditum à Florentino in Constantini Cæsaris collectaneis. Quòd verò venenis ruta resistat, mustelæ sunt documento, quę cū serpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur, vnde eam à nonnullis viperalem appellari, tradidit Apuleius. Et Mithridaticum illud aduersus venena medicamentum nulli iam non innotuit: regem quippe Ponti Mithridatem cùm fratris sui timeret insidias, rutæ folia XX. cum duabus nucibus iuglandibus, & totidem carycis, admixto salis grano, ieiunum quotidie accepisse.

DE CONIZA.

ABLIGVRITOR.

AEgyptij sacerdotes hominē qui bona sua abligurisset, &, vt Horatius diceret, paternas maternasque res fortiter absumpsisset, significare si vel-

lent pecudes caprásve conizam depascentes, pro hieroglyphico facere consueuerunt: siquidem constat animalia ea quæ coniza vescuntur, insatiabili inde siti confecta deficere. Quoniam verò peculium Ægyptiorum ferè omne in gregibus constabat, vnde vniuersa ea gens pastores à nonnullis in opprobrium vocitati (quanquam, vt alibi diximus, sacerdotes eorum, quiq; sacro cuipiam initiati essent, pastores ita abominabantur, vt ne alloqui quidem eos fas putarent) notum ex historia sacra, cùm Pharao coloniam Iosippi parentibus & fratribus indulgere meditaretur, non admittendos in Ægyptiorũ cõmercia censuit, quia Iosippus industriam eorum omnem in armentis esse cõfessus erat, eos tamen & commodè & liberaliter, opportuno feracissimoq; loco, seorsum à suorum consortio habitare iussit. Vtcunque autem, censum Ægyptiorum per oues aut capras exprimere moris erat.

AMATÆ REI DESERTOR.

SEd enim quæ vis herbæ eius esset in polypos, curq; hominẽ amata relinquere pernicem, subito tamen eventu aliquo abalienatum, per conizam admotam Polypo, sacerdotes ipsi cõmonstrare soliti essent, in Polypi cõmentario inter pisces enarratum est. Exigere verò res mihi videtur, vt quoniam de coniza sæpe mentionem facere continget, super ea loco hoc quędam aperire, quę apud autores tam Græcos quàm Latinos variè tradita sunt, atq; ea quidem perplexè admodum. Origanum herba est vulgò nota Romæ, atq; aliis vniuersæ Italiæ locis, κόνιζα Græcè, Cunila plurimùm Latinè dicta, quam, vtpote pręcipuè suam, Ligures littorales Cornabuliam vocant, putri, vt prouerbio fertur, aptissimam salsamento: nomen ab ea specie sumptum, quæ Cunila bubula appellatur. Cæterùm cùm permultæ eius species ab autoribus referantˉ, eademq; variis cognomentis appelletˉ, diligẽtiori cura ad Medicos delegata, satis nos habituri sumus, si Cunilam bubulam eam acceperimus, quæ Origani species est, quam à testudine cùm ea viperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Pliniũ legas, contra serpentes priuatim in vino bibi, quæ Cunila bubula appellatur. Apud Aristotelem, ciconiæ cùm vulnus acceperint (eas enim cum serpentibus assiduè dimicare cognitum) origanũ plagæ imponunt. Theodorus Gaza, vir accuratissimus, origanum libenter cunilam vocat: alicubi pulicarem, quia pulices necat, stratis supposita, strataq; sub lecticis. Cunilam hanc nostratem Satureiam à rusticis vocari, tradit libro X Columella. Horum testimonia fuerunt adducenda, quia sunt nonnulli, qui Cunilam bubulam eandem & origanum esse pertinacius negant. Addam & illud, cùm inter tres pręcipuas origani species Onites connumeretur, doctissimos ætate nostra viros de hac non parum dubitare, eamq; sibi incognitam ingenuè profiteri. Nostri Bellunenses agrestem quandam origani speciem vulgò prouenientem, caule, foliis & floribus grandioribus, odore tantum nõ vsquequaq; suaui, sed vastiore, pulelium asininum vocant, quæ nimirũ Cunila bubula est, quę in Liguribus Cornabulia, & eodem apud nos vsu, quo apud Ligures, salsamentis inspersa. Putarim verò Onitis vocabulum ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui asinus est, cõmodissimè deductum. De formicis verò nostræ huius odore fugatis, experimentum ipse feci, quod ad biduum post inspersionem efficaciter successit, vt locum omnino desererẽt. Ne verò cuipiam mirum adeò videatur gramini huic eam inesse vim, Ambrosius herbam quandam memorat, Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis suis ex-

clus0

A clufo fœtu fuperiaciat, eoq; pacto pullos à luporũ incurfu deprædationeq; tuetur: lupus enim folium eiufmodi vfque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium ita fibi fentit abominabile atq; contrarium, vt fi quis eo locũ, vbi ille morari fit folitus, confricuerit, exilire cogatur, & aufugere. Ælianus primo de Animalium naturis fcribit, noctuas à ciconiis, fuo nido procul fummoueri, platani eò foliis importatis, quorum contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem dilabentes, ciconiasq; ita pullorum fuorum incolumitati profpicere, quibus afsiduè noctuæ inimicabiliter infidiantur: de quarum alitum inimicitiis fuo loco dictum. Neq; verò ciconiæ tantùm, turturésve, aut teftudines medelam fibi nancifcuntur naturæ ductu, verùm etiam & canes, & fues, & ex brutis pleraq; alia. Canes quidem cùm fellis vitio laborant, gramen illud fuum depafcuntur. Sues fi cephalalgia crucientur, fluuiales cancros inueftigant. Muftelæ rutam, fi venenatũ quid comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiufce rei quænam fit caufa, nõ otiofe quæritur à quibufdam, quippe cùm animalia hæc neq; talia didicerint ab aliĳs, neq; quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ fuis fint ægritudinibus vtilia. Putant igitur ita acci-
B dere: quemadmodum faui odore folo apes ad fefe allíciunt, & cadauera vultures, vel procul abfentes, fic etiam cancri fues illectent, origanum teftudines, vrfam formicæ, de qua loco fuo diximus: id verò nulla ratione fieri, neq; quòd fenfus, & facultatis eius qua vel intelligere vel cognofcere queãt, participes habeãtur, cõmentiq; funt corporum conflaturas, diceret Plinius, in caufam adducere, quæ huiufmodi appetitus in animalibus concitent, quæ humorum mutatione varios, dum laborãt, appetant vel acores, vel dulcitudines, vel alias, vti vfui venerit, qualitates, fieríq; plerunque id importunè, ac præter morem, & indecenter, id quod in mulieribus præcipuè videre eft, quæ dum prægnantes funt, & lapidem, & terram, & fordes alias, & humanam interdum carnem appetũt ad vefcendũ: quod fuperioribus annis in Infubria accidit, vbi matrona quædã nobilis, cùm oculos in coloni fui torofiores mufculos, qui de coxendicibus protuberabant, iniecíffet, tanta arrepta eft auiditate carnis eius fruftulum guftandi, vt nifi compos fieret, defecturã fe profiteretur, aut abortiuum facturam: quo metu coniux eius commotus maxima mercede cum colono convenit, vt abfcindi
C fibi mufculi partem pateretur, ne patrona fua exanimaretur: ille precĳ lenocinio ductus, conditionem accepit, fuccifúmq; eft fruftum, modicoq; infperfo fale prunis toftum, quo illa devorato incolumis quãprimùm euafit. Quocirca Medici cùm in effrænatas huiufmodi appetentias incidunt, quæ falubria, quæ minus, nouiffe debent: nam aliquid huiufmodi omnibus ferè grauiter decumbentibus accidere interdum folet. Scribit Mnefitheus medicus in pneumonicæ principio, quendam qui cæpe cõcupierat, euáluiffe: quendam verò qui ficus appetierat, periiffe, propterea quòd appetitio corporis qualitati, qualitas verò texturáq; ipfa, vt quæq; eft, morbis obfequitur. Ex quo manifeftum effe autumant, feras quoq; cùm in perniciofas & letales ægritudines inciderint, non alia de caufa in huiufmodi appetentias ferri, quàm ob naturæ ipfius (vtar Lucretiano vocabulo) cõpofituras, quę illas ad ea fpõtè incitãt, quæ faluti futura videantur. In hunc modum difputant hi, qui nihil aliud brutis animalibus conceffum volunt, quàm fentire & pafci. Antiquiores tamẽ philofophi pleriq; bruta etiã in mentis & intelligentiæ participatũ admittunt, quorũ nos argumenta validiora alibi, & in Elephanti, & in Formicæ cõmentariis recitauimus. Iis verò hìc con-

tenti, quæ ad veterum hieroglyphica facere videantur, prosequamur. D

DE HELIOTROPIO ET SELENOTROPIO.

TERRENORVM CVM COELESTIBVS TEMPERATVRA.

QVòd si cognationem, consensúmve, aut temperaturam, quam inferioris naturæ istius res cum cœlestibus habent, infimis quippe suprema, & supremis infima, occultis quibusdam viribus colligata esse ostendere voluissent, nullo evidentiori signo, proprioréve hieroglyphico id exprimere consueuerunt, quàm cùm herbas duas, Solisequã & Lunisequã figurassent. Liceat verò mihi ἡλιοτρόπιον & σελινοτρόπιον ita Latina facere: illa enim ad Solis motũ Solem versus mouetur, hęc verò ad Lunã vertitur. Sũt verò & alij flores tam arborum quàm herbarum, qui hoc imitari videntur, sed his duobus nulli manifestius. Proinde Ægyptij eandem rerum omnium rationem esse contendebant, vt intellectu alia, vi rationis alia, alia natura, alia sensu superioribus devincirentur, & suam quæque concordiam affectarentur. E

DE LVPINO.

TRahit similis quodammodo natura, vt Heliotropio Lupinũ subiiciam: nam id quoque ad Solis cursum vertitur.

HORÆ.

PEr eius autem figuram temporis dimensio, vel horæ ipsæ hieroglyphicè significantur: quæ quidem ab eo surculo tam manifestè distinguũtur, vt agricolæ peritiores diurnas horas, aëre etiam nubiloso, ex eius motu conversioneque deprehendant. Traditum ab Apuleio lib. De re rustica.

SVIS VIRIBVS POLLENS.

ET quoniam id ingenium est lupino vt coli nolit, sitque negligentia ipsa fertilis, aptè quis fecerit, si hominem qui suopte ingenio vel industria sibi necessaria comparet, eiusmodi surculi gestamine insigniuerit.

DE NYCTERETO.

SI verò hominem occursum cuiuspiam rei natura expauentem ostendere curassent Ægyptij, Nyctereton herbam & anserem faciebant. F Ferunt enim anserem ad primum conspectum eius expauescere, vnde & χηνάμυχον vocatur. Herba est coloris ignei, foliis spinę, nec à terra se attollens, noctibus interlucens, & quoniam è longinquo etiam noctibus fulget, νυκτίπολος appellatur.

DE BLITTO. FATVVS ET INSVLSVS.

FAtuum & insulsum, turpique deditũ inertię hominem, per Blittũ herbam significare mos erat. Stupidi eñ saporis herba omnino est, neque vllam habet acrimoniã: vnde convitium in fœminas mariti faciunt apud Menandrũ, βλίτα eas appellantes. Et Truculento Plautus non infacetè dixit blitteam meretricẽ, quæ non saperet in vino ad rem suam: qui locus imperitè satis à nõnullis invertitur, qui Bletetã & Bletem nescio quod incõmodi calceamenti genus exquisiuêre in eiusmodi cõtemptũ. Laberius dixit bipedem blitteã belluam. Et Empedocles, vt apud Varronẽ est, humilem humani generis conditionẽ ostensurus, natos homines ex terra ait vt Blittũ. Sanè illi nomen herbæ à stupore est: βλὰξ enim stupidus Græcis, stolidusque & ignauus.

DE

A

DE BETA.

SVnt qui betam & blittum idem esse sentiant, Martialis, puto, carmine decepti, qui scripserit:

Ut sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O' quàm sæpe petet vina piperq; coquus:

quas aliter paratas nihil sapere exquisitioris ganeę proceres profitentur. Sedenim Dioscorides blittũ à beta secernit, & blittũ quidẽ apud Ægyptios Æclotoripẽ, apud alios Eriplẽ, apud Romanos pariter & Græcos blittũ appellari: edi oleris modo, ventrẽ tantùm deiicere, medicas vires habere nullas: cùm beta ea sit, quæ Atticis σεῦτλον, Thessalis, propter odiũ in σ literam, τεῦτλον nuncupetur, olus, vbiq; locorũ celeberrimũ vsitatissimũq;, alicuius omnino suauitatis, quodq; à ciuilibus mensis minimè reiiciatur, quæ pluribus apta medicinis, multas humano generi conferat vtilitates, quas qui nosse voluerit, Dioscoridem legat lib. altero, cap. CX. Theophrastum VIII. Æginetam VI. Plinium XIX. & item alios.

MOLLITIES.

PEr eius verò hieroglyphicũ cinędica petulantia, mollisq; & eneruis lasciuia notatur, peruulgato illo Cynici Diogenis dicto, qui cùm à petulcioribus quibusdam pueris conuitio incesseretur, quòd canis esset, ac subinde fugitaret, quærente eo cur fugerent, Ne mordeas, respondentibus; Bono estote, inquit, animo, canes non edunt betulas.

B

DE CAPILLO VENERIS.

EBRIOSITATIS REMEDIVM.

QVi significare hieroglyphicè volũt hominẽ ebriositate laborantẽ, ac sibi remediũ comminiscentẽ, vt pręmonstrarunt Ægyptij, Vpupam & Capillum Veneris herbam faciebant. Vpupa siquidem vuis vescitur immodicè, ita vt plerunq; inde ebria fiat: verùm simulac se tentari senserit, Capillo Veneris decerpto, efficacissimè sibi medicatur. Herbam hanc Adianton Græci vocãt, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc est, à nõ marcescendo: neq; enim bruma, vt herbæ reliquę, marcescit, neq; aqua perfusum mersũmve. καλλίτριχον multi, hoc est, pulchricomum, alij πολύκομον, id est, multicomũ, vtrunq; ab effectu vocant, licet πολύκομον, nonnulli canocomũ interpretentur. quin etiam ab effectu saxifragũ appellarũt. Capillũ verò Veneris ideo Latini dicunt, quia capillũ præcipuè tinguit: ad hoc decoquitur in vino cũ semine apij, adiecto oleo copioso, vt crispum densũmq; faciat. Defluere verò prorsus prohibet, vrsino adipe & ladano admixtis.

C

DE APIASTRO.

POPVLVS LEGE COERCITVS.

APem suo cõmentario populum inter alia significare diximus. Eum verò legibus coërcitum hieroglyphico aliquo figurare qui vellent, apem & apiastrum herbam proponebãt: qua si perungantur aluearia, non fugere apes tradũt: nullo enim magis gaudent flore, eaq; de causa μελισσόφυλλον, & melitænã appellatam constat, quæ marrubium est nõnullis.

DE BRASSICA.

QVod autem ad modò memoratam vpupam & adiantum facit, auxilio etiam esse aiunt brassicã, vbi quis ebrietate tentetur. Nam ante cibum sumpta, largiores potationes ne lædant, efficit, vt autores pleriq; tradunt, præsertim Græci.

INTERTVRBATA LÆTITIA.

VNde qui lætitiam interturbatã importunitate cuiuſpiam hieroglyphicè notatam volunt, Braſsicã inter duos vitium ſurculos adſitam conſtituũt. Vino enim, quod præcipuũ eſt lætitię hieroglyphicũ, ea, vt apud Plinium eſt, auerſatur, in primiſq; eſt vitibus inimica, viteſq; illi, vt pernicioſa alterutri foueant inter ſeſe odia. Nam vites, vt ſecundo de Diuinatione Tullius, à caulibus Braſſicis, ſi proptèr ſati ſint, vt à peſtiferis & nocẽtibus refugere dicuntur: & quãvis rei cuiuſcũq; adminicula clauiculis perueſtigẽt, quę tanquã manibus apprehendant, atq; ita ſe erigãt, hos tamen, vtcunq; propè adſint, nulla ex parte cõtingũt. Ad hæc Beritius, vbi & ſua, & Tarentini ſentẽtia, nihil in vinetis ſeminandũ cẽſet, Braſsicã prçcipuè ſummouendã præcipit, vtpote quę vitibus egregiè cõtraria ſit: & cùm propter naturæ ſuæ ſiccitatẽ multo indigeat humore, evenit vt iuxtà adſita vitibus alimentũ ſubtrahat. Tanta verò inter vitem & braſsicã diſſenſio eſt, vt ſi quis vinũ dum ea coquitur inſtillauerit, ne poſtmodũ coquatur efficiat, & oleris colorem vitiet. Qui'q; prius crudam braſsicã ederit, vino quãtumvis largiter hauſto tentari nõ poterit, quia vis eius occurſu braſsicę hebetatũ, fractaq; labaſcit. Hinc pleriſq; Italię regionibus, & totius etiamnũ Europę prouinciis mos inoleuit, vt cùm calendæ Auguſti vulgò Baccho dicatæ habeãtur, permiſſa eo die vnicuiq; volenti largius epotandi licentia, ſympoſiiſq; ad hoc inſtitutis, & curioſiſsimè celebratis, in quibus Auguſtũ ſe capeſſere glorient̃, braſsicas identidem vt ebrietatis antidotũ in ferculis præſumãt. Affirmat & illud Beritius, quod ex Cicerone retulimus, ſi iuxtà depoſita vitis ſit, vltrò eã effugere, & in contrariã partem ſarmẽta convertere: id quod nos in hortis noſtris Caſtalioneis fieri vidimus, extra quorũ ſeptũ excitata pergula, quam iuxtà poſitæ vites inſcenderẽt ad meridiem, accidit vt hortulani incuria differtim braſsicę ſubſeminarent̃: tum vites cumprimũ pampinos emittere cœperunt, braſsicarũ iuxtà ſurgentiũ odore offenſæ ſurculos converterunt, omiſſaq; percõmodè parata pergula: vltra ſeptũ ad ſeptentriones ſeſe porrexère. Abfuerã ego tris mẽſes, dum hæc nulla curantur diligentia. Reverſus aũt auulſis inde caulibus coactus ſum bonam earum partem pedamentis ac ridicis aliis alieno loco ſuſtentare, quod præter ſpem feliciter ceſsit, pergula intra & extra hortos duplicata. Citat Varro Neſtoris Alexicepon, elegiaco numero conſcriptũ, in quo harum inimicitiarum cauſa decantatur, Bacchum quippe furibundi Lycurgi timore perculſum in mare ſe proripuiſſe, in eo'q; delituiſſe, mox ab emerſu clandeſtino Lycurgum ex inſidiis inuaſiſſe, quem vite devinxerit: illum indignabundum cùm improuiſam capturam ferret impatienter, lachrymas emiſiſſe, ex quibus enata ſit braſsica: atq; hinc orta diſsidia, & implacabilis plantarum earum contrarietas. Tabeſcere enim eam neceſſe eſt, ſi fortiori viti proxima fuerit: vel vitem, ſi tenella ſit, ipſa tabefaciat. Vſqueadeò verò odia hæc in vuæ nomen exercentur, vt (quod idem Varro tradit) quod incommodum vua in humano gutture appellatur, odioſum admodũ, ſi nimia deſtillatione laxata fuerit, cohiberi, retrahi'q; facillimè poſſe credatur, ſi crudæ braſsicæ ſuccus capiti ſuperfundatur. Sed mirum eſt admodum has foliis & pampinis inſitas eſſe aduerſus vinũ inimicitias, radici verò conciliationem ineſſe. Nam qui vinum in acetum trium horarũ ſpacio verti docent, inter quos Varro ipſe eſt, radicẽ betæ contuſam in doliũ conii ciendam monent: ſin verò reſtituere vinum malueris, braſsicæ radicem eodem modo præcipiunt immittendam.

HIEROGLYPHICORVM PIER. VAL. FINIS.

CAELII AVG. CVRIONIS HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER PRIOR, EA CONTINENS quæ per varia deorum & hominum simulacra significantur:

AD BASILIVM AMERBACCHIVM I. C. politissimum.

CVM difficillimum sit ea in lucem edere, ob ingeniorum morosam sæpe varietatem, quæ omnibus placeant, opus est illa magni alicuius viri autoritate fulciri, qui & calumniatores ac detractores deterrere possit: & siquid in controuersia fuerit, diiudicare, rectáq; & vera comprobare, falsa autem refellere. Unde etiam fit, vt virtutes illorum quibus scripta dicantur, eiusdem sæculi hominum testimonio celebrentur, et sic illi quoq; patrocinij sui præmium amplum referant: memoriam videlicet earum virtutum, quarum quamvis docti ipsi sint, nulla fama ipsórum scriptis ad posteros perveniret. Nam principum quidem atque heroum res gestas memoriæ mandant Historici: eruditionis suæ monumenta alij docti viri relinquunt: horum autem omnium humanitatis, suauitatis, sapientiæ, virtutum testes & præcones non alij sunt, quàm omnis generis scriptores qui illis monumenta sua inscribunt. Quamobrem æquè prudenter mihi rebus suis consuluisse videntur, & qui scripta sua doctorum patrocinio commiserunt, & qui ita rationes suas instituerunt, vt & docti ipsi essent, & à bonarum literarum studiosis celebrarentur. Illi enim scriptis suis autoritatem conciliarunt, hi virtutes suas ab obliuionis tenebris vindicarunt. Hos igitur ego imitari cupiens, quem alium huic meo Hieroglyphicorum priori Commentariolo patronum conciliarem potius quàm te, qui & tanta eruditione atque autoritate es, vt tuo fretus patrocinio liberè in omnium manus venire possit: et familiæ nostræ ita coniunctus, vt primæ ætatis bonam partem simul transegerimus, cuiúsq; humanitatem singularem ac benevolentiam quotidie experimur.

Hunc igitur meum laborem eodem animo complectere, quo me nostrámq; domum iamdudum amplecteris. Vale. Basileæ,

XIIII. *Kal. Sext.* CIↃ. IↃ. LXVII.

DE ENEPH, AEGYPTIORVM DEO. D

CREATOR, ET CREATIO MVNDI.



PER Eneph, quem pro Deo colebant Ægyptij, ipsum totius mundi atque vniuersitatis creatorem opificemque pulcherrimo hieroglyphico ostendebant: cui hominis formam tribuebant, eumque cœrulea veste indutum, zonamque tenentem & sceptrum pingebant, ac eius in capite pennam ponebãt: vt testatur Eusebius in libris de præparatione Euangelica. Penna enim in capite, significat difficilem inuentu esse creatorem, & nemini conspicuũ, sed sublimem, non modò supra sensuum, verùm etiã supra humanæ intelligentiæ captũ: humana verò forma, eundem vitæ autorem, & motu qui intellectu cõprehendi posſit, circumlatum indicabat. quoniã vt hominis corpus quidem cernitur, mens verò ipsa quæ hominẽ E à cæteris animantibus disiungit, estque eius naturæ propria, cerni à nullo potest: sic etiã Dei ac summi opificis actiones & motus, quæ ipse in sacris literis posteriora vocat, non secus atque Aristoteles effectus posteriora, caussas verò priora nominat, ab humano intellectu cerni posſunt: mens verò ipsa et Diuina natura, quæ illa moderatˢ & gubernat, in huius corporis carcere absolutè cognosci non potest, & ideo cœrulea veste indutũ eum pingebant, vt cœlestem illũ esse significarent, & in cœlo habitare, nullius coloris vel accidentis, mixtionisve participem, etiam si nobis ea fortasse suscipere videatur: & modò irasci, modò placari: quemadmodum cœlum ipsum, cum nullius coloris sit, propter interualli longitudinem cœruleum videtur. & sic simul quoque eius naturam tantum à nostra distare indicabant, quãtum cœlum à terra distat. Sceptrum verò potestatem eius regiam in vniuersam naturam significat, & zona vinculum, quo creata omnia colligat, & in quo vitæ necisque fata continet: hoc est ortus atque interitus, & rerum naturalium caussas. Est autem zona circulus ille, quẽ Astronomi Zodiacum vocant. Præterea hunc Deum ouum ex ore producentem faciebant, quod F mundum significabat Dei verbo creatum, vt etiam Sacræ literæ testantur.

DE PANE ARCADIAE DEO, VEL SATYRIS ET FAVNIS.

VNIVERSVM, VEL MVNDVS.



PAna, quem & Innuum & Faunum vocauêre, sic pingebãt veteres: Caprina facie, rubro colore, hirtis cornibus varia pantheræ pelle indutum, infima sui parte hispida, & Caprino pede, altera manu fistulam septem calamorum tenentẽ, altera pedum siue baculum incuruũ. hacque figura vniuersi symbolum cõtineri volebant. Facies enim rubens ætherẽ significat, bina cornua Solem et Lunã, pantherę pellis cœlestium

A lestium siderum varietatem. Pars eius inferior hispida fingebatur, propter arbores, virgulta & feras: caprini pedes terræ soliditatem ostendũt: fistula septem calamorum, harmoniam cœli, in qua septem soni sunt, & septem discrimina vocum: virga recurua annum qui in se recurrit, & ideo πᾶν, id est totum, est appellatus. Sic autem symbolum hoc interpretãtur Eusebius, Phurnutus & Seruius.

INDIGENA VEL NOBILIS.

EIusdem Panos simulacro indigenam significari, testatur Virgilius his carminibus:

Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæq; tenebant,
Génsq; virûm truncis & duro robore nata.

Nam Deorum filios aiebant esse Faunos, è terra & diuino semine genitos, Faunorum verò liberos heroas, & demùm ab heroibus homines natos, vnde rectè per Fauni simulacrum etiam generis nobilitas significabitur: est enim in magna parte nobilitatis, non advenam, sed indigenã esse. Quamobrem legimus apud Platonem Atheniensium nobilitatem idcirco cæterarum ciuitatum nobilitati B præstitisse, quòd illi ex ipsa terra geniti essent, nec alio commigrassent.

SERMO.

PEr eundem Pana & Sermonem significari, tradit Plato, Ægyptiorũ arcanorum interpres in Cratylo, quòd non secus ac Pan vagari & circumire fingitur: sic sermo omnia complectatur, & per omnia vagetur, versetq; cuncta: & geminus sit, verus ac falsus. Quod autem verũ est ex ipso, id quia leue ac diuinum est, & supernè apud Deum habitat, pectore & capite significari: quod verò falsum, quia infernè inter vulgus hominum manet, inferiore parte quæ hispida est & hircina, ob asperitatem turpitudinemq; ostendi: & ideo à Græcis πᾶν appellatum dicit, id est totum, quia sermo totũ comprehendit & versat.



MVNDI HIEROGLYPHICVM.

MVndum alio etiam modo Ægyptij hominis effigie pingebant, complicatis pedibus eũ facientes, vestem variã ad talos vsq; C indutum & aureũ globũ capite sustinentẽ. Pedibus quidẽ complicatis, propter terræ firmitatẽ, varia & oblonga veste indutum, propter elemẽtorum ac rerũ quæ ex illis gignuntur, & quibus terra vestitur varietatẽ & copiã: aureũ verò globũ capiti eius imposuerũt, qui cœlũ significaret sphæricum, & circularẽ eius motũ.



SOLIS SIMVLACRVM.

SOlẽ pingebãt iuuenili & rotũda facie, eũq; in naui collocabãt, quã crocodilus ferebat: per nauigiũ motũ eius in humido significãtes, hoc est, in æthere vel intelligẽtiis. nam & æthera multi humidũ esse putarũt: et in sicco tã diuturnũ motũ fieri nõ posse, & cœlos aqueos dixerũt: vnde in Sacris literis tã sæpe cœlestiũ aquarũ mẽtio fit, & angeli ipsi aquarũ nomine à Dauide cõprehendunt. Per crocodilũ verò aquã pluuiam, cuius caussa Soli tribuitur.

OSIRIS.

D

SOLIS ET LVNÆ CONIVNCTIO.

IN Elephantinopoli Ægyptia vrbe Osiridis simulacrum colebatur, viri corpus habens cœrulei coloris, caput verò arietis, quod Solis ac Lunæ coniunctionem significasse, tradit Eusebius. Cœruleus autem color ei propter humiditatem tribuebatur, quia Lunaris cõiunctio humidior est: necnon quia noctes cœruleas facit: tunc enim potissimũ noctibus serenis cœruleum videtur cœlum.

LVNÆ SIMVLACRVM.

IN Heliopoli verò eiusdem prouinciæ vrbe, Lunæ simulacrum hoc symbolo consecratũ erat. Homo accipitris habens faciẽ, lancea Typhona interficiens. Pingitur autem Typho fluuiatilis equi forma: & totum hoc simulacrum candidi coloris erat, qui color ab alio lumen accipere Lunam significaret: accipitris verò facies à Sole eam lumen capere indicabat, vnde & spiritum attraheret: Soli enim accipiter dicatus erat, qui, vt etiam Pierius testatur, lucis ac spiritus symbolũ est, tum propter motus velocitatem, tũ quia alis altiora & lucidiora petit.

E

PLVTO.

OCCVLTA CONSILIA.

VEteres cum consilia & cogitationes occultas esse debere significare volebant, Plutonem pingebant galeatum, et Proserpinam rapientem, tum quòd subterranea, quorũ Deus dicitur Pluto, lateant absconditaꝗ; sint: tum, quia raptus clàm fiunt: tum deniꝗ;, quòd cùm in capite consilij sedes esse putetur, galea illud tegens aptè consiliorum occultationem significet.

INFERIOR VEL MINOR POTESTAS.

EIusdem quoꝗ; Plutonis hieroglyphico, breue sceptrũ in manu eius ponentes, minorem inferiorémve potestatem, vt eius qui alium maiorem principem agnoscit, innuebant: propterea quòd Pluto inferorũ rex dicatur, & tamen Iouis imperio subiectus.

SILENVS.

SPIRITALIS MOTVS.

F



SIlenum quem senem & dormientem pingebant, spirabilis motus symbolum fuisse, testantur veteres: cuius caput candore fulgens propter cœlestem motum faciebant, cæsaries verò longa crassitudinem terrestris aëris significat. Dormire autem illum ebrium finxerunt, quia crassiores spiritus & vapores caput quasi ebrietate quadam grauant, somnumꝗ; inducunt.

VVLCANVS.

IGNIS.

IGnis virtutem sub Vulcani, hoc est hominis forma pingebãt, in cuius capite pileus erat cœruleus, æthereæ symbolum regionis, vbi integer purusꝗ; ignis inuenitur: nam qui è cœlo in terrã delapsus est, cum imbecillior

A becillior sit, materiaq́ indigeat & fomento, claudicans fingitur, vt qui seipsum, nisi baculo innixus, sustinere non possit, cum æthereus ille absq; vllo fomento se ipsum sustineat, alat, tueatur.

HERCVLES.

ELOQVENTIA.

VIsum est nobis hìc recensere hieroglyphicum, quo Galli antiquitùs eloquentiæ vim exprimebant. Id autem ex Luciani libello de Hercule Gallico conscripto, sumemus ad verbum, quemadmodum vertit Erasmus. Sic igitur inquit: Herculem Galli lingua gentis vernacula Ogmium vocant. Porrò deum ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingunt. Decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimū exusta colorē, cuiusmodi sunt nautæ isti. Charontē potius aut Iapetum, quempiam'ue ex ijs qui apud inferos versantur, diceres. In summa quidvis potius quàm Herculem conijceres ex imagine. Atq; tali specie cùm sit, tamē Herculis ornatum gerit, vt qui cum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextra teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat. Denique modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam facere Gallos, quum eiusmodi pingerent effigie: quo nimirum illum talibus picturis vlciscerentur, quòd olim regionem ipsorum incursasset, prædas agens, id temporis cùm Geryonis armēta vestigans, occidentalium gentium plerasq; regiones peruastauit. At nondum dixi id quod erat in imagine maximè nouum atque mirandum. Siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominū multitudinem trahit, omnibus per aures reuinctis. Porrò vincula catenulæ tenues auro, electro'ue confectæ, pulcherrimis monilibus similes. Atqui cum vinculis vsque adeò fragilibus ducant, tamen neq; de fuga cogitare videntur, quū alioqui cōmodè possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahētem obtendunt, sese resupinantes: verùm alacres ac læti sequuntur, ducentē admirantes. Vltrò festinantes omnes et laxatis funiculis etiam anteuertere studentes: perinde quasi grauiter laturi, si soluerent vinculis. Neq; illud quidem pigebit referre, quod mihi videbatur omnium absurdissimum. Etenim cum non inueniret pictor vnde catenularum summas ansas necteret, videlicet dextera iam clauam, læua arcum tenente, summam Dei linguam perterebrauit: atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit: ipse nimirum ad eos qui ducebantur, vultum & oculos conuertebat arridens. Hæc ego cum diutius adstans essem contemplatus, admirans, hęsitans, indignans, Gallus qui propius adstabat, nostratium literarum nō ignarus, id quod declarauit Græcè optimè loquens, philosophus opinor, ex eo genere philosophorum, quod apud eos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturę istius arcanum explicabo: nam videris vehementer ad eam attonitus ac mirabundus. Orationē nos Galli nequaquā arbitramur esse Mercurium, quemadmodum vos Græci, verùm Herculi illam tribuimus: propterea quòd hic Mercurio longè robustior extiterit. Nam quòd senex fingitur, nihil est quod mirēre: siquidem facundia solet in senecta demùm absolutam vim ostendere. Si modò verum vestri dicūt poetæ, obduci iuuenum densa caligine pectus, contra senectā posse quiddam dicere rudi iuuenta melius ac pręclarius.

Hinc videlicet apud vos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum oratores lirioëssam edunt, videlicet floridam quandam vocem: nam liria, si satis memini, flores appellantur: proinde quòd auribus ad linguam vinctos trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes mirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neq; verò ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea perforata sit: nam memini, inquit, & iambicos quosdam versiculos apud vos dicere, viris loquacibus extremam linguam perforatam esse omnibus. Quin de eodem hanc in summa habemus opinionē, vt quicquid egit, id illum oratione facundiaq; egisse putemus: vtpote virum sapientem, ac persuadendo plerosq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animum sauciantes, vnde pennigera dicta fuit oratio. Hæc Lucianus, quæ ad huius hieroglyphici explicationem sufficere opinor. D

RATIONIS CVM APPETITV PVGNA.

Herculis Antheū interimentis simulacrū in multis antiquis numismatibus cernitur: quod quid significet, nunc explicabimus. Hercules animę rationis participis, spiritusq; symbolū est: Antheus verò corporis. Herculis pectus sapientiæ sedes est, atq; prudentiæ, quibus perpetua est cum appetitu ac voluptatibus pugna: semper enim appetitus rationi obsistit, nec potest ratio superare, nisi corpus ita in altum, & procul ab terrenarū rerum intuitu extulerit, vt pedes, hoc est affectus, nullum amplius fomentū à tellure accipiant: imò cupiditates & affectus qui terræ sunt filij, prorsus interficiat. Quo de genere mortis loquit D. Paulus, cum ait, Mortui estis, & vita vestra abscondita est cū Christo in Deo. Et Dauid: Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Et Seruator ipse: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Et hæc est omnium victoriarum præstantissima, vnde in Scipionis Africani tumulo legitur hic elegātissimus versiculus, MAXIMA CVNCTARVM VICTORIA, VICTA VOLVPTAS. & Boëthius hoc ipsum Herculis factum celebrans ait, SVPERATA TELLVS, SIDERA DONAT. E F

INGENIVM, VEL INTELLIGENTIÆ VIS.

Symbolica nō solùm Ægyptiorum, verùm etiam Græcorum theologia, Herculem pro humano ingenio vel intelligentiæ vi ponit: pingitq; illum arcu trium cuspidum sagittam iaculantem: propterea quòd humani ingenij acumen, cœlestia, terrena & inferna scrutetur: vel propter tripartitam Philosophiæ distributionem, quia ingenio Mathematicas disciplinas, rerum naturaliū caussas, & diuina mysteria indagamus: aut alio modo, ex Socraticæ scholæ diuisione in differendi subtilitate, naturæ obscuritate, vita ẽt moribus eo vtimur, ita vt sagitta trium cuspidum aut triplicem mundum, aut triplicem contemplationem, aut tripartitam philosophiam significet.

PRO-

A

PROMETHEVS.

ARTES ET INGENIVM, VEL ARTIVM INVENTORES.



PLato in Protagora sub persona Socratis, huiusmodi narrat de Artiũ origine fabulã: Erat, inquit, aliquãdo tẽpus, quo dij quidẽ erant, mortalium autem genera non erant. Postquam autem & his tempus fatis constitutum venit, vt crearentur, formabant ipsa dij intra terram ex terra & igne permixtis, & ex ijs quæ igne ac terra permiscentur. Quum verò in lucem iam illa producturi essent, illorum ornandorum, B facultatumq́ singulis, provt deceret, distribuendarũ curam Prometheo & Epimetheo demandarunt. At Epimetheus sibi distribuendi munus deposcit, & Prometheo, dum ego distribuo, dicit, Aspice & cõsidera. Sicq́ illo persuaso, distributionem facit. Hic verò alijs robur absq́ celeritate apponebat, alia debiliora velocitate ornabat, alia armabat, alijs inermi data natura, aliam quandam facultatem ad salutem excogitabat. Quæ enim ex ipsis parua fecerat, ijs volatilem fugam aut subterraneam habitationem tribuebat. Quæ verò magnitudine auxerat, ea hac ipsa seruabat, & reliqua hoc modo exæquans distribuebat: ea industria, vt caueret, ne quod genus interiret. Postquam verò mutuæ corruptionis effugia ipsis suppeditasset, facilitatem anni tempora & varias cœli tempestates sub dio ferendi excogitabat: induẽs illa densis pilis, & solidis pellibus, quæ & hyemem & æstum arcere possent: & quæ singulis cubilia petentibus proprium ac naturale stratum itidem essent: & sub pedibus alia vngulis, alia pilis & corijs solidis ac exunguibus muniuit. Nec non alimenta alijs alia suppeditabat, his herbam C ex terra, illis arborum fructus: alijs radices, quibusdam verò aliorum animaliũ laniatum in alimentũ dabat. Et his quidem paucam sobolem tribuebat, his verò quæ ab illis dilaniarentur, multam, quo genus ipsum cõseruaretur. Proinde Epimetheus, vt qui non vsqueadeò sapiens esset, non animaduertit, se facultates in bruta animantia expendisse. Restabat adhuc ipsi inornatum hominum genus, et quid cum ipso ageret, ambigebat. Quo dubitante, venit Prometheus, inspecturus distributionem, & videt reliqua quidem animalia accuratè omnia habere, hominem verò nudum, non calceatum & inermem, iamq́ fatalis dies aderat, qua etiam hominem ex terra in lucem prodire oportebat. Consilij itaq́ inopia præhensus Prometheus, et quamnam homini salutem reperiret nesciẽs, Vulcani & Mineruæ artificiosam sapientiã vnà cum igne furatur. Fieri enim nullo modo poterat, vt illa absq́ igne ab vllo posideretur, aut vllo vtilis esset: & sic illam homini largitur. Sapientiã itaq́ circa parandum victum hoc modo homo accepit: artem verò versandi in rep. non habebat. Illa enim apud Iouem erat. Prometheo autem Iouis arcem ingredi non licebat, quoniam Iouis munitiones horrendæ erant. at in cõmunem Mineruæ & Vulcani domum, in qua artes exercebantur, furtim ingressus erat, & furto sublata ignea Vulcani arte, &

alia Mineruæ, eas homini cõtribuit. Et ex hoc contigit homini victus facultas. D Prometheus verò post eam quæ fertur furti pœnam Epimethei caussa dedit. Postquã autem homo diuinæ sortis particeps factus est, primùm quidem propter Dei cognationem ex igne contractam, solus inter omnia animantia deos esse putauit, ijsq; aras & statuas dicauit. Deinde vocem & nomina breui per artem articulauit: habitationes, vestes, calceos, strata, & alimenta ex terra inuenit. Hoc autem modo instructi initio homines sparsim habitabãt, nullas habentes ciuitates. Cumq; feris imbecilliores essent, passim ab illis interimebant. Ars nanq; opificiorum ad alimentum quidem idonea erat auxiliatrix: verùm ad bellum contra feras manca. Reip. enim artem nondum habebãt, cuius pars est ars militaris. Quærebant autem, quomodo cõgregarentur ac seruarentur condentes ciuitates. Quum verò cõgregati essent, iniurias mutuò inferebant, vt qui artem gubernandæ reip. non haberẽt. quare rursus dispergebantur ac peribant. Iupiter igitur timens generi nostro, ne in totum aboleretur, Mercurium mittit, vt pudore & iustitia homines imbuat, quæ ciuitatum essent ornamenta & vincula, & amicitias inter homines conciliarent. Interrogat itaq; Mercurius, quo- E modo iustitiam & pudorem hominibus distribuere debeat? Num vt artes distributæ sunt, ita & has distribuam? artes enim sic sunt distributæ, vt vnus qui artem medicã aliámve quampiam teneat, multis imperitis sufficiat. Itáne ergo & iustitiam & pudorem inter homines ponam? aut in omnes distribuam? In omnes, inquit Iupiter, & omnes eius participes fiant. Neq; enim constabunt ciuitates, si pauci illarum participes fuerint, velut ex alijs artibus. Legem item nomine meo promulges, vt qui pudoris & iustitiæ particeps esse non possit, tanquam pestis ciuitatis occidatur. Ex qua narratione colligimus, per Prometheũ facem accensam, quæ ignis furtum significet, tenentem, ingenij vim in inueniendis artibus, artiúm ve inuentionem & ipsum inuentorem denotari: fax enim animæ illa vis est, quam Aristoteles intellectum agentem vocat, quam Plato & Ægyptiorum theologia cœlestem igniculum luménve extrinsecus adueniens appellarunt: cuius proprium munus est artium inuentio.

GRATA ACCEPTI BENEFICII MEMORIA. F

HOminis prope rupem arduã stantis, anulumq; ferreum ex catena, quę mõti alligata est, exemptũ cum adnexo lapillo in digito habentis imago, gratam accepti beneficij memoriã significat: in eo præsertim cui delicti pœna condonata est. Aiunt enim Prometheum, ob ignem dijs surreptum, & cum mortalibus communicatum, ab Ioue Caucasi mõtis rupi ferrea catena alligatum fuisse: & paulo pòst ab eodem eius miserto solutum, in huius beneficij memoriam vnum ex illius catenæ anulis cum saxi portione ex rupe sumpta, digito alligasse, indeq; pòst anulorum & lapillorum iungendorum morem emanasse. quo fit vt etiam solus ferreus anulus quo diu Romani vsi sunt, id possit significare.

DELICTI POENA, VEL VLTIO DIVINA.

IDem Prometheus rupi alligatus, pœnam delicti diuinamq; vltionem imminere denotat, vel iustum iudicium esse, & calamitatem flagelli locò diuinitùs immissam, quemadmodum ipse Prometheus diuino iudicio ob ignem cœlitibus furto ablatum, rupi alligatus traditur.

MER-

A

MERCVRIVS.

ORATIO, VEL ELOQVENTIA.

MErcurius orationis vim interpretandiq́ virtutem & eloquentiam significat, vtpote Deorum nuncius atque interpres: vnde Virgilius dixit,

Interpres diuum cœlo demissus ab alto.

Fingitur autem protensus atq; erectus, propter orationis vim, alas in capite & pedibus habens, vt significet volucrem per aëra ferri sermonem. nam & Homerus τὰ ἔπη πτερόεντα, hoc est alata verba, appellauit.

VELOCIOR SENSVS, VEL INTELLECTVS AGENS.

AMmianus Marcellinus scribit, Iulianum Cæsarem media nocte, vt Mercurio supplicaret, exsurgere solitũ, quo menti suę lumina prȩferret: quia Mercurium velociorem in mundo sensum esse motus mentium excitantem, quem vulgo Intellectum agentem vocant, ex philosophorum arcanis acceperat. Ex quo colligimus in sacris per Mercurium, intellectum agentem, & celerem animi sensuumq́ motum significatum fuisse.

B

FIRMITAS ET GRAVITAS ORATIONIS.

CVm autem orationem grauem & firmam solidamq́ esse debere, indicare volebant, Mercurium in quadrata basi sine pedibus pingebant, quod veri sermonis firmitatem ac robur indicabat: tum etiam, quia sermo sine manuum vel pedum adiumento suo fungitur officio.

MERCATOR, VEL MERCATVRA ET LVCRVM.

PEr eandem quoq; Mercurij imaginem quæ marsupium manu teneret, gallum ad eius basim ponentes, lucrum, mercaturam, mercatorémve significarunt, quòd is mercium & lucri Deus haberetur: quia sermonis ope omnia mercimonia & cõtractus fiunt. gallum verò idcirco illi adponebant vigilantiæ symbolum, vt indicarẽt mercatores decere vigilantes esse, nec totas somno tribuere noctes.

C

FVR ET FALLAX.

FVr quoq;, & furandi ars, atq; fallacia, Mercurij Apollini boues furãtis imagine significatur, quòd illum eius artis & fallaciarũ ac doli fraudisq́ inuentorem poetæ tradiderint, vnde & illi cognomentum κλέπτης, Phurnuto & Suida autoribus, est inditum: ideoq́ sic de illo cecinit Horatius;

Callidum quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te boues olim, nisi reddidisses,
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra,
Risit Apollo.

& Prudentius:

Expertes furandi homines, hac imbuit arte,
Mercurius Maia genitus.

HYDRARGYRON.

PEr eundem Mercuriũ Chemicæ artis professores, argentũ liquidum, quod vulgo viuũ, Græcè hydrargyron appellatur, propter eius mobilitatẽ intel-

ligunt. nam illis singulis metallis planetarũ nomina tribuũt: vt plumbo Saturni, stanno Iouis, ferro et chalybi Martis, auro Solis, æri Veneris, argẽto Lunæ, vt & Plato in Timæo facere videtur. D

TALARIA.

VELOCITAS.

TAlaria Mercurij, velocitatem motum'que significãt, quòd ijs sublimis per aera feratur, vt Virgilius ait:

— *Et primùm pedibus talaria nectit*
Aurea: quæ sublimem alis, siue æquora supra,
Seu terram rapido pariter cum flamine portant:

adeò vt si cuipiam significare velimus fugiendum esse, aptè talaria depingere posſimus. vnde fit, vt etiam cõmuni sermone dici soleat, Addere pedibus alas, pro celeritate, *Pedibus timor addidit alas.*

CADVCEVS.

POTESTAS ET VIS FATI.

E

ESt & alia Caducei qui Mercurio attribuitur significatio, præter eas quæ à Pierio sunt enumeratæ. Caduceus enim fati potestatem significat, vel afflatum quendam diuinũ, ductum'que quo non modò mentes nostræ, verùm etiam creata omnia mouentur & gubernant: atque vinculum quo cum Deo colligati sumus, ac inter nos: ipsiusque fati necesſitatem omnia stringentem. Quod præclarè indicasse videtur Virgilius his verbis:

Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco,
Pallentesque alias sub tristia Tartara mittit:
Dat somnos, adimitque, & lumina morte resignat:
Illa fretus agit ventos, & turbida tranat
Nubila. —

Sic enim pingebãt ab Ægyptijs Caduceus ille, Macrobio autore, in specie draconum maris & fœminæ coniunctorũ, qui parte media voluminis sui, inuicem nodo, quem vocant Herculis, obligabantur: primæ'que partes eorum reflexæ in circulum presſis osculis ambitum circuli iungebant: & postmodum caudæ reuocabantur ad capulum Caducei, ornabantur'que alijs ex eadem capuli parte nascentibus. F

CONCORDIA.

IDem Mercurij Caduceus angues illos circumuolutos habens, quos ipse, vt poetę narrant, pugnantes cum inueniſſet, diremit, ita vt ambo Caduceo eius adhæserint, Concordię symbolum est, vt in antiquis numiſmatibus apparet, ac inter cætera in M. Antonij triumuiri numiſmate quodã, in cuius vna parte, mulieris laurea corona sub capitis velamine redimitę caput est, cum his literis: III. VIR. R. P. C. in altera duæ manus iunctæ Caduceum hunc tenentes, cum hac inscriptione: M. ANTON. C. CÆSAR. quod proculdubiò pro Concordiæ, quæ tunc inter Cæsarem, Antoniũ & Lepidum erat, symbolo positum fuit. idem'que Caduceus res quæ eandem vim habent, simile'sve sunt, denotat, duobus serpentibus, eiusdem videlicet generis animalibus.

A

ARGVS.

MVNDI MACHINA.



ARgus circa totum caput oculos habens, de quo ſic canit Ouidius:

Centum luminibus cinctũ caput Argus habebat,
Inq; ſuis vicibus capiebant bina quietem,
Cætera ſeruabant, atq; in ſtatione manebant:

& Statius,

Spectat in occiduis ſtellatum viſibus Argum:

hic, inquam, vniuerſæ mundi machinę typus eſt: cuius caput cœli prę ſe fert imaginem, oculi ſtellarum, quæ inferiora omnia cuſtodiunt & fouent. Voluerũt enim Theologi Symbolici mundum animal eſſe: idq; ſub Argi imagine ſignificarunt: & terram quoq; B moueri dixerunt. Ait enim Mercurius Triſmegiſtus in Pimandro, terram non ſolùm moueri, verùm etiam vario motu agitari: ſed tamen ita, vt cum reliquis elementis comparata propter motus tarditatem, immota videatur: idq; huiuſmodi argumẽto probare nititur: Non eſt, inquit, credendum, illam quæ omnia nutrit, fouet, concipit & parit, motus expertem eſſe: fieri enim nequit, vt quod non mouetur, gignat & pariat. Vt igitur ſtellæ ac ſidera huiuſce mundi oculi ſunt, ſic herbæ, arbores & plantæ omnes capillorum locum obtinent: metalla verò & lapides, oſsium: nil mirum igitur, ſi ſub Argi imagine mundum vniuerſum comprehendit Ægyptiorum theologia.

ENDYMION.

PIORVM OBITVS.



CVm plura ſint mortis genera, illud maximè & à ſapientibus gentiũ, & Sacrarum literarũ teſtimonio comprobať, & cõmendať: cum qui piè C & ſanctè vixerũt, iamq; altero illo genere mortis, de quo in Hercule Antheũ interimente diximus, mortui, hoc eſt prauis cupiditatibus deuictis, & ad Deum anhelãtes, ac cum eo cõiungi (quod in hoc corporis carcere fieri non poteſt) cupientes, ab eo in cœlũ trahunť, corpore, nõ ſecus atq; altiſsimo ſomno morte cõſopito: quemadmodum mori cupiuit Paulus, cum diceret, Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Hoc aũt genus mortis oſculũ vocauêre ſymbolici Theologi: de quo videť loquutus eſſe Salomon in Cantico, cum ait: Oſculeť me oſculo oris ſui. quod ſub Endymionis, quem Diana in mõte altiſsimo conſopitũ ſomno oſculatur, imagine adumbrarũt. Aiunt enim Dianã, vt quæ ſiderum vim quam ipſa recipit, ad inferiora tranſmittat, reginã eſſe et dominam cœleſtiũ proportionũ atq; intelligentiarũ: Endymionem verò animam hominis pij ſignificare, cuius amore capti cœlites, vt illam ſibi coniungere poſsint atq; oſculari, in alto monte, hoc eſt, dum cogitationem & mentem in cœlum attollit ſomno altiſsimo cõſopitam, id eſt morte huius corporis.

Nam cum corpus impedimento ſit, quo minus perfectè Deo coniungi poſsi- D mus, ſequitur eo ſoluto nos liberè in cœlum euolaturos. Quod quanto citius ſit, tanto maiores Deo gratias habere debemus: nec tamen recuſare quamdiu ei viſum fuerit, huius corporis carcerem æquo animo ferre: ſed aſsiduè illum rogare, qui ſolus omnia bona largitur, vt interea ſaltem cupiditates noſtras, quæ nos ab eius complexu abſtrahere poſſunt, interimat. Quod vt faciat, clementiam eius ſupplex manus tendens rogo & obſecro.

PACIFICATOR HABITVS.



NOluimus hic omittere, priuſquam viriles imagines abſolueremus, quin ea adijceremus, quæ Quintilianus de Pacificatore habitu ſcribit. Sic enim ait: Fit & ille habitus, qui in ſtatuis pacificator eſſe ſolet, qui inclinato in humerum dextrũ capite, brachioq́ ab aure protenſo, manum infeſto pollice protendit: qui quidem maximè placet ijs, qui ſe dicere ſublata manu iactant: cuiuſmodi habitus hodie cernitur Romæ in pulcherrima ſtatua, quæ pro æde Lateranenſi ſtat. E

QVOMODO PINGI SOLERENT A' VETERIBVS FAVOR, EIVS'QVE CONTRARIVM.

CVm ijs quæ de Pacificatore habitu diximus, faciunt, quæ de fauoris eiuſq́ contrarij ſymbolo ſcribit Politianus in Miſcellaneis: fauorem enim pollicibus preſsis & eius contrarium verſis ſignificari ſolitum ait. idq́ Horatij, Iuuenalis, Plinij & Prudentij autoritate probat. Sic namque ait Horatius in primo Epiſtolarum:

Conſentire ſuis ſtudijs qui crediderit te,
Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludus. F

Iuuenalis verò hoc modo:

Et verſo pollice vulgi,
Quemlibet occidunt populariter.

Plinius autem libro naturalis Hiſtoriæ vigeſimooctauo, pollices, cum faueamus, premere etiam prouerbio iubemur. Et Prudentius:

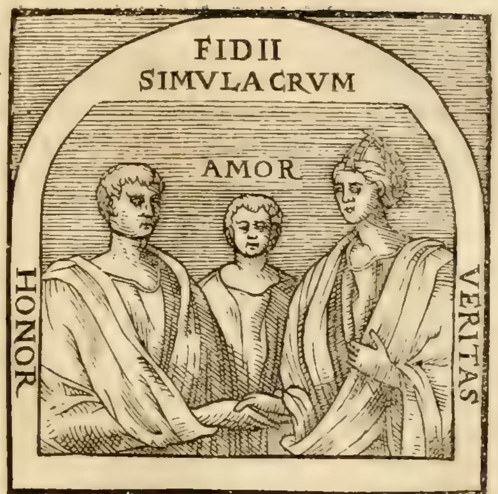
Et quoties victor ferrum iugulo inſerit, illa
Delicias ait eſſe ſuas, pectusq; iacentis
Virgo modeſta iubet conuerſo pollice rumpi.

Ex quibus patet, eos qui fauerent, pollicem premere: qui verò fauorem denegarent, vertere ſolitos.

FIDIVS DEVS.

FIDES.

PRæſtantiſsimum extat Romæ in antiquo marmore Fidij ſimulacrũ, ſic expreſſum: Vir eſt imberbis quidem, ſed tamen maturam præ ſe ferens ætatem,



A ætatem, cui adiectũ eſt nomen, HONOR, hic VERITATI, quæ virginis forma expreſſa eſt, manũ porrigit, prenditq; : in medio autem AMOR eſt puerili ætate : quòd hæc tria ſint, quibus Fides nititur, quæq; illam inuiolatam conſeruant : nempe honoris ſtudium, veritas promiſſorum, vt videlicet ab vtroq; ſeruetur, & amor, qui niſi adſit et faueat, facilè fides corrumpitur : nam fidem honos ſuſtinet, veritas parit, amor nutrit.

SOMNVS.

VERA ET FALSA SOMNIA.

IMago virilis facie reſoluta & languenti, candida ſubtus veſte & ſuprà nigra induti, quaſi diem & noctem indicaret, cornu manu tenens, Philoſtrato autore, ſomnum ſignificat: quod cum vera ſomnia B immittit, nigrum cornu habere fingitur : cum verò falſa, eburneum. vnde & geminæ ſomni portæ à Virgilio finguntur, his verbis:

Sunt geminæ ſomni portæ: quarum altera fertur
Cornea: qua veris facilis datur exitus vmbris.
Altera candenti perfecta nitens Elephanto:
Sed falſa ad cœlum manes inſomnia mittunt.

quoniam, vt inquit Macrobius ex Porphyrij autoritate, latet omne verum: hoc tamen anima cum ab officijs corporis ſomno paulum libera eſt, interdum aſpicit: nonnunquam tendit aciem, nec tamen peruenit. Et cum eum aſpicit, tamen non libero & perfecto lumine videt, ſed interiecto velamine, quod nexus naturæ caligantis obducit. quod Virgilius his verbis indicauit:

Aſpice, namq; omnem, quæ nunc obducta tuenti
Mortales hebetat viſus, tibi & humida circum
Caligat, nubem eripiam.—

Hoc igitur velamen quod nigro colore ſignificatur, cum in quiete ad verum vſ C que aciem introſpicientis admittit, cornu eſſe creditur : cuius hæc eſt natura, vt tenuatum viſui peruium ſit : cùm autem à vero hebetat, ac repellit obtutum, ebur putatur : cuius corpus ita natura denſatum eſt, vt ad quamvis extremitatem tenuitatis eraſum, nullo viſu ad vlteriora tendente penetretur. Hæc Macrobius. Seruius verò aliam adfert rationem : ait enim per portam corneam oculos ſignificari, qui & cornei ſunt coloris, & duriores cæteris membris, quia frigus non ſentiunt, vt & Cicero in libris de natura Deorum teſtatur. Per eburneam verò portã, os, propter dentes, quòd ea quæ loquimur, falſa eſſe poſsint: ea verò quæ videmus, ſine dubio vera ſint. Aut verò ait, corneam portam idcirco veram dici, quòd, vt ij qui de ſomniorum interpretatione ſcripſerunt, teſtantur, quæ ſomnia perſonæ ſtatum & fortunam non excedunt, vera ſint, & ſimplicia, vt cornu eſt : quæ verò ſupra fortunam ſunt, & nimium habent ornatum, falſa : vnde eburnea quaſi ornatior porta fingitur.

HONOS ET VIRTVS.



IN quibusdam Vitellij Cæsaris numismatibus inueniunt pulcherrimę Honoris ac Virtutis imagines, in quibus Virtus sic est expressa: Iuuenis galeatus cum pennis supra galeã, hastam sinistra, sceptrũ dextra tenens, ocreas habens, & sub dextro pede testudinẽ, Honorem qui muliebri forma est expressus, intuẽs. Habet autẽ caput galeatum, vt fortitudine ad virtutem opus esse indicet, quo nos ab imminentibus insidijs tueamur. eandemq́ ob caussam & hastam habet: pennę verò vel crista, ingenij acumen significant, & sublimia cogitanda. Sceptrum potestatem vitiorum domandorum, & cupiditatum frenandarũ. Ocreæ duplicem habent significationem, primùm quòd qui virtutem sectãtur, semper ad locũ, si opus sit, virtutis exercendæ caussa mutandum parati esse debent. Deinde quia pedes & crura imbecillitatem quam ex hoc terreo corpore suscipimus, quæ nos cupiditatũ ictibus obnoxios reddit: prudentia, cuius symbolum est testudo, quam sub pede habet, diligenter muniamus, sicq́ gressus nostros dirigendos, prudentia duce, vt ne nosmet ipsos in peccandi necessitatem conijciamus: semperq́ in omnibus rebus honorẽ spectandum & intuendum, non autem opes. Honos muliebri potissimùm forma depingitur: quòd mulieres maximè honoris studiosas esse deceat. Est autem seminuda mulieris imago, propter opum contemptionem, eademq́ cornucopiæ gestat, & galeam pede premit: quia ex virtute omniũ rerũ copia prouenit, & virum in honore ob virtutem constitutum omnes venerantur.

HECATE.

LVNA.



LVnam sub Hecates imagine pingebant, propter varias eius corporis figuras: Hecate enim cum tribus capitibus pingitur, quorum dextrum equi est, sinistrum canis, medium hominis. Luna enim ex Solis distantia varias figuras sumere videtur. & cum nouilunium pingere volebant, candidis vel aureis vestibus indutam, atque ardentem facem tenentem eam faciebant: cum mediam ostendere volebant, cistam ei in manu ponebant, quia crescente lumine fruges maturat. Plenilunij autem virtutem ferrugineo calore denotarunt: tuncque ramum Laureum & papauer manu tenere fingebatur: ramum quidem Laureum, quoniam à Sole ignea fit: Laurus enim Soli consecrata est: papauer verò propter fertilitatem multitudinemq́ animarum, quę in ea tanquã in ciuitate habitare putabantur. Duplicem enim tellurem Ægyptiorum philosophia

A ſophia ſtatuebat: ſuperiorem vnam, & inferiorem alteram: ſuperioremq́ tellurem Lunam eſſe putabant, inferiorem verò hanc frugum procreatricem, quam nos mortales habitamus: illam enim animas corpore ſolutas incolere putabāt: quia cum Ægyptij ex Hebræorum, à quibus multa didicerunt, theologia eſſe quendam locum, in quem animæ corpore ſolutæ tranſmigrent, ibiq́ beatorum ſedes eſſe, & multa præterea de cœleſti illa patria, & ſancta ciuitate eiúſque regionibus audiuiſſent, & in plenilunio maculas quaſdam in Lunari orbe viderent, quæ in nullo alio ſidere cernerentur, & terrarum quandam montiumq́ & lacuum imaginem præ ſe ferrent, diuina myſteria & arcana humana intelligentia metiri volentes, ea omnia in Luna eſſe putabant, eámque cœleſtem illam tellurem eſſe aiebant. Nec defuerunt qui duplicem mundum ſtatuentes, vnum in quo perfecta rerum omnium quæ in hoc noſtro orbe ſunt, exempla atq; imagines cernūtur, ab ipſo creatore minimè corruptioni obnoxiæ factæ, quas ideas vocauêre: ex quibus pòſt & ad illarum imitationem, quæ in hoc mundo ſunt omnia creata ſint: mundum illum idearum Lunam eſſe dixe-
B runt. Sic enim ratiocinabantur: vt architectus, pulcherrimam aliquam domum templúmve ædificaturus, imaginem eius perfectiſsimam mente concipit, quæ cum ex materia concreta non ſit facta, corruptioni minimè eſt obnoxia, niſi cum architectus ipſe corrumpitur, hoc eſt aut moritur, aut mente alienatur, neque pòſt ædificium ipſum tam perfectum & abſolutum reddere poteſt, vt ideam illam quam conceperat æquet: ita & ſummus ille opifex atque architectus, mundum hunc creaturus, eius & omnium quæ in eo eſſe volebat, imaginem perfectiſsimam concepit: quæ imago, vtpote in eius qui omni corpore ſolutus eſt, quiq́ omnia poteſt mente cōcepta, ita perfecta fuit, vt nihil perfectius excogitari poſſet: & re ipſa extitit, quia potentiſsimus eſt qui eam fecit. Et quēadmodum imago humana mente concepta, ſine ſui artificis corruptione corrumpi non poteſt, ſic illam quæ opificem habet nulli corruptioni obnoxium, ſempiternam fore, neceſſe eſt fateri. Hanc autem imaginem Lunam eſſe volebant, cui etiam creator vim hæc inferiora ad ſui exemplum, ſed minus perfecta, gignendi dederit: quam vim Naturam appellarunt. Et ſic Lunæ multitudinem
C animarū, vel quòd in ea corpore ſolutæ habitarent, vel quòd ab illa in mortalia corpora influerent immitterenturq́, vel quòd perfectiſsimas illarum contineret imagines. Sed eſt & alia ratio, cur illi fertilitas multitudoq́ animarum tribuatur: quia videlicet Luna creſcente, plantæ, & fructus, nec non & animantia magis creſcunt, & quia partui præeſſe putatur. Nec tamen abſurdam prorſus illorum ſententiam exiſtimarem, qui huius mundi imaginem in Luna eſſe putarunt, modò ne de diuina illa idea, ad cuius exemplar omnia ſunt creata, intellexiſſent, quæ non magis quàm Deus ipſe mortalibus oculis cerni poteſt, cùm diuinam illam ideam ſempiternam fore ſit neceſſe, Lunam verò & Solem mutationi obnoxium eſſe, Sacræ literæ teſtentur. Sed ſi huius mundi imaginem tanquam in ſpeculo cerni dixiſſent, facilè illis aſſentirer. Lunare enim corpus ſpeculo ſimile eſſe, ſolarium radiorū reflexio, quam in eo videmus, indicat, itemq́ aqueæ naturæ, quæ in ſpeculis eſt, eſſe philoſophorum omnium illi humiditatis ad rerum generationē cauſſam tribuentium cōſenſus, & res ipſa docet. Cum igitur talis ſit Luna, & in plenilunio terra inter ſolem & illam poſita, huiuſmodi maculæ in eius corpore cernantur, quæ mediam orbis terrarum

partem, vt illam à Geographis pingi videmus, imitentur, quis non credat macu D
las illas terræ imaginem eſſe? Nam quòd illas ob corporis inæqualitatem fie-
ri dicunt, id abſurdiſsimũ videtur in cœleſti corpore: & falſum eſſe, teſtatur ſo-
larium radiorum tanta reflexio: quæ niſi ex politiſsimo nitidiſsimoq́ corpore
fieri nullo modo poſſet. Quod verò alij vapores eſſe putant, quos illa aſsiduè
ad ſe trahat: primùm dico fieri nõ poſſe, ſi vapores eſſent, vt ſemper eandem fi-
guram ſitumq́ ſeruarent: deinde Mathematicorum, hoc eſt Optices certiſsimas
veriſsimasq́ rationes, id falſum oſtendere. Nam cum vapores non ſupra me-
diam aëris regionem attollantur, neceſſe eſſet, Lunam à Britãnis, aut Hiſpanis,
aut Ægyptijs, quorũ acies ſupra vapores illos, qui in noſtris ſolũmodò regio-
nibus eſſent, tenderet, ſine maculis cerni: nam ſi quis fortè diceret, vapores illos
totam mediam aëris regionẽ occupare, & ideo ab omnibus videri, is ſciat, ſi ita
ſe res haberet, nos non maculas, ſed totum Lunarẽ orbem quaſi velamine quo-
dam obductum viſuros. Ex quo patet, cum eædem maculæ æquè ab omnibus
gentibus cernantur, vapores eos nõ eſſe. Sed & ipſarum macularum figura o- E
ptimè orbis terrarum imaginẽ, vt ex tam longinquo tractu perſpici poteſt, præ
ſe fert: quemadmodum quilibet videre poteſt.

PERSEPHONE, SIVE PROSERPINA.

SEMINVM VIRTVS ET GENERATIO.

SEminum virtutẽ & gignendi vim, quę potiſsimùm in terra eſt, vete-
res muliebri forma, germina quædam protendentem pinxerunt:
hancq́ imaginem Bonam deam vel Perſephonem appellarunt: ſe-
men non antè germinare ſignificantes, quàm in terram proiectum
aliquandiu ibi latuerit.

DIONYSIVS.

PROMISCVA GIGNENDI VIRTVS PLANTARVM.

QVoniam verò plantæ non ſolùm ex ſemine, verùm etiam quædam
ex ſurculis plantatis naſcuntur, hanc promiſcuam gignendi vim, ſub
Dionyſij imagine expreſſerunt, quem muliebri forma & cornua ha- F
bentem pingebant.

IVNO.

QVATVOR ELEMENTA.



IVno catena de cœlo ab Ioue ſuſpẽ
ſa, & lapides pedibus alligatos ha-
bens, ab Homero fingitur: ita vt v-
num pedem cõtractiorem habeat
altero, quæ imago quatuor elementorũ ſym
bolum eſt. Iuno enim ipſa aërem ſignificat: ca
tena ignem quo cætera colligantur atq́ miſcẽ
tur, lapis altiori pedi appenſus, aquã, alter ve-
rò terram: quæ omnia Iupiter, quem cœli re-
ctorem ſignificare volunt, ita cœlo alligauit,
vt ex illo pendeant, ipſiusq́ qui cœlum mo-
uet, nutu gubernentur.

TEM-

A TEMPESTATIS MVTATIONEM, ET ARCANA TEMPORE PATEFIERI.

EAdem Iuno nubibus vndiq; septa, ita vt vix cerni posit, tum mutationem tempestatis, cum Iuno aëris symbolum sit, tum res alta vetustatis caligine mersas, aut alioqui obscuras absconditasq;, quas tamen tempus patefaciet, tum temporis breuitatem significat.

SPES FALLAX.

EAdem quoq; Iuno ex nubibus ficta, res de quibus agitur fictas & falsas esse significat, spemq; fallacem, admonetq; vt caueamus nobis ab illusoribus, vel ne falso, vt sæpe fit, amore capiamur, nosq; fœminis deludendos præbeamus. Aiunt enim, Iunonem ab Ixione adulterij solicitatam, illi corpus ex nubibus sui imaginem præ se ferens obtulisse, cum quo ille iacuerit.

EVROPA.

ANIMÆ HOMINIS IN CORPORE STATVS.



B MVlier tauro insidens, ac per mare delata, facie tamen in tergum conversa, & littus quod longè liquit respiciens, significat animam hominis, quam corpus per huius mundi pelagus defert, cum ipsa tamẽ tellurem quam deseruit, hoc est Deum creatorem atq; opificem, auidis oculis intueatur. Et hic est Platonicus ille animæ circulus, atq; rationis motus, cum videlicet mente à diuinis ad humanas res cogitandas ipsaq; creata, conversa, tandem ad Dei contemplationem redit. ideoq; poëtę finxerunt, Europam Agenoris Phœnicum regis filiam, ab Ioue sub forma bouis aut vituli raptã, & per mare in Cretam delatam fuisse: cuius fabulæ mystica explicatio est quam modò protulimus.

C

DIANA.

RERVM MVTATIO.



VIrgo cui Mercurius vestem porrigit, Diana est, quæ rerum mutationem ex incremento & diminutione factam significat. Finxerunt enim Græci poëtæ, Iouem cum videret Dianam nudam incedentem, quòd id virginem minimè decere videretur, Mercurio, vt ei vestem faceret, mandasse: cumq; multas ei Mercurius vestes fecisset, nullam tamen illi aptam facere potuisse: propterea quòd illa dum is vnam pararet, asiduè mutaretur, ita vt pòst illam non posset induere. Est ergo hæc figura

incrementi & diminutionis, rerúmve aut consilij & mentis mutationis hieroglyphicum. D

DANAE CVM AVREA PLVVIA.

ANIMI PVLCHRITVDO, ET COELESTIVM BONORVM AFFLVENTIA.

DAnae formosissimæ mulieri, aurum in gremio pluisse finxêre poetæ, per Danaem animi pulchritudinem significantes, quæ naturalibus virtutibus continetur, quas Deus amat, per aureum verò imbrem cœlestium bonorum affluentiam, quæ ex diuino amore eiusq́ benignitate sunt petenda. Omnium enim bonorum perfecta copia à Deo solo datur.

PASIPHAE.

ANIMA CVM AEREO VEHICVLO.

PAsiphaë Solis filia, & Minois Cretæ regis vxor, quam in vaccam transmutatam, ex tauro Minotaurum peperisse ferunt, qui media ex parte homo erat, reliqua taurus, animam significat cum suo ęthereo vehiculo, quo illam corpori coniungi Platonici tradidêre. Aiunt enim animas nostras in beatis illis sedibus & cœlesti regione, æthereũ igneúmve quendam vehiculum, quo deferantur & moueantur habere, cũ nihil quod sit expers corporis moueri possit. quod & Dauid vates comprobare videtur, cum canit, Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos flammam vrentem. Addunt deinde Platonici illas, quamvis hunc igneum vehiculum habeant, tamen corpori, hoc est terreo vehiculo, ob ignis subtilitatem & terræ crassitudinem, nisi aliquo intercedente medio quod vtriusque naturæ sit particeps, iungi non posse, ideoq́ illam dum per cœlestes orbes & elementa descendens transit, paulatim crassiore se quasi veste induere, aëreumq́ sibi vehiculum comparare, quo facilè terreo huic corpori copuletur. Id aptẽ facit corporis induendi cupiditate, vt iidem aiunt, accensa: taurus enim corpus significat, vacca ficta aëreum vehiculum: Pasiphae ipsam animã, ex qua copula oritur Minotaurus, id est homo ex anima & corpore conflatus. E F

PANDORA.

PAndora mulier pyxidem in manu habens apertam, aduersam fortunam, generis obscuritatem, infelicitatem, paupertatem, infamiam, ægritudinem, spei frustrationem, humanę sortis miseriam nobis adumbrat. nam cum hæc virtutes omnes in pyxide inclusas teneret, eam, vt quid intus esset videret, aperiens, omnes elabi passa est, malis retentis, & spe sola, quæ vasculi labro adhæsit, vt narrat Hesiodus: eam enim à Vulcano factam, & ab omnibus diis muneribus, quæ pyxidi illi incluserant, ornatam, postq́ Epimetheo coniugem datam tradit.

EVRI-

A

EVRYDICE.

APPETITVS.



EVrydice quam in pede momordit serpens, appetitum hominis significat, quem animi affectus exulcerant, pedes enim ac præsertim calcaneum, cupiditatum hieroglyphicum sunt. vnde Seruator discipulorum suorum pedes lauare voluit, vt eos ab affectibus terrenis mundos redderet. Et Petro nolenti vt se lauaret, dixit, Nisi lauero te, non habebis partem mecum. & in Genesi dixit Deus serpenti, Insidiaberis calcaneo eius. nec solum hoc in Sacris literis, verùm etiam in Græcorum fabu-B lis legimus, Achillem propterea quod puer Stygiis aquis fuisset immersus, nulla in parte vulnerari potuisse, præterquam in pedibus, qui abluti non fuerant: vt indicarent eum fortem fuisse, nisi affectibus vinceretur propriis. Neque abhorret ab hoc sensu quod tradunt, Iasonem aureum vellus petentem, vnum calceum in flumine, quod solum in toto terrarum orbe nulli vento est obnoxium, amisisse: hoc est, dum virtutem sectatur, & immortalitatem, aliqua affectuum parte exutum fuisse, & Virgilius, Didonem morituram vnum calceum exuisse, scribit his verbis:

Ipsa mola, manibusq; piis, altaria iuxta
Unum exuta pedem, vinclis in veste recincta
Testatur moritura deos, & conscia fati
Sidera.——

hoc est, vno affectu, nempe mortis formidine exutam, quæ Didonis figura repentinum firmumq; consilium significat.

C

CYBELE.

AGRICVLTVRA, VEL VICTORIA POPVLORVM.

CYbeles turritam coronam habentis simulacrum, tellurem indicat, & vrbes quas illa sustinet domitas: vel victoriam de agricolis seditiosis partam: vel tellurem agricultura domandam, & eam quæ habitatur fertiliorem esse ea quæ minus incolitur. Vbi enim hominum frequentia, ibi artes & industria valent. Quod verò currui eius Leones adiunxêre, vt in antiquis marmoribus numismatibusq; videre licet, id significat nullam esse terram adeò sterilem & asperam, quæ labore & industria fertilis reddi non possit, vel illam vim gignendi à sole capere, cum leo sit animal Phœbææ naturæ. Hanc ipsam si non in curru, sed humi sedentem vel stantem cum circino pinxeris, Geometriæ, si cum quadrante, Geographiæ, si cum ligone vel taurum prope se habentem, Agriculturæ simulacrum habebis.

TRES CHARITES.



TRes Charites sorores fuisse traduntur. Pingebantur autem iuuenes virgines, ridentes, manibus implexis, soluta ac perlucida veste: quarum natu maxima, Hesiodo autore, Aegle vocatur, media Euphrosyne, tertia Thalia. Quid autem hæc omnia significarent, pulchrè docet Seneca de Beneficiis libro primo, in hunc modum: Quare, inquit, tres Gratiæ, & quare sorores, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuuenes, & quare virgines, soluta ac perlucida veste? Alij quidem videri volunt vnam esse quæ det beneficium, alteram quæ accipiat, tertiam quæ reddat. Alij tria beneficiorum genera, promerentiũ, reddentium, simul & accipientium reddentiumq́; Sed vtrumlibet ex istis iudica verũ. Quid ista nos iuuat scientia? Quid ille consertis manibus in se redeuntium chorus? Ob hoc quia ordo beneficij per manum transeuntis, nihilominus ad dantem reuertitur, & totius speciem perdit, si vsquam interruptus est: pulcherrimus, si cohæsit & vices seruauit. Ideo ridentes, quia promerentium vultus hilares sunt, quales solent esse qui dant & qui accipiunt beneficia. Iuuenes, quia non debet beneficiorũ memoria senescere. Virgines, quia incorrupta sunt & syncera, & omnibus sancta, in quibus nihil esse alligati decet, nec astricti. Solutis itaq; tunicis vtuntur, perlucidis autem, quia beneficia conspici volunt. Hæc Seneca: nos autem etiam illud minimè silentio prætereundum censemus, quòd vna faciem auertere & occultare fingitur: vt indicet, eum qui munus dat, id clàm facere debere, iuxta Seruatoris dictum, Cùm facis eleemosynã, noli tuba canere ante te. & alio in loco: Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera. Altera Charis faciem apertam ostentat, quia eius qui beneficium accipit, est id ostentare & prædicare: tertia partem faciei ostendit, & partem occultat: significans beneficij retributionem celandam esse, ostentandumq́; ipsum beneficium.

GORGONES.

ANIMÆ TRES IN HOMINE.

GOrgones capita, draconum squamis obsita, dentes maximos aprorum instar, item manus & alas habere finguntur: eas tres Phorci filias fuisse tradunt, nomine Euryale, Stheno, & Medusa, ex quibus Medusa sola mortalis fuisse perhibetur, reliquæ duæ immortales: ideoq; Medusam Perseus decollauit. Hæ Gorgones animarũ hieroglyphicum sunt. Tradit enim Ægyptiorum Theologia, & cum ea Platonica quoq; schola, tres in homine animas esse, quarum singulæ apud Hebræos proprium nomen habent: vna enim Nephes vocatur, quæ Latinè Viuens vel Sentiẽs dici potest: quam cum bestiis communem habemus, & hæc mortalis est, quam Medusa innuit: est enim corpori proxima, eiq; adglutinata, & sensibus, corporisq; affectionibus obnoxia: de qua volunt acutiores Theologi intellexisse Christum, cũ dixit, Tristis est anima mea vsq; ad mortem; &, Qui non habuerit odio animam

suam,

A perdet eam: ideoq; finxerunt Perseum, qui diuinum spiritum melioremq; genium significat, hanc obtruncasse: debent enim qui altiora contemplari volunt atque diuina, hanc prorsus interimere, ne quid sensus animæ quæ rationis particeps est, obesse posit. Altera anima Ruah, id est spiritus nuncupatur, quæ rationis particeps est. Tertia dicitur Nessamah, id est Lumen, vt à Pythagora & Dauide fuit appellata, quam D. Augustinus diuinitatis partem, & Plato mentem vocat. Ideo autem dixerunt has tres sorores homines suo aspectu in saxa convertere: quia quamvis illas in nobis habeamus, illarum tamen naturam nemo absolutè potest scrutari, nisi Medusa obtruncata, id est corporearum affectionum impedimento prius fuerit liberatus: imò qui eas intueri volunt, saxis eos similes esse ad alia oportet. Oculus autem quem sibi inuicem hæ tres sorores mutuò dant, significat lumen quod habemus extrinsecus, à Deo nobis dari, atq; ab vna in alteram animam deriuari.

VIRGO CAPILLOS HABENS ERECTOS.

B

HOMINIS NATVRA.



PLato dixit hominem arbori similem esse, verùm in hoc ab illa differre, quòd illa radices in terra fixas habet, homo autẽ in cœlo: quo capilli capitis radicum similitudinem quandam habentes indicant. Radix autem vera hominis est anima, quę cœlitùs est demissa, & per quam viuimus, spiramus, & vitales fructus ferimus, vt arbor ex radice vitam trahit: vnde in Cantico legimus, Comæ tuæ iunctæ canalibus: quod de cœlestibus riuis, ex quibus virtus in nos descendit, est intelligendum. nam quæ de capillis & barba in Sacris literis dicuntur, ea o-

C mnia ad animam referri, testantur Origenes & Hieronymus. Vnde si quis virginem capillos in cœlum erectos habentem pinxerit, aptè animam vel hominis naturam expresserit.

VIRGO ABSCISIS CAPILLIS.

IMBECILLITAS ET MORS.

VIrgo cui abscisi sint capilli, imbecillitatem virium ingenij, animíve, aut etiã mortem significat: quia non modò in Sacris literis videmus Sampsonis robur in capillis fuisse, quibus abscisis facilè captus & victus fuit: verùm etiam Euripides finxit Alcestem mori non potuisse, donec illi à Mercurio cœlitùs demisso crinis abscinderet: & Nisus non prius à Minoë interfici potuit, quàm illi ab eius filia pilus fatalis abscinderetur. Nec Dido apud Virgilium antè mori potuit, quàm Iris ab Iunone missa ei flauum vertice crinem auferret.

ASTRAEA.

IVSTITIA.



AStræam, Aſtræ Gigantis & Auroræ, vel Iouis & Themidis filiam, pro iuſtitia ſumi notiſsimum eſt: fingunt enim illam vitiis creſcẽtibus indignatam in cœlum euolaſſe, locúmque inter Leonem & Libram medium tenuiſſe, imò etiã ipſam Libram ei tribuunt, qua quid cuique debeatur, expendat. Quamobrem ſic de illa cecinit Ouidius:

—— Et virgo, cæde madentes
Vltima cœleſtium terras Aſtræa reliquit.

& Seneca in Octau.

Neglecta terras fugit & mores feros,
Hominum & cruenta cæde pollutas manus,
Aſtræa virgo, ſiderum magnum decus.

Eam quoq;, vt Gellius & Chryſippus tradunt, forma atq; filo virginali, aſpectu vehemẽti & formidabili, luminibus oculorũ acribus, neq; humilem, neq; atrocẽ, ſed reverendæ cuiuſdam triſtitiæ dignitate pingi ſolitam, omnes ferè norunt: cui noſtri pictores modò lancem, modò ſecurim virgarumq; faſcem adiiciunt. Illud autem ferè inauditum eſt, & tamen pulcherrimum, quod Alexander Aphrodiſæus ſcribit, Iuſtitiam ab Ægyptiis ſine capite pingi ſolitam, per manum ſiniſtram porrecta palma diſcapedinatam: quoniam ſiniſtra genuina pigritia nulla calliditate prædita, æquitati aptior quàm dextra videtur. Collocatur autem inter Leonem & Libram, quia iuſtum iudicem intrepido & forti animo eſſe oportet, vt nullius minis aut precibus ab æquo & bono dimoueatur: eundemq; decet crimina omnium atque merita ad lancem diſcutere & ponderare, vt cuique quod meritus eſt tribuat. Caput verò ei nõ tam ademiſſe mihi videntur, quàm inter ſidera occultaſſe, vt indicarent à iudice neminem videri debere: vnde Athenis in Areopago, rei velato capite cauſſam dicere iubebantur, ne iudicum affectus mouere poſſent. condit ergò caput inter ſidera, ſolum Deum intuens: & ideo à nobis cerni non poteſt: debet enim iudicis mens ad extremum vſq;, donec ſententia ſit lata, occulta eſſe, ne qua fraus ſtrui poſsit.

PRIORIS LIBRI FINIS.

A CAELII AVGVST. CVRIONIS HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER SECVNDVS, EA CONTINENS QVAE PER SERPENTEM, CERBERVM, FELEM, VItulum, Capricornum, Cancrum, Aquilam, Craterem, Lyram, Arcum, Nodum, Catenam, Quinarium numerum, Pentagonum, Pyramidem, Cubum, Octaëdrum, Icoſaëdrum, Papauer, Iridem, Hyacinthum, Narciſſum, Hyſſopum, Myrtum, Salicem, Cedrum, Palmam & alia huiuſmodi ſignificantur,

AD THEODORVM ZVINGGERVM PHIloſophum & Medicum præſtantiſsimum.

B ALTERAM *hanc myſticarum imaginum Partem, quam cum ſuperiore Valerianis quaſi racemationem quandam diuinis Commentariis adiecimus, tibi, doctiſsime Zuinggere, donare atq; in tuo nomine edere ſtatui: non quidem quòd tuæ famæ aliquid ſcriptis meis ornamenti adiicere poſſe ſperem, quam tu ingenij tui magnitudine, atq; illuſtribus monumentis, quibus rem literariam promoues, ab aliis illuſtrari non pateris: ſed vt & hi mei labores nomini tuo inſcripti, plus autoritatis inveniant, & tu aliquod meæ in te obſeruantiæ indicium habeas, tenue quidem illud ac rude, longeq; impar iis quibus tu nos ornare ſoles, ſed ex candido in te animo profectum, & tali qui libentius, ſi poſſet, maiora dignioráq; tibi commendaret. Sed tuæ humanitatis erit, mentem non munus ſpectare. Quod ſi feceris, & ingenij ac prudentiæ tuæ acumine, ad intimos animi mei ſenſus penetraueris, tanti te hoc facturum non dubito, quanti regium aliquod munus: & quemadmodum me amare iamdudum cœpiſti, ſic hunc meum immaturum fœtum fouendum ſuſcipies. Quod quoniam mihi certò polliceor, plura non addam. Vale. Baſil.* XIIII. *Kal. Sext.* CIↃ. IↃ. LXVII.

SERPENS.

ANIMA ET CORPVS.

C BAcillum, cui ſerpens circumvolutus eſt, non modò apud Hebræos, & in Sacris literis, in quibus legimus ſerpentis in cruce poſiti aſpectu populum Iſraelis à morte liberatum fuiſſe: verùm etiam apud Ægyptios & Romanos animæ atque corporis ſalutare ſymbolum fuit. Nam cum cætera omnia reptilia craſsioris & magis terreæ ſint ſubſtantiæ, ſerpentem ſpiritus & vitæ tenaciſsimum animal eſſe conſtat, quod & imbecillitatem corporis exuat, & ad medicinam vtiliſsimum ſit, & ad acuendum viſum herbam inueniſſe, nec non ad ſeſe in vitam reuocandum quandam herbam cognoſcere traditur. Et cum Romani oraculo admoniti, Epidaurum miſiſſent ad Æſculapium, quem Medicinæ & ſalutis Deum exiſtimabant, accerſendum, ſerpentem Romam aduexerunt.

Cælii Aug. Cerberus, etc.

D

CERBERVS.

TRES COELI REGIONES: VEL TRIPLEX DEI POTESTAS.

Veteres tres tantùm cœli regiones faciebant: nempe, Ortũ, Occaſum, & Meridiem. nam in Septentrione inferos putabant eſſe, propterea quòd Sol nunquam eò perveniat: quemadmodum & Sacræ literæ Aquilonem interdum accipiunt: et impios ad ſiniſtram à Deo in extremo illo iudicio detrudendos. Siniſtram verò in eodem Septentrione eſſe theologis, quis dubitet, cum impij in eandem cum dæmone regionem ſint detrudendi? ideoq; harum trium regionum ſymbolum finxerunt Cerberũ canem tricipitem, quo etiam trina Dei regna ſignificarent, cœleſte, terrenũ & infernũ.

TRES NATVRALES NECESSITATES.

EVndem Cerberum tricipitem finxêre poetæ infernę domus aditum cuſtodire: eo hieroglyphico tres neceſsitates naturales, quæ hominẽ à ſempiternarum rerum contemplatione abducunt, ſignificantes: nempe famem, ſitim, & ſomnum. & ideo Virgilius fingit Sibyllam, quæ Æneam mentem ad magnarũ rerum contemplationem convertere volentem, monet, vt huic Cerbero melle ſoporatam & odoratis frugibus offam obiiciat, ſtatimq; illo relicto tranſeat: vt indicet, eſſe quidẽ his neceſsitatibus ſatisfaciendũ, ſed nõ prorſus indulgendũ.

E

FELIS.

LIBERTATIS APPETENTIA.

Felis præterea quæ de illo ſcripſit Pierius, libertatis appetentiæ hieroglyphicum fuit, quo priſci Alani, Burgundiones & Sueui, teſte Methodio, in militaribus ſignis vti ſolebant: perinde vt Feles carcerem ferre nõ poſſunt, ſic ſe ſeruitutis impatientiſsimos eſſe teſtantes.

VITVLVS.

CONCVPISCENDI VIS.

MAnſuetus & domeſticus vitulus, vel bos, concupiſcendi appetẽdiq; vim quæ in nobis eſt, denotat: quia conſtat, nullum animal ęquè appetitui obedire & venereum eſſe, atq; Vitulus, ſiue Taurus.

F

CAPRICORNVS.

MORS, VEL DEFVNCTORVM ANIMÆ, ET SECVNDA FORTVNA.

Capricorni ſignum quod in multis Auguſti Cæſaris numiſmatibus videmus, ſummam, vt Aſtronomi tradunt, ſub ſe natis portendens felicitatem, à Platonicis deorum porta vocatur: quia per eum tradũt, animas corporis vinculo ſolutas, rurſus in cœlũ aſcendere, vbi diuinæ naturę participes fiunt. ideoq; hoc ſignũ ſidereum animas defunctorum mortémve ſignificat, & nonnũquam ſecundam fortunam ſummamq; felicitatem, vt diximus.

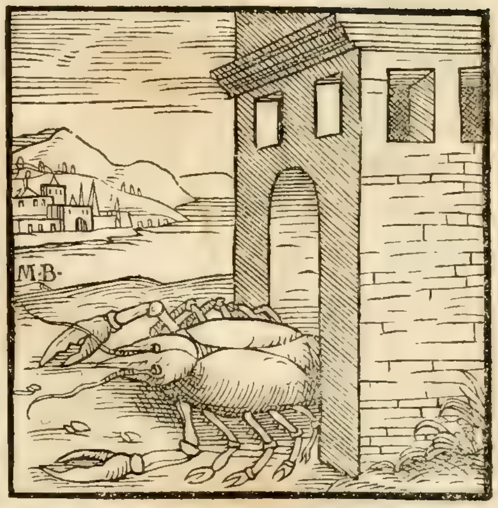


CAN-

A

CANCER.

ORTVS HOMINIS, VEL VITA.



CAncer ex eorundem Platonicorũ ſententia, ortum hominis vitamq́ notat. volunt enim animas per Cãcri ianuã in humana corpora demitti, & vt Capricornum deorum, ſic Cancrũ hominum portam vocãt, quòd per eam egredientes animę humanã in naturam tranſeant.

AQVILA.

DIVINI NVMINIS PRÆSENTIA.

AQuila pręter ea quæ de illa ſcripſit Pierius, in Sacris diuini numinis B præſentiam vel effluxum quendam ſignificat, quo ad maiorem ſuperioremq́ rerum diuinarum cognitionẽ ducimur, vt Cabaliſtę tradunt. vnde Moſes dicit, Sicut aquila provocans filios ſuos ad volandũ, et ſuper eos volitans expandit alas ſuas, aſſumpſit eum, atq́ portauit humeris ſuis.

CRATER COELESTIS.

OBLIVIO.

CRater ille ſidereus, qui ab Aſtronomis inter Leonẽ & Cancrum collocatur, obliuionem ſignificat: quoniam ex Platonicorum ſententia, animę cum in humana corpora demittuntur, de cœlo per Cancri ianuam deſcendentes, & per Capricornum rurſus corpore ſolutæ in cœlum aſcendentes, cum deſcendunt ex cratere illo, quem Bacchi poculum vocant, obliuionem bibunt: & ſic cœleſtium rerum obliuiſcuntur, ſed non omnes æquè, verùm aliæ magis, aliæ minus, provt magis minúſve ex eo poculo hauſère. ex quo patet, poculum illud obliuionis poculum eſſe, eiusq́ imagine obliuionem ſignificari.

C

LYRA.

AVDITVS.

LYra duo habens foramina incurua, aures et auditum ſignificat. quoniam vt in Lyra fidibus illis & neruis tactis aër proximus cõmotus ad duo illa foramina inflectitur, & tandem in Lyræ conuexum, vbi quoq́ aër incluſus eſt, reflectẽs ſonitum edit: ſic vox aërem extra aures noſtras cõmouens in aurium foramina impellit, qui in pelliculam quandam inſtar tympani tenſam, appulſus, aërem qui intus eſt naturalem mouet: is autem commotus neruos quoſdam excitat, in quibus eſt auditus. Propter hanc ergo ſimilitudinem Lyra auris & auditus hieroglyphicum eſt.

ARCVS.

ACVTI DOLORES.

PEr Arcum in Lunæ virginali forma expreſſæ manu poſitum tenſumq́ acuti dolores indicantur: quia nullus intenſior dolor quàm partus, cui Lucina ſiue Luna præeſt, eſſe putatur.

NODVS.

NECESSITAS.

PEr nodum necessitas, Macrobio teste, significatur: quæ enim vincta sunt, se ipsa dissoluere nequeunt: quòd si nodo gladium adiicias qui eum rescindat, fortunam, fatum & necessitatem virtute superari indicabis: quoniam Alexander Magnus, Gordium illum fatalemque nodum gladio rescidit, & sic fatum ipsum vicit. & Vetus est dictum, Sapiens dominabitur astris.

CATENA AVREA HOMERICA.

CONNEXIO RERVM HVMANARVM CVM DIVINIS, VEL DIVINÆ PROVIDENTIÆ VIS.

DVbium nō est, quin Catena illa aurea Homerica, quam pendére de cœlo in terras Deum iussisse cōmemorat Iliados lib. VIII. his verbis: Agedum aureā restim è cœlo suspendite, eaque cuncti dij ac deæ apprehensa, me hinc detrahite in terram: nullo id quantolibet nixu poteritis efficere. At cum mihi facere idem irato libuerit, in terras vos vniuersos & in maria vsque detraham. Quinetiam circumligata reste ad summitatem Olympi, omnia supernè attollam, vt intelligatis quantum ego deos simul atque homines antecello. Dubium, inquam, non est, vel Macrobio & Luciano testibus, quin illa rerum humanarum cum diuinis connexionem, & commune quoddam vinculum, quo Deus & summus ille Pater quum vult nos ad se trahit, mentesque nostras in cœlum attollit, quo nos alioqui propriis viribus, quantolibet conatu ascendere non possemus, significet: adeò vt qui mentem suam diuinitùs gubernari significare velit, is aptè catenam hanc ex stella pendentem & contrahentem pingere posit. Ea est enim diuini afflatus, & igniculi illius, cuius Plato omnes homines participes esse voluit, vis, vt mētes ad creatorem cōvertat, & in cœlum trahat. Dixit autem Plato, omnes homines eius igniculi cœlestis participes esse, quia qui eius non sunt participes, quamvis formam corporis humanam habeant, non tamen homines sunt, sed belluis inferiores deterioresque. Est prętereà connexio illa & alio modo intelligēda, vt eam interpretatur Macrobius: nam quæ modò diximus, ex Luciani Dialogis, cùm Mercurium fingit de Ioue propter hanc catenam conquerentem, dicta sunt, & ad fatorum vim afflatumque diuinum referuntur. Macrobius verò ait, catenam hanc sic conflatam esse, vt ex summo Deo mens manet, ex mente anima, quę et condit & vita complet omnia quæ sequuntur: cunctaque vnus fulgor illuminat, & in vniuersis apparet, iuxta Peripateticorum sententiam, vt in multis speculis per ordinē positis vultus vnus apparet. Cumque omnia continuis successionibus se sequantur degenerantia per ordinem, inquit, ad imum meandi, inuenietur pressius intuenti, à summo Deo ad vltimam vsque rerum fæcem, vna se mutuis vinculis religans, & nusquam interrupta connexio, quæ per catenam hanc significatur, quā Lucretius auream funem vocat, his verbis:

Haud (vt opinor) enim mortalia sæcla supernè
Aurea de cœlo demisit funis in arua.

SOLIS VIS.

PLato autem in Theæteto per hanc catenam solem significari vult, cum ait: Et ad hæc Colophonem insuper addam auream illam catenam, qua nihil aliud

A aliud quàm Solem Homerus oſtendere voluit. Quandiu enim circuitus ille & Sol mouetur, omnia ſunt ac ſeruantur inter deos & homines. Si verò ſtaret hoc totum velut ligatum, omnia corrumperentur, & fierent inuerſa.

SACRARVM RERVM COGNITIO.

PEr eandem quoq; catenam ſacrarum cœleſtiumq; rerum cognitio mihi ex Homeri verbis ſignificari videtur, cũ ait neminem quantolibet nixu illa apprehenſa Deum de cœlo detrahere poſſe, ipſum verò eadem cuncta ſurſum attollere. nam & ſi literarum ac philoſophiæ ſtudia, ſint quaſi gradus quidam & catena, ad cœleſtium rerum cognitionem: nihilominus ſi quis per eos gradus ipſius creatoris naturam indagare velit, nullo id ingenij acumine, diligentiáve aut labore aſſequetur: hoc enim eſſet Deum de cœlo detrahere, & humano ingenio ſubiicere. Si verò alicui Deus ipſe ſui cognitionem dederit, is totus illi coniunctus facillimè cœleſtia aſſequetur. Quo hieroglyphico monemur, diuinarum rerum cognitionem non ex Philoſophorum libris, ſed precibus & pietate à Deo petendam eſſe.

MVSÆ, EARVM'QVE AFFLATVS.

B CAtena verò ferrea magnetem lapidem alligatum habens, vt Plato in Ione tradit, Muſarum connexionem et commune vinculum, atq; afflatum illum ex quo prꝑſtantes poetæ vim quandam diuinam affectuum concitandorum capiunt, ſignificat.

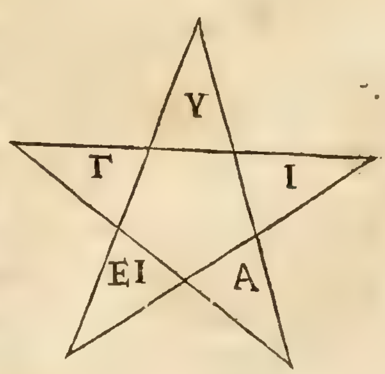
QVINARIVS NVMERVS, ET QVATERNARIVS.

MERCVRIVS, ET ARTIVM INVENTORES.

PEr Quinarium numerum Leo Baptiſta Albertus Mercurium figurari ait. Martianus verò & alij Quaternarium eius ſymbolum eſſe volunt, propter artium inuentionem, vt qui numeri ſint perfectiſsimi. Ex quo patet, per huiuſmodi numeros etiam artium inuentionem inuentoresq; ſignificari.

C PENTAGONVM.

SALVS.



PEntagonum ſalutis ſymbolum fuiſſe, teſtatur Lucianus eo in libello in quo agit de quodam qui lapſus erat inter ſalutandum: cuius rei origo talis commemoratur. Antiochus is qui ΣΩΤΗΡ cognomento dictus eſt, cum aduerſus Galatas pugnaret, nec ſatis ex ſententia res ſuccederet, eſſetq; in diſcrimine, per quietem vel vidit, vel ſe vidiſſe ſimulauit, vt militum animos in ſpem erigeret, Alexandrum Magnum ſe monentem, vt ſalutis ſymbolum aſſumeret, idq; pro teſſera tribunis daret, eorumq; veſtibus inſueret: ea re fore vt victoria potiretur. Symbolum autem illi huiuſmodi oſtendiſſe, triangulum triplicem inuicem inſertũ ex lineis quinque conſtantem, in quibus ΥΓΙΕΙΑ ſcriptum erat. ſic enim ſalus ſanitáſve Græcè appellatur. vnde & hoc ſignum in

veteribus Antiochi numis adhuc cernitur: quod ſignum Mathematici à quinq; D angulis Pentagonum vocant.

PYRAMIS.

RERVM NATVRA, VEL MATERIA PRIMA.



PEr Pyramidem veteres rerum naturam & ſubſtantiam illam informem formas recipientem ſignificare voluerunt: quòd vt Pyramis à puncto & ſummo faſtigio incipiẽs, paulatim in omnes partes dilatat̃: ſic rerũ omnium natura ab vnico principio & fonte, qui diuidi nõ poteſt, nempe à Deo ſummo opifice profecta, varias deinceps formas ſuſcipit, & in varia genera atq; ſpecies diffunditur, omniaq; apici illi & puncto coniungit, à quo omnia manant & fluunt. Verùm & alia huius rei ratio, nempe Aſtronomica reddi poteſt: quoniam Ægyptij ſummi Aſtronomi fuêre, imò ipſius Aſtronomiæ inuentores. E Tradunt autem Aſtronomi, eſſe circulum quendam in Sphæra, vel cœleſti illa machina, ſub quo ſol & reliqua errantia ſidera, curſus ſuos circuitusq; conficiant, & in quo omnium animantium vita, rerumq; naturalium ortus atq; interitus ſit poſitus: adeò vt etiam Ariſtoteles in libris de Ortu atq; interitu, dicat generationis atq; corruptionis, omnisq; mutationis vel incrementi cauſam eſſe acceſſum & receſſum ſolis in circulo obliquo: nam circulum illum, de quo agimus, obliquum vocat Ariſtoteles: Aſtronomi verò, propterea quòd ex eo pendeat animantium vita, Zodiacum vocauêre. Hunc igitur circulum, cui ſoli inter cœleſtes circulos latitudinem tribuunt, in duodecim partes, quas Signa nuncuparunt, partiuntur: aiuntq; cum illo diuidi etiam inferiora omnia, adeò vt quicquid ſub vno ex illis ſignis contineatur ad centrum vſque terrę, id omne F in ſigno eſſe dicatur. & ſic ſignum volũt eſſe velut Pyramidem quandam, cuius baſis in cœlo ſit: nam fundamentum Aſtronomicum cœlum eſt, & apex in centro terræ. Cum igitur in Pyramidibus illis omnia fiãt, ſitq; acceſſus ſolis, qui eſt quaſi punctum quoddam ad ſigna illa ortus, & receſſus ab illis interitus rerum naturalium cauſſa, aptè videtur per Pyramidem natura rerum omnium parens ſignificari.

ANIMA HOMINIS.

SEd & animam hominis ſub Pyramidis forma advmbrare voluiſſe videntur iidem Ægyptij, qui magnifica regum atq; heroum ſepulcra, ſub ingentibus Pyramidibus fecerint: vt teſtarentur corpore ſoluto & corrupto, animam ſupereſſe, quæ cùm ſummo opifici viſum eſſet, hoc eſt circulo illo triginta ſex millium annorum circumacto, aliud corpus genitura & ſibi factura eſſet: non ſecus ac Pyramis, vt Geometris notum eſt, vertice immoto manente circumacta baſi circulum deſcribit, & toto corpore conum: vt circulus annorũ illud curriculum ſignificet, conus verò corpus quod curriculo illo conficitur. Nam Ægyptiorum fuit illa opinio de rebus in eundem ſtatum triginta ſex millium annorum

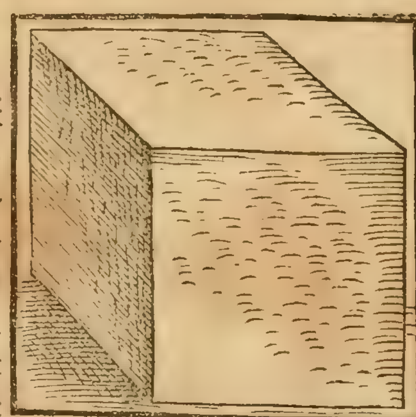
A rum ſpacio reſtituendis, & ab illis ſe id accepiſſe, teſtatur Plato: qui etiam hoc ipſum, id eſt animam noſtram Pyramidis formam habere mihi teſtari videtur, in Timæo, cùm ait ſic factam fuiſſe à Deo animam. vnam accepiſſe illum ex vniuerſo portionem, quæ proculdubiò vnitas puncto illo, qui in Pyramidis vertice eſt, ſignificatur: ſecundam aũt primæ partis duplam: tertiã ſecundæ ſeſquialteram, & primæ triplam: quartam ſecundæ duplam: quintam tertiæ triplam: ſextam primæ octuplam: poſtremò ſeptimam, quæ partibus ſex & viginti primam excederet: poſthæc dupla & tripla interualla repleuiſſe. Quibus numeris profectò nihil aliud ſignificat, niſi expanſionem illam linearum quæ à puncto ad baſim tractæ angulos efficiunt, & per interualla ipſas ſuperficies quæ lineis clauduntur. ex quo apparet illum hoc quoq;, vt alia, ab Ægyptijs accepiſſe.

I G N I S.

IGnem quoq; Pyramidis formã habere, teſtatur idem Plato: propterea quòd cùm in imo latus ſit, circa materiem & fomentum quo paſcitur, in acutã flammam quæ cœlum ſpectat, deſinit. nam per baſim materia concreta ſignificatur, B per reliquum corpus, materia iam ad formam recipiendam parata, & quaſi fermentata: per punctum ipſa informis & ſimpliciſsima ſubſtãtia. vnde minùs mirum eſt, quod ſuprà diximus, per Pyramidem animam ſignificari, vt quæ igneæ naturæ ab eodem Platone eſſe tradatur, & corpori non ſecus ac Pyramis baſi, vel ignis fomento, adhæreat.

C V B V S.

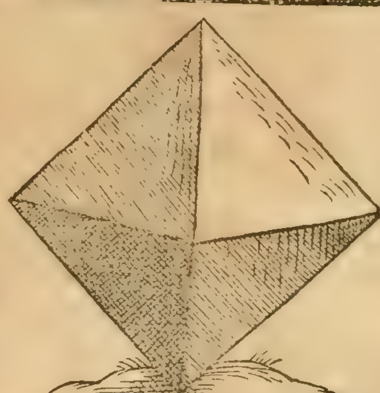
T E R R A.



CVbum, hoc eſt teſſeram, octo angulorũ & ſex laterum terram ſignificare tradidit Plato ex Timæi Locrenſis Pythagorici philoſophi diſciplina, quam Pythagoras, vt teſtatur Iuſtinus hiſtoricus, ab Ægyptijs potiſsimùm didicerat. terrã verò per cubum depingebant, ob eius ſtabilitatem grauedinemq;, quia vt cubus quocunq; voluatur, ſemper iacet, nec facilè C mouetur, ſic terra per ſe immobilis, ſi aliqua fortuita vi commoueatur, ſtatim rurſus iacens quieſcit.

O C T A E D R V M.

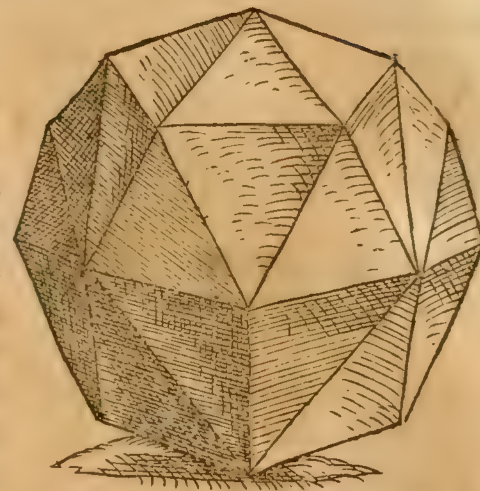
A E R.



AEri idem philoſophi Octaëdri formam tribuere, quę octo triangulis æqualibus & æqualium laterum, id eſt octo baſibus, & ſex angulis ſolidis: viginti quatuor verò planis continetur. quod vt melius intelligatur, explicandum eſt quid ſit angulus ſolidus, quid item planus. Angulus planus, inquit Euclides, eſt duarum linearum in plano ſe mutuò tangentium, & non in directum iacentium mutua inclinatio. ſolidus verò angulus eſt, qui pluribus quàm duobus angulis planis cõtinetur, qui non eodem ſunt plano, & ad vnum conſtituuntur punctum. Ideo autem hanc illi formam tribuerunt, quia in aſcenſu ignem conſequitur, & in terræ cauernas penetrat. Octaëdri enim forma aſcendit in duos vtrinq; vertices, & aptiſsimè Sphæræ includi poteſt, vt docet Euclides.

ICOSAEDRVM.

D



A Q V A.

AQuam verò Icosaëdri figuram tenere dixerunt. Est autem icosaëdrum, Euclide autore, figura solida, quæ viginti triangulis æqualibus & æqualium laterũ continetur, propterea quòd aqua sua natura mobilis sit, & diuisioni flexuiq; perfacilis. His quoq; figuris ipsam elementorum ad inuicem proportionem indicare voluerunt, quæ ex basium siue laterum & angulorum numero colligitur. Octaëdri enim ad Pyramidem est proportio dupla in lateribus, in angulis solidis sesquialtera, in planis verò dupla: ex quibus proportionib. fit harmonia duplicis diapason & diapente: Pyramidis verò ad cubũ in laterib. sesquialtera proportio, in angulis verò dupla, ex quibus diapason iterum & diapente. Cubi E ad icosaëdrũ in lateribus proportio est tripla sesquitertia, in angulis sesquialtera, vnde diapason, diapente & diatessaron in basibus, in angulis verò diapente. Icosaëdri verò ad Octaëdrum in basibus dupla sesquialtera, in angulis autẽ dupla, vnde diapason & diapente in basibus: in angulis verò iterum diapason consurgit. quæ proportiones & harmoniæ pariter & in elementis per has figuras significatis esse traduntur.

V E R.



AE S T A S.



F

A V T V M N V S.



H Y E M S.



A

VER.

CIsta florum, autore Eusebio, Ver significat: quia vere cuncta florescunt.

ÆSTAS.

CIsta spicis referta, eodem Eusebio teste, æstatem denotat: quòd æstate segetes & spicæ demetantur.

AVTVMNVS.

COrnu copiæ vuis & pomis plenum, autumnum indicat: quoniam tunc vina fiunt, & omnes fructus pleno copiæ cornu fundi videntur.

HYEMS.

MEnsa apud ignem parata hyemē significat: quia frigus & quies post æstatis labores parta, terræq; opes congestæ ad lautius vitæ genus inuitare videntur. vnde poëta, inuitat genialis hyems. & Horatius:

Vides vt alta stet niue candidum
Soracte, nec iam sustineant onus
Syluæ laborantes, geluq;

B

Flumina constiterint acuto.
Dissolue frigus, ligna super foco
Largè reponens: atq; benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Taliarche, merum dyota.

PAPAVER.

CIVITAS.

PApauer præter ea quæ de illo scripsit Pierius, Eusebio autore, ciuitatis symbolū est: quia, vt in ciuitate multi homines habitant, sic in papaueris capite quasi intra eadem mœnia multa sunt semina: & vt ciuitas in vicos & domos est distributa, sic & papaueris caput in multas intus partes est diuisum, multaq; interstitia habet.

IRIS HERBA.

ELOQVENTIA.

C

IRidem herbam eloquentię symbolum esse, nemini mirum videri debet: cum Homerus fingat Troianorum oratores vt qui disertissimi essent, Lirioessam, id est iridem herbam floridā comedisse, quod eloquentiæ præcepta illos hausisse significat: propterea quòd eius herbæ flos colorum varietate atq; ornatu, Iridi cœlesti, quæ & ipsa eloquentiæ dea habebatur, similis sit: & quia talem oportet esse orationem, nempe colorum ac figurarum varietate distinctam: multasq; hæc herba eloquentiæ similes vires habet. nam vt de illa tradunt medici, iris halitus prauum odorem corrigit, gratumq; & suauem reddit spiritū, & venena repellit: sic etiam ornata oratio quasi suauis quidam halitus gratiam conciliat, & animi venena, hoc est perturbationes depellit. Hanc herbam quidam volunt olim hyacinthum appellatam: quod indicare videtur Ouidius Metamorph. lib. X, his verbis:

Flos oritur, formamq; capit quam lilia, si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.
Non satis hoc Phœbo est: is enim fuit autor honoris.
Ipse suos gemitus folijs inscribit, & hya
Flos habet inscriptum, funestaq; littera ducta est.

Sed hanc quæstionem medicis permittimus: nos de illa quæ hodie hyacinthus vocatur, mox dicemus separatim, hanc vulgo lilium cœruleum vel purpureum appellari scimus.

D

HYACINTHVS.

SAPIENTIA.

HYacinthus, quem ab Apolline in florem conuersum poëtæ fabulantur, prudentiæ ac sapientiæ symbolum est. Nam cum Apollo Musarum ingenij, ac literarum Deus sit, Hyacinthum puerum ab illo ob formam adamatum, poëtæ finxerunt: quia sensus naturalis minimè corruptus puer est, hoc est prudentia caret, sed tamen formosus est, quia mentē ad sui contemplationem excitat: qua contemplatione fit, vt tandem sensus, iuuenili ætate atq; feruore illo deposito, prudentiæ & sapientiæ florem ex se gignat, suauissimis virtutum odoribus fragrantem: quorum pòst memoria literarum monumentis ad posteros manat.

NARCISSVS FLOS.

E

CORPORIS FORMA.

NArcissus flos corporis formam quæ citò corrumpitur, & iuuētæ florem qui citò transit, significat, vt & rosa, & viola, & omnes flores qui citò corrumpuntur. idcirco enim poëtæ finxêre, Narcissum formosissimum puerum, dum suam formā quam in fonte cernebat, cupidè nimis admiratur, in fontem prolapsum perijsse, & in florem huiusmodi conuersum: vt indicarent, non hanc fluxam corporis formam, sed animi præstantiam, & diuinam illam æternamq; pulchritudinem esse adamandam.

HYSSOPVS.

EXPIATIO PECCATORVM.

HYssopus herba pulmones purgans, & caput, qua vtebantur Hebræi cum sanguine animalium, ad populum aspersione lustrandum, gradum diuinum significat, & vinculum illud, quo cum Deo coniungimur: & coniuncti à peccatis expiamur. Hinc Dauid, Asperges me Deus hyssopo, & mundabor.

F

MYRTVS.

GRATIA.

MYrtus Veneri dicata, & ob id coniugula dicta, multis morbis sanandis vtilissima, gratiæ & bonæ valetudinis symbolum est.

SALIX.

HÆREDITAS.

SAlix pulcherrimo hieroglyphico, prēter ea quæ à Pierio scripta sunt, hæreditatem significat vel diuinam, vel humanam. quoniam vt salix iucunda arbor est, quæ ad torrentes nascitur, sic ex hæreditatis abundantia, quæ etiam per torrentem adumbratur iucunditas lætitiaq; oritur. quod & vox ipsa Hebraica qua in Sacris literis salix nominatur, indicat. nam vehirbe nachal appellatur, quod & iucunditates hereditatis, & salicem torrentis significat.

CORPORA NOSTRA.

COrpora quoq; nostra salicis hieroglyphico significātur. quoniam vt salix, nisi torrentis aquis irrigetur, non crescit: sic & corpora nostra, imò & nosmet

A met ipsi, nisi cœlestibus aquis irrigemur, & secundum decursum illarum plantati simus, fructum nullum ad vitam ferre possumus. Vnde Dauid de beato viro, Hic arbori similis est ad aquæ riuum setæ.

CEDRVS, SIVE CITHRVS.

MISERICORDIA VEL PIETAS.

CEdrus siue Citrus arbor, fructus gignens odore ac sapore præstantissimos, misericordiæ pietatisq; symbolum est, propter magnas vtilissimasq; mortalium generi vires. Primùm enim præbet resinam electissimam, quę citria dicitur, dentium doloribus vtilissimam. succus eius elephantiasin curat, & pulmonis vlcera: valet contra venena, ardetq; velut facula. Vnde Hebræi fructu eius solennem quendam diem celebrabant, quasi diuinæ misericordiæ opem implorantes. Quos æmulati Lacedæmonij, deos suos coronare solebant ijs fructibus quos oxymala persica nuncupāt, idem per illos significantes quod Hebręi per Citrum. Lignū quoq; eius corruptioni mi- B nimè obnoxium, facit vt cedrus pro immortalitate æternitatéve accipiatur.

PALMA.

HOMO.

PAlma in mysticis literis celebratissima, duplici de causa hominis simulachrum esse putatur. primùm quia fructum non fert sine coitu, sed replentur eius rami gemmis masculeis, quasi semine quodam: deinde quia in superiore parte habet quasi cerebrum, quod Hebręi Halulab, Arabes verò Chedar, vel Gemar vocant, quo corrupto moritur arbor, sicut cerebro læso homo interit: quod quidem huic soli inter plantas contingit. tertio quod comam in cacumine habeat, & ramos in manuum modum protensos, & fructus digitorum figuram præ se ferentes, vnde dactyli, id est digiti sunt appellati. pulpa quoq; ipsorum fructuum caro nuncupatur, multum sanitati cōferens, & vel ex vi quadam animali, vel ex Phœbæa natura summæ nutritionis, adeò vt multi sancti Patres in solitudine vitam agentes, eo solùm cibo contenti C fuerint: quemadmodum & hodie quoq; multi in Africa populi eo tantùm fructu victitant.

IVDÆA.

PEr Palmam præterea Iudæa notabatur, propterea quòd ea potissimùm regio palmis abundet, & quod Iudæi in sacris suis eius folijs vterentur, haberentq; diem solennem de palmarum nomine appellatum: vnde in multis Romanorum numismatibus videmus palmam, & mulierem mœstam sub ea sedentem, cum huiusmodi inscriptione,

IVDÆA CAPTA.

CAELII AVGVST. HIEROGLYPHIcorum Finis.

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILIUM locupletißimus.

A

ceruix

corda-

D

E

Hercu-

Lace-

re de-

N V M I.

Clodij

O

oculos

patro-

S

T

X

Y

Z

GRAECARVM VOCVM QVAE TOTO OPERE OCCVRrunt, Index.

μονόκε-

ΤΕΛΟΣ.

BASILEÆ EX OFFICINA THOMÆ GVARINI,
Anno M. D. LXXV. mense Martio.

PALMA GVAR.